

о. ВАСИЛЬ ГОВГЕРА

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ЛЬВІВСЬКОЇ ЕПАРХІЇ XVIII СТ. (1700-1772)

о. ВАСИЛЬ ГОВГЕРА

ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА ЛЬВІВСЬКОЇ ЕПАРХІЇ XVIII СТ. (1700-1772)

о. Василь Говгера

Організаційна структура Львівської єпархії XVIII ст. (1700–1772)

Львів
"Тріада плюс"
2014

УДК 2-773
ББК 86.3(4УКР-4ЛЬВ)
Г 57

Рецензенти:

Петро Шкраб'юк – доктор історичних наук, старший науковий співробітник Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України;

Іван Паславський – кандидат філософських наук, провідний науковий співробітник Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.

о. Василь Говгера

Г 57 Організаційна структура Львівської єпархії XVIII ст. (1700–1772). – Львів: "Тріада плюс", 2014. – 1168 с.

ISBN 978-966-486-154-7

Адміністративно-територіальні структури Української Церкви XVIII ст. попри те, що були базовими формами її видимого буття, майже не досліджені. Запропонована книга – одна з перших монографій на цю тему, зокрема про Львівську єпархію в межах тодішнього її географічного простору. Ця праця є докторською дисертацією, яку автор захистив 25. 09. 2012 р. у Люблінському Католицькому Університеті ім. Івана Павла II (Польща). Рецензенти праці: проф. д-р габ. Юрій Мотилевич (Жешув-Польща) і д-р габ. Роланд Прейс ОFMCap. проф. KUL (Люблін-Польща). Книга буде корисна для всіх, хто цікавиться історією Церкви і народу України.

УДК 2-773
ББК 86.3(4УКР-4ЛЬВ)

*Видання книги здійснене за підтримки: Релігійного Товариства українців-католиків "**Свята Софія**", ЗСА (фонд Дмитра Кузика).*

На обкладинці використано фото О. Габалевича: вітраж у вівтарній частині (Анатолій Чобітько, 2008 р.), вітраж "Арх. Михаїл" західної частини (Анатолій і Антон Чобітьки, 2009 р.) храму Пр. Трійці с. Надітичі Львівської обл.

ISBN 978-966-486-154-7

© Василь Говгера, 2014
© "Тріада плюс", 2014

Зміст

Передмова (праця отця доктора Василя Говгери про Львівську унійну єпархію в контексті упізнавчих досліджень) 9

Перелік скорочень 16

Бібліографія 17

Вступ 33

Розділ I

Львівська єпархія на шляху до церковної унії з Римом та віхи її поунійного стану 47

1.1. Стан українського православ'я в післяберестейський період – чинник приєднання Львівської єпархії до Риму 47

1.2. Єпископ Йосиф Шумлянський і його особистий вклад у справу церковного з'єднання Львівської єпархії з Римом 53

1.3. Єпархіальні єпископи та їх діяльність 87

Розділ II

Правові підстави функціонування єпархії та її географічний простір 103

2.1. Правові підстави функціонування єпархії – Замойський синод і єпископські директиви 103

2.2. Територія і межі єпархії 104

Розділ III

Деканати 110

3.1. Деканальна мережа 110

3.1.1. Деканальна мережа єпархії згідно з існуючими списками деканатів 111

3.1.2. Деканати в межах історичних округів єпархії 134

3.2. Генеза адміністративно-територіальної структури деканатів 153

3.2.1. Кам'янець-Подільська частина Львівської єпархії 153

3.2.2. Галицька частина Львівської єпархії 195

3.2.3. Львівська частина єпархії 217

3.3. Критичний аналіз 255

Розділ IV

Деканський уряд 271

4.1. Термінологія і титулування 271

4.2. Церковне право стосовно деканів 273

4.2.1. Замойський синод 274
4.2.2. Лист митрополита Атанасія Шептицького 275
4.3. Надання уряду 277
4.4. Деканська влада 287
4.4.1. Влада силою власного уряду 290
4.4.2. Влада на підставі єпископського уповноваження та узурпації деканів 314
4.5. Термін виконання уряду і його закінчення 341
4.6. Місця резиденції деканів 347
4.7. Матеріальне забезпечення деканів 354
4.8. Декани Львівської єпархії XVIII ст. 360

Розділ V

Парафії 371
5.1. Парафіяльна мережа і матеріальні підстави парафій 371
5.2. Демографічна ситуація на парафіях 385
5.3. Парафіяльні церкви 392
5.3.1. Зовнішній вигляд і стан церков 392
5.3.2. Будівництво і посвячення церков 418
5.3.3. Внутрішній вигляд церков і церковна приналежність 443
5.3.4. Прицерковні дзвіниці, церковні огорожі й цвинтарі 614
5.4. Чудотворні ікони і реліквії 624
5.5. Парафіяльна канцелярія 642
5.5.1. Законодавчі акти про метрики на парафіях 643
5.5.2. Стан метричних книг на парафіях 644
5.5.3. Опис "Розвадівської метрики" 661

Закінчення 670

Додатки

Деканати, парафії, парохи Львівської єпархії 1700–1775 рр. (Таблиці) 673

Таблиця 1. ***Деканати, парафії, храми (назва і рік, коли збудовано), парохи Львівської єпархії 1725-1734 рр.*** 674
Барський деканат** 674
Барський деканат**** 675
Бережанський деканат***** 676
Більчецький деканат**** 680
Браїлівський деканат** 682
Браїлівський деканат**** 683
Брацлавський деканат** 685
Брацлавський деканат**** 686
Бучацький деканат***** 688

Будилівський деканат******.....689
Вінницький деканат**.....690
Вінницький деканат****.....692
Войнилівський деканат******.....694
Городоцький деканат****.....697
Гримайлівський деканат*****.....699
Городенківський деканат******.....701
Гусятинський деканат (без парафій в землі Галицькій)****.....702
Деражнянський деканат*****.....705
Дунаївський деканат******.....706
Жуківський деканат******.....708
Заболотівський деканат******.....711
Завалівський деканат******.....712
Зінківський деканат****.....714
Кальницький деканат****.....716
Кам`янецький деканат****.....719
Кам`янець-Подільський деканат****.....723
Китайгородський деканат****.....725
Княгининський деканат******.....727
Козівський деканат******.....729
Копайгородський деканат***.....730
Копайгородський деканат****.....732
Королівський деканат****.....733
Летичівський деканат**.....734
Меджибізький деканат****.....735
Могилівський деканат**.....738
Могилівський деканат****.....739
Немирівський деканат**.....741
Немирівський деканат****.....743
Пилявецький деканат****.....746
Підгаєцький деканат*****.....747
Плоскирівський деканат*****.....750
Поморянський деканат******.....751
Потоцький деканат******.....753
Рашківський деканат**.....755
Рашківський деканат****.....757
Рогатинський деканат******.....759
Сатанівський деканат****.....761
Скалатський деканат*****.....764
Скальський деканат****.....767
Смотрицький деканат****.....772

Соколецький деканат**** 773
Солотківський деканат**** 775
Теребовельський деканат***** 777
Тернопільський деканат***** 779
Уманський деканат* 782
Уманський деканат**** 782
Устецький деканат****** 786
Червоногородський деканат**** 788
Чигиринський-Смілянський деканат** 789
Чортківський деканат***** 790
Шаргородський деканат**** 792
Шаргородський-Уманський деканат** 794
Ягольницький деканат**** 797
Ягольницький деканат***** 798
Язловецький деканат**** 801
Ямпільський деканат**** 802
Янівський деканат***** 804

Таблиця 2. ***Деканати, парафії, храми (назва), парохи (ім'я, прізвище, дата і місце рукоположення, святитель), презенти (хто її дав, дата і місце її видачі) у Львівській єпархії 1739–1744 рр.*** 807
Бібрський деканат******* 807
Болехівський деканат***** 810
Глинянський деканат****** 813
Долинський деканат***** 816
Жидачівський деканат*** 820
Жовківський деканат*** 824
Журавненський деканат***** 828
Кам'янецький деканат*** 830
Княгининський деканат*** 832
Куликівський деканат*** 836
Львівський деканат**** 842
Поморянський деканат*** 849
Роздільський деканат** 852
Соколівський деканат***** 856
Стрілиський деканат******** 860
Щирецький деканат* 863

Таблиця 3. ***Деканати, парафії Львівської єпархії (окремо Львівська, Галицька, Кам'янець-Подільська частини) у 1760 і 1775 рр.*** 870
Львівська частина єпархії 870
Галицька частина єпархії 903
Кам'янець-Подільська частина єпархії 923

Таблиця 4. ***Презенти і рекомендаційні листи парохів до їх актуальних парафій та особи, що їм такі уділяли. Дані за 1726, 1730 і 1733–1734 рр.*** 951
Дані за 1726 р. 951
Дані за 1730 р. 963
Дані за 1733–1734 рр. 1011

Таблиця 5. ***Презенти і рекомендаційні листи парохів до їх попередніх парафій та особи, що їм такі уділяли. Дані за 1726, 1730 і 1733–1734 рр.*** 1061

Таблиця 6. ***Матеріальний рівень парафій Львівської єпархії 1726 р.*** 1072

Таблиця 7. ***Число вірних у парафіях Войнилівського деканату Львівської єпархії 1733 р.*** 1076

Таблиця 8. ***Число вірних у парафіях Львівської єпархії 1739–1744 рр.*** 1077
Бобрецький деканат 1077
Болехівський деканат 1077
Глинянський деканат 1078
Долинський деканат 1078
Жидачівський деканат 1079
Жовківський деканат 1079
Журавненський деканат 1080
Кам`янецький (Струміловий) деканат 1080
Княгининський деканат 1081
Куликівський деканат 1081
Львівський деканат 1082
Поморянський деканат 1083
Роздільський деканат 1084
Соколівський деканат 1084
Стрілиський деканат 1084
Щирецький деканат 1085

Таблиця 9. ***Список вірних парафій Коломийського деканату за донесенням від 20 липня (стар. ст.) 1763 р.*** 1086

Таблиця 10. ***Парохи і коад'ютори парафій Коломийського деканату 1763 р.*** 1090

Таблиця 11. ***Храми міст і містечок Львівської єпархії 1775 р.*** 1092
Львівська частина єпархії 1092
Галицька частина єпархії 1095
Кам'янець-Подільська частина єпархії 1098

Таблиця 12. ***Села Львівської єпархії 1775 р., в котрих два і більше храмів*** 1100
Львівська частина єпархії 1100
Галицька частина єпархії 1102
Кам'янець-Подільська частина єпархії 1105

Таблиця 13. ***Храми Львівської єпархії, котрі збудовано до 1700 р. і в 1700–1714 рр.*** 1106

Таблиця 14. ***Храми Львівської єпархії, котрі збудовано в 1715–1733 рр.*** 1108

Таблиця 15. ***За чиї кошти і коли збудовано храми Львівської єпархії. Дані за 1739–1744 рр.*** 1110

Таблиця 16. ***Храми Львівської єпархії, котрі збудовано не пізніше кінця XVIII ст.*** 1114

Таблиця 17. ***Ким були рукоположені священики, які виконували душпастирський уряд на парафіях Львівської єпархії в 1725–1734 рр.*** 1121

Таблиця 18. ***Літургічна одежа та інші церковні речі храмів Благовіщення Пресвятої Богородиці, св. Параскеви, св. Миколая, Воскресіння Христового, Різдва Пресвятої Богородиці, Богоявлення Господнього м. Львова 1743–1744 рр.*** 1124
Храм Благовіщення Пресвятої Богородиці 1124
Храм св. Параскеви 1125
Храм св. Миколая 1126
Храм Воскресіння Христового 1126
Храм Різдва Пресвятої Богородиці 1127
Храм Богоявлення Господнього 1128

Таблиця 19. ***Літургічні та інші церковні речі храмів Благовіщення Пресвятої Богородиці (дані за 1743 р.), св. Параскеви (дані за 1744 р.), св. Миколая (дані за ? р.), Воскресіння Христового (дані за 1744 р.), Різдва Пресвятої Богородиці (дані за 1743 р.), Богоявлення Господнього (дані за 1743 р.) м. Львова*** 1129

The significance of the work 1137

Іменний покажчик 1139

Географічний покажчик 1150

Передмова

(праця отця доктора Василя Говгери про Львівську унійну епархію в контексті уніезнавчих досліджень)

Представляючи читачеві монографічне дослідження отця доктора Василя Говгери, вважаю за потрібне оприлюднити інформацію про цю непересічну особистість. Сказане є актуальним у зв'язку із тим, що його наукові зацікавлення абсолютно невідомі в історіографічному просторі сучасної України.

Василь Говгера народився 3 квітня 1955 р. у селі Верхня Стинава на Стрийщині. Тут він закінчив восьмирічку, а у Верхньому Синевидному — середню школу. У 1973–1975 рр. служив у війську, після чого навчався в Духовній семінарії у Ленінграді. Священичі свячення отримав 19 серпня 1979 р. у Львові з рук владики Николая Юрика, одруживши перед тим із Марією Їжак. Подружжя має трьох дітей.

Відтак, отець Василь розпочав свою душпастирську працю у парафії села Середа на Турківщині, до якої тоді належало ще 5 інших сіл із двома діючими церквами, відчувши на собі "опіку" відповідних органів радянської влади. Від 12 липня 1981 р. до сьогодні є парохом у селах Верин і Надітичі Миколаївського району. У 1988 р. завдяки зусиллям катакомбного греко-католицького священика о. Мирона Бендика з Дрогобича налагодив контакти з нелегальними структурами церкви, і 1989 р. разом з іншими священиками склав католицьке визнання віри, привівши до нього також і свою парафію. У 1989–1998 рр. очолював Миколаївський деканат Львівської єпархії УГКЦ. У 2000 р. митрополит Любомир Гузар відзначив о. Василя гідністю митрата. Був постійним членом Патріаршої Ради УГКЦ від дня її заснування, а також виконував обов'язки члена Патріаршої Літургійної комісії. Декретом владики

Юліана Ґбура о. Говгеру було призначено Головою Собору Стрийської спархії, який відбувся у Моршині 2002 р. в рамках роботи II Собору УГКЦ.

Як і чимало інших греко-католицьких священиків, які волею долі і часу отримали освіту в православних навчальних закладах, отець Василь Говгера у 1991 р. подався на навчання до Католицького університету в Любліні (тепер – Католицький університет Івана Павла II в Любліні), обравши теологічний відділ, зі спеціалізацією "Історія церкви" в Інституті історії церкви. Через три роки він отримав диплом ліценціята теології у галузі історії церкви. Ще під час навчання отець Василь Говгера обрав собі керівником відомого польського історика, отця професора Болеслава Кумора, який вплинув на вибір теми ліценціятської роботи. Відтак, о. Василь написав і успішно захистив роботу "Львівська спархія в період урядування митрополита Атанасія Шептицького". Після цього, на КУЛі отець-ліценціят розпочав докторантські студії, які закінчив у 1998 р. Темою докторату стала історія Львівської спархії у XVIII ст., керівником – доктор габілітований, професор Болеслав Кумор (1925–2002), історик Католицької Церкви, Берестейської унії, автор численних праць.

Дослідження отця Василя Говгери увінчалося захистом докторату на КУЛі 25 вересня 2012 р. На жаль, його науковий керівник, який виховав на КУЛі цілу плеяду дослідників історії церкви, не дожив до цієї події. Успішне завершення праці над дисертацією відбулося під керівництвом проф. о. д-ра габ. Станіслава Набиванця.

Паралельно отець Василь Говгера викладав Історію Церкви в Дрогобицькій духовній семінарії та Літургіку й Історію Спасіння у Львівській семінарії.

Наукові дослідження, а також викладацьку роботу отець Василь завжди поєднував зі служінням Церкві та вірним.

Представлене на суд наукової громадськості та ширшого кола читачів монографічне дослідження отця доктора Василя Говгери слід розглядати у різних контекстах. Перше, що спадає на думку – його приклад дає змогу говорити про відродження давньої галицької традиції служіння священиків справі дослідження історії церкви. Тут варто згадати, передовсім, галицьких священиків XIX – початку

XX ст. владику Юліана Пелеша, отців Якова Головацького, Антонія Петрушевича і Михайла Зубрицького, які творили практично перші візії національної історії церкви. Також, варта схвалення подвижницька праця на історичній ниві отців-василіян у XX ст. (згадаємо, для прикладу, оо. Атанасія Великого, Атанасія Пекара, Ісидора Патрила, Мелетія Соловія, Порфирія Підручного та ін.). Унікальним і дуже повчальним є також приклад написання на засланні історії нашої церкви учнем Андрея Шептицького митрополитом Йосифом Сліпим.

Ще один контекст, який викликає зацікавлену рефлексію, пов'язаний з існуванням наукових осередків католицьких університетів у Любліні та Львові. Отець Василь Говгера потрапив у середовище Люблінського університету, де духовна і наукова традиція не була перерваною від 1918 р. Місцевий осередок є знаним у ділянці осягнення церковно-релігійної історії, передовсім, минулого римо-католицької церкви, однак там виховалась і ціла плеяда дослідників історії українського католицизму. Так, тамтешні історики віддавна активно займаються історією української церкви (прикладом можуть слугувати праці С. Літака, Б. Кумора, В. Колбука, М. Радвана, А. Гіля, Б. Шади, приналежного до наукового кола КУЛ отця професора Ст. Набиванця та ін.).

Відкриття у Львові Інституту історії церкви, а затим – Богословської Академії, на основі яких був заснований Український католицький університет – дає підстави говорити і про відновлення української галицької традиції дослідження історії церкви, інституалізація якої відбулася в міжвоєнний період, у часи митрополита Андрея Шептицького. Щодо ранньомодерного періоду історії церкви, то згадану традицію продовжують в УКУ отець ректор професор Борис Гудзяк (нині владика УГКЦ), а також доктор історичних наук, декан гуманітарного факультету Ігор Скочиляс. Праця о. В. Говгери написана в осередку КУЛ, проте з осередком УКУ її пов'язує проблематика досліджень І. Скочиляса, працями якого скористався докторант КУЛ.

У вступі до монографії її Автор подає зміст дослідження, стисло оглядає літературу предмету, говорить про джерела, які послужили йому для розкриття теми, дякуючи тим, хто допоміг йому в дослідженні.

Немає потреби розширювати кількісні показники та контексти історіографії історії Львівської єпархії, позаяк це практично вичерпно зробив у своїх публікаціях Ігор Скочиляс. Порівняно з І. Скочилясом, о. В. Говгера не зробив такого розлогого і вичерпного огляду історіографії. Але він подав праці І. Скочиляса і навіть наважився зробити йому кілька зауважень. Тут варто наголосити, що завдання перед авторами були дещо різними: І. Скочиляс виклав історію єпархії в ширших хронологічних межах, отець В. Говгера поставив своїм завданням висвітлити історію єпархіальних структур лише XVIII ст. Знаючи про те, що адміністративний поділ Львівської єпархії унійного періоду Ігор Скочиляс збирається викласти в наступних частинах свого меганаративу, не варто зараз робити поспішних висновків і докладно порівнювати творчу лабораторію обох дослідників.

Яких здобутків досяг отець Василь Говгера, взявшись ряд років тому за дослідження адміністративних структур Львівської єпархії? Задля з'ясування цього звернемося коротко до змісту його праці.

У першому розділі Автор розглядає шлях Львівської єпархії до унії з Римом, починаючи від Берестейського собору 1596 р. Особлива увага тут приділена діяльності владики Йосифа Шумлянського, який, властиво, і привів єпархію до єдності з Римом. Надалі о. В. Говгера оглядає діяльність львівських унійних єпископів Варлаама, Атанасія та Лева Шептицьких, у часі урядування яких проводились єпархіальні реформи, зокрема, впроваджувалась у життя практика проведення генеральних візитацій парафій.

Другий розділ присвячений з'ясуванню правових підстав функціонування єпархії (тут йдеться, зокрема, про ухвали Замойського синоду як канонічної підстави для розвитку церкви та роль пастирських директив), а також загальному огляду її територіального простору.

У третьому розділі досліджено деканальний поділ єпархії. Отець В. Говгера розглядає тут деканальну мережу згідно зі збереженими списками деканатів. Затим дослідник аналізує територіально-адміністративний уклад єпархії за трьома великими одиницями, на які поділялася єпархія, з центрами в Кам'янці, Галичі та Львові. У науковій літературі їх прийнято називати крилосами, дослідник запропонував дещо відмінний термін: "історичний округ".

У четвертому розділі проаналізовано уряд декана ("деканський уряд"), що, безсумнівно, є першою такою спробою дослідження єпархіальних адміністративних структур.

П'ятий розділ (найбільший – обсягом 298 с.!) присвячено парафіяльній структурі єпархії (мережа, матеріальне забезпечення, демографічна ситуація, храми, посвячення, зовнішній та внутрішній вигляд, цвинтарі та дзвіниці, ікони та реліквії, парафіяльні канцелярії, ведення метричних книг тощо). Безсумнівно, що в окреслених тематичних та адміністративних межах історія Львівської єпархії ще ніким не розглядалась. Наукова новизна зібраного та опрацьованого матеріалу, переважно рукописного, використаного для висвітлення вкрай важливої наукової проблеми, безсумнівна!

Окрасою та значним доповненням до наукового дискурсу історії Львівської єпархії авторства о. В. Говгери служать додатки у вигляді таблиць, числом 19 (обсяг – 463 с.). Так, у таблиці 1 подано перелік парафій за деканатами, назви храмів за титулами, вказано рік побудови храму, а також імена парохів у хронологічних межах 1725–1734 рр. Наступна таблиця представляє період 1739–1744 рр., але тут додано інформацію про дату та рукоположення священиків, а також про їх презентування зі вказівкою вичерпної інформації. Таблиці 3–5 деталізують згадану інформацію за окремими роками. У таблиці 6 зібрано матеріал про матеріальний рівень парафій, у таблицях 7, 8 — про число вірних, у таблиці 9 подано список вірних Коломийського деканату за даними на 1763 р., у таблиці 10 – дані про парохів і коад'юторів Коломийського деканату станом на 1763 р. Дуже цікавою є статистична підбірка у таблиці 11, де оприлюднено дані про храми міст і містечок єпархії станом на 1775 р., у таблиці 12 таку ж вибірку зроблено для сільських парафій. Таблиці 13–16 акумулюють інформацію про побудову храмів, таблиця 17 — про рукоположення священиків, таблиця 18 — про літургійний одяг та речову церковну приналежність храмів Львова, у таблиці 19 згаданий матеріал подано за окремими роками.

Усі назви, представлені в таблицях, подано польською мовою, якою писалися у XVIII ст. візитаційні протоколи. Зрозуміло, що вживання мови оригіналу документальних джерел не викликає серйозних заперечень, хоча, зрозуміло, бажано було б передати назви питомою українською мовою, адже, наприклад, титули (посвяти)

храмів в українській (православній і греко-католицькій) і польській (римо-католицькій) релігійних культурах деколи відрізняються. Напевно, вузькі фахівці в ділянці церковної історії будуть сперечатися з тим, що Автор традиційно вживає термін "деканат", який зберігся і побутує у структурі сучасної УГКЦ. З огляду на те, що термін був запозичений з римо-католицької релігійної традиції у XVIII ст., він може сприйматися як ознака латинізації унійної церкви. До того ж, дехто з дослідників (наприклад, згаданий І. Скочиляс) повернув стару назву цих адміністративних одиниць церкви і знову ввів термін "намісництво". Проте не варто забувати, що Автор користувався термінологією масових церковних джерел тієї доби, тим самим максимально наближаючи свій дискурс до досліджуваної епохи.

Говорячи про статистичну наповненість дослідження о. В. Говгери, було б коректним порівняння зібраної ним інформації зі статистикою праці І. Скочиляса "Генеральні візитації Київської унійної митрополії XVII XVIII ст.: Львівсько-Галицько-Кам'янецька єпархія" (Львів, 2004), яка також вирізняється багатством та унікальністю джерельного матеріалу. Зокрема, тут подано вичерпну археографічну інформацію про збережені джерела, чого немає у дослідженні о. В. Говгери. Проте дослідження Автора значно перевищує книгу І. Скочиляса за ступенем розкриття змісту візитацій та тематичним наповненням історії деканатів і парафій єпархії.

Фахівцям відомо, що подібну інформацію, якою переповнена книга о. В. Говгери, можна почерпнути майже винятково з візитаційних протоколів, але на це потрібні роки копіткої праці. Виявилося, що така праця була під силу отцеві Василю Говгері. Фактично, маємо справу з енциклопедією свідчень про деканати та парафії Львівської єпархії XVIII ст.!

У висновках Автор називає XVIII ст. "золотою добою" історії уніатської церкви. Він прагне бути критичним передусім до себе, зауваживши, що не зміг оглянути організацію внутрішнього парафіяльного життя, попри те, що з цієї теми існує чимало джерельного матеріалу. Також, через брак часу, не вдалося виготовити географічні карти, використовуючи потенціал наявних джерел. Він також не претендує на вичерпність своєї праці, вказує на наявність інших статистичних джерел, які йому не вдалося опрацювати, тим самим

залишаючи можливість попрацювати над поглибленням дослідження іншим пошуковцям.

З огляду на недостатню вивченість культурно-релігійних особливостей львівсько-галицької еклезіальної традиції, а також місцевого варіанту християнства, праця о. Василя Говгери демонструє в цілому успішне дослідження єпархіальної історії у межах її організаційних структур. Наслідуючи приклад західноєвропейської історіографії, вона відкриває шлях до збагачення тематичної палітри минулого традиційної релігійної культури.

Вітаючи колегу з солідним науковим успіхом, передбачаємо реакцію світських науковців, плідні дискусії та продовження і поглиблення наукових студій. Водночас, бажаємо рецензованій книзі довгого наукового життя, впливу на регіональні дослідження історії церкви, успіхів!

Леонід ТИМОШЕНКО

Перелік скорочень

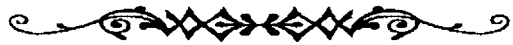

АГЗ – Akta Grodzkie i Ziemskie, т. 2, Lviv, 1870; т. 7, Lviv, 1878

АЗР Акты, относящиеся к истории Западной России, т. 1–5, Санкт-Петербург, 1846–1853

АрЮЗР Архив Юго-Западной России, часть 1, т. 1–12, Киев, 1859–1904

ДКЗ – Дрогобицький краєзнавчий збірник (Дрогобич)

Записки НТШ – Записки Наукового товариства ім. Шевченка

Записки ЧСВВ Записки Чину Святого Василія Великого

ЛДА Ленинградская Духовная Академия

НМЛ Національний музей ім. [Митрополита] Андрея Шептицького у Львові, відділ рукописів та стародруків

ОДМ Описание документов Архива западнорусских униатских митрополитов, т. 1–2, Санкт-Петербург, 1897–1907

ЦДІА України Центральний державний історичний архів України у Львові

OSBM Ordo Sancti Basilii Magni

д-р габ. – доктор габілітований

błogosł. – благословенням

dokum – документи або джерела

grunt. – грунтовної

Kamien. – Кам'янецького

kon., skon. – закінчення (будівництва)

m-ka – містечка

Nam. – намісництво, Намісник

niesk. – незакінчена

N-ka – намісника

pocz. – початок (будівництва)

posw. посвячена

potrz. – потребуюча

repar. – репарації або ремонту

usynowł. – усиновлення

Wojn. Війнами

Wołoszcz. – Волощині

Бібліографія

Неопубліковані джерела

Національний музей у Львові, відділ рукописів та стародруків, фонд "Рукописи латинські"

Ркл-11 (Візитація генеральна. 1726–1733 рр.)

Ркл-17 (Візитація генеральна. 1739–1744 рр.)

Ркл-24 (Візитація генеральна. 1763–1764 рр.)

Ркл-58 / 7 (Фрагменти протоколів Церковного суду. 1681–1718 рр.)

Ркл-144 (Список церков і декапатів Львівської, Галицької та Кам'янець-Подільської дієцезії. 1720-ті рр.)

Ркл-157 ("Акти єхеди катедратика", 1681–1686 рр.)

Ркл-199 (Єпископи Атанасій і Лев Шептицькі, Петро Білянський "дієцезіяльні Конституції" 1731–1783 – Львів, Перегінсько, Галич (Крилос)

Центральний державний історичний архів України у Львові

Фонд 201 (Львівська митрополича греко-католицька консисторія), опис 1, справа 94 (Витяг з метричних книг священиків з прізвищами на букви "У–Я", видані деканальними урядами. 1777–1801 рр.)

Ф. 201, оп. 1, спр. 100 (Характеристики, свідоцтва про освіту та народження священиків з прізвищами на букву "І", видані деканальними урядами. 1778–1798 рр.)

Ф. 201, оп. 1, спр. 101 (Характеристики, свідоцтва про освіту та народження священиків з прізвищами на букви "Н–О", видані деканальними урядами. 1778–1818 рр.)

Ф. 201, оп. 1, спр. 102 (Характеристики, свідоцтва про народження священиків з прізвищами на букву "Ь", видані деканальними урядами. 1779–1881 рр.)

Ф. 201, оп. 1а, спр. 3 (Акты обследования приходов. 1740 1754)

Ф. 201, оп. 1а, спр. 4 (Акты обследования церков Львовской епархии. 1743 1796)

Ф. 201, оп. 1а, спр. 5 (Списки приходских священников по деканатам. 1760 1760)

Ф. 201, оп. 1а, спр. 6 (Акты обследования приходов. 1761 1767)

Ф. 201, оп. 1а, спр. 7 (Списки прихожан Коломыйского деканата. 1763 1763)

Ф. 201, оп. 4б, спр. 82 (Дарчий привілей краківської каштелянки Теофіли Собеської священику Журавеньскому та його спадкоємцям в [Жолквіє], 1660–1660 рр.)

Ф. 201, оп. 4б, спр. 182 (Дарчі привілеї та ін. документи про майновий стан митрополита Атанасія Шептицького; 1717 1746 рр.)

Ф. 201, оп. 4б, спр. 205 (Інвентарний опис фільварку в [Стащенічах]; 1729 1729 рр.)

Ф. 201, оп. 4б, спр. 244 (Перелік парафій та деканатів Львівської архієпархії; 1747 1779 рр.)

Ф. 201, оп. 4в, спр. 82 (Інформація про становище церков та дієцезій Галицької (Львівської) епархії. XVIII ст.)

Церковний архів у храмі Воскресіння Христового с. Розвадів Миколаївського району Львівської області

Liber Natorum, Copulatorum et Mortuorum pro Ecclesia parochiali Rozwadow ab Anno 1741/1753 ad Annum 1784. – T. 1. – P. 1–98.

Опубліковані джерела

Акты, относящіеся къ исторіи Западной Россіи, собранные и изданные Археографическою коммиссіею. – Санкт-Петербургъ: Въ Типографіи II ОтдѢленія Собственной Е. И. В. Канцеляріи, 1846 1853. – Т. 1: 1340–1506; Т. 2: 1506–1544; Т. 3: 1544–1587; Т. 4: 1588–1632; Т. 5: 1635–1699.

Архивъ Юго-Западной Россіи, издаваемый Временною коммиссіею для разбора древнихъ актовъ, высочайше учрежденною при

Кіевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ генералъ-губернаторѢ. – Кіевъ: Ун-тская типографія, 1859–1904. – Т. 1–12.

Головацкій Я. Львовская руская епархіа передъ стома лѢты, описана по донесенію, поданому до Римской куріи Преосвященнѣйшимъ Львомъ Шептицкимъ, Епископомъ Львовскимъ, Галицкимъ и Каменецкимъ. – Львовъ: Тип. Ставропигійского Ин-та, 1860.

Добрянскій А. Исторія Епископовъ трехъ соединенных епархій, Перемышльской, Самборской и Саноцкой, отъ найдавнѣйшихъ времень до 1794 г.: Період II, Б: Епископы православныи сего періода. – Львовъ: Типографія Ставропигійского Ин-та, 1893.

Додатокъ до чинностей и рѣшень Руского провинціяльного собора въ Галичинѣ отбувшогося во Львовѣ въ р. 1891. – Львовъ: Зъ друкарнѣ Ставропигійского Ин-та, 1897.

Лакота І. сп. Три синоди перемиські й спархіяльні постанови валявські в 17–19 ст. – Перемишль: Накладом Товариства Єпархіяльна Поміч, 1939.

Літопис Самовидця. – 2-ге вид., виправл., стереотип. / Вид. підгот. кандидат філологічних наук Я. І. Дзира. – Київ: Наук. думка, 1971.

Матеріяли до культурної історії Галицької Руси XVIII і XIX віку, зібрані Мих. Зубрицьким, Юр. Кмітом, Ів. Кобилецьким, Ів. Е. Левицьким і Ів. Франком: Матеріяли до історії галицько руського духовенства в XVIII в. // Записки НТШ. – Львів: З друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1902. – Т. 5: Збірник історично-фільософічної секції. – С. 1–86.

Описаніе документовъ Архива западнорусскихъ уніатскихъ митрополитовъ. – Санкт-Петербургъ: Синодальная Типографія, 1897. – Т. 1: 1470–1700; 1897–1907. – Т. 1–2: 1470–1839.

Петрушевичъ А. Дополненія ко Сводной галицко русской лѢтописи съ 1600 по 1700 годъ изданной въ ЛьвовѢ 1874 года. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та; Иждивеніемъ Галицко-русской матицы, 1891.

Петрушевичъ А. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѢтописи съ 1700 по 1772 годъ. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та, 1896. – Ч. 1.

Петрушевичъ А. Сводная галицко-русская лѣтопись съ 1600 по 1700 годъ. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та, подъ зарядомъ Стефана Гучковского, 1874.

Петрушевичъ А. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та, подъ управленіемъ О. И. Тарнавського, 1887. – Ч. 1.

Правда про унію: Док. і матеріали. 3-тє вид., доповн. Львів: Каменяр, 1981.

Рукописи бібліотеки монастиря св. Онуфрія ЧСВВ у Львові // Записки ЧСВВ. – Львів, 1930. – Т. 3. – Вип. 3–4. – С. 345–376.

"Сунопсисъ" пліснесько-підгорецького монастиря (Продовження) // Записки ЧСВВ. – Жовква, 1924. – Р. 1. – Т. 1. – С. 580–591.

Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie. – Lwów: Staraniem Galicyjskiego Wydziału Krajowego, 1870. T. 2; Lwów: Z drukarni Narodowej W. Maniecklego, 1878. – T. 7.

Catalogus sacerdotum saecularium Ucrainorum dioecesis Leopoliensis, qui cum suis ecclesiis, duce episcopo Šumlanskyj, ad Ecclesiam Catholicam accesserunt // Monumenta Ucrainae historica / Collegit metropolita Andreas Šeptyckyj. – Romae: Editiones Universitatis Catholicae Ucrainorum S. Clementis Papae, 1967. – Vol. 4 (1671–1701). – P. 293–332.

Constitutiones synodorum provincialium auctoritate synodi in provincialis Gembicianae. – Cracoviae, 1761.

Decretales Summorum Pontificum pro Regno Poloniae et constitutiones synodorum provincialium dioecesanarum Regni eiusdem ad summam collectae / Ed. Z. Chodyński, E. Likowski. – Poznań, 1882–1883. Vol. 1.

Documenta Pontificum Romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1075–1953) / Collegit, introductione et adnotationibus auxit Athanasius G. Welykyj. Romae, 1953. – Vol. 1: 1075–1700; 1954. – Vol. 2: 1700–1953.

Epistolae metropolitarum kioviensium catholicorum // Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III / Ed. T. Halusczynskyj, A. Welykyj. – Romae, 1959. – Vol. 1.

Synodus provincialis ruthenorum habita in civitate Zamosciae Anno MDCCXX Sanctissimo Domino Nostro Benedicto PP. XIII dicata. – Romae: Typis Sacrae Congregationis de Propaganda Fide, 1724.

Synodus provincialis ruthenorum habita in civitate Zamosciae Anno MDCCXX (1720). Romae, 1883.

Theiner A. Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae gentiumque finitimarum illustrantia. – Roma: Typis vaticanis, 1860–1864. Vol. 4: 1697–1775.

Література

Алексій (Громадский А. Яковлевич). Отношеніе митрополита Петра Могилы къ уніи съ Римомъ. – Варшава: Синодальная Типографія, 1932.

Андрусяк М. Боротьба за єпископську катедру. (Картина з історії православної Церкви на Україні в другій половині XVII ст.) // Записки ЧСВВ. – Львів, 1935. – Т. 6. – Вип. 1–2. – С. 85–200.

Андрусяк М. Записник митр. Юрія Винницького з 1706 р. // Записки ЧСВВ. – Жовква, 1932. – Т. 4. – Вип. 1–2. – С. 180–204.

Андрусяк М. Львівське, Галицьке й Кам'янець-Подільське православне (в 1539–1700 рр.) та й уніятське (в 1700–1808 рр.) єпископство у Львові // Логос. – Йорктон (Саск.), 1959. – Т. 10. – Ч. 1. – С. 43–49; Ч. 3. – С. 201–205; Ч. 4. – С. 256–264; 1960. – Т. 11. – Ч. 1. – С. 30–36.

Андрусяк М. Львівський Єпископ Йосиф Шумлянський та його змагання за права для духовенства й об'єднання церков // Логос. Йорктон (Саск.), 1978. – Т. 29. – Ч. 1. – С. 23–58; 1979. – Т. 30. – Ч. 3. – С. 193–214; Ч. 4. – С. 292–307.

Антонович В. д-р. Що принесла Україні унія: Стан Української православної Церкви від половини XVII до кінця XVIII ст. – Вінніпег-Канада: "Видавнича спілка Екклезія", 1991. – Ч. 1.

Антонович В. Нариси становища православної церкви на Україні від половини XVII до кінця XVIII ст. // Наукове товариство імени Шевченка. – Т. 8: Розвідки про церковні відносини на Україні-Руси XVI–XVIII вв. – Львів: З друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1900. – С. 81–146.

Антонович Д. Українська культура / Лекції за редакцією Дмитра Антоновича. – Київ: Вид-во "Либідь", 1993.

Бантыш-Каменский Д. Н. История Малой России от водворения славян в ей стране до уничтожения гетманства / Репр. вид.: С.-Петербургъ; Кіевъ; Харьковъ, 1903. – Київ: Вид-во "Час", 1993.

Блажейовський Д. Ієрархія Київської Церкви (861–1996). – Львів; Каменяр, 1996.

Блажейовський Д. Поважні осяги та великі втрати: Список різних епархій, парафій та монастирів від Попраду по Дніпро (1768–1991). – Львів: Каменяр, 2008.

Бордун М. З життя українського духовенства Львівської епархії в другій половині XVIII в. // Записки НТШ. – Львів: З друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1912 (Р. 21). – Т. 109. – Кн. 3. – С. 39–90; Т. 110. – Кн. 4. – С. 55–100.

Великий А., ЧСВВ. З літопису християнської України: Церк.-істор. радіолекції з Ватикану. – Рим: Вид-во ОО. Василіян, 1971. – Т. 4: XVI–XVII ст.; 1972. – Т. 5: XVII ст.; 1973. – Т. 6: XVIII ст.; 1975. – Т. 7: XVIII–XIX ст.

Власовський І. Нарис історії Української Православної Церкви / Репр. вид. Нью Йорк. 1955–1957. – Київ: АТ "Книга", 1998. – Т. 1–3.

Возняк М. Історія української літератури: У 2 кн. – 2-ге вид., виправл. – Львів: Вид-во "Світ", 1994. – Кн. 2.

Вояковський Н. о. Шляхами наших прочан. – 2-ге вид. – Львів: Вид-во ОО. Василіян "Місіонер", 1998.

Герич Ю. Проблема целібату на Львівському провінціальному синоді (1891) // Український Вільний Університет: Науковий збірник. – Мюнхен, 1982. – Т. 9. – С. 111–146.

Голубець М. Велика історія України від найдавніших часів / Передрук вид.: Львів, 1935. – Київ: Вид-во "Глобус", 1993. – Т. 2.

Голубинский Е. История Русской Церкви / Репр. изд.: 1901. – Москва: Крутицкое патриаршее подворье: Общество любителей церковной истории, 1997. – Т. 1: Период первый, Киевский или домонгольский. – Ч. 1.

Городиський Л., Зінчишин І. Мандрівка по Теребовлі і Теребовлянщині: Історичний нарис-путівник. – Львів: Каменяр, 1998.

Грушевский М. Очерк истории украинского народа. – 2-е изд. – Киев: Изд-во "Лыбидь", 1991.

Грушевський М. З історії релігійної думки на Україні. – 2-ге вид., удоскопал. / Ред. д-р Дмитро Куликовський. – Вінніпег-Канада; Мюнхен-Німеччина; Детройт-США: Buchdruckerei und Verlag "Biblos", 1962.

Грушевський М. Ілюстрована історія України / Репр. відтворення вид. 1913 р. – Київ, 1990.

Даль В. Толковый словарь живаго великорускаго языка. – 2-е изд., исправл. и значительно умноженное по рукописи автора. – Санкт-Петербургъ; Москва: Изданіе книгопродавца-типографа М. О. Вольфа, 1880. – Т. 1; 1882. – Т. 3.

Дидра М. о., ЧСВВ. Гошів – гора Божої Матері / Передр. – Бучач: Райдрук., 1992. – р. 12. – Кн. 117. – С. 1–52.

Дидра М. о., ЧСВВ. Ясна Гора в Гошеві. – Нью Йорк: Вид-во ОО. Василіян, 1972.

Дністрянський М. Кордони України: Територіально-адміністративний устрій. – Львів: Світ, 1984.

Дорошенко Д. Нарис історії України. – Львів: Вид-во "Світ", 1991. – Т. 1: Від доісторичних часів до середини XVII ст. – С. 8–232; Т. 2: Від середини XVII ст. – С. 234–556.

Драбчук І. Чудотворні ікони Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2003.

Енциклопедія Українознавства // Наукове товариство ім. Т. Шевченка у Львові / Гол. ред. проф. д-р В. Кубійович. Перевид. в Україні. – Львів, 1994. – Т. 4: Словникова частина.

Єрмюк Р. (Вінніпег). Підпорядкування Київської митрополії московській Патріярхії 1685–86 // Збірник праць Ювілейного Конгресу. Мюнхен, Науковий конгрес у 1000-ліття хрищення Руси-України у співпраці з УВУ. – 1988–1989. – С. 732–749.

Єфремов С. Історія українського письменства // Український Вільний Університет: Українське літературознавство. – 4-те вид., поправл. і доповн. – Київ; Ляйпціг, 1919 (Вецляр, 1924) – Вип. 1 /

Фотопередр. зі вступом Олекси Горбача. – Мюнхен, 1989. – Т. 1: Від початків до М. Костомарова.

Заметка по поводу празднованія въ Галицкой Руси 300-летней годовщины Брестской уніи // Изданіе редакціи журнала "Церковные Ведомости". – Санкт-Петербургъ, 1895.

Іларіон митрополит. Українська Церква за час Руїни (1657–1687). – Вінніпег: Українське Наукове Православне Богословське Товариство, 1956.

Іларіон митрополит. Українська Церква: Нариси з історії Української православної Церкви: У 2 т. – 2-ге вид., поправл. і доповн. / За ред. прот. С. Ярмуся. – Вінніпег-Канада: Вид. Консисторії УГПЦеркви в Канаді, 1982.

Історія Християнсько-католицької Церкви для середніх шкіл, після учебника д-ра Антонія Ваплєра / Обробив і доповнив о. Александер Стефанович. – Львів: З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка, 1903.

Карамзинъ Н. История государства Россійского. – Санкт-Петербургъ, 1842.

Катрій Ю. о. Наша християнська традиція. – Нью-Йорк; Рим: Вид-во ОО. Василіян, 1988.

Ковальчук А. Територія Української Церкви з кінця XVI до кінця XVIII століття // Патріархат. – Р. 31: 1998. – Ч. 10 (334). – С. 22–25.

Коссакъ М. Шематизмъ Провинціи св. Спасителя Чина св. Василія Великого въ Галиціи: Короткий поглядъ на монастыри и на монашество руске, ôть заведеня на Руси вЂры Христовои ажь по нынЂшное время. – Львовъ: Типографія Ин-та Ставропигіанского, 1867.

Кояловичъ М. Исторія возсоединенія западнорусскихъ Уніатовъ старыхъ временъ. – Санкт-Петербургъ: Тип. II отд. Е. И. В. Канцеляріи, 1873.

Крикун М. Динаміка чисельності поселень Подільського воєводства в XVI XVIII ст. // Історичні дослідження: Вітчизняна історія. – Київ, 1985. – Вип. 11. – С. 57–62.

Крикун М. Поширення польського адміністративно-територіального устрою на українських землях // Проблеми слов'янознавства: Історія зарубіжних слов'янських народів. – Львів, 1990. – Вип. 42. – С. 24–41.

Крикун Н. Административно-территориальное устройство Правобережной Украины в XV–XVIII вв.: Границы воеводств в свете источников. – Киев: АН Украины; Ин-т украинской археографии, 1992.

Крип'якевич І. Історія України. 2-ге вид., перероб. і допов. Львів: Вид-во "Світ", 1992.

Кудрик В. Маловідоме з історії греко-католицької Церкви. Винипег-Канада: Видання Видавничої Спілки Еклєзія, 1952. – Т. 1.

Лебедев Л. протоиерей. Москва Патриаршая. – Москва; "Столица"; "Вече", 1995.

Лоза Ю. Україна: Оглядова мапа. Пояснювальний текст. – Київ; Мапа ЛДГ; Укр. АГП, географічна основа, 1994.

Лужницький Г. др. Українська Церква між Сходом і Заходом: Нарис історії Української Церкви. Філадельфія: Накладом Союзу українців католиків "Провидіння"; з друкарні Вид-ва "Америка", 1954.

Любачівський М. І. др. о. Літургіка: храм посуди ризи дзвони – мощі – образи – книги церковні – церковний спів. – Рим, 1990.

Макарий (Булгаков). История Русской Церкви: У 7 кн. – Москва: Изд-во Спасо-Преображенского Валаамского монастыря, 1994–1996. – Кн. 2: История Русской Церкви в период совершенной зависимости ее от константинопольского патриарха (988–1240).

МатѢєв И. проф., Тороньскій А. о., Дорожиньскій Д. о. Начеркъ исторіи уніи Руской Церкви съ Римомъ. – Львôвъ: Накладомъ Комитету ювилейного, 1896.

Мельник А. о. Зарваниця. – 2-ге вид. – Рогатин, 1926.

Мельник А. о. Мати Божа в українській літературі: Нарис. Торонто: Вид-во ОО. Василіян, 1965.

Нагаєвський І. Історія Римських Вселенських Архиєреїв з узглядненням важніших подій Української Церкви і народу. – Рим, 1959. – Т. 1.

Назарко І. о. Київські і галицькі митрополити: Біографічні нариси (1590–1960) // Записки ЧСВВ. – Рим: ОО. Василіяни, 1962. – Т. 13. – Серія II. Секція І. С. 1–271.

Огієнко І. проф. Історія українського друкарства: Історично-бібліографічний огляд українського друкарства XV XVIII в. в. // Записки НТШ. – Львів, 1925 Т. 19 21: Збірник філольоґічної секції / Передрук. Київ: Либідь, 1994. – Т. 1. – С. 1–446.

Павличко Я. Візитації як джерело історії української культури // Історія релігій в Україні: Тези повідомлень III круглого столу (Львів, 3 4 травня 1993 р.) Київ; Львів: Акад. наук України; Інститут української археографії (Львівське відділення); Львівський музей історії релігії, 1993. – С. 90–91.

Пам'ятка з Крехова / Передрук вид. 1896 р., наново відредагований і підготовлений до друку монахами Крехівського Монастиря св. Миколая: о. Теодозієм, о. Ґригорієм, бр. Парфенієм, бр. Августином, бр. Василієм. – Жовква, 1992. – С. 1–16.

Покровскій И. Русскія епархіи въ XVI XIX вв., ихъ открытіе, составъ и предѣлы: Опытъ церковно-историческаго, статистическаго и географическаго изслѣдованія. – Казань: Типо-литографія Императорскаго Университета, 1897. – Т. 1: XVI–XVII вв.

Полонська-Василенко Н. Українська православна Церква після Переяславської угоди // Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. – Т. 181: Релігія в житті українського народу / Збірник матеріялів Наукової Конференції у Рокка ді Папа (18–20. X. 1963). за ред. Володимира Янева. Мюнхен; Рим; Париж, 1966. – С. 149–156.

Посѣлянин Є. Богоматерь / Передрук вид. Санкт-Петербургъ: Книгоиздат. П. П. Сойкина. – УПЦ Киевская Митрополия, 2002.

Рудовичъ І. Епископы Шептицкій // Богословскій Вѣсникъ. – Львовъ, 1901. – Т. 2. – Вип. 3. – С. 184–192.

Рудовичъ І. Исторія галицко-львовской епархіи. Жовква, 1902.

Рудовичъ І. о. Коротка исторія львовской архіепархіи та монастыря и церкви св. Юра у ЛьвовѢ // Шематизмъ всего клира греко-католицкой Митрополичои Архіепархіи Львовской на рокъ 1911. Львовъ: Накладомъ Архіепархіяльного клира, 1910. Рочникъ 67. С. 46–69.

Рудовичъ І. о. Унія въ Львовской епархіи / Передрукъ зъ "Діла". Львовъ: Накл. автора; Зъ друкарнѣ Ставропигійского Ин-та, 1900.

Скочиляс І. Адміністративно-територіальний устрій Львівської спархії в першій половині XVIII ст.: межі спархії, поділ на

офіціалати та деканати (спроба картографування) // Картографія та історія України (Збірник наукових праць). – Львів; Київ; Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коць, 2000. – С. 149–169.

Скочиляс І. Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII ст.: Організаційна структура та правовий статус. – Львів: Вид-во Українського католицького університету, 2010.

Скочиляс І. Генеральні Візитації Київської Унійної Митрополії XVII – XVIII століть. Львівсько-Галицько-Кам'янецька єпархія. – Т. 2: Протоколи генеральних візитацій. – Львів, 2004.

Скочиляс І. Протоколи генеральних візитацій церков Київської уніатської митрополії XVIII ст. (На прикладі недатованої єпископської ревізії щирецького намісництва) // Записки НТШ. – Львів, 1999. – Т. 238: Праці історично-філософської секції. – С. 434–514.

Скочиляс І. Протоколи генеральної візитації Львівської єпархії 1730–1733 рр. як історичне джерело: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. – Київ: Національна академія наук України; Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського, 1999.

Слобідський С., протоієрей. Закон Божий: Підручник для сім'ї та школи. – 3-тє вид. – Київ: Видавничий відділ УПЦ КП, 2003.

Соловій М., о., ЧСВВ. Божественна літургія: Історія – розвиток – пояснення // Записки ЧСВВ. – Рим: ОО. Василіяни, 1964. – Т. 20. – Серія II. – Секція І. – VI+422 с.

Соловьев С. История России с древнейших времен. – Москва: Изд-во социально-экономической литературы, 1962. – Кн. 8: Т. 15–16.

Субтельний О. Україна: Історія / Пер. з англ. Ю. Шевчук. – Київ: Либідь, 1991.

Суттнер Е. К. Політика Австрії щодо Греко-Католицької Церкви в Галичині // Його ж. Українське християнство на початку III-го тисячоліття: Історичний досвід та еклезіологічні перспективи / Пер. і наук. ред. О. Турія. – Львів: Свічадо, 2001. – С. 62–72.

Тимошенко Л. Берестейські церковні собори у жовтні 1596 р.: підготовка, склад учасників та провідники // Україна в Центрально-Східній Європі (з найдавніших часів до кінця XVIII ст.). – Вип. 7. – К., 2007. – С. 141–166.

Тимошенко Л. Діяльність єпископа Кирила Терлецького на уряді Луцько-Острозької кафедри // Studia dziejów i tradycji metropolii kijowskiej XII–XIX wieku / Red. A. Gil / Studia i materiały do dziejów chrześcijaństwa wschodniego w Rzeczypospolitej. – T. 5. – Lublin, 2009. – S. 193–211.

Тимошенко Л. Заповіти, смерть і поховання Кирила Терлецького // ДКЗ. – Т. 11–12. – Дрогобич, 2008. – С. 467–483.

Тимошенко Л. З історії Уніатської Церкви на Київщині (XVI–XIX ст.). – Київ: ТОВ "Міжнародна фінансова агенція", 1997.

Тимошенко Л. Князь В.-К. Острозький і укладення Берестейської унії // Наукові записки. Історичні науки / Національний університет "Острозька академія". – Вип. 13: Матеріали міжнародної наукової конференції "Князь Василь-Костянтин Острозький в історії України та Європи" 15–17 жовтня 2008 року. – Острог, 2008. – С. 105–127.

Тимошенко Л. Криза церковного життя Київської православної митрополії наприкінці XVI ст.: інтерпретації істориків і свідчення джерел // ДКЗ. – Т. 11–12. – Дрогобич, 2008. – С. 96–116.

Тимошенко Л. Парафіальне і братське самоврядування Київської митрополії в добу Берестейської унії (друга половина XVI–XVII ст.) // Urzędy państwowe, organy samorządowe i kościelne oraz ich kancelarie na polsko-ruskim pograniczu kulturowym i etnicznym w okresie od XV do XIX wieku. Materiały polsko-ukraińskiej konferencji naukowej w Okunince koło Włodawy 10–12 września 2007 r. / Pod red. H. Gmiterka i J. Łosowskiego. – Kraków: Avalon, 2010. – S. 321–345.

Тимошенко Л. Религиозные конфликты в Речи Посполитой в конце XVI – первой трети XVII в. // Сравнительное изучение религиозных традиций: Россия, Восточная Европа, постсоветское пространство. Сборник авторских программ и материалов учебных курсов. – Иваново, 2010. – С. 394–409.

Тимошенко Л. Сторінками "довгого" монографічного наративу про "довге" середньовіччя Львівської єпархії // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2011. – Вип. 14–15. – С. 619–630.

Тимошенко Л. Тернопільське братство Різдва Христового у світлі маловідомих та нововіднайдених джерел (друга половина XVI – XVII ст.) // Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія

Войтовича / Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 20. Львів, 2011. – С. 669–682.

Тимошенко Л. Традиція і практики поминання померлих у Київській митрополії в другій половині XVI – першій половині XVII ст.: внесок церковних братств // ДКЗ. Вип. 14–15. Дрогобич, 2011. – С. 116–132.

Тимошенко Л. Унієзнавство на зламі століть: Спроба порівняльної рецензії монографій Б. Гудзяка та М. Дмитрієва // Богословія. – Львів, 2004. – Т. 68. – Кн. 1–4. – С. 125–140.

Турій О. Цісар і Церква: реформи Габсбургів щодо Греко-Католицької Церкви в Галичині наприкінці XVIII – на початку XIX століття // Нова подорож до Європи: Зб. лекцій циклу "Австрійські вечори" 20 відомих науковців нашого міста (Львова) / Упор. Тимофій та Оксана Гаврилів. – Львів: "ВНТЛ-Класика", 2012. – С. 14–24.

Удод Г. о. Приєднання Української Церкви до Московського патріярхату 1686 р. – Вінніпег-Канада: Накладом Консисторії Української Греко-Православної Церкви в Канаді, 1972.

Учебное руководство по истории Русской Церкви (по Знаменскому) // ЛДА. Ленинград, 1956.

Федорів Ю. свящ. д-р. Історія Церкви в Україні. Торонто, 1967.

Федорів Ю. о. д-р. Організаційна структура Української Церкви // Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді. – Торонто, 1990. – Ч. 31. – С. 1–210.

Фенцикъ Е. Литургика или обясненіе богослуженія святой, восточной, православно каѳолической церкви. (На основаніи толкованія церковнаго). – Будапешт: Изъ угорскоцарской университетской печатни, 1878.

Филимоновъ Г. Церковъ св. Николая Чудотворца на Липне, близъ Новгорода: Вопрос о первопачальной форме икопостасовъ въ русских церквахъ. – Москва, 1859.

Филипчак І., Лукань Р. Ц. к. Окружна Головна Школа в Лаврові 1788/89–1910/11 // Записки ЧСВВ. – Жовква, 1936. – Т. 5. – Ч. 15. – С. 1–192.

Хойнацкій А. Западнорусская Церковная Унія въ ея Богослуженіи и обрядахъ. – Кіевъ: Изд. Кіевопечерской Лавры, 1871.

Хрустцевичъ Г. Исторія Замойскаго собора (1720) / Оттискъ изъ Епарх. ВѢдомостей. – Вильна, 1880.

Целевичъ Ю. Исторія Скиту Манявского вôдъ его основини ажъ до замкненя (1611–1785). – Львовъ: З друкарні Товариства имени Шевченка, 1887.

Червяковскій Е. Историческое происхождение и значеніе иконостаса въ православной Церкви / Оттиски изъ Литовскихъ Епарх. ВѢдомостей. Вильна: Типографія Св.-Дух. Братства, ЗарѢчье, д. Братства, 1899.

Чистовичъ И. Очеркъ исторіи западно-русской Церкви. Санкт-Петербургъ: Типографія Департамента УдѢловъ, 1882–1884. – Ч. 1–2.

Чухліб Т. Єпископ з шаблею, мушкетом і ... поетичним талантом // О. Русина, В. Горобець, Т. Чухліб. Незнайома Кліо: Українська історія в таємницях і курйозах XV–XVIII ст. / Наук. ред. академік НАН України В. Смолій. – Київ: Інститут історії України; НАН України, 2002. – С. 222–227.

Шараневичъ И. д-р. Патріярхатъ восточный въ ôтношеню до Церкви руской и републики польской // Рускій Сіонъ. – Львôвъ: Зъ друкарнѢ Товариства имени Шевченка, 15. 01. 1880. – Ч. 2. – С. 35–37; 1. 02. 1880. – Ч. 3. – С. 69–71; 1. 03. 1880. – Ч. 5. – С. 148–151; 15. 03. 1880. – Ч. 6. – С. 169–171; 1. 04. 1880. – Ч. 7. – С. 201–204; 15. 04. 1880. – Ч. 8. – С. 233–236; 1. 05. 1880. – Ч. 9. – С. 265–268.

Шематизмъ всего клира греко-католицкои Митрополичои Архіепархіи Львôвскои на рôкъ 1911. Львôвъ: Накладомъ Архіепархіяльного клира, 1910. Рôчникъ 67.

Шумовський А. Поклін св. Почаївській Лаврі. – Торонто-Канада: Святоволодимирське Братство, 1962.

Щапов Я. Государство и церковь Древней Руси X–XIII вв. – Москва: Наука, 1989.

Щапов Я. Формирование и развитие церковной организации на Руси в конце X XII вв. // Древнейшие государства на территории СССР. 1985 год. – Москва, 1986. – С. 58–62.

400/350 річниця Берестейської та Ужгородської унії. Львів, 1996.

Ammann A. Ostslawische Kirchengeschichte. Wien, 1950.

Andrusiak M. Józef Szumlański, pierwszy biskup unicki lwowski (1667–1708). Zarys biograficzny. – Lwów: S. n., 1934.

Bendza M. Prawosławna Diecezja Przemyska w latach 1596–1681. Studium historyczno-kanoniczne. Warszawa: Chrześcijańska Akademia Teologiczna, 1982.

Bieńkowski L. Organizacja Kościoła wschodniego w Polsce // Kościół w Polsce. Studia nad historią Kościoła katolickiego w Polsce / Pod red. J. Kłoczowskiego. – Kraków: Znak, 1969. – T. 2: Wieki XVI–XVIII. – S. 779–1049.

Chotkowski W. Historya polityczna Kościoła w Galicyi za rządów Maryi Teresy: Kościół w Galicyi 1772–1780. Kraków: Akademia Umiejętności G. Gocbethner i Sp., 1909. – T. 1–2.

Harasiewicz M. Annales Ecclesiae Ruthenae, gratiam et communionem cum S. Sede Romana habentis, ritumque Graeco-Slavicum observantis, cum singulari respectu ad dioeceses ruthenas Leopoliensem, Premisliensem et Chelmensem. – Leopoli: Typis instituti Rutheni Stauropigiani, 1862.

Kłoczowski J. Średniowiecze i Rzeczpospolita // Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Polsce / Red. J. Kłoczowski, L. Müllerowa, J. Skarbek. – Kraków: Znak, 1986. – S. 15–144.

Kolbuk W. Kościoły Wschodnie na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej 1772–1914. – Lublin, 1992.

Kolbuk W. Kościoły Wschodnie w Rzeczypospolitej około 1772 roku: Struktury administracyjne. – Lublin: IESW, 1998.

Lewicki R. Христианство. Русско-польский словарь / Chrześcijaństwo. Słownik rosyjsko-polski. – Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 2002.

Litak S. Chrześcijaństwo na ziemiach ruskich i litewskich dawnej Rzeczypospolitej do końca XVIII wieku // Chrześcijanin w świecie. "Zeszyty ODiSS". – Warszawa: ODISS sp. z o.o., 1988. – R. 20. – № 8–9 (179–180). – S. 128–139.

Litak S. Kościół w Polsce w okresie Oświecenia do 1795 roku: Litak S., Skarbek J. Kościół na ziemiach Polskich 1715–1848 // Historia Kościoła / Komitet Redakcyjny: L. J. Rogier, R. Aubert, M. D. Knowles. – Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 1987. T. 4: 1715–1848 (Przeł. Tadeusz Szafrański). S. 394–453.

Malinowski M. Die Kirchen- und Staats-Satzungen bezüglich des grichisch-katholischen Ritus der Ruthenen in Galizien. – Lemberg, 1861.

Nabywaniec S. ks. Diecezja Przemyska greckokatolicka w latach 1772–1795 // Premislia Christiana. – 1992–1993. – T. 5. – S. 9–294.

Nabywaniec S. ks. Unicka archidiecezja kijowska w okresie rządów arcybiskupa metropolity Feliciana Filipa Wołodkowicza 1762–1778. Rzeszów: S. n., 1998.

Nowodworski X. M. Encyklopedja Kościelna. – Warszawa, 1878. – T. 11.

Obraz N. Marji Panny w kościele Bożego Ciała X. X. Dominikanów. – Lwów, 1853.

Obrona Religiey Graeco-Ruskiej z Kościołem S. Rzymskim zjednoczonej. – Lwów, 1738.

Orgelbrand S. Encyklopedja Powszechna. – Warszawa: Wyd-wo Towarzystwa Akcyjnego odlewni czcionek i drukarni S. Orgelbranda synów, 1903. – T. 14; Warszawa, 1867. – T. 24.

Pelesz J. Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart. Wien: Druk und Verlag der Mechitharisten-Buchdruckerei (W. Heinrich), 1878. Bd. 1; 1880. – Bd. 2.

Podręczna Encyklopedja Kościelna. – Warszawa, 1913. – T. 37–38.

Poppe A. L'organisation diocésaine de la Russie aux XIe–XIIe siècles // Bizantion. – Bruxelles, 1970. – Vol. 40. – P. 165–217.

Schmid J. ks. Zasady wiary katolickiej przykładami historycznemi objaśnione czyli katechizm historyczny / Przekł. z niemieck. ks. Gaume. Wilno: Nakładem i drukiem Józefa Zawadzkiego, 1884. T. 2.

Senyk S. A History of the Church in Ukraine // Orientalia Christiana Analecta. 243. – Roma: Pontificio Istituto Orientale, 1993. – Vol. 1: To the End of the Thirteenth Century. – 15+471 p.

Stasiw M. De Metropoliae Haliciensis restauratione (a. 1807). Thesis ad Lauream. – Romae, 1954.

Tymoszenko L. Prince Konstanty Wasyl Ostrogski and the "Single-Faith" Muskovy // On the Border of the Worlds. Essays about the Orthodox and Uniat Churches in the Modern Period / Edited by Andrzej Gil and Witold Bobryk / Akademia Podlaska. Instytut Europy Środkowo-Wschodniej. Siedlce-Lublin, 2010. – P. 113–145.

Zubrycki D. Historyczne badania o drukarniach rusko-słowiańskich Galicyi. – Lwów: Druk. Inst. Stauropigiańskiego, 1836.

Вступ

Складність історичної долі українців пояснюється тим, що їхній землі віками доводилося служити межею, за котру безперервно змагалися якісь потужні сили, передусім сили Заходу та Сходу. З огляду на це, ідея утворення греко-католицької Церкви, котра могла водночас бути західною (за вірою) і східною (за звичаями), для народу України стала природним виявом самозбереження і знаковим моментом у його історії. Харизма, що нею безперестанку втішалася ця Церква, дає їй право і надалі служити символом не типового, а окремого, такого, як сам Господь захотів, покликання в цьому світі. Нині західна і східна Церкви, кожна зі своїми давніми та нововиниклими складностями, починають серйозно приглядатися до греко-католицької Церкви в Україні як до потенційної ідейної бази, що може надати їм у майбутньому можливості позбутися існуючих проблем.

Сама ж Українська греко-католицька церква, відколи повернулася до нормального життя на своїх рідних теренах, не припиняє працювати над розвитком та зміцненням своїх організаційних структур. При цьому їй доводиться постійно стикатися із несприятливими чинниками як зовнішнього, так і внутрішнього походження. Одразу після Другої світової війни московська влада ліквідувала греко-католицьку Церкву в Україні, а її вірних віддала в руки московської православної Церкви. Тепер, отримавши їх назад, греко-католицька Церква одночасно успадкувала з ними немало московських церковних практик та звичаїв. Так само, постійно перебуваючи в тісному контакті з римо-католицьким світом, нерідко захоплюється тамтешніми досвідами, бажаючи прищепити їх на своєму ґрунті. Греко-католицькі священики, котрим довелося душпастирювати в діаспорі, були там не раз зле потрактовані своїми римо-католицькими братами. Обороняючись, вони зважилися на радикальні зміни в церковно-літургійному житті, піддаючи його оправославленню. Коли Церква вийшла з підпілля, їм першим випала доля організовувати її структури і при тому постаратися, щоб ферменти,

вироблені на поселеннях, прижити тут на місці. Місцеві василіяни, натомість, залишилися вірними довоєнним традиціям. Окрім цього, з того часу, як головний осідок Верховного Архієпископа Української греко-католицької церкви перенесено до Києва, з різних боків не припиняють питати, чи Церква мала історичні підстави для такого кроку. Це одні з найважливіших проблем, які на сьогодні є в Церкві, і, вона, нараховуючи шість з половиною мільйонів вірних та позиційно зміцнюючись не лише в Україні, а й у світі, не може їх так залишити. Через це вибрана тема праці мала б стати спробою нагадати, що сумлінне вивчення усіх структурних вузлів греко-католицької Церкви XVIII ст. суттєво допоможе їй нині в пошуках своєї ідентичності та самоутвердженні. До цього періоду Церква вже ціле століття змагалася за своє існування на північних і північно-східних землях України, а тоді до неї увійшли, залишивши православ'я, єпархії західних, південних та східних (до Дніпра) українських земель. Саме в цих єпархіях названого століття і варто шукати сліди української церковної тотожності. Підставою для зацікавлення в дослідженні якраз цього часу є те, що він для Львівської єпархії є замкнутим періодом, оскільки починається її переходом на унійство, а закінчується розпадом Польщі і йосифінською реформою, після чого історія вже знає її як єпархію греко-католицьку. І, нарешті, в архівах існує велика кількість ще не торканих джерел, котрі дозволяють фундаментально над цією темою працювати.

Організаційні структури Української греко-католицької церкви XVIII ст. донині залишаються майже не вивченими. J. Pelesz у своїй *Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart* якщо і згадує про них, то побіжно. На початку двадцятого століття в Записках НТШ з'являються *Чотири пастирські листи єпископів Атанасія і Льва Шептицьких за 1745–1759 рр.*[1], подані І. Франком, а напередодні Першої світової війни там само – наукова розвідка у двох книгах Меланії Бордун *З життя українського духовенства Львівської епархії в другій половині*

[1] Матеріяли до культурної історії Галицької Руси XVIII і XIX віку, зібрані Мих. Зубрицьким, Юр. Кмітом, Ів. Кобилецьким, Ів. Е. Левицьким і Ів. Франком: Матеріяли до історії галицько руського духовенства в XVIII в. // Записки НТШ. – Львів: З друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1902. – Т. 5: Збірник Історично-фільософічної секції. – С. 1–86.

XVIII в.[2] Ці публікації, зокрема М. Бордун, зачіпають усі щаблі ієрархічної структури Львівської єпархії XVIII ст., добре показують взаємовідносини парафіяльних священиків між собою, парохів з вірними та духовними і світськими зверхниками. Праця вченої оперта головним чином на матеріалах генеральних візитацій з НМЛ та актах церковних судів. Ці останні спричинили до того, що моральний вектор в описаній картині життя тодішнього духовенства зображений у досить згущених і неприємних тонах. Перший крок у напрямку серйозного дослідження цього питання зробив польський науковець L. Bieńkowski своєю працею *Organizacja Kościoła wschodniego w Polsce XVI–XVIII w.* Тут автор синтезує значну кількість першоджерельного матеріалу, поетапно супроводжуючи його глибоким аналізом. При цьому він сам стверджує, що піднята ним проблема мало оцінена з перспективи політичних, суспільних та культурних змін руських земель Речі Посполитої того періоду[3], а також говорить, що цей твір є першою спробою наблизитися до багатої і складної проблематики устрою руської Церкви в тогочасній Польщі[4]. Від часу своєї появи ця праця уже більше ніж сорок років є єдиною, що так широко освітлює цю тему. Про Львівську єпархію в цій розвідці мовиться порівняно небагато. У справі вивчення організаційних структур української Церкви східного обряду майже через двадцять п'ять років після зроблених початків знову заявляє про себе польський науковець, о. S. Nabywaniec, опублікувавши докторську дисертацію *Diecezja Przemyska greckokatolicka w latach 1772–1795*[5]. В ній автор зосереджується на одній єпархії в час

[2] М. Бордун. З життя українського духовенства Львівської епархії в другій половині XVIII в. // Записки НТШ. – Львів: З друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1912 (Р. 21). – Т. 109. – Кн. 3. – С. 39–90; Т. 110. – Кн. 4. – С. 55–100.

[3] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego w Polsce // Kościół w Polsce. Studia nad historią Kościoła katolickiego w Polsce / Pod red. J. Kłoczowskiego. – Kraków: Znak, 1969. – T. 2: Wieki XVI–XVIII. – S. 1031.

[4] Там само. – S. 1033.

[5] Видавничий редактор у вступі до цієї праці пише, що "Na tle ubogiej raczej literatury zajmującej się dziejami Kościoła greckokatolickiego, a zwłaszcza jego organizacją terytorialną, wymieniona praca jawi się jako cenny wkład w historiografię kościelną. Opracowania bowiem dotyczące Kościoła wschodniego w Rzeczypospolitej: ks. Edwarda Likowskiego, ks. Juliana Pełesza, ks. Władysława Chotkowskiego, Ludomira Bieńkowskiego, albo nie obejmują okresu porozbiorowego (Bieńkowski), albo nie zajmują się terytorialną organizacją katolickiej Cerkwi. Nie spełnia tego wymogu mało znana i raczej powierzchownie ujmująca sprawy, praca A. Korczoka, "Die Grechisch-

перехідного періоду, коли нові устрої тотально впроваджуються в її життя. Робота написана відповідно до існуючої вже на той час у польській церковній історіографії схеми, спеціально розробленої для опрацювання таких тем. П'ять років опісля виходить його монографія під назвою *Unicka archidiecezja kijowska w okresie rządów arcybiskupa metropolity Felicjana Filipa Wołodkowicza 1762–1778*[6], присвячена ще одній українській єпархії приблизно того самого періоду. Обидві праці на сьогодні є великим доробком в українській церковній історіографії на тему єпархіальних структурних основ і чекають свого перекладу українською. Ще до появи двох згаданих праць виходить у світ *Організаційна Структура Української Церкви* українського священика в діаспорі о. Ю. Федоріва, котрий виявився першим з українців-співвітчизників, що відчув потребу вивчення цього важливого питання. На жаль, ця його публікація мало чим нагадує науковий твір, скоріше популярний на визначену тему. Останніми часами у висвітленні цієї проблеми багато прислужився своєю невтомною дослідницькою працею львівський науковець Ігор Скочиляс. Він націлив увагу на дотепер майже не вивчені матеріали генеральних візитацій XVIII ст., які стосуються уніатських єпархій, і зокрема Львівської. В рамках історіографії та джерелознавства він опрацював протоколи генеральної візитації Львівської єпархії 1730–1733 рр. Цією роботою автор здобув науковий ступінь кандидата історичних наук[7]. Численні його публікації, які відтак з'являються, особливо важливі тим, що в них він оприлюднює назви багатьох архівних джерел і місця їхнього знаходження, а з декотрих із них подає широкі описи[8]. Нещодавно опубліковано монографію вченого

– katholische Kirche in Galizien", Leipzig 1921. Dlatego – jak wolno się spodziewać – z tym większym zaciekawieniem zainteresowani tematem przyjmą niniejszą publikację". – Див: ks. S. Nabywaniec. Diecezja Przemyska greckokatolicka w latach 1772–1795 // Premislia Christiana. – 1992–1993. – T. 5. – S. 7.

[6] Ks. S. Nabywaniec. Unicka archidiecezja kijowska w okresie rządów arcybiskupa metropolity Felicjana Filipa Wołodkowicza 1762–1778. – Rzeszów: S. n., 1998. – S.1–576.

[7] І. Скочиляс. Протоколи генеральної візитації Львівської єпархії 1730–1733 рр. як історичне джерело: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. – Київ: Національна академія наук України; Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського, 1999.

[8] І. Скочиляс. Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII ст.: Організаційна структура та правовий статус. – Львів: Вид-во Українського католицького університету,

про організаційну структуру та правовий статус Львівської єпархії XII–XVIII ст.[9] Здебільшого опираючись на дотепер ще не використовувані архівні матеріали, автор фундаментально дослідив підняті проблеми. Однак реально питанню про структури єпархії тут відведено відносно дуже мало місця, попри те, що автор, як на це вказує сама назва праці, мав намір цьому підпорядкувати весь твір[10]. Утім, позитивне і від'ємне монографії широко освітлено в рецензії професора Л. Тимошенка[11]. Загалом, слабким боком дослідника є те, що

2010. – С. 705, 616, 723, 726, 751–53, 770 (тут автор подає перелік своїх публікацій (усіх – 40), котрі вийшли кирилицею і латинським друком у різний час).

[9] І. Скочиляс. Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII ст.: Організаційна структура та правовий статус. – Львів: Вид-во Українського католицького університету, 2010. – XXIV + 832 с. + 16 с. кольор. іл.

[10] І. Скочиляс. Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII ст.: Організаційна структура та правовий статус. – Львів: Вид-во Українського католицького університету, 2010. – С. 407–498.

[11] У Л. Тимошенка немало ґрунтовних напрацювань з історії Української Церкви. Відзначимо ті, які, на нашу думку, привнесли суттєву новизну в сучасний історіографічний дискурс: Л. Тимошенко. З історії Уніатської Церкви на Київщині (XVI–XIX ст.). – Київ: ТОВ "Міжнародна фінансова агенція", 1997. – 72 с.; його ж. Унієзнавство на зламі століть: Спроба порівняльної рецензії монографій Б. Ґудзяка та М. Дмитрієва // Богословія. – Львів, 2004. – Т. 68. – Кн.1–4. – С. 125–140; його ж. Берестейські церковні собори у жовтні 1596 р.: підготовка, склад учасників та провідники // Україна в Центрально-Східній Європі (з найдавніших часів до кінця XVIII ст.). – Вип. 7. – К., 2007. – С. 141–166; його ж. Криза церковного життя Київської православної митрополії наприкінці XVI ст.: інтерпретації істориків і свідчення джерел // ДКЗ. – Т. 11–12. – Дрогобич, 2008. – С. 96–116; його ж. Заповіти, смерть і поховання Кирила Терлецького // ДКЗ. – Т. 11–12. – Дрогобич, 2008. – С. 467–483; його ж. Князь В.-К. Острозький і укладення Берестейської унії // Наукові записки. Історичні науки / Національний університет "Острозька академія". – Вип. 13: Матеріали міжнародної наукової конференції "Князь Василь-Костянтин Острозький в історії України та Європи" 15–17 жовтня 2008 року. – Острог, 2008. – С. 105–127; його ж. Діяльність єпископа Кирила Терлецького на уряді Луцько-Острозької кафедри // Studia dziejów i tradycji metropolii kijowskiej XII–XIX wieku / Red. A. Gil / Studia i materiały do dziejów chrześcijaństwa wschodniego w Rzeczypospolitej. – T. 5. – Lublin, 2009. – S. 193–211; його ж. Религиозные конфликты в Речи Посполитой в конце XVI – первой трети XVII в. // Сравнительное изучение религиозных традиций: Россия, Восточная Европа, постсоветское пространство. Сборник авторских программ и материалов учебных курсов. – Иваново, 2010. – С. 394–409; його ж. Prince Konstanty Wasyl Ostrogski and the "Single-Faith" Muskovy // On the Border of the Worlds. Essays about the Orthodox and Uniat Churches in the Modern Period / Edited by Andrzej Gil and Witold Bobryk / Akademia Podlaska, Instytut Europy Środkowo-Wschodniej. –

головні джерела, на котрих оперті його наукові розвідки, нерідко

Siedlce-Lublin, 2010. – P. 113–145; його ж. Парафіальне і братське самоврядування Київської митрополії в добу Берестейської унії (друга половина XVI – XVII ст.) // Urzędy państwowe, organy samorządowe i kościelne oraz ich kancelarie na polsko-ruskim pograniczu kulturowym i etnicznym w okresie od XV do XIX wieku. Materiały polsko-ukraińskiej konferencji naukowej w Okunince koło Włodawy 10–12 września 2007 r. / Pod red. H. Gmiterka i J. Łosowskiego. – Kraków: Avalon, 2010. – S. 321–345; його ж. Традиція і практики поминання померлих у Київській митрополії в другій половині XVI – першій половині XVII ст.: внесок церковних братств // ДКЗ. – Вип. 14–15. – Дрогобич, 2011. – С. 116–132; його ж. Тернопільське братство Різдва Христового у світлі маловідомих та нововіднайдених джерел (друга половина XVI–XVII ст.) // Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича / Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Вип. 20. – Львів, 2011. – С. 669–682 та ін. Важливою також стала його оцінка монографії Скочиляса: Сторінками "довгого" монографічного наративу про "довге" середньовіччя Львівської єпархії // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2011. – Вип. 14–15. – С. 619–630. Достатки рецензованої праці, на думку вченого, є такі: зрілість автора в конкретному напрямку церковно-історичних досліджень і наявність єпархіального архіву Львівської єпархії в цілісному вигляді послужили, що твір за задумом автора назагал вдався; цією працею йому "вдалося довести, що без знання та глибокого зрозуміння історії Церкви годі пізнати та повноцінно реконструювати національну (передовсім громадянську) історію взагалі"; праця має 6 великих розділів і не менше 60-ти пронумерованих підрозділів, назви котрих ні разу не повторюються і кожна є слушною та оригінальною; є "зі знанням справи підібраних" 152 чорно-білих текстових і 17 кольорових ілюстрацій, з яких більшість архівного походження; автор сказав про "наукову новизну проведеного дослідження" і з тим потрібно погодитись; у вступі він "докладно коментує засади дослідження, продуковані в історіографії ранньомодерної історії, якими скористався і які, відповідно, становлять ту групу новацій, що вирізняють його працю"; водночас автор запроваджує інші новації, тобто нові "поняття і концепти", до того ж "користується цим інструментарієм фахово і аргументовано, органічно "вмонтувавши" його до усталених норм та прийомів творчої лабораторії історика Церкви"; у першому та інших розділах книги йому "вдалося подати досить повний і об'ємний нарис розвитку церковно-історичних студій, який тільки можливий"; "велику наукову новизну становить підрозділ про джерельну базу дослідження", який показує, що праця автора написана "на величезному джерельному матеріалі, в тому числі й архівному (дослідник використав фонди і колекції понад 30 архівних і бібліотечних установ України, Росії, Польщі, Білорусії, Литви та Австрії, а також сотні джерельних публікацій)"; науковець сягнув "в царину канонічного права, богослов'я, літургіки та ін., що раніше знаходилося поза межею доступності світських істориків Церкви"; завдячуючи щедрим даним джерел про період кінця XVII–XVIII ст. "портрети єпископів-реформаторів цього часу "є досконалими й вичерпно аргументованими"; вперше в історіографії подано історію однієї єпархії протягом її православного (майже п'ять століть) та унійного (прибл. одне століття) періодів, і заслугою вченого є, що він "зміг абстрагуватися від спокуси протиставлення православного і унійного

піддані дуже поверхневому текстуальному і критичному аналізу. Наприклад, з тієї причини він припускається суттєвих помилок у декотрих визначеннях, які стосуються розміщення деканатів у межах львівської і галицької частин Львівської єпархії першої половини

періодів у розвитку Львівської єпархії шляхом переліку переваг юрисдикції однієї конфесії на противагу недоліків іншої", здійснивши це в "оригінальний науковий спосіб: регіональна релігійно-культурна історія представлена в обох випадках у вимірах києво-християнської (слов'янсько-візантійської) традиції". Є теж і немало зауваг: попри достатньо сучасні засади дослідження, котрі "напевно, вперше в цілісному вигляді впроваджуються до наукового дискурсу щодо однієї єпархії... вони не виглядають досконало вичерпними"; попри достатній рівень "осягнення методологічного інструментарію різних національних наукових шкіл", тут не враховано "новацій французької історіографії в ділянці церковної історії", зокрема праць французького історика Церкви Жана Делюмо, який висунув концепцію "пережитого християнства", що є напрямком в історіографії, який "орієнтує на вивчення релігійних ментальностей і соціально-антропологічних ознак релігійних культур на рівні "народної культури", тобто, йдеться про християнство на рівні засвоєння і "переживання" вірними, на відміну від християнства церковних еліт"; попри глибокий підхід автора до історіографії, ця ділянка в його праці не без недоліків: він "розпочинає домодерну історіографію лише з другої половини XVII ст.", і "допустився помилки, позаяк домодерну історіографію Церкви слід починати не менше, ніж на сто років раніше"; відношення польської цивільної й церковної влади до духовенства та вірних Галицької єпархії автор подає у світлі уявлень, сформованих історіографією в минулому; йому "не вдалося повністю зблизити істориків та богословів, на чому акцентується у вступі книги", він "не ризикнув заглибитись в історію місцевої богословської думки раніше періоду кінця XVII ст."; якщо "період другої половини XVI–XVIII ст. вивчений автором практично бездоганно", то "цього не скажеш про попередні півтора століття", і тому "портрети деяких львівських владик виглядають як фрагментарні"; "не погоджуючись інтуїтивно з висновками про те, що "тотальна" криза (церковного життя напередодні Берестейської унії) все ж не існувала, дослідник не наважився розглянути це питання докладно на прикладі Львівської єпархії"; він "відмежувався від принципу висвітлення історії єпархії за урядами єпископів (такого дотримувалася стара історіографія)", пропонуючи останніх в ролі реформаторів, хоч такими, згідно з наведеними автором матеріалами, були далеко не всі; "непереконливо виглядає зведення автора стосунків між католицькою і православною чи унійною релігійними спільнотами, до "культурного імперіалізму" з боку латинників"; "також видається, що авторська модель інституційного функціонування єпархії як євхаристійного простору, виглядає дещо дискусійно"; "гадаю також, що обраний автором спосіб нівелювання православного і унійного періодів в історії Львівської єпархії має й інші суперечності..."; "текст монографії є ретельно випрацюваним під будь-яким оглядом", хоч "і в ньому трапляються фактологічні помилки", та "будь-який історик, який береться за творення історичної синтези протягом тривалого історичного періоду, приречений на закономірні втрати".

XVIII ст.[12] Також іноді робить висновки, котрі не випливають із запропонованих джерелами фактів, через що можуть вважатися тільки гіпотетичними. Попри це, значні надбання вченого, і передусім в ділянці структуральних основ української Церкви, уже мають право посісти чільне місце в українській церковній історіографії. До числа плідних науковців, які також займалися піднятою проблемою, належить і о. Дмитро Блажейовський[13].

Завданням цієї праці є спроба фундаментального дослідження організаційної структури Львівської єпархії XVIII ст., оскільки такого ще не існує. В основу дослідження лягли дані матеріалів генеральних візитацій за 1726–1734 рр. *(НМЛ, відділ рукописів та стародруків, Ркл-11, арк. 1–514 зв.)* і 1739–1744 рр. *(НМЛ, відділ рукописів та стародруків, Ркл-17, арк. 1–500 зв.)*, котрі знаходяться

[12] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії в першій половині XVIII ст.: межі єпархії, поділ на офіціалати та деканати (спроба картографування) // Картографія та історія України (Збірник наукових праць). – Львів; Київ; Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коць, 2000. – С. 156–158.

[13] Д. Блажейовський. Поважні осяги та великі втрати: Список різних єпархій, парафій та монастирів від Попраду по Дніпро (1768–1991). – Львів: Каменяр, 2008. – С. 149–235, 345–346, 24–27, 29 (Усі дані про деканати і парафії Львівської єпархії автор узяв із: W. Kołbuk. Kościoły Wschodnie… S. 38–39 (назви деканатів і число їх парафій, окремо львівської, галицької і кам'янець-подільської частин Львівської єпархії); S. 170–202 (львівська частина єпархії: назви деканатів, назви їх парафій, назви парафіяльних храмів та ін.); S. 202–219 (галицька частина єпархії: назви деканатів, назви їх парафій, назви парафіяльних храмів та ін.); S. 219–239 (кам'янець-подільська частина єпархії: назви деканатів, назви їх парафій, назви парафіяльних храмів та ін.), також із: І. Скочиляс. Генеральні Візитації Київської Унійної Митрополії XVII – XVIII століть. Львівсько-Галицько-Кам'янецька єпархія. – Т. 2: Протоколи генеральних візитацій. – Львів, 2004. – С. 335–355 (кам'янець-подільська частина єпархії – Барський Крилос: назви деканатів, назви їх парафій, назви парафіяльних храмів – дані актів візитацій за 1782–1785 рр.); С. 9–10 (кам'янець-подільська частина єпархії – Брацлавський Крилос: назви деканатів, назви їх парафій, назви парафіяльних храмів – дані актів візитацій за 1726 р.); С. 19–29 (кам'янець-подільська частина єпархії – Брацлавський Крилос: назви деканатів, назви їх парафій, назви парафіяльних храмів – дані актів візитацій за 1730–1733 рр.); С. 48–82 (кам'янець-подільська частина єпархії – Кам'янецький Крилос: назви деканатів, назви їх парафій, назви парафіяльних храмів – дані актів візитацій за 1730–1731 рр.), також із: Ks. S. Nabywaniec. Unicka archidiecezja kijowska… S. 342–343 (Брацлавське воєводство: деканати і декани у 1768–1772 рр.), а також із: Ks. S. Nabywaniec. Unicka archidiecezja kijowska… S. 221–223, 248–254; W. Kołbuk. Kościoły Wschodnie… S. 33, 35, 38–40, 49–51, 53; L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego… S. 1036–1037, 1042–1043).

в Національному музеї ім. Митрополита Андрея Шептицького у Львові. Владика Андрей, заснувавши у 1905 р. Церковний музей, передав до нього зі Святоюрського митрополичого собору колекцію рукописів, стародруків та мистецьких творів, яка стала базою збірки НМЛ. Крім інших численних документів, сюди входить фонд "Рукописи латинські" із понад 20 тис. одиницями зберігань, сформований із документів "давнього" Львівського єпархіального архіву, котрий надійшов у НМЛ з греко-католицької митрополичої консисторії. В цьому архіві і містяться протоколи генеральних візитацій 1726–1785 рр.[14] НМЛ, Ркл-11 є збіркою актів трьох візитацій (за 1726–1727 рр. – деканати (не всі) кам'янець-подільської частини Львівської єпархії (арк. 396 зв.–514 зв.); за 1730–1731 рр. – деканати (майже всі) кам'янець-подільської частини Львівської єпархії (арк. 259–396 зв.); за 1732–1734 рр. – певне число деканатів з усіх трьох частин єпархії (арк. 1–258 зв.). НМЛ, Ркл-17 – це акти обстеження парафій деканатів львівської частини єпархії за 1739–1744 рр. Важливість цих джерел насамперед полягає в тому, що вони дають змогу відтворити межі деканатів і в їхніх контурах – сітку парафій Львівської єпархії другої половини 20-х – першої половини 40-х рр. XVIII ст. та побачити регіональні особливості внутрішньоорганізаційного устрою єпархії цього періоду.

Центральний державний історичний архів України у Львові має в своїм посіданні фонд 201 (Греко-католицька митрополича консисторія), і взяті звідти матеріали теж стали базовими для теми праці. *Regestr kathedratyku diecezji lwowskiej, halickiej i kamienieckiej roku 1747 zaczęty (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 1–15)* дає можливість скласти списки деканатів усіх трьох частин єпархії за 1747–1755 рр., показати число їх парафій за кожен рік та побачити зміни, які сталися в деканатсько-парафіяльній мережі цього періоду. Інший документ з цього фонду *(ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 1–24)*[15] дає змогу

[14] І. Скочиляс. Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII ст.... – С. 87.

[15] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5 (Списки парафіяльних священиків по деканатах за 1760 р.) – документ, що складається з 24 аркушів і двадцять п'ятого непронумерованого. Аркуші від 3 по 18-тий – це широкого формату листи паперу, перегнуті навпіл посередині і зшиті у звичайну книжку. Аркуші 1–2, 19–24 – доклеєні. 19–24 аркуші дещо відрізняються від інших своїми розмірами, відтінком, товщиною, якістю. На аркушах написано з обох боків. Кожен

реконструювати сітку деканатів єпархії за 1760 р., вказуючи, до

бік розграфлений так, що текст написаний у два стовпчики. 18-тий аркуш, тобто останній у зшитку, на зворотньому боці має текст лише у лівому стовпчику. Це означає, що на цьому запис кимось було закінчено. Цілком вірогідно, що перші 18 аркушів створено в одній канцелярії. Як вище зазначено, аркуші 3–18 зшиті в книжку. А на 7-му аркуші занотовано, що інформація, яка там міститься, є з року 1761. Оскільки записи ідуть один за одним, то вони могли бути зроблені того або наступних після нього років, у крайньому разі, починаючи від 7-го аркуша. Виняток становить 18-тий аркуш, другий стовпчик, де поміщена інформація за 1758 р. про Коломийський деканат. Це копія, зроблена з уже раніше існуючого документа. Почерк цього запису дуже відрізняється від попередніх. Те саме можна сказати про зворотній бік цього ж 18-го аркуша, де записані парафії Бобрецького деканату, тільки з тою різницею, що дані про Коломийський деканат, окрім згаданого 18-го аркуша, подані ще на 10-му, а про Бобрецький говориться в документі лиш у цьому місці. На аркушах 19–24 також повторюються уже раніше згадувані деканати. 1760 р., яким датується цей документ, є релятивним, його в тексті не знаходимо. Там побіжно згадані такі роки, як 1755 (23 арк. зв.), 1756 (17 арк.), 1759 (8 арк.), 1759 (13 арк.), а також і такі, що безпосередньо пов'язані з написанням тексту, а саме: 1758 (18 арк.), 1758 (19 арк.), 1759 (21 арк.), 1759 (2 арк. зв.), 1761 (7 арк.). У цих останніх роках, як це зазначено в тексті, було проведено річний збір катедратика, відповідно в Коломийському, Коломийському (дані про Коломийський деканат на аркуші 19-му є повторенням даних, що вже записані на аркуші 18-му), Отининському, Болехівському, Галицькому деканатах. У документі міститься також коротка заувага, що її власноручно написав і скріпив особистим підписом тогочасний генеральний візитатор Шадурський (8 арк.). Отож, річ очевидна, що інформація в цьому документі зібрана щонайменше за 1758–1761 рр. Ми, однак, будемо датувати цей документ, як офіційно подано, 1760 р. Дані про деканати в цьому джерелі записані різними людьми, тобто різними почерками. Поморянський, Дунаївський і Зборівський деканати свої дані мають написані одним почерком. Схожість почерків помічається також і в інших місцях. Знаходиться багато дописів і поправок іншими руками. Нотування здачі річного катедратика парафіяльними священиками в цьому документі робилося наступним чином: угорі поміщали назву деканату, відтак внизу у колонку записували священиків цього деканату. Обов'язково знаходилося титулування кожного пароха – W. X. (Wielebny X(K)sięd z). Священика записували не за його прізвищем, а від якої був парафії, наприклад, Отининський, Зборівський і т. д. Потім проти кожного священика ставили цифри, що вказували на суму катедратика, заплачену ним у золотих. Переважно в першому записі кожного деканату було зазначено, що це сума разом столового і сендиковського, рідко (Зарваницький – 23 арк., Барський – 15 арк. зв. і 16 арк., Козлівський і Рогатинський – 6 арк., Бережанський – 3 арк. зв. деканати) мали дві графи, в яких окремо було записано столове і сендиковське. Сендиковського завжди однаково було від кожного священика – по одному золотому. Найбільша сума, яку платили священики, становила від 18 до 29 золотих, і таких, які в межах цієї суми здали катедратик, на цілу єпархію було коло 12 осіб. Найменша сума була від 0 до 6 золотих, і теж лише кілька парохів на єпархію, які тільки те заплатили. Священики Барського деканату заплатили всі однакову суму – 12 зол. столового і 1 зол.

котрої із трьох історичних частин вони належать, і також подає число парафій кожного деканату. А ще один Реєстр катедратика *(ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 36–49)* подає назви деканатів і кількість їхніх парафій у часі після 1775 р., які втрималися за Львівською спархією. Всі названі джерела з ЦДІА України у Львові разом із документами візитацій дають достатньо ясну картину територіально-організаційної структури спархії XVIII ст., а, попад те, акти візитацій своїми даними широко ознайомлюють з окремими аспектами її внутрішнього життя.

Вищезгадані акти візитацій (НМЛ, Ркл-11 і Ркл-17) написані польською (майже весь текст матеріалу), латинською (всі географічні назви парафій, усі назви парафіяльних храмів, декотрі параграфи

сендиковського. Проти священиків декотрих деканатів не було вказано заплачену суму, і це могло означати, що списки деканальних священиків складалися заздалегідь. Також є підстави думати, що кожен деканат повинен був здати наперед визначену суму грошей. 25 аркуш документа, який не позначений, з обох сторін розграфлений на дві колонки. На першій стороні над колонками написано "Глинянський" і "Тологірський", на другій подібно – "Долинський" і "Куликівський", і посередині другої колонки – "Кам'янецький". Напевно, такі розграфлені листки попередньо заготовлялися в канцелярії, а потім туди вписувалося священиків і суму зданих ними грошей. Деканати в документі знаходяться у такому порядку: Долинський, Куликівський, Кам'янецький – 1 арк., Глинянський, Гологірський – 1 арк. зв., Білокам'янецький, Жовківський – 2 арк., Стрілиський, Болехівський – 2 арк. зв., Жидачівський, Роздільський – 3 арк., Щирецький, Бережанський – 3 арк. зв., Завалівський, Теребовельський – 4 арк., Янівський, Тернопільський – 4 арк. зв., Подгаєцький, Чортківський – 5 арк., Скалатський, Бучацький – 5 арк. зв., Козлівський, Рогатинський – 6 арк., Поморянський, Зборівський – 6 арк. зв., Зарваницький, Галицький (до Ташенський) – 7 арк., Галицький, Калуський – 7 арк. зв., Устецький, Тлумацький – 8 арк., Жуківський, Косівський – 8 арк. зв., Бурштинський, Станіславівський (до Підлуський) – 9 арк., Станіславівський, Отининський – 9 арк. зв., Богородчанський, Коломийський – 10 арк., Заболотівський, Снятинський – 10 арк. зв., Рожнятівський, Городенківський (до Підвисоцький) – 11 арк., Городенківський, Кам'янецький (до Біловецький) – 11 арк. зв., Кам'янецький, Чорноострівський – 12 арк., Червоногородський, Більчецький – 12 арк. зв., Скальський – 13 арк., Ягольницький, Сатанівський – 13 арк. зв., Плоскирівський, Гусятинський – 14 арк., Гродоцький, Зіньківський – 14 арк. зв., Смотрицький, Солотківський – 15 арк., Китайгородський, Барський (до Голодецький) – 15 арк. зв., Барський, Соколецький – 16 арк., Пилявецький, Летичівський – 16 арк. зв., Копайгородський, Меджибізький – 17 арк., Могилівський, Шаргородський – 17 арк. зв., Снитківський, Коломийський – 18 арк., Бобрецький – 18 арк. зв., Коломийський – 19 арк., Отининський – 21 арк., Зборівський – 22 арк., Зарваницький (до Семиківський) – 23 арк., Зарваницький – 23 арк. зв., Дунаївський, Поморянський (до Храбуснянський) – 24 арк., Поморянський – 24 арк. зв.

візитаційного формуляру, якими виділялася кожна окремо група даних в актовому записі, частково дані про нерухому власність парафій, більшість тексту під заголовком "Decretum Reformationis" – генеральна візитація за 1739–1744 рр.; частина назв парафіяльних храмів, більшість тексту характеристики моральних, професійних та інших особливостей парохів – генеральна візитація за 1732–1733 рр.) і старослов'янською (окремі характерні вирази, декотрі назви храмів) мовами. Документи, на підставі котрих складені таблиці деканатів за 1747–1755 рр. (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 1–15), за 1760 р. *(ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 1–24)*, за час після 1775 р. *(ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 36–49)*, теж написані польською.

У праці широко застосовано синтетичний метод, який полягав у тому, що, уважно вивчаючи текст документа, не опускалося й найменшої інформації, яка стосувалася якогось питання. Таким чином усе, що, наприклад, у документах згадано про імена парохів та про їхню адміністративну діяльність, виражену у веденні метричних книг на парафіях, імена деканів та все, що пов'язано з їхньою урядовою діяльністю, про назви деканатів та парафій, зафіксовано на сторінках праці[16]. Методом порівняння або зіставлення вдалося показати властивий даній єпархіальній структурі динамізм, тобто переміщення парафії з одного деканату в інший чи трансформування деканату в деканат. Цей метод часто використовувався при описі церковних споруд та їх приналежності. Також тут можна зустріти методи: критичного аналізу, історично-соціологічний і статистичний (таблиці).

Праця складається зі Вступу, п'яти розділів, Закінчення і Додатків. У Вступі подано мотиви написання праці, зроблено

[16] Автор рецензії на цю працю має свою думку щодо застосування в ній синтетичного методу: "Nawet pobieżna lektura tekstu pozwala jednak zauważyć, że metodę syntezy wykorzystano tylko sporadycznie, a konstrukcja metodologiczna pracy oparta została na zasadach zbliżonych do dedukcji, bowiem kolejne partie tekstu zaczynają się od sformułowań syntetyzujących, a liczne uzasadnienia w formie przykładów obejmujące niekiedy całość zjawiska, sytuowane są w drugiej kolejności" (Prof. dr hab. Jerzy Motylewicz. Recenzja rozprawy doktorskiej ks. mgra Vasyla Hovhery pt. Dekanaty i parafie oraz ich zarząd w eparchii lwowskiej w XVIII wieku (do reformy józefińskiej). – Rzeszów, 02. 09. 2012. – S. 2).

короткий огляд уже існуючих публікацій з теми, а також описано використані в праці архівні джерела, котрі є для неї базовими. Перший розділ розпочинається тим, що політичні і міжцерковні стосунки післяберестейського періоду в Україні подано як такі, що постійно орієнтували сили єпархії на унію з Римом. Далі поставлено акцент на постать львівського владики Йосифа Шумлянського як на непересічного церковного діяча і особу, роль якої в справі підпорядкування єпархії папі особлива. Всі наступні єпископи, після Шумлянського, тут коротко охарактеризовані за їхньою діяльністю. Інформація про правові підстави функціонування єпархії та її географічний простір подано в другому розділі.

Якщо тексти першого і другого розділів повністю оперті на друковані джерела та праці, то три наступні майже цілком побудовані на даних з неопублікованих архівних матеріалів. Перший із них, тобто третій розділ праці, присвячений адміністративно-територіальній структурі деканатів Львівської єпархії. Спочатку за допомогою таблиць вдалося поетапно, охопивши весь досліджуваний період, показати деканатську сітку єпархії, відтак було визначено межі її історично-територіальних округів. Наступним кроком стало дослідження змін у парафіяльній сітці кожного деканату та критичний аналіз, яким цей розділ завершено. В четвертому розділі йдеться про інституцію деканів як дуже важливу ланку в єпархіальному уряді, бо кожен декан був представником єпископа на місцях. У ньому почергово розглянуто правові засади існування цього представництва, покликання осіб до уряду, їх влада, термін урядування, місце резиденції, фінансові й матеріальні надходження. Закінчується розділ переліком імен деканів того часу, котрі вдалося встановити. Окремі ділянки парафіяльної структури в рамках деканату опрацьовано в п'ятому розділі. Тут наведено періодичні зміни в парафіяльній мережі єпархії, матеріальний стан парафій, тип парафій (міський, сільський), демографічну в них ситуацію, широкий опис парафіяльних храмів, храмового спорядження, прицерковних споруд. Також згадано про чудотворні ікони, церковні реліквії та ґрунтовно досліджено справу ведення метричних книг парафіяльним духовенством. Закінчення, зокрема, містить пояснення до деякотрих важливих особливостей, що часто трапляються в тексті. В Додатках подано дев'ятнадцять таблиць, котрі подають

дані про деканати, парафії і парохів Львівської єпархії 1700–1775 рр.

Ця праця розпочата на факультеті історії Церкви Люблінського Католицького Університету в Польщі під керівництвом світлої пам'яті о. д-ра габ. проф. Болеслава Кумора. Висловлюємо йому щиру подяку за опіку і провід, які постійно були з його боку, та за допомогу у виборі цієї теми. Також щиро дякуємо о. д-ру габ. проф. Станіславові Набиванцю (Жешувський університет, Соціологічно-історичний факультет Інституту історії, Польща) під проводом котрого писалася праця і щасливо була завершена. Дякуємо також кандидату історичних наук, професору Леонідові Тимошенку та літературному редакторові, старшому викладачу Орестові Пільку з Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка, доктору історичних наук Петрові Шкраб'юку, кандидату філософських наук Іванові Паславському. Висловлюємо вдячність дирекції Національного музею ім. Митрополита Андрея Шептицького у Львові, і зокрема працівникам відділу рукописів та стародруків, а також дирекції і працівникам Центрального державного історичного архіву України у Львові за можливість користуватися джерельними матеріалами.

Розділ І

Львівська єпархія на шляху до церковної унії з Римом та віхи її поунійного етапу

1.1. Стан українського православ'я в післяберестейський період – чинник приєднання Львівської єпархії до Риму

Берестейський синод 1596 р., який приніс єднання з Апостольською столицею Київській митрополії, не був визнаний її Львівською (Гедеон Балабан) та Перемиською (Михаїл Копистинський) єпархіями. Вони й надалі залишалися в юрисдикції Константинопольського патріарха. Коли ж єпископи цих єпархій померли[1], а новим кандидатам було відмовлено в наданні привілею, у половині 1610-их рр. православної ієрархії в Україні не стало[2]. Ситуація змінилася, коли, повертаючись із Москви після поставлення московського патріарха Філарета, що був батьком царя Михайла, основоположника династії Романових[3], навесні 1620 р. до Києва заїхав єрусалимський патріарх Теофан. Осівши в Києво-Печерській Лаврі на кілька місяців, він 6 жовтня, таємно від польського короля,

[1] Єп. Гедеон Балабан помер 1607 р., а дата смерті єп. Михайла Копистинського в різних джерелах фіксується по-різному: 1609, 1610 і 1612 рр. Див: Д. Блажейовський. Ієрархія Київської Церкви (861–1996). – Львів: Каменяр, 1996. – С. 190–191, 198–199; Учебное руководство по истории Русской Церкви (по Знаменскому) // ЖМД. – Ленинград, 1956. – С. 174.

[2] Р. Єрінок (Вінніпег). Підпорядкування Київської митрополії московській Патріархії 1685–86 // Збірник праць Ювілейного Конгресу. Мюнхен. Науковий конгрес у 1000-ліття хрищення Руси-України у співпраці з УВУ. – 1988–1989. – С. 732.

[3] Протоиерей Л. Лебедев. Москва Патриаршая. – Москва: "Столица", "Вече", 1995. – С. 19–25.

висвятив ігумена Межигірського монастиря Ісаю Копинського на перемиського єпископа, декілька днів потому ігумена Михайлівського монастиря Йова Борецького – на київського митрополита, а Мелетія Смотрицького – на полоцького архієпископа. По дорозі додому, зупинившись на короткий час у Буші на Поділлі, патріарх висвятив ще трьох єпископів, збільшивши таким чином православну ієрархію до шести владик[4].

Ані цю ієрархію, ані наступного митрополичого наслідника, митрополита Ісаю Копинського Польсько-Литовська держава не визнала[5], і лише у 1632 р. на Варшавському сеймі, котрий було скликано з нагоди обрання короля Владислава IV, представництво української православної сторони домоглося легалізації своєї митрополії[6]. Період "Могилянської доби", що відтак настав, приніс

[4] Свящ. д-р Ю. Федорів. Історія Церкви в Україні. – Торонто, 1967. – С. 173–174; М. Грушевський. Ілюстрована історія України / Репр. відтворення вид. 1913 р. – Київ, 1990. – С. 264 (автор пише, що київські кола, послуговуючись запорукою гетьмана Сагайдачного, вирішили скористатися приїздом в Україну єрусалимського патріарха Теофана, щоб відновити православну ієрархію).

[5] Р. Єрмак. Підпорядкування Київської митрополії... – С. 732.

[6] Сильна сеймова боротьба православної сторони з українським уніатством почалася вже з 1600 р., але за весь період правління Сигізмунда III не принесла їй і найменшого успіху. Коли в квітні 1732 р. король Сигізмунд III помер і до 1733 р. в державі тривав період безкоролів'я, православні добре зорієнтувалися і уміло використали цей час, щоб на конвокаційному, елекційному і коронаційному сеймах, які мали відбутися, виграти справу. Вони, як подає митрополичий помічник і єпископ галицький Рафаїл Корсак в докладному звіті про настрої та загальну ситуацію в державі під кінець правління Сигізмунда III, крім іншого, "доклали всіх зусиль, щоб вибрати на послів з усіх воєводств, земель, повітів таких шляхтичів, які твердо обороняли б їхні справи, а проста шляхта доручила їм це завдання під загрозою життя і чести, підступно і з-за недбайливости католиків: вони не мали приступити до жодних справ на сеймі, доки не будуть поладнані задовільно справи православних; підбурили також проти з'єднених козаків, що вислали на сейм окреме посольство з прозьбою відновити православ'я, інакше відгрожувалися війною. Отак прибули вони в великій силі до Варшави. А прибули також: з'єднений митрополит з трьома єпископами: луцьким, холмським і пинським, з далеко меншим числом людей і нерівною силою, поклавши всю надію лише на Бога" (А. Великий, ЧСВВ. З літопису християнської України: Церк.-істор. радіолекції з Ватикану. – Рим: Вид-во ОО. Василіян, 1972. – Т. 5. – С. 54–56). 1632 р., як далі подає у згаданому документі Рафаїл Корсак, Владислав IV, на той час ще тільки шведський король, вимагаючи примирення між православними і уніатами, скликає для цього комісію. Три її перші сесії пройшли у висвітленні кожною стороною своїх рацій та взаємних звинуваченнях, а на четвертій

для Української Церкви чимало зрушень. Знаменним тоді стало

приступили до виготовлення пунктів угоди. По трьох днях дискусій та при безпосередній участі Владислава IV і тиску з його боку на уніатську сторону, "пункти замирення" були проголошені. Пункт перший цього документа містив декларацію про свободу віровизнання в усіх містах Польсько-Литовської держави, в усіх інших ішлося про адміністративно-територіальні особливості, які стосувалися обох сторін, а це: визнання двох київських митрополитів – уніатського і православного з, відповідно, Полоцьким архієпископством, Володимир-Волинським, Холмським, Пінським єпископствами і Львівським, Перемиським, Луцьким, Мінським (для його утворення Полоцьке архієпископство мусило віддати частину свого простору) єпископствами; до православних мали відійти всі київські церкви, крім видубицького монастиря, що під Києвом; до них мали належати печерський і унівський монастирі; їм мали віддати уніатський гродненський монастир для осідку православного митрополита, коли той перебуватиме в Литві у справах Церкви; в м. Мстиславі православним признавалося 4 церкви; Віленське православне братство мало відібрати від уніатів 4 церкви в м. Вільні, залишаючи їм тільки монастир і церкву св. Трійці; братства мали залишатися в посіданні всіх своїх прав, церков і маєтків (А. Великий. З літопису… – Т. 5 (1972). – С. 57–62; Ю. Федорів. Історія Церкви в Україні… – С. 183–184). Уніатська сторона їх не підписала, лише взяла до відома, а тиждень опісля подала офіційний протест, підписаний митрополитом Рутським та всіма єпископами, відкликавшись до вирішення Апостольського Престолу (А. Великий. З літопису… – Т. 5 (1972). – С. 62). В листопаді 1632 р. король потвердив ці статті (Ю. Федорів. Історія Церкви в Україні… – С. 184), а в березні 1633 р. на коронаційному сеймі в Кракові, попри те, що туди прибув митрополит Рутський з ієрархією і на порядок денний знову була поставлена справа "пунктів замирення", вручив урочистий диплом православним. Після коронації майже одночасно до Риму прибувають делегація короля в особі його канцлера Юрія Осссолінського і капуцина Валеріяна та представник уніатської ієрархії Рафаїл Корсак. Приблизно 10 засідань провела Конгрегація Поширення Віри, щоби розплутати факти і визнати правду, якої не бажали відпоручники короля. Папа Урбан VIII заступився за уніатів, засудивши дії Владислава IV, але страх перед козаками та втручання Москви не давали Польщі вибору (А. Великий. З літопису… – Т. 5 (1972). – С. 62–63). 3 листопада 1632 р. на тому ж Варшавському елекційному сеймі 50 (49)-ти голосами було вирішено подавати до королівської апробації особу Печерського архімандрита Петра Могили на київського митрополита. Рід Могили був посвоячений з багатьма польськими родами, окремі члени роду мали право польського шляхетства. Польський індігенат (визнання польського шляхетства польською владою за шляхтичами іншої держави) 1596 р., в рік народження Петра Могили, отримав також його батько Симеон. Обраний на митрополита кандидат з молодих літ обертався в колі польського панства, він отримав добру освіту в західних університетах, зокрема Сорбонському, певний час служив у польському війську і брав участь у битві проти турків під Хотином 1621 р., тому король уже 10 листопада потвердив вибір. Необхідні документи для поїздки в Константинополь по патріарше затвердження та усунення з митрополичого престолу Копинського учитель Ісая Трофимович Козловський, як делегат, мав готові 12 листопада. 14 березня 1633 р. під час коронаційного

продовження спроб творення "універсальної унії" і українського патріархату, які розпочалися в попередніх 20-х рр.[7] І хоч православна

сейму король видав Могилі привілей, патріарх Кирило Лукаріс також не забарився зі своїм благословенням. На початку квітня Петро Могила розсилає запрошення прибути до Львова на його хіротонію як наступного митрополита, котра мала відбутися на Томину неділю в Успенській церкві. 24 квітня Могилу наречено в єпископи, 27-го – висвячено на єпископа, 28-го – поставлено митрополитом, а 7 липня в київській св. Софії інтронізовано. Свячення йому було уділене львівським єпископом Єремією Тиссаровським, що тоді був екзархом константинопольського патріарха, та трьома єпископами ієрархії 1620 р. – луцьким Ісааком Борисовичем, холмським Паїсієм Іполитовичем, пінсько-туровським Авраамієм Страгонським. Через те, що польська влада, відновлюючи православну митрополію в Україні, не хотіла потвердити нікого з єпископів теофанової посвяти, три згадані ієрархи мусили відійти на покій. Натомість було вибрано нових єпископів: на Луцьку єпархію Олександра Пузину, на Перемиську – Сильвестра Гулевича, на Мінську – Йосифа Бобриковича (А. Великий. З літопису… – Т. 5 (1972). – С. 65–67; І. Власовський. Нарис історії Української Православної Церкви / Репр. вид. Нью Йорк. 1955–1957. – Київ: АТ "Книга", 1998. – Т. 2. – С. 103–106; Ю. Федорів. Історія Церкви в Україні… – С. 184–185; Алексій (Громадский А. Яковлевич). Отношеніе митрополита Петра Могилы къ уніи съ Римомъ. – Варшава: Синодальная Типографія, 1932. – С. 53–56). Митрополиту Рутському довелося витримати боротьбу, яку православна шляхта вела за свою церкву на сеймах. Він же за допомогою Риму та латинського духовенства ослабив наслідки дій православних на сеймах 1632–33 рр., і завадив їм здобути всі їхні єпархії (Д. Антонович. Українська культура / Лекції за редакцією Дмитра Антоновича. – Київ: Вид-во "Либідь", 1993. – С. 211).

[7] Кобринський синод 1626 р. був підготовкою для переговорів між католиками і православними на основі спільного київського патріархату. А наступними роками важливою фігурою в справі унійних змагань виступає єпископ Мелетій Смотрицький. У 1637–1638 рр. в українських католицьких і православних колах обговорювався давній проект примирення Церкви на базі того ж київського патріархату, в якому брали участь духовні і світські особи. 1639 р. цей проект наштовхнувся на нездоланні перешкоди і його облишили. У 1643 р. з ініціативи холмського єпископа Методія Терлецького, який перебував у Римі в справах своєї єпархії, цю справу було знову порушено. Завдяки його старанням папа Урбан VIII в листопаді 1643 р. висилає 23 листи до єпархії, короля та високих державних посадовців у справі поширення ідеї з'єднання. З тих листів два були адресовані до православних: чернігівського каштеляна Адама Киселя і київського митрополита Петра Могили. Згаданий лист папи до митрополита був датований 3. 11. 1643 р. У 1645 р. з'явився анонімний проект з'єднання Української Церкви з Церквою Римською, автором якого, згідно з новішими дослідженнями, був митрополит Петро Могила, при співпраці Адама Киселя. У 1645–1646 рр. змістом цього проекту займалися римські кола, і він знайшов там схвалення і увагу, але смерть творця проекту у 1647 р., а згодом Хмельниччина не дозволили його зреалізувати (А. Великий. З літопису… – Т. 5 (1972). – С. 36–125). Алексій (Громадский А. Яковлевич). Отношеніе

сторона дискутує, ставлячи під сумнів щирість унійних змагань

митрополита... – С. 4 (автор пише, що 1928 р. в Празі вийшла книга професора Е. Шмурла "Le Saint-Siège et L'Orient Orthodoxe Russe 1609–1654", в котрій поміщено широке листування митрополита Петра Могили в справах унії з Римом. Згаданий професор з дозволу папи Пія X вісім років працював у різних ватиканських бібліотеках і мав повну можливість ознайомитися із такими документами, котрих не мали перед собою попередні дослідники епохи Петра Могили. Адже про унійну кореспонденцію знали і митр. Макарій і проф. Голубєв, а останній навіть знав про лист папи Урбана VIII до митр. Петра Могили і в своїй статті "Западно-Русская Церковь при Митрополите Петре Могиле (1633–1646)", надрукованій в "Кіевской Старине" за 1898 р., прямо заявив, що листи папи і його конгрегації Могила залишив без відповіді. Та з книги проф. Шмурла видно, що це не так, бо за два роки до своєї смерті митр. Петро Могила послав до Риму навіть окрему записку, в котрій виклав умови унії і засоби її втілення. Автор (Алексій (Громадский А. Яковлевич) також пише, що друкований орган митр. гр. Андрія Шептицького "Мета" в своєму січневому числі за 1932 р. помістив тріумфальну статтю проф. греко-уніатської богословської Академії у Львові М. Чубатого "Між двома світами", в якій є така фраза: "Недавно опублікований на основі ватиканських актів меморіал Могили до Святішого Престолу, написаний ним за два роки до смерті, свідчить, що і цей стовп нез'єдинених наближався до поглядів Смотрицького, і, здається, лиш безвідповідальні елементи в Україні не дозволили йому з'єднати Русь з Руссю"). План поєднання православної Русі з Римом за допомогою українського патріархату (з наданням гідності патріарха митрополиту Могилі) намагалися здійснити луцький владика Атанасій Пузина, чернігівський каштелян Адам Кисіль і сам український православний митрополит Петро Могила. В цій справі до згаданих осіб папа Урбан VIII написав у липні 1636 і лютому 1642 рр. листи і для кращої орієнтації Риму послав монаха Івана Дамаскина. Ці листи опубліковані в: Theiner, Monumenta Lithvaniae et Poloniae, t. 3, c. 412 ч. 358, c. 424 ч. 373. На запит московського воєводи Никифора Плещева в цій справі монах Густинського монастиря Пафнуцій подає такі відомості: "До владики Паїсія з Полісся писали владика луцький і князь каширський, а владика Паїсій писав до ігуменів і братії любинського (преображенського) і густинського монастирів, що на сеймі пани польські радники і король польський і ляцькі архієпископи змовилися, щоби на Литві і в Польщі не було православної віри, і щоби київський митрополит Петро Могила покинув православну віру, папа бо римський благословив того митрополита Петра Могилу тепер в часі великого посту на патріарха". Очевидно, то був лише неясний відгомін про переговори, які тоді велися в справі утворення руського патріархату в Польщі і на Литві. Найбільшу трудність в утворенні народного патріархату в Литві і Польщі тоді передбачав Владислав IV з боку братств, безпосередньо залежних від східного патріархату (Д-р. И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный въ ôтношеню до Церкви руской и републики польской // Рускій Сіонъ. – Львôвъ: Зъ друкарнѢ Товариства имени Шевченка, 1. 02. 1880. – Ч. 3. – С. 69). Щоб утишити в республіці неспокій, викликаний суперечками між уніатами і неуніатами, король Владислав IV розіслав 3 вересня 1636 р. з Вільна відозву до уніатських і неуніатських сановників грецького віровизнання, щоб ті дійшли до згоди в справі утворення окремого

Петра Могили, та це лиш тому, що відомі зі згаданої теми джерела дають їм можливість на свій смак їх інтерпретувати[8].

Політична угода 1654 р., підписана в Переяславі гетьманом Богданом Хмельницьким, дала змогу московським силам діяти в Україні. І Українська Православна Церква внаслідок того опинилася під владою Московського патріарха[9].

патріархату в польській республіці. В цій відозві король пише: "Найважніше питання, яке вас хвилює, стосується послуху, котрий чините східному патріарху. Бачите, що діялося з тим престолом і що діється. Отож можна це в себе мати, що з іншої сторони затягаєте, тобто патріарха, беручи приклад від Москви (Там само. – Львов, 15. 01. 1880. – Ч. 2. – С. 37). Про Київський патріархат також: Др. Г. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом: Нарис історії Української Церкви. – Філаделфія: Накладом Союзу українців католиків "Провидіння"; з друкарні Вид-ва "Америка", 1954. – С. 368–374.

[8] Алексій (Громадский А. Яковлевич). Отношеніе митрополита... – С. 56–87; М. Грушевський. З історії релігійної думки на Україні. – 2-ге вид., удосконал. / Ред. д-р. Дмитро Куликовський. – Вінніпеґ–Канада; Мюнхен–Німеччина; Детройт–США: Buchdruckerei und Verlag "Biblos", 1962. – С. 88–89 (автор пише, "що унія мала скінчити своє існування, і єдність Руської церкви мала відновитися у формі якогось руського патріархату, вповні православного, але відокремленого від Царгороду й примиреного з Римом, і це мало би бути нове, більш почесне для православних, видання унії. Воно не вийшло зі стадії проекту і, завдяки тому, знаходило співчуття у православних, які, за винятком крайніх старовірів, переконались у правовірності Могили, не допускали можливості якогось шкідливого кроку з його боку і сподівались, що цей проектований патріархат тільки піднесе повагу Руси").

[9] В Переяславських статтях 1654 р., оригінальні тексти яких не збереглися, не підносилося питання Церкви. Існують підроблені Москвою копії цього договору, і в цьому фігурує стаття, на котру Москва завжди покликалася, коли провадила справу підпорядкування Української православної Церкви московському патріархові. Доми нись Переяславського Договору, московська влада з українськими церковними справами і митт не зволікала. Ще тільки проминув тиждень після згаданої угоди, а вже 16-го січня московська делегація, очолювана Василем Бутурлиним, прибула в Київ до митрополита Сильвестра Косова, щоб той з духовенством склав присягу на вірність московському цареві. Проте, щоб зломити Українську Церкву, Москві знадобилося цілих тридцять років і основного спротиву в цьому вона зазнала від вищого українського духовенства. 8. 10. 1684 р. до столиці Гетьманщини Батурина прибуває похилий віком луцький єпископ Гедеон Святополк Четвертинський, якого 29. 06. 1685 р. на виборчому соборі, що відбувся в київському Свято-Софійському соборі, обирають київським митрополитом. 8. 11. 1685 р. в московському Успенському соборі патріарх Йоаким у присутності московських царів Івана, Петра й Софії та великого числа церковних та світських осіб виконав акт інтронізації митрополита Четвертинського. Тоді Четвертинський присягою обіцяв московському патріархові та царям нову вірність та послух. Офіційні грамоти від патріарха і

1.2. Єпископ Йосиф Шумлянський і його особистий вклад у справу церковного з'єднання Львівської спархії з Римом

Недоля Української православної митрополії протягом усього XVII ст. й зокрема переміщення її духовного центру з Константинополя в Москву, а також боротьба за право сидіти на львівській єпископській кафедрі, котра безперестанку точилася з 1667 до 1676 рр.[10], можуть вважатися однією із головних причин,

царів митрополитові Четвертинському було вручено в грудні 1685 р. У червні 1686 р. патріарший синод в Адріанополі офіційно затвердив перепечення Київської митрополії з-під влади Константинопольського патріарха до юрисдикції московського патріарха і видав митрополитові Четвертинському про це грамоту, підписану патріархом Діонісієм та двадцятьма іншими присутніми на синоді єпископами. – Див: Н. Полонська-Василенко. Українська православна Церква після Переяславської угоди // Записки Наукового Товариства ім. Шевченка. – Т. 181: Релігія в житті українського народу / Збірник матеріялів Наукової Конференції у Рокка ді Папа (18–20. X. 1963), за ред. Володимира Янева. – Мюнхен; Рим; Париж, 1966. – С. 150; Р. Єршов. Підпорядкування Київської митрополії… – С. 733–743; о. І. Удод. Приєднання Української Церкви до Московського патріярхату 1686 р. Вінніпег, Канада: Накладом Конзисторії Української Греко-Православної Церкви в Канаді, 1972. – С. 62; Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни (1657–1687). – Вінніпег: Українське Наукове Православне Богословське Товариство, 1956. – С. 447–463; Митрополит Іларіон. Українська Церква: Нариси з історії Української православної Церкви: У 2 т. – 2-ге вид., поправл. і допов. / За ред. прот. С. Ярмуся. – Вінніпег, Канада: Вид. Конзисторії УГП Церкви в Канаді, 1982. – С. 203–237.

[10] За львівську кафедру тоді фактично вели між собою боротьбу три кандидати: митрополит Антоній Винницький і єпископи Йосиф Шумлянський та Сильвестр Свистельницький. В цій боротьбі всі три підпиралися королівськими грамотами на згадану спархію і кожен мав партію своїх прихильників. Шумлянському, зокрема, багато допомагав його старший брат Олександр, в майбутньому луцький єпископ Афанасій (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 64–65). У 1667–1675 рр. престол Львова став предметом тяжби між Шумлянським і Свистельницьким. В стислій термінології король надає престол спочатку одному кандидатові, а потім – другому, наприклад: 20. 01. 1672 р. – Свистельницькому, 30. 10. 1672 р. – Шумлянському і 17. 03. 1673 р. – знову Свистельницькому (Д. Блажейовський. Ієрархія… – С. 233 (автор посилається на: Рудович (1902), 39). У 1673 р. король усунув Свистельницького з єпископії, але той його не послухався. 1676 р. Свистельницький помирає, і того ж року грамотою від 6 лютого король Ян III остаточно віддає спархію в руки Шумлянського та припиняє за неї боротьбу (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 65–66). Також див.: М. Андрусяк. Боротьба за єпископську катедру. (Картина з історії православної

котрі вивели Львівську єпархію на дорогу унії з Римом. Сприяння унії з боку короля послужило так само немаловажним чинником[11], та визначальним фактором слід вважати, все-таки, персональну участь у цьому складному історичному процесі правлячого архієрея Йосифа Шумлянського.

Шлях єпархії до унії в особі цього її ієрарха був виваженим і обережним, а тому довгим. У 1666 р., зразу після смерті єпископа Атанасія Желіборського, адміністратором Львівської єпархії став митрополит Антоній Винницький, і його завданням було в передбачений термін підготувати вибір нового єпископа[12]. Коли з обранням почали зволікати, шляхта, з'їхавшись до Галича, сама вибрала єпископом Йосифа Івана Шумлянського[13], котрий, правдоподібно,

Церкви на Україні в другій половині XVII ст.) // Записки ЧСВВ. – Львів, 1935. – Т. 6. – Вип. 1–2. – С. 85–200; М. Андрусяк. Записник митр. Юрія Винницького з 1706 р. // Записки ЧСВВ. – Жовква, 1932. – Т. 4. – Вип. 1–2. – С. 180–204; М. Андрусяк. Львівське, Галицьке й Кам'янець-Подільське православне (в 1539–1700 рр.) та й упятське (в 1700–1808 рр.) єпископство у Львові // Логос. – Йорктон (Саск.), 1959. – Т. 10. – Ч. 1. – С. 43–49; Ч. 3. – С. 201–205; Ч. 4. – С. 256–264; 1960. – Т. 11. – Ч. 1. – С. 30–36.

[11] Під час виборів на короля Ян Собєський склав присягу ("pacta conventa"), що "буде працювати над усуненням роздвоєння людей грецької релігії", і потім у листі до папи Інокентія XI він пише: "Коли б я встиг з'єднати з Святим Апостольським Престолом ті численні руські православні церкви моєї держави, то я вважав би це за свою найбільшу заслугу, вчинену справі Христовій" (о. І. Рудовичъ. Унія въ Львовской епархіи / Передрукъ зъ "Діла". – Львовъ: Накл. автора; Зъ друкарнѣ Ставропигійского Ин-та, 1900. – С. 25–26). Вищеназваний пункт у присязі польських королів вживався з 1669 р. і його зобов'язувалися виконувати Михайло Вишневецький, Ян III Собєський та Август II (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни... – С. 86).

[12] Як митрополит, Винницький у 1667 р. видав два універсали (один з квітня і другий 27 грудня) до шляхти, духовенства і Львівського братства, щоби для Львова вибрали єпископа (А. Добрянскій. Исторія Епископовъ трехъ соединенныхъ епархій, Перемышльской, Самборской и Саноцкой, отъ найдавнѣйшихъ временъ до 1794 г. Періодъ II. Б. Епископы православныи сего періода. – Львовъ: Типографія Ставропигійского Ин-та, 1893. – С. 78).

[13] А. Великий. З літопису... – Т. 5 (1972). – С. 229. У серпні 1666 р. помер львівський єпископ Афанасій Желіборський, і оскільки на Правобережжі, за польським звичаєм, православні єпархії роздавав сам король, то митрополит Антоній Винницький, як заслужена особа короля, легко дістав собі Львівську єпископію та ще і Упівську архімандрію. Але багата львівська православна магнатерія не прийняла Винницького і у січні 1667 р. обрала на львівську єпископську кафедру Івана Шумлянського, за обрання котрого сильно стояв

на той час уже мав номінацію від короля Казимира на престол Львова[14]. Новий кандидат на львівського владику був непересічною

польський коронний гетьман Ян Собеський, його протектор і приятель (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 60–61). Майже тоді, коли було обрано Свистельницького, інші, під впливом магнатів і насамперед коронного гетьмана Яна Собеського, в Галичі вибрали Йосифа Шумлянського, товариша панцирної хоругви, котрому ігумен великого монастиря ставропігійського Скиту Манявського 22. 06. 1667 р. дав свідоцтво правовірності (Д-р. И. Шараневичъ. Патріяршать восточный… – Ч. 5 (1. 03. 1880). – С. 149). Д. Блажейовський. Ієрархія… – С. 233 (автор, посилаючись на: АрЮЗР 1/10, 203, ч. 91, подає, що Йосиф Шумлянський 12. 04. 1667 р. був обраний знаттю, яка зібралася в Жидичинському монастирі; на: АрЮЗР 1/10, 206, ч. 92 – що 15. 05. 1667 р. у монастирі Сварича (Зварича) зібралася знать регіонів Львова, Галича і Кам'янця і обрала його єпископом Львова; на: АЗР 5, 112, ч. 69 – що монахи Скиту Манявського рекомендували його кандидатом у єпископи; на: Лозиньскі (1931) І, 331–332 – що 12. 04. 1667 р. його обрала знать у Гошівському монастирі і 15. 05. 1667 р. він був повторно обраний у Сварицькому монастирі, а королівський привілей йому видано 27. 02. 1667 р.).

[14] Д. Блажейовський. Ієрархія… – С. 233 (автор, посилаючись на: АрЮЗР 1/10, 201, ч. 90, подає, що номінація короля Казимира для Шумлянського на престол Львова у зв'язку з його військовими заслугами в битві під Чудновом проти Москви датована 27. 02. 1667 р.; на: АГЗ 10, 302–303 – що королівський привілей на престол Львова йому видано 27. 02. 1667 р., а також, що є повторний привілей від 12. 04. 1667 р. і повторний з підтвердженням від 20. 07. 1667 р.; на: Петрушевич (1874), 588 – що королівський привілей на престол Львова був від 27. 02. 1667 р. і публічна заява від 20. 06. 1667 р.; на: АрЮЗР 1/10, 208, ч. 93 – що 20. 07. 1667 р. було проголошено королем надання йому привілею на Львів; на: АрЮЗР 1/10, 282, ч. 109 – що під датою 3. 10. 1669 р. є підтвердження королем Михайлом його номінації королем Казимиром. Підтвердження його номінації королями також мали місце 20. 01. 1672 р. (Там само, с. 319, ч. 118), 30. 10. 1672 р. (Там само, с. 323, ч. 120), 17. 03. 1673 р. (Там само, с. 326, ч. 121), 7. 04. 1673 р. (Там само, с. 328, ч. 122), 19. 05. 1673 р. (Там само, с. 332, ч. 124). Шумлянський був видатним шляхтичем православного роду. Рід Шумлянських був впливовим, сильним та близьким до королівського двору, тому Іван Шумлянський легко здобув собі королівську грамоту на Львівське єпископство, хоч король уже дав таку ж грамоту Антонію Винницькому. Слід також нагадати, що того часу, за польськими законами, єпископом міг стати тільки родовитий шляхтич, бо кандидата з іншого стану король не затверджував (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… С. 61–62, 106). У грамоті Шумлянському на Львівське єпископство, датованій 26. 06. 1668 р., король писав: "Беручи до уваги заслуги шляхетного Івана Шумлянського, які він виявив нам добровільно у воєнних пригодах, служачи під панцирною корогвою, а саме під Чудновом, де дістав багато ран на тілі, а ще більше на Задніпрянській Україні, і бажаючи, щоб вони не залишилися без гідної винагороди й нашої королівської ласки, ми постановили, згідно з одноду шним вибором духовних і світських людей, горожан Руського Воєводства, дати і конфірмувати

особистістю. Він походив із західноукраїнської шляхетської родини[15], був одруженим з римо-католичкою Оленою Яблоновською[16], його професійним і дуже успішним заняттям були військові справи, до котрих часто повертався навіть будучи єпископом[17]. Один батьків

йому Львівське, Галицьке і Кам'янецьке владицтво" (Там само. – С. 59–60). Тим часом інша частина шляхти і численна родина Шумлянських вибрала єпископом Івана-Йосифа Шумлянського, котрий за посередництвом львівського латинського архієпископа Івана Гарновського також отримав королівську настільну грамоту, котрого, однак, Вишницький не хотів признати єпископом, ані також рукополагати (А. Добрянскій. Исторія Епископовъ… – С. 79).

[15] Йосиф Шумлянський народився 1643 р. у с. Великі Шумляни (А. Великий. З літопису… – Т. 5 (1972). – С. 229). Іван, таке ім'я дали йому при хрещенні, а коли постригали в монахи – Йосиф, народився 1644 р. на західно-українських теренах у сім'ї православного шляхтича Євстафія Шумлянського (герба "Корчак") та Ганни Гошовської (герба "Сас"). Мав п'ять братів, які згодом теж стали відомими церковними діячами (Т. Чухліб. Єпископ з шаблею, мушкетом і … поетичним талантом // О. Русина, В. Горобець, Т. Чухліб. Незнайома Кліо: Українська історія в таємницях і курйозах XV–XVIII ст. / Наук. ред. академік НАН України В. Смолій. – Київ: Інститут історії України; НАН України, 2002. – С. 222). У 1685–1694 рр. єпископом Луцька був його брат Атанасій Антін Шумлянський. Коли той помер, то єп. Йосиф Шумлянський силою королівського привілею від 12. 07. 1694 р. управляв Луцькою єпархією до 1695 р. (Д. Блажейовський. Ієрархія… – С. 377). Згаданий Атанасій Шумлянський до того, як стати єпископом (отримав хіротонію від сучавського митрополита Досифея і львівського та перемиського єпископів. – Див: Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 80), мав 5 синів, з котрих Гедеон став архієпископом Смоленська, а Кирило – єпископом Переяслава. З цієї ж родини вийшов також єпископ Перемишля Онуфрій Йосиф Шумлянський (1746–1762), син Павла, мечника Жидачівського і матері Демидецької, а між чотирма братами в ряді – третій (А. Добрянскій. Исторія Епископовъ… – С. 20–21). Д. Блажейовський. Ієрархія… – С. 378 (автор, посилаючись на: Целевич (1887). Історія Манявського Скиту. – С. 77–78, пише, що Кирило Онуфрій Шумлянський був урядником у Курії єпископа Йосифа Шумлянського у 1703 р., ігуменом Скитського монастиря – у 1706 р., для Луцька був обраний єпископом 16. 06. 1710 р. і поїхав на висвячення до Києва). В. Антонович. Нарис становища православної церкви на Україні від половини XVII до кінця XVIII ст. // Наукове товариство імени Шевченка. – Т. 8: Розвідки про церковні відносини на Україні-Руси XVI–XVIII вв. – Львів: З друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1900. – С. 130 (автор, посилаючись на: Архивъ Юго-Зап. Россіи, ч. I, т. IV, пр. XCIX, с. 217, пише, що Кирило Шумлянський у 1703 р. займав посаду генерального офіціала при уніатському кам'янець-подільському єпископі, котрим був тоді його дядько Йосиф Шумлянський).

[16] А. Великий. З літопису… – Т. 5 (1972). – С. 229.

[17] На початку 60-х рр. XVIII ст. як ротмістр панцирної корогви Шумлянський бере участь у багатьох польських військових діях. Під час Чуднівської кампанії

його називають православними[18], другі кажуть, що він з роду уніат і прийняв православ'я лиш, щоб здобути собі львівське владицтво[19], ще інші – що замолоду переходив уже на унію, а потім вернувся до православ'я, щоби отримати згадане владицтво[20]. Шумлянському,

1660 р. він заприятелював з Яном Собєським. Тоді майбутній король Польщі був у чині коронного хорунжого польських військ, а прийдешній єпископ Львова – у вищезгаданому чині. У вересні–жовтні 1676 р., не зважаючи на свій єпископський сан, він бере активну участь у Журавненській операції польської армії проти турків. Під час одного з боїв було вбито вірного помічника Шумлянського, дячка Петруся, який знаходився поруч зі своїм владикою. У 1683 р. Шумлянського знову бачать військовим. 12 вересня в знаменитій "битві народів" під Віднем його було поранено у ліву ногу. Видобуті з тіла кулі владика наказує прикріпити ланцюжками до табличок з відповідними написами і на знак історичної перемоги над турками встановити їх у каплиці Божої Матері при соборі Святого Юра у Львові. Зберігся вірш, написаний Шумлянським під впливом подій Віденської битви. В ньому він, з огляду на турецьку загрозу, закликає до єдності короля Яна III Собєського і гетьмана Івана Самойловича, всіх українців та поляків. Текст цього вірша був покладений на музику й виконувався в багатьох українських і польських селах та містечках. Коли у 1695 р. татарська орда напала на Львів, військові здібності єпископа стають знову в послузі. Зі священиків Святоюрської церкви він організовує невеликий загін і вміло керує ним. Завдяки його рішучим діям храмову споруду було врятовано від зруйнування. Вірний своїм принципам владика-вояк відзначився і у битві польської армії зі шведськими військами під Калішем 29 жовтня 1706 р. За це він був нагороджений королівською грамотою і звільненням своїх володінь від податків на військо (Т. Чухліб. Єпископ з шаблею… – С. 222–227). У віденській виправі 1683 р. єпископ Шумлянський отримав рану в ліве плече (М. Возняк. Історія української літератури: У 2 кн. – 2-ге вид., виправл. – Львів: Вид-во "Світ", 1994. – Кн. 2. – С. 48). Від Йосифа Шумлянського дійшла до нас записана у Величка частина думи "О войні Віденской" (1683 р.) (С. Єфремов. Історія українського письменства // Український Вільний Університет: Українське літературознавство. – 4-те вид., поправл. і доповн. – Київ; Ляйпціг, 1919 (Вецляр, 1924) – Вип. 1 / Фотопередр. зі вступом Олекси Горбача. – Мюнхен, 1989. – Т. 1: Від початків до М. Костомарова. – С. 223). "Щойно за короля Яна III Собеського Шумлянський перейняв цілу єпархію, маючи поміч від короля, з яким Шумлянський був майже в усіх воєнних походах" (о. І. Назарко. Київські і галицькі митрополити: Біографічні нариси (1590–1960) // Записки ЧСВВ. – Рим: ОО. Василіяни, 1962. – Т. 13. – Серія II. – Секція I. – С. 151, з посиланням на: А. Петрушевичъ. Сводная галицко-русская лѣтопись съ 1600 по 1700 годъ. – Львовъ: Зъ печатнѣ Ставропигійского Ин-та, 1874. – С. 150).

[18] Т. Чухліб. Єпископ з шаблею… – С. 222.

[19] М. Голубець. Велика історія України від найдавніших часів / Передрук вид.: Львів, 1935. – Київ: Вид-во "Глобус", 1993. – Т. 2. – С. 145 (автор також вважає, що тоді Шумлянський прийняв православну віру не щиро, бо вже у 1677 р. написав лист до папи, в котрім виразив свою готовність вернутися до унії).

[20] І. Власовський. Нарис історії… – Т. 3. – С. 176.

коли знать зажадала поставити його єпископом, було 23 роки, і на той час він ще не мав ніякого духовного сану ані чернечого постригу[21]. Архієрейське свячення після вступу в ченці[22] та ієрейського рукоположення[23] отримав від двох грецьких ексекомунікованих єпископів[24]. Це був неканонічний крок, та опозиційні сили на чолі

[21] Т. Чухліб. Єпископ з шаблею… – С. 222–223.

[22] Спочатку він розлучився зі своєю дружиною (вона була польською-католичкою), відтак 1667 р. від ігумена Мгарського Скиту о. Феофіла отримав посвідку, що висповідався і є достойним кандидатом на львівського єпископа, потім ігумен православного Крехівського монастиря постриг його в монахи (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 62). 22. 06. 1667 р. Скитський ігумен Феофіл дав "пану Іоанну Шумлянскому" свідоцтво про його православ'я (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ изданной въ Львовѣ 1874 года. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та: Иждивеніем Галицко-русской матицы, 1891. – С. 440).

[23] Священиче рукоположення Йосиф Шумлянський отримав від луцького єпископа Гедеона Четвертинського (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 62–63, 75).

[24] А. Великий. З літопису… – Т. 5 (1972). – С. 231. Також: Д. Н. Бантыш-Каменский. История Малой России от водворения славян в сей стране до уничтожения гетманства / Репр. вид.: С.-Петербургъ; Кіевъ; Харьковъ, 1903. – Київ: Вид-во "Час", 1993. – С. 555 (автор, посилаючись на Историю об Уніи. – С. 143, 154–155, пише, що Йосиф Шумлянський був рукоположений не патріархом, а двома єпископами, позбавленими сану за провини). Документ про архієрейське висвячення Йосифа Шумлянського митрополитом Філіпполіса Софроном у Яссах датований 1. 02. 1668 р. (Д. Блажейовський. Ієрархія… – С. 233 (автор посилається на: АЗР 5, 113, ч. 70). Єпископську хіротонію Шумлянський отримав від рук двох грецьких мандрівних архієреїв: филипопольського і драмського митрополита Софронія та хіоського митрополита Теофана. Хіротонія відбулася 10. 02. 1668 р. в с. Височці Борщівського повіту. Чи дійсно ці два архієреї були позбавлені сану – не існувало остаточних відомостей. Єрусалимський патріарх Досифей справді твердив, що вони були позбавлені сану, натомість митрополит Тукальський боронив Шумлянського. Восени 1669 р., вертаючись з Москви, через Поділля переїздив олександрійський патріарх Паїсій, і він ніби теж поблагословив Шумлянського (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 63–64). Усунувши митрополита Винницького з Львівської катедри та діставши з Варшави дозвіл відібрати собі (від Свистельницького) королівський привілей, Шумлянський подався до Мультан, надіючись схилити Сучавського митрополита до уділення йому архієрейських свячень в Яссах. Оскільки з огляду на небажання мультанського господаря, митрополит йому відмовив, то 1. 02. 1668 р. на підставі документів обрання, привілею і потвердження він отримав свячення від двох східних митрополитів – Софронія Филипопольського і Теодозія Хіовського, котрі відбулися в маєтках Васильковичів на польсько-молдавському кордоні. Даремно листом від 12. 04. 1668 р. до брацлавського воєводи Тетері Ставропігійське братство просить,

з митрополитом Винницьким і Львівським ставропігійським братством[25], а також перішучість митрополита Тукальського[26] не залишили йому іншого вибору. Окрім того, в Судовій Вишні опозиція висунула свого кандидата на єпископа Львова – шляхтича Євстахія Свистельницького, якого Винницький висвятив і подбав для нього про королівське підтвердження[27]. У ніч з 17 на 18 квітня

щоб той використав свої впливи при королівському дворі і допоміг їм у боротьбі проти Шумлянського (Д-р. И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный... – Ч. 5 (1. 03. 1880). – С. 149–150).

[25] У листі від 5. 04. 1667 р. єпископ Винницький так остерігав львівське Братство: "Недавно розійшлася поголоска, ніби якийсь п. Шумлянський потайно сфабрикував собі, проти всякого права, якісь вибори, і на тій підставі тепер старається за презент та королівський привілей. Треба зараз відразу рішуче виступити проти нього, щоб з того не вийшли які злі наслідки для Церкви" (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни... – С. 63, з посиланням на: Dr. I. Szaraniewicz. Patryarchat Wschodni wobec Kościoła Ruskiego. – S. 121). 12. 04. 1667 р. знать, яка зібралася в Жидичівському (Жидичинському) монастирі, обрала Йосифа Шумлянського єпископом Львова, але його кандидатуру відхилив львівський адміністратор і митрополит київський Винницький (Д. Блажейовський. Ієрархія... – С. 233, з посиланням на: АрЮЗР 1/10, 203, ч. 91).

[26] Маючи рекомендацію від луцького єпископа, Йосиф Шумлянський звернувся до київського митрополита Йосифа Тукальського, щоби той його висвятив на єпископа. Митрополит Тукальський ніби погодився, але Шумлянський не міг до нього дістатися (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни... – С. 63).

[27] А. Великий. З літопису... – Т. 5 (1972). – С. 21. Митрополит Антоній Винницький вирішив посадити на львівську кафедру свого кандидата, відомого шляхтича Євстахія Свистельницького, якого 21. 01. 1668 р. обрала дрібна шляхта та Ставропігіальне Братство (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни... – С. 64). 21. 01. 1668 р. Винницький організовує вибір на єпископа шляхтича Єремії Свистельницького, який заплатив за це йому (Винницькому) 16 000 пол. зол. (Г. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом... – С. 398). По смерті Атанасія Желіборського львівське Ставропігіальне Братство і частина галицько руської шляхти (остання внаслідок агітації на посольському сеймику в Судовій Вишні), обрали шляхтича Євстахія Свистельницького львівським єпископом у Львові. Винницький, що на підставі права сусіднього єпископа та королівського доручення став адміністратором Львівської єпархії, здобув для Свистельницького королівський привілей і посвятив його у Львівській міській церкві на владику (Д-р. И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный... – Ч. 5 (1. 03. 1880). – С. 149). Д. Блажейовський. Ієрархія... – С. 234 (автор, посилаючись на: АрЮЗР 1/10, 212, ч. 95, подає, що 5. 03. 1668 р. Євстахій Свистельницький отримав привілей короля Казимира на престол Львова; на: АрЮЗР 1/11, 147, Вступ – що він був висвячений 30. 04. 1668 р. митрополитом Винницьким та перемиським коад'ютором Юрієм Гошовським; на: Петрушевич (1874), 155 – що був висвячений на свято Вознесення 1668 р. у Ставропігійській церкві; на:

1668 р. за допомоги військової підтримки знаті та своїх друзів владика Шумлянський заволодів собором[28]. 8 травня 1668 р. митрополит Тукальський видав циркуляр до всіх, де заявив, що легітимним єпископом є Шумлянський і, що так званий митрополит Винницький, який не був затверджений Константинополем, не мав повноваження благословити Свистельницького на львівську

АрЮЗР 1/10, 288, ч. 111 – що 20. 09. 1670 р. отримав від короля Михайла підтвердження привілею до львівського престолу; на: АрЮЗР 1/10, 290, ч. 112 – що 6. 04. 1671 р. отримав повторне королівське підтвердження привілею на Львів; на: Лозіньскі (1931) 1, 333 – що митрополит Винницький постарався про номінацію Свистельницького, який мав підтримку братства і "міщан"); Шематизмъ всего клира греко-католицкои Митрополичои Архіепархіи Львôвскои на рôкъ 1911. – Львôвъ: Накладомъ Архіепархіяльного клира, 1910. – Рôчникъ 67. – С. 21 (тут подано, що Йосиф Шумлянський був єпископом у 1667–1708 рр., а його опонентом був єпископ Евстафій Свистельницький (1666–1676).

[28] Д. Блажейовський. Ієрархія… – С. 234 (автор посилається на: Лозіньскі (1931), 331–332). Усі три кандидати були в минулому вправними військовими, і вміли робити так званий напізди. Антоній Винницький заволодів був збройно катедрою св. Юра у Львові, але Шумлянський його прогнав. Так само Свистельницький заволодів Галицькою катедрою в Крилосі, але й того Шумлянський звідти вигнав (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 64–65). Під час боїв в Галичі Свистельницький бере в полон Шумлянського і, якби не джура Шумлянського, що розтяв йому пута й уможливив утечу, бій за єпископську катедру закінчився б для Шумлянського смертю (І. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом… – С. 398). Шумлянський вчинив напад на монастир св. Юра у Львові 29. 06. 1668 р. з вівторка на середу о першій годині після півночі (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ… – С. 454). Шумлянський, що раніше знаходився у світі короля і був його товаришем, зібравши своє партію із шляхти і до двохсот інших людей, вночі напав на єпископський палац при церкві св. Юра, де тоді знаходився митрополит, і взяв його штурмом. При цьому двадцять осіб зі шляхти і духовенства, що держали сторону митрополита і Свистельницького, було вбито, а багатьох поранено й полонено. Митрополит, отримавши удар шаблею в голову, спустився через вікно і почав утікати. Але його наздогнали, і він врятував своє життя тільки тим, що віддав золотий ланцюг, котрий мав на шиї. Срібло і все його майно, як військова здобич, залишилися в руках переможця. Митрополит за це насильство подав позов на Шумлянського. Процес тривав до 27. 02. 1676 р., коли сейм видав постанову, щоб Шумлянський, оскільки вже помер Свистельницький, був єпископом львівським, але при цьому щоб він за причинену шкоду заплатив Винницькому 15 тис. польських золотих (А. Добрянскій. Исторія Епископовъ… – С. 79). Шумлянський за допомогою збройної сили коменданта Львівського замку Казимира Замойського і свого стрия подільського стольника Олександра Шумлянського усунув Антонія Винницького з Львівської катедри (Д-р. Н. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный… – Ч. 5 (1. 03. 1880). – С. 149).

кафедру[29]. 26 червня 1668 р. єпископ Шумлянський отримує затвердження від короля[30] і велід за цим, 8 жовтня того ж року, константинопольський патріарх проголошує його законним єпископом Львова[31]. А трохи пізніше, листом від 3 грудня 1668 р. митрополит Тукальський повідомляє Львівську ставропігію про те, що єпископські свячення Шумлянського дійсні[32], та Братство не поступилося[33]. Олександрійський патріарх Паїсій, як суддя світу, у

[29] Д. Блажейовський. Ієрархія... – С. 233 (автор посилається на: АЗР 5, 116, ч. 72). Митрополит Тукальський листом від 8. 05. 1668 р. до Львівсько-галицької єпархії розпорядився визнавати Йосифа Шумлянського і заборонив відсилатися до Винницького, як до такого, що не має благословення від патріарха (Д-р.И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный... – Ч. 5 (1. 03. 1880). – С. 150). Після висвячення Шумлянського прихильники Винницького висловили закид, що це не були архієреї, а звичайні ченці, викляті царгородським патріархом. Але Шумлянського взяв в оборону митрополит Тукальський, який у пастирському листі від 18. 05. 1668 р. ствердив, що той отримав свячення за згодою його і луцького єпископа Гедеона та загрозив викляттям усім тим, які б визнавали правдивим владикою не Шумлянського, а Винницького (Г. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом... – С. 397–398).

[30] Митрополит Іларіон. Українська Церква за часи Руїни... – С. 63. Оскільки львівські архієпископи латинського обряду на підставі привілею Зигмунта І від 1509 р. час від часу викупували право надання презентів Львівському владицтву, тому, за посередництвом львівського латинського архієпископа Яна Тарновського, Йосиф Шумлянський отримав 26. 06. 1668 р. від короля Яна Казимира новий привілей (Д-р. И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный... – Ч. 5 (1. 03. 1880). С. 150).

[31] Д. Блажейовський. Ієрархія... – С. 233 (автор посилається на: АЗР 5, 121, ч. 76).

[32] Д. Блажейовський. Ієрархія... – С. 233 (автор посилається на: АрЮЗР 1/10, 662, ч. 247). 3. 12. 1668 р. митрополит Тукальський також упомінає Львівське ставропігійне братство, щоби визнавало Йосифа Шумлянського єпископом, як слушно і легітимно вибраного, королем потвердженого і грецькими православними правдивими митрополитами на той великий архіпастирський єпископський львівський престол правильно впровадженого і посвяченого. Тукальський зокрема упоминає тих членів братства (панів Івана Мазаракого, Юрія Панару і Балабана грека), котрі, іменованого, але яких підстав не маючого єпископа (Свистельницького) уважають правдивим, і стараються впровадити на той престол, та наказує, щоб Йосифу Шумлянському віддавали повагу і чинили послух, грозячи в противному разі неблагословенством вселенського патріарха і своїм митрополичим викляттям (лист цей писаний з Чигирина і зберігається в оригіналі в арх. Інст. ставр. у Львові) (Д-р. И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный... – Ч. 5 (1. 03. 1880). С. 150).

[33] Єпископ Шумлянський, щоб змусити Ставропігійське братство визнати його своїм єпископом, грамотою від 9. 06. 1673 р. до духовенства наказав, щоби ніхто

відозві 1669 р. до литовсько-руського духовенства повідомляє, що

зі священиків не осмілився служити Службу Божу в братській церкві, ні хрестити, ні сповідати, ні ховати померлих. Але братське духовенство, що утримувалося за кошти Ставропігії, не визнаваю його єпископом і не слухаю його заборони. З цієї причини єпископ вдався до лагідніших засобів: він 28 червня письмово визнав, що Ставропігія має право успадковувати майно по смерті кожного інока в Онуфріївському монастирі, і спір притих (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ... – С. 510–511). У 1676 р., по смерті єпископа Свистельницького, Ставропігія визнала Шумлянського своїм пастирем, і листом від 4. 05. 1676 р. дала йому право жити в домі біля братської церкви, з якого у 1668 р. його вигнала. Ставропігія зробила велику помилку, давши свій дім Шумлянському, бо той мав ціль, коли прийме Унію, знищити Ставропігію, а братську церкву перетворити в соборну єпископську, оскільки церква св. Юра була мурами міста, при цьому мала і бідна, а братська – найкраща в усій єпархії (Там само. – С. 534–535). 7. 10. 1678 р. Ставропігія отримала королівський декрет, котрий скасовував попередній, виданий 30. 12. 1677 р. в Гданську, де було сказано, що братство на підставі своїх привілеїв має повне право друкувати книги без дозволу і цензури єпископа, і оскільки останній має свою катедру у св. Юра, то не може ані ставити свій престол у братській церкві, ані вимагати звітів про доходи. Крім того, єпископ отримав наказ ніколи більше не намагатися знищити права Ставропігії. Такі документи від короля коштували братству за першим заходом шмат золотоглаву на суму 1650 зол., а за другим – 1980 зол., а королівському улюбленцеві старості Галецькому – 10 червінців (Там само. – С. 557). Щоби не мати клопотів від Шумлянського, Ставропігія вступила з ним в угоду (бо це було дешевше, ніж за посередництвом короля), і єпископ, отримавши радо 1000 зол., 20. 05. 1679 р. дав їм письмове зобов'язання, що ніяких процесів з братством не буде зачинати і залишить його при всіх правах і свободах (Там само. – С. 578–579). Єпископ Шумлянський, повернувшись із Віденського походу, щоб задобрити Ставропігію, котра довідалася про його таємний перехід до Унії, 28. 07. 1684 р. видав окружну грамоту до чернечого духовенства Львівської і Київської єпархій, що Ставропігії дозволяється вибирати для своєї церкви ігромонахів і ієродияконів з будь-якого монастиря, і ігумен не може заборонити вибраному перейти до Братства. Духовенство, прийняте до братської церкви і Онуфріївського монастиря, може залишатися там, але для того мусить отримати єпископське благословення. При цьому Шумлянський потвердив усі права і вольності Ставропігії. Користаючи з нагоди, він просив Братство на деякий час зайняти йому другий дім, званий Романчевською кам'яницею, але Братство відмовило (Там само. – С. 631–632). 1699 р. єпископ Шумлянський вибрався з так званої Меланетанської кам'яниці у Львові, котру займав безплатно декілька років, і 25 квітня, згідно з бажанням Братства, видав письмове засвідчення, що на майбутнє ні він, ні його наступники не можуть привласнювати права на цей дім. Він тепер залишив його з причини, що король, котрого він забавляв, уже не жив у Львові, а також тому, що він задумав відкрито прийняти унію, і на руській вулиці було би небезпечно жити (Там само. – С. 771). У 1708 р. римська курія купила в єпископа Шумлянського кам'яний дім, котрий він 1707 р. хитрим способом купив у Ставропігійського братства. Той дім називався Ісаровичовський і стояв

Шумлянський вступив на владичний престол легально і зі згоди митрополита Тукальського[34]. У червні 1670 р. царгородський патріарх Методій в черговий раз своїм дипломом оголошує владицтво Шумлянського законним, а Свистельницького усуває[35]. Однак цілком протилежно до цієї справи поставилися єрусалимський патріарх Дозитей та численно зібраний на соборі в Яссах під його проводом румунський єпископат[36]. Багатолітня боротьба з різними

навпроти Ставропігіальної церкви під номером 201. Тут засновано духовну школу для католицького юнацтва Вірменії і Руси, яке бажало прийняти духовний стан (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійскаго Ин-та, подъ управленіемъ О. И. Гарнавськаго. 1887. – Ч. 1. – С. 44).

[34] Д-р. И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный... – Ч. 5 (1. 03. 1880). – С. 150. У цій відозві патріарха Паїсія до духовенства оголошено, що він уділив своє благословення Шумлянському і звільняє його від викляття, проголошеного Винницьким, а Свистельницького відкидає (Там само. – С. 150–151).

[35] Д-р. И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный... – Ч. 5 (1. 03. 1880). – С. 150. З листом від митрополита Тукальського і гетьмана Дорошенка до Царгорода був посланий брацлавський протопоп Роман Ракушка, і в червні 1670 р. царгородський патріарх Мефодій поблагословив Йосифа Шумлянського, визнавши його свячення дійсними, а Свистельницького відсунув (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни... – С. 65). Генеральний підскарбій, брацлавський протопоп і стародубський священик Роман Ракушка-Романовський (прибл. 1622–1703) згідно з найпоширенішою гіпотезою є автором історичної пам'ятки "Літопис Самовидця" (Літопис Самовидця. – 2-ге вид., виправл., стереотип. / Вид. підгот. кандидат філологічних наук Я. І. Дзира. – Київ: Наук. думка, 1971. – С. 20). Константинопольський патріарх Мефодій своєю грамотою від 6. 03. 1666 р. затвердив Й. Тукальського київським митрополитом, надавши йому при цьому сакру (Там само. – С. 176). 1670 р. згаданий митрополит посилає свого посланця Романа Ракушку до патріарха в Царгород, щоб той потвердив його сакру на київську митрополію у зв'язку з тим, що перемиський єпископ Антоній Винницький також себе називає київським митрополитом. Патріарх Мефодій соборно підтвердив митрополію Йосифу Тукальському, і тоді також згаданий протопоп домігся від патріарха соборного викляття на задніпрянського гетьмана Дем'яна Многогрішного (Там само. – С. 110), бо той захопив його майно в Ніжині (Там само. – С. 21). Тоді о. Ракушка був також посланцем до Царгорода водночас від імені Тукальського та Дорошенка і у справі суперечки між двома претендентами на львівське єпископство Й. Шумлянським і Є. Свистельницьким з тим, щоби для першого з них добути від патріарха затвердження (Там само. – С. 21, 176).

[36] Д-р. И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный... – Ч. 5 (1. 03. 1880). – С. 151. Соборною грамотою від 1670 р., виданою в Яссах, патріарх Дозитей, з тієї причини, що Шумлянський був висвячений за кордоном без участі сучавського митрополита, а тільки двома, позбавленими за злочини уряду, митрополитами, без загального вибору, без собору українських єпископів і свого митрополита, проголошує його

противниками за володіння львівським престолом і складні обставини, в котрих Шумлянському доводилося безперестанно діяти, зумовлювали потребу дипломатичної діяльності в політичному[37]

ложним (незаконним) єпископом, а вірних Львівської єпархії відсилає до духовного судовладства Свистельницького як єдиного правного владики (Там само. – С. 151).

[37] Дипломатичний хист єпископа Шумлянського визнавали найвищі урядові кола Варшави. Він протягом кількох років, починаючи від 1671 р., працював над налагодженням дипломатичних зв'язків з українським гетьманом Петром Дорошенком і, двічі зустрічаючись з ним у Чигирині, викликав тим значне невдоволення у варшавських колах, які запідозрювали його у змові з гетьманом проти Речі Посполитої. Однак у своїх листах до нового короля Михайла Корибута львівський єпископ переконує польський уряд у своїй вірності, засвідчуючи, що хотів лише прихилити Дорошенка до присяги Короні Польській (Т. Чухліб. Єпископ з шаблею… – С. 222–223). Шумлянський кілька разів їздив до гетьмана Дорошенка й митрополита Тукальського в Чигирин у справі покращення правного становища православного духовенства, і за це навіть обвинувачують його в королівському суді у квітні 1671 р. Але в його обороні стають тоді польський примас Пражмовський, коронний гетьман Собеський і коронне військо, яке висилає прохання до короля теж в обороні "свого колишнього товариша і друга в лицарських чинах" (Г. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом... – С. 399). Єпископ Шумлянський дорожив своїми зв'язками з гетьманом Дорошенком та митрополитом Тукальським. П'ять разів (1671–1675 рр.) польський король посилав Шумлянского до Дорошенка, і той вів переговори з гетьманом, нахиляючи його до підданства Польщі (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 68). 1673 р. єпископові Шумлянському не вдалося умовити гетьмана Дорошенка перейти на бік Польщі, яка тоді організовувала коаліцію проти Туреччини (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ… – С. 506). Бачачи успіхи польської зброї, Дорошенко схиляється до переговорів з поляками. Узимку король Собеський посилає до нього Шумлянського, і вимагає, щоби той насамперед відіслав від себе Кримську Орду (про це важливе посольство король сповіщає своїм листом, виданим в Яворові 23. 06. 1675 р.). В лютому король також висилає до татарського хана свого агента Мислишевського, який йому сповіщає, що в переговорах Дорошенко обманює Шумлянського, бо навесні запрошує турків і татар до нового походу на Польщу (Там само. – С. 513). Єпископ Шумлянський за дорученням короля Яна III Собеського веде переговори з гетьманом Іваном Самойловичем, а згодом з його наступником – Іваном Мазепою. У своєму листі до нього він навіть заявив про свої наміри перейти на Лівобережну Україну для проведення переговорів про відмову Мазепи від протекції московського царя (Т. Чухліб. Єпископ з шаблею… – С. 223). На початку 1671 р. львівський єпископ Йосиф Шумлянський приїхав у свою єпархію до Могилева Дністрового. Гетьман Дорошенко наказав його ув'язнити і привести до Чигирина. Коли ж його ув'язнювали в Могилеві, то народ, який там був з нагоди богоявленського ярмарку, з цього приводу дуже сумував. Дорошенко лише на короткий час затримав єпископа

й церковному напрямках[38], що іноді призводило до прикрих ситуацій[39]. Своєю чергою, спроба відновити Галицьку митрополію

Шумлянского в Чигирині і відпустив, бо втрутився митрополит (Літопис Самовидця… – С. 111). Йосифа Шумлянського гетьман Дорошенко зустрів щиро і гостинно. Він висловив митрополитові свої щирі співчуття з приводу його ув'язнення. Випроводжаючи Шумлянського з Чигирина, Дорошенко просив його якомога скоріше виїжджати, бо незабаром має з'явитися татарська орда (Там само. – С. 176). Львівський єпископ Шумлянський, який був гостем в Чигирині, писав, що Дорошенко дуже скріпився, панує вповні і абсолютно, має найвищу любов серед народу, і що він про нього не чув жодного злого слова (І. Крип'якевич. Історія України. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Львів: Вид-во "Світ", 1992. – С. 217). Йосиф Шумлянський ще й 1681 р. нахиляв київських діячів іти під Польщу (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 46, автор посилається на: Костомаровь. Руина. – 1882. – С. 627).

[38] Дипломатичну гру єпископ Шумлянський вів і з московською стороною. Це, правда, стосувалося більше церковних питань. У 1675 р. він пише до московського патріарха, щоб той заборонив київському митрополитові втручатися до церковних справ Правобережжя, бо ті справи король передав йому (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 85–86, з посиланням на: о. І. Рудович. Унія. – Львів, 1900. – С. 34). Звертаючись у 1693 р. до московського патріарха Адріяна в справі бояр Голіциних і Мазепи, заявляв, що тільки він і його старший брат луцький єпископ Атанасій лишаються ще православними (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 97–98). 29 листопада 1693 р. єпископ Шумлянський шле привітання московському патріархові з нагоди його обрання, і просить благословення для себе і свого брата, луцького єпископа Атанасія (Д. Блажейовський. Ієрархія… – С. 227, з посиланням на: АрЮЗР 1/10, 793, ч. 281), а після смерті у 1696 р. польського короля Яна III Собєського пише листа до московського воєводи в Києві боярина Бориса Шереметьєва, і в ньому каже, що король помер і з його смертю померла унія, а сам він був православним, ним є, й таким залишиться, і якщо коли щось чинив не миле Москві, то тільки з волі покійного короля, і що такого більше не буде, та що він молиться за московського царя і надалі буде молитися (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 98, з посиланням на: А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1600 по 1770 годъ. – С. 253–255; о. І. Рудович. Унія. – Львів, 1900. – С. 56–57). 1687 р. гетьман Самойлович, звинувачений у зраді (за доносом генерального осавула Мазепи), був засланий до Тобольська, де й помер. Нема сумніву, що Мазепа спричинився до падіння Самойловича, бо старався зайняти його місце, щоби потім відірвати Україну від Росії, в чім йому допомагав король Ян III за посередництвом єпископа Шумлянського, котрий у разі успіху сподівався бути київським митрополитом, а також, коли б польський король завоював Молдавію, зайняти Сучавську митрополію. Шумлянський також послужив королю в його таємних намірах перетягнути до себе Петра Дорошенка (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ… – С. 663–664).

[39] Коли московський патріарх не погодився відновити Галицьку митрополію, єпископ Шумлянський, щоби перервати наростаючі симпатії православного

ставить його в ряд неординарних церковних особистостей[40]. Будучи

духовенства Польщі до Москви, силується увійти в контакт з гетьманом Мазепою і перетягнути його на польську сторону. В цій справі він послуговується монахом на ім'я Соломон. Та Мазепа виявив його наміри, і Шумлянський стягнув на себе гнів царя Петра. У 1692 р. він, боячись бути виданим Москві (того домагався цар Петро від Яна III, бо Шумлянський допустився порушення угод вічного миру, намагаючись відірвати Україну від Москви), за посередництвом московського резидента у Львові, стольника Михайлова, старається ублагати царя, виправдовуючись, що на це мав виразний наказ короля Яна III, та звертаючи увагу Москви, що вічний мир, доки сеймовою ухвалою не стане конституцією держави, не є для польської республіки зобов'язуючим (Д-р. И. Шараневичъ. Патріяршатъ восточный... – Ч. 8 (15.04. 1880). – С. 236).

[40] Ставши у 1685 р. київським митрополитом, Четвертинський скаржиться російському урядові, що єпископ Шумлянський надалі залишається київським адміністратором, а той зі свого боку, маючи підтримку від короля, не тільки не поступається, але і виступає з проектом відновлення давньої Галицької митрополії. Оскільки Київська митрополія тепер належала до Москви, то у 1689 р. в цій справі він висилає свого посланця василіянина архідиякона Партенія Ломиковського до московських царів та московського патріарха. Найперше посланець склав патріархові заяву єпископа Шумлянського, що той разом з луцьким та перемиським єпископами присягають до кінця свого життя залишатися правдиво послушними синами св. патріаршому московському тронові. Відтак посланець подав скаргу на київського митрополита Четвертинського, і додав, що той обраний без порозуміння з православними єпископами в Польщі, а також відкинення єпископів у Польщі відхиляє їх від послуху московському патріархові. Наприкінці посланець Партеній склав прохання православних владик Речі Посполитої, щоб патріарх погодився на відновлення стародавньої Галицької митрополії, а тому, щоб звільнив православних Польщі, як вірних, так і владик, від підлеглості київському митрополитові. Московський патріарх рішуче відмовився відновити Галицьку митрополію, замість цього порадив єпископу Шумлянському поїхати до Києва й обговорити разом з митрополитом Гедеоном усі потрібні справи, а на відбудову львівської (св. Юра) та галицької катедр дав щедрі дарунки. Єпископ Шумлянський через свого посланця просив ще московських царів заступитися перед польським королем, щоб він звільнив православне духовенство від військових тягарів, як від них звільнив уже уніатське духовенство (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни... С. 95–97). У листі до московського патріарха Якима від 1689 р., львівський владика і адміністратор в Польщі Київської митрополії Йосиф Шумлянський скаржився, що київський митрополит Гедеон Четвертинський людям з литовсько-польських єпархій, які йшли до Печерської Лаври на богослужіння, несправедливо чинить кривди і зневаги. В тому листі львівський єпископ просить згаданого патріарха відновити давню Галицьку митрополію. У відповіді з Москви до Шумлянського від 22. 10. 1689 р. патріарх Яким відкинув думку про відновлення Галицької митрополії на тій підставі, що Гедеон Четвертинський уже є київським митрополитом, але при цьому висловив згоду на утворення окремого архієпископства в якомусь із великих міст Червоної Русі, наприклад Львові, з дозволу польського короля і

владикою Львівської єпархії, Шумлянський зумів у два етапи бути

влади, та за посередництвом й порадою великих російських царів, і щоб це нове архієпископство підлягало не київському митрополитові, а безпосередньо патріархові московському (Д-р. И. Шараневичъ. Патріяршатъ восточный… – Ч. 8 (15. 04. 1880). – С. 235–236). Шумлянський у цьому листі до московського патріарха, крім скарги на митрополита Четвертинського та прохання про відновлення Галицької митрополії, також просить, щоб згаданий патріарх разом з царями звернувся до польського уряду про полегшення податків для неуніатського духовенства (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ… – С. 684–688). Відповідь московського патріарха єпископу Шумлянському. – Див.: Там само. – С. 690–691. Д. Блажейовський. Ієрархія… – С. 227 (автор, посилаючись на: АрЮЗР 1/10, 753–762, ч. 276, пише, що єпископ Шумлянський 26. 07. 1689 р. послав архідиякона Партенія до Москви просити у царів Івана, Петра і в Софії та патріарха Москви фінансової допомоги). Там само. – С. 379 (автор, посилаючись на: АрЮЗР 1/5, 160–164, № 37, подає, що ?. 04. 1686 р. патріарх Йосифей написав українським єпископам і народові Польщі, що відніні Київська митрополія підпорядковується Москві, а вони повинні підкорюватися митрополитові Гедеону та його наступникам). Там само. — С. 227 (автор, посилаючись на: АрЮЗР 1/5, 271, ч. 77, пише, що 24. 05. 1689 р. єпископ Шумлянський звертається до константинопольського патріарха відновити Галицьку митрополію). Там само. — С. 379 (автор, посилаючись на: АрЮЗР 1/5, 271–276, № 77, подає, що документом від 24. 05. 1689 р. єпископ Шумлянський просить московського патріарха Якима відновити Галицьку митрополію, котра би перебувала під безпосередньою юрисдикцією Москви; на: АрЮЗР 1/5, 290–293, № 82, в документі від 22. 10. 1689 р. патріарх йому повідомляє, що її відновити неможливо, оскільки митрополит київський володіє титулом Києва і Галича). Там само. – С. 227 (автор, посилаючись на: АрЮЗР 1/5, 290, ч. 82, пише, що в листі від царя Петра до єпископа Шумлянського, датованому 22. 10. 1689 р., йдеться про те, що у Львові можуть числити тільки на престол титулярного архієпископа, а не на Галицьку митрополію, і що це слід було б вирішити в Москві, а не в Константинополі, оскільки Львів залежить від митрополита Києва, який, своєю чергою, залежить від патріарха Москви, а не патріарха Константинополя). Галицько-руські святителі в церковних справах звертались до московського патріарха включно до 1700 р. Єпископ Шумлянський старався через московського патріарха відновити Галицьку митрополію, але отримав відмову на тій підставі, що в цьому потрібна царська згода, а це було би втручанням у справи області, котра знаходилася під владою Польщі (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ… – С. 441). На тему відновлення Галицької митрополії у Львові велися вперті дискусії протягом двадцяти літ до 1700 р. і стільки ж по ньому. Апостольський Престол не хотів ділити одного народу, даючи йому дві незалежні митрополії, тому за київськими митрополитами залишив і дав їх побічний титул "митрополит галицький", а за львівськими єпископами – територію давньої Галицької митрополії (А. Великий. З літопису… — Т. 6 (1973). С. 124–125).

адміністратором Києва[41], а також адміністратором Луцька, престолу Сучави і володінь Печерської Лаври[42]. Завдяки приватним майновим

[41] 10. 03. 1675 р. король Ян ІІІ Собеський, що був особистим приятелем єпископа Йосифа Шумлянського, призначає останнього на адміністратора Київської митрополії (усе Правобережжя). Тоді актуальним митрополитом був Тукальський, і д-р Шараневич подає такі мотиви, з котрих король учинив це призначення: "Коли ми ввійшли в наші володіння в Україні, – пише король, – з коронними військами Великого Князівства Литовського, то застали в цих краях розпорошене духовенство, з якого багато пішло в поганську неволю та в поганські руки, а до того вони й без Пастиря, як той корабель на бурхливому морі без керманича (йдеться про митрополита Тукальського), який хоровитий та сильно старий, прийшов майже до дитячих літ, він у мислях помішаний, дуже сильно віддалений від дорученої йому нашими попередниками череди, пасти й рядити не може". Тому король, призначаючи адміністратором єпископа Шумлянського, "вимагає від нього, щоб керував митрополією замість хворого і перестарілого отця київського митрополита, щоб переступних карав, маєтками (провентами) керував так довго, поки житиме хворий та перестарілий отець митрополит або поки, по його смерті, за привілеєм свободи і прав тих країв, не наступлять вибори іншого митрополита, а потім і наше королівське затвердження". По смерті митрополита Тукальського, ображений Антоній Винницький звернувся до Москви затвердити його митрополитом київським, але йому було відмовлено. Потім Шумлянський і Винницький погодилися між собою, і 3. 08. 1678 р. король Ян ІІІ видав Антонію Винницькому грамоту на Київську Митрополію, а Шумлянського з адміністратора звільнив. До Києва Винницького не пустили, і він мав лише правобережні митрополичі землі. 26. 11. 1679 р. митрополит Винницький помер, і король Ян ІІІ призначив адміністратором Київської митрополії знову єпископа Шумлянського (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 65–67, з посиланням на: Dr. I. Szaraniewicz. Patryarchat Wschodni wobec Kościoła Ruskiego. – S. 129 і далі). Д. Блажейовський. Ієрархія… – С. 227 (автор, посилаючись на: АрЮЗР 1/10, 723, ч. 240, подає, що для єпископа Шумлянського королівська номінація на адміністратора Київської митрополії є під датою 5. 03. 1675 р., а посилаючись на: Там само. – С. 470, ч. 188, – що інший документ цієї номінації є під датою 10. 03. 1675 р.; посилаючись на: АрЮЗР 1/10, 352, ч. 137, – що числом 14. 12. 1679 р. датується королівський документ єпископові Шумлянському на адміністрацію Київської митрополії "ex senatus consilio", після смерті Винницького, поки нового митрополита ще не обрано; посилаючись на: Рудович (1902). – С. 38–39, – що він був адміністратором Києва після смерті митрополита Тукальського у 1675 р., і знову був номінований королем на того ж адміністратора після смерті Винницького 14. 04. 1679 р.). У 1673 р., ставши посередником між Дорошенком і володарем Польщі, єпископ Шумлянський використав це в своїх цілях, а саме: був проголошений королем Михайлом адміністратором Київської митрополії, з підпорядкуванням йому всіх волостей, наділених митрополитам і київським монастирям, не виключаючи Печерського (Д. Н. Бантыш-Каменский. История Малой России… – С. 335).

[42] Д. Блажейовський. Ієрархія… – С. 227 (автор, посилаючись на: ОДМ 1, 345, ч. 927, пише, що 30. 07. 1677 р. єпископ Шумлянський отримує королівський

пожертвам у великих розмірах та іншим заходам, йому вдалося вивести із запустіння Святоюрський монастир і кафедральний собор

привілей на адміністрування володіннями Печерської Лаври в Литві; посилаючись на: ОДМ 1, 348, ч. 937, – що 1678 р. він отримав королівський привілей на адміністрування володіннями Печерської Лаври в польській частині Польсько-Литовського королівства; посилаючись на: АрЮЗР 1/10, 357, ч. 139, – що 10. 05. 1682 р. він отримав королівський привілей на час, поки Київ не буде повернено Польщі, на адміністрування такими володіннями Печерської Лаври, як: Радомишль, Городок, Кримська Рудня, Білки, Оранна, Чеповичі і Зимовище; посилаючись на: АрЮЗР 1/4, 72, ч. 36, – що 6. 02. 1684 р. він отримав королівський привілей на адміністрування володіннями Печерської Лаври, які є у Польському секторі митрополії; посилаючись на: ОДМ 1, 377, ч. 1015, – що під датою 1692 р. є королівське затвердження єпископа Шумлянського, як адміністратора володіннями в Радомишлі; посилаючись на: АрЮЗР 1/4, 248, ч. 112, – що 29. 01. 1705 р. єпископ Шумлянський на 3 роки віддав в оренду 20 сіл, з котрих деякі належали Печерській Лаврі, а деякі – митрополії). Там само. – С. 233 (автор, посилаючись на: АҐЗ 10, 351, подає, що після смерті архімандрита Гізеля, 6. 02. 1684 р. єпископу Шумлянському видано повторне підтвердження королем привілею на адміністрування володіннями Печерської Лаври; на: АҐЗ 10, 70, – що у 1683 р. він отримав привілей на адміністрування престолом Сучави; на: АрЮЗР 1/10, 380, ч. 151 і АҐЗ 10, 70, – що 12. 07. 1694 р. він отримав привілей на адміністрування Луцьком, оскільки його брат, луцький єпископ Антін Шумлянський помер; на: АрЮЗР 1/10, 796, ч. 282, – що документом від 6. 12. 1696 р. король зауважує, що він уже надав йому адміністрування Сучавою і Луцьком). 29. 08. 1683 р. сучавський митрополит Доситей посилає з м. Ясси (Молдавія) лист до московського патріарха Якима зі скаргою на єпископа Шумлянського, що той чинить кривду церквам, силуючи їх часом тайно, а часом і явно до Унії (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ… – С. 621). Хоч король Ян ІІІ іменував львівського єпископа Шумлянського адміністратором Київської митрополії, проте поряд із ним функції митрополита виконує (зокрема уділяє рукоположення вибраним на єпископів) сучавський митрополит Дозитей (виступає тут як екзарх східного патріархату). В часі військової виправи Яна ІІІ до Мультан цього митрополита 1686 р. було вивезено із Сучави, і перебував він у Стрию в королівському оборонному замку. 1686 р. він у присутності львівського єпископа Шумлянського в Жидачеві посвятив вибраного на луцького єпископа Атанасія Шептицького, а 1687 р. в Стрию – раковецького єпископа для угорських русинів. Після смерті сучавського митрополита (його було перевезено зі Стрия до Жовкви, і тут 1694 р. він помер) король іменував єпископа Шумлянського адміністратором спорожнілої Сучавської митрополії, надаючи йому судовладство над усіма монастирями й церквами цієї митрополії, разом з селами і ґрунтами, до них приналежними (Д-р. И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный… – Ч. 9 (1. 05. 1880). – С. 265–266). "1683 р. після смерті києво-печерського архімандрита Інокентія Гізеля, король надав Шумлянському цю багату архімандрію" (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 151, з посиланням на: І. Рудовичъ. Исторія галицко-львôвскои епархіи. – Жовква, 1902. – С. 39).

після нападу козацько-татарського війська Богдана Хмельницького 1648 р.[43] та відновити монастир св. Онуфрія в Перегінську[44]. Він

[43] Коли у 1648 р. військо Хмельницького підійшло під Львів, нестримний натовп і татари сплюндрували монастир і дочиста пограбували церкву св. Юра. Шукаючи скарбів, вони рубали церковні стіни, заглядали в гроби та домовини, навіть вивертали кишені вірних, які тоді перебували в церкві. Згодом святоюрський ігумен Йосиф Комарянський почав робити старання над піднесенням запустілого монастиря та церкви, але безуспішно. Монастирська земля, з чого жили монахи, була втрачена, а тому ченців у монастирі знаходилося так мало, що святоюрську катедру довгий період обслуговували лише самі крилошани. Оживити монастир та церкву св. Юра зумів єпископ Йосиф Шумлянський. Він зібрав до монастиря відповідне число монахів, а ігуменом призначив розумного, освіченого і енергійного ігумена теребовельського Преображенського монастиря о. Діонісія Александровича. На утримання монастиря записав свою юридику Чолганщину, відтак купив ще другу – юридику Балабановщину, а помираючи, записав монастиреві в своїм заповіті 6000 пол. зол. і загіпотекував їх на своїм селі Гошеві. В 1673 р. Шумлянський переніс чудотворну ікону Божої Матері з теребовельського монастиря до львівської катедри і при церкві добудував для неї каплицю. Відправи богослужінь у каплиці і опіку над чудотворним образом доручив отцям-василіянам. Для катедральної церкви, котра мала відпуст на св. Юра, він установив ще другий відпуст – на свято Покрови Преч. Діви і виклопотав у короля Яна III Собєського привілей (1679) на два ярмарки під церковою св. Юра: навесні на св. Юра і восени – на Покрову Пр. Богор. Для львівської катедри Шумлянський придбав багато цінних риз та записав їй дорогоцінні хрести і сучавську митру, яку колись король Собєський забрав з митрополичого собору в Сучаві, а відтак подарував єпископові (о. І. Рудовичъ. Коротка исторія львôвскои архіепархіи та монастыря и церкви св. Юра у ЛьвовѢ // Шематизмъ всего клира греко-католицкои Митрополичои Архіепархіи Львôвскои на рôкъ 1911. – Львôвъ: Накладомъ Архіепархіяльного клира, 1910. – Рôчникъ 67. – С. 49–50, з посиланням на: М. Костомаров. Богдан Хмельницький. – Т. 1. – С. 146–147: Руска исторична бібліотека. – Т. 9; Pamiętniki do panowania Zygmunta III., Władysława IV... / Wydał K. Wójcicki. – T. 2. – S. 22–31; И. Шараневичъ. Іосифъ Шумлянскій, рускій епископ львовскій. – Науковый сборник, 1868. – С. 87–104). 26. 01. 1679 р. король потверджує привілей на ярмарок при церкві св. Юра у Львові (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѢтописи съ 1600 по 1700 годъ... – С. 576, з посиланням на: Akt. grodz. X, 339). Фундація святоюрського монастиря, яку заклав єпископ Шумлянський, підписана ним 3. 07. 1685 р. Текст фундації див: А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѢтописи съ 1600 по 1700 годъ... – С. 888–891.

[44] Грамотою від 10. 07. 1691 р., виданою в Перегінську, єпископ Шумлянський відновив там (в Перегінську) на горі Сергія монастир св. Онуфрія, "z wyznaczeniem przez pismo osobliwsze wiktuałów zakonnikom". Цей монастир, як пише єпископ Шумлянський, був "antiquitus od lat kilkaset fundowany, a potem przez nieprzyjaciela św. Krzyża, Batya i Mamaja zrujnowany" (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѢтописи съ 1600 по 1700 годъ... – С. 892–893).

"випроцесував дотацію галицької єпархії "Перегінсько", переніс до Святоюрської катедри із Теребовлі чудотворну ікону Богоматері й заповів на катедру свої дорогоцінності[45]. В часи єпископського служіння Шумлянського і часто за його допомогою українське духовенство здобувало собі не раз королівські привілеї[46]. Індивідуально

[45] І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – С. 152.

[46] Наприклад, католицька партія в сеймі домоглася, що 1667 р. уніатське духовенство і їх маєтки були звільнені від військових тягарів, а 1668 р. було вирішено карати вигнанням з краю кожного, хто відступить від католицтва чи уніатства (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни... – С. 35). На прохання Шумлянського, польський король грамотою від 26. 04. 1670 р. звільнив православне духовенство від повинностей для своїх панів та від військових обов'язків (Там само. – С. 68). На скаргу Шумлянського до уряду, король Михайло декретом від 26. 04. 1670 р. звільняє православне духовенство від робіт, податків старостам, державцям, як теж і повинностей супроти війська (нічлігів, давання підвід тощо). За те духовенство фінансово підлягало тільки своєму єпископу і платило йому річний податок (6 пол. зол.), т. зв. "куничне" (Г. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом... – С. 399). 10. 07. 1686 р. Ян III Собеський, зважаючи на клопотання Шумлянського, видав універсал про звільнення українського духовенства королівських земель від усіх податей і повинностей, залишивши тільки "поголовний податок" (Т. Чухліб. Єпископ з шаблею... – С. 225–226). Сейм 1699 р. потвердив усі привілеї, подаровані раніше уніатам, та видав новий закон, згідно з яким виключно міщани-уніати можуть обіймати виборні магістратські посади. На цьому сеймі вирішували справи Поділля, яке на підставі Карловицького трактату відійшло від турків до Польщі, і, зокрема, ухвалили закон, який забороняв православним, нарівні з жидами, осідати в Кам'янці (В. Антонович. Нарис становища православної церкви на Україні... – С. 102–103, з посиланням на: Volumina legum. – Т. 6. – С. 35. – § 19, 21). Вірні постановам сейму від січня 1699 р. про заборону поселятися неуніатам в повернутому Польщі за Карловицьким миром Поділлі, уряд, оскільки львівський єпископ Шумлянський ще не визнав всенародно унії, не дав йому духовного судовладства в подільських землях, але доручив його перемиському єпископові Інокентію Винницькому, котрий уже з 1692 р. офіційно був уніатом (Д-р. И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный... – Ч. 7 (1. 04. 1880). – С. 204; А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ... – С. 771–772). Окрім того, між львівським єпископом і перемиським єпископом Винницьким не раз виникали спори. Спричиняла їх тодішня розгнуздана українська шляхта, котра, сперечаючись з місцевим єпископом або йдучи за зростаючим у краю поривом до унії, зверталася до сусіднього владики за духовною опікою (напр. у справі посвячення церков і ін.), зокрема після 1692 р., коли перемиський єпископ став уніатом. У суперечках між згаданими єпископами про порушення судовладства, уряд ставав на бік того єпископа, котрий прийняв унію (Д-р. И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный... – Ч. 9 (1. 05. 1880). – С. 266). Король доручив адміністрування кам'янецькими церквами перемиському уніатському єпископові, тоді як нунцій Дж. А. Давія

прийняти сторону уніатства значною мірою допомогли Йосифу Шумлянському його постійні контакти з відомими на той час польськими представниками католицького світу[47]. Їх сильні впливи також спричиняють до того, що він стає автором плану переведення західноукраїнських епархій на уніатство "мирними" засобами[48].

(1696–1700) звернувся до короля створити в Кам'янці окреме українське католицьке єпископство (Г. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом... – С. 405). Деякі дослідники (Микола Андрусяк) пишуть, що "кам'янецька справа" була для Шумлянського остаточним поштовхом для офіційного проголошення ним унії (А. Великий. З літопису... – Т. 6 (1973). – С. 35). Август II Сильний універсалом від 15. 06. 1700 р. зрівняв у правах греко- і римо-католиків (Т. Чухліб. Єпископ з шаблею... – С. 227). Також див.: М. Андрусяк. Львівський Єпископ Йосиф Шумлянський та його змагання за права для духовенства й об'єднання церков // Логос. – Йорктон (Саск.), 1978. – Т. 29. – Ч. 1. – С. 23–58; 1979. – Т. 30. – Ч. 3. – С. 193–214; Ч. 4. – С. 292–307.

[47] Придворний капелан польського коронного гетьмана Яблоновського єзуїт Теофіл Рутка й сам гетьман заохочували владику Шумлянського до рішучого кроку і підтримували в ньому католицький дух. Згаданий єзуїт також багато потрудився над богословським вишколом владики. Зокрема, за допомогою своїх літературних робіт він ознайомив його з відмінностями, які існують між православною і католицькою вірою. Рутка стримував Шумлянського, коли той хотів вернути з половини дороги (о. І. Рудовичь. Унія въ Львôвскои епархіи... – С. 24–25). Богомил Рудка, єзуїт, родом з Київщини, був 23 роки при дворі краківського каштеляна і великого гетьмана Ст. Яблоновського, з єпископом Шумлянським дуже багато співпрацював у справі введення Унії, помер у Львові 18. 05. 1700 р. (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѢтописи съ 1600 по 1700 годъ... – С. 737). Сильно впливав на львівського єпископа єзуїт Кароль Вота, головний дорадник короля Яна Собєського в справах запровадження унії (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни... – С. 70). Протектором і приятелем Шумлянського був також великий коронний гетьман Ян Собєський, котрий скеровував його на унію. Шумлянський виховувався при Собєському, і той допоміг йому стати львівським єпископом, тобто обрав його на кафедру. У 1673 р. Ян Собєський став польським королем, і єпископ Шумлянський, постійно перебуваючи у нього то у Львові, то в Яворові, знаходився під сильним його впливом (Там само. – С. 69).

[48] Єзуїт Теофіл Рутка піддав єпископу Шумлянському не одну думку, як проводити реформи та готувати народ і духовенство до прийняття унії (о. І. Рудовичь. Унія въ Львôвскои епархіи... – С. 24–25). Під час правління Яна Собєського владика Шумлянський часто бував на різних конференціях та нарадах в королівському домі і, напевно, там обмірковував справу унії (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни... – С. 70; І. Власовський. Нарис історії Української Православної Церкви... – Т. 3. – С. 176 (проф. Володимир Антонович, пише автор, вважає, що до подібного способу (мирним шляхом запровадити унію) сто років тому уже вдавалися єпископи Потій і Терлецький).

Прийнявши у 1677 р. таємно унію[49], єпископ Шумлянський збирав

[49] J. Pelesz. Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart. – Wien: Druk und Verlag der Mechitharisten-Buchdruckerei (W. Heinrich), 1880. – Bd. 2. – S. 337–341 (автор подає, що Йосиф Шумлянський особисто прийняв унію з Римом 7. 03. 1677 р.). Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни... – С. 71 (автор, посилаючись на: Documenta Pontificum Romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1075–1953) / Collegit, introductione et adnotationibus auxit Athanasius G. Welykyj. – Romae, 1953. – Vol. 1: 1075–1700. – P. 641, пише, що 7. 03. 1677 р. єпископ Шумлянський склав у Варшаві на руки уніатського митрополита Кипріяна Жоховського, у присутності короля й варшавського папського нунція Франческо Мартелліо, свою заяву про згоду прийняти унію; автор далі пише, що нунцій того ж дня сповістив про це папу, а Шумлянський докладно ознайомив короля зі своїм планом навернення на унію всіх православних Правобережжя, застерігши, що основою всієї справи має бути глибока таємниця; далі автор, посилаючись на: В. Антонович. Що принесла Україні унія. – Вінніпеґ, 1952. – С. 25, пише, що, з метою успішного виконання справи, Шумлянський поставив тоді такі вимоги: передати йому всі правобережні маєтки Київської митрополії; призначити його Архімандритом Києво-Печерської Лаври, щоб керувати всіма її добрами; щоби папа призначив йому пожиттєву пенсію. Крім цього, тут уже пише автор від себе, Шумлянський зажадав повернути йому всі маєтки Галицької єпископії). Єпископ Шумлянський тоді також радив: щоб латинські священики не з'являлися в прилучених до унії православних церквах, бодай на початках, щоб не було народної розрухи; ради збільшення дисципліни в Уніатській Церкві необхідно підпорядкувати єпископам василіянські монастирі, якими завідував окремий протоархімандрит; щоб парафіяльних православних священиків звільнювати під претекстом недотримання ними канонічних правил не відразу, але помалу, та обсаджувати порожні місця схильними до унії людьми (Д-р. В. Антонович. Що принесла Україні унія: Стан Української православної Церкви від половини XVII до кінця XVIII ст. – Вінніпеґ–Канада: Видавнича спілка "Екклезія", 1991. – Ч. 1. – С. 25, з посиланням на: Архивь Юго-Западной Россіи, ч. I, т. IV, ч. XXII, ст. 39 і XXIV ст. 43–46; Коялович. Литовська церковна унія. – Т. 2. – С. 422–524 (прим. 326). Шумлянський став православним єпископом 1676 р. (по смерті єпископа Свистельницького, який до того часу мав такі самі права до львівської кафедри, як і єпископ Шумлянський), а вже наступного року заявив у Варшаві і повідомив папу, що приймає унію, але це мало бути таємницею – Див.: В. Кудрик. Маловідоме з історії греко-католицької Церкви. – Вінніпеґ–Канада: Видання Видавничої Спілки Еклєзія, 1952. – Т. 1. – С. 111. 7. 03. 1677 р. Шумлянський склав католицьке визнання віри перед митрополитом Жоховським у Варшаві і про це листовно повідомив папу Інокентія XI – Див.: А. Великий. З літопису... – Т. 5 (1972). – С. 232; про це також: М. Голубець. Велика історія України від найдавніших часів... – Т. 2. – С. 145. У 1677 р. єпископ Шумлянський повідомив папу Інокентія XI про те, що став уніатом, але просив, щоб йому було дозволено деякий час це тримати в тайні. Папа радо владику з цим привітав і побажав, щоб той оголосив це публічно (Проф. И. МатѢєв, о. А. Тороньскій, о. Д. Дорожиньскій. Начеркъ исторіи уніи Руской Церкви зъ Римомъ. – Львовъ:

довкола себе таких же ревних до унії духовних і світських впливових осіб[50] і, втілюючи в життя план мирного запровадження унії, почав насамперед дбати про обсадження православних єпископських кафедр потенційними єпископами-уніатами[51] та щиро зайнявся справою піднесення освітнього й духовного рівня як чорного, так і білого клиру[52]. Король із запровадженням унії поспішає, тому в цих намірах 1680 р. скликає Люблінський з'їзд, який, однак, не дає результату[53]. Тим часом, єпископ Йосиф Шумлянський листом від

Накладомъ Комитету ювилейного, 1896. – С. 66). 7. 03. 1677 р. Шумлянський у Варшаві в присутності короля в папського нунція прийняв унію, але "по високому приказу учинив він тепер своє віровизнання тайно", щоби в міжчасі приготувати уми неуніатів до такої справи, особливо шляхту і духовенство. Що в названому році Шумлянський дійсно прийняв унію, згадується в грамоті короля Августа, виданій у 1700 р. з нагоди публічного прийняття унії цим єпископом в присутності уніатського митрополита Кипріяна (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѢтописи съ 1600 по 1700 годъ… – С. 556–557).

[50] Тоді, крім єпископа Шумлянського, в коло осіб, прихильних до унії, входили: Інокентій Винницький, наречений єпископ перемиський, що домагався зайняти цю єпархію, котрою на той час володів митрополит Антоній Винницький (на Перемиську кафедру, знову здобуту православними внаслідок Зборівської умови, у 1650 р. вступив єпископ Антоній Винницький (1650–1679). І хоч 1663 р. його було обрано на кафедру київського митрополита, він далі перебував у Галичині, керуючи Перемиською єпархією за допомогою свого помічника єпископа Юрія Гошовського. Після смерті митрополита, Перемиську єпархію у 1780 р. отримав єпископ Інокентій Винницький, який, займаючи цю православну кафедру, вже був таємним уніатом, посвяченим в унійні задуми львівського єпископа Йосифа Шумлянського. – Див: І. Власовський. Нарис історії Української Православної Церкви. – Т. 2. – С. 118); Сильвестр Тваровський, ігумен ліснянського монастиря, що на Холмщині, який хотів стати архімандритом багатого овруцького монастиря; Варлаам Шептицький, архімандрит унівського монастиря, що бажав стати холмським вікарієм; Курендович, Жураковський, Мокрицький, Кручкевич і Тарнавський – п'ять світських осіб, визначних членів Братств, що погоджувалися прийняти уніатство, якщо король дасть їм шляхетство (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 71–72).

[51] І. Власовський. Нарис історії Української Православної Церкви. – Т. 3. – С. 176.

[52] І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 152, з посиланням на: M. Andrusiak. Józef Szumlański, pierwszy biskup unicki lwowski (1667–1708). Zarys biograficzny. – Lwów: S. n., 1934. – S. 140–141.

[53] Універсалом від 19. 10. 1679 р., підписаним у Яворові, король звернувся до уніатського і православного духовенства зібратися на спільну конференцію до м. Любліна на 14 (24). 01. 1680 р. (Documenta Pontificum Romanorum… – Vol. 1. – P. 642). Проте задум короля зразу наштовхнувся на рішучу протидію з боку

21 вересня 1680 р. повідомляє митрополита Жоховського, що має бажання під час наступної сесії сейму офіційно приєднатися до католицької Церкви[54], а в березні 1681 р. у Варшаві вже подає королеві свій новий план запровадження унії, який супроводжувався вимогою надати уніатському духовенству більші привілеї[55].

Луцького Братства. Вони делегують до короля князя В'ячеслава Четвертинського, брата луцького єпископа, брацлавського підстолого Данила Братковського і київського чашника Андрія Гулевича зі складеною Братством інструкцією, підписаною 55-ма православними волинськими шляхтичами. Завданням послів було, без огляду на будь-що, боронити всі православні догми, канони і обряди, наголошуючи, що без порозуміння з константинопольським патріархом вони жодної унії не приймуть. Проти Собору виступив також папський нунцій у Варшаві Франц Мартеллі. У призначений час на Собор з'їхалися всі уніатські єпископи на чолі з митрополитом, багато духовенства і королівських урядників. З боку православних був тільки один намісник могилівського монастиря. Деякі дослідники кажуть, що на Собор прибули Шумлянський і Варлаам Шептицький. Король наказав перервати Собор, перенісши його на 24 червня у Варшаву. Остаточно Собор цей не відбувся. Москва теж не залишилася осторонь питання Люблінського З'їзду. Російські посли Іван Прончищев і дяк Ємельян Українцев 25 квітня 1680 р. зустрілися у Варшаві з польськими сенаторами. Обидві сторони на цю тему обмінялися гострими судженнями (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни... – С. 72–77). У Варшавському з'їзді брав участь єпископ Шумлянський, котрий уже в тому році таємно присягнув на церковну Унію (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ... – С. 578).

[54] Д. Блажейовський. Ієрархія... – С. 233 (автор, посилається на: АрЮЗР 1/4, 38, ч. 21). Єпископ Шумлянський у листі від 21. 09. 1680 р. до уніатського митрополита Жоховського викладає думки з приводу запропонованого королем відновлення церковної Унії, та заявляє про згоду прийняти церковну Унію на наступному сеймі у 1680 р. (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ... – С. 587–588). Коли єпископ Шумлянський 1680 р. у Варшаві таємно приступив до церковної Унії з Римом, царгородський патріарх вислав екзарха Панкратія на Русь, але той, боячись, що може бути схоплений поляками, оселився в зайнятому з 1672 р. турками Кам'янці-Подільському, маючи таємні зв'язки з неуніатами Львівської єпархії (Там само. – С. 598).

[55] У березні 1681 р. у справі унії до Варшави прибули львівський єпископ Йосиф Шумлянський, перемиський єпископ Інокентій Винницький, унівський архімандрит Варлаам Шептицький, овруцький архімандрит Сильвестр Тваровський, мілецький архімандрит Стефан Гораїм та уніатський митрополит Кипріян Жоховський. Вони подали королеві новий план запровадження унії "Modi concordiae Ecclesiarum" (Способи примирення Церков), автором якого був єпископ Шумлянський, і вимоги щодо надання уніатському духовенству привілеїв у таких пунктах: 1. Зрівняти в правах уніатське духовенство з латинським. 2. Дати уніатським

Все запропоноване владикою король з урядом прийняв і пообіцяв провести через сейм. З того часу для львівського ієрарха розпочалася багатолітня методична праця, присвячена підготовці до майбутнього мирного прийняття унії у своїй та сусідніх єпархіях[56],

---

єпископам місця в Сенаті та Трибуналах. 3. Дати уніатам місця в Сеймиках. 4. Дати уніатському духовенству право судитися тільки своїм духовним судом. Король і його уряд прийняли план Шумлянського і вимоги, котрі він поставив, та пообіцяли затвердити їх на сеймі. 26 березня 1681 р. четверо зі згаданих духовних осіб склали перед папським нунцієм Паллавіціно урочисту присягу на вірність унії, і з того часу всі вони офіційно стали уніатами, але таємними, назовні далі видаючи себе за православних (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 78–80). Між умовами, на яких Шумлянський приступав до унії, було також домагання заснувати для священиків семінарії й допускати до філософських і богословських студій світських людей, що закінчили школи (М. Возняк. Історія української літератури… – Кн. 2. – С. 48). Віровизнання католицької віри Шумлянський приватно прийняв 26. 03. 1681 р. у королівській каплиці у Варшаві в присутності нунція, 4-х мирян, перемиського латинського єпископа, 4-х українських єпископів і 2-х отців-василіян (M. Bendza. Prawosławna Diecezja Przemyska w latach 1596–1681. Studium historyczno-kanoniczne. – Warszawa: Chrześcijańska Akademia Teologiczna, 1982. – S. 224). Від моменту вступу на єпископський престол Шумлянський старався, щоб Львівська єпархія прийняла унію. У 1681 р. він сам потайки прийняв унію в Варшаві разом з перемиським єпископом Винницьким і унівським архімандритом Варлаамом Шептицьким (о. І. Рудовичъ. Коротка исторія львôвскои архіепархіи… – С. 50). Про тоді поставлені умови також див: А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко русской лѢтописи съ 1600 по 1700 годъ… – С. 591–593. Про пункти вимог, поставлених уніатськими єпископами папському нунцію, див: Там само. – С. 594–598.

[56] Маючи уряд адміністратора, єпископ Шумлянський, для повного контролю і влади над підвладним йому духовенством, з усіх сил старався розірвати всякий зв'язок останнього з Київською митрополією (допомогою в цьому був існуючий в державі з 1676 р. закон про заборону переходити кордон, порушення якого каралося смертю). Він звернувся в окружному посланні до шляхти, щоб та примусила парафіяльних священиків у їх селах визнати його єпископську владу та підкоритися розпорядженням іменованих ним намісників. Усіх священиків та ченців, що залишалися вірні Києву і не хотіли підкоритися його владі, єпископ Шумлянський виклинав, позивав до суду, ув'язнював, позбавляв парафій та конфісковував маєтки. Його намісники їздили по парафіях і відбирали від священиків антимінси і св. Миро, видані київськими митрополитами, й віддавали йому, а він публічно їх зневажав і плював на них. Замість відібраних речей намісники, за окрему грошову винагороду, видавали нові (Д-р В. Антонович. Що принесла Україні унія… – С. 34–35, з посиланням на: Арх. Юго-Зап. Россіи, ч. І, т. IV, ч. XXXVII, ст. 74; Описаніе Кіево-Софійскаго Собора и Кіевской Іерархіи. – С. 206, 212). Відбирали й богослужбові книги київського видання, і палили їх (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 85). Шумлянський

І ця праця була унікальною, бо, не зраджуючи себе назовні, давала

дораджував ще й інші засоби: зрівняти в усіх правах уніатське духовенство з католицьким і підтвердити це сеймовою конституцією; часто призначати собори та з'їзди уніатського духовенства, і, незважаючи на різницю між православ'ям і унією, зробити обов'язковою на з'їздах присутність православного духовенства під загрозою усунення його з посад; переслідувати адміністративним шляхом духовних осіб, які не хотіли би прийняти унії, виганяти їх із посад і застосувати до них закони про ворохобників (М. Возняк. Історія української літератури… – Кн. 2. – С. 44). Владика "рівночасно затирав всякі формальні різниці поміж унією і православ'ям" (М. Голубець. Велика історія України… – С. 145). До рукоположення єпископ Шумлянський допускав тільки лояльних до унії осіб, і таких же призначав на вільні парафії. Тих священиків та мандрівних монахів, котрі були в його єпархії з-за кордону, зокрема з Київщини, і бунтували проти нього народ, він віддавав у руки світської влади. Єпископ Шумлянський радив особливу увагу звертати на православну шляхту, інтеліґенцію та видатних братчиків і не жаліти для них нагород, щоб їх першими навернути до унії, бо за ними підуть усі. Відомі на території його адміністрації монастирі єпископ старався передати вірним його справі людям. Наприклад, коли у 1681 р. помер овруцький архімандрит, і, згідно з правом, монастирською братією одноголосно був вибраний на його місце Інокентій Монастирський, король не зважає на цей вибір, а відповідно до планів Шумлянського призначає таємного уніата Сильвестра Тваровського і наказує силою ввести його в права володіння монастирем. Тим часом обраний архімандрит, забравши монастирські акти й цінніше з майна, втікає до Печерської Лаври, а шляхта, обстаючи за ним, починає протестувати. Тоді король, того ж 1681 р. видає Універсал, яким під карою 50 тис. золотих забороняє православній шляхті Київського, Брацлавського та Чернігівського воєводств втручатися в справу Овруцького монастиря і заступатися за Інокентія Монастирського. Король написав і до печерського архімандрита Інокентія Гізеля, наказуючи йому повернути Овруцькому монастиреві акти й майно, яке вивіз Монастирський, а останнього віддати під суд (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 82, 84–85, 87–88; В. Антонович. Нарис становища православної церкви на Україні… – С.102–103, з посиланням на: Арх. Юго-Зап. Россіи, ч. І, т. IV, пр. XXXVII, с. 74; XXVI, с. 50; XXXII, с. 62; XXXIII, с. 65; XXXI, с. 60; XLIV, с. 89; XLV, с. 91). Після смерті Тваровського король, за рекомендацією Шумлянського, передав Овруцьку архімандрію світській людині – Климентію Домарадзькому, незважаючи на те, що, за тодішніми законами, той не мав права займати вище церковне становище, бо не належав до шляхетського стану. Єпископ Шумлянський рукоположив його у священики, і він посів архімандрію. Про вибір його братією цим разом не було й мови (В. Антонович. Що принесла Україні унія… – С. 34–35, з посиланням на: Арх. Юго-Зап. Россіи, ч. І, т. IV, ч. XLV, ст. 91). 1684 р. єпископ Шумлянський написав листа до дворян Овруцького повіту з проханням, щоби ті примусили парафіяльних священиків, які жили в їх селах, признати над собою його єпископську владу (бо місцеве духовенство, довідавшись про таємне прийняття унії Шумлянським, не хотіло йому коритись) (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ… – С. 631). Тоді, шляхом адміністративних розпоряджень чи шляхом захоплення, в руки

результати[57]. Коли у 1694 р. він скликав до Успенської церкви м. Львова єпархіальний собор, на якому, крім духовенства, було досить шляхти і міщан, здавалося, що момент приєднання єпархії до унії уже настав. Та опозиція виявилася ще занадто сильною, і йому довелося чекати шість років[58]. У 1697 р. владика Шумлянський

уніатського духовенства і шляхтичів-католиків перейшли багаті маєтки, що знаходилися в межах Польщі, таких монастирів, як Києво-Михайлівський, Київський Пустинно-Миколаївський, Київський Братський, Межигірський, Дерманський, Дубенський та інші (В. Антонович. Нарис становища православної церкви на Україні… – С. 102–103, з посиланням на: Арх. Юго-Зап. Россіи, ч. І, т. IV, пр. XIX, с. 34; XXXIV, с. 67; XXXIX, с. 78; XL, с. 80; XLI, с. 82; LI, с. 106; LXI, с. 125; LXIII, с. 130; CXVI, с. 350; CLXVIII, с. 374). Уніати захоплювали православні церкви та монастирі, особливо на Волині. 1682 р. Зимнинський Святогорський монастир на Волині "уніати силою захопили, сильно поруйнували й обернули на унію" (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 47 – автор посилається на: Православная Богословская Энциклопедія. – Петроград, 1902. – Т. 3. – С. 798). Заходами уряду, шляхти та єпископів-уніатів ряди православного духовенства щораз більше маліли, наповняючись більш чи менш ревними прихильниками унії (М. Грушевский. Очерк истории украинского народа. – 2-е изд. – Киев: Изд-во "Лыбидь", 1991. – С. 285).

[57] Львівська єпархія як православна інституція, упродовж цього часу не зазнала жодних зовнішніх офіційних змін. І свідчить про це той факт, що у 1694 р., тобто два роки після того, як Перемиська єпархія стала уніатською, в Москві були монахи Крехівського монастиря і там хвалили свого єпископа Шумлянського, що він "ще тримається православної віри, до унії явно не приступив, в своїй Львівській єпархії береже всі православні монастирі й церкви, і до унії не допускає" (Митрополит Іларіон. Українська Церква за час Руїни… – С. 98). План праці над впровадженням унії, запропонований Шумлянським, опирався на глибоке розуміння ним релігійної ситуації суспільства, в якому доводилося працювати, а ситуація ця була дуже сприятливою для унії. Тому наслідком цієї праці було те, що "протягом двадцятьох років після невдалого Люблінського з'їзду, унія розпросторилася більше, ніж протягом майже цілого попереднього століття" (В. Антонович. Нарис становища православної церкви на Україні… – С. 117–118).

[58] Отець І. Рудовичъ. Коротка исторія львôвскои архіепархіи… – С. 50. На сьогодні про цей з'їзд збереглися три звіти учасників як з католицького, так і з православного боку. Один із них знаходиться тепер в архіві Конґреґації Поширення Віри в Римі, авторства, мабуть, ректора вірменської папської колегії у Львові, о. Севастіяна Аккорсі. В основному всі три звіти тотожні. Зі звіту виходить, що 16 грудня 1694 р. у Львові зібралося 50 представників різних монастирів та братств і львівської шляхти. Крім цього, у з'їзді також брало участь велике число світського клиру. Король вислав свого делегата, галицького каштеляна Христофора Скарбека. В тому часі у Львові перебував і коронний гетьман Яблоновський. Прибув туди й перемиський владика Інокентій Винницький. Нунція заступав о. Севастіян Аккорсі, маючи відповідні повноваження. 16 грудня було в Успенській церкві

уперше в декотрих ґродських книгах заявив про присягу, складену ним на вірність унії ще в 1681 р.[59]. 8 листопада 1699 р. через префекта Чину Тєатинів у Львові о. Севастіяна Марію Аккорсі він повідомив Конґрегацію Поширення Віри про свою готовність приєднатися до Унії[60]. 8 лютого 1700 р. в Римі вкотре розглядають усю справу Шумлянського і висловлюють йому недовіру[61]. Проте,

відслужено св. Літургію і мало там же відбутися перше засідання, але ставропігійські братчики не згодилися на це, і його перенесено до катедрального собору. З'їзд не дав бажаного результату, бо проти унії виступила шляхта і чорне духовенство. Тим часом Шумлянський мав скласти остаточне публічне визнання віри в присутності о. Аккорсі, а згодом повторити його на сеймі в Варшаві. Проте на сеймі в січні 1695 р. Шумлянський не з'явився, виправдовуючись нападом татар на Львівську землю, що справді відбувся. Король образився такою поведінкою Шумлянського та втратив до нього колишню довіру. Це проявилося відразу ж у призначенні нового луцького єпископа Дениса Жабокрицького, що не був у дуже приязних стосунках з Шумлянським. Про це Шумлянського навіть не повідомили. Також нунцій негайно написав досить неприхильного листа до Риму. В липні 1696 р. помер король Ян Собєський, і вже десять днів опісля Шумлянський пише листа до київського православного митрополита з оскарженням проти померлого, ніби той змушував його до багато чого проти його волі. В листі також звинувачує Жабокрицького, що негідно зайняв Луцьку єпархію. Такого ж листа вислав Шумлянський і до московського воєводи в Києві Шереметьєва. Неприязнь короля, підозри нунція, вороже ставлення шляхти – все це поставило під сумнів успішне завершення унійної акції. Шумлянський переживав ще одну із криз на своєму трудному шляху (А. Великий. З літопису… – Т. 6 (1973). – С. 30–34).

[59] В. Антонович. Нарис становища православної церкви на Україні… – С. 118. У 1697 р. луцький канонік Андрій Лонський опублікував у публічних актах м. Луцька, а згодом й у Львові, акт католицького віровизнання єпископа Шумлянського з 1681 р. (А. Великий. З літопису… – Т. 6 (1973). – С. 35). Коли ж шляхта довідалася, що Шумлянський, жаліючись на єпископа Жабокрицького митрополитові Ясинському, назвав себе "правдивим Церкви Божої, православно-східньої сином", вирішила виявити приєднання до унії єпископа Йосифа. Ґнезненський крилошанин Андрій Лонцький витягнув з актів варшавської нунціатури заяву єпископа Шумлянського з 26. 03. 1681 р., а Домінік Жоховський вніс її 15. 03. 1697 р. до луцького ґродського уряду і 25 квітня – до львівського ґродського уряду (Г. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом… – С. 403–405).

[60] Одночасно він домагався утворення Галицької митрополії. Конґреґація через нунція відповіла, що спершу нехай прийме унію, а справу митрополії, як теж і української католицької семінарії у Львові, має обговорити згодом нунцій з київським уніатським митрополитом Заленським (Г. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом… – С. 405).

[61] Про Шумлянського тоді зачитано звіт, складений на основі документів, у котрому він постав у дуже негативному світлі. Нунцієві ж було доручено простежити внутрішнє налаштування Шумлянського до церковного єднання та пояснити

25 квітня 1700 р. львівський єпископ скликає до катедральної церкви св. Юра новий собор, на котрому разом з усім єпархіальним духовенством явно приймає унію[62]. Офіційно єпископ Шумлянський потвердив унію з Римом у Варшаві 16 травня 1700 р., склавши присягу перед кардиналом-примасом в тамтешньому капуцинському костелі, та запровадив її у своїй єпархії, коли повернувся до Львова[63], тобто 9 червня 1700 р.[64] 15 червня того ж року король

йому, щоб не змішував справ церковного порядку із справами чисто земними, залежними від світської політичної влади (А. Великий. З літопису… – Т. 6 (1973). – С. 37).

[62] Отець І. Рудовичъ. Коротка исторія львôвскои архіепархіи… – С. 50. Шумлянський скликав усіх деканів своєї єпархії до Львова, щоб з ними обговорити справу церковного з'єднання. Клир на це уже раніше згодився, і Шумлянський виїхав до Варшави, де якраз відбувалося засідання державного сенату (А. Великий. З літопису… – Т. 6 (1973). – С. 37). 14. 04. 1700 р. єпископ Шумлянський скликав собор львівського духовенства в справі прийняття унії (Г. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом... – С. 405).

[63] І. Власовський. Нарис історії Української Православної Церкви… – Т. 3. – С. 178. Після того, як 25. 04. 1700 р. на львівському соборі єпископ і єпархіальне духовенство явно прийняли унію, львівський єпископ відразу виїхав до Варшави, щоб скласти католицьке віровизнання перед примасом-кардиналом Радзейовським і папським нунцієм архієпископом Антонієм де Вія (о. І. Рудовичъ. Коротка исторія львôвскои архіепархіи… – С. 50). У травні 1700 р. у Варшаві, коли кардинал-примас відправляв Службу Божу, єпископ Шумлянський у присутності всіх сенаторів урочисто відрікся перед престолом від віри благочестивої і присягнув про прийняття унії з усією своєю єпархією (Д. Н. Бантыш-Каменский. История Малой России… – С. 555). 6 червня 1700 р. єпископ Шумлянський офіційно прийняв унію у варшавському костелі Капуцинів з рук примаса нунція Яна Антонія Давіа (де Вія) в присутності короля Августа II Сильного, всього складу сенату й великої кількості шляхти (Т. Чухліб. Єпископ з шаблею… – С. 227). 18. 05. 1700 р. єпископ Шумлянський мав у Варшаві аудієнцію в нунція, котрий обіцяв клопотатися за його справи перед Польською Державою. Після цієї розмови Шумлянський торжественно проголосив своє католицтво в сеймі та просив ще раз про потвердження прав і привілеїв для свого клиру нарівні з клиром латинським. За посередництвом нунція, Яблоновського та інших сенаторів, сейм обіцяв здійснити бажання єпископа 29 травня. В неділю 6 червня 1700 р., по 23 роках від першої ісповіді католицької віри, що залишалася таємною, Шумлянський склав її публічно під час св. Літургії, яку правив кардинал Радзейовський, в церкві оо. Капуцинів, де спочивали тлінні останки короля Яна Собєського, що багато для тієї справи потрудився (А. Великий. З літопису… – Т. 6 (1973). – С. 37–38). В день Св. Трійці у Варшаві єпископ Шумлянський присягнув на Унію (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г… – С. 2).

[64] J. Pelesz. Geschichte der Union… – Bd. 2. – S. 337–341.

Август II видав універсал, яким потверджував залежні від нього та політичної влади права і привілеї, а інші подав Апостольському Престолові з відповідним проханням[65]. 1 липня 1700 р. у львівській катедральній церкві св. Юра відбувся урочистий акт проголошення унії[66]. Представники тих братств, що прийняли унію, з'явилися до єпископа 9 липня[67]. У разі потреби, коли йшлося про вирішальні справи, Шумлянському ніколи не бракувало рішучості. Так у 1700 р., коли владика в день святих Петра і Павла скликав численних гостей на урочисту Службу Божу до Успенської церкви м. Львова, де мали оголосити унію народові, а виявилося, що її двері замкнені, він наказав їх виламати і богослужіння відбулося у призначений час[68].

[65] В універсалі короля йшлося про: збереження грецького обряду відповідно до вселенських Соборів та св. Отців; надавання церковних посад тільки шляхтичам та василіянам; призначення прав та привілеїв духовенству, відповідно до канонічного права та державних законів; збереження привілеїв церковних братств і монастирів, однак залежно від єпископа; привілей бути присутнім при королі на державних сеймах; зрівняння шляхти та міщанства з такими ж станами латинського обряду; також гарантовано Шумлянському адміністрацію частини Київської митрополії та Києво-Печерської Лаври. При кінці універсалу звернувся король до найвизначніших представників польської влади в Литві та Польщі, до єпископів латинського обряду й сенаторів з проханням, щоб вони трактували руський клир так само, як латинський. Залишилися невирішеними дві умови: відновлення Галицької митрополії, що залежало від Апостольського Престолу, та признання місця в сенаті, що залежало від державного сейму (А. Великий. З літопису... – Т. 6 (1973). – С. 38–39; А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѢтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 4).

[66] Отець І. Рудовичъ. Коротка исторія львôвскои архіепархіи... – С. 50. Наприкінці червня повернувся Шумлянський до Львова, куди скликав на 1 липня своє духовенство. Тим часом він уклав книжечку про здійснення унії та список прав і привілеїв, що ставали дійсними з часу прийняття католицької ісповіді віри. Зверталося увагу, що це передусім Божа справа, отож залежала від Божої благодаті. Під ісповідю католицької віри Шумлянський перший поклав свій підпис, а далі мало підписатися все духовенство (А. Великий. З літопису... – Т. 6 (1973). – С. 39).

[67] А. Великий. З літопису... – Т. 6 (1973). – С. 39.

[68] В Розвідці про церковні відносини на Україні-Русі XVI–XVII вв. (с. 119) опубліковано запис вірменського історика римо-католицького каноніка Я. Юзефовича зі Львова, де той твердить, що коли Шумлянський у товаристві численних знатних гостей прийшов до церкви, то переконався, що головні й бічні двері були замкнені. Запрошені гості мусили довго чекати, червоніючи з сорому і обурення, хто на ґанку церкви, хто на візках. Єпископ, ображений таким грубим опором міщан, звернувся з проханням до гетьмана Яблоновського, щоб він наказав солдатам виважити двері. Яблоновський радо згодився виконати цю пропозицію, і солдати

Втім, не беручи до уваги Манявський Скит, що залишався православним до своєї ліквідації австрійською владою у 1785 р., єпископ Шумлянський в акції переведення єпархії на уніатство суттєвого спротиву ні від кого не зазнав[69], лише мав клопоти з

за його наказом діставалися до церкви по дахах сусідніх будинків, вирубали двері сокирами, бо не могли знайти залізних колів, і таким чином відкрили дорогу до церкви єпископові та його гостям. Після цього єпископ Шумлянський відправив Службу Божу у присутності народу і всіх запрошених гостей і забрав братську церкву в свої руки. Того самого дня він влаштував торжество і роздав нагороди своїм спільникам. І все ж він мусив часто вислуховувати терпляче лайки не лише від черні, але й від багатьох духовних. – Див: Правда про унію: Док. і матеріали. – 3-тє вид., доповн. – Львів: Каменяр, 1981. – Док. № 46. – С. 77. Про це також: В. Антонович. Нарис становища православної церкви на Україні… – С. 118–119 (автор посилається на: Юзефович. Історія міста Львова. – В рукописному відділі інституту Оссолінських у Львові, пр. рукопису 124, ст. 1130–1132); М. Голубець. Велика історія України… – С. 145. Під час цієї св. Літургії один священик проповідував. В єктеніях згадувалося папу римського, а "вірую" відспівано з додатком "і Сина". На тому, в основному, й закінчено торжества церковного з'єднання у Львові, що згодом повторилося ще в багатьох містах Львівської єпархії (А. Великий. З літопису… – Т. 6 (1973). – С. 39).

[69] В. Антонович. Нарис становища православної церкви на Україні… – С. 118; М. Голубець. Велика історія України… – С. 145 (автор пише, що ґрунт під унію був справді підготовлений і протести проти неї були винятками). А ще зафіксовано кілька випадків звернення православних до російського посла у Варшаві про те, що їх примушують до уніатства. Так, у неділю 12 травня 1700 р. в резиденції російського посла Судейкіна у Варшаві були ігумен бельського монастиря Сильвестр Тройцевич з дияконом і церковним причетником та трьома людьми зі Львова і скаржилися, що вже останню Львівську єпархію примушують до унії, і львівський єпископ Шумлянський поїхав до Варшави у справі приєднання єпархії до унії. 23 травня 1700 р. до того ж резидента приїхали архімандрит і номінат Луцької єпархії Діонісій Жабокрицький, ігумен почаївського монастиря Йосиф Ісаєв та згаданий ігумен бельського монастиря, котрі сповістили про перехід Шумлянського до унії. Коло Риги мальборський хорунжий казав Судейкіну, що він отримав листа зі Львова від людей греко-російської віри, які з плачем пишуть, що Шумлянський у Львові і у всій своїй єпархії багато церков перевів до унії і їх самих до того примушує, та що коронний гетьман Яблоновський озброєним загоном людей в тому йому допомагає. В лютому 1701 р. до того резидента у Варшаву прибули львівські братчики і з великим плачем скаржилися на Шумлянського, що той соборну і інші церкви відібрав і їх насильно примушує прийняти унію. А в березні 1701 р. Палій писав до Мазепи, що в неділю Митаря і Фарисея у Львові Шумлянський служив Службу Божу в соборнім римськім костелі, а в неділю Блудного сина служив Службу Божу в міській церкві ксьондз-архієпископ з хористами без органів. Проповідь після євангелія руською мовою сказав священик благовіщенської церкви, а єзуїт Голимовський другу проповідь польською мовою –

львівським Ставропігійським братством[70]. Та воно не могло довго

після богослужіння. Тоді примусили всіх руських майстрів цілувати хрест і підписуватися на унію. Руським благочестивим попам ніякого іншого насильства не чинять, тільки Климента папу римського на єктеніях згадувати наказують (С. Соловьев. История России с древнейших времен. – Москва: Изд-во социально-экономической литературы, 1962. – Кн. 8: Т. 15–16. – С. 12–13). Деякі монастирі лишалися ще довгі роки православними. Наприклад, в монастирі в Словіті ще 1718 р. молилися за померлого в 1718 р. київського православного митрополита Кроковського. Крехівський монастир, де в тих часах проживало біля 80 монахів, залишався православним аж до 1721 р. Але на це була окрема причина. Десь від кінця XVII ст. цей монастир утримувався від багатих пожертв, що регулярно приходили з Москви, тож нелегко було йому зректися тієї допомоги, приєднуючись до католицизму. Тому, щоб допомогти монастиреві прийняти це вагоме рішення, апостольський варшавський нунцій старався, щоб дістати в Римі для нього постійну річну допомогу в сумі 5 тис. пол. золотих, більш-менш таку суму, яку він отримував з Києва чи Москви. Щойно в 1721 р. цей монастир зумів перебороти внутрішній опір між своїми членами та стати на католицький шлях (А. Великий. З літопису… – Т. 6 (1973). – С. 41–42). Найпізніше в Галицькій Русі прийняв унію монастир в Угорниках, "сей матерник Скита Манявського". Ігумен цього монастиря зложив визнання католицької віри в Спаському монастирі за старим містом (Самбором) 7. 07. 1710 р. (Д-р. И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный… – Ч. 9 (1. 05. 1880). – С. 268). Святотроїцький монастир в Сатанові, який тут уже був у 1600 р., став уніатським 1707 р. (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ… – С. 863).

[70] Братчики, опираючись на ставропігіальний привілей, заявили, що бажають і далі слухати тільки константинопольського патріарха (В. Антонович. Нарис становища православної церкви на Україні… – С. 118). Грамотою від 21. 06. 1700 р., виданою у Варшаві, король Август II заборонив єпископові Шумлянському насильно примушувати Ставропігійське братство до Унії (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г… – С. 3). Незважаючи на королівські грамоти, єпископ Шумлянський поставив у міській церкві Усп. Пр. Богородиці свій трон, і твердо залишався при своїх намірах. Тому Братство 10 серпня провело засідання і одноголосно постановило до останку захищати свої права і вольності та відіслати депутатів до Варшави, щоб там просити допомоги у земських послів. Коли єпископ Шумлянський відправляв в Усп. церкві, то члени братства зі своїми священиками одночасно почали відправляти в малій церкві, замикаючи її, щоби єпископ собі чого-небудь не привласнив. Вибрані депутати вирушили до Варшави на початку 1701 р. (Там само. – С. 3–4). Король прийняв депутатів від Братства і 14. 02. 1701 р. видав приказ старості Адаму Сінявському як своєму комісарові, щоби той відібрав від єпископа Шумлянського Усп. церкву та монастир св. Онуфрія і віддав Братству, а також щоб поручив магістрату захищати Братство від нападів єпископа. Староста все виконав, і щасливе Братство, в подяку Богові за звільнення від напасті єпископа, при монастирі св. Онуфрія заклало основу під кам'яну каплицю на честь Пр. Трійці, котру закінчили і

витримати патиску з боку правлячого єпископа[71] та місцевого

посвятили у 1704 р. (Там само. – С. 12–13). Щороку Ставропігійське братство давало єпископові Шумлянському 2000 зол. (у вигляді подарунка або позики), а коли він прийняв унію, то відмовило йому в тому датку. І тепер (1702 р.) Самусь Іванович (провідник козаків) почав недобре чинити з уніатами, тому сам єпископ Шумлянський, боячись його, залишався у Львові, тим більше, що його покровитель гетьман Станіслав Яблоновський помер (Там само. – С. 15–16). Грамотою від 11. 06. 1704 р. єпископ Шумлянський затверджує всі свободи Ставропігійського братства (Там само. – С. 23). В листі від 17. 07. 1704 р. до Братства єпископ Шумлянський висловлює жаль, що піддався спокусі знищити Братство, і обіцяє зберігати його, лиш би воно прийняло унію. Братство не дало йому відповіді, бо якраз тоді Львів захопив шведський король Карл XII (Там само. – С. 23). Петро І, будучи в Москві, 28. 02. 1707 р. дав письмовий дозвіл Братству продавати по всій Україні всі свої типографські видання книг без податків, а коли зі своєю армією знаходився в Жовкві, то щедро обдарував Братство і церкву, при цьому князь Меншиков пожертвував на церкву 300 зол., Головкін – 10, Ігнатович – 10 (Там само. – С. 34).

[71] Щоби зламати опір непокірного Братства, єпископ Шумлянський вирішив позбавити його монополії на друкування книг. Подбавши про привілей від короля Яна III Собеського, він, використовуючи професійне уміння місцевого монаха Йосифа Городецького, при святоюрському монастирі засновує друкарню. Першою її книжкою, яка з'явилася у 1686 р., була праця Шумлянського під назвою "Метрики". В ній єпископ між іншим говорить про мотиви, з котрих вирішив заснувати цю друкарню, а саме: щоби росло число книг, які б служили для збільшення Божої слави; щоби можна було отримувати кошти, необхідні для ремонту і оздоблення храму св. Юра та для утримання монахів, священиків і дияконів, які є при цьому храмі, оскільки той не має ніякого іншого маєтку. З цієї друкарні у 1688 р. вийшов Псалтир, а 1700 р. – Ірмологіон (перший в Галицькій Русі). Існування друкарні було коротким, бо єпископ, бажаючи приєднати братчиків до католицької віри, невдовзі припинив у ній друкувати книжки, а ще по якомусь часі монахи продають її Ставропігійському Братству (о. І. Рудовичъ. Коротка исторія львовскои архіепархіи… – С. 50; А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ… – С. 676–677). Боротьба єпископа Шумлянського з братською друкарнею у Львові почалася відтоді, коли той поскаржився королеві, що Братство, друкуючи книги, не допускає жодної цензури з боку єпископа, і король Ян III грамотою від 30. 12. 1677 р. заборонив Братству будь-що видавати без дозволу згаданого єпископа. Братство не зважало на заборону, тому король 23. 06. 1678 р. наказав їм з'явитися до суду. Однак Братству вдалося добре полагодити цю справу, і король грамотою від 14. 10.1678 р. уневажнює свою попередню грамоту та бере Братство з друкарнею під свою опіку. Тоді єпископ Шумлянський власними коштами засновує свою друкарню при церкві св. Юра, управителем якої стає Василь Ставницький, син друкаря Семена Ставницького. Першим її виданням була "Метрика" 1687 р. в 4-х книгах (друге видання цього твору було зроблене тією ж друкарнею в 1688 р. – Див: Проф. І. Огієнко. Історія

уряду[71], і було змушене у 1708 р. підкоритися[73]. Львівська єпархія

українського друкарства: Історично-бібліографічний огляд українського друкарства XV–XVIII в. в. // Записки НТШ – Львів, 1925 – Т. 19–21: Збірник фільольогічної секції / Передрук. – Київ: Либідь, 1994. – Т. 1. – С. 143; а "Дзеркало" Шумлянського було надруковане у 1680 р. унівською друкарнею. – Див: М. Возняк. Історія української літератури... – Кн. 2. – С. 49). Боячись конкуренції, Братство почало шукати способів ліквідувати нову друкарню, і 17. 09. 1688 р. воно купує її в єпископа за 5000 золотих (2400 зол. дало готівкою, на 600 зол. дало книжки, і 2000 зол. залишилося боргу). Коли згодом Братство відмовилося прийняти унію, єпископ Шумлянський, щоб урізати доходи братської друкарні, допомагає василіянам, котрі жили при церкві св. Юра, закласти свою друкарню. Управителем її був монах Йосиф Городецький. З цієї нової друкарні 9. 10. 1700 р. вийшов "Ирмологій". Зламане Братство мусило скоритися і прийняти унію. За 2000 золотих разом з нерозпроданим "Ірмолоєм" єпископ Шумлянський продав братству і цю друкарню, а листом від 16. 05. 1708 р. зобов'язався, що ані василіяни на святоюрській горі, ані він сам не будуть більше закладати друкарні (Проф. І. Огієнко. Історія українського друкарства... – С. 143–146, 405). Зроблені І. Городецьким набірні ноти пізніше були продані монастирем св. Юра Ставропігійському братству (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 35).

[72] У плані навернення непокірного Львівського православного братства до унії відбулася ще одна акція, пов'язана з підривом матеріального стану цього братства. Коли у війні Августа II, що тоді знаходився в союзі з Петром I, із Швецією, останні, у 1704 р. обложивши Львів, вимагали 120 тис. золотих контрибуції, поляки переклали її на Львівське братство. Щоб сплатити цю суму, Братство мусило віддати всі гроші і дорогоцінності (І. Власовський. Нарис історії Української Православної Церкви... – Т. 3. – С. 179). У той час Братство було примушене віддати не лише всі свої гроші, але і всі срібні речі (крім схованого срібного хреста), навіть Євангеліє, пожертвуване в 1664 р. Анною Могилою-Потоцькою. Всі втрати Братства становили біля 120000 зол. (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 23).

[73] Отримавши 1708 р. письмове повідомлення про намір Ставропігії прийняти унію, єпископ Шумлянський зразу пообіцяв закрити новозаведену типографію при св. Юра, і тут же написав до нунція Миколая Спинолі. У відповіді нунція на цей лист, датованій 30. 03. 1708 р. із Опави, було сказано, що папа, без сумніву, прийме Ставропігію під свій покров. Шумлянський передав відповідь нунція Ставропігійському братству, котре 2 травня перед єпископом урочисто вчинило визнання віри, і нунціеві відіслало два прохання (одне папі, друге – Конґреґації Поширення Віри), щоб залишили їх при давніх правах, подарованих патріархами. 30 травня нунцій дав відповідь Ставропігії, а 23 липня і секретар Конґреґації Юлій Сильвій повідомив про згоду папи (Там само. – С. 40–41). Папа Климент XI видав у Римі 5. 04. 1709 р. бреве, котрим потверджувалася унія з Римом св. Усп. церкви і церкви св. Онуфрія, та духовенство обох церков, особи, що жили при тих церквах, майно і всі речі братства звільнялися з-під влади місцевого єпископа і підпорядковувалися

у всіх своїх трьох адміністративно-територіальних частинах прийняла унію одночасно та одностайно[74]. Більше ніж сорокалітня єпископська праця цього визначного сина Української Церкви,

папі (Там само. – С. 47). Також див.: І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 152, з посиланням на: І. Рудовичъ. Исторія галицко-львôвскои епархіи. – С. 40–41 і M. Stasiw. De Metropoliae Haliciensis restauratione (a. 1807). – Thesis ad Lauream. – Romae, 1954. – P. 189–207.

[74] Єпископ особисто об'їжджав єпархію, збирав деканальне духовенство та приймав від нього на свої руки ісповідь католицької віри. Священики, що мали важні перешкоди, або недужі, могли скласти її на руки декана. З урядового списку, котрий досі зберігається в Римі, виходить, що єпископ відвідав такі місцевості, як Львів, Жидачів, Гошів, Галич, Перегінсько. Крім того відбулися ширші з'їзди ще в Рогатині, Золочеві та Коломиї, куди прибуло духовенство з довколишніх деканатів. Такі з'їзди відбувалися від липня 1700 по березень 1701 року. Так долучилося до акції з'єднання 1186 парафій Львівської єпархії. Можна ствердити факт, що духовенство пішло охоче та радо за своїм єпископом, і діло унії Львівської єпархії 1700 р., можна сказати, було ділом парафіяльного духовенства (А. Великий. З літопису… – Т. 6 (1973). – С. 39–41). Вважають, що Кам'янецька частина єпархії найлегше прийняла уніатство, бо знаходилася якраз в ситуації, коли її територія переходила з-під влади турків до Польщі. Збереглися два рапорти уніатського офіціала Коритинського про прилучення до унії Збаразького православного монастиря та збаразьких парафіяльних церков, і з них видно, що згаданий офіціал цю акцію проводив у Збаражі при підтримці надвірної хоругви власника містечка Йосифа Потоцького, підмоги місцевого губернатора та ченців бернардинського монастиря, спираючись на опублікований універсал галицького старости Йосифа Потоцького від 25. 08. 1700 р. до жителів Збаразької волості, в якому той наказував усіх під карою сто гривень і інших тяжких кар у справах церковних безоглядно бути послушним ігумену Збаразького монастиря. Скликавши з околиць та переписавши всіх священиків, він тих, котрі згодилися на унію, потвердив на їх парафіях, тих, котрі з причини бідності не змогли приїхати, – не турбував, а тих, котрі вперто залишалися у схизмі, не визнаючи над собою влади уніатського архіпастиря, і, більше того, котрі бунтували селян, намовляючи не приймати унії, бо то єресь, – залишив у спокої до зручного часу. Він описав міські церкви, все їх майно та документи. Одному із міських священиків – о. Ігнатію наказав змінити грамоту висвячення, бо вона була від луцького православного єпископа, і, під загрозою анафеми, заборонив йому допускати до храму уже похилого віком свого вікарія, котрий залишався православним, і на той час конем утік в ліс. Ігумена монастиря офіціал примусив урочисто в церкві відректися від православ'я та присягнути унії, на членів церковного братства за протистояння унії наклав кари, і покинув Збараж, не залишивши в місті ні однієї православної церкви, ні одного православного священика. Офіційно Збаразьку волость зараховано до місцевостей, що прийняли унію добровільно і гуртом (В. Антонович. Нарис становища православної церкви на Україні… – С. 118, з посиланням на: Арх. Юго-Зап. Россіи, ч. І, т. IV, пр. LXVII, с. 140; там само, пр. LXIX, с. 148).

успішно проваджена в дусі вимог свого часу[75], закінчилася 1708 р.[76]

1.3. Єпархіальні єпископи та їх діяльність

Архієрейську владу над Львівською епархією після єпископа Шумлянського перейняли представники славного українського роду

[75] Іван Франко вважає, що типовим представником української інтеліґенції кінця XVI ст. був Іван Вишенський (аскетична простота й погорда до всього світського), а сто років пізніше – Йосиф Шумлянський (бажання за всяку ціну зрівнятися з панами й зайняти місце серед польських упривілейованих класів). Уже по своїх батьках Йосиф Шумлянський отримав великий спадок, і єпископська кафедра мала здобути йому те значення та впливи, котрих був би не дав йому сам маєток. У прямуванні до своєї мети відзначався незламною енергією, для неї жертвував навіть приналежністю до тої чи іншої віри. Та коли осягнув ціль, старався бути гідним свого високого становища. Йому вдалося в правах зрівняти православне духовенство з латинським і вивільнити його з-під юрисдикції світських людей (М. Возняк. Історія української літератури… – Кн. 2. – С. 53–54). Сучасники так колись характеризували Шумлянського: "Людина молода, енергійна, підприємлива і відважна до авантюрності; веселий, рухливий, сміливий, говіркий, при тому ж честолюбний, відданий душею інтересам Речі Посполитої польської, при тому ж і руському народу і Східній Церкві" (Т. Чухліб. Єпископ з шаблею… – С. 223). Шумлянський був людиною дуже енергійною, з літературним хистом і певною свідомістю своєї української народності. Він думав за допомогою унії піднести становище українського елемента в Польщі (Д. Дорошенко. Нарис історії України. – Львів, 1991. – Т. 2. – С. 491).

[76] Д. Блажейовський. Ієрархія… – С. 227, з посиланням на: Рудович (1902). – С. 38–39 – Шумлянський помер 20. 08. 1708 р. Там само. – С. 269, з посиланням на: МУГ 5, 113, ч. 62 – Тромбетті у повідомленні до Конґреґації поширення віри від 7. 11. 1708 р. подає, що Шумлянський помер 27. 08. 1708 р.; з посиланням на: Добрянський (1877 +), 3 – помер 27. 06. 1708 р.; з посиланням на: Петрушевич (1887), Літопис, 2/1, 41 – помер 27. 07. 1708 р. Єпископ Шумлянський помер 16 липня 1708 р. у львівській катедрі, в котрій у гробі, ним же за життя вимурованім, 6 вересня 1708 р. був похований. На похороні були: перемиський єпископ Юрій Винницький, луцький єпископ Діонісій Жабокрицький, унівський архімандрит Варлаам Шептицький. Єпископ Шумлянський залишив цікавий духовний заповіт, написаний у Львові 12. 11. 1707 р. польською мовою (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѢтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г… – С. 42). Шумлянський помер 27. 07. 1708 р. (Там само. – С. 42). Шумлянський помер 16. 06. 1708 р., ховали його 5. 09. 1708 р., і на похороні був також весь клир Львівської єпархії (Там само. – С. 42).

Шептицьких і майже сімдесят років тримали її в своїх руках[77]. Розпочав єпископ Варлаам (1710–1715)[78]. На думку деяких дослідників, він, будучи унівським архімандритом, десь між 1669–1671 рр. заснував в Уневі друкарню[79], в котрій, за винятком недовгих перерв, викликаних судовими позовами львівського Братства, вільно друкував потрібні книжки до кінця свого життя[80]. В пору свого єпископства Варлаам Шептицький як довголітній архімандрит думав про об'єднання всіх монастирів під проводом одного василіянського протоархімандрита і про укладення нових монаших статутів, але

[77] "Трьох єпископів, що стали на сторожі національних інтересів, дала родина графів Шептицьких. Вони обіймають сім десяток літ XVIII ст. ..." (М. Возняк. Історія української літератури... – Кн. 2. – С. 95–96).

[78] Відомі такі біографічні дані цього єпископа: 21. 06. 1710 р. – дата посвячення; 18. 08. 1710 р. – згадка в Актах Конгрегації поширення віри, що єпископ Варлаам Шептицький був посвячений; 14.02.1715 р., 24. 03. 1715 р. – дати смерті згідно з різними джерелами; 27. 05. 1715 – згадка про смерть (Д. Блажейовський. Ієрархія... – С. 269). Після смерті єпископа Шумлянського Львівською єпархією керував до 1710 р. перемиський єпископ Юрій Винницький. 17. 02. 1710 р. у Варшаві він посвятив унівського архімандрита Варлаама Шептицького на львівського єпископа (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 42). Митрополит Юрій Винницький посвятив Варлаама на львівського єпископа 21. 06. 1710 р. у святім Спасі (монастир) в горах (Там само. – С. 53). Єпископ Варлаам помер 14. 03. 1715 р., і похований у Львівській катедрі (Там само. – С. 53). 24. 03. 1715 р. в Уневі помер єпископ Варлаам, котрий своїм заповітом передав Унівській обителі 12000, щоби за його душу монахи щотижня у вівторок вечером служили парастас, а в середу рано – співану Сл. Божу, а якби в середу випало свято, то цю Сл. Божу треба перенести на день раніше або пізніше, і це має тривати на вічні часи (Там само. – С. 73).

[79] Думку про те, що унівську друкарню заснував приблизно між 1669–1671 рр. унівський архімандрит Варлаам Шептицький, подав Д. Зубрицький (Historyczne badania o drukarniach rusko-słowiańskich Galicyi przez Dionizego Zubrzyckiego. – Lwów: Druk. Inst. Stauropigiańskiego, 1836. – S. 54. – Див: М. Максимович. Сочиненія. – Т. 3. – С. 686), і її повторюють інші дослідники. І. Огієнко вважає, що її заклав львівський єпископ Арсеній Желіборський. Він заснував для потреб своєї єпархії у Львові власну друкарню, де у 1645–1646 рр. і друкував, а пізніше, як архімандрит унівський, уже готову переніс зі Львова до Унева (Проф. І. Огієнко. Історія українського друкарства... – Т. 1. – С. 176).

[80] Там само. – С. 177. Шептицький 40 літ виконував обов'язки унівського архімандрита (А. Великий. З літопису... – Т. 6 (1973). – С. 125–126). За Варлаама Шептицького як унівського архімандрита унівська друкарня пережила найдіяльніший період свого існування. Адже саме тоді повиходили з неї найпомітніші видання (М. Возняк. Історія української літератури... – Кн. 2. – С. 96; А. Великий. З літопису... – Т. 6 (1973). – С. 126).

час переговорів у цій справі тоді ще не настав, тому задум лишився нездійсненим[81]. Дбав також і про світське духовенство, зокрема заступався за тих, що були кривджені посесорами й постоями війська[82]. Проводив візитації парафій кам'янець-подільської частини єпархії, де ще дуже слабким було упатство, скликав священиків на єпархіальні синоди і таким чином старався завести лад і послух[83]. Відомі заходи цього єпископа в справі оборони міщан. Окремою делегацією останніх він послав рішучого листа до короля Августа II проти міської управи, яка їм завдавала кривди[84]. Важливим здобутком Шептицького вважається угода (т. зв. Concordia) від 1714 р. між ним і латинським архієпископом Іваном Скарбком, якою мали нормуватися відносини католиків обидвох обрядів. Ця конкордія признавала українському духовенству рівні права з латинським, звільняла його від деяких несправедливих данин та обмежувала свободу переходу з одного обряду на інший[85]. Маючи сильну підпору, Варлаам Шептицький, коли у 1713 р. помер митрополит Юрій Винницький, прагне посісти київську митрополію. Але на заваді стає його похилий вік і номінація дістається молодому й енергійному володимирському єпископу Левові Кишці[86].

[81] В часи єпископства Варлаама, на василіянському соборі, що відбувся 1711 р. в Уневі, проведено часткову реформу Чину оо. Василіян (о. І. Рудовичъ. Коротка исторія львôвскои архіепархіи... – С. 51). На цьому унівському соборі 19. 08. 1711 р. були вироблені і затверджені "артикули або устави чернечого чину", а у 1713 р. в друкарні львівської Ставропігії видані. В кінці уставів стояли підписи в такому порядку: львівський єпископ і унівський архімандрит Варлаам Шептицький, ігумени Крехівського, Скитського, Львівського Свято-Юрського, Львівського Свято-Онуфріївського, Львівського Свято-Іонського, Теребовельського і далі інших монастирів (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 59–61). Але коли у 1712 р. Почаївська архімандрія приєдналася до унії, то не захотіла підпорядкуватися ані загальному проводові, ані луцькому єпископові, а лише львівському єпископові Шептицькому (А. Великий. З літопису... – Т. 6 (1973). – С. 126).

[82] І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 153.

[83] Там само. – С. 153, з посиланням на: M. Stasiw. De Metropoliae Haliciensis restauratione... – P. 223–224).

[84] І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 153, з посиланням на: І. Рудовичъ. Исторія галицко-львôвскои епархіи. – Жовква, 1902. – С. 42.

[85] І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 153, з посиланням на: Obrona Religiey Graeco-Ruskiej z Kościołem S. Rzymskim zjednoczonej. – Lwów, 1738. – P. 65–68.

[86] І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 153.

Наступним став Атанасій Шептицький (1715–1746)[87]. Цей

[87] Про цього єпископа є такі біографічні дані: походив з давньої боярської родини Шептицьких, був сином Олексія і Антонії-Варвари Вишпольської. Батько був белзьким мечником, брав активну участь у житті країни, підтримував політику короля Августа II, часто промовляв на сеймиках та ходив у воєнні походи. Родинні добра були у Вощанцях, і Олексій тамтешній громаді дав повну самоуправу (вирішення справ громадським судом). Антін (Атанасій – чернече ім'я) народився у Вощанцях 1686 р., знаходився під благотворним впливом стрийка Варлаама, унівського архімандрита, а пізніше львівського єпископа. Закінчивши успішно студії, у 17-літньому віці пішов до унівського монастиря та продовжував богословське навчання у львівській папській Колегії Театинів. У 1710 р. став священиком і допомагав стрийкови в адмініструванні архімандрією, бо той перебував часто у Львові й Рогатині в справах своєї Львівської єпархії. В 1713 р. єпископ Варлаам зрікся унівської архімандрії на користь братанича Атанасія. Він, за дорученням митрополита Кишки, але без попередньої згоди монахів, поставив його унівським архімандритом та старався про призначення його собі помічником у єпархії. Справа затягувалася з огляду на молодий вік Атанасія, та коли у березні 1715 р. єпископ Варлаам помер, то при підтримці польного гетьмана Синявського вже в тому році король Август II видав Атанасієві привілей на львівську єпархію, попри застереження митрополита Кишки, що номінант щойно почав 28-й рік життя та брак досвіду в церковних справах. Все-таки 13. 09. 1715 р. митрополит Кишка висвятив Атанасія Шептицького на львівського єпископа (А. Великий. З літопису… – Т. 6 (1973). – С. 167–168; І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 89–90). Хоч митрополит Кишка спочатку не хотів, проте пізніше, тобто 21. 09. 1715 р., під впливом різних осіб висвятив Атанасія в церкві Успіння у Львові (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – С. 153, з посиланням на: M. Stasiw. De Metropoliae Haliciensis restauratione… – P. 232–235). Митрополит Кишка рукоположив Атанасія в церкві Ставропігії у Львові. Крім Львівської єпархії, Атанасій зберіг за собою теж унівську архімандрію, одержавши на це окремий королівський привілей (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 90, з посиланням на: M. Harasiewicz. Annales Ecclesiae Ruthenae… – Leopoli, 1862. – P. 587). 1714 р. – коад'ютор Львова; 21. 09. 1715 р. – обраний; 13. 09. 1715 р., 22. 09. 1715 р. – дати посвячення на єпископа згідно з різними джерелами; 27. 09. 1728 р. і 5. 10. 1728 р. – документи канонічного процесу у Варшаві стосовно проголошення на коад'ютора Києва (він був запропонований митрополитом Кишкою після того, як його було обрано на синоді єпископів у Володимирі 1. 03. 1728 р., а документ про обрання підписаний митрополитом Кишкою і єпископами Луцька (Виговський), Перемишля (Устрицький), Холма (Левицький), Пінська (Годебський) та архімандритами Милець і Канева, й заступником Супрасльського монастиря); протягом процесу проголошення Шептицького на коад'ютора митрополит Кишка помер, і Шептицький став адміністратором перш ніж його було призначено митрополитом; 5. 10. 1728 р. – присяга віровизнання на коад'ютора Києва у Варшаві в присутності нунція; 17. 08. 1729 р. – папське бреве про затвердження на митрополита; 1. 09. 1744 р. – почав спорудження нового собору св. Юра за проектом архітектора де Віте, особисто жертвував

єпископ, вступивши на кафедру, найперше звернув увагу на виховання білого та чорного клиру[88], відтак виступив в оборону

116820 пол. зол. у фонд будівництва, а духовенство внесло 147387 зол., і будова була завершена через 10 років; 30. 11. 1746 р., 11. 12. 1746 р., 12. 12. 1746 р. – дати смерті за різними джерелами (Д. Блажейовський. Ієрархія… – С. 253, 269). Уже 1720 р., коли проходив Замойський Синод, митрополит Кишка звернув увагу на активного єпископа Атанасія і захотів навіть мати його своїм коад'ютором із правом наслідства. Про свій намір він повідомив короля Августа, який на це згодився, але, мабуть, ніякого привілею не видав, бо Шептицький у своїх листах аж до 1727 р. підписувався тільки як єпископ львівський, без додатку коад'ютор (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – С. 153–154, з посиланням на: M. Stasiw. De Metropoliae Haliciensis restauratione… – P. 238). "Митрополит Кишка спочатку хотів мати своїм наслідником полоцького архієпископа Флоріяна Гребницького, але цей був зайнятий процесом із єзуїтами, що забрали маєток полоцького монастиря. В тій цілі Гребницький поїхав до Риму й довго не вертався. У міжчасі митрополит дуже підупав на силах і важко захворів епілепсією, тому скликав до Володимира Вол. єпископів: луцького, холмського і львівського та назначив Атанасія Шептицького своїм коад'ютором із правом наслідства. Хоч з боку невдоволених були протести, одначе вирішальні чинники рахувалися з волею померлого митрополита і 1729 р. Атанасій вступив на митрополичий престіл" (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – С. 154). Помер митрополит Атанасій 11. 12. 1746 р. Його похорон докладно описав кармеліт о. Гущинський. Тіло митрополита лежало десять днів в єпископській палаті коло св. Юра. Перемиський єпископ Онуфрій Шумлянський, який перейняв управу львівської єпархії, приїхав до Львова і назначив перенесення тіла до катедри на 20 грудня. На той день з'їхалося багато парафіяльного духовенства та прибули оо. василіяни з своїм провінціалом Іпатієм Білинським. Похоронну проповідь виголосив єпископський офіціал галицький Мойсей Богачевський, а перед покладенням тіла в гробницю під св. Юром прощав владику інший василіянин. Урочистий похорон митрополита відбувся сорокового дня – 19 січня 1747 р. На цю урочистість з'їхалися всі руські єпископи, багато духовенства, родина та прибуло багато шляхти і народу. Богослужіння з відповідними проповідями відбувалися три дні (о. І. Рудовичъ. Коротка исторія львôвскои архіепархіи… – С. 53–54, з посиланням на: Vita Aeterminitatis przez bramę śmiercі otwarta… we Lwowie 1747 (r.) 19 stycznia. Ks. Waleryan Gruszczyński, Definitor і Przeor konwentu Karmelitów w Bołoszowcu. Рукопись въ монастыри оо. Кармелитôвъ въ Большôвци).

[88] Не будучи в змозі поки що заснувати власну семінарію, єпископ Атанасій висилав кандидатів на навчання до вірменсько-руської семінарії отців Театинів у Львові (А. Великий. З літопису… – Т. 6 (1973). – С. 168–169). Ставши єпископом, Атанасій найперше звернув увагу на освіту світського духовенства. Не маючи потрібних фондів на окрему семінарію, він утримував власним коштом чотирьох кандидатів у Папській Колегії у Львові (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 90, з посиланням на: M. Harasiewicz. Annales Ecclesiae Ruthenae… – Leopoli, 1862. – P. 587). Особливо дбав Атанасій Шептицький про освіту білого духовенства. Завдяки його старанням уніатські богослови отримали

свого духовенства, що традиційно терпіло утиски від панів-землевласників та коляторів церковних маєтків, і заступається за населення, кривджене різними військовими контрибутами й постоями в тодішні воєнні і повоєнні роки[89]. Часто скликає єпархіальні

20 місць у Віленській папській семінарії і приблизно стільки ж – у Львівській Театинській (Свящ. д-р Ю. Федорів. Історія Церкви в Україні... – С. 262). Тоді у Віленській семінарії із 20-ти українських місць 4 належали василіянам, а 16 – світським (Г. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом... – С. 414). В час між 1731 і 1734 рр. у Львові на Бродському передмісті коштами Конгрегації Поширення Віри збудовано монастир оо. Театинів (Collegium Pontificium), де, за принципами духовної семінарії, виховувалися юнаки вірменського і греко-католицького обрядів (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 116). 15. 07. 1731 р. митрополит Атанасій Шептицький перерахував Колегії оо. Театинів у Львові гроші на суму 10 000 пол. флор. для навчання в ній двох студентів (Там само. – С. 116). Митрополит Атанасій упоминав священиків, щоб віддавали своїх синів до шкіл, а коли це не допомагало, він грозив, що буде висвячувати на священиків селянських синів, звільнених від кріпацтва, які будуть здібні і набудуть більшого знання в школах (о. д-р Ю. Федорів. Організаційна структура Української Церкви // Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді. – Торонто, 1990. – Ч. 31. – С. 121). Ще у 1585 р. папа Григорій XIII заснував у Вільні духовну колегію, де для русинів було відведено 20 вільних місць. Папа Климентій XI (1700–1721) заложив подібну колегію у Львові 1708 р., в котрій десять кандидатів із львівської, перемиської та луцької єпархій мали вільне помешкання. Крім того, владики згаданих єпархій посилали сюди по декілька майбутніх священиків. Наприклад, Атанасій Шептицький перед своїм вступом на митрополичий престол (котрим управляв у 1729–1746 рр.) утримував в тій колегії чотирьох кандидатів і на ту ціль навіть створив фундацію. Також отримали русини ще за папи Павла V (1616 р.) чотири місця в грецькій колегії при церкві св. Атанасія в Римі (Проф. И. МатѢевъ, о. А. Тороньскій, о. Д. Дорожиньскій. Начеркъ исторіи уніи Руской Церкви съ Римомъ... – С. 73–74). Про сумний освітний стан українського духовенства XVIII ст., див: Там само. – С. 73–75. Атанасій Шептицький дбав про видання найнеобхіднішої літератури для парафіяльного духовенства (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 153, з посиланням на: І. Рудовичъ. Исторія галицко-львôвскои епархіи... – С. 43).

[89] А. Великий. З літопису... – Т. 6 (1973). – С. 169. До сьогодні збереглося багато листів Атанасія до різних шляхтичів, і насамперед до коронного гетьмана А. Синявського в обороні українського клиру (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 90, з посиланням на: І. Рудовичъ. Епископы Шептицкû // Богословскій ВѢсникъ. – Львôвъ, 1901. – Т. 2. – Вип. 3. – С. 190). При обсаді парафій вимагав звільнення парохів від панщини (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – С. 153, з посиланням на: І. Рудовичъ. Исторія галицко-львôвскои епархіи... – С. 43). По селах стояло військо короля Августа, здирало з селян податки, грабувало й т. п. Ревний єпископ їздив на місця, напр. у Рогатинщину, і особисто заступався за покривджених. Вірні були за те глибоко вдячні своєму

собори[90]. 2. 07. 1715 р. єпископ затверджує артикули церковного братства парафіян Нагірно-Щирецької церкви Різдва Пресвятої Богородиці[91], у 1717 р. засновує братство при церкві св. Юра у Львові, надавши йому статут[92], а 19. 06. 1735 р. у Львові видає установчу грамоту для церковного братства церкви Різдва Пресвятої Богородиці м. Кам'янки Струмилової[93]. Несучи відповідальність за виконання постанов Замойського синоду[94], він вимагав від ставропігійного Братства, щоби кожне їх видання переходило через його цензуру. Розпочата через це у 1722 р. боротьба з Братством тривала аж до 1746 р.[95] В ній тоді як засіб єпископ використав унівську

владиці (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – С. 91, з посиланням на: А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1700 по 1772 годъ. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та, 1896. – Ч. 1. – С. 73–74).

[90] І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 153, з посиланням на: І. Рудовичъ. Исторія галицко-львôвскои епархіи... – С. 43.

[91] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С.74, 78.

[92] І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 91.

[93] Цю грамоту митрополит видав на прохання Василя Храпкевича, Івана Дудкевича, Івана Давидовича, Михайла Нидза і Василя Затхея (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 126).

[94] Коли до Уніатської Церкви влилися нові західно-українські єпархії, виникла конечна потреба впорядкування в ній церковного і обрядового життя. Для цього, властиво, і був скликаний Замойський синод. Львівська єпархія на ньому була репрезентована численною делегацією: єпископ Шептицький з 25-ма священиками і два представники львівської ставропігії, котрі були одинокими мирянами на соборі. Владика Атанасій приготував на синод багато листів про справи, що мали розглядатися на ньому, та підняв багато проблем, котрі були прийняті на синодальні наради й вирішені. Оскільки постанови синоду в багатьох пунктах прямо стосувалися Львівської єпархії, зокрема в справах обрядів, уділення святих Тайн та в справі чернецтва, яке мало в короткому часі бути зреорганізоване, тому саме Шептицький і його духовенство після синоду мусили ретельно взятися до праці над їх виконанням (А. Великий. З літопису... – Т. 6 (1973). – С. 124, 169). Атанасій Шептицький подбав про видання українською мовою коротко зібраних постанов Замойського синоду (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – С. 153, з посиланням на: І. Рудовичъ. Исторія галицко-львôвскои епархіи... – С. 43).

[95] Проф. І. Огієнко. Історія українського друкарства... – Т. 1. – С. 119–120, 177–178. Згідно з наказом Конгрегації Поширення Віри від 29. 11. 1728 р., нунцій 17. 11. 1729 р. призначив комісію для перегляду церковних книг, котра складалася з двох латинських каноніків, двох домініканців, двох єзуїтів, двох руських священиків (Діонізій Макевич і Йосиф Нарольський). Ця комісія з 9. 03. 1730 р. по 17. 03. 1731 р. розглянула всі церковні книги, зробила відповідні поправки, і

друкарню, відновивши її функціонування[96]. Одразу після синоду він почав старатися про потвердження для своєї єпархії різних давніх прав й королівських привілеїв, що мали забезпечити його духовенству й вірним свободу життя і діяльності, а йому – повноту єпископського урядування[97]. Одна за одною, у 1739 і 1743 рр., відбулися дві дуже важливі реформи Чину оо. Василіян[98], котрі

1732 р. доручила львівській Ставропігії, починаючи від букваря, внести всі зміни у видання. 3. 05. 1738 р. митрополит Шептицький видає окружне друковане послання, в якому, під карою заборони, наказує всім ігуменам і деканам протягом восьми тижнів від появи послання зробити відповідні зміни у церковних книгах (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 112). У 1740 р. в унівській типографії було перший раз надруковано уніатський "Служебник святительський", але митрополит Атанасій Шептицький того ж року заборонив його вживати, і наказав, щоб було видано "Мшали" (перше його видання було в Уневі, а друге – за офіціала Сільвестра Мальського, опата Липницького) (Там само. – С. 152).

[96] В унівській друкарні митрополит Шептицький у 1732 р. видав "Собраніе припадковъ", а 1733 р. – Служебник (Там само. – С. 177). У 1734 р. видано ще новий ієрейський Часослов, і на тому діяльність унівської митрополитальної друкарні припинилася (А. Великий. З літопису... – Т. 6 (1973). – С. 124, 172). 1732 р. Атанасій заснував в Уневі друкарню і почав у ній друкувати виправлені згідно з вимогами Замойського синоду церковні книги. Це викликало довгий процес зі Ставропігією, який закінчився щойно в 1740 р. (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 153, з посиланням на: S. Orgelbrand. Encyklopedja Powszechna. – Warszawa, 1867. – Т. 24. – P. 621–622).

[97] А. Великий. З літопису... – Т. 6 (1973). – С. 169.

[98] Митрополит скликав до св. Юра єпископів, архімандритів і ігуменів всіх монастирів Русі на наради, які розпочалися 26 серпня 1739 р. На них владики звільнили всі монастирі з-під своєї влади, і вслід за тим було утворено руську василіянську провінцію Покрова Пр. Богородиці. Першим протоархімандритом руським вибрано віленського ігумена Патрикія Журавського. На шостому засіданні митрополит Атанасій подав заяву, що обидва протоархімандрити (руський і литовський) та їх консультори мають брати участь в виборах митрополита. На соборі 1743 р. в Дубно обидві провінції (литовська і руська) злилися в одну конгрегацію, та вибрали одного спільного протоархімандрита і двох провінціалів. Руським провінціалом став Іпатій Белінський, ігумен святоюрського монастиря (о. І. Рудовичъ. Коротка исторія львовскои архіепархіи... – С. 52–53; А. Великий. З літопису... – Т. 6 (1973). – С. 173–174). Литовська провінція мала добрих професорів і вихователів, і коли дві провінції об'єдналися, то це значно піднесло рівень освіти й монашого духу в руській провінції. Після ліквідації єзуїтів василіяни змогли успадкувати їх колегії і добре ними керували. Василіяни тоді мали понад 40 шкіл різного типу. У Вільні і Львові були богословські школи, в Полоцьку, Вітебську, Луцьку, Жидичині, Холмі, Замості, Лаврові, Добромилі і Теребовлі – філософські, в Збаражі, Крехові, Білостоці, Почаєві, Крем'янці, Шаргороді, Умані,

внесли суттєві зміни в дотеперішній український монастирський устрій. Не обминуло єпископа Атанасія і питання відносин уніатів з латинниками. Причина була політичною: українська католицька Церква від самого початку втрачала від перетягування її членів зі східного обряду на латинський. У 1624 р. Апостольський Престол категорично заборонив такі переходи, і згодом різні папи майже щодесять років повторювали та поновлювали цю заборону[99]. Також і Шептицький сплатив борг цій прикрій справі, здобувши нову заборону[100]. У 1744 р. митрополит почав будівництво нового катедрального храму св. Юра, яке було завершене десять років після його смерті єпископом Левом Шептицьким[101]. Як митрополит,

---

Барі й інших місцях – середні. Школа в Бучачі мала 800 учнів, Шаргороді – 600, Барі – 500, Умані – 400 (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 92–93, з посиланням на: І. Филипчак, Р. Лукань. Ц. к. Окружна Головна Школа в Лаврові 1788/89–1910/11 // Записки ЧСВВ. – 1936. – Т. 5. – Ч. 15. – С. 1–5). Свої друкарні василіяни мали у Вільні, Супраслі й Почаєві (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 93).

[99] А. Великий. З літопису… – Т. 6 (1973). – С. 175. В цій справі відомі папські розпорядження чи конституції з 1742, 1743, 1755, 1756 та інших років (Свящ. д-р Ю. Федорів. Історія Церкви в Україні… – С. 262).

[100] А. Великий. З літопису… – Т. 6 (1973). – С. 175. У 1731 р. папа видав черговий документ про припинення практики перетягування на латинство, і він був адресований насамперед до польських сповідників (Свящ. д-р Ю. Федорів. Історія Церкви в Україні… – С. 262). На прохання митрополита Шептицького, папа Климент XII (1730–1740) поновив заборону таких переходів, видану ще Урбаном VIII. Тоді також віленський латинський єпископ Зінкевич і його помічник Сапіга в порозумінні з митрополитом Шептицьким установили комісію обох обрядів, що мала досліджувати неправні переходи з грецького на латинський обряд, і навіть переконувати тих, котрі незаконно покинули свій обряд, вернутися назад до нього. Єпископ погрожував тяжкими карами тим своїм священикам, котрі намовляли до переходу на латинство (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 93). "… на прохання митрополита Шептицького папа Венедикт XIV (1740–1758) поновив заборону переходу на латинський обряд" (Там само. – С. 154).

[101] Стара церква св. Юра була мала, її мури, попри реставрацію, яку зробив Атанасій, давали тріщини, тому митрополит вирішив її розібрати, і на тому місці побудувати нову, котра своїми розмірами і красою могла б дорівнювати костелам Львова. Виготовлення проекту він доручив дуже талановитому французькому інженеру Іоанові де Вітте, що був тоді на державній службі у Львові, а пізніше став комендантом кам'янець-подільської фортеці. У 1743 р. церкву почали розбирати і робити кам'яний підмурівок, на котрому мав стояти новий храм. 1 вересня 1744 р. митрополит поблагословив наріжний камінь і до дня своєї смерті (11. 12. 1746) встиг звести значну частину церковних мурів. В заповіті митрополит Атанасій лишив на будову церкви 116820 пол. зол., покладених у кн. Чарторийського

захищав права уніатської Церкви від зазіхань Москви і показав себе добрим організатором і адміністратором митрополії[102].

і загіпотекованих на селі Городиславичі. Коли престол єпархії був вакантний, будова церкви не припинялася. Єпископ Лев Шептицький, що в травні 1749 р. перейняв управу єпархії, першого року оплачував будівельні роботи процентами від Атанасієвого запису, а легований капітал вирішив ужити на заснування єпархіальної семінарії. На семінарію єпархіальне духовенство складало щорічну датку ще від Замойського синоду. Єпископ задумав звільнити клир від цієї оплати, проте зажадав датків на завершення будівництва катедри. 15. 05. 1750 р. на соборі офіціалів і деканів в Перегінську вирішено, що кожний парох має щороку до кожного золотого столового, яке складав клир на утримання єпископа, додавати ще по шестакові на будову катедри, і то доти, доки будова не закінчиться. На будову вживалися і відсотки від Атанасієвого легату. Посланням до духовенства єпископ звільнив парохів від датків на семінарію та просив про добровільні пожертви на будову катедри. Десять років складало духовенство катедратик, і за той час владика побудував і посвятив храм. Де Вітте, що навчався у Франції, запроектував нову катедру в стилі Людовіка XV, що тоді був поширений на заході. В Німеччині його називали "рококо". Однак не зумів звільнитися від впливу минаючого стилю бароко, про що, зокрема, свідчить зовнішній вигляд храму. Коло катедри стояла стара дерев'яна єпископська палата, що майже валилася. На її місці єпископ збудував (1761–1762) нову муровану палату. Виконана у стилі чистого рококо, вона дуже подібна до величавого замку у Вірцбурґу, що в Німеччині донині вважається найгарнішою спорудою з другої половини XVIII ст. Єпископ зрівняв горби, довкола палати розвів сад і квітник, обніс усі святоюрські будинки муром і побудував будинок для духовної семінарії. Коли цісар Йосиф II заснував генеральну семінарію, в тому будинку мешкали крилошани і архікатедральне духовенство. Будівництво на святоюрській горі велося впродовж цілого часу архіпастирства Лева. Видатки митрополит покривав процентами від Атанасієвого запису, котрих було 8177 пол. зол. і 12 гр. річно (за час від 1746 до 1779 р. їх прибуло 278022 пол. зол. і 08 гр.), та складкою духовенства єпархії, котра принесла за час від 1754 по 1779 р. суму 372510 пол. зол. Окрім того, митрополит на будівництво виклав багато власних грошей, дав матеріали з лісів свого брата, що в Домажирі і Кожичах, зі своїх у Мальчицях, та зі своїх цеголень у Кожичах та коло св. Юра. Тесаний камінь на всі будови привозив з Поляни, а інший купував у Знесіню. Бляху на покриття церкви спровадив з Ґданська. Від початку будівництва до 1774 р. видано на побудову катедри і святоюрських будинків 1 мільйон 100 тис. пол. зол. (о. І. Рудовичъ. Коротка исторія львôвскои архіепархіи… – С. 53–55). Незадовго до своєї смерті митрополит Лев Шептицький купив села Мшану і Мальчиці, що коло Львова, і доходи з них призначив на будову нової катедральної церкви (Ю. Федорів. Історія Церкви в Україні… – С. 264). Лев Шептицький далі провадив будову катедри св. Юра, що її розпочав його попередник, викінчив архієпископську палату й мешкання для каноніків (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 109). Церква св. Юра споруджена архітектором Растреллі в пануючому тоді стилі рококо, наближеному до класицизму (А. Великий. З літопису… – Т. 7 (1975). – С. 45–46).

[102] І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 154.

Черговим і останнім, хто в цьому столітті з роду Шептицьких очолював епархію, був Лев (1749–1779)[103]. Ще до початку його

[103] Біографічний матеріал про життя цього єпископа (частину даного матеріалу написав Іван Верхратський, нотарій митрополії Києва) є таким: 29. 08. 1717 р. народився в Шептицях Перемиської єпархії; 23. 08. 1714 р. – був охрещений у Вощанцях, біля Перемишля; вчився в Римі, отримав докторат з канонічного і цивільного права, завершив навчання в Еклезіастичній Академії (тоді, у XVIII ст., так зробив він як студент візантійського обряду); 7. 11. 1742 р. – ієрейські свячення в Уневі; 16. 10. 1746 р. – презентація Милцівського монастиря князем Сангушком як патроном, Леву Шептицькому; 20. 11. 1746 р. митрополит Атанасій Шептицький делегував Теодосія Рудницького з Луцька, щоб наділити Лева Шептицького благословенням архімандрита; 9. 03. 1747 р. – отримав королівську номінацію на Львів; 9. 03. 1748 – отримав королівську номінацію на єпарха Львова; 14. 05. 1749 р. – отримав архієрейське свячення в Милцівському монастирі від луцького єпископа Теодосія Рудницького, володимирського єпископа Теофіла Ґодебського та латинського помічника-єпископа кам'янецького Адама Оранського; 29. 06. 1749 р. – взяв у володіння собор св. Юра у Львові; 9. 07. 1762 р. – отримав номінацію на коад'ютора Києва; 9. 09. 1762 р. – отримав номінацію на коад'ютора Києва, і це затвердив Рим у грудні того ж року; 12. 11. 1762 р. – канонічний процес у Варшаві як кандидата на коад'ютора Києва; 18. 12. 1762 р. – папське бреве про затвердження на коад'ютора; 20. 12. 1762 р. – у секретній консисторії дано повідомлення про призначення його на коад'ютора Києва зі збереженням єпархії Львова; 20. 12. 1762 р. – став коад'ютором Києва; 22. 07. 1764 р. – провів віровизнання і дав присягу вірності як коад'ютор у присутності різних свідків при головному вівтарі собору св. Юра у Львові; 1767 р. – отримав польський орден св. Станіслава; 4. 02. 1768 р. – циркуляр від Лева Шептицького, у якому повідомляється, що він перебрав адміністрування митрополії; 8. 12. 1773 р. – як адміністратор, він висвятив священика Татаринського для митрополії та призначив йому парафію Махнюків; 1775 р. – отримав польський орден Білого Орла; відновив крилос у Львові; став митрополитом по смерті Володковича в лютому 1778 р.; 27. 06. 1778 р. – імператриця Марія Тереза у Відні дала згоду на наступництво Левом Шептицьким престолу митрополита Києва; в ніч з 23 на 24. 05. 1779 р. – помер в Радомишлі (Д. Блажейовський. Ієрархія... – С. 254, 270). Вчився в папській Колегії Театинів у Львові, потім у Римі закінчив студії цивільного і церковного права докторатом, а крім цього був першим із українських католицьких єпископів, котрий закінчив дипломатичну академію. Вернувшись на батьківщину, вступив до Чину оо. Василіян. Після новіціяту прийняв постриг з рук свого стрийка, митрополита Атанасія Шептицького, прибравши ім'я Лев (світське ім'я його було Людвик) і впродовж перших чотирьох років виконував обов'язки митрополичого проповідника. Під час дубенської капітули 1743 р. його іменовано архімандритом у Мелечі. Після смерті Атанасія Шептицького, 1748 р. Лева іменовано єпископом львівським, але через спір за право номінації висвячення затягнулося аж до травня 1749 р. У Варшаві митрополит Лев Шептицький закупив площу під монастир оо. Василіян, який побудував уже його наступник, бо, вертаючись із Варшави в Україну 1779 р., він нагло захворів і помер у Радомишлі (Україна), де і відбувся його величний похорон

урядування розгоряється гострий спір між світським духовенством епархії і василіянами[104]. Вступивши на престол, він приймає сторону перших, через що зразу оточує себе світськими священиками, дбає про виховання й освіту кандидатів до духовного стану зі світських, і вкінці відважується відновити крилос зі світських священиків, котрий припинив існування за його попередників через нестачу дотацій та відповідних кадрів[105]. Стосунки василіян з єпископом

3 і 4 червня того року (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 109). "Митрополит Феліціян Володкович іменував Шептицького 1762 р. своїм помічником із правом наслідства. Коли митрополит через приналежність до барської конфедерації виїхав із краю, Шептицький одержав адміністрацію in spiritualibus et temporalibus. Через те між ними виник спір, що тривав аж до смерті Володковича 1778 р. Після смерті Володковича, Лев, як його помічник, не мав ніяких труднощів перейняти митрополичий престіл. Польща й Австрія негайно його потвердили" (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – С. 155, з посиланням на: J. Pelesz. Geschichte der Union… – Wien, 1880. – Bd. 2. – P. 569). Митрополит Лев "підчас одної канонічної візитації нагло захворів і помер у Радомишлі на Україні 25 травня 1779 р." (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – С. 155).

[104] У 1746 і 1747 рр. світське духовенство внесло скарги до св. Отця на оо. Василіян, тому коли єпископ Лев прийшов до єпархії, то тут застав такі напружені стосунки, що навіть при його інтронізації 1749 р. була суперечка між світськими священиками і монахами про першість (о. І. Рудовичъ. Коротка исторія львôвскои архіепархіи… – С. 55).

[105] Отець І. Рудовичъ. Коротка исторія львôвскои архіепархіи… – С. 56. Тоді єпископ також призначив генеральним офіціалом о. Антонія Левинського, пароха львівської Успенської церкви, а галицьким офіціалом – о. Івана Пясецького, пароха з Кукизова (Там само. – С. 56). "За винятком деяких спорів з василіянами та виклопотанням крилосу для львівської та галицької катедри, майже напередодні своєї смерті (27. 04. 1779), Шептицький не міг зробити нічого помітнішого як митрополит київський" (А. Великий. З літопису… – Т. 7 (1975). – С. 44). Церкву в Крилосі відбудував з твердого матеріалу єпископ Йосиф Шумлянський, а над її відновою трудилися і Атанасій, і Лев Шептицькі. Останній при церкві побудував дерев'яну резиденцію. До Йосифа Шумлянського цю церкву обслуговували світські священики, а потім василіяни, які ще там були у 1761 р. Потім Лев Шептицький її передав світському духовенству, і навіть створив при ній окремий крилос, тобто капітулу, яка, однак, мала тільки цісарське віденське потвердження (Там само. – С. 45). Натомість, при катедральній церкві в Кам'янці, що була мурована, спочатку знаходився осідок місцевого світського пароха. Щойно Атанасій Шептицький передав ту церкву василіянам, які заснували там монастир й обслуговували кам'янецьку катедру, а ігумен місцевого монастиря був одночасно й Генеральним Вікарієм львівського єпископа на Кам'янеччину (Там само. – С. 46). Ставропігійську церкву у Львові віддав у руки світських безженних священиків, при відпустових церквах у Зарваниці й Буцневі поставив здібних світських парохів і сотрудників

відтак стають напруженими, і залишаються такими до кінця[106]. Владика Лев був відомим борцем проти златинення і ополячення українського народу[107] та проти зневаги свого духовенства з боку латинників[108]. Він також багато прислужився до того, щоб пара-

(І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 109, 155, з посиланням на: A. Ammann. Ostslawische Kirchengeschichte. – Wien, 1950. – P. 636). При катедрі св. Юра у Львові, яку закінчив будувати 1761 р., іменував (1771 р.) каноніків і прелатів, що мали творити капітулу (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – С. 109, 155, з посиланням на: A. Ammann. Ostslawische Kirchengeschichte. – Wien, 1950. – P. 636), збудував архиєпископську палату й помешкання для каноніків (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – С. 109, 155, з посиланням на: ARCHIV. SECRET. VATIC., Processus Consistoriales, vol. 150, fol. 192–204v. (Свідчення Ап. Прот. А. Завадовського). Лев "старався продовжувати діяльність свого світлого попередника і стрия Атанасія" (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – С. 154, з посиланням на: M. Harasiewicz. Annales Ecclesiae Ruthenae… – Leopoli, 1862. – P. 574) і "тому ревно дбав про освіту й вивищення світського духовенства, а василіян усував від гідностей і впливу в єпархії (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – С. 154–155).

[106] Василіяни домагалися давніх монастирських дібр у Крилосі і Перегінську, які перемінено на дотацію Львівської єпархії, та зажадали повернення юридики, на якій стояла палата й інші єпископські будинки, та Атанасієву легату. Потім зробили претензії до цілої святоюрської катедри, але вкінці обмежилися лише до правої половини церкви, де стояв престол з чудотворною іконою Теребовельської Божої Матері. Обидві сторони звернулися до Ап. Столиці, яка поручила нунцієві і львівському лат. крилошанові патріарху Ляскарісові вирішити цей спір. Але справу тоді не вдалося розв'язати, процес тривав довгі роки і був закінчений аж австрійською владою (о. І. Рудовичъ. Коротка исторія львôвскои архіепархіи… – С. 55–56).

[107] В описі про стан Львівської єпархії від 1761 р. (в її останній частині), котрий мав бути поданий до римської Курії, єпископ Лев Шептицький скаржиться на латинізацію польським духовенством уніатського населення (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г… – С. 231). Лев Шептицький дуже прислужився справі оборони української нації від златинення і ополячення. Ясно усвідомлюючи прикре становище унії в Західній Україні, він так писав до Юрія Конiського: "Ми (уніати) живемо ще за вами (православними); коли католики вас догризуть, то заберуться й до нас; та й тепер уже в сварках називають нас, як і вас, схизматиками" (М. Возняк. Історія української літератури… – Кн. 2. – С. 96).

[108] О. Турій. Цісар і Церква: реформи Габсбургів щодо Греко-Католицької Церкви в Галичині наприкінці XVIII – на початку XIX століття // Нова подорож до Європи: Зб. лекцій циклу "Австрійські вечори" 20 відомих науковців нашого міста (Львова) / Упор. Тимофій та Оксана Гаврилів. – Львів: "ВНТЛ-Класика", 2012. – С. 17–18 (автор пише, що в червні 1774 р. Марія-Тереза оголосила про свій намір "покінчити з усім, що могло дати привід [галицьким] уніатам вважати себе гіршими від римо-

фіяльне духовенство його єпархії мало відповідний богословський

католиків" (С. 17). 17 липня 1774 р. уповноважений львівського єпископа Лева Шептицького канонік Іван Ґудз вручив цісаревій спеціальний меморіал зі скаргами на пониження Руської Церкви латинниками (С. 17, з посиланням на: M. Harasiewicz. Annales Ecclesiae Ruthenae... – Leopoli, 1862. – P. 657). Львівський владика писав: "По-перше, латинський клір, включно з монахами, помимо частих заборон конституціями римських папів перетягати особи греко-католицького обряду до латинського обряду, роблять це всякими недозволеними способами. Є дійсним фактом, що від 1758 до 1765 року (в моїй єпархії) понад 1200 видатніших осіб було перетягнено до латинського обряду без Апост. диспензи і з цього вийшло велике згіршення для наших людей. По-друге, не лише латинські парохи, але й монахи, а ще гірше, навіть каноніки, трактують клір мойого обряду всякими негідними способами: їх напастують, висміюють, ними гордять, спричиняють їм важкі шкоди; перед своїми мирянами висловлюють проти руських священиків погорду і зневагу, а навіть називають їх собаками, а віру, яку визнаємо, собачою. Найкращих моїх священиків погірдно називають схизматиками, а їх церкви синагогами, а пресвітерів зовуть "попами". Польські монахи порівнюють наших парохів до трупів у гробах, а самі латинські прелати важаться з них здіймати одежу і їх батожити. Трапляються випадки, де монахи (лат.) відмовляють вмерлим похорону, тому що вони сповідалися перед священиками мойого обряду; а вже до краю обиджає священиків мойого обряду те, що їх дітей трактується найжорстокіше, бо накладається на них прості роботи і не допускається греко-католиків до жодних публичних урядів і зайнять. По-третє, латинські духовні перешкоджають греко-католикам свій обряд свобідно заховувати і всякими способами ставлять їм перешкоди у виконанні своїх практик. Часто трапляється, що свято Пасхи не вийде в один день з латинським і тоді забороняють русинам дзвонити дзвонами; не лише намовляють, але й силують наших людей лишати пости греко-католицького обряду" (С. 17, цит. за: І. Нагаєвський. Історія Римських Вселенських Архиєреїв з узглядненням важніших подій Української Церкви і народу. – Рим, 1959 . – Т. І. – С. 453). 28 липня того ж року Марія-Тереза проголосила патент, в якому відповідала на всі пункти скарги в дусі тих норм, що вже діяли в Угорщині: 1) щоб латинські єпископи зобов'язали духовенство доброзичливо ставитися до руського кліру; 2) щоб клір руський називався не "греко-уніатським", а "греко-католицьким", а парохів не називати "попами", а титулувати так само, як і латинських душпастирів; 3) сини руських священиків нарівні з поляками мали б допускатися до всіх громадських урядів і посад (С. 17–18, з посиланням на: M. Harasiewicz. Annales... – P. 557; M. Malinowski. Die Kirchen- und Staats-Satzungen bezüglich des grichisch-katholischen Ritus der Ruthenen in Galizien. – Lemberg, 1861. – S. 306). Цей патент був також пересланий латинському львівському архиєпископові Вацлаву Сераковському, а 6 вересня 1774 р. цісарева суворо наказала дотримуватись заборони папи Урбана VIII перетягувати уніатів на латинський обряд (С. 18, з посиланням на: І. Нагаєвський. Історія Римських Вселенських Архиєреїв... – Т. І. – С. 454). Подібне розпорядження було підтверджене в цісарському рескрипті в 1776 р. (С. 18, з посиланням на: M. Harasiewicz. Annales... – P. 570). Занепокоєний таким розвитком подій архиєпископ у 1775 р. особисто прибув до Відня, де намагався переконати уряд в необхідності перевести уніатів на латинський обряд, залякуючи

рівень[109] та належне матеріальне забезпечення[110]. За кошти єпископа

прихильністю русинів "до Москви і схизми" та особливо наголошуючи на їхній темноті й неосвіченості (С. 18, з посиланням на: M. Malinowski. Die Kirchen- und Staats-Satzungen... – S. 354). Однак заходи Сераковського викликали протилежні до його намірів результати. У лютому 1775 р. Марія-Тереза заявила канонікові Гудзу, що підпорядкування греко-католиків латинській єрархії було б шкідливим для усієї Католицької Церкви (С. 18, з посиланням на: M. Harasiewicz. Annales... – P. 569). Цісарева продовжувала відстоювати принцип рівності Церков усіх трьох обрядів (візантійського, вірменського й латинського) у Галичині, називаючи їх "трьома дочками однієї матері". А Йосиф II офіційно заявляв, що "необхідно особливо слідкувати за тим, щоб ці три дочки однієї матері жили у сестринській любові: всі три обряди повинні одержувати однакову пошану, і жодному з них не дозволено буде мати переваги над іншими, такими ж достойними" (С. 18, з посиланням на: M. Harasiewicz. Annales... – P. 599). Варто наголосити, що ці слова було сказано у час, коли в Католицькій Церкві офіційно панувала доктрина "вищості латинського обряду", а до визнання "гідності східних" християн на загальноцерковному рівні треба було чекати принаймні ще понад 100 років (до виходу відомої енцикліки папи Лева XIII) (С. 18, з посиланням на: Суттнер Е. К. Політика Австрії щодо Греко-Католицької Церкви в Галичині // Його ж. Українське християнство на початку III-го тисячоліття: Історичний досвід та еклезіологічні перспективи / Пер. і наук. ред. О. Турія. – Львів: Свічадо, 2001. – С. 65–66).

[109] Парафіяльні священики виконували церковні чинності, відправляли в неділі і свята богослужіння та навчали людей правд святої віри. Самі ж були зобов'язані чотири рази в році здавати перед деканами екзамени зі знання богослов'я та церковних чинностей і обрядів. Тим, хто були нездібні та старші віком, єпископ призначав помічників з правом наступства на парафії. Тоді серед парохів небагато було таких, що закінчили латинські школи, і навіть таких, що перед свяченнями вчили моральне богослов'я тогочасною рідною мовою. Лев Шептицький вимагав, щоб дотримувалися приписи Замойського синоду про іспити та здібності й моральну поведінку кандидатів до свячень (А. Великий. З літопису... – Т. 7 (1975). – С. 46–47). Як ревний і енергійний владика, він із запалом найперше взявся до реформи світського духовенства. Дбав про належну освіту духовенства і, всупереч іншим єпископам, не допускав до священства нікого, хто не мав належної богословської освіти (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 108, з посиланням на: J. Pelesz. Geschichte der Union... – Wien, 1880. – Bd. 2. – P. 571). Вже 1750 р. владика Лев задумав збудувати у Львові свою єпархіальну духовну семінарію, і папа Бенедикт XIV 1753 р. похвалив цей його задум (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – С. 108–109, з посиланням на: Documenta Pontificum Romanorum historiam Ucrainae illustrantia (1075–1953) / Collegit, introductione et adnotationibus auxit Athanasius G. Welykyj. – Romae, 1954. – Vol. 2: 1700–1953. – P. 142–144). Лев Шептицький піклувався теж Папською Колегією Театинів у Львові, за що вдячна молодь присвячувала йому свої дисертації (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 108–109).

[110] У 1761 р. в своєму звіті до Апостольського Престолу єпископ Лев Шептицький писав, що на той час матеріальні статки Львівської єпархії були незначними, їх

Лева Шептицького в другій половині XVIII ст. у Відні навчався малярства український художник Долинський[111]. До особливих заслуг Лева Шептицького слід віднести його клопотання перед цісарем у справі відновлення Галицької митрополії, пропонуючи піднести львівську єпархію до гідності митрополії. Однак перешкодою в цьому стали політичні причини[112].

навіть не вистачало на гідне утримання єпископа чи єпархіального управління. Тому духовенство мусило платити "катедратик", що приносило єпархії для її потреб щорік біля 300 тис. гульденів. З усіх парафій ледве сотня мала відповідні фонди для забезпечення пароха. В більшості прибутки священиків були тільки з наділів церковної землі, яку парохам доводилося особисто обробляти. Крім того, земля часто не була як слід закріплена за парафіями, тож іноді треба було за неї провадити спори та процеси з дідичами та патронами. Тому Лев Шептицький вирішив, щоб після смерті парохів не обсаджувати парафій доти, доки не буде вирішено справу їх дотацій. Але дідичі боялися підписувати якісь заяви, і тому деякі парафії цілими роками були без священиків (А. Великий. З літопису… – Т. 7 (1975). – С. 46).

[111] О. д-р Ю. Федорів. Організаційна структура Української Церкви… – С. 146.

[112] І. Назарко. Київські і галицькі митрополити… – Рим, 1962. – С. 155, з посиланням на: M. Stasiw. De Metropoliae Haliciensis restauratione… – P. 296–297.

Розділ II

Правові підстави функціонування єпархії та її географічний простір

2.1. Правові підстави функціонування єпархії – Замойський синод і єпископські директиви

Для Львівської епархії XVIII ст. до розподілу Польщі постанови Замойського синоду були одинокою канонічною підставою найвищого рівня в питаннях її адміністративно-територіальних структур. Акти згаданого синоду подають ієрархію урядової системи Церкви у зв'язку з визначенням їй окремих прав та обов'язків[1]. Ця ієрархія разом з вірними світського й чернечого типу складали властивий організм Церкви. Також з 1744–1759 рр. відомі чотири пастирські листи єпископів Атанасія і Лева Шептицьких, що творять собою правні підстави функціонування епархії[2]. З територіальних

[1] За актами Замойського синоду, ієрархічний лад Церкви творив митрополит, єпископи, офіціали, нотарі, декани і парохи (Додатокъ до чинностей и рѢшень Руского провинціяльного собора въ ГаличинѢ ôтбувшогося во ЛьвовѢ въ р. 1891. – Львôвъ: Зъ друкарнѢ Ставропигійского Ин-та, 1897. – С. 235–248).

[2] Матеріяли до культурної історії Галицької Руси XVIII і XIX віку, зібрані Мих. Зубрицьким, Юр. Кмітом, Ів. Кобилецьким, Ів. Е. Левицьким і Ів. Франком: Матеріяли до історії галицько руського духовенства в XVIII в. // Записки НТШ. – Львів: З друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1902. – Т. 5: Збірник Історично-фільософічної секції. – С. 1–16 (Пастирський лист митрополита Атанасія, написаний у 1744–1745 рр., є, в основному, повторенням пунктів Замойського синоду і адресований до деканів, парохів, вікаріїв, дияконів, іподияконів і до всього церковного клиру всіх єпархій Київської митрополії. Пастирський лист Лева Шептицького від 1750 р. є зверненням до парохів і адміністраторів церков Львівської єпархії про додаткову щорічну збірку від парафій (по шість грошів на кожен золотий столового з сендиковським) на побудову катедральної церкви св. Юра у Львові, поки не закінчиться будівництво. Пастирський лист єпископа Лева від 1755 р. – це формуляр скликання генерального собору (цей протопресвітерський собор мав відбутися 14. 05. 1755 р. (неділя Розслабленого) у Крилосі в галицькому кафедральному соборі, і важливо, що кожен декан на ньому мусив бути обов'язково

одиниць Замойський синод називає тільки парафію[3], проте декотрі твердять, що на ньому було встановлено адміністративний порядок на місцях (парафії, деканати)[4]. Добрим організатором і адміністратором виявив себе митрополит Атанасій Шептицький[5]. За Лева Шептицького стався територіальний поділ Львівської єпархії на три намісництва[6].

2.2. Територія і межі єпархії

Галицьке єпископство, яке пізніше називалося Львівським, на думку більшості сучасних та давніх дослідників, було утворене в 40-х – 50-х рр. XII ст., у час зростання політичної могутності Галича за Володимирка Володаревича[7]. Оскільки в ті часи, як правило,

присутнім і, крім іншого, подати список парафіян кожної парафії свого деканату). Окружний лист єпископа Лева з 1759 р. про відпуст у годині смерті (він адресований офіціалам, деканам і всьому клиру єпархії, і є яскравим прикладом введення латинських обрядів і молитовних формул у греко-католицьке богослужіння).

[3] Додатокъ до чинностей и рѢшень Руского провинціяльного собора въ ГаличинѢ... – С. 245–248.

[4] Ю. Федорів. Історія Церкви в Україні... – С. 251, 261.

[5] Він провів розмежування своїх розлогих єпархій, точно визначив межі деканатів, найменував собі чотирьох офіціалів, що мали бути його заступниками в адміністративних справах та помагати в управлінні митрополією. Іменував теж так званого богослова, тобто дорадника в духовних справах, авдитора церковного суду, над деканатами поставив деканів, що мали владу наглядати й карати єпархіальний клир (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 94, з посиланням на: Акти епархіяльнихь Соборовь, під 1738 р.; І. Рудович. Єпископи Шептицки // Богословскій Вістник, II, 3, Львов 1901, с. 233–250).

[6] Єпископ Лев Шептицький поділив Львівську єпархію на львівське, галицьке і кам'янець-подільське намісництва, котрі разом нараховували 42 деканати. Під кінець XVIII ст. єпископ Білянський територію львівської єпархії поділив на 45 деканатів, які обіймали 1182 парафії, а єпископ Ангелович, коли став митрополитом, – на 73 деканати з 1198 парафіями (Ю. Федорів. Організаційна Структура Української Церкви... – С. 79, з посиланням на: J. Pelesch, s. 875; M. Malinowski, Encyklopedia Kościelna, wyd. M. Nowodworskiego, t. 12, Warszawa 1879, s. 523).

[7] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії в першій половині XVIII ст.: межі єпархії, поділ на офіціалати та деканати (спроба картографування) // Картографія та історія України (Збірник наукових праць). – Львів; Київ; Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коць, 2000. – С.150; J. Pelesz. Geschichte der Union... – Bd. 1. – S. 379 (автор припускає, що галицьку єпископську кафедру могли перенести з Перемишля, де вона, можливо, була заснована на початку XII ст.,

межі спархій збігалися з межами удільних князівств, то від самого початку свого заснування Галицька спархія охоплювала значну територію, разом з Пониззям і Побужжям[8], відомими пізніше як

і першим єпископом галицьким був не Косма, а Олексій, перед тим єпископ перемиський); Г. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом... – С. 98–100 (автор повторює думку Пелеша про перенесення кафедри з Перемишля до Галича); Я. Щапов. Государство и церковь Древней Руси X–XIII вв. – Москва: Наука, 1989. – С. 50–51 (автор теж повторює згадану думку Пелеша); S. Senyk. A History of the Church in Ukraine // Orientalia Christiana Analecta. 243. – Roma: Pontificio Istituto Orientale, 1993. – Vol. 1: To the End of the Thirteenth Century. – P. 142 (дослідниця схиляється до думки, що початково кафедру могли заснувати в Звенигородці після 1124 р., на початку князювання Володимирка, а вже згодом, у середині 1150-х рр., її перенесено до Галича, де саме в цей час було зведено кафедральний собор). Інші міркування щодо часу заснування Галицької єпархії містяться в працях давніших відомих істориків, таких як: Макарий (Булгаков). История Русской Церкви: У 7 кн. – Москва: Изд-во Спасо-Преображенского Валаамского монастыря, 1994–1996. – Кн. 2: История Русской Церкви в период совершенной зависимости ее от константинопольского патриарха (988–1240). – С. 32 (автор відносить дату заснування Галицької єпархії до часів Володимира Великого або, принаймні, Ярослава Мудрого); Е. Голубинский. История Русской Церкви / Репр. изд.: 1901. – Москва: Крутицкое патриаршее подворье; Общество любителей церковной истории, 1997. – Т. 1: Период первый, Киевский или домонгольский. – Ч. 1. – С. 332–342 (автор припускав, що Галицьке владицтво було утворене перед 1165 р.). "... єпископство в Галичині існувало вже за князя Ярослава Осмомисла близько 1156 р." (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 141, з посиланням на: Н. Карамзинъ. Исторія россійскаго государства. – Санкт-Петербургъ, 1842, прим. 381). Першим галицьким єпископом був Олексій, про якого майже нічого невідомо, а після нього став Косма, згаданий Іпатіївським літописом під 1165 р. Косму рукоположив київський митрополит Костянтин у 1159 р. (Там само. – С. 141, з посиланням на: І. Рудовичъ. Исторія галицко-львôвскои епархіи... – С. 6). Про наслідників Косми немає згадок в давніх джерелах, щойно митрополит Лев Кишка (1711–1728), на підставі диптихів, наводить чергових галицьких владик у такому порядку: Йона, Геронтій, Єфрем, Іван, Антоній, Артемій, Мелетій і Атанасій. За котрогось із цих двох останніх Галицька Україна уклала унію з Римом і, як наслідок того, у 1253 р. Данила було короновано на галицького короля. Імена наступних галицьких єпископів, які відомі, це: Зосима, Нифонт, Ігнатій і Доротей, що був останнім галицьким єпископом і котрий помер на початку XIV ст. (І. Назарко. Київські і галицькі митрополити... – Рим, 1962. – С. 141). Загальні відомості про заснування Галицької єпархії подають також: Я. Щапов. Формирование и развитие церковной организации на Руси в конце X–XII вв. // Древнейшие государства на территории СССР. 1985 год. – Москва, 1986. – С. 58–62; A. Poppe. L'organisation diocésaine de la Russie aux XIe–XIIe siècles // Bizantion. – Bruxelles, 1970. – Vol. 40. – P. 165–217.

[8] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 150.

Поділля[9], й остаточно окреслила свої межі в XIV ст.[10] Відтак єпархія не змінювала своїх меж ані тоді, коли Галичина підпала під володарювання польських королів (остаточно з 1349 р.), ні тоді, коли історичне Поділля (західна його частина) тимчасово перебувало під владою литовських князів[11]. З 1434 р. тут, як це вимагало польське право, було утворено окреме Подільське та Руське воєводства[12]. Точно окреслити межі єпархії до половини 20-х – початку 30-х рр. XVIII ст. фактично неможливо[13]. Згідно з новими дослідженнями, територія, яку займали деканати Львівської єпархії у другій половині 20-х – на початку 30-х рр. XVIII ст., із заходу на схід мала приблизно 650 км, а з півночі на південь у найширшому місці – приблизно 250 км. А це, коли відштовхуватися від тих цифр – площа орієнтовно становила 162 500 кв. км. Дані, звичайно, досить гіперболізовані, одначе дають можливість відчути вражаючі розміри єпархії тих часів. В її тодішніх межах нині повністю чи частково розміщені 9 (Львівська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Київська, Черкаська, Кіровоградська, Одеська, Івано-Франківська) областей України, а в тих часах – не більша частина Львівської та вся Галицька земля Руського воєводства, вся територія Подільського і більшість поселень Брацлавського воєводств та окремі уніатські

[9] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 152; Н. Крикун. Административно-территориальное устройство Правобережной Украины в XV–XVIII вв.: Границы воеводств в свете источников. – Киев: АН Украины; Ин-т украинской археографии, 1992. – С. 6–39.

[10] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 150.; Беньковський вважає за можливе прийняти думку, що територіальна структура українських єпархій у межах кордонів Польщі з грубшого сформувалася вже у XIV ст. (L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego w Polsce // Kościół w Polsce. Studia nad historią Kościoła katolickiego w Polsce / Pod red. J. Kłoczowskiego. – Kraków: Znak, 1969. – T. 2: Wieki XVI–XVIII. – S. 795).

[11] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 150.

[12] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 150; М. Крикун. Поширення польського адміністративно-територіального устрою на українських землях // Проблеми слов'янознавства: Історія зарубіжних слов'янських народів. – Львів, 1990. – Вип. 42. – С. 24–41, й зокрема – С. 24–28.

[13] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego… – S. 795 (автор говорить, що конкретно визначити території українських єпархій було б важко, оскільки докладні дані існують щойно з другої половини XVIII ст.).

парафій Київського воєводства в його південній частині[14]. Правдоподібно, у названий період єпархія охоплювала найбільшу територію за всю історію свого існування. У 1564–1589 рр. поверхня Львівської і Галицької земель Руського воєводства дорівнювала, відповідно, 12 736 кв. км і 15 430 кв. км, а територія Подільського воєводства – 19 152 кв. км[15]. Разом це становить 47 318 кв. км. Якщо, відтак узяти до уваги те, що у 1773 р., за Бєньковським, Львівська єпархія мала територію 47 100 кв. км[16], то можна зробити висновок,

[14] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 150; У середині XVIII ст. Львівська єпархія обіймала центральну і східну частину Галичини та центральну частину Поділля (А. Ковальчук. Територія Української Церкви з кінця XVI до кінця XVIII століття // Патріархат. – Р. 31: 1998. – Ч. 10 (334). – С. 25).

[15] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego… – S. 815.

[16] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego… – S. 919. Автор про Львівську єпархію 1773 р., крім уже названих загальних її розмірів, має ще такі дані: загальна кількість деканатів – 71; середня площа поверхні деканату – 663 кв. км; середнє число парафій у деканаті – 35; мінімальне число парафій у деканаті – 20; максимальне число парафій у деканаті – 50 (Там само. – S. 919). Клочовський, посилаючись на Бєньковського, про Львівську єпархію 1772 р. подає таке: загальна територія єпархії – 47 100 км кв.; загальна кількість деканатів – 71; загальне число парафій – 2504 (J. Kłoczowski. Średniowiecze i Rzeczpospolita // Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Polsce / Red. J. Kłoczowski, L. Müllerowa, J. Skarbek. – Kraków: Znak, 1986. – S. 115). У Літака про Львівську єпархію 1772–1773 рр. збігаються дані з вищенаведеними, і додано, що тоді в єпархії на одну парафію припадало середньо 19 кв. км (S. Litak. Kościół w Polsce w okresie Oświecenia do 1795 roku: Litak S., Skarbek J. Kościół na ziemiach Polskich 1715–1848 // Historia Kościoła / Komitet Redakcyjny: L. J. Rogier, R. Aubert, M. D. Knowles. – Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 1987. – T. 4: 1715–1848 (Przeł. Tadeusz Szafrański). – S. 418). Колбук твердить, що у 1772 р. Львівська єпархія охоплювала площу 45,8 тис. кв. км (W. Kołbuk. Kościoły Wschodnie na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej 1772–1914. – Lublin, 1992. – S. 56; W. Kołbuk. Kościoły Wschodnie w Rzeczypospolitej około 1772 roku: Struktury administracyjne. – Lublin: IEŚW, 1998. – S. 33). Наприкінці XVIII ст. Правобережна Україна (Річ Посполита) обіймала площу 170 тис. кв. км з населенням прибл. 3400 тис. осіб, з котрих близько 90 % були українцями, Східна Галичина (Річ Посполита) – площу 55 тис. кв. км, з населенням прибл. 1800 тис. осіб, з котрих близько 75 % були українцями. Тоді найбільш заселеним регіоном була Східна Галичина (35 осіб на кв. км), потім – Лівобережжя (25 осіб), Правобережжя (20 осіб) і нарешті – недавно захоплені степові регіони Південної України (5 осіб на кв. км). Чисельність українців тоді сягала близько 10 млн. (О. Субтельний. Україна: Історія / Пер. з англ. Ю. Шевчук. – Київ: Либідь, 1991. – С. 172).

що розміри єпархії в другій половині XVI ст. і в час розподілу Польщі чи, інакше, впродовж 200 років, були майже однаковими, і її території (територія в другій половині XVI ст. і територія у 70-х рр. XVIII ст.) збігалися з межами існуючих державних територіальних округів.

У контексті даних про інші греко-католицькі єпархії 1772 р., Львівська єпархія, посідаючи третє місце за розмірами своєї території (після Митрополичої – 264,2 тис. кв. км і Полоцької – 82,1 тис. кв. км), мала найбільшу з усіх кількість деканатів. Митрополичу єпархію, котра утримувала в цьому друге місце, вона випереджала на 16 деканатів[17]. Також для порівняння: на площі 29,2 тис. кв. км, яку у 1772 р. обіймала Львівська єпархія латинського обряду, знаходилися 152 латинські парафіяльні та філіальні костели (на 1 костел припадало 192 кв. км) і 1700 греко-католицьких церков (на 1 церкву припадало 17 кв. км); на площі 19 575 кв. км, яку у той час обіймала Кам'янецька єпархія латинського обряду, було 64 латинські парафіяльні і філіальні костели (на 1 костел припадало 306 кв. км) і 920 греко-католицьких церков (на 1 церкву припадало 21 кв. км)[18]. Відомо, що у 1700 р., коли Львівська єпархія прийняла унію, вона нараховувала 1186 парафій[19]. Перемиська у часи прийняття унії – 3400 церков та близько 3 мільйонів вірних[20], а Полоцька архієпархія за часів Коленди і Жоховського (прибл. 1654–1693 рр.) мала більше 1000 греко-католицьких парафій[21]. До гайдамацького руху 1768 р., уніатському митрополитові належало близько 1900 парафіяльних церков на Україні[22]. У 1778 р., коли

[17] J. Kłoczowski. Średniowiecze i Rzeczpospolita... – S. 115.

[18] S. Litak. Chrześcijaństwo na ziemiach ruskich i litewskich dawnej Rzeczypospolitej do końca XVIII wieku // Chrześcijanin w świecie. "Zeszyty OdiSS". – Warszawa: ODISS sp. z o.o., 1988. – R. 20. – № 8–9 (179–180). – S. 138; Клочовський, посилаючись на В. Мюллера і С. Літака, говорить, що Львівська єпархія латинського обряду у 1772 р. мала площу 30 500 кв. км, число деканатів – 12, число парафій – 136, число філій – 16, а Кам'янецька єпархія латинського обряду у згаданому році мала площу 19 700 кв. км, число деканатів – 6, число парафій – 59, число філій – 5 (J. Kłoczowski. Średniowiecze i Rzeczpospolita... – S. 113, 115).

[19] А. Великий. З літопису... – Т. 6 (1973). – С. 39.

[20] Там само. – С. 127.

[21] Там само. – С. 113.

[22] В реляції Апостольського нунція від 1774 р. до Рима про стан католицької релігії на Україні сказано, що: "Було там (на Україні) близько 1900 парафіяльних

Лев Шептицький став київським митрополитом, митрополича єпархія налічувала близько 2000 парафій, що були об'єднані у понад 50 деканатів[23].

церков, що належали до уніатського митрополита; ціла Україна признавалась до Унії, а лише 15–20 церков було нез'єдинених, котрі належали до єпархії переяславського єпископа по тамту сторону Дніпра. Ворохобня 1768 р. позбавила велике число церков пастирів, котрих гайдамаки повбивали або прогнали, а переяславський єпископ використав цю нагоду, щоби їхні місця обсадити своїми. Коли настав спокій і ті, що втекли, могли вернутися, то знайшли поміж своїм стадом чужих, котрі, підпираючись російськими військами, не допускали їх. Зі всіма уніатами обходилися неначе з ворогами, їх били, заклеювали вуста, кидали до в'язниць, і виганяли з власних домів" (Проф. И. МатѢєв, о. А. Тороньскій, о. Д. Дорожиньскій. Начеркъ исторіи уніи Руской Церкви зъ Римомъ… – С. 78, з посиланням на: A. Theiner. Vetera Monumenta Poloniae et Lithuaniae gentiumque finitimarum illustrantia. – Roma: Typis vaticanis, 1860–1864. – Vol. 4: 1697–1775. – Ч. 2. – P. 562).

[23] А. Великий. З літопису… – Т. 7 (1975). – С. 41–42.

Розділ III

Деканати

3.1. Деканальна мережа

Про деканати як адміністративно-територіальні одиниці Української Церкви до початку XVI ст. майже нічого не відомо, позаяк з того періоду не збереглися ані списки парафій, згрупованих в окремі деканати, ні будь-які списки самих деканатів. Із XVI XVII ст. на цю тему теж існують лише фрагментарні й випадкові дані, джерелом яких є переважно акти соборів. Так, з матеріалів віленського собору 1509 р. дізнаємося про 7 протопопій північної частини Київської митрополичої єпархії (Віленську, Новогрудську, Гродненську, Слуцьку, Слонімську, Волковиську і Марковську)[1]. З поборових реєстрів — про Белзьку, Буську, Ратненську, Сокальську і Щебрешинську протопопії Холмської єпархії в 1531–1578 рр., і про Дрогобицьку, Любачівську і Стрийську протопопії Перемиської єпархії в 1578–1589 рр.[2]. З соборових матеріалів: новогрудського собору 28 вересня 1594 р. — про невизначене число протопопій[3]; новогрудського собору 25–27 січня 1596 р. — про 6 протопопій[4]; уніатського берестейського собору 1596 р. — про невизначене число протопопій[5]; православного берестейського собору 1596 р., на котрому основними місцевими духовними представниками були

[1] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego w Polsce // Kościół w Polsce. Studia nad historią Kościoła katolickiego w Polsce / Pod red. J. Kłoczowskiego. – Kraków: Znak, 1969. – T. 2: Wieki XVI–XVIII. – S. 809; І. Власовський. Нарис історії Української Православної Церкви / Репр. вид. Нью Йорк. 1955. – Київ: АТ "Книга", 1998. – Т. 1. – С. 195.

[2] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 809.

[3] І. Власовський. Нарис історії Української Православної Церкви... – Т. 1. – С. 208.

[4] Там само. – С. 268.

[5] А. Великий, ЧСВВ. З літопису християнської України: Церк.-істор. радіолекції з Ватикану. – Рим: Вид-во ОО. Василіян, 1971. – Т. 4: XVI–XVII ст. – С. 110.

львівський і перемиський єпископи – про 16 протопопій (по 4 з Луцької і Львівської єпархій, 4 з литовської частини Митрополичої єпархії, 3 з Перемиської єпархії – Ярославльська, Самбірська і Перемиська і 1 невпізнана протопопія – "варсавська")[6]. З іншого джерела – про протопопію в Ґродку Ягелонським[7], та на підставі різних джерел з XVI – першого десятиліття XVII ст. – про 5 протопопій Володимирської єпархії (Белзька, Брестська, Дрогичинська, Кобринська і Володимирська)[8]. З актів обласного Київського собору 13–24 серпня 1628 р., на котрому відбувся суд над полоцьким архієпископом Мелетієм Смотрицьким, стає відомо про такі протопопії того часу: Київську (декан о. Климентій, член Київської капітули), Корецьку (декан о. Лаврентій Зизаній, відомий богослов, автор "Великого Катехизиса"), Слуцьку (декан о. Андрій Мужиловський, відомий богослов), Острозьку, Дубенську, Чудновську, Копильську, Шкловську[9]. У грамоті митрополита Діонісія Балабана до чернігівського єпископа Лазаря Барановича, виданій наприкінці 50-х – на початку 60-х рр. XVII ст., згадується 7 протопопій, що здавна належали до Митрополичої катедри, а саме: Чернігівська, Мінська, Борзенська, Глухівська, Конотопська, Новгород-Сіверська і Стародубська. Тоді своєю грамотою митрополит Діонісій віддав ці деканати під опіку чернігівському єпископові[10].

3.1.1. Деканальна мережа єпархії згідно з існуючими списками деканатів

Скільки деканатів мала Львівська єпархія до початку XVIII ст. і які конкретно – про це письмові джерела мовчать. Найраніші укомплектовані дані про них є за 1701 р., і їх вміщено в таблиці нижче [11]. Тут, однак, наведено перелік деканатів тільки львівської

[6] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego… – S. 809, 839; І. Власовський. Нарис історії Української Православної Церкви. – Т. 1. – С. 270.

[7] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego… – S. 809.

[8] Там само. – S. 809.

[9] І. Власовський. Нарис історії Української Православної Церкви / Репр. вид. Нью Йорк. 1956. – Київ: АТ "Книга", 1998. – Т. 2. – С. 150–152.

[10] Там само. – С. 111.

[11] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego… – S. 1040 (дану таблицю автор склав, опираючись на: "Archivio della S. C. de Propaganda Fide, Scritture ricevute nei Congressi Moscovia, Polonia e Ruteni, vol. 3"). Також підставою даних

і галицької частин Львівської єпархії, і загальне число деканатів для обох цих частин єпархії — 35.

Таблиця 1.

Деканати Львівської єпархії в 1701 р.

(без Кам'янець-Подільської частини)

П.ч.	Деканат	Число парафій			Число сіл	
		загал.	міськ.	сільськ.	з 2 цер.	з 3 цер.
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Biały Kamień	13	1	12		
2	Błudniki	11		11	1	
3	Bóbrka	52	7	45	1	
4	Bohorodczany	20	4	16	1	1
5	Bolszowce	36	6	30		
6	Brzeżany	37	7	30		
7	Czortków	11	6	5		
8	Dolina	65	5	60	5	
9	Dunajów	13	5	8		
10	Gliniany	25	3	22	1	
11	Gołogóry	24	4	20		
12	Halicz	29	8	21	1	
13	Kałusz	58	5	53	4	1
14	Kamionka Strum.	28	3	25		
15	Kniegnice	32	6	26	2	
16	Kuleczkowce	32	10	22	1	
17	Kołomyja	70	5	65	6	
18	Kulików	36	2	34		
19	Lwów	58	14	44		

цієї таблиці, за Скочиляєм, можуть служити ще такі споріднені джерела, як: НМЛ. – Ркп-144. – Арк. 1–47; Catalogus sacerdotum saecularium Ucrainorum dioecesis Leopoliensis, qui cum suis ecclesiis, duce episcopo Šumlanskyj, ad Ecclesiam Catholicam accesserunt // Monumenta Ucrainae historica / Collegit metropolita Andreas Šeptyckyj. – Romae: Editiones Universitatis Catholicae Ucrainorum S. Clementis Papae, 1967. – Vol. 4 (1671–1701). – P. 293–332. – Див: І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії в першій половині XVIII ст.: межі єпархії, поділ на офіціалати та деканати (спроба картографування) // Картографія та історія України (Збірник наукових праць). – Львів; Київ; Нью-Йорк: Вид-во М. П. Коць, 2000. – С. 164.

20	Podhajce	35	9	26	2	
21	Pomorzany	31	3	28		
22	Rohatyn	53	9	44	1	
23	Sołotwino	27	6	21		
24	Stanisławów	36	4	32	3	1
25	Strzelisko	33	2	31	2	
26	Szczerzec	49	7	42		
27	Śniatyń	40	9	30	3	
28	Tarnopol	32	3	29	1	
29	Trembowla	24	5	19		
30	Tyśmienica	43	8	35	2	
31	Uście	54	6	48		
32	Woniłów	28	3	25		
33	Złoczów	57	9	48	1	
34	Żółkiew	29	3	26		
35	Żydaczów	61	7	54	1	1

Наступна таблиця називає 23 деканати Львівської єпархії за 1710 р. Та дані цієї таблиці, попри те, що охоплюють собою всі три частини єпархії, дуже неповні. Джерелом для неї послужили матеріали елекційних зборів, котрі було скликано згаданого року у Львові з метою обрання нового львівського єпископа по смерті Йосифа Шумлянського[12].

Таблиця 2.

Деканати Львівської єпархії в 1710 р.

П.ч.	Деканат	П.ч.	Деканат
	1		*1*
1	Bobrka	13	Pomorzany
2	Brzeżany	14	Skala i Jagielnica
3	Buczacz	15	Strzeliska
4	Dolina	16	Szczyrzec
5	Husiatyn	17	Tarnopol

[12] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та, подъ управленіем О. И. Тарнавського, 1887. – Ч. 1. – С. 48–52.

6	Jazłowiec	18	Trembowla
7	Kamieniec-Podolski	19	Uście
8	Kamionka Strumiłowa	20	Wonilów
9	Kniahynicze i Winnica	21	Złoczów
10	Kulików	22	Żułkiew
11	Lwów	23	Żydaczów
12	Podhajce		

Чергова таблиця створена на підставі реєстрів катедратика Львівської єпархії[13]. Її дані доповнюють інформацію про деканати першого десятиліття XVIII ст. попередніх таблиць, а також містять у собі цінні повідомлення про деканати єпархії 1721 р. Деканати, наведені в цій таблиці, віднесені до списку деканатів тих частин єпархії, до котрих вони належать. Кількість деканатів Львівської частини єпархії з конкретними даними становить 30, Галицької частини єпархії – 14, Кам'янець-Подільської – 12.

Таблиця 3.

Деканати Львівської єпархії між 1701 і 1708 рр. і в 1721 р.

Львівська частина єпархії

П.ч.	Деканат	Кількість парафій		П.ч.	Деканат	Кількість парафій	
		між 1701 і 1708 рр.	1721 р.			між 1701 і 1708 рр.	1721 р.
	1	*2*	*3*		*1*	*2*	*3*
1	Бережанський	40	?	23	Куликівський	37	?
2	Бобрецький	53	?	24	Львівський	58	?
3	Білокам'янецький	13	21	25	Миколаївський	–	?
4	Болехівський	?	?	26	Мостівський	2	–
5	Будилівський	–	?	27	Одеський	8	?

[13] Вона є фрагментом таблиць, уміщених в: І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 154–157 (джерелом для таблиць авторові послужили: НМЛ. – Ркл-144, Ркл-157).

6	Бучацький*	51	30	28	Оліївський	–	?
7	Глинянський	27	?	29	Підгаєцький*	52	34
8	Гологірський	27	?	30	Поморянський	31	?
9	Гримайлівський	–	34	31	Потоцький*	–	32
10	Долинський	65	?	32	Рогатинський*	53	35
11	Дунаївський	15	?	33	Роздільський	–	?
12	Жидачівський	62	?	34	Скалатський	–	–
13	Жовківський	30	?	35	Соколівський	–	?
14	Журавненський	–	?	36	Стратинський	–	?
15	Завадівський*	–	24	37	Стрілиський	35	?
16	Збаразький	15	–	38	Теребовельський	66	41
17	Зборівський	–	24	39	Тернопільський	47	?
18	Золочівський	68	37	40	Ходорівський	–	?
19	Кам'янка-Струмилівський	26	?	41	Чортківський	32	45
20	Княгининський*	31	?	42	Щирецький	49	?
21	Козівський	–	?	43	Янівський	–	–
22	Козлівський	–	?				

Галицька частина єпархії

	1	*2*	*3*		*1*	*2*	*3*
1	Блудницький	12	?	12	Косівський	–	?
2	Бовшівецький**	22	24	13	Кулачківський	38	?
3	Богородчанський	19	?	14	Нижнівський	–	–
4	Бурштинський	–	–	15	Отининський	–	?
5	Войнилівський	28	?	16	Рожнятівський	–	?

6	Галицький	48	44	17	Снятинський	54	?
7	Городенківський	–	?	18	Солотвинський	28	?
8	Жуківський	–	?	19	Станіславівський	34	?
9	Заболотівський	–	?	20	Тисьменицький	55	36
10	Калуський	58	?	21	Тлумацький	–	25
11	Коломийський	75	?	22	Устецький	45	?

Кам'янець-Подільська частина єпархії

	1	*2*	*3*		*1*	*2*	*3*
1	Барський	13	?	19	Меджибізький	52	?
2	Більчецький	?	30	20	Могилівський	15	?
3	Браїлівський	?	?	21	Немирівський	?	?
4	Брацлавський	?	?	22	Пилявецький	–	–
5	Вінницький	?	?	23	Плоскирівський	?	?
6	Городоцький	?	?	24	Рашківський і Ямпільський	? ?	10 (разом)
7	Гусятинський	30	?	25	Сатанівський	16	?
8	Деражнянський	?	?	26	Скальський	19	?
9	Зіньківський	?	?	27	Смотрицький	?	?
10	Кальницький	?	?	28	Соколецький	?	?
11	Кам'янецький	?	?	29	Солобківський	?	?
12	Кам'янець-Подільський	58	?	30	Уманський	?	?
13	Китайгородський	?	?	31	Червоногродський	–	–
14	Комаргородський	–	–	32	Чорноострівський	?	?
15	Копайгородський	?	?	33	Шаргородський	?	?

16	Королівський	–	–	34	Ягольницький	20	?
17	Краснянський	–	–	35	Язловецький	49	32
18	Лєтичівський	?	?				

* Деканати, котрі автор (Скочиляс) помилково відніс до групи деканатів Галицької частини єпархії.

** Деканати, котрі автор (Скочиляс) помилково відніс до групи деканатів Львівської частини єпархії.

Четверта з черги таблиця, що знаходиться нижче, своїми даними дає можливість встановити час і тривалість існування поокремих деканатів у період від кінця XVII ст. до 1726–1733 рр., а також інформує про деканати, яких немає в трьох попередніх та двох наступних списках. Список, котрий є у таблиці, називає 62 деканати, і його склали на підставі матеріалів візитацій за 1726–1734 рр.[14]

Таблиця 4.

Деканати Львівської єпархії в період від кінця XVII ст. до 1726–1734 рр.

П.ч.	Деканат	Дата існування деканату	П.ч.	Деканат	Дата існування деканату
	1	*2*		*1*	*2*
1	Bar	1708, 1718, 1720, 1721, 1722, 1724, 1726, 1728	32	Międzybóż	1702, 1704, 1711, 1714, 1715, 1717, 1721, 1723
2	Bilcze	1715?, 1717?, 1724, 1727	33	Mohylów	czasy bp-wa Barl. Szept., 1722, 1723, 1724, 1727, 1728, 1729, 1730
3	Bracław	24. 04. 1722***, 1725, 1726, 1727	34	Niemirów	1715, 1717, 1718, 24. 04. 1722***, 1728
4	Braiłów	1718?, 1724, 1728	35	Piława	1697?

[14] Національний музей у Львові (далі – НМЛ), відділ рукописів та стародруків, фонд "Рукописи латинські". – Ркл-11 (Візитація генеральна, 1726–1733 рр.). – Арк. 1–514 зв.

5	Buczacz	1707, 1710?, czasy dziekaństwa Dymitra Zielenskiego i Piotra Pyszkowieck. (przed 1733)	36	Podhajce	czasy dziekaństwa o. Isaja, Hryhorego Budowick., Bazylego Budowick., czasy bp-wa At. Szept. (przed 1733), 1700, 1708, 1711, 1714, 1719
6	Budyłów	Czasy dziekaństwa o. Kosmy (przed 1733)	37	Pomorzany	czasy dziekaństwa o. Tymoteja, Jana Zborowick., czasy bp-wa Joz. Wyhow. (przed 1733), 1708, 1713
7	Czarny Ostrów	1714, 1725, 1726–1731	38	Potok	czasy dziekaństwa Jana Podolansk. (przed 1733), 1715?, 1719
8	Czortków	1725	39	Raszków	1711, 1719, 1720, 1721, 1723, 1724, 1725, 1726, 1727, 1728, 1729, 1730, 1731
9	Czeheryn	20, 10, 1717*, 1721, 1724, 1725	40	Rohatyn	czasy dziekaństwa o. Eustachiusza, Jana Terebuszka, Teodora Bojanowsk., Stefana Demkowicza (przed 1733)
10	Derazna	czasy bp-wa At. Szept. (przed 1730)	41	Satanów	1705?, 1714, 1721
11	Dolina	przed 1730	42	Skala	1705, 1720, 1721, 1723, 1725
12	Dunajów	czasy dziekaństwa Demetrego Konczewicza i bp-wa At. Szept. (przed 1733)	43	Smotrycz	1717, 1728
13	Gródek	czasy bp-wa At. Szept. (przed 1730)	44	Snitków	1730

14	Grzymałów	1722	45	Sokolec	czasy bp-wa Barl. Szept., 1712, 1714, 1715, 1721, 1724, 1726, 1728, 1730
15	Halicz	25. 12. 1723	46	Sołopków	1729
16	Horodenka	czasy dziekaństwa Antoniego Jakubowskiego (przed 1733)	47	Stanisławów	1700?
17	Husiatyn	1706, 1715, 1719	48	Strzeliska	1711, 1719
18	Jagielnica	1709?, 1711?, 1720, 1723	49	Szarogrod	czasy bp-wa Barl. Szept., 1714, 1718, 1722, 1724?, 1730, 17. 04. 1731
19	Jampol	1729	50	Tarnopol	1715, 1724
20	Jazłowiec	1699?, 1705, 1714, 10. 03. 1716, 1718	51	Trembowla	czasy bp-wa Barl. Szept., 1719?
21	Kalnik	1724, 02. 03. 1725, 28. 01. 1728	52	Tyśmienica	1708, 1712
22	Kałusz	1710, 1714, 26. 03. 1719	53	Umań	1715, 20. 10. 1717*, 12. 02. 1719**, 1721, 10. 07. 1722, 1728
23	Kamieniec	11. 04. 1711, 1712, 09. 09. 1712, 1714, 1716, 1718, 1720, 1721, 21. 11. 1721, 1722, 1723, 1728, 1729	54	Uście	czasy bp-wa Joz. Szuml., czasy dziekaństwa Semiona Łukaszewicza, Teodora Serwaty, Jana Serwaty (przed 1733), 1698, 1700, 1718
24	Kamieniec Podolsk	1715, 1721, 1725	55	Winnica	1714, 1718, 1719, 1721, 1723, 1724, 1727
25	Kniahynicze	czasy dziekaństwa Hieremiasza Ostapowicza (przed 1733)	56	Woniłów	1684
26	Kołaczków	1700, nie później 1708, 1713, 1715, 1720	57	Zabłotów	czasy dziekaństwa Bazylego Tarnowieck. (przed 1733)

27	Kołomyja	czasy dziekaństwa Romana Kocowskiego. Tymoteja Kocowskiego. Stefana Korneckiego, Maksyma Korneckiego. Tymoteja Korneckiego. Maksyma Lewickiego. Stefana Lewickiego, Piotra Pistyńskiego (przed 1733), 1721. 29. 09. 1721	58	Zawałów	czasy dziekaństwa Eliasza Birkiewicza. Dymitra Zielenskiego. Andrzeja Tanczaka (przed 1733). 1700?
28	Kopajgrod	1711, 1724, 1726. 1727, 28. 05. 1727, 1728	59	Zińków	czasy bp-wa Barl. Szept.. 1712, 1713. 23. 09. 1718, 1719. 1721, 1722
29	Kosów	czasy dziekaństwa Jana Nykorowicza (przed 1733)	60	Złoczów	czasy bp-wa Joz. Szuml.?, 1710
30	Kozowa	1721, czasy dziekaństwa Jakuba Dydyckiego (przed 1733)	61	Żuków	6. 10. 1729****, czasy dziekaństwa Jana Gnatkowsk., o. Maksyma, Teodora Wolkunow. (przed 1733)
31	Latyczów	czasy bp-wa Barl. Szept.. 1718. 1721. 1723, 1726	62	Żydaczów	1716*****, 1722, 1723, 1733******

* Цим числом датований документ про призначення о. Павла Галущака уманським і чигиринським деканом, виданий Атанасієм Шептицьким в Уневі (Центральний державний історичний архів (далі – ЦДІА) України у Львові. – Ф. 201 (Львівська митрополича греко-католицька консисторія). – Оп. 4б. – Спр. 182 (Дарчі привілеї та ін. документи про майновий стан митрополита Атанасія Шептицького; 1717–1746 рр.) – Арк. 12).

** Під тим числом існує письмове звернення Атанасія Шептицького до уманського декана о. Павла Вербицького, щоб той зібрав деканат на деканатський соборчик (Там само. – Арк. 12).

*** Тоді в Уневі відбувався генеральний намісничий синод, на котрому, як про це сам пише, був відсутній немирівський і брацлавський декан о. Якуб Кривуленко. В листі він зобов'язується річний катедратик з парафій деканатів особисто привезти до Львова (Там само. – Арк. 24).

**** Згідно з візитаційним актом Жуківського деканату з 6. 10. 1729 р., жуківським деканом у той час був парох Делятина о. Василь Ославський, який отримав свячення на Волощині, був усиновлений (прийнятий до єпархії) митрополитом Атанасієм Шептицьким 1727 р. і запрезентований Цетнером (з Чертнець) старостою коритнецьким 1729 р. (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1700 по 1772 годъ. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та, 1896. – Ч.1. – С. 137).

***** Тоді жидачівський намісник о. Андрій був позивачем на львівському духовному консисторському суді в Уневі (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 3–9).

****** Тоді жидачівський протопресвітер о. Петро Зубрицький, що був парохом Святовоскресенської церкви і принципальним актором, був позивачем на львівському консисторському суді проти жидачівських міщан Андрія Слюзика, Василя Стасина, Івана Гладиша, Теодора Серафіна і дружини священика Анастасії Лозинської (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 27–30).

Наступна таблиця повідомляє про 12 деканатів кам'янець-подільської частини єпархії 1725–1727 рр. Дані таблиці опертi на матеріалах візитацій 1726–1727 рр.[15] Особливість цих даних, однак, у тому, що їх джерело не дозволяє впевнено твердити про склад парафій двох деканатів – Уманського і Шаргородського. Що до парафій Уманського деканату 1726 р., то відомості про них узяті з матеріалів візитації Шаргородського деканату згаданого року[16]. В цьому документі прямо зазначено, що 11 парафій (Маньківка – дві церкви, Городок, Балабанівка, Княжа Криниця, Буки, Шавулиха, Іванка, Тальне, Умань – дві церкви) належали до Уманського деканату. Про решту 12 парафій, як таких, що входили до складу Уманського деканату, назване джерело має лише опосередковані дані, котрими є: відношення до цих парафій уманського декана: близька відстань парафій до деканатського центру – Умані. Те, що декотрі парафії входили до складу деканату 1725–1726 і 1730 рр., також є підставою для того, щоби їх зараховувати до деканату 1726 р. Парафії Уманського деканату 1725 р. ідентифіковані на підставі документа під назвою: "Duchowni, które oddali W. O. Namiesniku

[15] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 396 зв.–514 зв.

[16] Там само. – Арк. 396 зв.–414.

Umańskiemu 1726 r. synodalne, należące za rok 1725", уміщеного в матеріалах візитацій 1726 р.[17]

Список парафій Шаргородського деканату 1726 р. складено на основі матеріалів візитацій Шаргородського[18] і Брацлавського[19] деканатів згаданого року. 21 парафію називають документи візитації Шаргородського деканату і 2 – документи візитації Брацлавського деканату. Лише 14 парафій зі згаданих 21 та вищеподані 2 в документах мають позначку про належність до Шаргородського деканату. Про решту маємо тільки непрямі свідчення. У названому документі візитації Шаргородського деканату спершу наведено дані про 23 парафії Уманського, а відтак – про 21 парафію Шаргородського деканатів.

Таблиця 5.

Деканати Львівської єпархії в 1725–1727 рр.

П.ч.	Деканат	Число парафій	П.ч.	Деканат	Число парафій
	1	*2*		*1*	*2*
1	Bar**	18	7	Mohylów**	22
2	Bracław**	31	8	Niemirów**	28
3	Brailów**	13	9	Raszków**	30
4	Czeheryn i Śmiała**	25	10	Szarogrod**	23
5	Kopajgrod***	30	11	Uman*	27
6	Latyczów**	30	12	Winnica**	24

* Дані за 1725–1726 рр.
** Дані за 1726 р.
*** Дані за 1727 р. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 497–507 зв.).

Наступна таблиця подає 55 деканатів за 1730–1734 рр. В ній перелічено деканати центру і сходу єпархії, що нерівномірно репрезентують усі три її частини. Таблиця складена за даними матеріалів візитацій вказаних років[20].

[17] Там само. – Арк. 418 зв.
[18] Там само. – Арк. 396 зв.–414.
[19] Там само. – Арк. 415–422 зв.
[20] Там само. – Арк. 1–396 зв.

Таблиця 6.

Деканати Львівської єпархії в 1730–1734 рр.

П.ч.	Деканат	Число парафій	П.ч.	Деканат	Число парафій
	1	*2*		*1*	*2*
1	Bar**	22	29	Międzybóż**	23
2	Bilcze**	22	30	Mohylów**	27
3	Brailów**	25	31	Niemirów**	27
4	Bracław**	29	32	Pilawa**	8
5	Brzeżany*	36	33	Ploskirów*	22
6	Buczacz*	31	34	Podhajce*	31
7	Budyłów*	15	35	Pomorzany*	25
8	Czerwonogrod**	18	36	Potok*	35
9	Czortków*	19	37	Raszków**	34
10	Derazna*	22	38	Rohatyn*	36
11	Dunajów*	17	39	Satanów**	30
12	Gródek**	26	40	Skala**	48
13	Grzymałów*	23	41	Skalat*	28
14	Horodenka*	26	42	Smotrycz**	24
15	Husiatyn (bez parochii w ziemi Halickiej)**	22	43	Sokolec**	26
16	Jagielnica*	28	44	Sołotkowce**	25
17	Jaholnica** (Jagielnica* (№ 16) i Jaholnica** (№ 17) – один і той самий деканат).	5	45	Szarogrod**	35
18	Jampol**	19	46	Tarnopol*	38
19	Janów*	26	47	Trembowla*	33
20	Jazłowiec**	25	48	Umań**	31
21	Kalnik**	24	49	Uście*	28
22	Kamieniec**	44	50	Winnica**	25
23	Kamieniec-Podolsk**	41	51	Wonilów*	35
24	Kitajgrod**	27	52	Zabłotów*	21

25	Kniahynicze*	31	53	Zawałów*	22
26	Kopajgrod**	26	54	Zińków**	31
27	Korolówka**	17	55	Żuków*	35
28	Kozowa*	14			

* Дані за 1733–1734 рр.
** Дані за 1730 р.

Таблиця, наведена нижче, перечислює 16 деканатів, які мала єпархія у 1739–1744 рр. в своїй західній, тобто львівській частині. Це доповнення до попередніх трьох списків. Джерелом послужили матеріали візитацій указаних років[21].

Таблиця 7.

Деканати Львівської єпархії в 1739–1744 рр.

П.ч.	Деканат	Число парафій	П.ч.	Деканат	Число парафій
	1	*2*		*1*	*2*
1	Bobrka	28	9	Pomorzany	27
2	Bolechów	20	10	Rozdol	26
3	Dolina	27	11	Sokolów	23
4	Gliniany	23	12	Strzeliska	28
5	Kamieniec	17	13	Szczyrzec	40
6	Kniahynicze	31	14	Żułkiew	30
7	Kulików	29	15	Żurawno	17
8	Lwów	61	16	Żydaczów	30

Список деканатів Львівської єпархії за 1747–1755 рр. поміщено в наступній таблиці. Цей перелік з усіх попередніх найбільший, він охоплює всі три частини єпархії та дає можливість достеменно бачити всі зміни в деканатській мережі цього реорганізаційного періоду. Дані для таблиці взяті з матеріалів архіву

[21] Національний музей у Львові (далі – НМЛ), відділ рукописів та стародруків, фонд "Рукописи латинські". – Ркл-17 (Візитація генеральна, 1739–1744 рр.). – Арк. 1–500 зв.

Львівської Архієпархіальної Консисторії, з документа під назвою: "Regestr kathedratyku dieecezji lwowskiej, halickiej i kamienieckiej roku 1747 zaczęty"[22].

Таблиця 8.

Деканати Львівської єпархії в 1747–1755 рр.

П.ч.	Деканат	Число парафій								
		1747	1748	1749	1750	1751	1752	1753	1754	1755
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*
1	Bar	60	44	44	49	80	80	81	54	56
2	Biały Kamień	22	22	22	22	22	22	22	22	22
3	Bilcze	20	19	?	21	21	32	32	32	32
4	Bobrka	22	22	23	24	47	46	46	46	34
5	Bohorodczany	21	23	22	23	37	37	37	37	37
6	Bolechów	20	20	20	21	36	36	35	36	36
7	Bracław	43	?	?	51	58	50	?	–	–
8	Brailów	40	?	?	46	49	48	?	–	–
9	Brzeżany	35	36	36	35	36	36	62	62	62
10	Buczacz	56	31	32	32	56	56	56	56	56
11	Bursztyn	25	27	27	28	30	30	30	30	30
12	Chodorów	21	20	21	23	–	–	–	–	–
13	Czarny Ostrów	35	35	35	35	36	36	36	36	37
14	Czeczelnik	–	–	–	34	?	43	48	–	–
15	Czerwonogród	39	39	38	44	42	42	42	44	43
16	Czortków	19	19	19	20	20	20	19	19	19
17	Derażna	28	28	28	28	–	–	–	28	28
18	Dolina	26	26	32	32	39	39	39	39	39
19	Dunajów	17	–	–	–	20	20	20	20	44
20	Gliniany	24	24	24	24	24	24	25	25	25
21	Gołogóry	24	26	27	28	28	28	30	30	30
22	Granów	–	–	–	–	–	36	?	–	–

[22] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244 (Перелік парафій та деканатів Львівської архієпархії; 1747–1779 рр.). – Арк. 1–15.

23	Gródek	24	23	23	28	29	30	30	32	32
24	Grzymałów	21	21	21	22	–	–	–	–	–
25	Halicz	25	25	25	26	28	28	38	38	38
26	Horodenka	28	28	28	?	67	67	67	67	68
27	Husiatyn	37	36	37	40	39	39	40	39	39
28	Jagielnica	27	27	26	27	27	27	29	29	30
29	Jampol	36	?	?	42	44	44	?	–	–
30	Janów	23	24	22	24	46	46	46	46	46
31	Kalnik	55	?	?	60	68	45	?	–	–
32	Kałusz	24	24	22	27	63	63	60	60	60?
33	Kamieniec	91	92	90	93	92	83	83	82	82
34	Kamionka Strumiłowa	25	24	24	25	25	25	25	25	25
35	Kitajgród	31	32	32	32	32	34	34	34	34
36	Kołaczków	32	31	31	?	–	–	–	–	–
37	Kołomyja	29	28	26	32	32	32	36	37	39
38	Komargród	?	?	?	45	47	46	?	–	–
39	Kopajgród	28	28	29	31	31	31	31	33	33
40	Korolówka	19	20	21	21	21	–	–	–	–
41	Kosów	28	30	?	34	34	33	32	32	34
42	Kozłów	19	21	21	21	–	–	–	–	–
43	Kozowa	25	24	24	24	–	–	–	–	–
44	Krasne	32	?	?	36	36	34	?	–	–
45	Kulików	28	27	28	28	28	29	29	29	28
46	Latyczów	32	32	33	35	35	35	35	36	36
47	Lwów	50	54	?	55	56	56	56	56	57
48	Międzyboż	29	29	29	30	32	32	31	31	31
49	Mikołajów	20	20	20	20	–	–	–	–	–
50	Mohylów	38	37	39	39	39	39	39	40	40
51	Nieniurów	39	?	?	48	50	51	?	–	–
52	Niżniów	19	19	20	20	–	–	–	–	–
53	Otenija	26	28	27	28	–	38	38	38	38
54	Piława	24	24	24	28	30	30	32	32	33

55	Ploskirów	23	23	27	27	27	26	28	28	29
56	Podhajce	23	23	22	25	25	26	–	–	–
57	Pomorzany	22	22	22	24	24	24	24	24	–
58	Potok	–	23	21	21	–	–	–	–	–
59	Raszków	?	?	?	35	41	42	?	–	–
60	Rohatyn	28	28	29	29	29	29	29	29	29
61	Rozdol	23	22	23	26	48	50	50	49	49
62	Rożniatów	20	19	19	21	21	21	21	21	21
63	Satanów	29	29	31	31	31	31	31	31	31
64	Skała	49	47	44	44	49	60	62	63	63
65	Skalat	26	26	26	24	27	28	28	28	28
66	Smotrycz	28	28	28	28	26	39	39	39	39
67	Sniatyn	22	21	21	24	24	25	27	27	27
68	Snitków	–	30	30	31	30	30	30	30	29
69	Sokolec	40	32	30	31	31	31	31	32	32
70	Sokołów	17	17	17	17	–	–	–	–	–
71	Sołopków	27	27	27	28	32	32	36	35	35
72	Sołotwino	30	32	32	32	–	–	–	–	–
73	Stanisławów	22	21	24	25	60	60	55	55	55
74	Stratyn	–	20	20	20	–	–	–	–	–
75	Strzeliska	23	23	24	24	24	24	24	24	36
76	Szarogród	28	31	31	32	32	32	32	32	32
77	Szczyrzec	37	36	39	39	39	39	39	39	39
78	Tarnopol	37	36	37	38	39	38	38	38	38
79	Tłumacz	19	18	20	20	43	43	42	42	42
80	Trembowla	32	32	32	34	36	35	35	37	37
81	Tyśmienica	27	28	28	28	–	–	–	–	–
82	Umań	?	?	?	58	46	41	?	–	–
83	Uście	29	27	27	29	30	29	29	29	29
84	Winnica	41	?	?	46	48	49	?	–	–
85	Woniłów	30	35	35	36	–	–	–	–	–
86	Zabłotów	22	22	21	21	22	22	22	22	22
87	Zarwanica	–	–	–	–	49	49	49	49	50

88	Zawałów	18	18	18	18	18	18	18	18	18
89	Zborów	35	33	33	37	37	37	38	38	38
90	Zińków	34	32	30	30	30	31	30	31	31
91	Złoczów	29	31	31	31	31	31	30	30	30
92	Żuków	28	27	27	?	37	36	35	35	35
93	Żułkiew	27	27	27	27	27	27	27	27	27
94	Żurawno	20	21	24	24	24	24	24	24	24
95	Żydaczów	20	19	19	21	22	22	23	23	23
96	Żywotów	–	–	–	–	42	42	?	–	–

Наступна таблиця містить дані про деканати на території Брацлавського воєводства в період 1749–1772 рр.[23] Для цих деканатів це був час їх фактичної належності до Київської митрополичої єпархії. Проте, з огляду на юридичний процес між Київською та Львівською єпархіями за право володіння цими деканатами, котрий тоді ще тривав, пропонована реляція в контексті дослідження адміністративно-територіального устрою Львівської єпархії, без сумніву, доцільна.

Таблиця 9.

Деканати в межах Брацлавського воєводства в 1749, 1764 і 1772 рр.

П.ч.	Деканат	Число парафій			П.ч.	Деканат	Число парафій		
		1749	1764	1772			1749	1764	1772
	1	*2*	*3*	*4*		*1*	*2*	*3*	*4*
1	Bracław	52	71	70	8	Komargród	43	56	60
2	Brailów	42	56	55	9	Krasne	37	38	40
3	Czeczelnik	37	73	70	10	Niemirów	46	56	56
4	Granów	–	53	52	11	Raszków	37	44	44
5	Humań	59	86	170	12	Winnica	47	61	60
6	Jampol	38	53	55	13	Żywotów	33	73	100
7	Kalnik	60	63	70					

[23] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 1036–1037.

Таблиця за 1760 р. (див. нижче) подає деканати в порядку належності їх до відповідних частин єпархії. Деканатів львівської частини єпархії є 30, галицької частини – 15, кам'янець-подільської – 23. Як і одну з попередніх таблиць, цю складено на підставі реєстрів сплаченого катедратика (за матеріалами архіву Львівської Архієпархіальної Консисторії)[24].

Таблиця 10.

Деканати Львівської єпархії в 1760 р.

Львівська частина єпархії

П.ч.	Деканат	Число парафій	П.ч.	Деканат	Число парафій
	1	*2*		*1*	*2*
1	Biały Kamień	22	16	Pomorzany	24
2	Bobrka	35	17	Rohatyn	29
3	Bolechów	36	18	Rozdół	52
4	Brzeżany	37	19	Skałat	29
5	Buczacz	38	20	Strzeliska	37
6	Czortków	19	21	Szczyrzec	40
7	Dolina	40	22	Tarnopol	40
8	Dunajów	21	23	Trembowla	39
9	Gliniany	25	24	Zarwanica	45
10	Gologóry	30	25	Zawałów	29
11	Janów	48	26	Zborów	40
12	Kamionka Strumił.	26	27	Złoczów*	?
13	Kozłów	35	28	Żułkiew	30
14	Kulików	30	29	Żurawno*	?
15	Lwów*	?	30	Żydaczów	23

[24] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5 (Списки приходских священников по деканатам. 1760–1760). – Арк. 1–24.

Галицька частина єпархії

	1	*2*		*1*	*2*
1	Bohorodczany	37	9	Rożniatów	21
2	Bursztyn	30	10	Śniatyn	31
3	Halicz	39	11	Stanisławów	55
4	Horodenka	52	12	Tłumacz	55
5	Kałusz	62	13	Uście	29
6	Kołomyja	35	14	Zabłotów	21
7	Kosów	40	15	Żuków	35
8	Otenija	40			

Кам'янець-Подільська частина єпархії

	1	*2*		*1*	*2*
1	Bar	88	13	Mohylów	45
2	Bilcze	33	14	Piława	36
3	Czarny Ostrów	38	15	Płoskirów	30
4	Czerwonogrod	44	16	Šatanów	32
5	Grodek	33	17	Skala	64
6	Husiatyn	39	18	Smotrycz	41
7	Jagielnica	29	19	Śnitków	37
8	Kamieniec	81	20	Sokolec	29
9	Kitajgrod	35	21	Sołobkowce	37
10	Kopajgrod	33	22	Szarogrod	37
11	Latyczów	36	23	Zińków	35
12	Międzybóż	33			

* Деканати, що не мають про себе даних в документі, на підставі котрого складався цей список.

Передостання таблиця містить дані про деканати єпархії, приблизно за 1775 р., і взята з уже раніше цитованої праці Беньковського[25].

[25] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 1042 (автор склав таблицю на підставі твору: W. Chotkowski. Historya polityczna Kościoła w Galicyi za rządów Maryi Teresy: Kościół w Galicyi 1772–1780. – Kraków: Akademia Umiejętności G. Goebethner i Sp., 1909. – T. 1. – S. 503, і доповнив матеріалами з інших джерел).

Таблиця 11.

Деканати Львівської єпархії близько 1775 р.

Частина єпархії	Число деканатів	Число парафій
Львівська	31	999
Галицька	15	586
Кам'янецька	25	919*
Разом	71	2504

* З них: австрійська частина – 109, польська частина – 810.

Львівська частина єпархії

П.ч.	Деканат	Число парафій	П.ч.	Деканат	Число парафій
	1	*2*		*1*	*2*
1	Biały Kamień	22	17	Pomorzany	24
2	Bobrka	34	18	Rohatyn	28
3	Bolęchów	37	19	Rozdoł	50
4	Brzeżany	34	20	Skałat	29
5	Buczacz	39	21	Strzeliska	38
6	Czortków	20	22	Szczyrzec	31
7	Dolina	41	23	Tarnopol	35
8	Dunajów	13	24	Trembowla	39
9	Gliniany	24	25	Zarwanica	46
10	Gołogóry	28	26	Zawałów	29
11	Janów	48	27	Zborów	40
12	Kamionka Strumił.	26	28	Złoczów	32
13	Kozowa	34	29	Żułkiew	31
14	Kulików	30	30	Żurawno	25
15	Lwów	50	31	Żydaczów	21
16	Obroszyn	?			

Галицька частина єпархії

	1	*2*		*1*	*2*
1	Bohorodczany	38	9	Śniatyn	27
2	Bursztyn	30	10	Stanisławów	56
3	Halicz	40	11	Tłumacz	43
4	Horodenka	66	12	Uście	29
5	Kołomyja	37	13	Woniłów	34
6	Kosów	34	14	Zabłotów	23
7	Otenija	39	15	Żuków	41
8	Perehińsk	50			

Кам'янець-Подільська частина єпархії

	1	*2*		*1*	*2*
1	Bar		14	Międzybóż	
2	Bilcze	33	15	Mohylów	
3	Czarny Ostrów		16	Pilawce	
4	Czerwonogrod	45	17	Płoskirów	
5	Derazna		18	Satanów	5
6	Gródek		19	Skala	42
7	Husiatyn	23	20	Smotrycz	
8	Jagielnica	30	21	Snitków	
9	Kamieniec	12	22	Sokolec	
10	Kitajgrod		23	Solobkowce	
11	Kopajgrod		24	Szarogrod	
12	Korolówka		25	Zińków	
13	Latyczów				

Ця таблиця, що є останньою з поданих тут, містить список деканатів періоду після 1775 р., і, по суті, є повторенням попередньої. Джерелом даних для неї також послужили реєстри сплаченого катедратика – документи колишнього архіву Львівської Архієпархіальної Консисторії, що нині зберігаються у Центральному державному історичному архіві у Львові[26].

[26] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4 (Акты обследования церков Львовской епархии. 1743–1796). – Арк. 36–49.

Таблиця 12.

Деканати Львівської єпархії після 1775 р.

Львівська частина єпархії

П.ч.	Декапат	Число парафій	П.ч.	Декапат	Число парафій
	1	*2*		*1*	*2*
1	Biały Kamień	22	17	Pomorzany	24
2	Bobrka	35	18	Rohatyn	28
3	Bolechów	37	19	Rozdol	50
4	Brzeżany	35	20	Skalat	29
5	Buczacz	38	21	Strzeliska	35
6	Czortków	21	22	Szczyrzec	31
7	Dolina	41	23	Tarnopol	41
8	Dunajów	19	24	Trembowla	39
9	Glinjany	24	25	Zarwanica	46
10	Gologóry	29	26	Zawałów	29
11	Janów	49	27	Zborów	40
12	Kamionka Strumił.	26	28	Złoczów	32
13	Kozłów	34	29	Żułkiew	30
14	Kulików	30	30	Żurawno	25
15	Lwów	37	31	Żydaczów	22
16	Obroszyn	30			

Галицька частина єпархії

	1	*2*		*1*	*2*
1	Bohorodczany	38	9	Sniatyn	28
2	Bursztyn	30	10	Stanisławów	56
3	Halicz	40	11	Tłumacz	43
4	Horodenka	68	12	Uście	29
5	Kołomyja	37	13	Woniłów	34
6	Kosów	33	14	Zabłotów	23
7	Otenija	39	15	Żuków	40
8	Perehińsk	50			

Кам'янець-Подільська частина єпархії

	1	*2*		*1*	*2*
1	Bilcze	33	5	Kamieniec	12
2	Czerwonogrod	44	6	Satanów	5
3	Husiatyn	23	7	Skala	43
4	Jagielnica	30			

3.1.2. Деканати в межах історичних округів єпархії

Львівську єпархію було поділено на три територіальні округи з центрами у Львові, Галичі і Кам'янці-Подільському. І хоч львівський єпископ, відколи королівським декретом Сигізмунда I Старого від 1539 р. було відновлено Галицьке єпископство з осередком у Львові, ніколи не мав свого осідку у двох останніх, а постійно перебував на кафедрі у Львові, названі три округи, однак, не були лише титулярними. Кожен з них мав свій визначений терен, свою кількість деканатів, парафій. Наведені вище списки, пропонуючи високі можливості відтворення загальної мережі деканатів єпархії за 75 років (від кінця XVII ст. до розподілу Польщі), тільки за період 1701–1708 рр. і 1721 р.[27], 1760 та 1775 рр. подають дані з урахуванням окружних розмежувань.

Список деканатів близько 1775 р. узято готовим з опрацьованих матеріалів, список після 1775 р., хоч складений на підставі архівних джерел, проте ці останні (оригінальний список) були такими, що дали можливість легко згрупувати деканати за їхніми округами. Окрім цього, існував готовий взірець – список деканатів близько 1775 р. Список деканатів за період 1701–1708 рр. і 1721 р. теж узято готовим з опрацьованих матеріалів, одначе він вимагав суттєвих поправок, що й було зроблено за допомогою відповідних джерел.

Отримати список деканатів за 1760 р., як він є, вживаючи для його складання тільки архівні матеріали, теж вдалося досить просто. В списку-оригіналі кожну групу, за винятком "львівської", котра

[27] Стосовно належності деканатів до окружних територій, то ця таблиця, у своїй оригінальній версії, містить допущені автором значні помилки, а саме: Бучацький, Завалівський, Княгининський, Підгаєцький, Потоцький, Рогатинський деканати віднесені до галицької частини єпархії, Бовшівецький – до львівської (І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 156–157).

йде першою в документі, очолюють столичні деканати: "галицьку" Галицький деканат, "кам'янецьку" – Кам'янецький деканат. У названому документі деканати трьох регіональних груп подані в такому порядку: Долинський, Куликівський, Кам'янко-Струмилівський, Глинянський, Гологірський, Білокам'янецький, Жовківський, Стрілиський, Болехівський, Жидачівський, Роздільський, Щирецький, Бережанський, Завалівський, Теребовельський, Янівський, Тернопільський, Чортківський, Скалатський, Бучацький, Козлівський, Рогатинський, Поморянський, Дунаївський, Зборівський, Зарваницький, – деканати львівської частини єпархії[28]; Галицький, Калуський, Устецький, Тлумацький, Жуківський, Косівський, Бурштинський, Станіславівський, Отининський, Богородчанський, Коломийський, Заболотівський, Снятинський, Рожнятівський, Городенківський, – деканати галицької частини єпархії[29]; Кам'янецький, Чорноострівський, Червоногородський, Більчецький, Скальський, Ягольницький, Сатанівський, Плоскирівський, Гусятинський, Городоцький, Зіньківський, Смотрицький, Солобківський, Китайгородський, Барський, Соколецький, Пилявецький, Летичівський, Копайгородський, Меджибізький, Могилівський, Шаргородський, Снитківський, – деканати кам'янець-подільської частини єпархії[30]. Дані про Бібрський деканат[31], котрого слід зачислити до групи львівських деканатів, знаходяться в, так би мовити, додатку, що займає в цьому документі останні 18–24 зв. аркуші. Названі аркуші, за винятком Бібрського деканату, містять повторну інформацію про Коломийський, Отининський, Зборівський, Зарваницький, Дунаївський і Поморянський деканати. Отож, якщо до тих деканатів, котрі знаходилися у названому джерелі, додати ще, без сумніву, існуючі тоді Львівський, Золочівський і Журавненський, то у 1760 р. львівська частина єпархії нараховувала 30 деканатів, галицька – 15, а кам'янець-подільська – 23. Також, коло 1775 р. львівська частина єпархії об'єднувала 31 деканат, галицька – 15, кам'янець-подільська – 25[32], і після 1775 р. львівська частина єпархії мала 31 деканат, галицька – 15, а кам'янець-подільська – 7.

[28] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 1–7.
[29] Там само. – Арк. 7–11 зв.
[30] Там само. – Арк. 11 зв. –18.
[31] Там само. – Арк. 18 зв.
[32] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 1042.

Подібно до методу формування остаточного списку деканатів за 1760 р., розставити деканати зі списку за 1747–1755 рр. по власних округах допомагає специфіка розміщення тих деканатів в оригіналі. Оригінальні списки деканатів за 1747–1750 рр. складені з порушенням порядку належності деканатів до округів. Та, якщо не брати до уваги львівський, кам'янецький, бережанський і барський – офіціальські деканати, котрі з етичних вимог, тобто з поваги до осіб деканів (перші три із названих мали титул офіціала), у показаному порядку містяться в списках на самому початку, та ще декілька інших, що, так би мовити, не знайшлися на своєму місці, всі деканати теж згруповані за адміністративно-територіальними округами єпархії. Спочатку йде група деканатів львівської частини, потім галицької, відтак кам'янець-подільської. Деканати львівської групи в списку за 1747 р. знаходяться в такій послідовності: Зборівський, Щирецький, Роздільський, Глинянський, Жовківський, Куликівський, Кам'янківський, Золочівський, Білокам'янецький, Гологірський, Бібрський, Ходорівський, Стрілиський, Миколаївський, Долинський, Болехівський, Журавненський, Жидачівський, Соколівський, Тернопільський, Дунаївський, Поморянський, Козлівський, Козівський, усіх разом 24. Деканати галицької групи в такій послідовності: Бурштинський, Войнилівський, Калуський, Рожнятівський, Рогатинський, Завалівський, Бучацький, Підгаєцький[33], Городенківський, Жуківський, Косівський, Коломийський, Заболотівський, Кулачківський, Станіславівський, Отининський, Тисьменицький, Солотвинський, Богородчанський, Устецький, Тлумацький, Нижнівський, Скалатський, Теребовельський, Янівський, Червоногородський, Гримайлівський, Галицький, Снятинський, разом – 29, з котрих 8 (Рогатинський, Завалівський, Бучацький, Підгаєцький, Скалатський, Теребовельський, Янівський, Гримайлівський) насправді були деканатами львівської групи, 1 (Червоногородський) кам'янець-подільської. Деканати кам'янець-подільської групи в такій послідовності: Скальський, Смотрицький, Соколецький, Сатанівський, Чорноострівський, Плоскирівський, Солобківський, Гусятинський, Городоцький, Більчецький, Королівський, Чортківський, Меджибізький, Пилявецький, Летичівський, Деражнянський,

[33] Чотири останні деканати, знаходячись між деканатами галицької групи, помилково були віднесені Скочилясом до галицької частини єпархії (І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 157).

Могилівський, Шаргородський, Ягольницький, Зіньківський, Китайгородський, Копайгородський, Ямпільський, Брацлавський, Вінницький, Краснянський, Браїлівський, Кальницький, Немирівський, Комаргородський, Рашківський, Уманський, разом – 32, з котрих 1 (Чортківський) насправді був деканатом львівської групи. Особливість списку за 1748 р. та, що перелік деканатів кам'янець-подільської групи закінчується Потоцьким[34] і Галицьким деканатами, з котрих перший насправді був деканатом львівської групи, а другий галицької. Списки деканатів за 1748–1750 рр., з огляду на порядок запису в них деканатів, фактично ідентичні зі списком за 1747 р. Списки деканатів за 1751 р., на відміну від попередніх, сформовано так, що кожна група очолена столичним деканатом і в ній знаходяться лише ті деканати, котрі дійсно до неї належать. Як звичайно, спочатку йде група деканатів львівської частини єпархії, потім галицької, потім кам'янець-подільської. В списку-оригіналі за 1751 р. деканати львівської групи знаходяться в такому порядку: Львівський, Золочівський, Жовківський, Кам'янківський, Гологірський, Глинянський, Білокам'янецький, Бібрський, Стрілиський, Журавненський, Болехівський, Долинський, Жидачівський, Роздільський, Щирецький, Куликівський, Бережанський, Завалівський, Теребовельський, Тернопільський, Підгаєцький, Чортківський, Скалатський, Бучацький, Дунаївський, Янівський, Рогатинський, Поморянський, Зборівський, Зарваницький. Деканати галицької групи – в такому порядку: Галицький, Калуський, Устецький, Тлумацький, Жуківський, Косівський, Бурштинський, Станіславівський, Богородчанський, Коломийський, Заболотівський, Снятинський, Рожнятівський, Городенківський. Деканати кам'янець-подільської групи – в такому порядку: Кам'янецький, Чорноостровський, Королівський, Червоногородський, Більчецький, Скальський, Ягольницький, Сатанівський, Плоскирівський, Гусятинський, Городоцький, Зіньківський, Смотрицький, Солобківський, Китайгородський, Барський, Соколецький, Пилявецький, Летичівський, Копайгородський, Меджибізький, Могилівський, Шаргородський, Краснянський, Ямпільський, Брацлавський, Браїлівський, Комаргородський, Немирівський, Животівський, Чечельницький, Вінницький, Снитківський, Рашківський,

[34] Цей деканат був помилково віднесений Скочиляс до галицької частини єпархії (І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 157).

Уманський, Кальницький. Списки деканатів за 1752 і 1753 рр., що є ідентичними порівняно зі списком за 1751 р., мають одну особливість: група деканатів львівської частини єпархії поділена на два офіціальські округи – львівський і бережанський, група деканатів кам'янець-подільської частини теж на кам'янецький і барський[35]. Деканати львівського офіціальського округу в цьому списку містилися в такому порядку: Львівський, Золочівський, Жовківський, Кам'янківський, Гологірський, Глинянський, Білокам'янецький, Бібрський, Стрілиський, Журавненський, Болехівський, Долинський, Жидачівський, Роздільський, Щирецький, Куликівський. Деканати бережанського офіціальського округу – в такому порядку: Бережанський, Завалівський, Теребовельський, Янівський, Тернопільський, Підгаєцький, Чортківський, Скалатський, Бучацький, Дунаївський, Рогатинський, Поморянський, Зборівський, Зарваницький. Деканати галицького офіціальського округу – в такому порядку: Галицький, Калуський, Устецький, Тлумацький, Жуківський, Косівський, Бурштинський, Станіславівський, Отинінський, Богородчанський, Коломийський, Заболотівський, Снятинський, Рожнятівський, Городенківський. Деканати кам'янецького офіціального округу – в такому порядку: Кам'янецький, Чорноострівський, Червоногородський, Більчецький, Скальський, Ягольницький, Сатанівський, Плоскирівський, Гусятинський, Городоцький, Зіньківський, Смотрицький, Солобківський, Китайгородський. Деканати барського офіціальського округу – в такому порядку: Барський, Соколецький, Пилявецький, Летичівський, Копайгородський, Меджибізький, Могилівський, Шаргородський, Краснянський, Ямпільський, Брацлавський, Браїлівський, Комаргородський, Немирівський, Животівський, Чечельницький, Вінницький, Спитківський, Рашківський, Уманський, Кальницький, Іранівський. Списки деканатів за 1754 1755 рр. подібні до двох попередніх, тільки в них відсутні брацлавські деканати. Вищезапропоноване орігіналом згрупування деканатів та існуючі списки уже поділених по частинах єпархії деканатів за 1760 і 1775 рр. дають можливість стверджувати, що у 1747 р. львівська, галицька і кам'янець-подільська частини єпархії за складом своїх деканатів виглядали так, як це подано нижче в таблиці.

[35] В тексті такі деканати, як Львівський, Бережанський, Кам'янецький і Барський виділені, і ними очолена група деканатів, узята за окремий офіціальський округ (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 9 зв.–12.)

Таблиця 13.

Деканати Львівської єпархії в періоді між 1747 і 1755 рр.

Львів

П.ч.	Деканат	П.ч.	Деканат	П.ч.	Деканат
	1		*1*		*1*
1	Biały Kamień	14	Kamionka Str.	27	Stratyn
2	Bobrka	15	Kozłów	28	Strzeliska
3	Bolechów	16	Kozowa	29	Szczyrzec
4	Brzeżany	17	Kulików	30	Tarnopol
5	Buczacz	18	Lwów	31	Trembowla
6	Chodorów	19	Mikołajów	32	Zarwanica
7	Czortków	20	Podhajce	33	Zawałów
8	Dolina	21	Pomorzany	34	Zborów
9	Dunajów	22	Potok	35	Złoczów
10	Gliniany	23	Rohatyn	36	Żułkiew
11	Gołogóry	24	Rozdoł	37	Żurawno
12	Grzymałów	25	Skalat	38	Żydaczów
13	Janów	26	Sokołów		

Галич

	1		*1*		*1*
1	Bohorodczany	8	Kosów	15	Tłumacz
2	Bursztyn	9	Niżniów	16	Tyśmienica
3	Halicz	10	Otenija	17	Uście
4	Horodenka	11	Rożniatów	18	Wonilów
5	Kałusz	12	Śniatyn	19	Zabłotów
6	Kołaczków	13	Sołotwino	20	Żuków
7	Kołomyja	14	Stanisławów		

Кам'янець-Подільський

	1		*1*		*1*
1	Bar	14	Kalnik	27	Raszków
2	Bilcze	15	Kamieniec-Pod.	28	Satanów
3	Braclaw	16	Kitajgród	29	Skała
4	Brailów	17	Komargród	30	Smotrycz
5	Czarny Ostrów	18	Kopajgród	31	Smtków
6	Częczelnik	19	Korolówka	32	Sokolec
7	Czerwonogród	20	Krasne	33	Solopków
8	Deraźna	21	Latyczów	34	Szarogród
9	Granów	22	Międzybóż	35	Umań
10	Gródek	23	Mohylów	36	Winnica
11	Husiatyn	24	Niemirów	37	Zińków
12	Jagielnica	25	Pilawa	38	Żywotów
13	Jampol	26	Ploskirów		

Розмістити деканати зі списку за 1726–1734 рр. по округах знову допомагають матеріали оригіналу, на підставі котрих було сформовано цей список. І цінним тут виявився той факт, що візитації, документи яких послужили для складання показників списку, проходили у три етапи: 1726–1727 рр., 03. 09. 1730–1731 рр. і 1732–1734 рр. У 1726–1727 рр. відбулася перша спроба єпархіального уряду провести візитацію деканатів кам'янець-подільської частини єпархії. Тоді, правдоподібно, візитації підпали не в цілому, а лише поокремими своїми парафіями, такі деканати: Шаргородський, Уманський, Брацлавський, Рашківський, Немирівський, Барський, Летичівський, Смілянський, Чигиринський, Вінницький, Браїлівський. В 1730–1731 рр. повторно було проведено візитацію деканатів кам'янець-подільської частини єпархії. Цього разу, виглядає, вже було охоплено майже всі деканати, котрі туди належали: Городоцький, Сатанівський, Гусятинський, Скальський, Королівський, Більчецький, Червоногородський, Язловецький, Ягольницький, Зіньківський, Солобківський, Смотрицький, Кам'янецький, Меджибізький, Пилявецький, Кальницький, Уманський, Брацлавський, Шаргородський, Кам'янець-Подільський, Немирівський, Вінницький, Браїлівський,

Барський, Рашківський, Ямпільський, Могилівський, Копайгородський, Китайгородський, Соколецький. Генеральна візитація 1732–1734 рр. захопила деканати трьох частин єпархії, але відносно незначну їх кількість: Войнилівський, Городенківський, Жуківський, Козівський, Заболотівський, Потоцький, Рогатинський, Будилівський, Устецький, Княгининський, Поморянський, Дунаївський, Завалівський, Плоскирівський, Дераженянський, Гримайлівський, Скалатський, Тернопільський, Теребовельський, Янівський, Ягольницький, Чортківський, Бучацький, Підгаєцький, Бережанський. Послідовність, у котрій записані деканати на сторінках оригіналу, передана у всіх трьох вищезроблених переліках. Проте необхідно зауважити, що в документі за 1726 р., крім згаданого порядку, дані про декотрі деканати доповнювального або повторного характеру трапляються також в інших місцях. Отож, усі деканати з даними за 1726 і 1730–1731 рр. слід віднести до списку деканатів кам'янець-подільського округу, деканати ж із даними за 1732–1734 рр. лишається розставити по їхніх округах, згідно з моделями 1747–1755, 1760, 1775 рр.

Таблиця 14.

Деканати Львівської єпархії в 1726–1734 рр.

Львів

П.ч.	Деканат	П.ч.	Деканат	П.ч.	Деканат
	1		*1*		*1*
1	Brzezany	7	Janów	13	Rohatyn
2	Buczacz	8	Kniahynicze	14	Skalat
3	Budyłów	9	Kozowa	15	Tarnopol
4	Czortków	10	Podhajce	16	Trembowla
5	Dunajów	11	Pomorzany	17	Zawałów
6	Grzymałów	12	Potok		

Галич

	1		*1*		*1*
1	Horodenka	3	Wonilów	5	Żuków
2	Uście	4	Zablotów		

Кам'янець-Подільський

	1		*1*		*1*
1	Bar	13	Kalnik	25	Raszków
2	Bilcze	14	Kamieniec	26	Satanów
3	Brailów	15	Kamieniec-Pod.	27	Skala
4	Braclaw	16	Kitajgrod	28	Smilna
5	Czeheryn	17	Kopajgrod	29	Smotrycz
6	Czerwonogrod	18	Korolówka	30	Sokolec
7	Derazna	19	Latyczów	31	Solotkowce
8	Gródek	20	Międzyboż	32	Szarogrod
9	Husiatyn	21	Mohylów	33	Uman
10	Jagielnica	22	Niemirów	34	Winnica
11	Jampol	23	Pilawa	35	Zinków
12	Jazlowiec	24	Ploskirów		

Список деканатів до 1726–1734 рр. повідомляє про деканати Львівської єпархії, які знаходилися на її території приблизно від кінця XVII до середини 30-их рр. XVIII ст. Оскільки цей список сформовано на підставі матеріалів тих самих джерел, що і попередній за 1726–1734 рр., то розмістити перераховані в ньому деканати по округах слід за взірцем останнього. Визначити округи тих деканатів, яких немає в списку-взірці, допоможуть вищеподані схеми окружної належності деканатів пізніших років та особливість місця їх локалізації в єпархії. Тому Долинський, Стрілиський, Золочівський, Жидачівський деканати потрібно віднести до львівської частини єпархії; Галицький, Калуський, Кулачківський, Коломийський, Косівський, Станіславівський і Тисьменицький – до галицької; Чорноострівський і Снитківський – до кам`янець-подільської.

Вдаючись до методу порівнянь, аналогічним способом було розставлено по частинах єпархії деканати зі списку за 1710 р.

Таблиця 15.

Деканати Львівської єпархії в 1710 р.

Львів

П.ч.	Деканат	П.ч.	Деканат	П.ч.	Деканат
	1		*1*		*1*
1	Bobrka	7	Kulików	13	Tarnopol
2	Brzeżany	8	Lwów	14	Trembowla
3	Buczacz	9	Podhajce	15	Złoczów
4	Dolina	10	Pomorzany	16	Żułkiew
5	Kamionka Str.	11	Strzeliska	17	Żydaczów
6	Kniahynicze	12	Szczyrzec		

Галич

	1		*1*		*1*
1	Uście	2	Woniłów		

Кам'янець-Подільський

	1		*1*		*1*
1	Husiatyn	3	Jazłowiec	5	Skała
2	Jagielnica	4	Kamieniec-Pod.	6	Winnica

Щодо окружної належності деканатів зі списку за 1701 р., то в ньому, як зазначено, деканати кам`янець-подільської частини спархії відсутні, а деканати двох інших частин слід розмістити у такому співвідношенні, як це показано в таблиці нижче.

Таблиця 16.

Деканати Львівської єпархії в 1701 р.

Львів

П.ч.	Деканат	П.ч.	Деканат	П.ч.	Деканат
	1		*1*		*1*
1	Biały Kamień	9	Kamionka Str.	17	Szczerzec
2	Bobrka	10	Kniegnice	18	Tarnopol
3	Brzeżany	11	Kulików	19	Trembowla

4	Czortków	12	Lwów	20	Złoczów
5	Dolina	13	Podhajce	21	Żułkiew
6	Dunajów	14	Pomorzany	22	Żydaczów
7	Gliniany	15	Rohatyn		
8	Gołogóry	16	Strzelisko		

Галич

	1		*1*		*1*
1	Błudniki	6	Kuleczkowce	11	Tyśmienica
2	Bohorodczany	7	Kołomyja	12	Uście
3	Bolszowce	8	Sołotwino	13	Wojniłów
4	Halicz	9	Stanisławów		
5	Kałusz	10	Śniatyń		

У документах візитацій середини 20-х – першої половини 40-х рр. XVIII ст. немає прямої згадки про існування територіального поділу єпархії на три частини. Навпаки, один запис на сторінках згаданих документів за 1732–1733 рр. вказує на те, що його автор ігнорує або не знає про традиційний поділ єпархії: "Wizytacja Generalna protopopij ploskirowskiej, derezanskiej, grzymałowskiej, skalatskiej, tarnopolskiej, trembowelskiej, janowskiej, jagelnickiej, czortkowskiej, buczackiej, podhajeckiej, brzeżanskiej w diecezji lwowskiej znajdujących"[36]. Як можна бачити, там між львівськими деканатами знаходяться три кам'янець-подільські деканати: Плоскирівський, Деражнянський і Ягольницький. Таку позицію можна пояснити тим, що реально на практиці поділ єпархії тоді нічим особливим про себе не нагадував, отож до нього просто ставилися як до формальності. Сама ж ця формальність мусила бути збереженою, оскільки була даниною важливій історичній традиції. Говорити про те, що у першій половині XVIII ст. територія Львівської єпархії була поділена на офіціалати[37], і опиратися у такому твердженні лише на

[36] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 179–180.

[37] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 149–165. Літак подає, що "Diecezje unickie dzieliły się na parafie, dekanaty i oficjalaty" і що "W Kościele wschodnim nie znane były archidiakonaty i sufraganie terenowe" (S. 417). Відтак пояснює, що "Do pierwszej połowy XVII wieku Kościół wschodni, tak prawosławny jak i później unicki, nie znał instytucji oficjalatu

те, що під час Замойського синоду деякі особи були призначені офіціалами, є занадто легковажно.

Кількісне співвідношення деканатів львівської і галицької частин єпархії на самому початку XVIII ст. становило майже 2 до 1, тому що за даними списку деканатів за 1701 р. у львівській частині єпархії було 22, а у галицькій – 13 деканатів. Невдовзі, тобто в часі між 1701 і 1708 рр., у складі деканатів львівської частини єпархії з'являється Бучацький деканат, котрий згаданий так само в списку деканатів за 1710 р. У періоді між 1701 і 1708 рр. до львівської частини єпархії тимчасово належали 3 (Збаразький, Мостівський, Олеський) деканати двох сусідніх єпархій. За період 1701–1708 рр.

---

okręgowego", а судові справи митрополит і єпископи провадили при допомозі крилосів та протопопів (деканів) (S. 420). Щойно 1620 р. митрополит Веніамін Рутський (1614–1637), в рамках реформи уніатської Церкви за допомогою василіян, вперше запроваджує уряд намісників (за своїм призначенням цей уряд був аналогічний до "oficjalatu okręgowego" в латинській Церкві). Цей уряд спочатку існує в київській архієпархії. В 1620–1635 р. Рутський ставить намісниками василіян, і ті мають право судочинства над підлеглим їм духовенством. Апеляційним судом був суд митрополичий. Далі Літак наводить приклад, що новопризначеному 1635 р. наміснику в Мінську підлягало щонайменше декілька протопопів, можливо навіть всі, котрі знаходилися в цілому мінському воєводстві. Одночасно цей намісник тримав у своїх руках намісництво і протопопію мінську. Тут автор зазначає, що був це уряд, котрий тільки частково відповідав урядові офіціала в латинській Церкві (S. 420). Виглядає, продовжує автор, що подібні намісництва запровадив також архієпископ Йосафат Кунцевич (коло 1580–1623) у полоцькій архієпархії, і що невідомо чи такі намісництва були також запроваджені в інших уніатських єпархіях (S. 421). За словами автора, справу уніатського церковного судочинства остаточно урегулював синод Замойський. Синод, за прикладом латинських єпархій, наказав єпископам призначити по декілька офіціалів в єпархії (відповідно до числа катедр в даній єпархії). Синод доручив, щоби офіціалами іменували насамперед зі світського духовенства, а з монашого тільки у разі, коли не було відповідного кандидата зі світських. По Замойському синоді, пише автор, спостерігається швидкий розвиток "oficjalatów" в уніатських єпархіях не лише при катедрах, а й поза ними. В основному уніатські офіціали мали ті самі адміністративні і судочинні права, що й латинські. І ще, до їх обов'язків входило щорічно візитувати церкви в підлеглих їм намісництвах чи деканатах. Також, у XVIII ст. уряд офіціалів поволі перейшов до рук світського клиру. У другій половині, а зокрема наприкінці XVIII ст. уже не потрапляються офіціали-монахи (S. 421). Про все, що вище відноситься до офіціалів за Літаком, див.: S. Litak. Kościół w Polsce w okresie Oświecenia do 1795 roku: Litak S., Skarbek J. Kościół na ziemiach Polskich 1715–1848 // Historia Kościoła / Komitet Redakcyjny: L. J. Rogier, R. Aubert, M. D. Knowles. – Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 1987. – T. 4: 1715–1848 (Przeł. Tadeusz Szafrański). – S. 417, 420–421.

змін у складі деканатів галицької частини єпархії, правдоподібно, не сталося, окрім того, що замість Більшівецького деканату появився Бовшівецький, який продовжує числитися в списку деканатів за 1721 р. Список деканатів між 1701 і 1708 рр. вперше називає деканати кам'янець-подільської частини єпархії, а саме: Барський, Гусятинський, Кам'янець-Подільський, Меджибізький, Могилівський, Сатанівський, Скальський, Ягольницький, Язловецький. А список деканатів 1710 р. засвідчує Вінницький деканат. Водночас матеріали візитацій доносять відомості про поодинокі парафії деканатів львівської, галицької і кам'янець-подільської частин єпархії кінця XVII та першого десятиліття XVIII ст. У результаті, крім згаданих 10-ти деканатів, стає відомо про, можливо, ще 1 (Пилявецький) кам'янець-подільський деканат даного періоду та про Завалівський деканат львівської частини єпархії.

Фрагментарні дані про парафії трьох частин Львівської єпархії наступного майже 25-річного періоду, тобто від 1710 по 1734 рр., котрі можна відшукати на сторінках паперів візитацій тих років, є цінним сполучним елементом у системі існуючих монументальних списків деканатів. Багато з цих парафій не датовані, а тільки прив'язані до часу урядування тих чи інших отців-деканів. Позаяк достеменно не відомо про роки деканства більшості з них, то є можливість припускати, що окремі парафії, а значить – і деканати, до котрих вони входили, могли сягати значно давніших часів.

Завдяки даним таблиці про деканати перед 1726–1734 рр. з'являються нові назви деканатів цього періоду, а саме: 4 (Будилівський, Гримайлівський, Козівський, Потоцький) – львівські; 4 (Городенківський, Косівський, Заболотівський, Жуківський) – галицькі; 20 (Більчецький, Брацлавський, Браїлівський, Чорноострівський, Чигиринський, Деражнянський, Городоцький, Кальницький, Летичівський, Немирівський, Рашківський, Смотрицький, Снитківський, Соколецький, Шаргородський, Уманський, Зіньківський, Ямпільський, Копайгородський, Солобківський) – кам'янець-подільські. У 1721 р. в списку деканатів галицької частини єпархії знаходився Тлумацький деканат, а в списку деканатів львівської частини – Зборівський. В сумі, за час від кінця XVII ст. до половини 20-х – половини 30-х рр. XVIII ст., як це можна бачити, на теренах львівської частини єпархії фігурувало 29 назв деканатів (крім трьох деканатів чужих єпархій), галицької – 19 і кам'янець-подільської – 31.

У відтворенні реальної картини мережі деканатів у межах кам'янець-подільської частини єпархії другої половини 20-х – першої половини 30-х рр. XVIII ст. дуже велику послугу робить список деканатів за 1726–1734 рр. Якщо взяти до уваги неіснуючі в списку Чорноострівський (відомий в документах під 1714, 1725 і 1726–1730 рр.) і Снитківський (відомий в документах під 1730 р.) деканати, то 37/36 (у списку два Кам'янець-Подільських деканати) це число деканатів, котре, правдоподібно, тоді фактично знаходилося в цій частині єпархії. Оскільки більшої кількості деканатів, ніж згадано у кам'янець-подільській частині єпархії документами пізніше не зафіксовано, то цей період слід вважати таким, коли вона мала найбільшу густоту деканатів на своїй території. У списку є теж 5 нових назв деканатів, а саме: Червоногородський, Китайгородський, Королівський, Смілянський і Плоскирівський.

Так само майже повністю знаємо про всі існуючі деканати на теренах львівської частини єпархії у 1733–1744 рр. Разом у списках деканатів за 1726–1734 рр. та 1739–1744 рр. їх налічується 31. Якщо ще додати відсутні в цих списках три північні деканати, які між собою межують, а саме: Білокам'янецький (відомий у документах під 1701, 1701–1708 і 1721 рр.), Золочівський (відомий у документах під 1701, 1701–1708, 1710 і 1721 рр.), Гологірський (відомий у документах під 1701, 1701–1708 рр.), то у періоді згаданого десятиліття тут могло бути до 34 деканатів. Рівно ж львівська частина єпархії збагатилася п'ятьма новими назвами деканатів, це: Янівський, Скалатський, Болехівський, Роздільський і Соколівський. Галицька частина єпархії, на жаль, у цих списках презентується лише п'ятьма деканатами.

Побачити, як виглядала деканатська мережа єпархії у середині XVIII ст., допомагає список деканатів за 1747–1755 рр. Важливою особливістю цього списку є те, що, на відміну від інших, він містить у собі однаково вичерпні дані для всіх трьох частин єпархії. Отож, за даними цього списку, якраз у названому періоді львівська частина єпархії досягла рекордної кількості деканатів, а саме: у 1747 р. – 35, у 1748–1750 рр. – 36. Більшого числа деканатів на цій території ніколи не спостерігалося. У списку за 1747 р. з'являються 7 (Білокам'янецький, Золочівський, Гологірський, Миколаївський, Ходорівський, Зборівський, Козлівський) деканатів, котрі у списках за 1726–1734 рр. та 1739–1744 рр. не числяться. Натомість, не згадано

в ньому про Княгининський, Будилівський і Потоцький деканати. У списку за 1748 р. показуються Потоцький та Стратинський. Цей останній – колишній Дунаївський деканат. З 1751 р. починає фігурувати Зарваницький деканат.

Галицька частина єпархії тоді вперше виставила повний список своїх деканатів. Їх у 1747–1750 рр. було 20, і це також її вершина в чисельності деканатів. Список містить чотири декапати, назви котрих до того не зустрічалися, а саме: Рожнятівський, Нижнівський, Тлумацький і Отининський. В списку немає раніше згадуваних Більшівецького і Блудницького деканатів.

Якщо говорити про кількість деканатів кам'янець-подільської частини єпархії, то у 1747 р., порівняно з 1726–1734 рр., вона не дораховується своїх двох, а навіть трьох деканатів, оскільки тоді вона мала два Кам'янецькі деканати, а тепер лише один. Коли брати до уваги назви деканатів, то у списку за 1747 р. нових є 3 (Чорноостровський, Комаргородський і Краснянський), проте відсутні Чигиринський, Язловецький, Смілянський і Снитківський деканати. Цей останній, однак, починаючи з 1748 р., знову числиться в списку.

До дев'яноста деканатів – це той великий спадок, що його отримав єпископ Лев Шептицький від свого великого родича і попередника на львівській кафедрі. І коли говорити про причини цього визначного досягнення Атанасія Шептицького, то, без сумніву, слід їх бачити й у внутрішніх, і в зовнішніх сприятливих обставинах, що тоді панували, і в особистості самого єпископа. По його смерті та на самому початку владицтва Лева Шептицького число деканатів у єпархії продовжувало зростати. Так, у 1748 р. з'явилися Потоцький і Снитківський деканати, а у 1750 р. – Чечельницький деканат. Разом у 1748–1749 рр. Львівська єпархія нараховувала 91 деканат, а у 1750 р. – 92.

У 1751 р. кількість деканатів Львівської єпархії, зокрема у її львівській і галицькій частинах, раптово зменшується. Не стало 7 (Ходорівський, Миколаївський, Соколівський, Гримайлівський, Козлівський, Козівський, Потоцький) деканатів львівської частини єпархії, 5 (Кулачківський, Нижнівський, Солотвинський, Тисьменицький, Войнилівський) деканатів галицької частини, 1 (Держанський) деканату кам'янець-подільської частини. Наступного року було ліквідовано Королівський деканат, через рік, тобто у 1753 р.,

Підгасцький, а у 1755 р. Поморянський. У 1754 р., однак, Дераж-нянський деканат було відновлено. Також у 1751 р. Стратинський деканат повернув свою попередню назву – Дунаївський. Отож, по смерті Атанасія Шептицького закінчується довга фаза безперервного росту числа деканатів у єпархії. Як бачимо, невдовзі після свого вступу на львівську кафедру Лев Шептицький проводить реорганізацію деканатської мережі, і її наслідком стає скасування 15-ти деканатів єпархії. Звісно, згаданий реорганізаційний процес, котрий діткнувся львівсько-галицької частини єпархії, – це лише черговий внутрішньо-територіальний поділ, супроводжуваний зменшенням кількості деканатів у єпархії, а не парафій у цілому, що, однак, не можна сказати про кам'янець-подільську частину єпархії. У 1754 р. Лев Шептицький втрачає, правдоподібно назавжди, всі деканати Брацлавщини, яких тоді параховувалося 13 (Браїлівський, Брацлавський, Чечельницький, Гранівський, Ямпільський, Кальницький, Комаргородський, Краснянський, Немирівський, Рашківський, Уманський, Вінницький, Животівський). Ще раніше, вірогідно, від єпархії відпали Чигиринський і Смілянський деканати, про що свідчить відсутність їх у пізніших списках[38].

У списку деканатів за 1760 р. із названих вище зліквідованих деканатів львівської частини єпархії знаходимо Козлівський, Поморянський, та новий, у 1751 р. утворений, Зарваницький деканат. Немає в цьому списку брацлавських деканатів.

Перелік деканатів за 1775 р. вказує на те, що протягом 60-х і половини 70-х рр. XVIII ст. їх кількість у львівській та галицькій

[38] У 60-х рр. XVIII ст. в Київському і Брацлавському воєводствах існувало лише 20 православних парафій (О. Субтельний. Україна: Історія / Пер. з англ. Ю. Шевчук. – Київ: Либідь, 1991. – С. 174); за іншими даними, у 1764 р., згідно з урядовим повідомленням, на Київщині та Поліссі було 1902 українські католицькі парафії, а православних – тільки 15–20 (Др. Г. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом: Нарис історії Української Церкви. – Філаделфія: Накладом Союзу українців католиків "Провидіння"; З друкарні Вид-ва "Америка", 1954. – С. 417). Тоді більшість православних, мабуть, була у південно-східному "кутку" українських земель під Польщею (із містами Чигирин, Сміла, Канів), обмеженому зі сходу і півдня польсько-російським кордоном. Тут знаходилися відомі Мотринський і Мошнівський православні монастирі, тут поставало гайдамацтво (А. Ковальчук. Територія Української Церкви з кінця XVI до кінця XVIII століття // Патріархат. – Р. 31:1998. – Ч. 10 (334). – С. 23, з посиланням на: М. Кояловичъ. Исторія возсоединенія западнорусскихъ Уніатовъ старыхъ временъ. – Санкт-Петербургъ: Тип. II отд. Е. И. В. Канцеляріи, 1873. – С. 13).

частинах єпархії залишалася майже незмінною. У 1775 р., коли порівняти з 1760 р., в галицький бракує Рожнятівського і Калуського деканатів. Проте в ній з'явився новий деканат — Перегінський та відсутній у попередньому списку Войнилівський. Ці два деканати увібрали в себе парафії розформованого Калуського деканату. Кам'янець-подільська частина у списку за 1775 р. має навіть на 2 (Дераженський і Королівський) деканати більше, ніж у списку за 1760 р. Однак слід сказати, що реально за єпархією тоді могли залишатися лише ті деканати, котрі знаходилися праворуч від ріки Збруч, і ними, звичайно, були цих 7 деканатів, котрі в списку за 1775 р. мали подане число своїх парафій. То був час, коли карта Європи кроїлася по-новому. Нова ситуація, на жаль, не виявилася сприятливою для греко-католицької Церкви в Україні. У числі втрат, яких вона зазнала, були і деканати Львівської єпархії, котрі належали до її історичної кам'янець-подільської частини.

Вищеідентифіковані деканати Львівської єпархії, що у різний час згадуваного 75-літнього періоду знаходилися на її території, слід тепер локалізувати за порядком їх розташування. Львівська частина єпархії своїми деканатами обіймала північно-західний терен. На південь від неї лежали деканати галицької частини. Деканати обох цих частин були праворуч Збруча. Приблизно від ріки Збруч на схід до самого Дніпра розташувалися кам'янець-подільські деканати.

Львівські деканати були розгорнуті у вигляді півмісяця, своїми кінцями повернутого до півдня. Західним краєм в напрямку з півночі на південь йшли Жовківський, Куликівський, Львівський, Оброшинський, Щирецький, Миколаївський, Роздільський, Жидачівський, Журавненський, Соколівський, Болехівський, Долинський деканати, і з них Оброшинський був крайнім західним пунктом. Крайнім північним пунктом був Кам'янко-Струмилівський деканат, а від нього вниз на південний схід були розташовані Білокам'янецький, Глинянський, Золочівський і Гологірський. Вони становили групу північних деканатів. До групи центральних, що тяглася широкою смугою із заходу на схід, входили Бібрський, Стрілиський, Дунаївський, Поморянський, Бережанський, Козівський, Зборівський, Будилівський і Козлівський. Південну криву лінію в напрямку із заходу на схід творили Ходорівський, Княгининський, Рогатинський, Завалівський, Підгаєцький, Зарваницький, Бучацький, Потоцький деканати. Східним краєм з півночі на південь простягалися

Тернопільський, Скалатський, Гримайлівський, Теребовельський, Янівський, Чортківський деканати, з них Гримайлівський досягав ріки Збруч і був крайнім східним пунктом цієї частини єпархії.

Охоплена з трьох боків львівськими деканатами, вниз, на південь розгортала свої володіння галицька частина єпархії. Західним боком в напрямку з півночі на південь ішли Бурштинський, Войнилівський, Калуський, Рожнятівський і Перегінський деканати. Одночасно Бурштинський деканат був крайнім північним, а Перегінський крайнім західним пунктами цієї частини єпархії. До північних деканатів належали Бовшівецький, Більшівецький, Галицький і Блудницький; до центральних – Станіславівський, Тисьменицький, Тлумацький, Богородчанський, Солотвинський, Отининський, Жуківський. Східним боком з півночі на південь ішли Устецький, Нижнівський, Городенківський. Південними деканатами були Кулачківський, Коломийський, Заболотівський, Снятинський, Косівський, з котрих Снятинський був крайнім східним, а Косівський – крайнім південним пунктами галицької частини єпархії.

Кам'янець-подільська частина єпархії мала 5 (Язловець, Ягольниця, Червоногород, Більче, Королівка) деканатів, котрі знаходилися по правому боці Збруча. Цими деканатами, немов клином, вона південно-західним краєм глибоко врізалася між львівсько-галицькі деканати, і, таким чином, у цьому місці з півночі межувала з Чортківським і Бучацьким деканатами львівської частини єпархії, з заходу – з Бучацьким деканатом, з півдня – з Городенківським деканатом галицької частини єпархії. По обидва боки Збруча вгору розташовані були парафії трьох інших деканатів: Скальського, Гусятинського, Сатанівського. У 1760 р. Скальський деканат мав 41 парафію, що знаходилися на правому боці Збруча, Гусятинський – 22, Сатанівський – 5. На лівому, відповідно, було 23, 17 і 27 парафій. Вісім названих деканатів були західними деканатами кам'янець-подільської частини єпархії, а Язловецький – її крайнім західним осідком. Ще далі на північ від парафій Сатанівського деканату, вгору по Збручу, сягали 3 парафії Гримайлівського деканату, після котрих границя кам'янець-подільської частини єпархії різко повертала на північний схід, а львівської частини – на північний захід. Північними деканатами були Плоскирівський, Чорноострівський, Пилявецький, Меджибізький, Дераженянський, Летичівський, з котрих Пилявецький – крайній північний кам'янець-подільський

деканат. По центру з заходу на схід верхнім рядом ішли Городоцький, Солобківський, Зіньківський, Барський, Браїлівський, Вінницький, Кальницький, Животівський деканати; нижнім рядом – Смотрицький, Снитківський, Копайгородський, Шаргородський, Краснянський, Комаргородський, Немирівський, Брацлавський, Гранівський, Уманський деканати. Вздовж лівого дністровського узбережжя в напрямку на південний схід були розташовані Кам'янець-Подільський, Китайгородський, Соколецький, Могилівський, Ямпільський, Рашківський і Чечельницький деканати. Вони були південними деканатами цієї частини єпархії, а Рашківський деканат – крайнім пунктом на півдні. Щодо Кам'янець-Подільського деканату, то у 1760 р. в районі устя ріки Збруч одинадцять його парафій знаходилися по правому боці цієї ріки. Сміла і Чигирин були крайніми східними деканатами, котрі своїми парафіями досягали берегів Дніпра.

Львівська єпархія займала південно-східну і південну частини території Української Греко-католицької Церкви, котру на цей час зі сходу та півдня обтікали державні кордони[39]. Із південно-західного боку єпархія межувала з Мукачівською єпархією, з заходу – з Перемиською, з півночі – з Холмсько-Белзькою, Луцько-Острозькою та Київською епархіями[40].

[39] А. Ковальчук. Територія Української Церкви з кінця XVI до кінця XVIII століття // Патріархат. – Р. 31:1998. – Ч. 10 (334). – С. 24 (автор, з посиланням на: М. С. Дністрянський. Кордони України: Територіально-адміністративний устрій. – Львів: Світ, 1984. – С. 144; Ю. Лоза. Україна: Оглядова мапа. Пояснювальний текст. – Київ: Мапа ЛДТ; Укр. АГП, географічна основа, 1994, пише, що на сході границя Української Греко-католицької Церкви йшла по польсько-російському кордону, що проходив по Дніпру, оминаючи із заходу Київ із невеликою територією Правобережжя (по річках Стугна та Ірпінь), далі знов по Дніпру, аж до впадіння з правого боку в нього р. Тясмин, а на південь – по кордону із Запоріжжям, тобто по річках Тясмин-Вись-Синюха аж до Пд. Бугу. Звідси по кордону із Османською імперією (Єдисянською ордою і Молдовою), що проходив від Бугу по річках Кодима і Ягорлик до Дністра, вгору по Дністру аж до гирла р. Вовчухи. Тут кордон (в районі Городенки і Заліщиків) круто повертав на південь, оминаючи із заходу православну Буковину і проходив по прямій до Снятина. Звідси по річках Прут, Черемош, Білий Черемош аж до гори Жупанія-Буковиняне, що на межі між Буковиною і Мараморощиною. Тут межа Української Греко-католицької Церкви перетинала державний кордон Речі Посполитої та Австрійської імперії і на Закарпатті збігалась із межею поширення українського етносу (приблизно по лінії: Руськова-Сигіт-Севлюш-Мукачеве-Ужгород).

[40] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 166–169.

3.2. Генеза адміністративно-територіальної структури деканатів

3.2.1. Кам'янець-Подільська частина Львівської єпархії

Кам'янець-Подільський деканат у часі між 1701 і 1708 рр. нараховував 58 парафій. У 1730 р. існували два Кам'янецьких деканати. Столицею одного був Кам'янець-Подільський, і через те він називався **Кам'янець-Подільським деканатом**[41], столицею другого – Кам'янка, прилеглий з півночі до Кам'янця-Подільського населений пункт, від котрого цей мав назву **Кам'янецький**[42]. Парафії **Кам'янець-Подільського деканату** обіймали місцевість на південь від Кам'янця-Подільського, переважно побережжя Дністра і лівий та правий (10 парафій) боки устя Збруча, а парафії **Кам'янецького деканату** – велику площу на північ від Кам'янця-Подільського. Тоді **Кам'янець-Подільський деканат** нараховував 41 парафію, **Кам'янецький** – 44. **Кам'янецький деканат** у згаданому році з півночі межував зі Солобківським, зі сходу – з Солобківським, Соколецьким, з півдня – з Соколецьким, Китайгородським, Кам'янець-Подільським, із заходу – зі Скальським, Смотрицьким деканатами. Столична парафія Кам'янка була однією із південних парафій деканату. Аналогічно, **Кам'янець-Подільський деканат** з півночі межував зі Скальським, Кам'янецьким, зі сходу – з Китайгородським, з заходу – зі Скальським деканатами, з півдня границею для нього було річище Дністра. Столична парафія Кам'янець-Подільський була крайньою північною парафією деканату.

[41] У візитаційних актах за 1730 р. цей деканат титулується: "Namiesnictwo Kamienca Podolskiego" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 345). У згаданих актах два рази зустрічається назва: "Oficjalskie Kamienieckie Namiesnictwo". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 382 (про пароха Озаринець, Могилівського деканату тут написано, що свячення отримав 1719 р. у Волощині, був у Офіціальському Кам'янецькім Намісництві протягом 6 років, а тут (в Озаринцях) є від 1729 р. за офіціальським листом); НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 392 (тут згадано, що до Фурманівки Китайгородського деканату Атанасій Шептицький у 1729 р. висвятив священика, але той там не був, а є на парафії в с. Устечко у Офіціальському Кам'янецькім Намісництві). Очевидно, ця назва відносилася до Кам'янець-Подільського деканату. Також цей деканат іноді так називали тому, що в його столиці резидував Кам'янецький офіціал, та щоби на неофіційному рівні розрізнити два однакові за назвою деканати.

[42] У актах візитацій за 1730 р. цей деканат титулується: "Namiesnictwo Kamienieckie" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 314).

У 1747 р. в списках деканатів єпархії уже фігурує лише Кам'янецький деканат, котрий тоді нараховував 91 парафію[43]. У 1748 р. він мав 92 парафії[44], у 1749 р. – 90[45], у 1750 р. – 93[46], у 1751 р. – 92[47]. У 1752 р. частина парафій була від'єднана від Кам'янецького деканату і приєднана до Смотрицького. Тому у 1752–1753 рр. Кам'янецький деканат формувався з 83 парафій[48], а у 1754–1755 рр. – з 82[49]. Якщо не брати до уваги відсутніх у списку деканатів за 1760 р. парафій м. Кам'янця-Подільського (їх за 1730 р. було 6), то у 1760 р. Кам'янецький деканат мав 81 парафію, в число котрих входили, крім 5 (Миловці, Окоп, Саковці, – ці три лежали на самому березі Збруча, Уладківці, Панівці – церква Успення Пр. Богор.), всі парафії колишнього Кам'янець-Подільського деканату, 32 (Блищанівка, Ходорівці, Дунаївці – церкви Вознесіння Господнього, Різдва Христового і Собору Архистратига Михаїла, Гірчична, Голозубинці, Городище, Гуменці, Калиня, Кривче, Кульчіїв, Лісківці, Мінківці, Оринін – церкви Собору Архистратига Михаїла, Різдва Пр. Богор. і св. Миколая, Побожани, Привороття, Рахівка, Рихта, Репінці – церкви Покрова і Успення Пр. Богор., Сивороги, Слобідка, Супрунківці, Сичинці, Шатава, Вербка, Воробіївка, Залісці, Жванчук – усі були розташовані довкола Кам'янця-Подільського та на північному сході від нього) парафії колишнього Кам'янецького деканату та 19 (Бабинці, Безносівці, Борисківці, Довжок, Драче, Дунаївці – четверта церква, Гаврилівці, Голосків, Іванківці, Княже, Княгинин, Колобаївка, Лісківці, Маків, Нагоряни, Побійна, Пудлівці, Свистівці, Тимків) нових парафій, які перед тим не належали до жодного деканату. Останні – це густо розкидані з південно-західної, північно-західної та північно-східної сторін Кам'янця-Подільського близько від нього населені пункти, і лише такі парафії, як Тимків, Мала Побоянка, Іванківці та четверта дунаївецька церква знаходилися далеко від центру, на північно-східній межі колишнього Кам'янецького деканату, а Бабинці – на західному боці Збруча. Деканат

[43] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.
[44] Там само. – Арк. 3 зв.
[45] Там само. – Арк. 5.
[46] Там само. – Арк. 6 зв.
[47] Там само. – Арк. 8 зв.
[48] Там само. – Арк. 10, 11 зв.
[49] Там само. – Арк. 13, 14 зв.

у 1760 р. з півночі межував зі Скальським, Смотрицьким, Солобківським, зі сходу – з Солобківським, Снитківським, Соколецьким, Китайгородським деканатами, з півдня деканат частково межував зі Соколецьким і Китайгородським деканатами, частково (більшою частиною) східним краєм вправся в ріку Дністер і творив південний кордон єпархії, з заходу він межував зі Скальським і Смотрицьким деканатами. Столична парафія Кам'янець-Подільський знаходилася приблизно в центрі деканату.

До **Кам'янець-Подільського деканату** 11. 04. 1711 р. належало с. Колачківці[50], у 1712 р. – села Нефедівці[51] і Книжс[52], 09. 09. 1712 р. – с. Голосків[53], у 1714 р. – села Шутнівці[54], Балин[55], Чугри[56], у 1715 р. – містечко Тимків[57], у 1716 р. – с. Боришківці[58], у 1718 р. – с. Дерев'яни[59], у 1720 р. – села Устечко[60] і Дерев'янське[61], 21. 11. 1721 р. – с. Чугор[62], у 1721 р. – с. Чабанівка[63], у 1722 р. – с. Морозів[64], у 1725 р. – с. Островчани[65], у 1728 р. – села Островчани[66] і Михайлівка[67], у 1729 р. – с. Устечко[68], в період до 1731 р. – Яцьківці[69] та, правдоподібно, у 1721 р. – м. Кам'янець-Подільський[70]. З названих вище кам'янець-подільських парафій: 5 (Шутнівці, Боришківці, Устечко, Островчани, Кам'янець-Подільський) у 1730 р. входили до Кам'янець-Подільського деканату; 1 (Балин) у 1730 р. – до

[50] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 389.
[51] Там само. – Арк. 356, 411.
[52] Там само. – Арк. 305 зв.
[53] Там само. – Арк. 315.
[54] Там само. – Арк. 510.
[55] Там само. – Арк. 385.
[56] Там само. – Арк. 307 зв.
[57] Там само. – Арк. 363 зв.–364.
[58] Там само. – Арк. 382 зв.
[59] Там само. – Арк. 365.
[60] Там само. – Арк. 341 зв.
[61] Там само. – Арк. 483.
[62] Там само. – Арк. 393.
[63] Там само. – Арк. 367.
[64] Там само. – Арк. 391 зв.
[65] Там само. – Арк. 349 зв.
[66] Там само. – Арк. 282 зв.
[67] Там само. – Арк. 291 зв.
[68] Там само. – Арк. 392.
[69] Там само. – Арк. 507.
[70] Там само. – Арк. 267 зв.

Кам'янецького; 6 (Колачківці, Нефедівці, Чугор, Чабанівка, Дерев'янське, Яцьківці) у 1760 р. – до Китайгородського; 7 (Княже, Голосків, Тимків, Островчани, Шутнівці, Боришківці, Устячко) у 1760 р. – до Кам'янець-Подільського; 1 (Морозів) у 1760 р. – до Солобківського; 1 (Михайлівка) у 1760 р. не належала до жодного з деканатів. Кам'янець-Подільський деканат знаходиться в списку деканатів за 1710 р. У 1775 р. за ним залишилися лише тих 12 (10 парафій деканату складу 1730 р., Бабинці – парафія складу 1760 р., Латківці – парафія складу після 1775 р.) парафій, котрі були на захід від Збруча.

До **Смотрицького деканату** у 1717 р. належало с. Рудки[71], а у 1728 р. – с. Грицьків[72]. Перша з названих парафій перебувала в складі деканату 1730 і 1760 рр., друга – у складі парафій 1760 р. У 1730 р. парафії були розташовані по обох боках ріки Смотрич, і територія деканату мала вигляд нешироко (прибл. 15–20 км) рівної смуги, видовженої (35 км) з півночі на південь. Столична парафія Смотрич знаходилася в південній частині і лежала на берегах однойменної ріки. Його південним сусідом був Кам'янецький деканат, а крайнім південним пунктом – парафія Залуча (прибл. 10 км південніше від Смотрича). З північного боку він межував з Городоцьким деканатом, і його крайнім північним пунктом була парафія Чорні Води (біля самого Городка). Тоді деканат нараховував 24 парафії. У 1747–1750 рр. в деканаті було 28 парафій[73], у 1751 р. – 26[74]. Завдяки приєднанню частини парафій Кам'янецького деканату, яке сталося у 1752 р., число парафій Смотрицького деканату збільшилося до 39[75], і таким залишалося до 1755 р. включно[76]. Всі парафії Смотрицького деканату складу 1730 р., крім 3 пограничних із західного боку (Вишнівчик – перейшов до Гусятинського деканату, Чорна і Біла – невідомо де), 1760 р. дали знаходилися в цьому деканаті. У 1760 р. Смотрицький деканат, крім згаданих парафій старого складу, мав ще 1 (Грицьків) парафію, котра у 1728 р.

[71] Там само. – Арк. 366 зв.

[72] Там само. – Арк. 307.

[73] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв., 4, 5 зв., 7.

[74] Там само. – Арк. 8 зв.

[75] Там само. – Арк. 10.

[76] Там само. – Арк. 11 зв., 13, 14 зв.

належала до деканату, 12 (Балин – три церкви, Чапьків, Думанів, Коцюбіїв, Кормильче, Краснославці, Нестерівці, Нігин, Ормяни, Тишилів) парафій, що перейшли до нього після розформування Кам'янецького деканату, та 7 (Чечельник, Степанівка, Жердя, Карабчиїв Польний, Криничани, Серватинці, третя церква у м. Смотричі) нових, котрі дотепер не належали до жодного деканату. Із названих нових парафій три перші були розташовані на південь від Смотрича, чотири інші – з півночі. У 1760 р. всіх парафій у Смотрицькому деканаті було 41. На той час деканат з півночі межував зі Скальським, Гусятинським, Городоцьким, Солобківським, зі сходу – з Солобківським, Кам'янець-Подільським, з півдня – з Кам'янець-Подільським, із заходу – зі Скальським, Гусятинським деканатами. Столична парафія Смотрич була розміщена приблизно в центрі деканату. Декапат у списку близько 1775 р. згаданий як існуючий, лише без визначеного числа парафій.

У 1730–1760 рр. лінія південного кордону **Городоцького деканату** проходила через його столичне місто Городок. На відстані прибл. 6 км на схід від Городка знаходилася парафія Жищинці і приблизно стільки ж на захід – Лісоводи. Ці парафії, як і Городок, були граничними парафіями деканату з півдня, решта парафій майже рівним прямокутником завширшки приблизно 22 і завдовжки 20 км розташувалася від них з півночі. До деканату в часи Атанасія Шептицького в період до 1730 р. належало с. Увся[77], котре пізніше, у 1730 р. знаходилося в Сатанівському, а у 1760 р. – в Гусятинському деканатах. 1730 р. деканат нараховував 26 парафій, і 1760 р. всі ці парафії, крім Куманова (ця парафія відійшла до Сатанівського деканату), далі є у складі деканату, а також 8 (Шишківці, Радковиця, Кременна – друга церква, Немиринці – друга церква, Коритна, Олудрин, Кодієвка) нових. З цих восьми, дві перші знаходилися на західному кордоні деканату, три останні – на східному. І з усіх лише Радковиця у 1730 р. належала до Сатанівського деканату, всі інші раніше не входили в число парафій жодних деканатів. У 1747 р. в деканаті було 24 парафії[78], у 1748–1749 рр. – 23[79], у 1750 р. – 28[80],

[77] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 341 зв.
[78] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.
[79] Там само. – Арк. 4, 5 зв.
[80] Там само. – Арк. 7.

у 1751 р. – 29[81], у 1752–1753 рр. – 30[82], у 1754–1755 рр. – 32[83], у 1760 р. – 33, і в списку близько 1775 р. він згаданий як існуючий, лише без визначеного числа парафій. Деканат у 1760 р. з півночі межував з Чорноострівським, зі сходу – з Чорноострівським, Зіньківським, Солобківським, з півдня – із Зіньківським, Солобківським, Смотрицьким, з заходу – з Сатанівським деканатами.

Сатанівський деканат у період між 1701 і 1708 рр. числив 16 парафій, у 1714 р. в складі своїх парафій він мав села Верховець[84] та Вересовець[85], у 1721 р. – с. Матійківці[86]. Очевидно, деканат існував у 1705 р., і тоді до нього належало місто Сатанів[87]. Зі згаданих парафій: Верховець у 1730 і 1760 рр. був у тому ж деканаті; Матійківці у 1730 і 1760 рр. – в Городоцькому. Деканат у 1730 р. нараховував 30 парафій, з котрих 4 (Вівся, Кутківці, Сатанів – церква Воскресіння Христового, Радковиця) у 1760 р. не дорахувався. Перші дві знаходилися на південно-східному краї деканату і позиційно немовби були складовою частиною сусіднього з півдня Гусятинського деканату, куди і перейшли, остання – Радковиця – крайньо східний пункт деканату, котру з подібних мотивів було приключено до сусіднього зі сходу Городоцького деканату. У 1760 р. Сатанівський деканат, окрім 26 парафій старого складу, мав ще 6 нових, а саме: Дахнівка і Куманів – крайні північно-західні парафії, Канівка – крайня на півночі деканату, Скотиняни – друга церква, Сатанів – церква Вознесіння Господнього і церква Покрова Пр. Богородиці. Парафія Куманів у 1730 р. належала до Городоцького деканату. Вона була дуже висунена на захід і буквально вклиновалася в територію сусіднього Сатанівського деканату, тому, напевно, і була згодом до нього приєднана. Інші парафії раніше не належали до жодних деканатів. Деканат у 1747–1748 рр. мав 29 парафій[88], у 1749–1755 рр. – 31[89]. У 1775 р. при ньому залишилися лише тих

[81] Там само. – Арк. 8 зв.
[82] Там само. – Арк. 10, 11 зв.
[83] Там само. – Арк. 13, 14 зв.
[84] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 360.
[85] Там само. – Арк. 460.
[86] Там само. – Арк. 444.
[87] Там само. – Арк. 268 зв.
[88] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв., 4.
[89] Там само. – Арк. 5 зв., 7, 8 зв., 10, 11 зв., 13, 14 зв.

п'ять парафій, котрі лежали на захід від ріки Збруч. Якщо не брати до уваги п'ять парафій на правому березі Збруча, котрі з західного боку межували з парафіями Гримайлівського (львів. част. єпарх.) деканату, то Сатанівський деканат у 1760 р. західною стороною своєї території впирався у Збруч, з півночі творив по прямій 20 км північного кордону єпархії, зі сходу межував з Городоцьким, з півдня – з Гусятинським деканатами. Столична парафія Сатанів лежала на березі Збруча і була однією з крайніх західних парафій деканату.

Гусятинський деканат обіймав площу, через котру проходила межа двох державних адміністративних округів – воєводства Подільського і землі Галицької. У період між 1701 і 1708 рр. він нараховував 30 парафій. До деканату у 1702 р. належало с. Товстеньке[90], у 1706 р. – с. Кроколець[91], а у 1715 р., напевно, – м. Гусятин[92]. Названий Кроколець (Крегулець) у 1760 і 1775 рр. був у складі Ягольницького деканату. У 1730 р. деканат мав 22 парафії, котрі знаходилися в межах воєводства Подільського, а скільки було парафій у землі Галицькій – невідомо[93]. Зі згаданих двадцяти двох парафій 11 (Гусятин – чотири церкви, Кривеньке, Сидорів – дві церкви, Суходіл, Товстеньке, Шидлівці, Зелена) лежали на захід від Збруча, 11 (Бережанка, Хропотова, Чемерівці, Демківці, Голенище, Криків, Кугаївці, Кузьмині, Вільхівці, Свершківці, Вахнівці) – на схід. Ті, що були на захід від Збруча, охоплювали територію приблизно 10 на 10 км, і в цьому квадраті крайнім північним пунктом був Гусятин, крайнім південним – Зелена, крайнім західним – Товстеньке. Ті, що були ліворуч від Збруча, займали площу між Збручем і Жванчиком, котра з півночі на південь становила приблизно 20 км, із заходу на схід – приблизно 15. З (Гусятин – церква Успіння Пр. Богородиці, Товстеньке, Вахнівці) парафії із згаданих 22-х у 1760 р. в деканаті не числилися. Парафія Товстеньке, знаходячись на південно-західному краю деканату на границі з Ягольницьким деканатом, перейшла до останнього. Парафія Вахнівці, що була на північно-

[90] Літописна записка в парафіяльній метричній книзі (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 15).

[91] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 310 зв.

[92] Там само. – Арк. 344.

[93] Там само. – Арк. 273 зв.

східному краю деканату, приділена невідомо куди. У 1760 р., крім названих 19 парафій складу 1730 р., деканат мав ще інших 20, очевидно, тих, що були в землі Галицькій, та нових парафій. З тих двадцяти парафій 13 (Чабарівка, Дубківці, Городниця, Личківці, Нижборк, Вільхівець Малий, Постолівка, Раштівці, Самолусківці, Сорока, Трибухівці, Васильківці, Зінківці) були розміщені праворуч від Збруча і простягалися на північ від Гусятина смугою довжиною приблизно 18 км і шириною 15. Це, звичайно, ті парафії землі Галицької, котрих не вистачало в списку за 1730 р. та, можливо, декотрі нові. 6 (Ярмольчик, Юрківці, Кутківці, Теремківці, Вишнівчик, Завадівка) інших парафій були розташовані на березі річки Жванчик та зліва від неї. 1 (Вівся) – на північному краю деканату між Збручем і Жванчиком. З тих семи парафій, котрі були на схід від Збруча, 2 (Вівся, Кутківці) у 1730 р. входили до складу парафії Сатанівського деканату, 1 (Вишнівчик) у 1730 р. входила до складу парафії Смотрицького деканату, решту, оскільки раніше не належали до жодних деканатів, слід вважати новими парафіями. Деканат у 1760 р. з півночі межував з Гримайлівським (львів. част. єпарх.), Сатанівським, зі сходу – з Городоцьким, Смотрицьким, з півдня – зі Смотрицьким, Скальським, із заходу – з Ягольницьким, Янівським (львів. част. єпарх.), Теребовельським (львів. част. єпарх.) деканатами. Гусятинський деканат є у списку деканатів за 1710 р., у 1747 р. він складався з 37 парафій[94], у 1748 р. – з 36[95], у 1749 р. – з 37[96], у 1750 р. – з 40[97], у 1751–1752 рр. – з 39[98], у 1753 р. – з 40[99], у 1754–1755 рр.[100] і у 1760 р. – з 39. У 1775 р. деканат мав 23 парафії. В це число входили всі парафії деканату складу 1760 р., котрі знаходилися на захід від Збруча, а також ще одна церква Нижборка.

Скальський деканат у період між 1701 і 1708 рр. параховував 19 парафій, у 1705 р. до нього належало с. Шупарка[101], у 1720 р. –

[94] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.
[95] Там само. – Арк. 4.
[96] Там само. – Арк. 5 зв.
[97] Там само. – Арк. 7.
[98] Там само. – Арк. 8 зв., 10.
[99] Там само. – Арк. 11 зв.
[100] Там само. – Арк. 13, 14 зв.
[101] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 338.

села Шуманівка[102] та Іванківці[103], у 1720–1726 рр. – с. Звягла[104], у 1721 р. – с. Капустинці[105], у часи Атанасія Шептицького в період до 1726 р. – с. Озеряни[106]. З названих парафій: Іванківці у 1730, 1760 і 1775 рр. знаходилися у тому ж деканаті; Озеряни у 1730 р. – в Королівському, у 1760 і 1775 рр. – в Скальському деканатах; Звягла у 1730 р. – в Королівському, у 1760 р. – в Скальському деканатах; Шупарка у 1730 р. – в Королівському, у 1760 р. – в Більчецькому деканатах; Капустинці у 1730 р. – в Червоногородському, у 1775 р. – в Ягольницькому деканатах. Скальський деканат є у списку за 1710 р., він також згаданий у документах під 1732 р.[107] У 1730 р. в деканаті було 48 парафій, у 1747 р. – 49[108], у 1748 р. – 47[109], у 1749–1750 рр. – 44[110], у 1751 р. – 49[111]. У 1752 р. деканат формувався із 60 парафій[112], тому що у тому році був розформований Королівський деканат і половина його парафій опинилася в складі Скальського. У 1753 р. в деканаті було 62 парафії[113], у 1754–1755 рр. – 63[114], у 1760 р. – 64. У 1730 р., як вище згадано, деканат мав 48 (31 – на захід від Збруча, решта – на схід) парафій, і всі вони, крім 3 (Коцюбинчики Малі і Кривче: замість двох церков у 1730 р., мали по одній – у 1760 р., а парафія Зозулинці, знаходячись у південно-західному куті деканату, перейшла до сусіднього Більчецького деканату), числилися в деканаті 1760 р. Також на цей час, крім тих 45, деканат мав інші 19 парафій. З них 9 (Озеряни, Королівка, Ланівці Козачі, Ланівці Міські, Пилатківці, Піщатинці, Висічка, Звягель, Зилінче) – парафії розформованого Королівського деканату, що тепер вишикувалися по лінії західного кордону

[102] Там само. – Арк. 343.
[103] Там само. – Арк. 344.
[104] Там само. – Арк. 385 зв.
[105] Там само. – Арк. 317 зв.
[106] Там само. – Арк. 514.
[107] Тоді скальський декан о. Юрій Ломіковський посвятив Святомиколаївську церкву в с. Коцюбинчиках (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 21 зв.)
[108] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв.
[109] Там само. – Арк. 4.
[110] Там само. – Арк. 5 зв., 7.
[111] Там само. – Арк. 8 зв.
[112] Там само. – Арк. 10.
[113] Там само. – Арк. 11 зв.
[114] Там само. – Арк. 13, 14 зв.

деканату, 5 (Пянцкорона, Мельниця, Сокиринці, Сіньків, Кадиївці) населені пункти, в котрих стало по дві церкви і 5 (Нівра, Параєвка, Привроття, Фридрівка – східний бік Збруча, Цигани – західний бік Збруча) нових парафій, котрі до того не входили до жодних деканатів. Близько 1775 р. деканат формувався з 42, після 1775 р. – з 43 парафій. До числа парафій двох останніх років зараховували ті парафії, котрі були розташовані на захід від Збруча. У 1760 р. деканат з півночі межував з Гусятинським, зі сходу – зі Смотрицьким, Кам'янець-Подільським деканатами, з півдня частково – з Кам'янець-Подільським деканатом, а частково вправся в річище Дністра і творив лінію південного кордону єпархії, з заходу межував з Більчецьким, Ягольницьким і Чортківським (львів. част. єпарх.) деканатами.

Королівський деканат був заснований 16 січня 1728 р.[115] У 1730 р. він мав 17 парафій, у 1747 р. – 19[116], у 1748 р. – 20[117], у 1749–1751 р. – 21[118]. У 1752 р. деканат був поділений на дві рівні частини. Одна з них відійшла до Скальського деканату, друга – до Більчецького. У 1752–1755 рр.[119] і у 1760 р. деканату не існувало. У 1760 р. в Скальському деканаті знаходилося 9 парафій Королівського деканату складу 1730 р., в Більчецькому – 7 (Глибочик – церква св. Івана Богослова і церква Різдва Пр. Богородиці, Сков'ятинці, Стрілківці, Шупарка – церква Покрови Пр. Богородиці і церква Пресв. Трійці, Шишківці). У 1730 р. Королівка як столиця деканату мала 2 церкви – Непороч. Зачаття Пр. Богородиці (місто) і Успення Пр. Богородиці (передмістя). У 1760 р. Королівка, перебуває у Скальському деканаті як одна парафія. У 1730 р. Королівський деканат вузькою смугою завдовжки приблизно 25 км тягнувся з півночі на південь. Більшість його парафій лежала на березі ріки Нічлави, і лише такі парафії, як Шупарка, Глибочик і Озерни були за 5 км від цієї річки на захід у бік ріки Серет. Крайньою південною парафією деканату була Шупарка, крайньою північною – Звягель. Столична парафія Королівка знаходилася в південній частині. Деканат у той час з півночі межував з Ягольницьким, зі сходу – зі

[115] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 285.
[116] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.
[117] Там само. – Арк. 4.
[118] Там само. – Арк. 5 зв., 7, 8 зв.
[119] Там само. – Арк. 10–15.

Скальським, з півдня – зі Скальським, з заходу – з Ягольницьким, Більчецьким деканатами. В списку деканатів коло 1775 р. Королівський деканат згаданий як існуючий, лише без визначеного числа парафій.

До **Більчецького деканату** у 1724–1730 рр. належало с. Щетівці[120], коло 1727 р. – с. Дуплиська[121] та, ймовірно, у 1715 р. – с. Мишків, ключа Більчецького[122], а у 1717 р. – містечко Більче[123]. З названих парафій: Щетівці у 1760 і 1775 рр. знаходилися в складі того ж деканату; Дуплиська і Мишків у 1730, 1760 і 1775 рр. – в складі того ж декапату. Декапат у 1721 р. складався з 30 парафій, але згодом частина відійшла, правдоподібно, до Червоногородського деканату, тому у 1730 р. їх було 22. У 1747 р. в деканаті 20 парафій[124], у 1748 р. – 19[125], у 1750–1751 р. – 21[126], у 1752–1755 рр. – 32[127]. У 1760 р. у деканат, крім парафій складу 1730 р., ще входили 7 парафій Королівського деканату складу 1730 р., розформованого у 1752 р., 1 (Зозулинці) парафія, що була крайнім південним пунктом, і котра у 1730 р. належала до Скальського деканату, Худиївці – крайній східний пункт, Королівка (Каролівка) – крайній північно-західний пункт, Блищанка. Три останні були новими парафіями, бо раніше не належали до жодного деканату. Деканат у 1760 р. обіймав площу приблизно 25 (північ-південь) на 18 км (захід-схід). Посередині з півночі на південь текла ріка Серет. Столична парафія Більче знаходилася приблизно в центрі, на березі Серету. Деканат тоді з півночі межував з Ягольницьким, зі сходу – зі Скальським деканатами, з півдня впирався в Дністер і творив по прямій 20 км південного кордону єпархії, з заходу межував з Городенківським (гал. част. спарх.), Червоногородським деканатами. Склад парафій деканату у 1760 і 1775 рр. абсолютно однаковий – 33 парафії.

Ягольницький деканат вирізнявся своєю територіальною особливістю. Приблизно посередині він був перетятий навпіл парафіями Чортківського деканату, а парафії Верхняківці і Борщів зусібіч

[120] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 289.
[121] Там само. – Арк. 503 зв.
[122] Там само. – Арк. 287 зв.
[123] Там само. – Арк. 290.
[124] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.
[125] Там само. – Арк. 4.
[126] Там само. – Арк. 7, 8 зв.
[127] Там само. – Арк. 10, 11 зв., 13, 14 зв.

перебували в оточенні Скальського, Королівського і Більчецького деканатів. Частина парафій лежала на захід від Серету, частина – на схід від Нічлавки. Отож цей деканат був розірваний на три різні, досить віддалені одна від одної частини. До деканату, ймовірно, у 1709 р. належало с. Салівка, розташоване на Передмісті Ягольницьким[128], а у 1711 р. – с. Капустинці, ключа Ягольницького[129]. В числі парафій деканату у 1720 р. знаходилося с. Стара Шульганівка[130], а у 1723–1730 рр. – с. Заболотівка[131]. З названих парафій: Салівка у 1733 і 1760 рр. була в Ягольницькому деканаті, а у 1775 р., правдоподібно, як передмістя Ягольниці, числилася одніею з міських парафій; Капустинці у 1721 р. знаходились у Скальському, у 1730 р. – в Червоногородському, у 1775 р. – в Ягольницькому деканатах; Шульганівка Середня у 1733 р. – в Ягольницькому, Шульганівка у 1760 і 1775 рр. – в Ягольницькому деканаті; Заболотівка у 1733, 1760 і 1775 рр. – в Ягольницькому деканаті. У період між 1701 і 1708 рр. Ягольницький деканат нараховував 20 парафій. Деканат є у списку за 1710 р. У 1730 р. він мав 28 парафій, у 1747–1748 рр. – 27[132], у 1749 р. – 26[133], у 1750–1752 рр. – 27[134], у 1753–1754 рр. – 29[135], у 1755 р. – 30[136], у 1760 р. – 29, а у 1775 р. – 30. В Борщові у 1730 р. було 2 церкви, у 1760 р. – 1. Також, на відміну від 1730 р., у 1760 р. до деканату входили парафії Товстеньке (1730 р. належала до Гусятинського деканату) і Крогулець (1706 р. належала до Гусятинського деканату). Парафії, що у 1760 р. виступають під назвами Салівка і Нагірянка, у списку за 1775 р. іменуються Ягольницькими міськими парафіями. Так само у списку парафій за 1775 р., порівняно з 1760 р., міститься парафія Капустинці. Таким чином, склад парафій у деканаті протягом сорока п'яти років залишався майже незмінним. Деканат у 1760 р. на півночі межував з Чортківським (львів. част. спарх.), Янівським (львів. част. спарх.), зі сходу – з Гусятинським, Скальським, з півдня – зі Скальським,

[128] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 279 зв.
[129] Там само. – Арк. 276.
[130] Там само. – Арк. 413.
[131] Там само. – Арк. 383.
[132] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3, 4.
[133] Там само. – Арк. 6.
[134] Там само. – Арк. 7 зв., 8 зв., 10.
[135] Там само. – Арк. 11 зв., 13.
[136] Там само. – Арк. 14 зв.

Більчецьким, Червоногородським, з заходу – з Червоногородським, Чортківським деканатами. Столична парафія Ягольниця – одна з північних парафій західної складової частини деканату.

Язловецький деканат був крайнім західним деканатом кам'янець-подільської частини єпархії. До деканату у 1705 р. належало с. Іваня[137], у 1714 р. – с. Угринківці[138], 10. 03. 1716–1729 рр. – с. Павушівка[139], у 1718 р. – с. Хмельове[140], а також 1699 р., ймовірно, – м. Язловець[141]. З названих парафій: Іваня у 1730, 1760 і 1775 рр. знаходилася в Червоногородському деканаті; Угринківці у 1730, 1760 і 1775 рр. – в Більчецькому; Павушівка у 1730 р. – в Язловецькому, у 1760 і 1775 рр. – в Червоногородському; Хмельове у 1730 р. – в Язловецькому, у 1760 і 1775 рр. – в Червоногородському деканатах. Беручи до уваги місце розташування парафій Іваня і Угринківці, коли ті перебували в складі Червоногородського і Більчецького деканатів, можна робити висновок, що на початку XVIII ст. Язловецький деканат обіймав також територію майбутнього Червоногородського деканату. Між 1701 і 1708 рр. деканат формувався зі 49 парафій. Він є у списку за 1710 р. У 1721 р. нараховував 32 парафії, а у 1730 р. – 25, і всі вони, за винятком однієї церкви Язловця (у 1730 р. – 5 церков, у 1760 р. – 4), 1760 р. числилися в складі парафій Червоногородського деканату. Оскільки деканату немає в списку за 1747–1755 і 1775 рр., то можна думати, що в період між згаданими роками його не існувало. Західна межа деканату, починаючи від крайньої північної парафії Цвітова, йшла східним краєм річки Стрипи аж до Дністра. Всі парафії цього краю деканату лежали на березі річки Вільхівець. Східна границя деканату, починаючи від іншої крайньої північної парафії, Полівці, вниз по річці Джурин тягнулася теж до самого Дністра. Парафії східного краю деканату теть усі розташувалися по березі Джурина. Деканат з півночі межував з Бучацьким (львів. част. єпарх.), зі сходу – з Ягольницьким деканатами, з півдня творив по прямій приблизно 10 км південного кордону єпархії та частково межував з Червоногородським деканатом, із заходу межував з Потоцьким

[137] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 370 зв.
[138] Там само. – Арк. 342 зв.
[139] Там само. – Арк. 387.
[140] Там само. – Арк. 377.
[141] Там само. – Арк. 296 зв.

(львів. част. спарх.), Бучацьким деканатами. Столична парафія Язловець – одна з крайніх західних парафій деканату.

Червоногородський деканат у 1730 р. мав 18 парафій, і всі вони, крім Капустинців, числилися в деканаті 1760 р. Названа парафія знаходилася на північно-східному краю деканату. Вона досить висувалася за означені межі. Капустинці у 1711 і 1775 рр. належали до Ягольницького, у 1721 р. – до Скальського деканатів. У 1747–1748 рр. у деканаті було 39 парафій[142], у 1749 р. – 38[143], у 1750 р. – 44[144], у 1751–1753 рр. – 42[145], у 1754 р. – 44[146], у 1755 р. – 43[147]. Крім названих вище парафій на 1730 р., до деканату в 1760 р. входили ще 24 парафії ліквідованого Язловецького деканату станом на 1730 р. та 3 (Помірці, Бровари, Криволука) парафії, місцем розташування котрих була територія колишнього Язловецького деканату. Ці три парафії, ймовірно, були новоствореними, оскільки раніше не належали до жодних деканатів. Деканат у 1747 р. нараховував 39 парафій, у 1760 р. – 44, коло 1775 р. – 45, після 1775 р. – 44. У 1775 р. зі складу парафій 1760 р. відсутні 2 (Бровари – одна з крайніх північно-західних парафій, Жижава – одна з крайніх південно-західних парафій, що перейшла до Городенківського деканату). Парафія, що у 1760 р. мала назву Нагірянка, у списку за 1775 р. іменується Ягольницькою міською. Новими парафіями в 1775 р., порівняно з 1760 р., є 3 (Червоногород, Кошилівці – одна з центральних парафій, що у 1730 р. належала до Язловецького деканату, Жнибороди – одна з крайніх західних парафій). Ця остання, можливо, новостворена. Східна межа деканату 1730 р., починаючи від крайньої північної парафії Глусте, йшла вниз по ріці Тупа до Дністра, західна межа, починаючи від Ниркова, що лежав на березі річки Джурин, униз річкою спускалася до Дністра і Дністром тягнулася до Заліщиків – крайньої південної парафії. Територія деканату з півночі на південь мала приблизно 23 км, з заходу на схід – приблизно 10–12 км. У 1760 р. деканат з півночі межував з Бучацьким (львів. част. спарх.), Ягольницьким, зі сходу

[142] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв., 4.
[143] Там само. – Арк. 5 зв.
[144] Там само. – Арк. 7.
[145] Там само. – Арк. 8 зв., 10, 11 зв.
[146] Там само. – Арк. 13.
[147] Там само. – Арк. 14 зв.

з Чортківським (львів. част. спарх.), Ягольницьким, Більчецьким деканатами, з півдня рікою Дністер творив по прямій приблизно 15 км південного кордону єпархії, з заходу межував з Городенківським (гал. част. єпарх.), Бучацьким деканатами. Парафія Червоногород не числиться в списках деканату за 1730 і 1760 рр., а міститься в списку парафій за 1775 р., і, як столична, – одна з крайніх західних парафій деканату.

На північ та схід від Городоцького деканату йшли парафії **деканату Чорноострівського**. Зі східного боку Городоцький деканат безпосередньо межував з чорноострівськими парафіями, з північного їх розділяла нейтральна смуга завширшки приблизно 8–14 км. Парафії Чорноострівського деканату були розбиті на три окремі групи. 11 (разом з 2-ма церквами Чорного Острова) знаходилися в межах приблизно 5–15 км довкола Чорного Острова. Парафія Війтівці відособлено була розташована на заході від Чорного Острова на віддалі 20-ти км. Ще 11 парафій вишикувані були в одну довгу (прибл. 40 км) пряму лінію. Ця лінія тягнулася з північного заходу на південний схід північним боком від Чорного Острова. 12 парафій обіймали простір на південь від Плоскирова. Найближча парафія від Плоскирова – Ружична (2–3 км), найдальша – Магнишівка (прибл. 18). Плоскирів був приблизно на відстані 16–18 км на південний схід від Чорного Острова. Так виглядала мережа парафій Чорноострівського деканату у 1760 р. Усіх парафій тоді нараховувалося 38. До деканату у 1725 р. належало с. Казимирець[148], у 1726–1731 рр. – с. Війтівці[149]. Вони є в складі деканату 1760 р. В списку деканатів за 1726–1734 рр. Чорноострівського деканату немає. У 1747–1750 рр. він мав 35 парафій[150], у 1751–1754 рр. – 36[151], у 1755 р. – 37[152]. Деканат наявний в списку близько 1775 р., але без означеного числа парафій. Протікаючи територією деканату з північного заходу на південний схід, Південний Буг ділив деканат на дві майже рівні частини – південну і північну. Остання північним краєм впиралася в річку Бужок. Столична парафія Чорний Острів

[148] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 217 зв.

[149] Там само. – Арк. 328.

[150] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв., 4, 5 зв., 7.

[151] Там само. – Арк. 8 зв., 10, 11 зв., 13.

[152] Там само. – Арк. 14 зв.

лежала на лівому березі Південного Бугу. У 1760 р. деканат з півночі творив приблизно 40 км північного кордону єпархії, зі сходу межував з Плоскирівським, Зіньківським, з півдня – із Зіньківським, Городоцьким, Сатанівським деканатами, із заходу частково межував з Городоцьким деканатом, частково – з незайманою територією, тобто, не належною до Львівської єпархії.

Східним сусідом Чорноострівського деканату був **деканат Плоскирівський**. Він, як і Чорноострівський, крайній північний деканат кам'янець-подільської частини єпархії. Лінія північного кордону єпархії, яку він у 1760 р. творив, по прямій становила приблизно 15 км і йшла у напрямку на південний схід. У 1730 р. деканат мав 22 парафії, у 1747–1748 рр. – 23[153], у 1749–1751 рр. – 27[154], у 1752 р. – 26[155], у 1753–1754 рр. – 28[156], у 1755 р. – 29[157], у 1760 р. – 30. За тридцять років число парафій збільшилося приблизно на третину. Впродовж цього часу деканат утратив 2 (Голешин, Гринівці) парафії, котрі невідомо до якого деканату були прилучені, і придбав 10 (Шумівці, Ружичанка, Карпівці, Баламутівка – південна частина деканату, Зарудця, Ходаківці, Тиранівка – північна частина, Кишківці, Лешнівець, Свиняни) інших. Цих десять парафій слід вважати новоутвореними, оскільки жодна раніше не входила до списків. Деканат знаходиться в переліку близько 1775 р., але без означеного числа парафій. Територією деканату з північного заходу на південний схід протікав Південний Буг. Він ділив деканат на південну і північну частини. Остання своєю північною межею впиралася в річку Бужок, а крайніми східними парафіями – в Меджибіж. Столична парафія Плоскирів була крайньою західною парафією деканату і розташовувалася на берегах Південного Бугу. Деканат у 1760 р. з півночі ще межував з Пилявецьким деканатом, зі сходу – з Пилявецьким, Меджибізьким, з півдня – із Зіньківським, Чорноострівським, із заходу – з Чорноострівським деканатами.

Меджибізький деканат був одним із північних деканатів кам'янець-подільської частини єпархії. У 1760 р. Південний Буг ділив деканат на дві частини: південно-західну і північно-східну. В

[153] Там само. – Арк. 2 зв., 4.
[154] Там само. – Арк. 5 зв., 7, 8 зв.
[155] Там само. – Арк. 10.
[156] Там само. – Арк. 11 зв., 13.
[157] Там само. – Арк. 14 зв.

першій, загалом зі столичною парафією Меджибіж, що лежала на його березі, містилося 6 парафій, решта були розташовані в північно-східній. Крайня північно-східна парафія деканату – Адамівці – знаходилася за 30 км від Меджибожа, крайня південно-західна – Копачівка – за 10 км. Східна межа північно-східної частини деканату фактично пролягала по лівому березі Південного Бугу, котрий тут тік в напрямку на північний схід, східна межа південно-західної частини була визначена річкою Вовк. До деканату у 1702 р. належало с. Бахматівці[158], у 1704 р. – с. Пирогівці[159], у 1711 р. – с. Пилява[160], у 1714 р. – с. Печиська[161], у 1715р. – села Русанівці[162], Дубове[163], у 1717 р. – м. Нова Пилява[164], у 1723 р. – м. Меджибіж[165]. З названих парафій: Русанівці у 1730 і 1760 рр. знаходилися у Меджибізькому деканаті; Меджибіж у 1730 і 1760 рр. – в Меджибізькому деканаті; Пилява у 1730 і 1760 рр. – в Пилявецькому деканаті; Бахматівці, Пирогівці, Печиська у 1730 і 1760 рр. – в Плоскирівському деканаті; Дубове у 1730 р. – в Летичівському, 1760 р. – в Бареському деканатах. У періоді між 1701 і 1708 рр. Меджибізький деканат формувався з 52 парафій. Приблизно у 1720–1721 рр. деканат було поділено, й частина парафій відійшла до Летичівського деканату[166]. У 1730 р. до деканату належали 23 парафії, у 1747–1749 рр. – 29[167], у 1750 р. –

[158] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 321 зв.

[159] Там само. – Арк. 361–361 зв.

[160] Там само. – Арк. 362.

[161] Там само. – Арк. 322 зв.

[162] Там само. – Арк. 323 зв.

[163] Там само. – Арк. 481 зв.

[164] Там само. – Арк. 443.

[165] Там само. – Арк. 322 зв.

[166] Там само. – Арк. 438 зв. (допоки Меджибізький д-т не було "поділено", парох Святоіллінської церкви м-ка Хмільник Летичівського д-ту віддавав пастирський провент за всі роки меджибізькому деканові, а з 1721 до 1726 р. – вже деканові летичівському); Там само. – Арк. 443 (у 1717 р. меджибізький декан о. Михайло Кардашевич посвятив Святоуспенську церкву в м. Нова Пилява, "бо на цей час те Намісництво (меджибізьке) ще не було поділене"); Там само. – Арк. 481 зв. (у 1715 р. с. Дубове належало до Меджибізького д-ту, а у 1726 р. – до Летичівського); Там само. – Арк. 321 зв. (у 1702 р. Йосиф Шумлянський рукоположив священика до с. Бахматівці, котре "на цей час", належало до Меджибізького д-ту); Там само. – Арк. 322 зв. (також у 1714 р. с. Печиська належало до Меджибізького д-ту).

[167] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3, 4, 5 зв.

30[168], у 1751–1752 рр. – 32[169], у 1753–1755 рр. – 31[170], у 1760 – 33. Повторюється картина примежного Плоскирівського деканату: за тридцять років число парафій деканату збільшилося рівно на третину. Деканат за цей час втратив тільки І (Меджибіж – церква св. Івана Богослова) парафію, але придбав новоутворених ІІ (Адамівці, Паплинці – крайні північні парафії деканату, Міхунки Лісні, Міхунки Польні, Булай, Щербани, Чехи – крайні парафії зі східного боку, Чортория, Чешківці, Динофівці, Любомирці). Меджибізький деканат знаходиться в списку деканатів близько 1775 р., але без означеного числа парафій. У 1760 р. з півночі межував з Пилявецьким, зі сходу – з Пилявецьким, Летичівським, Барським, з півдня – з Барським, із заходу – з Плоскирівським, Пилявецьким деканатами.

Існуючий список парафій **Пилявецького деканату** за 1730 р. містить лише 8 парафій. Можливо, він неповний, але, правдоподібно, більше парафій деканат тоді не мав, бо у 1726 р. його ще не існувало, і якраз наступних кілька років – це період його зорганізування в рамках греко-католицької єпархії. Деканат, однак, міг існувати ще до XVIII ст., і у 1697 р. м. Пилявці[171] саме до нього належало. У 1747–1749 рр. в деканаті було 24 парафії[172], у 1750 р. – 28[173], у 1751–1752 рр. – 30[174], у 1753–1754 рр. – 32[175], у 1755 р. – 33[176]. Список за 1760 р. подає 36 парафій деканату. В це число входило 8 (Рожни, Чудинівці, Березна, Куманівці, Пилява – три церкви, Пилява Сільська) парафій Летичівського деканату складу 1726 р. Територія Пилявецького деканату на той час була поділена меджибізькими парафіями на дві окремі частини. Одну (західну) з півдня і сходу обіймали парафії Плоскирівського і Меджибізького деканатів, друга (східна), що мала у себе такі парафії, як Рожни, Свічна, Думенки, Лозова, Угли, Чудинівці, Березна, Куманівці, Качанівка, Семки, Терешполь, Торчин, Скаржинці – обіймала простір на схід від меджибізьких парафій. Ця східна частина також

[168] Там само. – Арк. 7.
[169] Там само. – Арк. 8 зв., 10.
[170] Там само. – Арк. 11 зв., 13, 15.
[171] НМЛ. – Ркп-11, арк. 352 зв.
[172] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3, 4, 5 зв.
[173] Там само. – Арк. 7.
[174] Там само. – Арк. 8 зв., 10.
[175] Там само. – Арк. 11 зв., 13.
[176] Там само. – Арк. 15.

з півдня межувала з Летичівським, Барським, зі сходу – з Барським, Летичівським деканатами. Двома частинами своєї території деканат творив по прямій приблизно 20 км західного кордону, 30 км північного кордону і 15 км східного кордону єпархії. Деканат є в списку деканатів близько 1775 р., але без означеного числа парафій. Пилява була розташована на відстані приблизно 15 км на північ від Меджибожа. Далі на північ не сягала жодна зі столиць деканатів кам'янець-подільської частини єпархії.

Летичівський деканат продовжував своїми парафіями північний кордон єпархії. Цей кордон, чимало винесений Пилявецьким деканатом на північ, тим же деканатом прямовисно, приблизно 15 км спадав на південь, а потім уже Летичівським приблизно 25 км ішов на південний схід, певною мірою тримаючись річища Південного Бугу. До деканату в часи Варлаама Шептицького належала Летичівка[177], у 1718 р. – села Голенище[178] і Дубова[179], у 1721 р. – с. Чаплі[180] і містечко Хмільник[181], у 1721–1726 р. – с. Марківці[182], у 1723 р. – с. Куманівці[183], в періоді до 1730 р. – с. Пилява[184]. З названих парафій: Голенище і Дубова у 1730 р. знаходилися в Летичівському, у 1733 р. – в Дераженянському, а у 1760 р. – в Барському деканатах; Хмільник у 1730 і 1760 рр. – в Летичівському деканаті; Марківці і Чаплі у 1760 р. – в Летичівському деканаті; Куманівці у 1730 р. – в Летичівському, у 1760 р. – в Пилявецькому деканатах; Пилява у 1730 р. – в Летичівському, у 1760 р. – в Пилявецькому деканатах. У 1720–1721 рр. значна частина парафій Меджибізького деканату, який тоді було поділено, ввійшла до складу Летичівського. Можливо, ці парафії тоді становили основу недавно утвореного Летичівського деканату, хоч вищевміщені дані свідчать, що деканат уже був за урядування Варлаама Шептицького. Документи візитацій повідомляють про існування деканату у 1721–1726 рр.[185] У 1726 р. Летичівський деканат налічував 30 парафій. Вони були значно

[177] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 502 зв.
[178] Там само. – Арк. 481.
[179] Там само. – Арк. 365.
[180] Там само. – Арк. 324 зв.
[181] Там само. – Арк. 438 зв.
[182] Там само. – Арк. 435.
[183] Там само. – Арк. 365 зв.
[184] Там само. – Арк. 361.
[185] Там само. – Арк. 435, 438 зв., 481 зв.

віддалені одна від одної і обіймали велику територію. Від Меджибожа, центру сусіднього деканату, Летичів знаходився на віддалі 17 км в напрямку на південний схід. Крайня південно-східна парафія – Дубова – була приблизно 30 км від нього, північно-східна – Уладівка – приблизно 46 км, ще інші північно-східні – Хмільник та Куманівці – приблизно 30 км, а північно-західна Пилява – приблизно 28 км. Треба сказати, що така розкиданість парафій деканатів, а також частий перехід їх з одного деканату до іншого вказують на стадію формування деканатів як таких. А якраз тоді це й відбувалося по всій території кам'янець-подільської частини єпархії. У 1747–1748 рр. деканат мав 32 парафії[186], у 1749 р. – 33[187], у 1750–1753 рр. – 35[188], у 1754–1755 рр.[189] і у 1760 р. – 36. Склад парафій 1760 р., порівняно з 1726 р., дуже змінився. Із 30-ти парафій в деканаті тридцять років опісля залишилося лише 14 (Хмільник – церкви прор. Іллі і Покрови Пр. Богородиці, Горбасів, Клітища, Кудинка, Летичів – церква св. Арх. Михаїла, Новокостянтинів, Уладівка, Попівці, Порубинці, Суслівці, Щедрівці, Широка Гребля, Війтівці-Залетичівка). Ці парафії широким вигином, майже одна за одною йшли в напрямку на північний схід. Натомість додалися 22 парафії, які слід вважати новоутвореними, позаяк не входили раніше до жодних списків. Тільки 5 з них були недалеко (7–14 км) від Летичева з північного боку та Буцні – за 12 км на південному сході, решта розташувалися на північний схід. Фактично, у 1760 р. парафії деканату, починаючи від Летичева, розтягнулися вздовж берегів Південного Бугу приблизно на 60 км. Зі складу 1726 р. 8 (Березна, Чудинівці, Куманівці, Пилява – церкви св. Юрія, Покрови Пр. Богородиці, Успіння Пр. Богородиці, Пилява Сельська, Рожни) пішли на створення нового деканату – Пилявецького, 8 (Дяківці, Дубова, Голенище, Кожухів, Вишківці, Багринівці, Івче, Вербка) у 1760 р. числилися в списку парафій Баського деканату, а ще раніше, у 1733 р., п'ять перших з останніх восьми побували у складі парафій Деражнянського деканату. Летичівський деканат згаданий у списку близько 1775 р., але без визначеного числа парафій. Деканат у 1760 р. з півночі межував з Меджибізьким, Пилявецьким, зі сходу –

[186] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3, 4.

[187] Там само. – Арк. 5 зв.

[188] Там само. – Арк. 7, 8 зв., 10, 11 зв.

[189] Там само. – Арк. 13, 15.

ймовірно, з Вінницьким, з півдня – з Барським, із заходу – з Меджибізьким деканатами. Столична парафія Летичів була однією з крайніх західних парафій деканату.

Деражнянський деканат у 1733 р. мав прямокутну площу розмірами 20 (північ-південь) на 40 (захід-схід) км. Північний бік цього прямокутника своєю середньою частиною впирався в Летичів. Також 9 парафій цього деканату були вишикувані майже у пряму вертикальну лінію завдовжки 30 км. Верхній кінець її, парафія Кожухів, знаходилася на віддалі 40 км від Деражні на північному сході, нижній кінець, парафія Дубова, – на віддалі 32 км на південному сході. Дев'ять названих парафій творили лінію східного кордону деканату. Столиця деканату Деражня розташована була мало не у південно-західному куті згаданого прямокутника. Вона лежала на березі річки Вовк. До деканату в часи Атанасія Шептицького в період до 1730 р. належало с. Карачинці[190], котре теж є в списку парафій деканату за 1733 р. У 1733 р. деканат мав 22 парафії, у 1747–1750 рр. – 28[191]. У 1751–1753 рр. деканату не існувало. Тоді всі його парафії належали до Барського деканату[192]. У 1754–1755 рр. деканат відновився у своєму попередньому складі – 28 парафій[193]. У 1760 р. Деражнянського деканату знову не було. Всі його парафії складу 1733 р., за винятком Летичева і однієї з чотирьох церков міста Деражні, у 1760 р. входили до Барського деканату. Також зі згаданих двадцяти двох парафій складу 1733 р. 5 (Дяківці, Дубова, Голенище, Кожухів, Винниківці – крайні східні парафії) у 1726 р. належали до Летичівського деканату. Деражнянський деканат знаходиться в списку деканатів близько 1775 р., але без означеного числа парафій. Помічається, що Святомихайлівська церква м. Летичева як парафія у 1733 р. належала до Деражнянського деканату. Деканат у 1733 р. з півночі межував з Меджибізьким, Летичівським, зі сходу – з Браїлівським, Летичівським, з півдня – з Барським, із заходу – з Меджибізьким, Зіньківським деканатами.

Барський деканат між 1701 і 1708 рр. параховував 13 парафій. До деканату 14. 09. 1718 р. належало с. Бирлинці[194], 1721 р. –

[190] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 364 зв.
[191] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3, 4, 5 зв., 7.
[192] Там само. – Арк. 8–11 зв.
[193] Там само. – Арк. 13, 15.
[194] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 386 зв.

с. Комарівці[195], 1722 р. – с. Ольчедаїв[196], 1726 р. – с. Степанки[197], 1728 р. – с. Степанівка (Степанки)[198]. З названих парафій: Степанки у 1730 і 1760 рр. знаходилися в Барському деканаті; Комарівці (Коморівці) у 1726, 1760 рр. – в Барському; Бирлінці і Ольчедаїв у 1730 і 1760 рр. – в Копайгородському. У 1726 р., згідно з існуючим списком, було 18 парафій, з котрих 8 (Ходаки, Явтушківці Малі – дві південно-західні парафії, приблизно 15 км від Бару, Каричинці, Коморівці, Радївці, Волковинці – чотири північні парафії, приблизно 7–15 км від Бару, Кирилівці, Слобідка) не числилися в списку деканату за 1730 р. Нові парафії на 1730 р. були такі: Бар (Святовоскресенська, Святоуспенська церкви), Галузинці, Іванківці, Межирів, Мигалівці, Петрани, Слобідка, Степанки, Стодольці, Шийнці, Женишківці. Всі вони знаходилися довкола міста Бар у радіусі 5–25 км. У 1730 р. деканат налічував 22 парафії. Як столиця деканату, місто Бар було розташоване майже в центрі деканальної території. За винятком досить широкого південного і порівняно меншого північного секторів, де не було парафій, у всі боки від центру у радіусі приблизно 15–25 км розкидані парафії деканату. Деражня і Копайгород – центри найближчих сусідніх деканатів з півночі та півдня – знаходилися від Бару на відстані 25 км. У 1747 р. деканат мав 60 парафій[199], але наступного року від нього було забрано 16 на створення Снитківського деканату, тому у 1748–1749 рр. він мав 44 парафії[200], а у 1750 р. – 49[201]. У 1751 р. до деканату було приєднано весь Деражнянський деканат (28 парафій), і в цьому році число парафій зросло до 80[202]. У 1752 р. деканат теж мав 80 парафій[203], а у 1753 р. – 81[204]. У 1754 р. від Барського деканату було забрано всі парафії Деражнянського деканату, оскільки останній було відновлено. У цьому році Барський деканат нараховував 54 парафії[205], а

[195] Там само. – Арк. 300.
[196] Там само. – Арк. 395.
[197] Там само. – Арк. 385 зв.
[198] Там само. – Арк. 370.
[199] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.
[200] Там само. – Арк. 3 зв., 5.
[201] Там само. – Арк. 6 зв.
[202] Там само. – Арк. 8 зв.
[203] Там само. – Арк. 10.
[204] Там само. – Арк. 11 зв.
[205] Там само. – Арк. 13.

у 1755 р. – 56[206]. У 1760 р. Бареський деканат володів незвичною кількістю парафій – 88. З північного боку він поглинув весь Дераж-нянський деканат (20 парафій) складу 1733 р., 3 (Багринівці, Івче, Вербка) парафії Летичівського деканату складу 1726 р. В це число також увійшли всі парафії Бареського деканату складу 1730 р., за винятком Святоуспенської церкви міста Бар та Шиїнців. Решта 43 – це новостворені парафії, які в основному були довкола Бара в радіусі 25–30 км. Та декотрі від нього знаходилися дуже далеко: Трибухи – 45 км, Голодки – більше 50-ти км. Ця остання лежала на правому березі Південного Бугу, від Бара в напрямку на північний схід. Деканат знаходиться в списку близько 1775 р., але без означеного числа парафій. У 1760 р. він з півночі межував із Зіньківським, Меджибізьким, Летичівським, Пилявецьким, знову Летичівським, зі сходу, ймовірно, – з Вінницьким і Браїлівським, з півдня – з Копайгородським, Соколецьким, Снитківським, із заходу – зі Снит-ківським, Зіньківським, Меджибізьким, Летичівським деканатами.

Із заходу Дераж-нянський і Бареський деканати межували з **деканатом Зіньківським**. По своєму, цей останній був оточений з півночі парафіями Плоскирівського деканату, з північного заходу – тим же Плоскирівським деканатом та Чорноострівським, із заходу – Городоцьким, з південного заходу – Солобківським, з південного – Снитківським деканатами. До деканату у 1712 і 1721 рр. належало с. Хребтіїв[207], у 1713 р. – с. Карачіївці[208], в часи Варлаама Шеп-тицького і 23. 09. 1718 р. – Заїнці[209], у 1719 р. – с. Соколівка[210], у 1721 р. – с. Дашківці[211]. З названих парафій: Заїнці у 1730 і 1760 рр. знаходилися в Зіньківському деканаті; Соколівка у 1760 р. – в Зіньківському деканаті; Карачіївці у 1760 р. – в Снитківському; Дашківці у 1760 р. – в Бареькому; Хребтіїв у 1730 і 1760 рр. – в Соколецькому деканаті, майже на самому березі Дністра. У 1730 р. Зіньківський деканат мав 31 парафію, котрі рівномірно були розмі-щені на прямокутній площі розміром приблизно 25 на 40 км. Столич-на парафія Зіньків тоді була крайнім південним пунктом. Протягом

[206] Там само. – Арк. 14 зв.
[207] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 388 зв., 393 зв.
[208] Там само. – Арк. 393 зв.
[209] Там само. – Арк. 330 зв., 355 зв.
[210] Там само. – Арк. 308.
[211] Там само. – Арк. 366.

наступних тридцяти років відбулися лише незначні кількісні зміни у складі парафій. У 1747 р. деканат нараховував 34 парафії[212], у 1748 р. – 32 (2 парафії, правдоподібно, відійшли до новоствореного Снитківського деканату)[213], у 1749–1751 рр. – 30[214], у 1752 р. – 31[215], у 1753 р. – 30[216], у 1754–1755 рр. – 31[217]. Станом на 1760 р. деканат налічував 35 парафій, у числі котрих, крім 3 (Васильківці – перейшли до Чорноострівського деканату, Шарівка – невідомо куди, Зіньків – чомусь відсутній у списку парафій Зіньківського деканату за 1760 р.), були всі парафії деканату за 1730 р., а також інші 7 (Монастирок, Коржівці, Красносілка, Добрилівка, Соколівка, Виньківці Міські, Виньківці Передміські). З цих семи перші три парафії північної частини території деканату, дві виньківські парафії – крайні південні пункти деканату, Соколівка – одна з крайніх західних парафій деканату, котра чомусь теж є у списках парафій Солобківського деканату за 1730 і 1760 рр. В списку близько 1775 р. Зіньківський деканат згаданий як існуючий, лише без визначеного числа парафій.

Солобківський деканат з півночі межував із Зіньківським і Городоцьким деканатами, з заходу – з Городоцьким і Смотрицьким, з півдня – зі Смотрицьким і Кам'янець-Подільським, зі сходу – зі Снитківським і Зіньківським. Територія Солобківського деканату мала масмо довжиною приблизно 45 і шириною 5–15 км, кінці котрого були спрямовані на північний захід та південний схід. Столична парафія Солобківці розташована на північно-західному краю. Не цілих 10 км від неї знаходилася столиця сусіднього деканату – Зіньків. До деканату у 1729 р. належало с. Бистриця[218]. Ця парафія у 1760 р. входила до Снитківського деканату. У 1730 р. деканат формувався з 25 парафій, у 1747–1749 рр. – з 27[219], у 1750 р. – з 28[220], у 1751–1752 рр. – з 32 (число парафій могло зрости

[212] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.
[213] Там само. – Арк. 4.
[214] Там само. – Арк. 6, 7 зв., 8 зв.
[215] Там само. – Арк. 10.
[216] Там само. – Арк. 11 зв.
[217] Там само. – Арк. 13, 14 зв.
[218] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 323.
[219] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3, 4, 5 зв.
[220] Там само. – Арк. 7.

за рахунок 2 парафій Смотрицького, 1 парафії Кам'янецького, 1 парафії Снитківського деканатів)[221], у 1753 р. – з 36[222], у 1754–1755 рр. – з 35[223], у 1760 р. – з 37. Всі парафії складу 1730 р., крім Кадиївки (перейшла до Городоцького деканату), числилися в списку за 1760 р. В цьому році деканат мав також ще 13 (Андріївка, Франівці, Кожелівка Мала, Миціївці Старі, Плоскірівка, Покутинці Нагірні, Проестківка, Проестків Майданський, Проестків Пилипський, Семаківка, Солобківці – четверта міська церква, Томашівка – друга церква, Вихрівка) парафій. Ці нові парафії були розміщені у межах описаної території і можна вважати їх новостворюваними. В списку близько 1775 р. деканат згаданий як існуючий, лише без визначеного числа парафій.

Територія, яку у 1760 р. обіймав **Снитківський деканат**, була приблизно 35 км у довжину і 10–25 км у ширину. Сам деканат був розташований так, що продовжував територію Солобківського деканату на південний схід. Столиця деканату Снитків знаходилася окремішньо від своїх парафій у південно-східному куті. З усіх боків його оточували парафії Соколецького деканату. У 1730 р. до деканату належало с. Татариська[224]. Ця парафія у 1760 р. входила до Солобківського деканату. В списку парафій деканату за 1760 р. парафії Снитків чомусь немає, а всіх парафій за деканатом числилося тоді 37. У згаданому році деканат із заходу межував зі Солобківським і Кам'янець-Подільським, з півдня і південного сходу – з Соколецьким, зі сходу і північного сходу – з Барським, з півночі – з Зіньківським деканатами. У 1727 р. Снитківського деканату не існувало, оскільки в той час Снитків, як парафія належав до Копайгородського деканату. Снитківського деканату в списку за 1730 р. немає, проте тоді він міг уже існувати. Також немає його в списку за 1747 р., бо тоді деканату не існувало[225]. Він з'явився вперше чи був відновлений щойно у 1748 р. і формувався з 16 парафій Барського деканату складу 1747 р., 8 парафій Соколецького складу 1747 р., 2 парафій Зіньківського складу 1747 р. та 4 інших і разом нараховував 30[226],

[221] Там само. – Арк. 8 зв., 10.
[222] Там само. – Арк. 11 зв.
[223] Там само. – Арк. 13, 14 зв.
[224] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 192 зв.
[225] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2–3.
[226] Там само. – Арк. 4.

У 1749 р. мав також 30 парафій[227], у 1750 р. – 31[228], у 1751–1754 рр. – 30[229], у 1755 р. – 29[230]. У списку близько 1775 р. Спитківський деканат є, але без визначеного числа парафій.

Наступним, після Кам'янець-Подільського, крайнім південним деканатом єпархії був **деканат Китайгородський**. Південна межа цього деканату йшла берегом Дністра приблизно 30 км. Лінія південної межі Кам'янець-Подільського деканату, котра також тягнулася вздовж берега Дністра, мала приблизно 40 км. Китайгородський деканат із заходу і півночі межував з Кам'янець-Подільським, зі сходу – з Соколецьким деканатами. Його парафії були розміщені на площі приблизно 35 (захід-схід) на 20 (північ-південь) км. Китайгород як столиця деканату знаходився у західній частині, на відстані приблизно 12 км від міста Кам'янець-Подільського. У 1730 р. деканат мав 27 парафій, у 1747 р. – 31[231], у 1748–1751 рр. – 32[232], у 1752–1755 рр. – 34[233], у 1760 р. 35. Усі парафії складу 1730 р., без винятку, числяться в списку за 1760 р., а також новоутворених 8 (Бакота, Бодачівка, Дурняківка, Гораївка – один з крайніх південних пунктів деканату, Яцківці – крайній північний пункт, Яруга – одна з крайніх південно-західних парафій, Ковалівка, Кривчани). У списку близько 1775 р. Китайгородський деканат є, але без визначеного числа парафій.

Лінію південної межі єпархії берегом Дністра після Китайгородського деканату продовжував **деканат Соколецький**. По прямій це було приблизно 22 км. Соколецький деканат із західного боку межував з Китайгородським, з північного – з Кам'янець-Подільським, Спитківським, Барським, Копайгородським, зі сходу – з Копайгородським деканатами. До деканату у 1712 р. належало с. Струхи[234], в часи Варлаама Шептицького і у 1730 р. – с. Хребтіїв[235], 07. 03. 1721 р. – с. Пеське[236], у 1724 р. – Курилів[237], у 1726 р. –

[227] Там само. – Арк. 6.
[228] Там само. – Арк. 7 зв.
[229] Там само. – Арк. 9, 10, 11 зв., 13.
[230] Там само. – Арк. 14 зв.
[231] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.
[232] Там само. – Арк. 4, 5 зв., 7, 8 зв.
[233] Там само. – Арк. 10, 11 зв., 13, 14 зв.
[234] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 378.
[235] Там само. – Арк. 506, 393 зв.
[236] Там само. – Арк. 394.
[237] Там само. – Арк. 508.

с. Вахнівці[238], 06. 04. 1728 р. – с. Ломачинці[239]. З названих парафій: Хребтів у 1712 і 1721 рр. входив до складу Зіньківського деканату[240] (можливо, це інший населений пункт під тою самою назвою), у 1760 р. – до Соколецького; Струхи (Струги) у 1730 р. – до Соколецького, у 1760 р. – до Снитківського; Пеське у 1730 р. – до Соколецького, у 1760 р. – до Снитківського; Курилів у 1730 і 1760 рр. – до Соколецького; Ломачинці у 1760 р. – до Снитківського; Вахнівці у 1730 і 1760 рр. – до Китайгородського деканату. У 1730 р. деканат мав 26 парафій. Крайня південна парафія Зелені Курилівці і крайня північна – Калюс були одна від одної на відстані приблизно 36 км. Крайня західна парафія – Соколець, що була столицею деканату, і крайня східна – Вербовець знаходилися між собою на відстані приблизно 27 км. У 1747 р. деканат формувався з 40 парафій[241], але наступного 1748 р. він утратив 8 на користь Снитківського деканату, тому нараховував лише 32[242]. У 1749 р. в деканаті було 30 парафій[243], у 1750–1753 рр. – 31[244], у 1754–1755 рр. – 32[245], у 1760 р. – 29. Межі деканату 1760 р., порівняно з 1730 р., дуже змінені. Такі парафії, як Глібів, Калюс, Капустяни, Карачиївці, Куча, Літнівці, Пеесць, Струга, можливо, Кружківці, що обіймали половину всієї території деканату 1730 р. (північна частина), перейшли до Снитківського деканату. Решта залишилася, і до них додалися ще 12 (Березівка, Долиняни, Дурняки, Джурджівка, Калуги, Кривохижинці, Курашівці, Посухів, Рудківці, Супівка, Татари, Житинки) новоутворених (окрім Посухова, що раніше належав до Копайгородського деканату). Завдяки цим останнім площа деканату розтяглася більше на схід, досягнувши Снитківа. В списку близько 1775 р. деканат згаданий як існуючий, лише без визначеного числа парафій.

Копайгородський деканат у 1730–1760 рр. своєю площею нагадував квадрат приблизно 30 на 30 км. Південна межа деканату була паралельна до дністровського річища і знаходилася від нього на відстані 25–30 км. З південно-західного і західного боків деканат

[238] Там само. – Арк. 262.
[239] Там само. – Арк. 387 зв.
[240] Там само. – Арк. 388 зв., 393 зв.
[241] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв.
[242] Там само. – Арк. 4.
[243] Там само. – Арк. 5 зв.
[244] Там само. – Арк. 7, 8 зв., 10, 11 зв.
[245] Там само. – Арк. 13, 14 зв.

межував з Могилівським, Соколецьким і Снитківським, з північно-західного та північного – з Барським, зі сходу – з Шаргородським, з півдня – з Могилівським деканатами. Західну межу творили 10 парафій, які одна за одною вишикувалися на 22 км вздовж річки Лядова з півночі на південь. За 10 км на захід від цієї лінії була ще одна парафія деканату – Посухів. Столична парафія Копайгород – одна з крайніх східних парафій. До деканату у 1711 р. належало с. Сказинці[246], у 1724 р. – с. Говори[247], у 1726 р. – с. Попелюхи[248], у 1727 р. – с. Перепільчинці[249], 28. 05. 1727 р. – с. Ковалівка[250], у 1728 р. – села Кошаринці[251] і Заборознівці[252]. З названих парафій: Сказинці у 1730 і 1760 рр. знаходилися в Соколецькому деканаті; Говори у 1760 р. – в Барському; Кошаринці у 1727, 1730 і 1760 рр. – в Копайгородському; Попелюхи у 1727 р – в Копайгородському, у 1730 і 1760 рр. – в Могилівському; Перепільчинці у 1730 і 1760 рр. в Шаргородському; Заборознівці у 1760 р. – у Снитківському деканаті. У 1727 р. в деканаті, за списком, було 30 парафій, з котрих, крім 14 (Михайлівці, Гуле, Копищів – група крайніх західних парафій, котрі у 1760 р. належали до Барського деканату, Бахтин, Богушівка, Петримани, Снитків, Жабинці – група крайніх західних парафій, котрі у 1760 р. належали до Снитківського деканату, Курашівці, Кривохижинці, Татарища – група крайніх західних парафій, котрі у 1760 р. належали до Соколецького деканату, Перекоринці, Попелюхи – дві крайні південно-західні парафії, котрі у 1730 і 1760 рр. належали до Могилівського деканату, Мальчевці – крайня північна парафія), решта містилася в списку за 1730 р. Нові парафії тут були такі: Качмазів, Каришків, Матійків, Обухів, Попівці, Премощаниця, Володіївці – сім парафій, що були розташовані довкола Копайгорода в радіусі 5–12 км; Посухів, що знаходився на відстані 20 км від Копайгорода з південно-західного боку і котрий у 1760 р. належав до Соколецького деканату; Гальчинці, Грабівці. У 1730 р. деканат нараховував 26 парафій, у 1747–1748 рр. – 28[253], у 1749 р. –

[246] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 378–380.
[247] Там само. – Арк. 369.
[248] Там само. – Арк. 341.
[249] Там само. – Арк. 365 зв.
[250] Там само. – Арк. 357 зв.
[251] Там само. – Арк. 344 зв.
[252] Там само. – Арк. 357 зв.
[253] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3, 4.

29[254], у 1750–1753 рр. – 31[255], у 1754–1755 рр.[256] і 1760 р. – 33. Всі парафії складу 1730 р., крім 2 (Матійків – невідомо куди приєднаний, Посухів – перейшов до Соколецького деканату) є у списку парафій деканату за 1760 р., а також інші 9 (Немерче, Плоске, Хрепівка, Каришків Новий, Млинівці, Шипінки, Згорайці, Берлач, Носківці) новоутворених. З цих дев'яти парафій перші дві – крайні південні пункти деканату, остання – крайній північно-східний пункт. 2 (Качмазів, Каришків) парафії складу 1730 р. у 1726 р. знаходилися у складі Шаргородського деканату. В списку близько 1775 р. деканат згаданий як існуючий, лише без визначеного числа парафій.

До **Шаргородського деканату** в часи Варлаама Шептицького належало с. Копистерин[257], у 1724 р. – м. Козинці[258], у 1730 р. – с. Шендерівка[259], 17. 04. 1731 р. – с. Лука[260]. З названих парафій: Копистерин у 1730 і 1760 рр. знаходився в Шаргородському деканаті; Козинці у 1730 р. – в Шаргородському; Шендерівка у 1760 р. – в Шаргородському; Лука у 1726, 1730 і 1760 рр. – в Шаргородському деканаті. У 1726 р. в деканаті, за існуючим списком, було 23 парафії, з котрих, крім 8 (Борівка, Мервінці – дві крайні південні парафії, розташовані на берегах рік Бушанка і Мурафа, що знаходилися від Шаргорода на відстані, відповідно, 30 і 40 км, котрі у 1730 р. належали до Ямпільського деканату, Вербка – крайня південно-східна парафія, що лежала на березі річки Марківка і була від Шаргорода на відстані 60 км, котра у 1730 р. належала до Ямпільського деканату, Марківка, чи, інакше, Луг – крайня південно-східна парафія, що лежала на березі однойменної річки і була від Шаргорода на відстані 55 км, котра у 1730 р. належала до Брацлавського деканату, Довгівці, що у 1760 р. належали до Шаргородського деканату, Качмазів, Каришків – дві крайні північно-західні парафії, що були недалеко від Шаргорода, котрі у 1730 р. належали до Копайгородського деканату, Дяківка), всі решта містилися в списку парафій деканату за 1730 р. Нові парафії тут: Черемошна, Мурафа

[254] Там само. – Арк. 6.
[255] Там само. – Арк. 7 зв., 8 зв., 10, 11 зв.
[256] Там само. – Арк. 13, 15.
[257] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 333 зв.
[258] Там само. – Арк. 420 зв.
[259] Там само. – Арк. 384.
[260] Там само. – Арк. 394 зв.

(три церкви), Дерепчин, Шпиків, Следі, Рахни, Григорчинці, Хоменки, Тимонівка (у 1726 р. належала до Брацлавського деканату), Козинці – всіх дванадцять, що знаходилися від Шаргороду на північний схід, схід і південний схід на відстані 10–80 км; Неаполітанки, Володівці – дві парафії, що знаходилися від Шаргорода на південь на відстані 10–20 км; Копистерин – парафія, що знаходилася від Шаргорода на північ на відстані 15 км; Телелинці, Перепільчинці, Копатівці – три парафії, що знаходилися від Шаргорода на північний захід і південний захід на відстані 10–20 км; Шаргород-Передмістя (дві церкви). Всіх парафій у 1730 р. деканат мав 35. Більшість із них у класичний спосіб були розміщені довкола деканального центру в радіусі 35-ти км. Окремі ж своїм місцезнаходженням свідчили про малозаселеність регіону в даному періоді. Наприклад, Копіївка була від Шаргорода на відстані 45 км на схід, Василівка – 75 км на схід, Григорчинці – 60 км на північному сході, Тимонівка – 60 км на південному сході, Куниче – 70 км на південному сході, Козинці – 80 км на південному сході. Відстань між північно-західною парафією деканату Телелинці і південно-східною Козинці сягала до 100 км. Протягом наступних 30-ти років у парафіяльній сітці деканату відбулися великі зміни, і це насамперед через швидку колонізацію цього краю. У радіусі приблизно 20 км довкола Шаргорода постали нові 16 (Березівка – церква Введення в храм Пр. Богородиці, Довжок, Деребчинка, Довгівці, Калитинка, Клекотина, Копистирин – церква Покрови Пр. Богородиці, Мурафа – церква св. Хреста, Носиківка, Пасинки, Писарівка, Плебанівка, Покутинє, Серб'янці, Шендерівка, Тропівці) парафій, котрі увійшли до деканату. Натомість відійшло від деканату 14 (Черемошна, Григорчинці, Копіївка, Козинці, Красне Нове, Красне Старе, Куниче, Рахни, Следі, Шаргород – одна з п'яти церков, Шпиків, Тимонівка, Василівка, Володівці) парафій із давнього складу, саме ті парафії, котрі знаходилися далеко від столичного центру. У 1747 р. в деканаті було 28 парафій[261], у 1748–1749 рр. – 31[262], у 1750–1755 рр. – 32[263], у 1760 р. – 37, а в списку близько 1775 р. його названо як існуючий, лише без визначеного числа парафій. У 1760 р. деканат з півночі

[261] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.

[262] Там само. – Арк. 4, 5 зв.

[263] Там само. – Арк. 7, 8 зв., 10, 11 зв., 13, 15.

межував з Копайгородським, ймовірно, Браїлівським, зі сходу ймовірно, з Красненським, Брацлавським, Комаргородським, з півдня – з Могилівським, ймовірно, Ямпільським деканатами.

Після Соколецького деканату, південним краєм йшли парафії **Могилівського деканату**. На цьому відтинку лінія південної межі єпархії, яка продовжувала триматися ріки Дністер, дорівнювала 40 км і діагонально повертала на південний схід. Столична парафія Могилів знаходилася на березі Дністра. Всі парафії деканату були розташовані у паралельній Дністру смузі 20 км. До деканату в часи Варлаама Шептицького належали села Зван[264] і Серби[265], у 1723 р. – с. Бандишівка[266], у 1724 р. – с. Григорівка[267], 15. 08. 1724 р. – с. Козлів[268], у 1727–1730 р. – с. Следі[269], у 1729 р. – с. Погоріла[270] та, ймовірно, у 1715 р. – м. Могилів[271]. З названих парафій: Зван (Жван) у 1730 і 1760 рр. знаходився в Соколецькому деканаті; Серби у 1726 і 1730 рр. – у Могилівському; Бандишівка у 1726 р. – в Могилівському, у 1730 р. – в Ямпільському; Григорівка у 1726, 1730 і 1760 рр. – у Могилівському; Козлів у 1730 і 1760 рр. – у Могилівському; Погоріла у 1730 і 1760 рр. – у Могилівському; Могилів у 1726, 1730 і 1760 рр. – у Могилівському. Між 1701 і 1708 рр. Могилівський деканат параховував 15 парафій. У 1726 р. в деканаті, за існуючим списком, було 22 парафії, з котрих, крім 5 (Нишівці, Ольчедаїв – дві крайні західні парафії, котрі у 1760 р. вже знову належали до Могилівського деканату, Бантишівка – крайня східна парафія, що у 1730 р. знаходилася в Ямпільському деканаті, Михайлівці, Суботівка – дві крайні південні парафії, що були розташовані на березі Дністра), решта містилися в списку парафій деканату за 1730 р. Нові парафії: Попелюхи, Перекоринці – дві крайні північні парафії, що у 1726 р. знаходилися в Копайгородському деканаті; Ярошів (дві церкви), Козлів – три крайні південно-західні парафії; Криченівка, Следі, Сугаки – три крайні північно-східні парафії; Садківці – крайня південна парафія; Погоріла. Всіх парафій деканат

[264] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 365 зв.
[265] Там само. – Арк. 381.
[266] Там само. – Арк. 377 зв.
[267] Там само. – Арк. 381.
[268] Там само. – Арк. 394.
[269] Там само. – Арк. 381 зв.
[270] Там само. – Арк. 383 зв.
[271] Там само. – Арк. 510 зв.

у 1730 р. параховував 27, і всі вони, крім 2 (Следі, Серби – невідомо куди відійшли), належали до деканату і у 1760 р. У 1760 р. деканат володів також ще іншими 20 (Бернашівка, Борщівці, Чаринці, Ястрібна – дві церкви, Юрківці, Карпівка, Коньова, Лядова – дві церкви, Нагоряни, Немія, Нишівці, Ольчедаїв, Пледяни, Рівне, Слобода Яришівська, Слобода Слишківська, Садове, Сказинці, Жрайлівці) парафіями, котрі слід зараховувати до новоутворених. Ці останні, однак, не розширили межі деканату, лише збільшили густоту парафій. У 1747 р. деканат мав 38 парафій[272], у 1748 р. – 37[273], у 1749–1753 рр. – 39[274], у 1754–1755 рр. – 40[275], у 1760 р. – 45, а в списку близько 1775 р. він згаданий як існуючий, лише без визначеного числа парафій. У 1760 р. деканат з півночі межував із Соколецьким, Копайгородеським, Шаргородеським, зі сходу – з Шаргородеським, ймовірно, Ямпільським, з заходу – із Соколецьким деканатами.

Наступний південний деканат після Могилівського – **деканат Ямпільський**. У 1721 р. Ямпільський і Рашківський деканати разом мали 10 парафій. У 1730 р. в Ямпільському деканаті відстань між крайньою західною парафією (Грушка) і крайньою східною (Марківка – ця парафія, можливо, повторюється в списку Брацлавського деканату за 1730 р.) становила 55 км, а між крайньою північною (Рожнятівка) і крайньою південною (Цекинівка) – 45 км. Ямпіль – столиця деканату – розташований на березі Дністра. Майже всі парафії також знаходилися по берегах річок, яких тут багато. Наприклад, західним краєм, уздовж річки Мурафи, починаючи від устя, йшли парафії Біла, Газбіївка, Буша, Мервинці, Бандишівка, Грушка (церква св. Дмитрія), Чернівці. На берегах Бушанки, котра пропливала серединою деканату, знаходилися Бабчинці, Борівка і Рожнятівка. Ямпіль, Клембівка, Стіна були на річці Русава. Дзигівка 5 км із західного боку від Русави. У східній частині деканату парафія Качківка була на Яланці, а Вербка і Марківка – на Марківці. Крайня південна парафія деканату Цекинівка – на березі Дністра. У 1726 р. Ямпільського деканату не існувало, оскільки в той час парафія Ямпіль та інші 4 (Буша, Цекинівка, Качківка, Клембівка)

[272] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.

[273] Там само. – Арк. 4.

[274] Там само. – Арк. 5 зв., 7, 8 зв., 10, 11 зв.

[275] Там само. – Арк. 13, 15.

парафії складу 1730 р. належали до Рашківського деканату. Також 3 (Борівка, Мервинці, Вербка) парафії цього складу у 1726 р. знаходилися в Шаргородському деканаті. У 1730 р. в деканаті було 19 парафій, у 1747 р. – 36[276] (число могло зрости за рахунок частини Шаргородського деканату, хоч парафіями останнього однаково могли скористатися й інші сусіди), у 1749 р. – 38, у 1750 р. – 42[277], у 1751–1752 рр. – 44[278]. У 1748–1749 і 1753–1755 рр.[279] деканат практично не належав до Львівської єпархії. Про 1760 р. немає даних. У 1764 р. він мав 53 парафії, у 1772 р. – 55. Із заходу межував з Могилівським, з півночі – з Шаргородським, з півдня і південного сходу – з Рашківським деканатами, а також зі сходу, можливо, з Комаргородським деканатом. Південним краєм він впирався в Дністер і творив лінію південного кордону єпархії по прямій приблизно 35 км.

Південну границю єпархії вздовж Дністра після Ямпільського деканату продовжував **деканат Рашківський**. Від Кіпиці до Рибиці по прямій це становило 60 км. До деканату у 1711 р. належало с. Цекинівка[280], у 1721 р. – Рашків[281], у 1723 р. – с. Чернявка[282], прибл. у 1723–1726 рр. – с. Шершинці[283], у 1725–1726 рр. – с. Загнітків[284], у 1726 р. – села Білочин[285], Клембівка[286], Хрустова[287], прибл. у 1727–1731 рр. – с. Підоймина[288], у 1729 р. – с. Молокіш Новий[289], у 1730 р. – с. Трибусівка[290]. З названих парафій: Рашків, Шершинці, Загнітків, Білочин, Хрустова, Підоймина, Молокіш Новий, Трибусівка у 1730 р. знаходилися в Рашківському деканаті; Цекинівка, Клембівка у 1730 р. – в Ямпільському деканаті.

[276] Там само. – Арк. 3.
[277] Там само. – Арк. 7 зв.
[278] Там само. – Арк. 8 зв., 10.
[279] Там само. – Арк. 3 зв.–6, 11–15.
[280] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 433.
[281] Там само. – Арк. 373.
[282] Там само. – Арк. 330 зв.
[283] Там само. – Арк. 330 зв.
[284] Там само. – Арк. 493 зв.
[285] Там само. – Арк. 373.
[286] Там само. – Арк. 494.
[287] Там само. – Арк. 493 зв.
[288] Там само. – Арк. 375.
[289] Там само. – Арк. 373 зв.
[290] Там само. – Арк. 375 зв.

У 1721 р. Рашківський і Ямпільський деканати разом мали 10 парафій. У 1726 р. деканат, за існуючим списком, мав 30 парафій, з котрих, крім 5 (Буша, Ямпіль, Цекинівка, Качківка, Клембівка – група крайніх північно-західних парафій, котрі у 1730 р. знаходилися в Ямпільському деканаті), всі решта містилися в списку деканату за 1730 р. Нові парафії: Кісниця, Трибусівка, Піщана – три крайні північно-західні парафії, Грабова, М'якіївка, Молокіш, Підоймина, Рашків (церква Успіння Пр. Богородиці), Шарацеї. Всіх парафій деканат у 1730 р. мав 34, значна частина знаходилася поблизу Дністра. Та в деканаті були і дуже віддалені парафії. Відстань між парафіями Кісниця (захід) і Сарвань (схід) дорівнювала 120 км, а між Цибулівкою (північ) і Рибницею (південь) – 70 км. Столиця деканату, Рашків, знаходилася на березі Дністра. У 1749 р. в деканаті було 37 парафій, у 1750 р. – 35[291], у 1751 р. – 41[292], у 1752 р. – 42[293]. У 1747–1749 і 1753–1755 рр.[294] деканат практично не належав до Львівської єпархії. Про 1760 р. немає даних. У 1764 р. він мав 44 парафії, у 1772 р. – теж 44. Із заходу межував з Ямпільським, з півночі – з Ямпільським, Брацлавським, зі сходу – з Брацлавським деканатами.

Браїлівський деканат наближався своїми парафіями до північного кордону єпархії. З півночі і північного заходу він межував з Летичівським, із заходу – з Барським, з південного заходу – з Копайгородським, з півдня – з Шаргородським, зі сходу – з Немирівським та Вінницьким деканатами. Браїлів лежав у західній частині деканату, а всі парафії – на північ, південь і схід від нього. Крайня північна, Бруслинів, була від Браїлова на відстані 35 км, крайня східна – Кліщів – на відстані 30 км, крайня південна – Тарасівка – на відстані 22 км. До деканату у 1724 р. належало с. Селиська[295], у 1728 р. – с. Нітовці[296] і, правдоподібно, у 1718 р. містечко Браїлів[297]. З названих парафій: Браїлів у 1730 р. знаходився в однойменному деканаті. У 1726 р. тут, за наявним списком, було

[291] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 7 зв.
[292] Там само. – Арк. 9.
[293] Там само. – Арк. 10.
[294] Там само. – Арк. 2–6, 11–15.
[295] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 359.
[296] Там само. – Арк. 366 зв.
[297] Там само. – Арк. 330.

13 парафій, і всі вони залишилися і в 1730 р. Нові парафії: Тарасівка, Станіслав, Жмеринка Мала, Жмеринка Велика, Потік (дві церкви), Ворошилівка. Демидівка – вісім парафій, що лежали на південь і схід від Браїлова і знаходилися на відстані 8–22 км від нього; Курилівці – крайня західна парафія; Бруслинів – крайня північна парафія, котра у 1726 р. належала до Вінницького деканату; Вонячин, що у 1726 р. належав до Вінницького деканату; Ділів. У 1730 р. деканат мав 25 парафій. У 1747 р. він формувався зі 40 парафій[298], у 1749 р. – з 42, у 1750 р. – з 46[299], у 1751 р. – з 49[300], у 1752 р. – з 48[301]. У 1748–1749 і 1753–1755 рр.[302] деканат практично не належав до Львівської єпархії. Даних про 1760 р. немає. У 1764 р. мав 56 парафій, у 1772 р. – 55.

Горішнім краєм єпархії після Летичівського йшов **деканат Вінницький**. Довжина північного кордону, що його цей деканат своїми парафіями творив, становила по прямій не цілих 40 км. На маленькому північно-західному відтинку деканат межував з Летичівським, з заходу і півдня – з Браїлівським, з півдня – з Немирівським деканатами. Зі східного боку деканату йшла незайнята смуга 20–35 км, відтак починалася західна межа Кальницького деканату. Столиця деканату Вінниця містилася на берегах Південного Бугу і була однією з крайніх західних парафій деканату. Від неї на північ за 25 км знаходилася парафія Гущинці, на північний схід за 40 км – парафія Самгород, на схід за 20 км – парафія Кохапівка, на південний схід за 15 км – Комарів і Тростянець. Ці відстані орієнтовно вказують на розміри території деканату, де у 1730 р. було 25 парафій. Згідно з існуючим списком, у 1726 р. в деканаті було 24 парафії, з котрих, крім 4 (Вонячин – у 1730 р. входив до складу Браїлівського деканату, Бруслинів – крайня північно-західна парафія, що у 1730 р. входила до складу Браїлівського деканату, Пітовці (Півтовці), Скуринці), всі решта містилися в списку за 1730 р. Нові парафії: Гущинці, Мізяків – дві крайні північні парафії, Лесіївка, Прилуки-Нове Місто (церква Преєв. Трійці), Турбів – три крайні північно-східні парафії. У 1719 р. до деканату належало

[298] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.
[299] Там само. – Арк. 7 зв.
[300] Там само. – Арк. 8 зв.
[301] Там само. – Арк. 10.
[302] Там само. – Арк. 3 зв.–6, 11–15.

с. Коханівка[303], у 1721–1723 рр. – с. Дашківці[304], у 1723–1724 рр. – с. Салаше[305]. З названих парафій: Коханівка, Дашківці, Салаше у 1726 і 1730 рр. знаходилися у Вінницькому деканаті. У 1747 р. деканат нараховував 41 парафію[306], у 1749 р. – 47, у 1750 р. – 46[307], у 1751 р. – 48[308], у 1752 р. – 49[309]. У 1748–1749 і 1753–1755 рр.[310] він практично не належав до Львівської єпархії. Даних про деканат 1760 р. немає. У 1764 р. деканат мав 61 парафію, у 1772 р. – 60.

Лінія північної межі, що дійшла до парафії Самгород Вінницького деканату, тут різко обривалася. **Немирівський деканат** був сусіднім у напрямку на схід, та верхня його межа починалася там, де проходила південна межа Вінницького. Таким чином, лінія північної межі єпархії, яку продовжували парафії Немирівського деканату, була опущена на 45 км нижче від попередньої і мала довжину приблизно 60 км. У 1730 р. Немирівський деканат на малому північно-західному відтинку межував із Вінницьким, на заході – з Браїлівським, на південно-західному і південному – з Шаргородським, Брацлавським, на сході – з Уманським, Кальницьким деканатами. Південну межу деканату визначало річище Південного Бугу, східну – річка Соб. Столиця деканату Немирів – одна з крайніх західних парафій деканату. Крайніми від столиці парафіями були: Бубнівка (південно-східний кут) – 45 км, Бондури (схід) – 45 км, Соколець (південь) – 15 км, Вороновиця (північно-західний кут) – 20 км. До деканату у 1715 р. належали Ометинці[311], у 1717 р. – с. Ковалівка[312], у 1728 р. – с. Остолопів[313]. З названих парафій Ометинці, Ковалівка у 1726 і 1730 рр. знаходилися в Немирівському деканаті; Остолопів (Товстолопів) у 1726 р. – в Немирівському деканаті. Є дані про існування деканату 24. 04. 1722 р.[314] У 1726 р. деканат, згідно з

[303] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 464.
[304] Там само. – Арк. 360 зв., 327 зв.
[305] Там само. – Арк. 461.
[306] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.
[307] Там само. – Арк. 7 зв.
[308] Там само. – Арк. 9.
[309] Там само. – Арк. 10.
[310] Там само. – Арк. 3 зв.–6, 11–15.
[311] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 327.
[312] Там само. – Арк. 471–472.
[313] Там само. – Арк. 357 зв.– 358.
[314] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 24.

існуючим списком, мав 28 парафій, з котрих, крім 11 (Дашава – дві церкви, Кальник, Іллінці, Париївка, Білки, Жорнища – група крайніх північно-східних та східних парафій, що у 1730 р. належали до Кальницького деканату, Криківці, Сорокотяжинці – дві парафії, що були від Немирова на відстані 8–12 км на схід, Війтівці – парафія, що була від Немирова на відстані прибл. 15 км на північ, Товстолюпів), всі решта містилися в списку за 1730 р. Нові парафії: Саливонці, Мельниківці, Райгород, Кузьминці, Бубнівка – п'ять парафій, що знаходилися від Немирова на відстані 5–35 км на схід і південний схід: Соколець – прибл. за 15 км на південь; Дубовець, Потуш – прибл. за 15 км на північний захід; Немирів (Святомихайлівська, Успенська, Святотроїцька церкви). У 1730 р. в деканаті було 27 парафій, у 1747 р. – 39[315], у 1749 р. – 46, у 1750 р. – 48[316], у 1751 р. – 50[317], у 1752 р. – 51[318]. У 1748–1749 і 1753–1755 рр.[319] він практично не належав до Львівської єпархії. Даних про 1760 р. немає. У 1764 р. деканат мав 56 парафій, у 1772 р. – теж 56.

Брацлавський деканат тягнувся смугою 100 км з північного заходу (парафія Рогізна) на південний схід (парафія Луг). З північного і східного боку територія деканату впиралася в Південний Буг. З півночі і північного сходу деканат межував з Немирівським, зі сходу – частково з Уманським (тут природною межею для обох служив Південний Буг), а частково (приблизно 70 км) творив лінію східного кордону єпархії, з півдня – з Рашківським, Шаргородським, із заходу – з Шаргородським деканатами. Брацлав лежав на правому березі Південного Бугу. Як столиця деканату, він був однією з крайніх північно-західних парафій. Крайні південні парафії Вербка, Луг, Чечельник і Михайлівка знаходилися від неї на відстані 75–85 км. Відомо про існування деканату 24. 04. 1722 р.[320] У 1725–1726 рр. до деканату належав Комаргород[321], у 1726 р. – с. Михайлівка (цієї парафії немає в списку за 1726 р.)[322], у 1727 р. – села

[315] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.
[316] Там само. – Арк. 7 зв.
[317] Там само. – Арк. 9.
[318] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 327.
[319] Там само. – Арк. 3 зв.–6, 11–15.
[320] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 24.
[321] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 461.
[322] Там само. – Арк. 320.

Мачуха[323] і Монастирське[324]. З названих парафій: Михайлівка, Мачуха, Монастирське у 1730 р. перебували в складі Брацлавського деканату. У 1726 р. деканат, згідно з існуючим списком, мав 31 парафію, з котрих, крім 12 (Борсків, Дзвониха, Тиврів, Пилипівці, чи, інакше, Іванківці – чотири крайні північно-західні парафії, Тарканівка – крайня південно-східна парафія, Тиманівка – крайня південна парафія, що у 1730 р. знаходилася в Шаргородському деканаті, Комаргород, Томашпіль – дві крайні південні парафії, Завадівка – крайня східна парафія, Рахни – крайня західна парафія, що у 1730 р. належала до Шаргородського деканату, Сильниця – крайня західна парафія, Іванівці), всі решта містилися в списку за 1730 р. Нові парафії: Холодівка, Клебан – дві парафії, що лежали на південь від Брацлава на відстані 12–20 км; Чечельник, Луг, Вербка, Михайлівка – чотири крайні південні парафії деканату; Кобилівка, Тульчин (Святомиколаївська і Святопокровська церкви), Війтівка. Деканат у 1730 р. мав 29 парафій, у 1747 р. – 43[325], у 1749 р. – 52, у 1750 р. – 51[326], у 1751 р. – 58[327]. У 1752 р. від деканату було забрано 8 парафій і, правдоподібно, приєднано до Чечельницького деканату. У згаданому році тут було 50 парафій[328]. У 1748–1749 і 1753–1755 рр.[329] він практично не належав до Львівської єпархії. Даних про 1760 р. немає. У 1764 р. деканат мав 71 парафію, у 1772 р. – 70.

У 1730 р. **Краснянського деканату** ще не існувало, оскільки в тому році парафії Красне Старе і Красне Нове належали до Шаргородського деканату. Деканат утворився десь між 1730 і 1747 рр., а Скочиляс називає конкретну дату заснування – 1737 р.[330] У 1747 р. деканат мав 32 парафії[331], у 1749 р. – 37, у 1750–1751 рр. – 36[332], у 1752 р. – 34[333]. У 1748–1749 і 1753–1755 рр.[334] він практично не

[323] Там само. – Арк. 337.
[324] Там само. – Арк. 338 зв.
[325] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.
[326] Там само. – Арк. 7 зв.
[327] Там само. – Арк. 8 зв.
[328] Там само. – Арк. 10.
[329] Там само. – Арк. 3 зв.–6, 11–15.
[330] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 154.
[331] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.
[332] Там само. – Арк. 7 зв., 8 зв.
[333] Там само. – Арк. 10.
[334] Там само. – Арк. 3 зв.–6, 11–15.

належав до Львівської єпархії. Правдоподібно, з півночі межував з Вінницьким, зі заходу – з Шаргородським, з півдня – з Комаргородським, зі сходу – з Брацлавським і Немирівським деканатами. Даних про 1760 р. немає. У 1764 р. деканат мав 38 парафій, у 1772 р. – 40.

У 1725–1726 рр. **Комаргородського деканату** не було, оскільки в цей час парафія Комаргород належала до Брацлавського деканату[335]. Ймовірно, деканат утворився в тому самому році, що і Красянський, тобто між 1730 і 1747 рр., а Скочиляс називає конкретну дату заснування – 1737 р.[336] У 1749 р. деканат нараховував 43 парафії, у 1750 р. – 45[337], у 1751 р. – 47[338], у 1752 р. – 46[339]. У 1747–1749 і 1753–1755 рр.[340] він практично не належав до Львівської єпархії. Теж, вірогідно, з півночі межував з Красянським, із заходу – з Шаргородським і Ямпільським, з півдня – з Ямпільським, Рашківським, зі сходу – з Рашківським, Брацлавським деканатами. Даних про 1760 р. немає. У 1764 р. деканат мав 56 парафій, у 1772 р. – 60.

Лінія північної межі кордону єпархії східним боком Вінницького деканату вертикально опускалася до території Немирівського деканату, відтак, майже горизонтально йшла його північним краєм до **деканату Кальницького** і західним боком останнього стрімко підносилася вгору. Потім якихось 20 км прямувала горизонтально на схід і знову похило опускалася на південний схід. До Кальницького деканату у 1724 р. належало с. Балаївка[341], 02. 03. 1725 р. – містечко Животів[342], 28. 01. 1728 р. – с. Чернявка[343]. З названих парафій: Животів, Чернявка у 1730 р. знаходилися в Кальницькому деканаті. У 1730 р. він мав 24 парафії. Як населені пункти, ці парафії були розкидані на берегах таких річок, як Соб (Зозів, Липовець, Лінці, Парнівка, Кальник, Дашів), на правих притоках Соба (Жорнище,

[335] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 461.

[336] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 154.

[337] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 7 зв.

[338] Там само. – Арк. 8 зв.

[339] Там само. – Арк. 10.

[340] Там само. – Арк. 2–6, 11–15.

[341] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 331.

[342] Там само. – Арк. 328 зв.

[343] Там само. – Арк. 328 зв.

Красненьке, Білки), на лівих притоках Соба (Очеретна, Гранів), на одній з лівих приток Південного Бугу (Юрківці), у верхів'ї ріки Рось (Спичинці), на Росьці (Андрусівка, Чернявка). Живій, правій притоці Роські (Оратів, Животів), Гнилому Тікичі (Балабанівка, Княжа Криниця, Цибулів). Кальник знаходився на правому березі Соба, у південно-західній частині деканату. З півночі на південь територія мала приблизно 65 км, з заходу на схід – 60. З західного боку деканату за 20–35 км незайманою смугою лежали володіння Вінницького, з південного – Немирівського і Уманського, зі східного – Уманського деканатів. Частина західного кордону деканату (приблизно 30 км) йшла по річці Соб. Оскільки 6 (Балабанівка, Цибулів, Гранів – дві церкви, Княжа Криниця, Монастирська) крайніх південно-східних парафій складу 1730 р. у 1725–1726 рр. належали до Уманського, а 7 (Дашава – дві церкви, Кальник, Іллінці, Паріївка, Білки, Жорнища) крайніх південно-західних парафій того ж складу у 1726 р. – до Немирівського деканатів, то є підстави вважати, що у 1726 р. Кальницького деканату не існувало. У 1747 р. він мав 55 парафій[344], тобто, було їх у 1,3 раза більше, ніж сімнадцять років тому; у 1749 р. – 60, у 1750 р. – теж 60[345], у 1751 р. – 68[346], у 1752 р. – 45[347] (частина парафій відійшла, правдоподібно, до новоствореного в тому році Гранівського деканату). У 1748–1749 і 1753–1755 рр.[348] він практично не належав до Львівської єпархії. Даних про 1760 р. немає. У 1764 р. деканат мав 63 парафії, у 1772 р. – 70.

До **Уманського деканату** у 1715 р. належало містечко Маньківка[349], у 1721 р. – містечко Буки[350], 10. 07. 1722 р. – с. Цибулів[351], у 1728 р. – с. Нерубайка[352]. З названих парафій: Маньківка, Буки, Нерубайка у 1725–1726, 1730 рр. знаходилися в Уманському деканаті; Цибулів у 1725–1726 рр. – в Уманському, у 1730 р. – в

[344] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3.
[345] Там само. – Арк. 7 зв.
[346] Там само. – Арк. 9.
[347] Там само. – Арк. 10.
[348] Там само. – Арк. 3 зв.–6, 11–15.
[349] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 333.
[350] Там само. – Арк. 333.
[351] Там само. – Арк. 335.
[352] Там само. – Арк. 334.

Кальницькому деканатах. Деканат існував 20. 10. 1717 р.[353] і 12. 02. 1719 р.[354] У 1725–1726 рр. тут, згідно з існуючими списками, було 27 парафій, з котрих, крім 11 (Балабанівка, Цибулів, Гранів – дві церкви, Княжа Криниця, Монастириська – всі шість були крайніми західними парафіями, що у 1730 р. належали до Кальницького деканату. Городок, Рахнівка – дві крайні західні парафії, Торговиця – крайня південно-східна парафія, Завадівка-село – крайня південно-західна парафія, Іванка – одна з крайніх східних парафій), всі решта містилися в списку за 1730 р. Нові парафії: Мочулки, Теплик, Івангород, Киселяки – чотири крайні південно-західні парафії; Паланка, Христинівка, Соколівка, Бабана, Мошурівка, Вороне – шість парафій, що лежали на захід, північний захід, північний схід від Умані на відстані 8–45 км; Умань (Святомихайлівська церква), Писарівка. Разом у 1730 р. деканат мав 28 парафій. На той час він із заходу межував з Кальницьким, Немирівським, Брацлавським деканатами. З півночі частково (30–35 км) межував з Немирівським і Кальницьким, а після кальницької парафії Цибулів творив по прямій лінію 60–65 км північного кордону єпархії. Вздовж південної його межі на відтинку приблизно 30 км були розташовані парафії Брацлавського деканату, та деканати тут не мали спільної межі, позаяк між ними знаходилося 25–30 км незайнятої території. Наступних 70 км по прямій південної межі деканату в напрямку на схід – це продовження південної межі єпархії. Зі сходу межував з Чигиринським деканатом, але не безпосередньо. Деканати роз'єднувала нейтральна смуга шириною приблизно 45 км. Приблизно 8 уманських парафій знаходилися у західній пограничній смузі деканату (30 км). Умань – одна з крайніх південних парафій. Звідти до крайньої західної парафії Зятківці було приблизно 55 км, до південно-східної парафії Нерубайки – 35 км, до східних парафій Тальне і Шавулиха – 40 км, до північно-східної парафії Буки – 40 км, до північно-східної парафії Босівки – 60 км, до північної парафії Вороне – 45 км, до північно-західної парафії Скибинці – 85 км, до північно-західної парафії Завадівка – 90 км. Крайня західна парафія Киселяки лежала на лівому березі річки Соб, крайня східна парафія Тальне – на берегах річки Гіркий Тікич. Між ними приблизно 100 км. Між крайньою

[353] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 12.
[354] Там само. – Арк. 12.

північно-західною парафією Завадівка і крайньою південно-східною парафією Нерубайка – приблизно 110 км. У 1749 р. деканат формувався із 59 парафій, у 1750 р. – з 58[355], у 1751 р. – з 46 (частина парафій відійшла, можливо, до новоствореного в тому році Животівського деканату)[356], у 1752 р. – з 41[357]. У 1747–1749 і 1753–1755 рр.[358] він практично не належав до Львівської єпархії. Даних про 1760 р. немає. У 1764 р. деканат мав 86 парафій, у 1772 р. – 170.

Чечельницький деканат, правдоподібно, був заснований у 1749 р. або трохи раніше. Столична парафія деканату Чечельник – це крайня південна парафія Брацлавського деканату складу 1730 р. Отож, у число парафій деканату, крім нових, могли також входити декотрі парафії Брацлавського та Рашківського деканатів. У 1749 р. деканат формувався з 37 парафій, у 1750 р. – з 34[359], у 1752 р. він їх мав 43[360], у 1753 р. – 48[361]. Можливо, він уже був у 1747–1748 рр., та тоді, а також у 1749 р., не належав до Львівської єпархії. Деканат не належав до цієї єпархії у 1751 і 1754–1755 рр., хоч тоді існував[362]. У 1764 р. мав 73 парафії, у 1772 р. – 70.

Гранівський деканат, правдоподібно, був заснований у 1752 р., або трохи раніше. Столична парафія деканату Гранів – це крайня південна парафія Кальницького деканату складу 1730 р. В число парафій деканату, крім нових, могли також входити декотрі парафії Кальницького та західні парафії Уманського деканатів. У згаданому 1752 р. параховував 36 парафій[363]. Якщо він вже був у 1747–1751 рр., то тоді не належав до Львівської єпархії, а також і в 1753–1755 рр., хоч існував[364]. У 1764 р. мав 53 парафії, у 1772 р. – 52.

Животівський деканат, правдоподібно, був заснований у 1749 р. або трохи раніше. Столична парафія деканату Животів – це крайня північно-східна парафія Кальницького деканату складу 1730 р. В число парафій деканату, крім нових, могли також входити декотрі

[355] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 7 зв.
[356] Там само. – Арк. 9.
[357] Там само. – Арк. 10.
[358] Там само. – Арк. 2–6, 11–15.
[359] Там само. – Арк. 7 зв.
[360] Там само. – Арк. 10.
[361] Там само. – Арк. 11 зв.
[362] Там само. – Арк. 8 зв.–9, 12 зв.–15.
[363] Там само. – Арк. 10.
[364] Там само. – Арк. 11–15.

парафії Кальницького та північно-західні парафії Уманського деканатів. У 1749 р. мав 33 парафії, у 1751–1752 рр. – 42[365]. Можливо, вже існував у 1747–1748 рр., але тоді не належав до Львівської єпархії, а також і в 1749–1750 і 1753–1755 рр., хоч існував[366]. У 1764 р. мав 73 парафії, у 1772 р. – 100.

Матеріали візитацій подають, що у 1726 р. на крайньому сході єпархії були два деканати: **Чигиринський** і **Смілянський**. Також ці матеріали називають 25 парафій, що входили до їхнього складу, але не визначають, котрі з них належали до одного, а котрі до іншого. Відомо, що Чигиринський деканат існував 20. 10. 1717 р.[367] До нього у 1721 р. належало с. Залевки[368] і, ймовірно, у 1724 р. с. Війтове Село[369] та 14. 09. 1725 р. – м. Чигирин[370]. Названі парафії перебували в складі деканату і у 1726 р. Між Уманським і Чигиринсько-Смілянським деканатами було 45 км незайнятої землі. Територія останнього починалася від його крайньої західної парафії Воронівка і неширокою смугою тягнулася до самого Дніпра. Майже всі парафії були розташовані у центральній та прилеглій до Дніпра його частині. Деканат з заходу на схід мав приблизно 100 км, з півночі на південь – 45 км. Чигирин був розташований на південно-східному краю деканату приблизно за 8 км від Дніпра. Сміла знаходилася на північно-західному боці деканату приблизно за 60 км від Чигирина та 25 км від Дніпра. Ці деканати не мали спільної границі з жодним із деканатів єпархії. В інших списках XVIII ст., крім списку за 1726 р., їх немає.

3.2.2. Галицька частина Львівської єпархії

Галицький деканат, на території якого знаходився адміністративний центр галицької частини єпархії, був одним із її північних деканатів. 1701 р. мав 29 парафій. Між 1701 і 1708 рр. це число зросло до 48, передусім через приключення парафій розформованого

[365] Там само. – Арк. 9, 10.
[366] Там само. – Арк. 11–15.
[367] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 12.
[368] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 449 зв.
[369] Там само. – Арк. 449 зв.
[370] Там само. – Арк. 454.

Більшовецького деканату. У 1721 р. тут було 44 парафії. До нього 25. 12. 1723 р. належало с. Поплавники[371], котре у 1760 р. міститься в складі Бурштинського деканату. У 1747–1749 рр. деканат формувався з 25 парафій[372], у 1750 р. – з 26[373], у 1751–1752 рр. – з 28[374]. Відтак, правдоподібно, до деканату відійшли декотрі парафії сусідніх деканатів, зокрема Станіславівського (5 парафій), Калуського (3 парафії), через що число їх у 1753 р. зросло до 38[375]. Таким самим воно залишалося й у 1754–1755 рр.[376] У 1760 р. деканат нараховував 39 парафій, і всі вони, за винятком приблизно 7 (Тустань, Межигірці, Дубівці, Водники, Семиківці, Тростянці і, можливо, Дегова), були розміщені на правому березі Дністра. Сам Галич лежав на березі Дністра і був однією з крайніх північних парафій деканату. Відстань між крайньою північною парафією (Острів) і крайньою південною (Павлівка) становила 20 км, а між крайньою західною (Боднарів) і крайньою східною (Довге) – 28 км. З півночі деканат межував із Завалівським (львів. част. єп.), Бурштинським, Калуським, із заходу – з Калуським, з півдня – з Станіславівським, зі сходу – із Станіславівським, Устецьким деканатами. У 1775 р. мав 40 парафій. Туди входили всі, крім 1 (Піскоглоти – невідомо куди приєднана), парафії деканату складу 1760 р., а також 2 (четверта Єзупільська церква, Кончаки – перейшла з Устецького деканату) інші парафії.

Блудницький деканат у 1701 р. мав 11 парафій, між 1701 і 1708 рр. – 12. Цей деканат знаходився поряд з Галицьким, на захід від нього. Блудники й Галич розташовані одне від одного на відстані 5 км. З західного боку межував з Войнилівським деканатом. Войнилів від Блудників на відстані приблизно 10 км. Правдоподібно, він з півночі межував з Більшовецьким, а з півдня з Станіславівським деканатами. Блудницький деканат відсутній у всіх відомих списках деканатів XVIII ст., крім списку за 1701 р. У 1760 і 1775 рр. деканату не існувало, оскільки тоді парафія Блудники входила до складу Галицького деканату.

[371] Там само. – Арк. 352.
[372] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв., 4, 5.
[373] Там само. – Арк. 6 зв.
[374] Там само. – Арк. 8, 9 зв.
[375] Там само. – Арк. 11.
[376] Там само. – Арк. 12 зв., 14.

У 1701 р. Галицький і Блудницький деканати з північного боку межували з **Більшовецьким деканатом**. Останній тоді мав у своєму складі 36 парафій. Більшівці розташовані на відстані 6–7 км від Галича. Ймовірно, в той час деканат з півночі межував з Княгининським, Рогатинським (обидва – львів. част. єп.), з заходу – з Жидачівським (львів. част. єп.), Войнилівським, зі сходу – з Підгаєцьким (львів. част. єп.), Устецьким деканатами. Між 1701 і 1708 рр. Більшовецький деканат було ліквідовано, натомість з 22 парафій його складу, правдоподібно, створено Бовшівський деканат, решту приключено до Галицького деканату. Більшовецький деканат відсутній у всіх відомих списках деканатів XVIII ст., крім списку за 1701 р. У 1760 і 1775 рр. деканату теж не існувало, позаяк тоді парафія Більшівці входила до складу Бурштинського деканату.

Бовшівський деканат було утворено між 1701 і 1708 рр., вірогідно, з парафій розформованого в той час Більшовецького деканату. Бовшівський деканат тоді мав 22 парафії, а у 1721 р. – 24. Столична парафія Бовшів знаходилася на відстані 4 км від Більшівців (столична парафія Більшовецького деканату) в напрямку на північний захід. Деканат, ймовірно, знаходився в оточенні Рогатинського, Підгаєцького, Завалівського, Галицького, Войнилівського деканатів. У інших відомих списках XVIII ст., крім згаданих, Бовшівського деканату немає.

Бурштинський деканат знаходився у північно-західному куті галицької частини єпархії. Деканату у 1733 р. не існувало. В цьому році Бурштин (дві церкви) належав до Рогатинського деканату. У 1747 р. деканат налічував 25 парафій[377], у 1748–1749 рр. – 27[378], у 1750 р. – 28[379], у 1751–1755 рр. – 30[380]. У 1760 р. мав теж 30 парафій, і всі вони були розташовані на лівому березі Дністра. Територія деканату формою нагадувала трикутник з кутом, повернутим на південь, що впирався в місто Галич. Парафії лежали на берегах Дністра, Свіржа, Охаби, Гнилої Липи, Студеного Потоку, Нараївки. Столична парафія Бурштин була розміщена приблизно в центрі згаданого трикутника. Деканат у зазначеному вище році з півночі межував з Дунаївським, Рогатинським і Роздільським (всі три –

[377] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.
[378] Там само. – Арк. 3 зв., 5.
[379] Там само. – Арк. 6 зв.
[380] Там само. – Арк. 8 зв., 9 зв., 11, 13, 14 зв.

львів. част. еп.), з заходу – з Роздільським і Журавненським (львів. част. еп.), з півдня – з Калуським і Галицьким, зі сходу – з Устецьким, Завалівським (львів. част. еп.) і Дунаївським деканатами. Порівняно з 1760 р., кількісних змін у складі парафій на 1775 р. не спостерігається. В деканаті, однак, додалися 2 (Богушів і Тенетники) парафії і не стало теж 2 (третя Більшовецька церква і Ясенівці – невідомо куди приписана). Є дані про існування деканату в 1766 р.[381]

Войнилівський деканат у 1701 р. та в часі між 1701 і 1708 рр. мав 28 парафій. У 1733 р. він формувався з 35 парафій, що лежали на правому березі Дністра. Відстань між крайньою північною парафією (Цвітова) і крайньою південною (Студника) становила 20 км, а між крайньою західною (Болохів) і крайньою східною (Селище) – бл. 30 км. Столична парафія Войнилів знаходилася майже в центрі деканатської території. Тоді Войнилівський деканат був одним із крайніх західних деканатів галицької частини єпархії. До деканату у 1684 р. належали Перловці під Галичем[382]. Згадана парафія знаходилася в деканаті також у 1733 і 1775 рр. Деканат існував у 1741 р.[383], у 1743 р.[384], у 1744 р.[385], у 1745 р.[386]. У 1747 р. мав 30 парафій[387], у 1748–1749 рр. – 35[388], у 1750 р. – 36[389]. У 1751–1755 рр. деканату не існувало (всі його парафії увійшли до Калуського деканату)[390], як і в 1760 р. Тоді всі його парафії складу 1733 р., крім 5 (три томашівські церкви, одна войнилівська церква і Веретна), належали до того ж Калуського деканату. У 1775 р. Войнилівський деканат знову числиться у списках як самостійна одиниця, до того ж майже в тому складі, що і в 1733 р. Відсутні лише одна томашівська і одна войнилівська церкви та Веретна, а нові – Верхня і Сільце. Дві останні були парафіями Калуського деканату складу 1760 р.

[381] Тоді бурштинським деканом був галицький катедральний офіціал і препозит о. Григорій Тихович (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 264).

[382] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 348.

[383] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 58.

[384] Там само. – Арк. 59.

[385] Там само. – Арк. 61.

[386] Там само. – Арк. 71.

[387] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.

[388] Там само. – Арк. 3 зв., 5.

[389] Там само. – Арк. 6 зв.

[390] Там само. – Арк. 8–14 зв.

Калуський деканат у 1701 р. та в часі між 1701 і 1708 рр. числив 58 парафій, але пізніше, коли в цих околицях було створено новий, Рожнятівський деканат, більша їх частина відійшла до останнього та інших деканатів. Отож, з тієї причини у 1747–1748 рр. Калуський деканат мав лише 24 парафії[391], у 1749 р. – 22[392], а у 1750 р. – 27[393]. У 1751 р. весь Войнилівський деканат було приключено до Калуського, і через те число парафій останнього зросло до 63[394]. Стільки ж парафій деканат мав і у 1752 р.[395] У 1753–1755 рр. було 60 парафій[396]. Можливо, у 1753 р. три парафії відійшли до Галицького деканату. До деканату у 1710 р. належало с. Петранка[397], у 1714 р. – села Красне[398] і Новиця[399], 26. 03. 1719 р. – с. Грабівка[400]. З названих парафій: Петренка, Красне, Грабівка у 1760 р. знаходилися в Калускому, у 1775 р. – в Перегінському деканатах; Новиця у 1760 р. в Рожнятівському, у 1775 р. в Перегінському деканатах. У 1760 р. деканат формувався з 62 парафій. В це число входили, правдоподібно, всі парафії складу 1747 р., а також, крім 5 (Томашівці три церкви, Вересна, Войнилів одна з чотирьох церков), усі парафії зліквідованого Войнилівського деканату складу 1733 р. У 1775 р. деканату не існувало. 27 (Берлоги, Довге, Добрівляни, Грабівка, Ясень Нижній, Ясень Вишній, Яворівка, Калуш Міський, Кадобна, Камінь, Копанки, Красне, Кропивник, Мостиська, Мислів, Небилів, Петранка Нижня, Петранка Вишня, Підмихайля, Рип'янка, Сівка, Ядзяни, Угринів Середній, Угринів Старий, Вістова, Загір'я, Завій) його парафій складу 1760 р. на той час належали до Перегінського деканату, інші 32 (Бабин, Болохів, Цвітова, Дуброва, Довжка Мала, Довге Долішнє, Довге Горішнє, Долпотів, Дорогів, Дубовиця, Гуменів, Колодіїв, Лука, Мединя, Негівці, Перлівці, Перекоси, Протеси, Перевозець, Середнє, Селище, Сільце, Сівка, Станькова, Студинка, Суботів, Верхня,

391 Там само. – Арк. 2, 3 зв.
392 Там само. – Арк. 5.
393 Там само. – Арк. 6 зв.
394 Там само. – Арк. 8.
395 Там само. – Арк. 9 зв.
396 Там само. – Арк. 11, 12 зв., 14 зв.
397 НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 296 зв.
398 Там само. – Арк. 294 зв.
399 Там само. – Арк. 297 зв.
400 Там само. – Арк. 381 зв.

Войнилів – три церкви, Завадка, Збора) парафії цього ж складу входили до Войнилівського деканату. Відстань від крайньої північної парафії (Цвітова) до крайньої південної (Ясень Вишній) становила понад 60 км. Парафії, що знаходилися в південній частині деканату, були дуже переплетені з парафіями Рожнятівського деканату. У 1760 р. столична парафія Калуш знаходилася в центрі деканату. Деканат у згаданому році з півночі межував з Журавненським (львів. част. єп.), Бурштинським, зі сходу – з Бурштинським, Галицьким, Станіславівським, Богородчанським деканатами, з півдня парафіями Ясень Нижній, Ясень Вишній творив лінію південної межі єпархії, з заходу межував з Рожнятівським, Долинським (львів. част. єп.), Болехівським (львів. част. єп.) деканатами.

Рожнятівський деканат у 1747 р. мав 20 парафій[401], у 1748–1749 рр. – 19[402], у 1750–1755 рр. – 21[403]. У 1760 р. теж нараховував 21 парафію, і, напевно, як і раніше, обіймав південно-західний кут галицької частини єпархії. Територія деканату тоді була розділена на дві окремі частини: північну (16 парафій) і південну (5 парафій). До числа останніх входили три перегінські церкви. Сливки і Присліп, котрі з півночі межували з Долинським (львів. част. єп.) і Калуським, зі сходу та південного сходу – з Богородчанським, із заходу та південного заходу – з Долинським деканатами. Своєю чергою північна частина з півночі, сходу та півдня була оточена парафіями Калуського деканату, а з заходу – деканатом Долинським. Також із північного сходу парафії Калуського деканату клином глибоко входили у територію цієї частини деканату. Північна частина мала площу приблизно 4 на 8 км, а парафії південної частини йшли одна за одною і творили пряму лінію довжиною 4 км. Столична парафія Рожнятів була крайньою західною парафією. У 1775 р. деканату не існувало. Тоді всі його парафії складу 1760 р. входили до Перегінського деканату. В інших відомих списках XVIII ст., крім згаданих, Рожнятівського деканату немає.

Перегінський деканат утворився між 1760 і 1775 рр. і був укомплектований зі всіх (21) парафій Рожнятівського деканату складу 1760 р., 27 парафій Калуського деканату складу 1760 р. і двох нових калуських церков. Територія деканату тягнулася з півночі

[401] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв.
[402] Там само. – Арк. 3 зв., 5.
[403] Там само. – Арк. 6 зв., 8 зв., 10, 11 зв., 13, 14 зв.

на південь смугою, що мала у своєму верхньому кінці ширину приблизно 25 км, а у нижньому – приблизно 10. Відстань між крайньою північною парафією (Копанки) і крайньою південною (Ясень) становила приблизно 40 км. Столична парафія Перегінськ – одна з південно-західних парафій деканату. З півночі декапат межував з Войнилівським, зі сходу – з Галицьким, Станіславівським і Богородчанським, з південного сходу – з Богородчанським, з заходу – з Долинським і Болехівським (обидва – львів. част. єп.) деканатами. Він також творив південний кордон єпархії довжиною приблизно 15 км.

Солотвинський деканат у 1701 р. параховував 27 парафій, а між 1701 і 1708 рр. – 28. У 1747 р. він мав 30 парафій[404], у 1748–1750 рр. – 32[405]. У 1751–1755 рр. деканату не існувало[406]. Правдоподібно, його парафії приблизно порівну були розділені між Богородчанським та Отининським деканатами. У 1760 і 1775 рр. деканату також не існувало. Тоді три солотвинські церкви як парафії належали до Богородчанського деканату. Як один із південних деканатів, Солотвинський своїми парафіями творив лінію південної межі єпархії в цьому районі. Ймовірно, він знаходився в оточенні Отининського, Богородчанського, Калуського і Рожнятівського деканатів.

Богородчанський деканат у 1701 р. мав 20 парафій, між 1701 і 1708 рр. – 19, у 1747 р. – 21[407], у 1748 р. – 23[408], у 1749 р. – 22[409], у 1750 р. – 23[410]. Завдяки тому, що до нього було приєднано парафії Солотвинського деканату, у 1751–1755 рр.[411] і у 1760 р. він параховував 37 парафій. Тоді територія деканату нагадувала прямокутник завдовжки приблизно 25 км і завширшки 18, який простягався з північного сходу на південний захід. У 1775 р. до деканату належало 38 парафій. Сюди входили, крім 1 (Бодбуж – невідомо куди причислений), всі парафії складу 1760 р. і 2 (богородчанська церква Різдва Пр. Богородиці, Космачів) інші парафії. Столична парафія Богородчани знаходилася на його північно-східному краю. Деканат

[404] Там само. – Арк. 2 зв.
[405] Там само. – Арк. 4, 5 зв., 7.
[406] Там само. – Арк. 8–15.
[407] Там само. – Арк. 2 зв.
[408] Там само. – Арк. 4.
[409] Там само. – Арк. 5 зв.
[410] Там само. – Арк. 7.
[411] Там само. – Арк. 8 зв.–14 зв.

з півночі межував з Калуським і Станіславівським, зі сходу – зі Станіславівським і Отинінським, з півдня – частково з Отинінським, а далі (приблизно 20 км) творив південну межу єпархії, з заходу – з Калуським і Рожнятівським деканатами.

Станіславівський деканат у 1701 р. мав 36 парафій, між 1701 і 1708 рр. – 34. Сюди у 1700 р., правдоподібно, належала Чукалівка Станіславівського ключа[412], яка теж числиться в списку парафій за 1760 і 1775 рр. У 1747 р. деканат нараховував 22 парафії[413], у 1748 р. – 21[414], у 1749 р. – 24[415], у 1750 р. – 25[416]. У 1751 р. було ліквідовано Тисьменицький деканат[417], і всі його 28 парафій, вірогідно, приєднано до Станіславівського деканату. У 1751–1752 рр. в деканаті було 60 парафій[418], у 1753–1755 рр.[419] і у 1760 р. – 55. Правдоподібно, у 1753 р. п'ять парафій відійшло до Галицького деканату. У 1760 р. він з півночі межував з Устецьким, Галицьким, з заходу – з Калуським, Богородчанським, з півдня – з Богородчанським, Отинінським, зі сходу – з Отинінським, Тлумацьким, Устецьким деканатами. Відстань від крайньої південної парафії (Волосів) до крайньої північної (Стриганці) становила 35 км, а від крайньої західної (Посіч) до крайньої східної (Остиня) – приблизно 30 км. Такі північно-східні парафії, як Стриганці, Рошнів, Милування сягали правого берега Дністра. Станіславів знаходився у північно-західній частині. Деканат існував у 1766 р.[420] Станом на 1775 р. Станіславівський деканат володів усіма парафіями складу 1760 р. та ще 1 (Ляцьке).

Тисьменицький деканат у 1701 р. нараховував 43 парафії, між 1701 і 1708 рр. – 55, у 1721 р. – 36. Зменшення кількості парафій, правдоподібно, відбулося через утворення Тлумацького деканату. До Тисьменицького деканату у 1708 р. належали Перегінськ[421] і

[412] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 293.
[413] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв.
[414] Там само. – Арк. 4.
[415] Там само. – Арк. 5 зв.
[416] Там само. – Арк. 7.
[417] Там само. – Арк. 8–15.
[418] Там само. – Арк. 8 зв., 9 зв.
[419] Там само. – Арк. 11–14 зв.
[420] Тоді о. Іван Песецький, суддя-делегат, галицький катедральний офіціал і парох кукізівський був деканом Станіславівським і Тисьменицьким (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѢтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 267).
[421] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 225.

с. Бортники[422], а у 1712 р. – с. Надорожна[423]. З названих парафій: Перегінськ у 1760 р. знаходився в Рожнятівському, у 1775 р. – в Перегінському деканатах; Бортники у 1733 р. – в Потоцькому, у 1760 і 1775 рр. – в Тлумацькому деканатах; Надорожна у 1760 і 1775 рр. – в Тлумацькому деканаті. У 1747 р. було 27 парафій[424], у 1748–1750 рр. – 28[425]. У 1751–1755 рр. деканату не існувало[426]. Тоді всі його парафії, вірогідно, належали до Станіславівського деканату. Також деканату не існувало у 1760 і 1775 рр. Шість же тисьменицьких церков можна знайти в списках парафій Станіславівського деканату під цими двома роками. Та, оскільки у 1766 р. о. Іван Песецький у тогочасних документах титулується деканом Станіславівським і Тисьменицьким[427], то названого року деканат мусив існувати. Правдоподібно, у 1747 р. він з півночі межував з Устецьким, зі сходу – з Тлумацьким, з півдня – з Отинінським, з заходу – зі Станіславівським деканатами. На початку XVIII ст. Тисьменицький деканат обіймав велику територію, адже Перегінськ, який тоді до нього належав, знаходився від Тисьмениці за 50 км.

Після Галицького деканату північний кордон галицької частини єпархії в напрямку на схід продовжували парафії **Устецького деканату**. Довжина його по прямій становила приблизно 25 км. Лінія кордону цієї частини єпархії на даному відтинку звертала на південний схід. У 1701 р. Устецький деканат мав 54 парафії, а між 1701 і 1708 рр. – 45. Слід вважати, що тоді ж деканат втратив частину своїх парафій на користь Тисьменицького деканату. До Устецького деканату у 1698 р. належало с. Довге[428], у 1700 р. – с. Остра[429], в часи Йосифа Шумлянського – с. Ляцьке[430], у 1718 р. – с. Коржова[431], в часи деканства о. Семена Лукашевича – містечко Горожанка, села Кончаки, Яргорів, Коржова, Лука Устецька,

[422] Там само. – Арк. 313.
[423] Там само. – Арк. 305 зв.
[424] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв.
[425] Там само. – Арк. 4, 5 зв., 7.
[426] Там само. – Арк. 8–15.
[427] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 267.
[428] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 317.
[429] Там само. – Арк. 396.
[430] Там само. – Арк. 167 зв.
[431] Там само. – Арк. 297.

м. Маріамполь, с. Вичолки[432], в часи деканства о. Теодора Сервати – м. Устя, села Дрищів, Бубровники, Ляцьке, Тумір[433], в часи деканства о. Івана Сервати – містечко Горожанка[434], в часи деканства о. Сервати – села Баранів, Красіїв, Лазарівка[435], в часи деканства о. Григорія Кропивницького – с. Межигір'я[436]. З названих парафій: Остра у 1733 р. знаходилася в Устецькому, у 1760 і 1775 рр. – в Тлумацькому деканатах; Ляцьке, Коржова, Горожанка, Ярторів, Лука Устецька, Маріамполь, Вичолки, Устя, Дрищів, Бубровники, Тумір, Баранів, Красіїв, Лазарівна, Межигір'я у 1733, 1760 і 1775 рр. – в Устецькому; Кончаки у 1733 і 1760 рр. – в Устецькому, у 1775 р. – в Галицькому деканатах. У 1733 р. деканат нараховував 31 парафію, з котрих усі, крім 3 (Лани – крайня західна парафія, Петрилів – одна з крайніх південних парафій, Остра – одна з крайніх південних парафій, котра була прилучена до Тлумацького деканату), є у списку парафій за 1760 р. і, крім 1 (Остра), – у списку за 1775 р. До списку за 1760 р., окрім згаданих, входило ще 2 (Бишів, Пашники). Остання відсутня у списку за 1775 р., як також парафія Кончаки (перейшла до Галицького деканату). Втім, деканат у 1747[437], 1750[438], 1752–1755[439], 1760 і 1775 рр. мав стале число парафій – 29. У 1748–1749 рр. було 27 парафій[440], а у 1751 р. – 30[441]. У 1760 р. з півночі межував із Завалівським (львів. част. єп.), зі сходу – з Зарваницьким, Завалівським (обидва – львів. част. єп.), Тлумацьким і Бучацьким (львів. част. єп.), з півдня – з Тлумацьким і Станіславівським, з заходу – з Галицьким і Бурштинським деканатами. Деканат з півночі на південь мав тоді приблизно 20 км і приблизно стільки ж – з заходу на схід. Столична парафія Устя знаходилась на лівому березі Дністра, вздовж котрого проходила південна межа деканату.

[432] Там само. – Арк. 130 зв., 132, 132 зв., 133, 133 зв., 138, 140 зв.
[433] Там само. – Арк. 129, 133, 135, 135 зв., 137.
[434] Там само. – Арк. 8 зв.–14 зв.
[435] Там само. – Арк. 130.
[436] Там само. – Арк. 132, 132 зв., 140.
[437] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв.
[438] Там само. – Арк. 7.
[439] Там само. – Арк. 9 зв., 11, 12 зв., 14 зв.
[440] Там само. – Арк. 4, 5 зв.
[441] Там само. – Арк. 8.

В **Нижнівському деканаті** у 1747–1748 рр. було 19 парафій[442], у 1749–1750 рр. – 20[443]. У 1751 р. деканат було ліквідовано[444], а парафії, вірогідно, приєднано до Тлумацького деканату. Не існував у 1752–1755 рр.[445] У 1760 і 1775 рр. його теж не було, а парафія Нижнів (Святомихайлівська і Святовведенська церкви) належала до Тлумацького деканату. Нижнівського деканату немає в інших відомих списках деканатів першої половини XVIII ст., крім списку за 1747 р. Мабуть, тоді він з півночі межував з Устецьким, зі сходу з Бучацьким (львів. част. єп.), з півдня – з Тлумацьким, із заходу – з Тисьменицьким і Станіславівським деканатами. Столична парафія Нижнів знаходилася на правому березі Дністра.

Тлумацький деканат у 1721 р. мав 25 парафій. У 1747 р. нараховував їх 19[446], у 1748 р. – 18[447], у 1749–1750 рр. – 20[448]. У 1751 р. було скасовано Нижнівський деканат[449] і парафії, вірогідно, приєднано до Тлумацького. Тому останній у 1751–1752 рр. налічував 43 парафії[450], а у 1753–1755 рр. – 42[451]. У 1759 р. сюди було приєднано дві обертинські парафії, що перед тим належали до Жуківського деканату[452], а у 1760 р. – 11 (Вільхівець, Підвербці, Незвиська – Святовознесенська церква і церква св. Параскеви, Раковець, Гараєнмів, Чортовець – церква св. Миколая і церква Св. Духа, Куницівці, Корнів, Семенівка) парафій Городенківського деканату[453]. У 1760 р. парафій було майже утричі більше (55), ніж у 1747 р. Зі згаданих п'ятдесяти п'яти, 7 (Коропець, Стінка, Порохова – всі три на березі Дністра, Заліся, Велеснів, Дубенки, Березівка – всі чотири на березі Коропця) були ліворуч від Дністра, решта – праворуч. Останні обіймали площу квадрата, котрий мав з півночі на південь і з заходу на схід приблизно однакові сторони – 30 км. Тлумач – одна з крайніх

[442] Там само. – Арк. 2 зв., 4.
[443] Там само. – Арк. 5 зв., 7.
[444] Там само. – Арк. 8–9.
[445] Там само. – Арк. 9 зв.–15.
[446] Там само. – Арк. 2 зв.
[447] Там само. – Арк. 4.
[448] Там само. – Арк. 5 зв., 7.
[449] Там само. – Арк. 8–9.
[450] Там само. – Арк. 8, 9 зв.
[451] Там само. – Арк. 11, 12 зв., 14 зв.
[452] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 8.
[453] Там само. – Арк. 11.

західних парафій деканату. У 1775 р. в деканаті було 43 парафії. Тоді із складу 1760 р. він недораховував 14 парафій. Всі вони були крайніми південно-східними парафіями і відійшли (крім однієї: Хотимир – немає однієї з трьох церков) до сусідніх деканатів: 2 (Обертин – дві церкви) – до Жуківського, 11 (Чортовець – дві церкви, Герасимів, Незвищі – дві церкви, Підвербці, Раковець, Семенівка, Корнів, Вільхівець, Кунисівці) – до Городенківського. Натомість, деканат придбав 2 (Королівка – на південно-західному краю, що до того часу не належала до жодного деканату, Тлумач – друга церква) нові парафії. У 1733 р. зі складу парафій деканату 1760 р.: 10 (Березівка, Бортники, Делява, Дубно, Голігради, Коропець – дві церкви, Порхова, Стінка, Велеснів) належали до Потоцького, 1 (Олеша) – до Бучацького, 1 (Остра) – до Устецького, 2 (Обертин – дві церкви) – до Жуківського деканатів. У 1760 р. він з півночі межував з Устецьким, Завалівським, Бучацьким (два останні – львів. част. єп.), зі сходу – з Бучацьким, Городенківським, з півдня – з Жуківським, Отининським, з заходу – з Отининським і Станіславівським деканатами. Після Устецького деканату в напрямку на схід він продовжував північний кордон цієї частини єпархії, що по прямій становив приблизно 35 км.

Отининський деканат у 1747 р. формувався з 26 парафій[454], у 1748 і 1750 рр. – з 28[455], у 1749 р. – з 27[456]. За 1751 р. дані про деканат у використовуваному джерелі опущені[457]. У 1752–1755 рр. в деканаті було 38 парафій[458]. Збільшення кількості парафій деканату на десять одиниць, очевидно, сталося завдяки приєднаним до нього парафіям розформованого сусіднього Солотвинського деканату. Деканат згадується в джерелах під 1757 р.[459] У 1760 р. нараховував

[454] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв.

[455] Там само. – Арк. 4, 7.

[456] Там само. – Арк. 5 зв.

[457] Там само. – Арк. 8–8 зв.

[458] Там само. – Арк. 9 зв., 11, 13, 14 зв.

[459] Тоді отининським деканом був о. Миколай Ославський (із Ослав) (згідно з записом в Цвітній Тріоді, що знаходилася в церкві Бані Березівської, Пістинського деканату, див: А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 110); Згаданий о. Миколай Ославський у 1754 р. був отининським деканом та тлумацьким, івановецьким і раковецьким парохом (із запису на Євангелії (с. 14–29), що є власністю тлумацької Святоуспенської церкви. Запис цей власноручно зробив 29. 05. 1754 р. в Крилосі названий отець-декан у зв'язку

40 парафій, і всі вони в межах площі деканату були розташовані наступним чином: три знаходилися з північного боку від Отинії, решта двома смугами розходилися від неї у напрямі на південний захід і на південний схід. Перша була завдовжки приблизно 45 км і завширки приблизно 10 км та тягнулася до південного кордону єпархії. Довжина другої – приблизно 15 км, а ширина – приблизно 5 км. У 1775 р. в деканаті було 39 парафій. В це число не увійшли 3 (Молодилів, Тлумачик Оселавський – крайні південні парафії деканату, Ліски – крайня східна) парафії зі складу 1760 р., натомість, додалися нові (Хлібичин – друга церква, Коршів – третя церква). Отинія належала до групи північних парафій деканату. У 1760 р. він з півночі межував зі Станіславівським, Тлумацьким, зі сходу – з Тлумацьким, Жуківським, з півдня – з Коломийським, Жуківським, з заходу – з Богородчанським і Станіславівським деканатами. В інших відомих списках першої половини XVIII ст. Отининського деканату немає.

До **Жуківського деканату** в часи деканства о. Івана Гнатковського належали села Старогвіздець, Турка, Фатівці, Прокмище, Росохатець, Дзурків, Обертин, Гончарів, Жуків[460], в часи деканства о. Максима – с. Стрільче[461], в часи деканства о. Теодора Волкуновича – с. Росохатець[462]. Правдоподібно, теж до деканату в часи деканства о. Івана Гнатковського належали м. Заболотів і с. Лубківці[463], а в часи деканства жуківського декана в період до 1733 р. – м. Городенка (церква св. Миколая)[464]. З названих парафій: Старогвіздець, Турка, Фатівці, Прокмище, Росохатець, Дзурків, Гончарів, Жуків у 1733, 1760 і 1775 рр. знаходилися в Жуківському деканаті; Обертин у 1733 і 1775 рр. – у Жуківському, 1760 р. – у Тлумацькому; Стрільче

з поверненням Євангелія оо. василіянами (на це було розпорядження єпископа Лева Шептицького) тлумацькій парафіяльній церкві, див: Ю. Целевичъ. Исторія Скиту Манявского вôдъ его основини ажъ до замкненя (1611–1785). – Львовъ: З друкарні Товариства имени Шевченка, 1887. – С. 82; також: М. Коссакъ. Шематизмъ Провинціи св. Спасителя Чина св. Василія Великого въ Галиціи: Короткий поглядъ на монастыри и на монашество руске, ôть заведеня на Руси вЂры Христовои ажъ по нынЂшное время. – Львовъ: Типографія Ин-та Ставропигіанского, 1867. – С. 171).

[460] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 39, 42, 42 зв., 49, 50, 50 зв., 52, 52 зв., 53.

[461] Там само. – Арк. 27.

[462] Там само. – Арк. 50.

[463] Там само. – Арк. 76, 89 зв.

[464] Там само. – Арк. 15 зв.

в часи деканства о. Андрія Борисевича – в Кулачківському[465], у 1733, 1760 і 1775 рр. – у Городенківському; Городенка у 1733, 1760 і 1775 рр. – у Городенківському; Заболотів, Лубківці у 1733, 1760 і 1775 рр. – в Заболотівському деканаті. Жуківський деканат існував 6. 10. 1729 р.[466], а у 1733 р. налічував 35 парафій, з котрих усі, крім 5 (Велика Кам'янка – Святопокровська церква, Ляцьке, Обертин – Святомихайлівська і Святовведенська церкви, Жукотин – останні три відійшли до Тлумацького деканату), належали до деканату і в 1760 р. У 1747 р. деканат мав 28 парафій[467], у 1748–1749 рр. – 27[468]. Десь біля 1751 р. було ліквідовано Кулачківський деканат, котрий на момент свого розформування формувався з 31 парафії. Слід вважати, що з них приблизно десять увійшли до складу Жуківського деканату і таким чином він у 1751 р. формувався з 37 парафій[469], у 1752 р. – з 36[470], у 1753–1755 рр. – з 35[471]. У 1759 р. деканат утратив дві обертинські парафії, що їх приключили до Тлумацького деканату[472]. У 1760 р., крім згаданих вище парафій складу 1733 р., сюди належали ще інших 5 (Хвалибога, Чехова – дві крайні східні, Мала Кам'янка, П'ядики – дві крайні південні, Зелене). У 1760 р. всіх парафій у деканаті було 35, і з них, станом на 1775 р., він утратив лише 1 (Зелене) та додав інші 7 (Гвіздець – дві церкви, Яблунів, Ямне, Велика Кам'янка – Святопокровська церква, Обертин – Святомихайлівська і Святовведенська церкви). Дві останні, належачи певний час до Тлумацького деканату, відгороджували собою парафію Жуків від інших парафій деканату. Пізніше, як видно, вони знову були приключені до Жуківського деканату. Яблунів – це парафія Коломийського деканату складу 1760 р., що знаходилася на межі між Коломийським і Косівським деканатами, а Ямне – нова, крайня південно-західна парафія деканату, що входила в число південних пограничних парафій спархії. Усіх

[465] Там само. – Арк. 26.

[466] А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѢтописи съ 1700 по 1772 годъ. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та, 1896. – Ч. 1. – С. 137.

[467] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв.

[468] Там само. – Арк. 3 зв., 5 зв.

[469] Там само. – Арк. 8.

[470] Там само. – Арк. 9 зв.

[471] Там само. – Арк. 11, 12 зв., 14 зв.

[472] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 8.

парафій в деканаті, за списком близько 1775 р. було 41, а після 1775 р. – 40. Деканат згаданий у документах під 1763 р.[473] У 1760 р. столична парафія Жуків знаходилася на північному краю деканатської території в оточенні парафій сусіднього Тлумацького деканату. Тоді деканат формувався з двох окремих частин: північно-східної і південно-західної. На їх межі були розташовані отинінсько-коломийські парафії. До такого особливого розміщення парафій спричинилася ріка Прут, річище котрої було південною межею території деканату. Південно-західна частина містила в собі менше третини всіх парафій деканату, а Красна, Делятин, Дора, Микуличин були південними граничними парафіями єпархії в цьому районі. Ця частина деканату з півночі межувала з Отининським, зі сходу – з Отининським, Коломийським, з півдня і заходу – творила південний кордон єпархії. Своєю північно-східною частиною деканат з півночі межував з Тлумацьким, зі сходу – з Тлумацьким, Городенківським, з півдня – з Заболотівським, Коломийським, з заходу – з Отининським деканатами.

Городенківський деканат у 1733 р. мав 26 парафій. Одна їх частина була згрупована на південний захід від столичної парафії Городенка, інша – на північний схід. Якщо у 1715 і 1720 рр. місто Городенка належало до Кулачківського деканату[474], то у згаданих роках Городенківського деканату могло не існувати. В часи деканства о. Антонія Якубовського до деканату належали села Торговиця, Ясенів, Глушків[475]. З названих парафій: Городенка в часи деканства жуківського декана до 1733 р. знаходилася в Жуківському, у 1733, 1760 і 1775 рр. – в Городенківському деканатах; Торговиця, Ясенів, Глушків у 1733, 1760 і 1775 рр. – в Городенківському. У 1747–1749 рр. деканат нараховував 28 парафій[476]. Проте їх число у 1751 р. зросло до 67[477] і таким залишалося до 1754 р.[478] У 1755 р. парафій

[473] Тоді жуківським деканом був коломийський коад'ютор о. Григорій Мариневич (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 7 (Списки прихожан Коломыйского деканата. 1763–1763). – Арк. 4).

[474] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 20 зв., 22 зв.

[475] Там само. – Арк. 34 зв., 34 зв., 35 зв.

[476] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв., 3 зв., 5 зв.

[477] Там само. – Арк. 8 зв.

[478] Там само. – Арк. 10, 11 зв., 13.

було 68[479]. Це сталося через приключення до нього, ймовірно, 21 парафії з розформованого у 1751 р. Кулачківського деканату та парафій з інших, конкретно не відомих (можливо, навіть Потоцького) сусідніх деканатів. У 1760 р. 5 (Урусів, Белелуя, Задубровці, Ганківці, Підвисока) парафій Городенківського деканату перейшли до Снятинського і 11 (Вільхівець, Підвербці, Незвиська – Святовознесенська церква і церква св. Параскеви, Раковець, Гарасимів, Чортовець – церква св. Миколая і церква Св. Духа, Куписівці, Корнів, Семенівка) парафій – до Тлумацького деканатів[480]. У 1760 р. в деканаті було 52 парафії. У числі останніх входили, крім 2 (Ямгорів – дві церкви), всі парафії деканату складу 1733 р., 13 (Топорівці, Красноставці, Стецева, Бучачки, Трофанівка, Балинці – три церкви, Кулачківці – три церкви, Хом'яківка, Виноград) парафій на південному краю, що, правдоподібно, раніше належали до Кулачківського деканату, 2 (Серафинці – дві церкви) парафії, що лежали за якихось 3–5 км на південний схід від Городенки, котрі, можливо, теж раніше належали до Кулачківського деканату, 13 (Олієва – дві церкви, Семаківці – дві церкви, Далешів, Дубки, Колінки, Рипузинці, Черленця – три церкви, Копачинці, Антонів) парафій на північному краю. Згадана вище парафія Антонів була далеко за межами свого деканату, вона знаходилась аж на межі між Червоногородським і Ягольницьким деканатами. У 1775 р. деканат мав 68 парафій, до котрих належали, крім 2 (Антонів – крайня північно-східна, Трофанівка – одна з крайніх південно-західних), всі парафії деканату складу 1760 р., 11 прилеглих з північного і західного боку до кордону парафій Тлумацького деканату складу 1760 р., 5 (Белелуя, Русів, Ганківці, Задубрівці, Підвисока) прилеглих з півдня до кордону парафій Снятинського деканату складу 1760 р., 2 (Кулачківці – четверта церква, Рашків) нові парафії. Приєднання до деканату нових парафій, зокрема південних, а також втрата деканатом парафії Антонів, котрі мали місце в той час, окрім інших можливих причин, мали на меті спростити досить складні та незручні межі деканату. Городенківський деканат продовжував після Тлумацького північний кордон цієї частини єпархії спочатку у напрямку на південний схід, потім на південь. Довжина його по

[479] Там само. – Арк. 14 зв.

[480] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 11.

прямій становила приблизно 40 км. Такі парафії, як Серафинці, Яссенів, Торговиця, Топорівці, Стецева у 1760 р. в цій ділянці визначали межу єпархії. У 1760 р. деканат з півночі межував з Тлумацьким, Червоногородським (кам'ян.-под. част. єп.), зі сходу – з Червоногородським, Більчецьким (кам'ян.-под. част. єп.), з півдня – зі Снятинським, Заболотівським, із заходу – з Жуківським, Тлумацьким деканатами. Тоді столична парафія Городенка знаходилася приблизно в центрі. У 1760 1775 рр. територія деканату північним та північно-східним боками впиралася в Дністер, південний її бік ішов попад Прут.

Кулачківський деканат у 1701 р. мав 32 парафії, між 1701 і 1708 рр. – 38, у 1747 р. – 32[481], а у 1748–1749 рр. – 31[482]. Правдоподібно, до деканату у 1713 р. належало містечко Михальче[483], в часи деканства о. Івана Андруховича у 1715 і 1720 рр. м. Городенка[484], в часи деканства о. Івана Андруховича – села Поточиська, Ямгорів, Чернятин, Жукотин[485], в часи деканства о. Андрія Борисевича с. Стрільче[486]. З названих парафій: Городенка в часи деканства жуківського декана в період до 1733 р. знаходилася в Жуківському, у 1733, 1760 і 1775 рр. – у Городенківському деканатах; Стрільче, Михальче, Поточиська, Чернятин у 1733, 1760 і 1775 рр. – у Городенківському; Ямгорів у 1733 р. – у Городенківському; Жукотин у 1733 р. – в Жуківському, у 1760 і 1775 рр. – у Тлумацькому деканатах. У 1751 р. деканат було розформовано, а парафії поділено, ймовірно, між Жуківським і Городенківським деканатами. У 1751–1755, 1760 і 1775 рр. його не існувало, а Кулачків (1760 р. – три церкви, 1775 р. чотири церкви) як парафії в той час (1760 і 1775 рр.) належав до Городенківського деканату. У 1747 р. деканат міг з півночі межувати з Городенківським, зі сходу – з Городенківським, Снятинським, з півдня з Заболотівським, зі заходу з Коломийським, Жуківським деканатами.

Снятинський деканат у 1701 р. налічував 40 парафій, у періоді між 1701 і 1708 рр. 54. А оскільки тоді з його західного боку ще

[481] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв.
[482] Там само. – Арк. 4, 5 зв.
[483] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 35.
[484] Там само. – Арк. 17, 20 зв., 22 зв.
[485] Там само. – Арк. 24, 29, 30, 47.
[486] Там само. – Арк. 26.

не існувало Заболотівського і з південно-західного Косівського деканатів, то деканат не міг мати їх менше. У 1747 р. тут було тільки 22 парафії[487], тобто, трохи більше ніж третина від попередньої кількості, що пояснюється появою вищезгаданих двох нових деканатів, з котрими Снятинський вимушений був парафіями поділитися. Всі наступні роки деканат мав більш-менш стабільне число парафій. У 1748–1749 рр. була 21 парафія[488], у 1750–1751 рр. – 24[489], у 1752 р. – 25[490], у 1753–1755 рр. – 27[491]. У 1760 р. до деканату було приключено 5 (Урусів, Белелуя, Задубровці, Ганківці, Підвисока) парафій Городенківського[492]. У 1760 р. він нараховував 31 парафію, а у 1775 р. 27, в число котрих входили, крім 6 (5 північних парафій: Белелуя, Русів, Ганківці, Задубрівці, Підвисока, котрі відійшли до Городенківського деканату, та Микулинці, що біля Снятина), всі парафії деканату складу 1760 р., а також 2 (Снятин – церква св. Миколая, Рибне – крайня південно-західна парафія, що перейшла з Косівського деканату) інші парафії. Снятинський деканат у 1760 р. творив лінію південної межі єпархії, котра по прямій становила приблизно 35 км. У 1775 р. ця лінія була уже дещо коротшою, оскільки тоді частина межових парафій знаходилася в Городенківському деканаті. Столична парафія Снятин лежала на лівому березі Пруту, на східному краю деканату і була однією з граничних парафій. Парафії деканату були розкидані по обидва боки Пруту та по лівому березі Черемоша. Останній визначав південну межу декапату. Декапат у 1760–1775 рр. з півночі межував з Городенківським, з заходу з Городенківським, Заболотівським, Косівським деканатами.

Заболотівський декапат майже всі свої парафії мав на обох берегах ріки Прут. Столична парафія деканату Заболотів знаходилася на відстані приблизно 20 км від Снятина вгору Прутом на лівому березі. Деканат вирізнявся стабільною кількістю парафій. У 1733 р. він мав 21, у 1747–1748 рр. 22[493], у 1749–1750 рр. – 21[494], у

[487] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв.
[488] Там само. – Арк. 4, 5 зв.
[489] Там само. – Арк. 7, 8 зв.
[490] Там само. – Арк. 10.
[491] Там само. – Арк. 11 зв., 13, 14 зв.
[492] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 11.
[493] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв., 3 зв.
[494] Там само. – Арк. 5 зв., 7.

1751–1755 рр. – 22[495], у 1760 р. – 21, у 1775 р. – 23. В часи деканства о. Василя Тарновецького до деканату належало с. Рудники[496]. Згадана парафія у 1733 р. знаходилася в Заболотівському, у 1760 і 1775 рр. – в Снятинському деканатах. Порівнюючи з 1733 р., деканат у 1760 р. мав нові 4 (Келюхів – крайня північна парафія, дві вовчківські церкви – крайні східні парафії, Старів) парафії і недораховувався 3 (дві рудницькі церкви – перейшли до Снятинського деканату, одна демидченська церква) старих. А порівняно з 1760 р., у 1775 р. він мав 3 (Демидче – дві церкви, Устечко) нові і втратив давню парафію Старів. У 1760 р. деканат з півночі межував з Жуківським, Городенківським, зі сходу – зі Снятинським, з півдня – зі Снятинським, Косівським, із заходу – з Коломийським деканатами.

Приблизно 20 км вгору Прутом від Заболотова знаходилася **Коломия**, що була столичною парафією однойменного деканату. Вона, як Снятин і Заболотів, лежала на лівому березі Пруту. На тому боці ріки з нею були ще 2 (Ценява, Корнич) парафії деканату, всі решта – на правому. У 1701 р. Коломийський деканат, з усіх на той час відомих деканатів єпархії, мав найбільше число парафій – 70, а між 1701 і 1708 рр. воно зросло до 75. Тоді ще не було довкола Косівського, Заболотівського, Городенківського, Жуківського, Отинінського деканатів. І, власне, ця відсутність поблизу інших деканатів надала йому можливість акумулювати в собі стільки парафій. Деканат згадується в джерелах під 1720 р.[497] До нього у 1721 р. належало с. Акришари[498], а 29. 09. 1721 р. – с. Текуча[499]. Правдоподібно, до деканату в часи деканства о. Романа Коцовського належали села Вербовець і Підстає[500], в часи деканства о. Тимофія Коцовського – м. Заболотів і села Димідче, Хлібичин, Борщів, Іллінці[501], в часи

[495] Там само. – Арк. 8 зв.–14 зв.

[496] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 87 зв.

[497] 11. 02. 1720 р. куплено до Святомихайлівського храму с. Утопори Апостол (вид. в Києво-Печер. Лаврі 1695 р.). Книгу купив Іван Харабара у о. Максима Корницького (із Корнич), намісника Коломийського (згідно з записом у згаданому Апостолі). – Див: А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 86.

[498] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 337.

[499] Там само. – Арк. 388, 504.

[500] Там само. – Арк. 31, 44.

[501] Там само. – Арк. 75, 77зв., 78 зв., 79, 86 зв.

деканства о. Коцовського – с. Рогиня[502], в часи деканства о. Стефана Корнецького – села Підгайчики, Димидче, Трійця[503], в часи деканства о. Максима Корнецького – с. Іллінці[504], в часи деканства о. Тимофія Корнецького – с. Олежків[505], в часи деканства о. Корнецького – с. Ланчин[506], в часи деканства о. Максима Левицького – с. Делятин[507], в часи деканства о. Стефана Левицького – с. Красне[508], в часи деканства о. Петра Пістинського – села Матвіївці і Тростянець[509], в часи деканства о. Стефана – с. Сороки[510], в часи деканства о. Максима – села Загайполь і Ослави Білі[511], в часи деканства о. Тимофія – с. Остапківці[512], в часи деканства коломийського декана до 1733 р. – с. Якубівка[513]. З названих парафій: Акришари, Текуча у 1760 і 1775 рр. знаходилися в Коломийському деканаті; Вербовець, Рогиня, Сороки у 1733, 1760 і 1775 рр. – в Городенківському; Заболотів, Димідче, Хлібичин, Борщів, Іллінці, Трійця, Олежків, Матвіївці, Тростянець у 1733, 1760 і 1775 рр. – в Заболотівському; Делятин, Красне, Ланчин, Підстає, Підгайчики, Загайполь, Ослави Білі, Остапківці, Якубівка у 1733, 1760 і 1775 рр. – в Жуківському. У 1747 р. деканат формувався з 29 парафій[514]. На цей час п'ять згаданих вище деканатів уже існували. У 1748 р. деканат мав 28 парафій[515], у 1749 р. – 26[516], у 1750–1752 рр. – 32[517], у 1753 р. – 36[518], у 1754 р. – 37[519], у 1755 р. – 39[520]. У 1760 р. деканат утратив

[502] Там само. – Арк. 36.
[503] Там само. – Арк. 41, 77, 84 зв.
[504] Там само. – Арк. 86.
[505] Там само. – Арк. 90.
[506] Там само. – Арк. 54.
[507] Там само. – Арк. 55 зв.
[508] Там само. – Арк. 58 зв.
[509] Там само. – Арк. 81 зв., 85.
[510] Там само. – Арк. 32.
[511] Там само. – Арк. 40, 56 зв.
[512] Там само. – Арк. 50.
[513] Там само. – Арк. 48.
[514] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв.
[515] Там само. – Арк. 3 зв.
[516] Там само. – Арк. 5 зв.
[517] Там само. – Арк. 7, 8 зв., 9 зв.
[518] Там само. – Арк. 11 зв.
[519] Там само. – Арк. 13.
[520] Там само. – Арк. 14 зв.

2 кутські парафії на користь Косівського деканату[521]. У 1760 р. тут було 35 парафій. Всі вони, крім 2 (одна з трьох березівських парафій, котра знаходилася у південній частині деканату, Яблунів – одна з крайніх південно-східних, що була на межі між Коломийським і Косівським деканатами, і котра з якихось дивних міркувань була прилучена до дуже віддаленого від неї Жуківського деканату), були в складі парафій 1775 р., а також 4 інші (Кути – три церкви, котрі у 1760 р. належали до Косівського деканату і були його крайніми східними парафіями, Стопчатів – третя церква). Щодо Кутів, то вони були розташовані на протилежному боці сусіднього Косівського деканату. Всіх парафій у 1775 р. було 37. Список парафій деканату за 1763 р.[522] містить 4 (Шепарівці, Дятківці – дві крайні північні парафії, котрі лежали на північний захід від Коломиї, на відстані, відповідно, приблизно 6 і 3 км, Королівка – крайня східна парафія, котра лежала на південний схід від Коломиї, на відстані приблизно 5 км, Ковалівка – крайня східна парафія, котра лежала на південь від Коломиї, на відстані приблизно 10 км) парафії, котрих немає в списку парафій за 1760 і 1775 рр. Згадані чотири парафії станом на 1763 р. були одними із найменших в деканаті за кількістю парафіян. Можливо, це і пояснює їх відсутність у двох названих списках. Вони могли вважатися дочірніми парафіями, а таких списки не фіксували. У списку парафій за 1763 р., порівняно зі списками за 1760 і 1775 рр., немає парафії Рунгури, що належала до західних. Також деканат згадується в джерелах під 1767[523] та 1768 рр.[524] У 1760 р. деканат з півночі межував з Отининським, Жуківським, зі сходу – з Жуківським, Заболотівським, з півдня – з

[521] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 10.

[522] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 7. – Арк. 3–33; Тоді деканом був о. Миколай Ославський (із Ослав), див: Там само. – Арк. 33.

[523] Тоді коломийським деканом був о. Ославський (із Ослав) (згідно з записом у Цвітній Тріоді, що знаходилася в церкві Бані Березівської, Пістинського деканату. – Див: А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 110).

[524] Метрична книга померлих в с. Корничі біля Коломиї містить запис про те, що 17. 07. (старий стиль) 1768 р. помер корницький парох о. Василь Левицький і на його похороні було бл. 60 священиків, між котрими також косівський декан о. Антоній Дашкевич та коломийський декан і Апостольський протонотарій о. Миколай Ославський (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 285–286).

Косівським, з заходу – з Жуківським деканатами. Тоді столична парафія Коломия була крайньою північною парафією. Південно-західні парафії Космач, Акришори і Текуча були граничними парафіями південного кордону єпархії.

Косівський деканат найдалі з усіх деканатів цієї частини єпархії висувався на південь. Його східна і південна межі, а також дві третини західної – це лінія південного кордону єпархії в цьому районі, яка по прямій становила приблизно 80 км. Деканат лише з північного заходу межував із Коломийським та з півночі – Коломийським, Заболотівським і Снятинським деканатами. Своїм південно-східним боком він вправся в Черемош. Косів як столична парафія знаходився у північній частині деканату, близько 10 км від Черемоша. Ймовірно, до деканату в часи деканства о. Івана Никоровича належало с. Рудники[525]. Згадана парафія у 1733 р. знаходилася в Заболотівському, у 1760 і 1775 рр. – в Снятинському деканатах. У 1747 р. деканат мав 28 парафій[526], у 1748 р. – 30[527], у 1750–1751 рр. – 34[528], у 1752 р. – 33[529], у 1753–1754 рр. – 32[530], у 1755 р. – 34[531]. У 1760 р. були приключені 2 кутські парафії, що перед тим належали до Коломийського деканату[532]. У 1760 р. складався з 40 парафій, з котрих у 1775 р. не дорахувався 9 (Кути – три церкви, що, як крайні східні парафії, відійшли до Коломийського деканату, Красноїла, Ільче – обидві крайні південні, Рибне – крайня північно-східна, що відійшла до Снятинського деканату, Слобідка Кутська – крайня східна, Слобідка Пістинська – одна з крайніх північних, Москалівка – південне передмістя Косова) та придбав нових 2 (Косів – шоста церква, Рожнів – четверта церква). Є дані про існування деканату в 1768 р.[533] В інших відомих списках першої половини XVIII ст. його немає.

---

[525] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 87 зв.–89 зв.

[526] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв.

[527] Там само. – Арк. 3 зв.

[528] Там само. – Арк. 7, 8 зв.

[529] Там само. – Арк. 9 зв.

[530] Там само. – Арк. 11, 13.

[531] Там само. – Арк. 14 зв.

[532] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 10.

[533] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 285–286.

3.2.3. Львівська частина єпархії

Як адміністративний центр львівської частини єпархії, Львів, звичайно, теж був і столичним містом однойменного деканату, що містився на крайньому заході єпархії. **Львівський декана́т** у 1701 р. і між 1701 і 1708 рр. обіймав 58 парафій, а 30–40 рр. пізніше, тобто, у 1739–1744 рр., число основних парафій досягало 61 і дочірніх чи приналежних до основних – 18. Дубровиця, Лозина, Рокітна, Яснисько, Жорниська, Янів, Страдче, Карачинів, Вороців, Повітна, Бартатів, Оброшин, Ставчани, Наварія, Поріччя – це крайні західні парафії деканату, що в напрямку з півночі на південь творили лінію західної межі єпархії у 1739–1744 рр. У 1775 р. ця лінія була поділена між Львівським і Оброшинським деканатами. Деканат згадується в джерелах під 1707 р.[534] У 1747 р. мав 50 парафій[535], у 1748 р. – 54[536], у 1750 р. – 55[537], у 1751–1754 рр. – 56[538], у 1755 р. – 57[539] і близько 1775 р. – 50. Існував у 1737 р.[540] У списку за 1760 р. про нього немає даних, через те, що їх немає в матеріалах, котрі служили джерелом для формування цього списку. Деканат згаданого року, без сумніву, існував, із таким, приблизно, числом парафій, як п'ятнадцять років раніше чи стільки ж років пізніше. Десь у 1775 р. або трохи згодом, парафії Львівського деканату було поділено на дві частини і з них утворено два деканати: Львівський (37 парафій) і Оброшинський (30 парафій). З 61 основної та 18 дочірніх парафій, що їх деканат мав у 1739–1744 рр., у 1775 р., коли остаточно були сформовані Оброшинський та, після поділу, у своїх нових межах Львівський деканати, до першого перейшли 20 (основних – 19, дочірніх – 1) парафій, до другого – 33 (основних – 32,

[534] У цьому році львівський і глинянський декан о. Йосиф Скольський був вибраний ігуменом Святоонуфріївського монастиря у Львові. Він же того року видав у Святоюрській типографії перший нотний Ірмологіон (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 35).

[535] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.

[536] Там само. – Арк. 3 зв.

[537] Там само. – Арк. 6 зв.

[538] Там само. – Арк. 8, 9 зв., 11, 12 зв.

[539] Там само. – Арк. 14.

[540] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій церков Київської уніатської митрополії XVIII ст. (На прикладі недатованої єпископської ревізії щирецького намісництва) // Записки НТШ. – Львів, 1999. – Т. 238: Праці Історично-філософської секції. – С. 443 (автор посилається на: НМЛ. – Ркл-199. – Арк. 6–6зв.).

дочірніх 1). За Львівським деканатом тоді залишилися його колишні парафії, що лежали на північ, схід і південь від Львова, до Оброшинського перейшли ті, що були від Львова на захід. Крім названих 33-х, у 1775 р. в деканаті були ще інші 4 (Білка Шляхетська – одна з крайніх східних, що була на відстані приблизно 20 км від центру Львова, Брюховичі, Кривчиці, Сихів – всі три були передмістями Львова). Вісім львівських міських парафій, а також парафії Головське і Рудно, що належали до Львівського деканату у 1739–1744 рр., у числі парафій Львівського і Оброшинського деканатів складу 1775 р., відсутні. Ці парафії, напевно, тоді входили до числа парафій **Львівського міського деканату**. В списку деканатів за 1710 р. Львівський деканат згаданий як існуючий, лише без визначеного числа парафій. Як столична парафія, Львів у 1739–1744 р. розміщувався в центрі деканальної території, та після поділу деканату став його крайньою західною парафією. Деканат у 1775 р. з заходу межував з Оброшинським, з півночі – з Жовківським, Куликівським, зі сходу – з Глинянським, Бобрецьким, з півдня – з Бобрецьким, Щирецьким деканатами.

Оброшинський деканат уперше згадується в списку деканатів близько 1775 р., але числа його парафій список не подає. Щойно список після 1775 р. повідомляє, що в тому часі деканат формувався з 30 парафій, і в це число входили 20 парафій Львівського деканату складу 1739–1744 рр., та 10 (Керниця, Лісновичі, Малий Любінь, Малополянка, Милошовичі, Мостки, Никонковичі, Піски, Семенівка, Сороки) парафій Щирецького деканату складу 1739–1744 і 1760 рр. Ці останні були злокалізовані в південній частині деканату. Слід вважати, що Оброшинського деканату до 1775 р. не існувало. Територія деканату мала форму видовженого прямокутника, довшими кінцями повернутого на північ і південь. Столична парафія Оброшин знаходилася в центрі. Деканат з півночі межував із Львівським, зі сходу – з Львівським, Щирецьким, з півдня – зі Щирецьким деканатами, з заходу частково межував зі Щирецьким деканатом, а частково творив західну лінію межі єпархії.

Львівський деканат з північного боку мав аж три сусідні деканати: Жовківський, Куликівський, Кам'янко-Струмилівський. Жоден із деканатів Львівської єпархії не сягав так далеко на північ, як ці три. **Жовківський деканат** знаходився в північно-західному куті єпархії і характеризувався чисельною стабільністю парафій

упродовж усього XVIII ст. У 1701 р. – 29 парафій, між 1701 і 1708 рр. – 30, у 1739–1744 рр. – 30 основних і 2 дочірні, у 1747–1751 рр. – 27[541], у 1760 р. – 30, близько 1775 р. – 31, після 1775 р. – 30. У списку деканатів за 1710 р. Жовківський деканат згаданий як існуючий, лише без визначеного числа парафій, у 1737 р. він також існував[542]. В число парафій деканату 1760 р. входили, крім 2 (Блищиводи – крайня східна парафія, Вульків), всі парафії деканату складу 1739–1744 рр., а також інші 3 (Салаше – крайня північна, значно віддалена від інших парафій, Воля Кунинська – крайня західна, Винники – передмістя Жовкви). Склад парафій 1760 і після 1775 рр. абсолютно однаковий як за своєю кількістю, так і за назвами. Жовква була крайньою східною парафією. Територія деканату виглядала як дві майже однакові смуги: одна тягнулася з північного сходу на південний захід, інша – з південного сходу на північний захід і обидві сходилися на заході. Деканат із заходу і півночі творив лінію межі єпархії, зі сходу межував з Кам'янко-Струмилівським і Куликівським, з півдня – з Львівським деканатами.

Куликівський деканат у 1701 р. мав 36 парафій, між 1701 і 1708 рр. – 37, а в документах під 1710 р. згаданий як існуючий, лише без визначеного числа парафій. Він також існував у 1737 р.[543] Період 1739–1775 рр. для деканату був характерний сталою кількістю парафій. У 1739–1744 рр. було 29 основних і 2 дочірні парафії, у 1747 р. – 28[544], у 1748 р. – 27[545], у 1749–1751 рр. – 28[546], у 1752–1754 рр. – 29[547], у 1755 р. – 28[548], а у 1760 і 1775 рр. – по 30 парафій. Деканат у 1760 і 1775 рр. формувався з одних і тих самих парафій, і в їхнє число входили всі основні парафії деканату складу 1739–1744 рр. та парафія Вислобоки (одна з південних). Деканат знаходився в оточенні Львівського (південь), Жовківського (захід, північ), Кам'янко-Струмилівського (північ, схід),

[541] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2, 3 зв., 5, 6 зв., 8, 9 зв., 11, 12 зв., 14.

[542] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій… – С. 443 (автор посилається на: НМЛ. – Ркп-199. – Арк. 6–6зв.).

[543] Там само. – С. 443.

[544] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.

[545] Там само. – Арк. 3 зв.

[546] Там само. – Арк. 5, 6 зв., 8.

[547] Там само. – Арк. 9 зв., 11, 12 зв.

[548] Там само. – Арк. 14.

Глинянського (південний схід) деканатів. Куликів – крайня західна парафія. Територія деканату з заходу на схід мала приблизно 20 км, а з півночі на південь – приблизно 10 км, і виглядала як прямокутник.

Кам'янко-Струмилівський деканат у 1701 р. числив 28 парафій, між 1701 і 1708 рр. – 26. У 1710 р. він теж існував, але невідомо з якою кількістю парафій. У 1730–1733 рр. в деканаті було 25 парафій[549], а у 1739–1744 рр. – лише 17, тобто, майже наполовину менше, ніж сорок років тому. Між 1747 і 1775 рр. число парафій деканату було практично однаковим: 1747р. – 25[550], у 1748–1749 рр. – 24[551], у 1750–1755 рр. – 25[552], у 1760 і 1775 рр. – по 26. До того, у 1760 і 1775 рр. деканат мав одні і ті ж парафії. Всі парафії деканату складу 1739–1744 рр., за винятком Залісців, належали до деканату 1760 і 1775 рр., а також інших 10 (Банопин, Чистини, Горпин, Лісок, Милятин, Неслухів, Печихвости, Соколів, Убині, Желдець), що, не рахуючи останньої, котра була крайньою західною парафією, становили групу південних парафій деканату. Куди раніше, тобто у 1739–1744 рр., належали ці парафії, немає відомостей. Східна межа деканату виходила на лівий берег Західного Бугу. На березі ріки та поблизу неї лежали такі парафії, як столична парафія Кам'янка-Струмилова, Спас, Тадані, Лани Кам'янецькі, Руда. У 1760 і 1775 рр. деканат з півночі і сходу творив північну лінію кордону єпархії, з півдня межував з Глинянським і Куликівським, з заходу – з Куликівським і Жовківським деканатами.

Глинянський деканат, що своїм західним боком межував із Львівським, традиційно для цього регіону, постійно утримував стабільне число парафій. У 1701 р. їх було 25, між 1701 і 1708 рр. – 27, у 1730–1733 рр. – 25[553], у 1739–1744 рр. – 23, у 1747–1752 рр. – 24[554], у 1753–1755 рр. – 25[555], у 1760 р. – 25, у 1775 р. – 24. Деканат

[549] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 156.

[550] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.

[551] Там само. – Арк. 3 зв., 5.

[552] Там само. – Арк. 6 зв., 8, 9 зв., 11, 12 зв., 14.

[553] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 156.

[554] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2, 3 зв., 5, 6 зв., 8, 9 зв.

[555] Там само. – Арк. 11, 12 зв., 14.

згадується в джерелах під 1707 р.[556] Списки парафій за 1739–1744 і 1775 рр. ідентичні щодо назв парафій, якщо не брати до уваги парафію Розвожани, котрої в деканаті в 1739–1744 рр. не було. Порівняно з 1760 р., у деканаті 1775 р. бракувало 2 (Заставне Глинянське – одна з західних, Станимир – крайня південна) парафій, натомість, було на одну глинянську (разом три) церкву більше. Площа деканату мала форму прямокутника, видовженого з півночі на південь. Глиняни – крайня східна парафія. Деканат із заходу межував з Бобрецьким, Львівським, Куликівським, Кам'янко-Струмилівським, з півночі – з Кам'янко-Струмиловим, Білокам'янецьким, зі сходу – з Білокам'янецьким, Тологірським, з півдня – з Тологірським і Бобрецьким деканатами. Також він частиною північного і більшою частиною східного боку творив лінію північної межі єпархії.

Бобрецький деканат у 1701 р. формувався з 52 парафій, а між 1701 і 1708 рр. – з 53. Він теж існував у 1710 р., про що свідчить список за цей рік, а також у 1726[557] і 1737 рр.[558] У 1739–1744 рр. деканат мав 28 основних і 3 дочірні парафії, а це майже вдвічі менше ніж сорок років тому. Значне зменшення парафій у деканаті, можливо, слід пов'язувати з утворенням Роздільського деканату, що припало якраз на період між 1701 і 1744 рр. Від 1739 до 1750 рр. число парафій деканату порівняно стабільне. У 1747–1748 рр. було 22 парафії[559], у 1749 р. – 23[560], у 1750 р. – 24[561]. У 1751 р. ліквідовано Ходорівський деканат[562] і всі його 23 парафії, правдоподібно, приєднано до Бобрецького деканату. Число парафій останнього, таким чином, зросло майже вдвічі і становило 47[563]. У 1752–1754 рр. в

[556] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 35.

[557] Приблизно в цьому році бобрецький декан о. Захарій Теренчак посвятив Святовоскресенську церкву в Ланах (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 29).

[558] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій… – С. 443 (автор посилається на: НМЛ. – Ркп-199. – Арк. 6–6зв.).

[559] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2, 3 зв.

[560] Там само. – Арк. 5.

[561] Там само. – Арк. 6 зв.

[562] Там само. – Арк. 8–14.

[563] Там само. – Арк. 8.

деканаті було 46 парафій[564], а у 1755 р. було забрано 12 парафій (залишилося 34)[565] і прилучено до Стрілиського деканату (число парафій останнього з 24 у 1754 р. збільшилося до 36 у 1755 р.). 1760 р. в Бобрецькому деканаті було 35 парафій, у 1764 р. – 36[566], перед 1775 р. – 34, після 1775 р. – 35. Ці двадцять останніх років число парафій було стабільним. Списки за 1760 і після 1775 рр. майже ідентичні як за кількістю поданих парафій, так і за їх назвами. В першому, порівняно з другим, відсутня Шоломия – крайня північна парафія, що в 1739–1744 рр. належала до деканату, а в другому, порівняно з першим, – Підгородиський монастир. Деканат у 1739–1744 рр. смугою завдовжки 25 і завширшки 10 км тягнувся з північного заходу на південний схід. У 1760 р. територія деканату мала вже цілком інший вигляд. Вона значно посунулася на північний схід, втративши одночасно свої південно-східні парафії на користь Стрілиського деканату. Таким чином, у 1760 і 1775 рр. деканат нараховував 14 (Бібрка, Будьків, Глібовичі, Лани, Лопушна, Вільховець, Підмонастир, Селиська, Старе Село, Стрілки, Суходіл, Товщів, Волощина, Вибранівка) парафій складу 1739–1744 рр., що обіймали південно-західну та південну частину території і 21 (Ганачів Монаший, Ганачів Шляхецький, Звенигород, Гаї, Глібовичі Свіржські, Городиславичі, Гринів, Коцурів, Миколаїв, Неділиська, Осталовичі, Підгородиський монастир, Підгородище, Під'ярків, Романів, Селиська, Стоки, Свірж Вишній, Свірж Міський, Утіховичі, Водники) парафію у його північно-східному районі. Ці останні, перш ніж увійти до Бобрецького деканату, невідомо куди належали. Інші 12 парафій деканату складу 1739–1744 рр. станом на 1760 р. знаходилися в Стрілиському деканаті. Столична парафія Бібрка у 1760 р. містилася приблизно в центрі території. У 1760 р. деканат з півночі межував із Львівським та Глинянським, зі сходу – з Глинянським, Гологірським і Рогатинським, з півдня – з Рогатинським, Стрілиським і Роздільським, із заходу – зі Щирецьким та Львівським деканатами.

[564] Там само. – Арк. 9 зв., 11, 12 зв.

[565] Там само. – Арк. 14.

[566] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego… – S. 941. Федорів пише, що в Бобрецькому деканаті згаданого року було 35 парафій (О. д-р. Ю. Федорів. Організаційна структура Української Церкви // Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді. – Торонто, 1990. – Ч. 31. – С. 143).

Щирецький деканат був південним сусідом спочатку Львівського, а пізніше Львівського та Оброшинського деканатів. Декотрі дослідники твердять, що вперше деканат згадується в документах за 1641 р.[567] У 1701 р. і між 1701 і 1708 рр. мав 49 парафій, про нього є відомості за 1704 і 1705 рр.[568], про цей деканат згадують документи за 1710 р., а також за 1723 р.[569] Можливо, з утворенням Роздільського деканату пов'язано те, що у 1730–1733 рр. Щирецький деканат формувався лише з 37 парафій[570]. Деканат існував і у 1737 р.[571] У 1739–1744 рр. тут було 40 основних і 2 дочірні парафії.

[567] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій… – С. 444–445 (5. 04. 1641 р. у Святоюрській церкві Львова було вибрано на львівського єпископа Андрія Желіборського. Автор, з посиланням на "Сводную галицко-русскую літопись съ 1600 по 1700 годъ. – Львовъ, 1874. – С. 90" Петрушевича пише, що під елекційним актом, у числі інших свій підпис поставив і о. Стефан, "намісник щирецький з духовенством і братствами", – проте зазначене джерело цього не подає. Також там автор ще інформує: у склад новоутвореного Щирецького намісництва початково ввійшло 48 парафій, до його складу було теж включено Миколаїв (що мав тоді чотири церкви) та Розвадів (НМЛ. – Ркп-157. – Арк. 6–7); наприкінці століття до намісництва прилучили Пустомити (Catalogus sacerdotum saecularium Ucrainorum dioecesis Leopoliensis, qui cum suis ecclesiis, duce episcopo Šumlanskyj, ad Ecclesiam Catholicam accesserunt // Monumenta Ucrainae historica / Collegit metropolita Andreas Šeptyckyj. – Romae: Editiones Universitatis Catholicae Ucrainorum S. Clementis Papae, 1967. – Vol. 4 (1671–1701). – P. 296–297); з прийняттям Львівською єпархією унії на території Щирецького намісництва з'явився жіночий монастир сестер-василіянок у Миколаєві, й загальна кількість парафій намісництва зросла до 50 (НМЛ. – Ркп-144. – Арк. 4 зв.–5; Ф. Лабенскій. Къ исторіи Львовской епархіи въ вторую пол. XVII в. // "Вісникъ Народного Дома". – Львовъ, 1907. – Ч. 2 (февраль). – С. 26); після адміністративної реформи, проведеної у 1721 р. Атанасієм Шептицьким, загальна кількість церков у намісництві зменшилася до 37 (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2); на час генеральної візитації деканату 1764 р. загальна кількість його парафій становила 41 (НМЛ. – Ркп-24. – Арк. 701–973).

[568] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій… – С. 445: у червні 1704 (НМЛ. – Ркп-58 / 7. – Арк. 11–12, 51–53 зв.) і у березні 1705 рр. (Там само. – Арк. 35) єпископські комісари після обстежування церков намісництва проводили у с. Бродках виїзні сесії духовного суду Львівської консисторії.

[569] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій… – С. 445: цього року відбулося посвячення антимінсів для більшості (можливо, 34-х) храмів Щирецького деканату (НМЛ. – Ркп-24. – Арк. 701–970).

[570] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 156.

[571] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій… – С. 443 (автор посилається на: НМЛ. – Ркп-199. – Арк. 6–6зв.).

у 1747 р. – 37[572], у 1748 р. – 36[573], у 1749–1755 рр. – 39[574], у 1760 р. 40, у 1775 р. 31. Отож, найбільше їх було на початку описуваного періоду і найменше – наприкінці. А 1730–1760 рр. для нього – період відносної чисельної стабільності парафій. Списки 1739 1744 і 1760 рр. однакові за кількістю парафій, а щодо назв, то в першому, порівняно з другим, немає Баківців, а в другому, порівняно з першим, – Раківця. У 1775 р. деканат не дораховувався 10 північних парафій зі складу 1760 р., котрі відійшли до новоутвореного Оброшинського деканату, натомість отримав 1 (Новосельці). Є дані про існування деканату у 1704 р.[575], з 1718 до поч. 20-х рр. XVIII ст.[576], з поч. 20-х рр. XVIII ст. до серпня 1734 р.[577], у 1737 р.[578], у 1753 р.[579], у 1764 р.[580] Щирець у 1775 р. був крайньою північною парафією. У 1760 р. відстань від крайньої північної парафії (Керниця) до крайньої південної (Колодруби) становила приблизно 30 км, а від крайньої західної (Клицько) до крайньої східної (Підтемне) – 25 км. Деканат з півночі межував з Оброшинським і Львівським, зі сходу – з Бобрецьким і Роздільським, з півдня частково з Роздільським деканатом. З заходу і частково з півдня творив лінію західної межі єпархії.

Роздільський деканат уперше бачимо у списку за 1739 1744 рр. До нього тоді належали 26 парафій. У 1701 р. Жидачівський деканат формувався з 61 парафії і, правдоподібно, в це число входили тоді всі парафії Роздільського, Журавненського (17 парафій), Жидачівського (30 парафій) деканатів складу 1739 1744 рр. та парафії

[572] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.

[573] Там само. – Арк. 3 зв.

[574] Там само. – Арк. 5, 6 зв., 8, 9 зв., 11, 12 зв., 14.

[575] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій... – С. 500 (автор посилається на: НМЛ. – Ркп-58 / 7. – Арк. 52).

[576] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій... – С. 500 (автор посилається на: НМЛ. – Ркп-24. – С. 713, 723, 958).

[577] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій... – С. 499 (автор посилається на: НМЛ. – Ркп-24. – С. 953).

[578] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій... – С. 500 (автор посилається на: НМЛ. – Ркп-24. – С. 804, 901)

[579] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій... – С. 500 (автор посилається на: НМЛ. – Ркп-24. – С. 759)

[580] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій... – С. 500 (автор посилається на: НМЛ. – Ркп-24. – С. 832)

Роздільського (23 парафії)[581], Жидачівського (20 парафій), Журавненського (20 парафій), Миколаївського (20 парафій) деканатів складу 1747 р. У 1748 р. в деканаті було 22 парафії[582], у 1749 р. – 23[583], у 1750 р. – 26[584]. У 1751 р. ліквідовано Миколаївський деканат[585], і всі його 20 парафій приєднано до Роздільського. Внаслідок, той у 1751 р. нараховував 48 парафій[586], у 1752–1753 рр. – 50[587], у 1754–1755 рр. – 49[588], у 1760 і 1775 рр., відповідно, – 52 і 50. У складі парафій 1760 1775 рр. містилися всі 26 парафій деканату складу 1739–1744 рр., що обіймали північно-західну частину його території, а також 26–24 інші, котрі становили південно-східну групу. У 1775 р. в деканаті був повний склад 1760 р., крім 2 (Дроговичі – одна з крайніх північно-східних парафій, Підлісці – одна з південних парафій). У 1760–1775 рр. територія деканату була у вигляді смуги завдовжки 45 і завширшки 15 км, що простягалася з північного заходу на південний схід. З південно-західного боку вона впиралася в Дністер, і лише Рудники, Надітичі, Піочна, Черниця, Київець знаходилися за рікою. Столична парафія Розділ 1760 1775 рр. була розташована у північно-західній частині деканату. В тих роках деканат з півночі межував зі Щирецьким, Бобрецьким, Стрілиським, зі сходу – зі Стрілиським, Рогатинським, Бурштинським (гал. част. єпар.), з півдня – з Журавненським та Жидачівським деканатами. З заходу деканат частково межував зі Щирецьким деканатом, частково творив лінію західної межі єпархії.

Миколаївський деканат існував у 1737 р.[589] Він міститься в списку деканатів за 1747–1755 рр., котрий є єдиним з усіх відомих за XVIII ст., який про нього згадує. Отже, деканат у 1747–1750 рр. мав 20 парафій[590]. Немає, однак, даних про їх назви. У 1751 р.

[581] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.
[582] Там само. – Арк. 3 зв.
[583] Там само. – Арк. 5.
[584] Там само. – Арк. 6 зв.
[585] Там само. – Арк. 8–14.
[586] Там само. – Арк. 8.
[587] Там само. – Арк. 9 зв., 11.
[588] Там само. – Арк. 12 зв., 14.
[589] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій… – С. 443 (автор посилається на: НМЛ. – Ркп-199. – Арк. 6–6зв.).
[590] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2, 3 зв., 5, 6 зв.

деканат припинив існування, а всі його парафії були приєднані до Роздільського деканату. Така ж ситуація у 1751–1755 рр.[591] та у 1760 і 1775 рр. Чотири миколаївські міські парафії тоді належали до Роздільського деканату. Вони ще у 1739–1744 рр. входили до складу Роздільського деканату, отож Миколаївський деканат з'явився десь у 1744–1747 рр. і, таким чином, не міг існувати у згаданому вище 1737 р. З півночі він межував зі Щирецьким і Бобрецьким, зі сходу – зі Стрілиським і Роздільським, з півдня – з Жидачівським деканатами. З заходу частково – зі Щирецьким деканатом, частково творив лінію західної межі єпархії.

Жидачівський деканат у 1701 р. параховував 61 парафію, між 1701 і 1708 рр. – 62. Серед деканатів львівсько-галицької частини єпархії більше на той час мали лише Коломийський (70) і Долинський (65). Про деканат є згадка в списку деканатів під 1710 р. У 1722 р. сюди належало с. Бережниця[592], а у 1723 р. – Гановець (Ганівці)[593]. З названих парафій: Бережниця у 1739–1744, 1760 і 1775 рр. знаходилася в Жидачівському деканаті; Гановець у 1739–1744 рр. – в Жидачівському, у 1760–1775 рр. – можливо, в Стрийському (Перемиська єпархія). У 1730–1733 рр. в деканаті було 22 парафії[594], а у 1739–1744 рр. – 30 основних і 6 дочірніх. Бачимо, що деканат, порівнюючи з початком XVIII ст., втратив половину, а навіть дві третини парафій. Підставою таких змін стало утворення нових деканатів – Роздільського, Журавненського, Миколаївського. Протягом наступних тридцяти років число парафій у деканаті залишалося майже незмінним: у 1747 р. – 20[595], у 1748–1749 рр. – 19[596], у 1750 р. – 21[597], у 1751–1752 рр. – 22[598], у 1753–1755 рр. – 23[599], у 1760 р. – 23, близько 1775 р. – 21, після 1775 р. – 22. До деканату 1760 р. входили всі парафії складу 1739–1744 рр., крім 7 (Черниця, Київець, Пісочна, Станківці, Волцпів – усі були крайніми

[591] Там само. – Арк. 8–14.

[592] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 306.

[593] Там само. – Арк. 319.

[594] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 156.

[595] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.

[596] Там само. – Арк. 3 зв., 5.

[597] Там само. – Арк. 6 зв.

[598] Там само. – Арк. 8, 9 зв.

[599] Там само. – Арк. 11, 12 зв., 14.

північними парафіями, що відійшли до Роздільського деканату, Іванівці – крайня південно-західна парафія, що, ймовірно, відійшла до Стрийського деканату, Жидачів – церква Різдва Пр. Богородиці). Склад парафій у 1760 і 1775 рр. майже однаковий. У першому, порівняно з другим, не вистачало Турадорів (крайня північна парафія, що у 1739–1744 рр. була дочірньою парафії Іванівці), у другому, порівняно з першим, – Жидачева (церква Воскресіння), Смугова (крайня східна парафія). Деканат існував у 1766 р.[600] У 1760 р. його територія своїм північним і східним краями впиралася в Дністер, південним – в Свічу. Верхньою частиною деканату з заходу на північний схід текла ріка Стрий. Тут вона впадала в Дністер. Столична парафія Жидачів у 1760 р. була крайньою північною парафією. Деканат у 1760–1775 рр. з півночі межував із Роздільським, зі сходу – з Роздільським і Журавненським, з півдня – з Журавненським та Болехівським деканатами. З заходу деканат творив лінію західної межі єпархії.

Журавненський деканат утворився в часі між 1701 і 1730 рр., коли Жидачівський, що на початку XVIII ст. обіймав 61 парафію, було поділено натроє (Жидачівський, Роздільський, Журавненський). У 1730–1733 рр. деканат мав 16 парафій[601], у 1739–1744 рр. – 17, у 1747 р. – 20[602], у 1748 р. – 21[603], у 1749–1755 рр. – 24[604]. У списку за 1760 р. даних про Журавненський деканат немає, бо вони відсутні в джерелі, котре було використане для складання цього списку. Проте згаданого року деканат існував. У 1775 р. він формувався з 25 парафій і, оскільки у 1760 р. жодна з них не належала до будь-якого сусіднього деканату, всі вони, звичайно, повинні були входити до складу Журавненського. Відомо про існування деканату у 1766 р.[605] У 1775 р. тут були, крім 2 (Ляховичі – крайня західна парафія, Сулятичі – крайня західна парафія, що перейшла до

[600] Тоді о. Микола Білінський, парох роздільський, був деканом Жидачівським і Журавненським (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 267).

[601] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 156.

[602] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.

[603] Там само. – Арк. 3 зв.

[604] Там само. – Арк. 5, 6 зв., 8, 9 зв., 11, 12 зв., 14.

[605] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 267.

Болехівського деканату), всі парафії складу 1739–1744 рр., а також 10 (Бортники, Черемхів, Григорів, Колоколин, Козари Нижні, Козари Верхні, Молотів, Новошин, Вишнів, Журавенка Мала) інших, що сформували групу його північних парафій. У 1775 р. столична парафія Журавне була крайньою західною парафією деканату. Тоді він з півночі межував з Ходорівським, зі сходу – з Рогатинським, Бурштинським (гал. част. єпарх.) і Калуським (гал. част. єпарх.), з півдня – з Калуським, зі заходу – з Болехівським та Жидачівським деканатами. Територією деканату текли ріки Дністер і Свіча.

Ходорівський деканат був утворений у 1744–1747 рр., ймовірно, на базі Княгининського деканату. Останній знаходиться у всіх відомих списках деканатів XVIII ст. включно до 1739–1744 рр. Але, починаючи від 1747 р., він ніде не значиться. Парафія Ходорів у 1733–1744 рр. належала до Княгининського деканату. У 1747 р. Ходорівський деканат, згідно з даними списку того ж року, мав 21 парафію[606], у 1748 р. – 20[607], у 1749 р. – 21[608], у 1750 р. – 23[609]. У 1751 р. деканат було ліквідовано, і всі його парафії, правдоподібно, приєднано до Бобрецького деканату. У 1751–1755 рр. його не існувало[610], а також і у 1760–1775 рр., а парафія Ходорів значилася в списку Роздільського деканату. Ходорівський деканат, вірогідно, з півночі межував зі Стрілиським, зі сходу – з Рогатинським, з півдня – з Журавненеським, зі заходу – з Жидачівським і Роздільським деканатами.

Княгининський деканат у 1701 р. мав 32 парафії, між 1701 і 1708 рр. – 31 і, як існуючий, згаданий у списку за 1710 р. В часи деканства о. Єремії Остаповича до нього належали с. Вербиця, містечко Ходорів, села Добрівляни, Молодинче, Черемхів, Новошини, Вишнів, Козара Горішня, Маложуравенці, Козара Долішня[611], які у 1733–1744 рр. також знаходилися в Княгининському деканаті. У 1733 р. він мав 31 парафію, у 1739–1744 рр. – 31 основну і 6 дочірніх. У 1744–1747 рр. деканат було скасовано і до кінця 70-х рр.

[606] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.
[607] Там само. – Арк. 3 зв.
[608] Там само. – Арк. 5.
[609] Там само. – Арк. 6 зв.
[610] Там само. – Арк. 8–14.
[611] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 148, 148, 148 зв., 149, 149 зв., 149 зв., 150, 150–150 зв., 150 зв., 150 зв.–151.

XVIII ст. не поповнено. Правдоподібно, спочатку основна частина його парафій увійшла до складу новоутвореного Ходорівського деканату, пізніше, у 1760–1775 рр. 14 (Ходорів, Загірочко, Добрівляни, Сугрів, Підлісся, Новосільці, Голешів, Молодинче, Журів, Воскресінці, Васючин, Княгиничі, Загір'є, Явче) парафій деканату складу 1733 і 1739–1744 рр. належали до Роздільського деканату, 2 (Помонята, Вербиця) – до Стрілиського, 6 (Підмихайлівці, Чагрів, Чернів – дві церкви, Слобідка Букачівська, Букачівці) до Бурштинського (гал. част. єпарх.), 9 (Вишнів, Новошин, Журавенко, Козари – дві церкви, Григорів, Черемхів, Бортники, Молотів) – до Журавненського. Столична парафія Княгиничі одна з крайніх північно-східних парафій деканату. Деканат з півночі межував з Роздільським і Стрілиським, зі сходу – з Рогатинським, з півдня – з Журавненським, з заходу з Жидачівським та Роздільським деканатами. Своїм південним і західним боком деканат впирався у Дністер.

Стрілиський деканат згадується практично у всіх відомих списках деканатів XVIII ст. За даними цих списків, у 1701 р. він мав 33 парафії, між 1701 і 1708 рр. 35, у 1710 р. існував, як і в 1737 р.[612], у 1739–1744 рр. числив 28 основних і 1 дочірню парафію, у 1747 1748 рр. 23[613], у 1749 1754 рр. 24[614]. У 1755 р. від Бобрецького деканату забрано 12 парафій[615], і прилучено до Стрілиського (число парафій останнього з 24 у 1754 р. збільшилося до 36 у 1755 р.). У 1760 р. деканат мав 37 парафій, перед 1775 р. 38, після 1775 р. 35. Сюди у 1711 р. належало с. Стрілиська[616], а у 1719 р. – с. Тучне[617]. Згадані парафії були в Стрілиському деканаті 1739–1744, 1760 і 1775 рр. У 1760 р. тут знаходилися, крім 6 (Городище, Городище Королівське, Острів, Отинєвичі, Рудно крайні західні парафії, що перейшли до Роздільського деканату, Заланів крайня східна парафія, що перейшла до Рогатинського деканату), всі парафії деканату складу 1739 1744 рр., 12 (Бертишів, Борусів, Бринці, Ятвяги, Юшківці, Кнісело, Кологури, П'ятничани, Репехів, Серники, Соколівка, Жабокруки) парафій Бобрецького деканату

[612] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій... – С. 443 (автор посилається на: НМЛ. – Ркл-199. – Арк. 6–6зв.).

[613] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2, 3 зв.

[614] Там само. – Арк. 5, 6 зв., 8, 9 зв., 11, 12 зв.

[615] Там само. – Арк. 14.

[616] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 315 зв.

[617] Там само. – Арк. 356 зв.

складу 1739–1744 рр., що тепер становили групу північно-західних парафій, 2 (Помонята, Вербиця) парафії Княгининського деканату складу 1739–1744 рр., що тепер були крайніми південними парафіями, та парафія Вишнянський Монастир – одна з крайніх східних парафій. Склад 1760 і після 1775 рр. майже однаковий. У першому, порівняно з другим, не вистачало парафії Ясениці, в другому, порівняно з першим, – парафій Бринці (крайня західна), Репехів, Серники (крайня північна). Столична парафія Стрілищі – одна з крайніх східних парафій. У 1760–1775 рр. деканат з півночі межував з Бобрецьким, зі сходу – з Рогатинським, з півдня – з Роздільським, зі заходу – з Роздільським та Бобрецьким деканатами.

Соколівський деканат у 1739–1744 рр. формувався з 23 парафій, а у 1747–1750 рр. – з 17[618]. У 1751 р. деканат було розформовано, а парафії розділено між Болехівським і Долинським деканатами[619]. Парафії, що належали до Соколівського деканату у згаданих роках, на початку XVIII ст., правдоподібно, входили до складу Долинського і Калуського (гал. част. єпарх.) деканатів, які на той час охоплювали ці терени. Територія деканату у 1739–1744 рр. формувалася з двох окремих частин: північної і південної. В північній знаходилися 13 (Баличі Подорожні, Баличі Зарічні, Белеїв, Чолгани, Малі Дідушичі, Великі Дідушичі, Лисовичі, Сихів, Соколів, Тур'я, Угільня, Воля, Задеревач) парафій. Вони у 1760 р. належали до Болехівського деканату і формували групу його північних парафій. В південній частині було 10 (Княжолука, Лолин, Максимівка, Новоселиця, Рахиня, Слобідка, Спас – дві церкви, Струтин, Струтин Верхній) парафій. Вони були в межах тодішнього Долинського деканату, до того ж в особливий спосіб: не локалізовані в одному місці, а розкидані по всій його території. У 1760 р. названі десять парафій входили до складу Долинського деканату, оскільки Соколівського деканату у 1760–1775 рр. не існувало. Північною частиною своєї території деканат з півночі межував з Жидачівським, зі сходу – з Журавненським і Калуським (гал. част. єпарх.), з півдня – з Долинським та Болехівським деканатами. З заходу деканат творив лінію західного кордону єпархії, а парафії Максимівка і Лолин, що лежали в південній частині, творили лінію південної межі єпархії.

[618] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2, 3 зв., 5, 6 зв.

[619] Там само. – Арк. 8–14.

Болехівський деканат був розташований у південно-західному куті території єпархії. Деканат існував у 1737 р.[620] У 1739–1744 рр. він мав 20 основних і 1 дочірню парафію. Всі вони, за винятком Велдіжа і Новошина, що знаходилися трохи оподалік від інших, у південно-східному куті, обіймали площу приблизно 15 на 15 км. У 1747–1749 рр. в деканаті було 20 парафій[621], у 1750 р. – 21[622]. У 1751 р. до деканату відійшла значна частина (правдоподібно, 15) парафій з розформованого Соколівського деканату[623]. Тому у 1751–1752 рр. число його парафій становило 36[624], у 1753 р. – 35[625], у 1754–1755 рр. – 36[626]. У 1760 р. тут знаходилися, крім 1 (Кальна – крайня східна парафія, що перейшла до Долинського деканату), всі парафії складу 1739–1744 рр., 13 парафій розформованого Соколівського деканату складу 1739–1744 рр., що тепер творили групу північних парафій деканату, 2 (Липа, Гузіїв) парафії Долинського деканату складу 1739–1744 рр. та 3 (Сеченів, Вишків – дві крайні південні, Сулятичі – крайня північна) інші. Якщо не враховувати те, що чомусь столична парафія Болехів пропущена в списку за 1760 р., то списки за 1760 і 1775 рр. – ідентичні. Столична парафія Болехів знаходилася на північному краю деканату. Східна межа деканату, приблизно 60 км по прямій, йшла по лівому березі Свічі. Виняток становили лише Малі Дідушичі, Тур'я, Белелів, котрі були на правому боці. Тільки верхня частина площі деканату мала густоту парафій, властиву цілому західному регіону єпархії. В нижній його частині, оскільки там карпатські високогір'я, було лише декілька парафій. Наприклад, дві крайні південні – Сеченів і Вишків – знаходилися за 25 км від найближчої парафії Липа, що лежала від них на північ. Деканат у 1760 р. з півночі межував з Жидачівським, зі сходу – з Журавненським, Калуським (гал. част. спарх.) і Долинським деканатами. З півдня і заходу творив лінію південної і західної межі єпархії.

[620] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій... – С. 443 (автор посилається на: НМЛ. – Ркп-199. – Арк. 6–6зв.).

[621] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2, 3 зв., 5.

[622] Там само. – Арк. 6 зв.

[623] Там само. – Арк. 8–14.

[624] Там само. – Арк. 8, 9 зв.

[625] Там само. – Арк. 11.

[626] Там само. – Арк. 12 зв., 14.

Долинський деканат зафіксований практично в усіх відомих списках деканатів XVIII ст. У 1701 р. та між 1701 і 1708 рр. він формувався з 65 парафій. Список за 1710 р. згадує про нього як про існуючий. Перед 1730 р. сюди належало с. Пужники[627]. Про деканат згадують документи за 1737[628] та 1739 рр.[629] У 1739–1744 рр. він мав 27 основних і 4 дочірніх парафії, у 1747–1748 рр. – 26[630], у 1749–1750 рр. – 32[631], у 1751–1755 рр. – 39[632]. У 1751 р. до деканату відійшла частина парафій з реформованого Соколівського деканату[633]. Зменшення кількості парафій більше ніж наполовину в 30-х – 40-х рр. XVIII ст. порівняно з початком згаданого століття, було наслідком утворення в цьому районі нових деканатів, зокрема Болехівського і Соколівського. У 1760 р. в деканаті було 40 парафій, у 1775 р. – 41. Списки парафій деканату 1760 і 1775 рр. ідентичні. Лишень у першому, порівняно з другим, відсутня парафія Різдва Пр. Богородиці міста Долини. У 1760 р. в деканаті знаходилися, крім 2 (Гузіїв, Липа – обидві перейшли до Болехівського деканату), всі парафії складу 1739–1744 рр., 9 (Княжолука, Лолин, Максимівка, Новоселиця – церква св. Миколая, Рахиня, Слобідка Рахинська, Спас – дві церкви, Струтин Шляхетський) парафій розформованого Соколівського деканату складу 1739–1744 рр., 1 (Кальна) парафія Болехівського деканату складу 1739–1744 рр. і 4 (Грабів, Ілемня, Яворівка, Підмочари) інших парафій. Столична парафія Долина знаходилася в центрі деканату. У 1760 р. деканат з півночі межував з Болехівським, зі сходу – з Калуським (гал. част. єпарх.) і Рожнятівським (гал. част. єпарх.), з заходу – з Болехівським деканатами. З півдня деканат творив лінію південної межі єпархії.

Рогатинський деканат у 1701 р. та між 1701 і 1708 рр. числив 53 парафії. До деканату в часи деканства о. Євстахія належало

[627] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 294.

[628] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій… – С. 443 (автор посилається на: НМЛ. – Ркп-199. – Арк. 6–6зв.).

[629] Цього року долинський декан о. Стефан Гнатковський в с. Дуба своїм коштом збудував церкву і посвятив (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6 (Акты обследования приходов. 1761–1767). – Арк. 1).

[630] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2, 3 зв.

[631] Там само. – Арк. 5, 6 зв.

[632] Там само. – Арк. 8, 9 зв., 11, 12 зв., 14.

[633] Там само. – Арк. 8–14.

місто Стратин[634], в часи деканства рогатинського декана в період до 1733 р. – с. Залуже[635], в часи деканства о. Стефана Демковича м. Рогатин[636]. Правдоподібно, до деканату в часи деканства о. Євстахія належало с. Сарнки Горішні[637], в часи деканства о. Івана Теребушка села Липиця Горішна, Жолчів, Славентин[638], в часи деканства о. Івана – с. Обельниче і містечко Підвисоке[639], в часи деканства о. Теодора Боянівського – села Мечищів, Сарнки Долішні[640]. З названих парафій: Залуже, Рогатин у 1733, 1760 і 1775 рр. були в Рогатинському деканаті; Стратин у 1733 р. – в Рогатинському, у 1760 і 1775 рр. – в Дунаївському деканатах; Сарнки Долішні, Сарнки Горішні, Обельниче у 1760 і 1775 рр. – в Бурштинському деканаті; Липиця Горішня, Жолчів, Славентин, Підвисоке у 1733 р. – в Завалівському, у 1760 і 1775 рр. – в Дунаївському деканатах; Мечищів у 1733 р. – в Завалівському, у 1760 і 1775 рр. – в Бережанському деканатах. Деканат згаданий у документах під 1722 р.[641] У 1721 р. мав 35 парафій, у 1733 рр. – 36, у 1747–1748 рр. – 28[642], у 1749–1755 рр. – 29[643]. Склад деканату у 1760 і 1775 рр. майже ідентичний. У другому, порівняно з першим, не вистачало лише парафії Лучинці. Деканат у 1760 і 1775 рр. мав відповідно 29 і 28 парафій. У 1760 р. тут знаходилися, крім 7 (Стратин Міський, Стратин Старий, Пуків – три крайні східні парафії, що перейшли до Дунаївського деканату, Добринів – крайня східна парафія, Бурштин – дві церкви, Наташине – три останні були крайніми південними парафіями, що перейшли до Бурштинського деканату), всі парафії складу 1733 р., а також 1 (Заланів) парафія Стрілиського деканату складу 1739–1744 рр., що тепер була крайньою західною парафією деканату. Територія його простягалася смугою довжиною приблизно 30 км з півночі на південь. Столична парафія Рогатин

634 НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 118–118 зв.
635 Там само. – Арк. 115 зв.
636 Там само. – Арк. 110 зв.
637 Там само. – Арк. 168 зв.
638 Там само. – Арк. 175 зв., 176 зв., 179.
639 Там само. – Арк. 168 зв.–170 зв., 175.
640 Там само. – Арк. 167.
641 Тоді рогатинський декан о. Євстахій Остапович посвятив Святомиколаївську церкву в с. Потік (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25).
642 ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв., 3 зв.
643 Там само. – Арк. 5, 6 зв., 8, 9 зв., 11, 12 зв., 14.

містилася майже в центрі. Посередині території текла річка Гнила Липа. Деканат у 1760–1775 рр. з півночі межував з Гологірським, зі сходу – з Дунаївським, з півдня – з Бурштинським (гал. част. єпарх.), з заходу – з Княгининським, Стрілиським та Бобрецьким деканатами.

Дунаївський деканат є майже у всіх відомих списках XVIII ст. Якщо не рахувати 1755 р. і, можливо, декілька років після нього, то це один із небагатьох деканатів, число парафій котрого впродовж згаданого століття залишалося порівняно стабільним. Так у 1701 р. деканат мав 13 парафій, між 1701 і 1708 рр. – 15, у 1733 р. – 17, у 1747 р. – 17[644]. У 1748–1750 рр. деканат іменувався Стратиньким[645]. Це сталося внаслідок того, що столиця деканату з півночі, де знаходився Дунаїв, на три роки перемістилася у південну частину, до Стратина. Протягом цього часу і аж до 1754 р. деканат формувався з 20 парафій[646]. У 1755 р. було ліквідовано Поморянський деканат і всі його 24 парафії приєднано до Дунаївського. Число його парафій зросло до 44[647]. У 1760 р. деканат налічував 21 парафію, оскільки на цей час уже відновився Поморянський деканат у попередньому своєму складі. Дунаївський деканат перед 1775 р. мав 13 парафій, після 1775 р. – 20. До деканату в часи деканства о. Дмитра Кончевича належали села Красне, Плавча Стара та містечко Козлів[648]. Останнє так само належало до деканату і в часи Атанасія Шептицького в період до 1733 р.[649] З названих парафій: Красне, Плавча Стара, Козлів у 1733 р. знаходилися в Дунаївському, у 1760 і 1775 рр. – в Козлівському деканатах. Деканат також відзначався змінами територіальних меж. У 1733 р. його площа формувалася з двох окремих частин: західної і східної. В західній знаходилася столична парафія Дунаїв (три церкви) і південніше від неї – Біла, Новосілка, Поточани, Рекшин, Стригунці, Подусів, а у східній – Козлів (три церкви), Городище, Таврів, Стара Плавча, Мала Плавча, Красна. На 1760 р. залишилися, крім 1 (Дунаїв – одна з трьох церков), усі парафії західної частини деканату складу 1733 р., що

[644] Там само. – Арк. 2.
[645] Там само. – Арк. 3 зв.–6 зв.
[646] Там само. – Арк. 3 зв.–12 зв.
[647] Там само. – Арк. 14.
[648] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 164 зв., 166 зв., 165.
[649] Там само. – Арк. 165 зв.

тепер утворювали групу північних парафій, та додалися 3 (Стратин Міський, Стратин Старий, Пуків) парафії Рогатинського деканату складу 1733 р., 8 (Данильче, Липиця Горішня, Липиця Долішня, Підвисоке, Славʼятин, Свистільники, Уїзд, Жовчів) парафій Завалівського деканату складу 1733 р. і парафія Волиця. Дванадцять останніх у 1760 р. формували групу центральних і південних парафій деканату. Усі парафії східної частини деканату складу 1733 р., котрих числилося вісім, у 1760 р. входили до Козлівського деканату. Склад парафій деканату у 1760 і після 1775 рр. – ідентичний. Лише у другому, порівняно з першим, не вистачало однієї з церков Дунаєва. Територія деканату у 1760 р. тягнулася вузькою смугою довжиною приблизно 35 км з півночі на південь. Столична парафія Дунаїв була крайньою північною парафією деканату, розташованою на лівому березі Золотої Липи. У 1760 р. деканат з півночі межував з Гологірським і Поморянським, зі сходу – з Поморянським, Бережанським та Зарваницьким, з півдня – з Завалівським і Бурштинським (гал. част. спарх.), з заходу – з Рогатинським деканатами.

Стратинський деканат існував у 1737 р.[650], проте від 1748 до 1750 р.[651] він, фактично, не був окремим у повному розумінні того слова. У 1748 р. було перенесено столицю Дунаївського деканату з Дунаєва до Стратина, після чого деканат утратив власну назву і почав називатися Стратинським. У своєму складі він мав усі парафії Дунаївського деканату складу 1747 р. та 3 інші парафії. Після 1750 р. Стратинський деканат перестав існувати.

Завалівський деканат у 1721 р. числив 24 парафії, у 1733 р. – 22, у 1747–1755 рр. – 18[652], а у 1760 і 1775 рр. він мав однакове число парафій – 29. Як можна бачити, протягом XVIII ст. було відносно однакове число парафій. В часи деканства о. Іллі Біркевича до деканату належало м. Завалів і села Сарики Середні, Підшумлянці, Носів[653], в часи деканства о. Дмитра Зеленського – с. Гнильче[654], в часи деканства о. Андрія Ганчака – с. Свистельники і м. Завалів[655].

[650] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій… – С. 443 (автор посилається на: НМЛ. – Ркл-199. – Арк. 6–6зв.).

[651] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3 зв.–6 зв.

[652] Там само. – Арк. 2 зв.–14.

[653] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 170 зв., 171 зв., 173, 173 зв.

[654] Там само. – Арк. 177 зв.

[655] Там само. – Арк. 168, 174 зв.

Можливо, у 1700 р. Носів під Заваловом[656] теж був парафією цього деканату. З названих парафій: Підшумлянці, Носів, Гнильче у 1733, 1760 і 1775 рр. знаходилися в Завалівському деканаті; Завалів у 1733 і 1775 р. – в Завалівському; Свистельники у 1733 р. – в Завалівському, у 1760 і 1775 рр. – в Дунаївському; Сарники Середні у 1733 р. – в Завалівському, у 1760 і 1775 рр. – в Бурштинському деканатах. Якщо територія деканату у 1733 р. мала монолітну конфігурацію, то у 1760 р. вона була вже у вигляді двох окремих частин: північно-західної і південно-східної. Між цими двома частинами містилася незайнята площа, стиснута з північно-східного боку Зарваницьким і з південно-західного – Устецьким деканатами. З двадцяти двох парафій складу 1733 р. в деканаті 1760 р. знаходилося лише 6 (Боків, Гнильче – дві церкви, Носів, Підшумлянці, Шумляни). Інші 8 (Данильче, Липиця Горішня, Липиця Долішня, Підвисоке, Слав'ятин, Свистільники, Уїзд, Жовчів) парафій, що формували так звану північну групу, були приписані до Дунаївського деканату. Мечищів, що був крайньою північно-східною парафією, перейшов до Бережанського деканату. 5 (Юнашків, Обельниця, Сарники Долішні, Сарники Горішні, Сарники Середні) парафій, що формували так звану західну групу, увійшли до числа парафій Бурштинського деканату. У північно-західній частині деканату 1760 р., крім згаданих 6 парафій складу 1733 р., що тоді були крайніми північними, західними і південними парафіями цієї частини деканату, були ще 9 (Желибори, Кунашів, Гербутів, Библо, Дитятин, Хохонів, Загір'є, Яблунів, Медуха), що становили групу західних парафій, та 2 (Заставче, Маркова), що були крайніми східними. Останні одинадцять парафій у 1733 р. невідомо, до яких деканатів належали. У південно-східній частині деканату 1760 р. були 4 (Григорів, Озеряни – дві церкви, Ковалівка) парафії Бучацького деканату складу 1733 р., 7 (Бортники, Чехів, Монастирища – три церкви, Савалуски, Верб'ятин) парафій Потоцького деканату складу 1733 р. Також відомо, що у 1760 р. до Завалівського деканату було приписано 11 (Ковалівка, Григорів, Озеряни, Озеряни Заболотівські, Верб'ятин, Бертники, Чехова, Монастириська – церква Воздв. Чесного Хреста і церква Різдва Пр. Богородиці, Монастириська Фільварецькі, Савалуски) парафій Бучацького

[656] Там само. – Арк. 469.

деканату[657], котрі, як бачимо, були парафіями Бучацького і Потоцького деканатів складу 1733 р. Кількість парафій у 1760 і 1775 рр. однакова, проте в списку парафій за 1760 р. чомусь відсутні дві церкви Завалова, а у списку за 1775 р., порівняно з 1760 р., нема парафій Хохонів і Заставче. У 1760 р. деканат своєю північно-західною частиною з півночі межував з Дунаївським, зі сходу – з Зарваницьким, з півдня – з Устецьким (гал. част. єпарх.) і Галицьким (гал. част. спарх.), з заходу – з Бурштинським (гал. част. спарх.) деканатами, а своєю південно-східною частиною з півночі межував з Зарваницьким, зі сходу – з Бучацьким, з півдня – з Бучацьким і Тлумацьким (гал. част. спарх.), з заходу – з Устецьким деканатами. Завалів – одна з крайніх східних парафій північно-західної частини деканату.

До **Потоцького деканату** у 1719 р. належало с. Бертник[658], в часи деканства о. Івана Подолянського – села Скоморохи, Порхова, Делява та містечко Бариш[659] і у 1715 р., напевно, – с. Костельники ключа міста Потока[660]. З названих парафій: Бариш, Костельники, Скоморохи у 1733 р. знаходилися в Потоцькому, у 1760 і 1775 рр. – в Бучацькому деканатах; Бертник у 1733 р. – в Потоцькому, у 1760 і 1775 рр. – в Завалівському; Порхова, Делява у 1733 р. – в Потоцькому, у 1760 і 1775 рр. – в Тлумацькому. Потоцький деканат був розташований на межі трьох частин єпархії: львівської, галицької і кам'янець-подільської. У 1721 р. він мав 32 парафії, у 1730–1733 рр. – 34[661], у 1733 р. – 35. У 1747 р. деканату не існувало[662]. Очевидно, тоді всі його парафії попереднього складу належали до Бучацького деканату. Наступного 1748 р. від Бучацького було відділено 23 парафії і з них знову створено Потоцький деканат[663]. У 1749–1750 рр. він мав 21 парафію[664], а у 1751 р. ці парафії було повернуто до Бучацького деканату[665] і Потоцький деканат припинив

[657] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 4.

[658] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 294.

[659] Там само. – Арк. 106, 107, 107, 107 зв.

[660] Там само. – Арк. 278 зв.

[661] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 156.

[662] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2–3.

[663] Там само. – Арк. 4 зв.

[664] Там само. – Арк. 6, 7 зв.

[665] Там само. – Арк. 8.

існувати. Не було його і у 1760 р. На той час 7 (Бортники, Чехів, Монастирища – три церкви, Савалуски, Вербʼятин) його парафій складу 1733 р., що були крайніми північними, знаходилися у Завалівському деканаті, 17 (Бариш – три церкви, Губин, Коємерин, Костельники, Лука, Потік – дві церкви, Русилів, Скоморохи, Сповидів, Соколів – дві церкви, Возилів, Униж, Зубрець), що формували групу центральних, східних і південних, – у Бучацькому, 10 (Березівка, Делява, Дубно, Голиградн, Коропець – дві церкви, Порхова, Стінка, Велеснів, Залісє) парафій, що були крайніми західними, – у Тлумацькому. Столична парафія Потік містилася майже в центрі. Парафії деканату були затиснуті з трьох боків ріками: з півдня – Дністром, зі сходу – Стрипою, з заходу – Коропцем. Деканат з півночі межував з Підгаєцьким, зі сходу – з Бучацьким і Язловецьким (кам'ян.-под. част. єп.), Червоногородським (кам'ян.-под. част. єп.), з півдня – з Городенківським (гал. част. епарх.), з заходу – з Устецьким та іншими деканатами галицької частини епархії, що тоді в цьому районі розташовувалися. У списку за 1775 р. Потоцького деканату теж немає.

Бучацький деканат є в усіх відомих списках XVIII ст., за винятком списку 1701 р. У 1707 р. до нього належало с. Звенигород[666], а у 1710 р., ймовірно, – с. Порохово, ключа Бучацького[667]. В часи деканства о. Петра Пишковецького до деканату належало м. Монастирище[668], а в часи деканства о. Дмитра Зеленського – м. Монастирище, села Стінка, Коропець, Зубрець[669]. З названих парафій: Порохово (Порхова) у 1733 р. знаходилася в Потоцькому, у 1760 і 1775 рр. – в Тлумацькому деканатах; Звенигород у 1733, 1760 і 1775 рр. – в Бучацькому; Монастирище у 1733 р. – в Потоцькому, у 1760 і 1775 рр. – в Завалівському; Зубрець у 1733 р. – в Потоцькому, у 1760 і 1775 рр. – в Бучацькому; Стінка, Коропець у 1733 р. – в Потоцькому, у 1760 і 1775 рр. – в Тлумацькому. Між 1701 і 1708 рр. Бучацький деканат формувався з 51 парафії. У списку деканатів під 1710 р. він згаданий як існуючий, лише без визначеного числа парафій. Правдоподібно, згодом Бучацький деканат було поділено на Потоцький і Бучацький, тому у 1721 р. останній мав 30 парафій,

[666] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 371 зв.

[667] Там само. – Арк. 287 зв.

[668] Там само. – Арк. 95.

[669] Там само. – Арк. 95 зв., 103 зв., 104, 105, 105 зв.

у 1733 р. – 31. У 1747 р. Потоцького деканату не існувало, а Бучацький тоді мав 56 парафій[670]. Очевидно, що тут мав місце факт злиття двох деканатів. У 1748 р. Бучацький деканат було поділено на два деканати: Бучацький (31 парафія) і Потоцький (23 парафії)[671]. Такий стан тривав ще два наступних роки (у 1749–1750 рр. деканат мав 32 парафії)[672]. У 1751 р. було повернуто стан 1747 р., оскільки ліквідовано Потоцький деканат. Деканат у 1751–1755 рр. нараховував 56 парафій[673]. У 1760 р. він утратив 6 (Петриківці, Білявинці, Осівці, Бобулинці, Кійданів, Олеша) парафій на користь Зарваницького деканату[674] та 11 (Ковалівка, Григорів, Озеряни, Озеряни Заболотівські, Вербʼятин, Бертники, Чехова, Монастирська церква Воздв. Чесного Хреста і церква Різдва Пр. Богородиці, Монастирська Фільварецькі, Савалуски) парафій – на користь Завалівського[675]. У 1760 р. деканат налічував 38 парафій, перед 1775 р. – 39, після 1775 р. – 38. Якщо 1747 р. для більшості деканатів був характерний наявністю зменшеної кількості їх парафій, то для Бучацького, навпаки, – збільшеної. Виділявся деканат і нестаністю своїх кордонів. У 1760 р. зі складу 1733 р. залишилося лише 20 (Бучач – Святомихайлівська, Святомиколаївська, Святопокровська церкви, Джурин, Звенигород, Грамушівка, Лішчинці, Медведівці, Новоставці, Пилява, Переволоки – дві церкви, Пишківці, Сороки, Трибухівці – чотири церкви, Зарівінці, Зелена). Ці парафії у 1733 р. були розташовані в центрі деканату, а у 1760 р. становили групу північних парафій. Решта парафій складу 1733 р., за винятком однієї, відійшли до інших деканатів, а саме: 4 (Григорів, Озеряни – дві церкви, Ковалівка), що становили групу північно-західних парафій – до Завалівського, 5 (Бобулинці, Кійданів, Олеша, Петликівці, Осівці), що були крайніми північними парафіями – до Зарваницького. Крайня південна парафія Жизномир була приєднана невідомо куди. Також у складі парафій 1733 р. були чотири церкви міста Бучач, а у 1760 р. – лише три. У 1760 р. в деканаті, крім згаданих двадцяти парафій, містилися ще 17 (Бариш – три церкви,

[670] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв.
[671] Там само. – Арк. 3 зв., 4 зв.
[672] Там само. – Арк. 5, 6 зв.
[673] Там само. – Арк. 8, 9 зв., 11, 12 зв., 14.
[674] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 7.
[675] Там само. – Арк. 4.

Губин, Коємерин, Костельники, Лука, Потік – дві церкви, Русилів, Скоморохи, Сновидів, Соколів – дві церкви, Возилів, Униж, Зубрець) парафій Потоцького деканату складу 1733 р., що тепер творили групу південних парафій, і Слобідка – крайня східна парафія. Склад деканату у 1760 і після 1775 р. абсолютно однаковий. У 1733 р. фактично всі парафії лежали по обох берегах Стрипи на північ і південь від Бучача, котрий теж обіймав обидва береги названої річки. У 1760 р. територія деканату на північ від Бучача виглядала значно скороченою, натомість видовженою на південь від нього уздовж Стрипи аж до самого Дністра. Успадкувавши велику частину потоцьких парафій, деканат у 1760 р. розмежовував собою галицьку частину єпархії від кам'янець-подільської. У 1760 р. з півночі межував з Зарваницьким, зі сходу – з Янівським, Чортківським та Червоногородським (кам'ян.-под. част. сп.), з півдня – з Городенківським (гал. част. єпарх.) і Тлумацьким (гал. част. єпарх.), з заходу – з Тлумацьким і Завалівським деканатами. Тоді столична парафія Бучач знаходилася приблизно в центрі деканату.

Чортківський деканат знаходився у південно-східному куті львівської частини єпархії. З півдня і сходу він межував з територією кам'янець-подільської частини. Документи свідчать про існування деканату впродовж усього досліджуваного періоду. У 1701 р. він мав 11 парафій, між 1701 і 1708 рр. – 32, у 1721 р. – 45. Збільшення числа парафій, яке спостерігається у 1721 р. порівняно з 1708 р., могло статися за рахунок утрати парафій Теребовельським деканатом, що був на північ від Чортківського. У 1725 р. до деканату належало с. Шманьківці[676], котре також знаходилося в числі парафій 1733, 1760 і 1775 рр. У 1733 р. в Чортківському деканаті було 19 парафій, у 1747–1749 рр. – 19[677], у 1750–1752 рр. – 20[678], у 1753–1755 рр. – 19[679], у 1760 р. – 19, перед 1775 р. – 20, після 1775 р. – 21. У 30-х – 70-х рр. XVIII ст., як подано вище, кількість парафій була майже незмінна. За винятком того, що список парафій деканату за 1760 р. містить лише одну церкву міста Чорткова, а список за 1775 р. – три, вони ідентичні. Також у 1775 р. в деканаті знаходилися всі парафії складу 1733 р., і лише 2 (Шманьківчики – крайня

[676] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 386.

[677] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 3, 4, 5 зв.

[678] Там само. – Арк. 7, 8, 9 зв.

[679] Там само. – Арк. 11, 12 зв., 14.

південно-східна парафія, Ридодуби – парафія Янівського деканату складу 1733 р., що тепер була крайньою західною парафією) інші. Отож, склад парафій у 1733, 1760 і 1775 рр., фактично, був однаковим. Столична парафія Чортків – крайня південно-західна парафія деканату, що лежала на берегах ріки Серет. Парафії деканату були розташовані по обох боках Серету. Деканат у 1760 р. з півночі межував з Янівським, зі сходу – з Ягольницьким (кам'ян.-под. част. єп.), з півдня – з Ягольницьким, з заходу – з Червоногородським (кам'ян.-под. част. єп.) і Бучацьким деканатами.

Янівський деканат входив до числа крайніх східних деканатів львівської частини єпархії. Правдоподібно, утворився з частини парафій Теребовельського і Чортківського деканатів складу 1721 р. У 1733 р. він мав 26 парафій, у 1747 р. – 23[680], у 1748 р. – 24[681], у 1749 р. – 22[682], у 1750 р. – 24[683]. У 1751 р. було ліквідовано Гримайлівський деканат[684], і всі його 22 парафії приєднано до Янівського. Таким чином у згаданому році число парафій Янівського деканату збільшилося до 46. Такий стан зберігався до 1755 р.[685] У 1760 р. деканат мав 48 парафій, перед 1775 р. – теж 48, після 1775 р. – 49. У 1733 р. відстань від крайньої північної парафії (Теребовля) до крайньої південної (Косів) становила приблизно 25 км, а від крайньої західної (Романівка) до крайньої східної (Целіїв) – приблизно 35 км. Столична парафія Янів містилася майже в центрі деканату. Посередині його території текла ріка Серет. У 1760 р. тут знаходилися, крім 3 (Ридодуби – крайня південна парафія, що перейшла до Чортківського деканату, Теребовля – церква св. Миколая, ймовірно, одна з церков міста Теребовлі, котра була крайньою північною парафією, Вербовець – одна з двох церков), усі парафії складу 1733 р., всі 23 парафії Гримайлівського деканату складу 1733 р., Могильниця – друга церква (Пресв. Трійці), Звинятський монастир. Згадані парафії колишнього Гримайлівського деканату, тепер, знаходячись в складі Янівського, лежали окремою групою у північно-східній стороні від інших парафій деканату. У 1733 р.

[680] Там само. – Арк. 2 зв.
[681] Там само. – Арк. 4.
[682] Там само. – Арк. 5 зв.
[683] Там само. – Арк. 7.
[684] Там само. – Арк. 8–14.
[685] Там само. – Арк. 8, 9 зв., 11, 12 зв., 14.

деканат з півночі межував з Теребовельським, зі сходу – з Гусятинським (кам'ян.-под. част. єп.), з півдня – з Гусятинським і Чортківським, із заходу – з Бучацьким деканатами.

Гримайлівський деканат був крайнім східним у львівській частині єпархії. До деканату у 1722 р. належало с. Іванівка[686], котре також числилося в складі деканату 1733 р. У 1721 р. він мав 34 парафії, в число котрих, можливо, входила частина парафій Теребовельського деканату складу 1701–1708 рр. У 1733 р. деканат нараховував 23 парафії, у 1747–1749 рр. – 21[687], у 1750 р. – 22[688]. У 1751 р. деканат було розформовано, і всі його 22 парафії приєднано до Янівського[689]. У 1760–1775 рр. весь склад парафій деканату з 1733 р. надалі знаходився в Янівському деканаті. Столична парафія Гримайлів була однією з крайніх західних парафій. Зі східного боку територія його впиралася в Збруч. З півночі творив лінію північного кордону єпархії, зі сходу межував із Сатанівським (кам'ян.-под. част. єп.), з півдня – з Гусятинським (кам'ян.-под. част. єп.), з заходу – з Теребовельським і Скалатським деканатами.

Скалатський деканат – крайній східний деканат львівської частини єпархії. Цей деканат відзначався усталеним складом парафій. Він, правдоподібно, утворився з частини парафій Тернопільського деканату складу 1701–1708 рр. та Теребовельського і Гримайлівського деканатів складу 1721 р. У 1733 р. мав 28 парафій, у 1747–1749 рр. – 26[690], у 1750 р. – 24[691], у 1751 р. – 27[692], у 1752–1755 рр. – 28[693], у 1760 р. – 29, у 1775 р. – 29. У 1760 р. в деканаті знаходилися всі парафії складу 1733 р., та Пізнанка, що була однією з крайніх південних. Склад парафій у 1760 і 1775 рр. абсолютно однаковий. Столична парафія Скалат належала до групи південно-східних. Деканат у 1760–1775 рр. з півночі творив лінію північної межі єпархії, зі сходу межував з Янівським, з півдня – з Янівським і Теребовельським, зі заходу – з Теребовельським і Тернопільським деканатами.

[686] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 267–268.
[687] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв., 4, 5 зв.
[688] Там само. – Арк. 7.
[689] Там само. – Арк. 8–14.
[690] Там само. – Арк. 2 зв., 4, 5 зв.
[691] Там само. – Арк. 7.
[692] Там само. – Арк. 8.
[693] Там само. – Арк. 9 зв., 11, 12 зв., 14.

Теребовельський деканат у 1701 р. параховував 24 парафії, між 1701 і 1708 рр. – 66. У 1701 р. сюди належало с. Іщків[694]. Список за 1710 р. згадує про деканат як про існуючий. До деканату в часи Варлаама Шептицького належало с. Волиця[695], а у 1719 р., ймовірно, – с. Прошева ключа Теребовельського[696]. Згадані парафії також були в деканаті 1733, 1760 і 1775 рр. Через те, що згодом частина парафій, ймовірно, відійшла до Чортківського деканату, у 1721 р. деканат мав уже менше число парафій – 41. У 1733 р. в деканаті було 33 парафії, у 1747–1749 рр. – 32[697], у 1750 р. – 34[698], у 1751 р. – 36[699], у 1752–1753 рр. – 35[700], у 1754–1755 рр. – 37[701], у 1760 р. – 39, у 1775 р. – 39. У 1760 р. в ньому знаходилися, крім І (Боричівка), всі парафії складу 1733 р. та інших 7 (Хлопівка, Хоростків-колонія, Зверхівці – всі три крайні південно-східні парафії, Брикуля – крайня південно-західна, Бернадівка, Кривє – дві крайні західні парафії, Каптури). Склад деканату у 1760 і 1775 рр. абсолютно ідентичний. Столична парафія Теребовля була розташована майже в центрі деканату. Вона лежала на березі річки Гнізни, в місці, де остання впадала в Серет. Деканат у 1760–1775 рр. з півночі межував з Козлівським і Тернопільським, зі сходу – зі Скалатським, Янівським та Гусятинським (кам'ян.-под. част. сп.), з півдня – з Янівським, зі заходу – з Зарваницьким і Козлівським деканатами.

Тернопільський деканат обіймав північно-східний кут території львівської частини єпархії. Площа деканату з півночі на південь сягала понад 40 км, а з заходу на схід – 10 км. Деканат у 1701 р. мав 32 парафії, а між 1701 і 1708 рр. – 47. Він також значиться в списку деканатів за 1710 р. як існуючий. У 1715 р. сюди належало с. Бубнівка (в оригіналі ця назва вміщена на місці витертої іншої)[702],

---

694 У цьому році до храму св. Арх. Михаїла і св. Антонія с. Іщкова Теребовельського деканату куплено напрестольне Євангеліє вид. Львів 1690 р. Парохом села тоді був о. Назарій (згідно з записом на загаданому Євангелії). – Див: А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 13.

695 НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 366.

696 Там само. – Арк. 261.

697 ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв., 4, 5 зв.

698 Там само. – Арк. 7.

699 Там само. – Арк. 8.

700 Там само. – Арк. 9 зв., 11.

701 Там само. – Арк. 12 зв., 14.

702 НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 338.

а у 1724 р. – с. Шимковичі[703]. Парафія Шимковичі знаходилася в деканаті 1733, 1760 і 1775 рр. Через те, що згодом частина парафій складу 1701–1708 рр., ймовірно, відійшла до Скалатського деканату, в 1733 р. деканат нараховував 38 парафій. У 1747 р. він мав 37 парафій[704], у 1748 р. – 36[705], у 1749 р. – 37[706], у 1750 р. – 38[707], у 1751 р. – 39[708], у 1752–1755 рр. – 38[709], у 1760 р. – 40, близько 1775 р. – 35, після 1775 р. – 41. У 1760 р. в деканаті знаходилися, крім 4 (Траганівка, Забойки, Домарич – всі три парафії, що були крайніми південно-західними, перейшли до Козлівського деканату, Буцнів – церква Різдва Пр. Богородиці), всі парафії складу 1733 р., а також інші 6 (Зарудддя – крайня північна парафія, Чумалі, Байківці, Кип'ячка – всі три крайні південні, Борщовичі, Монастирки). Склад за 1760 і після 1775 рр. майже однаковий. Тільки у першому, порівняно з другим, не вистачало 2 (Буцнів – церква Різдва Пр. Богородиці, Тернопіль – церква Успення Пр. Богородиці) парафій, а у другому, порівняно з першим, – 1 (Монастирки). Тернопіль розташований на річці Серет, в південній частині деканату. Деканат у 1760 р. з півночі творив лінію північної межі єпархії, зі сходу частково – лінію східної межі єпархії, частково межував зі Скалатським деканатом, з півдня межував із Теребовельським, із заходу з Козлівським і Зборівським деканатами.

Зборівський деканат був одним з північних деканатів львівської частини епархії. У 1721 р. числив 24 парафії, у 1730–1733 рр. – 25[710], у 1747 р. – 35[711], у 1748–1749 рр. – 33[712], у 1750–1752 рр. – 37[713], у 1753–1755 рр. – 38[714], у 1760 р. – 40, у 1775 р. – 40. Склад парафій у 1760 і 1775 рр. абсолютно ідентичний. Є дані про

[703] Там само. – Арк. 307 зв.
[704] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.
[705] Там само. – Арк. 3 зв.
[706] Там само. – Арк. 5 зв.
[707] Там само. – Арк. 6 зв.
[708] Там само. – Арк. 8.
[709] Там само. – Арк. 9 зв., 11, 12 зв., 14.
[710] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 156.
[711] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.
[712] Там само. – Арк. 3 зв., 5.
[713] Там само. – Арк. 6 зв., 8, 9 зв.
[714] Там само. – Арк. 11, 12 зв., 14.

існування деканату в 1756 р.[715] Столична парафія Зборів знаходилася на річці Стрипа у західній частині деканату. Західна його межа проходила по Стрипі, східна – по Серету. Деканат з півночі творив лінію північної межі єпархії, зі сходу межував з Тернопільським деканатом, з півдня – з Козлівським, із заходу – з Поморянським деканатами.

Про **Оліївський деканат** відомо тільки те, що у 1730–1733 рр. він формувався з 19 парафій[716]. Можливо, у назване число входила частина парафій Золочівського деканату складу 1721 р. У 1760 і 1775 рр. деканату не існувало, а столична парафія Оліїв знаходилася в складі Зборівського деканату і була його крайньою північно-західною парафією.

Поморянський деканат з-поміж деканатів згадуваного періоду має найповніші дані про кількість своїх парафій. У 1701 р. і між 1701 і 1708 рр. налічував 31 парафію. До нього у 1708 р. належало с. Славна[717], у 1713 р. – с. Травотолоки[718], в часи деканства о. Тимофія – села Цецева, Храбусна, Вурлів, Угорці[719], в часи єп. Йосифа Виговського – с. Махнівці[720], в часи деканства поморянського декана до 1733 р. – села Кальне і Годів[721], в часи деканства о. Івана Зоровицького – м. Поморяни[722]. З названих парафій: Славна, Травотолоки, Храбусна, Вурлів, Угорці, Махнівці, Кальне, Годів, Поморяни у 1733, 1739–1744, 1760 і 1775 рр. знаходилися в Поморянському деканаті; Цецева у 1733 р. – в Поморянському, у 1760 і 1775 рр. в Козлівському деканатах. Поморянський деканат у списку деканатів за 1710 р. згаданий як існуючий, у 1733 р. він нараховував 25 парафій, у 1739–1744 рр. – 27, у 1747–1749 рр. – 22[723], у 1750–

[715] Цього року в домі о. Липницького, декана Зборівського, з'явився образ розп'ятого Христа, і з ран Ісуса капала кров. Письмове свідчення про це залишив о. Григорій Гаванський, парох Годова (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 202).

[716] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 156.

[717] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 387.

[718] Там само. – Арк. 154.

[719] Там само. – Арк. 154, 155, 155 зв., 159.

[720] Там само. – Арк. 158.

[721] Там само. – Арк. 153, 153 зв.

[722] Там само. – Арк. 152.

[723] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2, 3 зв., 5.

1754 рр. – 24[724]. У 1755 р. його було ліквідовано, і всі 24 парафії приєднано до Дунаївського деканату[725]. У 1760 і 1775 рр. мав 24 парафії. У 1739–1744 рр. тут знаходилися, крім І (Цецева – крайня південно-східна парафія, що перейшла до Козлівського деканату), всі парафії складу 1733 р., а також 3 (Золочівка, Каплинці – дві крайні південні парафії, що у 1760 р. уже належали до Козлівського деканату, Княже – крайня північна парафія, що у 1760 р. належала до Білокам'янецького деканату). У 1760 р. – крім вищеназваних трьох (Золочівка, Каплинці, Княже), всі парафії складу 1739–1744 рр. Склад за 1760 і 1775 рр. абсолютно однаковий. Столична парафія Поморяни – одна з крайніх південних, і містилася на лівому березі Золотої Липи. Деканат у 1760 р. з півночі творив лінію північної межі єпархії, зі сходу межував зі Зборівським і Козлівським, з півдня – з Бережанським і Дунаївським, із заходу – з Гологірським деканатами.

Золочівський деканат належав до крайніх північних деканатів єпархії. У 1701 р. він складався з 57 парафій, а між 1701 і 1708 рр. з 68 і кількісно переважав сусідній Білокам'янецький в чотири-пять разів, а сусідній Гологірський – більше ніж удвічі. Золочівський деканат згаданий у списку деканатів за 1710 р. До нього у 1710 р. належали села Йосипківці[726] і Кутищі[727], а в часи Йосифа Шумлянського, ймовірно, – Снович під Золочевом[728]. З названих парафій: Сновичу 1733, 1739 1744, 1760 і 1775 рр. знаходився в Поморянському деканаті. У 1721 р. деканат мав 37 парафій, а це означає, що решта зі складу 1701–1708 рр. були приєднані до інших прилеглих деканатів, зокрема Білокам'янецького. У 1730 1733 рр. в деканаті було 29 парафій[729], у 1747 р. – 29[730], у 1748–1752 рр. – 31[731], у 1753–1755 рр. – 30[732]. Золочівський деканат не має про себе даних у списку деканатів за 1760 р., через те, що таких не існувало

[724] Там само. – Арк. 6 зв., 8, 9 зв., 11, 12 зв.

[725] Там само. – Арк. 14.

[726] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 190.

[727] Там само. – Арк. 205.

[728] Там само. – Арк. 278..

[729] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 156.

[730] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.

[731] Там само. – Арк. 3 зв., 5, 6 зв., 8, 9 зв.

[732] Там само. – Арк. 11, 12 зв.

в матеріалах, котрі послужили основою для цього списку. Однак немає підстав думати, що в цьому часі деканату не існувало. У 1775 р. йому належали 32 парафії. Столична парафія Золочів – крайня західна. Верхньою частиною території протікав Західний Буг. У 1775 р. деканат з півночі і сходу творив, відповідно, лінію північного і східного кордонів єпархії, з півдня межував зі Зборівським і Поморянським, з заходу – з Гологірським і Білокам'янецьким деканатами.

Білокам'янецький деканат – один з крайніх північних деканатів єпархії. У 1701 р. та між 1701 і 1708 рр. він мав 13 парафій. Згодом до нього, напевно, приєднали частину парафій Золочівського деканату, тому у 1721 р. він нараховував 21, а у 1730–1733 рр. – 24[733]. У 1747 1755[734], 1760 і 1775 рр. в деканаті було однакове число парафій – 22. Склад за 1760 і 1775 рр. абсолютно однаковий. Деканат у 1760 р. зазнав внутрішніх територіальних змін (reformatum intra)[735]. Столична парафія Білий Камінь – одна з північних. Вона та ще інші три парафії були розташовані на правому березі Західного Бугу. Ця ріка визначала північну границю деканату. Деканат у 1775 р. з півночі творив лінію північного кордону єпархії, зі сходу межував із Золочівським, з півдня – з Гологірським, із заходу – з Глинянським деканатами.

Гологірський деканат у 1701 р. мав 24 парафії, між 1701 і 1708 рр. – 27, у 1730–1733 рр. – 30[736], у 1747 р. – 24[737], у 1748 р. – 26[738], у 1749 р. – 27[739], у 1750–1752 рр. 28[740], у 1753–1755 рр. – 30[741], у 1760 р. – 30, перед 1775 р. – 28, після 1775 р. – 29. Деканат, як можна бачити, весь час відзначався відносно стабільним числом парафій. Список парафій деканату у 1760 і після 1775 рр. майже ідентичний, лише у другому, порівняно з першим, відсутня парафія

[733] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 156.

[734] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2–14.

[735] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 2.

[736] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 156.

[737] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.

[738] Там само. – Арк. 3 зв.

[739] Там само. – Арк. 5.

[740] Там само. – Арк. 6 зв., 8, 9 зв.

[741] Там само. – Арк. 11, 12 зв., 14.

Вільшаниця. Гологори – одна з крайніх північно-східних парафій деканату. У 1760–1775 рр. з півночі межував з Білокам'янецьким, зі сходу – з Поморянським, з півдня – з Дунаївським і Рогатинським, із заходу – з Бобрецьким і Глинянським деканатами.

Бережанський деканат міститься у всіх відомих списках деканатів досліджуваного періоду. Рівне число парафій, яке тоді мав декапат, було його особливістю. Декапат у 1701 р. параховував 37 парафій, між 1701 і 1708 рр. – 40, у документах під 1710 р. згаданий як існуючий, у 1733 р. мав 36 парафій, у 1747 р. – 35[742], у 1748–1749 рр. – 36[743], у 1750 р. – 35[744], у 1751–1752 рр. – 36[745]. У 1753 р. було ліквідовано Підгаєцький деканат, і всі його 26 парафій приключено до Бережанського. З тієї причини число парафій деканату у 1753–1755 рр. становило 62[746]. У 1760 р., оскільки Підгаєцький деканат було відновлено або колишні його парафії передано до Зарваницького деканату, в Бережанському деканаті знаходилося 37 парафій, коло 1775 р. – 34, після 1775 р. – 35. Він також мав протягом усього цього часу дуже однорідний склад парафій. У 1760 р. в деканаті знаходилися, крім 1 (одна з чотирьох церков Бережан), всі парафії складу 1733 р. та 2 (Криве – крайня південно-східна парафія, що у 1733 р. належала до Козівського деканату, Мечищів – крайня південно-західна, що у 1733 р. входила до складу Завалівського деканату) інші. У списку за 1775 р., порівняно зі списком за 1760 р., були відсутні 3 (Нараїв – дві церкви, Саранчуки – крайня південна) парафії, зате було більше на одну церкву Бережан. Є згадка про деканат 1771 р.[747] Столична парафія Бережани знаходилася приблизно в центрі, на берегах Золотої Липи, що протікала посередині території деканату. У 1760 р. з півночі межував з Дунаївським, Поморянським та Козлівським, зі сходу – з Козлівським і Зарваницьким, з півдня – з Зарваницьким і Завалівським, із заходу – з Дунаївським і Рогатинським деканатами.

Козлівського деканату у списках деканатів першої половини XVIII ст. немає. У 1747 р. параховував 19 парафій[748], у 1748–

[742] Там само. – Арк. 2.
[743] Там само. – Арк. 3 зв., 5.
[744] Там само. – Арк. 6 зв.
[745] Там само. – Арк. 8, 9 зв.
[746] Там само. – Арк. 11, 12 зв., 14.
[747] Отець А. Мельник. Зарваниця. – 2-ге вид. – Рогатин, 1926. – С. 56.
[748] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.

1750 рр. – 21[749]. У 1751 р. Козлівський деканат було ліквідовано. З усіх його парафій, а також з усіх парафій у тому самому році ліквідованого іншого деканату – Козівського – було створено Зарваницький деканат. Козлівського деканату не існувало у 1751–1755 рр.[750], але невдовзі він був знову відновлений і у 1760 р. формувався з 35 парафій, а у 1775 р. – з 34. Список парафій деканату за 1760 р. подає дві церкви Козлова, а список за 1775 р. тільки одну. І це єдине, що різнить їх між собою. У 1760 р. в деканаті знаходилося 8 (Ішків – церкви св. Михаїла і св. Антонія Великого, Кальне, Козова – Святомихайлівська, Стрітенська і Успенська церкви, Слобода, Щепанів) парафій Козівського деканату складу 1733 р., що тепер творили групу крайніх південних парафій, 10 (Бенева, Богатківці, Будилів, Денисів, Купчинці – Введенська і Воскресенська церкви, Плотича, Семиківці, Соколів, Соснів) парафій Будилівського деканату складу 1733 р., що тепер творили групу південно-східних і центральних парафій, 3 (Домаморич, Драганівка, Зобойки) парафії Тернопільського деканату складу 1733 р., що тепер були крайніми східними парафіями в деканаті, 2 (Каплинці, Золочівка) парафії Поморянського деканату складу 1739–1744 рр., що тепер були крайніми західними парафіями деканату, 1 (Цецева) парафія Поморянського деканату складу 1733 р., що тепер була крайньою північною парафією, 7 (Городище, Козлів – Вознесенська і Святомиколаївська церкви, Красна, Плауча Нова, Плауча Стара, Таврів) парафій Дунаївського деканату складу 1733 р., що тепер формували групу північних парафій, та інші 4 (Ходачків, Дмухавець, Хоростець, Глиняна), що теж належали до північних парафій деканату. Таким чином, Козлівського деканату до 1733 р. не існувало. У 1760 р. Козлів – крайня північна парафія. Територією деканату з півночі на південь текла річка Стрипа. У 1760 р. з півночі межував зі Зборівським, зі сходу – з Тернопільським і Теребовельським, з півдня – з Зарваницьким, з заходу – з Бережанським і Поморянським деканатами.

Будилівський деканат не має про себе даних у жодному з відомих списків деканатів XVIII ст., крім списку за 1733 р. Деканат у згаданому році мав 15 парафій. Вони були вишикувані берегами

[749] Там само. – Арк. 3 зв., 5, 6 зв.
[750] Там само. – Арк. 8–14.

Стрипи в одну лінію довжиною приблизно 35 км. Тільки Ляскавка, котра була крайньою південною парафією, знаходилася на лівому боці ріки, на відстані 15 км від її річища. В часи деканства о. Косьми до деканату належали села Плотича і Гайворонка[751]. Названі парафії також входили до деканату 1733 р. У 1760–1775 рр. його не існувало. На цей час 10 (Бенева, Богатківці, Будилів, Денисів, Купчинці Введенська і Воскресенська церкви, Плотича, Семиківці, Соколів, Сосів) його парафій складу 1733 р. входили до Козлівського деканату, 4 (Золотники, Гайворонка, Вишнівчик церкви св. Миколая і Різдва Пр. Богородиці) парафії цього ж складу, що були його крайніми південними парафіями, входили до Зарваницького деканату, 1 (Ляскавка) парафія цього ж складу входила до Янівського деканату. Столична парафія Будилів була крайньою північною. З півночі деканат межував з Дунаївським, зі сходу – з Тернопільським, Теребовельським та Янівським, з півдня – з Підгаєцьким, із заходу – з Підгаєцьким, Козівським та Бережанським деканатами.

Козівському деканату у 1721 р. належало с. Кальне[752], котре також входило до складу парафій 1733 і 1775 рр. У 1730–1733 рр. мав 13 парафій[753], у 1733 р. – 14, у 1747 р. – 25[754], у 1748–1750 рр. – 24[755]. У 1751 р. Козівський деканат, так само, як і Козлівський, було ліквідовано, а їх парафії склали основу для нового, Зарваницького деканату. У 1751–1755 рр. деканату не існувало[756]. Не було його так само і у 1760 р. У той час 8 (Ішків церкви св. Михаїла і св. Антонія Великого, Кальне, Козова – Святомихайлівська, Стрітенська і Успенська церкви, Слобода, Щепанів) його парафій складу 1733 р., що були так званою північною групою, належали до Козлівського деканату, 5 (Теляче – церкви Богоявлення і св. Параскеви, Божиків, Волощина, Литвинів) парафій того ж складу, так звана південна група, належали до Зарваницького деканату, 1 (Криве) парафія того ж складу, що була північно-західною, належала до Бережанського деканату. За списком деканатів перед 1775 р.

[751] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 122, 125.

[752] Там само. – Арк. 66.

[753] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 156.

[754] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2.

[755] Там само. – Арк. 3 зв., 5, 6 зв.

[756] Там само. – Арк. 8–14.

Козівський мав 34 парафії, тобто, таку кількість, яку за списком після 1775 р. параховував деканат Козлівський. Очевидно, в цих двох списках Козівський і Козлівський – це один і той самий деканат. Тут або адміністративний центр деканату переніс ся з Козлова в Козову, або у списку після 1775 р. помилка у назві деканату. Козова – його крайня північна парафія. У 1733 р. з півночі межував з Бережанським і Дунаївським, зі сходу – з Теребовельським, з півдня – з Підгаєцьким, із заходу – з Рогатинським і Бережанським деканатами.

Підгаєцький деканат у 1701 р. мав 35 парафій, а між 1701 і 1708 рр. – 52. Збільшення кількості парафій деканату відбулося через втрату таких сусідніми деканатами. До деканату у 1708 р. належало с. Божиків[757], у 1711 р. – села Соснова[758], Гайворонка[759], у 1714 р. – м. Підгайці[760]. Правдоподібно, до нього у 1700 р. належало с. Криве[761], до 1708 р. – м. Козова[762], у 1719 р. – с. Теляче[763], в часи деканства о. Ісаї – м. Козова[764], в часи деканства о. Григорія Будовицького – с. Ляскавка, м. Золотники[765], в часи деканства о. Василя Будовицького – с. Теляче, містечко Слобода, села Литвинів, Купчинці, Богатківці, містечко Вишнівець, с. Гнильче[766]. З названих парафій: Божиків, Теляче, Литвинів у 1733 р. знаходилися в Козівському, у 1760 і 1775 рр. – в Зарваницькому деканатах; Гайворонка, Золотники, Вишнівець у 1733 р. – в Будилівському, у 1760 і 1775 р. – в Зарваницькому; Підгайці у 1733, 1760 і 1775 рр. в Підгаєцькому; Козова у 1733 р. – в Козівському, у 1760 і 1775 рр. – в Козлівському; Гнильче у 1733, 1760 і 1775 рр. – в Завалівському; Криве у 1733 р. – в Козівському, у 1760 і 1775 рр. – в Бережанському; Богатківці, Соснова, Купчинці у 1733 р. – в Будилівському, у 1760 і 1775 рр. – в Козлівському; Слобода у 1760 і 1775 рр. – в Козлівському; Ляскавка у 1733 р. – в Будилівському. Деканат міститься

[757] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 297.
[758] Там само. – Арк. 244.
[759] Там само. – Арк. 302.
[760] Там само. – Арк. 269 зв.
[761] Там само. – Арк. 64 зв.
[762] Там само. – Арк. 59 зв.
[763] Там само. – Арк. 68.
[764] Там само. – Арк. 61.
[765] Там само. – Арк. 126., 126 зв.
[766] Там само. – Арк. 69 зв., 71, 74, 122 зв., 123, 124, 178.

в списку за 1710 р., у 1721 р. він мав 34 парафії, у 1733 р. – 31. Згодом частина парафій потрапила до сусідніх деканатів, котрими могли бути Бучацький, Козівський і Козлівський. Тому у 1747–1748 рр. в деканаті було 23 парафії[767], у 1749 р. – 22[768], у 1750–1751 рр. – 25[769], у 1752 р. – 26[770]. У 1753 р. його було ліквідовано і всі 26 парафій приєднано до Бережанського деканату. Згадані парафії знаходилися в Бережанському деканаті також у 1754 і 1755 рр.[771] Та в часі між 1755 і 1760 рр. деканат було знову відновлено, бо, за джерельними даними, у 1760 р. він у складі 15 (Підгайці – Святоюрська, Святомиколаївська, Христоворождественська, Міська, Передміська, Тудинська, Волощинська церкви, Сільце, Білокриниця, Новосілка-Кут, Новосілка-Ленч, Новосілка-Тессарівка, Мужилів Старокутянський, Мужилів Капеланський, Рудники) парафій увійшов до Зарваницького деканату[772]. У 1760–1775 рр. деканату теж не існувало. На цей час, крім І (Сапова – крайня південно-східна парафія), всі парафії складу 1733 р. належали до Зарваницького деканату. У 1733 р. межа деканату з західного боку йшла по Золотій Липі, а зі східного краю такі парафії, як Зарваниця і Сапова, впиралися в Стрипу. Столична парафія Підгайці лежала на берегах Коропця. У 1733 р. деканат з півночі межував з Козівським, зі сходу – з Будилівським, з півдня – з Бучацьким, Потоцьким, Устецьким (гал. част. єпарх.) і Завалівським, із заходу – з Завалівським і Козівським деканатами.

Зарваницького деканату у першій половині XVIII ст. не існувало. А точна дата його заснування – 1751 р.[773] В цьому році були розформовані Козівський (24 парафії) і Козлівський (21 парафія) деканати, і з них створений Зарваницький (49 парафій). Це число парафій деканат зберігав до 1754 р. включно[774]. У 1755 р. було 50 парафій[775]. У 1733 р. парафії, з котрих пізніше було сформовано Зарваницький деканат, входили до складу Підгаєцького.

[767] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 2 зв., 3 зв.
[768] Там само. – Арк. 5.
[769] Там само. – Арк. 6 зв., 8.
[770] Там само. – Арк. 9 зв.
[771] Там само. – Арк. 11–14.
[772] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 5.
[773] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 8.
[774] Там само. – Арк. 9 зв.–12 зв.
[775] Там само. – Арк. 14.

У 1760 р. ліквідовано Підгаєцький деканат і 15 його парафій прилучено до Зарваницького деканату[776]. Цього року до нього також було прилучено 6 парафій Бучацького деканату[777]. Зарваницький деканат у 1760 р. нараховував 45 парафій, у 1775 р. – 46. Склад парафій у 1760 і 1775 рр. майже ідентичний. У списку за 1760 р., порівняно з 1775 р., не вистачає Святопокровської церкви Підгаєць, зате є парафія Сільце, що була підгаєцьким передмістям. Правдоподібно, Сільце і Святопокровська церква – це одна і та ж парафія. У списку за 1775 р. є Святопокровська парафія міста Підгаєць, проте нема парафії Сільце. Також із якоїсь причини у списку за 1760 р. відсутня столична парафія Зарваниця. У 1760–1775 рр. в деканаті знаходилися, крім 1 (Сапова), всі парафії Підгаєцького деканату складу 1733 р., 5 (Бобулинці, Кійданів, Олеша, Осівці, Петликівці) парафій Бучацького деканату складу 1733 р., що тепер були т. зв. південно-східною групою парафій, 5 (Теляче – церкви Богоявлення і св. Параскеви, Божиків, Волощина, Литвинів) парафій Козівського деканату складу 1733 р., що тепер формували групу крайніх західних і північних та 2 (Літятин – крайня північна, Білявинці – крайня південно-східна парафія) інші. Є дані про існування деканату у 1754–1792 рр.[778] Зарваниця розташована на березі Стрипи і була крайньою східною парафією деканату. Західний край деканату впирався у Золоту Липу, східний – у Стрипу. Деканат з півночі межував з Бережанським і Козівським, зі сходу – з Теребовельським і Янівським, з півдня – з Бучацьким, Тлумацьким (гал. част. єпарх.) та Устецьким (гал. част. єпарх.), з заходу – з Устецьким, Завалівським та Бережанським деканатами.

Збаразький і **Олеський деканати** (для обидвох материнська єпархія – Луцько-Острозька), **Буський** і **Мостівський деканати** (для обох материнська єпархія – Холмсько-Белзька) у кінці XVII на початку XVIII ст. частиною своїх парафій теж належали до Львівської єпархії. Пересунення північних меж єпархії в межі сусідніх владицтв могло бути зумовлене протистоянням поряд існуючих греко-католицьких і православних єпископств та переплетенням парафіяльної сітки двох віровизнань[779]. Поділ на

[776] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 5.

[777] Там само. – Арк. 7.

[778] Отець А. Мельник. Зарваниця. – 2-ге вид. – Рогатин, 1926. – С. 55–56.

[779] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 860–861.

два табори мав місце навіть у межах самої єпархії. Наприклад, попри те, що після потвердження Владиславом IV "Статтей примирення" Луцька єпархія офіційно вважалася православною, в ній, однак, залишалися вірними унії майже 100 церков та 7 монастирів, зокрема Жидичинський під Луцьком[780]. Луцька єпархія могла також втратити частину своїх парафій на користь Львівської і в період 1695–1702 рр., коли, будучи наділеним адміністративними правами як номінований луцький єпископ, Діонісій Жабокрицький змушений був вести боротьбу за канонічний статус свого єпископства[781]. Тоді декотрі парафії могли і не визнавати його влади над собою. Парафії або навіть цілі деканати, владу над котрими мали греко-католицькі чи православні єпископи сусідніх єпархій, були повернені рідним єпархіям в першій половині XVIII ст. Не повернулися до давніх меж лише там, де не мали певності щодо таких. І це останнє, властиво, пояснює факт суперечок між митрополитом і львівським єпископом за право володіти деканатами розлогого Брацлавського воєводства, котрі тривали ще у середині XVIII ст.[782] Збаразький деканат у складі 15 парафій і Олеський деканат в складі 8 парафій у 1700 р. належали до Львівської єпархії[783]. Перший, однак, зразу після згаданого року опиняється в юрисдикції митрополита Лева Заленського як єпископа володимирського, котрий силою угоди від 1703 р. повертає його луцькому єпископові Жабокрицькому[784]. В тому часі, напевно, Луцька єпархія отримала і парафії Олеського

[780] Свящ. д-р. Ю. Федорів. Історія Церкви в Україні. – Торонто, 1967. – С. 184, 247; Д. Блажейовський. Ієрархія Київської Церкви (861–1996). – Львів: Каменяр, 1996. – С. 263; И. Покровскій. Русскія епархіи въ XVI–XIX вв., ихъ открытіе, составъ и предѣлы: Опытъ церковно-историческаго, статистическаго и географическаго изслѣдованія. – Казань: Типо-литографія Императорскаго Университета, 1897. – Т. 1: XVI–XVII вв. – С. 440.

[781] В. Антонович. Нарис становища православної церкви на Україні від половини XVII до кінця XVIII ст. // Наукове товариство імени Шевченка. – Т. 8: Розвідки про церковні відносини на Україні-Руси XVI–XVIII вв. – Львів: З друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1900. – С. 124–127; Д-р. В. Антонович. Що принесла Україні унія: Стан Української православної Церкви від половини XVII до кінця XVIII ст. – Вінніпеґ-Канада: Видавнича спілка "Екклезія", 1991. – Ч. 1. – С. 65–68.

[782] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 861.

[783] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 151, з посиланням на: НМЛ. – Ркп-144. – Арк. 10 зв., 22 зв.

[784] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 861.

деканату. Буський декапат у складі 26 парафій[785] і Мостівський у складі 2 парафій[786] знаходилися в числі деканатів Львівської спархії. До власних єпархій їх повернули, напевно, тоді, коли й інших, згаданих вище.

3.3. Критичний аналіз

Масштабний аналіз деканатів Львівської єпархії XVIII ст., що його вдалося провести на підставі не досліджених ще архівних матеріалів, передусім актів візитацій, дає можливість зробити нові, до того ж, конкретні висновки. Насамперед утворилася перспектива в достатній мірі простежити зміни у сітці деканатів спархії, які відбувалися протягом усього вісімнадцятого століття. Якщо у 1701 р. у львівській і галицькій частинах єпархії нараховувалося разом 35 деканатів, а у 1715 р., за Чистовичем, Львівська спархія у трьох своїх частинах разом мала 48 деканатів[787], то на кам'янець-подільську частину мало припадати приблизно 13 деканатів. Нові дослідження, однак, подають достеменні свідчення про те, що в цьому першому п'ятнадцятилітньому періоді XVIII ст. кам'янець-подільська частина нараховувала щонайменше 21 таку локальну територіальну одиницю: Барський (між 1701–1708, 1708), Більчецький (1715), Чорноострівський (1714), Гусятинський (між 1701–1708, 1706, 1710, 1715), Ягольницький (між 1701–1708, 1709, 1710, 1711), Язловецький (1699, між 1701–1708, 1705, 1710, 1714), Кам'янець-Подільський (між 1701–1708, 1710, 1711, 1712, 1714, 1715), Копайгородський (1711), Летичівський (часи Варлаама Шептицького), Меджибізький (між 1701–1708, 1702, 1704, 1711, 1714, 1715), Могилівський (між 1701–1708, часи Варлаама Шептицького), Немирівський (1715), Пилявецький (1697), Рашківський (1711),

[785] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 151, з посиланням на: ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 205 (Інвентарний опис фільварку в [Стащеничах]; 1729–1729 рр.). – Арк. 74–74 зв.; L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego… – S. 1039.

[786] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 151, 156, з посиланням на: НМЛ. – Ркп-144. – Арк. 9 зв.

[787] И. Чистовичъ. Очеркъ исторіи западно-русской Церкви. – Санкт-Петербургъ: Типографія Департамента УдѢловъ, 1882–1884. – Т. 2. – С. 416.

Сатанівський (між 1701–1708, 1705, 1714), Скальський (між 1701–1708, 1705, 1710), Соколецький (часи Варлаама Шептицького, 1712, 1714, 1715), Шаргородський (часи Варлаама Шептицького, 1714), Уманський (1715), Вінницький (1710, 1714) і Зіньківський (часи Варлаама Шептицького, 1712, 1713) деканати. В цьому часі в межах кам'янець-подільської частини єпархії, можливо, вже існували 10 (Городоцький, Деражнянський, Китайгородський, Плоскирівський, Смотрицький, Солобківський, Браїлівський, Брацлавський, Кальницький, Ямпільський) інших деканатів[788]. Також до складу деканатів львівської частини єпархії, крім відомих за 1701 р., тоді ще входили інші 3: Бучацький (між 1701 1708, 1707, 1710), Потоцький (1715), Завалівський (1700), а до галицької частини єпархії – Бовшівський і, правдоподібно, Жуківський. У згаданому періоді у львівській частині єпархії, можливо, існував Бодехівський деканат[789]. Таким чином, у 1715 р. у Львівській єпархії точно знаходилося 63 деканати, а може, навіть 74. Отож, у світлі цих нових даних можна говорити про кількісні зміни місцевих структурних одиниць на території єпархії, зокрема у її кам'янець-подільській частині, котрі відбувалися вже у перше 15-ліття XVIII ст.

Наступні 15 років для кам'янець-подільської частини єпархії додали нові, тепер уже підтверджені джерелами, 14 деканатів, хоча слід сказати, що коли не всі, то частина з них, як це передбачалося вище, могли вже існувати раніше, лише про це немає певних відомостей. Так, станом на 1726–1734 рр., ця частина єпархії налічувала їх разом 35. У 1733–1744 рр. львівська частина мала 31 деканат, і це означає, що особливих змін у кількісному складі деканатів цього регіону, на відміну від кам'янець-подільської частини, за 20–30 рр. не сталося. За цей час тут додалося лише 3 деканати. Ще більш стабільною щодо чисельного складу залишалася мережа деканатів у галицькій частині єпархії. У 1733 р. в ній знаходилося, орієнтовно, 15 деканатів. У 1726 1744 рр. всіх деканатів у єпархії було щонайменше 81.

Ще через приблизно 15 років, тобто у 1747 р., кількість деканатів у межах кам'янець-подільської частини фактично не змінилася. Тоді тут було 34 деканати, і зменшення їх числа на одну одиницю можна

[788] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 154–155.

[789] Там само. – С. 156.

пояснити тим, що Чигиринський і Смілянський деканати, котрі в списку виступають як один, на цей час могли перебувати поза межами впливу керівних органів єпархії. У 1747 р. львівська частина нараховувала 35 деканатів, а галицька – 20. Число деканатів першої, порівняно з 1733–1744 рр., зросло на 4 одиниці, число другої, порівняно з 1733 р., – на 5. Кількість деканатів, котра в середині XVIII ст. у Львівській єпархії досягла найвищого рівня (у 1747 р. – 89, у 1748–1749 рр. – 91, у 1750 р. – 92) та певною мірою однакове число парафій у деканатах, без сумніву, є ознаками системного впорядкування мережі деканатів. Як таке, воно, власне, й було проведене митрополитом Атанасієм Шептицьким, і це підтверджує Назарко, коли, посилаючись на акти єпархіальних соборів, пише, що Атанасій Шептицький провів розмежування своєї розлогої єпархії і докладно визначив границі деканатів[790]. Треба пам'ятати, що організаційна структура потридентської латинської Церкви зазнала дуже багато позитивних змін. І, зрозуміло, це мало відповідний резонанс і у греко-католицькій Церкві, головно після прийняття нею постанов Замойського синоду. Щодо останнього, то,

[790] Отець І. Назарко. Київські і галицькі митрополити: Біографічні нариси (1590–1960) // Записки ЧСВВ. – Рим, 1962. – Т. 13. – Серія II. – Секція І. – С. 94; І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 159, 165 (автор каже, що у 1721 р. за наказом Атанасія Шептицького було реорганізовано мережу деканатів у всій єпархії, і в цьому він посилається на: НМЛ. – Ркп-144. – Арк. 47 зв., а за аргумент свого твердження бере наступний запис у згаданому документі: "Namiesnitwsto Rohatynskie refonnowane 1721 Ann"). Також див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 438 зв. (тут згадується про поділ у 1721 р. Меджибізького деканату). Скочиляс у цитованій вище праці продовжує, що регуляція деканатів у загальних рисах була завершена в 1737 р., коли у Львівській єпархії було проведено адміністративну реформу, яка зачепила й частину парафій Київської митрополичої єпархії. Покликаючись на: НМЛ. – Ркп-199. – Арк. 6–7, він пише, що згідно з новим територіальним поділом єпархії, котрий мав усунути суперечки за парафії й остаточно розмежувати офіціалати, до Галицького офіціалату було віднесено 24 деканати, до Львівського – 29, до Кам'янецького – 25 (у реєстрі помилково до Кам'янецького офіціалату віднесено Скалатський деканат, тому фактична кількість деканатів мала би бути 24 – примітка автора), та до Брацлавського офіціалату, який територіально належав до Подільського "собору" – 10 деканатів (Там само. – С. 159, 165). Опираючись на той же документ (арк. 6–6 зв.), Скочиляс подає перелік 10 (Бобрецький, Болехівський, Долинський, Жовківський, Куликівський, Львівський, Миколаївський, Стрілиський, Стратинський і Щирецький) деканатів львівської частини єпархії. Він зазначає, що його (список) наведено згідно з новим адміністративним поділом Львівської єпархії, затвердженим на генеральній конґреґації 1737 р. – Див: І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій… – С. 443).

на думку багатьох, він мав таке значення для греко-католицької Церкви, як Тридентський собор для Церкви латинської[791].

Нове 15-ліття, котре настало після 1747 р. (конкретно після 1750 р.), характерне скороченням числа деканатів у всіх трьох частинах єпархії. Якщо у 1750 р. львівська частина параховувала 36 деканатів, то у 1751–1752 рр. – 30, а у 1753–1755 рр. – лише 29. Подібно і галицька частина: коли у 1747–1750 р. мала 20 деканатів, то у 1751 р. – лише 14, а у 1752–1755 р. – 15. Кам'янець-подільська частина, котра у 1750–1753 рр. об'єднувала 36 деканатів, у 1754 р. втратила 14. Порівняно з 1747 р., у 1760 р. львівська частина не дораховувала 5 деканатів, галицька частина – теж 5, кам'янець-подільська – 12 (або 11, якщо брати до уваги Снитківський деканат, котрого у списку за 1747 р. немає, але котрий є у списку за 1760 р.). Відсутність 12 (Королівський, Держанянський, Браїлівський, Брацлавський, Ямпільський, Кальницький, Комаргородський, Краснянський, Немирівський, Рашківський, Уманський, Вінницький) деканатів кам'янець-подільської частини складу 1747 р. в списку деканатів за 1760 р. пояснюється тим, що станом на 1760 р. Королівського і Держанянського деканатів не існувало (парафії першого було поділено між Скальським і Більчецьким деканатами, парафії другого увійшли до складу Барського деканату), всі решта (а також пізніше утворені Чечельницький, Гранівський і Животівський деканати), оскільки містилися на території Брацлавського воєводства, перейшли під владу Київського митрополита. Необхідно сказати і про суттєві зміни в деканатській мережі єпархії у 1759–1760 рр. Так, у 1759 р. 2 парафії (обертинські) Жуківського деканату були приєднані до Тлумацького деканату[792], а у 1760 р.: зазнала реформ

[791] S. Litak. Chrześcijaństwo na ziemiach ruskich i litewskich dawnej Rzeczypospolitej do końca XVIII wieku // Chrześcijanin w świecie. "Zeszyty ODiSS". – Warszawa: ODISS sp. z o.o., 1988. – R. 20. – № 8–9 (179–180). – S. 137.

[792] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 8 (запис про це, як і інше, на маргінесових полях документа зробив о. Миколай Шадурський – тодішній Генеральний візитатор Львівської єпархії і Апостольський протонотарій, Causarum Curia Episkopalis Суддя Делегат). У 1759–1763 рр. о. Шадурський провів візитацію Львівської єпархії. Матеріали цієї візитації тепер знаходяться в Національному музеї у Львові, відділ рукописів та стародруків (Я. Павличко. Візитації як джерело історії української культури // Історія релігій в Україні: Тези повідомлень III круглого столу (Львів, 3–4 травня 1993 р.). – Київ; Львів: Акад. наук України; Інститут української археографії (Львівське відділення); Львівський

територія Білокам'янецького деканату[793]; ліквідовано Підгаєцький деканат (деканат у складі 15 парафій увійшов до Зарваницького деканату)[794]; 17 парафій Бучацького деканату приєднано до Зарваницького деканату[795]; 2 парафії (кутські) Коломийського деканату перейшли до Косівського[796]; 5 парафій Городенківського деканату перейшли до Снятинського і 11 парафій – до Тлумацького деканатів[797].

Історико-правову оцінку питанню юрисдикції Львівських ієрархів над деканатами Брацлавщини знаходимо у відомій реляції Лева Шептицького до Риму, датованій 1761 р. Цей єпископ стверджує, що, виходячи з численних писемних пам'яток і привілеїв, брацлавські деканати належали до кам'янець-подільської частини єпархії. Та його безпосередній попередник (Атанасій Шептицький) під час Замойського Синоду ці деканати "нечаянно по яким-то причинам отступил в відомство митрополита Лева Кишки", від котрого, однак, їх у тому самому році отримав зворотньо під свою владу. Згадані деканати, пише далі Лев Шептицький, числилися за кам'янець-подільською частиною єпархії до четвертого року від початку правління його на львівській кафедрі (1753). Відтак почалися судові процеси Київського митрополита проти нього як єпископа Львівського у справі цих деканатів. Спочатку питання розглядалося в нунціатурі, потім у Конгрегації поширення віри, і ще, як зазначає автор, досі (1761 р.) залишається нерозв'язаним[798].

музей історії релігії, 1993. – С. 90–91). Про Шадурського також див: А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – С. 208; Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 7).

[793] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 2.

[794] Там само. – Арк. 5.

[795] Там само. – Арк. 5 (тут міститься запис про приєднання цих парафій до Зарваницького деканату і всіх перераховано, але насправді лише 6 з них числилися в списку згаданого деканату, решта 11 знаходилися серед парафій деканату Завалівського, див: Там само. – Арк. 7, 4).

[796] Там само. – Арк. 10.

[797] Там само. – Арк. 11.

[798] Я. Головацкій. Львовская руская епархіа передъ стома лѣты, описана по донесенію, поданому до Римской куріи Преосвященнѣйшимъ Львомъ Шептицкимъ, Епископомъ Львовскимъ, Галицкимъ и Каменецкимъ. – Львовъ: Тип. Ставропигійского Ин-та, 1860. – С. 12; ЦДІА України у Львові. – Ф.201. – Оп. 4в. – Спр. 82 (Інформація про становище церков та дієцезій Галицької (Львівської) єпархії. XVIII ст.) – [Оригінал реляції].

На проблему юриєдикції брацлавських деканатів у 1747–1755 рр. чимало світла проливають реєстри сплаченого катедратика Львівської єпархії за дані роки. Так, у 1747 р. всі наявні тоді деканати Брацлавщини (крім Рашківського і Комаргородського) чинно сплатили свій річний обов'язковий податок (катедратик) у скарбницю львівського єпископа. Однак наступного року престол київського митрополита зайняв Флоріан Гребницький, котрий одразу розпочав боротьбу за право володіння тими деканатами[799]. Як наслідок, у 1748–1749 рр. Львівська єпархія не отримала жодного злотого від брацлавських деканатів. У 1750–1752 рр. деканати Брацлавщини знову належать до Львівської єпархії, котрій і платять катедратик, але, починаючи від 1753 р., вона їх, як виглядає, назавжди втрачає. Відомо, що у 1751 р. папський нунцій визнав юриєдикцію над ними київського митрополита, а два роки опісля Конгрегація поширення віри своєю ухвалою закріпила брацлавські деканати за Київською єпархією[800].

Намагаючись заглянути в давню історію деканатів Брацлавщини, припускають, що, можливо, східна межа Львівської єпархії в XV–XVI ст. не збігалася з межею Подільського воєводства, а сягала значно далі, аж до Київського[801]. І аргументують це тим, що у XIII–XIV ст. ця територія складала єдине ціле й входила спочатку до Галицько-Волинського князівства, а потім підлягала Орді. Після 1430-х рр., коли брацлавське Поділля відійшло до Великого князівства Литовського[802], парафії, що в той час існували на його території, швидше за все, відійшли до Київської митрополичої єпархії. Такий стан зберігався до початку Хмельниччини[803]. Користаючи з ситуації, в котрій опинилося Поділля в другій половині XVII ст. (безперервні війни, економічна руїна і, зокрема, турецька окупація Поділля), львівський єпископ Йосиф Шумлянський, покликаючись на "давнину" (що ця територія віддавна належала до Львівської єпархії), та на "численні письмові пам'ятки та привілеї" (підтвердна

[799] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 152–153.

[800] Там само. – С. 153.

[801] Там само. – С. 152.

[802] Н. Крикун. Административно-территориальное устройство Правобережной Украины в XV–XVIII вв.: Границы воеводств в свете источников. – Киев: АН Украины, Ин-т украинской археографии, 1992. – С. 69.

[803] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 152.

грамота київського митрополита Макарія; чолобитна духовенства Львівської єпархії; грамота новообраного львівського єпископа Макарія Тучапського, де сказано про юрисдикцію львівського єпископа над церквами Галичини й Поділля)[804], поставив собі за мету повернути єпархії її давні межі. Через те вважають, що частина українських парафій Брацлавського й навіть Київського воєводств перейшли під юрисдикцію львівського владики ще в другій половині XVII ст.[805] Нотатки писаря в консисторських книгах Львівської єпархії, як приймається, дають можливість твердити, що на початок 80-х рр. XVII ст. Йосиф Шумлянський зумів підпорядкувати своїй духовній владі ті деканати Київської митрополичої єпархії, котрі в XVI – першій половині XVII ст. традиційно вважалися підлеглими православному митрополитові[806]. Згідно з джерельними відомостями з 1680 р., катедратик на той час львівському єпископові мало б сплачувати духовенство Білоцерківського, Богуславського, Корсунського, Лисянського, Немирівського, Рашківського, Хмільницького та Ямпільського деканатів[807]. За іншими даними, в 1694 р. під безпосередній контроль Йосифа Шумлянського перейшли також церкви в ряді інших деканатів Київського воєводства, над якими львівський єпископ поставив свого окремого вікарія[808]. Згодом, на Замойському синоді 7 вересня 1720 р. на вимогу папського нунція Атанасій Шептицький підписав декларацію про свою відмову (котра поширювалася також на його наступників) від юрисдикції над церквами Брацлавського і Київського воєводств, а саме в деканатах Білоцерківському, Вінницькому, Житомирському, Коростишівському, Немирівському і Чудновському, та повернув їх київському митрополитові Леву Кишці[809]. Втім, невдовзі деканати Брацлавщини знову відійшли до Львівської єпархії.

[804] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 163; M. Harasiewicz. Annales Ecclesiae Ruthenae, gratiam et communionem cum S. Sede Romana habentis, ritumque Graeco-Slavicum observantis, cum singulari respectu ad dioeceses ruthenas Leopoliensem, Premisliensem et Chelmensem. – Leopoli: Typis instituti Rutheni Stauropigiani, 1862. – P. 97–110.

[805] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 152.

[806] Там само. – С. 152.

[807] Там само. – С. 152; НМЛ. – Ркп-157. – Арк. 52 зв., 54 зв.

[808] І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії… – С. 152.

[809] Там само. – С. 152; Описаніе документовъ Архива западнорусскихъ уніатскихъ митрополитовъ. – Санкт-Петербургъ: Синодальная Типографія, 1907. – Т. 2: 1701–1839. – С. 45 (док. № 1196).

У момент розподілу Польщі у Львівській єпархії було приблизно стільки деканатів, як п'ятнадцять років перед тим. Тоді, порівняно з 1760 р., у своїй львівській частині вона мала на один деканат менше, в галицькій – на один і в кам'янець-подільській – на два більше. Цей факт, як і висновки попередніх аналізів, дають підставу говорити про фазу стабільності деканатської мережі єпархії після 1754 р., котра тривала до часу розподілу Польщі. Окрім цього, можна спостерігати, що ситуація виразно повторюється, оскільки і на початку XVIII ст. у єпархії чимало деканатів мали велику кількість парафій та обіймали значні площі, і у 1754–1772 рр. відбувається те саме. Коли ж говорити про стандарт, за яким мали би формуватися деканати як адміністративно-територіальні одиниці єпархії, то його визначив Атанасій Шептицький внаслідок проведеної ним генеральної реорганізації деканатів, котра, своєю чергою, без сумніву, звершувалася в рамках постанов Замойського синоду про відкриття нових шляхів покращення ефективності душпастирської праці єпархіального кліру.

Творення нових деканатів, якщо воно проходило в межах львівської і галицької частин XVIII ст., відбувалося тільки за рахунок дроблення вже існуючих деканатів. У цьому регіоні протягом XVIII ст. майже не виникали нові поселення, тому новоутворені парафії тут були явищем рідкісним і як чинник не впливали на адміністративно-територіальний розподіл[810]. У кам'янець-подільській частині формування нових деканатів здійснювалося як у спосіб ділення деканатів, так і з причини виникнення нових парафій унаслідок інтенсивної колонізації центрального та південного краю України[811]. Сітка деканатів кам'янець-подільської частини єпархії

[810] Формування мережі деканатів у Галичині, як міркує Скочиляс, було завершене до кінця XVII ст. – Див: І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 150.

[811] Розширення католицизму східного (українського) обряду відбувалося і внаслідок заселення великих просторів між Дніпром і Південним Бугом, що були безлюдними із часів Руїни (А. Ковальчук. Територія Української Церкви з кінця XVI до кінця XVIII століття // Патріархат. – Р. 31:1998. – Ч. 10 (334). – С. 23). Конкретно: з метою швидкого залюднення правобережних просторів, у 1685 р. Річ Посполита формально відновила тут козацтво з традиційними для нього формами самоврядування. Українські козаки й селяни (багато з них повернулися сюди з Лівобережжя) на диво швидко займали ці землі. Колонізаційний рух організували і очолили козацькі полковники Семен Палій, Самійло Самусь та

зазнала значного пошкодження у другій половині XVII ст. з причин воєн, і зокрема, коли у 1672–1699 рр. Поділля перебувало під владою турків[811], а вірні, які там ще залишилися – під насильним

Захар Іскра. Навколо Фастова, Богуслава, Корсуня та Брацлава стали виникати полкові адміністративні одиниці. Та не минуло багато часу, і польська шляхта уже намагається виганяти звідси козаків. Це призвело до великого козацького повстання (1702) під проводом Семена Палія, до котрого потім приєдналися інші козацькі ватажки – Самійло Самусь, Захар Іскра, Андрій Абазин (О. Субтельний. Україна: Історія. – Київ: Либідь, 1991. – С. 140, 148). "Спустошливі війни доби Руїни перетворили край на безлюдну пустелю. Правобережжя знову потрапило під владу Польщі у 1667 р., але тільки в 1713 р. там були встановлені польсько-шляхетські порядки. Поділивши країну на чотири традиційні воєводства: Волинське, Подільське, Брацлавське та Київське (сам Київ лишався під владою Росії), поляки стали продавати або роздавати величезні площі незайманих земель магнатським родам. До найбагатших належали роди Любомирських, Потоцьких, Чорторийських, Браницьких, Сангушків та Ревуцьких. До середини XVIII ст. близько 40 магнатських родів, представники багатьох із яких були нащадками польських вельмож, вигнаних у 1648 р., володіли 80 % території Правобережжя. Як і століття тому, магнати принаджували на ці землі селян, пропонуючи їм наділи на строк від 15 до 20 років та звільнення від усяких повинностей. Селяни з ентузіазмом зустріли цей крок, цілими потоками перебираючись сюди з Галичини, Лівобережжя й навіть Центральної Польщі... Лише родині Любомирських належали 31 містечко та 738 сіл, тоді як один із представників клану Потоцьких мав 120 тис. кріпаків та 400 шляхтичів почту" (О. Субтельний. Україна: Історія... – С. 173).

[812] Вибраний на козацькій раді в Чигирині 1666 р. гетьманом, Петро Дорошенко, як і всі гетьмани Правобережної України, на самому початку гетьманування провадив пропольський курс. Внаслідок того, що у 1667 р. (Андрусівське перемир'я) Україну було поділено між Польщею і Росією (перша забрала Правобережжя, друга – Лівобережжя України), його політика докорінно змінюється. За недавнім прикладом Богдана Хмельницького, він звертається по допомогу до Оттоманської Порти, і та з готовністю йому її надає. Восени 1667 р. об'єднане турецько-козацьке військо нападає на польські сили в Галичині, змушуючи короля Яна-Казимира надати Дорошенку на Правобережжі широку автономію. Відтак Дорошенко переходить з військом на Лівий берег, скидає свого суперника, гетьмана Івана Брюховецького (московська маріонетка, котрого розлючений натовп колишніх прихильників, спіймавши, забиває до смерті) і, опираючись на турецьку міць, у 1668 р. проголошує себе гетьманом усієї України. Здобутки Дорошенка, однак, були швидкоплинні. Йдучи проти поляків, які, виставляючи нового кандидата на гетьмана – Михайла Ханенка, знову захопили Правобережжя, він призначає наказним гетьманом Лівобережної України Дем'яна Многогрішного (1668–1672), але того Москва, що рушила на Лівобережжя, змусила зректися його (Дорошенка) й визнати зверхність царя. Лівобережжя для Дорошенка було втрачене (остаточно у 1672 р., коли новим гетьманом Лівобережжя став Іван Самойлович), він також ледве міг контролювати Правобережжя. У 1672 р. з 12-тисячним загоном гетьман був змушений допомагати 100-тисячній турецькій армії (300-тисячній турецько-

татарській армії султана Магомета IV, див: Л. Городиський, І. Зінчишин. Мандрівка по Теребовлі і Теребовлянщині: Історичний нарис-путівник. – Львів: Каменяр, 1998. – С. 67), що змагалася з поляками за Поділля й перетворювала його на свою провінцію. Бучацьким договором (1672) Польща зреклася Правобережжя (О. Субтельний. Україна: Історія… – С. 134–135; Свящ. д-р. Ю. Федорів. Історія Церкви в Україні. – Торонто, 1967. – С. 213–214), чи інакше: Поділля (у тому числі частина сучасної Тернопільщини, але без Теребовлі) як Чортківський пашалик увійшло до складу Турецької імперії. У Чорткові, Ягільниці, Гусятині та багатьох інших населених пунктах тоді розмістилися турецькі залоги. Крім того, умовами договору Польща була зобов'язана платити султанові щорічно "харач" – податок (Л. Городиський, І. Зінчишин. Мандрівка по Теребовлі… – С. 68). У 1673 р. султан Магомет IV, не отримавши харачу, спорядив нову військову виправу на Польщу, але безуспішну. В листопаді того ж року Собеський із польсько-литовськими військами здобув блискучу перемогу над армією Гусейна-паші під Хотином. Туреччина, однак, не хотіла поступатися, і тричі, рік за роком посилає на Польщу татар. Дві з цих воєнних акцій проводилися на теренах, які сьогодні займає Тернопільщина. У 1675 р. орди Ібрагіма Шишмана здобули Скалат, Гримайлів, Буданів, Збараж, Підгайці, Завалів, Тернопіль, але не змогли заволодіти Теребовлянським замком. Наступного року татари на чолі з Ібрагімом Шайтан-пашею підійшли з боку Кам'янця й за короткий час здобули Чортківський, Ягільницький, Бучацький і ряд інших замків. Теребовля і на цей раз вистояла (Там само. – С. 68). У 1676 р. Іван Самойлович разом з росіянами учиняє військовий похід на Правобережжя проти турків та Дорошенка, в результаті чого останній зрікається гетьманської булави на користь Самойловича. Два роки Самойлович називав себе "гетьманом обох берегів Дніпра", потім був витіснений разом з його російськими союзниками з Правобережжя турками. Залишаючи ці землі, він організував масовий вихід правобережного населення на Лівий берег. Покинуті місця, таким чином, практично обезлюдніли (О. Субтельний. Україна: Історія… – С. 138). У серпні 1680 р. спільна польсько-турецька комісія визначила кордон між обома державами. Він йшов по Стрипі – від гирла аж до с. Цвітова. Бучач залишався під Польщею. До неї також повертався ряд сіл: Трибухівці, Джурин, Ридодуби, Хам'янівка, Майдан, Гадинківці, Шманьківці, Жабинці, Крогулець, що стали прикордонними. Поблизу с. Личаківці кордон сягав Збруча, а далі були турецькі володіння. Після цього настав відносний спокій, який тривав майже сім років. Тоді в прикордонних містах Речі Посполитої проживало багато біженців з територій, окупованих турками. Після перемоги короля Яна Собеського над турками під Віднем (1683), розпочалося витіснення їх також з Поділля. Польщі скоро вдалося повернути весь Чортківський пашалик, здобути всі замки, окрім Язловецького. У 1684 р. Ян Собеський здобув і Язлівець, що відразу став важливим польським плацдармом для боротьби з турками, які засіли в Кам'янці-Подільському. Та набіги татар не припинялися. Так, у 1684 р., після Зелених свят, вони пограбували Сади, Зеленче, Підгайчики та інші села біля Теребовлі і забрали багато людей в полон. Наступного року ординці, переодягнені в поляків, увійшли до Теребовлі і почали грабувати, але гарнізон фортеці швидко прогнав нападників. 9 травня того ж року, у полудень, татари вдерлися знову до згаданого міста. Тоді загинув комендант і багато жовнірів, а ординці, захопивши

опікунством константинопольського патріарха[813]. За найновішими

величезну здобич, повернулися у свої степи. Подібна доля спіткала Теребовлю і в 1688 р. Міській твердині тоді було завдано таких великих ушкоджень, що від них вона вже ніколи не змогла оправитися. У 1699 р. в Карловцях було підписано мирний договір, за яким Польща повністю повертала свої володіння, а Туреччина зобов'язувалася назавжди припинити набіги на Поділля (Л. Городиський, І. Зінчишин. Мандрівка по Теребовлі… – С. 58, 68–70).

[813] Щодо духовної опіки вірних, то після Бучацького миру 1672 р., коли Поділля опинилося в руках турків, тут значно посилився вплив східного патріарха. У 1681 р. царгородський патріарх Яків в Кам'янці-Подільському утворює окрему митрополію із безпосереднім підпорядкуванням її Константинополю. У виданому з цього приводу ерекційному документі (грамота видана в серпні 1681 р. грецькою мовою і її оригінал знаходиться в архіві греко-уніатської капітули у Львові. Вона надрукована в Науковім Сборнику за 1868 р., с. 104–108) згаданий патріарх пише: "Так звану Єпархію подільську з містом Кам'янцем у підпорядкованих самовладній непереможній державі (Туреччині) землях створено для того, щоби народ православний був щасливий і міг тішитися православним учительством і провадженням. З тієї причини ми визнали за потрібне прилучити цю єпархію до престола вселенського і установити в ній митрополита, щоби пас православний народ та уділяв благодаті архієрейські; тому, згідно з правилом, що ним керуються в інших підлеглих вселенській столиці єпархіях, і наділили ми його іменем екзарха, і це з тієї причини, щоби той, хто буде поставлений на чолі нової архієпархії, мав більше бажання до виконання цього уряду й гідності в ній". Митрополитом до Кам'янця-Подільського патріарх Яків іменував архієрея Панкратія, про якого відомо, що у 1679 р. від імені східного патріарха святив монахів Скиту Манявського на пресвітерів. Сам вибір кандидата був аргументований тим, що "володіє тутешньою мовою і ґрунтовно знає літературу цього народу". Новому митрополитові, який титулувався "Митрополит Каменецький і Подільський, Високопреподобний екзарх усієї Малої Руси", надавалася духовна судовладність, а саме: влада постригати монахів і монахинь, рукополагати священиків та влада над усіма рухомими і нерухомими дарами і маєтками митрополії. Митрополит мав чувати над усіма тут існуючими церквами й монастирями, збирати і приймати церковні доходи й належні данини на власний ужиток і до свого розпорядження. Священикам, монахам, ігуменам, як управителям, так і підлеглим, а також людям світським під карою гніву Божого та страшних мук патріарх наказував шанувати вибраного митрополита і коритися та всі данини й доходи йому в цілості віддавати. Цивільна влада, зокрема тодішній володар цієї землі – султан, участі у творенні нової митрополії не брали. А це означає, що кам'янець-подільський престол митрополит отримав від патріарха як звичайну парафію. Декілька років пізніше (1687) царгородський патріарх Діонісій зрікається Київської митрополії на користь Московської патріархії. Кам'янець-Подільська митрополія залишалася під протекторатом східного патріарха до часу підписання Карловецького миру (січень 1699), допоки Поділля знову не опинилося в руках поляків (Д-р. И. Шараневичъ. Патріярхатъ восточный въ ôтношеню до Церкви руской и републики польской // Рускій Сіонъ. – Львôвъ: Зъ друкарнѢ Товариства имени Шевченка, 15. 03. 1880. – Ч. 6. – С. 170–171; Там само. – 1. 04. 1880. – Ч. 7. – С. 201; див: Helfert. Die katolische Kirche

дослідженнями, більше ніж шоста частина населених пунктів, тобто 196 із 1102, котрі існували в Подільському воєводстві станом на 1648 р., зникли[814]. Потім, коли настали відносно сприятливі часи для цього краю, він почав поступово заселюватися. Так, протягом 1700–1728 рр. на Поділлі виникло 103 нові поселення, а за 1729–1741 рр. – ще 55[815]. З огляду на це, а також на вміщені нижче факти, природно, частим явищем там мусили бути і зміни меж наявних деканатів, а також поява нових. Існують підстави говорити про утворення численних нових парафій у цих місцевостях саме між 1725 і 1760 рр. Документи свідчать, що: у 1730–1760 рр. Кам'янець-Подільський деканат додав 19 парафій; Смотрицький – 7; Городоцький – 7; Сатанівський – 5; Гусятинський – 4; Скальський – 5; Королівський (у 1730–1751 рр.) – 4; Більчецький – 3; Червоногородський – 3; Чорноострівський (у 1747 1760 рр.) 3; Плоскирівський – 10; Меджибізький – 11; Пилявецький – 20; Летичівський – 22; Деражнянський (у 1733–1750 рр.) – 6; Барський – 43; Зіньківський – 7; Солобківський – 13; Снитківський (у 1748 1760 рр.) – 11; Китайгородський – 8; Соколецький – 11; Копайгородський – 9; Шаргородський – (у 1726–1730 рр.) – 19, а (у 1730–1760 рр.) 16; Могилівський (у 1708 1726 рр.) 7, (у 1726 1730 рр.) – 8, а (у 1730–1760 рр.) – 20; Ямпільський (у 1730–1747 рр.) – 17, (у 1747–1752 рр.) – 8, (у 1752–1764 рр.) – 9, а (у 1764–1772 рр.) 2; Рашківський (у 1726 1730 рр.) 9, (у 1730 1752 рр.) 8, (у 1752–1764 рр.) – 2, а (у 1764–1772 рр.) – 0; Краснянський (у 1737–1747 рр.) – 32, (у 1747–1752 рр.) – 2, (у 1752–1764 рр.) – 4, а (у 1764 1772 рр.) 2; Браїлівський (у 1726 1730 рр.) 10, (у 1730 1752 рр.) – 23, (у 1752–1764 рр.) – 8, а (у 1764–1772 рр.) – 1 (утратив); Вінницький (у 1726–1730 рр.) – 5, (у 1730–1752 рр.) – 24,

in Russland. – Wien, 1867. – S. 128). Король Август II, щоби перервати зв'язок з Царгородом, у 1699 р. підпорядковує Церкву Поділля (кам'янецька єпархія як складова частина львівської єпархії) перемиському уніатському єпископові, а коли наступного року єпископ Шумлянський прийняв унію – підпорядковує її єпископові львівському (Історія Християнсько-католицької Церкви для середніх шкіл, після учебника д-ра Антонія Вапплера / Обробив і доповнив о. Александер Стефанович. – Львів: З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка, 1903. – С. 163).

[814] М. Крикун. Динаміка чисельності поселень Подільського воєводства в XVI–XVIII ст. // Історичні дослідження: Вітчизняна історія. – Київ, 1985. – Вип. 11. – С. 60.

[815] Там само. – С. 61.

(у 1752–1764 рр.) – 12, а (у 1764–1772 рр.) – 1 (утратив); Немирівський (у 1726–1730 рр.) – 11, (у 1730–1752 рр.) – 24, (у 1752–1764 рр.) – 5, а (у 1764–1772 рр.) – 0; Брацлавський (у 1726–1730 рр.) – 10, (у 1730–1751 рр.) – 29, (у 1751–1752 рр.) – 8 (утратив), (у 1751–1764 рр.) – 13, а (у 1764–1772 рр.) – 1 (утратив); Комаргородський (у 1737–1749 рр.) – 43, (у 1749–1752 рр.) – 3, (у 1752–1764 рр.) – 10, а (у 1764–1772 рр.) – 4; Кальницький (у 1726–1730 рр.) – 11, (у 1730–1751 рр.) – 44, (у 1751–1752 рр.) – 23 (утратив), (у 1751–1772 рр.) – 2, а (у 1764–1772 рр.) – 7; Уманський (у 1725–1730 рр.) – 12, (у 1730–1749 рр.) – 30, (у 1749–1752 рр.) – 17 (утратив), (у 1749–1764 рр.) – 28, а (у 1764–1772 рр.) – 84; Чечельницький (у 1749–1753 рр.) – 11, (у 1753–1764 рр.) – 25, (у 1764–1772 рр.) – 3 (утратив); Гранівський (у 1752–1764 рр.) – 17, а (у 1764–1772 рр.) – 1 (утратив); Животівський (у 1749–1752 рр.) – 9, (у 1752–1764 рр.) – 31, а (у 1764–1772 рр.) – 27. Як бачимо, протягом 40 (1725–1764) років у кам'янець-подільській частині єпархії постало не менше ніж 842 нові парафії. А за 8 (1764–1772) років число парафій брацлавських деканатів зросло на 126. І ці дані є конкретним підтвердженням міркувань Клочовського, який, беручи під увагу певні ознаки, вважає можливим твердити, що на всій литовсько-руській території Речі Посполитої густота парафіяльної мережі східної Церкви (греко-католицької і православної) у XVI–XVIII ст. подвоїлася, що, своєю чергою, мало би означати заснування, головно у XVII–XVIII ст., близько 4–5 тисяч нових парафій[816]. Загальна статистика свідчить, що у 1734–1754 рр. до української греко-католицької Церкви належало близько 10 млн вірних[817] і 10 тис. парафій[818]. За іншими даними, у середині XVIII ст. в західноруських уніатських єпархіях знаходилося 13 млн вірних[819],

[816] J. Kłoczowski. Średniowiecze i Rzeczpospolita // Zarys dziejów Kościoła katolickiego w Polsce / Red. J. Kłoczowski, L. Müllerowa, J. Skarbek. – Kraków: Znak, 1986. – S. 117–118.

[817] Др. Г. Лужницький. Українська Церква між Сходом і Заходом.. – С. 417, з посиланням на: В. Антонович. Изследованіе о Гайдамачестве по актам 1700–1768 гг. – Кіев, 1876; О. Д. Гриник. Кровавими слідами наших братів // "Місіонар" за квітень 1925. – С. 190, 213, 240, 263, 287.

[818] 400/350 річниця Берестейської та Ужгородської унії. – Львів, 1996. – С. 6.

[819] Заметка по поводу празднованія в Галицкой Руси 300-летней годовщины Брестской уніи // Изданіе редакціи журнала "Церковные Ведомости". – Санкт-Петербург, 1895. – С. 44, з посиланням на "Одозву к братьям Русинам", видану Комітетом у Львові 11 (26) лютого 1895 р. (Там само. – С. 4).

а біля 1772 р. Церква мала понад 9,3 тис. парафій з понад 4,5 млн вірних[820]. Лев Кишка подає, що у 1715 р. дохід Української греко-католицької митрополії становив 2 200 золотих, у 1739 р. – 8 200, у 1752 р. – 6 400, у 1780 р. – коло 170 000[821]. Поступове збільшення фінансових надходжень теж до певної міри підтверджує зростання числа парафій в Українській Церкві XVIII ст.

Постійна зміна кількості парафій у деканатах була явищем, що мало системний характер. Все залежало від періоду, коли ці зміни відбувалися, і про це свідчить поданий нижче аналіз. Список деканатів львівсько-галицької частини єпархії за 1701 р. показує, що деканатів з числом парафій від 11 до 19 є 4, від 20 до 29 – 9, від 30 до 39 – 10, від 40 до 49 – 3, від 50 до 70 – 9. Якщо ж порівняти дані зі списку деканатів за 1701 р. з даними списку за 1701–1708 рр., то побачимо, що за не повних десять років число парафій в Чортківському деканаті зросло з 11 до 32, в Галицькому – з 29 до 48, в Підгаєцькому – з 35 до 52, в Тернопільському – з 32 до 47, в Теребовельському – з 24 до 66, в Тисьменицькому – з 43 до 55, в Золочівському – з 57 до 68. Значить, на початку XVIII ст. переважали деканати з великою кількістю парафій, і процес росту числа парафій в них продовжувався принаймні до кінця першого десятиліття цього століття. В 30-х – першій половині 40-х рр. картина вже цілком інша. Список деканатів львівсько-галицької частини єпархії за 1733–1744 рр. показує, що деканатів з числом парафій від 14 до 19 є 6, від 20 до 29 – 16, від 30 до 35 – 11, від 36 до 40 – 4 і Львівський деканат має 61 парафію. В цьому періоді з 36-ти деканатів 30, тобто основна маса, мали від 20 до 40 парафій. Подібна ситуація в цьому часі була і в кам'янець-подільській частині єпархії. Список деканатів кам'янець-подільської частини за 1726–1734 рр. показує, що деканатів з числом парафій до 19 є 4, від 20 до 29 – 22, від 30 до 35 – 5, від 41 до 48 – 3. Тут майже всі деканати були в межах від 20 до 30 парафій. Тенденцією до зменшення парафій в деканатах, зокрема львівсько-галицької частини єпархії,

[820] J. Kłoczowski. Średniowiecze i Rzeczpospolita... – S. 105.

[821] О. д-р. Ю. Федорів. Організаційна структура Української Церкви... – С. 36 (автор пише, що частина даних узята з реляції митрополита Атанасія Шептицького за 1739 р., що знаходиться в течці "Архів Конґреґації Собору", див: Epistolae metropolitarum kioviensium catholicorum // Analecta OSBM. – Series II. – Sectio III / Ed. T. Haluscynskyj, A. Welykyj. – Romae, 1959. – Vol. 1).

так само позначені і наступні роки XVIII ст., щонайменше до середини століття. І підтверджує це список деканатів єпархії за 1747 р., подаючи такі дані: львівська частина єпархії деканатів з числом парафій від 17 до 19 мала 5, від 20 до 29 – 23, від 30 до 37 – 6, від 50 до 56 – 2; галицька частина: від 19 до 29 – 17, від 30 до 32 – 2; кам'янець-подільська: від 19 до 29 – 13, від 31 до 39 – 10, від 40 до 49 – 5, від 55 до 91 – 3. У той час у львівсько-галицькій частині збільшується кількість деканатів з числом парафій від 20 до 30, а також значно зростає число деканатів з парафіями від 30 і більше (прилучення новостворених парафій) у кам'янець-подільській частині єпархії. Дуже характерним прикладом на підтвердження планового скорочення границь деканатів, котре проводилося в цей час у львівській частині єпархії, є те, що територія, на котрій у 1701 р. знаходився один Жидачівський деканат, у 1747 р. вміщувала аж 4 (Жидачівський – 20 парафій, Журавненський – 20 парафій, Роздільський – 23 парафії, Миколаївський – 20 парафій) декапати. У 1751 р. ситуація раптово змінюється у зв'язку з ліквідацією значної кількості деканатів. Частина деканатів тоді подвоює своє число парафій. Список деканатів за 1760 р. показує, що Львівська єпархія всіма своїми регіонами без винятку повернулася до традиції "великих" деканатів. З цього приводу реляція списку така: львівська частина єпархії деканатів з числом парафій від 19 до 29 мала 10, від 30 до 39 – 10, від 40 до 48 – 6, від 52 до 62 – 2; галицька частина: від 21 до 29 – 3, від 30 до 40 – 8, від 52 до 55 – 3; кам'янець-подільська: від 29 до 39 – 17, від 41 до 45 – 3, від 64 до 88 – 3. За приклад може служити злиття Роздільського і Ходорівського деканатів в один – Роздільський. Станом на 1775 р. деканати львівсько-галицької частини єпархії нараховували майже таку саму кількість парафій, як п'ятнадцять років тому. Список деканатів коло 1775 р. підтверджує це такими даними: львівська частина єпархії деканатів з числом парафій від 20 до 29 мала 11, від 30 до 39 – 12, від 40 до 48 – 4, мала теж один деканат (Дунаївський) з числом парафій 13 і один деканат (Роздільський) з числом парафій 50; галицька частина: від 23 до 29 – 3, від 30 до 39 – 6, від 40 до 43 – 3, від 50 до 68 – 3. Деканати кам'янець-подільської частини єпархії, межі котрих повністю були на західній стороні Збруча, коли порівнювати з 1760 р., теж практично не змінили числа своїх парафій.

Місце розташування столичної парафії деканату чи місце резидування декана жодним чином не бралися до уваги при формуванні території деканату, хоча, заради комунікаційних зручностей і того, що міста або селища, які зазвичай були столицями деканатів, акумулювали в собі порівняно більше релігійної та культурної енергії, котра при контакті могла легко передаватися, виглядало бажаним, щоби названі осередки перебували в центрі таких територій. У 1730–1760 рр. із сорока деканатів кам'янець-подільської частини єпархії лише п'ять (у двох з них у 1730 р. були столиці на краю територій і тільки згодом вони опинилися в центрі) мали столиці, розташовані в центрі своїх територій, решта розміщувалися на околицях, а двадцять із них узагалі лежали на межах деканатів. У галицькій частині єпархії в згаданому періоді лише в п'яти деканатах столиці містилися в центрі територій і в дев'яти були на самому краю. У львівській частині єпархії: в центрі територій – у 10 деканатах і на самому краю – у 22-х.

Переважно побутують традиційні, мало чим підтверджені гіпотези про те, що межі деканатів дуже часто достосовувалися до меж приватних володінь або до наявних державно-адміністративних поділів[822]. Та у світлі фундаментальних досліджень територіальних змін, яких зазнавали деканати єпархії впродовж усього XVIII ст., з ними непросто погодитися. Основним аргументом для цього є те, що часті і здебільшого суттєві переміни деканатських меж не можна легко узгодити з тим, що межі деканатів повинні збігатися з існуючими межами державних чи приватних адміністративних одиниць. Врешті, тоді навіть межі єпархій не обов'язково збігалися із адміністративними межами воєводств і повітів чи комітатів[823].

[822] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 810; І. Скочиляс. Адміністративно-територіальний устрій Львівської єпархії... – С. 158–159.

[823] А. Ковальчук. Територія Української Церкви з кінця XVI до кінця XVIII століття // Патріархат. – Р. 31:1998. – Ч. 10 (334). – С. 24.

Розділ IV

Деканський уряд

4.1. Термінологія і титулування

Вищими місцевими представниками церковної влади в рамках спархії були декани. Деканський уряд з огляду на його значення в системі організаційної структури спархії посідав наступне після єпископського та консисторського урядів місце. Декан стояв на чолі деканату – групи парафій, куди входили вірні, очолювані своїми душпастирями, що собою творили властиве тіло Христової Церкви.

Самі назви "декан" і "деканат" в Українській Церкві з'явилися щойно у XVIII ст., внаслідок реорганізації судівництва і внутрішньо-спархіальних адміністрацій на латинську подобу. До того часу в спархіях на землях Корони, тобто в Перемиській, Львівській і Холмській, переважно побутувала назва "намісник" і, відповідно, "намісництво", а на просторах Великого Князівства Литовського "протопоп" (рідко "протопресвітер" чи "архіпресвітер") і "протопопія"[1].

Документи генеральної візитації за 1726–1733 рр.[2], в яких збережена офіційна термінологія тих днів, показують, що у 1726–1730 рр. на території центральної і східної частин Львівської спархії титулом особи, яка керувала деканатом, було виключно слово "намісник". Цей термін на сторінках матеріалів візитацій 1726–1730 рр., дані котрих стосуються 41 деканату, фігурує, приблизно,

[1] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego w Polsce // Kościół w Polsce. Studia nad historią Kościoła katolickiego w Polsce / Pod red. J. Kłoczowskiego. – Kraków: Znak, 1969. – T. 2: Wieki XVI–XVIII. – S. 808–809.

[2] Національний музей у Львові (далі – НМЛ), відділ рукописів та стародруків, фонд "Рукописи латинські". – Ркл-11 (Візитація генеральна, 1726–1733 рр.). – Арк. 1–514 зв.

235 разів, і являється єдиним свого роду, що служить на означення даної особи. Що ж до більш західних областей єпархії, то тут у 1733 р. слово "намісник" уже по черзі міняється із словом "протопреєвітер". Це випливає з даних матеріалів візитацій за 1733 р., що стосуються інших 25-ти деканатів. Там, поряд зі словом "намісник", яке трапляється 106 разів, вжито, орієнтовно, 46 разів і слово "протопреєвітер". Хоч останніх набагато менше, ніж перших, вони все ж виступають, так чи інакше, синонімами. Наприклад, у актах візитацій Поморянського деканату о. Тимофей іменується і намісником, і протопреєвітером, а така цитата з актів візитацій Плоскирівського деканату, як: "Prezbiter... przez o. namiesnika czyli protoprezbitera 1725 roku wprowadzony"[3], вказує на це безпосередньо. Так само в документах візитацій Княгининського деканату 11 разів бачимо слово "протопреєвітер" і жодного "намісник", навпаки, у матеріалах візитацій Завалівського деканату на 17 слів "намісник" є лише одне слово "протопреєвітер".

Якщо у XVII ст. слово "протопоп", яким називали представників єпископської влади на місцях, є загальновживаним[4], то у 20–30-х рр. XVIII ст. воно уже практично не належить до офіційної урядової мови. Це слово ні разу не фіксується в документах візитацій за 1726 і 1733 рр. і тільки двічі використане у 1730 р. Протопопом там єдиний раз іменується о. Петро Климович, чигиринський декан[5], і ще написано, що церква у с. Чернявка Кальницького деканату посвячена "od protopopa bialocerkiewskiego"[6]. Та використане тут слово "протопоп" не властиве згаданому часові, воно, можна вважати, буквально переписане з давніх текстів, і тому є, радше, відгомоном минулого.

Як цими двома випадками вживання у XVIII ст. термін "протопоп" мовби прощається, відходячи назавжди в минуле, так спорадично на весь матеріал візитацій за 1726 1733 рр. і тричі вміщене в розділі візитацій Потоцького деканату слово "декан" немов віщує, що невдовзі цей новий термін стане панівним. І це справдилося уже за кілька років. У матеріалах генеральної візитації

[3] Там само. – Арк. 183.

[4] Ks. S. Nabywaniec. Diecezja Przemyska greckokatolicka w latach 1772–1795 // Premislia Christiana. – 1992–1993. – T. 5. – S. 168.

[5] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 449 зв.

[6] Там само. – Арк. 328 зв.

за 1739–1744 рр.[7], дані котрих стосуються 16-ти деканатів, розташованих у західній частині єпархії, вживається виключно слово "декан". Також лиш цим терміном послуговуються автори метричної книги с. Розвадів Роздільського деканату, яка охоплює період від 1753 по 1784 рр[8].

Проте в документах єпископського рівня надалі фігурують терміни "протопресвітер" і "намісник". У пастирському листі до духовенства за 1745 р. митрополит Атанасій Шептицький уживає обидва терміни одночасно, немов один вираз, і це виглядає так: "Пречестним отцем протопрезвитером или намісником..."[9] Загалом перевага в тексті листа надається слову "протопресвітер".

Матеріали візитацій за 1726–1733 рр. деканів величають "przewielebnymi", на відміну від звичайних священиків, котрих називають "wielebnymi". Усіх екс-деканів у цих документах звуть, як і інших простих священиків, словом "wielebny". Титулу "przewielebny" вони позбувалися одночасно з утратою влади деканства.

4.2. Церковне право стосовно деканів

З документів Української Церкви половини XVIII ст., в котрих підноситься тема деканів, загальновідомими є постанови Замойського синоду та пастирський лист Атанасія Шептицького до духовенства, виданий приблизно 1745 р. Останній вважається начебто скороченим витягом з книги під назвою "Устави св. собору Замойського і дісцезальніс", що вийшла у світ 1744 р. у Львові, завдяки старанням Атанасія Шептицького[10].

[7] Національний музей у Львові (далі – НМЛ), відділ рукописів та стародруків, фонд "Рукописи латинські". – Ркл-17 (Візитація генеральна, 1739–1744 рр.). – Арк. 1–500 зв.

[8] Liber Natorum, Copulatorum et Mortuorum pro Ecclesia parochiali Rozwadow ab Anno 1741/1753 ad Annum 1784. – T. 1. – P. 10–98.

[9] Матеріяли до культурної історії Галицької Руси XVIII і XIX віку, зібрані Мих. Зубрицьким, Юр. Кмітом, Ів. Кобилецьким, Ів. Е. Левицьким і Ів. Франком: Матеріяли до історії галицько руського духовенства в XVIII в. // Записки НТШ. – Львів: З друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1902. – Т. 5: Збірник Історично-фільософічної секції. – С. 2.

[10] Там само. – С. 6.

4.2.1. Замойський синод

Найголовнішим у соборових деклараціях про деканів стало потвердження їх давнього права "бути пастирями пастирів своєї області"[11]. Це означає, що нагляд за діяльністю парафіяльного духовенства певної округи надалі залишається у владі декана. Собор, відтак, виходячи з вищевизнаного права, встановлює для деканів конкретні обов'язки, які можна узагальнити, звівши до двох пунктів: коли виявляться якісь недоліки в житті та діяльності парохів чи також парафіян, то декан через особисте втручання має допомогти таких позбутися, або, коли йому самому не вдасться це зробити, то повинен справу передати до владики. Конкретно ж собор зобов'язує деканів наглядати за моральною поведінкою парохів і підвладних йому парафіян деканату, стежити за виконанням парохами синодальних рішень і належним виконанням ними душпастирських повинностей. Також через рік після генеральної візитації вони мали візитувати свої деканати, бо були інстанцією, яка мусила наглядати і дбати про виконання рішень та зауваг генеральної візитації на місцях[12].

У цих постановах міститься і одна заборона. Під час візитації декан не може приймати чи вимагати щось для себе, окрім того, що передбачено в правилах, а саме: обід на двох осіб і корм для двох коней. У випадку надужиття йому загрожувало бути покараним "тяжкими від єпископа карами"[13]. Оскільки місія декана непроста, то той, хто мав бути наділений деканським урядом, як індивідуум, повинен вирізнятися на тлі інших. Через те синод напоумлює, щоби "лише таких наставляти, котрі ревністю, побожністю, наукою і освіченістю інших перевищували, і то зі світських, якщо між ними є здібні, а коли ні, то з монахів"[14]. Синод не проминув так само нагадати деканам про важливість їхньої місії та велику відповідальність, оскільки "за душі інших також мусять дати відповідь"[15].

[11] Synodus provincialis ruthenorum habita in civitate Zamosciae Anno MDCCXX Sanctissimo Domino Nostro Benedicto PP. XIII dicata. – Romae: Typis Sacrae Congregationis de Propaganda Fide, 1724. – P. 103.

[12] Там само. – P. 103.

[13] Там само. – P. 103.

[14] Там само. – P. 103.

[15] Там само. – P. 103.

4.2.2. Лист митрополита Атанасія Шептицького

Лист владики Атанасія Шептицького до духовенства, що вийшов у світ двадцять п'ять років після Замойських постанов, не вносить якихось суттєвих змін до попередніх резолюцій стосовно деканів. Здебільшого там подана розширена і поглиблена інтерпретація того, що раніше на соборі було сказано про деканів, та додано декілька нових приписів. Якщо, наприклад, Замойський синод зобов'язує візитувати деканат через рік після генеральної візитації, то тут Атанасій Шептицький каже, що декан "з уряду свого кожного року зобов'язаний церкви священиків своїх відвідувати"[16]. У листі теж уже розставлено акценти, на що повинен звертати увагу декан під час візитації. Властиво, декан мусив ревізувати церкви на парафіях, а тому: мав оглянути, в якому стані знаходиться будівля, як оздоблена, відтак мав перевірити всю храмову приналежність – богослужбові книги, священичі одежі, церковні сосуди (посуд), антимінс, покривала, обруси, кивот (чи замикається на ключ), чашу для зберігання Св. Дарів (в якому стані, і котра, по можливості, повинна бути срібною, або циновою), метричні книги (яких мало бути три). Складений деканом акт опису усіх наявних у церкві речей повинен був служити основним документом проведеної візитації. Також декани отримують владу судочинства. За недоліки в храмі з вини пароха, виявлені під час візитації, вони могли останніх карати. "Не лише словом, але і вервицею по-батьківськи покарають або кару в одну гривню нехай заплатить", – так про це зазначено в митрополичій постанові[17]. В перебігу візитації декани були зобов'язані розпитати достогідних і безсторонніх людей "про життя і мораль пароха"[18]. І коли, як далі зазначено в документі, "виявлять якісь безчинъства і прогріхи"[19], то за малі провини можуть самі покарати пароха, а про великі "нехай донесуть до архиєрея чи офіціала"[20]. Дієцезійні устави Атанасія Шептицького за 1744 р. також говорять про повинність деканів довідуватися від людей про поведінку пароха на парафії, на додачу вони ще приневолюють їх

[16] Матеріяли до культурної історії Галицької Руси XVIII і XIX віку... – С. 2.
[17] Там само. – С. 3.
[18] Там само. – С. 3.
[19] Там само. – С. 3.
[20] Там само. – С. 3.

під карою двох гривень і карцеру стежити, аби парохи "зі (своїми) жінками по празниках і торгах на одному возі публично" не їздили. Самих парохів за таке силою цієї постанови каралося п'ятьма гривнями і двотижневим карцером[21].

Як і Замойський синод, Атанасій Шептицький застерігає деканів, щоби не обтяжували священиків "ніякими поборами"[22], погрожуючи їм, однак, уже визначеними, конкретними покараннями – "карою сугубого повернення"[23]. Декан повинен був вдовольнитися однією тільки "їжею і прийняттям по силі ієрея на короткий час"[24].

Новим у цьому листі є те, що декани повинні були стежити за дотриманням священиками канонічних вимог при уділенні св. Тайни подружжя[25]. І ще – були зобов'язані доставляти св. Миро в деканат і роздавати священикам. Для цього останніх вони мали скликати своїм "універсаликом" в зручне для них місце. Своєю чергою, кожен священик повинен був заплатити деканові "за труд" дванадцять грошів так званого "мирового", а декан на отриману суму виписати священикові квитанцію. Використовуючи нагоду загального зібрання, священики деканату, згідно з приписом, могли вибрати собі одного, а якщо деканат великий, то і декількох "досвідчених і благорозумних" сповідників, яким би повіряли свої гріхи. В тому часі, рішенням єпископа, кожен священик мусив сповідатися дванадцять чи щонайменше чотири рази на рік. Констатація відбуття сповіді проводилася через письмові посвідки, що передавалися деканові. Невиконання ж розпорядження стосовно сповіді тягнуло за собою кару в десять гривень на Львівську катедральну церкву[26]. Зобов'язувалося деканів затримувати бродячих монахів і священиків та відсилати до влади, а також священикам з інших єпархій без дозволу єпископа не дозволяти відправляти св. Літургію[27].

У випадку смерті когось із деканальних священиків декан повинен був зайнятися похороном, вчинивши це "без поневільного

[21] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та, подъ управленіем О. И. Тарнавського, 1887. – Ч. 1. – С. 168.

[22] Матеріяли до культурної історії Галицької Руси XVIII і XIX віку... – С. 3.

[23] Там само. – С. 3.

[24] Там само. – С. 3.

[25] Там само. – С. 3.

[26] Там само. – С. 3–4.

[27] Там само. – С. 4.

винагородження, але з братньої любові", відтак описати церковні речі і віддати їх під нагляд братству або ктиторам, потім призначити вікарія і зобов'язати кожного священика з деканату відправити по одній Службі Божій за душу померлого співбрата та в інших службах за нього "поминання творити"[28].

Додається деканам і ще одна заборона: вони не мають права самовільно без дозволу єпископа дозволяти будувати нові церкви і новозбудовані церкви без такого ж дозволу посвячувати. Їм також забороняється з неповажних причин повторно посвячувати церкви"[29].

4.3. Надання уряду

Замойський синод, а також чергові постанови єпископів, вимагали від кандидата на посаду декана відповідного інтелектуального, духовного і професійного рівня. Вони, як "пастирі пастирів", передусім своїм життям повинні були навчати інших. Отож, особові якості кандидата до деканства мали відігравати основну роль при його виборі.

Високоморальні цінності, культура, освіченість справді були притаманні деканам 20–30-х рр. XVIII ст. Портрет декана тих часів, хоч скупими, зате виразними штрихами змальований на сторінках матеріалів візитацій 1726–1733 рр. І саме вищезгадані прикмети характерні для такого портрета. Про деканів Городенківського і Козівського деканатів, наприклад, написано, що "nic złego nie słyszeć"[30], "Констатовано все добре, чутно все добре"[31], – такими словами окреслено життя і мораль жуківського і заболотівського деканів. Про останнього, крім того, ще зазначено, що "koronę ma na głowie przystojnie wygoloną, włosy spuszczone"[32]. "Моральність життя і освіченість очевидні"[33], – так сказано про декана рогатинського. "Не погане життя ані мораль"[34], – це щодо будилівського,

[28] Там само. – С. 6.
[29] Там само. – С. 5.
[30] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 10 зв., 59.
[31] Там само. – Арк. 58 зв., 75.
[32] Там само. – Арк. 75.
[33] Там само. – Арк. 109.
[34] Там само. – Арк. 122, 128, 152, 133 зв.

устецького, поморянського, завалівського деканів. Скалатський декан "we wszystkim porządny i stateczny"[35], більчецький – "sam stateczny"[36], ягольницький – "ma swoje wszystkie porządki należyte jak w księgach tak i we wszystkich rzeczach do nauki i do nabożeństwa należycie"[37], дунаївський декан в тих і "innych kapłanowi przyzwoitych powinnościach gorliwy"[38], княгининський – "we wszystkim jako protoprezbiter należycie się rządzi i innym prezbiterom przykład podawa"[39]. Найбільше похвал розсипано на ім'я тлумацького декана о. Івана Лукашевича. "Godzien rządzić, bo nad niego porządniejszego nie widzieliśmy we wszystkim"[40], – такої високої думки про нього у 1733 р. були члени візитаційної комісії.

Крім словесних величань на адресу деканів, документи подають також і приклади конкретних їх благородних чинів. Уманський декан о. Андрій Черченко, що помер коло 1729 р., власні речі церковного вжитку "legował wiecznemi czasy do cerkwi św. Michała Archanioła miasta Umani"[41]. В цих документах один раз трапляється і закид у бік правлячого декана. Отець Степан Краковецький, у 1730 р. актуальний декан соколецький, у минулому займав посаду декана кам'янецького. Про нього документи згаданого року пишуть, що, як ще був кам'янецьким деканом, то "wiele zawodów duchownym poczynił"[42], а коли служив парохом у Кам'янці-Подільському, при місцевій церкві св. Петра, то церковний "kielich srebrny pozłacany zastawił"[43].

Посилаючись на дані матеріалів вказаних візитацій, неможливо, однак, у математичний спосіб скалькувати позитиви чи недоліки морального значення усіх тодішніх деканів, які знаходилися при уряді, бо, щонайменше на 44-х осіб деканів у цих документах подібного роду інформації немає зовсім.

Не можна сказати, що, вибираючи кандидата на посаду декана, єпископ брав до уваги, був той представником білого чи чорного

[35] Там само. – Арк. 198.
[36] Там само. – Арк. 287 зв.
[37] Там само. – Арк. 224 зв.
[38] Там само. – Арк. 161 зв.
[39] Там само. – Арк. 142 зв.
[40] Там само. – Арк. 129 зв.
[41] Там само. – Арк. 332 зв.
[42] Там само. – Арк. 351 зв.
[43] Там само. – Арк. 351.

духовенства, жонатим, чи, може, безженний. Відомо, що львівський і глинянський декан о. Йосиф Скульський належав до чину василіян. У 1707 р. він був вибраний ігуменом Святоонуфріївського монастиря у Львові[44]. Відтак, візитаційні акти подають, що у 40-х рр. XVIII ст. єдиним деканом-монахом був львівський декан о. Іпатій Білінський. Заразом, у цих документах міститься згадка про шістьох деканів, які були жонатими. На питання, чи знаходилися тоді при уряді декани-целібен, згадані джерела відповіді не дають. Про це немає там і найменших прямих чи посередніх свідчень. Загалом, однак, слід вважати, що, за малим виїмком, усі декани 20 40-х рр. XVIII ст. мали сім'ї. У подружньому стані перебував о. Іван Левінський, парох с. Розвадів та декан роздільський і ходорівський 1753–1773 рр.[45], а також о. Андрій Крижанівський, наступний парох с. Розвадів та декан роздільський, ходорівський і журавненський 1775–1784 рр.[46] Жонатими були о. Микола Білінський, у 1766–1770 рр. декан жидачівський і ходорівський, та о. Іван Пясецький, у 1766 р. декан станіславівський і тисменицький, він же суддя-делегат і офіціал катедральний галицький[47].

Створена за матеріалами візитацій і подана нижче таблиця містить у собі дані про дати священичих свячень тих ієреїв, які в 1726–1733 рр. були діючими деканами.

Таблиця 1.

Дата і місце свячення та святителі священиків, які виконували деканський уряд в 1726–1733 рр.

П.ч.	Декапат	Декан	Дата свячення	Місце свячення	Хто святитель
	1	*2*	*3*	*4*	*5*
1	Bar	Jakub Tryhubowicz	25. 03. 1727	Lwów	Atan. Szept.
2	Bilcze	Teodor Podhorecki	06. 04. 1712	Lwów	Bart. Szept.
3	Brailów	Hryhory Starożyński	01. 10. 1715	Uniow	Atan. Szept.
4	Brasław	Miron Zanczenko	12. 03. 1727	Lwów	Atan. Szept.

[44] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 35.

[45] Liber Natorum, Copulatorum et Mortuorum... – P. 3.

[46] Там само. – P. 27.

[47] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 267.

5	Buczacz	Michał Zarzecki	1716		Atan. Szept.
6	Budylów	Kosma Lewicki			Atan. Szept.
7	Czeheryn	Piotr Klimowicz	1719	Perejasław	Szumlański
8	Czerwonogrod	Stefan Czernecki	1719	Czernihów	Antoni Stachowski, b-p czernihowski
9	Czortków	Jan Bohowicki	1721	Uniów	Atan. Szept.
10	Derazna	Jan Prokopowicz	06. 03. 1720	Uniów	Atan. Szept.
11	Dunajów	Dymytry Kończewicz			Joz. Szuml.
12	Gródek	Teodor Srokowski	06. 06. 1721		Atan. Szept.
13	Grzymałów	Prokopi Poznanski	12. 11. 1711	Uniów	Barl. Szept.
14	Horodenka	Antoni Jakubowski			Atan. Szept.
15	Husiatyn	Jan Łukaszewicz	22. 02. 1718	Uniów	Atan. Szept.
16	Jagelnica	Tomasz Rawski	1699	Lwów	Joz. Szuml.
17	Jampol	+Matej Chochonowski			
18	Janów	Antoni Rymbala	1723	Uniów	Atan. Szept.
19	Jazłowiec	Jan Medyński	1706	Krylos	Joz. Szuml.
20	Kalnik	Jan Krasnołucki	1715	Uniów	Barl. Szept.
21	Kitajgrod	Bazyli Płoszczanski	1706		Joz. Szuml.
22	Kniahynicze	Jan Soraniewicz			Joz. Szuml.
23	Kopajgrod	Maksim Fedkiewicz	16. 04. 1717		Atan. Szept.
24	Korolówka	Bazyli Iwanicki			Winnicki (diak.), Wołosz. (prezb.), usyn. od Barl. Szept. 1713
25	Kozowa	Jakub Dydycki	1709		Jerzy Winnicki. Admin. lwow.
26	Latyczów	Jaków Bożeński			
27	Międzyboż	Jan Prokopowicz	09. 03. 1718		Atan. Szept.
28	Mohylów	Konstanty Stefanowicz	25. 12. 1713	Uniów	Barl. Szept.
29	Nienurów	Jakub Krywulenko	1702		Barl. Jasiński, metrop. kijow.

30	Piława	Matej Łaszowski	11. 04. 1723	Uniow	Atan. Szept.
31	Płoskirów	Jan Smolański			
32	Podhajce	Aleksi Podgurski	1729	Uniow	Atan. Szept.
33	Pomorzany	Jan Zborowicki			Barl. Szept.
34	Potok	Jan Podolański			Joz. Szuml,
35	Raszków	Aleksij Naliwajczenko		za Granicow w Jasach	usyn. od Barl. Szept. 1714
36	Rohatyn	Stefan Demkowicz			Atan. Szept.
37	Satanów	Semion Arlamowski	1729		Atan. Szept.
38	Skała	Jerzy Łomikowski	15. 05. 1728	Uniow	Atan. Szept.
39	Skałat	Jan Kosiewicz	09. 12. 1710		Barl. Szept.
40	Smotrycz	Hryhory Sokotyński			Szumlanski
41	Śnitków	Jakub Tryhubowicz	25. 03. 1727	Lwów	Atan. Szept.
42	Sokolec	Stefan Krakowiecki			Jerzy Winnicki. b-p przemyski
43	Solotkowce	+Michał Chudziński			
44	Szarogrod	Efrem Szeredko	1710	Kijów	Josaf Krokowski, metrop. kijow.
45	Tarnopol	Jan Waskiewicz	1719		Atan. Szept.
46	Tłumacz	Jan Łukaszewicz			Atan. Szept.
47	Trembowl	Leonty Rymbała	06. 03. 1715		Barl. Szept.
48	Uście	Grzegorz Kropiwnicki			Atan. Szept.
49	Umań	Dionizy Łukomski	1717	Kijów	
50	Winnica	Mikołaj Krasowski	1703	Kijów	
51	Wonilow	Jakub Zarzycki			
52	Zabłotów	Bazyli Tarnawiecki			Atan. Szept.
53	Zawałów	Andrzej Tanczak			Atan. Szept.
54	Zińków	Michał Dobryłowski	06. 01. 1721	Uniow	Atan. Szept.
55	Żuków	Teodor Wołkunowicz			Atan. Szept.

У результаті зіставлення цих даних з датами про призначення на деканство, які вміщені в одному із нижчеподаних списків деканів (див.: табл. 10), з'являються підстави для нових тверджень у справі наставлення на деканський уряд. Якщо, наприклад, ставилися в декани щойно висвячені священики, то число літ священства

кандидата до деканства, очевидно, не бралося до уваги. А отримували уряд деканства навіть ті, що й року не прослужили священиками: неповні десять місяців священства мав о. Якуб Тригубович, коли у 1728 р. був поставлений деканом бареським; о. Олексій Підгірський, що в 1729 р. висвячений, у 1730 р. уже є деканом підгаєцьким; о. Семен Арламовський у 1729 р. висвячений, а в 1729/30 р. – декан сатанівський; о. Юрій Ломиковський 15 травня 1728 р. висвячений, а від 1728/30 р. – декан скальський. Аналогічна ситуація спостерігається і у західній частині Львівської єпархії, про що можна довідатися з таблиці – списку деканів за 1739–1743 рр., яку подаємо нижче (див.: табл. 11). Там бачимо, що: у 1732 р. о. Іван Заневич отримує своє свячення, і в цьому ж році стає журавненським деканом; у 1727 р. о. Степан Гнатковський стає священиком, і 4 травня цього ж року він уже призначений на посаду долинського декана; о. Василь Смеречанський, котрий 26 жовтня 1738 р. був висвячений, у документах візитацій під датою 8 грудня 1739 р. титулується деканом щирецьким.

Окрім вищеназваних священиків, які на момент прийняття уряду деканства не мали більше року священства, інші, щонайменше 19, стали деканами, не досягнувши десятирічної межі в своїй священичій діяльності. Із них: троє мали по 3 роки священства, один – 4 роки, двоє – 6 років, п'ять – 7 років, двоє – 8 років, п'ять – 9 років і один – 10 років.

Найстаршими за роками священства були декани: ягольницький о. Тома Равський, рукоположений 1699 р. у Львові Йосифом Шумлянським; немирівський – о. Якуб Кривуленко, рукоположений 1702 р. київським митрополитом Варлаамом Ясінським; вінницький – о. Микола Красновський, рукоположений у Києві 1703 р.; язловецький – о. Іван Мединський і китайгородський – о. Василь Площанський, рукоположені у 1706 р. Йосифом Шумлянським. Таких священиків, які станом на 1726–1743 рр. були деканами і отримали рукоположення від Йосифа Шумлянського, було лише вісім. Окрім них, один отримав свячення від Юрія Винницького, адміністратора львівського, у 1709 р., вісім – від Варлаама Шептицького, дев'ять – "za Granicą", в часі перших двох десятиліть XVIII ст., і тридцять чотири – від Атанасія Шептицького. З проведеного аналізу можна зробити висновок, що деканський апарат єпархії в тих часах здебільшого був сформований з молодого духовенства. Отож, з огляду

на слабку сторону молодих священиків, якою, звичайно, є недостатній рівень душпастирського досвіду, таке явище могло мати виразний негативний характер.

На посаді декана перебували тоді й ті, котрі були висвячені і не греко-католицькими єпископами. Оскільки в такий спосіб висвячених священиків у єпархії душпастирювало чимало і трактувалися вони єпископським урядом без упередження, то, очевидно, і вони могли виставлятися кандидатами на деканство і обіймати цей уряд.

Легко зауважити, що наведені тут списки деканів містять цілий ряд осіб з однаковими прізвищами. Це явище дає підстави думати про існування в єпархії деканських династійних ліній. Лінії ці короткі, і перериваються на другій-третій особі. Так, у Коломийському деканаті, приблизно у першій чверті XVIII ст. деканами були: подвоє осіб із родин Коцовських, Корнецьких і Левицьких (третій Левицький – о. Косьма, у 1733 р. був деканом будилівським). Станом на 1730 р. гусятинським деканом був о. Іван Лукашевич, який цю посаду обіймав із 1726 р. За даними візитації з 1733 р., актуальним деканом Тлумацького деканату є також о. Іван Лукашевич. Цю ситуацію, яку запропонували документи, можна пояснити лише тим, що або о. Іван, який у 1730 р. був деканом гусятинським, у 1733 р. уже обіймає посаду декана тлумацького чи опікується нараз двома деканатами, або це дві різні кровноспоріднені чи зовсім чужі особи. А ще до о. Івана, у 1710 р. гусятинським деканом був о. Теодор Лукашевич, так, як перед о. Іваном Серватою, устецьким деканом, – о. Семен Лукашевич. Два Сервати – о. Іван і о. Теодор, по черзі виконують уряд устецького декана у першому 30-літті XVIII ст., перший з котрих на цій посаді фігурує в документах під 1710 р. Деканами були: два Римбали – о. Леонтій, декан теребовельський з 1724 р., і о. Антоній, декан янівський з 1730 р. (актуальні декани станом на 1733 р.); два Худицькі – о. Михайло, декан солобківський з 1730 р., і о. Григорій, котрий десь перед 1730 р. був деканом смотрицьким; два Будовецькі, декани підгаєцькі – о. Григорій у 1700 р. і о. Василь у 1710–1719 рр.; два Тарнавські, декани куликівські – о. Петро у 1710 р. і о. Василь у 1751–1752 рр., він же генеральний інспигатор львівської консисторії, парох Святоблаговіщенської церкви м. Львова[48]; два Зборовицькі, декани поморянські –

[48] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 192.

о. Тирістей (Тимотей) у роках 1710–1713 і о. Іван у 1733 р.; два Васькевичі, декани тернопільські – о. Климент у 1710 р. і о. Іван, актуальний декан у 1733 р., він же прийняв цей уряд у 1729 р.; три Стефановичі – о. Юрій, віце-декан куликівський у 1710 р., о. Константин, актуальний декан могилівський у 1730 р., який отримав цей уряд у 1725 р., і о. Захарій, декан щирецький у 1737 р.[49]; два Городецькі, декани щирецькі – о. Йосип у 1704 р. і деревацький ігумен о. Гедеон – з 1718 р. до початку 20-х рр. XVIII ст.[50]; два Твардієвичі (хоч тут могло йтися про одну і ту ж особу, оскільки їхні імена у документах не подані) – декан теребовельський у 1710 р. і декан янівський, котрий помер коло 1730/31 р. і, можливо, два Мартишевичі. З приводу останніх відомо те, що у 1710 р. кам'янець-подільським деканом був о. Олексій Мартишевич, а, згідно з матеріалами за 1730 р., о. Мартишевич числиться кам'янець-подільським деканом у 1713 р., але актуально є уже покійним. Можливостей для спроб ідентифікації осіб це джерело також не залишає, через те, що в ньому немає імені одного з них. Якщо вірити даним, котрі у своїй праці подає Скочиляс про деканів щирецького деканату першої половини XVIII ст.[51], то в згаданому часі щирецькими деканами були два Теодори Гапновичі (Гаптевичі), або один, тільки з декількалітньою перервою на деканській посаді. Хронологічно пропоновані дані так розміщують деканів цього деканату: о. Йосип Городецький у 1704 р., о. Гедеон Городецький з 1718 р. до початку 20-х рр. XVIII ст., о. Теодор Гаптевич з початку 20-х рр. XVIII ст. і до 1734 р. Проте відомо, що о. Теодор Гапнович як щирецький декан був присутній на елекційному зібранні з нагоди обрання Варлаама Шептицького єпископом Львівської єпархії у 1710 р.[52] В результаті, о. Гедеон Городецький, який свого часу виконує уряд декана в Щирці, опиняється між о. Теодором Гапновичем, щирецьким деканом в 1710 р., і о. Теодором Гапновичем, який у цьому деканаті урядує

[49] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій церков Київської уніатської митрополії XVIII ст. (На прикладі недатованої єпископської ревізії щирецького намісництва) // Записки НТШ. – Львів, 1999. – Т. 238: Праці Історично-філософської секції. – С. 500.

[50] Там само. – С. 500.

[51] Там само. – С. 499–501.

[52] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 51.

від початку 20-х рр. XVIII ст. до 1734 р., що, властиво, і є підґрунтям висловленої думки про Гапповичів. У 1710 р. бобрецьким деканом числиться о. Григорій Підгірський, а з 1730 р. посаду підгаєцького декана займає о. Олексій Підгірський. З 1729 р. о. Теодор Підгорецький є деканом більчецьким. Може бути, що останній мав однакове прізвище з двома попередніми, тільки ці прізвища подані в документах у різних транекрипціях. Зрештою, написання одного і того ж прізвища в різних документах по-різному – часте явище. Наприклад, за даними джерел 1726–1733 рр., бучацьким і завалівським деканом був о. Дмитро Зеленський (Zieleński). Цей документ пише про нього, як про уже спочилого. Інший документ, натомість, подає, що у 1710 р. бучацьким деканом є о. Дмитро Зельниський (Zielniski). Без сумніву, йдеться тут про одну і ту ж особу. Подібно, о. Михайло Зарецький, декан бучацький і о. Яків Зарицький, декан войнилівський, які урядували в 1733 р. Перший з них цю посаду обіймав з 1720 р., а другий був на ній уже в 1710 р. Особами, що мали однакові прізвища, можна вважати оо. Петра і Василя Тарнавських (Tarnawskich), відповідно у 1710 р. і 1751–1752 рр. деканів куликівських, та о. Василя Тарновецького (Tarnowieckiego), актуального декана заболотівського у 1733 р. Деканські обов'язки виконували і троє з Гнатковських. У 1710 р. Долинським деканатом керує о. Василь Гнатковський, а 17 років пізніше владу над цим деканатом прийняв о. Стефан Гнатковський, і станом на 1741 р. надалі був на цій посаді. В період до 1726 р. жуківським деканом був о. Іван Гнатковський. Також у 1757 р. отининським деканом є о. Миколай Ославський[53], і в 1767–1768 рр. о. Миколай Ославський є деканом коломийським та апостольським протонотарієм[54]. У 1740 р. о. Іпатій Білинський є деканом львівським, він же – отець-василіянин і офіціал генеральний, а у 1766 р. о. Миколай Білинський – декан жидачівський і журавненський[55], котрого документи під 1770 р. називають тільки деканом жидачівським[56]. Кровно спорідненими були о. Іван Левинський, декан роздільський і ходорівський 1753–1773 рр[57], та о. Антоній Левинський, протонотарій

[53] Там само. – С. 110.
[54] Там само. – С. 286.
[55] Там само. – С. 267.
[56] Там само. – С. 296.
[57] Liber Natorum, Copulatorum et Mortuorum... – P. 3.

апостольський, генеральний офіціал і пробощ (парох) ставропігійський львівський 1766 р.[58]

Переважно в одному деканаті траплялися декани з однаковими прізвищами. І це виглядало так: по-двоє Коцовських, Корнецьких і Левицьких у Коломийському деканаті; два Лукашевичі в Гусятинському; два Сервати в Устецькому; два Гнатковські в Долинському; два Будовецькі в Підгаєцькому; два Зборовицькі в Поморянському; два Васькевичі в Тернопільському; два Тарнавські в Куликівському; два Городецькі і два Гапновичі в Щирецькому, і, можливо, два Мартищевичі в Кам'янець-Подільському деканатах. У 1733 р. два Римбали одночасно обіймають деканські посади – о. Леонтій у Теребовлі, а о. Антоній у Янові. Перший отримав патент на теребовельське деканство у 1724 р., другий на янівське деканство – у 1730 р. Ще інший Римбала у 1730 р. – офіціал кам'янецький.

Всі вищеперелічені декани представляли конкретні священичі роди, для котрих деканський уряд в означених деканатах в певному сенсі стає ніби спадковим. Імовірно, що деканський уряд, якщо він раз потрапив до котроїсь священичої родини, намагалися в ній утримати, а коли втрачали, то повернути. У першій половині XVIII ст., як видно, щонайменше 19 священичих родів пишалися своїми династійними деканськими лініями. Що ж до самого факту династійності деканства, то він промовляє за обмеження, які міг мати єпископ у справі призначення деканів, або ще інше – свідчить про здоровий на той час генотип священика, який плекався в Україні з діда-прадіда.

Право тієї чи іншої особи на деканську посаду засвідчувалося спеціальним єпископським документом[59]. Цей документ у матеріалах візитацій 20–30-х рр. XVIII ст. виступає під назвами "patent na namieśnictwo", "patent na protoprezbiterio", або просто "patent" чи "instrument na urzęd protoprezbiterij". Обов'язково в такому документі стояла дата призначення на уряд і підпис єпископа, який учинив це призначення.

[58] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 267.

[59] Національний музей у Львові (далі – НМЛ), відділ рукописів та стародруків, фонд "Рукописи латинські" – Ркл-17 (Візитація генеральна, 1739–1744 рр.). – Арк. 384.

4.4. Деканська влада

Права і обов'язки деканів залежали від волі місцевого єпископа, назагал же регулювалися постановами соборів і були у всіх єпархіях Української Церкви майже однаковими. Стосовно прав, то спочатку вони були великими, значно більшими ніж їх тоді мали латинські декани. Судовиконавча влада, як і взагалі функції деканів (протопопів) Церкви східного обряду в Україні, рівнялася до тієї ж влади офіціала чи генерального архідиякона Церкви латинської. І про це говорить Іпатій Потій у своїй праці під назвою "Harmonia, abo Concordantia wiary, sakramentów i ceremonicj Cerkwi Św. Orientalnej z Św. Kościolem Rzymskim", виданій 1608 р. у Вільні[60]. У XVIII ст., зокрема після Замойського синоду, коли на зразок латинський в Українській Церкві утверджуються нові органи єпархіального уряду та проводиться реорганізація судівництва, давня влада деканів починає маліти. Найкраще це видно по тому, що від них повністю або частково забирається право судити і карати підлеглих духовних осіб. Єпископ Інокентій Винницький в Перемиській єпархії вже у 1693 р. заборонив деканам судити підлеглих їм духовних, доручивши виконувати це суду генерального офіціала, в якому декани могли засідати як асесори[61]. В постановах перемиського синоду за 1740 р. вже немає і згадки про колишню судову владу деканів[62]. Цим синодом у деканів Перемиської єпархії було забрано й інші дотепер вживані ними права, що, зокрема, виражено в документах синоду так: "Знаємо, що Всеч. намісники присвоюють собі більшу владу, ніж їм санкціоновано, і своїми недозволеними й незаконними рішеннями навіть залагоджують справи великої ваги: без канонічних причин зачиняють церкви, розрішають й диспензують у задержаних випадках і розрішають від клятви, не маючи на це прав. Тому на теперішньому загальному соборі, грозячи церковними цензурами та іншими судовими карами, строго приказуємо (деканам) передавати важніші справи до офіціалів...; задля приватної і маловажної причини... (декани) не можуть

[60] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 811–812.

[61] Там само. – S. 921.

[62] Єп. Г. Лакота. Три синоди перемиські й єпархіяльні постанови валявські в 17–19 ст. – Перемишль: Накладом Товариства Єпархіяльна Поміч, 1939. – С. 130–134.

закривати церков, задержувати богослужінь...; в заборонених ступенях спорідненія до подружнього стану, що заборонений до 4-го ступеня включно та в інших задержаних випадках і найбільше в розрішенні від клятви (декани) не мають потрібного уповноваження розрішати і диспензувати"[63]. Справа судовладдя деканів на перемиському синоді 1740 р. була вирішена в дусі Замойського синоду, попри те, що останній на цю тему не обмовився ані одним словом[64]. Атанасій Шептицький, на відміну від свого перемиського сусіда і всупереч постановам синоду 1720 р., у Львівській єпархії залишає за деканами їх давню судово-дисциплінарну владу, правда, в дещо обмеженому вигляді, бо якщо раніше за певні адміністративно-церковні провини вони могли карати підпорядкованих їм священиків темницею (узільницею), то тепер лише "по-батьківськи вервицею" (шнуром). Така своєрідна позиція в цьому питанні відомого ревнителя ідеї впровадження в життя постанов Замойського синоду, очевидно, пояснюється ще живою традицією, яка промовляла за право деканам судити і карати, а також практичною необхідністю, пов'язаною з неспроможністю інституції офіціалів належно виконувати судовласть на розлогих теренах єпархії. Взагалі, за деканатською адміністративною структурою Львівської єпархії тих часів продовжують далі беззмінно зберігатися її дотеперішні широкі повноваження, хоча слід знати, що на рівні деканату тоді постають уже нові урядові одиниці, і одна з них — це інстигатори[65]. Саме вони, в силу свого уряду, всі важливі судові справи деканату мали представляти на вищому консисторському суді. Наприклад, відомо, що судові процеси, які провадив львівський консисторський суд у 1716[66], 1730[67] і 1733 рр.[68], відбувалися за присутності інстигатора. Ця нововпроваджена урядова посада теж до певної міри вкорочувала судовладу деканів. А якщо додати, що до обов'язку інстигаторів

[63] Там само. – С. 132–133.

[64] Synodus provincialis ruthenorum... – P. 103.

[65] Матеріали візитацій 30-х рр. XVIII ст. згадують про інстигаторів. Наприклад, парох Святомиколаївської церкви с. Ямгорів Городенківського деканату мав обов'язки інстигатора. Якщо в справах цього уряду йому доводилося віддалятися від парафії, то замість себе залишав іншого священика (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 29).

[66] Центральний державний історичний архів (далі – ЦДІА) України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 3–9.

[67] Там само. – Арк. 43.

[68] Там само. – Арк. 27–30.

входило ще наглядати за життям і мораллю парохів та бути деканатськими екзаменаторами й інструкторами, то і тими правами декани змушені були з ними ділитися. Проте не доконечно акцентувати на видиме обмеження прав деканів, а радше згодитися з фактом утворення деканатського адміністративного апарату, котрий у першій половині XVIII ст. виглядав уже достатньо розвинутим. Окрім декана і інспектора, до нього входили духовний сповідник (а якщо великий деканат — то навіть два і три)[69] і десятиначальник[70]. Сповідників вибирало духовенство деканату на деканатському соборчику, і до них мали приходити зі сповіддю священики деканату. Про десятиначальника у пастирському листі Атанасія Шептицького говориться, як про того, що має очолити похорон деканатського священика, коли місце проживання його від парафії померлого знаходиться ближче, ніж декана[71]. У 20-х рр. XVIII ст. десятиначальники виконували також роль деканатських сповідників[72].

[69] Матеріяли до культурної історії Галицької Руси XVIII і XIX віку... – С. 4.

[70] Там само. – С. 6.

[71] Там само. – С. 6.

[72] У матеріалах візитацій 20–30-х рр. XVIII ст. містяться прямі згадки про обов'язкові річні сповіді, котрі парафіяльні священики відбували у десятиначальників своїх деканатів. Візитатори вимагали, щоби священики показали їм посвідки від десятиначальників, що вони в них сповідалися. Так, у 1726 р. сповідалися у свого десятиначальника священики трьох парафій Могилівського деканату (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 509, 509 зв., 511), п'ятьох парафій Копайгородського деканату (Там само. – Арк. 499, 500 зв., 502 зв., 503 зв., 504), одинадцяти парафій Рашківського деканату (Там само. – Арк. 491 зв., 492, 493, 494, 494, 494 зв., 495, 495, 495 зв., 496, 496 зв.), одної парафії Браїлівського деканату (Там само. – Арк. 482 зв.), двох парафій Брацлавського деканату (Там само. – Арк. 416, 416 зв.), чотирьох парафій Барського деканату (Там само. – Арк. 426, 426 зв., 427, 427 зв.), одної парафії Вінницького деканату (Там само. – Арк. 461). Отець Василь Івансенчук, парох с. Петрилів Устецького деканату у 1733 р. не сповідався у "свого десятиначальника", а в монастирку в Пітрчі, що знаходився за декілька миль від парафії (Там само. – Арк. 136 зв.). Отець Василь Вишатицький, парох с. Савалуски Потоцького деканату у 1733 р. був "десятиначальником потоцької протопресвітерії" (Там само. – Арк. 96 зв.). У Перемиській єпархії десятиначальники так само мали сповідати священиків у своїх десятиначальництвах і тих, що сповідалися, записувати і про них звітувати на щорічних соборах. Крім того, вони мали приглядатися до порядку в церквах, стежити за обов'язками, життям та мораллю священиків і про все те доносити намісникові. В Перемиській єпархії десятиначальники не були заступниками намісників, бо намісники мали своїх піднамісників, котрі зникають з церковних урядів на початку XVIII ст. (Д-р. о. Ю. Федорів. Організаційна структура Української Церкви // Наукове Товариство ім. Шевченка в Канаді. – Торонто, 1990. – Ч. 31. – С. 103).

4.4.1. Влада силою власного уряду

До звичайних обов'язків декана належало робити закладини нового храму. Оскільки закладини храму були не такою урочистою подією на парафії, як, приміром, посвячення, то і архівних даних про це не так багато. Відомо, що за закладини церкви від громади деканові поступала окрема грошова винагорода. У 1725 р. громада містечка Степанівки Уманського деканату дала місцевому деканові осібно за закладини храму талера битого[73]. Так само у 1726 р. немирівський декан отримав битого талера за закладини храму в с. Сітківці[74]. Своєю чергою, матеріали візитації парафії с. Монастириське Брацлавського деканату подають, що в даному селі будується храм, але до зими ще не буде закінчений і, що цей храм у листопаді 1726 р. закладав о. Яків Станіславський, декан брацлавський, і йому "за закладини дано вісім польських золотих"[75]. Подібну суму "осібно за закладини" у 1723 р. отримав летичівський декан о. Яків Боженський від парафіян с. Ювче та у 1724 р. від парафіян с. Кожухів Летичівського деканату[76].

Часто з деканом розраховувалися за закладини аж після посвячення уже збудованого храму, і тоді в документах візитацій зазначалося, що "дано за посвячення разом з закладинами". Так учинили у 1724 р. парафіяни м. Хмільника (Святопокровська церква) Летичівського деканату. Вони дали деканові за посвячення храму разом з закладинами 38 польських золотих[77]. Аналогічно вчинили парафіяни с. Порубинці і містечка Вербки[78], та у 1726 р. парафіяни містечка Голов'ятин Чигиринського деканату[79], а також вірні сіл Ситківці і Митлінці Немирівського деканату[80].

Деколи закладаючи на парафії храм, декан брав плату за закладини і частково наперед уже за посвячення храму. Немирівський декан, до прикладу, провівши у 1723 р. чин закладення храму у

[73] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 403.
[74] Там само. – Арк. 473.
[75] Там само. – Арк. 420 зв.
[76] Там само. – Арк. 436 зв.–437.
[77] Там само. – Арк. 439.
[78] Там само. – Арк. 439 зв., 441.
[79] Там само. – Арк. 449 зв.
[80] Там само. – Арк. 473, 476 зв.

с. Вороновиця, взяв від тамтешніх парафіян 14 польських золотих, а решту 6 польських золотих мали віддати йому, коли буде посвячення[81].

До декана удавалася громада вірних і у справі надання напрестольного антимінсу для храму. Матеріали візитацій за 1733 р., наприклад, говорять, що антимінс, який у згаданому році знаходився на престолі в церкві с. Виніж Потоцького деканату, не був "do tej cerkwi aplikowany". Парафіяни села пояснювали це тим, що "terazniejszy namiesnik potocki ich zawiodł bo i pieniędzy wziol i antymisa im nie przywiozł"[82]. Про напрестольні антимінси, котрі були посвячені львівськими єпископами і потім покладені в церквах за посередництвом отців-деканів, немало пишеться в протоколах візитацій 1726 р. В даних, які стосуються сіл Головчинці і Сербинівці Барського деканату, з цього приводу дослівно ось що можна прочитати: "Antymis naprzystolny Dobrodzieja (Атанасія Шептицького) u 1722 r. przez o. namiesnika barskiego położony"[83]. Так само ці матеріали висвітлюють, що: в с. Вороновиця Немирівського деканату у церкві було поставлено антимінс немирівським деканом 1723 р.[84]; у Браїлівському деканаті в с. Новоселиця – вінницьким деканом[85], а в с. Махнівка – о. Стоцьким 1722 р.[86]; у Копайгородському деканаті в с. Митки – о. Філіпом 1724 р.[87], в містечку Бирлинце – о. Філіпом 1725 р.[88], в селах Мар'янівка і Перекоринце – о. Созанським 1725 р.[89], в селах Курашівці і Кривохижинці також о. Созанським[90]; у Могилівському деканаті в с. Кукава і містечку Серебрія – о. Стефаном Краковецьким, деканом кам'янецьким[91].

Траплялося, що декани відбирали від церков антимінси. Іноді для цього існувала причина, деколи ніхто не міг пояснити такі дії. З церкви с. Бирлинце Копайгородського деканату декан вилучив

[81] Там само. – Арк. 470.
[82] Там само. – Арк. 100 зв.
[83] Там само. – Арк. 425, 433.
[84] Там само. – Арк. 470.
[85] Там само. – Арк. 481.
[86] Там само. – Арк. 481 зв.
[87] Там само. – Арк. 505.
[88] Там само. – Арк. 503.
[89] Там само. – Арк. 504 зв., 501.
[90] Там само. – Арк. 501 зв.
[91] Там само. – Арк. 510.

антимінс, бо він був спалений[92]. А церква с. Демківці Гусятинського деканату позбулася свого антимінсу за те, "що в церкві тече" і "за свій дохід", котрий, напевно, парафія заборгувала деканові [93]. Натомість, ніхто не знав, чому із церкви с. Суботівка Могилівського деканату декан забрав антимінс. У документах візитації цієї парафії написано, що "antymis naprzystolny byl, ale o. Krakowski nie wiemy dla czego odebral"[94].

Декани стежили за станом церковних споруд у деканаті і, в разі потреби, вимагали від парохів та парафіян проведення поточних ремонтів. Трапляюся, що вони навіть карали священиків та вірних за невідповідний стан їхніх церков. Наприклад, як про це вже згадувалося вище, декан забрав з церкви с. Демківці Гусятинського деканату антимінс "za to co w cerkwie ciecze"[95]. Документи показують, що в ті часи рішення декана у питаннях стосовно церковних будівель, які знаходилися в межах деканату, парафіянами не оскаржувалися. В актах візитації церкви с. Юшків Завалівського деканату за 1733 р. з цього приводу можна прочитати: "Pawimentu w cerkwi niema, ktoren gdy chcieli z deszczek alias z tarcin dębowych kłaść i żądali na to licencji w o. Andrzeja Tanczaka, namiesnika zawalowskiego, jednak on nie pozwolil"[96].

Як звичайно, щороку через деканів парафіяльні священики отримували св. миро, посвячене єпископом у Великий Четвер перед Пасхою. У документах візитацій збереглася цікава згадка щодо отримання св. мира парохом Святоуспенської церкви м. Медведівки Чигиринського деканату. Там під 1726 р. записано, що він протягом кількох років о. Петрові, чигиринському деканові разом з іншими податками "mirowe dawal, a mira świętego nie dawano"[97].

Зобов'язаний до опіки над деканальним духовенством та парафіями, що вважалося його властивою і прямою повинністю, декан, коли приходив у деканат новий священик, впроваджував його на парафію. Так, за даними матеріалів візитацій 1726–1733 рр., войнилівський декан о. Яків Зарицький увів на парафії свого деканату чотирьох священиків, а кулачківський декан о. Іван Андрухович

[92] Там само. – Арк. 502.
[93] Там само. – Арк. 270.
[94] Там само. – Арк. 511.
[95] Там само. – Арк. 270.
[96] Там само. – Арк. 170.
[97] Там само. – Арк. 452.

двох. Ці два останні були призначені до церков м. Городенка, один з котрих – до храму Різдва Пресвятої Богородиці. Відомо теж, що до трьох церков у Плоскирівському деканаті були інтродуковані деканами священики: у 1714 р. – до церкви с. Гринівці[98], у 1725 р. – до церкви с. Голешин[99] і 29 червня 1732 р. – до церкви с. Печиська[100]. На першу з трьох згаданих – гринівецьку парафію – впровадив нового пароха чорноострівський декан. У часі між 1724 і 1726 рр. на парафію с. Довгівці був "introdukowany paroch od w. o. namiesnika szarogrodzkiego"[101].

До численних повноважень деканського уряду в рамках єпархіальної діяльності ще належало скликання деканатських конґрегацій та головування на них. Метою таких зібрань було розв'язання актуальних душпастирських проблем і інших справ, що стосувалися дисципліни й послуху духовенства[102]. Постанови Замойського синоду зобов'язували кожного єпископа в своїй єпархії раз на рік відбути єпархіальний синод для цілого духовенства єпархії. Коли би задля розлогості єпархії не могли часом на синод з'їхатися всі священики в одне місце, тоді першого року для певної частини духовних отців синод мав відбутися при катедрі, другого року – в догідному для інших священиків місці, і так, щоби протягом трьох років цей синод єпархіальний закінчився[103]. Ймовірно, через те, що синод міг тривати впродовж трьох років, у документах його іноді можна бачити під назвою "Трилітній собор"[104], або "Трилітній Поміснй собор"[105]. Деколи такі синоди мали назву конґрегації, генеральні синоди деканів, або синодатики (бо при тій нагоді віддавалися річні катедратики), собори, соборчики, конференції[106], генеральні

[98] Там само. – Арк. 183 зв.

[99] Там само. – Арк. 183.

[100] Там само. – Арк. 184.

[101] Там само. – Арк. 412.

[102] Constitutiones synodorum provincialium auctoritate synodi in provincialis Gembicianae. – Cracoviae, 1761. – P. 56–57; Decretales Summorum Pontificum pro Regno Poloniae et constitutiones synodorum provincialium dioecesanarum Regni eiusdem ad summam collectae / Ed. Z. Chodyński, E. Likowski. – Poznań, 1882–1883. – Vol. 1. – P. 178.

[103] Synodus provincialis ruthenorum... – P. 99.

[104] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 86 зв.

[105] Там само. – Арк. 398.

[106] Д-р. о. Ю. Федорів. Організаційна структура Української Церкви... – С. 81, 101.

візити[107], помісні собори, пам'ятничі собори. Якщо в декотрих єпархіях присутність усіх священиків на таких синодах була не доконечно обов'язкова, то для деканів подібного винятку не існувало. Тоді єпископ вислуховував отців-деканів, які складали йому річний звіт своєї праці, давав їм нові вказівки, вирішував проблеми[108]. Дані собори переважно відбувалися щороку в першу неділю великого посту, коли Церква святкує пам'ять першого вселенського собору (неділя Православ'я)[109]. Але цього реченця трималися не всюди.

Собори, що відбувалися у Львівській єпархії XVIII ст., проходили в різних місцях її території, але все-таки перевагу мав Унів, бо там була постійна резиденція львівських єпископів. Документи повідомляють про цілий ряд тих соборів та про питання, які там розв'язувалися, а саме: сплачення катедратика; слухання судових справ; рукоположення у священики; впровадження в клір духовенства єпархії (усиновлення) тих, які були висвячені православними єпископами; уділення єпископського благословення парохам на переміщення з однієї парафії на іншу. Собори, про котрі знаємо з тієї обставини, що на них декани складали річний катедратик з підопічних парафій, відбувалися 24. 04. (за старим календарем) 1722 р.[110], 13. 05. 1739 р.[111], 26. 04. (в неділю самарянки) 1741 р.[112], 12. 04. (в неділю розслабленого) 1743 р.[113], 29. 04. (в неділю сліпого) 1744 р.[114], 1745 р.[115] Зі згаданих соборів, а всі вони проходили в Уневі, собор 1722 р. в джерелі іменується генеральним пам'ятничим собором, собори інших років називаються генеральними протопресвітерськими соборами. Цікавим є те, що на деканатському соборі 1722 р. немирівський і брацлавський декан о. Якуб Кривуленко особисто не був присутнім. Про це він сам пише і повідомляє, що річний катедратик з деканатів особисто привезе до Львова[116]. Також можна бачити, що згаданих

[107] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 184 зв. (о. Василь Маліенко отримав свячення від Атанасія Шептицького в Меджибожі під час Генеральної візити 23. 09. 1723 р.).

[108] Д-р. о. Ю. Федорів. Організаційна структура Української Церкви... – С. 82.

[109] Там само. – С. 81.

[110] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 24.

[111] Там само. – Арк. 57.

[112] Там само. – Арк. 58.

[113] Там само. – Арк. 59.

[114] Там само. – Арк. 61.

[115] Там само. – Арк. 71.

[116] Там само. – Арк. 24.

років єпископ Атанасій Шептицький практикував скликання соборів після св. Паєхи, а не перед Великим Постом, як би мало бути, і, як на це вказують ці та наступні дані, ті собори проводилися регулярно, правдоподібно, щороку. З причини того, що на ньому проходив перегляд судової справи, відомо про собор під датою 5. 05. (за старим стилем) 1713 р. (в Уневі)[117].

Крім вищеназваних, маємо дані ще про один собор, котрий відбувся 1709 р. в Коломийському монастирі під проводом Йосифа Шумлянського[118], і про два собори часів Варлаама Шептицького – 9. 09. 1712 р. (в Городенці)[119] і 10. 03. 1713 р. (в Кам'янці)[120]. Перший із двох останніх у документах іменується Собором[121] та Помісним собором[122], другий – Генеральним собором[123]. Також знаємо ще про декілька інших соборів доби правління Атанасія Шептицького, а саме: 1716 р. (в Кам'янці)[124], 1718 р. (14 вересня

[117] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 3–9 (У 1716 р. на львівському духовному консисторському єпископському суді в Уневі, на котрому головував єпископ Атанасій Шептицький, відбулося слухання "жидачівської" справи. Позивачами в суді були жидачівські парохи: о. Петро Подрудзький з церкви св. Теодора, жидачівський намісник о. Андрій, пресвітери з церков св. Миколая, Воскресіння Христового і Різдва Пр. Богородиці. Вони оскаржували бурмістра Василя Данка і його підвладних у заподіянні їм великої матеріальної шкоди і моральної зневаги. Тоді принагідно було згадано, що 5. 05. (за старим стилем) 1713 р. на генеральному намісничому синоді в Уневі вищезгадані кривдники були вже засуджені, лише цьому вироку не захотіли підкоритися і допустилися нових злочинів).

[118] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 279 зв. (о. Василь Березницький, який станом на 1730 р. був парохом с. Гуків Скальського д-ту, був рукоположений Йосифом Шумлянським 1709 р. "w Kołomijskim monasteru na Soborze do wsi Sałówki na Przedmieściu Jahelnickim do cerkwi Покрова Пр. Богородиці").

[119] Тоді на соборі від Варлаама Шептицького отримали ієрейські свячення з відповідним призначенням на парафії: Петро Косичка до с. Карапчиєва (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 306); Іван Супрунович до церкви Успення Пр. Богородиці м. Смотрича (Там само. – Арк. 309); Семен Зелінський до с. Голоскова Кам'янецького деканату (Там само. – Арк. 315).

[120] Там само. – Арк. 320 (о. Іван Гинцарик, висвячений 1708 р. у Волощині, отримав усиновлення від Варлаама Шептицького до містечка Панівці 10. 03. 1713 р. в Кам'янці під час Генерального собору).

[121] Там само. – Арк. 306.

[122] Там само. – Арк. 309, 315.

[123] Там само. – Арк. 320.

[124] Там само. – Арк. 371 (о. Константин Нецевич, висвячений 1716 р. у Волощині, отримав до церкви с. Йовтушків Слобода усиновлення від Атанасія Шептицького того ж року в Кам'янці під час Конгрегації).

в Барі[125], 23 вересня – в Меджибожі[126], 9 жовтня ? – в Городенці[127], в Кам'янці[128]). 1719 р. (в Уневі)[129], 1722 р. (в Немирові)[130], 1723 р.

[125] Там само. – Арк. 386–386 зв. (о. Михайло Яндзенський, висвячений 1718 р. у Волощині, отримав до Святомихайлівського храму с. Бирлинець Барського деканату усиновлення від Атанасія Шептицького 14. 09. 1718 р. під час Собору в Барі "prezencją swoją soborującego"); там само. – Арк. 371 (о. Андрій Ляховецький, висвячений 1718 р. у Волощині, отримав до Святотроїцького храму містечка Йовтушків усиновлення від Атанасія Шептицького через о. Партенія Ломіковського, архідиякона, тут, у Барі, того ж 1718 року соборуючого).

[126] Там само. – Арк. 192 (о. Іван Босакевич був рукоположений Атанасієм Шептицьким 1718 р. в Меджибожі під час Собору і призначений на парафію до с. Моломолинці); там само. – Арк. 326 зв. (о. Іван Радкевич отримав свячення від Атанасія Шептицького 23. 09. 1718 р. в Меджибожі під час Собору і призначений на парафію до с. Волосівці Пилявецького деканату); там само. – Арк. 355 зв. (о. Гавриїл Ястребицький був висвячений Атанасієм Шептицьким 23. 09. 1718 р. в Меджибожі під час Собору і призначений на парафію до с. Заїнці Зіньківського деканату).

[127] Там само. – Арк. 86 зв. (о. Іван Турчинець, висвячений Варлаамом Шептицьким до Чортовецької церкви, "benedykcją transportowania się do terazniejszej" Святоуспенської церкви с. Лінці отримав від Атанасія Шептицького "de Data w Horodence pod czas Soboru Trzyletniego roku 1718"); там само. – Арк. 225 зв. (о. Константин Скрушинський, що у 1733 р. був парохом с. Гринківці Ягольницького деканату, висвячений Атанасієм Шептицьким 9. 10. 1718 р. в м. Городенці (правдоподібно, під час Собору); там само. – Арк. 398 (о. Петро, що у 1726 р. був парохом церкви Преображення Господнього в містечку Маньківка Шаргородського або Уманського деканату, висвячений у Волощині, але мав усиновлення до згаданого храму, котре отримав 1718 р. під час Трилітнього Помісного собору).

[128] Там само. – Арк. 389 (о. Григорій Скалецький був свячений Варлаамом Шептицьким 17. 04. 1711 р. в Уневі до с. Колачківці Кам'янецького деканату. Благословення на парафію до церкви Різдва Христового м. Китайгорода отримав від Атанасія Шептицького під час Собору в Кам'янці 1718 р.); там само. – Арк. 389 (о. Павло Падунович свячений в Києві 1704 р. до Луцької єпархії. У 1730 р. був парохом с. Ликівці Китайгородського деканату на підставі усиновлення від Атанасія Шептицького, отриманого 1718 р. в Кам'янці під час Собору).

[129] Там само. – Арк. 318 зв. (о. Юрій Вахевич був висвячений Атанасієм Шептицьким 1719 р. в Уневі під час Генерального собору і призначений вікарієм до о. Намісника Гусятинського).

[130] Там само. – Арк. 376 зв. (о. Теодор Арсенович був свячений у Волощині 1722 р., а усиновлення до Святомиколаївської церкви містечка Ямпіль отримав від Атанасія Шептицького через о. Партенія Ломіковського, архідиякона 1722 р. в Немирові під час Собору); там само. – Арк. 336 зв. (о. Петро Максименко був висвячений у Волощині 1722 р. Усиновлення від Атанасія Шептицького через шаргородського намісника о. Єфрема в Немирові 1722 р. "przy oo. Duchownych Komisarzach od boku epyskopskiego zesłanych i w ten czas soborujących" отримав).

(в Кам'янці)[131], 1726 р. (в Уневі)[132], 1728 р. (в Уневі)[133], 1729 р. (в Уневі)[134], 14. 06. 1730 р. (в Уневі)[135]. Існують відомості про собор деканів, що відбувся у 1753 р., тільки не знати конкретно, в якій спархії[136].

Переважно на таких соборах був присутній єпископ, однак іноді він когось делегував туди замість себе. Так, у 1718 р. (в Барі)[137], у 1723 р. (в Кам'янці)[138], у 1722 р. (в Немирові)[139] Атанасія Шептицького, правдоподібно, заступав архідиякон о. Партеній Ломіковський. На згаданому соборі 1722 р. (в Немирові), крім о. Партенія Ломіковського, з боку єпископа були оо. комісари духовні[140].

[131] Там само. – Арк. 339 зв. (о. Іван Мізонський, 1730 р. парох с. Василівка Шаргородського деканату, був свячений у Волощині 1720 р. Усиновлення отримав від Атанасія Шептицького 1723 р. в Кам'янці під час Собору "i bytności" о. Партенія Ломіковського, архідиякона).

[132] Там само. – Арк. 413 зв. (У церкві Воскресіння Христового м. Красне Шаргородського деканату станом на 1726 р. не було священика, а лише аколіт Антоній Галієнко, син старого Галія, краснянського обивателя. Він у справі свого свячення був в Уневі 1726 р. під час Намісничого собору).

[133] Там само. – Арк. 382 (о. Андрій Харупінський був висвячений у Волощині 1725 р. Усиновлення до парафії с. Ілляшівці Могилівського деканату отримав від Атанасія Шептицького, будучи особисто в Уневі 1728 р. під час Собору).

[134] Там само. – Арк. 332 (о. Іван був рукоположений Атанасієм Шептицьким 1729 р. під час Собору в Уневі і призначений на парафію до с. Мочулки Уманського деканату).

[135] Там само. – Арк. 389 зв. (о. Степан Сільчак свячений Атанасієм Шептицьким 14 червня 1730 р. під час Собору в Уневі. Він мав єпископську (латинського кам'янецького єпископа) презенту до парафії с. Теремець Китайгородського деканату). Крім цього священика, згаданого числа в Уневі (тобто, під час Собору), Атанасієм Шептицьким було висвячено ще 3 (о. Івана Галенка з презентою до парафії с. Козодавинці Китайгородського деканату; о. Даниїла Лазановича з презентою до парафії с. Вахнівці Китайгородського деканату; о. Василя Вірозубенка з презентою до парафії с. Нефедівці того ж Китайгородського деканату) священиків, див: Там само. – Арк. 389 зв.–390.

[136] На цьому соборі декани постановили закласти школу для попівських синів, кандидатів на священиків, у якій вони мали вчитися впродовж трьох років у віці від 7 до 10 років життя. Програмою навчання було вивчення церковнослов'янської мови, церковного співу і пояснення богослужінь. Харчі і утримання мали оплачувати родичі. Навчання було обов'язковим. Коли б родичі занедбали віддати сина на науку, тоді повинні були за кожний рік платити по три таляри кари. Ці гроші протопопи мали уживати для утримання хлопців з бідних родин (Д-р. о. Ю. Федорів. Організаційна структура Української Церкви... – С. 122–123).

[137] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 371.

[138] Там само. – Арк. 339 зв.

[139] Там само. – Арк. 376 зв.

[140] Там само. – Арк. 336 зв.

У деканатських округах так само час від часу проводилися деканальні соборчики за участю місцевих парафіяльних священиків. Деколи такі соборчики в деканаті скликав сам єпископ, і, можливо, персонально був на них присутнім. Наприклад, існують відомості, що у 1719 р. єпископ Атанасій Шептицький звертається до уманського декана о. Павла Вербицького, щоби той зібрав деканат на деканальний соборчик[141].

Про регулярні собори в єпархії нагадує те, що в документах 20-х–30-х рр. XVIII ст. багато говориться про священиків, які мали намір та були зобов'язані вищою церковною владою єпархії певні питання канонічного характеру розв'язувати саме під час їхнього проведення. Так парох с. Тимонівка Шаргородського деканату 1730 р., будучи у Львові, "декларував" владиці "ставати на собор", щоби там клопотатися про усиновлення[142]. "O usynowienie starać się na Sobor stanowszy deklaruje" – так у матеріалах візитацій за 1730 р. написано про пароха с. Трибусівка Рашківського деканату[143]. В тому часі також мав намір на соборі отримати архієрейське благословення (усиновлення) парох с. Качківка Ямпільського деканату[144]. Іншим священикам у 1730 р. було наказано явитися на собор і там вирішувати питання їх усиновлення[145]. Отець Іван Логинович був висвячений 1727 р. у Волощині до містечка Сороки. У 1730 р. "przez zdzierstwa wielkie" він перейшов до с. Вербка Нова Ямпільського деканату і, як далі написано в документі, "o błogosławięstwo starać się teraz na soborze obiecuje, na który stanąć dokonieczne pod (вигнанням з дієцезії) przykazujemy"[146].

Витрати, пов'язані з проведенням соборів, лежали на плечах парафіяльних священиків. Щороку разом з катедратиком вони були змушені платити в єпархію так зване "сендиковеське", чи "соборове".

[141] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 12.

[142] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 340.

[143] Там само. – Арк. 375 зв.

[144] Там само. – Арк. 377.

[145] Отця Гавриїла Марченка висвятив Атанасій Шептицький 1728 р. в Уневі до с. Степанівки Барського деканату. Але він там не захотів бути, бо село було убоге, і з дозволу кам'янецького офіціала о. Римбали перейшов до м. Бар (Нове місто) та почав тут власним коштом будувати церкву (Святовоскресенська). По благословення до єпископа "już jezdził" і там було сказано "na sobor stawać" (Там само. – Арк. 370).

[146] Там само. – Арк. 377.

Наприклад, у матеріалах візитацій за 1726 р. читаємо, що парох с. Кузьмин Рашківського деканату "prowent (катедратик) oddał za rok 1725 i za rok 1726 i soborowe oddał u roku 1724"[147], а парох м. Ямпіль того ж деканату "kwity z prowentów pokazował za rr. 1724–1726 że oddał, i z osobna dał soborowego talerów bytych 2 w roku 1724"[148]. А матеріали візитацій за 1727 р. свідчать, що парох м. Копайгород однойменного деканату провент пастирський з Берлінець (був тоді там на парафії) за роки 1722 1723 віддав о. Стоцькому (деканові), а за рік 1724 – о. Поможанському (Поморянському), деканові копайгородському. О. Созанський (декан) узяв у нього за 1723 р. сендиковського 5 золотих і катедратика за 1726 р. 10 золотих[149]. Також на сторінках матеріалів візитацій за 1726 р. знаходимо перелік 17-ти парохів Уманського деканату, котрі у 1726 р. віддали уманському деканові синодальне (по 5 золотих кожен) за 1725 р.[150]

Для Львівської єпархії вісімнадцяте століття справедливо можна назвати епохою візитацій. Починаючи від Замойського синоду і аж до Розподілу Польщі, майже кожен рік може похвалитися актами тих візитаторських перевірок. Усі візитації широкого масштабу, як наприклад, генеральні візитації, відбувалися тоді з єпископських доручень. Особи, які виконували функції візитаторів, призначалися також єпископами, і ними були, переважно, офіціали та світські комісари. Траплялося, хоч рідко, коли візитаторами були і декани[151]. На сторінках документів генеральної візитації 1739 1744 рр. зафіксовано імена трьох деканів, які тоді були членами візитаторської комісії, покликаної зревізувати шістнадцять деканатів західної частини єпархії. Перший – "o. Jan Pazirski, foralny dziekan rozdolski", котрий разом з "o. Samuelem Jurkiewiczem ZSBW, Superiorem Besiadeńskim", що був головним у цій комісії, від 19 листопада до 3 грудня 1740 р. відбув візитацію Куликівського деканату (дев'ятнадцять парафій)[152]. Другий – "o. Bazyli Smereczanski, foralny

[147] Там само. – Арк. 494 зв.–495.

[148] Там само. – Арк. 496.

[149] Там само. – Арк. 498.

[150] Там само. – Арк. 418 додаток.

[151] М. Бордун. З життя українського духовенства Львівської епархії в другій половині XVIII в. // Записки НТШ. – Львів: З друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1912 (Р. 21). – Т. 109. – Кн. 3. – С. 46.

[152] НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 170–190 зв.

dziekan szczyrzecki", який 8 грудня, за старим стилем, 1739 р. здійснив візитацію церкви с. Стільське (Stulszcze) деканату Роздільського[153]. Ймовірно, що під час візитації Роздільського деканату він виконував функцію помічника при "o. Hipatiju Bilińskiemu ZSBW. oficjalu i generalnemu wizytatoru diecezji Lwowskiej" і, окрім згаданої парафії, міг самостійно чи разом зі старшим у комісії, візитувати також інші парафії деканату. Цим двом деканам у комісії, як бачимо, відведена роль помічників, місце другорядного значення. До числа деканів, які в 1739–1744 рр. у Львівській єпархії чинили візитації, треба зарахувати і о. Ігнатія Білинського, декана львівського. Хоч, звісна річ, він цю повинність виконував перш за все як офіціал і як генеральний візитатор. Аргумент належної освіти послужив, напевно, основною причиною того, що всі три згадані декани входили до складу візитаторської комісії. Про щирецького декана о. Василя Смеречанського в документах читаємо, що він був "świętej teologii licencjat"[154].

Існують підстави твердити, що тоді на богослужбово-практичній діяльності парохів у деканатах позначався авторитарний вплив особистих інструкцій місцевих деканів. У документі за 1733 р. про пароха Святомиколаївської церкви містечка Козлів Дунаївського деканату написано таке: "Chrzest i bierzmowanie te sakramenta i inne administrował do tąd według preskrypcji rytuala swego i instrukcji o. protoprezbitera... cząstki według instrukcji o. protoprezbitera swego raz tylko w rok w wielki czwartek odnawiał"[155]. Безпосередньо від себе декан не міг давати жодних розпоряджень, котрі би спричиняли якісь зміни в існуючій богослужбовій практиці. Його завданням було доносити до священиків деканату розпорядження єпископа і консисторії, якщо такі з'являлися, та стежити за їх виконанням. Попри це, однак, вищенаведений факт з діяльності тогочасного декана вказує на протилежне. Згадана деканська інструкція, окрім усього, виглядає особливою за своїм змістом. Такого характеру постанова не мала б тоді змоги вийти навіть з рук самого єпископа, оскільки в ній зазивалося до відновлення Святих Дарів тільки один раз у році, що суперечило постановам Замойського синоду і тоді існуючій орієнтації на виконання синодальних постанов.

[153] Там само. – Арк. 334.

[154] Там само. – Арк. 93–93 зв.

[155] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 165.

В обов'язок декана входило також стежити за морально-релігійною поведінкою священиків та вірних свого деканату і, за потреби, доносити про все єпископові. Тоді в практиці досить поширеною була система доносів. Декани, переважно, теж послуговувалися нею, щоби мати потрібну інформацію про все, що відбувається в деканаті. Наприклад, узяти хоч би повинність парафіян щороку відбувати Великодню сповідь. Якщо на парафії був хтось, хто не виконував цього обов'язку, про це сповіщалося декана. В актах візитації Святомиколаївської церкви м. Городенка, датованих 1733 р., зроблено запис: "Parochian nie spowiadanych na Paską niema oprócz jednego Dmytra Krykliwca, któren już lat trzy nie spowiadał się ale był doniesiony do o. namiesnika Horodenskiego"[156]. Подібні донесення складалися деканам і в пізніші роки.

У випадку важких провин морального характеру з боку парохів декани мали повноваження усувати їх із парафій. Так у 1726 р. парафія містечка Кублич Шаргородського деканату залишалася без пароха, бо "o. Sozanski wziol o. Komarnickiego, który zostawał na parochii z cudzą żoną"[157].

Слід також зазначити, що, поряд з небагатьма на той час осередками богослов'я і науки, котрими були монастирі і консисторія, контролем та піднесенням богословського і душпастирського рівня парохів одночасно займалися і декани. Численна інформація про такого роду діяльність деканів міститься на сторінках матеріалів генеральної візитації 1739–1744 рр. Ці документи показують, що у згаданих роках у західній частині Львівської єпархії було виявлено чималу кількість парафіяльних священиків з недостатнім рівнем богословських і практичних душпастирських знань. Рішенням голови візитаторської комісії кожен з таких священиків був скерований на різні терміни до монастиря, консисторії чи до декана на так звані "реколекції", "інструкції" чи "науку". По завершенні курсу навчання проводився екзамен. Результат екзамену мав бути позитивним, про що робилося письмове засвідчення, адресоване до уряду консисторії. Між тими, кого тоді висилали на науку до декана, був священик парафії Женів Глинянського деканату[158]. За незнання

[156] Там само. – Арк. 16.

[157] Там само. – Арк. 404 зв.

[158] У матеріалах візитації церкви цієї парафії, датованих за старим стилем 1 квітня 1741 р., у пункті "Decretum reformationis" з цього приводу написано:

основ віри і церковних уставів "pod karą zapreszczenia" до декана мав з'явитися о. Матей Левицький, священик парафії Шпиколосп Поморянського деканату, щоби "przy duchownych rekolekcjach do póty bawił się, póki nieumiejętności swojej lepszego nie da dokumentu i co do zbawienia i stanu kaplanskiego należy nie nauczy się". Ця постанова в "Decretum reformationis" датована 20. 02. 1740 р.[159] Цього ж дня подібний декрет був підписаний на ім'я священика парафії Снович того ж деканату. Зокрема там зазначено, що, оскільки о. Василь Хомиківський "w wielu do niego należonych rzeczach z nauką nie popisał się", то щоби "po przyszłej, da Bóg, niedzieli, to jest 24 lutego do własnego dziekana swego pod winą zapreszczenia na instrukcją udał się, i tam do póty zostawał, do póki tego co do niego należy doskonale nie nauczy się"[160]. Священик парафії Чижів згаданого деканату, о. Андрій Левицький, за незнання "rzeczy do zbawienia ku wierzeniu potrzebnych i co do administrowania sakramentów potrzebnego", декретом візитаційної комісії від 21. 02. 1740 р. також до свого декана був відісланий і то терміново, відразу "після наступної неділі"[161]. Впродовж найближчих чотирьох тижнів з тих же причин повинен був у декана навчатися о. Андрій Лопушанський, парох парафії Красносілля Поморянського деканату, після чого, під карою 6 гривень, мав "дати доказ того", що він усе необхідне, в чому недомагав, добре вивчив. Ця постанова комісії датована 22. 02. 1740 р.[162] До свого декана мусив удатися на навчання і о. Теодор, священик парафії Храбусна того ж Поморянського деканату, та залишатися там так довго, аж поки всього потрібного не навчиться і не отримає від декана про це письмове посвідчення. Декрет постанови датований 25. 02. 1740 р.[163]

Регламент роботи згаданої візитаторської комісії передбачав і екзаменування парохів. Іноді цю повинність вона делегувала

"Ponieważ pod czas tej wizyty naszej generalnej wielebny ksiądz Jan Błoszczyc paroch żeniowski na ekzaminie przed nami nieukiem (ignorantissimus) pokazał się, przeto onego na naukę do przewielebnego księdza Jakoba Partykiewicza, dziekana Białokamienieckiego з метою доучування науки католицької віри odesłaliśmy" (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 214).

[159] Там само. – Арк. 254 зв.–255 зв.

[160] Там само. – Арк. 256 зв.–257.

[161] Там само. – Арк. 258.

[162] Там само. – Арк. 264 зв.

[163] Там само. – Арк. 271 зв.

деканам. Так, у квітні 1742 р. комісія зобов'язала пароха Святобогоявленської церкви м. Глиняни, оскільки той на час візитації церкви був хворий, як лиш видужає, скласти екзамен перед "bialokamienieckim dziekanem o. Jakubem Partykiewiczem"[164]. Та ж комісія декретом від 07. 02. 1743 р., під карою заборони у служінні, зобов'язала протягом найближчих двох тижнів скласти екзамени перед деканом парохів сіл Любша, Виена, Грушатичі, Лущин і Дички Стрілківського деканату[165].

За старим стилем 29 листопада 1740 р., роблячи підсумковий запис у документах після завершення візитації Жидачівського деканату, генеральний візитатор львівської єпархії о. Іпатій Білинський залишає звернення і до місцевого о. декана. В ньому він, покликаючись на постанови Замойського синоду, каже, щоби декан чотири рази на рік скликав священиків на так звані "soborуki"[166] і проводив екзамени, перевіряючи в той спосіб рівень їх знання і науки. Коли ж при цьому виявить, що хтось неналежно підготований, то таких має навчити, а хто не зможе, як слід, сприйняти, того повинен суспендувати від уряду до часу, поки не навчиться[167]. А ще про мізунь-голешівського пароха в матеріалах візитацій написано, що він "na ekzaminie u dziekana nie bywa"[168].

Якщо котрийсь зі священиків занедбував з'являтися на ці екзамени, чи, як їх тоді називали, деканські конвокації, то декан мав про це доносити консисторії. Після такого доносу розпочиналося слідство, де інстигатор судів духовних виступав у ролі обвинувача. Тоді звинуваченому священикові доводилося багато терпіти. Хоча декани не кожен раз поспішали з доносом. І причиною того могли бути дарунки, які їм приносили священики. Документи, наприклад, свідчать, що: "kiedy w. x. Stefanowi Mokrzyckiemu, dziekanowi obroszyńskiemu który z kapłanów przyjechawszy, a przywiezie gorzałki, ryb lub owsa, po roku lub też i po dwa na ekzaminach nie bywa"[169].

Митрополит Гавриїл Коленда у 1671 р. називає деканів "суддями першої інстанції підлеглих їм священиків", чим окреслює їхні

[164] Там само. – Арк. 210.
[165] Там само. – Арк. 322.
[166] Там само. – Арк. 432 зв.
[167] Там само. – Арк. 411.
[168] Там само. – Арк. 433 зв.
[169] М. Бордун. З життя українського духовенства… – Т. 109. – Кн. 3. – С. 85.

функції у справах розв'язання суперечок між духовенством свого деканату[170]. До їх компетенції також входило розглядати і певні "духовні справи" світських парафіян, зокрема вирішення справ, пов'язаних із розлученням (бо відомо, що це право привласнили собі в XVI ст. навіть звичайні парафіяльні священики, що вже, однак, єпископи трактували як надужиття), можливо, також право надання диспенси від перешкод при вступі в подружній зв'язок і розрішення від тяжких провин, що було зарезервовано одному єпископові, та звільнення від клятви (останнє траплялося ще у XVIII ст., але засуджувалося як надужиття)[171].

Як правило, до деканів надходило багато скарг від парохів, сотрудників та нижчого церковного кліру, в яких вони себе навзаєм оскаржували у різних провинах. Отець Зіньківський, наприклад, обвинувачує о. Фастівського в пияцтві, побитті і зневажанні людей, занедбуванні своїх обов'язків[172]. Отець Лазаркевич, парох Сорок, оскаржує свого коад'ютора о. Пясецького в тому, що той у корчмі напивається, б'є свою дружину, йому, парохові погрожує рушницею, та ще у багатьох інших провинах[173]. Іван Ференцевич, колишній дяк городиський, звинувачує городиського пароха о. Ілью Барановського у привласненні церковних речей (оливи з лампад), і вживанні їх у своїх потребах, в побитті ревізора, пияцтві, протистоянні місцевому латинському капеланові-домініканцеві[174]. Декани всі ці скарги розглядали. Вони виїздили на місця або кликали до себе сторони потерпілих і звинувачених і вислуховували їх. Десь коло 1751 р. в судових актах було зроблено запис виступу наочного свідка: "Przy mnie to się działo, że złodzieje Iukawieccy, Józef Szwiec i Iwan Kapitan, stawieni przed ks. dziekanem dla mówienia sobie oko w oko z wiel. ks. Demianowiczem (paroch Jankowa)". В самій справі йшлося про те, що вищезгадані світські особи і священик звинувачувалися у груповій крадіжці корови в Бубнишках (Bubniszkach), недалеко Іванкова[175]. Судові матеріали також розповідають, що о. Петро Проташевич, парох Ілавча, оскаржує свого зловмисника

[170] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 812.
[171] Там само. – С. 812.
[172] М. Бордун. З життя українського духовенства... – Т. 109. – Кн. 3. – С. 84.
[173] Там само. – С. 84.
[174] Там само. – С. 84.
[175] Там само. – С. 73–74.

Михайла Замойського перед деканом. Скалатський декан прибуває на місце, щоби розглянути справу, але це йому не вдасться. Михайло Замойський "przez czary i korrupeją dworską" себе виправдовує, і робить ще винним дяка, котрий доніс на нього парохові[176].

Деколи скарги виявлялися злісним наклепом. Так, наприклад, екс-парох Филипович звинувачує похилого віком спаського пароха о. Лускомоновича в різних не вчинених ним провинах. Причина наклепу стає зрозумілою відразу, як тільки зважити слова зізнань свідків: "Wiel. ks. Filipowicz nasadza się sam bydź w Spasie parochem"[177].

Коли парох був винним, а справа не виходила за межі компетенції деканського суду, покарання для нього визначав сам декан. Ці кари були іноді надто суворі і не співмірні з гідністю особи священика. "Imci ks. dziekan, – скаржаться священики, – zadaje nam kare takowe, jakowe się nie przynależą kapłanowi, w jame wsadza y łańcuchem za szyję przykowuje do słupa y karze nas bez sądu"[178]. Та слід пам'ятати, що право карати парохів належало до законних прав деканів, і його їм надали єпископи. "Не токмо словом, но і вервицею отеческо накажут" – у такий спосіб це право деканів задеклароване в Пастирській постанові Атанасія Шептицького від 1745 р.[179] Правосильними були дії деканів і тоді, коли вони за відповідні провини карали парохів карцером. Документи свідчать, що така кара застосовувалася часто. У судових актах за 1761 р. один зі свідків, даючи свідчення проти о. Олексія Ступницького, зізнається, що той "przez pijaństwo chudobę swoją niszczy i powagi takiej, jaką miewają inni kaplani między ludźmi niema. I ja sam – мовить далі свідок – będąc wtedy pałamarzem, z rozkazu księdza dziekana, brałem z gospod szynkowych pomienionego księdza Aleksiego pijanego i do karceru razy kilka zaprowadzałem"[180]. Відомо, що у XVIII ст., заходами о. Римбали, такий карцер було збудовано біля церкви св. Миколая в Теребовлі[181].

[176] Там само. – С. 89.

[177] Там само. – С. 84.

[178] Там само. – С. 85.

[179] Матеріяли до культурної історії Галицької Руси XVIII і XIX віку... – С. 3.

[180] М. Бордун. З життя українського духовенства... – Т. 109. – Кн. 3. – С. 64.

[181] Л. Городиський, І. Зінчишин. Мандрівка по Теребовлі і Теребовлянщині: Історичний нарис-путівник. – Львів: Каменяр, 1998. – С. 124.

Щоби скарга не дійшла до декана, парох іноді готовий був навіть стерпіти публічні приниження. Судові матеріали розповідають, що в 1749 р., у теслів, які працювали коло однієї церкви, що на Поділлі, якраз на свято Чуда св. Архістратига Михаїла пропала сокира. У крадіжці звинуватили о. Стефана, але той відправся. І лиш коли дізнався, що "mieli go pozywać do imci ks. dziekana... kolo Pilipowki publice ks. Stefan oddal siekiere cieślom obawiając się, aby przed imci ks. dziekanem nie był publikowany"[182].

Важливіші справи декан передавав до консисторії, і тоді розслідуванням займалися інспектори церковних судів. Парохи боялися цього, і тому вдавалися до різних способів, щоби уникнути подібного роду процесів або успішно з таких вив'язатися. Деколи ці способи виглядали надто незвичайними, як, скажімо, ворожбитство і, як наслідок, різні дивацтва[183]. В доносі декана на малополянського пароха о. Івана Стопченського бачимо провини священика, які підлягали розгляду консисторського суду. Він звинувачується у пияцтві, бійках, в тому, що ходив по ворожбитах, та іншому, що ганьбить усе українське духовенство. Свою скаргу декан закінчує такими словами: "On tylko siebie tuczyć, a nie dusze ludzkie swych owieczek zwykł paść. Słowem w tym kapłanie hardość przeklęta, gnuśność w chwaleniu P. Boga żółwia, passya niepohamowana, występki doszczepieńskie"[184]. У 1774 р. велася справа проти о. Василя Угницького, пароха Нуща. Вона також дійшла до єпископа, оскільки характер вини, інкримінованої згаданому парохові, не залишав деканові права вибору: цей парох перебував у алкогольній залежності. Свідок про нього каже: "Prawda, że często napijał się ksiądz Bazyli i napija, w sobotę kwietną i niedzielę byłem na mszy, kiedy komunikanty porozsypywał, sanquine Christi i oliwą oblał ziemię, na co my idący do komunii dziwowali się, bydła tego roku czworu arędarz za gorzałkę wziął"[185]. В доносі до єпископа декан про цього священика пише: "Nie czekając terminu księdza nuszczanskiego, by nie zamknął trochę trzeźwiejszego posyłam z asystencą, poprawy jego nie spodziewam się"[186].

[182] М. Бордун. З життя українського духовенства... – Т. 109. – Кн. 3. – С. 72.
[183] Там само. – С. 87–90.
[184] Там само. – С. 86.
[185] Там само. – С. 64.
[186] Там само. – С. 64.

Траплялося, що ті скарги були наслідком ворожого ставлення декана до звинуваченого. Наприклад, цуцилівський парох о. Малиновський був звинувачений у цілому ряді провин, котрих він або зовсім не вчинив, або їх було подано в значнім перебільшенні[187]. В цілому, декан силою свого уряду мав наглядати над усім, що діялося в його деканаті, і складати відомості єпископові. Між актами трапляються такі деканські реляції і дезидерії цілих деканатів[188].

З актів судів духовних видно, що, декани так само отримували доноси на священиків з боку вірних. Останні суворо стежили за поведінкою священиків у церкві, на парафії та поза її межами, зокрема в публічних місцях, як ото на ярмарках, де парохи, звичайно, бували[189]. Коли розпочиналася якась судова справа, то для проведення слідства іменувалося комісарів, якими, зазвичай, були сусідні декани і парохи[190]. Траплялося, що скарги на священиків були лиш злостивими вигадками, а декотрі навіть інспірованими ззовні, наприклад, двором. Так, у 1753 р., провадячи одну судову справу, декан закликав тих, що свідчили проти пароха, говорити правду і жити з ним у мирі. На це один зі свідків сказав, що правду говорити не може, бо, "що нам з двору кажуть, то чинити мусимо, бо лучше образити пана небесного, як земного"[191].

Тим, хто намагався стати священиками, доводилося зіткнутися з цілою низкою процедур, регламентованих постановами Замойського синоду та післязамойськими рішеннями єпископів. Так, силою згаданих постанов, особа, яка мала необхідну освітню підготовку та відповідно полагоджений юридичний бік справи, офіційно вважалася "aspirantom do stanu duchownego". Цей титул давав їй право розпочинати старання про висвячення, і першим кроком у цьому мало бути звернення до декана як адміністратора, який обіймає відповідний ступінь інстанції, з проханням надати йому рекомендаційного листа на ім'я владики. Документи свідчать, що свого часу до коломийського декана о. Козелковського за таким рекомендаційним листом для когось із парафіян чи, може, своїх синів чи зятів зверталися "paroch Wyszyński ta paroch Kluczowski

[187] Там само. – С. 86.
[188] Там само. – С. 85.
[189] Там само. – С. 61.
[190] Там само. – С. 61.
[191] Там само. – С. 62.

o. Zachariasiewicz"[192]. Щойно "przy rekomendacji jegomości księdzia dziekana", як далі інформують документи, можна було робити наступні заходи стосовно висвяти[193].

Коли кандидат до духовного стану був готовий до висвячення, що фактично наставало в момент отримання ним презенти, справа надходила до єпископа. Він тоді, щоб отримати ширшу інформацію про моральність, походження, освіченість кандидата, та, зокрема, інформацію про парафіяльні ґрунти, стан церкви, доходи і число парафіян парафії, на котру той отримав презенту, та інше, особисто листом звертався до декана, котрим доручав йому на місці зі свідків, гідних довіри і заприсяглих, учинити так звану inquizycju. Ілюстрацією таких листів нехай послужить лист Лева Шептицького, датований 21. 03. 1776 р., що вийшов з-під пера авдитора львівської канцелярії Семена (Simeona) Жолтовського[194].

Інквізиції велися згідно зі спеціально розробленою анкетою, тому, переважно, в цих матеріалах бачимо одні і ті ж запитання. За часів Лева Шептицького помітний наголос робиться на ґрунти та інші матеріяльні добра парафій. Цей митрополит, як відомо, вів довгу і непримиренну війну з коляторами за ерекції. Якщо на парафіях, де декан проводив інквізицію, ерекції не були забезпечені документами, то він мусив постаратися якнайточніше вивідати границі і всі подробиці стосовно парафіяльних ґрунтів, щоби пізніше дідич не відібрав якоїсь частки[195]. Чимала кількість матеріалів тих інквізицій збереглася дотепер. Одна з них, інквізиція у справі сина покійного о. Єремії Волковинського, презентованого 1749 р. до

[192] Там само. – С. 85.

[193] Там само. – С. 51.

[194] "Leo na Szeptycach Szeptycki. Przewielebnemu księdzu Stefanowi Kowleskiemu, kanonikowi katedralnemu lwowskiemu, dziekanowi foralnemu bobreckiemu, nam w Chrystusie miłemu pokoj w Panu. Ponieważ o stanie cerkwi strzałeckiej i o życia obyczajach Mikołaja Kuczyńskiego do stanu duchownego aspiranta, i do tejże cerkwi prezentowanego, nie mamy informacji, jeżeli temuż aspirantowi do promocji nie stoi jakowa przeszkoda. A chcąc dowodnie o tym mieć upewnienie, Przewielebności Twojej zalecamy per praesentes, abyś z świadków wiary godnych, nieinteresowanych jednak, ani przeciwnych promocji aspiranta, na zwyczajne in similibus pytania badanie uczynił. Stan cerkwi i jej funduszu, jeżeli to być może w attendencji dworu (o co ma być uczyniona rekwizycja) opisał i nas o wszytkiem wiernie (w czym sumienie, Przewielebności Twojej mocno obowiązujemy) informował, na te per praesentes zupełną moc i pozwolenie dajemy" (Там само. – С. 55).

[195] Там само. – С. 55.

парафії Галузинці, у незначному скороченні подається нижче[196]. А в матеріалах інквізиції, що була проведена в справі Стефана Кохановського, поповича ляшківського, презентованого коадʼютором до парафії в Ляшках 1748 (1778?) р., про презентанта такі свідчення: "...jest życia pobożnego, przykładnego, bo gdyż nie tylko sam czyni dobrze dla Pana Boga, ale i innych pobudza, stymuluje do dobrego, jakoto nie dawno przywiodl parochian do tego, że postarali się o artykuly na bratstwo, z czego cerkiew święta jakiż kolwiek ma porządek, którego przed tym nie bylo w cerkwi bożej, ...(nie slyszeć) żeby na prezentanta teraźniejszego pokazala się jakowa makula, ...nie jest bigamus, bo ani sam był wdowcem, ani wdowe pojął". Щодо плати за презенту, то свідок каже: "O tym nie wiem doskonale czyli dal, czyli nie, tylkom słyszal od prezentanta, który mi tak powiedzial: suplikując do dziedzica o prezentę, położyłem pokłonu dwa czerwone złote, a Imci, mi te oddal mówiąc: niechce nie, weź sobie na swe potrzeby, a jak zostaniesz kapłanem, proś za mnie Pana Boga". У свідченнях ще йшлося про те, що церква не мала жодних своїх ґрунтів, окрім виділених громадою шматків поля. А також, що постійними парохами церкви були тільки дід і батько презентанта, і що батько, з огляду на свою старість, був хворий. До них священики утримувалися на парафії чверть, найбільше — півроку, бо тоді громада ще не наділила церкву полем. За це поле дворові платила сама громада[197].

[196] "Aktum (spisany) we wsi Hałuzińce 21. 11. 1749 r. u prezentacji Urodzonych Ichmościów Panów Władysława Siecińskiego... (далі перелік коляторів). My niżej podpisani jurysdykcję zafunduwawszy, świadków przysięgę wysłuchawszy z temi ad secretum examen in Dei-nne przystąpiliśmy. Świadek pierwszy. Urodzony Grzegorz Lewicki, lat 34, wielkanocną spowiedź odbył, pod przysięgą uczynił zeznanie: 1. Kapłan nasz W. Ks. Iremiasz w tym roku, dnia 29 augusta miesiąca, umarł po którym cerkiew bez parocha należytego wakuje. 2. Wiem o tym, że zdawna Ichmości Panowie Szlachta sianożęcie do cerkwi tutejszej dwojaką wydzielili, jedne pod dołżkiem, a drugą za mostem, pola we trzy ręce dostatkiem, aby mogli zorać. 3. Wsi tej dziedzice Ichmości Panowie Hałuzińscy, którzy są w prezentach podpisani, ciż Ichmość i przeszłych prezbiterów prezentowali. 4. Więcej jak z pułtorasta Rusnaków parochian znajdzie się. 5. Wiem bo i byłem przy tem, jak pierwszy, i drugi prezent Panowie szlachta podpisywali, ale nic za niego niedawał Pan Wołkowiński. 6. Nie widziałem pianego, i nie słyszałem o złych obyczajach, nauki uczył się w szkołach barskich, a po rusku tu w Hałuzińcach. 7. Syn X-a Ieremiasza Wołkowińskiego, szlacheckiego stanu, część swoją tamże w Wołkowińcach mającego, lat ma dwadzieścia pięć". Зізнання інших свідків майже не відрізняються від вищенаведених (М. Бордун. З життя українського духовенства Львівської епархії в другій половині XVIII в. // Записки НТШ. – Львів: З друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1912 (Р. 21). – Т. 110. – Кн. 4. – С. 64).

[197] Там само. – С. 63–64.

Фінансовий бік життя парафій також не був поза увагою декана. Силою постанов консисторського уряду парох і парафіяни були підзвітні деканові в окремих грошових операціях, які здійснювалися на парафіях. Це добре видно зі змісту розпорядження генерального візитатора, даного під час візитації 1739 р. парафіянам с. Добряни Щирецького деканату. Конкретно йшлося про те, щоби згадані парафіяни "z puszką po parze po odpustach i praznikach zawsze chodzili i przed przewielebnym im. ks. dziekanem szczyrzeckim z tego corocznie kalkulacją czynili"[198]. Щодо зібраних в такий спосіб грошей, то, на вимогу того ж наказу, вони мали бути використані "na potrzeby cerkiewne"[199] і мусили зберігатися "в церкві у скарбоні"[200]. У 1760 р. під час візитації парафії с. Потік галицький офіціал о. Тихович декретом розпорядився про те, щоби громада вибрала з-поміж себе особу, котра би відповідала за церковне майно, але такий вибір мав би статися "za wiedzą jednak i pozwoleniem zwierzchności Dziekańskiej"[201].

Роль деканів була помітною також і в житті церковних братств. Траплялися тоді церковні братства, правовий статус яких визначався так званим "regestrem protoprezbiterskim". До них належало братство у Вербові Бережанського деканату[202].

Як урядові особи, декани іноді користувалися правом клопотання перед єпископом за певних осіб щодо надання їм священичих свячень. Так, за "instancją" немирівського декана, у 1725 р. був висвячений єпископом Атанасієм Шептицьким духовний отець парафії с. Лука[203], а у 1721 р., на прохання зіньківського декана о. Василя Підруцького – священик до с. Дашківці Вінницького деканату[204]. У такий спосіб у часі від 1721 до 1728 рр. було висвячено ще чотирьох священиків, про що можна довідатися з матеріалів візитацій за 1730 р. Троє із шести згаданих отримали статус вікарних, і через це можна думати, що таким правом декани, напевно, користувалися тоді, коли йшлося про заміщення посади вікарія, а не пароха.

[198] НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 98.
[199] Там само. – Арк. 100 зв.
[200] Там само. – Арк. 104.
[201] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 26–28.
[202] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 255 зв.
[203] Там само. – Арк. 355 зв.
[204] Там само. – Арк. 366.

Якщо хтось із посадових осіб у єпархії без благословення єпископа скеровував священика на парафію, то забезпечував його супровідним листом на ім'я місцевого декана. "Od 1724 r. bez prezenty i blogoslawieństwa archypastyrskiego za listem od o. Parteniego Lomikowskiego (archidiakona) do o. namiesnika pisanym zostaje na parafii Morozów Sołotkowskiego dekanatu duchowny w Wołoszczyźnie 1721 r. poświęcony" – доповідається в документах візитацій за 1730 р.[205] Також стосовно інших справ священиків на адресу декана приходили різні листи і документи від єпископа та його урядників. Наприклад, парох с. Мовчани Шаргородського деканату, будучи висвяченим у 1728 р. на Волощині, потребував усиновлення до Львівської єпархії. Дбаючи про це, він у 1730 р. приїжджає до Унева і там отримує "deklaracją od Metropolity i list od o. Pakowskiego do o. namiesnika"[206].

Як тому, хто входив у систему єпархіальної влади, деканові була відведена роль головного адміністратора в деканаті. Це відповідним чином давало йому право від свого імені писати священикам і вірним деканату потрібні їм листи-документи. Звичайно, там, де вимагалося документа від єпископа, лист, підписаний деканом, не міг мати повної юридичної сили. Проте силу документа ці листи зберігали за собою безсумнівно. Комісія, яка візитувала церкву с. Іванківці Баського деканату, виявила, що місцевий парох, який прийшов сюди з Луцької єпархії, з с. Шпиківці Ляховецького деканату, "tylko list od namiesnika lachowieckiego ma"[207]. Тим часом, щоби мати законне право на парафію, вимагалося "a loci Ordinario Dimissoriales"[208]. Цього документа в згаданого священика не було. Документами, що вийшли з деканської канцелярії і мали повноту юридичної сили, вважаються рекомендаційні листи кандидатам до свячень. Зміст цих листів визначав майбутні дії єпископа.

Через декана як посередника парохи теж нерідко отримували необхідні їм документи від єпископа. Переважно це стосувалося документів про усиновлення. Відомо, що через баського декана о. Симеона Стоцького у 1708 р. отримав усиновлення від Варлаама Шептицького священик парафії Сербинівці, висвячений у Волощині

[205] Там само. – Арк. 308 зв.
[206] Там само. – Арк. 344.
[207] Там само. – Арк. 369 зв.
[208] Там само. – Арк. 369 зв.

1705 р.[209] Також через того ж декана 17 вересня 1718 р. в Барі отримав усиновлення від Атанасія Шептицького шаргородський парох, висвячений в Яссах 1710 р.[210] Два священики Рашківського деканату отримали документи про усиновлення через декана о. Струтинського. Перший з них, парох с. Кам'янки, був прийнятий до єпархії Варлаамом Шептицьким 1714 р.[211], другий – парох церкви св. Миколая в м. Рашкові, висвячений 1710 р. у Волощині, – був усиновлений до єпархії Атанасієм Шептицьким 1719 р.[212] Парох с. Ботушани згаданого Рашківського деканату, висвячений у Волощині 1722 р., отримав усиновлення від Атанасія Шептицького 1724 р. Цей документ-усиновлення був йому переданий у тому ж році рашківським деканом о. Алексієм[213].

Існують приклади того, що згадані документи від єпископа декани особисто доправляли парохам. В актах візитації с. Комарів Вінницького деканату записано, що парох цієї парафії, о. Симеон, який був висвячений у Волощині, "usynowlenije mial", але о. Атанасій, декан вінницький, той документ "stracil w drodzie, jadąc od Dobrodzieja"[214].

Були моменти, що документ про усиновлення, котрий належав парохові, декан з невідомих причин затримував у себе. Матеріали візитацій свідчать, що парох Святомихайлівської церкви с. Хребтіїв, висвячений на Волощині 1721 р., за усиновлення дав кам'янець-подільському офіціалові о. Римбалі 110 зол., але самого документа не мав, тільки квитанцію від офіціала на суму заплачених грошей. Як сам парох казав, документ про усиновлення є "u o. Michała Chudzińskiego, namiesnika solotkowskiego"[215].

У випадку потреби участі деканальних священиків у належних релігійних чи громадських акціях декан отримував від єпископа відповідні доручення. Так, у 1737 р. по апробації Гошівської чудотворної ікони Богоматері, котра була проведена після того, як навесні 1735 р. ця ікона прославилася новими чудами, митрополит

[209] Там само. – Арк. 368 зв.
[210] Там само. – Арк. 341 зв.
[211] Там само. – Арк. 375.
[212] Там само. – Арк. 372.
[213] Там само. – Арк. 374.
[214] Там само. – Арк. 460 зв.
[215] Там само. – Арк. 393 зв.

Атанасій Шептицький дав дозвіл перенести її до монастирської церкви. При цьому він дав розпорядження трьом суєдніім деканам, щоби священики разом зі своїми вірними взяли участь у небувалій урочистості Гошева[216].

У рамках своєї суто адміністративної діяльності декани були змушені займатися збором катедратика в деканатах. Питання катедратика в єпархії тоді стояло дуже строго. Як відпоручник єпископа, декан за це повністю відповідав. Усі грошові датки з парафій через декана надходили до єпископа. Коли хтось із парохів зволікав зі своєчасною сплатою повинності, декан вдавався до адміністративного тиску. Так, за несплату катедратика потоцький декан забрав у виніжського пароха о. Якоба Півторака "formulas konsekrationis"[217]. Були й випадки протилежного характеру. У візитаційних актах за 1730 р. про язловецького декана о. Івана Мединського написано: "Trafołoj i insze księgi i aparata po przedawał za duchownych w namiesnictwie swoim placą katedratikum"[218]. Щодо самих оних речей, то вони були власністю не церкви, а отця-декана. Декан, отримуючи від парафіяльних священиків катедратик, зобов'язаний був вручати їм квитанцію на суму зданих грошей. Так зробив вінницький декан о. Василій Сосновський[219] та інші декани, хоч не всі. До прикладу, ревізуючи у 1726 р. Летичівський деканат, візитатори зауважили, що "kwitów o. namiesnik nie daje duchwnym nie wiedzieć dla jakiej racji"[220]. Причину такого явища тогочасні ревізори не завдають собі труду з'ясовувати, тому залишається лиш здогадуватися, що частина зданих грошей усе ж залишалася у о. декана.

Зосередивши у своїх руках чисельні права і обов'язки, декани твердо посіли належне їм місце у владній структурі єпархії. Вони отримують статус привілейованих священиків, котрий забезпечує їм покору підлеглих парохів та певну повагу, як з боку вищого церковного, так і цивільного уряду. Те, що останній повинен би трактувати декана вище, аніж звичайного в деканаті священика, можна бачити з такої цитати, взятої із матеріалів візитацій за 1730 р.:

[216] М. Дидра, ЧСВВ. Гошів – гора Божої Матері / Передр. – Бучач: Райдрук., 1992. – Р. 12. – Кн. 117. – С. 19–24.

[217] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 100.

[218] Там само. – Арк. 296.

[219] Там само. – Арк. 461.

[220] Там само. – Арк. 436 зв.

"... u tego duchownego biorą dziesięcine rogowszczyznę jakoż i u wszystkich duchownych kluczu bilczeckiego nawet i u samego o. namiesnika biorą dziesięcine rogowszczyznę tak zarówno jako i u prostych ludziej"[221]. Щодо послуху деканові, який вимагався від простих священиків, то гарантом такого виступала сама церковна влада. Адже ж ішлося про дисципліну, котрої релігійна спільнота потребувала так само, як будь-яка інша організація. Декан, згідно зі своїм призначенням, служив сторожем цієї дисципліни у своєму деканаті. У 20–30-х рр. XVIII ст. візитатори неодноразово порушували справи окремих священиків, які не підкорялися своєму деканові.

Малоймовірним є те, що влада, яку обіймали декани, була здатна впровадити їх у вищі сфери тогочасного суспільства. Та колабораціоністичні прояви в деканському середовищі на шкоду простих парохів, однаково, спостерігалися. Останні часто були наражені на небезпеку всіляких авантюр з боку коляторів. Декани ж, у силу свого становища, мали захищати інтереси парохів. Однак вони це не завжди робили. Так, свого часу, в дуже прикрій ситуації опинився парох с. Бабин Войнилівського деканату. Документи візитацій за 1733 р. про це інформують: "Kapłan bardzo jest ukrywdzony od swego pana kolatora gdyż bydła sztuk 7 wziąć kazał i niesprawiedliwo potaksował, w Kałuszy przedał za talerów bitych 18, prawda że interdikt wydany z kancelarji Jmci Dobrodzieja (biskupa) ale że nie było komu dobrze stać naprzeciw, jakieś tam konszachty porobił ks. namiesnik z panem i ulżenie wydano znowu a kapłan nieborak płacze"[222]. Як бачимо, декан у цій справі став на бік можновладця, причому навіть не зважаючи на волю єпископської канцелярії.

4.4.2. Влада на підставі єпископського уповноваження та узурпації деканів

Немала частка правових повинностей єпископів частково, а то й повністю, перебувала у владі деканів. Зумовлено це, ймовірно, розлогістю єпархії, на території якої, зокрема, у місцях, віддалених від адміністративного центру, постійна присутність єпископа могла бути тільки за посередництвом декана. Тому не дивно, що в

[221] Там само. – Арк. 288.

[222] Там само. – Арк. 5–5 зв.

документах тих часів рідко можемо зустріти місце, де б ішлося про волю єпископа. Всюди йдеться радше про волю декана. Переважно на означення деканської волі однаковою мірою вживаються слова "з благословення", "з відома", і менше – "з дозволу", "за ліцензією".

Право давати дозвіл на будівництво нових храмів, котре належало єпископові, перейшло до деканів. У цьому переконує нижчеподана таблиця, дані якої взяті з матеріалів візитації за 1733 р. Так, у часі перших трьох десятиліть XVIII ст. у Заболотівському деканаті за благословенням семи деканів було побудовано 20 храмів, у Жуківському – за благословенням п'яти деканів – 12 храмів, у Городенківському – за благословенням також п'яти деканів – 7 храмів, у Потоцькому – за благословенням двох деканів – 5 храмів. Будучи деканом, о. Іван Андрухович давав дозвіл на будівництво церков приблизно у 1700 р., а о. Антон Якубовський – у 1730-х рр. Це крайні дати, і тому вони свідчать про щонайменше повний тридцятилітній період такої діяльності деканів.

Таблиця 2.

Парафії, в котрих збудовано церкви з благословення декана

Дані за 1733 р.

Деканат	Парафія	Декан, що давав благословення
1	*2*	*3*
Derazna	Kusykowce	Dziekan
Dunajów	Krasna	Dymytry Koneczewicz – dziekan Dunajowski
Horodenka	Czerniatyn	Jan Andruchowicz – dziekan Kołaczkowski
	Jamhorów (św. Mikołaja)	Jan Andruchowicz – dziekan Kołaczkowski
	Jasienów	Antoni Jakubowski – dziekan Horodenski
	Potoczyska (św. Michała Archanioła)	Jan Andruchowicz – dziekan Kołaczkowski
	Soroki	o. Stefan – dziekan Kołomyjski
	Strzelcze (św. Jana Ewangelisty)	Andrzej Borysewicz – dziekan Kołaczkowski
	Wierzbowiec	Roman Kocowski – dziekan Kołomyjski

Kozowa	Krzywe	Hryhory Budowiecki – dziekan Podhajecki
Potok	Koropiec (św. Mikolaja)	Dymytry Zielenski – dziekan Buczacki
	Koropiec (Wniebowzięcia NMP)	Dymytry Zielenski – dziekan Buczacki
	Manastyrzyszcze (Narodzenia NMP)	Piotr Pyszkowiecki – dziekan Buczacki
	Manastyrzyszcze (Podwyższenia Krzyża)	Dymytry Zielenski – dziekan Buczacki
	Scianka	Dymytry Zielenski – dziekan Buczacki
Woniłów	Woniłów (Bożego Narodzenia)	Dziekan
Zablotów	Barszczów	Tymotej Kocowski – dziekan Kołomyjski
	Chlibyczyn	Tymotej Kocowski – dziekan Kołomyjski
	Dymidcze (św. Mikolaja)	Stefan Kornecki – dziekan Kołomyjski
	Lubkowce	Jan Gnatkowski – dziekan Żukowski
	Lińce (św. Eliasza Proroka)	Maksym Kornecki – dziekan Kołomyjski
	Lińce (Wniebowzięcia NMP)	Tymotej Kocowski – dziekan Kołomyjski
	Matwijowce	Piotr Pistyński – dziekan Kołomyjski
	Ołeżków	Tymotej Kornecki – dziekan Kołomyjski
	Rudniki (Wniebowzięcia NMP)	Jan Nykorowicz – dziekan Kosowski
	Trójca	Stefan Kornecki – dziekan Kołomyjski
	Zablotów (św. Michała Archaniola)	Tymotej Kocowski – dziekan Kołomyjski
	Zablotów (Sobora NMP)	Jan Gnatkowski – dziekan Żukowski
Żuków	Delatyn (Narodzenia NMP)	Maksym Lewicki – dziekan Kołomyjski

	Fatowce	Jan Gnatkowski – dziekan Żukowski
	Ganczarów	Jan Gnatkowski – dziekan Żukowski
	Krasna	Stefan Lewicki – dziekan Kołomyjski
	Łanczyn	o. Kornecki – dziekan Kołomyjski
	Obertyn (św. Michała Archanioła)	Jan Gnatkowski – dziekan Żukowski
	Obertyn (Ofiarowania NMP)	Jan Andruchowicz – dziekan Horodenski
	Osławy Białe (św. Demetriusza)	o. Maksym – dziekan Kołomyjski
	Podhajczyki	Stefan Kornecki – dziekan Kołomyjski
	Starogwozdziec	o. Gnatkowski – dziekan Żukowski
	Turka	Jan Gnatkowski – dziekan Żukowski
	Żuków	Jan Gnatkowski – dziekan Żukowski

І дуже рідко траплялося, що за благословенням самого єпископа поставала якась церква. На сторінках згаданої візитації занотовано тільки вісім таких випадків: за благословенням Йосифа Шумлянського збудовано церкву Успення Пресвятої Богородиці в м. Козова Козівського деканату[223], і за благословенням Атанасія Шептицького церкви в селах Кальне, Теляче, і містечку Слободі того ж деканату, в с. Семаківцях Заболотівського деканату, в с. Загуречко Княгининського деканату та містечку Козлові (церква св. Дмитрія) Дунаївського деканату[224]. За "błogosławieństwem Pasterskim" була збудована у 1715 р. і Святоуспенська церква в м. Немирові[225]. До цього короткого списку матеріали візитацій 1739–1744 рр. долучають ще церкву с. Демня Роздільського деканату, котра приблизно у 1740 р. почала будуватися за дозволом Атанасія Шептицького[226].

[223] Там само. – Арк. 59 зв.
[224] Там само. – Арк. 66, 68, 71, 80, 148 зв., 165 зв.
[225] Там само. – Арк. 354.
[226] НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 323.

Попри все, тоді існувало розуміння того, що нову церкву, зокрема, коли будівництво планувалося на новому місці, необхідно будувати з дозволу єпископа. І реферують про це такі цитати з документа 1733 р.: "Cerkiew (Lysohórka, Dereżański dekanat) na nowym miejscu 1728 r. wystawiona bez wiadomości biskupiej"[227]; "cerkiew (Kokoszyńce, Grzymałowski dekanat) 1730 r. zbudowana bez dekretu biskupiego"[228]; "jeżeli za pozwoleniem biskupa albo nie erigowana (cerkiew Oczyszczenia NMP, miasto Kozowa), dokumentu niema... wystawiona na miejscu nie poświętnym"[229]; "cerkiew (Strzyleze (Strzeliska), cerkiew Zmartwychwstania P. J., Horodenski dekanat) bez licencji biskupa erigowana, na miejscu poświętnym zdawna"[230].

Немає даних, чи декани давали благословення на побудову церкви письмово, як це робили єпископи[231], чи усно.

Оскільки деканати, які виступають у вищенаведеній таблиці, розташовані відносно недалеко від осідку єпископа, то причину перейняття згадуваної влади єпископа деканами слід шукати в іншому, аніж у звичайній незручності для парафіян і пароха безпосередньо від ієрарха отримувати благословення.

Чи не абсолютну монополію здобувають декани на посвячення новоспоруджених храмів, що, принципово, також належало до обов'яків рангу єпископського чину. Все, що відносно цієї справи знаходиться в документах трьох візитацій, проведених у 1726–1734 рр., подано в нижчерозміщеній таблиці.

[227] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 191.
[228] Там само. – Арк. 196 зв.
[229] Там само. – Арк. 62 зв.
[230] Там само. – Арк. 27.
[231] Там само. – Арк. 80.

Таблиця 3.

Парафії, в котрих церкви посвячені деканами

Дані за 1726 р.

Деканат	Парафія	Декан, що посвячував церкву	Дата посвячення церкви	Оплата за посвячення
1	*2*	*3*	*4*	*5*
Bar	Mańkowce	o. Stocki dz. Barski	1713	
	Serbinowce	o. Filip – dz. Barski	1709	
Brailów	Machnówka	o. Atanazy – dz. Winnicki	dawno (1707?)	
	Nowosielica	Bazyli Sosnowski – dz. Winnicki i o. dz. Brailowski	1726	8 zł. pol.
	Pilawa	Bazyli Sosnowski – dz. Winnicki	1724	18 zł. pol.
	Poczapińce	o. Atanazy – dz. Winnicki	dawno	
	Sutiska	Bazyli Sosnowski – dz. Winnicki	1725	24 zł. pol.
Brasław	Berszad	dziekan Niemirowski i Brasławski	(1723?)	
	Pieczara	o. Jakob – dz. Brasławski	1726	
	Sumówka (Somówka)	dziekan Niemirowski	(1723?)	
	Tymanówka	dziekan Niemirowski	1720	
	Wyszkowce	dziekan Niemirowski	(1723?)	
Czeheryn	Chudolijewka	Piotr Klimowicz – dz. Czeheryński	1725	30 zł. pol.
	Czeheryn (Przem. Pań.)	Piotr Klimowicz – dz. Czeheryński	1726	20 zł. pol.
	Hołowiatyn	Piotr Klimowicz – dz. Czeheryński	1726	28 zł. pol. (z zakładynami)

	Jaskowce	Piotr Klimowicz – dz. Czeheryński	1725	30 zł. pol.
	Kapliszcza	Piotr Klimowicz – dz. Czeheryński	1726	30 zł. pol.
	Kryłów nad Dnieprem (Wniebo. NMP)	Piotr Klimowicz – dz. Czeheryński	1725	20 zł. pol.
	Medwedówka (Wniebo. NMP)	Piotr Klimowicz – dz. Czeheryńki	1722–1726	
	Subotów	Piotr Klimowicz – dz. Czeheryński	1724	8 zł. pol.
	Wojtowe Selo	Piotr Klimowicz – dz. Czeheryński	1724	20 zł. pol.
	Zalewki	Piotr Klimowicz – dz. Czeheryński	1723–1726	30 zł. pol. – kup 6 dobrych
Kopaj-grod	Bachtyn	o. Sozanski	1726	24 zł. pol.
	Barek	o. Maksym – dz. Kopajgrodzki	1726	28 zł. pol.
	Bohuszówka	o. Sozanski	1726	18 zł. pol.
	Byrlińce (miasteczko)	o. Sozanski	1725	24 zł. pol.
	Byrlińce (wieś)	o. Sozanski	1725	20 zł. pol.
	Krywochyżyńce	o. Maksym – dz. Kopajgrodzki	1726	16 zł. pol.
	Marjanówka	o. Sozanski	1724	24 zł. pol.
	Olczedajów	o. Sozanski	1725	16 zł. pol.
	Romanki	o. Efrem	1721	20 zł. pol.
	Stepanki	o. Sozanski	1725	24 zł. pol.
	Tataryszcza	o. Sozanski		18 zł. pol.
	Wirzchówka	o. Sozanski	1726	24 zł. pol.
	Winiż (Winiaż)	o. Podrucki	1722	zapłacono
Latyczów	Berezna	o. Kardaszewicz – dz. Międzyboźski	dawno	
	Chmielnik (Opieki M.B.)	Jaków Bożeński – dz. Latyczewski	1724	38 zł. pol. (z zakładynami)
	Juwcze	Jaków Bożeński – dz. Latyczewski	1723	24 zł. pol. (a od zakładyn – 8 zł. pol.)

	Kożuchów	Jaków Bożeński dz. Latyczewski	1724	20 zł. pol. (a od zakładyn 8 zł. pol.)
	Kumanowce	Jaków Bożeński – dz. Latyczewski	1724	16 zł. pol. i zboża
	Nowo-konstantynów (kaplica)	o. Kardaszewicz (ojciec) – dz. Międzybożski	dawno	
	Nowo-konstantynów (cerkiew)	Michał Kardaszewicz (syn) – dz. Międzybożski		
	Pilawa	Jaków Bożeński – dz. Latyczewski	1725	
	Pilawa (Wniebo. NMP)	Michał Kardaszewicz – dz. Międzybożski	1717	
	Porubińce	Jaków Bożeński – dz. Latyczewski	1724	32 zł. pol. (z zakładynami)
Mohylów	Bantyszówka	o. Podrucki		
	Biały	o. Strutyński	1713	
	Liaszowce	o. Podrucki	1723	
	Lipczany	o. Podrucki		
	Ozaryńce	o. Podrucki – dz. Mohylowski	dawno (1719?)	
	Śliszkowce	o. Podrucki	1723	24 zł. pol.
Niemirów	Daszawa (św. Mich. Arch.)	o. Jakob – dz. Niemirowski	1720	3 talera bitych
	Daszawa (Wniebo. NMP)	o. Jakob – dz. Niemirowski	1720	3 talera bitych
	Kuna	dziekan Niemirowski	1726	
	Mitlince	dziekan Niemirowski	14. 07. 1726	44 zł. pol. (z zakładynami)
	Nosowce	o. Jakob – dz. Niemirowski	1725	20 zł. pol.
	Sitkowce	dziekan Niemirowski	(1724?)	26 zł. pol. (a od zakładyn 1 taler bity)

Raszków	Bilocze	o. Aleksij (Naliwajczenko) – dz. Raszkowski	1724	zapłacono
	Cebulówka	o. Strutyński	dawno (1714 – 1719?)	
	Chrustowa	dziekan Raszkowski	1725	
	Dymyt-raszkówka	o. Efrem	1721 1723	
	Glembówka	o. Aleksij (Naliwajczenko)	14, 10, 1726	
	Klembówka	o. Aleksij (Naliwajczenko)	1726	
	Mołokosz	o. Aleksij (Naliwajczenko)	1725 (1726)	
	Sawran	o. Aleksij (Naliwajczenko)	1726	
	Szerszyńce	o. Aleksij (Naliwajczenko) – dz. Raszkowski	niedawno 1723 (1726)	
	Zozulance	o. Strutyński	dawno (1714 – 1719?)	
Szarogrod i Umań	Horodeckie	Andrzej Czerczenko – dz. Umański	1726	12 zł. pol.
	Horodok	Andrzej Czerczenko – dz. Umański	1722	
	Mańkówka	Andrzej Czerczenko dz. Umański	1723	10 zł. pol.
	Stepanówka	Andrzej Czerczenko – dz. Umański	1725 (1723)	18 zł. pol. – 9 zł. Kozackich (z zakładynami)
	Szarogrod (Trójcy Św.)	o. Efrem – dz. Szarogrodzki	1724–26	
	Szawułycha	o. Teodor – dz. Łysianiecki	dawno (1724?)	
	Talne	dziekan Umański	nie dawno	1 taler bity

	Tomaszpol	dziekan Szarogrodzki	1724	
Winnica	Łatance	o. Mikołaj – dz. Winnicki	1726	
	Przyłuka	Bazyli Sosnowski – dz. Winnicki	(1723–1725?)	24 zł. pol.
	Sosonka	o. Stocki – Administrator Winnicki		

Дані за 1730 р.

Деканат	Парафія	Декан, що посвячував церкву	Дата посвячення церкви	Оплата за посвячення
1	*2*	*3*	*4*	*5*
Kalnik	Czerniawka	dziekan Białocerkiewski	172...?	

Дані за 1733 р.

Деканат	Парафія	Декан, що посвячував церкву	Дата посвячення церкви	Оплата за посвячення
1	*2*	*3*	*4*	*5*
Budyłów	Bohatkowce	Bazyli Budowiecki – dz. Podhajecki		
	Hajworonka	o. Kosma – dz. Budyłowski		
	Kupczyńce (Ofiar. NMP)	Bazyli Budowiecki – dz. Podhajecki		
	Laskawka	Hryhory Budowiecki – dz. Podhajecki		
	Płotycza	o. Kosma – dz. Budyłowski		
	Sosnów	Jakub Dydycki – dz. Kozowski		
	Wiszniowiec (Narodz. NMP)	Bazyli Budowiecki – dz. Podhajecki		

	Złotniki	Hryhory Budowiecki – dz. Podhajecki		
Dunajów	Płaucza	Dymytry Konczewicz – dz. Dunajowski		
Horo-denka	Czerniatyn	Jan Andruchowicz – dz. Kołaczkowski		
	Hłuszków	Antoni Jakubowski – dz. Horodeński	1732	3 talera bitych
	Horodenka (św. Mikołaja)	o. Maksym – dz. Żukowski		
	Horodenka (św. Mich. Arch.)	Jan Andruchowicz – dz. Kołaczkowski	ok. 1715	
	Horodenka (Jana Chrz.)	o. Andrzej (Borysewicz) – dz. Kołaczkowski		
	Horodenka (Podw. Krzyża)	o. Josaf dz. Kołaczkowski	ok. 1720	
	Horodnica	Jan Andruchowicz – dz. Kołaczkowski	ok. 1700	
	Jamhorów (św. Mikołaja)	Jan Andruchowicz – dz. Kołaczkowski		
	Michalcze	Jan Andruchowicz – dz. Kołaczkowski	ok. 1713	
	Potoczyska (św. Mich. Arch.)	Jan Andruchowicz dz. Kołaczkowski		
	Rohinia	o. Kocowski dz. Kołomyjski		
	Soroki	o. Stefan dz. Kołomyjski		
	Strzylcze (św. Jana Ewan.)	Antoni Jakubowski dz. Horodeński		
	Strzylcze (Zmart. P. J.)	o. Maksym – dz. Żukowski		
	Targowica	Antoni Jakubowski – dz. Horodeński		
	Wierzbowiec	Roman Kocowski – dz. Kołomyjski		

Kniahy-nicze	Chodorów	Hieremiasz Ostapowicz – dz. Kniahynicki		
	Czeremchów	Hieremiasz Ostapowicz – dz. Kniahynicki		
	Dobrowlany	Hieremiasz Ostapowicz – dz. Kniahynicki		
	Kozara Dolna	Hieremiasz Ostapowicz – dz. Kniahynicki		
	Kozara Górna	Hieremiasz Ostapowicz – dz. Kniahynicki		
	Małożurawience	Hieremiasz Ostapowicz – dz. Kniahynicki		
	Molodincze	Hieremiasz Ostapowicz – dz. Kniahynicki		
	Nowoszyn	Hieremiasz Ostapowicz – dz. Kniahynicki		
	Wierzbica	Hieremiasz Ostapowicz – dz. Kniahynicki		
	Wiszniów	Hieremiasz Ostapowicz – dz. Kniahynicki		
Kozowa	Kalne	Jakub Dydycki – dz. Kozowski	ok. 1721	
	Kozowa (św. Mich. Arch.)	o. Isaja – dz. Podhajecki		
	Kozowa (Wniebo. NMP)	Hryhory Budowiecki – dz. Podhajecki		
	Krzywe	Hryhory Budowiecki – dz. Podhajecki	ok. 1700	
	Litwinów	Bazyli Budowiecki – dz. Podhajecki		

	Sloboda Miastecka	Bazyli Budowiecki – dz. Podhajecki		
	Telacze (Objaw. Pań.)	Bazyli Budowiecki – dz. Podhajecki		
	Telacze (Praksedy)	Bazyli Budowiecki – dz. Podhajecki	ok. 1719	
Pomorzany	Cecewa	o. Tymoteusz dz. Pomorzanski		
	Chrabustna	o. Tymoteusz – dz. Pomorzanski		
	Hodów	dziekan Pomorzanski		
	Kalne	dziekan Pomorzanski		
	Pomorzany (Trójcy Św.)	Jan Zborowicki dz. Pomorzanski		
	Trawotoloki	o. Tymoteusz dz. Pomorzanski	ok. 1713	
	Uhorce	o. Tymoteusz dz. Pomorzanski		
	Wurlów	o. Tymoteusz dz. Pomorzanski		
Potok	Barysz (Wniebo. NMP)	Jan Podolanski – dz. Potocki		
	Koropiec (św. Mikołaja)	Dymytry Zieleński – dz. Buczacki		
	Koropiec (Wniebo. NMP)	Dymytry Zieleński – dz. Buczacki		
	Manastyrzyszcze (Narodz. NMP)	Piotr Pyszkowiecki – dz. Buczacki		
	Manastyrzyszcze (Podw. Krz.)	Dymytry Zieleński – dz. Buczacki		
	Porchowa	Jan Podolanski – dz. Potocki		
	Scianka	Dymytry Zieleński – dz. Buczacki		
	Skomorochy	Jan Podolanski – dz. Potocki		
	Zubrzec	Dymytry Zieleński – dz. Buczacki		

Rohatyn	Rohatyn (św. Mikołaja)	Stefan Demkowicz – dz. Rohatyński		
	Stratyn (św. Aleksiego)	o. Eustachy – dz. Rohatyński		
	Stratyn (Narodz. NMP)	o. Eustachy – dz. Rohatyński		
	Załuże	dziekan Rohatyński		
Uście	Baranów	o. Serwata – dz. Uściecki		
	Bubrowniki	Teodor Serwata – dz. Uściecki		
	Dryszczów	Teodor Serwata – dz. Uściecki		
	Horożanka (św. Mikołaja)	Jan Serwata – dz. Uściecki		
	Horożanka (Wniebo. NMP)	Semion Łukaszewicz – dz. Uściecki		
	Jarhorów	Semion Łukaszewicz – dz. Uściecki		
	Konczaki	Semion Łukaszewicz – dz. Uściecki		
	Korzowa	Semion Łukaszewicz – dz. Uściecki		
	Ładzkie	Teodor Serwata dz. Uściecki		
	Łazarówka	o. Serwata – dz. Uściecki		
	Łuka	Semion Łukaszewicz – dz. Uściecki		
	Mariampól (św. Mikołaja)	Semion Łukaszewicz – dz. Uściecki		
	Międzygórze	Teodor Serwata – dz. Uściecki		
	Tumirz	Teodor Serwata – dz. Uściecki		
	Uście (św. Mich. Arch.)	Teodor Serwata – dz. Uściecki		
	Wyczołki	Semion Łukaszewicz – dz. Uściecki		

Woniłów	Derechów	Jakub Zarzycki – dz. Woniłowski		
Zawałów	Hnilcze (św. Mich. Arch.)	Dymytry Zieleński – dz. Zawałowski		
	Hnilcze (Opieki M.B.)	Bazyli Budowiecki – dz. Podhajecki		
	Lipica Horiszna	Jan Terebuszka – dz. Rohatyński		
	Mieczyszczów	Teodor Bojanowski – dz. Rohatyński		
	Nosów	Heliasz Birkiewicz – dz. Zawałowski		
	Obelnicze	o. Jan – dz. Rohatyński		
	Podszumlany	Heliasz Birkiewicz dz. Zawałowski		
	Podwysokie	o. Jan – dz. Rohatyński		
	Sarnki Dolne	Teodor Bojanowski – dz. Rohatyński		
	Sarnki Horiszne	o. Eustachy – dz. Rohatyński		
	Sarnki Średne	Heliasz Birkiewicz – dz. Zawałowski		
	Sławentyn	Jan Terebuszka – dz. Rohatyński		
	Swistelniki (kaplica)	Andrzej Tanczak – dz. Zawałowski		
	Zawałów (św. Jerzego)	Andrzej Tanczak – dz. Zawałowski		
	Zawałów (św. Mich. Arch.)	Heliasz Birkiewicz dz. Zawałowski		
	Żołczów	Jan Terebuszka – dz. Rohatyński		
Zabłotów	Barszczów	Tymotej Kocowski – dz. Kołomyjski		
	Chlibyczyn	Tymotej Kocowski – dz. Kołomyjski		
	Dymidcze (św. Mikołaja)	Stefan Kornecki – dz. Kołomyjski		

	Dymidcze (Wniebo. P.J.)	Tymotej Kocowski – dz. Kołomyjski		
	Lubkowce	Jan Gnatkowski dz. Żukowski		
	Łyńce (Eliasza Pror.)	Maksym Kornecki – dz. Kołomyjski		
	Łyńce (Wniebo. NMP)	Tymotej Kocowski – dz. Kołomyjski		
	Matwijowce	Piotr Pistyński – dz. Kołomyjski		
	Rudniki (Wniebo. NMP)	Jan Nykorowicz – dz. Kosowski		
	Rudniki (Zmart. P.J.)	Bazyli Tarnowiecki – dz. Zabłotowski		
	Trójca	Stefan Kornecki dz. Kołomyjski		
	Trościaniec	Piotr Pistyński – dz. Kołomyjski		
	Zabłotów (sw. Mich.Arch.)	Tymotej Kocowski – dz. Kołomyjski		
	Zabłotów (Sobora NMP)	Jan Gnatkowski – dz. Żukowski		
Żuków	Delatyn (Narodz. NMP)	Maksym Lewicki – dz. Kołomyjski		
	Fatowce	Jan Gnatkowski – dz. Żukowski		
	Ganczarów	Jan Gnatkowski dz. Żukowski		
	Krasna	Stefan Lewicki – dz. Kołomyjski		
	Łanczyn	o. Kornecki dz. Kołomyjski		
	Podhajczyki	Stefan Kornecki – dz. Kołomyjski		
	Turka	Jan Gnatkowski – dz. Żukowski		
	Zahajpol	o. Maksym – dz. Kołomyjski		

До цього переліку слід додати Святодухівську церкву парафії Журавно, про котру записано в документах візитацій за 1742 р. У 1732 р. вона була побудована на місці розваленої старої, і її посвятив "gliniański dziekan o. Tychowicz", але, як зазначено в документі, "na to żadnego instrumętu piszymej niema"[232]. Також долинський декан о. Стефан Ґнатковський посвятив Святомихайлівську церкву в Старосільському Рожнятові[233]. Цей же декан у 1739 р. посвятив Святомиколаївську церкву в с. Дуба[234], Скальський декан о. Юрій Ломиковський посвятив Святомиколаївську церкву с. Коцюбинчики, котра була побудована у 1732 р. на кошти побожних парафіян[235], рогатинський декан о. Євстахій Остапович у 1722–1723 рр. посвятив Святомиколаївську церкву с. Потік, збудовану коштом громадським[236], і бобрецький декан о. Захарій Теренчак посвятив Святовоскресенську церкву с. Лани, що була збудована теж коштом громади у 1726 р.[237] Дані, звичайно, не вичерпні, проте, достатньо промовисті. Число посвячених деканами церков у таких деканатах, як Городенківський, Заболотівський, Завалівський, Устецький сягає далеко за половину.

Щодо цього єпископи деканам не конкуренти. У матеріалах візитацій за 1726–1733 рр. згадано тільки чотири церкви, які були посвячені владиками: в с. Махнівці Поморянського деканату Йосифом Виговським[238], в селах Боків та Свистільники Завалівського деканату – Йосифом Шумлянським[239] і церква Різдва Пресвятої Богородиці в м. Рогатин однойменного деканату – Єремією Тесаровським[240].

Подібно, жодного випадку в документах згаданих візитацій не зафіксовано, щоби простий парафіяльний священик посвятив якусь із церков. Є тільки в актах візитації церкви Собора Пресвятої Богородиці парафії Мачишин Жовківського деканату єдиний запис, зроблений приблизно 13 березня 1740 р., про те, що другий вівтар з лівого боку у згаданій церкві "przez wyraźną zgodą (уряду

[232] НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 221.
[233] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 19.
[234] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 1.
[235] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 21.
[236] Там само. – Арк. 25.
[237] Там само. – Арк. 29.
[238] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 158.
[239] Там само. – Арк. 172 зв., 167 зв.
[240] Там само. – Арк. 109.

львівської консисторії) przez (урядуючого пароха) poświęcony"[241]. За даними від 07. 04. 1742 р., церква парафії Лагодів Глинянського деканату теж була посвячена за згодою консисторії, лише не написано, ким саме[242].

Існувала практика, коли декан посвячував церкву за попереднім на це благословенням від єпископа. Так, за ліцензією, даною митрополитом, рогатинський декан о. Стефан Демкович посвятив церкву св. Миколая в м. Рогатин[243], а о. Андрій Тапчак, декан завалівський, за дозволом цього ж митрополита – каплицю в с. Свистільники[244]. Також церква св. Івана Золотоустого в с. Поляна Щирецького деканату, збудована 1736 р., була посвячена деканом з благословення єпископа[245]. З такого ж благословення щирецьким деканом був посвячений вівтар під назвою Преображення Господнє, що знаходився з лівого боку у фороспянській церкві, збудованій коштом місцевого пароха о. Івана Гишчакевича у 1717 р.[246] Невідомо ким, але за згодою правлячого єпископа були посвячені всі чотири вівтарі Нагірнянсько-щирецької церкви Різдва Пресвятої Богородиці. Про це існує запис в актах візитації тієї церкви, проведеної 9 листопада 1739 р.[247] На питання, наскільки така практика для декана вважалася обов'язковою, попри все, важко відповісти. Та контакт між деканом і єпископом у справі посвячення церкви все одно був, бо декан мусив визначену суму грошей за посвячення церкви від парафії, звану "na Pasterza", віддати до єпископської канцелярії, чи інакше, до рук єпископа.

Якщо доходило на парафії до посвячення новоспорудженої церкви, то в цій справі парафіяни безпосередньо зверталися до декана. Наприклад, першого листопада, за старим стилем, 1726 р., прибувши до Умані, представники громади с. Завадівка офіційно просять уманського декана, щоби їм посвятив церкву[248].

---

[241] НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 137 зв.

[242] Там само. – Арк. 229 зв.

[243] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 110 зв.

[244] Там само. – Арк. 168.

[245] У матеріалах візитації цієї церкви, проведеної 13 листопада 1739 р., про це написано так: "Cerkiew... za wyraznym instrumentem (нині правлячого архієрея) przez przewielebnego księdza dziekana szczyrzeckiego benedykowana" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 100 зв.).

[246] Там само. – Арк. 104 зв.

[247] Там само. – Арк. 94 зв.

[248] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 403 зв. (404).

Громада деколи навіть заздалегідь давала деканові належний грошовий даток за посвячення церкви. Так зробили парафіяни м. Лучинці Копайгородського деканату. Вони заплатили о. Созанському авансом за посвячення 18 польських золотих, отримавши від нього на вказану суму квитанцію. Коли у 1726 році візитували лучинецьку церкву, ця квитанція була показана візитаторам. Сама ж церква на той момент ще не була посвячена[249].

Посвячували церкви в деканатах не лише "свої", але й "чужі" декани. Це добре ілюструє вищеподана таблиця. Приблизно тільки половина зі згаданих там деканатів мають усі церкви, посвячені власними деканами. В решті значна кількість посвячена деканами "чужими". Городенківський деканат, наприклад, мав вісім церков, посвячених деканом колачківським, три – коломийським, дві – жуківським і всього-на-всього три – власним, городенківським деканом.

Церкву в с. Новосельці Браїлівського деканату у 1726 р. посвячували удвох: колишній вінницький декан о. Василь Сосновський, на той час парох махнівський, і тогочасний о. декан браїлівський[250].

Можливо, однією з перших спроб покласти край монополії деканів на право надавання дозволу будувати нові церкви та посвячувати їх була постанова Атанасія Шептицького за 1745 р. Вона міститься у пастирському листі до духовенства, в одному з небагатьох пунктів, присвячених деканові. Цією постановою деканам забороняється самовільно давати дозвіл на будівництво нових церков і без благословення єпископа новоспоруджені церкви посвячувати. Забороняється також з маловажних причин повторно посвячувати церкви, як наприклад: з причини віднови церкви знадвору або коли в ній сталася крадіжка, чи якесь інше незначне порушення. У випадку, коли церква була осквернена кровопролиттям, або похованням людини виклятої чи єретика, чи знищенням великого престолу, або іншою важною канонічною провиною, – сам парох мав безпосередньо повідомити про це уряд консисторії чи офіціала"[251]. Отож, силою цієї постанови деканові не залишається навіть найменшого шансу для особистого і безпосереднього втручання у справу, яка дотепер належала виключно до нього. Щодо Атанасія Шептицького, то свою

[249] Там само. – Арк. 499.

[250] Там само. – Арк. 484 зв.

[251] Матеріяли до культурної історії Галицької Руси XVIII і XIX віку... – С. 5.

категоричність він аргументує причинами, які подав у тому ж документі у вигляді передмови: "Да памятетвуют протопрезвитери, яко не сего ради дадеся їм власть і честь над презвитерами, да їх обнищающе себе обогатят, но да будут їм образом доброго во всем іеправленія. Убо іекореняюще сицево неправедно грабленіе запрещаєм архипастирско под низверженіем з уряду..."[252].

Декани своєю владою також давали благословення відправляти богослужіння в церквах, які ще не були посвячені. В документах, датованих 1726 р., можна прочитати, що в с. Вороновиця Немирівського деканату "cerkiew jeszcze nie poświęcona a odprawują za błogosławieństwem o. namiesnika niemirowskiego"[253], а в с. Клищів Браїлівського деканату "cerkiew budują, jeszcze nie dobudowana, jednak za błogosławieństwem o. namiesnika nabożeństwo odprawują"[254].

Право приймати священиків з інших єпархій, надто тих, які були свячені у Волощині чи в інших місцях від православних єпископів, – це виключно єпископське право. Адже ж головною умовою переходу православного священика під юрисдикцію єпископа греко-католицької Церкви мало служити визнання віри, складене ним перед єпископом. Тоді, у першому тридцятилітті XVIII ст., священики, що отримали свячення не у греко-католицьких єпископів і хотіли душпастирювати у Львівській єпархії, мусили від місцевого правлячого єпископа отримати так зване "усиновлення" – документальне запевнення про законну приналежність до єпархіяльного кліру та право на ту чи іншу парафію в єпархії. Отці-декани, як свідчать архівні матеріали, і цей єпископський обов'язок переймають до себе. Вони своєю владою дозволяють згаданим священикам без єпископського благословення служити на парафіях. Візитаційна комісія, що у 1726–1731 рр. проводила обстеження парафій центральної та східної частин Львівської єпархії, виявила 29 священиків, висвячених православними єпископами, які без відома правлячого єпископа обіймали там греко-католицькі парафії. Свою священичу діяльність вони провадили на цих парафіях тільки за згодою місцевого декана. Що ж до самих парафій, де душпастирювали ці священики, то вони, оскільки входили до складу

[252] Там само. – С. 5.

[253] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 470.

[254] Там само. – Арк. 483.

аж чотирнадцяти деканатів, творили собою широко розгалужену мережу в тодішній територіально-адміністративній системі єпархії. Про все це інформує нижчеподана таблиця, складена за даними візитацій зазначених років.

Таблиця 4.

Священики, рукоположені православними єпископами, які з дозволу деканів обіймали парафії у Львівській єпархії

Дані за 1726 р.

Деканат	Місце рукоположення		
	Волощина	Київ	Переяслав
1	*2*	*3*	*4*
Bar		1	
Brailów	1		
Braslaw	1		
Czeheryn			5
Kopajgrod	1		
Raszków	4		
Szarogrod	4		
Winnica	1		

Дані за 1730 р.

Деканат	Місце рукоположення		
	Волощина	Київ	Переяслав
1	*2*	*3*	*4*
Czerwonogrod	1		
Kamieniec Podolsk	1		
Niemirów	2		
Piława			1
Sołotkowce	1		
Umań	5		

Дані за 1731 р.

Деканат	Місце рукоположення		
	Волощина	Київ	Переяслав
1	*2*	*3*	*4*
Raszków	1		

Такий стан речей у Церкві, звичайно, не схвалювався, та деканів за ці дії вголос ніхто не засуджував, у всякому разі, згадувані візитації в своїх матеріалах з цього приводу нічого не зазначають. Натомість, священиків, котрі служили без уповноження, комісари зобов'язували, нерідко змушували, з'явитися до єпископа і вчинити перед ним визнання віри[255]. Врешті, між єпископом і деканом у цій справі, як і в подібних інших, мусило існувати певне порозуміння, лише про це в документах не йдеться.

Наступна таблиця доносить інформацію про тих священиків, які перейшли з сусідніх, Луцької та Холмської, єпархій, і тут, у Львівській єпархії в 1719–1730 рр. без благословення єпископа, а тільки за згодою самих деканів обіймали парафії. Станом на 1726–1730 рр. всіх таких разом нараховувалося одинадцять. Ця таблиця складена теж на підставі матеріалів згаданих візитацій.

Таблиця 5.

Священики з сусідніх єпархій, які з дозволу деканів обіймали парафії у Львівській єпархії

Дані за 1726 р.

Куди прийшов		Звідки прийшов			Коли прийшов
Деканат	Парафія	Єпарх.	Деканат	Парафія	
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
Latyczów	Ołądówka	Łuck			1719

Дані за 1730 р.

Куди прийшов		Звідки прийшов			Коли прийшов
Деканат	Парафія	Єпарх.	Деканат	Парафія	
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
Bar	Czemerysy Wołoskie	Łuck	Zbaraż	Oprylowce	1724
Grodek	Matwijkowce	Łuck			
	Żyszczyńce	Chełm		Ulicz	
Międzybóż	Spiczyńce	Łuck		Sadek	

[255] Там само. – Арк. 42 зв.

Winnica	Trostianiec	Chełm		Hrubieszowce	1729
	Turbów	Chełm Łuck	Bełz	Miców	1720 1726
	Huszczyńce	Łuck	Łabuńka	Nowosielica	1730
	Jakuszyńce	Chełm	Szczebrzeszyn pod Zamość	Szczebrzeszyn	1727

Дані за 1733 р.

Куди прийшов		**Звідки прийшов**			**Коли прийшов**
Деканат	**Парафія**	**Спарх.**	**Деканат**	**Парафія**	
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
Derazna	Jabłonówka	Łuck		Bohatyn	
Płoskirów	Arkadiowce	Łuck			1730

Усякі переміщення священиків з парафії на парафію в межах однієї єпархії також можливі лише з благословення єпископської влади. Нижченаведена таблиця містить дані матеріалів візитацій, котрі повідомляють, що в другій половині 20-х – першій половині 30-х рр. XVIII ст. у Львівській єпархії з дозволу деканів поміняли свої парафії приблизно 27 священиків і що на це від єпископа вони не мали благословення.

Таблиця 6.

Священики, які в межах Львівської єпархії перейшли на інші парафії з волі деканів

Дані за 1726 р.

Куди прийшов		**Звідки прийшов**		**Коли прийшов**
Деканат	**Парафія**	**Деканат**	**Парафія**	
1	*2*	*3*	*4*	*5*
Niemirów	Krykowce		z pod Żółkiew	1722
	Ometyńce		Nosów pod Zawałowem	1721
Raszków	Jahorlik		Raszków (Wniebo. NMP)	1723

Дані за 1730 р.

Куди прийшов		Звідки прийшов		Коли прийшов
Деканат	Парафія	Деканат	Парафія	
1	*2*	*3*	*4*	*5*
Bar	Szyińce	Jazłowiec	Iwania	1728
Brailów	Brailów (Wn. NMP)	Latyczów	Kumanowce	1728
	Potok (św. Dymytr.)	Zinków	Daszkowce	1722
	Potok (Jana Ewang.)	Brailów	Pułtowce	1730
Grodek	Nowy Swiat		Krasne	1727
Jazłowiec	Capowce	Potok	Bertniki	1724
	Pawuszówka	Kałusz	Nowica	
Kopajgrod	Kaczmazów	Skała	Szumanówka	1725
Niemirów	Ometyńce		Parijówka	
	Melnikowce	Kamieniec	Nefedowce (Narodz. NMP)	
	Kuzmińce	Strzelcze	Tuczne (Zwiast. NMP)	
	Mitłyńce		Kuraże (Kujaże)	1726
Skała	Iwanków		Hadynkowce	
	Burdiakowce		Kościelniki	
	Huków		Sałówko Przedm. Jałołnickie	1723
	Krzywcze (Op. M. B.)		Poklaki	
	Sapohów	Kamieniec	Ostrowczany	1730
Umań	Kyslaki	Kalnik	Bułajówka	1728
Zinków	Jankowce	Bar	Komarowce	1722

Дані за 1730–1731 рр.

Куди прийшов		Звідки прийшов		Коли прийшов
Деканат	Парафія	Деканат	Парафія	
1	*2*	*3*	*4*	*5*
Sokolec	Chrebtijówka (Praksedy)	Zinków	Karaczijowce	1721
	Kosykowce	Kamieniec	Czuhor	

Дані за 1733 р.

Куди прийшов		Звідки прийшов		Коли прийшов
Деканат	Парафія	Деканат	Парафія	
1	*2*	*3*	*4*	*5*
Derazna	Karyczyńce		Mołomolińce	
	Kusykowce	Złoczów	Jozepkowce	
Janów	Romaniewka		Szumlany	

У документах з того приводу існують і певні застереження. Ті священики, які тільки за згодою декана обіймали парафії, нерідко числяться на них тимчасово[256], перебувають там до "дальшої волі Архіпастиря"[257]. Та насправді слово "тимчасово" мало що означало. Наприклад, у 1730 р., перевіряючи в Скальському деканаті парафію Гуків, візитатори стверднли, що місцевий парох служить на цій парафії з 1723 р. за благословенням декана — тимчасово[258].

Дані трьох останніх вищеподаних таблиць стосуються лише центральної та східної частин єпархії. Вони показують, що тут декани необмежені в справах обсадження парафій священиками на власний розсуд. На це прямо вказують також окремі цитати з документів візитацій 1726 р. Наприклад, там значиться, що на парафії містечка Босівка Уманського деканату "przez dwa lata duchownych kilka przemieniło się za błogosławieństwem o. namiesnika umańskiego"[259], або що парох с. Михайлівці Рашківського деканату, котрий був висвячений 1725 р. у Волощині і не мав ані презенти, ані уставлення до згаданої парафії, як тільки "poświęcił się, tak mu zaraz dał parochią o. namiesnik raszkowski"[260]. Щодо західної частини єпархії, то тут нічого подібного не було, або проявлялося спорадично.

Право давати дозвіл на некапонічні шлюби чи, інакше, право надавати диспенси від перешкод при укладенні Таїни Подружжя, що належить до небагатьох справ, зарезервованих за самим єпископом, опинялося теж у руках декана. Протоколи візитацій 1726 р.

[256] Там само. Арк. 189, 261, 263 зв., 274 зв., 279 зв., 297 зв., 323, 362, 370 зв.

[257] Там само. Арк. 278 зв., 356, 356.

[258] Там само. Арк. 279 зв.

[259] Там само. Арк. 400.

[260] Там само. Арк. 489.

свідчать, що парохи парафій Каплище Чигиринського деканату[261] та Ометинці[262], Білки[263], Немирів (церква Різдва Христового)[264] Немирівського деканату з волі деканів на своїх парафіях давали неканонічні шлюби. Невідомо тільки, чи в зазначених випадках дії деканів були санкціоновані єпископом, чи ні. Що ж до самого питання неканонічних шлюбів у єпархії, то в цьому часі воно не перебувало поза увагою єпископа. Окремим пунктом у питальнику згаданої візитації повірені єпископа намагаються з'ясувати, чи парох "давав неканонічні шлюби" і чи він "має квитанції від декана на неканонічні шлюби". Про безпосередній стосунок деканів до неканонічних шлюбів на парафіях свідчать також і цитати з документів візитацій: "Paroch (с. Воронівка Чигиринського деканату) kwitów nie pokazał za szluby (niekanonne), choc daje o. namiesnik"[265]; "duchowny (м. Брацлав, церква Воскресіння Христового) strony szlubów niekanonnych kwitów nie pokazał namiesniczych"[266].

Декани користуються ще одним правом єпископа – правом заборони священикам служіння на парафіях. Адміністративно-канонічні порушення, котрих допускалися у процесі діяльності тогочасні парохи, справді загрожували їм позбавленням можливості дальшого душпастирювання. Наприклад, частим явищем тоді було служіння священиків на парафіях без усиновлення від місцевого єпископа, тобто без документа про прилучення до єпархії і призначення до конкретної парафії, який вони мусили мати, як ті, що отримали свячення не від греко-католицького ієрарха. Надуживаючи своїм становищем, декани в таких випадках нерідко намагалися вирішити ці справи особисто. Вони, як подають документи, робили це в спосіб категоричний – просто відмовляли таким священикам у праві служіння. Під забороною від декана у 1733 р. перебував парох с. Фатівці Жуківського деканату, що був висвячений на Волощині. Комісія, яка в ту пору візитувала парафію, потвердила дії декана і, вслід за ним, вирішила: парох повинен стати перед єпископом[267]. У 1733 р. парафія с. Микуличин того ж деканату була теж

[261] Там само. – Арк. 455 зв.
[262] Там само. – Арк. 469.
[263] Там само. – Арк. 469 зв.
[264] Там само. – Арк. 479.
[265] Там само. – Арк. 455 зв.
[266] Там само. – Арк. 421.
[267] Там само. – Арк. 42 зв.

необсаджена. Перед тим служив тут о. Климент, висвячений в Угорщині, але, оскільки не мав до цієї парафії жодного усиновлення, був усунений чи "interdykowany od namiesnika"[268].

Також декани відбирали від парохів їх усиновлення і таким чином позбавляли фактичного права на парафію. Наприклад, скальський декан забрав усиновлення від пароха с. Заліся і передав іншому. Згадуваний парох був свячений у Волощині 1710 р., а усиновлення мав від Варлаама Шептицького, яке отримав уже в часі урядування Атанасія Шептицького і за нього "zapłacił słusznie"[269]. Можливо, щось тут з юридичного боку не сходилося, що й викликало такі дії декана. Долю заліського пароха розділив і парох с. Саківці Кам'янець-Подільського деканату, висвячений у Волощині 1708 р. Він мав усиновлення від Йосифа Шумлянського та Варлаама Шептицького, і обидва ці документи у нього "poodbierał przejszły o. namiesnik"[270]. Подібна історія сталася і з парохом с. Латанці Вінницького деканату. Висвячений у Волощині 1715 р., він, через о. Стоцького, декана барського, отримав усиновлення від Атанасія Шептицького, за що і заплатив. Але потім, невідомо з яких причин, той же о. декан це усиновлення в нього відібрав[271]. Близько 1733 р. заборонено служити і вікарію церкви с. Ясенів. З цього приводу ось що написано в документах: "Przy tej cerkwi bywał wikarij, ale ten teraz tam nie celebruje ani sakramentow świętych nie ministruje, bo jest z jakiejś przyczyny usunięty od celebrowania (служіння) o. Jakubowskim, namiesnikiem Horodeńskim"[272].

Урядуючи, декани іноді заходили так далеко, що своєю волею заперечували волю єпископа, легковажно обходилися з канонами церкви. У 1733 р. члени візитаційної комісії стверджують, що парох с. Цвітова Войнилівського деканату, перебуваючи під забороною ("w inhibitii był"), "odprawuje, nie uważając na inhibitie, za czyim pozwoleniem tego nie wiemy, ale podobno za namiesniczym"[273]. Цей парох, як про нього мовлять документи, "miał włosy ocięte i ze dwa roki włoczył się po zagranice"[274].

[268] Там само. – Арк. 53 зв.
[269] Там само. – Арк. 276 зв.
[270] Там само. – Арк. 347 зв.
[271] Там само. – Арк. 360 зв.
[272] Там само. – Арк. 34 зв.
[273] Там само. – Арк. 7 зв.
[274] Там само. – Арк. 7 зв.

4.5. Термін виконання уряду і його закінчення

Згідно з розпорядженням митрополита Атанасія Шептицького, у 1730 р. була проведена генеральна візитація деканатів кам'янець-подільської частини спархії, включаючи Брацлавське воєводство. На цей рік припадає кульмінація ще однієї важливої і неординарної акції, розпочатої цим ієрархом у Львівській спархії зразу після Замойського синоду та інтенсивно провадженої ним у другій половині 20-х рр. XVIII ст., — призначення по всій спархії нових деканів. Тільки у згаданому 1730 р. таких призначень сталося аж дев'ять. Тоді нових деканів отримали Городоцький, Сатанівський, Скальський, Смотрицький, Меджибізький, Кальницький, Брацлавський, Пилявецький і Соколецький деканати. У травні 1729 р. призначено нового декана у Більчецький деканат, цього року приходить новий декан і в Уманський деканат. 16 січня 1728 р. патент на деканство від Атанасія Шептицького отримує королівський декан, а два дні пізніше, 18 січня — декан бареький. У 1727 р. було призначено червоногородського і зіньківського деканів; у 1726 р. — гусятинського, вінницького і копайгородського; у 1725 р. — могилівського. Ще по одному новому деканові у східний регіон було призначено у 1720, 1721, 1723 і 1724 рр. Якщо ж тепер не брати до уваги летичівського і чигиринського деканів, роки призначення яких невідомі, а тільки роки урядування: першого — 1721–1726 і другого — 1722–1726, та ягольницького, кам'янецького та кам'янець-подільського деканів, про котрих немає жодних даних, то станом на 1730 р. у цій частині спархії був тільки один декан — немирівський, який отримав деканство до 1720 р., тобто до Замойського синоду. Йому доручили владу над деканатом 1715 р. Отож, фактично, всі без винятку декани, які у 1730 р. виконували деканський уряд у східній частині спархії, прийняли його з рук Атанасія Шептицького.

Звичайно, слід триматися думки, що декани переважно залишалися при владі до смерті. Тільки у післязамойський період правління єпископа Атанасія Шептицького принцип дожиттєвого перебування при владі, як виглядає, був дещо порушений. Така велика кількість нових деканів і в такому короткому проміжкові часу — це явище, що могло відбуватися лише на тлі таких самих масових примусових звільнень.

У деканатах галицької частини єпархії всі декани також були поставлені в позамойському часі. Матеріали візитацій за 1733 р. не дають інформації про дати призначення на уряд 14 актуальних деканів. Описи решти 11 деканатів мають дані про час призначення осіб на деканський уряд. 1720 р. був поставлений бучацький декан, 25 лютого 1721 р. – гримайлівський, 1723 р. – ягольницький, 17 лютого і 29 листопада 1724 р., відповідно, теребовельський і скалатський, 1726 р. – тернопільський, 1727 р. – дераженянський і чортківський, 1730 р. – янівський і підгаєцький. Про бережанського декана, як і про згаданих 14 інших, немає даних. Заразом, про устецького і плоскирівського деканів із числа тих 14-ти в документах зазначено, що були поставлені на деканський уряд митрополитом Атанасієм Шептицьким.

Щодо львівської частини єпархії, то там спостерігається аналогічна ситуація. Станом на 1743 р. з відомих призначень на деканство одне відбулося в 1727 р., два – в 1732 р., одне – в 1733 р. і два – в 1739 р.

Вищенаведена інформація виразно свідчить про певну кадрову політику в єпархії. Можливо, проведена Атанасієм Шептицьким перестановка персоналу в єпархії якраз і була вчинена з огляду на значимість деканського уряду і роль особи декана в цьому уряді.

Таких, котрі би тривалий час перебували на деканській посаді у період першого сорокаліття XVIII ст., відомо небагато. Є дані, що ягольницький декан о. Тома (Tomasz) Равський, язловецький декан о. Іван Медницький і стрілиський декан о. Іван Терлецький щонайменше 10 років знаходилися при деканській владі. Гримайлівський декан о. Прокопій Познанський і янівський декан о. Антоній Римбала – 12, бучацький декан о. Михайло Зарецький – 13, долинський декан о. Степан Гнатковський – 14, кулачківський декан о. Іван Андрухович і немирівський декан о. Якуб Кривуленко – 15, баський декан о. Семен Стоцький – 18 років. Ще інші двадцять деканів утримували деканську владу не менш ніж 3 9 років. Звичайно, ці дані унаочнені на підставі зафіксованих документами крайніх дат, і подані відтинки часу правління деканів можна збільшувати в обидва боки, чи в один, коли відома дата призначення на уряд. Слід також зауважити, що за перших тридцять років XVIII ст. у Коломийському деканаті змінилося не менш, як сім

деканів, а у Підгаєцькому, Рогатинському, Шаргородському, Устецькому, Вінницькому і Жуківському — не менш ніж три.

У тому часі досить рідкісним явищем є одночасне урядування однієї особи у двох чи більше деканатах. У 1707 р. о. Йосиф Скульський (Skólski) числиться деканом львівським і глиняньким[275]. Отець Іван Андрухович, що приблизно у 1700–1715 рр. був деканом кулачківським, у документах згадується також і як декан городенківський. Та в цьому випадку не обов'язково він мусив мати одночасно владу у двох деканатах. Тут могло бути подібно, як з отцем Стефаном Краковецьким, який у 1730 р. був деканом соколецьким, а перед тим – деканом кам'янецьким[276]. Документом від 20.10.1717 р., виданим в Уневі, Атанасій Шептицький призначив о. Павла Галущака деканом уманським і чигиринським[277]. Десь у 1718 р. і пізніше о. Семен Стоцький керував одночасно Барським і Вінницьким деканатами, а у 1724 р., можливо, навіть і Соколецьким[278]. Документи також подають о. Дмитра Зеленського (Zieleńskiego) як декана бучацького і завалівського та о. Василя Підруцького (Podrudzkiego), що у 1721 р. був одночасно деканом соколецьким і жуківським. У 1730 р. о. Якуб Тригубович також тримає у своїх руках два деканати – Барський і Спитківський. Однак цей другий деканат, як зазначено в документах, "ma pod dyrekcją swoją, ale bez patentu i regestru"[279]. Якщо у першій половині XVIII ст. і трапляються випадки акумуляції деканської влади в одних руках, то ненадовго. Це, радше, явище тимчасового характеру. Зовсім інакше було у другій половині згаданого століття. Тривалий час, а саме з 1753 до 1773 рр., о. Іван Левицький (Lewicki) є деканом роздільським і ходорівським, а о. Андрій Крижанівський з 1775 до 1784 рр. – деканом роздільським, ходорівським і журавненським[280], як також у 1766 р. о. Микола Білинський є одночасно деканом жидачівським і журавненським, а о. Іван Пясецький – деканом станіславівським і тисьменицьким[281].

[275] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 35.

[276] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 351 зв.

[277] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 12.

[278] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 395 зв.

[279] Там само. – Арк. 370.

[280] Liber Natorum, Copulatorum et Mortuorum... – P. 1–98.

[281] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 267.

У матеріалах візитацій під 1739 р. уперше паштовхуємося на термін "dziekan foralny". Тоді так іменувався о. Василь Смеречанський, парох щирецький[281]. Рівночасно під цією датою в названих документах знаходиться ще один вислів на означення декана: "адміністратор деканату". Там з цього приводу сказано, що 27. 02. 1739 р. митрополит призначив о. Івана Пацірського (Pacirskiego), пароха Дев'ятників, що в Бобрецькому деканаті, адміністратором Роздільського деканату[283]. У 1740 р. згаданого отця документи вже називають форальним деканом роздільським[284]. Тут необхідно зауважити, що адміністраторами тоді не називали нікого із парафіяльних священиків. Цей термін ще раніше стосувався єпископів і оце наприкінці 30-х рр. XVIII ст. його застосовують до деканів.

У 1730 р. померли ямпільський декан о. Матей Хохоновський і солотківський декан о. Михайло Худицький. Обидва виконували свій уряд до смерті, бо коли в тому ж 1730 р. проводилася візитація Ямпільського і Солотковського деканатів, то деканські посади в них були ще вакантними. До кінця своїх днів при деканському уряді перебував янівський декан о. Твардієвич, який помер десь біля 1730 р.[285], та городоцький декан о. Семен Шостакевич, що теж приблизно в той же час помер[286]. Близько 1729 р. помер о. Андрій Черченко, діючий уманський декан. Документи свідчать, що його наступник о. Діонісій Лукомський "teraz po zejściu s. p. namiesnika umańskiego patent od Atanazego Szeptuckiego 1729 r. na namiesnictwo (umańskie) otrzymał"[287]. Десь наприкінці 20-х рр. XVIII ст. помер і чинний брацлавський декан о. Якуб Станіславський. Джерела кажуть, що його наступник о. Мирон (Miron) Запченко по смерті свого попередника був перенесений єпископом до м. Брацлава, і в 1730 р. призначений на посаду декана[288]. До смерті перебував на посаді декана і о. Філіп Поморянський (Pomorzanski). Він був парохом церкви Різдва Пресвятої Богородиці в м. Копайгород та копайгородським деканом і помер коло 1726 р.[289] Також до числа деканів,

[282] НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 334.
[283] Там само. – Арк. 323.
[284] Там само. – Арк. 170.
[285] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 221–221 зв.
[286] Там само. – Арк. 262 зв.–263, 278 зв.
[287] Там само. – Арк. 331–332 зв.
[288] Там само. – Арк. 338 зв.
[289] Там само. – Арк. 498.

що утримували деканську владу до смерті, належать два уже згадувані роздільські декани: о. Іван Левицький (Lewiński) та о. Андрій Крижанівський – обидва урядували в другій половині XVIII ст.

Проте документи подають імена і тих деканів, котрі з певних причин не зуміли донести цей уряд до смерті, а змушені були визнати за собою статус екс-деканів. До таких належав о. Теодор Серватa. Він у 1733 р. уже не був деканом, а тільки звичайним парохом церкви св. Михаїла в м. Устя. Уряд устецького декана, що його обіймав у минулому, він утратив, і не так давно, бо в документах візитації згаданого року написано, що церква св. Михаїла в м. Устя нова і посвячена самим о. Теодором Серватою "kiedy był namiesnikiem"[290]. Його наступником, правдоподібно, був о. Григорій (Grzegorz) Кропивницький (Kropiwnicki), парох Святотроїцької церкви м. Устя. Також у 1733 р. документи називають і о. Івана Гнатковського "минулим" жуківським деканом. На цей час він залишався лише простим парохом с. Жуків, а жуківським деканом був о. Теодор Волкунович, парох ляцький[291]. Отець Атанасій, що став вінницьким деканом десь після 1712 р., станом на 1726 р. числився парохом Святопокровської церкви м. Вінниця та "колишнім деканом"[292]. До тих, хто був позбавлений деканської влади, належали о. Михайло Кардашевич, парох і декан меджибізький, і о. Василь Сосновський, декан вінницький.

Пояснення причин утрати деканського уряду вищезгаданими особами до певної міри дають відомості про них та характеристики, які містяться в матеріалах візитацій за 1726–1733 рр. У 1730 р. о. Михайло Кардашевич не був уже ані парохом церкви Успіння Пресвятої Богородиці в м. Меджибіж, ані меджибізьким деканом. Він, як свідчать документи, перед шлюбом своєї доньки, на заручинах, парафію, на котрій служив, "rezygnował" зятеві о. Йосифу Листецькому. Отця Листецького, як далі подають документи, Атанасій Шептицький 1730 р. висвятив "у поміч тестеві своєму", і в цьому році під час візитації згаданої церкви було зафіксовано, що о. Листецький уже згідно з записом заповіту, зробленого тестем, був на парафії парохом"[293]. Остання згадка про о. Кардашевича як

[290] Там само. – Арк. 129.
[291] Там само. – Арк. 53.
[292] Там само. – Арк. 459 зв.
[293] Там само. – Арк. 322.

декана є в документах під 1726 р. Можливо, у зв'язку з втратою парафії, як емерит, о. Кардашевич утратив право і залишатися на посаді деканській, і тоді, згідно з призначенням від 1730 р., до врядування прийшов о. Іван Прокопович, парох іншої меджибізької церкви, св. Івана Богослова. Але могли бути й інші, значно серйозніші причини, котрі не дозволяли йому далі сповняти уряд. У помітці отців-візитаторів про о. Кардашевича зазначено, що ніхто з меджибізьких міщан ані з духовенства про нього "słowa dobrego nie powiedział, tylko to, że pieniak i kłotnik", і що з його вини місцева церква аж три роки реставрується і ще не зроблена[294].

Подібні висловлювання, що показували незадовільний моральний стан особи, були і на адресу інших отців-деканів. Характеризуючи о. Івана Гнатковського, візитатори написали, що у його житті і моралі не спостерігається нічого поганого, окрім того, що "starość swoje często gorzałeczką podlewa spodziewają się że obnowysia jako orla juność jego"[295]. Ці слова, що так дотепно вжиті зі св. Письма, свідчать про почуття гумору, котре мали представники вищих кіл тодішнього духовенства. У ще більш непривабливому світлі показано о. Теодора Сервату. Про нього сказано, що "pijak znaczny i niespokojny", який "od parochij nie absentuje się, tylko często do gospody" та "w administrowaniu sakramentów świętych nie tak pilny jak w pijatyce". Крім того, додано тут також свідчення отця-декана, який казав, що "trafiało się, że dla jego (о. Serwaty) pjanstwa, bez spowiedzi umierali i więcej by ich umarło, gdyby poblizu kapłanów nie było"[296]. Коротко, але промовисто охарактеризовано о. Василя Сосновського: "Wielki niestatek i bałamut"[297]. У 1731 р. о. Павло Галущенко був парохом Святоуспенської церкви м. Гранів Кальницького деканату. Рукоположення отримав 22. 07. 1713 р. у Волощині від Гедеона, митрополита Сучавського, а згадану парафію – за презентою світлої пам'яті Адама Сенявського і "za patentem od Atanazego Szeptyckiego na namiesnictwo Umanskie"[298]. Про о. Павла Галущенка акти візитицій згаданого 1731 р. пишуть, що "sam pijak stateczny"[299]. Однак

[294] Там само. – Арк. 321 зв.–322.
[295] Там само. – Арк. 53.
[296] Там само. – Арк. 129.
[297] Там само. – Арк. 363 зв.
[298] Там само. – Арк. 329 зв.
[299] Там само. – Арк. 329 зв.

о. Діонісій Лукомський, котрий у 1729 р. був призначений уманським деканом, прийняв цей уряд по смерті свого попередника, уманського декана о. Андрія, що одночасно був парохом Святомихайлівської церкви м. Умань[300]. Тому о. Павло Галущенко втратив деканський уряд ще перед тим. Перечислені отці екс-декани, як це спостерігається, мали спільну проблему морального характеру. Можливо, це і було однією з основних причин, що примусило єпископа відмовити їм у праві на деканство. В кожному разі, о. Василь Сосновський був усунений від деканських обов'язків волею єпископа, про що можна довідатися з наступної цитати: "Namiesnikiem winnickim przez kilka lat zostawał", і з цього уряду "przez sąd biskupi rezygnować musiał"[301]. З групи названих деканів лише про о. Григорія Худинського (Chudziński) немає в документах інформації, котра би проливала світло на причину втрати деканства. Відомо тільки те, що у 1730 р. він був звичайним парохом у с. Пісочна Смотрицького деканату, до вівтаря храму котрої був посвячений у 1713 р. Варлаамом Шептицьким і, що "był przez kilka lat namiesnikiem smotryckim"[302]. Також документи подають, що 1760 р. у Жуківському деканаті екс-деканом був "osławski-delatyński paroch", та в Отининському деканаті "osławski-tłumaczycki paroch"[303].

4.6. Місця резиденції деканів

Столиці деканатів, а були це помітніші міста, розміщені переважно в центрах деканатських територій, у природний спосіб підходили для того, щоби служити властивим місцем постійного резидування деканів. Зручність комунікації між парафіянами і деканом, а також те, що місто завжди було значнішим осередком релігійного життя в околиці, промовляли за тим. Дійсність, одначе, виглядала значно інакше. Дані однієї із нижчеподаних таблиць за 1726–1733 рр. показують, що для більшості деканів, які в той час виконували уряд у галицькій і кам'янець-подільській частинах єпархії, столиці деканатів не були місцем замешкання. Так, із 54

[300] Там само. – Арк. 332 зв.
[301] Там само. – Арк. 363 зв.
[302] Там само. – Арк. 312 зв.
[303] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 8–9.

осіб, на котрих з цього приводу існує інформація, 30 служили і проживали не в столичних парафіях, а 7 узагалі навіть не були парохами власного деканату, бо душпастирювали й мешкали в інших деканатах, і 24 були столичними мешканцями. Також існують дані, що у 1729 р. жуківський декан о. Василь Ославський був парохом Делятина[304], у 1747 р. скальський декан о. Петро Чижевський – парохом кам'янецьким[305], у 1748 р. козівський декан о. Теодор Білинський – парохом Зарваниці[306]. Такий стан речей пояснюється тим, що посада декана для осіб, які сповняли цей уряд, не передбачала можливості залишатися виключно адміністраторами. Вони були також і парохами, а пов'язаність пароха з парафією в тій добі це той чинник, котрий змушував на себе зважати. І в цьому легко впевнитися, простеживши історію життя священичої династії Римбалів. Як відомо, один із представників цього роду, о. Гелофрег Римбала, у 1662 р. спеціальним документом короля Яна-Казимира отримує підтвердження права на попівство при церкві св. Миколая в Теребовлі. Цим же документом король потверджує владу на дану парафію і нащадкам згаданого отця, надаючи їм право виробляти горілку, ситити мед, ловити рибу, рубати дрова в королівських лісах Теребовельського староства, відбувати празники (ярмарки) в день св. Миколая і бути звільненими від станій, податків та інших виплат[307]. Згодом, через сімдесят років, цей священичий рід в історії

[304] А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1700 по 1772 годъ. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та, 1896. – Ч. 1. – С. 137.

[305] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 21–23.

[306] А. Мельник. Зарваниця. – 2-ге вид. – Рогатин, 1926. – С. 54–55 (автор посилається на метричну книгу прилученого до Зарваниці с. Сапів, дані котрої сягають 1719 р., де о. Теодор Білинський титулує себе "пресвітер града Зарваниці, храма Святої Тройці", або скорочено: "пресвітер Зарваницький"; на бернардинський архів у Львові і, зокрема, на книгу гродських і земських актів: Castr. Trembl. tom 71, pag. 186–187, в котрій занотовано, що згаданий Теодор Білинський мав у коломийського мечника Франциска Вільчка, колишнього власника Соколова й Роснова, суму 1186 флоринів, забезпечених на цих добрах, але 3. 02. 1748 р. Миколай на Вижицях Вижицький, архієпископ львівський, тогочасний власник цих сіл, сплатив йому цю суму, про що Теодор Білинський стверджує наступним власноручним підписом: Decanus Kozoviensis et parochus ritus graecae Zarvanicensis; крім того, автор пише, що в зарваницькій церкві по Теодорові Білинському залишилася срібна чаша з написом Theodor Bilinski 1741).

[307] Л. Городиський, І. Зінчишин. Мандрівка по Теребовлі... – С. 123–124.

презентований новими своїми членами: о. Леонтієм і о. Антонієм обидва деканії і тісно пов'язані з Теребовлею. Перший – з 1724 р. декан теребовельський і парох семенівський, другий – з 1730 р. декан янівський і парох церкви св. Миколая в Теребовлі. Ще про о. Антонія Римбалу відомо, що у XVIII ст. він перебудував згадану Святомиколаївську церкву, котра первісно виглядала досить великою мурованою спорудою з трьома банями, дві з яких криті білою бляхою, а третя, над входом, – гонтом[308], та що, згідно з його розпорядженням як настоятеля цієї церкви і декана янівського, 6 лютого 1742 р. був укладений Пом'яник теребовельської Святомиколаївської церкви[309]. Також про о. Римбалу відомо, що завдяки його турботам навколо того ж храму і цвинтаря збудовано мур з подвійною брамою та дзвіницю із сімома дзвонами, з яких один важив 22 камені (приблизно 3 ц), а біля храму – дяківню, яка початково служила для дяківської школи і карцера[310].

Подібно ситуація виглядала й у десятьох деканатах західної частини Львівської єпархії. Там тільки п'ять деканів резидували в столицях своїх деканатів, решта – не в столицях і навіть не в парафіях своїх деканатів, а в чужих, парохами яких на той час були. Про замешкання, а значить і резидування львівського декана о. Іпатія Білинського, одинадцятого в цьому списку деканів, у Львові, безпосередніх відомостей немає, але про це можна здогадатися, коли брати до уваги ті високі повинності, які він виконував. Все вищесказане оперте на інформації, взятій з таблиці списку деканів за 1739–1744 рр. – див.: Табл. 11.

[308] Там само. – С. 124.

[309] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 161.

[310] Л. Городиський, І. Зінчишин. Мандрівка по Теребовлі... – С. 124.

Таблиця 7.

Місця резидування деканів у 1758–1760 рр.

Станом на 1758 р.

Деканат	Місце резидування	Деканат	Місце резидування
1	*2*	*1*	*2*
Kołomyja (1)	Koziołków		

Станом на 1759 р.

1	*2*	*1*	*2*
Zarwanica (2)	Zborów (Nar.NMP)		

Станом на 1760 р.

1	*2*	*1*	*2*
Kołomyja (3)	Kołomyja	Smotrycz (8)	Czamian
Kosów(4)	Utoropy	Snitków (9)	Kurytowce
Kozłów (5)	Budylów	Sokolec (10)	Skazince
Ploskirów (6)	Dawidkowce	Tarnopol (11)	Tarnopol (Boż.Nar.)
Rozdol (7)	Rozwadów	Trembowl (12)	Trembowl (Wn.NMP)

1. ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 19.
2. Там само. – Арк. 23.
3. Там само. – Арк. 10.
4. Там само. – Арк. 8.
5. Там само. – Арк. 6.
6. Там само. – Арк. 14.
7. Там само. – Арк. 3.
8. Там само. – Арк. 15.
9. Там само. – Арк. 18.
10. Там само. – Арк. 16.
11. Там само. – Арк. 4.
12. Там само. – Арк. 4.

Дані таблиці свідчать, що у 1760 р. коломийський декан резидував у столиці деканату, а у 1758 р. "przeszły dziekan" коломийський не в столиці. Можливо, що парафія Козелків, де останній мешкав, тоді

навіть і не належала до Коломийського деканату[311]. У 1759 р. зарваницький декан резидував у столиці іншого деканату. Здоров, а з решти дев'яти деканів, котрі урядували в 1760 р., тільки двоє – тернопільський і теребовельський – жили в столичних містах своїх деканатів. Щодо резиденції зарваницького декана, то певдовзі вона перемістилася до столиці деканату. По смерті Іллі Білинського (син о. Теодора Білинського, пароха зарваницького, та його наступник), приблизно між 1754 і 1792 рр. зарваницьким парохом служив о. Андрій Липницький, який також був зарваницьким деканом[312]. Зарваницький декан резидував в столиці деканату й у 1799 р.[313] Змінився й осідок бережанського декана, коли після смерті зарваницького сотрудника о. Івана Лисинецького, яка настала 20. 10. 1771 р., його наступником став о. Йосиф Завальницький, крилошанин і бережанський декан[314].

На нижченаведених прикладах, узятих з матеріалів візитацій 1726–1733 рр., добре ілюструється факт залежності місця резиденції декана від місця перебування його на парафії в момент отримання патенту на деканство. Отець Атанасій був вінницьким деканом і парохом при церкві св. Покрови у Вінниці. Позбувшись деканства, він залишався на своїй парафії, і тоді, в 1726 р., резиденція вінницького декана з Вінниці переміщується до с. Низяків, парафії нового декана о. Миколая Красовського. А коли вінницьким деканом був о. Василь Сосновський, то деканською резиденцією йому

[311] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 19.

[312] А. Мельник. Зарваниця... – С. 55–56 (автор подає, що в метричних книгах він титулується, як "протопресвітер екклезіарх, офіціал Бережанський, пробощ (парох) Зарваницький, Praepositus Ecclesiae Zarvanicensis", а у "Сводній гал.-русскій літописі" о. А. Петрушевича від 1782 р. на с. 338 про нього написано: "Andrzej Lipnicki, proboszcz i dziekan Zarvanicki, obrządku grecko-katolickiego przez 22 lat. Official Brzeżański przez tyleż examinator synodalny, kapituły grecko-katolickiej Lwowskiej, najprzód kustosz, z greckiego Ecclesiarcha, potym tejże kapituły proboszcz; nakoniec wakującego biskupstwa Halickiego generalny administrator. Narodzony dnia 20. Listopada W. S. K. 1727. Usnął w Bodu dnia 13. Listopada W. L. K. 1792, wieku swego 65 roku". Він був великим благодійником Зарваниці, докупив до парафії с. Цвітова).

[313] Цим деканом був зарваницький парох о. Євстахій Липницький, про котрого так пише "Сводная гал.-русская літопис" під 1799 р. на с. 422: "Eustachius Lipnicki kanonik katedralny Lwowski, proboszcz i dziekan Zarvanicki usnął w Bogu roku Pańskiego 1799 dnia 27 Lutego, 16 Martii V. S." (А. Мельник. Зарваниця... – С. 56).

[314] А. Мельник. Зарваниця... – С. 56.

служило с. Махнівка Браїлівського деканату. Отець Іван Гнатковський, будучи деканом жуківським, резидував у с. Жуків, а о. Теодор Волкунович, теж декан жуківський, – у с. Ляцьке. Меджибізький декан о. Михайло Кардашевич під час свого урядування був парохом церкви Успення Пресвятої Богородиці у Меджибожі. Тут тоді містилася резиденція декана. З відходом його на пенсію згадана церква перейшла до рук зятя, а деканство перейняв о. Іван Прокопович, парох церкви св. Івана Богослова у Меджибожі, куди й перенеслася резиденція декана. Коли смотрицьким деканом був о. Григорій Худинський, то як декан, резидував у с. Пісочна Смотрицького деканату, а коли у 1730 р. замість нього деканом став о. Григорій Сокотинський, то резиденція перейшла в місто Збриж Скальського деканату. Резиденцією уманського декана о. Андрія Черченка була церква Успення Пресвятої Богородиці в Умані, де він був парохом, а коли помер, то перемістилася до церкви св. Михайла в Умані, де був парохом наступний уманський декан – о. Діонісій Лукомський. Сама ж осиротіла Святоуспенська церква в Умані, як свідчать візитатори, у 1730 р. ще не була обсаджена новим парохом. Отець Антоній Римбала, який у 1730 р. став янівським деканом, станом на 1733 р. був парохом Святомиколаївської церкви м. Теребовлі. Тут тоді й була резиденція янівського декана. Його попередник о. Твардієвич, який помер приблизно коло 1730 р., був парохом Святомиколаївської церкви м. Янова. І тоді там містилася резиденція янівського декана. Отець Симеон Шостакевич, який був городоцьким деканом десь перед 1730 р., резидував у м. Городку, при церкві Успення Пресвятої Богородиці, бо там була його парафія. Коли він помер і парафія перейшла до його шваґра о. Андрія Лукашевича, то резиденція декана перемістилася аж у Малі Коцюбинчики Скальського деканату.

Щонайменше тридцять років резиденція Роздільського і Ходорівського, а пізніше і Журавненського деканатів знаходилася в с. Розвадів[315]. У 1766 р. жидачівським і журавненським деканом був о. Микола Білинський, парох роздільський. Тоді резиденція цього декана, звичайно, містилася в Роздолі[316]. В цьому ж 1766 р. станіславівським і тисменицьким деканом був кукизівський парох

[315] Liber Natorum, Copulatorum et Mortuorum... – P. 1–98.

[316] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѢтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 267.

о. Іван Пясецький, котрий як декан резидував в Кукизові. Тоді він, крім деканства, виконував ще уряд судді-делегата і катедрального галицького офіціала[317]. Відомо також, що о. Іван Пясецький у 1751–1752 рр. числився звичайним парохом у Кукизові[318], а ще інший, о. Іван Пясецький, родич вищезгаданого о. Івана, 09. 08. 1751 р. значився парохом туринецьким[319]. У 1752 р. куликівським деканом був о. Василій Тарнавський, парох Святоблаговіщенської церкви м. Львова і, як у всіх інших випадках, тут теж парафія служила місцем резиденції декана[320]. Отець Яків Березницький, що 09. 08. 1751 р. є звичайним парохом руданецьким[321], у 1752 р. уже перебуває в чині декана кам'янко-струмилівського і капелана сестер-василіянок львівського конвенту[322]. Ймовірно, резиденція його як декана залишалася в Руданцях. У 1764 р. резиденцією щирецького декана о. Василя Чичкевича було с. Гопятичі, парохом котрого він на той час служив[323].

Але траплялися випадки, коли новий декан отримував не тільки деканат по іншому деканові, а і його парафію. Отець Мирон Занченко, наприклад, був висвячений 1727 р. у м. Львові і призначений до церкви св. Покрови с. Монастирське Брацлавського деканату. Коли помер брацлавський декан і парафія св. Миколая в Брацлаві, на котрій він служив, залишилася вакантною, сюди, за дозволом старости і благословенням єпископа, переходить згаданий о. Мирон, стає парохом і деканом. Подібно і королівський декан о. Василь Іваницький, котрий дев'ять років служив у Святомихайлівській церкві містечка Уланівці, коли утворився Королівський деканат, у 1727 р. перейшов до м. Королівки і обійняв посаду декана.

Парафії, в котрих служили декани і де, звичайно, резидували, не обов'язково мусили бути багатими. Якщо взяти Святомихайлівську парафію м. Язловця, де резидував о. Іван Мединський, декан язловецький, то її ніяк не можна зарахувати до багатих. Згідно з даними за 1730 р., церква там була убогою, декілька разів

[317] Там само. – С. 267.
[318] Там само. – С. 189, 192.
[319] Там само. – С. 189.
[320] Там само. – С. 192.
[321] Там само. – С. 189.
[322] Там само. – С. 192.
[323] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій... – С. 500; НМЛ. – Ркп-24. – С. 832.

обкраденою, а сама парафія мала тільки п'ять парафіян (родин)[324]. Подібно дуже убогою, як ззовні так і всередині, була церква с. Семенів Теребовельського деканату, в котрій служив теребовельський декан о. Леонтій Римбала[325].

4.7. Матеріальне забезпечення деканів

Основним і стабільним джерелом матеріальних надходжень для декана була його парафія, парохом котрої він служив. Тоді, переважно, кожна парафія мала власні ґрунти, крім того, різні потреби вірних мали ціну. Але й посада декана давала прибутки. Частина їх входила до розряду постійних та, здебільшого, прибутки ці були пригадними. Разом узяті, вони складали чималу суму, про що може свідчити і той факт, що встановлений для них рівень державних податків був удвічі вищим (у другій половині XVI ст. – 2 або 4 золоті), ніж для звичайних священиків (тоді ж – 1 або 2 золоті)[326].

Залежно від кількості парафій у деканаті, у 30-х рр. XVIII ст. декан за св. миро щороку мав зиску приблизно від 15 до 48-ми золотих, оскільки кожен парох тоді платив за св. миро по одному польському золотому. І тому в офіційних документах тих часів на означення цього окремого датку на користь декана з ряду постійних часто виступає так зване "mirowe", а також "namiesniczy dochod", як це, наприклад, можна бачити з цитати, взятої з матеріалів візитацій за 1726 р.: "Prowent za te lata (paroch cerkwi Wn. NMP miasta Medwedowka Czyhyryńskiego dekanatu) oddal do rąk o. Petra (Klimowicza) po zl. pol. 10 za wyjątkiem namiesniczego dochodu i mirowego dawal, a mira świętego nie dawano"[327].

До регулярного прибутку декана входила і сплата парафіянами чи парохом т. зв. "ревізорського" податку. На рік це приносило 2 золотих і 6 грошів від кожної парафії. Іноді ця сума подвоювалася, і тоді це викликало хвилі незадоволення серед деканального духовенства. У 1726 р. священики Летичівського деканату "uskarzali

[324] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 296.
[325] Там само. – Арк. 213.
[326] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 813.
[327] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 452.

się, że o. namiesnik na ojców komisarzów duchownych wybieral zł. pol. 2,6 teraz niedawno przed Bożym Narodzeniem deklarują onym że już komisarze nie będę jeździć... i oto uskarzają się że razy dwa do roku jeździ, a po zł. pol. 2,6 bierze co czyni do roku zł. pol. 4,12"[328]. Тягар згаданого податку для духовенства був занадто важким. Його відчували навіть ті, котрим матеріально незле поводилося. Тому деканів як винуватців того називають здирниками. В актах візитації с. Винниківці Летичівського деканату під 1726 р. написано: "... statkuje duchowny, tylko ojcy namiesnicy onych obdzierają, teraz jak był o. namiesnik, to gromada dała rewizorskiego zł. 2,6, a z osobna o. Jan dał rewizorskich zł. 1"[329]. Про прибуток декана, який містить у собі датки на миро і ревізорське у актах візитації парафії с. Дубова Летичівського деканату написано: "Na rok rewizują razy dwa – to czyni zł. pol. 4,12, a z osobna za miro święte daje duchowny zł. pol. 1, co czyni wszystkiego do roku dochodu o. namiesnikowi zł. pol. 5,12"[330]. Одначе вище в цитаті згадують про отців-комісарів і що на них збирав о. декан ревізорську данину. Тому цим прибутком декан міг ділитися і з іншими.

Гроші надходили деканові і у формі так званого "podrożnego namiesniczego" і "poklonu namiesniczego". Цей податок парохи сплачували переважно тоді, коли здавали катедратик. До прикладу, про порубенецького пароха Летичівського деканату написано, що він за 1724–1726 рр. "prowent pastyrski oddał" і окремо за кожен з тих років "dał zł. 16 z sędykowym i podrożnym namiesniczym"[331], а про залевського пароха Чигиринського деканату – що він "prowent doroczny zawsze oddawał do rąk o. Petra Medwedowskiego (Klimowicza) za każdy rok po zł. pol. kopykami 15 z swoim pokłonem namiesniczym"[332].

Немала сума грошей приходила до декана від посвячення і закладин храмів. У матеріалах візитації, які стосуються часу побудови, посвячення і оплати за посвячення церкви у с. Яківці Чигиринського деканату, читаємо: "Cerkiew zbudowana 1725 r. i tegoż roku poświęcona od o. Petra Medwedowskiego (dziekan Czyhyrynski). Dano na Pasterza

[328] Там само. – Арк. 430 зв.
[329] Там само. – Арк. 435.
[330] Там само. – Арк. 435 зв.
[331] Там само. – Арк. 439 зв.
[332] Там само. – Арк. 449 зв.

zł. pol. 20, a o. Petrowi zł. pol. 10"[333]. У 1726 р. той самий о. Петро посвячує церкву с. Каплище Чигиринського деканату і Святопреображенську церкву м. Чигирина. За посвячення першої "dano zł. pol. 20, a jemu z osobna zł. pol. 10"[334], за посвячення другої – "otrzymał zł. pol. 20"[335]. Отець-декан уманський у 1725 (1723) р. посвячує церкву в містечку Степанівка Уманського деканату і "dano od poświęcenia i od zakładzin zł. pol. 18, a z osobna jemu (o. dziekanowi) dano talera bitego zł. pol. 8"[336]. За посвячення у 1724 р. церкви с. Войтове Село о. Петро (чигиринський декан) також взяв 20 пол. зол., але в документі з приводу цієї суми міститься уточнення: "pieniędzy na Pasterza wziął zł. pol. 20"[337]. Цей о. Петро у 1725 р. посвячує Святоуспенську церкву в м. Крилові над Дніпром і знову бере за це 20 золотих. Роком пізніше, під час візитації даної парафії комісія стверджує, що ті 20 золотих, які отець-декан узяв за посвячення, "są u niego"[338]. Немирівський декан, коли закладав церкву у с. Вороновиця Немирівського деканату, то "wziął na siebie zł. pol. 14, a drugie zł. pol. 6 powinni oddać kiedy będzie poświęcono cerkiew"[339]. Як видно, із усієї суми за посвячення третина припадала деканові, дві третини – єпископові. Щодо загальної суми, яку давали за посвячення церков, то у 20-х рр. XVIII ст., орієнтовно, вона становила приблизно 30 польських золотих, хоч були і такі парафії, які платили лише 8 золотих. До останніх належали, мабуть, бідні, малолюдні парафії, як скажімо, с. Новоселиця Брайлівського деканату, яке нараховувало тоді всього-на-всього 20 людей, і коли довелося платити за посвячення церкви, то дало малу вищезгадану суму[340]. Та якою б прибутковою справою для декана не було посвячення церкви, нагода для цього випадала не так часто. Хоч необхідно пам'ятати, що перші 30 років XVIII ст. – золота доба будівництва церков у єпархії.

Покладення в храмах напрестольного антимінсу також давало деканові прибуток. У першій третині XVIII ст., оскільки тоді

[333] Там само. – Арк. 456 зв.
[334] Там само. – Арк. 455 зв.
[335] Там само. – Арк. 454.
[336] Там само. – Арк. 403.
[337] Там само. – Арк. 454.
[338] Там само. – Арк. 455.
[339] Там само. – Арк. 470.
[340] Там само. – Арк. 484 зв.

відбувався процес переходу парафій під юрисдикцію греко-католицького єпископа та велося масове будівництво нових церков, деканам часто доводилося привозити від єпископа на парафії антимінси. В окремих частинах протоколів візитацій Чигиринського, Копайгородського та Могилівського деканатів за 1726 р. подані суми грошей, які парафіяни сплатили деканам за антимінси. Хоч у згаданих документах про це прямо не сказано, існують, однак, підстави думати, що всі ці гроші могли залишатися в деканів. Наприклад, у 1725 р. копайгородський декан о. Созанський дав до церкви с. Перекоринці напрестольний антимінс, підписаний Атанасієм Шептицьким, за котрий "wziął 18 zl. pol. od gromady perekoryńskiej"[341]. В примітці до цього тексту сказано: "Lubo o. Sozanski antymins nowy dał, ale sam do swoich rąk i pieniędzy wziął zl. pol. 18"[342]. Цей о. Созанський 1725 р. взяв 18 зол. за антимінс до церкви с. Мар'янівка[343], він же взяв 9 зол. за "antymins stary" до церкви с. Курашівці[344] і 8 зол. за "za antymins Barlaama Szeptyckiego stary" до церкви с. Кривохижинці[345]. Парафія містечка Бирлинці за антимінс до своєї церкви у 1725 р. заплатила о. Філіпові, деканові копайгородському, 18 польських золотих[346], а парафія містечка Серебрія Могилівського деканату за покладений 1723 р. в церкві невідповідний антимінс, підписаний Варлаамом Шептицьким до однієї з церков Кам'янецького деканату, дала о. Стефанові Краковецькому польських золотих 12[347]. Що ж до чигиринського декана о. Петра, то він за антимінс "spalony i nie naprzystolny" від громади с. Войтове Село взяв аж 35 польських золотих[348], а декан потоцький, про що свідчать документи візитації с. Винніж за 1733 р., "i pieniędzy wziął i antymisa im (parafianom) nie przywiozł"[349].

Отримували декани від священиків плату і "за усиновлення". Звичайно, ці гроші мали йти до рук єпископа, бо тільки він міг видати документ на право служіння в єпархії священикові, висвяченому

[341] Там само. – Арк. 501.
[342] Там само. – Арк. 501.
[343] Там само. – Арк. 504 зв.
[344] Там само. – Арк. 501 зв.
[345] Там само. – Арк. 501 зв.
[346] Там само. – Арк. 503.
[347] Там само. – Арк. 510.
[348] Там само. – Арк. 454.
[349] Там само. – Арк. 100 зв.

не греко-католицьким єпископом. Але багато зі згадуваних уже священиків, помінувши єпископа, займали тоді парафії лише з благословення деканів, тож плата "за усиновлення" потрапляла до декана. Під 1730 р. акти візитації парафії с. Гринчук Кам'янець-Подільського деканату свідчать, що у місцевого пароха, висвяченого 1713 р. на Волощині, "usynowlenia żadnego niema, tylko kwit od s. p. o. Aleksieja Martyszewicza, namiesnika kamienieckiego za usynowlenie na zł. 40 które odebral, a o usynowlenie nie postaral się, tak że o. Stefan Krakowiecki wziął u niego talerów 4 obecując usynowlenie przywieść, ale i ten słowa nie spełnił, i na tym rzecz zawisła"[350]. Аналогічно і парох с. Малинівці цього ж деканату, який також був висвячений на Волощині 1713 р., за усиновлення дав вищезгадуваним деканам, відповідно, 7 і 4 талери, та бажаного документа не отримав[351]. У цьому ж дусі діє соколецький декан о. Василь Підруцький. Парох с. Крушківці Соколецького деканату, висвячений у Волощині 1711 р., станом на 1730 р. усиновлення не мав, тільки квит від згаданого декана, що "odebrał u niego pieniędzy na usynowlenie"[352].

У 20-х рр. XVIII ст. траплялося, що декан був співучасником у наданні презенти священикам. Презенти, розуміється, надавали дідичі. Коли презента підписана дідичем і деканом, а про це згадують матеріали візитацій указаних років, то останній, напевно, мав свою частку в місцевих добрах. На той час таким міг уважатися чигиринський декан о. Петро Климович. Документи візитації с. Каплище Чигиринського деканату в інформації про місцевого пароха подають, що до цієї парафії він був висвячений у 1726 р. переяславським єпископом "za prezentoю jak pana Orховського, губернатора і старости чигиринського, так і отця Петра Медведовського як декана"[353]. Далі сказано, що згаданий парох "dał za prezentu o. Petrowi 10 polskich złotych"[354]. Отож, це ще одне джерело для декана здобувати для себе кошти, тільки доступне не для багатьох.

Дозвіл на неканонічні шлюби, який давали від свого імені отці-декани, теж приносив їм вигоду. В документі під 1726 р. читаємо, що парох с. Воронівка Чигиринського деканату "kwitów nie pokazał

[350] Там само. – Арк. 348 зв.
[351] Там само. – Арк. 348 зв.–349.
[352] Там само. – Арк. 395.
[353] Там само. – Арк. 455 зв.
[354] Там само. – Арк. 455 зв.

za szluby (nickanonne) choc daje o. namiesnik i bierze za nich po 1 zl. pol."[355], а парох с. Порубинці Летичівського деканату "dal za szlub (nickanonny) kulbaka i talerów dwa i czerwony złoty.., a o. namiesnik wszystko wziął i nic oddal relity"[356]. Відомо, що декани були наділені широкими судочинними правами, а це означає, що їм надходили значні суми за судові послуги[357].

Високу платню для себе вимагали декани за похорони парохів, за шлюби священичих доньок і синів, за рекомендації кандидатам до стану духовного. Коломийський декан о. Козелковський, "u w. x. parocha nyszyńskiego wziął pięć czer. zł. i lisa za rekomendację, gdy się staral o kapłaństwo, u parocha kluczowskiego Zachariasiewicza wziął 12 talarów, dywan, za który dal (Zachariasiewicz) trzy talary bite, safian za talara, kunice, płutna moskiewskiego kilkanaście arszynów za rekomendację"[358]. Цьому деканові кожен парох мусив дати пару пнів бджіл, зимувати його худобу і т. д. Все це лютило парохів, вони нарікали на нього, кажучи: "Nas obdziera, a cudzym żonom pieniędzy daje"[359].

Намагаючись отримати від парафіян і священика те, що їм належало, декани іноді вдавалися до застосування сили своєї влади. В документах візитації парафії с. Демківці Гусятинського деканату під 1730 р. так написано: "O. namiesnik wziął antymins za to co cieeze w cerkwie i swój dochod"[360]. Безоглядним у своїх діях був і чигиринський декан о. Петро, коли йшлося про справи особистої користі. Отця Василя, пароха містечка Голов'ятин Чигиринського деканату, висвяченого в Переяславі тамтешнім єпископом у 1724 р. до с. Войтове Село, він звідти вигнав, "że mu nie dal kilkanastu złotych bo ich nie miał nic dał dla czego od prestoła rugował należytego"[361]. Приблизно в тому ж часі іншого священика, пароха містечка Боровиця Чигиринського деканату, котрого "mieszkanie porządne jak należy", згаданий декан "onego zrujnował i wziol u niego kup 10 kozackich a pol. zł. 50 nic wiadomo za co"[362]. За даними документів

[355] Там само. – Арк. 455 зв.
[356] Там само. – Арк. 439 зв.
[357] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 812–813.
[358] М. Бордун. З життя українського духовенства... – Т. 109. – Кн. 3. – С. 85.
[359] Там само. – С. 85.
[360] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 270.
[361] Там само. – Арк. 449 зв.
[362] Там само. – Арк. 456.

з 1726 р., на парафії містечка Босівка Уманського деканату протягом двох років змінилося декілька священиків з благословення уманського декана, і "za poklonem jemu danym, ale do Depozytu nic nie było"[363]. Виглядає, що декан уміло використовував ситуацію, а може сам її і спричиняв, прибутками не ділився, все залишав собі.

У цій делікатній грошовій справі не обходилося і без прикрих випадків. Парох "stolecznej cerkwi uścieckiej" о. Василь у 1781 р. свідчив, що, йдучи якось зі священиками, серед котрих був і "o. trojecki (Serwata)", вони зустрілися з деканом, який був разом із родиною, і увійшли в "gospode". Сталося так, що, як вони сіли до столу, то "się pola kaplanowi troieckiemu odwinięła". Це побачивши, "żona księdzia dziekana mówiła: "Jak wystawiasz te lisy, a lepi oddać za rewizyje, coś winien". "I gdy mu poczęła przykrzyć się o te rewizome traktując go nieuczciwemi słowy, — говорить далі о. Василь, — ten ją laską po zawoiu uderzył, co obaczywszy synowie Jan i Grzegorz księdza dziekana z parobkiem służącym skoczyli do księdza troieckiego i porwawszy go ku ziemi rzucili"[364].

4.8. Декани Львівської єпархії XVIII ст.

Про деканів як про конкретних історичних осіб, котрі здійснювали свої функції в першій половині XVIII ст., доволі широко інформується в нижчеподаних чотирьох таблицях. Ці таблиці складені на підставі матеріалів трьох різних документів. За повнотою даних вони дуже неоднорідні. Проте часто одна одну доповнюють. Це відбувається тоді, коли дані однієї таблиці часово збігаються з даними другої. В цілому, як перелік осіб деканів, так і їхні особові дані, що містяться у згаданих таблицях, є цінним матеріалом для з'ясування досі ще не відомого про декана як адміністративну одиницю в системі тогочасного церковного уряду.

Список деканів за 1700–1730 рр., оскільки базою для нього послужили акти візитацій 1726–1733 рр., звичайно, не може претендувати на вичерпність даних. До того, він увібрав у себе переважно тільки ті дані, котрі в джерелі мали лиш побіжне значення. Список лише фіксує деканів 28-ми декапатів галицької і

[363] Там само. – Арк. 400.

[364] М. Бордун. З життя українського духовенства... – Т. 109. – Кн. 3. – С. 74.

кам'янець-подільської частин епархії. Також, задля відсутності дат урядування окремих деканів, годі з певністю розмістити їх у таблиці правильно за хронологією. У списку подано 52 деканів, з них 17 уже переставлених (померлих). Слід теж мати на увазі, що в цьому, як і в інших списках, прізвища декотрих деканів можуть бути не справжніми, а такими, що походять від назв їхніх парафій, наприклад, о. Максим Корницький (з Корничів)[365], o. Piotr Medwedowski (z Medwedówki) – o. Piotr Klimowicz[366].

Таблиця 8.

Декани Львівської єпархії коло 1700–1730 рр.

Дані за 1726–1733 рр.

П. ч.	Деканат	Декани	Роки урядування
	1	*2*	*3*
1	Bar	o. Filip Semion Stocki	1709? 1708–1726
2	*Bracław*	Jakub Krywułenko****	1722
3	Bracław	Jakob Stanisławski	1725–1726
4	Buczacz	+ Dymytry Zieleński Piotr Pyszkowiecki	
5	Budyłów	o. Kosma	
6	Grodek	+ Semion Szostakiewicz	1727
7	Horodenka	+ Jan Andruchowicz	
8	Janów	+ o. Twardijewicz	zmarł około 1730/31
9	Kamieniec-Podolski	+ o. Martyszewicz Stefan Krakowiecki	1713 przed 1730
10	Kniahinicze	Hieremiasz Ostapowicz	
11	Kołaczków	+ Jan Andruchowicz o. Josaf Andrzej Borysewicz	około 1700–1715 około 1720 przed 1733
12	Kołomyja	Piotr Pistyński + Tymotej Kocowski Roman Kocowski + Stefan Lewicki + Maksym Lewicki + Stefan Kornecki Maksym Kornecki	 1720 ***

[365] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 86.

[366] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 451 зв.–452.

13	Kopajgrod	+ Filip Pomozanski o. Sozanski	1724–1725 1725–1726
14	Kosów	+ Jan Nykorowicz	
15	Międzybóż	Michał Kardaszewicz	1717–1726
16	Mohylów	+ o. Podrucki	1723
17	Niemirów	o. Jakob	1718
18	*Niemirów*	Jakub Krywulenko****	1722
19	Podhajce	Hryhory Budowiecki Bazyli Budowiecki o. Isaja	1700 1719
20	Pomożany	+ o. Tymoteusz	1713
21	Raszków	Stefan Strutyński	1713–1719
22	Rohatyn	+ o. Eustachy (Ostapowicz ?******) + Jan Terebuszka Teodor Bojanowski	
23	Smotrycz	Hryhory Chudziński	
24	Sokolec	+ Bazyli Podrudzki	1714 – po 1721
25	Szarogrod	Hryhory Bardzakowski Stefan Strutyński o. Efrem	1714 1714–1718 1718–1722
26	Uście	Semion Łukaszewicz Jan Serwata Teodor Serwata	
27	Umań	Paweł Haluszczenko (Haluszczak)* Paweł Więzbicki** + Andrzej Czerczenko	1717 1719 1723–1726
28	Winnica	o. Atanazy Semion Stocki (dzick. Barski) Bazyli Sosnowski	po 1712 po 1718 1723–1725
29	Zawałów	Heliasz Birkiewicz Dymytry Zieleński	
30	Żuków	o. Maksym + Bazyli Podrudzki Bazyli Osławski***** Jan Gnatkowski	 1721 1729

* 20. 10. 1717 р. Атанасій Шептицький в Уневі підписав документ, яким о. Павло Галущак призначався уманським і чигиринським деканом (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 12).

** 12. 02. 1719 р. Атанасій Шептицький звернувся до уманського декана о. Павла Вербицького, щоби той зібрав деканат на деканатський соборчик (Там само. – Арк. 12).

*** А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 86.

**** Немирівський і брацлавський декан о. Якуб Кривуленко пише, що на деканатському синоді, котрий проходив 24. 04. 1722 р. в Уневі, він не був присутній, і тому річний катедратик з парафій деканатів особисто привезе до Львова (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 24).

***** Петрушевич подає, що у візитаційному акті Жуківського деканату з 6. 10. 1729 р. можна прочитати, що парохом у Делятині є жуківський декан о. Василь Ославський, який був висвячений на Волощині, усиновлений митрополитом Атанасієм Шептицьким 1727 р. і запрезентований Цетнером (з Чертнець) старостою коритнецьким 1729 р. Також, що до Делятина прилучені місцевості Лоїв, Луг і Межиріччя (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1700 по 1772 годъ... – С. 137).

****** Отець Євстахій Остапович був рогатинським деканом у 1722–1723 рр. (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25).

До 1727 р. тисменецьким деканом був о. Козаповичъ, що походив із родини панів Чолганських Кожянчя (з родини Кожанів) із Тухлі[367].

Наступна таблиця містить список деканів за 1710 р. Дані стосуються усіх трьох частин єпархії, але дуже неповні, уривчасті, бо, найперше, джерелом їх походження є акт елекційного зібрання, на котрому багато деканів могли бути відсутні, а ще ці дані взяті з дещо пошкодженого оригіналу, який на цей час зберігався в архіві митрополичої капітули при церкві св. Юра у Львові[368]. В списку згадано 23 деканів із зазначенням деканатів, у яких вони адміністрували. Подано тут одну особу, що обіймала посаду віце-декана. Згадка в джерельних документах про віце-деканський уряд є дуже рідкісним явищем.

[367] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 106.

[368] Там само. – С. 48–52.

Таблиця 9.

Декани Львівської єпархії у 1710 р.

П. ч.	Деканат	Декани і роки урядування
	1	*2*
1	Bobrka***	Hryhory Podgurski
2	Brzeżany	Bazyli Ławrowicz
3	Buczacz	Dimitry Zielniski
4	Dolina	Bazyli Gnatkowski
5	Husiatyn	Teodor Łukaszewicz
6	Jazłowiec	Jan Bilecki
7	Kamieniec-Podolski	Aleksy Martyszewicz
8	Kamionka Strumiłowa	Eliasz Selepkowicz
9	Kniahyniczc i Winnica	Jeremia Ostapowicz
10	Kulików	Piotr Tarnawski (dziekan) Jerzy Stefanowicz (wicedziekan)
11	Lwów	Dionizy Sienkiewicz
12	Podhajce	Bazyli Budowiecki
13	Pomorzany	Tyristej (Tymotej) Zborowicki (Borowicki)
14	Skała i Jagielnica	Aleksander...?
15	Strzeliska	Teodor Hierych (ieromonach)
16	Szczyrzec*	Teodor Hapnowicz
17	Tarnopol	Klementy Waskiewicz
18	Trembowl	Twardiewicz
19	Uście	Jan Serwata
20	Woniłów	Jakub Zarzycki
21	Złoczów	Ignacy Maksimowicz
22	Żulkiew	Andrzej Lysianiecki ?
23	Żydaczów**	Symeon Krybrakiewicz

* Щирецькі декани: о. Теодор Гапнович (о. Теодор Гаптевич) – з поч. 20-х рр. XVIII ст. до серпня 1734 р. (І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій... – С. 499. – НМЛ. – Ркп-24. – С. 953); о. Йосип Городецький – у 1704 р. (Там само. – С. 500. – НМЛ. – Ркп-58 / 7. – Арк. 52); о. Гедеон Городецький, ігумен Деревацького васил. монастиря – з 1718 до поч. 20-х рр. XVIII ст. (Там само. – С. 500. – НМЛ. – Ркп-24. – С. 713, 723, 958); о. Захарій Стефанович – у 1737 р. (Там само. – С. 500. – НМЛ. – Ркп-24. – С. 804, 901), а помер перед 1748 р. (Там само. – С. 501. – Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України, від. рукописів, ф. (Окремі надходження). – Спр. 778. – Арк. 975); о. Василь Смеречанський – у 1753 р. (Там само. – С. 500. – НМЛ. – Ркп-24. – С. 759); о. Василь Чичкевич, парох с. Гонятичі – у 1764 р. (Там само. – С. 500. – НМЛ. – Ркп-24. – С. 832).

** Жидачівські декани: о. Андрій – у 1716 р. (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 3–9); о. Петро Зубрицький – у 1733 р. (Там само. – Арк. 27–30).

*** Бобрецький декан о. Захарій Теренчак посвятив Святовоскресенську церкву с. Лани, збудовану коштом громади у 1726 р. (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 29).

Найповніші списки деканів – у наступних двох таблицях. Перша подає назви деканатів, імена деканів, які цими деканатами керували, місця резиденцій деканів і роки їхнього деканства, котрі зберегли джерела. Цей список, як і один з двох попередніх, складений на підставі матеріалів візитацій 1726–1733 рр. Тільки, на відміну від того, тут фігурують лише актуально діючі особи, що, властиво, і викликало такий високий інформативний характер цього списку. Прізвища та імена осіб 53 деканів, які тоді перебували при уряді, та ще двох недавно померлих, уміщено в цьому списку. Найраніша дата урядування – 1720 р. В таблиці немає даних про чотирьох деканів з огляду на відсутність таких у використаному джерелі.

Таблиця 10.

Декани Львівської єпархії у 1726–1733 рр., роки їхнього уряду і місця резидування

Дані за 1726–1733 рр.

П. ч.	Деканат	Декан	Резиденція	Роки уряду
	1	*2*	*3*	*4*
1	Bar	Jakub Tryhubowicz	Bar (św. Mikołaja)	od 18. 01. 1728
2	Bilcze	Teodor Podhorecki	Bilcze (Wniebowzięcia NMP)	od 05.1729
3	Brailów	Hryhory Starożyński	Dymidówka	od 1724
4	Braslaw	Miron Zanczenko	Braslaw (św. Mikołaja)	od 1730
5	Brzezany			
6	Buczacz	Michał Zarzecki	Buczacz (św. Mikołaja)	od 1720
7	Budyłów	Kosma Lewicki	Budyłów	
8	Czeheryn	Piotr Klimowicz	Medwedówka (św. Michała Archanioła)	1722–1726

9	Czerwonogrod	Stefan Czernecki	Uścieczko Złote	od 1727
10	Czortków	Jan Bohowicki	Czortków (Wniebowsąpienia P.J.)	od 1727
11	Derazna	Jan Prokopowicz	Latyczów	od 1727
12	Dunajów	Dymytry Konczewicz	Dunajów (Narodzenia NMP)	
13	Gródek	Teodor Srokowski	Kociubyńczyki Małe (św. Mikołaja) – d-t Skalski	od 1730
14	Grzymałów	Prokopi Poznanski	Tolste (św. Jana Chrzciciela)	od 25. 02. 1721
15	Horodenka	Antoni Jakubowski	Horodenka (Wniebowzięcia NMP)	
16	Husiatyn	Jan Łukaszewicz	Husiatyn (Przemienienia Pańskiego)	od 1726
17	Jagelnica	Tomasz Rawski	Kociubińce	od 1723
18	Jaholnica			
19	Jampol	+Matej Chochonowski	Serebryja – d-t Mohylowski	do 1730/31
20	Janów	Antoni Rymbała	Trembowl (św. Mikołaja)	od 1730–6. 02. 1742**
21	Jazłowiec	Jan Medyński	Jazłowiec (św. Michała Archanioła)	od 1720
22	Kalnik	Jan Krasnolucki	Lińce	od 1730
23	Kamieniec			
24	Kamieniec-Podolski			
25	Kitajgrod	Bazyli Płoszczanski	Kamieniec-Podolski (św. Mikołaja) – d-t Kam. Podolski	
26	Kniahynicze	Jan Soraniewicz	Suhrów	
27	Kopajgrod	Maksim Fedkiewicz	Matijków	od 1726
28	Korolówka	Bazyli Iwanicki	Korolówka (Niepokalanego Poczęcia NMP)	od 16. 01. 1728
29	Kozowa	Jakub Dydycki	Kozowa (Wniebowzięcia NMP)	1721–1733

30	Latyczów	Jaków Bożeński		1721–1726
31	Międzyboż	Jan Prokopowicz	Międzyboż (św. Jana Ewangelisty)	od 1730
32	Mohylów	Konstanty Stefanowicz	Jaroszów (Wniebowzięcia NMP)	od 1725
33	Niemirów	Jakub Krywulenko (Krywujalenko)	Niemirów (św. Michała Archanioła)	od 1715
34	Piława	Matej Łaszowski	Piławce (Wniebowzięcia NMP)	od 1730
35	Płoskirów	Jan Smolański	Stużczyńce	patent od At. Szept.
36	Podhajce	Aleksi Podgurski	Podhajce (Wniebowzięcia NMP)	od 1730
37	Pomorzany	Jan Zborowicki	Pomorzany (Trójcy Świętej)	
38	Potok	Jan Podolański	Delawa	
39	Raszków	Aleksij Naliwajczenko	Kiusnycia (Kosnica)	od 1723
40	Rohatyn	Stefan Demkowicz	Rohatyn (Narodzenia NMP)	
41	Satanów	Semion Arlamowski	Iwankowce (Wniebowsąpienia PJ.)	od 1729/30
42	Skała***	Jerzy Łomikowski	Zbryż (Trójcy Świętej)	od 1728/29–30
43	Skalat	Jan Kosiewicz	Skalat (Przemienienia Pańskiego)	od 29.11.1724
44	Smotrycz	Hryhory Sokotyński	Zbryż – d-t Skalski	od 1730
45	Snitków	Jakub Tryhubowicz – dziekan Barski	Bar (św. Mikołaja)	
46	Sokolec	Stefan Krakowiecki	Kamieniec-Podolski (św. Piotra) – d-t Kam.Pod.	1730
47	Sołotkowce	–Michał Chudziński	Sołotkowce (Wniebowzięcia NMP)	do 1730
48	Szarogrod	Efrem Szeredko	Kopijówka	od 1721
49	Tarnopol	Jan Waskiewicz	Tarnopol (Bożego Narodzenia)	od 1726
50	Tłumacz	Jan Łukaszewicz	Uście (św. Mikołaja) – d-t Uścieckі	1733

51	Trembowl	Leonty Rymbała	Semenów	od 17. 02. 1724
52	Uście	Grzegorz Kropiwnicki	Uście (Trójcy Świętej)	patent od At. Szept.
53	Umań	Dionizy Łukomski	Umań (Wniebowzięcia NMP)	od 1729
54	Winnica	Mikołaj Krasowski	Niziaków	od 1726
55	Woniłów*	Jakub Zarzycki	Tomaszowce	
56	Zabłotów	Bazyli Tarnawiecki	Zabłotów (św. Michała Archanioła)	
57	Zawałów	Andrzej Tanczak	Łuka-Uście (Przem. Pań.) – d-t Uściecki	
58	Zińków	Michał Dobrylowski	Zińków (Trójcy Świętej)	od 1727
59	Żuków	Teodor Wołkunowicz	Lacke	

* Войнилівський декан о. Михайло Блонський у 1741 р. на генеральному деканатському синоді в Уневі з осібна на "сендика" сплатив 27 зол. (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 182. – Арк. 58), у 1743 р. – 33 зол. (Там само. – Арк. 59), у 1744 р. – 35 зол. (Там само. – Арк. 61), у 1745 р. – 32 зол. (Там само. – Арк. 71).

** А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 161.

*** У 1747 р. скальським деканом був о. Петро Чижевський, парох кам'янецький (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 21–23).

Таблиця, розміщена нижче, пропонує четвертий список деканів. Цей список створений за матеріалами візитацій 1739–1743 рр. і є також відносно повним. Його дані стосуються деканатів західної частини єпархії. В таблиці подано назви 13-ти деканатів і їхніх деканів на той час. Крім того, в таблиці є дані про місця резиденцій цих деканів, дати висвячення на священиків, дати призначення на деканський уряд, роки виконання цього уряду. У використаному джерелі не знайшлося відповідної інформації про деканів Куликівського, Кам'янко-Струмилівського, Поморянського і Болехівського деканатів.

Таблиця 11.

Декани Львівської єпархії у 1739–1744 рр., місця резидування, дати висвячення, дати призначення на деканський уряд, роки виконання уряду

Дані за 1739–1744 рр.

П. ч.	Деканат	Декан	Місце резидування	Дата висвячення на священика	Дата призначення на деканський уряд	Роки виконання деканського уряду
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Biały Kamień	Jakub Partykiewicz	Gliniany (Wn. NMP) wikariusz	6. 08. 1735 od At. Szept.		3. 04. v.s. 1742
2	Bobrka	Zachariasz Ferenczak	Bobrka (Objaw. Pań.)	od Bart. Szept.		10. 03. v.s. 1742
3	Dolina	Stefan Gnatkowski	Dolina (Nar. NMP)	1727 od At. Szept.	4. 05. 1727	1727 – 14. 07. v.s. 1741
4	Gliniany*	o. Tychowicz				1732
5	Kniahynicze	Jan Soraniewicz (Sohaniewicz)	Sułtów	10. 04. 1707 od Joz. Szuml.	28. 05. v.s. 1732	1732 – 23. 06. v.s. 1740
6	Lwów*	Hipatij Biliński, Z.S.B.W., Wikariusz in Spiritualibus, Oficjał Generalny Lwowski				6. 11. 1740
7	Rozdoł	Jan Pazierski (Pazirski)	Dziewiętnice d-t Bobrecki	od At. Szept.	27. 02. v.s. 1739	1739 – 19. 11. 1740
8	Sokołów	Jan Szumski	Cucołów – d-t Żydaczewski	od At. Szept.		18. 09. v.s. 1740
9	Strzeliska	Jan Terlecki	Hlibowice – d-t Bobrecki	od At. Szept.	1733	1733 – 24. 01. 1743

10	Szczyrzec	Bazyli Smereczanski	Szczyrzec (Trójcy Świętej)	26. 10. v.s. 1738 od At. Szept.		8. 12. 1739
11	Żułkiew	Stefan Protanski	Lwów (św. Mikołaja)			13. 03. 1740
12	Żurawno	Jan Zaniewicz	Żurawno	1732	1732	1732 – 8. 08. v.s. 1741
13	Żydaczów	Jan Żegalowicz	Żydaczów (Zm. PJ.)	od At. Szept.	1. 02. v.s. 1739	1739 – 15. 09. v.s. 1740

* У 1707 р. був вибраний ігуменом львівського Святоонуфріївського монастиря Йосиф Скульський (Skólski), він же був і львівським, та глинянським деканом. На акті собору того ж року його підпис стояв першим після підпису львівського єп. Йосифа Шумлянського. В тому році Йосиф Скульський видав у Святоюрській типографії перший нотний ірмологіон (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѢтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г… – С. 35).

Розділ V

Парафії

5.1. Парафіяльна мережа і матеріальні підстави парафій

Окреме згромадження вірних, очолюване їхнім духовним наставником – парохом, становить собою парафію. В системі організаційної структури єпархії вона займає найнижчу сходинку, але за своїм значенням є в ній головною і підпорядковує, та примушує служити собі всі інші структурні сили єпархії.

Українська греко-католицька Церква у всіх своїх єпархіях завжди мала дуже добре розвинену мережу парафій. Уже в XVI ст. мережа парафій східної Церкви в Україні була достатньо густою[1]. В наступних століттях процес розгалуження парафій у Церкві тривав і до появи нових парафій спричиняється ряд обставин: колонізація нових південно-східних українських земель, де, з метою душпастирської опіки та заохочення приїзду нових поселенців, у новоутворених містах і селах будувалися церкви[2]; згущення мережі сільських парафій у зв'язку з фундацією нових парафіяльних церков у давно існуючих селах, де до того часу ще не було церкви, або навіть, спорадично, другої церкви в одному селі, а також міських унаслідок зростання числа церков в декотрих давніх міських осередках[3]; як лиш протестантизм в Україні почав втрачати свою силу, а це вже було добре видно під кінець XVI ст., відібрані церкви поверталися їхнім попереднім власникам, а ті, що були зруйновані, відбудовувалися чи наново зводилися[4]; спорудження й утримання скромної,

[1] Ks. S. Nabywaniec. Diecezja Przemyska greckokatolicka w latach 1772–1795 // Premislia Christiana. – 1992–1993. – T. 5. – S. 106.

[2] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego w Polsce // Kościół w Polsce. Studia nad historią Kościoła katolickiego w Polsce / Pod red. J. Kłoczowskiego. – Kraków: Znak, 1969. – T. 2: Wieki XVI–XVIII. – S. 818.

[3] Там само. – S. 818.

[4] Там само. – S. 819–820.

зазвичай, дерев'яної церковці, і запевнення в цілому скромного забезпечення священикові та його родині не було коштовним заходом[5]; власники земель, на котрих будувалися нові церкви, мали з них певні доходи, і тому дідичі-патрони вважалися зацікавленими особами в справі закладання нових парафій[6]. Сприятливим для утворення нових українських парафій було також те, що при їхньому закладанні в місцях, котрі належали вже до інших парафій, практично, не стояла проблема з ліквідацією прав давньої материнської парафіяльної церкви, як у латинській Церкві[7]. В тій ситуації, за необхідності, вистачало волі власника-патрона, котрий своїм підданим, що стали вірними нової парафії, просто заборонив відвідувати богослужіння в інших церквах і зобов'язував віддавати належні доходи новому, власному парохові. До особистої і господарчої залежності підданих від пана, як можна бачити, долучалися ще парафіяльні узи, котрі, через впровадження патроном парафіяльного примусу, мали служити панам-феодалам додатковим засобом для об'єднання підвладних. Властиво, цей останній чинник, правдоподібно, в багатьох випадках був істотним моментом при закладанні нових парафій місцевими можновладцями[8]. Немаловажним для множення кількості українських парафій була й майже повна відсутність зацікавленості єпархіальною владою умовами їхніх фундацій. Участь владики у творенні нової парафії тоді фактично зводилася до підписання ним атимінсу[9].

До перелічених факторів, які сприяли розвиткові мережі парафій, у XVII–XVIII ст. додалися нові. Так, у випадку наявності вірних двох віровизнань (православні і греко-католики) часто траплялося, що, коли парафіяльна церква була православною (бо знаходилася під протекторатом православного пана або прихильного до православних протестанта), а до тієї парафії належали піддані пана греко-

[5] Там само. – S. 820.

[6] Там само. – S. 820.

[7] Там згадану перепону треба було усунути шляхом переговорів з парохом материнської церкви за участю єпархіальної влади. При цьому даному парохові платилося відшкодування чи запевнялося йому доходи від новоутвореної парафії (Там само. – S. 822).

[8] Там само. – S. 822.

[9] Натомість, у латинській Церкві єпископ міг не дозволити утворення нової парафії, якщо її майновий стан не гарантував відповідного забезпечення пароха і належного функціонування парафії (Там само. – S. 823).

католика, то останній для них фундував нову парафіяльну уніатську церкву[10]. Бували, звичайно, випадки протилежні[11]. Нерідко, зокрема у XVIII ст., землевласники, що були римо-католиками, теж фундували уніатські церкви. І чинили це не тільки з огляду на релігійні потреби своїх підданих, але і з власних причин (побудова нової церкви обходилася дешевше, ніж костелу)[12].

Були так само і фактори, що перешкоджали процесові росту парафій. Наприклад, у другій половині XVI ст., поширюючись по Україні, протестантизм у місцях свого найбільшого впливу завдав парафіяльній структурі значної шкоди[13]. Механізм нищення був простий: патрони церков (православні чи католики), перейшовши на протестантизм, переважно розоряли або ліквідовували церкви, залишали їх необсадженими чи перетворювали на молитовні доми[14]. Серед тих, котрі в той час від протестантської шляхти зазнали втрат, була і Львівська єпархія[15]. В часи козацьких воєн, як і взагалі в період "Руїни", теж зруйновано дуже багато парафій. Пізніше, зокрема у XVIII ст., на шляху утворення парафій з'являються нові гальмівні чинники. Найперше, парафія помалу перестає бути об'єктом матеріальної зацікавленості панів-феодалів, оскільки крок за кроком скасовуються такі симоніїні практики, як продаж презент чи збір від парохів чиншів і данин[16]. Відтак, єпископи поступово починають дбати, щоби нові фундації гарантували належне

[10] Там само. – S. 928.

[11] В м-ку Сміловичі (у Вітебському воєводстві), що належало двом панам, які були різних віровизнань, в одній церкві відправляли богослужіння почергово "tygodniami" уніатський і православний священики. Щоби покласти край конфліктам, один із власників, Маркіян Огінський, крайчий коронний у 1668 р. збудував (вифундував) окрему православну церкву (Там само. – S. 928–929).

[12] У фундаційному документі грудівської парафії з 1756 р. фундатором обумовлено таке: пресвітер повинен також відправляти Службу Божу в свята римські і чекати зі службою на нього і його сукцесорів до 11 години (Там само. – S. 928–929).

[13] Згідно з інформацією Скарги з 1597 р. (Synod brzeski, RIB, t. 19, kol. 213), протестанти-шляхтичі "в самому Новогрудському воєводстві, про що існують відомості, 650 (вважається, що дане число під впливом тодішніх полемічних настроїв значно перебільшене) церков і Службу Божу в них спустошили" (Там само. – S. 820).

[14] Там само. – S. 820.

[15] Там само. – S. 820.

[16] Там само. – S. 929.

утримання парохові та його родині, що, своєю чергою, підносить рівень витрат, пов'язаних із закладанням нових парафій[17]. Тоді щораз більше замислюються над питанням підняття морального та інтелектуального рівня парафіяльного духовенства та його ваги в суспільстві. І одним із засобів для осягнення такої цілі вважалося, властиво, запевнення для них гідного існування. Звідси і вимоги: висвячувати тільки одного пароха для однієї парафії, або навіть з'єднувати декілька скромних парафіяльних бенефіцій для одного пароха. Обидва ці постулати, зокрема перший, були суттєво зреалізовані і таким чином спричинили зникнення вже існуючих парафій[18].

Тими, хто безпосередньо був зацікавлений у зведенні церков та заснуванні нових парафій, були спільноти вірних. Вони потребували священика й церкви, щоби вдовольняти свої духовні потреби. Посідачі маєтків, зокрема, коли не вважав себе сповідником православ'я, не обов'язково мусив причинятися до заснування нової парафії. Сама сільська чи міська громада будувала приватним коштом з його дозволу церкву і лише просила у нього поля для священика або надавала останньому своє, що відтак власник потверджував. А чинив він це охоче, бо надавані ґрунти найчастіше були пустирями або дотепер ще невживаною землею[19]. Іноді на фундацію нової парафіяльної церкви були здатні спромогтися навіть поодинокі вірні[20]. Нерідко в місцевостях, де раніше не існувало нових парафій, вони утворювалися з почину і старання осіб, котрі самі хотіли залишитися в них на майбутнє парохами[21]. Часом до закладення парафії доходило за спільною ініціативою кандидата на пароха і вірних[22]. Задоволено дивилися на ріст числа парафіяльних церков владики єпархій, і не лише тому, що росла слава Божа й вірні мали кращу душпастирську опіку, але й, що утворення нових парафій примножувало їхні доходи з катедратика і ін.[23]

З матеріалів візитацій відомо, що у 1733–1744 рр. на території львівської частини єпархії діяв 31 деканат. Кількість парафій, які

[17] Там само. – S. 929.
[18] Там само. – S. 929–930.
[19] Там само. – S. 820–821.
[20] Там само. – S. 821.
[21] Там само. – S. 821.
[22] Там само. – S. 821.
[23] Там само. – S. 822.

вони об'єднували, становила 861[24]. З огляду на джерела інформації, не можна твердо сказати, що ці дані, як і інші, на котрі існує можливість тут посилатися, вичерпно повні. Попри це, їх цілком вистачає, щоби зробити певні порівняння та дійти важливих висновків. Якщо у 1701 р. львівська частина єпархії мала 798 парафій[25], то це означає, що протягом перших сорока років XVIII ст. кількість парафій у ній зросла на 8% (щонайменше 63 парафії). Іншими словами, річний приріст становив 1,5 парафії. В часі між 1733–1744 (861 парафія) і 1747 рр. (914 парафій)[26], число парафій тут збільшилося ще на 53 одиниці. Таким чином, у першій половині XVIII ст. на цій території з'явилося, як мінімум, 116 нових парафій і майже половина з них – за останні п'ятнадцять років цього етапу.

У галицькій частині єпархії процес утворення нових парафій проходив значно повільніше. Якщо у 1701 р. тут було 484 парафії[27], а у 1747 р. – 506[28], то загальний приріст за цей період не перевищував 4,5% (22 парафії) або 0,5 парафії щорічно[29].

[24] Національний музей у Львові (далі – НМЛ), відділ рукописів та стародруків, фонд "Рукописи латинські". – Ркл-11 (Візитація генеральна, 1726–1733 рр.). – Арк. 1–514 зв.; Національний музей у Львові (далі – НМЛ), відділ рукописів та стародруків, фонд "Рукописи латинські". – Ркл-17 (Візитація генеральна, 1739–1744 рр.). – Арк. 1–500 зв.

[25] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 1040.

[26] Центральний державний історичний архів (далі – ЦДІА) України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 1–15.

[27] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 1040.

[28] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 1–15.

[29] Коли в східних районах України стало безпечніше проживати, туди із західних її околиць почали приїздити люди, іноді навіть цілими парафіями. Парох с. Гуменці Кам'янецького д-ту, що приблизно від 1724 р. перебував на згаданій парафії, як подають документи, був рукоположений на священика єп. Йосифом Шумлянським 1698 р. і призначений до с. Довге Устецького д-ту, але "stamtąd jak w pokoj stanął, Pan ludziej zabrał i Duchownego w te Kraje" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 317). З актів візитацій дізнаємося ще про ряд парафій, котрі припинили існування в західній, центральній та східній частинах єпархії з причини міграції населення, викликаної, головним чином, важкими умовами життя. Так у 1730 р. прийшов до с. Клебань Брацлавського д-ту о. Іван Калішик, якого у 1715 р. висвятив луцький єпископ Йосиф Виговський, на той час Адміністратор Львівської єпархії, і скерував на парафію до с. Бубнівка Тернопільського д-ту, котрої "cerkiew że lasu i ludziej na parochij nie stało, zaniechać musiał" (Там само. – Арк. 338); У 1730 р. до с. Следі Могилівського д-ту прийшов о. Семен Козловський, якого в Уневі 26. 03. 1719 р. висвятив Атанасій Шептицький до с. Грабівки Калуського д-ту, але "stamtąd że się ludzie rozejszli, Pan krzywdę czynił, dla tego za wiadomiścią Epp-ką ustąpić musiał,

Кам'янець-подільська частина єпархії у 1726–1730 рр. нараховувала 905 парафій[30], а станом на 1747 р. число їх становило 1106 (без даних про кількість парафій Комаргородського, Рашківського і Уманського деканатів)[31]. Приблизно за двадцять років вищезазначеного періоду в цій частині єпархії постало понад 200 парафій

tu przy tej cerkwi dopiero od kilka niedziel jak nastał" (Там само. – Арк. 381–381 зв.). У 1726 р. прибув до с. Степанки Копайгородського д-ту о. Іван Лозинський, котрого Ат. Шепт. у 1720 р. висвятив до с. Звягель Скальського д-ту, тільки "stamtąd, że poodbieraną do inszego Państwa grónta, ludzie się rozejszli, i on pojść musiał, tu przy tej cerkwi... od lat 4 zostaje" (Там само. – Арк. 385 зв.). У 1726 р. прибув до с. Ділів Браїлівського д-ту о. Іван Терлецький, який 1721 р. в Уневі був висвячений Ат. Шепт. до с. Чабанівки Кам'янецького д-ту, та "że się ludzie rozejszli, i on stamtąd za wiadomością officialsko ustąpił" (Там само. – Арк. 367). Дані від 1730 р. повідомляють, що: до с. Потік (св. Ів. Богосл.) Браїлівського д-ту прибув о. Павло Семенович, висвячений 1728 р. Ат. Шепт. до с. Пітовець Браїлівського д-ту, та що "tam ludzie się rozejszli, i on ustąpił" (Там само. – Арк. 366–366 зв.); у с. Івашківці Соколецького д-ту перебував парох о. Василь Самсонський, якого в Уневі 07. 03. 1721 р. висвятив Ат. Шепт. до с. Песці Соколецького д-ту, але "stamtąd ludzie się rozejszli, i on ustąpić musiał, tu przy tej cerkwi za toż Prezentą, bo jedno Państwo" (Там само. – Арк. 394); в с. Загінці Зіньківського д-ту був парох о. Михайло Пляскотович, якого в 1729 р. висвятив Ат. Шепт. до с. Літинки, але "że tam Państwo zamieszało się, ludzie się rozejszli, tedy Duchowny ustąpić musiał, przy tej cerkwi w tym roku do czasu nastał" (Там само. – Арк. 300 зв.); в с. Дубовець Немирівського д-ту був парох о. Яків Баєвський, якого 1728 р. в Уневі висвятив Ат. Шепт. до с. Остолопова Немирівського д-ту, але "tam przez pomieszanie Panów nie dostąpił, ludzie się rozejszły, cerkiew spusztoszała, dla tego tu przy tej cerkwi od początku kapłaństwa swego za Prawem należytym zostaje" (Там само. – Арк. 358); в с. Вербка Немирівського д-ту церква не мала священика, бо хоч "Duchownych było wiele, żaden do roku się nie utrzymał, bo ludziej niemasz, kilka ich jest ale nie dobrych" (Там само. – Арк. 358); в м-ку М'ясківка Рашківського д-ту, де була давно збудована мурована церква, не було священика, "bo i ludziej pusto" (Там само. – Арк. 376); в м. Вінниці (Покр. Пр. Богор.) був "Duchowny o. Michał Olszewski za granico w Wołoszczyznie r. 1724 konsekrowany. Usynowłenije od At. Szept. r. 1725 sam będąc w Uniowie 04. 07. do cerkwi wsi Sełyska, Nam-wa Braiłowskiego otrzymał, a gdy te wioskę zakonnicy Poczajowskie odebrali, onemu za parochie podziękowali, skąd ustąpiwszy, tu przy tej cerkwi test jego do czasu na parochij rezydować mu pozwolił" (Там само. – Арк. 359); у 1718 р. о. Василь Балицький в Рожищах був рукоположений єп. Йосифом Виговським до с. Оприлівці Луцької єпархії, але звідти "przez ruine, że grad głod uczynił i ludzie się rozejszli, i on ustąpić musiał" (Там само. – Арк. 370 зв.). В с. Полониця Глинянського д-ту у 1742 р. було "parochian 10, bo pouchodzili drudzy na Podole, dusz do spowiedzi może bydz 50" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 217).

[30] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.

[31] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 1–15.

(зросло на 22,2%) і це вказує на те, що тут набагато інтенсивніше, ніж в інших регіонах єпархії розвивалася мережа парафій[32].

Не беручи до уваги парафії на території Брацлавського воєводства (тоді вони входили до складу Митрополичої єпархії), кам'янець-подільська частина у 1760 р. налічувала 945 парафій[33], а у 1747 р.,

[32] Основною причиною такого росту парафій у цьому регіоні було, звичайно, утворення нових поселень. Факти появи нових сіл у 20-х – початку 30-х рр. XVIII ст. зафіксовано і в актах візитацій згаданих років. Джерела подають, що тоді постали такі села, як: Нове Село (церква збудована 1726 р. на "nowym fundamencie, bo i wieś tam nie bywała nie tylko cerkiew") – Солобківського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 308); Газбіївка (там "i wieś i cerkiew teraz recenter w 1730 r. wystawiona") – Ямпільського (там само. – Арк. 376 зв.); Хрустова (в це село "1726 r. przyszedł (paroch) z ludzmi z pod Turek"), Загнітків (в це село "1726 r. przyszedł (paroch) z ludzmi z pod Turczyny"), Клембівка ("w tej wsi o. Teodor wołoszyn przyszedł z Soroki z ludzmi 20 na tę strone 1726 r. i zaraz cerkiew tegoż roku ludzie zbudowali i poświęcił W. O. Alexej Kosnicki (декан Рашківський) на Покров Пр. Богор."), Шершинці ("w tej wsi... o. Jan lubo wołoszyn ale usynowłenije ma 1723 r... cerkiew niedawno stanęła którą poświęcał niedawno W. O. Aleksiej Namiesnik Raszkowski... Duchownego mieszkanie słabo a to że niedawno zza Dniestru ludzie zebrawszy się i Duchownego wziąwszy z sobą przeszli na tę stroną"), Підоймина (в тому селі церква збудована 1729 р., ...парох "o. Teodor Dymitrewicz za granico w Wołoszczyznie r. 1727 konsekrowany, na te miejsce z Wołoszczyzny z ludzmi na Słobode przyszedł i cerkiew de nova radice za pozwoleniem Pańskim wystawili"), Трибусівка (парох цього села "o. Alexander Ambrofij, w Wołoszczyznie się rodził, tam się postanowił i poświęcił, z tamtąd przez dolegliwość z ludzmi tu przeszedł w tym r. 1730 o św. Michale przy tej cerkwi nastał"), Молокіш Новий (в тому селі церква збудована 1729 р., ...парох "o. Andrzej Makowej za Granico w Jasach r. 1728 poświęcony, tam się w Wołoszczyznie rodził, tam się i postanowił, z tamtąd przez zdzierstwa wielkie z ludzmi na te strone Dniestru r. 1729 przeszedł") – Рашківського (там само. – Арк. 493 зв., 493 зв., 494 і 495 зв., 494 зв., 375, 375 зв., 373 зв.); Кривохижинці ("w tej wsi... w cerkwi jeszcze także chudo bo niedawno poczeli się schodzić ludzie i cerkiew zbudowana 1723 r. a dopiro 1726 r. poświęcona dano od niej zł. 16"), Котюжани ("w tej wsi... (станом на 1726 р.) parochia słaba ludziej 20, Słoboda, dopiro zbierają się") – Копайгородського (там само. – Арк. 501 зв., 505 зв.); Кукавка ("w tej wsi... (станом на 1726 р.) parochia dużo uboga ludziej 24 i to ubogie, dzwona niemasz tylko deszczka, ex quo jeszcze dopiro zbierają się") – Могилівського (там само. – Арк. 510); Острівчани (1730 р. в цьому селі був парох о. Теодор Масловський "za Granicą w Wołoszczyznie poświęcony r. 1723, tam był na parochji półtora roku, tu ze wszystkiemi parochianami swemi na te strone r. 1725 wyszedł, przy tej parochji za prezentą pana...", а місцева церква станом на 1730 р. мала тридцять років) – Кам'янець-Подільського (там само. – Арк. 349 зв.); м-ко Тальне (у 1726 р. церква цієї парафії бідно виглядала, бо "dopiro ludzie zbierają się i cerkiew niedawno poświęcał o. Namiesnik Umański od niej dano talera bitego") – Уманського д-ту (там само. – Арк. 402).

[33] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 1–24.

якщо теж не враховувати Брацлавські парафії, 820[34]. Різниця становила 125, і це були ті парафії, які постали за тринадцять років. Бачимо збільшення на 15,2%. Галицька частина єпархії за цей час зросла на 76 парафій або на 15% (506 парафій у 1747 р. і 582 – у 1760 р.) та на 84 парафії або 9% (914 парафій у 1747 р. і 998 – у 1760 р.) львівська, при умові, що кількість парафій Львівського, Золочівського і Журавненського деканатів у 1760 р. була така ж, як у 1747 р.

У межах кам'янець-подільської частини єпархії, включаючи Брацлавське воєводство, з 1747 р. (1106 парафій, без даних про кількість парафій Комаргородського, Рашківського і Уманського деканатів) до 1750 р. (1364 парафії, в тому числі 45 парафій Комаргородського, 35 – Рашківського і 58 – Уманського деканатів) з'явилося 258 нових парафій, з 1750 р. до 1751 р. (1403 парафії) 39, з 1751 р. до 1752 р. (1453 парафії) – 50 нових парафій. На частку Брацлавського воєводства з 1750 р. (501 парафія, без даних про кількість парафій Животівського деканату, котрий у 1749 р. нараховував 33 парафії) до 1751 р. (529 парафій) припадало 28, з 1751 р. до 1752 р. (571 парафія) – 42[35]. Бачимо, що за час першого п'ятнадцятиліття другої половини XVIII ст. (1749–1764 рр.) в межах Брацлавського воєводства з'явилося 252 нові парафії, а протягом наступних восьми років (1764–1772 рр.) ще 119[36].

З 1752 р. (882 парафії) до 1753 р. (894 парафії) в кам'янець-подільській частині єпархії (без Брацлавського воєводства) додалося 12 парафій, з 1753 до 1754 рр. (903 парафії) – 9, з 1754 до 1755 рр. (907 парафій) – 4[37].

За час від 1747 р. до 1748 р. (918 парафій) мережа парафій львівської частини єпархії збільшилася на 4 одиниці, від 1748 р. до 1749 р. (934 парафії, при умові, що Львівський деканат нараховував стільки ж парафій, як у 1748 р.) – на 16, від 1749 р. до 1750 р. (959 парафій) – на 25, від 1750 р. до 1751 р. (982 парафії) – на 23, від 1751 р. до 1752 р. (984 парафії) – на 2, від 1752 р. до 1753 р. (986 парафій) – на 2, від 1753 р. до 1754 р. (988 парафій) – на 2, від 1754 р. до 1755 р. (989 парафій) – на 1[38].

[34] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 1–15.
[35] Там само. – Арк. 1–15.
[36] L. Bieńkowski. Organizacja Kościoła wschodniego... – S. 1036–1037.
[37] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 1–15.
[38] Там само. – Арк. 1–15.

Число парафій галицької частини єпархії за час від 1747 р. до 1748 р. (513 парафій) зросло на 7 одиниць, від 1748 р. до 1749 р. (512 парафій, при умові, що Косівський деканат нараховував стільки ж парафій, як у 1748 р.) зменшилося на 1 одиницю, від 1749 р. до 1750 р. (540 парафій, при умові, що Городенківський, Кулачківський і Жуківський деканати нараховували стільки ж парафій, як у 1749 р.) зросло на 28 одиниць, від 1750 р. до 1751 р. (498 парафій) зменшилося на 42 одиниці, від 1751 р. до 1752 р. (564 парафії) зросло на 66 одиниць, від 1752 р. до 1753 р. (569 парафій) – на 5, від 1753 р. до 1754 р. (570 парафій) – на 1, від 1754 р. до 1755 р. (575 парафій) – на 5[39].

Упродовж наступних дванадцяти років після 1760 р. львівська частина єпархії втратила 20 парафій, а галицька – набула 7. 1772 р. для кам'янець-подільської частини єпархії приніс великі втрати. Число її парафій зменшилося до 190. Проте в тих деканатах, території котрих повністю розташувались праворуч від Збруча, число парафій, хоч мінімально, але зростало. Так, від 1760 до 1772 рр. кількість парафій Червоногородського і Ягольницького деканатів збільшилася на 1 одиницю, а Більчецького – не змінилася[40].

Як показують документи матеріалів візитацій 1739–1744 рр.[41], тоді в межах львівської частини єпархії існували парафії, до котрих були приписані одне або декілька сіл. У Львівському деканаті таких парафій було 13, у Жидачівському – 5, у Долинському і Княгининському – по 3, в Куликівському і Бобрецькому – по 2, в Болехівському, Стрілиському, Щирецькому і Жовківському – по 1. При цьому нерідко траплялося, що села, які давали назву парафіям, налічували менше мешканців, ніж ті, котрі до них приєднувалися. Так, у бранецькій парафії Бобрецького деканату Бранці мали 15 родин, а приналежні до парафії Загірні Бранці – 20, Чижичі – 15[42]; в молотівській парафії Княгининського деканату Молотів мав 12 родин, а приналежні Димидів – 30, Вікшиці – 20 та Перелом і Букавина – 40[43]. У домажирській парафії Львівського деканату Домажир мав

[39] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 4б. – Спр. 244. – Арк. 1–15.

[40] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 5. – Арк. 1–24; ЦДІА України у Львові. – Ф.201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 36–49.

[41] НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 1–500 зв.

[42] Там само. – Арк. 285 зв.

[43] Там само. – Арк. 379 зв.

3 родини, а приналежне Зелове – 15[44]; в малечковицькій парафії того ж деканату Малечковичі – 8 родин, а приналежні Нагоряни 15[45]; у наваріївській парафії того ж деканату Наварія – 6 родин, а приналежні Годовичі – 14, Басів – 2[46]. В іванівецькій парафії Жидачівського деканату Іванівці мали 12 родин, а приналежні Туради 32[47]; в яйковецькій парафії того ж деканату Яйківці – 10 родин, а приналежна Жирава – 18[48]; в облазницькій парафії того ж деканату Облазниця – 10 родин, а приналежне Нове Село – 20[49].

В офіційних документах другої половини 20-х рр. XVIII ст. натрапляємо на факти класифікування парафій за рівнем їх матеріального стану. Критерієм визначення цього рівня, головним чином, уважалося число вірних у парафії. Наприклад, "дуже доброю" парафією вважалася Пилява (Покрова Пр. Богородиці) Летичівського деканату, котра параховувала 100 дворів[50]. До категорії "добрих" парафій однаково віднесені ті, котрі мали по 100 (м. Браїлів (Успення Пр. Богородиці) однойменного деканату, села Худоліївка і Воропівка – Чигиринського)[51], чи по 80 дворів (м. Копайгород однойменного деканату)[52], а також ті, що мали по 50 (села Йовтушків, Слобідка і Радівці Баського деканату, с. Микулинці – Браїлівського, с. Бахтин – Копайгородського)[53]. "Середніми" парафіями вважалися такі, що мали 40 (с. Почапинці Браїлівського деканату)[54], 45 (с. Горбасів Летичівського деканату)[55], а навіть 60 дворів (м. Виніж Копайгородського деканату)[56]. "Слабими" парафіями називалися ті, що складалися з 12 (с. Татаринца Копайгородського деканату)[57] і 20

[44] Там само. – Арк. 39.
[45] Там само. – Арк. 60.
[46] Там само. – Арк. 59.
[47] Там само. – Арк. 390 зв.
[48] Там само. – Арк. 401.
[49] Там само. – Арк. 402.
[50] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 442.
[51] Там само. – Арк. 485 зв., 457, 455 зв.
[52] Там само. – Арк. 498.
[53] Там само. – Арк. 427 зв., 429 зв., 484, 507. Про с. Бахтин записано, що "Parochia nie zła, ludziej 50 z drugimi przydatkami i parochiami to jest: w Bachtynku Małym i Woronach".
[54] Там само. – Арк. 485.
[55] Там само. – Арк. 445 зв., тут читаємо: "Parochia równa, ludziej 45".
[56] Там само. – Арк. 500 зв.
[57] Там само. – Арк. 502.

дворів (с. Ліпчани Могилівського деканату)[58], хоч до них належали с. Клітища Летичівського деканату, котре налічувало 40 дворів,[59] та с. Куманівці того ж деканату, що мало таких 48[60]. "Худою" парафією іменувалося с. Курашівці Копайгородського деканату з числом дворів 25[61], "убогою" – м-ко Озаринці Могилівського деканату (чис. двор. 30)[62], с. Суботівка того ж деканату (чис. двор. 20)[63], "дуже убогою" – с. Кукавка Могилівського деканату (чис. двор. 24)[64], "дуже слабою" – м-ко Скибинці Умансько-Шаргородського деканату[65], "малою" – села Баришинці і Воєводчинці Могилівського деканату (обидві з чис. двор. 20)[66], "великою" – с. Новоселиця Чигиринського деканату, м. Рашків (Возн. Господнього) Рашківського деканату[67]. Коли парафія з числом дворів 40 віднесена до ряду середніх, а парафія з числом дворів 48 – до слабих, то, крім кількості мирян, існували ще інші фактори, які визначали матеріальну спроможність останньої.

Акти візитацій за 1726–1734 рр. подають тип (місто, містечко, село) кожного поселення, яке знаходилося в територіальних межах шістдесяти семи тодішніх деканатів єпархії. Переважно це були села, але також практично кожен деканат у своїх границях мав міста й містечка.

Останні своєю кількістю в деканатах іноді дуже різнилися[68]. Деканати на сході у 1726 р. складалися майже цілковито з

[58] Там само. – Арк. 512, тут читаємо: "Parochia słaba, ludziej 20".
[59] Там само. – Арк. 438, тут читаємо: "Parochia słaba, ludziej parochian 40".
[60] Там само. – Арк. 441 зв.
[61] Там само. – Арк. 501 зв.
[62] Там само. – Арк. 513 зв.
[63] Там само. – Арк. 511.
[64] Там само. – Арк. 510.
[65] Там само. – Арк. 406.
[66] Там само. – Арк. 513, 513.
[67] Там само. – Арк. 452 зв., 492 зв.
[68] З актів візитацій 1726–1734 рр. (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–514 зв.) знаємо, що міськими і містечковими парафіями Львівської єпархії 1732–1734 рр. були парафії таких населених пунктів: м. Войнилів (св. Мик., Різд. Пр. Богор., Різд. Хр., церква до Пробоства приналежна) – однойменного д-ту; м. Городенка (Усп. Пр. Богор., Різд. Пр. Богор., св. Мик., Усік. Чесн. Гол. Ів. Хрест., Преобр. Госп., Воскр. Хр., св. Мих., св. Юрія, Воздв. Ч. Х. Госп.), м-ко Михальче (св. Мик.) – Городенківського д-ту; м-ко Гвіздець (прор. Іллі, Благов. Пр. Богор., недобудована церква), м-ко Кам'янка Велика (св. Мих., св. Мик., Покр. Пр. Богор.) – Жуківського д-ту; м. Козова (Усп. Пр. Богор., св. Мих., Стріт. Госп.) – однойменного д-ту; м. Заболотів

міст та містечок, котрі в собі тоді акумулювали переважно все

(св. Мих., Собора Пр. Богор.) – однойменного д-ту; м. Потік (св. Мих., Пр. Тр., недобудована церква), м. Монастирище (Введ. в храм Пр. Богор., Різд. Пр. Богор., Воздв. Ч. Х. Госп.), м-ко Бариш (Усп. Пр. Богор., св. Мих., Возн. Госп.) – Потоцького д-ту; м. Рогатин (Різд. Пр. Богор., Св. Духа, св. Юрія, св. Мик.), м-ко Фірлеїв (Св. Духа), м. Бурштин (Воздв. Ч. Х. Госп., Воскр. Хр.), м. Стратин (Різд. Пр. Богор., св. Олексія), м-ко Підгороддя (св. Ів. Хрест.) – Рогатинського д-ту; м-ко Вишневець (Різд. Пр. Богор., св. Мик.), м-ко Золотники (Воскр. Хр.) – Будилівського д-ту; м. Устя (Пр. Тр., Собора Пр. Богор., св. Мих., св. Мик.), м-ко Горожанка (св. Мик., Усп. Пр. Богор.), м. Маріампіль (Воздв. Ч. Х. Госп., св. Мик.) – Устецького д-ту; м. Княгиничі (Воскр. Хр.), м. Зорів (св. Дмитр.), м-ко Букачівці (Різд. Хр.), м-ко Ходорів (свв. Косьми і Дам'яна) – Княгининського д-ту; м. Поморяни (Пр. Тр., Різд. Хр.) – Поморянського д-ту; м-ко Дунаїв (Різд. Пр. Богор., Преобр. Госп., св. Параск.), м-ко Козлів (св. Мик., Возн. Госп., св. Дмитр.) – Дунаївського д-ту; м. Завалів (св. Мих., св. Юрія), м-ко Підвисоке (св. Мих.) – Завалівського д-ту; м. Плоскирів (Різд. Пр. Богор.) – Плоскирівського д-ту; м. Летичів (Воздв. Ч. Х. Госп., св. Мих.) – Дераżнянського д-ту; м-ко Товсте (св. Ів. Хрест., св. Мих.), м. Гримайлів (Покр. Пр. Богор., св. Параск.) – Гримайлівського д-ту; м. Скалат (Преобр. Госп., св. Мик.), м-ко Чернелів (Покр. Пр. Богор.), м-ко Баворів (Різд. св. Ів. Хрест.) – Скалатського д-ту; м. Тернопіль (Різд. Хр., св. Хреста), м-ко Бірки (св. Параск.), м-ко Буцнева (Непор. Зач. Пр. Богор., Різд. Пр. Богор.) – Тернопільського д-ту; м. Теребовля (св. Параск., Усп. Пр. Богор.), м-ко Микулинці (св. Мик., Пр. Тр.), м-ко Струсів (св. Мик.) – Теребовельського д-ту; м. Теребовля (св. Мик.), м. Янів (св. Мик., св. Мих.), м-ко Будзанів (св. Юрія, Покр. Пр. Богор.) – Янівського д-ту; м-ко Коцюбинці (св. Мих.), м-ко Пробозна Нова (Різд. Пр. Богор.), м-ко Коричинці (св. Мик., Різд. Хр., св. Хреста), м-ко Райгород (св. Мик.), м-ко Ягольниця (Возн. Госп., Воскр. Хр., Усп. Пр. Богор.), м-ко Улашківці (св. Хреста, Різд. Пр. Богор.), м-ко Борщів (Пр. Тр., Усп. Пр. Богор.) – Ягольницького д-ту; м. Чортків (Возн. Госп., Усп. Пр. Богор., св. Мик.), м-ко Білобожниця (св. Мик., Преобр. Госп., св. Мих.) – Чортківського д-ту; м. Бучач (св. Мик., Покр. Пр. Богор., св. Мих., Різд. Пр. Богор.) – однойменного д-ту; м. Підгайці (Усп. Пр. Богор., св. Мик., Різд. Хр., св. Юрія, Воскр. Хр., св. Дмитр., Преобр. Госп., Покр. Пр. Богор.), м-ко Зарваниця (Покр. Пр. Богор.) – Підгаєцького д-ту; м. Бережани (Пр. Тр., Різд. Пр. Богор., св. Мик., св. Юрія), м-ко Конюхи (св. Мик., Усп. Пр. Богор., Зісл. Св. Духа), м-ко Нараїв (Зісл. Св. Духа, Воздв. Ч. Х. Госп., Різд. Хр.) – Бережанського д-ту. У 1730 р.: м-ко Фульштин (Усп. Пр. Богор.), м-ко Сапіжин (Різд. Пр. Богор.), м-ко Кузьмин (св. Параск.), м-ко Городок Бедриків (св. Юрія, Усп. Пр. Богор.) – Городоцького д-ту; м-ко Тернoруда (св. Мик., Возн. Госп.), м. Сатанів (св. Юрія, св. Ів. Єванг., Преобр. Госп., св. Мик., Воскр. Хр., Благов. Пр. Богор., Усп. Пр. Богор.) – Сатанівського д-ту; м-ко Сидорів (Возн. Госп., Різд. Пр. Богор.), м. Гусятин (Преобр. Госп., свв. Косьми і Дам'яна, Усп. Пр. Богор., св. Юрія) – Гусятинського д-ту; м. Скала (Різд. Пр. Богор., Возн. Госп., св. Мик.), м-ко Чорнокозинці (св. Мих., Усп. Пр. Богор.), м-ко Лянцкорона (Возн. Госп.), м. Збриж (Пр. Тр., нема назви), м. Кривче (Возн. Госп., Покр. Пр. Богор.) – Скальського д-ту; м-ко Уланівці (св. Мих.), м-ко Височка (Перен. Мощей св. Мик.), м-ко Королівка (Непор. Зач. Пр. Богор., Усп. Пр. Богор.) – Королівського д-ту;

тамтешнє населення. Шаргородсько-Уманський деканат у тому році,

м-ко Більче (Усп. Пр. Богор., св. Мих., св. Параск.), м-ко Городок Кулаків (св. Мих.), м-ко Кашперівці (св. Юрія) – Більчецького д-ту; м-ко Устечко Золоте (св. Параск.), м-ко Тлусте (св. Мих.) – Червоногородського д-ту; м. Язловець (св. Мих., Усп. Пр. Богор., прор. Іллі, св. Мик., Різд. Хр.) – Язловецького д-ту; м-ко Улашківці (Воздв. Ч. Х. Госп., Собора Пр. Богор.) – Ягольницького д-ту; м-ко Михайпіль (Усп. Пр. Богор.), м. Зіньків (Пр. Тр.), м-ко Судківці (Покр. Пр. Богор.), м-ко Шаравка (Різд. Пр. Богор.), м-ко Ярмолинці (св. Мих., Пр. Тр.) – Зіньківського д-ту; м. Солотківці (Возн. Госп., Усп. Пр. Богор.) – однойменного д-ту; м. Смотрич (св. Мик., Усп. Пр. Богор.), м-ко Карапчиїв (Возн. Госп.), м-ко Купин (св. Мих.) – Смотрицького д-ту; м-ко Балин (св. Мих., Різд. Пр. Богор., Введ. в храм Пр. Богор.), м-ко Оринин (св. Мих., Різд. Пр. Богор., св. Мик.), м. Дунайгород (Возн. Госп., Різд. Хр.), м-ко Міньківці (св. Мих.) – Кам'янецького д-ту; м. Меджибіж (прор. Іллі, св. Юрія, св. Ів. Єванг., Пр. Тр., Усп. Пр. Богор.), м-ко Сенява Нова (Різд. Пр. Богор., Воздв. Ч. Х. Госп.), м-ко Сенява Стара (св. Мик., муч. Параск., Різд. Хр.) – Меджибізького д-ту; м-ко Іллінці (Воскр. Хр.), м-ко Липовець (Воскр. Хр.), м-ко Животів (св. Мик.), м-ко Оратів (св. Мих.), м-ко Балабанівка (Воскр. Хр.), м-ко Цибулів (Пр. Тр.), м-ко Монастириська (Преобр. Госп.), м. Гранів (Усп. Пр. Богор., св. Мик.), м-ко Дашів (св. Мих., Усп. Пр. Богор.), м. Кальник (Різд. Пр. Богор.) – Кальницького д-ту; м. Умань (св. Мих., св. Мик., Усп. Пр. Богор.), м-ко Маньківка (св. Мих., Преобр. Госп.), м-ко Буки (Усп. Пр. Богор.) – Уманського д-ту; м. Бершада (Возн. Госп.), м-ко Тульчин (св. Мик., Усп. Пр. Богор., Покр. Пр. Богор.), м-ко Кирносівка (Усп. Пр. Богор.), м-ко Тростянець (Усп. Пр. Богор.), м-ко Ладижин (Усп. Пр. Богор.), м. Брацлав (св. Мик., Воскр. Хр.), м-ко Печера (Різд. Пр. Богор.) – Брацлавського д-ту; м-ко Красне (Покр. Пр. Богор., Воскр. Хр.), м-ко Мурахва (св. Мик., Усп. Пр. Богор., Різд. Пр. Богор.), м. Шаргород (св. Мих., Різд. св. Ів. Хрест., св. Юрія, Різд. Пр. Богор., Пр. Тр.) – Шаргородського д-ту; м-ко Дзвенигород (Усп. Пр. Богор.), м-ко Кудринці (Покр. Пр. Богор., Воздв. Ч. Х. Госп.), м. Окіп (Преобр. Госп.), м. Жванець (Пр. Тр., Воскр. Хр.), м-ко Панівці (Усп. Пр. Богор.), м. Кам'янець-Подільський (св. Ів. Хрест., св. Мих., св. Мик., св. Петра, Різд. Хр., Преобр. Госп., Воздв. Ч. Х. Госп.) – Кам'янець-Подільського д-ту; м-ко Пилявці (св. Юрія, Покр. Пр. Богор., Усп. Пр. Богор.) – однойменного д-ту; м. Немирів (св. Мик., Пр. Тр., Воскр. Хр., св. Мих., Різд. Хр.) – однойменного д-ту; м. Вінниця (свв. Косьми і Дам'яна, Покр. Пр. Богор., св. Мик.), м. Прилука (Пр. Тр., Покр. Пр. Богор., Преобр. Госп.), м-ко Стрижавка (Усп. Пр. Богор.) – Вінницького д-ту; м-ко Літин (св. Мих.), м-ко Ворошилівка (Різд. Пр. Богор.), м. Браїлів (Пр. Тр., Усп. Пр. Богор.), м-ко Станіславів (Покр. Пр. Богор.) – Браїлівського д-ту; м-ко Межирів (Усп. Пр. Богор.), м. Бар (св. Мик., Усп. Пр. Богор., Воскр. Хр., Преобр. Госп.), м-ко Йовтушків (Пр. Тр.); м. Рашків (св. Мик., Усп. Пр. Богор., Покр. Пр. Богор., Возн. Госп.), м. Ягорлик (прор. Іллі), м-ко Кісниця (св. Мик.), м-ко М'ясківка (Благов. Пр. Богор.) – Рашківського д-ту; м-ко Ямпіль (св. Мик.) – однойменного д-ту; м. Могилів (св. Мик.), м-ко Серебрія (св. Мих.), м-ко Озаринці (Усп. Пр. Богор.), м-ко Ярошів (Усп. Пр. Богор., Покр. Пр. Богор.) – Могилівського д-ту; м-ко Лучинець (Покр. Пр. Богор.), м-ко Копайгород (Різд. Пр. Богор.), м-ко Бирлінці (муч. Параск.) – Копайгородського д-ту; м. Китайгород (Різд. Хр.), м-ко Студениця (св. Мих., Усп. Пр. Богор.), м-ко Ушиця (св. Мик.) – Китайгородського

наприклад, параховував двадцять одне місто й містечко, Смілянсько-Чигиринський – чотирнадцять. Помітним є й те, що у згаданому періоді міста й містечка західної та центральної частини єпархії здебільшого мали кожне по декілька церков, а східної – лише декотрі. Протягом наступних п'ятдесяти років, якщо порівнювати, число і назви церков у містах і містечках єпархії достатньо змінилися[69].

д-ту; м. Соколець (Покр. Пр. Богор.), м-ко Вербовець (Покр. Пр. Богор.) – Соколецького д-ту. У 1726 р.: м-ко Маньківка (Преобр. Госп., св. Мих.), м-ко Балабанівка (Воскр. Хр.), м-ко Княжа Криниця (Усп. Пр. Богор.), м-ко Цибулів (Покр. Пр. Богор.), м-ко Монастириська (Преобр. Госп.), м-ко Босівка (нема даних), м-ко Буки (Усп. Пр. Богор.), м-ко Шавулиха (св. Мих.), м-ко Іванка (Усп. Пр. Богор.), м.Умань (св. Мик., Усп. Пр. Богор.), м-ко Степанівка (Пр. Тр.), м. Гранів (св. Мик., Усп. Пр. Богор.), м-ко Кублич (Різд. Пр. Богор.), м-ко Челелівка (Різд. Пр. Богор.), м-ко Зятківці (св. Мик.), м-ко Завалівка (Воздв. Ч. Х. Госп.), м-ко Скибинці (св. Мих.), м-ко Копіївка (нема даних), м-ко Куниче (40 муч.), м. Шаргород (св. Мих., Різд. св. Ів. Хрест., Пр. Тр.), м. Красне (Покр. Пр. Богор., Воскр. Хр.) – Шаргородсько-Уманського д-ту; м-ко Тростянець (Усп. Пр. Богор.), м-ко Бершад (нема даних), м-ко Ладижин (Усп. Пр. Богор.), м. Печера (Різд. Пр. Богор.), м. Брацлав (св. Мик., Воскр. Хр.), м-ко Тульчин (Усп. Пр. Богор.), м-ко Тиманівка (св. Мик.), м-ко Кирносівка (нема даних) – Брацлавського д-ту; м-ко Йовтушків (Пр. Тр.), м. Бар (св. Мик.) – Барського д-ту; м-ко Оладівка (Усп. Пр. Богор.), м. Хмільник (прор. Іллі, Покр. Пр. Богор.), м. Новий Константинів (Усп. Пр. Богор.), м-ко Вербка (Покр. Пр. Богор.), м. Пилява (Усп. Пр. Богор., Покр. Пр. Богор., св. Юрія), м. Летичів (Собора св. Мих.); м. Сміла (св. Мик., Покр. Пр. Богор.), м-ко Голов'ятин (Усп. Пр. Богор.), м. Жаботин (св. Мик., нема даних), м. Медведівка (св. Мих., Усп. Пр. Богор., Преобр. Госп.), м-ко Суботів (св. Мих.), м. Чигирин (Воздв. Ч. Х. Госп., Преобр. Госп.), м. Крилів над Дніпром (Пр. Тр., Усп. Пр. Богор.), м-ко Боровиця (Воскр. Хр.) – Смілянсько-Чигиринського д-ту; м. Вінниця (свв. Косьми і Дам'яна, Покр. Пр. Богор., св. Мик.), м. Коханівка (Усп. Пр. Богор.), м. Прилука (Покр. Пр. Богор., Преобр. Госп.), м-ко Стрижавка (нема даних), м-ко Самгородок (св. Ів. Єванг.) – Вінницького д-ту; м. Немирів (св. Мик., Воскр. Хр., Різд. Хр.), м-ко Зорниця (св. Мих.), м-ко Іллінці (Воскр. Хр.), м. Кальник (Різд. Пр. Богор.), м. Дашава (Усп. Пр. Богор., св. Мих.), м-ко Куна (Різд. Пр. Богор.) – Немирівського д-ту; м. Літин (св. Мих.), м. Браїлів (Усп. Пр. Богор., Пр. Тр.) – Браїлівського д-ту; м-ко Дмитрашківка (нема даних), м. Савран (нема даних), м. Ягорлик (прор. Іллі), м. Рибниця (св. Мих.), м. Рашків (св. Мик., Покр. Пр. Богор., Возн. Госп.), м-ко Кам'янка (Усп. Пр. Богор.), м. Ямпіль (св. Мик.), м-ко Буша (св. Мих.) – Рашківського д-ту; м. Копайгород (Різд. Пр. Богор.), м. Виніж (Різд. Пр. Богор.), м. Лучинець (Покр. Пр. Богор.), м. Снітків (Різд. Пр. Богор.), м-ко Бирлінці (великомуч. Параск.), м. Барок (Усп. Пр. Богор.) – Копайгородського д-ту; м-ко Серебрія (св. Мих.), м. Могилів (св. Мик.), м-ко Озаринці (Усп. Пр. Богор.) – Могилівського д-ту.

[69] Порівнюючи відповідні дані матеріалів за 1726–1734 рр. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.) з такими ж даними за 1775 р. (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 36 зв. – 49) бачимо, що за півстолітній період кількість

5.2. Демографічна ситуація на парафіях

З огляду на численні важкі обставини, міста і села України першої половини XVIII ст. не могли похвалитися густонаселеністю. Отже вірних, які творили тоді собою окрему парафію, було небагато. Акти візитацій 1726–1727 рр. зберігають дані про кількість родин (дворів) 45 парафій, які в той час входили до складу 11 деканатів кам'янець-подільської частини єпархії[70]. З них парафією, що мала

церков і їхні назви змінилися в таких містах та містечках єпархії: м-ко Гвіздець Жуківського д-ту (прор. Іллі, Благов. Пр. Богор., недобудована церква – 1733 р., прор. Іллі, Різд. Хр., Преобр. Госп. – 1775 р.); м. Заболотів однойменного д-ту (св. Мих., Собора Пр. Богор. – 1733 р., св. Мик. – 1775 р.); м. Потік однойменного д-ту (св. Мих., Пр. Тр., недобудована церква – 1733 р, св. Мих., Пр. Тр. – 1775 р.); м. Рогатин однойменного д-ту (Різд. Пр. Богор., Св. Духа, св. Юрія, св. Мик. – 1733 р., Різд. Пр. Богор., св. Юрія, св. Мик. – 1775 р.); м. Стратин Рогатинського д-ту (Різд. Пр. Богор., св. Олексія – 1733 р., Покр. Пр. Богор., св. Олексія – 1775 р.); м-ко Вишневець Будилівського д-ту (Різд. Пр. Богор., св. Мик. – 1733 р., одна церква – 1775 р.); м-ко Золотники Будилівського д-ту (Воскр. Хр. – 1733 р., Воскр. Хр., Преобр. Госп. – 1775 р.); м. Поморяни однойменного д-ту (Пр. Тр., Різд. Хр. – 1733 р., Пр. Тр., Собора Пр. Богор. – 1775 р.); м-ко Дунаїв однойменного д-ту (Різд. Пр. Богор., Преобр. Госп., св. Параск. – 1733 р., Різд. Пр. Богор. – 1775 р.); м-ко Козлів Дунаївського д-ту (св. Мик., Возн. Госп., св. Дмитр. – 1733 р., Возн. Госп. – 1775 р.); м-ко Товсте Гримайлівського д-ту (св. Ів. Хрест., св. Мих. – 1733 р., св. Ів. Хрест., св. Мих., Пр. Тр. – 1775 р.); м. Скалат однойменного д-ту (Преобр. Госп., св. Мик. – 1733 р., Преобр. Госп., св. Мик., ? – 1775 р.); м. Тернопіль однойменного д-ту (Різд. Хр., св. Хреста – 1733 р., Різд. Хр., Возд. Ч. Х. Госп., Усп. Пр. Богор. – 1775 р.); м. Теребовля однойменного і Янівського д-тів (св. Параск., св. Мик., Усп. Пр. Богор. – 1733 р., св. Мик., Усп. Пр. Богор. – 1775 р.); м-ко Пробозна Нова Ягольницького д-ту (Різд. Пр. Богор. – 1733 р., Різд. Пр. Богор., Усп. Пр. Богор. – 1775 р.); м-ко Коричинці (Копичинці) Ягольницького д-ту (св. Мик., Різд. Хр., св. Хреста – 1733 р., св. Мик., Собора Пр. Богор., Воздв. Ч. Х. Госп. – 1775 р.); м-ко Ягольниця однойменного д-ту (Возн. Госп., Воскр. Хр., Усп. Пр. Богор. – 1733 р., Возн. Госп., Воскр. Хр., Усп. Пр. Богор., Покр. Пр. Богор. – 1775 р.); м-ко Улашківці Ягольницького д-ту (св. Хреста, Різд. Пр. Богор. – 1733 р., Воздв. Ч. Х. Госп, Собора Пр. Богор. – 1775 р.); м-ко Борщів Ягольницького д-ту (Пр. Тр., Усп. Пр. Богор. – 1733 р., одна церква – 1775 р.); м. Бучач однойменного д-ту (св. Мик., Покр. Пр. Богор., св. Мих., Різд. Пр. Богор. – 1733 р., св. Мик., Покр. Пр. Богор., св. Мих. – 1775 р.); м. Гусятин однойменного д-ту (Преобр. Госп., свв. Косьми і Дам'яна, Усп. Пр. Богор., св. Юрія – 1730 р., Преобр. Госп., свв. Косьми і Дам'яна, св. Юрія – 1775 р.); м-ко Королівка однойменного д-ту (Непор. Зач. Пр. Богор., Усп. Пр. Богор. – 1730 р., одна церква – 1775 р.).

[70] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 396 зв. – 514 зв.

найменше родин (12), було с. Татарища Копайгородського деканату[71], а таких, де було найбільше (100), – 4 (м. Браїлів (Успення Пр. Богородиці) – Браїлівського деканату, села Худоліївка і Воронівка – Чигиринського, м. Пилява (Покрова Пр. Богородиці) – Летичівського)[72]. Також дві парафії мали по 18 родин, одинадцять – по 20, чотирнадцять – від 24 до 30, дві – по 35, чотири – від 40 до 48, чотири – по 50, одна – 60 і дві – по 80. Могло бути, що автори згаданих актів, подаючи кількість дворів парафій, не брали до уваги бідні родини. Бо, наприклад, про вищеназвану браїлівську парафію в документі окремо зазначено, що "jest ludzi (родин) z ubogimi sto"[73]. Хоча в документах візитацій за 1730 р., які належать до Преображенської парафії м. Кам'янця-Подільського, знаходимо і такі слова: "parochianów (родин) do tej cerkwi należących są 5 i tylo wszystkich"[74].

В актах візитацій Войнилівського деканату (галицька частина епархії), складених 1733 р.[75], знаходимо інформацію про кількість господарств (родин) 19 парафій цього деканату. Окрім парафії с. Збора, котра тоді налічувала 100 родин[76], всі інші мали це число в межах від 0 до 35 (одна – 0[77], дві – по 5, одна – 8, дві – по 12, одна – 14, одна – 15, одна – 17, одна – 20, одна – 23, одна – 27, одна – 28, чотири – по 30, одна – 35). Акти візитацій згаданого року повідомляють про декотрі малолюдні та убогі парафії й інших деканатів львівсько-галицької частини епархії[78]. Про подібні парафії

[71] Там само. – Арк. 502.

[72] Там само. – Арк. 485 зв., 457, 455 зв., 442.

[73] Там само. – Арк. 485 зв.

[74] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 351.

[75] Там само. – Арк. 1–10.

[76] Там само. – Арк. 9.

[77] У візитаційному акті 1733 р., що стосується парафії с. Дуброва Войнилівського д-ту таке написано: "... żadnego parochianina niema, tylko dwor i cerkiew sama w sobie drewniana pod gontami. Plebana nie zastalismy... trafunkiem się stało że (pleban) nas zdybał i sam życzliwie opowiedział... że nabożeństwa nie bywa, chiba raz w rok... kapłan dąbrowski po wsiach się włoczy i gdzie może w święto odprawić to odprawuje". – Див: Там само. – Арк. 7.

[78] Такими парафіями у 1733–1734 р. (Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 11–257) були: м-ко Гвіздець (тут на дві церкви разом припадало тільки 30 дворів, а третя церква будувалася), с. Фатівці ("w tej cerkwi niemasz ani obrazów, ani apparatów, ani żadnego należytego porządku i ozdoby. Dzwonka także żadnego niemasz, ale w deszczke nie na ludzi ale na wilków biją, bo Parochian wcale niemasz oprucz trzech ludzij

західної та центральної частин згадується і в названих джерелах під 1730 р.[79] До таких на початку 70-х років XVIII ст., практично, належали всі греко-католицькі парафії м. Львова[80].

charłaków"), м-ко Кам'янка Велика (тут на дві церкви окремо припадало лише кільканадцять господарств, а третя церква не мала жодного), с. Саджава (6 парафіян) – Жуківського д-ту (арк. 38 зв., 42 зв., 46 зв., 55); с. Волощизна (тодішній парох у метричні книги хрещення і вінчання "po jednemu tylko zapisał, bo bardzo mała parochia") – Козівського д-ту (арк. 74 зв.); м. Потік (тут дві церкви мали лише по кільканадцять парафіян і то дуже бідних, а третя церква, до половини збудована, не мала ні одного парафіянина), с. Чехів (лише – "1 парафіянин"), с. Виніже (парох "na traktamentach chłopskich nie bywa, bo tych i niema komu sprawiać, bo w parochij tylko wszystkich 10"), с. Бортники (лише – "8 парафіян"), с. Заліщики (лише – "4 парафіяни"), с. Велеснів (мало парафіян) – Потоцького д-ту (арк. 93, 98, 100 зв., 108 зв., 108 зв., 108 зв.); с. Коростятин ("tam Pustynia wieczna, parochianin tylko jeden rusin, mazurów jest kilkanaście") – Устецького д-ту (арк. 141); с. Новосілка ("Pustyńka... (мала) tylko chałupek z dziesięć z mazurami") – Дунаївського д-ту (арк. 163 зв.); с. Данильче ("дуже мала") – Завалівського д-ту (арк. 177); с. Кожухів (була "дуже убога" і було там "панів багато"), с. Сахни (лише – "3 парафіяни"), с. Голенищі (мала "16 парафіян" і то "дуже убогих") – Деражнянського д-ту (арк. 189 зв., 190 зв., 190 зв.); с. Струсівка ("parochia uboga") – Чортківського д-ту (арк. 234); с. Озеряни ("parochia uboga"), с. Зелена ("parochia uboga bardzo") – Бучацького д-ту (арк. 237 зв., 239); с. Рудники (парафія убога), с. Лиса (парафія худа), с. Добриводи ("parochia uboga bardzo dla znieszczenia złego pana") – Підгаєцького д-ту (арк. 245, 245, 246).

[79] До малонаселених парафій єпархії у 1730 р. (Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 259–396 зв.) належали такі: с. Скотиняни ("... chcą na drugiej części wsi panowie cerkiew budować, a tylko rusnaków na całej wsi znajduje się wszystkich 40") – Сатанівського д-ту (арк. 263 зв.); с. Давидківці ("parochji słabo dużo jest") – Скальського (арк. 279); м. Язловець (св. Мих.) ("parochianów ma (парох, який на той час був Язловецьким деканом) wszystkich 5, więcej nic"), м. Язловець (прор. Іллі) ("paroch. wszyst. ma 8) – однойменного д-ту (арк. 296, 296); с. Лісівка ("mała parochia") – Зіньківського (арк. 302 зв.); с. Присівка ("пустинька") – Солотківського (арк. 307); с. Спичинці ("podłe bardzo miejsce, żyć niema na czym i za czym") – Меджибізького (арк. 323); с. Вороне ("ludziej pusz"), с. Шавулиха ("ludzie rozejszli się"), с. Паланка ("ludziej mało") – Уманського (арк. 334 зв., 334 зв., 334 зв.); с. Саківці ("parochji nic niemasz"), м. Кам'янець-Подільський (Преобр. Госп.) (5 родин) – Кам'янець-Подільського (арк. 347 зв., 351); с. Вербка ("duchownych było wiele, żaden do roku się nie utrzymał, bo ludziej niemasz, kilka ich jest, ale nie dobrych, cerkiew wakuje") – Немирівського (арк. 358); м-ко М'ясківка ("ludziej pusto") – Рашківського (арк. 376). У 1728 р. о. Гавриїл Марченко був рукоположений Атан. Шепт. до с. Степанівки Барського д-ту, але "tam być nie zachciał, że jest uboga wioska" (Там само. – Арк. 370).

[80] З документа, який перечислює всі бенефіції греко-католицьких парафій м. Львова початку 70-х рр. XVIII ст., видно, що ці парафії тоді були малочисельні й убогі. В церквах св. Параскеви і Воскресіння Христового залишилося 5–6 родин і то всі бідні, Преображенська церква (колись її прихожанами були переважно

З матеріалів візитацій 1739–1744 рр. маємо відомості про число родин 348 парафій, що тоді належали до 16 деканатів львівської частини єпархії[81]. З них: парафій, кількість родин яких не перевищувала десять, було 20 (одна – 4 родини, одна – 5, одна – 6, чотири – по 7 родин, п'ять – по 8, одна – 9, сім – по 10). П'ятнадцять парафій мали від 11 до 15 родин, п'ятдесят три – від 16 до 20. Найбільше парафій (103) було з числом родин від 21 до 30. Також значна кількість парафій (74) була з числом родин від 31 до 40. Сорок чотири парафії мали родин у межах від 41 до 50, тридцять шість – від 51 до 60, двадцять дві – від 61 до 70, вісімнадцять – від 71 до 80, сім – від 81 до 90, дев'ятнадцять – від 91 до 100. Парафій з числом родин сто і вище найбільше (11) було в Жовківському деканаті. По шість парафій з такою ж кількістю вірних мали Куликівський і Щирецький деканати. Парафія Куликів (Успення Пр. Богородиці) мала найвище число родин (300)[82]. За нею йшли Крехів (240) Жовківського деканату, жовківська Святотроїцька парафія (200) і Кунин (200) Жовківського деканату[83]. 180 родин мала поморянська Святотроїцька парафія[84]. 153 родини – болехівська парафія[85], по 150 родин – Жовтанів Куликівського деканату, Княжолука Соколівського деканату, Щирець (Різдва Пр. Богородиці) однойменного деканату, Туриня Жовківського деканату[86]. 140 родин – Зібульці Куликівського

дуже багаті купці) уже двадцять шість років не мала жодної родини, а невеличке поле і сіножать, які їй належали, призначені до церкви св. Параскеви. В документі зазначено, що колись ці десять міських і приміських церков та дві церкви прилеглих до міста сіл Головсько і Знесіння мали дуже численних і багатих парафіян, а їхні парохи були обдаровані великими милостинями. Крім того, вони були членами Руської Львівської Капітули східного обряду і називалися крилошанами, а згадані церкви – капітульними. Але з бігом часу жиди, заволодівши обманним способом домами й полем християн, довели останніх до зубожіння, і ті мусили вибратися з міста. Львівська Капітула також була скасована, але вже стараннями василіян, які тоді сиділи в консисторському уряді при єпископі. Коли в 1771 р. постав задум відновити Капітулу, то знову з'явилися особи, котрі думали лише про себе, і ті, що вклали гроші в справу майбутньої Капітули, назад їх забрали (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 35–36).

[81] НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 1–500 зв.

[82] Там само. – Арк. 189 зв.

[83] Там само. – Арк. 143, 162 зв., 144.

[84] Там само. – Арк. 239.

[85] Там само. – Арк. 454 зв.

[86] Там само. – Арк. 173 зв., 477, 95, 153.

деканату[87]. Парафій, котрі мали по 130–131 родині, було вісім, а по 120 – три. Також одна парафія мала 115 родин, три – по 110 родин і одна – 102 родини.

Ті ж акти візитацій подають кількість сповідників у кожній (крім двох) парафії Глинянського деканату[88]. Це єдина інформація в цьому документі такого роду, і завдяки їй отримуємо уявлення про чисельний склад тодішніх сімей. Дані нижчерозташованої таблиці висвітлюють дуже розмаїту картину стосовно кількості осіб у тодішніх родинах. Найменше число осіб, що, в середньому, припадало на одну сім'ю, – 2,7, найбільше – 7,69. Але переважна частина парафій деканату була такою, що на одну сім'ю припадало приблизно 4–5 осіб.

Таблиця 1.

Число вірних у парафіях Глинянського деканату станом на 1741–1742 р.

Парафії	Загальне число парафіяльних родин	Загальне число осіб, що сповідаються	Середнє число осіб у родині	Парафії	Загальне число парафіяльних родин	Загальне число осіб, що сповідаються	Середнє число осіб у родині
1	*2*	*3*	*4*	*1*	*2*	*3*	*4*
Винідяни	16	80	5	Новосілка	50	150	3
Глиняни (Богоявл.)	80	300	3,75	Підгайчики	55	300	5,45
Глиняни (Успення Пр. Б.)	?	?	?	Погорільче	11	53	4,81
Глиняни (св. Миколая)	34	100	2,94	Полошиця	10	50	5
Женів	4	15	3,75	Полтів	42	150	3,57
Журавниця	16	80	5	Полюхів	33	150	4,54
Задвір'я	34	100	2,94	Прогноїв	52	218	4,19
Кривичі	26	200	7,69	Словіта	70	400	5,71
Куровичі	24	100	4,16	Соловія	?	?	?

[87] Там само. – Арк. 170 зв.
[88] Там само. – Арк. 203–237 зв.

Куткор	19	100	5,26	Туркотин	37	100	2.7
Лагодів	67	350	5,22	Яхторів	50	350	7
Ляшче	20	100	5				

Наступна таблиця містить дані про кількість парафіян (дорослих і дітей) у парафіях Коломийського деканату станом на 20 липня (старий стиль) 1763 р.[89] Тут, коли порівнювати, спостерігається, що загалом число родин у парафіях суттєво зросло, натомість середня кількість осіб у родинах тих парафій поменшала і вирівнялась. Для 25 парафій середнє число осіб у родині перебувало у межах 4-х одиниць, для 8 парафій — у межах 5-ти і лише для 4 парафій — у межах 3-х одиниць. Тільки одна парафія не мала навіть 10 дворів, проте двадцять нараховували 50 і більше кожна. У згаданій таблиці не поміщено аналогічних даних про слуг і комірників, що мешкали в парафіях тодішнього Коломийського деканату. Перших усіх разом у деканаті було 429, других — 162. Найбільше слуг числилося в Спасі (62 осіб), Мишині (56), Космачі — св. Параск. (39), Ключові Великому (29), Космачі (28), Вербіжі Нижньому (24), Акрешорську (22). В п'яти парафіях (кожна з них мала від 29 і менше дворів) зовсім не було слуг. Комірники як такі були лише в десяти парафіях деканату. Вони, звичайно, жили сім'ями, мали своїх дітей, були також комірнички-вдови.

У межах названого Коломийського деканату була незначна частина вірних латинського обряду, що були поляками. Всіх їхніх родин було близько 58 — 66 (17 — Цепява, 9 (це число, правдоподібно, означає кількість осіб, а не кількість родин) — Коломия (Богоявл.), 7 — Березів Верхній, Шапорівці, 4 — Корнич, Стопчатів (св. Мик.), 3 — Сопів, Березів Долішній, Воскресинці, 2 — Березів Середній, Печеніжин (св. Мих.), Вербіж Нижній, 1 — Чорний Острів, Печеніжин, Луча), котрі, крім слуг, разом нараховували, приблизно, 255 осіб. Загальне число слуг, що були на той час у згаданих римо-католицьких сім'ях, — 24. Комірників латинського обряду там не значилося.

[89] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 7. – Арк. 3–33.

Таблиця 2.

Число вірних у парафіях Коломийського деканату станом на 20 липня (за старим стилем) 1763 р.

Парафії	Загальне число парафіяльних родин	Загальне число парафіяльних осіб	Середнє число осіб у родині	Парафії	Загальне число парафіяльних родин	Загальне число парафіяльних осіб	Середнє число осіб у родині
1	2	3	4	1	2	3	4
Акрешорськ	52	236	4,53	Куданч	37	153	4,13
Березів Верхній	105	470	4,47	Луча	52	272	5,23
Березів Долішній	61	276	4,52	Марківка	31	157	5
Березів Середній	76	325	4,28	Мишин	103	556	5,39
Вербіж Верхній	49	239	4,87	Молодятин	48	258	5,37
Вербіж Нижній	86	397	4,61	Печеніжин	93	487	5,24
Воскресінці	67	207	3	Печеніжин (св. Арх. Мих.)	63	308	4,88
Дятківці	23	104	4,52	Слобідка	46	210	4,56
Ключів Великий	206	986	4,78	Сопів	80	248	3,1
Ключів Малий	27	143	5,25	Спас	92	478	5,19
Княждвір	106	477	4,5	Стопчатів	36	129	3,58
Ковалівка	23	73	3,17	Стопчатів (св. Миколая)	54	251	4,64
Коломия (Благовіщ.)	9	37	4,1	Текуча	81	405	5
Коломия (Богоявл.)	46	210	4,56	Ценява	26	123	4,73
Коломия (св. Арх. Мих.)	?	?	?	Чорний Острів	42	187	4,45
Корнич	95	449	4,72	Чорний Потік	36	179	4,97
Королівка	31	152	4,9	Шапорівці	28	132	4,71
Космач	98	460	4,69	Шляхта Банецька	50	227	4,54
Космач (св. Параскеви)	102	483	4,73	Яблунів	49	230	4,7

5.3. Парафіяльні церкви

Храм для парафії був необхідний передусім для того, щоб там могли відбуватися приписані церковним уставом циклові богослужіння[90].

5.3.1. Зовнішній вигляд і стан церков

З матеріалів візитацій 1726–34 і 1739–44 рр. видно, що у цей період на території Львівської єпархії практично не існувало парафій без храмів. На питання, з якого матеріалу були збудовані тодішні храмові споруди, чим були покриті, в якому стані актуально перебуває, вищезгадані джерела містять чималу інформацію. Нижченодана таблиця, дані якої взяті з актів візитацій 1726–1734 рр.[91], свідчить, що із 1344 церков, котрі у 1726, 1730–1734 рр. були в 57 деканатах Львівської єпархії, лише 57 споруджені з довговічного матеріалу (камінь, цегла) та 5 – частково з каменю чи цегли і частково з дерева, всі решта – з дерева та іншої недовговічної сировини. Також із цієї таблиці стає відомо, що для будівництва храмів тоді використовували дуб, бук, ялину й липу. Дерево готували по-різному. Подекуди обтесували чи обрізали кожен стовбур з чотирьох боків ("drzewo w kostkę"; "drzewo we czworo oprawne") і тільки таке застосовували, місцями обтесували лише з одного боку, деінде його зовсім не тесали, а просто використовували круглим. За якістю дерево теж було різним. Було добірне, було і цівкове (тонке), іноді дерево заміняли дошки, а часто хмиз. На загальне визначення вартості матеріалу, з котрого тоді будували церкви, в актах візитацій бачимо: "дерево добре", "дерево просте", "дерево підле". Ці ж документи описують методи зведення тодішніх храмів: дерево в "zamiat" або "в стіни закидане"; дерево, "під стрихулець глиною обліплене"; дерево, "дошками побите"; дерево, "глиною обліплене".

[90] Храм або церква є спорудою, спеціально посвяченою Богові, де збираються вірні для прославлення Бога, для молитви і для освячення таїнствами (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія святой, восточной, православно каѳолической церкви. (На основаніи толкованія церковнаго). – Будапешт: Изъ угорскоцарской университетской печатни, 1878. – С. 2).

[91] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.

Так само при будівництві храмів вживалися комбінації матеріалів: "дерево – хмиз"; "дерево – хмиз, глиною обмазаний"; "дерево – глина"; "хмиз – глина"; "хмиз плетений, глиною тинкований"; "глина". Часто в документах візитацій тих часів церква як споруда характеризується виразом "хліп'янка", і церкви такого типу, напевно, були всі побілені[92].

Про храм як споруду багато свідчить його покрівля. Для покриття церков Львівської єпархії 1726–1734 рр служили бляха, ґонти, дошки, дранка (вузько і тонко порізана дошка), луб (кора дерева), солома, сіно, мерва (різновид сіна), тростина, рогоза (багаторічна трав'яниста рослина родини рогозових) (див. табл. 4, дані взято з відомих актів візитацій 1726–1734 рр.)[93]. Тоді зі всіх церков 57 деканатів єпархії лише Святопокровська гримайлівська церква була покрита бляхою і то не повністю, а тільки центральна баня[94]. Переважно використовували ґонти, якими, зокрема, було накрито 861 храм, і солому, під котрою знаходилося ще 338 інших. Ґонти виготовлялися з деревини м'якої породи, і дуже зрідка – з дуба. Солома теж була різна (терта, мервиста). Луб уживали майже виключно в кам'янець-подільській частині єпархії і порівняно небагато. Так само сіном і тростиною було покрито лише декілька церков. Іноді, як і при зведенні стін, уживали матеріали комбіновано: бляха – ґонти, ґонти – солома, ґонти – луб, луб – солома. На сторінках актів візитацій знаходимо тогочасну оцінку виконаним покрівельним роботам, виражену такими фразами: "gątami słusznie pokryta", "gątami ozdobnie pokryta", "gątami ubogie pokryta", "gątami podło pokryta", "słomą ładajak pokryta", "dobrze pokryta", "należycie pokryta", "jakkolwiek pokryta", "ubogie pokryta", "bardzo ubogie pokryta". А такий вираз, як "gątami w karpie łuskie pokryta"[95], – це рідкісна пагода діткнутися таємниці мистецьких можливостей тодішніх зодчих.

[92] Описуючи у 1733 р. церкву с. Новики Тернопільського д-ту, акти візитацій фіксують, що вона була "z chrustu pleciona, gliną tynkowana, wskrąz wymaszczona wapnem". – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 210 зв.

[93] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–514 зв.

[94] Там само. – Арк. 193 зв.

[95] Так у 1730 р. виглядала покрівля Святотроїцької церкви м. Жванець Кам'янець-Подільського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 348).

Таблиця 3.

Матеріали, з котрих споруджено церкви Львівської єпархії

Дані за 1726–1734 рр.

№ п/п	Деканат	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48
			Число всіх церков у деканаті	Млр	Камінь	Млр церено	Церено	Церено в костку (kostka)	Церено в костку тесане	Церено з одного боку тесане	Церено тесане	Церено шиндлове	Церено дранє (гzniate)	Церено дранє в костку	Церено проете	Церено "dobre"	Церено "podle"	Ґва	Ґва у костку	Ґва у костку тесаний	Ґва тесаний	Ґва різаний	Ґва кручений (tartу)	Ґва	Ліс	Жиша	Жиша різана	Тиша	Церено в чвері (zamek)	Церено в стіни замкнене	Церено йа стрихулець (strzychulec)	Церено, лошкани подоге	Церено, лишою обтисане	Церено йа стрихулець, лишою обтис.	Церено проете йа стрихулець, лишою обтис.	Церено обтисане церено різане	Готиан	Церено жиш (chrust)	Церено жиш, лишою обтисане	Церено в костку тесане – лшиа	Церено – лшиа	Хиш лшиа	Хиш шестаний, лишою тиковани	Йа стрихулець шестаць, лишою обтис.	Лшиа йа стрихулець	Йа стрихулець лшианя	Глина	Тинґшиа
1	Czeberyn	25	15																																			1												
2	Latyczow	30	22	1																																													
1	Bar	22	20																							1																						
2	Bilcze	22	20																																													
3	Bratiow	25	24																																													
4	Braslaw	29	21																		2	4																										

| | | |

| 1733 р. | | |

Таблиця 4.

Матеріали, вжиті для покриття церков Львівської єпархії

Дані за 1726–1734 рр.

Пп.	Деканат	Число цих церков у деканаті	Попи	Попи двобої	Диякон	Сотона	Сотона тера	Сотона жеребиста	Хлера	Сто	Хто	Тростина	Очерет	Комиш	Рогоза	Драниця (драниця)	Півтар під попівськ. ризами під соломою	Частина під попівськ. частина під соломою	Церк.ква частина і півтар під попівськ. дзвінницю під черепицею соломою	Півтар під попівськ. церк.ква частина і дзвінницю під черепицею соломою	Церк.ква частина і півтар під попівськ. дзвінницю під ґонтами соломою	Півтар під попівськ. церк.ква частина і дзвінницю під ґонтами соломою	Церк.ква частина і півтар під попівськ. дзвінницю під ґонтами соломою	Півтар під попівськ. церк.ква частина і дзвінницю під ґонтами соломою	Церк.ква частина і півтар під попівськ. дзвінницю під соломою, дахівець не покритий	Попівська сукняна покрита	Попівська олив'яна покрита	Попівський хорів покрита	Попівський дерев'яно покрита	Соломою вкрив покрита	Дзвоє покрита	Черепицею покрита	Зле недуж покрита	Зовсім покрита	Уже зовсім покрита
1		*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15*	*16*	*17*	*18*	*19*	*20*	*21*	*22*	*23*	*24*	*25*	*26*	*27*	*28*	*29*	*30*	*31*	*32*	*33*	*34*	*35*	*36*	*37*	*38*
		1726 р.																																				
1	Czehcryn	25	7	1	2	s.				1	2			1																								
2	Latyczow	30	11			11					1							2																				
		1730 р.																																				
1	Bar	22	14			2												1																				
2	Bilcze	22	12			7	2																															
3	Brailow	25	17			7																																
4	Braslaw	29	13			9					1															1												

| | | |

1733 р.																																											
1	Brzeżany	36	31																																								
2	Buczacz	31	21			6																																					
3	Budyłów	15	12			2																						1														
4	Czortków	19	16			2										1																										
5	Derazna	22	12			4				2													1																		
6	Dunajów	17	8			3																			1																
7	Grzymałów	23	20			4															1																				
8	Horodenka	26	16			1																																				
9	Jagelnica	28	17			4										1		1	1	1																					
10	Janów	26	18			6										1		1																							
11	Kniahinicze	31	27																																						
12	Kozowa	14	6			4												1																						
13	Płoskirów	22	17			1																																		
14	Podhajce	31	21			5	1									1																								
15	Pomorzany	25	25			3																																		
16	Potok	35	17			11																																		
17	Rohatyn	36	29																																					
18	Skałat	28	19			5																																		
19	Tarnopol	38	28			3										1									1															
20	Trembowl	33	22			4		1								2																								
21	Uście	31	21			5			2																												1			
22	Woniłów	35	1			6										1																								
23	Zabłotów	21	7			2			1																													1		1	
24	Zawałów	22	20																																						
25	Żuków	35	14			3																																		

Нижченодана таблиця, дані котрої взяті з матеріалів візитації 1739–1744 рр.[96], показує, що на 16 деканатів львівської частини єпархії припадало лише 5 мурованих храмів та 3 з хмизу-глини. Решта 418 храмів – з дерева. Серед церков згаданих деканатів 333 були накриті ґонтами, 9 – соломою і 15 мали бані під бляхою. Але повної картини тут нема, оскільки аж на 114 церков відсутні дані.

Таблиця 5.

Матеріали, вжиті для будування та покриття церков Львівської єпархії

Дані за 1739–1744 рр.

Деканат	Число всіх церков у деканаті	Матеріали, вжиті для будування				Матеріали, вжиті для покриття			
		Мур	Дерево	Хмиз і глина	Нема даних	Ґонти	Солома	Бані під бляхою	Нема даних
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*
Bobrka	27		26		1	7			20
Bolechów	20		19		1	16			4
Dolina	26		25		1	21			5
Gliniany	24		23		1	21	2		1
Kamieniec	17		16		1	16		11	1
Knichynicze	31		29		2	17			14
Kulików	29		24		5	18		3	11
Lwów	61	1	55		5	48	1		12
Pomorzany	27	1	23	3		23	2		2
Rozdol	26		25		1	22			4
Sokołów	23		22		1	20			3
Strzeliska	28		28			21			7
Szczerzec	40	2	37		1	33			7
Żulkiew	30	1	28		1	28		1	2
Żurawno	17		17			12	4		1
Żydaczów	30		21		9	10			20

[96] НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 1–500 зв.

Акти візитацій містять великий обсяг інформації про тогочасний стан збереження храмових споруд. У документах, датованих 1739–1744 рр.[97], помітна класифікація церков за ознаками "нова" і "стара". Перших, як подає нижче вміщена таблиця, в названих там деканатах було 21 (найбільше, тобто, 4 – в Болехівському і по 3 – в Бобрецькому, Роздільському і Стрілиському), других – 24 (5 – в Бобрецькому, 4 – в Долинському, 3 – в Стрілиському). Щоби в тих часах церкві отримати титул "стара", вона не обов'язково мусила бути давно побудованою. Храм у с. Матвійківцях Городоцького деканату документи візитацій називають старим, хоч минуло тільки десять років, як його збудували[98], а храм у с. Калитинцях того ж деканату – старим, у котрого стіни погнили – хоч мав лише тринадцять років[99].

Таблиця 6.

Церкви Львівської єпархії, віднесені в актах візитацій до категорій "нова" і "стара"

Дані за 1739–1744 рр.

Деканат	Стара	Нова	Деканат	Стара	Нова	Деканат	Стара	Нова	Деканат	Стара	Нова
1	*2*	*3*	*1*	*2*	*3*	*1*	*2*	*3*	*1*	*2*	*3*
Bobrka	5	3	Kamieniec	1	-	Pomorzany	1	-	Szczerzec	2	1
Bolechów	-	4	Knichynicze	-	-	Rozdol	2	3	Żulkiew	1	-
Dolina	4	1	Kulików	-	-	Sokołów	1	-	Żurawno	2	2
Gliniany	1	2	Lwów	1	2	Strzeliska	3	3	Żydaczów	-	-

Документи візитацій за 1726–1733 рр. згадують про новозбудовані церкви і ті, які будуються. В одній із двох нижчепоміщених таблиць можна побачити, що станом на 1733 р. у 25 деканатах було 49

[97] НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 1–500 зв.

[98] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 261.

[99] Там само. – Арк. 262. Також про церкву св. Дмитрія с. Потік Браїлівського д-ту, що була 1707 р. з дерева побудована і сніпками накрита, документи 1730 р. кажуть, що "już stara" і що "do zbudowania nowej drzewo się oprawuje" (Там само. – Арк. 366). Ті ж документи про сорокалітню Святомик. церкву м. Бар однойменного д-ту свідчать, що "już kilka razy reparowana" (Там само. – Арк. 370).

недавно збудованих храмів[100]. Найбільше, тобто, 5 таких храмів було в Жуківському і Войнилівському, відтак по 4 – в Городенківському, Дераженянському і Рогатинському, по 3 – в Чортківському, Княгининському, Заболотівському і Козівському деканатах. Того ж року в 21 парафії згаданих 25 деканатів тривало будівництво нових церков[101]. Також, як подає інша таблиця, у 1726 р. нові, недобудовані храми були в 14 парафіях дев'яти деканатів[102], у 1727 р. – в 3 парафіях Копайгородського деканату[103] і у 1730 р. – в 73 парафіях тридцяти деканатів[104].

Таблиця 7.

Стан церковних будівель Львівської єпархії за матеріалами візитацій

Дані за 1726 і 1730 рр.

Деканат	Усіх церков у деканаті	У доброму стані	Потребують ремонту	Нові, ще не викінчені	Недавно проведено ремонт
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1726 р.					
Bar				2	
Brailów				3	
Braslaw				2	
Czeheryn	25	23	1		
Latyczów	30	23	4		
Mohylów				1	
Niemirów				1	
Uman				1	
Winnica				4	
Kopajgrod (1727 r.)				3	

[100] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–257.
[101] Там само. – Арк. 1–257.
[102] Там само. – Арк. 396 зв.–514 зв.
[103] Там само. – Арк. 497–507 зв.
[104] Там само. – Арк. 259–396 зв.

1730 р.					
Bar	22	21		1	
Bilcze	22	19	2	1	
Brailów	25	24		1	
Brasław	29	23		6	1
Czerwono-grod	18	16		2	
Grodek	26	18	2	2	4
Husiatyn	22	18	2	1	1
Jaholnica	5	5			
Jampol	19	17		2	
Jazłowiec	25	22	2		1
Kalnik	24	18		6	
Kamieniec	44	39	1	3	1
Kamieniec Pod.	41	35	4		2
Kitajgrod	27	23	3	1	
Kopajgrod	26	24		2	
Korolówka	17	15	1	1	
Międzyboż	23	20		2	1
Mohylów	27	22		6	
Niemirów	27	24		3	1
Pilawa	8	7		1	
Raszków	34	34			
Satanów	30	16		8	8
Skala	48	43	1	3	2
Smotrycz	24	21		3	
Sokolec	26	24		1	1
Solotkowce	25	21	2	2	
Szarogrod	35	29	1	5	
Umań	28	24	1	3	
Winnica	25	21		4	
Zinków	31	26	1	3	1

Таблиця 8.

Стан церковних будівель Львівської єпархії за матеріалами візитацій

Дані за 1733 р.

Деканат	Усіх церков у деканаті	У доброму стані	Потребують ремонту	Недавно викінчені	Нові, ще не викінчені	Недавно проведено ремонт
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1733 р.						
Brzeżany	36	26	7	1	1	4
Buczacz	31	25	3	1		2
Budyłów	15	13				2
Czortków	19	12	1	3	1	2
Derazna	22	12	3	4	2	2
Dunajów	17	9	3	2	2	1
Grzymałów	23	17	2	2	1	1
Horodenka	26	12	7	4	4	
Jagelnica	28	23	2		1	2
Janów	26	21	3	2		
Kniahinicze	31	23	4	3		1
Kozowa	14	9	1	3		1
Płoskirów	22	12	3	2	1	5
Podhajce	31	27	2			2
Pomorzany	25	24	1			
Potok	35	24	9		1	1
Rohatyn	36	25	5	4	1	1
Skałat	28	18	9	1		
Tarnopol	28	33	2	1	1	1
Trembowl	33	20	6	1	1	5
Uście	31	15	12	2	2	1
Wonilów	35	24	5	5		
Zabłotów	21	11	7	3		
Zawałów	22	17	3			2
Żuków	35	14	12	5	2	

Дані матеріалів візитацій 1726–1733 рр. про храми парафій 75 деканатів Львівської єпархії дають можливість стверднти, що, крім уже згаданих новозбудованих і тих, котрі актуально будувалися, 1181 храмова споруда тоді знаходилася в доброму стані, а ще 60 були відреставровані. Решта 140 храмів, про котрі відомо зі сторінок названих документів, потребували ремонту, і це зафіксовано в двох попередніх таблицях[105].

Можливо, багато з них мали тільки зіпсовані дахи, та нерідко траплялося, що ступінь руйнації декотрих був дуже значним і будівля просто розвалювалася[106]. Помітно, що загальний стан церковних

[105] Неякісні матеріали, з яких тоді переважно будували церкви, були основною причиною того, що кільканадцятилітню церкву акти візитацій уже називають старою і майже зруйнованою. Наприклад, Святовоскр. церква м. Городенка однойменного д-ту, простоявши 24 р. від заснування, у 1733 р. виглядала "opadła, na której reparacje znacznie parochianie gotują się" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 19 зв.). Також у 1730 р. про церкву с. Матвійківці Городоцького д-ту написано, що "pod słomą, stara, zbudowana od lat 10, a jeszcze nie poświęcona", про церкву с. Калитинці того ж д-ту – "cerkiewka stara, ściany pogniły... słomą nakryta, roku 1712 zbudowana, poświęcona", про церкву с. Давидківці Скальського д-ту – "pięknie zbudowana od lat 26, już się psuje w zamkach", про церкву с. Звягель Королівського д-ту – "od lat 20 zbudowana, gontami była pokryta, ale teraz obdarta, wszędzie ciecze", про церкву с. Кашперівці Більчецького д-ту – "stara z gontów oblatuje, roku 1700 zbudowana", про церкву с. Базар Язловецького д-ту – "cerkiew... drewniana, (a) 1712 r. jeszcze... była cerkiew lepianka", про церкву с. Гуменці Кам'янецького д-ту – "już stara, roku 1706 zbudowana", про церкву м-ка Маньківка (Преобр. Госп.) Уманського д-ту – "roku 1705 zbudowana, już stara", про церкву с. Потік Браїлівського д-ту – "drewniana pod snopkami, roku 1707 zbudowana, już stara, do zbudowania nowej drzewo się oprawuje", про церкву с. Дерев'яне Китайгородського д-ту – "drewniana, słomą pokryta, już zgniła, roku 1712 zbudowana" (Там само. – Арк. 261, 262, 279, 283, 289, 297 зв., 317, 333, 366, 390).

[106] В актах візитацій з 1726–1734 рр. (Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–514 зв.) комісари, як очевидці, залишили такі записи про церковні будівлі, що перебували у знищеному чи аварійному стані: "Jeszcze tak dalece nie zgnojona" (м. Войнилів – св. Мик.), "kiedyś była połowa pod gątami, połowa pod słomą, a teraz i to obleciało" (с. Сідлиська), "obdarta, okna powybijane" (с. Дубівці) – Войнилівський д-т (арк. 2, 4 зв., 6 зв.); "stara ruinie podległa... od lat 33 zbudowana" (с. Городниця), "reparacji potrzebuje, bo w niej ciecze" (с. Вербовець), "jak szopka nizko wybudowana, ani okien, ani pokrycia dobrego niema. Ciecze wszędzie, a najbardziej w ołtarzu na mensą, na której obrusisko jakiś brzydki gruby brudny jeden tylko" (с. Вікно), "nowa, gątami pobita, ale złe bo prawie wszędzie ciecze, a najbardziej na mensą na której co było kawałków płocien wcale pogniło oprócz antyminsu, któren na kołku w cerkwie zawiesił" (с. Торговиця), "już nadto opadła i blizka upadku do której naskróz wszędzie ciecze i na mensą... bez okien, ale tylko w ścianie dziura jedna wszerz i wdłurz na piędz"

будівель у кам'янець-подільській частині єпархії без порівняння

(с. Рогиня) – Городенківський д-т (арк. 25, 31, 33, 34 зв., 36); "opadła i rozegniła się... od lat 100 wystawiona" (м-ко Гвіздець – прор. Іллі), "mała, stara podarta... od lat 100 wystawiona" (с. Малогвіздець), "opadła cale, prawie dachu niema rozegnił się ciecze wszędzie" (с. Підстає), "opadła słomą nakryta, mała, do której zewszęd woda płynie a najbardziej do ołtarza gdzie a żeśmy dla wielkiego błota po deskach chodzili" (м-ко Великі Кам'янки – св. Мих.), "błoto po kolana" (м-ко Великі Кам'янки – св. Мик.), "piękną była kiedyś strukturą wystawiona, ale dla niedozoru opadła, rozegniła się i cale już do ruiny skłoniona i do odprawy w niej nabożeństwa osobliwie ołtarz dla obalenia się niebezpieczna" (с. Дзурків), "już cerkwów zwać się nie powinna bo wcale opadła i nie reparacji, ale de novo restawracji potrzebuje" (с. Дора) – Жуківський д-т (арк. 37, 43, 44, 46, 46 зв., 50 зв., 58); "mała, stara nie opatrzona i opadła tak dalece iż zewsząd dokoła tak podziurawiona jak płot chrościony stary, dla czego do dalszej woli Dobrodzieja (biskupa) naszego w niej Mszą Świętą celebrować zakazaliśmy" (м. Козова – Стріт. Госп.) – Козівський д-т (арк. 62 зв.); "opadła" (с. Димидче – Возн. Госп.), "stara opadła, tylko co jeszcze nie rozwaliła się... ołtarz mały dziurawy, któremi dziury koci chodzą" (с. Перерів), "stara opadła, dachu prawie cale niema, ołtarz mały nie pokryty" (с. Залуче), "już reparacji znacznie potrzebuje bo na wielu miejscach poprogniwała" (с. Трійця), "stara opadła, reparacji potrzebuje bo się rozegniła" (с. Іллінці – Усп. Пр. Богор.), "pogniła" (с. Тулуків) – Заболотівський д-т (арк. 77 зв., 82, 83, 84 зв., 86 зв., 91); "reparacji dachu potrzebuje" (м. Потік – св. Мих.), "reparacji wielcej potrzebuje" (с. Березівка), "roztrzesiona" (с. Возилів) – Потоцький д-т (арк. 92 зв., 98, 102); "stara zbutwiała, nie reparacji ale innej nowej po sobie wybudowania potrzebuje" (с. Бачів), "stara do ruiny nakłoniona" (м-ко Фірлеїв), "stara gątami pobiata, które od starości opadają w większej części" (с. Подвине), "stara gątami pobiata, które od starości opadają" (с. Пуків) – Рогатинський д-т (арк. 112 зв., 114, 119 зв., 120); "gąty już poopadały" (м. Устя – Пр. Тр., м-ко Горожанка – Усп. Пр. Богор., села Тростянець, Лука), "dachy reparacji znacznie potrzebuą" (м. Устя – Собора Пр. Богор., м-ко Горожанка – св. Мик.), "już rozgniła, mierzwą nakrzyta, ale w niej ciecze" (с. Товстобаби), "lada jak nakrzyta, ciecze do niej" (с. Бубровники), "stara opadła reparacji wielcej potrzebuje" (м. Маріамполь – св. Мик.), "słomą lada jak nakrzyta ciecze niemał wszędzie" (с. Лани), "opadła po części nadgniła" (с. Далева) – Устецький д-т (арк. 128, 130 зв., 131, 133 зв., 128 зв., 130, 134, 135, 138, 138 зв., 139); "rozgniła się, nie tylko w niej odprawiać nie godzi się ale i wniść straszno ba lada w godzinie upaść musi, ciecze wszędzie zgoła już i prochów z drzew opadło tylko patykami popodpierana chwieje się całe ściany powypadały, tylko na węgłach wierzch chwieje się stoi, reparowaną żadnym bydz sposobem nie może, a też na nową wybudowanie i żadnego drzewa nie widać... okna i drzwi tu wszędzie słomą pozapierane któremi kiedyś psi do cerkwi weszli i trupa na ten czas w niej będącego z trumny dobywszy poszarpały" (с. Колоколин), "tylko imie że cerkiew, rozgniła się popodpierana ze wszęd na których podporach jak pajęczyna chwieje się, nie tylko w niej odprawiać ale i wniść do niej straszno" (м. Зорів), "stara do ruiny skłonna, gąty już poopadali" (с. Молотів) – Княгининський д-т (арк. 144 зв., 146, 149); "murowana... we środku i zwierzchu wytentowana i wybielona ale dach ma bardzo zepsuty" (с. Жабіне) – Поморянський д-т (арк. 155); "ruinie bliskie" (м-ко Козлів – Возн. Госп., с. Городище) – Дунаївський д-т (арк. 165, 166); "reparacji

кращий, ніж у галицькій і львівській. Тоді на 28 пошкоджених

dachu potrzebują" (села Мечищів, Шумляни, Гнильче – Покр. Пр. Богор.) – Завалівський д-т (арк. 167, 172, 178); "stara z węgłą powychodziła" (с. Бахматівці) – Плоскирівський д-т (арк. 185 зв.); "stara, już de novo od wirzcha niby reparowana ale cała nowej reparacji potrzebuje" (с. Деражня Кальна), "lipowa, stara już do upadku gotowa" (с. Голенища) – Деражнянський д-т (арк. 189, 190 зв.); "reparacji dachu potrzebują" (села Криве, Кам'янки, Романова, Чернелів, Жеребки Великі, Жеребки Малі, Ходечків), "rozwala się, wszędzie dziury" (с. Смолянка) – Скалатський д-т (арк. 199 зв., 200, 201, 201, 201 зв., 201 зв., 201 зв., 202 зв.); "reparacji dachu potrzebuje" (с. Іванчани) – Тернопільський д-т (арк. 208); "część odarta, część słomą pokryta" (м. Теребовля – св. Параск.), "dachu inszego potrzeba" (с. Дерехів), "część gątami, część słomą pokrzyta, część obdarta" (с. Сущин), "wirzch obdarty, dopiro novo gątami się pokrzywa" (с. Боричівка), "bardzo podła, reparacji potrzebuje, ptastwo w niej mieszkanie swe i noclegi mają" (с. Мшанець) – Теребовельський д-т (арк. 213 зв., 216 зв., 217, 217 зв., 218 зв.); "w dachu reparacji potrzebuje i są już gąty w cerkwi nowe" (с. Увісла), "inszego pokrzycia potrzebuje" (м-ко Будзанів – Покр. Пр. Богор.), "dachu nowego potrzebuje, gąty są gotowe" (с. Косів – Введ. в храм Пр. Богор.) – Янівський д-т (арк. 220, 223, 223 зв.); "nakrzycia nowego potrzebuje" (м-ко Улашківці – св. Хреста) – Ягольницький д-т (арк. 228 зв.); "inszego pokrzycia potrzebują" (м. Бучач – Покр. Пр. Богор., с. Озеряни – св. Мих.), "dachu nowego potrzebuje, już z dachu krzyżi pospadały" (с. Пекликівці), "gątami pobita do pół siebie, a pół nie pobita, ale gąty są" (с. Бобулинці) – Бучацький д-т (арк. 234, 237 зв., 239 зв., 240 зв.); "inszego pokrzycia potrzebują" (м. Бережани – Пр. Тр., с. Козівка), "dachu i pokrzycia inszego potrzebuje" (с. Котів), "drewniana bardzo stara, już kilka razy była przebudowana, chyląca się do upadku" (с. Вільхівець) – Бережанський д-т (арк. 248, 250 зв., 249, 253); "ściany pogniły" (с. Москалівка) – Городоцький д-т (арк. 260); "wszędzie ciecze" (с. Демківці), "węgły się porozsówały" (с. Кугаївці) – Гусятинський д-т (арк. 270, 271); "zbudowana od lat 26, już się psuje w zamkach" (с. Давидківці) – Скальський д-т (арк. 279); "od lat 20 zbudowana, gątami była pobita, ale teraz obdarta wszędzie ciecze" (с. Звягель), "była stara sama się rozwaliła, de novo założona drewniana ma się fundować pilno" (м-ко Королівка – Усп. Пр. Богор.) – Королівський д-т (арк. 283, 285); "stare pokrzycie, średnie banie piorun zrzucił i rozbił" (м-ко Більче – св. Мих.), "stara z gątów oblatuje, zbudowana 1700 r." (м-ко Касперівці) – Більчецький д-т (арк. 287 зв., 289); "dużo obdarta, wszędzie ciecze" (с. Садки), "zdawna z kamienij złożona, teraz się ścianka jedna rozwaliła" (с. Цвітова) – Язловецький д-т (арк. 294, 297); "zdawna murowana, reparacji wielkiej potrzebuje" (м. Солотківці – Усп. Пр. Богор.), "murowana zdawnych lat, już się wali" (с. Лозківці) – Солобківський д-т (арк. 305, 305); "stara, już się wali" (с. Блищанівка) – Кам'янецький д-т (арк. 317 зв.); "drzewniana do pół zdawna zbudowana, już przygniła, a słomą pokrzyta i nie będzie skączona, bo niemasz czego kączyć, chyba by nową budować od fundamentu" (м. Умань – Усп. Пр. Богор.) – Уманський д-т (арк. 332 зв.); "murowana, stara upadająca, pokrzycia oprócz sklepienia żadnego na sobie niema" (м. Шаргород – св. Ів. Хр.) – Шаргородський д-т (арк. 341 зв.); "z gątą obleciała" (с. Дзвінячка), "już opadła" (с. Милівці), "wali się" (с. Саківці), "z dzewa lipowego stara, już zgniła" (с. Бабшин) – Кам'янець-Подільський д-т (арк. 345 зв., 346 зв., 347 зв., 348 зв.); "1720 r. budować się poczęła, jeszcze do tych czas nie ze

споруд у кам'янець-подільській частині припадало аж 112 подібних у львівсько-галицькій. До останніх слід додати ще 27 (не рахуючи Княгининський і Поморянський деканати, котрі в той час разом мали 10 аварійних храмів) таких самих церков, які у 1739–1744 рр. були в парафіях інших 14 деканатів львівської частини єпархії, про що інформує нижчеподана таблиця[107].

Таблиця 9.

Церкви Львівської єпархії, що потребували ремонту

Дані за 1739–1744 рр.

Деканат	Число церков	Деканат	Число церков	Деканат	Число церков	Деканат	Число церков
1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Bobrka	6	Kamieniec	0	Pomorzany	6	Szczerzec	4
Bolechów	3	Knichynicze	4	Rozdol	3	Żulkiew	4
Dolina	0	Kulików	0	Sokołów	2	Żurawno	1
Gliniany	0	Lwów	4	Strzeliska	0	Żydaczów	0

Наступна таблиця доповнює попередні дані про стан церковних будівель єпархії у 1739–1744 рр., а також частково свідчить про їх архітектурний стиль[108]. Поряд зі словами, що подають загальну характеристику, тут бачимо і такі, котрі пропонують подивитися на тодішній храм, як на мистецький витвір, а саме: "krzyżewa", "jasna", "z drzewa pięknego", "dębowa", "niska", "szczupla", "bardzo szczupla", "maleńka jako kapliczka".

---

wszystkim skączona, wszędzie ciecze" (м. Прилука – Покр. Пр. Богор.) – Вінницький д-т (арк. 361); "zbudowana 1712 r., już zgniła" (с. Дерев'яне), "w starym gontą pokrzyciu, już opada" (с. Чабанівка) – Китайгородський д-т (арк. 390, 391); "z gruntu reparacji potrzebują" (села Клітищі, Широка Гребля, Горбасів) – Летичівський д-т (арк. 438, 438, 445 зв.); "drzewniana, stara, już i dziury na podwalinach... pustowała lat kilkanaście" (м. Медведівка – Преобр. Госп.) – Смілянсько-Чигиринський д-т (арк. 452 зв.).

[107] НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 1–500 зв.

[108] Там само. – Арк. 1–500 зв.

Таблиця 10.

Стан церковних будівель Львівської єпархії за матеріалами візитацій

Дані за 1739–1744 рр.

Деканат	Добра	Добра, порядна	Добра, хрестоподібна	Порядна	Належна (należyta)	Прекрасна (wspaniała)	Прекрасна, ясна	З прекрасного дерева	Дубова	Дах добрий	Давня	Не дуже давня	Низька	Мізерна (szczupła)	Дуже мізерна	Маленька, як капличка	Не порядна (porządna)	Обдерта	Дуже знищена	Мало не розвалюється
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15*	*15*	*17*	*18*	*19*	*20*	*21*
Bobrka																				
Bolechów	1																			
Dolina	1	1		1													1	1		
Gliniany															1				2	
Kamienicc				1				1												
Knielynicze																				
Kulików								1												
Lwów	4						1													
Pomorzany	2								3			1								
Rozdoł						1				1									1	
Sokołów	1		1																	
Strzeliska	1				5						4			2						
Szczerzec	1								1	1			1			1				1
Żułkiew	2																			
Żurawno	3																			
Żydaczów																				

Такого роду реляція, однак, є занадто скупою, коли її порівнювати з такою ж зі сторінок матеріалів візитацій за 1726–1734 рр. В цьому джерелі[109] зовнішній опис церков дуже колоритний і строкатий, що підтверджують цитати: "nowa teraźniejszą modą wystawiona", "bardzo mizerna choc nowa ale uboga", "przystojna i dobrze ustrojona", "bardzo

[109] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.

ślicznie zbudowana... zwierzchu już jest pomalowana we środku zaś snicerska robota bardzo sliczna ze wszystkim już stanęła gotowa do malowania zakrystia, szafy, ławki, konfessional, tylko co posacki jeszcze niemasz, dość we wszystkim porządna, której więcy nie pokaże w całej Wojnilowszczyznie" (церкву збудував своїм коштом колятор), "wspaniała nad inne co w Tomaszowcach", "pół pod dątami, pół pod słomą" – Войнилівський д-т: "dobra strukturą należytą i piękną wybudowana", "nowa opatrzona należycie", "nowa, strukturą nie złą", "mała", "strukturą piękną", "jak szopka nizko wybudowana, ani okien ani pokryta dobrze", "nowa na kształt stodoły bez okien w cerkwie i w ołtarzu"[110], "na kształt stodoły słomą przywalona" – Городенківський д-т: "dawna ale dobra", "na podobu kaplicy", "bardzo podła lepianka", "lepianka dawna", "gątami na kształt szopy pobita, babiniec pod słomą" – Козівський д-т: "zwierzchu należycie opatrzona", "jak podła stajenka"[111], "snopkami poszyta ale dobrze" – Жуківський д-т: "strukturą piękną z trzema wirzchami" (с. Димидче – св. Мик.)[112], "stara mierzwą nakryta" – Заболотівський д-т: "w strychulce lepiona dobrze" – Дунаївський д-т: "w strychulce z gliny lepiona, pięknie jednak wybudowana" – Поморянський д-т: "wielka na kształt kościoła", "struktura podła, z drzewa lipowego", "bez babińca", "struktura uboga", "futrowana" – Дережнянський д-т: "słusznie zbudowana" – Гримайлівський д-т: "nową strukturą zbudowana", "dobrą robotą zbudowana", "nie bardzo dobrze wystawiona", "ubogo zbudowana" – Скалатський д-т: "dębowa ubogo wystawiona" – Теребовельський д-т: "ab antiquo murowana, sklepienia niema drzewem dostawiona, przytwor z drzewa, drzwi jedne do babińcu z podłym zamkiem, drugie w murze zamczyste" – Бучацький д-т: "z drzewa w kostkę ciesanego średnię formą zbudowana", "z drzewa osobliwszą strukturą per modum kurnika, stara gątami pobita" – Бережанський д-т: "mała za kaplice zbudowana zdawna" – Городоцький д-т: "słusznie i porządnie

[110] Ця церква була в Ясенові Городенківського д-ту, і в актах про неї зазначено: "Nowa na kształt stodoły wystawiona bez wierzchu należytego ale tylko słoma potężnie nawalona aż się więgły porozchodziły, w cerkwie i w ołtarzu okien niema tylko w cerkwie dziura na piędz wszerz i wdłurz i w ołtarzu w ścianach, które się deszczutkami zakładają" (Там само. – Арк. 34 зв.).

[111] Ця церква була у Фатівцях, і про неї в актах так написано: "Cerkiewka na nowym funduszu tylko imię że cerkiew, ale podobienstwa żadnego niema do cerkwi, tylko jak podła stajenka wystawiona" (Там само. – Арк. 36).

[112] Там само. – Арк. 77.

zbudowana", "po wirzchu i ze wnętrz należycie ozdobna", "we wszystkim zewnętrz i wewnętrz opatrzona" Сатанівський д-т: "ani siak ani tak pod jeden wirzch, słomą pokryta", "murowana, należyta, jak po wirzchu tak i wewnętrz", "drewniana, jak po wirzchu tak i wewnętrz uboga" Гусятинський д-т: "pod jeden wirzch cała", "na kształt ubogiej szopy wystawiona, słomą pokryta z drzewa i gliny w chłopa zbudowana", "drzewniana na kształt pomierny zbudowana tylko pod jeden wirzch na kształt szopy słomą mierzwistą pokrzyta" Скальський д-т: "na kształt klatki zbudowana słomą jak szopa pod jeden wirzch pokrzyta" – Більчецький д-т: "murowana słomą pokrzyta" – Червоногородський д-т: "z kamienia słomą pokrzyta" – Язловецький д-т: "podłym stylem zbudowana" Зіньківський д-т: "jak chlew pod jeden wirzch", "bez wirzchu tak słomą pokrzyta" Солобківський д-т: "piękną proporcją wystawiona" Смотрицький д-т: "stara jak chałupa słomą mierzwistą pod jeden wirzch pokrzyta" – Кам'янецький д-т: "opasaniem około z trzema gankami otoczona zbudowana 1705 r.", "opasaniem wkoło z przygankami obtoczona zbudowana 1706 r." Меджибізький д-т: "wdzięczna struktura krzyżowa" Кальницький д-т: "nowa krzyżową robotą, wirzchą 5", "drzewniana na pomoście gątami pobita" – Пилявецький д-т: "murowana zdawna stojąca, krzyżowa nie pokrzyta tylko zasklepiona" – Рашківський д-т: "piękna mała bez paperty, łubem nakryta", "bez babińca sama w sobie", "z deszczek bardzo ubogo bez paperty, opasania, powały, sianem pokryta" – Чигиринський д-т: "w strychulec lepiona gątami pobita, powały ani posadzki niema", "w strychulec lepiona słomą pokryta, babiniec nie pokryty" Будилівський д-т: "tarcicami do samego spodu kożucho-wana" – Летичівський д-т: "dachem opasana", "dwa wirzchy pod gątami, babiniec pod snopkami", "tylko ołtarz gątami pobity nowo a średina i babiniec pod słomą mierzwistą" Ягольницький д-т: "trzy wirzchy pod słomą" Янівський д-т: "gątami w karpie łuskie pobita" Кам'янець-Подільський д-т. Про вівтарну частину тодішніх храмів у даному джерелі, зокрема, таке знаходимо: "ołtarz mały ciemny bez okien" (с. Вербовець) – Городенківський д-т: "ołtarzyk mały ciemny, bez okien" (с. Димидче Возн. Госп.), "ołtarz ciemny bardzo, bez swiatła i w południe nie odprawi" (с. Іллінці – Усп. Пр. Богор.), "ołtarz tak ciemny, że w jasny dzień nie widno, bo okna żadnego niema" (с. Рудники – Воскр. Хр.), "ołtarz ciemny, bez okien" (села Рудники – Усп. Пр. Богор., Любківці) – Заболотівський д-т: "ołtarz ciemny,

ciasny" (с. Остра) Устецький д-т: "w oltarzyku ciasnym, mensa przymniejsza" (с. Біле) Дунаївський д-т[113].

В актах візитацій за 1726–1731 рр.[114] терміни: "відповідна" чи "відповідно збудована" віднесено до щонайменше 68 церков, "слушна і порядна" до 1, "красиво збудована" до 6, "слушно збудована" – до 15, "структура прекрасна" – до 3, "прекрасно збудована" – до 1, "порядна" – до 7, "як каплиця" – до 1, "мала" – до 5, "ліплянка" – до 23, "убога" до 16, "дуже убога" до 4, "підла" до 3, "дуже підла" – до 4, "як шопа" – до 34, "як халупа" – до 1, "як хлів" – до 2, "як стодола" – до 3, "без паперті" – до 7, "без бабинця" – до 2, "без повали" до 8. В актах візитацій за 1732–1734 рр.[115] терміни: "добра" – до щонайменше 85 церков, "структура добра" – до 46, "структура красива" – до 10, "структура відповідна" – до 7, "структура непогана" до 1, "структура убога" до 3, "належно збудована" – до 29, "мала" – до 16, "як шопа" – до 8, "як стодола" – до 2, "як каплиця" – до 4, "як стаєнка підла" – до 1, "на подобу костела" – до 1[116], "ліплянка" – до 47, "без повали" – до 1[117].

Акти генеральної візитації за 1762 р. трохи більше описують тогочасні церковні споруди[118]. На початку 70-х років XVIII ст. сім із десяти львівських парафіяльних церков були дерев'яними[119].

Конструкція сакральних будівель в Україні завжди передбачала бані. Традиція храмового будівництва вимагала непарного числа, хоча траплялися дво-, чотири- і дванадцятибанні храми. Кожне таке

[113] Там само. – Арк. 31, 77 зв., 86 зв., 87 зв., 88 зв., 89 зв., 134 зв., 163.

[114] Там само. – Арк. 259–514 зв.

[115] Там само. – Арк. 1–257.

[116] Акти візитації за 1732–1734 р. подають, що церква Різдва Пр. Богородиці м-ка Буцнів Тернопільського д-ту давно мурована і має форму костела (Там само. – Арк. 209 зв.).

[117] Церква в парафії Верхняківці Ягольницького д-ту, що була без повали, так очевидцями описана: "Równo z oknami zbudowana, dalej ku wirzchu słomą na krokwiach pokrzyta, bez powały" (Там само. – Арк. 229 зв.).

[118] Церква св. Миколая с. Дуба галицької частини єпархії в актах генеральної візитації під датою 12. 01. 1762 р. так описана: "Na podwalinach dębowych z jadłowego pod hybel spuszczonego, we trzy wierzchy, gontami pobita, dosyć przestronna i jasna, pawiment z deszczek na wzdłuż układany, roku 1739 wystawiona (про що є вирізьблений напис)" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 1).

[119] На початку 70-х років XVIII ст. у Львові дерев'яними були церкви: Воскр. Христ., Різд. Пр. Богор., Преобр. Госп., Возд. Чесн. Хр., Богоявл., Благов. Пр. Богор., св. Теодора Тірона, а церква св. Миколая – з цегли (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 35–36).

число мало своє символічне значення (одна баня – один Бог, дві – дві природи в Ісусі Христі, три – Пресвята Трійця, чотири – чотири євангелисти, п'ять – Христос і чотири євангелисти, сім – число Св. Таїн або дарів Св. Духа, дев'ять – число ангельських чинів, дванадцять – дванадцять апостолів, тринадцять – Ісус Христос і дванадцять апостолів)[120]. Як бачимо з нижчерозміщеної таблиці[121], переважна кількість церков єпархії були одно- або трибанними.

Таблиця 11.

Бані церков Львівської єпархії

Дані за 1739–1744 рр.

Деканат	Один верх	Два верхи	Три верхи	Чотири верхи	П'ять верхів	Шість бань	Бані	Три верхи грончасті	Три верхи квадратні	Один верх, два пласкі	Два верхи, один плаский
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*
Bobrka											
Bolechów											
Dolina											
Gliniany											
Kamieniec	7		2			1	1				
Kniehynicze	1		2								
Kulików	3	1	12							1	1
Lwów			1								
Pomorzany	1	1	13								
Rozdół			2						1		
Sokołów											
Strzeliska											
Szczerzec			1					1			
Żułkiew			1	1	1						
Żurawno											
Żydaczów											

[120] О. др. М. І. Любачівський. Літургіка: храм – посуди – ризи – дзвони – мощі – образи – книги церковні – церковний спів. – Рим, 1990. – С. 19–25; о. Юліян Я. Катрій. Наша християнська традиція. – Нью-Йорк; Рим: Вид-во ОО. Василіян, 1988. – С. 158–161.

[121] Таблиця зроблена на підставі: НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 1–500 зв.

Підтримувати храмову будівлю в доброму стані і, коли необхідно, проводити ремонтні роботи, всередині прикрашати, регулярно прибирати, купувати необхідні церковні речі, відповідно до церковного права, належало до обов'язку місцевих парафіян[122] або разом

[122] Підтвердження цього знаходимо в актах візитацій, де написано, що Святомик. церква м. Маріамполь Устецького д-ту 1733 р. була "stara, opadła, reparacji wielce potrzebująca, o którą P. P. Parochianie bynamniej nie starają się", а про Святовоскр. церкву м. Городенка однойменного д-ту 1733 р. читаємо, що вона "opadła", але на її "reparacje znacznie parochianie gotują się" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 138, 19 зв.). Також у "Decretum Reformationis" актів генеральної візитації церкви с. Головське під 19 грудня (старий стиль) 1743 р. міститься розпорядження візитаторів на адресу місцевих провізорів під карою інтердикту провести ремонт згаданого храму протягом шести місяців. Церкву визнали аварійною і небезпечною для відправлення богослужінь, як написано: "Welkiej tak dalece ruinie podległą że w niej przez szpary goniące się wiatry i zaciekającą słotę" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 34). Подібно в актах візитацій церкви с. Добряни Щирецького д-ту під 11. 11. 1739 р. читаємо, щоби тодішній місцевий парох під карою заборони, "paięczyne i proch po ścianach obmietać co tydzien kazał" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 97 зв.–98), а парафіяни щоби під карою 50 гривень на тутешню церкву та ще під іншими суворішими карами, "obrazy to jest Deisus i wielki ołtarz jako najprędzej pomalować starali się; posazkę w cerkwi jakową ułożyli; ...konfessional... wystawili; ...chrzcielnice sporządzili; swiatło do cerkwi prokurowali" (Там само. – Арк. 98). В "Decretum Reformationis" актів візитації церкви с. Шниколоси Поморянського д-ту під 20. 02. 1740 р. знаходимо, що місцеві парафіяни "także dachów na cerkwi nie reparują" і звернено увагу, щоби "dach na cerkwi reparowali" (Там само. – Арк. 255 зв.); в тому ж документі щодо церкви с. Годовичі того ж д-ту під 13. 02. 1740 р. записано, що парафіяни про ремонт церкви не дбають, цвинтар не обгороджують, "starszych, którzy by tym wszystkim rządzili i pieczołowali się nie obbierają", тому візитатори наказують, щоби парох з парафіянами "zameczki i zawiaski do cymborium bez odwłoki sporządzili", а токож на всі зауваги відповідно зреагували під карою 6 гривень на годівську церкву (Там само. – Арк. 248 зв.); тим же документом від 15. 02. 1740 р. зобов'язано парафіян с. Бобщани того ж д-ту під карою 6 польських гривень подбати про ремонт церкви, обгородити цвинтар і ін. (Там само. – Арк. 250); тим же документом від 19. 02. 1740 р. зобов'язано парафіян с. Снович того ж д-ту повибивані в церкві вікна повставляти і дбати про ремонт (Там само. – Арк. 257); тим же документом від 16. 02. 1740 р. зобов'язано парафіян с. Кропивна того ж д-ту подбати про ремонт церкви (Там само. – Арк. 253); тим же документом від 21.02.1740 р. зобов'язано парафіян с. Чижів того ж д-ту, щоби "jeszcze bardziej starania około potrzeb cerkiewnych nie zaniedbywali" (Там само. – Арк. 258 зв.). 19. 01. 1756 р., під час візитації парафії с. Рожнятів Старосільський галицької частини єпархії, офіціал і генеральний галицький візитатор о. Іван Громницький під карою "запрещения церкве" зобов'язав парафіян, яких тоді налічувалося 15 родин, щоби поремонтували діряві стіни, дах і бані церкви, постелили підлогу, побудували дзвіницю, відремонтували побиті в церкві вікна, придбали богослужбові книги, яких не вистачало, повернули церкві втрачені грунти (ЦДІА України у Львові. –

парафіян і коляторів[123]. Парохи теж відповідали за це[124]. Коли ж у парафії діяло церковне братство, то питання ремонту храму мало вирішуватися на зібраннях його членами.[125] Деколи реставраційні витрати, що звичайно лежали на плечах вірних, цілком або частково брали на себе парафіяльні священики[126]. Також були парафії, що

Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 19 зв.–20). Офіціал і генеральний кам'янецький візитатор о. Іван Громницький в "Decretum Reformationis" актів візитації с. Коцюбинчики від 30. 12. 1759 р. наказав місцевим парафіянам, щоби "cerkiew w dachach poreparowali, cmentarz w ogrankaniem poprawili, krzyż na mensę przystojniejszy, жертовник з szufladami i konfessional zrobili, bursę і puszeczką srebrną pro deferendo Viatiko (для поднесения Частички), puszkę для зберігання Св. Дарів sprawili" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 23 зв.–24). 5. 06. 1760 р., під час генеральної візитації парафії с. Потік, о. Микола Шадурський, Protonotarius Apostolski, Causarum Curiae Episkopalis Sędzia Delegat і Generalny Diecezji Lwowskiej Wizytator декретом зобов'язав місцевого пароха о. Павла Нагорнякевича (рукопол. 3. 02. 1719 р. перемиським єп. Онуфрієм Шумлянським, на той час sede vacante Адміністратором Львівської єпархії), який хворів на алкоголізм і через те віддавав під заставу церковні речі по різних селах, відбути реколекції в Буштині при церкві о. Тиховича, галицького офіціяла, а парафіян, – з відома і дозволу декана, вибрати із-поміж себе особу, котра би відповідала за церковне добро (згідно з "Decretum Reformationis" від 1739 р. за світлої пам'яті тодішнього пароха с. Потік о. Євстахія Нагорнякевича, батька о. Павла, зникла з церкви срібна ручка вартістю 10 зол.), за чинш з грунтів церковних утримувати церкву і вкрити дзвінницю новим дахом, побудувати школу для дяка, зробити бурсу (торбинку) для поднесения Св. Дарів (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 26–28 зв.). Декретом від 1754 р. офіціал і генеральний галицький візитатор о. Іван Громницький нагадав парафіянам церкви св. муч. Ігнатія с. Гужилів, яких на той час було 50 родин (а всіх осіб 140), щоб церкву і дзвінницю ремонтували (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 3 (Акты обследования приходов. 1740–1754). – Арк. 1–2).

[123] 5. 08. 1741 р. церква с. Сяхів Соколівського д-ту була піддана інтердиктові за те, що, як подають тогочасні акти, "do upadku nachyla się gdy zaś ani parochianie ani kolatorowie... do restawracji tej cerkwi nie myslią" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 496).

[124] НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 253, 258 зв.

[125] У пункті "Decretum Reformationis" актів візитації парафіяльної Святотроїцької церкви м. Поморяни однойменного д-ту, складених 7. 02. 1740 р., поміщено розпорядження на адресу членів місцевого церковного братства, щоби "na braterskiej schodzce o reparacji cerkwi dobrze radzili" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 241–241 зв.).

[126] Акти візитацій з 1730 р. подають: парох (о. Пантелеймон Ґерак, посв. 25. 03. 1718 р. Ат. Шепт. до престолу тієї церкви) с. Стрихівці Солотківського д-ту "na cerkwi (збудована 1730 р.) reparacie swego kosztu własnego łożył zł. 147" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 307); "... і reparacja cerkwi jego (пароха, о. Миколая Людкевича, посв. Йос. Шумл. 1707 р.)" – с. Хропотова Гусятинського д-ту (Там само. – Арк. 271); "w cerkiewnej reparacji kosztów swoich ma na zł. 500 tenże duchowny (парох, о. Іван Дашовський, посв. Варл. Шепт. 20. 08. 1710 р.)" – м. Скала

мали поле, дохід з котрого використовували на реставрацію храмів[127]. З огляду на свій урядовий стан, парохи ініціювали та керували ремонтами храмів[128].

(Різд. Пр. Богор.) однойм. д-ту (Там само. – Арк. 274). А в тих же актах під 1733 р. записано: парох с. Ходечків Скалатського д-ту "koszta swego własnego ma na reparacji cerkiewnej flor. 30" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 201 зв.); "na cerkiewnej reparacji duchownego (о. Теодор Костинський, посв. Йос. Шумл. 1707 р.) expensy (коштів) zł. 100" – м-ко Струсів Теребовельського д-ту (Там само, арк. 215 зв.); "na cerkiewnej reparacji kosztu (пароха о. Теодора Ганкевича, посв. Інокент. Винницьким, єп. Перемишльськ. 1690 р.) zł. 600" – с. Настасів Теребовельського д-ту (Там само. – Арк. 216); парох с. Новосілка (Введ. в храм Пр. Богородиці) Підгаєцького д-ту "cerkiew gontami swego kosztu pobił" (Там само. – Арк. 246); "cerkiew jego (пароха цього села, о. Кирила Чебановського, котрий у 1732 р. помер) kosztem reparowana" – с. Добриводи Підгаєцького д-ту (Там само. – Арк. 246).

[127] В актах візитації с. Повергів Щирецького д-ту під 25. 11. 1739 р. читаємо, що парафіяни даної церкви "mają w dyrekcji sianożęć na oprawę cerkwi nadaną" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 119 зв.); в тих же актах с. Горбачів того ж д-ту під 30. 11. 1739 р.: "na reparacją tej że cerkwi jest pole z którego płacą arendatores do skarbony cerkiewnej tych po złotych cztery" (Там само. – Арк. 131); в тих же актах с. Зашків Жовківського д-ту під ?. 03. 1740 р.: "trzymają pola staj 4 na oprawę cerkwi nadanego" (Там само. – Арк. 134); в тих же актах с. Батятичі (св. Юрія) Кам'янко-Струмилівського д-ту під 16. 12 1740 р.: "pola na reparacją cerkwi zapisanego jest na dni 20" (Там само. – Арк. 193 зв.). На початку 70-х рр. XVIII ст. декотрі храми м. Львова та приміських сіл Головське і Знесіння теж реставрувалися коштами, котрі надходили від їх земельної та іншої нерухомої власності. У згаданому часі, як про це подають тодішні джерела, церква св. Миколая, котра була на Краківському передмісті, мала там, тобто недалеко від себе і аж до воріт міста, юридику (фільварок), надану ще князями, а крім того, широкі поля в напрямку до Глинянського передмістя і сільце, що називається Знесіння. На тих полях лежало сільце Кривчиці. Однак, як зазначено в джерелі, цю юридику урядовці міста сильно зменшили, так що для церкви залишилося небагато, якихось 50–60 флоринів польських, котрих ледве вистачає на ремонти й інші конечні потреби. Близько сто років тому, невідомо яким чином, просторі землі насильно зайняло, тобто відірвало від церкви, і с. Кривчиці (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 35–36). Тоді церква св. Параскеви, що теж була на передмісті, як фундацію мала частину поля й сіножать, біля себе (церкви) мала юридику, звану Тарнавка, овочевий город на цвинтарі та фундацію для пароха, котра щорічно становила 40 флоринів. З цього городу, як зазначено в документі, можна було отримати 100–150, а навіть 200 флоринів, але ці гроші витрачалися на ремонти й інші конечні потреби церкви (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 35–36). В тому часі церкви приміських сіл Головське і Знесіння мали для утримання парохів поле й луги, доходи з котрих також уживали для освітлення церков і їх ремонту, і про це пильно дбали парафіяни (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 35–36).

[128] За даними візитацій за 1733 р., в с. Скородинці Чортківського д-ту "za przywodem jego (пароха о. Івана Синвекія, посв. Варл. Шепт.) teraz wierzch

Неодноразово у тих часах парафії втрачали церкви через пожежі. Про ряд церков, що згорили, маємо згадку і в актах візитацій 1726–1734 рр.[129]

cerkwi wielki reparowany", а в с. Біле (Воскр. Хр.) того ж д-ту – "za jego (пароха о. Іллі Клопотовського, посв. Йос. Шумл. 1704 р.) staraniem cerkiew reparowana" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 232, 232 зв.).

[129] До них належали храми парафій: м-ко Маньківка ("była stara zgorzała, teraz (1730 р.) de novo (ц. св. Арх. Мих.) do połowy zbudowana") Уманського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 332 зв.– 333); також за даними актів візитації даної церкви від 1726 р.: "Nie pokazał (парох) ani prezenty ani listu stanownego, powiadał że zgorzał kiedy budynek i cerkiew zgorzałe" (Там само. – Арк. 398 зв.); с. Мазьники ("cerkiew... już druga od r. 1720 wystawiona, pierwsza ze wszystkim zgorzała") Зінківського (Там само. – Арк. 301 зв.); с. Біла (церква згоріла в 1710–1720 рр.) Смотрицького (Там само. – Арк. 311 зв.); с. Чернелівці ("była należyta ale zgorzała i wszystkie rzeczy cerkiewne w niej pogorzały, teraz (1733 р.) de novo z drzewa lipowego ubogo buduje się") Деражнянського (Там само. – Арк. 191 зв.); с. Зелена ("dawna co była ze wszystkim zgorzała, teraz (1733 р.) druga należyta z ciesanej dębiny zbudowana jeszcze nie dokączona, już gąty są dotowe") Гримайлівського (Там само. – Арк. 195 зв.); с. Зарубинці (актуальна церква дерев., убогої структури, покрита соломою, а "była należyta, ale zgorzała") Скалатського (Там само. – Арк. 199); с. Потутори (давня церква "tatarami spalona") Бережанського (Там само. – Арк. 249 зв.); м. Сатанів (Святоусп. церква "zdawna murowana, była kilka razy od ognia zrujnowana, ponownie noviter restawrowana i poświęcona") Сатанівського (Там само. – Арк. 268 зв.); с. Синків (церква "stara zgorzała, nowa się teraz buduje") Скальського д-ту (Там само. – Арк. 281 зв.); м-ко Більче (стара церква свмуч. Параскеви "zgorzała, teraz (1730 р.) nowo się funduje"; в церкві св. Михаїла "średnie banie piorun zrzucił i rozbił") однойменного д-ту (Там само. – Арк. 287 зв.); с. Ободовда (церква 1728 р. збуд., а "przed tą stara była, zgorzała") Брацлавського (Там само. – Арк. 336); м. Немирів (Воскр. Хр.) (церква 1703 р. "zaraz po buntach po spaleniu starej cerkwi zbudowana"), с. Глинянець ("stara zgorzała, nowa roku 1722 zbudowana") Немирівського (Там само. – Арк. 354, 358); с. Сосонка (церква 1728 р. збуд., а "stara zgorzała"), с. Мізяків (церква "była stara, zgorzała, teraz nowa należyta funduje się") Вінницького (Там само. – Арк. 362, 362 зв.–363); м. Бар (Святоусп. церква 1716 р. збуд., "ale była przed tym stara, zgorzała, druga była podlejsza, rozebrana stała, dopiro ta trzecia wystawiona") Барського (Там само. – Арк. 369 зв.); с. Посухів (церква 1728 р. збуд., а "pierwsza zgorzała") Копайгородського (Там само. – Арк. 385); с. Пітовці (місцева церква Воздв. Ч. Х. Г. "zgorzała po świętym Jerzym 1726 r., ale jednak już budują") Браїлівського (Там само. – Арк. 460 зв.).

5.3.2. Будівництво і посвячення церков

Для спорудження нового храму також був необхідний дозвіл місцевого землевласника. Про деякі храми, що їх побудували "з дозволу пана" свідчать і акти візитацій 1733 р.[130]

Храми тоді, як це показують дослідження, переважно будували невеликі за розмірами, нескладної конструкції і з відносно дешевих матеріалів. Незважаючи на це, спорудження їх тривало інколи досить довго. Акти візитацій повідомляють, що декотрі з них будувалися протягом кількох, а то й кільканадцяти років[131].

---

[130] Наприклад, в актах візитацій записано: в с. Сороки Городенківського д-ту церква збудована коштами пароха "za pozwoleniem Pańskim, a benedykcją W. O. Stefana, Namiesnika Kołomyskiego na ten czas, od którego jest i poświęcona"; Святовоскр. церква м. Городенка того ж д-ту – "erygowana... za konsensem Pańskim"; Святомих. церква м. Городенка того ж д-ту – "dobra, strukturą należytą wystawiona od lat 18 na gruncie nowym za pozwoleniem P. Wojewody"; церква м-ка Михальче того ж д-ту – "murowana, zasklepiona, gontami pobita, na miejscu poświętnym erigowana od lat 20 za konsensem J. Księdza Jana Skarbka, Arcybiskupa Lwowskiego" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 32, 19 зв., 20 зв., 35).

[131] Станом на 1730 р. недокінченими були церкви в парафіях: с. Морозів (початок будівництва 1724 р.) Солотківського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 308 зв.); м-ко Михайпіль (поч. буд. 1720 р. і "jeszcze nie skączona po wirzchu"), м-ко Шарівка (поч. буд. 1725 р.), с. Вербівка Дерев'яна (1730 р. докінчена... "wewnątrz jeszcze starej cerkwi ozdoba") Зінківського д-ту (Там само. – Арк. 300, 303, 303 зв.); с. Чорна ("roku 1726 założona jeszcze nie dokączona") Смотрицького д-ту (Там само. – Арк. 312 зв.). Церква в с. Крутибородинці Зінківського д-ту "roku 1720 budować się na dawnym cmentarzysku poczęła, a dopiero w roku tym (1730) dokączona" (Там само. – Арк. 303 зв.); церква в с. Паньківці Пилявецького д-ту "nowa krzyżową robotą z drzewa wybudowana, wirzchów pięć, gontami pokryte, jeszcze ściany nie futrowane, już od lat 10 buduje się, ale jeszcze nie skączona" (Там само. – Арк. 326); церква в с. Вільхівці Гусятинського д-ту "od lat 6 budowała się, teraz (1730) się skączyła" (Там само. – Арк. 269 зв.); церква (в документі нема назви) м. Збриж Скальського д-ту "roku 1709 założona, ale od lat 14 dopiro jak skączona" (Там само. – Арк. 277 зв.); Святомих. церква с. Паньківці Пилявецького д-ту "mała, stara, od lat 27 zbudowana... druga cerkiew pod tytułem Tr. Św. nowa krzyżową robotą z drzewa wybudowana, wirzchów pięć gątami pokryte, jeszcze ściany nie futrowane, już od lat 10 buduje się, jeszcze nie skączona" (Там само. – Арк. 326); Святопокр. церква м. Прилука Вінницького д-ту "roku 1720 budować się poczęła, jeszcze do tych czas nie ze wszystkim skączona, wszędzie ciecze" (Там само. – Арк. 361).

Оскільки храми були потрібні парафіяльним громадам, то й зводилися вони передусім коштами цих громад[132] або місцевого церковного братства[133]. Нерідко траплялося, що їх будували власним коштом парохи[134], забезпечуючи таким

[132] Підтвердженням того, що в першій третині XVIII ст. у Львівській єпархії за будівництво храмів у парафіях відповідали місцеві парафіяни, можуть служити виписки з актів візитацій за 1730 р.: "Duchowny o. Andrzej Szarko (був скерований) do wsi Czuhry N-wa Kamienieckiego 1714 r... a że tam jeszcze cerkwi nie było, i nie chcieli onej ludzie budować, dla tego ustąpić musiał"; "cerkwi (в с. Шендерівка Шаргородського д-ту станом на 1730 р.) ludzie nie dostawili, on (парох) się do tej parochji (с. Криченівка Могилівського д-ту) przeniosł" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 307 зв., 383 зв.–384). Також названі документи свідчать, що о. Теодор Лісенецький був скерований 1728 р. до с. Ломачинці Соколецького д-ту, "a że tam rok siedział, a cerkwi nie budowali, dla tego ustąpiwszy, przy tej cerkwi... " (Там само. – Арк. 387 зв.). За даними актів візитацій від 14. 03. стар. стилю 1744 р., Святовоскресенська церква м. Львова актуально була "wspaniała, jasna z trzema wierzchami (і побудована з пожертв) od różnych ludzi" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 9–9 зв.). Акти візитацій під 30. 12. 1759 р. подають, що Святомик. храм с. Коцюбинчики був побудований 1732 р. коштами "pobożnych parochian" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 21). Згідно з даними актів візитацій від 5. 06. 1760 р., церква с. Потік була "1722 r. zbudowana, o tym świadczy nadpis na bramie, kosztem gromadzkim" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25). В актах генеральної візитації парафії с. Лани під датою 17. 02. 1764 р. (візитацію провів о. Микола Шадурський) про місцеву Святоюскр. церкву написано, що має підвалини і низ дубовий, а решта – сокирою оправлена липа, "we trzy wierzchy w czwurki wyprowadzonej", невелика і притемнена, побудована 1726 р. "na miejscu zdawnej kosztem gromadzkim" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 29).

[133] За даними актів візитацій від 11. 10. (старий стиль) 1743 р., Богоявленський храм м. Львова був побудований 1711 р. "na gruncie zdawna poświętnym, kosztem i staraniem konfraternij (братства) tutejszej" і посвячений "od s. p. o. Dionizego, oficjała Lwowskiego" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 51).

[134] За даними актів візитацій 1726–1734 рр. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.), парохи були фундаторами церков таких парафій: м. Городенка – Преобр. Госп. ("cerkiew drewniana, dobra i strukturą dobrą, jeszcze nie dokączona, która się funduje za staraniem samego kapłana (о. Петро Данкевич, посвячений митрополитом Атанасієм Шептицьким) na miejscu zdawna poświętnym"), с. Стрільче – св. Ів. Єв. "cerkiew drewn. nowa, nie ze wszystkim dokączona, gątami pobita, erygowana na miejscu zdawna poświętnym za staraniem przedrzeczonego prezbytera (о. Стефан Дученко, посв. Ат. Шепт.)"), с. Сороки ("cerkiew drewn. dobra, nowa, gontami pobita, na gruncie poświętnym za staraniem samego kapłana (о. Василь Козачок, посв. митроп. Ат. Шепт.) erygowana") Городенківського д-ту (арк. 18, 26, 32); с. Ослави Білі – св. Дмитрія ("cerkiew drewn., nowo od samegoż W. O. Bazylego (станом на 1733 р. місцевий парох о. Василь Романович, посв. Йос. Шумлянським) власним коштом erigowana

za pozwolenien s. p. P. O. Maksyma, Namiesnika na ten czas Kołomyskiego, jeszcze nie poświęcona") Жуківського д-ту (арк. 56 зв.); с. Галущинці ("duchowny statecznv, tej cerkwi fundator" – у 1733 р. актуальний парох цього села о. Тома Дашкович, котрий до цієї парафії був посвячений Йосифом Шумлянським 1707 р. за презентою місцевого пана), м-ко Баворів (посв. Йос. Шумл. 1700 р., тут у 1733 р. був парохом о. Якуб Островський, котрий "sam w latach... rozpił się", але місцеву муровану церкву "ten że duchowny z początku lat swoich statecznych te cerkiew swoim kosztem murował") Скалатського д-ту (арк. 200 зв., 202 зв.); с. Гумниша ("cerkiew de nova redice kosztem jego (пароха цього села о. Теодора Кучеркевича, посв. Йос. Шумл. 1702 р.) fundowana") Теребовельського д-ту (арк. 214 зв.); с. Рідодуби ("cerkiew jego (пароха цього села о. Михайла Маначинського, посв. Ат. Шепт. 1716 р.) starania") Янівського д-ту (арк. 224); м. Бучач – св. Мих. ("cerkiew... kosztem pomienionego duchownego (пароха о. Василя Барисяка, посв. Варл. Шепт. 1711 р.) wybudowana") Бучацького д-ту (арк. 234 зв.); с. Вербів – св. Мик., тоді це село називали також містечком ("cerkiew budowana i obrazy kosztem duchownego (пароха о. Василя Івановича, посв. Йос. Шумл. 1701 р.)") Підгаєцького д-ту (арк. 243); м. Сатанів – Благов. Пр. Богор. ("cerkiew swoim kosztem (парох о. Олексій Калуш, посв. Йос. Шумл. 1705 р.) murował i pomarł roku 1728") однойменного д-ту (арк. 268 зв.); с. Криків ("cerkiew... była zdawna do pół zbudowana, a roku 1729 kosztem duchownego (парох о. Іван Гладишевич, посв. Ат. Шепт. 1720 р.) należycie wybudowana") Гусятинського д-ту (арк. 272–272 зв.); с. Шестівці ("cerkiew swoim kosztem duchowny (парох о. Яків Демашак, посв. Йос. Шумл. 1701 р.) stawił"), с. Колодрубка (парох о. Максим, посв. Ат. Шепт. 20. 05. 1716 р. "cerkiew swoim kosztem wystawił") Скальського д-ту (арк. 276, 281–281 зв.); с. Нагоряни (або Червоногород) ("cerkiew... przed tym była drewniana, kosztem duchownego (парох, о. Олексій Бокотко, посв. Варл. Шепт. 25. 12. 1713 р.) wybudowana zgorzała, potytym drugo tenże duchowny drewniano był wybudował, a tak te rozrzuciwszy dla większej i trwalszej chwały Boskiej, murowano po samych wirzch wystawił, i tak stoi słomą pokryta"), с. Нірків (о. Артемій Камінський, посв. Йос. Шумл. 1697 р., в селі "od roku 1716 parochem zostaje, cerkiew murowano koło tej drewnianej swoim kosztem fundować zapoczoł"), с. Головчинці ("cerkiew swoim kosztem duchowny (о. Іван Винницький, посв. Варл. Шепт. 9. 03. 1713 р.) budował, oprócz obrazów") Червоногородського д-ту (арк. 292 зв., 293, 293 зв.); м. Бар – Воскр. Хр. (о. Гавриїл Марченко, посв. Ат. Шепт. 1728 р. до с. Степанівки Барського д-ту "tam być nie zachciał, że jest uboga wioska, za pozwoleniem o. Rymbały, Oficiała Kamienieckiego, pomieniono cerkiew fundować zapoczał, і tu się przeniosł, po błogosławieństwo do JMci już jezdził, kazaną na sobor stawać. Prezentę ma") Барського д-ту (арк. 370); м. Умань – Усп. Пр. Богор. (о. Діонізій Гайдученко прийшов на парафію 1718 р. і церква "z drzewa porządnie budowana z jego starania") однойменного д-ту (арк. 403); м. Шаргород – Пр. Тр. (о. Лукіян мав усиновлення до міської шаргородської церкви св. Мих., "a teraz na nowym mieście w Szarogrodzie roku 1724 sam cerkiew swoim kosztem postawił і już poświecił (о. Єфрем, д-н Шаргородський)") однойменного д-ту (арк. 410); м. Крилів над Дніпром – Усп. Пр. Богор. ("cerkiew (новозбуд. і 1725 р. посв.) ten o. Petr Drejko, duchowny kryłowski (рукоположений 1703 р. до тієї парафії) swoim kosztem zbudował") Чигиринсько-Смілянського д-ту (арк. 455).

чином родинне право до самої парафії[135], дідичі[136] чи окремі

[135] Акти візитацій 1726–1734 рр. (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–514 зв.) показують, що діти пароха у випадку старості чи смерті останнього користуються правом залишити за собою парафію батька. Таке право, звичайно, підсилювалося, коли парох чи хтось із роду був фундатором парафіяльного храму. І приклад цього маємо з XVI ст., а саме з 20. 06. 1571 р., коли в м. Глиняни Миколою Герботс з Тульштина, старостою Львівським був підписаний документ про утворення нової парафії на передмісті Глинян. У документі, зокрема, написано: "... mieszczanom, którzy za stawem mieszkają, daleko do tej cerkwi do miasta chodzić, tedy na tym Przedmieściu za stawem popowi Iwanowi dopuściłem cerkiew nową zbudować, której on będzie używał z potomstwem swoim, do której też cerkwi pół łanu rolej przedmiejskiego łanu kazałem mu wymierzyć, też kazałem mu dać na stog siana na dwanaście kopic, która łąka jest mu już wymierzona, na krzywickim pobereżku po drogę przy wresożowej łące. A iż te cerkiew z surowego korzenia (від фундаменту?) budować będzie, tedy z tej cerkwi do dwoch lat nie będzie dawał żadnego podatku, ale po wyściu po dwoch lat będzie powinien dawać każdy rik Jego Mości po kopie monety" (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 208 зв.–209). У XVII ст. рідні брати, що були священиками, у результаті певного конфлікту розібрали Святомик. храм м. Глиняни. Право так чинити вони мали, напевно, тому, що або вони самі, або хтось із їхніх предків були фундаторами цього храму. В актах візитації тієї церкви під 1741 р. про це існує запис: "Stanisław Bonifacyi Mniszhek z Wielkich Konczyc, Starosta Lwowski Generalny, widząc bydz wielki nieporządek i kłótnie niemale około cerkwi założenia św. Mikołaja w mieście jego królewskiej Mci Glinianach, która to cerkiew z gróntu była zniesiona częścią od nieprzyjaciela koronnego, a częścią też przez popy syny Kocianowe, którzy to Kociańczykowie przez uporczywość swoje, tę cerkiew zniesli, a potym sami gdzieś na Ukrainę jachali. Upatrując aby się chwała Boża mnożyła, pozwoliłem mieszczanom albo bratstwu św. Mikoły zbudować cerkiew swoim kosztem własnym na tymże miescu gdzie i pierwej była i puszczam onym te cerkiew ze wszystkiemi grontami, rolami do niej przyległościami mają używać bractwo wyżej pomienione wiecznemi czasy, któremu to bratstwu wolno sobie będzie popa obrać podług woli i upudobania ich do odprawowania chwały Bożej sposobnym w piśmie ich greckim biegłego, w czym żadnej przez kodytak od tych potomków Kościanowych, jako od kogo inszego nie będą mieć, co dla lepszej wiary, dają te piśmo z podpisem ręki mej i przyłożeniem pieczęci. Konfirmacją J. K. Mci onym zjednać pozwalam, Datum na niskim Zamku Lwowskim Anno Domini 3. 12. 1632" (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 212–212 зв.). У джерелах під 1754 р. записано, що дерев'яна, однобанна Святомих. церква с. Завій була побудована 1720 р. коштом і стараннями "o. Piotra Ilnickiego przeszłego parocha" і посвячена "przez Przeweleb. o. parocha Kadowbniańskiego", а діючим парохом названої парафії у 1754 р. (тоді там числилося 39 родин – "39 parochian") був о. Михайло Ільницький, рукоположений 1727 р. єп. Атанасієм Шептицьким за презентою Станіслава Денгоффа, воєводи полоцького (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 3. – Арк. 4–5).

[136] В актах візитацій за 1730 р. знаходимо, що в с. Давидківці Скальського д-ту "cerkiew... drewniana, pięknie zbudowana od lat 26, już się psuje w zamkach, założenie jej i wybudowanie swoim staraniem JM Pan Bąkek, na ten czas posesor czynił", і в

простолюдини[137]. Останніх спонукало до цього нерідко те, що мали

м-ку Височка Королівського д-ту "JM Pan Wasilkowski... cerkiew swoim kosztem wystawił" та до церкви "ewanielije sprawił, pod srebro i z pozłotą oprawił, tryody obedwie kupił, oktoich, apostoł kupił, i dzwon valoris zł. 100, drugi dzwon zł. 60, trzecij zł. 40 swemi pieniądzmi zapłacił... tedy to już teraz po zejściu jego wszystko cerkiewne" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 279, 284). За даними актів візитацій від 1733 р., Святовоскрес. церква м. Городенка однойменного д-ту у 1709 р. була збудована коштом пана (Там само. – Арк. 19 зв.), церква м-ка Михальче того ж д-ту у 1713 р. була теж збудована коштом дідича (львівського архієпископа Івана Скарбка) (Там само. – Арк. 35) і церква Непорочного Зачаття Пр. Богор. с. Станків Войнилівського д-ту була збудована паном Глосковським, чесником овруцьким (Там само. – Арк. 9 зв.), котрий з місцевих обох парохів "czynsz nie słusznie bierze i obdziera kapłanów z tego gruntu, który jest nadany antiquitus z którego gruntu czynszu bierze po zł. 18... rogowszczyzne tenże Jmść bierze, córki kapłanskie i syny w poddanstwo obraca, jako i teraz kapłan córki swojej nie wydał na strone, że Jm. p. Głoskowski chciał kunicznego czerwonych zł. 18" (Там само. – Арк. 10). 3. 03. 1748 р. галицьким офіціалом і генеральним візитатором о. Григорієм Тиховичем була проведена візитація церкви Різд. Хр. с. Станків, і в актах цієї візитації записано, що згадана церква є дерев'яною, покрита гонтами, а дві бані – бляхою, добра, обширна, збудована 1730 р. коштом п. Івана Глосковського, чесника овруцького. Далі в цьому документі йдеться, що церковне "pole na 32 dni orania pozarastałe od lat 12 przez nieboszczyka p. Jerzego Głoskowskiego odebrane od cerkwi i do Dworu przywłaszczone". В часі проведення візитації дана парафія мала 11 родин (парафіян), і парохом був о. Іван Кузьмич, рукопол. 1738 р. за презентою п. Глосковського, а перед ним був уже спочилий о. Степан Званіковський, який певний час також був його співпарохом на цій парафії (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 3 (Акты обследования приходов. 1740–1754). – Арк. 11).

[137] В актах візитацій під 1733 р. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–257) знаходимо, що: в с. Ясенів Городенківського д-ту "cerkiew de novo per modum stodoły... na miejscu zgawna poświętnym erigowana kosztem chłopa tej wsi niejakiegoś" (арк. 34 зв.); в с. Торговиця того ж д-ту "cerkiew na starym gruncie poświętnym erygowana kosztem człeka jednego Targowieckiego Dymitra" (арк. 34 зв.); в с. Старогвіздець Жуківського д-ту "cerkiew... na gruncie zdawna poświętnym de novo in toto erigowana przez Pracowitego Heliasza Daniszowego i jego kosztem za licencją P. O. Gnatkowskiego Namiesn. na ten czas (Жуківського), jeszcze nie poświęcona" (арк. 39)., в м-ку Кам'янка Велика (Покр. Пр. Богор.) того ж д-ту "cerkiew... drewn. nowa dobra na gruncie nie poświętnym wystawiona... tę chłop jeden wystawił i klucz od niej trzyma, ale parochji do niej niema, bo i do tamtych dwoch tylko po kilkanaście parochianów" (арк. 46 зв.). Церква Різд. Пр. Богор. м. Львова була побудована з пожертв "na gróncie od niejakiego Zborowskiego... darowanym" і 1710 р. посвячена офіціалом о. Діонізієм Сеткевичем (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 13). Згаданий львівський офіціал о. Діонізій Сеткевич (Siętkiewicz) у 1711 р. також посвятив церкву Богоявлення у Львові (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 26). Церква Воскр. Хр. м. Львова, що в джерелах під 14. 03. 1744 р. описана як "wspaniała, jasna z wierzchami circiter", також була з пожертви "od

можливість від місцевого пана отримати презенту і відтак просити в єпископа свячення, щоб залишитися при тій церкві парохом[138]. Було, що одна особа (дідич, парох) жертвувала на побудову церкви половину чи якусь частину коштів, а решту давала громада[139], або двоє чи кілька осіб власними витратами покривали таке будівництво[140].

У першій половині XVIII ст. в єпархії відбувалося масове будівництво храмів. В основному, нові храми споруджували на старому церковному місці, там, де раніше такі вже існували. Для означення цього типу місця церковних забудов у матеріалах візитацій вживаються такі вислови: "miejsce poświętne", "miejsce zdawna poświętne", "grunt poświętny", "grunt zdawna poświętny", "stary fundament i poświętny", "fundament stary i grunt poświętny", "stary grunt poświętny", "starodawne miejsce cerkiewne", "stare dawne cerkiewne miejsce", "starodawne miejsce", "stare miejsce", "stare przodkowieczne miejsce". Цим "посвяченим місцем", на котрому будувалися храми, насамперед був цвинтар[141], бо в ті часи переважно ховали вірних

różnych ludzi danej zbudowana" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 14).

[138] Акти візитацій за 1733 р. повідомляють, що згаданого року в м-ку Гвіздець Жуківського д-ту, де діяло два храми, "trzecią cerkiew budować zaczął niejakiś Gabriel Neyiwoda u Gwozdcu do której i prezęte ma i za tą teraz nowo poświęcony nescitur za jaką reprezentacją, a sciendum że tam wcale nie potrzebna cerkiew bo i te dwie ut superius patet nie mają prawie wcale opatrzenia" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 38 зв.).

[139] В актах візитацій за 1733 р. знаходимо, що церква св. Миколая в с. Колодне Тернопільського д-ту "z drzewa w kostki ciesanego ad formam kościoła rzymskiego... gromady i pana kosztem wystawiona", а в с. Синків Скальського д-ту "cerkiew stara zgorzała, nowa się teraz (1733 r.) buduje... kosztem gromadzkim i kosztem duchownego (парох о. Михайло Кунашевич, посв. в Волощині, а усиновлення дане Варл. Шепт. 1712 р.) po połowie" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 210 зв., 281 зв.).

[140] За даними актів візитацій 1733 р., в с. Біле (Воздв. Чесн. Хр. Госп.) Чортківського д-ту "dzwonnica wiązana staraniem Andrzeja Szerszuna i Hospodynowym (пароха), o. Hryhory (парох) na cerkwi łożonych ma expens zł 60" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 232 зв.).

[141] В актах візитації с. Угорці Поморянського д-ту 1733 р. автори пишуть, що тутешній храм був побудований на "gruncie nie poświętnym, ale na nowym gdzie nie bywało cmentarza" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 159). Храми в селах Зубрець і Скоморохи Потоцького д-ту, згідно з тими ж актами, були побудовані "na cmentarzu dawnym" (Там само. – Арк. 105 зв., 106), храм св. Параск. в м-ку Стара Сенява Меджибізького д-ту, згідно з актами за 1730 р., – на "starym cmentarzu" (Там само. – Арк. 325 зв.). 1733 р. в м-ку Товсте Гримайлівського д-ту знаходилася парафіяльна церква св. Ів. Хр., а "dzwonnica na cerkwi starej, która jest na tymże

на прилеглій до церкви території[142]. Пізніше, коли від цієї практики майже всюди відмовились, церкви, що залишилися на цвинтарях, називали цвинтарними.

Нерідко храми будували й на новому місці[143]. Таке траплялося, коли на заселеній вірними місцині, переважно на нових поселеннях,

cmentarzu zbudowana drewniana stara" (Там само. – Арк. 193), також церкви св. Мих. і Усп. Пр. Богор. м. Немирів однойменного д-ту, за актами 1730 р., були "obedwie na jednym cmentarzu wystawione, pierwsza zbudowana 1693 r. na którym miejscu była staroswiecka cerkiew, a druga zbudowana 1715 r." (Там само. – Арк. 354). "Na dawnym (starym, starodawnym) cmentarzysku" були побудовані церкви парафій с. Крутибороди Зінківського д-ту, с. Мельниківці Немирівського д-ту, м. Браїлів (Пр. Тр.) однойменного д-ту, м. Бар (церква Воскр. Хр. "teraz w roku 1730 noviter na starodawnym cmentarzysku buduje się, dopiro do pół zbudowana, słomą pokryta, nabożeństwo już się odprawuje") однойменного д-ту, м-ка Сенява Стара (муч. Параск.) Меджибізького д-ту (Там само. – Арк. 303 зв., 356, 365 зв., 370, 325 зв.). Згідно з даними актів візитацій від 5. 06. 1760 р., біля церкви с. Потік був цвинтар "parkaniem daszkiem pokrytym in toto obstawiony, na cmentarzu dzwonnica na słupach i więzaniu dębowym" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25). У подібних актах парафії с. Лани під датою 17. 02. 1764 р. знаходимо, що коло місцевої церкви був цвинтар, незакінченим парканом обгороджений, а на ньому дзвіниця на чотирьох дубових стовпах під ґонтами з трьома середніми дзвонами (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 29).

[142] Звичай хоронити вірних близько церкви почався з того, що в четвертому столітті королі й царі як охоронці християнської віри, отримують особливий привілей, котрий давав їм право по смерті спочивати в передсінку храму або в його зовнішніх забудуваннях. На початку шостого століття приживається звичай, що дозволяє також простих мирян ховати в присінку храму або на його подвір'ї (о. Юліян Я. Катрій. Наша християнська традиція... – С. 240).

[143] Станом на 1726–1734 рр. були споруджені або актуально зводилися храми на нових місцях у парафіях м. Городенка (Усп. Пр. Богор., Різд. Пр. Богор., Воскр. Христ., св. Арх. Мих., Возд. Чесн. Хр.) Городенківського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 11, 14, 19 зв., 20 зв., 22 зв.), с. Фатівці, м-ка Кам'янка Велика (Покр. Пр. Богор.), сіл Росохатець, Обертин (Стріт. Госп.) Жуківського д-ту (Там само. – Арк. 42 зв., 46 зв., 50, 51 зв.), м. Козова (Стріт. Госп.), сіл Теляче (св. Параск.), Ішків (св. Антонія Великого) Козівського д-ту (Там само. – Арк. 62 зв., 68, 72 зв.), с. Семаківці Заболотівського д-ту (Там само. – Арк. 80), с. Купчинці (Стріт. Госп.) Будилівського д-ту (Там само. – Арк. 122 зв.), с. Яргорів, м. Маріямпіль (Возд. Чесн. Хр.) Устецького д-ту (Там само. – Арк. 132 зв., 137 зв.), сіл Травотолоки, Угорці Поморянського д-ту (Там само. – Арк. 154, 159), сіл Плавча Мала, Красна Дунаївського д-ту (Там само. – Арк. 164, 164 зв.), с. Бузолинці Плоскирівського д-ту (Там само. – Арк. 186), сіл Черешенька, Кусиківці, Лисогірка (про будівництво церкви єпископа не повідомили), Вівсяники Деражнянського д-ту (Там само. – Арк. 189, 190, 191, 191), сіл Беднарівка, Васильківці Зіньківського д-ту (Там само. – Арк. 304, 304 зв.), с. Нове Село Солобківського д-ту (Там само. – Арк. 308), с. Салаше Вінницького д-ту (Там само. – Арк. 360), с. Потік (св. Ів. Богосл.) Браїлівського д-ту (Там само. – Арк. 366), с. Чемериси Волоські Барського д-ту (Там само. – Арк. 370 зв.).

ніколи до того не було церкви[144], також коли давнє посвячене місце з якихось причин стало невигідним чи непридатним для використання його під побудову святині[145] або коли в селі чи місті будували ще одну церкву[146]. Офіційні документи, якщо повідомляли про це, писали, що церква побудована на "miejsce nie poświętnym ale na nowym", "nowym fundamencie", "gruncie nowym", "gruncie nie poświętnym". Спорудження храму на новому місці іноді могло спричинювати внутрішньопарафіяльні розбрати. Можливо, не всі одностайно хотіли годитися з вибором місця, або хтось не хотів віддавати місце під будову[147]. Також нове місце не завжди було достатньо відповідним[148], і ще бувало, що будівництво церкви на новому місці видавалося неналежно вмотивоване[149] та мало ознаки приватної зацікавленості[150].

Якщо будівництво церкви планували проводити на давно посвяченому місці, то інколи стару церкву залишали, а біля неї зводили

[144] В актах візитацій записано, що церква парафії с. Нове Село Солобківського д-ту була збудована 1726 р. на "nowym fundamencie, bo i wieś tam nie bywała nie tylko cerkiew" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 308).

[145] На парафії с. Семаківці Заболотівського д-ту були змушені споруджувати церкву на новому місці "bo tamte miejsce poświętne dawne rzeka Prut łamać" почала "iż bardzo zbliżyła się" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 80).

[146] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 46 зв.

[147] Там само. – Арк. 62 зв. (автори матеріалів візитацій зауважують, що Стрітенський храм парафії м. Козова однойменного д-ту був побудований "w wielkiej nieprzyjazni na miejscu nie poświętnym" і мав вигляд каплиці. Незлагода на парафії та скромні розміри храму, спричинені, можливо, вибором місця під його побудову).

[148] Там само. – Арк. 72 зв. (церква св. Антонія Великого парафії с. Ішків Козівського д-ту, що мала вигляд каплиці, була збудована на непосвяченому місці "w ruiny (історичний період) pod Zameczkiem").

[149] Візитуючи у 1733 р. парафії м-ка Кам'янка Велика, котрі належали до Жуківського д-ту, представники єпископа зробили висновок, що в храмі Покрова Пр. Богородиці, спорудженому недавно на новому місці, немає жодної потреби, позаяк вистачає двох інших. З цього приводу вони пишуть, що "tę chłop jeden wystawił i klucz od niej trzyma, ale parochii do niej niema bo i do tamtych dwoch tylko po kilkanaście parochianów" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 46 зв.).

[150] З актів візитації парафії с. Фатівці Жуківського д-ту, складених у 1733 р., дізнаємося, що місцева "cerkiewka na nowym funduszu" збудована, проте "tylko imie że cerkiew", бо "podobieństwa żadnego niema do cerkwi, tylko jak podła stajenka", і що "założona i wystawiona od Przew. O. Jana Gnatkowskiego namiesnika na ten czas żukowskiego". Сама ж парафія того року нараховувала "parafianów 3 ludzi" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 42 зв.).

нову[151]. Такий спосіб був дуже зручним з тієї причини, що було де відправляти богослужіння. Коли завершувалося будівництво нової церкви, тоді стару розбирали або деякий час ще залишали стояти. Та переважно нові церкви будували на фундаменті старої і тоді останню одразу демонтували[152]. В актах візитацій за 1726–1734 р.

[151] За даними актів візитацій, в м. Гранів Кальницького д-ту церква "była stara, teraz (1730–1731 pp.) koło tej wybudowana jest nowa należyta, jeszcze nie skączona, bani niema i nie pokryta" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 329 зв.), і в с. Цекова Смотрицького д-ту у 1730 р. діяла стара дерев'яна Святовозн. церква, а, як написано в тогочасних джерелах, інша "koło tej de nowo się teraz buduje" (Там само. – Арк. 311). Також згаданого року у парафіях с. Курівка Сатанівського д-ту була церква "zdawna wybudowana stara, przy której teraz druga nowa słusznie i porządnie wybudowana, jaszcze nie ze wszystkim skączona i nie poświęcona" (Там само. – Арк. 266 зв.); с. Нірків Червоногородського д-ту – церква тут дерев'яна, збудована 1714 р., але парох, який прийшов сюди на парафію у 1716 р., почав одразу коло дерев'яної будувати церкву мурована (Там само. – Арк. 293); с. Сивороги Кам'янецького д-ту – церква "teraz noviter koło starej buduje się" (Там само. – Арк. 318 зв.); м. Гранів Кальницького д-ту – церква (св. Мик.) "była stara, teraz koło tej wybudowana jest nowa należyta, jeszcze nie skączona, bani niemasz i nie pokryta" (Там само. – Арк. 329 зв.); с. Білка Кальницького д-ту – церква 1730 р. почала будуватися, "a stara... bardzo podła" (Там само. – Арк. 330 зв.); с. Нерубайка Уманського д-ту – церква 1727 р. збуд., а "roku 1701 stara była zbudowana" (Там само. – Арк. 334); с. Перекоринці Могилівського д-ту – церква "stara, teraz koło tej nowa buduje się" (Там само. – Арк. 384 зв.); с. Каришків Копайгородського д-ту – церква "z dawnych lat stojąca, ta teraz denovo wyfundowana" (Там само. – Арк. 386); м-ко Ушиця Китайгородського д-ту – церква "należycie roku 1721 koło starej cerkwi wybudowana" (Там само. – Арк. 392 зв.).

[152] За даними за 1730 р., Святоусп. церква м. Умані "należycie po rozrzuconej starej noviter wystawiona, gątami pokryta, zewnętrz jeszcze nie ze wszystkim skączona" (Там само. – Арк. 332 зв.); Святовозн. церква м-ка Тарноруда Сатанівського д-ту "po zniesieniu starej cerkwi, noviter restawtować się poczęła od lat trzech, jeszcze nie dokączona" (Там само. – Арк. 265 зв.); в с. Шидлівці Гусятинського д-ту "cerkiew stara rozrzucona, nowa roku 1728 budować się poczęła, w ścianach ze wszystkim wystawiona, jeszcze gątami nie niemasz pokrytego, bo ciesle stąd wyjęta" (Там само. – Арк. 272); в с. Підпилип'я Скальського д-ту церква "roku 1720 po przejszłej starej rozrzuconej noviter zbudowana" (Там само. – Арк. 275); в с. Колодрубка Скальського д-ту церква "stara rozebrana, nowa należycie wystawiona, jeszcze nie ze wszystkim gątami pokryta" (Там само. – Арк. 281); в м-ку Королівка однойменного д-ту була Святоусп. церква "stara, sama się rozwaliła, teraz de novo założona, drewniana ma się fundować pilno" (Там само. – Арк. 285); в с. Жежава Червоногородського д-ту церква була "stara, teraz ta rozebrana, druga nowa na tym miejscu się buduje, ołtarz stary dla nabożeństwa się konserwuje" (Там само. – Арк. 291 зв.–292); в с. Спичинці Кальницького д-ту церква нова, збуд. "po rozrzuceniju starej" (Там само. – Арк. 328); в м-ку Кирносівка Брацлавського д-ту церква збуд. 1719 р. "na miejscu starej

часто згадується про те, що на місці існуючого храму раніше знаходився інший, старий храм[153]. Треба думати, що непридатність

rozrzuconej" (Там само. – Арк. 337); в м. Брацлав однойменного д-ту Святомик. церква "stara była rozrzucona, teraz noviter z drzewa dębowego w kostke ciesanego wyżej okien jest zbudowana" (Там само. – Арк. 338 зв.); в с. Лука Шаргородського д-ту церква 1725 р. "po starej rozrzuconej zbudowana" (Там само. – Арк. 342 зв.); в с. Качмазів Копайгородського д-ту церква 1727 р. "po rozrzuconej starej jest zbudowana" (Там само. – Арк. 343); Святомик. церква м. Вінниці однойменного д-ту 1726 р. збуд., "a na tym miejscu stara była rozrzucona" (Там само. – Арк. 360); церква с. Чижинці Вінницького д-ту "nowa roku 1730 na starej rozrzuconej miejscu zbudowana" (Там само. – Арк. 360);); церква с. Латанці Вінницького д-ту збуд. 1726 р. "po upadku starej" (Там само. – Арк. 360 зв.); в с. Почапинці Браїлівського д-ту церква 1727 р. "po rozrzuconej starej zbudowana" (Там само. – Арк. 364 зв.); церква с. Сербинівці Барського д-ту "noviter teraz należycie wystawiona, stara rozebrana" (Там само. – Арк. 368 зв.); церква с. Кам'янка Рашківського д-ту "roku 1728 po rozrzuconej starej wystawiona" (Там само. – Арк. 374 зв.); церква в м. Могилів однойменного д-ту, нова будується, "była stara rozrzucona" (Там само. – Арк. 380); церква в с. Романки Копайгородського д-ту 1726 р. збуд., а "stara rozebrana" (Там само. – Арк. 385 зв.); церква в с. Курилівці Соколецького д-ту 1720 р. збуд., "ale stara rozebrana" (Там само. – Арк. 393 зв.). В актах візитацій під 1733 р. про церкву с. Давидківці Плоскирівського д-ту записано, що "stara rozebrana, nowa teraz... wybudowana, ale... nie dokączona, nie zewszystkim pokryta, bez posadzki i bez opasania" (Там само. – Арк. 186); про церкву с. Поручин Бережанського д-ту – що на її місці "była starodawna, która jest rozrzucona, teraz de nova radice, z nowej rzniętej dębiny należycie wybudowana, gątami pobita... obrazów nullum... są kilka z starej cerkwi bohomazkie" (Там само. – Арк. 256).

[153] У даних про декотрі актуальні церкви 1730 р. акти візитацій подають (Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 259–396 зв.), що попередньо на їх місці "była stara" церква, і це стосується таких парафій: м-ко Михайпіль, с. Глушківці Зінківського д-ту (арк. 300, 302); села Тернава Польна, Мокарів Новий (розібрали), Стрихівці, Савинці Солотківського (арк. 306 зв., 306 зв., 307, 308 зв.); с. Базар (парох до цього села був посвячений 1712 р., коли "jeszcze na ten czas była cerkiew lepianka", а у 1730 р. тут стояла церква, збудована 1722 р.) Язловецького (арк. 297 зв.); с. Ворвульчинці Червоногородського (арк. 293 зв.); с. Кривче (церква 1722 р. збуд., "ale stara rozrzucona") с. Жванчук (церква "jeszcze nie dokączona, stara rozrzucona") Кам'янецького (арк. 317 зв., 318 зв.); м-ко Сенява Стара (Святомик. церква 1707 р. збуд., "ale była stara z dawnych lat stojąca") Меджибізького (арк. 325); м-ко Буки, с. Нерубайка (стара була збуд. 1701 р., "teraz noviter od lat 3 należycie wystawiona") Уманського (арк. 333); м-ко Красне (Воскр. Хр.), м. Шаргород (св. Мих.) Шаргородського (арк. 339 зв., 341 зв.–342); м. Жванець (церква Пр. Тр. "gontami w karpie łuske pobita... 1729 r. skączona, a przed tym stara była") Кам'янець-Подільського (арк. 348); м. Немирів (Різд. Хр.) однойменного (арк. 354 зв.); м. Вінниця (церква свв. Косьми і Дам'яна "drewniana była dużo stara, teraz denowo roku 1725 zbudowana") Вінницького (арк. 359); м-ко Літин (церква "była stara, teraz noviter roku 1729 należycie pod gątami erigowana"), м. Браїлів (Святотроїцька церква "na cmentarzysku

старих храмів для вживання була тоді основною причиною спорудження нових[154].

Щоби в новозбудованій церкві могли здійснюватися богослужіння, її необхідно було посвятити[155]. Звичайно, це відбувалося зразу після

starym roku 1725 zbudowana, przed tym bywała pod założeniem Богоявлення Господнє") Браїлівського (арк. 364, 365 зв.); м-ко Йовтушків (церква 1715 р. збуд., "ale stara przed tą pierwej była") Барського (арк. 371); м. Ягорлик (церква прор. Іллі 1708 р. збуд., а перед тим давно була Усп. Пр. Богор.) Рашківського (арк. 374 зв.); м-ко Ямпіль (церква збуд. 1715 р., "przed tą była stara") однойменного д-ту (арк. 376 зв.); с. Олчедаїв (церква стара, але "drzewo jest przygotowane do wybudowania nowej"), м-ко Лучинець (церква "była stara, teraz denowo należycie wybudowana"), с. Верхівка (церква "stara, na nowe do budowania drzewo się oprawuje"), с. Матійків (церква "była stara, teraz noviter należycie wystawiona, jeszcze nie zewszystkim dokączona") Копайгородського (арк. 385, 386, 387 зв., 388 зв.); м-ко Студениця (Святомих. церква дерев'яна "dopiro jak rok budować się poczęła, bo była stara murowana i rozwaliła się") Китайгородського д-ту (арк. 389 зв.).

[154] Церква в с. Білка Кальницького д-ту "roku 1730 budować się zaczęła niewiedzieć kiedy się skączy. A stara weśrodku cerkiewka bardzo podła" (Там само. – Арк. 330 зв.).

[155] Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія… – С. 283–290; О. др. М. І. Любачівський. Літургіка… – С. 43–44; Призначені для найсвятішої жертви споруди вже в ранніх віках посвячувалися, тобто урочистими церемоніями і молитвами забиралися зі земського ужитку і віддавалися на службу Богові. Це посвячення витікає з суті самої релігії і урочистості Служби Божої. Вже патріарх Яків той камінь, на котрому, заснувши, мав небесне видіння, посвятив Господу як пам'ятник, і вилив на нього оливу (І. Мойж. XXVIII)… Навіть погани посвячували святі свої гаї і святині божків і намащували ідоли оливою (Arnob. 1. 1. contr. gent.). До християн, зокрема тих, що походили з жидівства, перейшло із Старого Завіту до Нового посвячення церков з додатком знаків Хреста (Див. Baron. annal. ad ann. 112). У перших трьох віках таке посвячення відбувалося без будь-якої зовнішньої пишності, в найглибшій мовчанці, оскільки саме богослужіння мусили відправляти у великій тиші. Але коли вже християни могли публічно визнавати свою релігію, посвячення церков відбувалося теж публічно. Історик Євсевій описує нам таке посвячення церков (hist. eccl. 1. 10, c. 3), що відбувалося з великою пишністю і найсвятішою урочистістю. Завжди в новозбудованих церквах покладали реліквії мучеників. І так, наприклад, св. Амврозій не захотів посвячувати базиліку в Медіолані без реліквій мучеників (epist. 22 ad Marcellin.), аж поки йому з вищого натхнення не було об'явлено, де знаходяться мощі святих Гервасія і Протасія, котрі зразу видобув і переніс до новопосвяченої церкви. Щойно в середніх віках почали до реліквій мучеників долучати реліквії інших святих, котрі не через мучеництво сталися кровавою жертвою, хоч поодинокі приклади того вже зустрічаємо в V ст. У ще непосвяченій церкві, вже в давніх часах було заборонено відправляти Службу Божу. З цього приводу чинено серйозні закиди св. Атанасію, оскільки той на свято Пасхи в ще непосвяченому храмі відправляв богослужіння. Виправдовувався, однак, тим, що інакше, з причини великого натовпу людей,

завершення будівництва[156]. Проте, як повідомляють матеріали візитацій, Львівська єпархія у перше тридцятиліття XVIII ст. налічувала немало таких церков, котрі функціонували, не будучи посвяченими[157]. Тодішня вища церковна влада єпархії цю справу мала

мусив би просто неба відправляти святу тайну (Baron. ad ann. 350. n. 32). Посвячення церков у всіх часах належало виключно єпископам. З бігом часу, значно розширилася церемонія посвячення. Теперішній порядок посвячення, як його приписує римський Понтифікат, сягає VIII ст. (Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej przykładami historycznemi objaśnione czyli katechizm historyczny. / Przekł. z niemieck. ks. Gaume. – Wilno: Nakładem i drukiem Józefa Zawadzkiego, 1884. – T. 2. – S. 363–364); Будівництво церкви св. Софії в Костантинополі цезар Юстиніан закінчив 538 р. Сто архітекторів і 10 000 робітників працювало над його зведенням протягом 7-ми літ. У середині церкви височіла проповідальниця, з дахом із подробленого (szmelcowanego) золота, а над ним, також із найчистішого золота, 100-фунтовий хрест. Всі оздоби храму були з позолоченої бронзи. Патріарший трон і сім крісел старшого духовенства цього храму – з литого срібла, товстим шаром позолоченого. Виложені найкоштовнішим мармуром і порфіром стіни святині, були прикрашені великою кількістю мозаїчно викладених мальованими і позолоченими скельцями зображень Христа, святого Хреста, Пресвятої Діви Марії, Архангелів, Апостолів і Євангелистів. Над хрестом ясніли слова: "Під тим знаком переможеш". Підлога була вистелена різнокольоровим мармуром. Ціла споруда не мала в собі ані кусника дерева. Винятком були двері, що були виготовлені частково з кедрового дерева, частково з слонової кості чи бурштину. Головні двері повністю були срібні, багато позолочені. Хоч будова піднеслася ще тільки на два лікті над фундаментом, а вже було на неї потрачено 45 000 фунтів золота. Ціла церква обійшлася цезареві, згідно з нинішньою вартістю, понад 40 мільйонів золотих. 27 грудня 538 р. церкву посвятили. Ця урочистість тривала багато днів, протягом котрих цезар роздав поміж людьми понад 30 000 мір збіжжя, величезну кількість м'яса і 300 фунтів золота (Stolb. R. G. ks. 19). – Див: Там само. – S. 362–363.

[156] Наприклад, церкви таких парафій, як с. Олексинці Підлісні (св. Параск.) Городоцького д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 260 зв.); с. Пилатківці, с. Глибочик (св. Ів. Богосл.), с. Озеряни Королівського д-ту (Там само. – Арк. 283 зв., 285 зв., 285 зв.); с. Кисляки, с. Теплик Уманського д-ту (Там само. – Арк. 331, 331 зв.); с. Дерепчин, м. Шаргород (Різ. Пр. Богор.) Шаргородського д-ту (Там само. – Арк. 341, 342); м-ко Голов'ятин, м. Чигирин (Преобр. Госп.), с. Ясківці Чигиринсько-Смілянського д-ту (Там само. – Арк. 449 зв., 454, 456 зв.) були посвячені того року, коли завершилося їх будівництво.

[157] В актах візитацій знаходимо, що станом на 1726–1734 рр. (Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.) непосвяченими діяли храми таких парафій: с. Обертин (Введ. в храм Пр. Богор.) (церква збудована за дозволом Городенківського д-на о. Івана Андруховича, "która do tych czas jest nie pośw. i od żadnego prałata nie benedikowana"), с. Обертин (св. Мих.) (ц. збуд. за дозв. Жуківського д-на о. Івана Гнатківського, "ale jeszcze jest nie pośw."), с. Білі Ослави (ц. нова), с. Ляцьке (ц. недокінчена) Жуківського д-ту (арк. 51 зв., 52, 56 зв., 58 зв.); с. Щепанів

на увазі, адже в анкетах, спеціально зроблених для проведення візитацій, питанню посвячення церков був відведений окремий пункт. Звичайно, використання церков непосвяченими вважалося ненормальним явищем. Описуючи в 1730 р. Покровську церкву

(ц. збудована 1721 р.) Козівського д-ту (арк. 67); с. Колодне (ц. св. Мих., недокінчена) Тернопільського д-ту (арк. 210 зв.); с. Жучківці (ц. недокінчена), с. Райківці (ц. збуд. 1727 р.), с. Поріччя (ц. нова), с. Матійківці (ц. збуд. 1720 р.), с. Хмелівка (ц. збуд. 1722 р.), с. Варівці (ц. збуд. 1715 р.), с. Остапківці (ц. збуд. 1702 р. і тільки недавно посвячена), м-ко Сапіжин (ц. збуд. 1724 р.), с. Кремінна (ц., що давно до половини вимурувана, у 1702 р. була деревом добудована і тільки кільканадцять років опісля посвячена) Городоцького д-ту (арк. 259 зв., 260, 260 зв., 261, 261, 261, 261 зв., 262, 263); с. Скотиняни (ц. збуд. 1715 р.), с. Радковичі (ц. збуд. 1716 р.), с. Турчинці (ц. збуд. 1724 р., повністю докінчена), с. Ріпна (ц. збуд. 1705 р.), с. Курівка (ц. не докінчена), с. Сатанівка, м. Сатанів (ц. св. Юрія, збуд. 1726 р., в середині недокінчена), м. Сатанів (ц. св. Ів. Богосл., збуд. 1714 р., ще недокінчена), м. Сатанів (ц. Преобр. Госп., збуд. 1714 р., повністю докінчена), с. Волиця (ц. недокінчена), с. Калагурівка (ц. збуд. 1728 р., ще недокінчена), м. Сатанів (ц. Воскр. Хр.) Сатанівського д-ту (арк. 263 зв., 269, 269, 269 зв., 266 зв., 266 зв., 267, 267, 267, 267 зв., 267 зв., 268 зв.); с. Кузьминець (ц. збуд. 1718 р.), с. Вахнівці (ц. збуд. 1718 р.), с. Свершківці (ц. збуд. 1712 р.), с. Чемерівці (ц. збуд. 1710 р.), с. Бережанка (ц. збуд. 1720 р.), с. Зелена (ц. збуд. 1702 р.), м-ко Сидорів (ц. Возн. Госп., збуд. 1718 р.), м-ко Сидорів (ц. Різд. Пр. Богор. збуд. 1719 р.), с. Криків (ц. збуд. 1729 р.), м. Гусятин (ц. Косьми і Дам'яна, збуд. 1727 р.), с. Кривеньке (ц. збуд. 1710 р.), с. Товстеньке (ц. збуд. 1718 р.) Гусятинського д-ту (арк. 269 зв., 270, 270, 270 зв., 270 зв., 271 зв., 271 зв., 271 зв., 272, 272 зв., 273 зв., 273 зв.); м. Скала (ц. св. Мик., збуд. 1725 р.), с. Лянцкорона (ц. збуд. 1712 р., посвячена 1723 р.), с. Летава (ц. збуд. 1710 р.), с. Бурдяківці (ц. збуд. 1720 р.), с. Гуків (ц. збуд. 1723 р.), с. Сапогів (ц. збуд. 1705 р.) Скальського д-ту (арк. 274 зв., 277, 277, 278 зв., 279 зв., 282 зв.); м-ко Королівка (ц. Непор. Зач. Пр. Богор., збуд. 1723 р.) Королівського д-ту (арк. 284 зв.); с. Горигляди (ц. збуд. 1718 р.) Більчецького д-ту (арк. 289 зв.); с. Свершківці (ц. збуд. 1716 р.) Язловецького д-ту (арк. 295); с. Заболотівка (ц. збуд. 1722 р.) Ягольницького д-ту (арк. 299); с. Тернова Підлісна (ц. збуд. 1726 р.), с. Мокарів Старий (ц. збуд. 1726 р.) Солотківського д-ту (арк. 306, 306 зв.); с. Зелінче (ц. Воздв. Чесн. Хр., збуд. 1730 р., докінчена), с. Зелінче (ц. св. Дмитр., збуд. 1730 р.), с. Залуча (ц. збуд. 1712 р.), с. Карачківці (ц. збуд. 1730 р.), с. Куляви (ц. збуд. 1727 р.), с. Слобідка (ц. Покр. Пр. Богор., збуд. 1715 р.) Смотрицького д-ту (арк. 310, 310, 311 зв., 312, 312, 312 зв.); с. Супрунківці (ц. збуд. 1720 р.), с. Побожани (ц. збуд. 1728 р.), с. Городище (ц. збуд. 1727 р.) Кам'янецького д-ту (арк. 317 зв., 318 зв., 320); м-ко Кудринці (ц. Покр. Пр. Богор., збуд. 1728 р.) Кам'янець-Подільського д-ту (Там само, арк. 346); с. Хижинці (ц. збуд. 1730 р.) Вінницького д-ту (арк. 360); с. Фурманівка (ц. збуд. 1729 р.) Китайгородського д-ту (арк. 392); с. Березівка (станом на 1726 р.) Шаргородського д-ту (арк. 408); с. Бузин (станом на 1726 р.: ц. щойно докінчена в жовтні 1726 р. і ще не посвячена) Чигиринсько-Смілянського д-ту (арк. 456).

с. Слобідка Смотрицького деканату, офіційний представник з явним невдоволенням констатує, що, будучи у 1715 р. вже збудованою, вона "poświęcić się dotąd nie zdołała"[158]. Про причини використання храмів непосвяченими можна почасти здогадуватися. Іноді своїм виглядом вони були мало подібні до храмів, як, наприклад, у с. Щепанів Козівського деканату, який діяв дванадцять років непосвяченим і урядові особи, виглядає, такий випадок похвалили, написавши: "bo niema co święcić"[159], або, наприклад, ствердили, що храм с. Скоморохи Потоцького деканату посвячений, "choc nie było co"[160] святити. Можливо, на декотрих парафіях храми були побудовані напівдикуруч і вважалися тимчасовими, що, на думку парафіян, давало їм право такі церкви не посвячувати[161]. Натомість, про церкву св. Архістратига Михаїла с. Колодне Тернопільського деканату, як і про декотрі інші, в документах написано, що "непосвячена", бо "недокінчена"[162]. Це, вірогідно, було основною причиною того, що церкви використовувалися непосвяченими. Правда, було не раз, що і недокінчені церкви посвячували, як, наприклад, церкву с. Пронилів Меджибізького деканату, про котру в актах написано, що почала будуватися 1729 р. і "jeszcze nie dokączona a już poświęcona"[163], або Троїцька церква м. Прилука Вінницького деканату, що почала будуватися 1730 р., але "jeszcze nie skączona... poświęcona" і "nabożeństwo się już odprawuje"[164], чи Покровська церква м. Хмільник Летичівського деканату, про котру у 1730 р. писали, що "porządnie budowana i lubo jeszcze nie dokączona a już poświęcona 1724 r. tegoż jak i założono"[165]. Церква містечка Вербка Летичівського деканату станом на 1730 р. теж була незакінченою,

[158] Там само. – Арк. 312 зв.

[159] Там само. – Арк. 67.

[160] Там само. – Арк. 106.

[161] В актах візитацій про церкву парафії Бережанка Гусятинського д-ту написано, що "od lat 10 zbudowana, nie poświęcona, bo myślą nową skuteczniejszą budować" (Там само. – Арк. 270 зв.).

[162] (Там само. – Арк. 210 зв.); також про Святовоскрес. церкву м. Сатанова сказано, що "murowana, zewnątrz jeszcze nie wyprawiona ani tyż dla tego poświęcona" (Там само. – Арк. 268 зв.).

[163] Там само. – Арк. 322 зв.

[164] Там само. – Арк. 361.

[165] Там само. – Арк. 439.

втім, 1723 р. вже посвячена[166]. Станом на 1733 р. церква в с. Глушків Городенківського деканату була без пароха, її тільки-но збудували, "w której jeszcze wcale niemasz nic i jeszcze nie ze wszystkim dokączona, ale już poświęcona od P. O. Antoniego Jakubowskiego Namiesnika terazniejszego Horodenskiego za co wziol talerów bitych trzy w przeszłym immediate roku"[167]. Храм посвячували в день того свята, ім'я котрого йому надавалося. Для прикладу, Преображенський храм м. Чигирина був посвячений о. Петром Медведовським на саме Преображення Господнє 1726 р.[168]

Кожен храм має свій титул, який отримує під час посвячення. Всі титули походять від дванадесятих Господніх і Богородичних свят, від свята Покрови Пресвятої Богородиці та інших не дванадесятих Господніх і Богородичних свят й від свят на честь окремих старозавітних та новозавітних святих. Церков у Львівській єпархії 1726–1744 рр. з найменуваннями Господніх і Богородичних свят, про котрі знаємо з матеріалів візитацій згаданих років, було 992, а з іменами святих – 898, тобто майже на сто одиниць менше. Ці дані, а також інші, одержуємо з чотирьох нижчеподаних таблиць, складених на підставі документів тих же візитацій[169].

[166] Там само. – Арк. 441.
[167] Там само. – Арк. 35 зв.
[168] Там само. – Арк. 454.
[169] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–514 зв.; НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 1–500 зв.

Таблиця 12.

Титули храмів Львівської єпархії 1726–1734 рр. (на честь дванадесятих Господніх і Богородичних свят)

Деканат	Пресвятої Трійці	Різдва Христового	Обрізання Господнього	Богоявлення	Преображення Господн.	Воскресіння Христового	Вознесення Господнього	Воздвижения Ч. Хреста	Святого Духа	Непор. Зач. Пр. Богород.	Різдва Пресв. Богород.	Введ. в храм Пр. Богор.	Благовіщення Пр. Богор.	Стрітення Пресв. Богор.	Успення Пресв. Богор.	Собора Пресв. Богород.	Покрову Пресв. Богор.	Пол. Чесн. Пояса Пр. Б.	Пресвятої Богородиці
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15*	*16*	*17*	*18*	*19*
Bar**	1				2	1	1				4	1			3		3		
Bilcze**		1			1		2				1				4		1		
Brailów**	1				1						5				2		5		
Braclaw**	2					1	1				5				6		7		
Brzeżany*	2	4				3		3	2		1	1			2		1		
Buczacz*	2	2					1	2			2	1	1		2		1	2	
Budyłów*	1				1	3				1	2	1							
Czeheryn i Smiała***	1				3	1		2							4		2		
Czerwonogrod**	1					1	1						1		1		3		
Czortków*		1			1	1	1	2				1			1		2		
Derazna*	2					1		1			2						3		
Dunajów*					1	1	1		1		1	1			1				
Gródek**					1			1		1	2	1			3		4		
Grzymałów*	1					1		1			2				1	2	2		
Horodenka*					1	2	2	1			3				2				
Husiatyn (bez parochii w Ziemi Halickiej)**	1				1		1	1		1	2				1	1	3		
Jagielnica*	3	2				2	1	2			2	1			3		4		
Jampol**											4				4		3		
Janów*	1					2	1	2			2	3			2		2		
Jazłowiec**		1				1					1	2	1		5		2		
Kalnik**	1				2	4					2				4		1		

Kamieniec**	2	1					1	2			5	1			6		4		
Kamieniec-Pod.**	2	1			3	2	1	4			1	1	1		3		4		
Kitajgrod**	1	1									3	1			6		4		
Kniahynicze*		2		1	2	3	1	3			2				1	1	3		
Kopajgrod**	1										3	1			2		6		
Korolówka**	1				1		1			1	1	1			2		1		
Kozowa*				1		1					1	1		1	1		1		
Latyczów***							1								5		5		
Międzybóż**	1	1				1	1	2			1				1		2		
Mohylów**	1		1		1		2	1			4				4		2		
Niemirów**	2	1				3	2	1			2				3		2		
Pilawa**	1										1				1		3		
Płoskirów*	1	1					1	1			3						3		
Podhajce*	1	2		1	1	2		1			1	1			1	1	4		
Pomorzany*	1	2			1	2	1	1	1		2	2			1		3		
Potok*	2	1			1		1	1			2	3	1		5		1		
Raszków**	1			1			2						1		7		4		
Rohatyn*				3		3		3	2		3	1			1				
Satanów**					2	1	2	1		1	2	2	1		1	2	1		
Skała**	2				2	1	3	1			4	1			5	1	4		
Skałat*	1				1			1		1	2	2			1		5		
Smotrycz**	2						2	3			2				2		2		
Sokolec**	1				1		1	1			2				4		4		
Sołotkowce**							1	1			2	1			1		3		
Szarogrod**	1					1		2		1	6				4		4		
Tarnopol*	3	1			4	2	1	1		1	2				2		1		
Trembowla*	2						2	1			5	1			4		4		
Uman'**	2				1			1			2				4		4		1
Uście*	1			1	1	1		2	1		1				1	1	2		
Winnica**	1				2		1				2				4		3		
Woniłów*		5				2		1		1	2	1				1	3		
Zabłotów*	1	2				1	2				1				3	1	1		
Zawałów*	1			1	1	1					1						2		
Zińków**	2						1				2				3		4		
Żuków*	1	1			1	2	1			1	4	1	3		5		2		

* Дані за 1733–1734 рр.
** Дані за 1730 р.
*** Дані за 1726 р.

Таблиця 13.

Титули храмів Львівської єпархії 1726–1734 рр. (на честь святих)

Деканат	Св. Олексія	Св. Анни	Св. Антонія Великого	Св. Варвари	Св. Василія Великого	Св. Дмитрія	Св. прор. Іллі	Свв. Бориса і Гліба	Св. Івана Золотоустого	Св. Івана Хрестителя	Різдва св. Івана Хрестителя	Усікнов. голови св. Ів. Хрест.	Св. Івана Богослова	Св. Юрія	Св. Йоакима і Анни	Свв. Косьми і Дам'яна	Св. Луки	Св. Арх. Михаїла	Чуда в Хонех св. Арх. Мих.	Св. Миколая	Перенес. мощів св. Миколая	Св. Петра	Свв. Петра і Павла	Св. Параскеви	Св. Симеона Стовпника	40 Мучеників
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15*	*16*	*17*	*18*	*19*	*20*	*21*	*22*	*23*	*24*	*25*	*26*
Bar**													1	1				3		1						
Bilcze**														1				6		1	1			2		1
Brailów**						1							2					3		1				4		
Braclaw**														1				2		4						
Brzezany*								1		1				2				3		7				3		
Buczacz*						1								1		1		5		4				3		
Budylów*						1								1						2				2		
Czeheryn i Smiała***														2				1		1				1		
Czerwonogrod**										1								3		4				2		
Czortkow*													1			1		3		3				1		
Derazna*						1							3					7		1				1		
Dunajów*						1										1				5				1	1	
Gródek**						1							1	1		1		4		2				3		
Grzymałów*			1		1	2				2								3		1				3		
Horodenka*												1	1	1				4		6						
Husiatyn (bez parochii w Ziemi Halickiej)**						2							2	1		1		2	1	1						
Jagielnica*														1				1		4				2		
Jampol**						1							1					2		2				2		
Janów*						1							1	1		1		2	1	3				1		
Jazlowiec**							1							1				3		4	1			2		

Kalnik**						1											6		3					
Kamieniec**					1	3									2		9		5				2		
Kamieniec-Pod.**						1				1				1			8		7		1		2		
Kitajgrod**													1				4		5				1		
Kniahynicze*						2				1					1		2		2				3		
Kopajgrod**						1							1	1			4		3				3		
Korolówka**					1								1				3		1	1			1		
Kozowa*			1														2		2				2		
Latyczów***						3	1				1			1		1	6		1				1		
Międzybóż**					1	2	1			1			2	1			2		2				1		
Mohylów**						1											6		3	1					
Niemirów**						2							1	1			6		2						
Pilawa**						1								1			1								
Ploskirów*		1				1								1	1		3		2				3		
Podhajce*						2						1	1	1	1		3		5				1		
Pomorzany*						1							1		1		2		2				1		
Potok*										2							7		6				1		
Raszków**							1										11		5				1		
Rohatyn*	1				1					2			1	1			4		8				2		
Satanów**						1					1		2	1	1		2		2				2	1	
Skala**						2							2	1			7	1	3	2		1	3		
Skalat*					1	2					1		1		1		4		3						
Smotrycz**						3							1	1			3		2	1					
Sokolec**					1	3								1	1		3						2		
Solotkowce**					1								2				6		1	1			4	1	
Szarogrod**						1					1		1	1			6	1	3				1		1
Tarnopol*						2	1						2	2	1		5		2				5		
Trembowla*				1		3	1							1			1		6				1		
Uman**											1		1	1			8		2						
Uscie*					1	1							1	2	1		3		7				2		
Winnica**						1							2		1		4		2				2		
Wonilów*									1	2							4		5				1		
Zabłotów*					1		1										3		4						
Zawałów*								1						1	1		5		5				2		
Zińków**						2				1							9		4				3		
Żuków*						1	1										4		3						

* Дані за 1733–1734 рр.
** Дані за 1730 р.
*** Дані за 1726 р

Таблиця 14.

Титули храмів Львівської єпархії 1739–1744 рр. (на честь дванадесятих Господніх і Богородичних свят)

Деканат	Пресвятої Трійці	Різдва Христового	Богоявлення Господнього	Преображення Господнього	Входу Господнього в Єрусалим	Воскресіння Христового	Вознесення Господнього	Воздвиження Чесного Хреста Господнього	Святого Духа	Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці	Різдва Пресвятої Богородиці	Введення в храм Пресвятої Богородиці	Благовіщення Пресвятої Богородиці	Стрітення Господнього	Успення Пресвятої Богородиці	Собора Пресвятої Богородиці	Покрову Пресвятої Богородиці	Пресвятої Богородиці
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15*	*16*	*17*	*18*
Bobrka	1	2	1			3	2	2			1	2	1		2		2	1
Bolęchów			1				1					1						
Dolina	2				1		1	2			1		1		1	2	1	
Gliniany			1	1		1			1		1	2			1	1	2	
Kamienice				2		1		1			1					1	1	
Kniahynicze		2	1	1		3	2	3		1	1				1	2	3	
Kulików				1		2	1	2			2	2			3	2	1	
Lwów	2	1	3	2		2	1	3			5	7	1	2	2	3	4	
Pomorzany	1	1		1		3		1	1		2	2			2	1	3	
Rozdoł	1	2		2		1		2			1	1			2		2	
Sokołów	1	1	2	1										1	1	1	1	
Strzeliska				1	1	2	1	2			1		1	1	3	1	3	
Szczyrzec	2	1	1	1				2			1	2		1	2	1	4	
Żułkiew	1	2		1				1			2	1			1	3	4	
Żurawno		1				1	1					1			1	1	2	
Żydaczów				1		2	1	1			4	2	1		2		1	

Таблиця 15.

Титули храмів Львівської єпархії 1739–1744 рр. (на честь святих)

Деканат	Св. ап. Андрія	Св. Антонія Великого	Св. Василія Великого	Св. Дмитрія	Св. прор. Іллі	Св. Євстахія	Св. ап. Филипа	Св. муч. Ігнатія	Св. Івана Золотоустого	Св. Івана Хрестителя	Різдва св. Івана Хрестителя	Усікнов. голови св. Ів. Хрест.	Св. Івана Богослова	Св. Юрія	Свв. Йоакима і Анни	Свв. Йосифа і Никодима	Св. Катерини	Свв. Константина і Єлени	Свв. Косьми і Дам'яна	Св. Арх. Михаїла	Чуда в Хонех св. Арх. Мих.	Св. Миколая	Перенес. мощів св. Миколая	Св. Микити	Св. муч. Микити	Св. Онуфрія	Свв. Петра і Павла	Св. Параскеви	Св. Симеона	Св. Симеона Стовпника	Св. муч. Теодора	Св. Теодора Тірона	Трьох Святих
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15*	*16*	*17*	*18*	*19*	*20*	*21*	*22*	*23*	*24*	*25*	*26*	*27*	*28*	*29*	*30*	*31*	*32*	*33*
Bobrka				1									1	1					1			2						1					
Bolechów			3	1						1			1			1				4		2						4					
Dolina			1																	4		9	1										
Gliniany														1					1	2	1	4						1					
Kamieniec					1									2					1	2		2			1			1					
Kniahynicze		1		2															1	2		2						3					
Kulików				1						1			1						1	2		3						2	1				1
Lwów	1		1	3									1						2	4		6						4				1	
Pomorzany				1	1								1						1	2		2						1					
Rozdol														1				1		4		4		1				1					
Sokołów			2		1					1					1					2		4	1					2					
Strzeliska				1								1								4		4						1					
Szczyrzec				1			1	1	2				1	1			1		1	3		5				1		3		1			
Żulkiew				1						1	1								1	5		2						3					
Żurawno										2										3		3						1					
Żydaczów					1	1				2									3	3		2					1			1	1		

У групі церков з назвами Господніх свят найбільше було хрестовоздвиженських (72), святотроїцьких (69), святовоскресенських (69) храмів. Менше було святопреображенських (54), святовознесенських (54), святорождественських (43) і найменше – на честь Богоявлення (18), Святого Духа (8), Входу Господнього в Єрусалим (2 – в Долинському і Стрілиському деканатах), Обрізання (1 – в Могилівському деканаті).

Богородичні храми, коли порівнювати з храмами на честь Господніх свят, кількісно дуже переважали. Культ Богородиці, зокрема Богородиці-Покровительки, глибоко вкоренився в серці народу ще від часів Ярослава Мудрого, який урочисто оголосив, що весь український народ віддається в руки Пресвятої Богородиці і під її Материнську опіку. У другій четвертині XVIII ст. церков у єпархії з ім'ям Покрову Пресвятої Богородиці нараховувалося 178, Успення Пресвятої Богородиці – 166, Різдва Пресвятої Богородиці – 140, Введення в храм Пресвятої Богородиці – 56, Собору Пресвятої Богородиці – 27, Благовіщення Пресвятої Богородиці – 15, Непорочного Зачаття Пресвятої Богородиці – 10. Всенародна пошана свята Успення Пресвятої Богородиці, про що свідчить велика кількість святоуспенських храмів, пов'язана з вірою людей у благодатне заступництво Матері Божої, яке вічно триватиме після її Успення. Адже слова тропаря цього свята звучать недвозначно: "У різдві дівство зберегла ти, а в успенні світа не оставила ти, Богородице". Найменше богородичних храмів було на честь Стрітення Господнього (6 – всі на території львівської частини єпархії) і Покладення Чесного Пояса Пресвятої Богородиці (2 – всі в Бучацькому деканаті).

Святі, іменами котрих тоді було названо найбільше церков, це св. Архистратиг Михаїл, св. Миколай, св. Параскева, св. Дмитрій, св. Іван Богослов, св. Юрій, свв. Косьма і Дам'ян. Св. Архистратиг Михаїл з давніх часів уважається патроном України, тому не дивно, що церкви з його ім'ям чисельно домінували (270) над іншими. Наприклад, лише Рашківський деканат нараховував аж 11 святомихайлівських храмів, і тільки 3 (Бобрецький, Будилівський, Дунаївський) деканати не мали жодної такої церкви. Святий Миколай однаково шанований як на Сході, так і на Заході, а особливо в Україні. В усіх деканатах згадуваного періоду, крім Пилявецького і Соколецького, були церкви на честь св. Миколая. Тільки в дев'яти деканатах було по одній святомиколаївській церкві, у всіх інших –

від 2 до 9, і всіх разом – 234. Виразником патріотичних почувань українців XVIII ст. є чимала кількість церков св. великомученика Дмитрія (67), святого перших віків християнства, і, як уважають, за походженням слов'янина. Зі св. Юрієм Змієборцем асоціюється ідея перемоги добра над злом, і церков, посвячених св. Юрію, було тоді в єпархії 42. Однією з найдавніших церков Львова є церква св. Юрія, котра також упродовж багатьох століть є головною церквою в цьому місті. Своїми улюбленими святими українська земля називає св. Параскеву і пророка Іллю, в честь котрих тоді було посвячено, відповідно, 114 і 12 церков. Іллінська церква у Києві – найдавніша історична церква України. Церкви св. Параскеви і св. Іллі також одні з найстарших церков у Львові. Церков з ім'ям св. Івана Богослова було 43, свв. Косьми і Дам'яна – 31, св. Івана Хрестителя – 23, св. Василя Великого – 17, Перенесення мощів св. Миколая – 10. Імена ж більше ніж 25 інших святих носили лише поодинокі храми в єпархії.

Коли розбирали стару церкву і на її місці будували нову, то, як правило, останній давали назву старої. Проте траплялися випадки, що з будівництвом нової церкви храмове свято міняли. Переважно це було тоді, коли залишали стару церкву стояти, а нову посвячували.

Не будучи в змозі одразу побудувати церкву, парафіяни, щоби не залишитися без богослужінь, інколи тимчасово зводили каплицю. Траплялися випадки, коли вірні удавалися до практичного способу і одну й ту ж церковну будівлю переносили з місця на місце. При цьому її розбирали, перевозили в іншу, іноді навіть далеку місцевість, і там складали.

Уже з початку XVIII ст. у львівській єпархії спостерігається інтенсивне будівництво нових храмів. За час урядування Йосифа Шумлянського тут у 1700–1708 рр., за даними актів візитацій 1726–1734 рр., побудували 137 церков[170], за актами 1739–1744 рр. –

[170] У 1700–1708 р. побудовано храми в таких деканатах єпархії: Барський – 2, Більчецький – 13, Браїлівський – 4, Брацлавський – 3, Червоногородський – 6, Городоцький – 6, Городенківський – 1, Гусятинський – 2, Ягольницький – 3, Ямпільський – 1, Язловецький – 5, Кальницький – 1, Кам'янецький – 12, Кам'янець-Подільський – 15, Китайгородський – 5, Копайгородський – 2, Королівський – 6, Козівський – 1, Меджибізький – 8, Немирівський – 4, Пилявецький – 3, Рашківський – 3, Сатанівський – 3, Скальський – 11, Смотрицький – 3, Соколецький – 4, Солотківський – 1, Шаргородський – 2, Уманський – 2, Вінницький – 1, Зіньківський – 4. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.

ще 5[171] і за даними 1711 р. – ще 5[172]. У 1709 р., тобто під час керування єпархією адміністраторами, на її території, як повідомляють ті ж акти з 1726–1734 рр., було побудовано лише 7 церков[173]. Темп будівництва нових церков у єпархії за час урядування Варлаама Шептицького залишався приблизно таким же, як за його попередника. Тоді (1710–1714 рр.), як подають акти візитацій 1726–1734 рр., у двадцяти шести деканатах, що також майже всі знаходилися в межах кам'янець-подільської частини єпархії, побудували 76 церков[174], у трьох деканатах західної частини єпархії, за даними актів візитацій за 1739–1744 рр., – 4[175], а у семи деканатах тієї ж частини єпархії, згідно зі ще іншими джерелами, – 8[176]. І "золотою добою" в будівництві нових сакральних споруд для Львівської єпархії XVIII ст. став період правління Атанасія Шептицького. Лише з того, що пропонують дані актів візитацій 1726–1734 рр., уже дізнаємося, що від 1715 по 1734 р., тобто за неповні двадцять

[171] У 1700–1707 рр. було побудовано храми в таких деканатах західної частини єпархії: Глинянський – 1, Львівський – 1, Поморянський – 2, Щирецький – 1. – Див: НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 1–500 зв.

[172] У 1700–1707 рр. збудовано по одній церкві в таких деканатах: Болехівський, Калуський, Микулинецький, Нараївський, Поморянський. – Див: Шематизмъ всего клира греко-католицкои Митрополичои Архіепархіи Львôвскои на рôкъ 1911. – Львôвъ: Накладомъ Архіепархіяльного клира, 1910. – Рôчникъ 67.

[173] У 1709 р. по одній церкві збудовано в Барському, Браїлівському, Городенківському, Китайгородському, Меджибізькому, Рашківському і Уманському деканатах. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–514 зв.

[174] У львівській єпархії в період Варлаама Шептицького збудовано 3 нові храми в Барському д-ті, 3 – в Більчецькому, 2 – в Браїлівському, 1 – в Брацлавському, 1 – в Червоногородському, 1 – в Городенківському, 3 – в Гусятинському, 1 – в Ямпільському, 3 – в Язловецькому, 5 – в Кам'янецькому, 8 – в Кам'янець-Подільському, 4 – в Китайгородському, 2 – в Копайгородському, 2 – в Королівському, 3 – в Меджибізькому, 1 – в Могилівському, 1 – в Поморянському, 5 – в Сатанівському, 7 – в Скальському, 6 – в Смотрицькому, 3 – в Соколецькому, 2 – в Солотківському, 2 – в Шаргородському, 1 – в Уманському, 3 – в Вінницькому, 3 – в Зіньківському. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–514 зв.

[175] У 1710–1712 рр. збудовано чотири храми в таких деканатах: Глинянський – 1, Львівський – 2, Поморянський – 1. – Див: НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 1–500 зв.

[176] Церкви, збудовані в період 1710–1713 рр., в часи Варлаама Шептицького, у 1911 р. були в таких деканатах львівської єпархії: Бережанський – 1, Львівський – 1, Нараївський – 1, Підгаєцький – 2, Радехівський – 1, Войнилівський – 1, Зборівський – 1. – Див: Шематизмъ всего клира греко-католицкои Митрополичои Архіепархіи Львôвскои на рôкъ 1911. – Львôвъ: Накладомъ Архіепархіяльного клира, 1910. – Рôчникъ 67.

років, у межах тридцяти семи тодішніх деканатів, які переважно знаходилися на території кам'янець-подільської частини єпархії, було збудовано 376 нових церков[177]. У згаданому періоді, про що інформують акти візитацій за 1739–1744 рр., було побудовано 12 храмів у трьох деканатах західної частини єпархії[178], також інші джерела подають ще інші 26 храмів тієї ж частини єпархії, збудованих у тому часі[179]. Крім того, названі акти візитацій за 1739–1744 рр. ще 18 тогочасних церков вписують до категорії "нових"[180], а акти візитацій за 1726–1734 рр. до тієї ж категорії приписують аж 115[181]. Таким чином, за дев'ятнадцять років від початку

[177] У часі між 1715 і 1734 рр. в Барському д-ті з'явилося 10 нових церков, у Більчецькому – 2, в Браїлівському – 16, у Брацлавському – 20, у Чигиринсько-Смілянському – 7, у Червоногородському – 5, у Деражнянському – 4, у Городоцькому – 11, у Гримайлівському – 1, в Городенківському – 2, в Гусятинському – 11, в Ягольницькому – 2, у Ямпільському – 11, у Язловецькому – 7, у Кальницькому – 9, у Кам'янецькому – 16, у Кам'янець-Подільському – 3, в Китайгородському – 11, у Копайгородському – 13, у Королівському – 9, у Козівському – 3, в Летичівському – 1, у Меджибізькому – 9, у Могилівському – 15, у Немирівському – 16, у Пилявецькому – 4, в Плоскирівському – 1, у Рашківському – 15, у Сатанівському – 8, у Скальському – 18, у Смотрицькому – 9, у Соколецькому – 12, у Солотківському – 15, у Шаргородському – 25, в Уманському – 19, у Вінницькому – 19, у Зіньківському – 17 (для декотрих із вищеперерахованих храмів дата посвячення виступає як дата збудування). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.

[178] У часі між 1715 і 1734 рр. у Глинянському д-ті було збудовано 7 храмів, у Поморянському – 2, в Щирецькому – 3. – Див: НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 1–500 зв.

[179] Храми, збудовані в часі між 1715 і 1734 рр., були у 1911 р. в таких деканатах: Бобрецький – 2, Болехівський – 1, Галицький – 3, Городоцький – 1, Кам'янко-Струмилівський – 1, Козлівський – 1, Миколаївський – 1, Милятинський – 1, Олеївський – 1, Озерянський – 1, Поморянський – 1, Радехівський – 1, Рогатинський – 1, Рожнятівський – 1, Стрілиський – 2, Унівський – 2, Зарваницький – 1, Зборівський – 1, Золочівський – 2, Жидачівський – 1. – Див: Шематизмъ всего клира греко-католицкои Митрополичои Архіепархіи Львôвскои на рôкъ 1911. – Львôвъ: Накладомъ Архіепархіяльного клира, 1910. – Рôчникъ 67.

[180] У 1739–1744 рр. документи називають "новими" церкви таких деканатів: Бобрецький – 2, Болехівський – 4, Долинський – 1, Львівський – 2, Роздільський – 3, Стрілиський – 3, Щирецький – 1, Журавненський – 2. – Див: НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 1–500 зв.

[181] Документи 1726–1734 рр. називають "новими" церкви таких деканатів: Барський – 1, Більчецький – 1, Браїлівський – 1, Брацлавський – 4, Чигиринсько-Смілянський – 1, Червоногородський – 3, Деражнянський – 2, Городоцький – 4, Гримайлівський – 2, Городенківський – 7, Ягольницький – 1, Ямпільський – 1, Кальницький – 3, Кам'янецький – 3, Княгининський – 3, Бережанський – 2, Бучацький – 1, Чортківський – 4, Дунаївський – 4, Янівський – 2, Копайгородський – 6,

архіпастирської діяльності Атанасія Шептицького у львівській єпархії було збудовано щонайменше 547 нових церков. Про будівництво церков у єпархії періоду 1735–1744 рр. мало даних. Відомо лише про 21 храм, побудований тоді у її західних районах[182]. Також є дані про 2 храми, що їх збудували у 1745–1746 рр. і про 52 храми, котрі з'явилися в західних районах єпархії у 1747–1775 рр.[183]

5.3.3. Внутрішній вигляд церков і церковна приналежність

Для того, щоби мати уяву про внутрішній вигляд тодішніх храмів, про те, як вони були оздоблені, що в них знаходилося, в нижче поданих таблицях уміщені відповідні дані, взяті з актів візитацій 1726–1734 рр., щодо міських та сільських храмів різних регіонів єпархії[184]. При цьому, однак, слід пам'ятати, що найбільше описують

Королівський – 1, Козівський – 2, Летичівський – 3, Могилівський – 2, Немирівський – 2, Плоскирівський – 2, Потоцький – 1, Рогатинський – 5, Сатанівський – 5, Скальський – 3, Скалатський – 1, Смотрицький – 2, Солотківський – 1, Шаргородський – 1, Тернопільський – 2, Теребовельський – 1, Уманський – 3, Устецький – 4, Вінницький – 2, Войнилівський – 5, Заболотівський – 3, Зіньківський – 1, Жуківський – 7. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.

[182] За актами візитацій 1739–1744 рр. у часі між 1735 і 1744 рр. було збудовано храми в таких деканатах: Глинянський – 3, Щирецький – 1. – Див: НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 1–500 зв., і, згідно з даними за 1911 р., у наступних: Бродівський – 4, Калуський – 1, Кам'янко-Струмилівський – 1, Львівський – 1, Микулинецький – 1, Олеський – 1, Поморянський – 1, Радехівський – 1, Войнилівський – 1, Залозецький – 1, Збаразький – 1, Зборівський – 1, Жидачівський – 1. – Див: Шематизмъ всего клира греко-католицкои Митрополичои Архіепархіи Львôвскои на рôкъ 1911. – Львôвъ: Накладомъ Архіепархіяльного клира, 1910. – Рôчникъ 67.

[183] У 1745–1746 рр. по одній церкві було збудовано в Щирецькому і Олеському деканатах, а у 1747–1775 рр. їх побудували в таких деканатах: Бобрецький – 3, Болехівський – 1, Галицький – 1, Городоцький – 1, Калуський – 1, Кам'янко-Струмилівський – 1, Козлівський – 1, Миколаївський – 1, Милятинський – 1, Нараївський – 1, Олеївський – 1, Озерянський – 2, Поморянський – 1, Підкаменецький – 3, Радехівський – 1, Рожнятівський – 1, Стрілиський – 1, Унівський – 3, Зарваницький – 1, Золочівський – 2, Перегінський – 1, Підгаєцький – 2, Глинянський – 1, Тернопільський – 2, Теребовельський – 1, Винницький – 2, Новосільський – 4, Бродівський – 1, Лопатинський – 1, Львівський – 2, Олеський – 1, Залозецький – 1, Збаразький – 2, Буський – 2, Ходорівський – 1. – Див: Шематизмъ всего клира греко-католицкои Митрополичои Архіепархіи Львôвскои на рôкъ 1911. – Львôвъ: Накладомъ Архіепархіяльного клира, 1910. – Рôчникъ 67.

[184] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.

усередині храм та храмове споряджения акти візитацій за 1726 1727 рр., найменше – за 1730–1731 рр. В актах за 1733–1734 рр. приділено багато уваги вівтарній частині храму, зокрема престолу, бо перед комісією тоді явно було поставлене завдання дослідити і хід реформ Замойського синоду.

Таблиця 16.

Престоли і образи в храмах Львівської єпархії

Дані за 1726–1734 рр.

Парафії	Престоли	Образи
Княгинич (місто) Воскресіння Христового (арк.142).	-W oltarzu Mensa proporcionalna, należycie ubrana. -Antemis na wierzchu między dwoma Lytonami. -Na środku Krzyż drewniany rznięty w lichtarzyku mosiężnym. -Tabernakulum niema. -Puszka cynowa.	-Obrazów cały Deisus, robotą snycerską i malowaniem pięknym wystawiony. -Jest i więcej obrazów po ścianach pięknych. -Chorągwi dwie kitajowe. -Krzyż processionalny.
Помонята (село), Княгинипський декапат (арк. 142–142 зв.).	-W oltarzu Mensa proporcionalna, ustrojona jakożkolwiek. -Antemis należyty na wierzchu w Lyton uwity. -Na samym antymisie bez korporału odprawuje. -Krzyż na mensie drewniany malowany z sedesem. -Tabernakulum niema. -Puszka drewniana.	-Obrazów cały Deisus, stare malowanie, psuć się poczęło. -Chorągwi kilka. -Krzyż processionalny.
Сутрів (село), Княгинипський декапат (арк. 142 зв. 143).	-W oltarzu Mensa proporcionalna, należycie ubrana. -Antemis pod wierzchnim Obrusem należyty rospostarty. -Krzyż na mensie cynowy z sedesem. -Tabernakulum jest. -Puszka cynowa.	-Obrazów cały Deisus, należytą robotą wystawiony. -Na bocznej ścianie malowane obrazy: Męki Pańskiej i Sądu Ostatnego (partacka nader robota). Chorągwi 2. -Krzyż processionalny.

Поморяни (місто) – Пр. Трійці (арк. 152).	W cerkwi oltarz jeden i Mensa jedna proporcionalna, na której Obrusów czystych 3, między którymi Antymis należycie położony. -Krzyż pośrodku drewniany. -Lichtarzyków mosiężnych – 2, drewnianych – 2. -Poduszki na oltarzu niema. -Cymborij jest. -Puszka cynowa. -Mirnice cynowe.	Obrazy Namiesne i Archierej snycyrskie i malarskiej roboty. Apostoły jeszcze w snycerskiej robocie. -Na bocznej ścianie obraz Męki Panskiej. -Chorągwi – 2. -Krzyż drewniany processionalny.
Поморяни (місто) – Різдва Христового (арк. 152 зв.).	-Oltarz jeden i Mensa jedna proporcionalna, na której Obrusów – 3, między którymi Antymis. -Krzyż pośrodku cynowy z sedesem, drugi – zboku. -Lichtarzyków cynowych 4. -Cymborij jest należyty ale nie zamczysty. -Puszka cynowa. -Mirnice cynowe.	-Obrazy tojest Deisus cały staroświeckiej roboty stolarskiej i malarskiej. -Zboku obraz Sądu Pańskiego, obraz do procesij. -Chorągwi wielkich 3, mniejszych 2 na płótnie, Proporców – 2 mustulbasowych.
Кальне (село), Поморянський декапат (арк. 153).	-Oltarz, Mensa proporcionalna, należycie ustrojona. -Antemis między dwoma Lytonami czystymi. -Krzyż na mensie z sedesem cynowy. -Tabernakulum jest należyty. -Puszka cynowa. -Mirnice cynowe.	-Cały Deisus, robotą snycyrską i malowaniem staroświeckim wystawiony. -Zboku (a parte) na płotnie obrazów 2 (Sądu Ostatniego i Męki Pańskiej). -Jest też i więcej obrazów po ścianach godnie (honeste) malowanych. -Chorągwi – 5. Krzyż processionalny.
Годів (село), Поморянський декапат (арк. 153 зв.).	Oltarz jeden, Mensa proporcionalna ale brudno ustrojona. -Antemis między dwoma Lytonami brudnymi rozpostarty. -Krzyż pośrodku mensy cynowy. -Tabernakulum niema. Puszka cynowa.	Cały Deisus, robotą snycyrską i malowaniem staroświeckim wystawiony. -Na pobocznej ścianie obrazy Ostatniego Sądu i Męki Panskiej. -Są i inne godnie malowane i umieszczone (lokowane).

Терношіль (місто) – Різдва Христового (осідок декана) (арк. 204)	-Oltarzów kilka dla odprawy. Oltarz wielki ma swoje ozdobę. -Prestol murowany, przystojnie Towalniami ustrojonu. -Cymborium nie zamczysty. -Hrobnica srebrna na podobu monstrancji zrobiona. -Antymis należyty pod towalniami. -Predil założenia Najśw. Trójcy murowany jeszcze zupełnie nie skończony.	Obrazy w Majestacie wspaniałym ułożone, dobrą farbą malowanym. -Chor około snycerską robotą toczony. -Krzyż processionalny drewniany. -Chorągwi kitajczane – 2.
Терношіль (місто) Св. Хреста (арк. 204–204 зв.).	-Oltarz gruntowny przystojnie Obrusami pokryty. -Antymis pod towalniami. -Cymborium rznięty, malowany, zamczysty. -Hrobnica cynowa.	-Obrazy dobrą farbą malowane w Majestacie wspaniałym ułożone. -Obraz Cudowny teraz z łaski metropolity konfirmowany (potwierdzony), ma decorem (ozdoby) z starania ich Mościow Braterstwa takowe: tak na sobie jako i na innych obrazach Iablic srebrnych 25; Koron wielkich 2; Koron mniejszych 5;Wota 3. -Krzyż processionalny drewniany. -Chorągiew kitajczana – 1.
Бірки (містечко), Терношільський деканат (арк. 205 зв.).	-Oltarz gruntowny murowany obrusami przyozdobiony. -Antymis należyty między Lytonami. -Hrobnica drewniana. Cymborium jest. Krzyż cynowy na oltarzu.	-Obrazy w Majestacie ułożone stolarską robotą wystawionym ułożone. -Krzyż processionalny. -Chorągiew bagażijowa czerwona – 1, insze – płótniane.

Біла (село). Герцопільський деканат (арк. 204 зв.).	Oltarz murowany Obrusami przystojnie pokryty. - Antymis należyty między obrusami. -Cymborium jest. -Trobnica cynowa. -Krzyż cynowy na ołtarzu.	Obrazy w Majestacie ułożone snycyrską robotą rznięte. Krzyż processionalny drewniany. -Chorągiew musulbasowa.
Честилів (село). Герцопільський деканат (арк. 204 зв.).	-Oltarz gruntowny Obrusami przystojnymi ozdobiony. -Antymis w Korporale nie należyty. -Cymborium proste bez obrazu. -Trobnica cynowa.	-Obrazy Namiesne 4, insze podlej formy płótniane.
Войнилів (місто) – св. Миколая (арк. 2).	-Oltarz proporcionalnie ustrojony. -Na niem: Lichtarze, Krzyż, Antymis. -Obrusów niema. -Puszka ołowjana na kształt solniczki. -Drugi ołtarz przed Najśw. Panną ale tylko proforma.	
Войнилів (місто) – Різдва Пр. Богор. (арк. 2 зв.).	-Oltarz proporcionalnie ustrojony, szyrokością i długością proporcionalny. -Antymis jest do niego. -Puszka naczynia ołowjane mizerne, blaszką żelazną mizerną nakryte. -Lichtarzów szklanych 2 (na wielkim ołtarzu).	-Obrazy przystojne: Chrystusa Pana, Najśw. Panny, Apostołów, Proroków i innych świętych.
Войнилів (місто) Різдва Христового (арк. 2 зв.–3).	-Oltarz ustrojony na dole dobrze. -Antymis jest. -Cymborium niema. -Puszka drewniana pozłacana. -Lichtarzów mosiężnych – 2 (na ołtarzu). Oltarz drugi na gurce ale Antymis był s. p. JW. Jmci. X. Szumlanskiego.	-Obrazy: Chrystusa Pana, Najśw. Panny, Proroków i innych świętych przystojne malowanie.

Войнилів (місто) cerkiew do Proboŕstwa należąca (apk. 3).	-Oltarz jakkolwiek ustrojony. Antymis jest. -Krzyż średni na oltarzu. -Cymborium zamczysty.	
Середин (село), Войнилівський декапат (apk. 3).	-Cymborium jest. -Oltarz wielki szyrokością i długością proporcionalny ale bardzo mizernie ustrojony, tylko dyką nakryty i na tym Antymis położony. -Krzyż na oltarzu.	-Obrazów tyle się znajduje: Archierej, Apostołów – 2, Namisnych – 4.
Томашівці (село), Войнилівський декапат (осідок декана) (apk. 6).	-Oltarz jakkolwiek ustrojony szyrokości i długości dość ma w sobie. -Antymis jest (ale nie podpisany do której cerkwi). -Cymborium jest. -Puszka drewniana. (Святі Дари зберігаються у церкві в цимбор., в дерев'яній пушці).	
Томашівці (село) Різдва Христового, Войнилівський декапат (apk. 6–6 зв.).	-Oltarz jakkolwiek ustrojony. -Antymis jest. -Puszka drewniana.	-Obrazów na drzewie – 4, Apostołów – na płótnie.
Томашівці (село) – Покрова Пр. Богор., Войнилівський декапат (apk. 6 зв.).		-Obrazów – tylko 4 (drewnianych).
Городенка (місто) – Успення Пр. Богор. (осідок декана) (apk. 10 зв. 13 зв.).	-Oltarz jeden i na Predili jeden i Mensy należytej długości, wysokości i szerokości przystojnie ubrane, na których pośrodku Krzyże stoią. -Obrusy na oltarzach potrzy krótkich, między temi na wielkim oltarzu Antymis rozpostarty i położony należycie. -Zamiast Poduszki na oltarzu Lektorat drewniany.	-Obrazów Namiesnych – 4, Archierej, Apostoły, Proroki na blatach drewnianych snycyrskiej roboty. -Oprócz tych, po bokach na obodwoch ścianach obrazy wielkie Męki Pańskiej i Ostatniego Sądu Jego, kunstem słusznym wyrobione na płótnie. -Chorągiew należytą robotą malowana na płótnie – 1.

	-Tabernakulum roboty snycyrskiej dobrej, ale jeszcze nie malowane. -Drzwiczki do tabernakulum są, ale jeszcze nie zamczyste. -Puszka cynowa z wierzchem takowym że bez Namiotku. -Zakrystia mała, dobrze opatrzona. -Lichtarzów wielkich cynowych (na mensie) 2.	-Krzyż processionalny wielki drewniany malowany. Na miejscach nie przystojnych, szpetnie malowanych i formą niezwyczajną obrazów niema.
Городенка (місто) – Різдва Пр. Богор. (арк. 13 зв. 15).	-Oltarz jeden i na Predili także jeden, Mensy należytej długości, wysokości i szerokości ubrane jakkolwiek, przynajmniej nie poslednie na których obodwoch Krzyż pośrodku stoi. -Towalni na oltarzach alias Peremitki są, między niemi Antymis. -Poduszek na mensie niema. -Tabernakulum niema. -Puszka cynowa z wierzchem takowym że bez Namiotku. -Zakrystia mała, ale dobrze opatrzona. -Lichtarzów mosiężnych 2 (na oltarzu).	-Deisus cały należytą robotą snycyrską jakoż i malowaniem niezgorszym jest wyrobiony. -Krzyż processionalny wielki drewniany malowany.
Городиища (село), Городенківський деканат (арк. 24 зв.–25 зв.).	-Oltarz jeden i Mensa jedna proporcionalna, która jest jakkolwiek ustrojona i opatrzona, na tej pośrodku Krzyż drewniany i między dwoma Obruskami Antymis czysty należycie położony. -Tabernakulum niema. -Puszka cynowa, ale partackiej roboty bardzo szczupła z wierszkiem bez krzyżyka. -Poduszki na oltarzu niema. -Lichtarzów mosiężnych – 2 (na mensie).	-Obrazów na spodnej części Deisusa – 4 (na blatach drewnianych malowanych), na górnej zaś sam Archierej w słupach, po stronach tego obrazów 4 (na blatach drewnianych). A parte na ścienie Apostoły roboty partackiej na płótnie. Chorągwi 4 (na płótnie malowanych, starych). -Krzyż processionalny drewniany malowany.

Сороки (село), Городенківський деканат (арк. 32–32 зв.).	Oltarz jeden i Mensa jedna proporcionalna, nie złe ustrojona, na tej pośrodku Krzyż drewniany, Obrusków trzy czystych, między którymi Antymis rozpostarty. -Tabernakulum roboty snycyrskiej malowane. -Puszka cynowa, roboty staroświeckiej. -Namiotku niema. -Drzwiczki do tabernakulum są, ale nie zameczyste. -Zakrystii niema. -Lichtarzów miedzianych – 2 (na mensie).	Obrazów to jest Deisusa spodna część malowana nie złe na blatach drewnianych, wierzchnia zaś to jest Archierej i Apostoły na płótnie. -Chorągwi – 2 (starych na płótnie malowanych).
Заболотів (місто) св. Арх. Михаїла (осідок декана) (арк. 75–75 зв.).	-Oltarz jeden i Mensa jedna ustrojona należycie. -Obrusów na mensie trzy czystych, pięknych, między którymi Antymis należyty rozpostarty. -Tabernakulum jest, jeszcze nie malowane i bez zameczku. -Puszka drewniana z wierzchem takowym że bez Namiotku. -Krzyż pośrodku mensy drewniany malowany z sedesem. -Zakrystii niema. -Poduszek na oltarzu niema.	-Niższa część Deisusa to jest Namistne obrazy wszystkie robotą stolarską i malowaniem nie szpetnym wystawiona. -Apostoły z Archierejem na płótnie. -Chorągwi 2 (na płótnie). -Krzyż processionalny wielki. -Więcej obrazów niema.
Заболотів (місто) Собора Цр. Богор. (арк. 76–76 зв.).	-Oltarz jeden i Mensa jedna ustrojona należycie. -Obrusów na mensie trzy czyste, między którymi Antymis należyty rozpostarty przystojnie. -Tabernakulum jest, jeszcze nie malowane i bez zameczku. -Krzyż pośrodku mensy drewniany z sedesem. -Zakrystii niema. -Poduszki na oltarzu niema.	-Obrazów tylko 4 Namistnych na blatach drewnianych. -Apostoły z Archierejem na płótnie. Chorągwi 2. -Krzyża processionalnego niema. Więcej obrazów niema.

Хлібичин (село), Заболотівський деканат (арк. 78–78 зв.).	Oltarz jeden. Mensa należytej proporcii ustrojona pięknie. -Obrusów na mensie trzy pięknych, czystych, pod wierzchnim Antymis do tej cerkwi należyty, rozprostarty. Korporalem nakryty. -Tabernakulum niema. -Puszka cynowa z wierzchem bez Namiotku. -Krzyżów z sedesami malowanych na mensie – 2.	Obrazów tylko 4 (Namistnych). -Chorągwi – 2. -Więcej obrazów niema tylko coś papierowych.
Борщів (село), Заболотівський деканат (арк. 79–79 зв.).	-Oltarz jeden. Mensa jedna ustrojona pięknie. -Obrusów na mensie trzy czystych, pod wierzchnim Antymis należyty, rozprostarty. -Tabernakulum jest, malowane, zamczyste. -Puszka cynowa z wierzchem bez Namiotku. -Krzyż pośrodku mensy z sedesem, a parte Krzyż cynowy. -Lichtarzyków drewnianych 1 (na oltarzu). -Zakrystii niema. -Poduszki na oltarzu niema.	-Obrazów 4 Namistnych na blatach drewnianych. -Archierej i Apostoły na płótnie. -Chorągwi – 3. -Krzyża processionalnego niema. -Obrazów do tego jest na płótnie kilka na miejscach przystojnych.
Держжня (місто) – Воздвиження Чесн. Хр. (арк. 188).	-Oltarz fundamentalny, pokrycie ma na sobie nie według Synodu (nie wszystkie obrusy) i to zabrukane, nieochandożone. -Antymis na wirzchu należyty. Korporał niesłuszny. -Krzyżów drewnianych – 2. -Cymborium nie zamczysty. Trobnica cynowa, pod nią Korporału niema.	-Obrazy wszystkie, in forma medioeri (piękności średniej) malowane. Chorągwi 2 (musułbasowe wielkie). -Krzyż processionalny.

Держжия (місто) – Арх. Михаїла (арк. 188 зв.).	-Oltarz fundamentalny. Obrusami należycie pokryty. Antymis na wirzchu należyty między Litonami. -Krzyżów – 2 (jeden rzmięty, drugi drewniany pozłacany). -Cymborium nie zamezysty. -Hrobnica cynowa.	-Obrazów Namisnych – 4 (na tablicach). Apostoły na płótnie. Chorągiew 1 (musułbasowa). -Krzyż processionalny.
Летичів (місто) – Арх. Михаїла, Держжнянський декапат (осідок декапа) (арк. 188).	-Oltarz murowany należycie Obrusami przyozdobiony. -Antymis między Korporalami. -Cymborium jest. -Hrobnica srebrna. -Krzyż cynowy. -Oltarz drugi przy boku takze murowany, pokryty – Najśw. Panny Opieki. -Koron – 2 (srebrne pozłacane).	-Majestat Obrazów należycie formowany. -Chorągwi 3. -Krzyż (processionalny).
Черешешька (село), Держжнянський декапат (królewszczyzna) (арк. 189 189 зв.).	-Oltarz należyty, Obrusami jako należy pokryty. -Antymis należyty między Korporalami zostaje. -Cymborium niema. -Hrobnicy niema. -Puszka nieprzystojna. -Krzyż kiedrowy rzmięty.	-Obrazów 4, piąty na ołtarzu. -Chorągwi niema. -Krzyża processionalnego niema.
Спитівка (село), Держжнянський декапат (szlacheczyzna) (церква збудована на подобу костела, і тут пема пароха) (арк. 189 зв.).	-Oltarz należyty i należycie pokryty. -Antymis na wirzchu należyty z Korporalem. -Cymborium niema. -Krzyż cynowy wielki. Lichtarzów cynowych 2. -Drugi ołtarz św. Michała i trzeci ołtarz św. Antoniego dla celebrowania księdzom są w tej że cerkwi pośrodku przy ścianach wystawione.	-Obrazów – 5 (na tablicach).

Дяківці (село), Деражнянський деканат (szlacheczyzna) (арк. 190).	Oltarz należycie ufundowany i pokryty. -Antymis między Korporalami należyty. Cymborium nie malowane i bez zamku. -Hrobnica jest. -Krzyż drewniany 1.	Obraz Najśw. Panny pod wyobrażeniem Koronacji jest Cudowny. -Insze są obrazy ubogiej formy. Chorągwi 2. -Krzyż processionalny ubogi.
Кам'янець-Подільський (місто) св. Миколая (осідок декана) (арк. 350 зв.).	-Na Oltarzu Cymborium niema. -Hrobnica drewniana. -Antymis jest.	
Кам'янець-Подільський (місто) – св. Івана Хрестителя (арк. 350 зв.).	-Cymborium jest. -Hrobnica cynowa. -Antymis należyty.	-W Obrazów Majestat noviter slicznie przyozdobiona.
Кам'янець-Подільський (місто) – Різдва Христового (арк. 350 зв. 351).	-Na Oltarzu Cymborium niema. -Hrobnica cynowa. -Antymis jest.	-W Obrazy należycie przyozdobiona.
Кам'янець-Подільський (місто) – Преображения Господнього (арк. 351) (всередині убога).	-Cymborium niema. -Zamiast Hrobnicy Puszeczka drewniana. -Antymis jest.	
Кам'янець-Подільський (місто) – Арх. Михаїла (арк. 351).	-Cymborium niema. -Hrobnica drewniana. -Antymis jest.	-Obrazy nowiter smicyrską robotą reparuią się.
Кам'янець-Подільський (місто) – св. Петра (осідок соколецького декана) (арк. 351).	-Cymborium niema. -Hrobnica drewniana. -Antymis jest.	-Majestat Obrazów smicyrskiej roboty.
Панівці (містечко). Кам'янець-Подільський деканат (арк. 349 зв.).	Na Oltarzu Cymborium niema. -Hrobnica cynowa. Antymis należyty.	

Острівчани (село), Кам'янець-Подільський деканат (арк. 349 зв.).	Na Oltarzu Cymborium niema. -Trobnica drewniana. Antymis jest.	
Копайгород (містечко) (арк. 386).	-Na Oltarzu Cymborium niema. Trobnica cynowa. -Antymis należyty.	-W Obrazy średnie przyozdobiona.
Лучинець (містечко), Копайгородський деканат (арк. 386).	-Na Oltarzu Cymborium jest. -Trobnica pozłacana drewniana. -Antymis należyty.	Wewnętrz oprócz obrazow kilka nie niema.
Гальчинці (село), Копайгородський деканат (арк. 386 зв.).	-Cymborium jest. -Trobnica drewniana. -Antymis należyty.	
Ямпіль (містечко) (арк. 376 зв.).	-Cymborium niema. -Trobnica cynowa. -Antymis należyty.	
Бала (село), Ямпільський деканат (арк. 376 зв.).	-Na Oltarzu Cymborium niema. -Trobnica blaszana. -Antymis należyty.	
Цекинівка (село), Ямпільський деканат (арк. 376 зв.–377).	-Na Oltarzu Cymborium niema. -Trobnica cynowa. -Antymis należyty.	
Брацлав (місто) – св. Миколая (осідок декана) (арк. 338 зв.).	-Na Oltarzu Cymborium niema. -Trobnica drewniana malowana. -Antymis jest.	Wewnętrz średnie przyozdobiona.
Брацлав (місто) Воскресіння Христового (арк. 338 зв.).	-Na Oltarzu Cymborium niema. -Trobnica drewniana. -Antymis jest.	-W Obrazy należycie przyozdobiona.
Монастирське (село), Брацлавський деканат (парафія вакантна) (арк. 338 зв.).	Na Oltarzu Cymborium niema. -Trobnica drewniana. -Antymis jest.	W Obrazy przyozdobiona.

Печера (містечко), Брацлавський деканат (арк. 339).	-Cymborium niema. -Zamiast Hrobniey jaszczyk maleńki drewniany. -Antymis należyty.	Wewnętrz pustka.
Кальник (місто) (арк. 330).	-Na Oltarzu Cymborium niema. -Hrobnica drewniana. -Antymis należyty.	Wewnętrz uboga.
Парнівка (село), Кальницький деканат (арк. 330 зв.).	-Na Oltarzu Cymborium niema. -Hrobnica drewniana. -Antymis należyty.	Wewnętrz uboga.
Гранів (місто) – Успення Пр. Богор (осідок уманського декана), Кальницький деканат (арк. 329 зв.)	-Na Oltarzu Cymborium niema. -Hrobnica cynowa. -Antymis należyty.	Wewnętrz średnie przyozdobiona.
Гранів (місто) – св. Миколая. Кальницький деканат (арк. 329 зв.).	-Na Oltarzu Cymborium niema. -Hrobnica cynowa. -Antymis należyty.	Wewnętrz obrazy stare.
Умань (місто) – Успення Пр. Богор. (осідок уманського декана) (арк. 332 зв.).	-Na Oltarzu Cymborium jest. -Hrobnica cynowa. -Antymis należyty.	Wewnętrz jeszcze Majestatu Obrazów niema (церква нова, недокінчена).
Умань (місто) – св. Миколая (арк. 332 зв.).	-Na Oltarzu Cymborium niema. -Hrobnica cynowa. -Antymis należyty.	Wewnętrz średnia ozdoba.
Умань (місто) – Арх. Михаіла (осідок уманського декана) (арк. 332 зв.).	-Na Oltarzu Cymborium niema. -Hrobnica cynowa. -Antymis należyty.	
Кисляки (село), Уманський деканат (арк. 331).	-Na Oltarzu Cymborium niema. Hrobnica cynowa. -Antymis należyty.	
Кублич (село), Уманський деканат (арк. 331).	-Na Oltarzu Cymborium i Hrobnica wkupie drewniane należyte. -Antymis należyty (bez reliquij).	

Сміла (місто) св. Миколая (арк. 448 зв.).	-W Ołtarzu na Prestole nie bardzo porządnie. -Tam że koło Prestola Chustami białymi obito. -Zamiast Cymborium obraz Najśw. Panny. -Antymis stary (o.Baranowskiego). -Hrobnica drewniana malowana i w niej porządnie zostaje. -Krzyżów na-Prestolnych – 2 (jeden cynowy, drugi drewniany). -Dzwonek na-Prestolny – 1.	-W cerkwi nie bardzo porządnie. -Obrazów Namistnych 4 (na nich ani sryber żadnych, ani jakiej bogatej apareneji, tylko na Obrazie Najśw. Panny Koralej sznurek jeden cerkiewny). -Carskich drzwi niema. -Siwerskie drzwi malowane (św. Michał na nich). -Archierej na drzewie pięknie malowany. -Apostoły na płótnie malowane. -Inszych obrazów mało, tylko – 2 (na Krylosach – na Prawym i Lewym). -I z osobna obrazków moskiewskich – 11. -Przed Namistnymi obrazami Postawników zielonych porządnych 7. -Lichtarzów toczonych białych 4, a jeden mały pięknie malowany. -Na środku cerkwi zamiast Pani Kadyło obraz wielki Najśw. Panny. -Chorągwi 2 (musulbasowa czerwona pięknie malowana, druga – płótniana). -Krzyż processialny (u malarza).
Сміла (місто) – Покрова Пр. Богор. (арк. 449).	-W Ołtarzu na Prestole porządnie i pięknie bawełnianą materią do kola prestola obito. Antymis s. p. o. Krokows kiego i nie na-Prestolny (1710 p. данній для села...) -Hrobnica drewniana malowana i w niej porządnie.	-W cerkwi porządnie i pięknie. -Obrazów Namistnych – 4 (pięknie malowanych na tych obrazach ani żadnych sryber, ani Koralów niema). Archierej na drzewie malowany porządnie. -Apostoły na płótnie malowane. -Obrazków moskiewskich – 2.

	Lichtarzów miedzianych pięknych – 2 (na mensie). -Zamiast Cymborium na prestole obraz Najśw. Panny. -Dzwonek na-Prestolny – 1. Nebo płótna moskiewskiego farbowanego. -Ewangelia na-Prestolna drukowana wielka.	Przed tymi obrazami Postawników porządnych (для великих свічок) – 7, i -Lichtarzów toczonych – 3. -Na środku cerkwi zamiast Pani Kadyło obraz Najśw. Panny. -Carskie drzwi stolarskiej roboty malowane. -Siwerskie drzwi drewniane i na nich św. Michał malowany. -Stolek porządny, to jest Ikonostas, gdzie obraz kładzą (na) pocałowania. -Chorągwi – 2 (musulbasowa czerwona, druga – płótniana).
Залевки (село), Смілянецько-Чигиринський деканат (арк. 449 зв.).	-W Oltarzu na Prestole choc chudo, a jednak biało. -Antymis s. p. o. Mohyły i nie do tego prestola (1600 р. данний). -Drobnica bardzo wielka drewniana, we środku porządnie. -Zamiast Cymborium na prestole obraz Najśw. Panny.	-W cerkwi Obrazów Namistnych – 5, ale malowania nie dobrego malarza. -Archierej i Apostoły na papirzy malowane. -I inszych papirowych obrazów dosyć, tylko malowania nie słusznego. -Tamże swic wielkich Postawników – 8. -Na obrazach żadnej pięknieji apareneji niema. -Drzwi Carskie i Siwerskie stolarskiej roboty i malowania nie dobrego malarza. -Chorągwi – 2 (na płótnie malowane). -Krzyż processialny.
Чигирин (місто) Преображения Господнього (арк. 454).	-W Oltarzu na Prestole choc ubogo, jednak pięknie i biało. -Antymis nie na-Prestolny s. p. o. Tokalskiego (1670 р.). -Drobnica drewniana pięknie malowana, w niej porządnie Ciało Zapasne. -Zamiast Cymborium obraz wielki Najśw. Panny porządny.	-W cerkwi pięknie tylko jeszcze ubogo. -Obrazów Namistnych tylko 3 i Archierej także na drzewie. -Przed tymi obrazami swic Postawników wielkich – 2. -Moskiewskich obrazków – 10. -Chorągiew na płótnie malowana.

Войтове Село (село), Смілянсько-Чигиринський декапат (арк. 454).	W Oltarzu pięknie i na Prestole porządnie. -Antymis nie na-Prestolny i spalony. -Hrobnica drewniana a w niej porządnie.	-W cerkwi choc chudo ale pięknie. -Obrazów Namistnych 4 (na obrazie Namistnym Preswjatoi Bohorodyci Koralików sznurków – 2 cerkiewnych. Pas jedwabny czerwony na Spasytelu, a na obrazach dwoch – Pasów 2 półjedwabnych). -Archiereja choc niema, ale obrazów tanże zamiast Archiereja dosyć jest. -Postawników swic woskowych – 6, i mniejszych – 6. -Chorągwi 3 (jedna piękna, a dwie podłych). -Krzyż processialny. -Drzwi Carskie i Siwerskie choc stolarskiej roboty ale pięknie i malarza dobrego malowane. -Obrazów mniejszych niemało.
Суботів (містечко), Смілянсько-Чигиринський декапат (арк. 453).	-W Oltarzu pięknie i porządnie. -Na Prestole zamiast Cymborium obraz Koronacji Najśw. Panny porządny. -Nebo dobrze porządnie zrobione. -Hrobnica drewniana malowana. -Antymis nie na-Prestolny s. p. o. Krokowskiego, jednak do świętego Michała ten antymis służący i do Braslawia i do Subotowskiej cerkwi. -Ewangelia pisana na-Prestolna.	-W cerkwi porządnie. -Obrazów Namistnych dosyć (na obrazie Namistnym na Preswjatoi Bohorodyci Korona piękna srebrna wielka, druga mała i Rączek srebrnych – 2. -Zamiast Archiereja obraz wielki Najśw. Panny. -Apostołów niema, zamiast ich obrazów pięknych siła. -Drzwi Carskie i Siwerskie stolarskiej roboty malowane. -Ikonostas porządny. -Przed tymi obrazami swic Postawników porządnych – 12, mniejszych – 6. -Pani Kadyło drewniane toczone. -Chorągwi – 3 (na płótnie i malarza nie dobrego). -Krzyżów processialnych – 2. -Lampa przed drzwiami carskiemi poliwana zielona gliniana.

Таблиця 17.

Книги, посуд, одіж та інші церковні речі в храмах Львівської єпархії

Дані за 1726–1734 рр.

Парафія	Книги	Посуд, одіж та інші церковні речі
Княгиничі (місто) – Воскресіння Христового (арк. 142).	-Księgi do nabożeństwa: Ewangelij 2 (jedna w zielony aksamit pod srebro oprawna, z jednej strony 5 tabliczek z koronką około, po drugiej 4 pukle z tabliczką na środku i klamzurami; druga w czarnej oprawie), Służebników 2, Apostol, Trebnik, Trifoloj, Oktoich, Triodi obie, Psałterz, Czasosłow, Irmołój – wszystkie drukowane, tylko Minеja i Ewangelia druga – pisane. -Księgi do kazania: ma rozmaite. Winec, Klucz, Paterik ma Biblią.	-Kielich srebrny z Pateną, Gwiazdą i Łyżeczką, drugi – cynowy, także ze wszystkim, dobry. -Wozduszków małych – 5 i wielkich – 5 (blawatne wszystkie rozmaite bogate i podlejsze). -Purifikaterzów – 6. -Korporałów – 2. -Miseczka cynowa z Ampułkami cynowymi. -Ampułki szklane z Miseczką drewnianą. -Ręczników 3. -Humerala niema. -Pasków 5. -Alb 5. -Ryz – 7 (dwie czerwone i trzecia żółta – bogatej materii, kwiaty w nich żółte; drugie trzy – podlejszej materii (dwie czerwone, a trzecia zielona); ostatne kitajczane czarne. Wszystcy ryzy z Patrachelami i Narakwicami sobie podobnymi). -Krzyż srebrny z sedesem (w schowaniu). -Lichtarzyków para mosiężnych, a druga – cynowych. -Dzwonków ołtarzowych – 2. -Zasłonik tabinkowych – 3, czwarta – jedwabna. -Mirnice szklane.
Помовнята (село), Княгининський деканат (арк. 142–142 зв.).	-Księgi do nabożeństwa ma wszystkie: Ewangelią, Służebnik, Apostol, Trebnik, Trifoloj, Oktoich, Triodi obie,	-Kielich cynowy ze wszystkim*, stary. -Wozduszków małych – 2, wielkich – 2 (przytarte). -Purifikaterzów niema. -Korporałów niema. -Miseczka szklana. -Ręcznik – 1. -Humerała niema. -Pasek – 1. -Alb – 3.

	Psałterz. Czasosłow. Irmołój. -Do kazania: żadnej niema.	-Ryz – 2 (grubrynowe czerwone i atłasowe białe ze wszystkim). -Lichtarzyki drewniane. -Dzwonek – 1. -Kadzielnica mosiężna – 1. -Mirnice szklane.
Сугрів (село). Княгининський деканат (осідок декана) (арк. 142 зв.–143).	-Księgi do nabożeństwa mą te: Ewangelią, Służebnik. Trebnik, Apostoł, Trifołoj, Oktoich, Triodi obie. Psałterz. Czasosłow. Irmołój – drukowane wszystkie. -Do kazania: Winec i Klucz.	-Kielich cynowy z Pateną i Gwiazdą. -Łyżeczka srebrna. -Wozduszków małych – 4, wielkich – 2 (bławatny jeden, a drugi malowany). -Purifikaterzów – 2. Korporałów – 2. -Miseczka szklana z Ampułkami. -Ręczników – 2. Humeralów – 2. -Pasków – 2. -Alb – 3. -Ryz – 3 (dwoje tabinkowych. a trzecie prostej materii ze wszystkim)**. -Krzyż srebrny z sedesem (w schowaniu). -Lichtarze drewniane posrybrzane. -Dzwonek – 1. -Kadzielnica mosiężna – 1.
Поморяни (місто) – Пр. Трійці (осідок декана) (арк. 152).	-Księgi do nabożeństwa znajdują się te: Ewangelij (drukowanych) – 3 (jedna z tych pod srebrą). Apostoł, Służebnik (in folio). Trebnik (Lwow. in 4-to). Oktoich. Trifołoj. Triodi obie, Czasosłow (Lwow. in 4-to). Psałterza – 2. Czesłowców – 2. – te wszystkie drukowane. Irmołójów – 2 (jeden drukowany. drugi pisany). -Do kazania i nauk więcej ksiąg niema oprócz Kazusów.	-Kielich jeden srebrny ze wszystkim. drugi – cynowy. -Wozduszków – 3 (bławatnych). -Korporałów – 2. -Humerala niema. -Alb – 5. -Ornatów – 7 (pierwszy łyczakowy ze wszystkim: drugi harasowy czarny ze wszystkim: trzeci szagrynowy z kolumną aksamitną, obłożony galonem srebrnym; czwarty atłasowy stary z kolumną adamaszkową i galonkiem srebrnym; piąty kitajczany biały; szosty półtabinowy niebieski; siodmy grubrynowy). -Krzyż srebrny z sedesem. -Koron większych i mniejszych – 11. -Tabliczek srebrnych z łancuszkami – 4, bez łancuszków – 4. -Ręka srebrna z czterma koralami. -Koralów – sznurków 9. -Dzwonków ołtarzowych – 2. -Trybularz jeden srebrny, drugi – mosiężny. -Skrzynia do sprzętu zamczysta.

Поморяни (місто) – Різдва Христового (арк. 152 зв.).	-Księgi do nabożeństwa znajdują się te: Ewangelij 2 (jedna pisana w aksamit oprawna z blaszkami i pukielkami srebrnymi; druga drukowana pod pomaremus oprawna). Apostol. Oktoich. Trifołoj. Triodi obie. Czasosłow (Lwow. in 4-to). Psałterz. Czesłowiec. Irmołoj – wszystkie drukowane. -Do kazania i nauk księg niema oprócz niektórych swoich.	-Kielich jeden srebrny ze wszystkim, drugi – cynowy. -Wozduszków małych – 2. wielkich – 1 (bławatny). -Korporał – 1. -Humerał – 1. -Purifikaterzów – 2. -Ręczników – 2. -Pasek – 1 (płócienny). -Alb – 3. -Komeszek – 3. -Ryz – 4 (jedne adamaszkowe błękitne; drugie hatłasowe; trzecie kamkowe; czwarte krumrasowe, żałobne). -Koron małych srebrnych – 12. -Tabliczek 4. -Rączka srebrna 1. -Kadzielnic: srebrna – 1. spiżowa – 1. -Zasłonek kitajczanych do obrazów – 4.
Кальне (село), Поморянський деканат (арк. 153).	-Księgi do nabożeństwa: in specie et genere wszystkie drukowane dobre. -Do kazania: Klucz. Winec i Kirył.	-Kielich cynowy ze wszystkim, dobry. -Wozduszków małych – 4. wielkich – 3 (bławatne). -Purifikaterzów – 2. -Korporałów – 2. -Miseczka cynowa. -Ampułki szklane. -Ręcznik – 1. -Humerał – 1. -Alb – 4. -Pasków – 2 (płócienne). -Ryz – 7 (ale tylko jedne dobre, bławatne, a drugie wszystkie – stare bardzo i powycierane). -Patrachelów z Narakwicami – 4 (ale stare). -Dzwonek ołtarzowy – 1. -Lichtarzów mosiężnych – para jedna. -Skrzynia dla sprzętu rzeczy cerkiewnych dobra. -Kadzielnica mosiężna – 1.

Годів (село). Поморянський деканат (арк. 153 зв.).	-Księgi do nabożeństwa znajdują się wszystkie: Ewangelij 2 (drukowane). Apostol, Trebnik. Służebnik , Oktoich. Trifołoj. Triodi obie, Psałterz, Czesłowiec. Irmołoj. -Do kazania: Winec.	-Kielich srebrny z Pateną i Gwiazdą srebrnymi. drugi – cynowy. zepsuty. -Wozduszków małych – 4. wielkich – 2 (połowa ich bławatne czerwone. a połowa – kromrasowe czarne). -Purifikaterzów – 2. -Miseczka cynowa. -Ampułki szklane. -Ręcznik – 1. -Humerala niema. -Pasek – 1 (płócienny). -Alb – 6. -Ryz – 4 (dwie bławatne. a dwie kromrasowe czarne). -Patrachelów – 4. -Narakwic – par dwie. -Dzwonek ołtarzowy – 1. -Kadzielnica mosiężna 1. -Lichtarzów cynowych – para jedna. -Mirnice cynowe.
Тернопіль (місто) – Різдва Христового (осідок декана) (арк. 204).	-Ewangelia pod blachami srebrnymi, Trifołoj, Apostol, Oktoich, Minejc dwie pisane, Trebnik wielki, Triodi obie, Czasosłow, Służebnik, Psałterz.	-Sosudy: Kielich z Pateną, Gwiazdą – srebrne pozłacane. -Krzyż drewniany – 1. -Dzwonek ołtarzowy – 1. -Kadzielnica spiżowa – 1. -Apparatów – 5 (jeden kitajczany żółty z galonem srebrnym; drugi partyrowy czerwony; trzeci partyrowy zielony; czwarty kamkowy niebieski; piąty grubrynowy wyszniowy. Wszystzy z epitrachelami). -Stycharów – 6 (trzy jedwabiem szyte, insze – proste). -Srebro cerkiewne: Koron na Najśw. Pannie – 2; Tabliczek – 4; Rączek – 2; Krzyżyk na łancuchu pozłacany; Krzyżyków kilka z koralami; Wotów na mirku serca wyrobionych – 2; Sukienka na Chrystusie Narodzonym, Koron dwie na tym że obrazie, Gwiazda na tym że na łancuszku srebrna; na obrazie Pana Jezusa Korona duża srebrna pozłacana; Tabliczka z krzyżem także srebrne; obraz Najśw.

		Matki nad drzwiami Rajśkiemi floresem srebrnym obłożony: Koron w skarbcu – 2; Wiel. O. Protoprezbiter sprawił Koron 4 na Archijereja uno cum vota. -Власні речі тогочасного пароха, що був також деканом: Sosudy cynowe ze wszystkim: Apparatów – 2 (jeden kwiciasty, drugi łyczakowy niebieski); Stychar – 1 z Humeralem.
Тернопіль (місто) – Св. Хреста (арк. 204–204 зв.).	-Ewangelia w srebro oprawna częściowo pozłocana, Służebnik, Apostol, Trifoloj, Triodi obie, Oktoich, Psałterz.	-Sosudy: jedne cynowe, drugie srebrne pozłacane ze wszystkim. -Apparatów – 5 (pierwszy zielony z Epitrachelem; drugi adamaszkowy czerwony; trzeci – podobny temu; czwarty – dwoisty; piąty – rekwialny (похоронний). -Dzwonków ołtarzowych – 2. -Kadzielnica srebrna – 1 (starych wieków sprawiona). -Krzyż srebrny pozłacany – 1. -Krzyż na obrazie Odpustnym wystawiony – 1. -Mirnice cynowe. -Власні речі пароха: Ewangelia (nowa); Stychar – 1 z Humeralem.
Бірки (містечко), Тернопільський деканат (арк. 205 зв.).	-Ewangelia, Apostol, Służebnik, Psałterz, Triodj cwitna, Czasosłow wielki,	-Sosudy cynowe. -Kadzielnica mosiężna – 1. -Dzwonek ołtarzowy – 1. -Apparat – 1 (muchajłowy, stary). -Власні речі пароха: Apparat łyczakowy różowy; Trebnik.
Біла (село), Тернопільський деканат (арк. 204 зв.).	-Ewangelia, Służebnik, Trebnik, Minеja wielka, Szestodnik, Apostol, Triodj cwitna, Psałterz.	-Sosudy cynowe. -Dzwonek ołtarzowy – 1. -Kadzielnica spiżowa stara – 1. -Apparatów – 3 (jeden tabinkowy niebieski z Epitrachelem; drugi harasowy; trzeci kamkowy). -Stycharów – 4 z Humeralami. - Mirnice cynowe. -Власні речі пароха: Triodj postna.

Чęстилів (село). Тернопільський деканат (арк. 204 зв.).	-Szestodnik.	-Sosudy cynowe ze wszystkim. -Dzwonek ołtarzowy – 1. -Apparat – 1 (zielony łyczkowy ze wszystkim). -Stycharów – 3 z Humeralem. -Kadzielnica – 1. -Mirnice cynowe. -Własні речі пароха: Ewangelia w aksamit czerwony oprawiona. Trifołoj, Triodj postna. Psalterz. Testemant, Apparat tabinkowy.
Войнилів (місто) – св. Миколая (арк. 2).	-Księgi do nabożeństwa znajdują się wszystkie należące oprócz Czasosłowa. -Książki do nauki duchownej żadnej niema jako to Biblii.	-Mirnice szklane (na ścienie w cerkwi).
Войнилів (місто) – Різдва Пр. Богор. (арк. 2 зв.).	-Księgi do nabożeństwa znajdują się wszystkie. jako to: Mineja za Trifołoj. Oktoich. Triodj postna i cwitna. Apostoł, Ewangelia pod mariamus oprawna.	-Kielich cynowy mizerny ze wszystkim. -Apparatów było 4. a teraz tylko 2 (jeden łyczakowy niebieski. drugi kałamajkowy w paskach). -Alb – 2 (z prostego płótna). -Purifikaterzów i Humeralów niema. -Srebra żadnego niema.
Войнилів (місто) – Різдва Христового (арк. 2 зв.–3).	-Księgi do nabożeństwa wszystkie znajdują się Lwówskiego druku.	-Apparatów – 4 (jeden łyczakowy niebieski; drugi adamaszkowy zielony; trzeci kitajkowy kaczorowej maści, czwarty prosty kalamajkowy ze wszystkim). -Alb – 3 (z prostego płótna). -Purifikaterzów i Humeralów niema. -Mirnice – naczynia szklane (na ścianie).

Войнилів (місто) – cerkiew do Proborstwa należąca (арк. 3).	-Księgi do nabożeństwa znajdują się.	-Kielich cynowy ze wszystkim. -Apparatów – 3 (jeden adamaszkowy zielony, przytarty; drugi żałobny grodeturowy; trzeci adamaszkowy, także stary. -Alb – 4 (z prostego płótna). -Dzwonek maleńki – 1. -Mirnice – naczynia szklane (na ścianie).
Середин (село), Войнилівський деканат (арк. 3).	-Księgi do nabożeństwa znajdują się wszystkie (Apostoł Kijowski, Triodi obie).	-Kielich cynowy. -Apparat – 1 (mizerny). -Alb – 1. -Ampułek niema. -Mirnice szklane. (zgoła nic niema gdyż pustynia formalna).
Томашівці (село), Войнилівський деканат (осідок декана) (арк. 6).	-Księgi do nabożeństwa są.	-Kielich cynowy ze wszystkim. -Apparatów – 2 (jeden kamkowy, drugi harasowy żałobny). -Alb – 2 (prostego płótna). -Purifikaterzów i Humerałów niema. -Gąbka w każdej cerkwie wszędzie w Namiesnictwie Woniłowskim znajduje się.
Томашівці (село) – Різдва Христового, Войнилівський деканат (арк. 6–6 зв.).	-Księgi do nabożeństwa wszystkie znajdują się Lwówskiego druku.	-Kielich cynowy – 1 (Purifikaterzów do niego niema tylko Gąbki na cało woniłowszczyzne wszędzie). -Apparatów – 2 (jeden kitajkowy czerwony, drugi z materii w paski). -Alb – 2 (prostego płótna). -Mirnice szklane (na ścienie). -Ampułek, Ręczniczków, Zasłonek, Konfessionałów, Ławek, Skarbców niema.
Томашівці (село) – Покрова Пр. Богор., Войнилівський деканат (арк. 6 зв.).		-Bardzo porządku w cerkwie, księgach, obrazach niema. Bardzo w cerkwie i w domu kapłańskim ubogo, niema nic absolute, trudno jego mizerią i opisać.

Городенка (місто) – Успіння Пр. Богор. (осідок декана) (арк. 10 зв.– 13 зв.).	-Księgi do nabożeństwa ma te: Ewangelij (drukowanych) – 2. Służebnik (Lwow. in folio), Trebnik (Lwow. in 4-to), Trifoloj. Oktoich. Apostol. Triodi obie. Czasosłow, Psałterz. Akafisty, Irmołoj. -Do nauki tak sobie jako i innych ma różne książki swoje, a Kalista ma cerkiewnego. -W tym także notatur. że syzmatyckie książki czyta na nich się funduje i te konserwuje. -Kazusy ma po-rusku wydane i Synod prowincialny. także i Katechizm ma. -Biblii niema swoiej, ale kiedy jej mu potrzeba. zawsze ma pożyczonę.	-Kielich nie wielki srebrny wewnętrz pozłacany z Pateną takąż, którzy nie jest własny cerkiewny, ale tylko w sumię pół dziewięciu talery bitych położony. do tego Gwiazda i Łyżeczka srebrne własne cerkiewne. -Kielich cynowy ze wszystkim. -Purifikaterzów kilka. -Korporałów – 2. -Burs niema, -Wozduszków małych – 3 (bławatne), wielkich – 2 (bławatne). -Miseczek szklanych – 2. -Ampułek – 2. -Ręczników 2. -Humeral 1. -Alb – 4. -Pasków – 2. -Ryz – 7 (pierwsze bławatne białe z kwiatami złotymi z Patrachelem i Narakwicami takiemiż; drugie zielone z kwiatem gęstym złotym. przytarte z Patrachelem materii bławatnej. kwiecistej: trzecie półlamowe czerwone; czwarte i piąte parzyste adamaszkowe granatowe; siodme dymowe czarne). -Dalmatyka diakońska dymowa błękitna. -Zasłonek bagażyowych – 3. kromrasowa na carskich wratach – czwarta. -Lichtarzów mniejszych cynowych – 2, mosiężnych – 2. -Lichtarz wielki mosiężny. wiszący pośrodku cerkwi – 1. -Lamp mosiężnych – 4. blaszanych – 8. -Skrzynia dla schowania apparamentów kościelnych dobra zamczysta. -Kadzielnica nie wielka srebrna – 1, mosiężna – 1 (obedwie dobre). -Szufladka drewniana miasto łodki z łyżeczką mosiężną. -Oliwa do pomazania chorych w naczyniu cynowym. -Drzwi do cerkwi – 4. do Prediłu – piąte.

Городенка (місто) – Різдва Пр. Богор. (арк. 13 зв.–15).	-Księgi do nabożeństwa ma te: Ewangelia, Służebnik (Lwow. in 4-to). Trebnik (Lwow. in 4-to), Trifołoj, Oktoich, Apostoł. Triodi. Czasosłow. Psałterz, Irmołoj pisany. -Do nauki: Vulgo – Kalist (pisaną). -Kazusy na po-rusku wydane. -Biblii niema.	-Kielich cynowy ze wszystkim. -Wozduch wielki bławatny z takiemiż wozduszkami. -Purifikaterza niema. -Korporał – 1. -Miseczka farfarowa – 1. -Ampułek niema. -Ręcznik – 1. -Humerala niema. -Alb – 2. -Ryz – 2 (bławatnych. błękitne i czerwone). -Zasłonek – 3 (na obrazach Namiesnych). -Skrzyni albo Archivum do schowania rzeczy cerkiewnych niema. -Kadzielnica mosiężna – 1. -Lampy niema ante Sanctissimum. bo na nią fundacii niema. -Oliwa do pomazania chorych w naczyniu cynowym. -Drzwi do cerkwi – 4.
Городниця (село), Городенківський декапат (арк. 24 зв.–25 зв.).	-Księgi do nabożeństwa ma te: Ewangelia (drukowana). Służebnik (Lwow. in folio). Trebnik (Lwow. in 4-to), Apostoł (drukowany), Psałterz, Trifołoj, Oktoich, Triodi obie. Czasłowiec. Irmołojczyk mały pisany. -Kśiąg do kazania niema. -Biblii niema.	-Kielich cynowy ze wszystkim. -Purifikaterzów – 3. -Korporałów – 2. -Wozduszków małych – 3 (dwa bagażijowych. jeden hatłasowy paskowaty), wielkich – 2 (jeden hatłasowy czerwony. drugi bagażijowy). -Miseczka spiżowa – 1. -Ampułek niema należytych. -Ręczników – 2. -Humerała niema. -Alb – 2. -Ryz – 2 (jedne hatłasowe czerwone, nowe z Epatrachelem takim że. drugie bagażijowe z Epatrachelem kitajowym). -Narakwic – 2 (jedne bagażijowe. drugie, z których jedna aksamitna. druga hatłasowa. czerwone, nowe). -Dzwonek przy ołtarzu – 1. -Kadzielnic mosiężnych – 2. -Zasłonek – 2 (jedna bagażijowa, druga przed mensą turecka bawełniana).

Сороки (село), Городенківський деканат (арк. 32–32 зв.).	-Księgi do nabożeństwa ma te: Ewangelia (drukowana). Służebnik (Lwow. in 4-to), Trebnik (Lwow. in 4-to), Apostol, Mineja Kijowska. Oktoich. Triodi obie, Czasłowiec. Psałterz – wszystkie drukowane. -Ksiąg do kazania ma: księgie Kałyst nazwanę. -Biblii niema.	-Kielich cynowy ze wszystkim. -Purifikaterzów – 2. -Korporał – 1. -Wozduszków małych – 2 (bławatne), wielkich – 2 (jeden hatłaskowy żołty, drugi paskowaty półjedwabny). -Miseczka gliniana poliwana. -Ampułek niema. -Ręczników – 2. -Humerała niema. -Alb – 2. -Pasek – 1 (z płótna). -Ryz – 2 (jedne tureckiej materii pukowatej z Epatrachelem i Narakwicami takiemiż. drugie materii prostej paskowatej z Epatrachelem i Narakwicami takiemiż). -Komz niema. -Kadzielnic mosiężnych – 2. -Dzwonek mały przy ołtarzu – 1. -Skrzyni ani Szafy dla sprzętu rzeczy cerkiewnych niema. -Mirnice – ampułki szklane.
Заболотів (місто) – св. Арх. Михаїла (осідок декана) (арк. 75–75 зв.).	-Księgi do nabożeństwa ma te: Ewangelia, Służebnik. Trebnik, Apostol, Trifołoj, Szestodnik. Triodi obie. Psałterz, Czesłowiec. -Do kazania ma: Ohorodok. -Biblii niema.	-Kielich cynowy ze wszystkim. dobry. -Purifikaterzów – 2 (czystych). -Korporałów – 2. -Wozduszków małych – 4 (2 kamkowe i 2 kromrasowe), wielkich – 2 (kamkowy i harasowy). -Miseczka drewniana. -Ampułek – 2 (szklane). -Ręczników – 2. -Humerała niema. -Alba – 1. -Pasek – 1. -Ryz – 3 (jedne tabinkowe czerwone ze wszystkim, drugie rewersowe czerwone. trzecie prostej materii). -Patracheli – 2 (kamkowy czerwony i kitajowy granatowy). -Narakwice – 1 (prostej materii). -Komzy niema. -Dzwonek mały – 1. -Szafka dla sprzętu rzeczy cerkiewnych jest. -Mirnice cynowe (w ołtarzu). -Oliwa do pomazania chorych w naczyniu szklanym (w szafkie).

Заболотів (місто) – Собора Пр. Богор. (арк. 76 76 зв.).	-Księgi do nabożeństwa ma te: Ewangelia, Służebnik, Trebnik, Apostoł, Trifołoj, Oktoich, Triodi obie, Psałterz, Czesłowiec, Irmołoj pisany. -Ksiąg do kazania ma: Klucz. -Biblii niema.	-Kielich cynowy ze wszystkim, dobry. -Purifikaterzów – 3 (czystych). -Korporałów – 2. -Wozduszków małych – 2 i wielki – 1 (bagażijowe). -Miseczka gliniana. -Ampułek – 2 (szklane). -Ręcznik – 1. -Humerała niema. -Alba – 1. -Pasków – 2. -Ryzy – 1 (półjedwabne). -Patracheli – 2. -Narakwice – 1 (bagażijowe). -Komzy niema. -Dzwonek mały – 1. -Szafa dla sprzętu rzeczy cerkiewnych jest (pod mensą). -Kadzielnica mosiężna – 1. -Mirnice szklane.
Хлібичин (село), Заболотівський деканат (арк. 78–78 зв.).	-Księgi do nabożeństwa ma te: Ewangelią i Apostoł w książce pod tytułem Nowy Testament, Służebnik (poszarpany, in 4-to), Trebnik, Mineja od świąt uroczystych, Szestodnik, Triodi obie, Psałterz, Czasosłow, Irmołoj. -Ksiąg do kazania niema. -Biblią ruską ma.	-Kielich cynowy ze wszystkim, dobry. -Purifikaterzów – 2 (czystych). -Korporałów – 3. -Wozduszków małych – 2 i wielki – 1 (wszystkie bławatne białe). -Miseczka szklana. -Ampułek niema. -Ręcznik – 1. -Humerała niema. -Alba – 1. -Pasek – 1. -Ryzy – 1 (bagażijowe). -Patrachel – 1 (hatłasowy czerwony). -Narakwice – 1 (paskowate z prostej materii). -Komzy niema. -Dzwonek mały przy ołtarzu – 1. -Lichtarzów para glinianych. -Szafy dla sprzętu rzeczy cerkiewnych niema. -Kadzielnica mosiężna – 1. -Mirnice – słoiki szklane, na ścienie w cerkwi zawieszone.
Борщів (село), Заболотівський деканат (арк. 79–79 зв.).	-Księgi do nabożeństwa ma te: Ewangelia, Apostoł, Służebnik, Trebnik, Trifołoj, Oktoich, Triodi obie.	-Kielich cynowy ze wszystkim, dobry. -Purifikaterz – 1. -Korporał – 1. -Wozduszków małych – 2 (bławatne). wielki – 1 (bagażijowy). -Miseczka drewniana. -Ampułek niema. -Ręcznik – 1. -Humerała niema.

	Psałterz. Czasosłow. Irmołoj. -Do kazania ma; Ohorodok. -Biblii niema.	-Alba – 1. -Pasek – 1. -Ryzy – 1 (paskowate kalamankowe) z Patrachelem takimże. -Narakwice – 1 (aksamitne czerwone). -Komzy niema. -Dzwonek mały – 1. -Szafy dla sprzętu rzeczy cerkiewnych i inwentarza ich niema. -Mirnice cynowe srubiste z napisaniem należytym.
Держжия (місто) – Воздвиженія Чесн. Хр. (арк. 188).	-Księgi do nabożeństwa: Ewangelia wielka. Apostoł, Służebnik. Trifoloj. Triodi obie pisane, Oktoich wielki, Psałterz.	-Kielich i Patyna – ołowjane. -Apparat materialny z Stułą (Epatrachelem). -Stycharów – 3. -Dzwonek przy ołtarzu – 1. -Kadzielnica spiżowa – 1.
Держжия (місто) – Арх. Михаїла (арк. 188 зв.).	-Księgi do nabożeństwa; Ewangelia pod marenus drukowana, Służebnik (in folio pisany). Szestodnik, Triodi obie, Psałterz – te są drukowane, Trifoloj pisany.	-Kielich ze wszystkim – cynowe. -Apparatów – 2 (materialnych. z Epitrachilami, podłe). -Dzwonek przy ołtarzu – 1. -Kadzielnica spiżowa – 1. -Korona srebrna – 1. -Zasłonek – 4 (kitajczane). drugie są proste.
Летичів (місто) – Арх. Михаїла. Держжиньский деканат (осідок декана) (арк. 188).	-Księgi do nabożeństwa: Ewangelia w srebro oprawna. Służebnik (in 4-to). Trifoloj. Oktoich. Apostoł, Triodi obie, Obszczyna osobno od Trifoloja. Psałterz.	-Myrnice. Kielich z Patyną i Gwiazdą – cynowe. -Apparatów – 4 (jeden kitajkowy błękitny ze wszystkim, drugi czerwony kamkowy z Epitrachilem, trzeci zielony kamkowy stary, czwarty żałobny mamusowy ze wszystkim). -Alb. Pasków – 3. -Stychar diakoński – 1 (z kraszaniny). -Orar – 1 (kitajkowy). -Także na wszystkich obrazach znajduje się Koron srebrnych bez pozłoty – 11, i Rączka – 1. -Dzwonek przy ołtarzu – 1. -Kadzielnica spiżowa – 1.

Черешенька (село), Держжнянський деканат (królewszczyzna) (арк. 189–189 зв.).	-Księgi do nabożeństwa: Ewangelia pisana, Minеja pisana (tylko ksiąg cerkiewnych).	-Własні rzeczy paroxa: Kielich, Apparat, Stychar, Służebnik, Trebnik, Testament, Psałtyrz i Apostol.
Дяківці (село), Держжнянський деканат (szlacheczyzna) (арк. 190).	-Księgi do nabożeństwa: Ewangelia wielka, Apostol wielki, Szestodnik, Triodi obic.	-Kielich ze wszystkim. -Stychar – 1. -Dzwonek przy ołtarzu – 1. -Kadzielnica spiżowa – 1. -Koron srebrnych na obrazie Cudownym – 3, Tablic – 2, Sukienka – 1. -Myrnice jest. -Własni rzeczy paroxa: Trebnik, Służebnik, Apparat kromrasowy ze wszystkim, Stycharów – 2.
Кам'янець-Подільський (місто) – св. Миколая (осідок китай-городського декана) (арк. 350 зв.).	-Księgi do nabożeństwa: Ewangelia w srebro oprawna (drukowana), Służebnik (in folio), Trifoloj, Oktoich, Triodi obic, Trebnik (in 4-to), Apostol, Irmoloj pisany.	-Kielich srebrny ze wszystkim. -Apparat kamkowy zielony kamla rozowa, drugi Apparat niebieski kitajkowy, i insze są Apparata. -Stycharów pięknych – par 3. -Korony srebrne po wszystkich Namistnych obrazach. -Kadzielnica srebrna 1. -Mirnice cynowe.
Кам'янець-Подільський (місто) – св. Івана Хрестителя (арк. 350 зв.).	-Księgi do nabożeństwa: Ewangelia w srebro oprawna, Służebnik (in 4-to), Apostol, Czasłowiec.	-Kielich srebrny ze wszystkim. -Apparat złotohlowny gwozdzikowy, stary, drugi – haladzowy, trzeci – czarny lyczakowy, nowy i Epitrachile do nich. -Stycharów – 5 (jeden złotem haftowany i drugie są poważne). -Dzwonek przy ołtarzu za tynfa. -Kadzielnica mosiężna – 1. -Mirnice cynowe. -Własni rzeczy paroxa: Służebnik (in 4-to), Trifoloj, Trebnik (in 4-to), Oktoich, Triodi obic, Psałterz, Apparat zielony rzeczowy w kwiaty z Epitrachilem, Narakwicami.

Кам'янець-Подільський (місто) – Різдва Христового (арк. 350 зв.–351).	-Księgi do nabożeństwa: Psałterz wielki, Mineja druku Kijowskiego, Szestodnik, Triodi obie. Apostoł.	-Kielich cynowy. -Apparat ludanowy czerwony z kamlą popielatą, drugi – różowy kamkowy z kamlą popielatą, trzeci – hałazowy i Epitrachile do nich. -Stycharów – 2 (szyte jedwabiem). -Dzwonek przy ołtarzu – 1. -Kadzielnica mosiężna – 1. -Mirnice cynowe.
Кам'янець-Подільський (місто) Преображення Господнього (в середині убога) (арк. 351).		-Kielich cynowy. -Dzwonków przy ołtarzu – 2. -Własні rzeczy paroxa: Ewangelia, Służebnik (in folio). Apostoł mały, Trebnik mały.
Кам'янець-Подільський (місто) – Арх. Михаїла (арк. 351).	-Księgi do nabożeństwa: Ewangelia w srebro oprawna (pisana). Służebnik (in 4-to). Apostoł, Szestodnik, Psałterz.	-Kielich cynowy. -Apparat kromrasowy czerwony, wirzch niebieski, -Stychar – 1. -Dzwonków przy ołtarzu – 2. -Mirnice cynowe. -Własni rzeczy paroxa: Triodi obie.
Кам'янець-Подільський (місто) – св. Петра (осідок соколецького декана) (арк. 351).	-Księgi do nabożeństwa: Ewangelia w srebro oprawna (pisana), Służebnik (in folio). Trebnik mały. Trifołoj. Oktoich. Triodi obie. Czasosłow wielki. Apostoł.	-Kielich srebrny pozłacany (o. Стефан Краковецький zastawił. a jest cerkiewny). -Apparat aksamitny zielony wirzch rozowy. drugi – żałobny ataminowy. -Stycharów – 2. -Mirnice cynowe. -Własni rzeczy paroxa: Kielich cynowy.
Панівці (містечко), Кам'янець-Подільський деканат (арк. 349 зв.).	-Księgi do nabożeństwa: Trifołoj. Trebnik.	-Apparat stary kamkowy wirzch łyczakowy. -Stychar – 1. -Dzwonków przy ołtarzu – 2. -Kadzielnica mosiężna – 1. -Mirnice cynowe. -Własni rzeczy paroxa: Kielich cynowy, Apparat tabinkowy ze spodu czerwony wirzch błękitny z galonami. Epitrachil do niego partyrowy. Stycharów – 2, Ewangelia. Apostoł, Służebnik (in 4-to). Oktoich. Triodj cwitna, Dzwon na sumę 120 zł.

Острівчани (село), Кам'янець-Подільський деканат (арк. 349 зв.).	-Księgi do nabożeństwa: Oktoich.	-Kadzielnica mosiężna – 1. -Mirnice szklane. -Własni rechi naposa: Kielich cynowy. Apparat materialny w kwiaty, drugi – prostej materii, Stycharów – 2, Testament cwiartkowy, Trifoloj, Służebnik (in 4-to), Trebnik (in 4-to), Psalterz, Dzwonek przy ołtarzu.
Копайгород (містечко) (арк. 386).	-Księgi do nabożeństwa: Ewangelia, Służebnik, Trebnik, Szestodnik, Apostoł, Triodi obie, Irmołoj pisany.	-Sosudy cynowe. -Apparat hatlasowy z Epitrachilem. -Stychar – 1. -Dzwonek przy ołtarzu – 1. -Kadzielnica mosiężna – 1. -Mirnice cynowe. -Własni rechi naposa: Apparat kitajczany, drugi – bagażiowy z Epitrachilami. Stychar – 1. Psalterz.
Лучинець (містечко), Копай-городський деканат (арк. 386).		-Mirnice szklane. -Własni rechi naposa: Sosudy cynowe. Apparat grubrynowy, drugi – tabinkowy błękitny z czerwonym, gałonami obłożony złocistymi szychowymi i Epitrachile do nich. Stycharów – 2, Ewangelia, Służebnik (in folio), Trebnik (in 4-to). Szestodnik, Triodj cwitna. Dzwon na sumę 10 talerów. Kadzielnica spiżowa – 1.
Гальчинці (село), Копай-городський деканат (арк. 386 зв.).		-Mirnice szklane. -Własni rechi naposa: Sosudy. Apparat, Książki podłe niektóre.
Ямпіль (містечко) (арк. 376 зв.).		-Mirnice cynowe. -Własni rechi naposa: Sosudy cynowe. Apparat ludanowy z Epitrachilem. Ewangelia w srebro oprawna. Stychar – 1. Służebnik, Praznia. Obszczyna. Szestodnik, Apostoł.
Біла (село), Ямпільський деканат (арк. 376 зв.).		-Mirnice szklane. -Własni rechi naposa: Sosudy cynowe. Apparat, Stychar. Ewangelia. Służebnik. Mineja i insze książki do nabożeństwa należące są ze wszystkim duchownego. Dzwon na sumę 40 zł.

Цекинівка (село). Ямпільський деканат (арк. 376 зв.–377).	-Ewangelia pisana, Apostol.	-Sosudy cynowe. -Dzwonków przy ołtarzu – 2. -Mirnice cynowe. -Власні речі пароха: Apparat. Stychar, Trifołoj. Oktoich. i insze książki do nabożeństwa należące są duchownego.
Брацлав (місто) – св. Миколая (осідок декана) (арк. 338 зв.).	-Ewangelia oprawna, Minеja pisana.	-Sosudy cynowe. -Apparat ludanowy gliniasty z kamlą zieloną tabinkową. -Stychar – 1. -Zasłon – 4 (rzadkich tureckich jedwabnych). -Koron srebrnych – 2. -Dzwonek przy ołtarzu – 1. -Mirnice szklane. -Власні речі пароха: Apparat kromrasowy papuży, Triodi obie, Służebnik (in folio). Oktoich. Apostol.
Брацлав (місто) – Воскресіння Христового (арк. 338 зв.).	-Triodj postna.	-Mirnice cynowe. -Dzwonków przy ołtarzu – 2. -Власні речі пароха: Sosudy cynowe, Apparat, Ewangelia. i insze książki do nabożeństwa należące są duchownego.
Монастирське (село). Брацлавський деканат (парафія вакантна) (арк. 338 зв.)	-Ewangelia pisana, Minеja mała druku moskiewskiego, Psalterz.	-Sosudy cynowe. -Apparat kitajczany, stary
Печера (містечко). Брацлавський деканат (арк. 339).		-Mirnice cynowe. -Dzwonek przy ołtarzu – 1. -Власні речі пароха: Sosudy cynowe, Apparat tabinkowy błękitny ze wszystkim, Stychar – 1. Apparat cwilikowy, Służebnik mały, Trebnik (in 4-to), Apostol. Oktoich mały. Triodi obie, Praznia. Obszczyna, Kadzielnica mosiężna.

Кальник (місто) (арк. 330).	-Ewangelia wielka pod marenus oprawna, Apostoł, Szestodnik, Triodi obie.	-Kadzielnica spiżowa – 1. -Własні rzeczy naroxa: Kielich cynowy ze wszystkim, Apparat kamkowy czerwony z Epitrachilem, drugi – harasowy czerwony z Epitrachilem, trzeci – materialny podły, Stycharów – 3 (zaszywane), Służebnik mały, Mszał, Trebnik mały, Mineja pisana.
Париївка (село), Кальницький деканат (арк. 330 зв.).	-Ewangelia pisana, Psałterz.	-Stychar – 1. -Dzwonek przy ołtarzu maleńki – 1. -Kadzielnica spiżowa – 1. -Mirnice szklane. -Własne rzeczy naroxa: Kielich cynowy ze wszystkim, Apparat z płótna moskiewskiego. Stychar – 1, Szestodnik, Polustaw, Trebnik wielki, Służebnik mały.
Гранів (місто) – Успіння Пр. Богор. (осідок уманського декана), Кальницький деканат (арк. 329 зв.).	-Ewangelia należyta. Służebnik (in folio). Apostoł, Mineja. Oktoich, Irmołoj. Psałterz.	-Kielich cynowy ze wszystkim. -Kielich srebrny. -Łyżeczka srebrna. -Apparat czerwony grubrynowy i Epitrachil tejże materii, drugi – paskowany, stary. -Stychar – 1 (czarny jedwabiem szyty). -Koralów w grochowe ziarko sznurków – 6, drobnych sznurków – 6. -Koron srebrnych – 3. -Dzwonek przy ołtarzu – 1. -Kadzielnica mosiężna – 1. -Mirnice cynowe. -Własne rzeczy naroxa: Apparat adamaszkowy w kwiaty z galonami i Epitrachil do niego innej materii, Trebnik, Akafist, Truby księga.
Гранів (місто) – св. Миколая, Кальницький деканат (арк. 329 зв.).	-Ewangelia wielka, Służebnik (in 4-to), Apostoł. Oktoich mały. Mineja, Triodi obie.	-Apparat ludanowy materialny z Epitrachilem i Stycharz. -Dzwonek przy ołtarzu – 1. -Kadzielnica spiżowa – 1. -Mirnice cynowe. -Własne rzeczy naroxa: Kielich cynowy ze wszystkim, Apparat paskowany materialny z Epitrachilem, Stychar – 1.

Умань (місто) – Успения Пр. Богор. (осідок уманського декана) (арк. 332 зв.).	-Księgi wszystkie są: Ewangelia w srebro oprawna. druga – pod marenus. i insze, jedne cerkiewne. drugie – o. Namiesnika.	-Kielich z Pateną. Gwiazdą i Łyżeczką srebrny pozłacany. -Srebra jest pół kamienia w różnych rzeczach cerkiewnych. -Mirnice cynowe. -Dzwonów – 4. a jeszcze dzwonów pięć na Ukrainie i insze rzeczy pod czas ruiny Orlika pozabierane.
Умань (місто) – св. Миколая (вікарій) (арк. 332 зв.).	-Ewangelia, Apostol, Psałterz.	-Dzwonek przy ołtarzu – 1. -Kadzielnica mosiężna – 1. -Koron srebrnych – 3. -Tabliczka srebrna 1. -Pasów jedwabnych – 3. -Власні речі вдови-попаді: Kielich cynowy ze wszystkim, Stychar – 1, Trebnik, Służebnik (in 4-to), Oktoich, Triodj cwitna.
Умань (місто) – Арх. Михаїла (арк. 332 зв.).	-Ewangelia w srebro z pozłotą oprawna.	-Sosudy cynowe. -Apparat biały adamaszkowy, stary z Epitrachilem. -Mirnice szklane. -Власні речі покійного о. Андрія, намісника уманського, але "legował wiecznemi czasy do cerkwi": Służebnik (in 4-to), Trebnik (in 4-to), Oktoich mały, Triodj postna, Triodj cwitna (pisana), Połustaw wielki.
Киселяки (село), Уманський деканат (арк. 331).	-Ewangelia wielka, Służebnik (in 8-vo), Szestodnik (in 4-to), Psałterz, Apostoł, Triodj postna.	-Kielich cynowy. -Stychar – 1, -Aier ludanowy. -Kadzielnica mosiężna – 1. -Mirnice szklane. -Власні речі напоха: Apparat kromrasowy zwirzchu, spod kitajowy, Stychar – 1, Służebnik (in 4-to), Praznia, Kielich drugi cynowy.
Кублич (село), Уманський деканат (арк. 331).	-Testament (in 4-to), Służebnik (in 8-vo), Psałterz. Mineja pisana.	-Sosudy cynowe. -Apparat kamelowy w kwiatki z Epitrachilem, zaszywany. -Dzwonek przy ołtarzu – 1. -Kadzielnica mosiężna – 1. -Mirnice szklane.

Сміла (місто) – св. Миколая (арк. 448 зв.).	-Власні речі пароха: Testament. Ewangelia moskiewska. Trifołoj. Apostoł drukowany. Szestodnik. Triodi obie (drukowane). Irmołoj. Psałterz kijowska. Trebnik. Służebnik. -Do kazania: Żytie świętych Ojców na miesiący 6.	-Власні речі пароха: -Apparatów – 3 (jeden biały materii tureckiej w kwiatki czerwone. kama czerwona hatłasowa. podszyty moskiewskim płótnem: drugi bawełniany: trzeci półhalacowy żółty. pasaman koło nej czerwony). -Stychar biały w dole haftowany złotem. drugi – prosty biały. -Epitrachylów – 2 (jeden biały jak aparat. drugi czerwony kamkowy). -Narakwic – pary 3 (jedne czerwone aksamitne. drugie stare hatłasowe dinamasowe). -Chustek do służenia jedwabnych – ?. -Pasek do służenia jedwabny czerwony. -Na Żertowniku biało. -Sosudy cynowe ze wszystkim porządkiem. -Aer kitajkowy. -Wozduszki – 3 (w karpowe łuske z boków haftowane). -Ampułka cynowa. -Nożyczki. -Kopie pożądne. -Nakrywadło zielone musułbasowe. -Mirnice cynowe. -Lichtarzów glinianych – 2. (усі речі в церкві. крім свічок. – власність пароха).
Сміла (місто) – Покрова Пр. Богор. (арк. 449).	-Minеja drukowana. Apostoł i Ewangelia wkupie to jest Testament. Triodi obie (drukowane). Szestodniczek. Psałterz. Czasłowczyk mały. Połustaw. Trebnik (in 4-to) kijowski. -Do kazania: żadnych niema.	-Na Żertowniku biało i czysto. -Tamże Sosudy: Kielich srebrny pozłacany. Patena. Gwiazda i Łyżeczka srebrny. -Ampułka cynowa. -Aer. -Wozduszki z bagażija. -Mirnice szklane (bez Mira św.). -Płaszczennica na materii pięknie malowana. -Katapłazma materii w paski nad Carskiemi drzwiami. -Apparatów – 2 (jeden czerwony musułbasowy kama bagażycwa. drudi kamkowy czerwony).

		-Epitrachylów – 2 (zielone kamkowe, porządne). -Stycharów płótnianych białych – 2 (jeden szyty jedwabiem czarnym w dole, drugi prosty). -Pasek do służenia czerwony jedwabny. -Kadzielnic mosiężnych – 2. -Nad obrazami w cerkwi Lampy mosiężne – 2.
Залевки (село), Смілянсько-Чигиринський деканат (арк. 449 зв.).		-Kielich bardzo maleńki ołowjany, zły. -Patena także ołowjana. -Łyżyca złamana. -Gwiazda blaszana. -Na Żertowniku biało ale bardzo chudo. -Mirnice jest (bez Mira św.). -Plaszczennicy niema. -Apparatów ani ksiąg żadnych nie prezentowali. -Dzwonek na-Prestolny jest.
Чигирин (місто) – Преображення Господнього (арк. 454).	-Власні речі пароха: Ewangelia drukowana moskiewska, oprawna w czerwony barchat. Trebnik, Służebnik. Apostoł (pożyczony), Czaslowiec.	-Mirnice szklane. -Ampułka maleńka drewniana. -Apparata niema, bo duchowny nowopoświęcony. -Dzwonka na-Prestolniego niema. -Власні речі пароха: Sosudy cynowe, Nożyczki, Łożyczka srebrna, Kadzielnica.
Войтове Село (село), Смілянсько-Чигиринський деканат (арк. 454).	-Ksiąg całe niema tylko stare i podarte.	-Sosudy cynowe ze wszystkim i inna aparentia gromadska. -Apparat kamkowy czerwony i Epitrachyl takij że.
Суботів (містечко), Смілянсько-Чигиринський деканат (cerkwa na śród miasteczka) (арк. 453).		-Lichtarzów mosiężnych – 2, drewnianych – 2. -Mirnice szklane. -Ampułki blaszane. -Apparatów – 2 (jeden żółty bawełniany w kwiaty kanwa kamkowa galonek szychowy podszyty płótnem moskiewskim, drugi żółty półhałunowy kanwa czarna z kraszeniny).

		-Stycharów białych do służenia – 2 (porządne złotem haftowany i prosty). -Pasów jedwabnych czerwonych – 2, trzeci – żółty. -Chustek jedwabnych – 2. -Narakwic – 2 (czarne ludanowe i czerwone kamkowe). -Epitrachyl kamkowy nowy czerwony, drugi – stary. -Dzwonek na-Prestolny – 1. -Na Żertowniku porządne. tamże Sosudy cynowe ze wszystkim porządkiem, należycie. -Aer piękny kamkowy. drugi – z kraszeniny moskiewskiej. -Wozduszków – 4 (jeden zieliny kamkowy. drugi włosowy kamkowy. a dwa prostych). -Płaszczennicy niema. -Kadzielnica – 1. -Nakrywadło na mary z kraszeniny. -Katapetazma płótna moskiewskiego porządna z Roszocza. -Власні речі пароха: -Apparatów – 2 (jeden tureckiej materii bawełnianej, bagażyewa. drugi pół...kowy czerwony. Kanwa tureckiej bawełnianej materii i kamą podszyte. -Epitrachyl tureckiej materii bawełnianej. -Stychar szyty biały. -Stychar diakoński i orar. -Narakwic – 1 (czerwone). -Dzwonek na-Prestolny – 1. -Nożyczek. Kopę ta aparencja – duchownego. -Kadzielnica – 1.

* Тут “Kielich... ze wszystkim” – це чаша з дискосом, звіздицею і ложечкою.

** Тут “Ryz... ze wszystkim” – це фелони з єпітрахілями, поясами і нарукавниками.

Внутрішній простір храмів Львівської єпархії першої половини XVIII ст. традиційно розділяли на три частини: притвор, храм вірних і святилище (вівтар)[185]. Слово "вівтар" (ołtarz), яке часто зустрічаємо в документах візитацій за 1726–1734 рр., вживається там у двох значеннях: означає вівтарну частину храму, іншим разом – престіл (сам по собі або з усім до нього належним) як об'єкт, що знаходиться посередині тієї частини храму[186]. Вівтар, як і інші частини храму, в актах візитацій за 1726–1734 рр. не має окремого опису[187]. Часто там можна зустріти, що він темний (іноді

[185] Підтвердженням того, що в 1733 р. знали про поділ храму на три частини, можуть послужити наступні цитати з документів візитацій: "Posadzka tylko w średniej cerkwi kamienna, w ołtarzu i babincu żadniej niemasz" – Хрестовоздв. церква м. Бурштин Рогатинського д-ту; "tylko ołtarz gątami pobity noviter, a średnia i babiniec słomą mirzwiastą nakryte" – церква с. Мухавка Ягольницького д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 117, 228).

[186] Переконатися в цьому дають змогу такі цитати із відомого джерела: "cerkiew... dla niedozoru opadła, rozegniła się i cale już do ruiny skłoniona i do odprawy w niej nabożeństwa, osobliwie ołtarz, dla obalenia się niebezpieczna" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 50 зв.); "ołtarz jeden ciemny, bez okien, mensa proporcjonalna, ustrojona ladajako" (Там само. – Арк. 89 зв.); "w ołtarzu mensa proporc., należycie ubrana" (Там само. – Арк. 142); "w ołtarzu na prestole nie bardzo porządnie" (Там само. – Арк. 448 зв.); "w ołtarzu pięknie i na prestole porządnie" (Там само. – Арк. 454); "ołtarz murowany, posadzka tylko w ołtarzu kamienna" (Там само. – Арк. 210 зв.); "w cerkwi ołtarz jeden i mensa jedna proporc., na której obrusów czystych trzy" (Там само. – Арк. 152); "ołtarzów kilka dla odprawy: ołtarz wielki ma swoje ozdobę – prestoł murowany, przystojnie towalniami ustrojony; cymborium nie zamczysty; hrobnica srebrna na podobu monstrancji zrobiona; antymis należyty pod towalniami. Predił założenia Najśw. Trójcy murowany jeszcze zupełnie nie skończony", – м. Тернопіль (Різд. Хр.) (Там само. – Арк. 204); "ołtarz gruntowny murowany obrusami przyozdobiony" (Там само. – Арк. 205 зв.); "ołtarz wielki szytokością i długością proporc. ale bardzo mizernie ustrojony, tylko dyką nakryty i na tym antymis położony" (Там само. – Арк. 3); "na ołtarzu cymbor. niema" (Там само. – Арк. 350 зв.); "ołtarz aleas prestoł" (Там само. – Арк. 206, 209); "ołtarz albo raczej mensa należytej długośći, szerokośći, wysokośći i krzyż na środku jest" (Там само. – Арк. 59 зв.).

[187] Відомо декілька назв вівтаря як головної частини храму, а саме: хор – від грецького слова, котре означає хоровий танок, хороводи (Opferteigen), що їх водили погани довкола жертовників, співаючи пісні на честь їхніх божків. Цим словом християни почали називати церковний спів, пізніше самих співаків, а нарешті й те місце біля престолу, де співаки стояли під час церковного співу. Згодом ця назва перейшла і на ціле святилище; олтар – від латинського та грецького слова "altaara", тобто ступінь, підвищення, сцена, тому що ця частина храму стояла вище від храму вірних чи корабля; святилище – бо відповідає найважнішій частині старозавітного храму, де знаходилася "скриня завіту", Святая Святих, бо тут

без жодного вікна) чи дуже малий розмірами, деколи що має погану покрівлю (протікає) або покрівля відрізняється від тої, котрою накриті інші частини церкви, що підлога теж різниться від решти підлоги в церкві, дуже рідко – що просторий[188], так само є поодинокі згадки про образи, які прикрашають стіни вівтаря. З того, що тоді знаходилося у вівтарі, згадані документи перечисляють лише престіл зі всім до нього належним і жертовник.

Престіл-вівтар[189], завдяки особливому значенню в святині, поширив свою назву на саму частину храму, де розміщувався. Важко

відбувається Свята Служба; пресвітерія – бо це місце було призначене виключно для єпископа й пресвітерів (О. др. М. І. Любачівський. Літургіка… – С. 31). Стосовно пояснення значення вівтаря, то вони загалом такі: "Алтарь, алтарная часть храма, prezbiterium – восточная часть православного храма, отделенная иконостасом, в котором совершается таинство Евхаристии" (R. Lewicki. Христианство. Русско-польский словарь / Chrześcijaństwo. Słownik rosyjsko-polski. – Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax, 2002. – S. 42); Вівтар – це та частина храму, де священиками проводяться богослужіння і знаходиться найголовніше місце в усьому храмі – святий престіл, на якому здійснюється Таїнство святого причастя (Протоієрей С. Слобідський. Закон Божий: Підручник для сім'ї та школи. – 3-тє вид. – Київ: Видавничий відділ УПЦ КП, 2003. – С. 25); Вівтарем називається крайня східна частина храму, де звершується Найсвятіше таїнство. Підвищення вівтаря означає те, щоб кожен міг його бачити, і що він зображає вищий світ, тобто небо, рай. Зі сходу, півночі і півдня межею вівтаря є напівкругла стіна храму, так звана конха – по-руськи раковина або черепаха (бо стіну прикрашають раковиною (csigahéj), виготовленою з чистого каменю). Ця конха означає вертеп, де народився Христос, а деколи і гріб, в котрім був Він похований. Звичайно вівтарем називається ціла частина церкви, котра починається від іконостасу, тобто святая святих. Але в стислому значенні вівтарем зветься престіл. Слово "вівтар" взято від латинського alta ara, що означає високе місце (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія… – С. 17–18).

[188] В актах візитацій про Введенський храм с. Обертин Жуківського д-ту 1733 р. читаємо, що там "cerkiew drewn. strukturą zacną... ołtarz jeden przestronny widny, mensa jedna nad proporcią wielka" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 51 зв.).

[189] Олтар знаходиться посередині святилища. Цей олтар-жертівник, трапеза Господня, повинен бути встановлений так, щоб його бачили всі присутні в храмі, оскільки уособлює вищий світ Божий, бо на ньому приноситься передбачена пророком Малахією жертва Богові, безкровна жертва Нового Завіту. Він називається також престолом (бо являє собою небесний Божий престіл, на котрому таїнственно перебуває сам Бог Ісус Христос), означає гріб Господній (бо на ньому кладеться Найсв. Тіло Христа) та символізує ясла, де спочив маленький Ісус (О. др. М. І. Любачівський. Літургіка… – С. 36–37); Посередині вівтаря на підвищенні знаходиться чотирикутна конструкція, яка називається престолом. Престіл служить для того, щоби на ньому звершувалося Найсвятіше таїнство тіла і крові Господа нашого Ісуса Христа. Престіл (бо є троном самого Бога) має ще такі назви: жертовник

з певністю сказати, що у першій половині XVIII ст. вимоги традиції

(бо на ньому сам Христос приноситься в жертву Богові), трапеза (по-руськи – стіл, бо з нього отримуємо духовну їжу, котрою є тіло і кров Господні), гріб (бо на ньому лежить похований сам Господь Ісус Христос, і на спомин Господнього погребення, проведеного Никодимом), святая святих (бо є найсвятішим місцем, де сам Бог перебуває), училище (бо на ньому лежить Євангеліє, котре представляє самого Господа, що проповідує царство Боже), судилище (бо колись будемо суджені в міру того, з якою чистотою серця ми приступали до престолу Господнього і з якою відповідальністю виконували закон Євангелія, котре лежить на престолі) (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія… – С. 18–19); R. Lewicki. Христианство… S. 221 (тут читаємо, що престіл – це "главная принадлежность алтаря, высокий, прямоугольный, покрытый материей стол, на котором совершается освящение Святых Даров и таинство Евхаристии; в православном храме находится за Царскими вратами, на нем помещаются антиминс, Евангелие, крест и дарохранительница"); Престіл, на котрому Спаситель сам установив жертву святої Служби Божої, був столом, за котрим відбулася Тайна Вечеря. Подібно, в перших часах, Апостоли теж сповняли святу жертву на столі. З приводу того святий Павло (1 до Коринт. 10, 21) називає його "столом Господнім". Навіть до сьогодні, як свідчить Арінгій (Rom. subterr. t. 2. 1. 4), зберігають в Римі дерев'яний стіл, на котрому св. Петро в домі св. Пуденса відправляв Службу Божу. Цей дерев'яний і дуже ветхий стіл, на вічну згадку, стоїть під кам'яним престолом, на котрім вирізьблене зображення св. Петра та напис, що тут він приносив святу жертву. За часів переслідування християни згромаджувалися біля гробів мучеників, споруджували над ними престоли і відбували там так звані "Stacyje". Тому читаємо в Римському Служебнику: "Стація біля св. Хиста, – біля св. Вавринця за мурами, – біля св. Цецілії" і т. д. В перші віки всі престоли були дерев'яні. З тієї причини Оптат закидає Парменіянові, котрий був донатистом, що зневажав такі престоли і з них розпалював вогонь. Папа Сильвестр (прибл. 315 р.) поставив у Римі перший кам'яний престіл з найкращого мармуру. Незадовго опісля дерев'яні престоли почали виходити з ужитку. Після переслідування будували красиві престоли, бо, якщо вже хліби предложення в Старому Завіті складалися на золотому столі, то тим більше належалося, щоби правдивий небесний хліб був жертвуваний на коштовному престолі. За часів Костянтина Великого у IV ст., звичайно, будували престоли з мармуру. У V ст. виготовляли їх зі срібла, оздоблювали коштовним камінням. Пульхерія, сестра цезаря Теодосія Молодшого, навіть приказала виготовити престіл з чистого золота, багато прикрашеного перлами, і подарувала церкві в Костантинополі. У вище згаданій церкві св. Софії знаходився престіл, увесь вилитий із золота, що тримався на шести золотих стовпах і був оздоблений незліченною кількістю коштовного каміння. Сам він – із золота, срібла, потовчених східних перлів, і великих коштовних каменів, а "wydrążenie", в котрому знаходилися реліквії, було оздоблене найбагатшими коштовностями. Над престолом, у вигляді золотої вежі, баня якої була коштовно оздоблена, підносився табернакулюм. Баню отінювало дванадцять золотих лілей, а з-поміж них підносився золотий, вагою 75 фунтів, і, найрідкіснішим коштовним камінням ясніючий хрест (Stolb. R. G. ks. 19, oddział 2). Однак, щоби повсюди запровадити одностайність щодо престолів, уже в VI ст. Церква постановила їх будувати з каменя. Раніше, зокрема у часи

були тими ж, що й сьогодні, і зобов'язували розташовувати престіл у самому центрі святилища[190]. Дані відомих актів візитацій, на жаль, не дають можливості встановити, чи між престолом і східною стіною святилища тоді був прохід (наприклад, щоби зробити довкола престолу кадження)[191], а чи може престіл прилягав до тієї стіни, як у латинників. Щодо назви, то словом "prestol" його іменують на своїх сторінках документи візитацій за 1726 р. і за 1733–1734 рр., а словами "mensa" і "oltarz" – ті ж документи за 1730–31 і 1733–34 рр. Згадані джерельні матеріали проливають достатньо світла на те, який вигляд тоді мали престоли, з чого були зроблені, як прибрані й що на них знаходилось. Практично всі престоли, обстежені візитаторами у 20–30-х рр. XVIII ст., віднесені ними до категорії "пропорціональних", тобто таких, що відповідали стандарту[192]. Коли ж в актах читаємо, що "mensa nie proporcionalna, bo jeszcze do poświęcenia nie przygotowana"[193], то це вказує на існування

переслідування, також були уживані переносні престоли. Костянтин Великий мав такий престіл (Sozom. hist. eccl. 1. 1. - c. 5), який казав брати з собою кожен раз, як ішов на війну. Перші апостоли Німеччини носили такого роду престоли в подорожах, як сьогодні місіонери в Америці. Звичайно, ці престоли, задля легшого перенесення, здебільшого виготовляли з дерева. Бували також із золота, срібла, слонової кості, коштовним камінням оздоблені. Наприклад, Геленій описує (De magnitudine Coloniae) три переносні престоли, що зберігалися в церкві св. Андрія в Кельні: подібні до скриньки, з котрих один був золотий, другий – зі слонової кості, а третій – мідяний (Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej… – S. 367–368).

[190] Престіл встановлюється посередині вівтаря на знак того, що Ісус Христос учинив наше спасіння посеред землі (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія… – С. 21).

[191] О. др. М. І. Любачівський. Літургіка… – С. 37 (автор говорить, що в нашому обряді престіл повинен бути віддалений від стіни так, щоб вигідно можна було його обходити, обкаджувати тощо).

[192] Для прикладу, про престіл войнилівської церкви Різд. Пр. Богор. у 1733 р. було написано, що "ołtarz proporcionalnie ustrojony, szytokością i długością proporcionalny", про престіл Святоуспен. церкви м. Городенка – що "ołtarz jeden i na Predili jeden, i mensy należytej długości, wysokości i szytokości", а про престіл церкви Усікн. Гол. Ів. Хр. того міста – що "mensa jedna proporcionalnej długości, szerokości i wysokości" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 2 зв., 12, 17). Кардинал Любачівський пише, що: висота престолу не може бути більше одного метра; боки престолу мають робити його квадратним, тому що такою формою він символізує чотири сторони світу, для яких приноситься безкровна жертва; деколи в давнину перед престолом майстрували сходи, як про те згадує Симеон Солунський, але це є проти нашого обряду. – Див: О. др. М. І. Любачівський. Літургіка… – С. 37.

[193] Так у 1733 р. було написано в актах візитацій про престіл с. Новосілка Устецького д-ту. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 136.

престолів тимчасового використання, котрі ставили в церквах ще не цілком всередині впорядкованих і не посвячених. Безперечно, були у церквах також престоли невідповідних розмірів та конфігурації[194]. Архітектурна убогість церковних споруд, яка тоді

[194] Згідно з даними актів візитацій (Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–257), у 1733 р. невідповідні престоли були: в 1 (с. Бабин – "ołtarz mizernie ustrojony, i niema proportij w sobie gdyż i obrucić się niemasz gdzie przy Służbie Bożej") храмі Войнилівського д-ту (арк. 5); 2 (м. Городенка (Воскр. Хр.), с. Поточиська (св. Мик.) – "mensa proporcionalna nie ze wszystkim") – Городенківського (арк. 19 зв., 23 зв.); 5 (с. Старогвіздець – "mensa jedna wcale nie prop. i krzywa, bo jeszcze z starej cerkiewki", с. Малогвіздець – "mensa nie prop. mała", с. Обертин (св. Мих.) – "mensa jedna nad proporcią wielka", с. Добротів – "mensa bez proporcji", с. Делятин (Благ. Пр. Богор.) – "mensa jedna skrywiona chibiąca się i wcale nie prop." – Жуківського (арк. 39, 43, 52, 55, 56); 1 (м. Козова (Стріт. Госп.) – "mensa szczupła") – Козівського (арк. 62 зв.); 2 (с. Димидче (Возн. Госп.) – "mensa mała nie prop.", с. Перерів – "mensa mała nie prop. skrywiona") – Заболотівського (арк. 77 зв., 82); 2 (с. Возилів – "mensa szczupła", с. Стінка – "mensa bardzo nizka i szczupła") – Потоцького (арк. 102, 103 зв.); 1 (с. Дусанів – "mensa nad proporcją nizka i przymniejsza") – Рогатинського (арк. 113 зв.); 1 (с. Товстобаби – "mensa nie prop., bo nazbyt nizka ledwo wyży kolan") – Устецького (арк. 134); 3 (с. Григорів – "mensa nad proporcią wyższa", с. Чернів – "mensa jeszcze nie prop.", с. Васичин – "mensa nad proporcią mała, na której mszał pod czas celebrowania Litirgij stać cale nie może, ale aż na innym na boku stołku") – Княгининського (арк. 143 зв., 145 зв., 147); 1 (с. Кропивна – "mensa nad proporcią mniejsza") – Поморянського (арк. 160); 1 (с. Таврів – "mensa jeszcze z starej cerkwi do tej cerkwi nie prop.") – Дунаївського (арк. 166); 1 (с. Носів – "mensa nie prop., bo mała") – Завалівського (арк. 173); 6 (с. Терешівці – "ołtarz nie gruntowny, nakazany aby nowo był reparowany", с. Пархомівці – "ołtarz mały nie prop.", с. Пирогівці – "ołtarz dawny, krzywo bardzo stoi, na którym odprawować zakazaliśmy, poki nowego, należytego, na nim cymborji nie wystawią", с. Давидківці – "ołtarz nie prop., wszerz na piędzi 3", м. Плоскирів – "ołtarz na słupie nie bardzo foremny", с. Машівці – "ołtarz nie grunt. i niebezpieczny") – Плоскирівського (арк. 185, 185, 185 зв., 186, 186 зв., 187 зв.); 2 (с. Держжня Гатна – "ołtarz na słupie bardzo mały, krzywo na bok stojący", с. Вівсяники – "ołtarz nieprzystojny, drugi zrobić należycie deklarują") – Держнянського (арк. 189, 191 зв.); 6 (села Колодіївка, Романова, Романівка, Слупки – "ołtarz nie grunt.", с. Скоморохи – "prestoł na słupie krzywo stoi", с. Смолянка – "prestoł krzywo stojący") – Скалатського (арк. 199 зв., 201, 201, 201 зв., 202 зв., 202 зв.); 1 (с. Дичків – "ołtarz nie grunt. na słupach") – Тернопільського (арк. 205 зв.); 2 (с. Боричівка – "prestoł nie grunt.", с. Говилів – "prestoł nie grunt. na słupie") – Теребовельського (арк. 217 зв., 218 зв.); 5 (с. Чоліїв – "prestoł na słupie nie grunt.", с. Сухостав – "prestoł bardzo mały", с. Яблунів (Пр. Тр.) – "prestoł na słupie nie gruntownie stoi", села Скомороша, Косів (преп. Параск.) – "prestoł na słupie tablica") – Янівського (арк. 220 зв., 221, 222, 223, 223 зв.); 4 (м-ко Копичинці (Різд. Хр.) – "prestoł nizki na słupie już nie pewny, nakazany do zbudowania nowy", с. Чорнокунчики – "prestoł nie słuszny ani podobny", с. Верхняківці – "prestoł podły", м-ко Борщів (Усп. Пр. Богор.) – "prestoł ubogi ze

спостерігалася, трималася в парі з їх внутрішнім убозтвом. Престоли, незважаючи на свою значимість, не вирізнялися на тлі загальноіснуючого стану. Вони, здебільшого, були виконані примітивно і мали форму звичайного дерев'яного стола на одній[195] або чотирьох ніжках[196]. Іноді цей стіл був оббитий довкола дошками і нагадував ящик, перевернутий догори дном[197]. Якщо були муровані престоли, то в церквах мурованих[198] і дуже рідко – в

wszystkim") – Ягольницького (арк. 225 зв., 226 зв., 229 зв., 229 зв.); 2 (с. Дзвенигород – "prestoł na słupie szczupły", с. Бобулинці – "prestoł nie grunt., nowy myslą budować") – Бучацького (арк. 238 зв., 240); 2 (с. Вербів – "ołtarz bardzo mały i nizki", с. Новосілка (св. Мик.) – "prestoł na słupie chwiejący się") – Підгаєцького (арк. 243 зв., 245 зв.); 2 (с. Посухів – "ołtarz szczupły na słupie", с. Гіновичі – "prestoł na słupie chwiejący się nizki i nieprzystojny") – Бережанського (арк. 249 зв., 257). Вищеназвані церкви були єдиними в своїх деканатах, що мали невідповідні престоли, а в Будилівському, Гримайлівському, Чортківському д-тах не було жодного такого храму (арк. 122–127 зв., 193–197 зв., 230–233 зв.). В актах візитацій про церкву с. Вільхівці Гусятинського д-ту написано, що будували її шість років і в 1730 р. закінчили, і що тоді вона мала престіл "bardzo niebezpieczny, żadnej Służby Bożej na nim niebezpieczno odprawować było, teraz się zakazuje, aby poki nowy nie będzie, celebracija aby nie była" (Там само. – Арк. 269 зв.).

[195] Із 36 головних (великих) престолів, які були в храмах Тернопільського д-ту 1733 р., 13 мали вигляд престолу "na słupie drewnianym", "na słupie", "na słupie jednym". Про декотрі з них сказано, що "na słupie gruntownie stojący", або "na słupie gruntowny". – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 206, 207 зв., 208 зв., 209–212. З мотивів цілісної уяви слід додати, що цитовані документи 7 інших престолів цього деканату називають словом "gruntowny", 1 – "nie gruntowny na słupach", 1 – "fundamentalny", 1 – "słuszny", 3 – "należyty", 2 – "rubiony", 1 – "budowany" (Там само. – Арк. 204 зв.–211 зв.). Також згаданого року з 19-ти храмів Чортківського д-ту: 5 мали престіл "rubiony", 11 – "na słupie", 1 – "na słupach" (Там само. – Арк. 230–233 зв.); з 31 храму Бучацького д-ту: 3 мали престіл "rubiony", 1 – "na 4 części rubiony", 21 – "na słupie", 1 – "murowany" (Там само. – Арк. 234–240 зв.). Про престіл церкви с. Вербовець Городенківського д-ту у 1733 р. було написано, що "mensa... jedna na słupie podgniłym, chwije się ledwo co nie upadnie" (Там само. – Арк. 31); про престіл Успен. церкви м. Теребовля – що "z dębiny rubiony", а церкви св. Параск. того ж міста – що "na słupie" (Там само. – Арк. 213, 213 зв.).

[196] У 1733 р. "ołtarz na słupach czterech" був у храмі с. Кровинка Теребовельського д-ту. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 214 зв.

[197] У 1733 р. в Святомик. церкві м. Бережани був "ołtarz na słupie deszczkami obłożony" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 248 зв.). До такої категорії престолів, напевно, треба віднести й ті, що в актах візитацій мають назву "rubiony".

[198] Із дев'яти мурованих церков Тернопільського д-ту 1733 р., вісім мали муровані престоли і лише одна (церк. Різд. Пр. Богор. м-ка Буцнів) – дерев'яний (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 204, 204 зв., 205 зв., 206 зв.–207, 209, 210, 210 зв.). Згаданого року муров. престоли були в муров. храмах таких парафій: м. Летичів Деражнянського

дерев'яних[199]. Загалом спосіб конструювання престолів і матеріали, з котрих вони були виготовлені, відповідали встановленим традиціям[200].

Престоли, в основному, були обтягнуті тканиною[201]. В актах візитацій за 1726, 1740 і 1762 рр. таке декорування престолу часто

д-ту; с. Старий Скалат, м-ко Баворів Скалатського д-ту; м. Бучач (св. Мик.) однойменного д-ту; м. Бережани (Пр. Тр., Різд. Пр. Богор.), м-ко Конюхи (Усп. Пр. Богор.) Бережанського д-ту (Там само. – Арк. 188, 198 зв., 203, 234, 248, 248, 251 зв.). Того року мурований престіл мала Святоуспен. церква м. Підгайці одноймен. д-ту, але невідомо, з якого матеріалу була сама побудована (Там само. – Арк. 241).

[199] До таких у 1733 р. належали церкви парафій: с. Малишівці – Тернопільського, с. Свистільники – Завалівського, с. Могильниця – Янівського, с. Росохатець – Ягольницького, м-ко Старе ("ołtarz robiony z kamionia"), м-ко Конюхи (Зісл. Св. Духа), с. Поручин – Бережанського д-тів (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 206 зв., 167 зв., 219 зв., 226 зв., 248 зв., 252, 256).

[200] Престіл із каменя означає те, що Ісус Христос є істинним наріжним каменем, на котрому споруджена Церква, а престіл з дерева – хресне дерево, на котрому Ісус Христос приніс самого себе в жертву Отцеві за гріхи світу. Верхня дошка престолу опирається на чотирьох, іноді на одному стовпах, або на чотирикутному ящику. Чотири стовпці символізують пророків і апостолів, один – самого Ісуса Христа, суцільний ящик – гріб мучеників. Чотирикутним престіл будують на знак того, що на ньому приноситься жертва за всі чотири сторони світу (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія… – С. 20–21). В перших віках християнства олтар мав вигляд чотирикутного стола і був з дерева, пізніше робили його з каменя і, залежно від спромог, прикрашали дорогими металами й камінням. Всередині цей стіл мав порожнину, де зберігали мощі святих, бо був древній звичай, що будували церкви так, щоби їх престоли стояли прямо на гробах святих чи на їхніх мощах. Олтар повинен стояти посередині святилища, має бути не дуже великий, на чотирьох ногах, довкола закритий полотном (О. др. М. І. Любачівський. Літургіка… – С. 36–37).

[201] Тема зовнішнього убранства престолів в актах візитацій за 1726 р. досить широко розкрита, і там, зокрема, знаходимо про те, чим тоді було "dokoła prestoła obito". Наприклад, в церквах: м. Брацлав (Воскр. Хр.) – "suknem zielonym"; с. Чемериси Барського д-ту – "materią bagażiową"; с. Васютинці того ж д-ту – "płótnem cienkim"; сіл Порубинці і Березна Летичівського д-ту – "kilimkiem prostym"; с. Куманівці того ж д-ту – "kilimkiem"; м. Сміла (св. Мик.) Смілянсько-Чигиринського д-ту – "chustami białemi"; м. Сміла (св. Іллі) того ж д-ту – "bawełnianą materią"; м. Медведівка (Усп. Пр. Богор.) того ж д-ту – "materią turecką"; м. Рашків (Вознес. Госп.) однойменного д-ту – "z kołdry tureckiej". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 421, 426, 432, 439 зв., 440, 441 зв., 448 зв., 449, 452, 492 зв. А престіл церкви м. Гранів (св. Мик.) Уманського-Шаргородського д-ту в жовтні 1726 р. був довкола "płótnem malowanym moskiewskim" оббитий і "na środku chustkami tureckiemi piękniemi" накритий (Там само. – Арк. 404+).

виступає під назвою "antypedyia", "antepedyum", "antepedya"[202]. Правдоподібно, тоді побутували певні приписи щодо вбирання престолів і антипедій був стандартом існуючих норм[203]. У тогочасних документах ідеться про заслонки, що були не тільки на образах, а й на престолах[204]. Коли траплялося, що престоли довкола були оббиті дошками, то їх, напевно, не обгортали матерією[205]. Знову ж, серед тодішніх престолів були й такі, що вважалися оздобленими[206].

[202] Для прикладу: "Antypedyia z płótna moskowskiego" (м. Брацлав – св. Мик.); "... z chust białych" (м-ко Тульчин Брацлавського д-ту); "... płótniane" (с. Манківці Барського д-ту); "... paskowatej materii" (с. Слобідка того ж д-ту); "... kytajkowe czerwone" (с. Курилівці того ж д-ту); "... z kilimka prostego" (м. Хмільник Летичівського д-ту); "... z płótna białego" (с. Горбасів того ж д-ту); "... z materii tureckiej" (с. Божки Смілянсько-Чигиринського д-ту); "... bawełniane z płócienka tureckiego porządne" (м. Медведівка – Пр. Тр. того ж д-ту); "antypedyum dokoła prestoła płótnem moskiewskim obito i na prestole białym płótnem perskim" (м-ко Маньківка – св. Мих. Шаргородського д-ту). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 421, 421 зв., 424, 424 зв., 425 зв., 439, 445 зв., 451, 451 зв., 398 зв. Згідно з актами візитацій, у 1740 р. в храмі Різд. Христ. м. Жовкви одноименного д-ту були: "Antypedium złotolite w kwiaty obłożone aksamitem czarnym", "antypedium w kwiaty złote na dnie czerwonym obłożone aksamitem czerwonym", "antypedium na dnie karmazynowym w kwiaty złote z lisztwą aksamitną zieloną", "antypedium na dnie takim że w kwiaty złote" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 162). В актах генеральної візитації під датою 12. 01. 1762 р. написано, що в Святомик. церкві с. Дуба галицької частини єпархії "antypedium u mensy krumrasowe czerwone" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 1–1 зв.). Також у праці о. др. М. І. Любачівського з цього приводу читаємо наступне: "Матерія, що закриває престіл, називається "антіпедіюм". – Див: О. др. М. І. Любачівський. Літургіка… – С. 37.

[203] За даними актів візитацій, у 1726 р. в храмі с. Боблів Немирівського д-ту була "na prestole na środku położona kitajka zielona, antepedyum koło prestoła płótna malowanego moskiewskiego" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 471). Не тотожним з антипедієм було вбрання престолу церкви с. Кожухів Летичівського д-ту. Акти візитації цього храму з 1726 р. подають, що "do koła prestoła miasto antepedy... płótnem cienkim pięknym ustrojono" (Там само. – Арк. 437). Також не зовсім відповідав тоді стандартам антипедій престолу церкви с. Сербинівці Барського д-ту. В актах візитацій тієї церкви читаємо, що "antepedyum lubo białe ale piękne" (Там само. – Арк. 433).

[204] У 1733 р. в церкві с. Турка Жуківського д-ту було "na obrazach (іконостасних) zasłonek jedwabnych dwie, na mensie – jedna" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 42).

[205] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 248 зв.

[206] На це вказують такі записи в актах візитацій 1733 р., як: "ołtarz wielki ma swoje ozdobę" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 204); "ołtarz należyty w swojej ozdobę" (Там само. – Арк. 209); "prestoł rubiony bardzo ozdobiony" (Там само. – Арк. 210 зв.). Утім, ці цитати мають загальний характер і можуть відповідати тому, що конкретно розкрито в інших словах цього документа, а саме: "ołtarz należyty, obrusami przyozdobiony" (Там само. – Арк. 211 зв.).

Давня практика й Синод вимагали, щоби на престолі лежали три обруси[207]. На прикладі Заболотівського деканату можна побачити, як це правило було шановане в єпархії на початку 30-х рр. XVIII ст. Там, за офіційними даними актів візитацій від 1733 р., трьома обрусами були покриті престоли в 8-ми церквах, двома – в 9-ти і одним – в 4-х[208]. Траплялися в храмах престоли і без обрусів[209]. Та, попри очевидність фактів, ідея обов'язковості на престолах трьох обрусів була збережена фактично в кожній із перелічених церков. Ілітони, корпорали, невеличкі обрусики, перемітки, що були практично на кожному престолі і, зокрема, на

[207] У своїй праці Любачівський пише, що, відповідно до подвійного значення престолу як Господнього гробу й Божого престолу, прикрашаємо його і відповідними обрусами. Вони мають бути з гарного льняного полотна. Найперше кладеться на престіл білий льняний обрус, званий "катасарка" (від грецького слова "katasarks", тобто – при тілі). Він являє собою плащаницю, якою було обвите тіло Спасителя, коли лежало в гробі. Потім іде другий обрус під назвою "індітія" (від грецького слова "endyoo" – одягаю) як символ слави, що оточує престіл Божий. Тими двома обрусами покривається престіл аж до землі. На індітію простирається ще третій обрус, як його немає, тоді індітію, коли вона широка, можна скласти вдвоє (О. др. М. І. Любачівський. Літургіка... – С. 38). Відносно цих трьох обрусів існує окрема постанова Замойського Синоду, а саме: "Це особливо постановляє Св. Синод, щоб покривала престолу були троякі, або одно поєдинче, а друге подвійне й усі з льону". – Див: Synodus provincialis ruthenorum habita in civitate Zamosciae Anno MDCCXX (1720). – Romae, 1883. – Тит. 3. – Ч. 4. – P. 89). Симеон Солунський, згідно з Новою Скрижаллю, говорить, що на престолі, немовби на умертвленому за нас тілі Христа, кладеться катасарка (приплотіє), котра означає плащаницю (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 21). Поверх срачиці простирається на святому престолі індітія, що означає – світла одежа. Індітія, як продовжує Симеон Солунський, буває світла, на знак Божої слави, тому що жертвенник є престолом Божим, або на ознаку сяючих риз Спасителя, і таким чином катасарка кладеться як на гріб, а індітія як на престіл Ісусів. Перша означає плащаницю, котрою було обвите тіло Ісуса, а друга – одежу слави Божої, про що наголошує і псалом, якого співають при накриванні престола індітією, а саме: "Господь воцарися в ліпоту облечеся" (Там само. – С. 21–22). На престолі ставиться ще ілітон, тобто – обгортка, пов'язка, що символізує той сударь, котрим була обвита голова Ісуса, коли Його вкладали до гробу (Там само. – С. 22).

[208] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 75–91 зв.

[209] У 1733 р. візитатори в актах записали, що в церкві с. Перекоси Войнилівського д-ту "ołtarz bardzo błaho ubrany, tylko prześciradłem (парох) nakrył, postrzegszy nas (комісарів)" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 8), а у 1730 р. в церкві с. Демківці Гусятинського д-ту Святі Дари зберігалися в дерев'яній гробниці на жертовнику, бо престіл "obnażony nic na nim nimasz", а антимінс взяв о.-декан з тої причини, що в церкві тече (Там само. – Арк. 270).

тих, де бракувало канонічного числа обрусів, по суті доповнювали те, чого бракувало[210].

На відміну від актів візитацій за 1733–1734 рр., котрі основним чином акцентують увагу на тому, яке число обрусів тоді містилося на престолі[211], акти візитацій з 1726 р. дають можливість побачити обруси в ролі оздоб престолів[212]. Також в актах візитацій за 1733–

[210] Для прикладу, в актах візитацій за 1733 р. таке знаходимо: "Na tej (престолі) obrus tylko jeden, jest i więcej na nim peremitek" (с. Щепанів Козівського д-ту); "na niej szmacinek wiele, ale ni siak ni owak położone, antymis pod niemi rospostarty" (с. Малогвіздець Жуківського д-ту) (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 67, 43). Акти генеральної візитації під датою 12. 01. 1762 р., котрі стосуються церкви св. Миколая с. Дуба галицької частини єпархії, подають, що в тій церкві престіл "pod cymborium chustką ordynaryjną turecką z wierzchu zaścielony" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 1).

[211] Візитатори мали простежити, як парохи виконують постанови синоду, і про це свідчать наступні записи, зроблені ними у 1733 р. в актах візитацій: "ołtarz jeden w samej cerkwi ustrojony według Synodu Zamojskiego" (м. Козова – Усп. Пр. Богор. однойменного деканату); "mensa jedna, ustrojona jakokolwiek według preskrypcyi Syn. Zam., na tej obrusów alias peremitek 3" (с. Теляче – преп. Параск. Козівського д-ту); "ołtarz fundamentalny, pokrycie ma na sobie nie według Synodu, nie wszystkie obrusy i to zabrukane, nieochandożone" (м. Деражня – Воздв. Чес. Хр. одноймен. д-ту). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 59 зв., 68, 188. Також у пункті "Decretum Reformationis" актів візитацій церкви Пр. Тр. м. Поморяни однойменного д-ту, складених 7. 02. 1740 р., старшому братові місцевого церковного братства наказано, щоби "obrusów na ołtarzu, na którym się Msza Św. celebruje, trzy lannych czystych miewał" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 241).

[212] Наприклад, з актів візитацій за 1726 р. довідуємося, що майже у всіх церквах 4 (Брацлавський, Барський, Летичівський, Смілянсько-Чигиринський) деканатів на престолах було: "biało", "biało i porządnie", "biało i pięknie", "biało i należycie". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 420 зв.–457. Про престоли чотирьох церков Смілянсько-Чигиринського д-ту та одної – Летичівського написано, що на них хоч "ubogo" чи "chudo", але "biało" або "pięknie i biało". – Див: Там само. – Арк. 446 зв., 449 зв., 454, 457, 446. Про престоли двох церков Смілянсько-Чигиринського д-ту акти тільки пишуть, що на них "ubogo", а про престіл одної церкви – що на ньому "nie bardzo porządnie". – Див: Там само. – Арк. 452, 455 зв., 448 зв. Окрім загальних визначень, тут знаходимо немало конкретного про покриття престолів, як-от: "przemitkami białymi należycie ukryty" (м-ко Тиманівка Брацлавського д-ту, с. Летичівка Летичівського д-ту); "chustami biał. ustrojony" (села Манківці і Сербинівці Барського д-ту); "biał. towalniami usłany" (с. Чемериси, м. Бар – св. Мик. того ж д-ту); "biał. towaln. pięknie z Wołoska szytemi usłany" (с. Йовтушків Малий того ж д-ту); "przemitk. cienkimi ukraszenyj" (м-ко Йовтушків того ж д-ту); "płótnami biał. cienk. usłany należycie" (с. Коморівці того ж д-ту); "biał. towaln. należycie ukryty" (м. Новий Костянтинів – Усп. Пр. Богор. Летичівського д-ту); "towaln. porządnie ustrojony" (м. Пилява Нова того ж д-ту); "i koło prestoła i na prestole

1734 рр. широко висвітлюється проблема чистоти та охайності напрестольних обрусів[213].

У тих часах, напевно, не існувало звичаю вкладати мощі святих у престоли, тому що кожна церква, як показують джерела, зобов'язана була мати свій антимінс[214]. Говорячи мовою тодішніх документів,

piękno materią bawełnianą ukryto i na wirzchu kitajko żółto" (м. Крилів над Дніпром – Пр. Тр. Смілянсько-Чигиринського д-ту). – Див: Там само. – Арк. 422, 446, 424, 433, 426, 429, 426 зв., 427, 429 зв., 440 зв., 443, 454 зв. Зауважується, що в наведених цитатах усі покривала на престолах згадані в документах у множині, а це означає, що канонічний припис потрійності обрусів, напевно, зберігався. Ще за це промовляють і інші виписки, а саме: "płótnem cienkim ukryto miasto towalen"(с. Багринівці Барського д-ту); "na prestole dużo ubogo tylko dwie przemitki białe więcej nic" (с. Голенища Летичівського д-ту); "białymi chustami miasto towalni słusznymi usłano" (с. Кожухів того ж д-ту); "na prestole miasto towalen płótnem białym szwabskim ukryto" (с. Березна того ж д-ту); "miasto towalen płótnem białym cienkim ukryto" (м-ко Вербка того ж д-ту). – Див: Там само. – Арк. 430 зв., 434 зв., 437, 440, 441. Згадані джерела свідчать, що обруси (towalni) – це не те саме, що "перемітки", чи "білі хустки", чи "біле тонке полотно".

[213] У 1733 р. в Заболотівському д-ті візитаторами було виявлено 5 церков, що на своїх престолах мали брудні обруси, 2 – що мали "трубі і брудні обруси", 2 – де "престоли брудно впорядковані", 1 – де "обруси шпетні, бо їх коти стоптали на подив також і жертовник", 2 – де "антимінс в шматину загорнутий" і лише 5 – де були "обруси чисті". – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 75–91; в м-ку Горожанка Устецького д-ту на престолі було "chust trzy czystych ale podartych"; в с. Ляцьке того ж д-ту – "obrusów kilka krótkich"; в с. Кокошинці Гримайлівського д-ту – "ołtarz na słupie, obrusy krótkie nie do ziemi i nie około" (Там само. – Арк. 130 зв., 135 зв., 196 зв.). Згаданого року в церкві с. Гадинківці Чортківського д-ту престіл був "na słupie, obrusem czarnym pokryty" (Там само. – Арк. 233).

[214] Антимінс (від латинського слова "anti mensa", по-руськи – вмістопрестоліє) – це полотняний або шовковий плат зі зображенням покладення в гріб Спасителя, у який вшито частинку мощів св. мучеників. Антимінс почали вживати в часи гонінь. Щоби не допустити осквернення мощів язичниками, коли ті вривалися до храмів, придумали антимінс, який можна було легко винести і сховати. Престіл у храмі посвячується єпископом. У зв'язку з тим, що розміри єпархії іноді були великими і єпископ не завжди мав можливість освячувати престоли, він посилав у церкву освячене вмістопрестоліє, або антимінс, без котрого священнодійства заборонені. Антимінс символізує скинію старого завіту, котру, як вмістопрестоліє, переносили з місця на місце (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія… – С. 22–23). Престольний камінь уже в дуже ранні часи освячували молитвами і помазували св. Миром. Папа Інокентій III приписує (Raynald. ad ann. 1204 n. 42) папі Сильвестру впровадження цього миропомазання, котрий також казав чистими обрусами застеляти престіл, бо, як додає, "тіло Господа нашого Ісуса Христа в полотно було обвите і так покладене у гробі". Помазання св. Миром престолів, без сумніву, відбувалося одночасно з урочистим посвяченням храмів… (Згідно з)

антимінс мав бути "należyty" чи "należyty i naprestolny", тобто підписаний правлячим архієреєм з доконечним позначенням, що належить до тієї чи іншої церкви"[215]. І практично у всіх храмах єпархії другої половини 20-х – середини 40-х рр. XVIII ст. знаходилися антимінси, котрі відповідали цим дезидератам[216]. Стосовно

Римським понтифікатом... помазання св. Миром відбувається чотири рази: найперше гробу в престолі, де мають бути закладені реліквії (святі мощі), потім каменя, котрий має їх прикрити, нарешті цілого престолу, на котрім єпископ св. Миро розтирає правою рукою. Після помазання св. Миром настає помазання "olejem katechumenów" (олива, що нею робиться оливопомазання під час звершення таїнства св. Хрещенням). Вкінці разом обома оливами (Binterim, Denkwürdigkeiten, t. 4, część 1, s. 114). – Див: Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej... – S. 368–369.

[215] В актах візитацій під 1733 р. записано, що в одній із церков с. Томашівці Войнилівського д-ту "antymis jest ale nie podpisany do której cerkwi", а в с. Лисогірка Деражнянського д-ту – "antymis nie do miejsca, stary" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 6, 191).

[216] З актів візитацій (Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 259–396 зв.) довідуємося, що у 1730–1731 рр. в Городоцькому д-ті було храмів 21, які мали на своїх престолах антимінси з підписом і печаткою львівського єпископа Атанасія Шептицького (в джерелі ці антимінси виступають під назвою "należyty"), в Сатанівському – 27, в Гусятинському (не враховуючи парафій у землі Галицькій) – 18, в Скальському – 41, в Королівському – 14, в Більчецькому – 21, в Червоногородському – 17, в Язловецькому – 19, в Ягольницькому – 5, в Зіньківському – 28, в Солотківському – 17, в Смотрицькому – 20, в Кам'янецькому – 35, в Меджибізькому – 22, в Пилявецькому – 7, в Кальницькому – 22, в Уманському – 24, в Брацлавському – 25, в Шаргородському – 31, в Кам'янець-Подільському – 25, в Немирівському – 27, в Вінницькому – 21, в Браїлівському – 22, в Барському – 21, в Рашківському – 30, в Ямпільському – 15, в Могилівському – 23, в Копайгородському – 23, в Китайгородському – 26, в Соколецькому – 23. У цих роках згадані деканати в сумі нараховували 70 храмів з невідповідними антимінсами, як це вважали комісари, що проводили візитації. 27 (м. Солотківці (Усп. Пр. Богор.), села Тернова Підлісна, Присівка – Солотківського д-ту (арк. 305, 306, 307); села Пісочна Нова – "antymis stary nie należyty", Карачківці, Пісочна – Смотрицького (арк. 310, 312, 312 зв.); м-ко Оринин (св. Мик.), села Тушилівка, Блищанівка, Кривче, Сивороги – "... stary nie należ.", Думанів – Кам'янецького (арк. 315 зв., 314 зв., 317 зв., 317 зв., 318 зв., 314 зв.); с. Зозів – Кальницького (арк. 327 зв.); с. Мочулки – Уманського (арк. 332); села Михайлівка, Клебань – Брацлавського (арк. 338, 338); села Следі – "... stary nie należ.", Перепільчинці, м. Шаргород-Передмістя Гибалівка – Шаргородського (арк. 340 зв., 344 зв., 342 зв.); села Вахнівка, Лесніївка – Вінницького (арк. 361 зв., 362); с. Жмиринка Велика – Браїлівського (арк. 366 зв.); с. Сарвань – Рашківського (арк. 376); села Вербка Нова – "... niemasz należytego, tylko stary", Рожнятівка – Ямпільського (арк. 377, 378); с. Криченівка – Могилівського (арк. 383 зв.); с. Шелестяни – "... jeszcze nie należ." – Соколецького (395 зв.) із тих антимінсів в актах мали ремарку "nie należyty" (можливо, цей термін розшифровується наступними двома цитатами цього ж документа: "antymis nie należ., zagraniczny kijowski" і

ж слова "należyty", то акти візитацій 1726–1734 рр. відносять його виключно до антимінсів Атанасія Шептицького[217], влада якого тоді

"ant. kijowski nie należ." – див. арк. 376, 342 зв., або таким записом в актах візитацій за 1733 р.: "ant. nie należ. do tej cerkwi"– див. арк. 52), 11 (села Одриївці, Мицівці, Татариська – Солотківського д-ту (арк. 305 зв., 305 зв., 306); с. Мовчани – Шаргородського (арк. 344); с. Бубнівка – Немирівського (арк. 357); м. Самгород – Вінницького (арк. 361 зв.); села Потік (св. Ів. Богосл.), Ділів – Браїлівського (арк. 366 зв., 367); с. Садківці – Могилівського (арк. 381 зв.); села Обухів, Володіївці – Копайгородського (арк. 387, 387 зв.) – "podwyżny", 3 (села Калинівка, Бузиківці – Зіньківського д-ту (арк. 303 зв., 303 зв.); с. Літнівці – Соколецького (арк. 396) – "prestolny", 3 (м. Гусятин (Усп. Пр. Богор.) – однойменного д-ту (арк. 273); села Соколівка – "ant. jakijś stary popalony", Балакіри – Солотківського (арк. 308, 308) – "stary" (так у джерелі називали той антимінс, що був підписаний попередниками Атанасія Шептицького, наприклад: "ant. stary, to jest JMX Barlaama Ep." – див. арк. 323), 1 (с. Петрани – Барського д-ту (арк. 368) – "do czasu", 24 – що були видані конкретно названими в документі особами, а саме: Йосифом Шумлянським – 3 (с. Новий Світ – "antymis... gruby nikczemny" – Городоцького д-ту (арк. 260 зв.), села Саківці, Малинівці – Кам'янець-Подільського (арк. 347 зв., 348 зв.); Варлаамом Шептицьким – 20 (села Жучківці, Москалівка – "antymis... z Fulsztyna przeniesiony", Калитинці – Городоцького д-ту (арк. 259 зв., 260, 262), села Чаньків – "ant. stary Antecessorów", Голозубинці – "ant. Praedecessora Ep. Lwów." – Кам'янецького (арк. 319, 319), с. Спічинці – "ant. stary, to jest JMX Barlaama Ep." – Меджибізького (арк. 323), с. Чернявка – "ant. nie należ." – Кальницького (арк. 328 зв.), села Трубчин, Білівці, Ляшковичі, Устя, Острівчани, Панівці Нижні, міста Окіп, Кам'янець-Подільський (св. Мик., Різд. Хр., Преобр. Госп., св. Мих., св. Петра) – Кам'янець-Подільського (арк. 347, 347, 347, 349 зв., 349 зв., 350, 347 зв., 350 зв., 351, 351, 351, 351), с. Іванівці – Пилявецького (арк. 352 зв.); луцьким єп. Жабокрицьким – 1 (с. Райківці Городоцького д-ту (арк. 260). Дані акти називають 6 храмів (у трьох з них не відправлялися богослужіння, бо парафії були без священиків), котрі не мали антимінсів, а про антимінси 23 храмів не подають жодної інформації (Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 259–396 зв.).

[217] Ознакою реальної влади львівських єпископів над парафіями різних частин їх розлогої єпархії в перші десятиліття XVIII ст. є наявність у парафіяльних храмах антимінсів від цих ієрархів. Акти візитацій за 1726 і 1727 рр., де занотовано дати покладення антимінсів на престоли церков значної кількості парафій східних деканатів єпархії, дають підстави для висновку, що поширення впливу згаданих владик на цих теренах не було раптовим явищем. То був процес, що тривав якнайменше упродовж першої чверті XVIII ст., зі зростанням своєї сили, коли львівську кафедру посів Атанасій Шептицький, та зі своєю кульмінацією у 1721–1724 рр. Щоби це наочно подати, нижче, хронологічно стосовно часу отримання антимінсів, подаються парафії деканатів, котрі згадані на сторінках актів (Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 396 зв.–514 зв.). Отож: у Шаргородсько-Уманському д-ті 1 парафія (м-ко Куниче) отримала для своєї церкви антимінс у 1715 р., 4 (міста Умань – Усп. Пр. Богор., Гранів – Усп. Пр. Богор. і св. Мик., м-ко Зятківці) – у 1717 р., 1 (м. Умань – св. Мик.) – у 1718 р., 3 (м-ка Маньківка – св. Мих., Шавулиха,

зросла і помітно розширилася на всі регіони єпархії, включаючи

Чечелівка) – у 1720 р., 2 (м-ка Маньківка – Преобр. Госп., Буки) – у 1721 р., 12 (міста Шаргород – Різд. Ів. Хр. і св. Мих., Красне – Воскр. Хр., м-ка Балабанівка, Скибинці, села Городок, Дяківка, Садківці, Івашківці, Лука, Довгівці, Каришків) – у 1722 р., 6 (м. Шаргород – Пр. Тр., м-ка Цибулів, Монастириська, Іванки, села Мервинці, Борівка) – у 1723 р., 2 (м-ка Босівка, Тальне) – у 1724 р., 2 (м-ка Княжа Криниця, Степанівка) – у 1725 р., 4 (м. Красне – Покр. Пр. Богор., села Городецьке, Біляни, Лозова) – у 1726 р., 1 (с. Василівка) – у 17?р.; в Брацлавському д-ті – 1 (м. Брацлав – св. Мик.) – у 1717 р., 1 (м-ко Тиманівка) – у 1720 р., 2 (м. Брацлав – Воскр. Хр., м-ко Тульчин) – у 1723 р., 1 (м. Печера) – у 1726 р.; в Барському д-ті – 1 (с. Чемериси) – у 1719 р., 3 (села Слобідка, Кирилівці, Волковинці) – у 1720 р., 2 (м-ко Йовтушків, с. Йовтушківці) – у 1721 р., 5 (села Маньківці, Головчинці, Чемериси, Багринівці, Сербинівці) – у 1722 р., 2 (села Йовтушків Слобідка, Коморівці) – у 1723 р., 1 (с. Васютинці) – належний і напрестольний (? р.); в Летичівському д-ті – 1 (с. Горбасів) – у 1718 р., 2 (м. Пилява – св. Юрія, с. Пилява) – у 1720 р., 6 (міста Хмільник – прор. Іллі, Новокостянтинів, м-ко Оладівка, села Дубова, Йовче, Суслівці) – у 1721 р., 5 (села Голеница, Винниківці, Багринівці, Березна, Летичівка) – у 1722 р., 5 (міста Хмільник – Покр. Пр. Богор., Пилява, м-ко Вербка, села Кожухів, Порубинці) – у 1723 р., 1 (с. Кудинка) – у 1725 р., 3 (м. Пилява – Усп. Пр. Богор., села Щедрівці, Широка Гребля) – у 1726 р., 1 (с. Клітища) – "ant. podwyżny, naszego JM Dobrodzieja dany (? р.)" (арк. 438); у Вінницькому д-ті – 4 (м. Вінниця – свв. Косьми і Дам'яна та св. Мик., села Хижинці, Скуринці) – у 1721 р., 2 (села Салаше, Латанці) – у 1722 р., 4 (міста Кожанівка, Прилука – Покр. Пр. Богор., села Сосонка, Пуківка) – у 1723 р., 5 (міста Прилука – Преобр. Госп., Стрижавка, села Якушинці, Дашківці, Супрунів) – у 1724 р., 1 (с. Вонячин) – належ. і напрест. (? р.), 1 (м. Вінниця – Покр. Пр. Богор.) – не напрест. і не належ. (? р.), 1 (с. Лука) – "ant. nie należ. lubo naszego JM ale zapisany na Stare Miasto Winnicy do chramu św. Mikołaja (? р.)" (арк. 462); в Немирівському д-ті – 7 (міста Немирів – Воскр. Хр. і св. Мик., Дашава – св. Арх. Мих., м-ка Зорниця, Іллінці (назва храму ?), села Ковалівка, Фостівці) – у 1717 р., 1 (с. Носівці) – у 1718 р., 1 (Боблів) – у 1720 р., 1 (м. Дашава – Усп. Пр. Богор.) – у 1721 р., 4 (м. Кальник, м-ко Куна, села Ометинці, Лука) – у 1722 р., 4 (м. Немирів – Різд. Хр., села Білки, Вороновиця, Фостівці) – у 1723 р., 1 (с. Криківці) – антимінсу нема; в Браїлівському д-ті – 1 (м. Літин) – у 1719 р., 3 (м. Браїлів – Усп. Пр. Богор., села Микулинці, Борки) – у 1721 р., 1 (с. Махнівка) – у 1722 р., 2 (села Сутиська, Кліщова) – у 1724 р., 2 (села Пилява, Почапинці) – у 1725 р., 1 (с. Новоселиця) – у 1726 р., 1 (с. Новоселиця) – належ. і напрест. (? р.), 1 (с. Ситмаки) – "ant. jest ale nie należ. lubo już parochianie zapłacili (? р.)" (арк. 486); в Рашківському д-ті – 1 (м-ко Кам'янка) – у 1718 р., 1 (с. Кузьмин) – у 1721 р., 10 (міста Рашків – св. Мик., Ягорлик, Ямпіль – св. Мик., м-ка Буша, Цекинівка, села Грушка, Вільшанка, Цибулівка, Михайлівці, Жура) – у 1722 р., 7 (міста Рашків – Покр. Пр. Богор. і ?, Рибниця, м-ко Дмитрашківка, села Зозуляни, Гризова, Білоче) – у 1723 р., 2 (села Шершинці, Ботушани) – у 1724 р., 2 (села Молокіш, Клембівка) – у 1726 р., 1 (с. Строїнці) – у 172?, покладений о. деканом Олексієм Косницьким; в Копайгородському д-ті – 1 (с. Коницїв) – у 1717 р., 1 (м. Виніж) – у 1720 р., 1 (с. Романки) – у 1721 р., 2 (м. Копайгород – Різд. Ів. Хр., с. Михайлівці) –

східні, які контролювалися спеціальними повіреними єпископа[218],

у 1722 р., 4 (міста Лучинець, Снитків, села Лучинець, Гуле) – у 1723 р., 2 (села Митки,Олчедаїв) – у 1724 р., 4 (м. Барок, м-ко Бирлінці, села Перекоринці, Мар'янівка) – у 1725 р., 2 (села Верхівка, Татарища) – у 1726 р., 1 (с. Степанки) – належ. і напрест. (? р.), 1 (с. Бирлінці) – антим. нема, 1 (с. Котюжани) – не належ. (? р.); в Могилівському д-ті – 1 (м-ко Озаринці) – у 1720 р., 3 (села Бантишівка, Слішківці, Вендичани) – у 1722 р., 2 (м-ко Серебрія, с. Ляшівці) – у 1723 р., 4 (села Бронниця, Жеребилівка, Серби, Баришинці) – у 1725 р., 1 (с. Білки) – у 1726 р., 1 (с. Липчани) – належ. (? р.), 1 (с. Серебринець) – належ. і напрест. (? р.), 1 (с. Воєводчинці) – старий до часу (? р.), 1 (с. Нишівці) – антим. нема. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 396 зв. – 514 зв.

[218] Акти візитацій повідомляють, що уже в період Варлаама Шептицького у Львівській єпархії, у її східних районах, постійно діють спеціальні представники єпископа, яких офіційно іменують "Komisarzy", "Komisarzy Jego (єпископа)" "Komisarzy Pasterski", "Komisarzy Archypasterski", "Komisarzy Archy Episkopskie" (Стосовно назв. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 330 зв., 327 зв., 329 зв., 378, 363 зв.). Звичайно вони працювали групами, переважно по двоє осіб, з котрих одна була духовною, а друга цивільною (парох с. Теплик Уманського д-ту на парафії "zostaje ufundowany na słowie s. p. o. Isychego na ten czas z p. Wasilewiczem w tych krajach Komisarza"; парох с. Псулає Кальницького д-ту 30. 12. 1723 р. отримав усиновлення з печаткою і власноручним підписом львів. єп. Атанасія Шептицького "przez Komisarzów Jego o. Isychego i p. Wasilewicza na ten czas Ukrainę wizytujących". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 331 зв., 327 зв.). У 1711–1712, 1714–1715, 1718, 1720, 1723–1727 рр. роботу таких комісарів у цих краях виконували о. Ісихій (станом на 1731 р. він уважався померлим – стосовно о. Ісихія. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 331 зв., 332) і п. Василевич (Там само. – Арк. 385 зв., 378, 342, 334 зв., 341, 372, 373 зв., 363 зв., 378, 360 зв., 336 зв.), у 1713 р. – о. Подруцький і о. Ісихій (парох с. Біла Ямпільського д-ту був висвячений 1711 р. у Волощині, а усиновлення до згаданої парафії отримав від львів. єп. Варл. Шептицького 1713 р. "przez niebożczyka o. Podruckiego (станом на 1730 р. він вважався померлим) і o. Isychego, Komisarzów Jego na ten czas w tych krajach będących". – Див: Там само. – Арк. 376 зв.), у 1714, 1721–1731 рр. – комісари часів Варл. Шептицького та інші комісари (парох парафії Город Іванка Уманського д-ту у 1714 р. отримав усиновлення від львів. єп. Варл. Шептицького "przez Komisarzów Jego na ten czas w tych krajach będących... tu przy tej cerkwi... bez wiadomości Pastyrskiej, tylko za Namiesniczą i Komisarzów różnych, od lat 10 zostaje". – Див: Там само. – Арк. 333–333 зв.), у 1715 р. – о. Георгій Паковський (парох м. Могилева о. Яків Боярський, рукоположений 1712 р. у Волощині, отримав 1715 р. усиновлення від єп. Варл. Шептицького "przez W. O. Georgiego Pakowskiego tu w tych krajach Komisarzem będącego". – Див: Там само. – Арк. 380), у 1717 р. – о. Паковський і п. Василевич (висвячений у Волощині 1709 р., о. Стефан є парохом Святомик. церкви м. Гранова Кальницького д-ту, згідно з усиновленням від Атан. Шептицького, котре отримав 1717 р. в Гранові "przez Komisarzów Pasterskich o. Pakowskiego i p. Wasilewicza tu na ten czas będących". – Див: Там само. – Арк. 329 зв.; того ж року через згаданих комісарів усиновлення також отримав парох с. Копіївка

Антимінси за підписом і печаткою Варлаама Шептицького, що в

Шаргородського д-ту. – Див: Там само, арк. 340), у 1721 і 1728–1729 рр. – п. Василевич (о. Олексій Березовський, що у 1730 р. був парохом с. Кобилівка Брацлавського д-ту, 1721 р. рукоположений у Волощині і усиновлення від Атан. Шептицького отримав "przez Ich Mościów Komisarzów, osobliwie przez p. Wasilewicza roku 1721 w Kołomyi na ten czas będących do wsi Akryszary, Namiesnictwa Kołomyjskiego". – Див: Там само. – Арк. 337; о. Петра Ксеньовича, пароха с. Воєводчинці Могилівського д-ту, що був висвячений 1725 р. у Волощині, "patent konsekrowania p. Wasilewicz będący w tych krajach Komisarzem roku 1728 odebrał". – Див: Там само. – Арк. 381 зв.; о. Йосиф Зубаченко, парох Святомик. церк. м-ка Мурахва Шаргородського д-ту, висвячений єп. Митрофаном 1728 р. в Мурахві, усиновлення від Атан. Шептицького отримав "przez p. Wasilewicza roku 1729". – Див: Там само. – Арк. 341; о. Семен Якубович, парох с. Серебринці Могилівського д-ту, висвячений 1714 р. у Волощині, усиновлення "z podpisem ręki i pieczęci s. p. Barlaama Szeptyckiego ep. lwow. przez o. Mateja, Namiesnika Jampolskiego roku 1729 otrzymał, które p. Wasilewicz u inszego Duchownego odebrawszy wyskrobawszy onemu podpisać rozkazał". – Див: Там само. – Арк. 383 зв.); у 1726 р. – о. Паковський і о. архідиякон Партеній Ломиковський (парох с. Шелестяни Соколецького д-ту о. Іван Черняк, усиновлення від Атан. Шептицького "przez o. Pakowskiego i o. Parteniego Łomikowskiego Archydyjakona otrzymał, za którym przy tej cerkwi zostaje od roku 1726". – Див: Там само. – Арк. 395 зв.; о. Партеній Ломиковський (світське ім'я Павло), як подають джерела, походив "от благородних родителей і отечества із древне прародительного єму" села Чешки (коло Олеська). 25. 03. 1677 р. в юному віці він приймає монаший постриг від ігумена Пліснесько-Підгорецького монастиря старця Созонта (його родич) і духовним отцем йому призначено скитського інока Тому. Невдовзі з ігуменом Созонтом їде до Львова, де той залишає його послушником у досвідченого старця о. ієромонаха Діонісія, ігумена Теребовельського, котрий на той час був при Чудотворному образі Теребовельської Божої Матері в Святоюрському монастирі Львівської Катедри, і вже 5. 04. 1678 р. в церкві св. Юра у Львові з рук львівського єпископа Йосифа Шумлянського одержує дияконські свячення. У 1684 р., з причини того, що луцький єпископ Святополк Четвертинський отримує титул київського митрополита, луцька єпархія опиняється в адміністрації єпископа львівського. До нього як до місцеблюстителя і звернулася братія Пліснесько-Підгорецького монастиря з проханням призначити о. Партенія новим ігуменом (похилий вік ігумена Созонта не дозволяв йому далі управляти монастирем, а о. П. Ломиковський на той час був архідияконом при львівському єпископі). Єпископ на це згодився і 4. 10. 1686 р. видав лист призначення. Але о. Партеній "ради послушанія Пастирського" (знаходився в адміністративному уряді єпископа) не міг жити в монастирі, тому за його порадою монахи вибирають собі наставником Терентія Діонисовича (26. 12. 1680 р. був пострижений в іноки). – Див: "Cvнопсисъ" пліснесько-підгорецького монастиря (Продовження) // Записки ЧСВВ. – Жовква, 1924. – Р. 1. – Т. 1. – С. 583–586. Партеній Ломиковський, монах і Professa Reguły Św. Baz. Wielk., Архідиякон львівського єпископа Йосифа Шумлянського подає польському королеві Яну III на підтвердження право, надане (16. 10. 1663 р. в Микулинцях) Пліснесько-Підгорецькому монастиреві Станіславом Конецпольським, воєводою Сандомирським, старостою Долинським, на той час дідичем Підгірців,

актах візитацій за 1726–1727 рр. іменуються як "nie należyte", тоді

яке той (король) конфірмує і надає нові (15. 10. 1687 р. в Золочеві) та бажає, щоби монастир належав до Львівської єпархії і знаходився в юрисдикції львівського єпископа. Ця "Confirmacya y Prawo IKmci (за підписом короля і печатка "w blaszaney puszce na stązce zawieszona") jest w Grodzie Lwowskim per oblatam podane Anno Domini 1688. Feria 6tâ pridie Festi Circumcisionis Christi Domini" (Там само. – С. 587–591). Із запису на полях однієї книжки довідуємося, що у 1695 р. о. Партеній Ломиковський був ігуменом Підгорецько-Плісницького монастиря. – Див: Рукописи бібліотеки монастиря св. Онуфрія ЧСВВ у Львові // Записки ЧСВВ. – Львів, 1930. – Т. 3. – Вип. 3–4. – С. 350. У липні 1709 р. о. Партеній як ігумен Підгорецький, разом з о. Антонієм, ігуменом монастиря св. Онуфрія у Львові, з братом о. Феофілом, що був при церкві Усп. Пр. Богор. у Львові, в присутності о. Стефана Трембети, префекта Театинської колегії і о. Вікентія Гварнера, лектора тої ж колегії, також Каєтана Белявіт, варшавського вікарія театинів і Інокентія Пєховича, ЧСВВ авдитора на той час митрополичого, також п. Олександра Ритаровського, віцегерента грецького перемиського, у Львові в Театинській колегії вчинили усний протест спробі приєднати коронну провінцію ЧСВВ до литовської. Цей протест був згаданий та повторений отцями-василіянами на Унівському синоді 1711 р. і записаний в уставах даного синоду (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѢтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та, подъ управленіем О. И. Тарнавського, 1887. – Ч. 1. – С. 62–63). Десь між 1723 і 1726 рр., він як урядова особа від руки єпископа дає благословення пароху с. Бандишівка Могилівського д-ту покинути парафію, бо там були "wielkie kłotnie" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 377 зв.), а у 1724 р. пише до декана лист, на підставі котрого о. Теодор Білянський, висвячений 1721 р. у Волощині, стає парохом с. Морозів Солотківського д-ту (Там само. – Арк. 308 зв.). Про пароха с. Чабанівка Китайгородського д-ту в тих самих актах читаємо, що він, будучи висвяченим 1724 р. у Волощині, "przy tej cerkwi za błogosławieństwem o. Maskiewicza Oficiała Kamienieckiego i za konfirmacją o. Rymbały zostaje i dał na usynowłenije o. Maskiewiczowi talerów bitych 10 i te błogosławieństwo oficialskie o. Parteni Łomikowski Archydiakon odebrał" (Там само. – Арк. 391). Наведена цитата повідомляє, що офіційна діяльність о. Партенія продовжувалася в тому часі, коли кам'янецьким офіціалом уже був о. Інокентій Римбала. У 1726 р., як подає у своїй праці о. Вояковський, ним, як ігуменом, була побудована в Підгірцях (на Золочівщині) церква, котра збереглася донині. В церкві є дев'ять престолів і дуже гарний бароковий іконостас. – Див: о. Н. Вояковський. Шляхами наших прочан. – 2–ге вид. – Львів: Вид-во ОО. Василіян "Місіонер", 1998. – С. 122. А у 1730 р. о. Партенія уже немає серед живих, бо в актах візитацій згаданого року написано, що о. Даниїл Загайко є парохом м. Кривча (Покр. Пр. Богор.) Скальського д-ту "za błogosławieństwem niebożczyka o. Archydiakona". – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 282). Єпархія на східних теренах переживала тоді час свого канонічного упорядкування, тому переважно в актах візитацій 1726–1734 рр. комісари фігурують у справах передання тамтешнім священикам, що прийшли туди з православних єпархій, "усиновлення" від правлячого львівського архієрея та надання права на тимчасове служіння – "до дальшої волі єпископа" тим парохам, які ще не мали такого усиновлення, або вилучення від священиків усиновлення чи інших юридичної ваги

в храмах східної частини єпархії, фактично, вже були рідкістю[219]. Акти візитацій за 1730–1734 рр. хоч не називають їх "nie należyte",

документів. Ті ж функції комісарів перед 1727 р. у цих місцевостях виконує кам'янецький офіціал о. Маскевич (парох с. Кагуївці Гусятинського д-ту до цієї парафії "ma błogosławieństwo in skripto od o. Innocentego Rymbały Oficiała Kamienieckiego z podpisem ręki jego, a na imje o. Maskiewicza przejszłego Oficiała Kamienieckiego dane, i roku 1727 podpisane". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 271; у пароха с. Войтківці Кам'янець-Подільського д-ту, котрий у 1716 р. був висвячений Атан. Шептицьким до цієї парафії, "patent i prezentę jego wzioł o. Maskiewicz Oficiał Kamieniecki". – Див: Там само. – Арк. 347), а у 1727–1730 рр. – кам'янецький офіціал о. Інокентій Римбала (в Кам'янці 1727 р. передав усиновлення пароху с. Сичинці Кам'янецького д-ту, а 1728 р. – пароху с. Попелюхи Могилівського д-ту. – Див: Там само. – Арк. 318, 384; 1729 р. передав усиновлення пароху с. Вандичани Могилівського д-ту та дав офіціальський дозвіл о. Івану, висвяченому 1710 р. у Волощині, душпастирювати в с. Трубчин Кам'янець-Подільського д-ту. – Див: Там само. – Арк. 384, 347; в 1729–1730 рр. дав благословення о. Петру Осадовському обіймати парафію с. Погоріле Могилівського д-ту, на котру той був висвячений 1729 р. попутно перебуваючим у Могилеві закордонним єпископом Митрофаном з Коринфу. – Див: Там само. – Арк. 383; в березні 1730 р. дав усиновлення пароху с. Бубнівка Немирівського деканату, котре було видане Варл. Шептицьким 1713 р., тим часом як парох отримав свячення в Волощині щойно 1720 р. – Див: Там само. – Арк. 357). Правдоподібно, в названому періоді, коли активізується діяльність згаданих оо. офіціалів, уряд комісарів перестає існувати (про те, що у 1729 р. уряд комісарів ще міг функціонувати, а наступного року його вже не було, можна здогадуватися з такого запису в актах візитацій за 1730 р.: "Duchowny o. Michał Bojanski w Wołoszczyznie roku 1727 konsekrowany, przy tej cerkwi (с. Хоменки Шаргородського д-ту) za pozwoleniem komissarzów przejszłych duchownych i oficialskim od roku 1729 zostaje". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 343–343 зв.). Слід ще сказати, що: о. Паковський і п. Василевич 1717 р. були у справах комісарського уряду в м. Вінниці та м. Гранові Кальницького д-ту; п. Василевич та інші комісари 1721 р. – в Коломиї; о. Ісихій і п. Василевич 1723 р. – в Немирові, а 1726 р. – в Вінниці; п. Василевич 1725 р. – в Ярошові Могилівського д-ту (там він дав пароху с. Борівка Ямпільського д-ту від Атан. Шептицького усиновлення, з котрим, як далі подано в джерелі, "ten że duchowny był u samego J. M. Archypasterza w Uniowie do aprobacji, i ustne mu pobłogosławił"). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 360, 329 зв., 337, 358–358 зв., 360 зв., 377 зв.

[219] З усіх храмів одинадцяти деканатів, про котрі існують дані за 1726–1727 рр., лише 8 (м. Бар однойм. д-ту – "antymis nie należyty i nie naprestolny s. p. Warlaama Ep. Lwow.", с. Куманівці Летичівського д-ту – "ant. nie naprest... z Holeniszcz", с. Рожни того ж д-ту – "ant. nie należ...", с. Курашівці Копайгородського д-ту – "ant. nie należ...", с. Кривохижинці того ж д-ту, с. Богушівка того ж д-ту – "ant. nie naprest. do czasu...", с. Михайлівці Могилівського д-ту – "ant. nie naprest. i nie należ. jeszcze JM. O. Warlaama do dalszej woli zostaję", с. Кукавка того ж д-ту – "ant. nie należ...") тоді мали антимінс Варлаама Шептицького. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 429, 441 зв., 444, 501 зв., 501 зв., 506 зв., 509 зв., 510.

але і не зараховують до категорії з означенням "należyty". Правдоподібно, єпископ Атанасій Шептицький, як лише прийшов до влади, вирішив усі антимінси в церквах єпархії замінити, тому антимінси його попередників, якщо такі ще залишилися, набули характеру тимчасових чи навіть невідповідних[220]. Справа антимінсів тоді достеменно існувала, бо коли у 1732–1733 рр. провели генеральну візитацію 12-ти деканатів Львівської єпархії, то зі складених актів було зроблено витяг, де також ішлося і про наявність в церквах деканатів належних і неналежних антимінсів[221]. На початку 30-х рр. XVIII ст. у храмах західної і центральної частин єпархії антимінсів Варлаама Шептицького, єпископів інших єпархій чи, інакше, антимінсів не власного єпископа також майже не було[222]. Щодо антимінсів Йосифа Шумлянського, то їх уже на початку 30-х років XVIII ст. в єпархії зараховувалися одиниці[223]. В актах візитацій за

[220] Цю думку підтверджує така цитата з актів візитацій: "antymis nie naprestolny do czasu Warlama Ep. Lwowskiego", або "ant. nie naprest. i nie należ. 17... jeszcze J. M. O. Warlaama (єп. львівського) do Dalszej Woli zostaje". – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 506 зв., 509 зв. Також на це вказує і той факт, що за антимінс Варлаама Шептицького, який у 1727 р. знаходився в церкві с. Кривохижинці Копайгородського д-ту, парафіяни дали о. Созанському (декан) 8 зл., у той час, коли парафіяни с. Перекоринці того ж д-ту у 1725 р. дали тому ж о. Созанському за антимінс Атанасія Шептептицького 18 зл. – Див: Там само. – Арк. 501 зв., 501.

[221] Там читаємо, що "antymisów należytych niemają" у Деражнянському д-ті дві церкви, у Скалатському – одна, у Тернопільському – чотири, у Теребовельському – дві, у Ягольницькому – одна, а "antymisy wszędzie są należyte" – у Янівському, Бучацькому, Підгаєцькому д-тах. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 180–182.

[222] За даними актів візитацій (Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–257), у 1733 р. антимінси Варлаама Шептицького були лише в храмах таких парафій: с. Старогвіздець Жуківського д-ту, м-ко Козлів Дунаївського д-ту (арк. 39, 165 зв.); антимінси "nie należyte" – в храмах сіл Обертин (св. Мих.), Гончарів Жуківського д-ту (арк. 52, 52 зв.), с. Великі Жеребки Скалатського (арк. 201 зв.), сіл Честилів, Дичків ("ant. ukradziono, należytego niemasz"), Домарич ("ant. nie należ. i nie należycie ułożony") Тернопільського (арк. 204 зв., 205 зв., 211 зв.), м-ко Микулинці (св. Мик.), с. Застіноча Теребовельського (арк. 214, 214 зв.), сіл Млинівська, Слобідка Янівського (арк. 221 зв., 222 зв.); антимінси з інших єпархій – у храмі с. Прошева ("ant. stary z dijecezji Chełmskiej"); антимінси "nie własnego Epyskopa" – в храмах с. Островець Теребовельського (арк. 213 зв., 215) і с. Рудники Підгаєцького (арк. 245).

[223] У 1733 р. антимінс Йосифа Шумлянського був на престолі церкви с. Олежків Заболотівського д-ту, і про нього тоді в актах візитацій написали, що "ant. nie należ. do tej cerkwi, stary, jeszcze s. p. Szumlanskiego. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 90 зв. Ревізуючи у 1726–1727 рр. храми одинадцяти деканатів східної частини єпархії, комісари не знайшли там жодного антимінсу названого ієрарха (Там само. – Арк. 396 зв.–514 зв.).

1730 р. є згадка про те, що в тому часі антимінси з маркою "nie należyte", і тих, які були від попередників (їхні імена в джерелі названі) Атанасія Шептицького, єпископські комісари з церков вилучали[224]. Дуже цікавим є факт, що документи візитацій за 1726–1727 рр. практично не відносять до класу "nie należytych" антимінси київських та переяславських православних ієрархів, а ці антимінси в 1726 р. лежали на престолах без винятку у всіх храмах Смілянсько-Чигиринського деканату[225]. Церковний уряд таким чином, можливо, офіційно визнавав те, що цей деканат, хоч територіально належав до Львова, духовно знаходився поза сферою впливу львівських уніатських владик.

Правдоподібно, наступники Атанасія Шептицького на львівській кафедрі не намагалися замінювати в храмах єпархії антимінси останнього на свої[226].

---

[224] На це вказують записи в актах візитацій за 1730 р.: "ant. nie należ. (bierzemy)" – с. Зозів Кальницького д-ту; "ant. s. p. JMX Jozefa Szumlanskiego, odebralismy" – с. Малинівці Кам'янець-Подільського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 327 зв., 348 зв.).

[225] У 1726 р. єпископська комісія не виявила жодного храму в Смілянсько-Чигиринському д-ті (Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 448 зв.– 457), де б знаходився антимінс, посвячений львівським архієреєм. Усі антимінси були від колишніх або діючих на той час українських православних єпископів, а саме: Барановича (Лазар) (в джерелі – Барановського. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 448 зв.) – 1 (м. Сміла – св. Мик.); Кроковського (Йоасаф) – 4 (міста Сміла – Покр. Пр. Богор. (але ант. не напрестольний), Медведівка – св. Мих. (ант. 1700 р.?), м-ко Суботів (але ант. не напр., бо, як написано в джерелі, актуальний суботівський парох 1710 р. був рукоположений згаданим єпископом до церкви св. Мих. м. Брацлава, а в 1719 р. перейшов до Суботова і забрав із собою антимінс. – Див: Там само. – Арк. 453), с. Худоліївка (ант. 1710 р., але не напр.); Могили (Петро) – 1 (с. Залевки (ант. 1600 р.?, але не напр.); Варлама Ясинського – 7 (міста Жаботин – св. Мик. (ант. 1705 р.), Медведівка – Преобр. Госп. (ант. 1720 р.?), Крилів над Дніпром – Пр. Тр. (ант. 1722 р.?) і Усп. Пр. Богор. (ант. 1703 р.), м-ко Боровиця (ант. 17…2 р.), села Новоселиця (ант. 1702 р.), Воронівка (ант. 1701 р., але його джерело називає "nie należytym", бо був виданий згаданим єпископом "w Namiesnictwo Bersadzkie do Kutyjówki 1701 r." – Див: Там само. – Арк. 455 зв.); Кирила Шумлянського – 2 (м. Медведівка – св. Мик. (ант. 1722 р.), с. Капшиця (ант. 1726 р.?); Тукальського (Йосиф), а в джерелі – Токальського. – Див: Там само. – Арк. 454) – 1 (м. Чигирин – Преобр. Госп. (ант. 1670 р., але не напр.).

[226] 30. 12. 1759 р. в Святомик. храмі (побуд. 1732 р.) с. Коцюбинчики був дерев'яний мальований престіл, накритий одним "szwabskim" обрусом і двома льняними, і під першим знаходився антимінс з реліквіями (мощами) св. муч. Прокопія, підписаний і посвячений Атанасієм Шептицьким (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. –

Вага антимінсу визначалася наявністю в ньому св. мощів. У ті часи траплялися випадки, щоправда дуже рідко, коли антимінси були без св. мощів, і на них священики служили св. Літургію[227]. Латинське духовенство вважало такі антимінси неважними, на що вказує наступна цитата з актів візитацій за 1732 р.: "Znajdują się gdzie niekędy Antymisy bez relikwij a Loci Ordinario rozdane, którym Romanum Sacerdotium invaliditatem przyznają"[228]. Лише про декілька антимінсів в актах візитацій 1726 і 1730 рр. сказано, що вони були пошкоджені, і що комісари чи отці-декани декотрі із них навіть вилучали з ужитку[229]. Тоді траплялося й таке, що парохи служили на престолах без будь-якого антимінсу. Це переважно ставалося у випадку використання храмів, які ще не були викінчені[230]. Також

Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 21–21 зв.). Акти візитацій подають, що 5. 06. 1760 р. престіл в храмі с. Потік був покритий двома пом'ятими обрусами, під першим лежав антимінс Атанасія Шептицького "dużo spalony z Relikwijami", покладений 1723 р. (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25). В подібних актах, які стосуються парафії с. Лани, під датою 17. 02. 1764 р. знаходимо, що престіл місцевої церкви побудований з дерева "in quadrum", накритий зверху "szwabskim" обрусом, а під низом застелений льняними, і під першим знаходився антимінс Атанасія Шептицького, поставлений 1731 р. (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 29).

[227] Згідно з актами візитацій, у 1730 р. такі антимінси знаходилися в храмах парафій: м-ко Іллінці ("należyty, tylko bez rilikwij") Кальницького д-ту, с. Кублич ("należ. bez rilikwij") Уманського; у 1733 р. – с. Смолянка ("podwyżny stary bez rilikwij") Скалатського, с. Гринківці ("stary bez rilikwij nie należ.") Ягольницького, с. Зелена ("należ. bez rilikwij") Бучацького (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 327, 331, 202 зв., 226, 239).

[228] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 182.

[229] 1730 р. комісари про антимінс церкви с. Брага Кам'янець-Подільського д-ту в актах візитацій записали, що він "spalony, dwie dziurki w nim, który odbieramy" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 348), а про антимінс церкви с. Війтківці того ж д-ту – що є "należyty, ale dziura wypalona w nim" (Там само. – Арк. 347). В актах візитацій за 1726 р. читаємо, що в церкві с. Бирлінці Копайгородського д-ту "antymisa niema ex quo spalony był i W. O. Namiesnik do siebie odebrał" (Там само. – Арк. 347).

[230] Наприклад, як повідомляють акти візитацій, станом на 1726 р. храм у с. Попелюхи Копайгородського д-ту був ще недобудований, антимінсу також не було, "ale starają się o antymis należyty". Парох же отримав до цієї парафії усиновлення від львівського єпископа у 1726 р. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 500. Так само в актах візитацій за 1730 р. про с. Кобилівка Брацлавського д-ту написано, що церква там "drewniana roku 1729 budować się poczęła, jeszcze nie skączona... antymisu niema". Парох тієї церкви має усиновлення від львівського єпископа з 1721 р. до с. Акришари Коломийського д-ту (в документі на марґінесі зазначено, що згадане усиновлення, котре він отримав названого року в Коломиї через комісарів єпископа,

вакантні храми часто не мали антимінсів[231]. Тоді духовенство розуміло, чим є антимінс для храму, тому оберігало його від злодіїв і можливого ушкодження[232].

Давня практика вживання антимінсу в українських церквах була такою, що він лежав розгорнутим на престолі поверх усіх обрусів і на ньому безпосередньо стояла чаша, дискос зі звіздицею та губка. На престолі, на його верхньому обрусі, відразу під антимінсом знаходився іліток. Розмірами трохи більший за антимінс, він був одним із напрестольних обрусів, в якому, коли не відправлялася св. Літургія, і був загорнутий антимінс. Замойський синод зобов'язав тримати антимінс постійно у розгорнутому вигляді під верхнім обрусом, щоби в такий спосіб уберегти його від імовірних пошкоджень та зменшити зношування. Лише згадані мотиви рішення собору були зовнішніми і непосутніми. Сховати антимінс поміж обрусами чи, інакше, щоб його не було видно, насамперед означало дорівнятися латинській традиції, що, напевно, добре розуміли тогочасні парохи і тому не поспішали з виконанням нового синодального припису. Все ж, як це показують матеріали візитацій, у 30-х рр. XVIII ст. в

зокрема через п. Василевича, є фальшивим), але звідти "za pozwoleniem Loci Ordinarij przez wielko krzywde ustąpił, tu... od roku Parochować nastał". – Див: Там само. – Арк. 337. Або ще читаємо у згаданих актах про м. Прилука (Нове Місто) Вінницького д-ту, що там церква "noviter na starodawnym miejscu roku 1730 budować się poczęła, jeszcze nie skączona... poświęcona... nabożeństwo się już odprawuje... niemasz... ani antymisu". – Див: Там само. – Арк. 361. Станом на 1726 р. діючий храм с. Криківці Немирівського д-ту також не мав антимінсу. Тогочасні документи повідомляють, що місцевий парох о. Ілля "staruszek miasto wikarego do czasu ... tu (на цій парафії) zostaje lat 4". – Див: Там само. – Арк. 468 зв. Згаданого року джерела подають, що в с. Нишівці Могилівського д-ту "Duchowny o. Jan wołoszyn bez usynowłenija zostaje lat 2" і що в парафіяльній церкві намає антимінсу. – Див: Там само. – Арк. 514 зв.

[231] У 1730 р. антимінсів не мали вакантні храми сіл Соколівка і Паланка Уманського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 334, 334 зв.), с. Біляни Могилівського д-ту (Там само. – Арк. 384 зв.).

[232] В актах візитацій за 1733 р. з цього приводу знаходимо наступне: "antymis u domu Duchownego zastalismy na piecu rozpostarty aby wysech" (с. Вікно Городенківського д-ту); "ant. aby nie zgnił w księgie złożony" (с. Рогиня того ж д-ту); "ant. do domu bierze bo się boi złodziejów który w księgie chowa" (с. Саджава Жуківського д-ту; "ant. z księgami do domu zabiera dla bezpieczności" (с. Делятин – Благ. Пр. Богородиці) того ж д-ту); "ant. na środku (престолу) bywa ale ten w księgie dla bezpieczności" (м-ко Горожанка Устецького д-ту) (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 33, 36, 55, 56, 130 зв.).

деканатах західної частини єпархії священики були порівняно більше поступливими щодо цієї вимоги синоду[233]. Там навіть стара традиція, якщо її котріcь парохи додержувалися, багато чим була вже наближеною до нових вимог[234]. Хоч також не бракувало і непоступливих консерваторів[235]. Натомість, зовсім протилежними

[233] В Заболотівському д-ті у 1733 р. десять парохів у своїх парафіяльних церквах тримали антимінси на престолах між обрусами ("towalni (obrusy) 3, pod wierzchnią antymis rozpostarty" – села Хлібичин, Борщів, Трійця, Тростянець; "obrusy 2, pod wierzchnim ant. rozpost." – села Рудники (Воскр. Христ.), Тулуків; "towal. 3, między niemi ant. rozpost." – м. Заболотів (св. Мих. і Собора Пр. Богор.); "obr. 2, między niemi ant. rozpost." – с. Димидче (св. Мик.); "obr. 3, między niemi ant. rozpost." – с. Семиківці), а десять – на верхньому обрусі ("obr. 3, na wierzchu ant. pod towalnią nie wielką rozpost." – с. Замулинці; "obr. 2, ant. na wierzchu nich w korporały uwiniony" – с. Матвіївці; "obr. 2, ant. na wierzchu w szmacinie na podobu korporału uwin." – с. Перерів; "obr. 1, na nim ant. w szmacinkie uwin." – с. Залуче; "obr. 2, ant. na wierzchu w korporał uwin." – с. Дебеславці; "obr. tylko 1, na wierzchu niego ant. między dwoma łytonami rozpost." – с. Іллінці (св. Іллі); "obr. tylko 1, na wierzchu niego między dwoma szmacinami ant. rozpost." – с. Іллінці (Усп. Пр. Богор.); "obr. 2, na wierzchu ant. między dwoma łytonami" – с. Рудники (Усп. Пр. Богор.); "obr. 1, ant. pod towalnią nie wielką rozpost." – с. Любківці; "obr. 2, na wierzchu nich ant. pod łytonem rozpost." – с. Олежків). Із цих десяти останніх виразно протистояла постановам синоду лише менша частина, тобто ті, що тримали антимінси згорнутими. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 75–91зв. В Княгининському д-ті цього ж року антимінс лежав між обрусами на престолах у 18-ти церквах, а поверх обрусів – у 8-ми. – Див: Там само. – Арк. 142–151. В Ягольницькому д-ті згаданого року антимінси на престолах 7-ми церков були "między korporałami", 6-ти – "między łitonami" і 2-х – "w korporałach". Таким чином священики цих 15-ти храмів дотримувалися синодальних постанов, інших 10 ("antymis w korporale" – в 7-ми храмах, "antymis w litonie" – в 1-му, "liton należyty" – в 1-му, "korporał należyty" – в 1-му) – чинили згідно зі старою практикою. Закидом у бік цих непоступливих традиціоналістів мало служити те, що два антимінси із останніх десяти, як подано в джерелі, були забруднені. – Див: Там само. – Арк. 224 зв.–229 зв. Того ж року в церкві с. Губин Потоцького д-ту престіл був застелений лише одним брудним обрусом і мав "na wierzchu ant. bez łytona", а в с. Костельники того ж д-ту на престолі був "ant. złożony na łytonie jednym". – Див: Там само. – Арк. 99, 100.

[234] Для прикладу, дуже часто в актах візитацій 1733–1734 рр. трапляються такі цитати: "obrus tylko 1..., nawierz niego antymis między dwoma łytonami rozpostarty". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 86, що вказує на те, що парохи намагалися виконати постанову синоду і одночасно зберегти давню практику.

[235] У 1733 р. в с. Перерів Заболотівського д-ту в церкві на престолі були два обруси, на котрих зверху знаходився антимінс "w szmacinke na podobu korporału uwiły", і, як зауважують тогочасні візитатори, парох "na nim samym celebruje bez korporału" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 82). Так само у 1733 р., в храмі с. Деражня Кальна Деражнянського д-ту, як подає джерело, "ant... na wierzchu", на престолі, і "na nim się celebruje" (Там само. – Арк. 189). Ще під тим роком в актах візитації

у цьому питанні були священики, що служили в деканатах центральних та східних районів єпархії[236]. Про антимінс Стрітенської церкви м. Козова одноіменного д-ту у 1733 р. візитатори в актах записали, що він "nieporządnie i niezwyczajnie złożony i położony"[237]. Але це поодинокі випадки.

Іліτони та корпорали,[238] незалежно від того, чи антимінс знаходився поверх обрусів, чи між ними, ніколи не втрачали свого практичного застосування. Іліτон являв собою невеличкий обрусик, на котрім безпосередньо лежав антимінс або в нього був загорнутий. Подібно до іліτону виглядав і корпорал, він більше був призначений

с. Помовнята Княгининського д-ту написано, що в місцевій церкві на престолі антимінс "na wierzchu w łyton uwity", і парох "na samym antymisie bez korporału odprawuje" (Там само. – Арк. 142 зв.), а в актах візитації с. Ігравища Тернопільського д-ту, – що тут у церкві "ani puryfikatyrzów niemasz, ani humerałów, ani korporału, na antymisie celebruje, który bardzo zbrukany" (Там само. – Арк. 207). В актах візитації церкви с. Добряни Щирецького д-ту від 10. 11. 1739 р. також читаємо, що тодішній місцевий парох "antimis na wirzchu obrusów trzyma" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 97), але візитаторами тоді ж, під карою заборони, було йому приказано, щоби "antemis nie na wierzchu obrusów ale pod pierwszym konserwował" (Там само. – Арк. 98).

[236] За даними матеріалів візитацій від 1733 р., в Деражнянському і Гримайлівському д-тах тоді не було жодної церкви, де б антимінс лежав на престолі між обрусами, а не "na wierzchu". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 188–197 зв. Також у Плоскирівському д-ті престолів з антимінсами "na wierzchu" було удвічі більше, ніж інших. – Див: Там само. – Арк. 183–187 зв.

[237] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 62 зв. В іншому місці даного джерела є певне пояснення того, що означає "неналежно" складений антимінс: "antymis na wierzchu między dwoma łytonami ni siak ni tak własnie jak w trąbę pozdłuż zwiniony" (с. Обельниче Завалівського д-ту). – Див: Там само. – Арк. 169.

[238] Іліτон, що означає "обгортка", тобто пов'язка, символізує той сударь, котрим була обвита голова Ісуса, коли вкладали Його до гробу (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія… – С. 22); R. Lewicki. Христианство… S. 47; Стосовно історії використання корпоралів у церковній практиці написано, що, нині уживане накриття чаші так званим "korporałem", в перших віках, правдоподібно, не було розповсюджене. Адже в описах церкви св. Софії, посвяченої 538 р., читаємо, що корпорали, число котрих сягало 20 000, були всі гаптовані золотом і перлами, та нашито на них дороге каміння. Корпорал у давні часи – довге, тонке полотно, котре під час Служби Божої розстеляли на обрусі престолу і на нього клалося св. Гостії. Такий корпорал описує Ісидор Пелпусіот, що жив у V ст. У XIII ст., коли корпорали із своєї давньої довжини дуже багато втратили, складалися по довжині вчетверо, а по ширині втричі. Під час читаних або тихих Служб Божих вживалися малі корпорали, які були того самого кольору, що і літургійні ризи, і їх зберігали в мішечку, який пізніше називали бурсою, і розгортали на чашу (Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej… – S. 374).

для накривання антимінсу[239]. Корпорал, коли антимінс містився між обрусами, повинен був лежати поверх обрусів, і на ньому, як раніше на антимінсі, під час св. Літургії мали стояти чаша і дискос[240]. Акти візитацій 30-х років XVIII ст., втім, не розрізняють їх стосовно означених функцій, але визнають між собою тотожними[241].

Східна церковна практика наказувала вживати губку, котра мала постійно знаходитися безпосередньо на антимінсі. Нею священик наприкінці св. Літургії згортав з дискосу до чаші освячені частинки та обтирав дочиста дискос. Замойський синод усунув цей давній звичай. Роль губки тепер мали виконувати рушнички (purifikaterzy)[242]. Це рішення синоду було відверто пролатинським та бездумним, бо інакше виглядала матерія (те, що лежало на дискосі) до Служби Божої в латинників, а інакше – у православних. Як швидко прижилася ця постанова в спархії – невідомо, але у 1733 р. всі парохи Войнилівського деканату ще дотримувалися старого звичаю[243].

[239] У 1733 р. в церкві с. Стінка Потоцького д-ту на престолі було "chust trzy starych, antymis między dwema korporalikami" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 103 зв.).

[240] У джерелах 1733 р. читаємо: "Antymis między obrusami, korporał na wierzchu" (с. Пашківці Плоскирівського д-ту). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 183 зв.

[241] В актах 1733–34 рр. знаходимо: "Towalni alias peremitek na mensie 2 ale brudne. Antymis na wierzchu niech między dwoma korporałami, czyli lepiej chustkami brudnemi" (с. Стрілиська – Воскр. Хр. Городенківського д-ту); "towalni 3, pod wierzchnią antymis rozpostarty, korporałem nakryty" (с. Хлібичин Заболотівського д-ту); "obrusy 2, antymis na wierzchu między dwoma łytonami rozpostarty" (с. Воскресінці Княгининського д-ту); "antymis na wierzchu pod łytonem złożony" (м-ко Букачівка того ж д-ту); "antymis na wierzchu pod dwoma korporałami" (с. Явче того ж д-ту); "antymis między obrusami, na wierzchu 2 korporały" (с. Підлісці Плоскирівського д-ту); "antymis między łytonami" (с. Пархомівці того ж д-ту); "antymis między korporałami" (м. Летичів Деражнянського д-ту); "antymis między dwoma korporałami" (с. Кусиківці того ж д-ту); "antymis na wierzchu z korporałem" (с. Снитівка того ж д-ту); "antymis na wierzchu między łytonami" (м. Деражня – св. Мих. того ж д-ту); "antymis w korporale" (с. Сахни того ж д-ту); "antymis na wierzchu we dwoch korporałach" (с. Радівці того ж д-ту); "antymis z korporałami" (м-ко Товсте – св. Мих. Гримайлівського д-ту); "antymis na wierzchu w korporale" (с. Глібів того ж д-ту); "antymis w korporałach pięknych" (с. Боричівка Теребовельського д-ту). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 27, 78 зв., 144, 146 зв., 147 зв., 184, 185, 188, 188 зв., 189 зв., 190, 190 зв., 191 зв., 193, 195 зв., 217 зв.

[242] Губка служить для обтирання дискоса і самої чаші. У нас замість губки вживаються леонтії-стирки. Губка знаменує ту, в котрій подали Господу на хресті оцет, змішаний з жовчю (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія… – С. 32).

[243] В актах візитацій, які стосуються с. Томашівці Войнилівського д-ту читаємо: "Purifikaterzów, humerałów niemasz, gąbka w każdej cerkwie wszędzie w namiesnictwie Woniłowskim znajduje się"; "purifikaterzów do niego niemasz, tylko gąbki na cało Woniłowszczyzne wszędzie". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 6.

Цимборій чи табернакулюм, гробниця чи пушка (чаша) задля свого особливого призначення були дуже важливими напрестольними речами. Якщо наявність антимінсу запевняла престолові статус посвяченості, то кивот і в ньому пушка мали бути постійним і безпечним місцем на престолі для Найсвятіших Дарів[244]. Як обов'язкова приналежність кожного престолу, в актах візитацій вони фіксуються в таких словесних комбінаціях: "табернакулюм – пушка"[245].

[244] Ковчег або дарохранительница – це невеликий намет на престолі, в котрому зберігаються Святі Дари для хворих і для Передосвяченої Літургії. Ковчег символізує місце, де розіп'явся, був похований і воскрес Ісус Христос, а також зображає собою кивот Завіту старозавітної Церкви (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія… – С. 23); Посеред престолу знаходиться (від половини IV ст.) скринька, в котрій зберігаються Найсвятіші Тайни. Протягом трьох перших століть християни Святе Причастя для себе і хворих брали додому, де з благоговінням причащалися. В часи переслідувань християни старалися завжди мати св. Причастя, щоби у випадку раптового ув'язнення могли самі себе скріпити Ангельським Хлібом. У давні часи у самих церквах навіть не зберігали Святі Дари, і це, можливо, тому, щоби у випадку несподіваного нападу ворогів християнства, не були зневажені. Щойно у IV-му ст., коли уже Церква отримала зовнішній спокій, почали св. Причастя для хворих зберігати у церкві, і звідти їм присилати. На престолах ставилися "cymborya", тобто малі церковці, закриті спереду фіранкою (Binterim, Denkwürdigkeiten der Kirche, t. 2, część 2, §. 3). Коли такі цимборії вже мали склепіння, всередину них уміщали посудину, в котрій зберігався Святий Хліб. Іван Золотоуст пише (hom. 13 ad Antioch.): "Тіло Господа нашого не має бути обвите пеленами, як колись в колисці, але повинно бути приоблечене в Духа Святого", тобто чуттєвим його символом, зображенням голубки. Такі голуби, здебільшого, виготовляли із золота, або з позолоченого срібла. Такий голуб дотепер знаходиться в скарбниці Зальцбурзької катедри. Зроблений на спині птаха отвір для вкладання Гостії закривається покришкою. Вигляд "tabernaculum", який тепер уживається в більшості церков, впроваджений допіру у XII ст. (Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej… – S. 369–370); Святі Дари, що постійно зберігаються у церкві, в актах візитацій за 1726 р. мають такі назви: "Ciało Zapasne", "Ciało Boskie", "Ciało Przenajświętsze", "Ciało Pańskie". – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 425, 434 зв., 440 зв., 442 зв. В тих же актах за 1733 р. записано, що в церкві с. Вербовець Городенківського д-ту в пушці зберігається "cała hostia, alias ahnec" (Там само. – Арк. 31 зв.), а в церкві с. Дзюрків Жуківського д-ту "w puszce Sanctissimum ani odrobinki nie było. Pytany paroch dlaczego, odpowiedział, żem Mszy Św. wczora nie miał i dla tego niema i Cząstek" (Там само. – Арк. 51). В тих же актах за 1730 р. читаємо, що в церкві с. Зозуляни Рашківського д-ту на престолі "miasto hrobnicy, w jaszczyku drewnianym Ewcharystyia" (Там само. – Арк. 374).

[245] Наприклад, в актах візитацій Заболотівського д-ту за 1733 р. (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 75–91 зв.) написано, що тоді табернакулюм знаходився лише в 11-ти храмах цього деканату, а в 9-ти його не було. Подано також тут і деякий опис цих табернакулюмів, а саме: "nie malowane" – м. Заболотів (св. Мих., Собора Пр. Богор.),

"цимборій пушка"[246], "цимборій гробниця"[247], "образ замість цимборію гробниця"[248]. Тоді також знали слово "киот"

с. Матвіївці (арк. 75 зв., 76 зв., 81 зв.); "malowane" – села Димидче (св. Мик.), Борщів, Замулинці, Іллінці (св. Іллі, Усп. Пр. Богор.), Любківці (арк. 77, 79 зв., 80 зв., 86, 87, 89 зв.); "należyte, malowane" – с. Дебеславці (арк. 84); "affabre zrobione" (виконане мистецьки грамотно) – села Матвіївці, Іллінці (св. Іллі, Усп. Пр. Богор.), Любківці (арк. 81 зв., 86, 87, 89 зв.). Про табернакулюм церкви с. Перерів знаходимо, що є "małe, iż się puszka wniść nie może, na wierzchu ale bardzo na miejscu skrzywionym stoi, Bog tylko wie jeżeli tam koci po ołtarzu chodząc nie czynią jakiego strasznego kazusu" (арк. 82 зв.). В цьому ж деканаті тоді в 10-ти церквах Святі Дари зберігалися у циновій пущці (села Хлібичин, Борщів, Замулинці, Матвіївці, Дебеславці, Трійця, Тростянець, Іллінці (Усп. Пр. Богор.), Рудники (Усп. Пр. Богор.) – "z wierzchem", Рудники (Воскр. Хр.) – "z wierzchem takowym że"), в 6-ти – у дерев'яній (м. Заболотів (св. Мих.) – "z wierzchem takowym", с. Іллінці (св. Іллі) – "wierzch cynowy, bo puszkę cynową na kielich obrócił"), в 2-х церквах, як подають названі акти, не було пушки (с. Димидче (Возн. Госп.) – "tylko Sanctissimum w małej bardzo puszecce drewnianej srubowanej mało co większej jak orzech wołoski" (арк. 78), с. Тулуків – "Sanct. w puszce blaszanej na podobu tabakiery chowa" (арк. 91 зв.), а в 1–й (с. Залуче) – "puszka z kielicha cynowego popsuta z wierzchem dobrym" (арк. 83). – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 75–91 зв.

[246] Значення слів "цимборій" і "табернакулюм", які трапляються в актах візитацій 30-х рр. XVIII ст., є однаковим, а вживання одного слова або іншого залежало від особи, яка складала ці акти. Наприклад, автор перших сторінок актів візитацій Будилівського д-ту за 1733 р. використовував слово "цимборій". – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 122–123 зв., а той, хто докінчував їх, – "табернакулюм". – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 124–127 зв. В актах візитації м. Бурштин (Воскр. Хр.) Рогатинського д-ту ці два слова виступають як синоніми: "Krzyż do cyborium oparty... tabernaculum jest zamczyste". – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 117 зв.

[247] З благословення митрополита Атанасія Шептицького, в період від 10. 11. 1732 р. до 1. 03. 1733 р., спеціальна комісія провела генеральну візитацію 12-ти деканатів Львівської єпархії. В актах цієї візитації окремо по кожному деканату виведене число церков, у котрих не було цимборіїв та цинових гробниць, і картина виглядала наступним чином: у Плоскирівському д-ті на загальну кількість церков, яка становила 23, цимборіїв не мали 8, а цинових гробниць – 4; у Держнянському: на 22, відповідно, – 16 та 11; у Гримайлівському: на 23 – 7 та 3; у Скалатському: на 28 – 9 та 10; у Тернопільському: на 36 – 26 та 16; у Теребовельському: на 32 – 19 та 14; у Янівському: на 26 – 10 та 6; у Ягольницькому: на 28 – 13 та 4; у Чортківському: на 19 – 9 та 7; у Бучацькому: на 31 – 21 та 7; у Підгаєцькому: на 31 – 15 та 1; у Бережанському: на 35 – 20 та 6. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 179 зв.–182. Особлива увага членів комісії до цимборіїв та цинових гробниць указує на обов'язковість таких в усіх церквах єпархії.

[248] У 1726 р. в церквах деканатів східної частини єпархії на престолах цимборіїв практично не було. Замість них, як це подають акти візитацій, знаходився образ або декілька образів, а для зберігання Святих Дарів служила гробниця ("hrobnica", "hrobnica alias puszka"). Наприклад, у Вінницькому і Уманському д-тах згаданого

(нині ківот), але в письмових джерелах вживали його вкрай

року в жодній церкві не було цимборію (станом на 1730 р. цимборій знаходився уже в одній із церков Вінницького д-ту – в м-ку Стрижавка. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 362 зв.), у Летичівському був тільки в одній (м. Пилява Нова – Усп. Пр. Богор.), в Смілянсько-Чигиринському – тільки в двох церквах (м. Медведівка – св. Арх. Мих. і Усп. Пр. Богор.). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 458–467, 397 зв.–414., 434–447, 448–457. Тоді в Вінницькому д-ті "miasto cymburium na prestole" були: образ Пресвятої Богородиці в 15-ти храмах (з тих образів: один – Різдва Пр. Богор., три – названі "wielki", один – "porządny", один – "wielki i dobrze malowany"); образ Пр. Трійці – в 1-му і 2 малих образки – в 1-му. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 458–467. Також, в Уманському д-ті (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 397 зв.–414): образ Пресвятої Богородиці – в 20-ти храмах (села Городок, Василівка, м-ка Монастирська, Скибинці – "wielki" (арк. 399, 414, 400, 406), м-ко Шавулиха – "piękny" (арк. 401), м. Гранів (Усп. Пр. Богор.) – "Успення, porządny" (арк. 404), с. Івашківці – "Коронації" (арк. 410 зв.), м. Умань (св. Мик.) – "... tam że i obrazków małych 4" (арк. 402), м-ко Куниче – "wielki namistny" (арк. 407); образ Спасителя – в 1-му (с. Борівка) – "wielki" (арк. 408 зв.); образ "Істочник" – в 3-х (с. Лозова) – "na drzewie pięknie malowany" (арк. 411); образ "Восточника" – в 1-му; 2 Намісні образи – в 4-х (м. Гранів (св. Мик.) – "pięknych" (арк. 404), м. Красне (Воскр. Хр.) – "wielkich" (арк. 413 зв.); образок московський (м. Шаргород (Пр. Тр.) (арк. 410); жодного образа нема (с. Каришків) (арк. 412 зв.). І в Летичівському д-ті: образ Пресвятої Богородиці – в 11-ти храмах (м-ко Оладівка, с. Багринівці – "wielki", с. Порубинці – "na płótnie malowany", с. Березна – "wielki, dobrzego malarza malowany", с. Куманівці – "na tablicy drewnianej i malarza dobrzego", м. Пилява (св. Юрія) – "wielki, porządny, malarza dobrzego"); образ "Істочник" – в 4-х (с. Кожухів – "piękny, na tablicy drewnianej", м-ко Вербка – "wielki, na tablicy drewnianej i malarza równego", с. Летичівка – "na tablicy drewnianej dobrze malowany"); образ "Восточник" – в 2-х (села Пилява, Горбасів – "wielki"); образ "Розп'яття" – в 1-му (с. Клітища – "wielki dobrzego malarza"); 2 великі Намісні образи – в 3-х (с. Суслівці – "добре намальованих"); 2 великі образи ("добре намальованих") – в 1-му; 1 великий образ московський – в 1-му. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 434–447. У Смілянсько-Чигиринському д-ті: образ Пресвятої Богородиці – в 11-ти храмах (м-ко Суботів – "Koronacji Najśw. Panny", м. Чигирин (Преобр. Госп.) – "wielki, porządny", м. Крилів над Дніпром – "piękny", с. Воронівка – "wielki, na płótnie", с. Божки – "drewniany"); образ Пресвятої Богородиці і 4 образки московські – в 1-му; 3 образи малі – в 1-му ("зле намальованих"); 1 образ – в 1-му. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 448–457. У 1726 р. в церкві с. Вендичани Могилівського д-ту на престолі замість цимборію був "krzyż naprestolny" (Там само. – Арк. 514), а в церкві с. Рубан Немирівського д-ту – "obraz wielki Świętej Trójcy", на котрому була заслонка з турецької ґдвабної хустки (Там само. – Арк. 472 зв.). Згаданого року в Вінницькому д-ті дерев'яні гробниці знаходилися на престолах 13-ти храмів (с. Вонячин, міста Стрижавка, Вінниця (св. Мик.), Прилука (Покр. Пр. Богор.) – "malowana", с. Чижинці, м. Прилука – "malowana, porządna", м. Вінниця (Покр. Пр. Богор.) – "z jednym wierzchem, malowana", с. Скуринці – "ze trzema wierzchami", с. Сосонка – "hrobniczka malowana", с. Пуківка – "mała"); цинові – 2-х (с. Латанці – "tylko złamana"); бляшані – 2-х (м. Коханівка – "ze trzema wierzchami"); "krzyżem" –

рідко"[249]. Табернакулюми чи цимборії були прототипом нинішнього

1-го. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 458–467. В церкві свв. Косьми і Дам'яна м. Вінниці, крім дерев'яної гробниці, котра знаходилася на престолі, була ще срібна (Там само. – Арк. 459). В Летичівському д-ті: дерев'яні – на престолах 10-ти храмів (с. Винниківці – "mała", с. Дубова – "wielka", с. Березна – "mała, toczona, biała", м-ко Вербка – "tówna, biała", с. Рожни – "biała", с. Суслівці – "malowana, piękna, biała", с. Летичівка – "malowana", с. Щедрівці – "lubo drewniana, ale porządnie malowana"); цинові – 12-ти (села Йовче, Клітища – "lwowska", м. Новокостянтинів – "lwowska, nowa", м. Пилява – "lwowska, porządna", м. Хмільник (прор. Іллі) – "kijowska cerkiewna", міста Хмільник (Покр. Пр. Богор.), Пилява (св. Юрія), Пилява Нова (Усп. Пр. Богор.) – "porządna"); глиняні – 1-го (с. Кожухів – "poliwana zielona"); "biała" – 2-х; замість гробниці цинова чаша – 1-го (с. Голенище – "hrobnicy niema tylko kielich jeden cynowy i to zły i woskiem stolec oblepiony i tam tedy Ciało Boskie i podczas celebracji na tym że kielichu służenije ma"). – Див: Там само. – Арк. 434–447. В Смілянсько-Чигиринському д-ті: дерев'яні – на престолах 11-ти храмів (міста Сміла (св. Мик., Покр. Пр. Богор.), Медведівка (св. Мик., Преобр. Госп.), с. Яськівці – "malowana", м. Медведівка (Усп. Пр. Богор.) – "wielka, malowana", с. Залевки – "bardzo wielka", м. Чигирин (Преобр. Госп.) – "pięknie malowana"); цинові – 4-х (м. Крилів над Дніпром – "piękna", с. Каплища – "bardzo porządna, krzyż cenowy w którym i hrobnica i mirnice z Mirem Świętym w tymże krzyżu"(арк. 455 зв.); бляшані – 2-х. – Див: Там само. – Арк. 448–457. В Уманському д-ті (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 397 зв.–414): дерев'яні – на престолах 22-х храмів ("malowana" – 5, "wielka biała" – 1, "malowana wielka" – 1, "wielka" – 1, "malowana piękna" – 1, "biała" – 3, "hrobnica drewniana z jaszczyka" – 2 (села Дяківка, Лозова) (арк. 407 зв., 411), "hrob. drewn., puszka wielka malow." – 1 (с. Івашківці) (арк. 410 зв.), "hrob. drewn., puszka biała" – 1 (с. Городецьке) (арк. 397 зв.), "prosta" – 1, "hrobniczka bardzo nie porządna drewn. krubeczka mała" – 1 (м. Красне – Воскр. Хр.) (413 зв.); цинові – 6-х ("lwowska" – 3 (м-ко Маньківка – Преоб. Госп., м. Шаргород – св. Мих., с. Каришків) (арк. 398, 409 зв., 412 зв.), "lwowska porządna" – 1 (м-ко Маньківка – св. Мих.) (арк. 398 зв.), "kijowska" – 1 (м. Умань – св. Мик.) (арк. 402), "należyta" – 1 (м. Гранів – Усп. Пр. Богор.) (арк. 404); срібні – 1-го (м. Умань – Усп. Пр. Богор.) – "wielka porządna" (403); "hrobnic 2 alias puszek, tylko bardzo wielkie" – 1-го (м-ко Шавулиха) (арк. 401); "hrobnica alias puszka lwowska" – 1-го (м-ко Куниче) (арк. 407). В церкві с. Снович Поморянського д-ту 20. 02. 1740 р. на великому престолі був "obraz Pana Jezusa pod krzyżem siedzącego", цимборій і в ньому пушка (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 255 зв.).

[249] Один раз вживається воно в актах візитацій за 1726–1734 рр., і виступає як синонім до слова "пушка", а саме: "Kyot alias (puszka) srebrny staroswiecką robotą o trzech wierzchach" – м. Рогатин (Різд. Пр. Богор.) (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 109). (У наведеній цитаті слово "puszka" взяте в дужки, бо так воно подане в оригіналі). В актах візитації церкви Різд. Хр. м. Жовкви однойменного д-ту подібне читаємо: "Kiot albo puszka na podobu monstrancji ze trzema wierzchami srebrna pozłacana pro Sanctissimo, puszek 2. Druga puszka srebrna przez się tokum że kształtem ze trzema wierzchami, w niej puszek dwie srebrnych bez sedesów obydwie" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 160).

кивору, що мас вигляд невеличкої церкви з одним або кількома верхами (банями) та дверцятами. Напевно, тоді вони мало чим відрізнялися від теперішніх, хоч також багато серед них було й виконаних примітивно[250]. Існують підстави думати, що звичайно на кивотах були намальовані образи[251]. Традиція поміщати образи на престолах (а насправді вони, напевно, висіли в обрамленні на східній стіні храму навпроти кивору), де не було кивотів, могла також походити від ваги, якої надавали іконі, котрою тоді прикрашували кивори[252]. Усередині тодішніх кивотів містилася

[250] Про зовнішній вид цимборіїв та табернакулюмів, як і немало іншого про них, доволі широко подано на сторінках документів візитацій 1726–1734 рр. Для прикладу візьмемо декілька цитат із названого джерела, а саме: "tabernakulum jest w którym chowa się Venerabile, roboty snycyrskiej dobrej, ale jeszcze nie malowane. Puszka jest cynowa z wierzchem takowym że" (м. Городенка – Усп. Пр. Богор.), "tabernak. ma roboto prosto, ale należyto malowane. Puszka cynowa" (м. Городенка – св. Мих.), "tabernak. jest przystojne roboty snycyrskiej, jeszcze nie malowane. Puszka cynowa z wierchem takim że" (с. Ямгорів – св. Мик.), "tabernak. jest snycyrską robotą zrobione. Puszka cynowa popsuta, z wierzchem cynowym dobrym" (с. Чернятин), "tabernak. ma roboty snycyrskiej malowane. Puszka cynowa roboty staroświeckiej" (с. Сороки), "tabernak. jest snycyrskiej roboty, malowane, tylko co sama tomba szczupła, w którę puszka wchodzić nie może. Puszka cynowa z wierzszkiem takim że" (с. Тишківці), "cymborium robotą nie zło, ale w tej puszka nie stoi bo jest nadto wielka drewniana per modum jaszcza" (с. Торговиця) – Городенківський д-т 1733 р. (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 12 зв., 21, 29 зв., 30 зв., 32 зв., 34, 34 зв.); "tabernak. jest roboty snycyrskiej, ale sama tomba. Puszka drewniana z wierzchem takim że" (с. Загайпіль) – Жуківський д-т 1733 р. (Там само. – Арк. 40 зв.); "tabernak. należytego niema, ale tylko na kształt skrzynki z obrazków małych złożone, zasłonką jedwabną zwierzchu około nakrytę. Puszka jest cynowa z wierzchem takowym że" (м. Козова – св. Мих.), "tabernak. roboty nie złej zwierzchu posrzebrzone, z tyłu i zewnątrz malowane... Puszka cynowa z wierzchem takowym że" (с. Криве) – Козівський д-т 1733 р. (Там само. – Арк. 61 зв., 65); "tabernak. znajduje się tak maleńkie, jako i snycerskiej roboty nie złe, Sanctissimum chowa w puszce drewnianej" (с. Лука) – Потоцький д-т 1733 р. (Там само. – Арк. 101 зв.); "cymb. drewniane nieprzystojne i niemalowane, i niezamczyste, hrobnica cynowa" (с. Гніздична) – Тернопільський д-т 1733 р. (Там само. – Арк. 208 зв.).

[251] В актах візитацій під 1733 р. записано, що в храмі с. Чистилів Тернопільського д-ту "cymborium proste bez obrazu" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 204 зв.), в храмі с. Козівка Бережанського д-ту – "cymb. rznięte bez obrazu" (Там само. – Арк. 250 зв.), а в Святоуспен. і Святомик. храмах м. Підгайці однойменного д-ту та в храмах таких парафій Бережанського д-ту, як м. Бережани (св. Мик.), м-ко Старе, с. Саранчуки – "cymb. z obrazem" (Там само. – Арк. 241, 241, 248 зв., 248 зв., 249).

[252] У 1733 р. у Святомик. церкві с. Соколів Потоцького д-ту на престолі були образи намальовані на полотні (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 98 зв.). Акти візитацій

гробниця чи пушка, котра, в основному, нагадувала чашу, тільки з покришкою[253]. Слово "гробниця", правда, в актах візитацій не

подають, що 5. 06. 1760 р. в храмі с. Потік був "nad mensą obraz Św. Trojcy na blacie drewnianym" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25).

[253] Про те, що в актах візитацій за 1726 р. слова "гробниця" і "пушка" мали однакове значення, свідчать такі часто повторювані фрази в цьому документі: "hrobnica alias puszka", "hrobnica albo puszka". – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 460, 462. А як виглядали пушки чи гробниці на престолах храмів 20–30-х рр. XVIII ст., то це питання дуже широко висвітлене в матеріалах візитацій 1726–1734 рр. Нерідко можна там зустріти такі описи посудин, у котрих тоді зберігали Св. Дари: "Sanctissimum w puszce ołowjanej miserime positum, alias na kształt solniczki znać że gdzieś z refektarza wyszła tylko nie wiedzieć z którego" (м. Войнилів – св. Мик.), "Sanct. w naczyniu ołowjanym mizernym blaszką zolazną mizerną nakryte" (м. Войнилів – Різд. Пр. Богор.), "Sanct. na ołtarzu conserwuje się w puszce drewnianej pozłacanej" (м. Войнилів – Різд. Хр.), "Sanct. bardzo w mizernym i nieprzystojnym naczyniu conserwuje się" (с. Колодіїв), "Sanct. w takiej puszce conserwuie się co znać jakis chłop kawał kija ociesał a potym swidrem wywierciał" (с. Сідлиська), "Sanct. w jakiej puszce conserwuje się trudno opisać, tabakierka ale nie musi bydz ten instrument co muzyki chowają gume do smyczką" (с. Медині), "Sanct. trzyma w puszce mizernej dwa szelągi nie wart" (с. Перевізці), "Sanct. na dwoje rozdzielone, cząstka jedna w krzyżu druga w szufladce" (с. Довга – св. Мик.), "Sanct. w puszce drewn., mol i myszy ją pogryzli" (с. Збора) – Войнилівський д-т 1733 р. (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 2, 2 зв., 2 зв., 3 зв., 4 зв., 4 зв., 4 зв., 8 зв., 9–9зв.); "tabernakulum niema, puszka z kielicha cynowa popsuta, wirzch cynowy dobry" (с. Стрільче – Воскр. Хр.), "tabernak. niema, puszka drewn. toczona wielka jak jaszczyk zmieściłaby miary więcej jak kwartę w sobie" (с. Верхівець), "Sanct. w jaszczyku małym niby w tabakierce" (с. Ясенів) – Городенківський д-т 1733 р. (Там само. – Арк. 27 зв., 31 зв., 34 зв.); "tabernak. niemasz, puszka jak sąsieczek mały alias chłopska skrzynia z dwiema przedgrodkami, było w jednym Sanct. w papierze czysto położone i niedawno odnowione " (с. Чехів), "tabernak. ma roboto nie zło... Sanct. chowa w puszce drewn. posrzebrzanej" (с. Космирин) – Потоцький д-т (Там само. – Арк. 98, 103); "tabernak. jest, puszki niem., Sanct. w sedesie krzyża w szufladze in opinanter et incognite zachowane stoi" (с. Білка), "tabernak. jest, puszka drewn. bardzo nieprzystojna" (с. Костенів), "tabernak. jest i zamczyste, ale tu in auditum aliquid zastaliśmy. W tabernak. miasto puszki cum Sanct. karbonka z pieniądzami wstawiona, a jeszcze większa niż przez drzwiczki mogłaby bydz wyięta. Gdyśmy to wyjąć kazali, powiedzieli że aż potrzeba stolarza aby tabernak. gdzieś tam odszpuntował i wyjął. Przykazaliśmy aby to czym prędzej wyjęto było. Puszka cynowa..." (с. Бачів) – Рогатинський д-т 1733 р. (Там само. – Арк. 111, 111 зв., 113); "tabernac. niem., puszkę na kielich obrócił, Sanct. conserwuje w złamanego kielicha czaszy, która żadnego pustamentu niema jako okrągła, wywraca się z wielkim wysypania się z niej partykuł niebezpieczeństwem" (с. Соколів) – Будилівський д-т 1733 р. (Там само. – Арк. 127); "cymb. ubogie, hrob. z kielicha bez sedesu" (м. Підгайці – Різд. Хр.) – однойменний д-т 1733 р. (Там само. – Арк. 241 зв.); "cymb. niem., hrob. drewn. należycie omalowana" (с. Верхівці), "cymb. niem., hrob. ze skorupy poliwana" (с. Мартинківці), "cymb. jest, hrob. skorupiana

завжди означало те саме, що й "чаша". Зокрема, коли йшлося про

poliwana" (с. Калагурівка) – Сатанівський д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 264, 266 зв., 267 зв.); "cymb. niem., hrob. także niem., tylko jaszczyk drewn." (с. Грошева), "cymb. niem., hrob. z blachi żelaznej" (с. Колодрубка), "cymb. niem., hrob. w sedesie krzyża" (с. Сапогів), "cymb. niem., hrob. drewn. pozłacana" (с. Вовківці) – Скальський д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 280 зв., 281, 282 зв., 282 зв.); "cymb. niem., miasto hrobnicy puszeczka rogowa" (м. Язловець – Різд. Хр.) – одноіменний д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 296 зв.); "cymb. niem., ani hrob., tylko drzewa sztuka wydłubanego, w którym jest Venerabile w szufladce" (с. Мазники), "cymb. niem., hrob. cynowa we trzy wirzchy zbudowana" (с. Охрімівці), "cymb. niem., ani hrob., Venerabile w szufladce drewnianej" (м. Зіньків), "cymb. niem., hrob. skorupiana" (с. Баранівка) – Зіньківський д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 301 зв., 301 зв., 302, 304 зв.); "cymb. na ołtarzu jest ze wszystkim należyte, hrob. cynowa... kielich cynowy zepsuty, na hrobnicy nabożeństwo odprawuje się" (с. Рудка) – Смотрицький д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 313); "cymb. jest, hrob. drewn., bo na cynowej nabożeństwo się odprawuje, kielich cynowy zepsowany" (с. Коцюбіюм), "cymb. niem., hrob. drewniana posrzybrzona... i hrob. druga cynowa" (с. Орм'яни) – Кам'янецький д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 315, 315); "cymb. niem., hrob. cynowa, ale nie według formy" (с. Паньківці) – Пилявецький д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 326); "cymb. niem., ani hrob., tylko z drzewa na kształt skrzynki zrobiona" (м-ко Цибулів), "cymb. niem., hrob. blaszana" (м-ко Дашів – св. Мих.), "cymb. niem., miasto hrob. puszka drewn. malowana" (м-ко Дашів – Усп. Пр. Богор.) – Кальницький д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 329, 330, 330); "cymb. niem., ani hrob." (м-ко Бершад), "cymb. niem., w kupie hrobnica i cymb. drewniana" (с. Устя), "cymb. w kupie za niej i hrobnica drewniana" (с. Ободівда (Ободівка), "cymb. niem., tylko wkupie z hrobnicą drewniane" (с. Війтівка), "cymb. niem., miasto hrob. puszeczka blaszana" (м-ко Тульчин – св. Мик.), "cymb. niem., hrob. cynowa, na której nabożeństwo się odprawuje, Venerabile w hrobnicy skorupianej" (м-ко Тульчин – Усп. Пр. Богор.), "cymb. niem., hrob. drewn. toczona" (с. Кобилівка), "cymb. niem., hrob. drewn. malowana" (м. Брацлав – св. Мик.), "cymb. niem., miasto hrob. jaszczyk maleńki drewniany Venerabilis habitaculum" (м-ко Печера) – Брацлавський д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 335, 335 зв., 336, 336 зв., 336 зв., 336 зв., 337, 338 зв., 339); "cymb. niem., hrob. drewn. pozłocona" (с. Тимонівка), "cymb. niem., hrob. skorupiana" (с. Следі), "cymb. jest, hrob. drewn. aleas jaszczyk" (с. Біляни), "cymb. jest, hrob. drewn. malowana" (с. Неополітанки), "cymb. jest, hrob. pozłocista" (с. Березівка) – Шаргородський д-т 1730–1731 рр. (Там само. – Арк. 340, 340 зв., 342 зв., 343 зв., 343 зв.); "cymb. niem., hrob. cynowa ukradziona, Venerabile w kielichu naruszonym" (м-ко Кудринці – Возд. Ч. Хр. Госп.), "cymb. niem., hrob. drewn. ni siaka ni taka" (села Трубчин і Ляшковичі) – Кам'янець-Подільський д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 346, 347); "cymb. niem., hrob. toczona drewn." (с. Глинянець), "cymb. niem., hrob. toczona drewn. malowana" (с. Вороновиця) – Немирівський д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 358, 358); "hrob. cynowa maleńka" (с. Коханівка), "miasto hrob. jaszczyk drewniany" (с. Турбів), "cymb. niem., ani hrob." (м. Прилука-Нове місто – Пр. Тр.), "miasto hrob. kielich cynowy" (м. Самгород), "hrob. gliniana" (с. Сосонка) – Вінницький д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 361, 361, 361, 361 зв., 362); "ani cymb. na ołtarzu, ani hrob... kielich z hrob. cynowej" (с. Вихватинці), "cymb. ani hrob. niem., w krubeczce drewn. Venerabile stoi" (с. Жура) – Рашківський

ті парафії на сході єпархії, в церквах котрих замість цимборію на престолах були ікони[254].

А крім того, в окремих місцях документів візитацій прямо сказано, що пушка і гробниця різнилися між собою зовнішнім виглядом[255].

д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 374, 374); "cymb. niem., hrob. drewn. malowana" (м. Могилів, с. Кукавка), "cymb. niem., hrob. drewn. pozłacana" (с. Григорівка), "cymb. niem., ani hrob. należytej" (м-ко Серебрія) – Могилівський д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 380, 383 зв., 381, 381 зв.); "hrob. jest, hrob. pozłacana drewn." (м-ко Лучинець) – Копайгородський д-т 1730 р. (Там само. – Арк. 386); "hrob. porządna wielka srybrna" (м. Умань – Усп. Пр. Богор.) – однойменний д-т 1726 р. (Там само. – Арк. 403); "hrob. bardzo wielka drewn." (с. Залевки), "hrob. blaszana" (с. Божки) – Смілянсько-Чигиринський д-т 1726 р. (Там само. – Арк. 449 зв., 451); "hrob. gliniana biała" (с. Строїнці) – Рашківський д-т 1726 р. (Там само. – Арк. 487 зв.); "hrob. alias puszka szpiżowa" (с. Митки) – Копайгородський д-т 1727 р. (Там само. – Арк. 505); "hrob. cenowa kijowska" (с. Слішківці), "hrob. biała toczona drewn." (с. Воєводчинці) – Могилівський д-т 1726 р. (Там само. – Арк. 512 зв., 513). У 1740 р. срібна пушка була в храмах таких парафій: села Пілігримське, Беднарка, Снітниця, Ганчів, Висів; у храмах сіл Роздільське, Мінцинське – "puszka drewn. w której wkłada się puszeczka srebrna". Всі названі парафії, можливо, належали до Луцької єпархії (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 3 (Акты обследования приходов. 1740–1754). – Арк. 6–8).

[254] В актах візитацій Рашківського д-ту з 1726 р., для прикладу, знаходимо: у церкві с. Ботушани на престолі "miasto cymburium obraz moskiewski" і "hrobnica z puszki żelaznej"; у церкві м. Рашків (св. Мик.) – "cymb. piękne, stolarskiej roboty" і "hrob. z pięciu wirzchami, drewniana, malowana"; у церкві м. Рашків (Покр. Пр. Богор.) – "hrob. drewn. z pięciu wirzchami, jak cerkiewka malowana... miasto cymb. obrazów porządnuch 3"; у церкві м. Рашків (Возн. Госп.) – "hrob. drewn. z pięciu wirzchu na czerwono malow., cymb. stolarskiej roboty równe"; у церкві м-ка Кам'янка – "hrob. z pięciu wirzchamy drewniana... miasto cymb. obraz św. Onofrija i św. Piotra"; у церкві с. Загнітків – "hrob. cenowa z trzema wirzchami... miasto cymb. obrazków moskiewskich 3"; у церкві м. Ямпіль – "miasto cymb. obraz wielki św. Pokrowy... hrob. cenowa". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 489 зв., 491 зв., 492, 492 зв., 493, 493 зв., 496. У 1730 р. про церкву с. Рубан Немирівського д-ту було написано, що "cymb. niemasz, hrob. cynowa nie in forma zrobiona, z trzema wirzchami" (Там само. – Арк. 355 зв.), також тоді цинова гробниця з трьома верхами була в храмі с. Русанівці Меджибізького д-ту (Там само. – Арк. 323 зв.). У 1727 р. в церкві с. Верхівка Копайгородського д-ту була "hrob. cenowa... miasto cymb. obraz wielki Namistny na prestole Najśw. Panny Czenstochowskiej" (Там само. – Арк. 504). В актах генеральної візитації Святомик. церкви с. Дуба галицької частини єпархії, датованих 12. 01. 1762 р., знаходимо, що в названій церкві "nad mensą w koperdymencie snycerskim i malarsko złoconym obraz Niepokal. Poczęcia NMP na blacie drewnianym" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 1).

[255] В актах візитації Святовозн. церкви м. Рашків під 1731 р. записано, що в ній "cymborium małe, w której miasto hrobnicy puszeczka drewniana" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 372). В тих же документах подібно написано і про Святоусп. церкву м. Рашків,

Та треба розуміти, що вони обидві служили для безпосереднього зберігання в них Святих Дарів. Покришка, якою накривалася пушка, мала нагорі прикріплений хрестик[256], а коли замість пушки для зберігання Святих Дарів вживалася звичайна чаша або якась інша, спеціально до цього не призначена посудина, то їх могли накривати покрівцем-воздухом[257]. Згодом накривати пушку зі Св. Дарами в кивоті покрівцями стає обов'язком[258]. У тих часах значна кількість церков по всій єпархії не мала цимборіїв, а лише гробниці, в котрих безпосередньо перебували Св. Дари[259]. Гробниці чи пушки з цини

а саме: "cymborijka mała, w niej miasto hrobnicy puszeczka drewniana" (Там само. – Арк. 372). І ще в актах візитації 1730 р. читаємо: "cymb. niemasz, miasto hrob. puszeczka drewn." (м. Кам'янець-Подільський (Преобр. Госп.) – одноіменний д-т (Там само. – Арк. 351), с. Янкулів – Ямпільський д-т (Там само. – Арк. 377); "cymb. niemasz, miasto hrob. puszeczka blaszana" (м-ко Тульчин – св. Мик.) – Брацлавський д-т (Там само. – Арк. 336 зв.); "cymb. niemasz, miasto hrob. puszka cynowa" (с. Сербинівці) – Барський д-т (Там само. – Арк. 368 зв.); "cymb. niemasz, miasto hrob. kielich cynowy stary" (с. Устя), "cymb. niemasz, miasto hrob. puszka drewn." (с. Брага) – Кам'янець-Подільський д-т (Там само. – Арк. 349 зв., 348); "na ołtarzu cymb. niemasz i hrob. niemasz, tylko puszka prosta drewn." (с. Скотиняни) – Сатанівський д-т (Там само. – Арк. 263 зв.).

[256] В актах візитацій за 1733 р. читаємо: "Tabernak. niemasz. Puszka... cynowa ale partackiej roboty bardzo szczupła, z wierszkiem bez krzyżyka" (с. Городниця Городенківського д-ту). – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 25 зв.

[257] Про це дізнаємося з наступної цитати актів візитацій: "Tabernak. niema. Puszki należytej niema ale Sanct. koncerwuje się, w kielichu cynowym, pod którym jest jeden wozduszek mały bławatny i na wierzchu przykrytym wozduszkiem takim że" (с. Стрільче – св. Ів. Єв. Городенківського д-ту). – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 26 зв.

[258] Акти візитацій подають, що 5. 06. 1760 р. в храмі с. Потік на престолі був дерев'яний, позолочений цимборій, котрий мав по боках снищерської (різьбярської) роботи марципковані (кручені?) колони і в ньому знаходилася невелика цинова пушка зі Св. Дарами "welem półpartyrowym na dnie niebieskim w kwiaty pokryta", на цимборію стояв циновий хрест із назелено пофарбованим глиняним седесом (підставкою), а по боках були дві пари дерев'яних точених ліхтарів із восковими свічками (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25).

[259] У 1730–1731 рр. в Шаргородському д-ті 23 храми мали дерев'яні гробниці, 8 – цинові; 23 – не мали цимборіїв, 12 – мали цимборії (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 339 зв.–344 зв). У 1730 р., відповідно, в Сатанівському д-ті: 6 – мали дерев'яні гробниці, 22 – цинові, 2 – скоруп'яні (шкарлуп'яні?); 23 – не мали цимборіїв і 7 – мали (Там само. – Арк. 263 зв.–269); в Брацлавському д-ті: 19 – мали дерев'яні гробниці, 6 – цинові, 1 – бляшану, 1 – скоруп'яну (шкарлуп'яну?), 2 – не мали жодної; 26 – не мали цимборіїв і 3 – мали (Там само. – Арк. 335–339); в Кам'янець-Подільському д-ті: 18 – мали дерев'яні гробниці, 23 – цинові; 36 – не мали цимборіїв і 5 – мали (Там само. – Арк. 345–351 зв.); в Могилівському д-ті: 17 –

чисельно переважали в західних частинах єпархії, а з дерева – в центральних і східних, та уже виразно простежувалася тоді тенденція заміни дерев'яних на цинові[260], як і поява в храмах нових цимборіїв[261]. Коли церква мала декілька престолів, то табернакулюм зі Св. Дарами містився на головному (великому)[262]. Траплялося, що цимборій у храмі був непосвячений[263]. Замойський синод наказував,

мали дерев'яні гробниці, 8 – цинові; 17 – не мали цимборіїв і 10 – мали (Там само. – Арк. 380–384 зв.). Також у 1733 р., в Городенківському д-ті: 4 – мали дерев'яні пушки, 21 – цинові; 14 – не мали табернакулюмів і 11 – мали (Там само. – Арк. 10 зв.–36 зв.); в Потоцькому д-ті: 14 – мали дерев'яні пушки, 16 – цинові; 20 – не мали табернакулюмів-цимборіїв і 10 – мали (Там само. – Арк. 92–108 зв.); в Рогатинському д-ті: 11 – мали дерев'яні пушки, 24 – цинові, 1 – не мали жодної; 12 – не мали табернакулюмів-цимборіїв і 24 – мали (Там само. – Арк. 109–121 зв.); в Будилівському д-ті: 2 – мали дерев'яні пушки, 13 – цинові; 8 – не мали табернакулюмів-цимборіїв і 5 – мали (Там само. – Арк. 122– 127 зв.).

[260] У 1730 р. в актах візитацій було зроблено такі записи: "Cymborium niemasz, hrobnica drewniana była, teraz przy nas cynowa nastała" (с. Баришівці Могилівського д-ту), "cymb. należyte, hrob. drewn., ale w prędkim czasie staranie jest o cynowej postanowienie" (с. Липівка Сатанівського д-ту), а у 1733 р. такий: "tabernaculum niema, puszka... drewn. ale actu o cynowo starają się" (м. Городенка – св. Юрія однойменного д-ту). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 382, 266, 22).

[261] У 1726 р. цимборію не було в жодному храмі м. Шаргород (Різд. св. Ів. Хрест. – "hrobnica drewiana... miasto cemboryum obrazów dwa Namisnych"; св. Мих. – "hrob. lwowska cenowa... na obrazie Najśw. Panny na cymboryi korona wielka sribrna pozłocista, i druga mała tamże na Spasytelu, rączka wielka także sribne biała na tymże obrazie Archaniołów samych szczyro złotnych 2 i Duch Św. sribny, także rączek sribrnych 2, koralij na tymże obrazie sznurków 3"; Пр. Тр. – "hrob. biała drewiana... miasto cymb. obrazek moskiewskij"). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 409, 409 зв., 410). Чотири роки згодом акти візитацій зафіксували, що станом на 1730 р. у м. Шаргород: у церкві Різд. св. Ів. Хрест., котра була "murowana stara, upadająca, pokrycia oprócz sklepienia żadnego na sobie niema, wewnętrz pustka" далі на престолі цимборію не було, а лише дерев'яна гробниця; в церкві св. Мих., котра раніше була "drewniana stara, (a) teraz nowa r. 1729 wystawiona, intus ozdoby niemasz" – цимборій є і гробниця цинова; в церкві Різд. Пр. Богор., що була "drewniana na starodawnym cerkiewnym miejscu teraz denovo r. 1730 zbudowana, poświęcona, wewnętrz jeszcze mało ozdoby, tylko obrazy 3 Namiesne" – цимборій є і гробниця дерев'яна; в церкві Пр. Тр., що була "drewniana r. 1725 zbudowana, gątami pokryta, wewnętrz przez złoczyńców spustoszona" – цимборію нема, а лише "hrobnica nieformalna, była należyta (ale) ukradziona... sosudy, aparata i insze rzeczy pokradyione" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 341 зв., 341 зв.–342, 342, 342). В с. Біла Смотрицького д-ту у 1730 р. було аж два цимборії, з котрих один стояв на престолі, а другий – перед образом Пресв. Богородиці (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 311 зв.).

[262] НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 332 зв.–333.

[263] Акти візитацій подають, що у 1733 р. храм в с. Шимківці Тернопільського д-ту мав "cymborium nie piświęcone" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 211).

щоби дверцята кивоту замикалися на ключ[264], а пушка щоб була з наміткою[265]. Також вимагалося, щоб під гробницею був розгорнутий корпорал[266].

Про Євангеліє, яке тоді містилося на престолі, свідчать акти візитацій за 1726 р. і часто називають його "напрестольним"[267]. Знане воно теж як "богослужбове", бо має поділений текст на зачала, тобто окремі відтинки, відповідно до потреб річного кола богослужінь. Напрестольне Євангеліє, як правило, було обтягнуте тканиною чи шкірою, та мало на собі металеву оправу, нерідко коштовну[268]. В декотрих храмах, як читаємо в згаданих документах,

[264] 1733 р. в Заболотівському д-ті, згідно з записами в актах візитацій, було шість табернакулів без замків і один із замком, в Потоцькому – два без замків і один із замком, в Рогатинському – п'ять із замком, в Будилівському – три без замків і два із замком. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 75 зв.–91 зв., 92–108 зв., 109–121 зв., 122– 127 зв. Ті ж акти Городенківського д-ту подають, що серед небагатьох табернакулів, котрі 1733 р. знаходилися в храмах цього деканату, лише один (с. Чернятин) (арк. 30 зв.) мав дверцята, що замикалися. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 10 зв.–36 зв.

[265] В актах візитацій 1733 р. знаходимо, що в Заболотівському д-ті у 2 (села Трійця – "puszka cynowa z wierzchiem i namiotkiem należytym" (арк. 84 зв.) і Рудники (Воскр. Хр.) – "puszka cynowa z wierzchiem takowymże i namiotkiem" (арк. 88) церквах були пушки з намітками, а у 9-ти – без наміток. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 75 зв.–91 зв. Ті ж акти Городенківського д-ту подають, що пушки без наміток були у 16-ти храмах того деканату, а з намітками – лише у 2 (с. Ямгорів (Возн. Госп.) і (св. Мик. – "puszka cynowa z wierzchiem takimże i namiotkiem haftowanym bławatnym") (арк. 28 зв., 29 зв.). – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 10 зв.–36 зв. 1733 р. в Козівському д-ті не було жодного храму, де би пушка зі Св. Дарами мала намітку. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 60–74 зв.; в Потоцькому д-ті було сім пушок без наміток; у Рогатинському – три без наміток і одна з наміткою; в Будилівському – п'ять без наміток і одна з наміткою (с. Денисів – "Sanctissimum w puszce cynowej pod namiotkiem bławatnym bez cymborij... do tego jeszcze na puszce chustka jedwabna" – арк. 123 зв.). – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 92–108 зв., 109–121 зв., 122– 127 зв.

[266] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 188. В "Decretum Reformationis" актів візитації церкви с. Ремезівці Поморянського д-ту під 19. 02. 1740 р. міститься розпорядження на адресу місцевого пароха, щоби "pod puszke w którzy się Najśw. konserwuje Sakrament, przystojnie złożony kład korporał" (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 254).

[267] Євангеліє, що лежить на престолі, зображує самого Ісуса Христа і Його святу науку (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 24).

[268] Про напрестольні Євангелія, які були в храмах Шаргородсько-Уманського д-ту 1726 р., тогочасні акти візитацій (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 396 зв.–414) зберігають такі дані: "Ewanhelia naprestolna, oprawna w barchat czerwony moskiewski" – м-ко Маньківка (Преобр. Госп.) (арк. 398); "Ewanhelie drukowane i we srebro

замість оправлених богослужбових Євангелій лежав на престолі "Тестамент"[269]. Акти візитацій за 1730–1734 рр., хоч не вживають терміна "напрестольне Євангеліє", проте подають, що як богослужбова книга Євангеліє було майже в кожній церкві[270].

Наступним із низки доконечних напрестольних речей тоді був хрест[271]. Здебільшого був це хрест "z sedesem", тобто з підставкою,

---

oprawne" – м-ко Маньківка (св. Мих..) (арк. 398 зв.); "Ewanhelia napr. duchownego" – с. Городок (арк. 399); "Ewanh. napr. drukowana pod marenus oprawna gromadzka" – м-ко Балабанівка (арк. 399); "Ewanh. druku lwowskiego nowa" – м-ко Шавулиха (арк. 401); "Ewanh. napr." – м-ко Іванка (арк. 401); "Ewanh. druk. napr... Ewanh. we srebro oprawna i w aksamit czerwony" – м. Умань (св. Мик.) (арк. 402); "Ewanielia druk., we srybro i aksamit czerwony oprawna, a blachy białe wielkie srybrne" – м. Умань (св. Мик.) (арк. 403); "duchownego Ewanh. druk. 1" – м-ко Степанівка (арк. 403 зв.); "Ewanh. kijowska druk." – м. Гранів (Усп. Пр. Богор.) (арк. 404); "Ewanh. druk. lwowskiego druku pod marenus oprawna" – м. Гранів (св. Мик.) (арк. 404 зв.); "Ewanh. pisana cerkiewna" – м-ко Чечелівка (арк. 405); "Ewanh. druk. lwowska, cerkiewna" – м-ко Зятківці (арк. 405 зв.); "Ewanh. duchownego" – м-ко Скибинці (арк. 406); "Ewanielyie pod marenus oprawne kijowskie duchownego" – м-ко Куниче (арк. 407); "Ewanh. napr. druk." – м. Шаргород (Різд. св. Ів. Хр.) (арк. 409); "Ewanh. druk. pod marenus oprawna" – с. Івашківці (арк. 410 зв.); "Ewanh. druk. lwowskie" – с. Лука (арк. 411 зв.); "Ewanh. druk. jest alie pożyczona" – с. Довгівці (арк. 410 зв.); "Ewanh. druk. w sribro oprane" – с. Каришків (арк. 412 зв.); "Ewanh. napr. lwowskie" – с. Качмазів (арк. 413). Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej... – S. 374 (Константинопольська церква св. Софії мала 24 великі книги Євангелії, котрі були оздоблені важкою оправою, так що кожна з них важила близько центнера).

[269] До таких належали храми парафій: с. Борівка Шаргородського д-ту – "Ewanielii nima tylko Testament" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 408 зв.); с. Білка Немирівського д-ту – "miasto Ewanielii Testament" (Там само. – Арк. 469 зв.).

[270] У Городенківському д-ті 1733 р., наприклад, Євангеліє було в 24 храмах (в одному були два Євангелія, в одному – позичене, одне, писане) з 26-ти (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 10 зв.– 36 зв.).

[271] Хрест ставиться на престолі з тієї причини, що на ньому повторюється хресне жертвоприношення, а тому там повинно бути і знаряддя, на котрому Господь це жертвоприношення приніс (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 25); Щодо прикрашення престолу, то оздоби його в перші часи були дуже прості, що також було наслідком убогості християн. Найдавнішою оздобою престолу є хрест, котрий стоїть посередині або підвішений. Коли минули переслідування, з'явилися на престолах коштовні золоті хрести, обсипані дорогим камінням. Костянтин Великий на престолі над гробами свв. Петра і Павла в Римі поставив коштовний хрест, а Белізар, за часів папи Віґілія, тій же церкві подарував золотий хрест вагою сто фунтів. Арінгій розповідає (Rom. subter. 1. 2. c. 22), що Босіо в підземній каплиці знайшов стародавній престіл, а на ньому – оздоблений коштовним камінням хрест, увінчаний прекрасно намальованими трояндами (Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej... – S. 369).

стоячий хрест, розміщений посередині престолу[272]. В актах візитацій Будилівського деканату за 1733 р., для прикладу, прямо сказано лише про обруси, ілітони чи корпорали, антимінс і хрести, як ті, що тоді були, або мали бути на престолах[273]. А коли згаданого року комісари єпископа виявили в двох церквах цього деканату престоли,

[272] В актах візитацій Рогатинського д-ту за 1733 р. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 109–121 зв.) про напрестольні хрести знаходимо наступне: "Krzyż na mensie drewniany malowany" – с. Білка (арк. 111); "krzyż na ołtarzu drewniany rznięty w lichtarzyku" – с. Костенів (арк. 111 зв.); "krzyż na środku w lichtarzyku mosiężnym drewn. rznięty" – м. Бурштин (Воздв. Ч. Хр.) (арк. 117); "krzyż na środku drewn. malowany" – с. Брюховичі (арк. 111 зв.); "krzyż na środku mensy drewn. malowany" – села Болотна, Дусанів (арк. 112 зв., 113 зв.); "krzyż na mensie drewn. malowany z sedesem" – с. Бачів (арк. 112 зв.); "krzyż na mensie drewn. malowany" – с. Подусівна (арк. 113); "krzyż na środku cynowy" – села Добриничі, Лучинці (арк. 113 зв., 121); "krzyż na środku mensy bez sedesa oparty drewniany, z drugiego krzyża srebro jest od złodzieja połamanego sztuczek jedenaście, krzyżyk był nie wielki" – с. Конюшки (арк. 116 зв.); "krzyż na środku drewniany" – села Кліщівна, Залип'я, Подвинє (арк. 114 зв., 119 зв., 119 зв.); "krzyż drewn. z sedesem malowany" – с. Черниче (арк. 115); "krzyż drewn. z sedesem na środku" – с. Потік (арк. 115); "krzyż na środku z sedesem cynowy" – села Настащин, Коржелиці, Часники (арк. 116 зв., 118 зв., 120 зв.); "krzyż na mensie drewn. bez sedesa do cyborium oparty" – м. Бурштин (Воскр. Хр.) (арк. 117 зв.); "krzyżów dwa: jeden cynowy, drugi mosiężny z sedesami" – с. Добрнів (арк. 118); "krzyż na środku z sedesem" – м. Стратин (Різдва Пр. Богор.) (арк. 118); "krzyż na środku drewniany" – с. Руда, м-ко Підгороддя (арк. 119); "krzyż srebrny wielki z sedesem takim że" – м. Рогатин (св. Мик.) (арк. 110 зв.); "krzyż na środku nie wielki srebrny bez sedesu" – с. Пуків (арк. 120); "krzyż po środku cynowy bez sedesu" – с. Путянинці (арк. 120 зв.). Про напрестольні хрести пишуть і в актах візитацій за 1726 р. В Уманському д-ті (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 396 зв.–414 зв.), наприклад, у церквах таких парафій, як: м. Маньківка було "krzyżów naprestolnych drewnianych 2" (арк. 398 зв.); м-ко Цибулів – "krzyż naprestolny 1" (арк. 399 зв.); м-ко Буки – "krzyżyk kiedrowy naprestolny porządny" (арк. 400); м-ко Тальне – "krzyżyk naprestolny" (арк. 401); м. Умань (св. Мик.) – "krzyż naprestolny drewniany malowany" (арк. 402); м. Умань (Усп. Пр. Богор.) – "krzyż naprestolny wielki srybrny" (арк. 403); м. Гранів (св. Мик.) – "krzyżów naprestolnych drewnianych malowanych 2" (арк. 404). В Чигиринсько-Смілянському д-ті (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 448–457зв.), в церквах: м. Сміла (св. Мик.) – "krzyżów naprestolnych 2: jeden cenowy, drugi drewniany" (арк. 448 зв.); м. Медведівка (Усп. Пр. Богор.) – "krzyż naprestolny srybrny" (арк. 452). В Немирівському д-ті, в церкві с. Лука – "krzyż naprestolny drewniany duży" (Там само. – Арк. 470 зв.). Тоді вважалося незвичним, коли на престолі був хрест без підставки, про що можна робити висновок із наступної цитати: "Krzyżyki 2 drewniane na mensie leży bez sedesów" – с. Перерів Заболотівського д-ту (Там само. – Арк. 82). 11. 10. 1743 р. в Богоявл. храмі м. Львова також був "krzyż pośrodku mensy" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 51).

[273] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 122–127 зв.

на котрих не було хрестів, то це занесли до актів візитацій[274]. Отож, хрест був у тих часах обов'язковою річчю на престолі. Так само, крім стоячих хрестів посередині престолу, іноді лежали ще й інші по боках[275]. У храмах, багатих на дорогі церковні предмети, як правило, на щодень вживали лише прості, а коштовні речі, переважно хрести, були заховані в "skarbcu", що знаходився в храмі і відповідав сьогоднішньому сейфу[276].

[274] Як подають акти візитацій, з усіх церков Будилівського д-ту 1733 р. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 122–127 зв.) хрестів на престолах не було в церквах м-ка Золотники і с. Соколів (арк. 126 зв., 127), по одному хресту посередині престолу було в 11-ти, по одному хресту на престолі було в 1–й і три хрести на престолі були в церкві с. Богатківці (арк. 123).

[275] Наприклад, за візитаціями 1733 р., у церкві св. Олексія м. Стратин Рогатинського д-ту, на престолі був "krzyż na środku malowany drewniany, a partibus krzyż jeden cynowy, drugi drewniany"; у церкві с. Старогвіздець Жуківського д-ту – "krzyżów dwa drewnianych a partibus, krzyżyk mały drewniany w puszkę wkręcony na środku" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 118 зв., 39).

[276] Такої практики дотримувалися в церках чималої кількості парафій Рогатинського д-ту 1733 р. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 109–121 зв.), і про це маємо дані з актів візитацій: "Krzyż na mensie pro semper cynowy z sedesem, ale w skarbcu w schowaniu krzyżów srebrnych jest trzy: srebrny pozłacany z sedesem bez pozłoty, wielki bez sedesa i bez pozłoty, mniejszy także bez sedesa" – м. Рогатин (Різдва Пр. Богор.) (арк. 109); "krzyż na mensie drewniany z sedesem, jest krzyż z sedesem wielki srebrny i drugi bez sedesa mniejszy" – м. Рогатин (Св. Духа) (арк. 109 зв.); "krzyż na mensie pro semper drewniany, w schowaniu krzyżów dwa srebrnych: wielki z sedesem około niego koronka, mniejszy także z sedesem" – м. Рогатин (св. Юрія) (арк. 110); "krzyż na mensie cynowy, jest drugi w schowaniu srebrny w sedesie cynowym" – с. Янчин (арк. 112); "krzyż na mensie drewniany malowany, ale jest w schowaniu krzyż srebrny bez sedesa" – м-ко Фірлеїв (арк. 114); "krzyż na środku mensy drewn. malowany z sedesem, jest i drugi krzyż srebrny bez sedesa w schowaniu" – с. Залуже (арк. 115 зв.); "krzyż z sedesem cynowy, jest drugi krzyż srebrny bez sedesa w schowaniu" – с. Вербилівці (арк. 115 зв.– 116); "krzyż na mensie z sedesem cynowy, drugi w schowaniu, także z sedesem srebrny nie wielki" – с. Бабухів (арк. 116). До такого способу вдавалися і на східних теренах єпархії, наприклад, у храмі м. Немирів (Воскр. Хр.), де, як читаємо в актах візитацій за 1726 р., "... і inna aparencja srybrna ta w skarbcu zostaje" (Там само, арк. 468), або в храмі м. Вінниця (свв. Косьми і Дам'яна), де – "... kadzielnica, hrobnica srybrna i inne srybra są w skarbcu" (Там само. – Арк. 459). У 1740 р. в "skarbcu" церкви Різд. Хр. м. Жовкви однойменного д-ту знаходилися такі срібні речі: два кивоти з трьома верхами і в кожному кивоті по дві пушки; дві срібні шати (на образ Спасителя і Пр. Богор. – цей останній – Намісний); хрест із седесом (підставкою); хрестик на срібних ланцюжках; два трибуляри (кадильниці); три чаші з усім; чаша з дискосом і звіздою; чаша без нічого; чаша розібрана, з котрої взяли седес (підставку) для монстранції; шата (на образ Пр. Богор. в притворі); корона (на образ Спасителя);

Документи візитацій за 1726–1734 рр. згадують про напрестольні ліхтарі. Це були виготовлені з різних матеріалів підсвічники на одну і більше свічок, котрі стояли на престолі[277]. Таких підсвічників

дві корони – більша і менша (на Намісний образ Пр. Богор.); дві Євангелії, в срібло оправлені. Згадана церква мала ще дві срібні коронки на образі Різд. Хр., одну срібну корону на Архієреї, одну – на хресті нагорі іконостасу, дві срібні коронки на образі Петра і Павла, одну срібну корону на образі св. Ів. Сучавського. До числа срібних речей тієї церкви ще належали: голубок, що висів на срібних ланцюжках над великим престолом; полумисок; таця з седесом (підставкою); дві ампулки; великий ліхтар; два менші ліхтарі; дві висячі лампи; ручний хрест з кедра в срібло оправлений; дерев'яний хрест в срібло оправлений; малий дерев'яний хрестик в срібло оправлений. Багато зі срібних речей у тій церкві були позолочені. – Див: НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 160–161.

[277] В актах візитацій Уманського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 396 зв.–414 зв.) записано: в м-ку Маньківка (Преобр. Госп.) в храмі на престолі "lichtarzów drewnianych toczonych białych 3" (арк. 398); в м-ку Маньківка (св. Мих.) – "lichtarzów prostych białych glinianych 3" (арк. 398 зв.); в м-ку Цибулів – "lichtarzów na prestole drewn. prostych 2" (арк. 399 зв.); в м-ках Монастириська, Куниче – "lichtarzów mosiężnych na prest. 2" (арк. 400, 407); в м-ку Буки – "lichtarzów: drewniany jeden, a gliniany drugi" (арк. 400 зв.); в м-ку Шавулиха – "lichtarz drewn. biały prosty" (арк. 401); в м-ку Іванка – "lichtarzów drewn. 2" (арк. 401 зв.); в м. Умань (св. Мик.) – "lichtarz mosiężny wielki troisty" (арк. 402); в м. Умань (Усп. Пр. Богор.) – "lichtarz wielki na prest. mosiężny, co w nim swic 4 kładno" (арк. 403); в м-ку Степанівка – "lichtarzów glin. podłych białych 2" (арк. 403 зв.); в м-ку Скибинці – "lichtarzów drewn. prostych 2" (арк. 406). В актах візитації під 1733 р. читаємо: в церкві Св. Духа м. Рогатин є "lichtarzów para na mensie drewniane" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 109 зв.), в церкві Св. Хреста м. Городенка – "lichtarzyków na mensie sześć – dwa cynowe, trzy mosiężne, jeden blaszany" (Там само. – Арк. 22 зв.), в церкві Різд. Пр. Богор. м. Войнилів однойменного д-ту – "lichtarzów dwa na wielkim ołtarzu szklanych" (Там само. – Арк. 2 зв.). Напрестольні свічки запалюються на честь Ісуса Христа, що лежить у ковчезі, немов у гробі, і щоб таким чином гріб Його світлом свічок був прикрашений. Уже в Старому Заповіті у скинії Завіту знаходився семисвічник, котрий знаменував, що народ, який очистився від гріхів, є народом світла, і відтоді під час богослужіння звичайно використовувалися свічки. В зв'язку з язичницькими переслідуваннями, перші християни переважно відправляли богослужіння в темних печерах і тому, природно, повинні були запалювати свічки. Церква, наслідуючи звичай перших християн, зобов'язує і тепер запалювати свічки, коли відправляються загальні богослужіння (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 26–27). Інші лампи (крім вічної) чи ліхтарі на престолі були необхідні для освітлення під час нічних богослужінь чи відправ у темних приміщеннях (напр., катакомбах). Але й пізніше, коли вже церковні обряди відправлялися серед білого дня і в світлих храмах, ліхтарі було залишено задля пишності Служби Божої і як видимий символ палкої молитви. Св. Павлін в третім вірші на річницю св. Фелікса свідчить, що, як вдень, так і

на одному престолі, переважно, було два, хоч також траплялося й більше[278]. З актів візитацій за 1762 р. дізнаємося про місце підсвічників на престолі[279]. Джерела з 1726–1734 рр. нерідко прямо говорять про відсутність у церквах ліхтарів[280]. Тому це, як і аналіз інших даних згаданих джерел, доводить до висновку, що, хоч тоді

вночі, багато ліхтарів, звичайно, запалюють в церквах. Лампи чи ліхтарі виготовляли мистецьки, так що вони одночасно служили оздобою храмів. Одні з них були скляні, інші металеві, золоті або срібні; одні висіли на красивих ланцюгах (округлі ліхтарі дотепер називають коронами: corona) або стояли на престолі, чи були прикріплені до стовпів; деколи їх тримали Аколіти. Цар Константин прислав Ватиканській церкві в Римі чотири щиро оздоблені сріблом мосяжні ліхтарі, кожен з яких важив 300 фунтів, а також 30 срібних ламп, – кожна по 10 фунтів (Teod. hist. eccl. 1. 1. c. 31). У церкві св. Софії було, на подобу винограда, 4 000 ліхтарів з чистого золота (Stolb. R. G. ks. 19). Для забезпечення такої великої кількості світла, вірні в певні дні жертвували оливу, віск й інші пахучі речовини, що горять. Між ліхтарями перед престолом, а часто й на самому престолі, особливо в урочисті свята, клали деревця, кущі і квіти. І так, наприклад, св. Єронім розповідає (ep. 3. ad. Heliodor.), що якийсь Негоцій постачав церкву всякого роду квітами, виноградними галузками і листям. Оскільки не в кожну пору року є свіжі квіти, виготовляли штучні і клали на підставки, щоби завжди своїми живими барвами прикрашали престіл. У IX ст. збагатили оздоблення престолів реліквії, які спочатку ставили збоку, а потім на самих престолах, особливо у Франції й Німеччині. В Італії цей звичай, правдоподібно, започаткований уже в V ст. (Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej… – S. 370–371).

[278] Із відомих даних про напрестольні підсвічники церков Барського д-ту 1726 р. (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 423–433) знаємо, що на восьми їх престолах було по два підсвічники, а на двох – по чотири. З них дерев'яних було 12, глиняних зеленоповиваних – 2, бляшаних білих – 2, мосяжних – 6.

[279] На престолі церкви св. Миколая с. Дуба галицької частини єпархії, про що свідчать акти генеральної візитації від 12. 01. 1762 р., містився замкнений залізним замком цимборій, на верху котрого був дерев'яний хрест на циновому седесі (підставці), в цимборії цинова пушка, а "po bokach (цимборію) lichtarzyków par dwie drewn., a para blaszanych" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 1).

[280] В актах візитацій Рогатинського д-ту за 1733 р. написано, що "lichtarzów niemasz" в церквах таких парафій: села Костенів ("krzyż na ołtarzu drewniany rznięty w lichtarzyku... lichtarzów niemasz"), Болотна, Подусівна, Дусанів. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 111 зв., 112 зв., 113, 113 зв. В актах візитацій Городенківського д-ту за 1733 р. читаємо: в церкві с. Стрілиська (Воскр. Хр.) – "lichtarzów niemasz tylko jakieś kawalki ich drewnianych" (Там само. – Арк. 27 зв.); у церкві с. Вербовець – "lichtarzów na mensie niemasz" (Там само. – Арк. 31 зв.); в церкві с. Вікно – "lichtarzów na mensie niema i swicy na niej nigdy się nie palą, a parte z jednego boku na słupku przy mensie czasem swice zapalają" (Там само. – Арк. 33).

широко існував звичай, щоб на престолі горіли свічки, поставлені на свічниках, ці останні, все-таки, не вважалися доконечною напрестольною річчю.

До нововведень, які запровадив Замойський синод, належала і подушка, яка мала лежати на престолі та служити підставкою для Служебника. Акти візитацій показують, що упродовж щонайменше п'ятнадцяти років після згаданого синоду в єпархії цієї постанови практично ніхто не виконував[281]. Не хотіли тодішні парохи ставити в храмах лавки, конфесіонали і при вхідних дверях свячену воду, чого також вимагав названий синод[282].

Нечасто, але можна було зустріти в тих часах над престолами балдахіни, які тоді називалися "небо"[283]. Основним матеріалом для

[281] Ревізуючи у 1733 р. храми Козівського д-ту, єпископські комісари не знайшли жодного, котрий би на престолі мав подушку. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 59–74 зв. В актах згаданого року подушки часто згадуються в множині, наприклад, "poduszek na ołtarzu niemasz" (Там само. – Арк. 75).

[282] За даними актів візитацій, у 1733 р. в церкві с. Станків Войнилівського д-ту, яку своїм коштом побудував овруцький чесник п. Голосковський, були лавки і конфесіонал (НМЛ, Ркл-11, арк. 9 зв.). Це чи не єдиний випадок, коли акти візитацій фіксують наявність цих речей у тодішніх храмах. А що на тодішніх парохів існував тиск від вищої церковної влади облаштовувати церкви конфесіоналами, свідчить запис в актах візитацій церкви с. Добряни Щирецького д-ту під 11. 11. 1739 р. Серед зауважень тодішньому парохові є і таке: "Konfessionału przybudowanego niema, ludzi bez konfessionału z kratami wyrobionego... w cerkwi słucha" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 97), а також зобов'язання парафіянам, щоби під карою 50 гривень на тутешню церкву та ще іншими суворішими карами "konfessionał z kratami podobny jak po kościołach wystawili" (Там само. – Арк. 98). Свяченої води при дверях у храмах візитатори у 1733 р. фактично не знайшли ніде, крім храму м-ка Михальче Городенківського д-ту, якого у 1713 р. побудував місцевий дідич, львівський архієпископ Іван Скарбек (Там само. – Арк. 35), та храму с. Студнянка Войнилівського д-ту, де також були і "ławki dla państwa" (Там само. – Арк. 5 зв.). Офіціал і кам'янецький генеральний візитатор о. Іван Громницький декретом від 30. 12. 1759 р. зобов'язав парафіян с. Коцюбинчики в їхньому храмі зробити конфесіонал, а місцевого пароха – щоби "wodą święconą przy drzwiach cerkiewnych konserwował" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 24). 5. 06. 1760 р., як подають акти генеральної візитації, в храмі с. Потік уже була "woda święcona u drzwi cerkiewnych u naczyniu drewn." (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25–25 зв.).

[283] Звичай будувати надпрестольні балдахіни сягає часів зведення храму св. Софії в Костантинополі. Згідно з Новою Скрижаллю, Кодин, описуючи цей прекрасний храм, згадує про "сінь", що її вибудував Юстиніан із срібла. Вона опиралася на чотирьох позолочених стовпах, а дуги, куля і хрест над кулею були вилиті з

їх виготовлення служила усякого роду тканина[284], зрідка – дерево[285], а також траплялися виконані художниками[286]. Незначну інформацію про те, як виглядали балдахіни, знаходимо лише в актах візитацій за 1726 р. Акти візитацій за 1733 р. згадують про балдахін, але про такий, що мав бути над Св. Дарами, коли їх виймали з киворію і несли під час празничних походів, чи до хворого[287].

У вівтарі майже кожного храму тоді був малий дзвінок. В актах візитацій за 1730–1733 рр. вони мають назву "dzwonek ołtarzowy" або "dzwonek przy ołtarzu", а в актах за 1726 р. – "dzwonek na prestolny". Цей останній термін, можливо, вказує на те, що дзвінки ті в якийсь період містилися безпосередньо на престолі. Переважно в храмі був один такий дзвінок, але декотрі храми мали їх по два,

---

чистого золота. – Див: Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 27–28.

[284] У храмах Уманського д-ту 1726 р. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 396 зв.–414 зв.) було декілька престолів з балдахінами (небом): м-ко Маньківка (Преобр. Госп.) – "niebo z płótna białego nad prestołem" (арк. 398); м-ко Шавулиха – "niebo płótniane białe" (арк. 401); м-ко Тальне – "niebo z płótna białego porządne" (арк. 402); м. Гранів (Усп. Пр. Богор.) – "niebo nad prestołem obszytne z płótna moskiewskiego"(арк. 404). У тому ж році в Смілянсько-Чигиринському д-ті (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 448–457), у храмі м. Сміла (Покр. Пр. Богор.) було "niebo płótna moskiewskiego farbowanego" (арк. 449), у храмі м. Медведівка (св. Мих.) – "... na prestole cymboryum... z niebem" (арк. 451 зв.), у храмі м. Медведівка (Преобр. Госп.) – "... niebo z łuba robione" (арк. 452 зв.), у храмі м-ка Суботів – "... niebo dobrze i porządnie zrobione" (арк. 453), в храмі м. Крилів над Дніпром (Пр. Тр.) – "niebo z płótna pięknego" (арк. 454 зв.). А в храмі м. Дашава (Усп. Пр. Богор.) Немирівського д-ту, як подавали тогочасні документи, "nad prestołem nieba niemasz" (Там само. – Арк. 475 зв.).

[285] У 1726 р., як повідомляють акти візитацій, у церкві св. Миколая м. Рашків було "niebo drewniane malowane" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 491 зв.); з луб'я – м. Медведівка (Преобр. Госп.) (Там само. – Арк. 452 зв.).

[286] В церкві с. Багринівці Барського д-ту, як подають джерела, було "niebo dobrzego malarza malowane" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 430 зв.); в церкві с. Боблів Немирівського д-ту – "niebo błękitno malowane" (Там само. – Арк. 471). В описах балдахіна (небо, сінь), датованих пізнішими роками, читаємо, що "над престолом обыкновенно строится палатка, свод которой оукрашается звіздами и луною, єта палатка называется сінью... єта сінь означает небо, а под ней стоящій престол землю, посреді которой Іисус Христос соділал наше спасеніе". – Див: Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 27–28.

[287] В актах візитацій 1733 р. читаємо, що парох Воздвиж. церкви м. Монастириська Потоцького д-ту "Sanctissimum nosi w apparaty ubrany, z dzwonkiem i świecą, bez baldachinu" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 96).

а то й три[288]. У 1730 р. в Святоуспенському храмі м. Сатанів було "przy ołtarzu" два дзвінки, і вартість одного становила 5 зол., другого – половину таляра[289], а в с. Дашківці Меджибізького деканату при вівтарі був дзвінок, як горіх волоський[290].

Місцем у храмі для зберігання св. Мира, що було матерією для тайни св. Миропомазання, напевно, служив вівтар. У тогочасних джерелах знаходимо, що св. Миро священики тримали в церкві на стіні[291], на престолі[292], на пристойним місці[293], в цимборії[294], а також

[288] У 1733 р. по два привівтарні дзвінки було в 3 (м. Городенка – Возн. Чесн. Хр., с. Поточиська – св. Мик., с. Стрільче – св. Ів. Богосл.) храмах Городенківського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 22 зв., 23 зв., 26), а в інших храмах цього деканату – по одному (Там само. – Арк. 10 зв.–36 зв.). В Богоявл. храмі м. Львова у 1743 р. "przy ołtarzu" було три дзвінки (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 27).

[289] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 269.

[290] Там само. – Арк. 323.

[291] В актах візитацій від 1733 р. читаємо, що в Святомик. церкві м. Войнилів "olea sacra w naczyniu szklanym na ścienie conserwuią się w cerkwi" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 2), а в церкві Різд. Пр. Богор. цього міста – "olea sacra w naczyniu szklanym na ścienie wiszą" (Там само. – Арк. 2 зв.). Св. Миро зберігалося тоді на стіні ще в інших 3 (м. Войнилів – Різд. Хр. і церква, приналежна до пробоства, с. Томашівці – Різд. Хр.) церквах Войнилівського д-ту (Там само. – Арк. 2 зв., 3, 6).

[292] В актах візитацій 1733 р. записано, що парох Воскр. церкви м. Городенка і парох с. Тишківці Городенківського д-ту "Oleum Catechumenorum i Chryzmę... w naczyniu cynowym na męsie chowa" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 19 зв., 34), і також, що парох Воскр. церкви с. Стрілищі Городенківського д-ту "Oleum Catechumenorum i Chryzmę... ma w naczyniu cynowym na ołtarzu położone" (Там само. – Арк. 27 зв.). Там само читаємо, що в церкві с. Чернятин Городенківського д-ту "Oleum Catechumenorum niemasz", а "Chryzma jest... w naczyniu cynowym przystojnym na ołtarzu położone" (Там само. – Арк. 30 зв.) і що парох с. Рогиня того ж деканату "Oleum Catechumenorum i Chryzmę... w naczyniu szklanym na mensie chowa" (Там само. – Арк. 36).

[293] В актах візитацій від 1733 р. знаходимо, що парох Святоюрської церкви м. Городенка і парох Святомих. церкви с. Поточиська Городенківського д-ту "Oleum Catechumenorum i Chryzmę... w naczyniu cynowym chowa na miejscu przystojnym" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 22, 24 зв.) і також, що парох Святомик. церкви с. Ямгорів Городенківського д-ту "Oleum Catechumenorum i Chryzmę... w naczyniu szklanym na miejscu przystojnym chowa" (Там само. – Арк. 29 зв.), а парох с. Сороки того ж деканату "Oleum Catechumenorum i Chryzmę... w ampułkach szklanych trzyma na miejscu przystojnym" (Там само. – Арк. 32 зв.).

[294] В актах візитацій с. Торговиця Городенківського д-ту під 1733 р. читаємо, що тамтешній парох "Oleum Catechumenorum i Chryzmę... w szka...kach szklanych w cymborij chowa" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 34 зв.).

у власнім домі[295]. Св. Миро (Chryzma) і оливу (Oleum Catechumenorum), або, як їх тоді разом називали, "olea sacra" консервували в посудинах, котрі мали назву "мирниці". Попри існуючу вимогу, щоб ці посудини були, принаймні, цинові, багато парохів тоді користувалися мирницями зі скла[296]. Під час генеральної візитації ряду деканатів, проведеної у 1732–1733 рр., комісари виявили, що у Плоскирівському деканаті церков, котрі не мали цинових мирниць, було 10, у Держанянському – 14, у Гримайлівському – 8, у Скалатському – 17, у Тернопільському – 15, у Теребовельському – 14, у Япівському – 6, у Ягольницькому – 8, у Чортківському – 8, у Бучацькому – 8, у Підгаєцькому – 3, у Бережанському – 4[297]. Але вже у 1739–1740 рр. у Роздільському деканаті і у 1743–1744 рр. у Львівському кожен храм, без винятку, мав мирницю цинову[298]. Щоби не сплутати посудини, в котрих знаходилося св. Миро і олива, їх було відповідно позначено[299].

У вівтарі з північного боку під стіною стоїть прибраний обрусами та іконами стіл, котрий має назву "жертовник"[300]. Східна літургійна

[295] В актах візитацій за 1733 р. написано, що парох с. Вікно Городенківського д-ту "Oleum Catechumenorum i Chryzmę... w ampułkach szklanych w domu ich swoim trzyma" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 33).

[296] Як повідомляють акти візитацій, у всіх храмах Войнилівського д-ту 1733 р. св. Миро було "w naczyniu szklanym" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 2–10), а парох с. Вербовець Городенківського д-ту, як записано, того року в храмі "Oleum Catechumenorum i Chryzma... ma, ale w słoikach szklannych" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 31 зв.). У 1726 р. в церкві с. Кукавка Могилівського д-ту знаходилися "mirnice krzystałowe" (Там само. – Арк. 510). В "Decretum Reformationis" актів візитації церкви с. Махновичі Поморянського д-ту від 22. 02. 1740 р. місцевому парохові зауважено, що в церкві нема цинової пушки, а тільки дерев'яна, і що він "olea sacra w naczyniu sklannym do tych czas konserwuje", а тому має подбати про заміну на цинові (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 263 зв.); згаданим документом від 23. 02. 1740 р. також зобов'язувалося пароха с. Риків того ж д-ту замінити скляну мирницю на цинову (Там само. – Арк. 266).

[297] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 180–182.

[298] НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 323–345 зв., 37–90 зв.

[299] В актах візитації храму с. Борщів Заболотівський д-ту за 1733 р. зазначено, що місцевий парох має цьогорічне св. Миро і оливу, і їх "w mytnicach cynowych srubistych z napisaniem należytym, w cerkwi na miejscu przystojnym konserwuje" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 79 зв.).

[300] Предложеніе або жертвенник – це стіл у північному півкрузі вівтаря, на котрому приготовляють хліб і вино для літургії. Предложеніе разом з півкругом

практика приписувала звершувати на ньому першу частину св. Літургії, проскомидію, та по закінченні служби відносити туди уже освячені дари для їх споживання. Жертовник також використовувався під час здійснення Літургії напередосвячених дарів, а весь інший час служив місцем зберігання літургійного посуду[301]. Відомі акти візитацій за 1730–1734 рр. практично не містять реляцій про жертовники тодішніх храмів[302]. Своїми постановами Замойський синод суттєво применшив значення жертовників, і тому вони перестали бути об'єктом уваги постзамойських церковних чиновників[303]. В актах візитацій за 1726 р. про них є згадка, але в досить загальний спосіб[304].

знаменує вефлеємську печеру, де народився Христос (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 28–29).

[301] В актах візитацій за 1726 р. читаємо: "Na żertowniku biało i czysto, tamże sosudy..." – м. Сміла (Покр. Пр. Богор.); "na żertowniku sosudy cenowe ze wszystkim porządkiem jak należy" – с. Худоліївка Смілянсько-Чигиринського д-ту; "na żerkowniku kielich cenowy" – м. Рашків (св. Мик.) однойменного д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 449, 457, 491 зв.).

[302] Існують лише одиничні випадки, коли акти візитацій за 1733 р. згадують про жертовник. Перший раз – при описі храму с. Перерів Заболотівського д-ту, де він виступає побіжно, в ході висвітлення однієї незвичайної обставини. Вівтар названого храму, як там записано, був "mały dziurawy, któremi dziury koci chodzą, mensa mała nie proporcionalna, skrywiona... obrusów na mensie dwa szpetnych, bo ich koci zdeptali zeszpecili napodziw, tak też i żertownik" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 82). Іншим разом інформується, що "ołtarz murowany i żertownik murowany" знаходилися в храмі с. Росохатець Ягольницького д-ту (Там само. – Арк. 226 зв.).

[303] Виняток складали порушення замойських указів щодо жертовників, які вдалося виявити. Так, у 1730 р. офіційно було зроблено закид о. Василеві Ковальовському, пароху Святоюрської церкви м-ка Пилявці Пилявецького д-ту про те, що він після Служби Божої споживав Святі Дари на жертовнику. В документах того часу це виражено так: "Na żertowniku po Służbie Bożej Eucharystię konsumuję (споживає), przy bytności Naszej to się działo, i insze ceremonię cu sumo periculo odprawuje" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 352 зв.). Цього священика для згаданої парафії висвятив 1. 01. 1697 р. у Львові єпископ Йосиф Шумлянський (Там само. – Арк. 352 зв.), а це означає, що не просто було йому, довголітньому пароху, відійти від старої практики споживання Святих Дарів на жертовнику, навіть не зважаючи на присутність єпископських комісарів.

[304] Наприклад, про жертовники храмів Барського д-ту сказано: "Na żertowniku biało i porządnie, tamże sosudy..." (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 424, 424 зв., 425, 425 зв., 426, 426 зв., 427 зв., 428, 428 зв., 430, 430 зв., 433); "na żertowniku biało i należycie dobrze ustrojono obraz Raspiatye, tamże sosudy..." – м-ко Йовтушків (Там само. – Арк. 427); "na żertowniku biało a obraz piękny Wostocznika, sosudy..." – м. Бар (св. Мик.) (Там само. – Арк. 429); "na żertowniku porządnie obraz Wostocznika,

Акти візитацій за 1739–1744 рр. також дуже скупо описують жертовник, однак там знаходимо одну цікаву деталь. Вони жертовник називають другим престолом, а слово "жертовник", як кажуть, є простонародним терміном. У цих джерелах ще є дані про місце розташування жертовника у вівтарі[305]. Небагато більше дізнаємося про тодішні жертвенники і з актів візитацій за 1759–1764 рр.[306]

sosudy..." – с. Васютинці (Там само. – Арк. 431 зв.). В храмі м-ка Скибинці Уманського д-ту "na żertowniku (було) białymi chustami należycie tojest przemitkami ustrojono, tamże sosudy cenowe ze wszystkim porządkiem jak należy cerkiewne" (Там само. – Арк. 406), в храмі с. Новоселиця Браїлівського д-ту – "na żertowniku biało ale ubogo także, tamże sosudy..." (Там само. – Арк. 481), в храмі с. Вільшанка Рашківського д-ту – "na żertowniku kilimkom pokryto" (Там само. – Арк. 494), в храмі с. Липчани Могилівського д-ту – "na żertowniku także biało i obrazek moskiewski mały" (Там само. – Арк. 512), в храмі м-ка Озаринці того ж д-ту – "na żertowniku biało i obraz Istocznik" (Там само. – Арк. 513 зв.), в храмі с. Божки Чигиринського д-ту – "na żertowniku biało... kraszenino moskiewsko ukryto" (Там само. – Арк. 451). У 1727 р. в храмі с. Митки Копайгородського д-ту було "na żertowniku biało i obraz na płótnie Najśw. Panny" (Там само. – Арк. 505).

[305] В документах від 1739–1740 рр. про жертовник Святомик. церкви м. Миколаїв Роздільського д-ту так написано: "Druga Mensa volgo Żertownik na lewej stronie w ołtarzu obrusami przykryty i obrazami adornowany" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 327). Подібно в згаданих документах можна прочитати і про жертовники церков таких парафій, як Дроговиж, Устя, Розвадів, Стільсько, Бородчиці (Там само. – Арк. 328, 329, 330, 334, 340 зв.).

[306] Акти візитацій від 30. 12. 1759 р. повідомляють, що в Святомик. храмі с. Коцюбинчики жертовник був накритий обрусом з образом Спасителя (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 21 зв.). Акти візитацій подають, що 5. 06. 1760 р. в храмі с. Потік знаходився жертовник з лівого боку вівтаря при стіні "płatem białym pokryty pod którym obraz Krzyża Pańskiego, drzwiczkami dwoistemi także pomalowanemi przypierany, podobnie a targa (з тилу) ołtarza jest u ściany mensula in forma żertownika, płótnem także białym usłana, nad którym obraz Zbawitela i innych pomniejszych 10 na blatach drewn." (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25). Акти генеральної візитації від 12. 01. 1762 р., описуючи храм св. Миколая с. Дуба галицької частини єпархії, зокрема згадують, що "żertownik (був розташований) ліворуч ołtarza w rogu, płatami białemi zaścielony, nad nim obraz niewielki NMP na blacie drewn." (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 1 зв.). В подібних актах під датою 17. 02. 1764 р., які стосуються парафії с. Лани, знаходимо, що в місцевій церкві жертовник є ліворуч "ołtarza w rogu, w płaty białe przybrany, nad nim obraz jeden – Krzyż Pański, drugi – BVM, trzeci – św. Arch. Mich., czwarty – św. Parask. Męcz. i wszystkie drewn." (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 29 зв.).

Літургійний посуд, тобто чаша[307], дискос[308], звізда, копіє, ложечка в церквах єпархії 20—40-х рр. XVIII ст. був типовий. Зрідка в міських церквах чи церквах окремих багатих сільських парафій

[307] Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej… – S. 372–373 (Чаша з-поміж святого посуду є найголовніша. Бароній твердить (Not. ad Martyrolog. ad 7 Aug.), що в часи Апостолів і довго опісля уживали скляні чаші. Старий Тертуліан (lib. de Pudicit. c. 10) був не лише свідком уживання скляних чаш під час святої Жертви, але, описуючи їх, каже, що на них були намальовані святі образи, напр., Спасителя, як доброго Пастиря… Скляні чаші знаходимо в багатьох церквах Франції й Німеччини вже у VII ст. У найдавніші часи послуговувалися навіть дерев'яними чашами. Преподобний Беда намагається доказати, що чаша, з якої пили апостоли на Тайній Вечері, була срібна, значної місткості, з двома вухами. Уже рано почали вживати чаші з найкоштовніших матеріалів. Костянтин Великий прислав у подарунок до Риму три золоті, оздоблені 450–ма дорогими каменями чаші, з котрих кожна важила 12 фунтів, і 20 срібних чаш по 10 фунтів ваги. У церкві св. Софії всі чаші були золоті. Взагалі, багаті церкви, звичайно, мали золоті чаші, оздоблені камінням, а бідніші уживали мідяні, цинові, олов'яні чи кістяні (рогові). Німецькі церкви також мали коштовний святий посуд. Наприклад, церква в Могунції мала чашу з патеною (дискосом), вагою 18 гривен чистого золота, підставка якої була повністю покрита дорогим камінням. Та церква мала ще більшу й тяжчу чашу, котру заледво можна було підняти з землі, – високу на лікоть, грубу на палець, з двома великими вухами (Conrad. Chron. Mogunt); Там само. – S. 371–372 (Щодо церковного посуду, то слід пам'ятати, що уже в часах до Костянтина Великого, в багатьох місцях для відправлення Служби Божої вживали коштовний посуд і предмети. Наприклад, бібліотекар Анастасій (ad ann. 230) говорить про папу Урбана, що він, весь потрібний до Служби Божої посуд, наказав виготовити зі срібла. Про св. Вавринця (замучений 10 серпня 258 р.), архідиякона Церкви Римської, котрий згідно зі станом мав нагляд за церковною скарбницею, читаємо, що до нього високий урядовець Риму промовив такі слова: "Знаю, що ваші священики уживають золотий посуд до мокрих жертв, що посвячену кров п'єте зі срібних кубків, що під час ваших нічних жертв горять воскові свічки в золотих ліхтарях. Віддай мені ці скарби, цезар їх потребує". Св. Вавринець якнайшвидше їх продав, отримані від того гроші роздав бідним, і велику громаду тих убогих поставив перед високим урядовцем як одинокий скарб Церкви, за що живцем був спечений на ґратах); Там само. – S. 372 (За свідченнями св. Оптата (cont. Parmen. 1. 1), Церква в Карфагені (Африка) володіла такою великою кількістю коштовностей в золоті і сріблі, що, коли наступило переслідування, не знали куди його ховати).

[308] Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej… – S. 373 ("Patena" – у давнину це була глибока миска, в котрій на престолі складали необхідні для загального Причастя "Hostye"; виготовляли її з того самого матеріалу, що чашу, тобто, в перших віках – зі скла, дерева чи мосяжи, пізніше – із золота, срібла, оздоблену на обводі дорогим камінням. Золоту патену з голубицею і 215–ма каменями, що важила 30 фунтів, пожертвував Костянтин Великий церкві в Римі (Euseb. in vit. Const. M.). Пізніше впроваджено патени більші і менші. Менші служили священикові для жертви при чаші, більші – щоби причащати вірних).

траплялися згадані речі зі срібла, або срібла, покритого золотом[309],

[309] Серед храмів Войнилівського д-ту 1733 р. акти візитацій, за винятком одного, не називають жодного іншого, де би поміж літургійного посуду була бодай якась річ, виготовлена зі срібла. Якщо згадувалося в цих документах про чашу чи чашу "ze wszystkim", то всюди як про таку, що була з цини (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 2–10), а в церкві с. Перловці тоді навіть користувалися чашею циново-дерев'яною – "kielich połowa cynowego, połowa drewnianego" (Там само. – Арк. 4). Крім того, слова "kielich mizerny" стосуються трьох із названих цинових чаш, а до одної з них служила "łyżeczka rogowa" (Там само. – Арк. 3 зв.). І тільки один з двох храмів с. Довге – св. Миколая завдяки щедрості меценатки міг похвалитися, що має "kielich srybrny z patyno pozłacany, który sprawiła Pani Karszyna, (i) drugi cenowy" (Там само. – Арк. 8 зв.). В тому році на цілий Городенківський д-т лише в Святоусп. церкві м. Городенка була срібна позолочена чаша з таким же дискосом, яка, зрештою, навіть не була властиво церковною, бо закладена на певну суму грошей, котрі, можливо, парафія мала сплатити, про що так написано: "Kielich nie wielki srebrny wewnętrz pozłocisty, z pateną takąż, który nie jest własnie cerkiewny, ale tylko w sumię pół dziewięciu talery bitych położony" (Там само. – Арк. 12). Звізда і ложечка були також срібні, але то вже власність церкви (Там само. – Арк. 12). Також у 1733 р. срібний літургійний посуд мав лише 1 (с. Ляцьке – "kielich srybrny ze wnętrz wyzłocony i patena") храм Жуківського д-ту (Там само. – Арк. 58 зв.); 1 (м. Козова (Усп. Пр. Богор.) – "kielich srebrny z pateną і gwiazdą") – Козівського (Там само. – Арк. 59 зв.); 8 (м. Рогатин (Різд. Пр. Богор.) – "kielichów 2 srebrnych z patenami, gwiazdami і łyżeczką, jeden pozłacany z pateną, drugi biały", м. Рогатин (Св. Духа) – "kielichów 2 srebrnych z patenami, gwiazdami, łyżeczkami, jeden pozłocisty ze wszystkim", м. Рогатин (св. Юрія) – "kielichów 2 srebrnych z patenami, gwiazdami, łyżeczkami, kielichy obadwa wewnętrz pozłacane і patena jedna і łyżeczka pozłacane, reszta białe", м. Рогатин (св. Мик.) – "kielich srebrny pozłocisty wielki z pateną, gwiazdą і łyżeczko takoż", м-ко Фірлеїв – "... łyżeczka і gwiazda srebrne", с. Вербилівці – "... łyżeczka srebrna", с. Добрнів – "kielich srebrny z pateną, gwiazdą і łyżeczko takoż", м-ко Підгороддя – "kielich srebrny ze wszystkim – kapłański") – Рогатинського (Там само. – Арк. 109, 109 зв., 110, 110 зв., 114, 116, 118, 119); 1 (м. Скалат (Преобр. Госп.) – "sosudy srebrne pozłacane") – Скалатського (Там само. – Арк. 198). У 1730 р. такий посуд мав лише: 1 (м. Гранів (Усп. Пр. Богор.) – "kielich srebrny і łyżeczka srebrna") храм Кальницького д-ту (Там само. – Арк. 329 зв.); 1 (м. Умань (Усп. Пр. Богор.) – "kielich z patyną, gwiazdą, łyżeczką srebrny pozłacany") – Уманського (Там само. – Арк. 332 зв.); 3 (с. Підпилип'є – "kielich srebrny і pateną, łyżeczka pozłacane", м. Збриж (Пр. Тр.) – "kielich srebrny pozłacany, patena, gwiazda і łyżeczka do niego srebrne", с. Філіпківці – "... do niego patyna і gwiazda srebrne") – Скальського (Там само. – Арк. 275, 277 зв., 281); всі чотири храми м. Сатанів однойменного д-ту (Там само. – Арк. 268–268 зв.). Роздільський д-т 1739–1740 рр. мав лише 2 (Розділ – "kielichów srebrnych pozłacanych ze wszystkim 2", м-ко Берездівці – "kielich srebrny pozłacisty z pateną і gwiazdeczką") храми з дорогим літургійним посудом (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 333, 337 зв.), а у 1730–1733 р. в Заболотівському, Потоцькому, Брацлавському, Шаргородському, Могилівському, Копайгородському д-тах не було жодного храму,

Винятком, напевно, був лише Львівський деканат, котрий у 1741–1744 рр. нараховував приблизно четвертину храмів з дорогим літургійним посудом[310], та храми м. Львова 1743–1744 рр.[311] Іноді можна було натрапити на мідяний, покритий золотом чи якимось

де би був срібний літургійний посуд (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 75–91, 92 зв.–108 зв., 335–339, 339 зв.–344 зв., 380–384 зв., 385–388 зв.). У 1726 р. на весь Шаргородсько-Уманський д-т лише в Святомих. храмі м. Шаргород був циновий і срібний комплект літургійного посуду ("sosudy jedne sribrne ze wszystkim porządkiem jak należy, drugie tak że cenowe ze wszystkim porządkiem". – Там само. – Арк. 409 зв.), в Святомик. храмі м. Умань – ("sosudy cenowe, (i zosobna) patyna, gwiazda, łyżyca – srybrny". – Там само. – Арк. 402), у Святоусп. храмі м. Умань – ("sosudy ze wszystkim cenowe, i zosobna patyna, gwiazda i łyżyca srybrna". – Там само. – Арк. 403), в Святоусп. храмі м. Гранів – ("sosudy srybrne: kielich, patyna, gwiazda i łyżyca srybrna". – Там само. – Арк. 404), в м-ку Куниче – ("sosudy cenowe ze wszystkim porządkiem, łyżyca sribrna duchownego". – Там само. – Арк. 407), у Святомик. храмі м. Гранів, що на Передмісті, – ("sosudy ukradzione". – Там само. – Арк. 404 зв.), а в с. Волиця Сатанівського д-ту – ("kielicha niemasz, na pozyczonym odprawują". – Там само. – Арк. 267 зв.).

[310] До таких належали храми наступних парафій: Ясниська, Ставчани, Дмитровичі – "kielich srebrny ze wszystkim" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 41, 57, 67 зв.); Страдч, Мшана, Миклашів, Сороки – "kielich srebrny wyzłacany (всередині і ззовні) ze wszystkim" (Там само. – Арк. 45, 48 зв., 75, 82 зв.); Повітна – "kielichów srebrnych ze wszystkim 2" (Там само. – Арк. 41); Наварія, Борщовичі – "дискос срібний" (Там само. – Арк. 59 зв., 83 зв.); Поршна, Винники – "kielich srebrny wyzłacany (всередині) ze wszystkim" (Там само. – Арк. 61, 90); Грибовичі – "kielich srebrny wyzłacany (всередині і ззовні) ze wszystkim", "kielich srebrny (сам один)" (Там само. – Арк. 78 зв.); Лісиничі – "kielich srebrny wyzłacany (всередині і ззовні) з дискосом і звіздою" (Там само. – Арк. 87 зв.).

[311] Тоді церква св. Теодора мала: "kielich srebrny pozłacany ze wszystkim", "kielich srebrny ze wszystkim" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 6 зв.); церква Благов. Пр. Богор. – "kielich srebrny pozłacany z patyną i gwiazdą", "kielich srebrny z patyną i gwiazdą" (Там само. – Арк. 16); церква св. Параскеви – "kielich srebrny wewnętrz pozłacany, zewnętrz po większej części pozłacany z patyną z oboch stron pozłacaną", "kielich srebrny staroświecką robotą robiony we środku gałkeną pozłacaną mający z pateną i łyżeczką srebrną", "kielich srebrny gładką robotą robiony z gwiazdą i łyżeczką srebrnemi bez pateny" (Там само. – Арк. 19 зв.); церква Воскр. Хр. – "kielich srebrny ze wszystkim bez gwiazdy", "kielich wielki srebrny z patyną i gwiazdami dwoma, łyżeczka srebna pozłacana jedna, cynowa jedna, prendzmentalowa jedna" (Там само. – Арк. 23–23 зв.); церква Богоявл. – "kielich srebrny pozłacany ze wszystkim", "kielich srebrny blachmatem nabijany ze wszystkim", "kielich srebrny pozłacany moskiewską robotą robiony kamykami różnego koloru obłożony ze wszystkim", "kielich srebrny ze wszystkim" (Там само. – Арк. 27); церква Різд. Пр. Богор., с. Головсько, церква Преобр. Госп. – "kielich srebrny ze wszystkim" (Там само. – Арк. 32, 33 зв., 35 зв.).

іншим матеріалом[312], олов'яний[313], цинково-дерев'яний[314], дерев'яний[315], глиняний[316] і навіть восковий[317] літургійний посуд. Також де-не-де церкви мали по дві і більше чаш, з котрих майже завжди одна була срібною[318]. На початку другої половини XVIII ст.

[312] В одній із церков Скальського д-ту у 1730 р. були у вжитку "kielich miedziany pobielany i patena takaż" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 281), у 1733 р. в Благовищ. церкві м-ка Гвіздець Жуківського д-ту – "kielich miedziany pobielany staroświecki ze wszystkim" (Там само. – Арк. 38), а 13. 11. 1740 р. в церкві с. Балтрутів Львівського д-ту, крім чаші цинової зі всім, був "kielich miedziany wyzłacany (всередині і ззовні) ze wszystkim" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 54 зв.). Також у храмі с. Городецьке Шаргородсько-Уманського д-ту у 1726 р. був "kielich z blachy miedziany pobielany tylko zły cwiaczkami poprawowany, patena cenowa, gwiazda i łyżyca... " (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 397 зв.).

[313] У 1726 р. в церкві с. Заливки Чигиринського д-ту служив такий літургійний посуд: "Kielich bardzo maleńki, ołowjany zły, patyna także ołowjana, łyżyca złamana i gwiazda blaszana" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 449 зв.).

[314] В церкві с. Перлівці Войнилівського д-ту 1733 р. була чаша "połowa cynowego, połowa drewnianego" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 4).

[315] За даними актів візитацій, у 1726 р. в храмі с. Гризова Рашківського д-ту були "sosudy drewniane i hrobnica takeże drewniana" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 490 зв.).

[316] У 1726 р. "sosudy gliniane zielone pobielane" знаходилися в церкві с. Вихватнівці Рашківського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 490), а о. Василь, коли у 1725 р. одразу після рукоположення прийшов на парафію в с. Михайлівці згаданого д-ту, там "sosudy gliniane zastał... ale teraz kupił cenowe ze wszystkim porządkiem" (Там само. – Арк. 489).

[317] Акти візитацій подають, що у 1726 р. в храмі с. Нишівці Могилівського д-ту були "sosudy woskowy kielich tylko samy" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 514 зв.).

[318] У 1733 р. в Войнилівському д-ті церков з двома чашами було 2 (с. Довге (св. Мик.) – срібна позолочена і цинова, с. Збора – обидві цинові). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 8 зв., 9 зв.; в Городенківському – 1 (м. Городенка (Усп. Пр. Богор.) – срібна позолочена і цинова). – Див: Там само. – Арк. 12; в Жуківському – 3 (с. Ляцьке – срібна позолочена і цинова, села Жуків і Підгайчики – обидві цинові). – Див: Там само. – Арк. 58 зв., 53, 41; в Козівському – 2 (м. Козова – срібна і цинова, с. Криве – обидві цинові, з котрих одна без нічого). – Див: Там само. – Арк. 59 зв., 64 зв.; в Рогатинському – 12 (м. Рогатин (Різд. Пр. Богор., Св. Духа) – срібна позолочена і срібна, м. Рогатин (св. Юрія) – обидві срібні позолочені, м. Рогатин (св. Мик.) – срібна позолочена і цинова, с. Добрнів – срібна і цинова, села Янчин, Болотна, Дусанів (одна з них – без нічого), Потік, Подвиня, Лучинці і м-ко Фірлеїв – обидві цинові). – Див: Там само. – Арк. 109, 109 зв., 110, 110 зв., 118, 112, 112 зв., 113 зв., 115, 119 зв., 121, 114; в Скалатському – 3 (м. Скалат (Преобр. Госп.) – срібна позолочена і цинова, села Кам'янки (тут було два парохи), Ходачків – обидві цинові). – Див: Там само. – Арк. 198, 200, 201 зв. У 1730 р. в Шаргородському д-ті церков з двома чашами було 2 (м-ко Мурахва (Різд. Пр. Богор.) і с. Григорчиниці – обидві цинові). – Див: Там само. – Арк. 341 зв; в

вже трапляються розпорядження, силою котрого єпархіальна влада змушує парафіян придбати для свого храму срібну чашу[319]. І ще,

Кальницькому – 1 (м. Гранів (Усп. Пр. Богор.) – срібна і цинова). – Див: Там само. – Арк. 329 зв.; в Скальському – 3 (с. Підпилип'є і м. Збриж (Пр. Тр.) – срібна позолочена і цинова, с. Новосілка – обидві цинові). – Див: Там само. – Арк. 275, 277 зв., 276. У 1733 р. в церкві с. Путятинці Рогатинського д-ту було три чаші, але біля тієї церкви тоді знаходилися дві каплиці. – Див: Там само. – Арк. 121. У 1741–1744 рр. в усіх дванадцятьох храмах Львівського д-ту, що мали срібні чаші зі всім до них необхідним, також були і чаші цинові зі всім, а у Ставчанах і Миклашеві навіть по дві. Тоді в цьому деканаті по дві цинові чаші мали також храми парафій Оброшине, Солонка, Печеніги, Підбірці, Підберезці (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 37–90 зв.). В Роздільському д-ті 1739–1740 рр. в Демні була цинова чаша зі всім і сама цин. чаша, в Роздолі та Березівцях – по циновій чаші зі всім, в Бородчицях – стара і нова цин. чаші зі всім (Там само. – Арк. 324, 333, 337 зв., 340 зв.). Подвійних чаш не було у 1730–1733 рр. у жодному храмі Заболотівського, Потоцького, Уманського, Брацлавського, Могилівського, Копайгородського д-тів (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 75–91, 92 зв.–108 зв., 331–334 зв., 335–339, 380–384 зв., 385–388 зв.). У 1762 р. в храмі св. Миколая с. Дуба галицької частини єпархії було "kielichów 2 (jeden srebrny z patyną, gwiazdą, staroświeckiej roboty, miejscami złocisty – ten gromady za talerów bitych 15 kupiony; drugi cynowy, nieco popsuty" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 1 зв.). У 1740 р. такі парафії, як: села Пілігримське, Цекельська Воля, Мінцинське, Біляни, Снітниця, Ганчів, Блюхнари в своїх храмах мали по срібній і циновій чаші; с. Беднарка – дві срібні чаші; с. Уске – дві срібні чаші і дві цинові; села Роздільське, Висів – дві срібні чаші і одну цинову, с. Брунари – одну срібну чашу; с. Біличняни – дві цинові чаші. Всі названі парафії, можливо, належали до Луцької єпархії (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 3. – Арк. 6–8). 5. 06. 1760 р. в церкві св. Мик. с. Потік, як про це подають акти генеральної візитації, крім цинової чаші зі всім необхідним, був "kielich jeden srebrny z pateną tylko, cały wyzłacany valoris telerów bitych 20 z czynszów cerkiewnych sprawiony" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25–25 зв.). 17. 02. 1764 р. в Святоюскр. церкві с. Лани, крім цинової чаші зі всім необхідним, був "kielich srebrny, patena, gwiazda, łyżyca srebrne, in cuppa i po wierzchu miejscami złocony, z składki gromadzkiej za 120 zł. do cerkwi kupiony" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 29 зв.–30).

[319] Офіціал і генеральний галицький візитатор о. Іван Громницький в "Decretum Reformationis" актів візитації с. Завій від 1754 р. наказав місцевим парафіянам "kielich srebrny sprawić, apparat sporządzić, puszką cynową kupić" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 3. – Арк. 4–5). Акти візитацій під 30. 12. 1759 р. повідомляють, що в Святомик. храмі с. Коцюбинчики тоді знаходилися цинова і срібна чаші, і остання була "przez ojca parocha sprawiona". Сам парох, о. Роман Михальський, був рукоположений 2. 11. 1747 р. Львівським адміністратором єп. Онуфрієм Шумлянським і, можливо, під тиском розпорядження він придбав згадану чашу (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 21 зв.).

оскільки характерним для цього часу в спархії було те, що у центральних і найбільше східних її районах значна частина речей, котрі знаходилися в храмах, були надбанням не парафіяльної громади, а пароха, тому велика кількість храмів зоставалася без власного літургійного посуду[320]. Немало можна віднайти в актах візитацій згаданих літ і про стан збереження літургійного посуду[321].

[320] За даними актів візитацій, у 1730–1733 рр. власним літургійним посудом користувалися парохи 11-ти храмів Скалатського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 198–203), 39-ти – Скальського (Там само. – Арк. 274–282 зв.), 12-ти – Кальницького (Там само. – Арк. 327–330 зв.), 5-ти – Уманського (Там само. – Арк. 331–334 зв.), 8-ми – Брацлавського (Там само. – Арк. 335–339), 17-ти – Шаргородського (Там само. – Арк. 339 зв.–344 зв.), 14-ти – Копайгородського (Там само. – Арк. 385–388 зв.). А з 27-ми храмів в межах Могилівського д-ту 1730 р. лише 2 (села Липчани і Перекоринці) (Див: Там само. – Арк. 382 зв., 384 зв.) мали свій придбаний літургійний посуд, у всіх інших він був власністю парафіяльних священиків (Там само. – Арк. 380 зв.–384 зв.). І ще в храмах п'яти парафій Уманського д-ту, які згаданого року були вакантними, так само не було літургійного посуду (Там само. – Арк. 332, 333 зв., 334 зв.), а з Святотроїцького храму м. Шаргород його було викрадено разом з мирницею, ризами та іншими речами (Там само. – Арк. 342). Також 1730 р. в актах зафіксовано, що "sosudy ukradzione" в храмі м-ка Озаринці Могилівського д-ту (Там само. – Арк. 382). У 1730 р. в храмі с. Худиківці Скальського д-ту була цинова чаша, яку, як також і Євангеліє, "kupił człowiek i dał na obligi Duchownemu" (Там само. – Арк. 280), подібно і в храмі с. Тимонівка Шаргородського д-ту були "sosudy cynowe (які) Duchownemu człowiek legował" (Там само. – Арк. 340).

[321] Наприклад, довідуємося, що 1733 р. в Городенківському д-ті: "kielich cynowy z puszki" був у церквах сіл Стрілищі (Воскр. Хр.) і Вербовець (Там само. – Арк. 27, 31 зв.), "kielich cynowy zepsuty" – сіл Ямгорів і Вікно (Там само. – Арк. 28, 33), "kielich cynowy bez należytego sedesu bo tylko sama kuppa w sedes od krzyża wkręcona" – с. Торговиця (Там само. – Арк. 34 зв.); в Жуківському: "kielich powiada że w naprawie" – с. Турка (Там само. – Арк. 42), "kielich cynowy, pateny niema, ale miasto niej talerzyk cynowy i jeszcze kwiatki na nim porysowany, gwiazda i łyżeczka jest" – с. Малогвіздець (Там само. – Арк. 43), "kielich cynowy w srubie zepsuty" – с. Обертин (Стріт. Госп.) (Там само. – Арк. 51 зв.), "kielich cynowy zepsuty" – сіл Обертин (св. Мих.) і Добротів (Там само. – Арк. 52, 55); в Козівському: "kielich cynowy pokrzywiony" – с. Ішків (Там само. – Арк. 72 зв.); в Заболотівському: "kielich cynowy z puszki" – села Залуче і Іллінці (св. Іллі) (Там само. – Арк. 83, 86); в Потоцькому: "kielich cynowy, patena, a gwiazda zepsuta" – с. Вербʼятин (Там само. – Арк. 93 зв.), "kielich cynowy popsuty" – сіл Губин і Возилів (Там само. – Арк. 99, 102); в Рогатинському: "kielich cynowy w części popsuty" – с. Пуків (Там само. – Арк. 120), "kielichów cynowych 2 ale jeden popsuty" – с. Лучинці (Там само. – Арк. 121); в Скалатському: "sosudy popsute" – с. Колодіївка (Там само. – Арк. 199 зв.); в Копайгородському: "sosudy cynowe zepsowane" – с. Виніж (Там само. – Арк. 385); в Скальському: "kielich cynowy zepsowany do Nabożeństwa nie

Щоби причастити вірних Святими Дарами поза стінами храму, використовували дароносицю, так звану бурсу. В актах візитацій 1726–1734 рр. слово "бурса" практично не вживається. На нього можна натрапити зрідка в актах візитацій за 1739–1744 рр.[322] і частіше в актах 60-х рр. XVIII ст.[323]

Акти за 1726 р., хоч дуже рідко, але згадують і про онофорниці (омофорниці). Це дискос, лише без підставки, на котрому під час проскомидії вирізували з просфори агнця. Для чого тоді в храмах використовували онофорниці, на це згадані джерела не дають виразного пояснення. Проте єдина цитата, яку там знаходимо: "Onoforniea cenowa do Antedorij"[324], підказує, що це була посудина, в котрій зберігалися рештки від просфори чи просфор, які священик уживав під час проскомидії. Ця посудина, звичайно, могла також служити для вирізання на ній з просфори агнця та інших частинок згідно з приписом Служебника[325]. Онофорниці, які названого року

sposobny" – м-ко Чорнокозинці (св. Мих.) (Там само. – Арк. 276). У 1726 р. в церкві м-ка Іванка Уманського д-ту були "sosudy cenowe ale dziurawe i woskiem zalepione" (Там само. – Арк. 401), в церкві с. Голенища Летичівського д-ту – "hrobnicy nimasz, tylko kielich 1 cenowy i to zły i woskiem stolec oblepiony, tam tedy i Ciało i pod czas celebracji na tym że kielichu służenije ma" (Там само. – Арк. 434 зв.).

[322] В описі церковних речей львівського храму Благовіщ. Пресв. Богор. під датою 11. 10. 1743 р. (за старим стилем) читаємо: "Krzyż srebny, alias Bursa, z którym do chorych cum Sanctissimum chodzi się"(НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 16). В таких же документах, які стосуються львівського храму Богоявлення, під тією ж датою знаходимо подібне: "Krzyż, alias Bursa srebna z guzikami srebrnemi pozłacanemi z którą do chorych chodzą i w niej S. Viatikum noszą" (Там само, арк. 27 зв.). Також 11. 09. 1743 р. (за старим стилем) у львівській церкві св. Теодора знаходився "krzyż do noszenia Ssmi chorym miedziany blaszany z puszką intus srebrną" (Там само. – Арк. 6), а у 1741–1744 рр. в с. Поршна Львівського д-ту – "bursa cynowa krzyżowa z dzwonkiem spiżowym" (Там само. – Арк. 62 зв.).

[323] У храмі св. Миколая с. Дуба галицької частини єпархії, як про це інформують акти генеральної візитації від 12. 01. 1762 р., була "bursa materialna niewielka, do której puszeczka dopiero kupiona" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 1 зв.). В подібних актах під датою 17. 02. 1764 р., які стосуються парафії с. Лани, знаходимо, що в місцевій церкві була "bursa na hatłasie zielonym złotem i srebrem haftowana z puszeczką srebrną w środku wyzłacaną". Ця парафія згаданого року нараховувала 70 родин вірних (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 29 зв.–30).

[324] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 455.

[325] І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій церков Київської уніатської митрополії XVIII ст. (На прикладі недатованої єпископської ревізії щирецького

зафіксовано в храмах єпархії, були з металу, дерева, скла або кераміки[326]. В актах візитацій 1730–1744 рр. слова "онофорниця" нема.

Для вливання вина і води до чаші служили ампулки[327]. Переважно вони були скляні[328], але траплялися з різного металу[329], глиняні[330] і, навіть, з дерева[331].

намісництва) // Записки НТШ. – Львів, 1999. – Т. 238: Праці Історично-філософської секції. – С. 508 (автор пише, що термін "приставка" означає анафорне блюдо (інша його назва – антидорне блюдо) – пласку дерев'яну чи металеву тарілку, або дощечку зі зображенням хреста, на якій священик під час проскомидії вирізає агнця і часточки з просфори. Під час анафори священик також благословить на ньому антидор, від чого й пішла назва цього блюда).

[326] За названими документами, "omofornica drewiana" була в храмі с. Дяківка Уманського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 407 зв.); "onofornica cenowa" – в храмі м. Умань (св. Мик.) (Там само. – Арк. 402); "omofornica miedziana pobielana" – в храмі м. Шаргород (Пр. Тр.) (Там само. – Арк. 410); "omofornica farforowa turecka" – в храмі с. Довгівці (Там само. – Арк. 412); "onofornyca szklanna" – в храмі м-ка Жорнища Немирівського д-ту і с. Кам'янки Смілянсько-Чигиринського д-ту (Там само. – Арк. 473, 451).

[327] Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej... – S. 373 (До церковного посуду також належали дзбанки для вина і води – "amulae", в котрих зберігали на престолі вино, яке приносили вірні. Вони були зі срібла чи мосяжу, вгорі округлі і вузькі, внизу широкі, і з них диякон зціджував у чашу вино, призначене для святої Жертви. Спочатку ці дзбанки були досить великі, пізніше їх місце заступили маленькі посудинки, звані ампулками (ampulae). Костянтин Великий прислав до Рима дві золоті ампулки, по 2 фути кожна, і п'ять срібних – по 20 футів. У багатій константинопольській церкві св. Софії, подібно, як чаш і патен, було у надзвичайно великій кількості золотих ампулок (Stolberg, R. G. ks. 19).

[328] Такими вони, наприклад, були 1726 р. в церквах: с. Лозова Шаргородського д-ту – "jampułka z kiliszka" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 411); с. Івашківці того ж деканату – "jampułky do naliwannia wina szklanne" (Там само. – Арк. 410 зв.); с. Каришків того ж деканату – "jampułka cenowa, druga szklanna" (Там само. – Арк. 412 зв.); м. Немирів (св. Мик.) – "ampułki szklanne do nalania wina do służenia" (Там само. – Арк. 478).

[329] Наприклад, у 1726 р. в церкві м. Шаргород (св. Мих.) були "ampułky do naliwannia wina sribrne" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 409 зв.), в церкві м. Шаргород (Різд. св. Ів. Хр.) – "jampułka cenowa" (Там само. – Арк. 409). У 1733 р. в Святоюрській церкві м. Рогатина були "ampułki srebrne z sedesami takiemiż" (Там само. – Арк. 110).

[330] У 1726 р. глиняні ампулки для наливання вина вживали в храмі м-ка Кам'янка Рашківського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 493).

[331] Акти візитацій за 1726 р. подають, що у храмі с. Дяківка Уманського д-ту була "jampułka drzewiana" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 407 зв.), а в м. Шаргород (Пр. Тр.) – "jampułky drzewiane" (Там само. – Арк. 410).

До обов'язкових вівтарних речей належала кадильниця[332]. Як правило, у всіх храмах кадильниці тоді були мосяжні, хоч траплялися спіжеві і срібні[333]. Так само більше ніж одну кадильницю мали лише декотрі церкви[334]. В актах візитацій за 1739–1744 рр. слово "кадильниця" не вживається, замість нього слово "трибуляр" (tribularz)[335]. Натомість, акти візитацій за 1726 і 1730 рр. цього

[332] Кадильниця знаменує самого Ісуса Христа: сама кадильниця – Його людську природу, а розпалене вугілля – Його Божество (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 33–34).

[333] У 1733 р. серед загального числа храмів Городенківського, Козівського і Заболотівського д-тів тільки храм Усп. Пр. Богор. м. Городенка мав невелику срібну кадильницю. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 12, а в усіх решти були мосяжні. – Див: Там само. – Арк. 11–36, 60–74 зв., 75–91. Також тоді під час візитації виявилося, що у 3 (м. Городенка (Воскр. Хр.), села Стрільче (Воскр. Хр.), Чернятин) храмах Городенківського і 1 (с. Ішків (св. Ант. Вел.) – Козівського д-тів кадильниці були зіпсуті. – Див: Там само. – Арк. 19 зв., 27 зв., 30 зв., 72 зв., а в 5 (села Криве, Кальне, Слобода – Козівський, села Борщів, Тулуків – Заболотівський д-ти) – "bez denka". – Див: Там само. – Арк. 64 зв., 66, 71, 79 зв., 91. У 1730 р. на весь Кам'янець-Подільський д-т лише один храм св. Мик. м. Кам'янець-Подільського мав срібну кадильницю. – Див: Там само. – Арк. 350 зв., а в Брацлавському д-ті такою не володіла жодна церква. – Див: Там само. – Арк. 335–339. У двох храмах (села Баланівка і Вербівка) останнього деканату кадильниці були спіжеві, з котрих одна (с. Баланівка) коштувала 12 золотих. – Див: Там само. – Арк. 335 зв.–336. Мосяжна кадильниця, яку в згаданому році мала церква с. Нижні Панівці Кам'янець-Подільського д-ту, коштувала 10 золотих. – Див: Там само. – Арк. 350. У 1726 р. в церкві с. Слішківці Могилівського д-ту була кадильниця мосяжна "kijowska słaba" (Там само. – Арк. 512 зв.).

[334] Наприклад, у 1726 р. в храмі м-ка Маньківка (Преобр. Госп.) Шаргородського д-ту було три кадильниці: "Kadzielnica mosiężna 1 braterska, druga duchownego... (i) kadzielnica gromadzka" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 398); в храмі м. Шаргород (св. Мих.) – дві кадильниці (срібна і мосяжна). – Див: Там само. – Арк. 409 зв. У 1733 р. по дві кадильниці мали: 5 (м. Городенка – Усп. Пр. Богор. (срібна і мосяжна), села Поточиська – св. Мик., Городниця, Сороки, Тишківці) храмів Городенківського; 1 (с. Божиків) – Козівського д-тів. – Див: Там само. – Арк. 12, 23 зв., 25, 32, 34. У всіх церквах Заболотівського д-ту 1733 р. і Брацлавського та Кам'янець-Подільського д-тів 1730 р. було лише по одній кадильниці. – Див: Там само. – Арк. 75–91, 335–339, 345–351.

[335] Трибуляр – це прийнята в Римо-Католицькій церкві назва кадильниці, спеціальної посудини на ланцюжках для розжареного вугілля, на яке священик кладе фіміам і ладан під час Богослужіння (І. Скочиляс. Протоколи генеральних візитацій... – С. 498). Ще в: Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej... – S. 373–374 – читаємо, що раніше, під час урочистих богослужінь використовувалися "kadzielnice czyli turybularze małe, ręczne, podobne do naszych" теперішніх; також "wielkie, które stały przy ołtarzu, i skąd podnosił się w dni świąteczne, wonny dym kadzienia". Далі

останнього слова абсолютно не знають, а в актах за 1733 р. воно згадується лише подекуди. За даними актів візитацій, кожен храм Роздільського деканату 1739–1740 рр. і Львівського деканату 1741–1744 рр. мав один, два або й три трибуляри. Серед них немало було зі срібла[336].

Документи візитацій дають можливість дізнатися про те, як у 1726 р. храми окремих деканатів були забезпечені ладаном[337]. Через те, що посудина для ладану своїм виглядом нагадувала маленький човник, то у 1733 р. мала назву "лодка"[338].

автор пише, що Гельґальд розповідає про Роберта, короля Франції, котрий підвісив у церкві золоту, оздоблену найкращим дорогим камінням кадильницю. В Римі, перед образом святого Петра, висить велика золота кадильниця, котру запалюють в головні свята під час великої Служби Божої (Anastas. in Sergio).

[336] У Львівському д-ті 1741–1744 рр. (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 37–90 зв.) храмів, що мали по два (срібний і мосяжний) трибуляри було 8 (Мшана, Солонка, Жирівці, Миклашевичі, Грибовичі, Лисиничі, Підберезці, Винники) (арк. 49, 63–63 зв., 64, 75, 78 зв., 87 зв.–88, 89, 90–90 зв.), по три (срібний і два мосяжні) – 2 (Повітна, Ставчани) (арк. 47 зв., 57). Тоді в цьому деканаті ще було 4 (Страдч, Цунів, Балтрутів, Оброшине) храми, котрі мали по два мосяжні трибуляри (арк. 45 зв., 46 зв., 54 зв., 55 зв.). У 1739–1740 рр. в Роздільському д-ті (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 323–345 зв.) по срібному та мосяжному трибуляру мали храми сіл Розділ і Бориничі, а по два мосяжні – храми м. Миколаїв (св. Мик.) і сіл Демня, Розвадів, Верин (арк. 333–333 зв., 342 зв.–343, 327 зв., 324, 330, 331). У 1743–1744 рр. із храмів м. Львова (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 1–36 зв.), що мали по два (срібний і мосяжний) трибуляри, було 3 (Благов. Пр. Богор., Богоявл., Різд. Пр. Богор.) (арк. 15 зв.–16, 26 зв.– 27 зв., 31 зв.– 32), що мали один (срібний) – 1 (Преобр. Госп.) (арк. 35 зв.). У 1740 р. в "skarbcu" церкви Різд. Хр. м. Жовкви однойменного д-ту зберігалися два срібні трибуляри, з котрих один був великий позолочений "z osobkami sześciu robotą osobliwszą" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 160–160 зв.).

[337] Акти візитацій називають ряд храмів Вінницького д-ту, котрі у 1726 р. мали "ładanu dosyć" та що згаданого року у Немирівському д-ті було "ładanu mało" в 3 (с. Лука, м. Кальник, м. Дашава – Усп. Пр. Богор.) храмах і зовсім не було – в 1 (м-ко Жорнища) храмі. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 470 зв., 475, 475+, 473.

[338] Наприклад, в актах візитацій за 1733 р. написано, що у Возн. храмі с. Ямгорів Городенківського д-ту "łodki niemasz" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 28 зв.); у храмі с. Чернятин того ж деканату – "kadzielnica mosiężna zepsuta bez łodki" (Там само. – Арк. 30 зв.); у храмі с. Вербівці того ж деканату – "kadzielnica mosiężna bez łodki" (Там само. – Арк. 31 зв.); у храмі с. Тишківці того ж деканату – "łodka drewniana" (Там само. – Арк. 34); у храмі м. Городенка (Усп. Пр. Богор.) – "szufladka drewiana miasto łodki z łyżeczką mosiężną" (Там само. – Арк. 12). Згаданого року в храмі с. Ішків (св. Ант. Вел.) Козівського д-ту була "łodka rogowa" (Там само. – Арк. 72 зв.), а в храмах сіл Трійця, Іллінці (прор. Іллі), Рудники (Усп. Пр. Богор.), Олежків Заболотівського д-ту, як написано в згаданих актах, кадильниці були без "лодок" (Там само. – Арк. 84 зв., 86, 88 зв., 90 зв.).

Акти візитацій за 1744 р. згадують про урочисті процесійні ходи зі Святими Дарами, котрі тоді носили в чашах із покришкою нагорі з хрестом[339]. Це були ті самі пушки (чаші) з накривкою, в котрих постійно зберігалися в кивотах Святі Дари. Приблизно наприкінці 30-х – початку 40-х років XVIII ст. українські парафії починають засвоювати звичай латинських парафій використовувати для цього монстранції. В 1740–1743 рр., про що свідчать тогочасні матеріали актів візитацій, монстранції були в одній із тодішніх львівських церков[340] та у двох церквах львівського деканату[341]. У 1739–1740 рр. Роздільський деканат[342] і у 1740 р. Княгининський[343] не мали жодної церкви, де б знаходилася монстранція. У 1740 р. в актах візитації церкви Різдва Христового м. Жовкви було записано, що тоді одна з шести срібних чаш, які були власністю тої церкви, була розібрана "dla sedesu pod monstrancją"[344]. Згаданого року монстранції були в храмах сіл Беднарка і Уске, але ці села, правдоподібно, належали до Луцької єпархії[345]. Акти візитацій за 1726–1734 рр. жодного разу на своїх сторінках про них не згадують, бо їх в тому часі в українських храмах ще не існувало[346].

Кожен діючий храм у другій половині 20-х – першій половині 40-х рр. XVIII ст. мав принаймні один набір літургійних одеж священика. До них належали фелон, епітрахиль, нараквиці, пояс, стихар та долучалися малі покрівці й великий (аер), котрими

[339] В описі церковних речей львівського храму Воскр. Хр. під датою 14. 03. 1744 р. (за старим стилем) знаходимо: "... wierzch kielicha z krzyżykiem srebny, który przykładają do kielicha kiedy Ssma Synaxis bywa w kielichu maxime do Processji" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 23 зв.).

[340] Акти візитацій подають, що 11. 10. 1743 р. (за старим стилем) у львівському храмі Благовіщ. Пресв. Богор. була "monstrancja drewniana złacana" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 15 зв.; ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 50–51).

[341] В актах візитацій читаємо, що 10. 11. 1740 р. в храмі с. Повітна Львівського д-ту була "monstrancja srebrna pozłacana" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 47 зв.), а в храмі с. Мшана того ж деканату – "monstrancja srebrna" (Там само. – Арк. 48 зв.).

[342] Там само. – Арк. 323–345 зв.

[343] Там само. – Арк. 346–383.

[344] Там само. – Арк. 160 зв.

[345] Згідно з даними актів візитацій, у 1740 р. в храмі с. Беднарка була монстранція мосяжна, а в храмі с. Уске – "monstrancja mosiężna w której teraz konserwuje się Sanctissime" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 3. – Арк. 6–8).

[346] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.

покривали дискос та чашу. При описі цих храмових речей у часі візитацій тоді головну увагу звертали на фелон. Слово "фелон" було ще не знане, оскільки в названих актах воно трапляється лише декілька разів[347]. Цю верхню церковну одіж священика тогочасні документи звичайно називали "риза" або "апарат". Коли епітрахіль, нараквиці, покрівці, а іноді й пояс були виготовлені з того самого матеріалу, що й фелон, то в актах переважно маємо лише опис останнього, коли ні, то описано кожну річ зокрема. Дуже часто в цих документах окремо писалося про покрівці, окремо про пояс і окремо про фелон з епітрахілем і нараквицями. Інформація про стихар завжди стояла осібно. Чисельністю та впорядкованістю священичих літургійних одеж у названому періоді з-посеред інших вирізнялися храми Львівського деканату та м. Львова[348]. Як репре-

[347] Опис церковних речей, які знаходилися в храмах сіл Радіївці, Лука і Васютинці Барського д-ту акти візитацій за 1726 р. подають у двох версіях. В одній із них верхній богослужбовий одяг священика називають словом "апарат" (с. Радіївці – "aparatów kytajkowych 2 (zielony i czerwony)", с. Лука – "aparat adamaszkowy czerwony (gromadzki), drugi – kytajkowy zielony (duchownego)", с. Васютинці – "aparat kitajkowy czerwony 1, drugi – kalamajkowy". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 429 зв., 431, 431 зв.), в іншій – "фелон" (с. Радіївці – "fełonów 2 kitajczawych", Лука – "fyłon gromadskij jadamaszkowy kwitysty, drugi ojca duchownego fyłon kitajkowij", Васютинці – "fyłon materyjałny". – Див: Там само. – Арк. 432–432 зв.). Оскільки стиль написання і характер письма текстів документа, що містить ці версії, між собою різняться, то час появи їх міг бути не один і той самий. В актах візитацій за 1730 р. слово " fyłon" зустрічається тільки один раз, і це в описі церковних речей с. Митлінці Немирівського д-ту (Там само. – Арк. 357). Це слово в названому документі поряд із загальновживаним словом "aparat" виглядає цілковитою випадковістю.

[348] У 1741–1744 рр. серед храмів Львівського д-ту (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 37–90 зв.) лише один мав 5 apparatów "з усім іншим потрібним", тобто з епітрахілями, нараквицями, покрівцями і, можливо, поясами, що мали 4 подібні апарати – дев'ять, що мали 3 – сім, що мали 2 – вісім, що мали 1 – чотири. З інших храмів цього деканату тоді: один мав 1 апарат "з усім інш. потріб." і 1 сам без нічого; два – по 1 апаратові "з усім інш. потріб." і по 2 самі без нічого; один – 1 апарат "з усім інш. потріб." і 3 самі без нічого; один – 1 апарат "з усім інш. потріб.", 1 з епітрахілем і маніпулярами (покрівцями), 1 з епітр.; один – 1 апарат "з усім інш. потріб.", 1 з епітр. і 2 старі самі без нічого; три – по 2 апарати "з усім інш. потріб." і 1 сам без нічого; один – 2 апарати "з усім інш. потріб." і 2 старі самі без нічого; один – 2 апарати "з усім інш. потріб." і 3 самі без нічого; один – 2 апарати "з усім інш. потріб.", 1 з епітр. і 2 старі самі без нічого; два – по 2 апарати "з усім інш. потріб." і по 1 з епітр.; один – 2 апарати "з усім інш. потріб.", 1 з епітр., 1 з епітр. і маніпулярами і 1 сам без нічого; один – 2 апарати "з усім

зентанти цілої спархії, різким контрастом їм у цьому, наприклад, можуть служити храми деканатів Войнилівського, Городенківського чи Роздільського[349]. Церковні ризи, що знаходилися в храмах

інш. потріб." і 2 повсякденні самі без нічого; один – 3 апарати "з усім інш. потріб." і 2 самі без нічого; один – 4 апарати "з усім інш. потріб.", 1 з епітр. і маніпулярами і 1 сам без нічого; один – 4 апарати "з усім інш. потріб." і 2 старі самі без нічого; один – 4 апарати "з усім інш. потріб." і 2 самі без нічого; один – 6 апаратів "з усім інш. потріб." і 1 з епітр.; один – 6 апаратів "з усім інш. потріб." і 1 сам без нічого. Згаданих років у цьому деканаті (Там само. – Арк. 37–90 зв.) п'ятнадцять храмів мали по 3 стихарі (альби), чотирнадцять – по 4, десять – по 5, дев'ять – по 2, один – 8, один – 6, один – 1. З львівських храмів 1743–1744 рр. (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 1–36 зв.): в храмі св. Теодора апаратів "з усім інш. потріб." було 6 і 2, правдоподібно, самі без додатків (арк. 5 зв.); Благов. Пр. Богор. – 12 фелонів і до них 10 епітрахілів, 7 пар маніпулярів, великих покрівців (welów) 3 кращі, 2 гірші і 8 поменших, 6 пасків (арк. 15 зв.); св. Параск. – 1 фелон "з усім інш. потріб.", 1 з епітр. і нараквицями і, правдопод., 7 самих, 1 жовтий епітрахіль до такого ж фелону, 2 епітр. камкові червоні, 1 епітр. китайковий в паски, 4 вел. покр. (welum) – литий золотом, ламовий жовтий, гарасовий червоний, камковий червоний, 5 пар маніпулярів, 5 паль (покрівців) (арк. 18 зв.–19); Воскр. Хр. – 2 фелони самі без додатків, 1 – "з усім інш. потріб.", 1 – тільки з фіялковим епітрахілем, 6 – тільки з епітрахілями, 1 епітр. атласний синій, обведений срібною камкою, 2 епітр. сагітові червоні, 1 епітр. адамашковий голубий, зі срібними квітами довкола, срібною компанкою обведений, 1 воздух партировий багатий, удвоє компанкою срібною, враз із золотом перемішаною, довкола обведений, 1 воздух партировий на червоному тлі в срібні квіти (арк. 22 зв.–23); Богоявл. – 1 фелон з епітр. і звіздою на плечах (a tergo) срібною, 6 фелонів, воздух китайковий гаптований золотом і …лами оздоблений, воздух оксамитний червоний з гаптованими маніпулярами (арк. 26 зв.–27); Різд. Пр. Богор. – 3 фелони "з усім інш. потріб.", 3 – тільки з епітр., 4 паски (арк. 31 зв.); с. Головське – 4 фелони "з усім інш. потріб.", 1 пасок (арк. 33 зв.); Преобр. Госп. – 2 фелони "з усім інш. потріб.", 3 фел., правдопод., самі (арк. 35 зв.).

[349] У 1733 р. Войнилівський д-т (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–9 зв.) нараховував храмів, що мали лише по одному фелонові, 10 (з них: у храмі с. Дубівці раніше "apparatów coś się więcej znajdowało ale że jedne u żyda zastawione (як сам казав парох), a drugie apparata dał zięciowi w posagu" (арк. 6 зв.); з храму с. Дуброва парох "apparat jeden pozyczył na Protesy koloru zielonego harasowy", а інший "dał zięciowi swemu w posagu kamkowy czerwony" (арк. 7); для Мик. храму с. Довге "apparat taż (Pani Karszyna) sprawiła" (арк. 8 зв.), що мали по два – 8 (з них у храмі Різд. Пр. Богор. м. Войнилова раніше "apparatów było par 4" (арк. 2 зв.), що мали по три – 4 і що мав чотири – 1. У тому році в Городенківському д-ті (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 10 зв.–36 зв.): в храмі Усп. Пр. Богор. м. Городенка було риз 6 (1 – з епітр. і наракв. такої ж матерії, 1 – з епітр. іншої мат., 4 – напевно, самі, з них дві паристі і одна чорного кольору); в храмі Різд. Пр. Богор. того міста – 2; св. Мик. – 1 (епітр. і наракв. однакової матерії, але іншої, ніж риза); Усікн. Гл. Ів. Хрест. – 2 (1 – з епітр. іншої мат., 1 старий – з епітр. і наракв. такої

центрально-східних округів єпархії, переважно були власністю

ж мат.); Преобр. Госп. – 2 (нові, паристі з епітр. і наракв. такої ж мат. і це все придбав для церкви тодішній парох); Воскр. Хр. – 2 (1 – з епітр. такої ж мат., 1 – з епітр. іншої мат., наракв. одні); св. Мих. – 3 (1 – з епітр. такої ж мат., 1 – стара, 1 нова – з епітр. і наракв. такої ж мат., одні старі нараквиці); св. Юрія – 2 (обидві – з епітрахілями іншої мат., наракв. одні); Воздв. Ч. Хреста Госп. – 2 (обидві – з епітрахілями, наракв. троє); с. Поточиська (св. Мик.) – 2 (1 нова – епітр. і наракв. однакової мат., але іншої, ніж риза, 1 – з епітр. такої ж мат.); с. Поточиська (св. Мих.) – 1 (два епітр., з котрих один старий, одні старі наракв.); с. Городниця – 2 (1 нова – з епітр. такої ж мат., 1 – з епітр. іншої мат. і з наракв. такої ж мат., одні нараквиці розпаровані); с. Стрільче (св. Єв. Богосл.) – 1 (два епітр. іншої між собою і ніж риза матерії, дві пари нарак., з них одна матерії ризи); с. Стрільче (Воскр. Хр.) – 1 (епітр. і наракв. іншої мат.); с. Ямгорів (Возн. Госп.) – 2 (1 стара – з епітр. старим такого кольору, з наракв. такого кольору, але іншої мат., 1 – з епітр. і наракв. іншої мат.); с. Ямгорів (св. Мик.) – 3 (1 чорно-біла з епітр. такої ж мат., 1 чорна з епітр… дві пари нарак. старих і одна пара – чорна); с. Чернятин – 2 (1 стара з епітр. таким же, 1 з наракв. такими ж, а епітр. іншим, одна пара інших наракв.); с. Вербовець – 2 (обидві з епітр. і наракв. такими ж); с. Сороки – 2 (обидві з епітр. і наракв. такими ж); с. Вікно – 1 (епітр. і наракв. однакової мат. між собою, але іншої, ніж риза); с. Тишківці – 3 (1 – протерті, 2 – дуже старі й пошарпані, один епітр. старий, другий – ще старіший, одна пара старих наракв.); с. Торговиця – 1; м-ко Михальче – 2 (1 – з епітр. таким же, 1 – з епітр. таким же, до них одні наракв. іншої мат.); с. Рогиня – 1 (з епітр. і наракв. такими ж). У 1739–1740 рр. в Роздільському д-ті (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 323–345 зв.) було сім храмів, котрі мали тільки по 2 фелони “з усім іншим потрібним”, серед яких один був старий, і один храм, що мав лише 1 фелон “з усім інш. потріб.”. Решта храмів цього деканату в згаданих роках мали таку літургійну одіж: 3 фелони “з усім інш. потріб.”, 1 фелон сам один – с. Демня; 1 фелон “з усім інш. потріб.”, 1 фелон сам один, 1 фелон з епітрахілем і маніпулярами іншої мат. – м. Миколаїв (Преобр. Госп.); 4 фелони самі одні, з яких два старі, 3 епітрахілі різної мат. – м. Миколаїв (св. Юра); 2 фелони самі одні, 2 епітр. матерії фелонів, але різних кольорів – м. Миколаїв (св. Мих.); 4 фелони “з усім інш. потріб.”, серед яких один був старий, а один жалобний, 1 фелон сам один – м. Миколаїв (св. Мик.); 2 фелони “з усім інш. потріб.”, 1 фелон сам один – с. Розвадів; 1 фелон сам один, 1 старий епітр. іншої мат. і кольору, ніж фелон – с. Верин; 2 фелони самі одні, з яких один старий, а один жалобний, 3 епітр. різної мат. і кольору – с. Крупське; 7 фелонів самих одних, 4 епітр. різної єдвабної мат. – с. Розділ; 2 фелони самі одні, 1 епітр. іншої мат. і кольору, ніж фелони – с. Стільсько; 1 фелон “з усім інш. потріб.” іншої мат. – с. Ілів; 1 фелон “з усім інш. потріб.”, 1 фелон сам один, 1 фелон з епітрахілем, 1 епітр. з нараквицями тієї ж мат. – с. Березина; 1 фелон “з усім інш. потріб.”, 1 фелон сам один, 1 фелон з епітрахілем – с. Бережівці; 1 фелон з епітрахілем і іншим – с. Підгірці; 3 фелони “з усім інш. потріб.”, 1 фелон сам один – с. Піддністряни; 1 фелон з епітрахілем і маніпулярами, 1 фелон з епітрахілем – с. Чортория; 3 фелони “з усім інш. потріб.”, 1 фелон старий сам один – с. Надітичі; 4 фелони “з усім інш. потріб.”, з яких один жалобний, 1 фелон сам один – с. Рудники.

священиків[350]. Тканини для пошиття церковних риз та оздоба для

[350] Про богослужбові ризи в храмах Городоцького д-ту 1730 р. в документах того часу (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 259–263 зв.) містяться такі дані: с. Павликівці (фелони кромрасові "ze wszystkim" 2, стихарів 3 – свящ., стих. 1 – церк.); с. Жучківці ("aparat z prostej płachty niewieskiej, co kobita nieschodziła, srychatz 1 gruby szczególny" – свящ.); с. Доброгоща (стих. 1 – свящ., китайчаний паскований і епітр. до нього голони срібні шиху венецького – церк., бо пан Стадницький це "sprawił do cerkwi"); м-ко Фульштин (камковий рожевий 1, старий зелений китайчаний 1, стих. 3 – свящ., адамашковий, пасамани зелені оксамитні і епітр. до нього такий же, стих. 3 – церк.); с. Райківці (2 матеріальні й епітрахілі до них, стих. 1 – свящ.); с. Москалівка (багажийовий, стих. 1 – свящ., стих. 1 – церк.); с. Олексинці Підлісні (св. Параск.) (китайчаний, голони шихові і епітр., личаковий з галонами, камельовий, стих. 3 – свящ., матеріальний, стих. 1 – церк.); с. Олексинці Підлісні (Покр. Пр. Богор.) (китайчаний рожевий і епітр. до нього – свящ.); с. Новий Світ (китайковий старий, стих. 2 – свящ.); с. Тростянець (китайковий жовто-блакитний і епітр., стих. 2 – церк.); с. Поріччя (багажийовий, стих. 2 – церк.); с. Матвійківці (матеріальний паскований, стих. 2 – свящ.); с. Хмелівка (камельові 2, стих. 2 – свящ.); с. Варовці (стих. 1 – свящ., ґрубриновий вишневий і епітр. до нього – церк., бо пан Кроковський Писар Г. К. це "do cerkwi sprawił"); с. Остапківці (матеріальний, стих. 1 – свящ., стих. 3 – церк.); с. Немиринці (камельовий, стих. 3 – свящ., камельовий і епітр. до нього – церк.); с. Куманів (китайковий селединовий, лудановий, камковий червоний, камля зелена, матеріальний, стих. 2 – церк.); с. Калитинці (багажийові 2, стих. 2 – церк.); м-ко Сапіжин (китайчаний воднистий і епітр. до нього, жовтий з епітр., камельовий, стих. 2 – свящ., стих. 2 – церк.); м-ко Кузьмин (багажийових 2 – свящ., личаковий голубий, камля жовта і епітр. до нього – церк.); с. Бедриківці (кромрасовий зелений і епітр. до нього, стих. 4 – церк.); м-ко Городок (св. Юрія) (адамашковий червоний і епітр. до нього, саєтковий зелено-голубий і епітр. до нього, стих. 2 – церк.); м-ко Городок (Усп. Пр. Богор.) (адамашковий… камля золоті квіти і епітр. з тієї ж двоякої матерії до нього, ґрубриновий червоний сам без епітр. – свящ., епітр. матеріальний – церк.); с. Кременна (китайковий голубий, камля адамашкова голуба і епітр. до нього китайчаний голубий, галони золотисті шихові, стих. 3 – свящ. о. Івана, китайчаний червоний, камля голуба китайчана і епітр. до нього червоний китайчаний, галони шиху венецького, стих. 3 – свящ. о. Теодора, табінковий голубий, камля атласна червона – церк.); с. Лісоводи (адамашковий голубий і епітр. до нього, галони золотисті шихові, стих. 4 – свящ., старий табіновий червоний – церк.); с. Жищинці (матеріальний, стих. 2 – свящ.). З актів візитацій за 1726 р. довідуємося про богослужбову одіж у тогочасних храмах Чигиринсько-Смілянського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 448–457.): м. Сміла (св. Мик.) (білий турецької в червоні квіти матерії, кама червона атласна, підшитий московським полотном, бавовняної матерії, піватласний жовтий пасаман, навколо нього червоний, епітр. білий, як фелон, епітр. червоний камковий, наракв. пар 3 (червоні оксамитні, старі атласні, імамасові) – свящ.); м. Сміла (Покр. Пр. Богор.) (червоний мусулбасовий, кама багажийова, червоний камковий, епітр. 2 зелені камкові порядні); м. Жаботин (св. Мик.) (камковий голубий, а камля червона камкова і епітр. такий же,

них були різновидними. Траплялися ризи досить дорогі, але значно більше було простих, звичайних[351]. Вибір кольору літургійних одеж,

багажийовий і епітр. такий же, наракв. голубі камкові); с. Божки (камковий червоний, камковий зелений, камковий вишневий старий, наракв. 2 червоні камкові); м. Медведівка (св. Мих.) (камковий голубий з галоном шиховим з турецької зеленої матерії, новий камковий червоний, камковий вишневий, наракв. пар 2 – червоні камкові і голубі камкові); м. Медведівка (Усп. Пр. Богор.) (фелонів 4, але порядних 2 зелених камкових, ками червоні, епітр. жовтий, зелений у золоті квітки турецької матерії (обидва порядні), бавовняної матерії, камковий червоний, зелений китайковий, зелений старий, наракв. камкові червоні, камкові шафірові і 3 зелені єдвабної матерії); м. Медведівка (Преобр. Госп.) (старі 2, наракв. оксамитні червоні); м-ко Суботів (бавовняної турецької матерії, напівтабінковий червоний, кама турецької матерії – свящ., жовтий бавовняний у квіти, чорна кама камкова, галонок шиховий, підшитий полотном московським, жовтий напіватласний, кама чорна з крашенини – церк., наракв. чорні луданові і червоні камкові – церк., червоні – свящ., епітр. новий камковий червоний і старий – церк., матерії турецької бавовняної – свящ.); с. Войтове Село (камковий червоний і епітр. такий же); м. Крилів над Дніпром (Пр. Тр.) (з вишневої турецької матерії в срібні паски вроцлавським полотном підшитий, камковий червоний, кама жовта атласна, галонок шиховий – церк., наракв. суто сріблом гаптовані – свящ., наракв. багажийові, епітр. як і фелон другий жовтий); м. Крилів над Дніпром (Усп. Пр. Богор.) (зелений пасковатий єдвабний і епітр. такий же мусульбасом підшитий, старий, голубий єдвабної матерії і епітр. турецької матерії, камковий червоний старий і епітр. такий же, золотоглавий, мусульбасом зеленим підшитий, атласний червоний і кама жовта атласна, підшитий крашениною, наракв. пар 3 – оксамитні і луданові, пар 2 – порядні); с. Воронівка (з московського полотна); м-ко Боровиця (атласний жовтий, кама зелена атласна, підшитий голубим московським полотном, і коруна шихова довкола, багажийових полотняних 3, епітр. фіалковий камковий, наракв. пара 1 – червоні старі); с. Ясківці (атласний, камковий, епітр. такий же камковий чорний гарний і другий – старий, наракв. пар 2 камкові – зелені і червоні); с. Худоліївка (камкові старі 2 і епітр. також 2, наракв. оксамитні зелені гарні). В тих же актах знаходимо, що в м. Медведівка (Усп. Пр. Богор.) – "w cerkwi aparencya wszystka i księgi – Duchownego" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 452), а в храмі м. Чигирин не було жодного фелону, бо парох – неопресвітер (Там само. – Арк. 454). Тому слід вважати, що, за малим винятком, уся літургійна одіж у вищезгаданому деканаті тоді була власністю парохів.

[351] У 1741–1744 рр. фелони у храмах Львівського д-ту (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 37–90 зв.) були з таких матеріалів: табіновий, камльотовий – Рясне; гарасовий, фланелевий, китайковий – Кориці; бастові 2 – Домажири; бастовий, гарасовий, табінові 2 – Жорниська; атласні 2, бастовий – Ясниська; партировий, табіновий, адамашковий, каламайковий, гарасовий – Дубровиця; адамашкові 2, табіновий, крумрасовий, каламайковий – Лозина; ґрубринових 2, сайовий, каламайковий – Янів; ґрудеторовий, атласні 3, адамашковий – Страдч; адамашкові 3, партировий – Цунів; табіновий, адамашкові 2, партировий, бастовий, каламайковий, ламовий – Повітна; атласні 2, адамашковий, крумрасовий – Мшани; адамашковий, партировий,

напевно, залежав від уподобань фундатора чи від того, що посилав

гарасовий – Вроців; адамашковий, партировий, атласний – Карачинів; мухайровий, каламайковий, фланелевий – Рудно; адамашковий, напівламовий, напівпартировий – Суха Воля; гарасовий, партирковий, китайковий – Балтрутів; адамашковий, партировий, фланелевий, каламайкові старі 2 – Оброшино; кармазиновий з галоном білим штиховим (адамашковий), жалобні 2, понсовий, голубий, зелений (адамашковий, партировий старий з хрестом на плечах з золотого галону зробленим (жалобний), напівпартировий, табіновий, партировий в паски білі (жалобний) новий, адамашковий старий) – Ставчани; адамашкові 2 – Скнилів; (старі 3) – Наварія; крумрасовий, каламайковий – Малечків; атласний, саґетковий – Поршна; китайкові 2, саґетковий – Пустомити; адамашковий, камковий, атласний, саґетковий – Солонка; партировий, адамашковий, табіновий, фланелевий, ґрудеторовий – Жирава; китайкові 2, саґітковий – Кугаїв; китайковий, ґрубринові 2 – Вовків; партирові 3 – Черепин; китайковий, єдвабних старосвітських 2 – Дмитровичі; напівтеркласовий – Глуховичі; камковий, саґетковий, сайовий – Чижиків; китайковий, саґетковий, єдвабні старі 2 – Гирманів; адамашковий, партировий, камковий, саґетковий, гарасовий – Печеніги; атласний – Чернушевичі; адамашковий, китайковий, камковий, табіновий, сайовий, гарасовий – Жухоровичі; партировий, саґеткові 2, камковий – Миклашів; саґетковий, каламайковий, турецької матерії – Підбірці; терпетіановий, бастовий – Давидів; сайовий – Милятичі; адамашковий, оксамитний ритий, камковий, табіновий, китайковий, бастовий, ґрубриновий – Грибовичі; напівтабіновий, бастовий – Гряда; саґетковий, турецької матерії, ґрубриновий – Малехів; саґетковий – Ляшки; партировий, оксамитний, димовий, ґрубриновий – Сороки; напівтабіновий, бастовий – Борщовичі; партировий, атласний, напівтеркласовий – Піколовичі; камковий, саґетковий – Жидятичі; камкові 2, адамашковий, табіновий, ґрубриновий – Збоїська; адамашковий, саєтковий, камковий, ? – Лісиничі; саєтковий, адамашковий, повсякденні 2 – Підберезці; саєткові 2, ґрудеторовий, адамашковий – Винники. У 1743–1744 рр. в храмах м. Львова (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 1–36 зв.) фелони були з таких матеріалів: ламовий з золотими квітами з галуном довкола шиховим жовтим, адамашковий з широкою срібною корункою і perse срібною бляхою in Collo того ж фелона пришитою, на подобу зеленої матерії в паски з срібними квітами, з срібною корункою, китайковий квітястий, адамашковий з жовтим шихованим галуном, ґрубриновий з жовтим шихованим галуном, личаковий, реверсовий – св. Теодора (арк. 5 зв.–6); багатий, лосьовий, перський, турецької матерії, табіновий, атласний, напівтабіновий, адамашковий, китайковий, ґрубринові 2, сайовий – Благов. Пр. Богор. (арк. 15 зв.); литий срібний із золотими квітами з епітрахілем і нараквицями оксамитними червоними і обведений довкола срібною напівзолотою компанкою, на жовтому золотом мережаному тлі різного кольору квіти зі стриженого оксамиту і обведений довкола срібною компанкою, на білому тлі оксамитні квіти, ґредитуровий жовтий, сріблом мережаний, і з маленькою срібною компанкою довкола, ґредитуровий жалобний, камкові шиховим галуном обведені 2, китайковий у паски різного кольору і в квіти і жовтим шиховим галуном обведений, ґредитуровий – св. Параск. (арк. 18 зв.); ґрубринові 3, адамашкові 2, китайковий, саґетковий червоний компанкою срібною на три па… широкою довкола обведений, турецької матерії, табіновий жовтий, компанкою срібною довкола обведений, ? – Воскр. Хр. (арк. 22 зв.–23); з матерії

випадок[351]. Попри все, однак, виразно домінували червоні, зелені,

московської, ?, ?, китайкові 2, сайовий, жалобний – Богоявл. (арк. 26 зв.–27); партирові 3, атласний, камковий, фланелевий – Різд. Пр. Богор. (арк. 31 зв.); саґетові 2, ?, ? – с. Головське (арк. 33 зв.); атласний, адамашкові 2 – Преобр. Госп. (арк. 35 зв.). У 1733 р. в храмах Городенківського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 10 зв.–36 зв.) знаходилося: 5 – блаватних, 5 – простої матерії, 5– атласних, 4 – адамашкові, 3 – багажийові, 3 – табінкові, 2 – димові, 2 – камкові, 2 – китайкові, 1 – ламовий, 1 – напівламовий, 1 – напівєдвабний, 1 – личаковий, 1 – партировий, 1 – простого полотна, 1 – оксамитно-атласний, 1 – волоської матерії на подобу вовняного оксамиту, 1 – пукової турецької матерії фелонів, а у 1739–1740 рр. у храмах Роздільського д-ту (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 323–345 зв.) було: 9 – адамашкових, 8 – камкових, 5 – каламайкових, 5 – китайкових, 4 – бастових, 4 – напівпартирових, 3 – партирових, 3 – атласні, 3 – ґрудеторові, 2 – ґрубринові, 1 – блаватний, 1 – суперфібровий, 1– волосовий, 1 – терклясовий, 1 – гарасовий, 1 – шагриновий, 1 – адамашковий венецький, 1 – з напівшальового паса, 1 – турецької єдвабної матерії, 1 – турецької напівєдвабної матерії, 1 – личаковий, 1 – моровий, 1 – табіновий, 1 – напівтабіновий, 1 – димовий, 1 – напівєдвабний, 1 – вовняний, 1 – дреліховий, 1 – напівтерклясовий, 1 – багажийовий, 1 – кіровий.

[352] У 1741–1744 рр. в храмах Львівського д-ту (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 37–90 зв.) були фелони таких кольорів: зелений, у паски – Рясне; зелений, у паски, зблякований – Кориці; кармазиновий, у паски – Домажири; в паски, шафіровий, майові 2 – Жорниська; селединовий, блямарантовий, кармазиновий – Ясниська; червоні 2, голубий, оливковий, у паски – Дубровиця; понсові 2, зелені 2, жалобний – Лозина; кармазинові 2, у костки, жалобний – Янів; фіолетовий, голубий, у паски різного кольору 2, зелений – Страдч; кармазиновий, кафовий (кавовий), жалобний, ружовий (рожевий) – Цунів; рожевий у золоті квіти, голубий, зелений, кармазиновий, чорний, пстрий (строкатий), білий у квіти – Повітна; червоні 2, жовтогарячий, кармазиновий – Мшани; жовтий, жалобний, червоний – Вроців; оливковий, голубі 2 – Карачинів; жалобний, цеглистий, понсовий – Рудно; зелені 2, в паски – Суха Воля; червоний, зелений, чорний з оксамитною жалобною камлею – Балтрутів; кармазиновий, блямарантовий, ?, ?, ? – Оброшине; кармазиновий з галоном білим штиховим (адамашковий), жалобні 2 (один – старий, партировий з хрестом на плечах, зробленим із золотого галону, другий – новий, партировий в паски білі), понсовий (напівпартировий), голубий (табіновий), зелений (адамашковий, старий) – Ставчани; жалобний, голубий – Скнилів; (старі 3) – Наварія; кармазиновий, зелений – Малечків; кармазиновий, кармазиновий у квіти – Поршна; в паски 2, голубий – Пустомити; кармазиновий, зелений, голубий, цеглистий – Солонка; в квіти білі на дні кармазиновім, червоний, голубий, ?, ґранатовий – Жирава; в паски 2, голубий – Кугаїв; зелений, червоні 2 – Вовків; голубі 2, цитриновий – Черепин; в паски, ?, ? – Дмитровичі; ? – Глуховичі; кармазиновий, цеглистий, старий – Чижиків; кармазиновий, голубий у квіти білі, ?, ? – Гирманів; кармазиновий, інкарнатовий, зелений, в паски, жалобний – Печеніги; кармазиновий старий – Чернушевичі; зелений, в паски, червоні 2, цеглистий, голубий – Жухоровичі; рожевий, голубий, в паски, папуговий – Миклашів; в паски 2, ґранатовий – Підбірці; зелений, червоний – Давидів; ? – Милятичі; оливковий, жалобні 2, шафіровий, голубий, червоний, кармазиновий – Грибовичі; жовтий, зелений –

голубі й жовті кольори, тоді як білих майже не було. Немало

Гряда; шафіровий, оливковий, фіолетовий – Малехів; у паски – Ляшки; голубий, у паски, фіолетові 2 – Сороки; голубий, фіолетовий – Борщовичі; оливковий, у паски, голубий – Піколовичі; шафіровий, у паски – Жидятичі; понсовий, жовтий, старі 2, цеглистий – Збоїська; червоний, у паски, голубий, жалобний – Лісиничі; в паски, зелений, ?. ? – Підберезці; понсові 2, голубий, оливковий – Винники. У 1743–1744 рр. в храмах м. Львова (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 1–36 зв.) фелони були таких забарвлень: білий з золотими квітами, зелений, зелений в паски з срібними квітами, селединовий, по котрім квіти червоні, червоний, фіолетовий, жовтий, жалобний – св. Теодора (арк. 5 зв.–6); в квіти на рожевому тлі, моровий, білий у срібні квіти, червоний у квіти, червоний з голубою камлею в золоті квіти, жовтий, голубий, жалобний з камкою...в квіти білі, жалобний, червоний, вишневий, фіолетовий в білі квіти – Благов. Пр. Богор. (арк. 15 зв.); срібний з золотими квітами, на жовтім мережанім золотом тлі різного кольору квіти, на білому тлі оксамитні квіти, жовтий мережаний сріблом, темно-фіалковий з золотими квітами жалобний, червоні 2, в паски різного кольору і в квіти, оливковий – св. Параск. (арк. 18 зв.); фіалкові 2, чорний ("з усім іншим потрібним"), червоні 4, ? з фіалк. епітр., жовтий, у квіти – Воскр. Хр. (арк. 22 зв.–23); ?, фіалковий з різними квітами, голубий, на котрім дві срібні бляхи і три срібні позолочені гудзики, червоний квітястий, червоний, ?, жалобний – Богоявл. (арк. 26 зв.–27); зелений у срібні і золоті квіти, білий у золоті квіти, шафіровий з срібними квітами з литим білим епітр., червоний, зелений, ? – Різд. Пр. Богор. (арк. 31 зв.); зелений, голубий у квіти, цеглистий, оливковий – с. Головське (Там само. – Арк. 33 зв.); тілесний з галуном шиховим білим, попелястий з галуном шиховим жовтим, червоний з галуном жовтим – Преобр. Госп. (арк. 35 зв.). У Городенківському д-ті 1733 р. було сім храмів, що мали лише по одному фелону, і вони були таких барв: попелястий, зелений (до нього червоний і жовтий епітрахілі), зелений, полотняний. Тоді в цьому деканаті було тринадцять храмів, що мали по два фелони, котрих кольори були такі: голубий і червоний; ґранатовий (епітр. червоний); у паски (пара); білий квітистий і тілесний з квітками (епітр. у паски); силадиновий (епітр. жовтий) і ? (епітр. у паски); жовті 2; зелений і в паски (епітр.: червоний, у паски); червоний; жовтий і зелений з червоним верхом (епітр.: фіолетовий, жовтий); жовтий і фіолетовий (епітр. зелений); жовтий і в паски; у паски; жовтий і червоний. Решта храмів названого деканату тоді мало по три і більше фелонів і вони були таких кольорів: білий з золотими квітами, зелений з густими золотими квітами, червоний, ґранатові (пара), чорний; зелений, червоний, червоний квітистий; чорно-білий, чорний. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 10 зв.–36 зв. У 1739–1740 рр. в храмах Роздільського д-ту фелони були такого кольору: майовий, червоний, напів-партировий на зеленому тлі; жовтий, ґранатовий, фіолетовий; зелений, фіолетовий; білий, зелений, цитриновий, жовтий; червоний, жовтогарячий, голубий, жалобний, зелений; цитриновий з квітами різного кольору, червоний; квіти різного кольору на тлі кафовім (кавовім), голубий з квітами, виробленими сріблом, зелений; червоний, епітр. цеглистий; білий, жалобний, епітрахілі – білий, зелений, жовтий; голубий з червоною камлею, червоний з майовою камлею, штукований різного кольору, лосьовий (лосевий), інкарнатовий, селединовий, фіолетовий; голубий, зелений, епітр. червоний; цеглистий; шафіровий, червоний, епітр. жовтий з такими ж

траплялося фелонів з матеріалу в паски[353]. Про те, що ризи фіолетового кольору тоді вважалися жалобними, тогочасні документи свідчать відверто.[354] Оскільки тоді траплялися фелони й чорного кольору, то цей останній, напевно, теж уважався жалобним[355].

Дані актів візитацій другої половини 20-х – початку 40-х рр. XVIII ст. показують, що пояси як частина літургійної одежі, хоч уважалися тоді необхідними, проте в багатьох храмах не числилися. Щодо вигляду, то, зокрема в західних районах єпархії, вони мало чим відрізнялися від звичайних побутових поясів[356]. В актах

нараквиц.; майовий, червоний; напівпарт. на шафіровому тлі, фіолетовий з квітами, цеглистий; зелений з жовтими квітками; білий, цеглистий; лосевий, цеглистий; яблуньковий, у паски; яблуньковий, у паски; цеглистий, у паски; у паски, червоний; зелений, кармазиновий, червоний; зелений, голубий із золотими квітами, зелений із золотими квітами, кафовий (кавовий), кіровий жалобний (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 323–345 зв.).

[353] Вважають, що в перших трьох століттях при богослужіннях використовували білу одіж, а в четвертому столітті у Царгороді уже використовують світлих і темних кольорів, зокрема білий і чорний. В середніх віках на Заході були переважно чотири кольори церковних риз: білий, багряний, чорний і зелений. Окремі приписи щодо кольору богослужбових одеж для нашої Церкви має Львівський синод 1891 р. – Див: О. др. М. І. Любачівський. Літургіка… – С. 71–72, 86–89; Відносно кольорів богослужбової одежі також пишуть, що до IX ст. у церкві не вживали ніякого іншого, тільки білий. То був головний колір усіх церковних одеж: від найнижчого – левіта, до найвищого – єпископа. Часто були гаптовані золотом і сріблом або рожевим шовком. Щойно після названого століття почали вживати інших кольорів в літургійній одежі. Правдоподібно (Binterim, Denkwürdigkeiten, t. 4, część 1, s. 197), що довший час чорний вважався не лише кольором богослужб за померлими, а також відправ у дні покути й посту. Пізніше, на вираження останніх, прийнято колір фіолетовий (Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej… – S. 378–379).

[354] В актах візитації церкви св. Параск. м. Львова під 1744 р. написано: "Piąty (фелон) żałobny ciemno fiałkowy gredytorowy na którym kwiaty złote z kompanką szeroką srebrną w pół z złotem... około obwiedziony" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 18 зв.).

[355] Непрямим підтвердженням того є цитата з тодішніх актів візитацій: "Apparat kitajowy czarny z kamlą atłasową żałobną" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 54 зв.).

[356] В актах візитацій Городенківського д-ту під 1733 р. знаходимо, що тоді в 5-х храмах деканату було по два пояси (паски), в 10-х – по одному і в одному храмі, як записано в документі, не було паска. Із числа згаданих поясів вісім було полотняних, один – ремінний, один – полотняний з мосяжними бляшками, один – "pasek to jest tasiemka z blaszkami". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 10 зв.–36 зв. Акти візитацій Роздільського д-ту під 1739–1740 рр. взагалі згадують тільки вісім храмів деканату, в яких тоді були пояси (в трьох храмах – по два, в чотирьох – по одному і в одному – три). І також написано, що один із тих поясів був вовняним. – Див: НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 323–345 зв.

візитацій за 1726 р., які стосуються східних районів єпархії, пояси виступають під назвою "пасок до служіння"[357] і своєю подобою більш органічні з церковним убранням[358].

Без стихарів (альб), звичайно, тоді священики не служили св. Літургії, тому вони були в кожному храмі і їхнє число, приблизно, сходилося з числом наявних фелонів[359]. З джерел за 1726 р. довідуємося, що стихарі в їхній долішній частині тоді нерідко оздоблювали вишиттям або гаптуванням[360].

[357] У храмах тих часів також пасами з дорогих матерій прикрашали ікони. Описуючи, наприклад, у 1726 р. храм с. Войтове Село Чигиринсько-Смілянського д-ту, акти зазначають, що в ньому був "pas jedwabny czerwony na Spasytelu, a na obrazach dwoch pasów 2 półjedwabnych". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 454.

[358] Про пояси в храмах Чигиринсько-Смілянського д-ту 1726 р. тодішні акти таке пишуть: пасок до служіння єдвабний червоний – м. Сміла (св. Мик.) – свящ.; … єдвабний червоний – м. Сміла (Покр. Пр. Богор.); єдвабний червоний – м. Жаботин (св. Мик.); єдвабний червоний – с. Божки; єдвабний червоний – м. Медведівка (св. Мих.); єдвабний червоний – м. Медведівка (Усп. Пр. Богор.); пасок до служіння – м. Медведівка (Преобр. Госп.); єдвабні червоні 2, жовтий 1 (усі церковні) – м-ко Суботів; єдвабний червоний, напівєдвабний зелений – м. Крилів над Дніпром (Пр. Тр.); єдвабні червоні 2 – м. Крилів над Дніпром (Усп. Пр. Богор.); єдвабний червоний – м-ко Боровиця; єдвабний червоний – с. Ясківці; єдвабний зелений – с. Худоліївка. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 448–457. В церкві м-ка Кам'янка і с. Вільшанка Рашківського д-ту тоді був "pasek z ręcznika" (Там само. – Арк. 493, 494).

[359] У 1733 р. в Городенківському д-ті один храм мав 4 стихарі, два – по 3, п'ятнадцять – по 2, п'ять – по 1-му. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 10 зв.–36 зв., а у 1739–1740 рр. в Роздільському д-ті один храм мав 6 стихарів, шість – по 4, вісім – по 3, дев'ять – по 2 і один – 1 стихар. – Див: НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 323–345 зв. В одному із згаданих храмів Городенківського д-ту, що мали по два стихарі, вони були з грубої матерії. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 34.

[360] Акти візитацій за 1726 р. порівняно дуже щедрі на опис богослужбової одежі, що тоді була в храмах. З них, наприклад, про стихарі в храмах Чигиринсько-Смілянського д-ту маємо такі дані: м. Сміла (св. Мик.) (білий, долом гаптований золотом і білий простий) – свящ.; м. Сміла (Покр. Пр. Богор.) (білі полотняні 2 – один шитий чорним єдвабом долом, другий простий); м. Жаботин (св. Мик.) (білий) – свящ.; с. Божки (2 – один шитий єдвабом долом, другий простий); м. Медведівка (св. Мих.) (2 білі, шиті долом); м. Медведівка (Усп. Пр. Богор.) (білий, долом шитий єдвабом); м. Медведівка (Преобр. Госп.) (2 білі шиті); м-ко Суботів (білий шитий – свящ., білі порядні 2 (золотом гаптований і простий) – церк.); м. Крилів над Дніпром (Пр. Тр.) (золотом гаптований 1 – свящ., заполою червоною шиті 3 – церк.); м. Крилів над Дніпром (Усп. Пр. Богор.) (полотняні, долом шиті сріблом 2, білий, шитий золотом чи, радше, гаптований); с. Воронівка (полотняні білі, долом шиті 2 – церк.); м-ко Боровиця (полотняні 2 – церк., і один – свящ.); с. Ясківці (білі, долом шиті червоною заполоччю); с. Худоліївка (білий). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 448–457.

Латинські священики під стихар (альбу) на два плеча клали льняну хустку, котра називалася "гумерал". Коли у 1733–1734 рр. проводилася візитація греко-католицьких парафій, то протоколи візитацій також з'ясовували, чи в парафіяльних храмах є гумерали. Такий факт свідчить про тодішню спробу впровадити в українську релігійну практику ще одну чужу традицію. З актів згаданих візитацій, однак, бачимо, що тоді в храмах гумералів майже не було[361].

У тодішніх храмах переважно було лише по два малі покрівці (воздушки) та по одному великому (воздух), і вони рідко коли були пошиті з тієї самої матерії, що фелони[362].

---

[361] Про те, що гумерал вважався органічно прив'язаним до стихаря, бачимо з таких цитат в актах візитації Тернопільського д-ту з 1733 р.: "Stycharzów 3 bez humerałów" (с. Гніздична, с. Дубівці, с. Новики – пароха, с. Колодне (св. Мик.). – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 208 зв., 210, 210, 210 зв.; "stycharzów 2 bez humerałów" (м-ко Буцнева – Непор. Зач. Пр. Богор., с. Чортория – пароха, с. Решнівка – пароха, с. Траганівка – пароха). – Див: Там само. – Арк. 209 зв., 211, 211, 212; "stycharzów 3 z humerałami" (с. Лука). – Див: Там само. – Арк. 210; "stycharz 1 bez humerała" (с. Дубівці – пароха, с. Чортория – громад.). – Див: Там само. – Арк. 210, 211; "stycharzów 2 z humerałami" (с. Колодне – св. Мих.). – Див: Там само. – Арк. 210 зв. В українській греко-католицькій богослужбовій практиці гумерал відомий під назвою наплечник (amictus). Давніше, тобто в перші віки християнства його не знали ані на Сході, ані на Заході. Щойно, коли стихар коло шиї поширили (в латинську Церкву те ввели у VIII ст.), почали вживати наплечник. До нас він увійшов із латинського обряду і, будучи схваленим Львівським синодом (1891 р.), вживався до недавнього часу. – Див: О. др. М. І. Любачівський. Літургіка… – С. 73–74; Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія… – С. 37. "Humerał" (від лат. – одіж, яка накриває плечі) – це біла хустка, котру священик спочатку кладе на голову, а потім спускає на шию і плечі та прив'язує її двома шнурками, що перехрещуються на грудях. До VIII ст. про гумерал не згадує жоден письменник. Оскільки згаданого століття духовенство і миряни приходили до храму в повсякденній одежі з відкритою шиєю (таке обнаження вважалося негідним у час церковних урочистостей), тому і запроваджено вживання хустки чи гумералу для закриття шиї. Декотрі священики (як і тепер в багатьох монастирях) ним закривали усю голову. Він є символом духа, що відвертає розсіяність... Ще інше красиве значення мало те, що священик під час Служби Божої покривав ним голову. Тим (священики) показували, що виступають як жертви за свої і людські гріхи, тому що в давні часи був звичай засудженим на смерть голову і лице обвивати чи закривати хусткою (Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej… – S. 376).

[362] У 1733 р. в Городенківському д-ті по два малі покрівці та по одному великому було в 15-ти храмах (усі блаватні; усі простої матерії; 2 мал. – табінкові і 1 вел. – табінковий зелений; усі китайкові; усі блаватні квітисті червоні; 2 мал. – блаватні і 1 вел.; 2 мал. – блаватні і 1 вел. – пасковатий єдвабний; 2 мал. – блаватні і 1 вел. – блаватний з золотими квітами; усі блаватні; 2 мал. – блаватні з золотими

До церковних риз належала також дияконська літургійна одіж. Акти візитацій 1726 р. відносять до неї стихар та орар, котрі і треба вважати за прадавнє автентичне літургійне вбрання дияконів на українських теренах[363]. Акти візитацій 1730–1744 рр. називають далматику та орар дияконською одежею і не згадують нічого про стихар[364]. Немає документальних підстав твердити, що далматика,

квітами і 1 вел. – напівєдвабний пасковатий; 2 мал. – китайчані блакитні і 1 вел. – атласний, половина жовтий, половина блакитний зшитий; усі простої пасковатої матерії; 2 мал. – китайчані і 1 вел.; усі простої пасковатої матерії; 2 мал. – китайчані і 1 вел.), по два малі і по два великі – в 1-му (2 мал. – блаватні і 2 вел. – один атласний жовтий, другий пасковатий напівєдвабний), по три малі і по одному великому – в 4-х (3 мал. – блаватні і 1 вел. – блаватний з золотими квітами; 3 мал. блаватні – два зелені, один фіалковий і 1 вел. – червоний личаковий; усі з простої вовняної матерії; 3 мал. – камкові блакитні і 1 вел. камковий червоний), по три малі і по два великі – в 2-х (усі блаватні; 3 мал. – два багажийові, один атласний і 2 вел. – один атласний червоний, другий багажийовий), по п'ять малих і по одному великому – в 1-му (5 мал. – три атласні жовті, два чорні простої матерії і 1 вел. – атласний червоний). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 10 зв.–36 зв. Акти візитацій подають, що у 1726 р. Святомик. храм м. Умань однойменного д-ту мав "aer aksamitny czerwony kama szychowa biała dokoła, pokrowczyk 1 kitajkowy, drugi musułbasowy" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 402). У 1740 р. в храмі Різд. Хр. м. Жовкви однойменного д-ту було "welów (великих покрівців) wszystkich lepszych i podlejszych 8" і "pal albo wozduszków z krzydełkami (малих покрівців) bogatszych i podlejszych 15" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 162).

[363] Про дияконське вбрання в актах візитацій Чигиринсько-Смілянського д-ту за 1726 р. знаходимо наступне: "Stychar Dyakońska z płótna moskiewskiego" – м. Медведівка (св. Мих.); "stychar Dyakoński z materyi co kołdry bywają (свящ.), orar dyakoński (церк.)" – м-ко Суботів; "stychar Dyakoński z materyi wiszniowej kama żółta (церк.)" – м. Крилів над Дніпром (Пр. Тр.). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 451 зв., 453, 454 зв. Згаданого року "stychar Dyakoński z płótna moskiewskiego farbowany" був у храмі м-ка Кам'янка Рашківського д-ту і "stychar Dyiakoński bawelniany tureckiej materji" – у храмі м. Шаргород (Різд. св. Ів. Хр.) однойменного д-ту (Там само. – Арк. 493, 409).

[364] Документи візитацій за 1733 р. свідчать, що в Успен. храмі м. Городенка знаходилася "dalmatyka Dyakońska dymowa błękitna", в храмі с. Пуків Рогатинського д-ту – "dialmatyka Dyakońska materji prostej", в храмі с. Добрнів того ж д-ту – "stoła Dyakońska" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 12, 120, 118). У 1739–1740 рр. з усіх парафій Роздільського д-ту тільки в храмі с. Розділ був орар (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 333 зв.), а у 1740 р. в одній із церков м. Жовкви однойменного д-ту – в церкві Різд. Христ. – були: "Apparat ze wszystkim adamaszkowy, tejże materji i dalmatyka (kosztem p. Bazylego Eliaszewicza)", "orar Dyakoński w kwiaty wyszywany", "dalmatyka Dyakońska srebrna lita bogata w kwiaty białe jedwabne z orarem, na tym blaszek srebrnych pozłacanych 9", "dalmatyka Dyakońska ružowa adamaszkowa", "dalmatyka adamaszkowa karmazynowa zażywana", "dalmatyka kitajkowa w paski", "dalmatyka grubrynowa żałobna" (Там само. – Арк. 161 зв.–162). В актах візитації за 1730 р.,

яка в нашій церковній практиці з'явилася приблизно на початку 30-х рр. XVIII ст., витіснила стихар чи стала тільки новим додатком, але в пізніших часах греко-католицькі диякони мають на собі стихар (як піддиякон і священик), далматику, орар і навіть пояс та наплечник[365]. Диякони як одиниця в ієрархійній структурі тодішньої Української Церкви були непримітні, і цим пояснюється фактична відсутність дияконської літургійної одежі в храмах[366].

У 1743 р. в актах візитацій було занотовано, що церква св. Теодора у Львові мала далматики для вівтарної прислуги. В джерелі про це так записано: "Dwie dalmatyki do służenia chłopcom z materyi żółtej w paski z galonem żółtym szychowym"[367]. Невідомо, наслідок це західного чи східного впливу, але, правдоподібно, згадана церква в тих часах була єдиною, котра подбала про такого роду церковну одіж. Літургійна одіж зберігалася у вівтарній частині храму[368].

Крім храму, церковного посуду і одежі, парафія потребувала й церковних книг[369]. Обов'язок парохів відправляти добовий та річний

які стосуються церкви св. Мих. с. Паньківці Пилявецького д-ту, міститься дуже цікава назва дияконської одежі: "sakos dyiakonski paskowany haładzyjowy a wirzch adamaszkowy". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 326. Нині слово "sakos" означає верхню одіж єпископа.

[365] О. др. М. І. Любачівський. Літургіка… – С. 73–76; Далматика – це світла одежа з широкими рукавами, котру у нас диякон носив поверх стихаря. На Сході далматику ніколи не вживали, її греко-католики України присвоїли собі від латинян. Та стихар, котрий є верхньою і з орарем єдиною одежею диякона східної Церкви, подібний до далматики. Його шиють із парчевої тканини з широкими рукавами, з стрічкоподібними обшивками по краях, і він закриває тіло до п'ят. Стихар, котрий має священик під ризами (він ще називається підризником), є іншого покрою. Східний священичий стихар своєю формою відповідає латинській альбі, дияконський стихар – далматиці, лише він довший. – Див: Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія… – С. 37.

[366] За динами актів візитацій, у 1743–1744 рр. з усіх львівських церков, не беручи до уваги Успен. церкву, дияконська одіж була лише в 3 (Благов. Пр. Богор. – "dalmatyka Dyakońska tureckiej materii z orarem"; св. Параск. – "dalmatyka Dyakońska z orarem popielatym"; Богоявл. – "dalmatyka Dyakońska czerwona"). – Див: НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 15 зв., 18 зв., 26 зв. А у Львівському д-ті 1741–1744 рр. дияконської одежі не було в жодному храмі. – Див: НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 37–90 зв.

[367] НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 6.

[368] В актах візитацій с. Воронівка Чигиринсько-Смілянського д-ту за 1726 р. читаємо, що "w ołtarzu aparat z płótna moskiewskiego 1 tylko, stycharów płótnianych 2 i stychar 1 duchownego, narakwic pięknych 3" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 455 зв.).

[369] До церковних книг належали: Євангеліє, Апостол (Діяння апостолів, написані св. еванг. Лукою, й послання до різних церков і спільнот, котрі написали апостоли

цикл богослужінь вимагав від них мати в церкві всі необхідні богослужбові книги[370]. Звичайно, якихось із них завжди не вистачало

Яків, Петро, Іван і Павло), Псалтир (150 псалмів Старого Заповіту), Служебник (послідовність літургій св. Ів. Золотоустого, Вас. Великого, Григ. Двоєслова), Часослов (добові служби: вечірня; велике і мале повечір'я; полунощниця повсякденна, суботня і недільна; часи; обітниця і місяцеслов з тропарями й кондаками на всі дні і свята року), Требник (чин проведення св. Тайн та обряди і молитви на різні випадки), Октоїх – по-руськи Осмогласник (дневні служби всіх восьми гласів на всі дні тижня: на неділю – воскресінню, на понеділок – безплотним силам, на вівторок – св. Ів. Предтечі, на середу і п'ятницю – св. Хресту, на четвер – свв. апостолам і о. Миколаю Чудотв., на суботу – всім святим), Мінея місячна – по-руськи Місячник (служби всім святим на всі дні року і на всі нерухомі свята), Трефологіон – по-руськи Цвітослов, тобто Мінея празнична (вибрані з місячної мінеї служби на свята Господні, Богородичні і великих святих, через що називається празничною мінеєю), Община або Обща мінея (служби з загальними молитвами для всіх святих одного лику), Тріодь постна (служби на всі дні й свята св. Чотиридесятниці від неділі митаря і фарисея включно до суботи Лазаревого воскресіння), Тріодь цвітна (служби, почавши від Лазаревої суботи включно, на цілу п'ятидесятницю і на всі її свята, до неділі всіх святих), Ірмологіон (ноти, по яких співають ірмоси, тропарі, самогласні і інші пісні св. богослужіння) і Типікон або Устав (вказівки щодо того, в які дні і часи, при яких божественних службах і в якій послідовності повинні проходити відправи). – Див: Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія… – С. 45–47. Також: О. др. М. І. Любачівський. Літургіка… – С. 110–154.

[370] У 1733 р., складаючи акти візитації церкви Різд. Пр. Богор. м. Войнилова, урядовець пише, що "księgi wszystkie do nabożeństwa znajdują się" і додає, "jako to Mineja za Trefołoj, Oktoich, Tryod posna i kwietna, Apostoł, Ewanielia" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 2 зв.), а в документі візитації церкви св. Мик. м. Войнилова під тим самим роком він написав, що "księgi wszystkie znajdują się do nabożeństwa należące oprócz Czasosłowa" (Там само. – Арк. 2). Того ж року в актах візитацій Войнилівського д-ту (НМЛ, Ркл-11, арк. 1–10) записано, що: в церкві с. Медині "księgi znajdują się te: Trefołoj i Szestodnyk, Mszał in octavo" (арк. 4 зв.); в церквах м. Войнилів (Різд. Хр.) і с. Томашівці (Різд. Хр.) – "księgi do nabożeństwa wszystkie znajdują się lwowskiego druku" (арк. 2 зв., 6–6 зв.); в церквах м. Войнилів (do Proborstwa należąca), сіл Сівець і Томашівці – "księgi do nabożeństwa znajdują się" (арк. 3, 4, 6); в церкві с. Суботів – "Rituał Żeliborskiego, Mszał lwowski in quarto. Księgi wszystkie tylko Triodi niemasz pośnej, powiadają że kapłan gdzieś zastawił" (арк. 4); в церкві с. Середин – "księgi do nabożeństwa znajdują się wszystkie, Apostoł kijowski, Triodi obydwie" (арк. 3); в церквах сіл Дерехів і Дубівці – "księgi wszystkie do nabożeństwa są, tylko Triodi posnej niemasz" (арк. 3 зв., 6 зв.); в церкві с. Колодіїв – "księgi do nabożeństwa powiadano że są, aleśmy ich nie widzieli oprócz Apostoł zastaliśmi pisany" (арк. 3 зв.); в церкві с. Перевізці – "księgi do nabożeństwa wszystkie znajdują się, Mszał in quarto" (арк. 5); в церкві с. Студнянка – "księgi do nabożeństwa wszystkie są, Mszał lwowski in quarto" (арк. 5 зв.); в церкві с. Дуброва – "księgi jako to Mineja, Oktoich, Ewangelia, Mszał, Ritualik alias Trebnyczok, Apostoł

на тій чи іншій парафії[371], проте, аналізуючи дані матеріалів візитацій 20 – 40-х рр. XVIII ст., важко не помітити, що в західних районах єпархії з богослужбовими книгами в храмах було більше порядку, аніж у центрально-східних[372]. Тим часом у 1726 р. навіть

in quarto, Psałterz" (арк. 7); в церкві с. Лучець – "księgi te są: Oktoich, Mineja, Tryod posna i kwietna, Mszał, Rituał, Jarmołoj" (арк. 7 за.); в церкві с. Довга (Різд. Хр.) – "księgi zaś te: Oktoich, Tryod posna i kwietna, Apostoł, Rituał, Służebnyk, Jarmołoja niema, Czasosłow dobry" (арк. 8); в церкві с. Довга (св. Мик.) – "księgi nie wszystkie, Czasosłowa niemasz, Trefołoj co był z innej cerkwi przywrocony do tej że cerkwi, procz Ewangelij, Mszała, Apostoła i Rituała które się znajdują" (арк. 8 зв.); в церкві с. Завадка – "księgi wszystkie do nabożeństwa są, Czasosłowa niemasz" (арк. 9); в церкві с. Збора – "księgi wszystkie, Czasosłowa niemasz, Mszał lwowski" (арк. 9 зв.). Таким чином, вищезгадані богослужбові книги належали до обов'язкових і в тих часах мали бути в кожному храмі.

[371] За даними актів візитацій 1733 р., в багатьох храмах Войнилівського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–10) тоді майже або зовсім не було богослужбових книг. До таких належали парафії: с. Перлівці – "księgi żadnej niemasz, exkuzował się (напевно парох) że pokradziono" (арк. 4); с. Бабин – "księgi: Mszał in quarto podarty, Ewangelia drukowana znajduje się, Oktaja niemasz" (арк. 5); с. Томашівці (Покр. Пр. Богор.) – "... ale ze bardzo porządku... w księgach jako i w obrazach niemasz" (арк. 6 зв.); с. Довжка – "... niemasz ani ksiąg do nabożeństwa, ani kielicha, ani Mszału absolute nic niemasz" (арк. 7); с. Протеси – "książka jedna: pisana Ewangelia" (арк. 8); с. Перекоси – "книг немає" (арк. 8); с. Гуменів – "księg niemasz oprócz Ewangelij i Oktoicha" (арк. 8 зв.). Згаданого року в с. Соколів Будилівського д-ту були лише Євангеліє (рукоп.), Служебник (in quarto), Требник (in octavo), Псалтир і Півуставець (Там само. – Арк. 126 зв.).

[372] Наприклад, у 1733 р. Городенківський д-т (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 10 зв.– 36 зв.) начисляв 26 храмів і з них: Євангеліє мали 24; Апостол – 18 (один з них лише на неділю і свята, а три – рукописні); Служебник – 24 (з них в Мих. церкві м. Городенка – дуже пошарпаний); Октоїх – 18; Требник – 23; Трефолой – 16 (названого року цієї книги не було в Воскр. церкві с. Стрільче, бо парох "dał curce w posagu" (арк. 27); Мінею – 2 (одна рукописна); Мінею на урочисті свята – 1; Тріодь постну – 1 (рукописна); Ірмолой писаний з нотами і Ірмолойчик друкований (сам текст) – 1; Тріоді обидві (постна і цвітна) – 14; Тріодь цвітну – 4 (одна – рукописна); Часослов – 13; Часловець – 6; Псалтир – 23 (в 1-му храмі – дві книги, в 1-му – розтрясена по одному листку); Ірмолой – 13 (в 4-х – рукописні; в 1-му – рукописний (in folio); в 1-му – розтрясений); Ірмолойчик писаний малий – 2; Шестоднік – 3; Акафісти – 1; Новий Заповіт – 2. У 1739 р. практично усі храми Роздільського д-ту (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 323–345 зв.) були повністю забезпечені необхідними для відправ книгами. Такі книги, як Євангеліє, Апостол, Служебник, Требник, Трефолой, Псалтир (м. Миколаїв (св. Мик.) – дві книги), Тріоді обидві (Устя – тут Постна тріодь відсутня; м. Миколаїв (св. Мих.), Підгірці – обидві рукописні; Бородчиці – Постна друк., Цвітна рук.), Октоїх (Устя, Рудники – тут Октоїх відсутній), Часослов (м. Миколаїв (св. Мик.), Устя, Крупське – тут Часослов

хтось із церковних чиновників як очевидець у документах записав,

відсутній; Піддністряни, Чортория, Бородчиці, Жирова, Бориничі – тут не Часослов, а Чесловець), Троє набожеств (Стільсько, Березина, Піддністряни – тут ця книга відсутня) знаходилися в усіх 26-ти храмах цього деканату. Ірмолой тоді мали лише 5 (м. Миколаїв (св. Мик.) – рукописний старий, Заліски, Бородчиці, Рудники – в усіх трьох рукописні, Чортория) церков, а 12–ть Міней – лише 1 (Рудники). У 1741–1744 р. з числа 52-х храмів Львівського д-ту (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 37–90 зв.) Євангеліє і Требник (у 18-ти – по два; в 4-х – по два: старого і нового вид.; в 1-му – два старого вид.; в 1-му (Ставчанах) – три; у 22-х – по одному; в 6-ти – по одному старого вид.) мали усі 52–а храми; Апостол – 51 (в с. Малечків – рукописний); Служебник – 39 (в 23-х – старого видання); Мшал – 19 (у 2-х – старого видання; в 9 (Солонка, Жирівці, Дмитровичі, Чижиків, Миклашів, Сороки, Лісиничі, Підберезці, Винники (арк. 63 зв., 64 зв., 68, 69 зв., 75, 83, 88, 89, 90 зв.) – по два: один нового, другий старого видання); в 1 (Грибовичі (арк. 79) – три: один нового, два старого видання); Трефолой – 47; Мінею – 5 (Домажири – рукописна); Октоїх – 48 (у Ставчанах – два); Тріоді обидві (постна і цвітна) – 49 (Малечків – Цвітна друк., Постна – рукописна; Глуховичі – обидві рукописні); Тріодь цвітну – 2 (Домажири – рукописна); Община – 1; Часослов – 41 (Домажири – рукописний; у Ставчанах і Грибовичах – по два); Часловець – 7; Псалтир – 50 (Наварія – два); Ірмолой – 36 (Рудно, Малахів – рукописний); Шестоднік – 3; Кантікум св. Дамаскина – 1 (Миклашів); Троє набожеств – 42. У 1743–1744 р. із 7-ми храмів м. Львова (дані про богослужб. книги Успен. церкви м. Львова відсутні) і храму с. Головське (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 1–36 зв.) Євангеліє, Служебник (два: церква Богояв. – великий і малий; с. Головське – львів. і унів. видання), Тріоді обидві (постна і цвітна), Псалтир (в Богоявл. храмі – два і з них один великий) мали усі 8 храмів; Апостол, Требник (в храмі с. Головське – два: львів. і унів. видання), Трефолой, Октоїх – 7 храмів; Мшал, Мінею – 4 храми (в Богоявл. храмі – рукописна); Міней 12–ть на кожен місяць (в Богоявл. храмі міней рукописних по два місяці в 6-ти книгах), Пом'яник – 3 храми; Общину (в Воскрес. храмі і с. Головско), Троє набожеств – 2 храми; Часослов, Ірмолой – 6 храмів (в 1-му храмі – два рукописні; в Благов. храмі – два; в Богоявл. храмі – два: один друк., другий рукописний, великий; в храмі Різд. Пр. Богор. – два рукописні); Мінею на один місяць – 1; Часослов, в котрім лише "same miesiące", – 1; Акафісти – 1; Устав церковний – 1 (в Богоявл. храмі); Соборник – 1 (в Богоявл. храмі – два рукописні); Шестоднік – 1. У 1730 р. із 30-ти храмів Сатанівського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 263 зв.–269) Євангеліє мали усі 30–ть (15 книг були власністю пароха, 18 – церкви); Мале Євангеліє (вибране) – 1 (церкви); Апостол – 22 (9 – пароха, 13 – церкви); Служебник – усі 30–ть (17 – пароха (один з сімнадцяти був позичений у когось), 13 – церкви); Малий Служебник – 1 (пароха); Требник – 20 (13 – пароха, 7 – церкви); Малий Требник – 7 (6 – пароха, 1 – церкви); Мшал – 1 (пароха); Празню – 5 (2 – пароха, 3 – церкви); Мінею – 5 (3 – пароха, 2 – церкви); Псалтир – 20 (15 – пароха, 7 – церкви); Псалтир тлумачний – 1 (церкви); Шестоднік – 12 (5 – пароха, 7 – церкви); Тріоді обидві – 10 (4 – пароха, 6 – церкви); Тріодь постну – 7 (4 – пароха, 3 – церкви); Тріодь цвітну – 7 (2 – пароха, 5 – церкви); Октоїх – 11 (5 – пароха, 6 – церкви); Трефолой – 9 (3 – пароха, 6 – церкви); Общину 6 (1 – пароха, 5 – церкви); Часослов – 7 (4 – пароха, 3 – церкви);

що "wielkie nieporządki ponad Dniestrem od Raszkowa do samego

Часловець – 1 (пароха); Півустав – 2 (2 – пароха); Устав (рукописний, великий) – 1 (пароха); Тестамент – 1 (церкви); Номоканони – 1 (пароха); Ірмолой – 1 (пароха Преобр. церк. м. Сатанів-Передмістя на Фільварках). Слова "Мшал" і "Служебник", котрі зустрічаємо в актах візитацій за 1739–1744 рр., є синонімами, що вживаються за бажанням автора. Але іноді вони могли бути наділені певним значенням. Наприклад, у згаданих актах записано, що храми парафій Ясниська, Лозина, Страдч, Повітна, Мшана, Пустомити Львівського д-ту (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 41, 43, 45 зв., 47 зв., 49, 61 зв.) мають "Мшал нового видання і Служебник старого". Відомо, що Замойський синод виніс постанову зробити певні поправки в Служебнику, і "Мшал нового видання", напевно, був уже тим поправленим Служебником. Про те, що у 1739 р. церковний уряд вимагав від парохів користуватися Служебником (Мшалом) нового видання, бачимо із запису в актах візитації церкви св. Юрія м. Миколаєва під названим роком: "Mszał nowej edycyi na wszystkie cztery cerkwi jeden" (Там само. – Арк. 325). Тоді в Роздільському д-ті "Мшал нового вид. і Служебник давнього вид.", крім Святоюрськ. церкви м. Миколаєва, мали церкви сіл Розвадів, Верин, Стільське, Рудники; "Мшал нового вид. і Служебників давнього вид. два" – Демня, Березівці; "Мшал нового вид. і Служебників давнього вид. три" – Розділ; "Служебник нового і старого вид." – Дроговиж; "Мшал нового і старого вид." – Надітичі. Крім трьох церков м. Миколаєва (Преобр., св. Мих., св. Мик.), тільки один "Служебник давнього вид." мали ще церкви сіл Устя, Ілів, Березина, Малехів, Підгірці, Заліски, Бородчиці, Жирова, Дроховичі, Бориничі, Крупське (дві книги), Чортория, а "Служебник один" – Піддністряни (Там само. – Арк. 323–345 зв.). Те саме з Требником. У 1739–1744 рр. у декотрих храмах Львівського д-ту (Домажир, Дубровиця, Солонка, Жиравці. – Див: Там само. – Арк. 39 зв., 42, 63 зв., 64 зв.) було по два Требники, з котрих, як подають документи, один – старого видання, а другий – нового. А у 1739–1740 рр. в Роздільському д-ті "Требник давнього вид. і Требничок нового вид." мали 12 храмів, "Требників давнього вид. два і Требничок нового вид." – 1, "Требничок нового вид." – 1, "Требник давнього вид. і Требник нового вид." – 3, "Требник старий і Требник новий" – 5, "Требників давніх два" – 1 (м. Миколаїв – св. Юра), "Требників два" – 1, "Требник один" – 1 (Там само. – Арк. 323–345 зв.). Згаданий "новий" Требник (як і "Мшал нового вид.") міг уже мати сліди праці окремої комісії у Львові, що у 1730–1732 рр. займалася переглядом літургійних видань львівської ставропігійної друкарні та пастирського листа митроп. Ат. Шепт. від 3. 05. 1738 р., в котрому перечислено поправки, які було необхідно зробити у ставропігійних богослужбових виданнях. – Див: о. М. Соловій, ЧСВВ. Божественна літургія: Історія – розвиток – пояснення // Записки ЧСВВ. – Рим: ОО. Василіяни, 1964. – Т. 20 – Серія II. – Секція I. – С. 87–88; А. Великий, ЧСВВ. З літопису християнської України: Церк.-істор. радіолекції з Ватикану. – Рим: Вид-во ОО. Василіян, 1973. – Т. 6: XVIII ст. – С. 171–172; S. Orgelbrand. Encyklopedja Powszechna. – Warszawa: Wyd-wo Towarzystwa Akcyjnego odlewni czcionek i drukarni S. Orgelbranda synów, 1903. – T. 14. – S. 254; Podręczna Encyklopedja Kościelna. – Warszawa, 1913. – T. 37–38. – S. 374; А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѢтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 112; А. Хойнацкій. Западнорусская Церковная Унія въ ея Богослуженіи и обрядахъ. – Київъ: Изд. Кіевопечерской

Jahorlika ani dzwonów ani księg tak też i duchowni"[373]. Використовували тоді богослужбові книги різного формату, переважно львівського друку, хоч так само траплялося багато й від інших видавництв[374].

Лавры, 1871. – С. 14; Г. Хрустцевичъ. Исторія Замойскаго собора (1720) / Оттискъ изъ Епарх. ВѢдомостей. – Вильна, 1880. – С. 293–294. Як книга, "Троє набожеств" не згадується в актах візитацій 1726–1734 рр. Вона вийшла друком пізніше і, напевно, зобов'язували її мати на кожній парафії, якщо в 1741–1743 рр. вони так часто зустрічаються в храмах. Богослужбові книги, які знаходилися в парафіяльних храмах центрально-східної частини єпархії, переважно були власністю парохів, і це добре видно на прикладі актів візитацій Сатанівського д-ту 1730 р. Тоді була знана практика жертвувати в храм книги чи інші богослужбові речі лише на певний час для користування. Так у 1730 р. в церкві с. Терчинці Сатанівського д-ту користувалися Євангелієм, котре "człowiek kupił i dał ją do cerkwi do zrostu dzieci swoich" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 269), в церкві с. Рудка того ж д-ту – Апостолом "do zrostu dzieci Afteniowych" (Там само. – Арк. 269), в церкві м-ка Тарноруди (Вознес. Госп.) того ж деканату – Служебником, малим Требником, малим Апостолом, Шестодніком, великим рукописним Уставом "s. p. o. Aleksija parocha tej cerkwi zejszłego, do czego jest syn jego pozostały" (Там само. – Арк. 269 зв.). Вірним, які пожертвували книги для парафіяльного храму, доводилося іноді дбати, щоб їхні пожертви з церкви не пропали. Акти візитації с. Торговиця Городенківського д-ту під 1733 р. подають, що в місцевій церкві "... księgi za jego (parocha) kluczem poginęli jako to Szestodnik i Trebnik, co prawdopodobnie że przez niego bo ze czasem postrzeżoną u żydów Trebnik od niego zastawiony i potem zginął z cerkwi wcale. Ksieg w cerkwi do nabożeństwa wcale niemasz oprócz Ewangelii i Służebnika, które ludzie ci co te księgi pokupowali u siebie trzymają, żeby i te nie poginęli" (Там само. – Арк. 34 зв.).

[373] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 490 зв.

[374] На сторінках актів візитацій знаходимо, що в храмах м. Львова 1743–1744 рр. (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 1–36 зв.) і Войнилівського та Городенківського д-тів 1733 р. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–36 зв.) використовувалися богослужбові книги наступних видань та форматів: львівського – Євангеліє; київського, in folio – Апостол; львів. (in folio), львів. (in quarto), київ. (малий minus quam in octavo), унівського – Служебник; унівського, унів. (видання перше), львів. (in quarto), львів. – Мшал; львів. (in quarto), львів. (in octavo), Желіборського ("в котрім багато помилок" (арк. 18), київського, київ. (малий minus quam in octavo), київ. (великий), унів. – Требник; рукописний (in quarto) – Ірмолой; київ. – Шестоднік; львів. (in quarto), київ. (великий), in octavo – Часослов; київ. – Мінея; in folio – Пом'яник; унів. – Граматика. В 1733 р. у Введен. храмі с. Купчинці Будилівського д-ту були московського вид. Мінеї 2 (in octavo) і невідомого вид. Півустав (in octavo), у храмі с. Бенява того ж д-ту – київ. вид. Апостол разом з Євангелієм (in quarto), а в храмі м-ка Золотники того ж д-ту – львів. вид. усі богослужбові книги, які там тоді були, а саме: двоє Євангелій (одне оправлене в червоний оксамит та срібло і з обох боків таблички, друге під марену), Служебник, Апостол, Требник, Трефолой, Октоїх, Тріодь цвітна, Псалтир, Часослов (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 122 зв., 123, 126 зв.). Того ж року в храмі с. Возилів Потоцького д-ту знаходився Требник

Акти візитацій 50 – 60-х років XVIII ст. часто згадують про

Желіборського (Там само. – Арк. 101 зв.). З тих же актів дізнаємося, що у 1730 р. в храмах Сатанівського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 263 зв.–269) були: Євангеліє – львів. вид. (6 книг, з них дві – великі), київ. (2 книги, обидві – великі), стародавна велика (1 книга), великі (6 книг), рукописні (4 книги); Апостол – київ. вид. великий (1), великий (1), малий (1), рукописні (1); Служебник – in folio (8), in quarto (12), рукописні (1); Мшал – великий (1); Требник – in quarto (10, з них один – великий), in quarto львів. вид. (2), in octavo (4), рукописні (1); малий Требник – старий (1); Празня – рукописні (4); Мінея – київ. вид. (1), рукописні (3); Псалтир – київ. вид. (2); Тріоді обидві – київ. вид. (1); Тріодь постна – рукописні (5); Октоїх – моск. вид. великий (1); Часослов – великий (3); Трефолой – старий (1). Названого року в Городоцькому д-ті (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 259–263 зв.) церква с. Доброгоща мала Євангеліє моск. вид. (арк. 259 зв.), с. Москалівка – малий Служебник чернігівського і Тестамент київ. друків (арк. 260), с. Бедриківці – Мінею київ. вид. (арк. 262 зв.); в Гусятинському д-ті (Там само. – Арк. 269–273 зв.), с. Голенище – Євангеліє і Апостол великий львів. вид. (арк. 269), с. Вільхівці – Євангеліє львів. вид. (арк. 269 зв.), с. Демківці – Служебник і Требник великий львів. вид., Мінею сербського вид. (арк. 270), с. Свершківці – Октоїх малий ? вид. (арк. 270 зв.), с. Чемерівці – Апостол і Тріодь цвітну львів. вид., Євангеліє учительне крилоського вид. (арк. 270 зв.), с. Хропотова – Євангеліє львів. вид., Служебник стратинського вид. (арк. 271), с. Зелена – Євангеліє львів. вид. (арк. 271 зв.), м-ко Сидорів – Євангеліє львів. вид., Служебник стратинського вид. (арк. 271 зв.), с. Шидлівці – Євангеліє і Апостол львів. вид., Тріодь постну київ. вид. (арк. 272), с. Криків – Євангеліє, Служебник (in quarto) і Требник (in octavo) львів. вид., Тріодь постну київ. вид. (арк. 272), м. Гусятин (свв. Косьми і Дам.) – Мінею київ. вид., Євангеліє і Октоїх львів. вид. (арк. 272 зв.), м. Гусятин (Преобр. Госп.) – Служебник (in quarto), Октоїх, Трефолой, Тріоді обидві, Апостол і Требник великий львів. вид. (арк. 272 зв.), м. Гусятин (Усп. Пр. Богор.) – Євангеліє львів. вид. (арк. 273), с. Суходіл – Служебник (in quarto), Требник (in quarto), Октоїх і Псалтир львів. вид. (арк. 273), с. Кривеньке – Служебник (in quarto) і Тріодь цвітну львів. вид., Мінею велику, Октоїх великий і Тріодь постну моск. вид. (арк. 273 зв.); в Скальському д-ті (Там само. – Арк. 274–282 зв.) м. Скала (Різд. Пр. Богор.) – Євангеліє, Служебник (in folio), Требники (in quarto) і (in octavo), Тріоді обидві і Октоїх львів. вид., Трефолой київ. вид. (арк. 274), м. Скала (Возн. Госп.) – Трефолой, Тріоді обидві, Октоїх, Апостол, Служебник (in folio), Требники (in quarto) і Псалтир львів. вид. (арк. 274), с. Пукляки – Требник малий і великий київ. вид., Служебник львів. вид. (арк. 274 зв.), с. Підпилип'я – Трефолой, Октоїх, Служебник (in folio), Требники (in quarto), Псалтир, Євангеліє, Тріодь цвітну і Євангелійку малу празникову львів. вид., Акафісти і Тестамент київ. вид., Требник старий стратинського вид. (арк. 275), с. Турилче – Євангеліє львів. вид. (арк. 275), с. Нівра – Євангеліє, Служебник (in folio), Шестодник, Псалтир і Требники (in quarto) львів. вид. (арк. 275 зв.), с. Шестівці – Євангеліє львів. вид. (арк. 275 зв,), с. Новосілка – Трефолой, Тріоді обидві, Шестодник, Требник великий і Служебник (in quarto) львів. вид. (арк. 276), с. Залісся – Євангеліє, Служебник (in quarto), Апостол, Требник, Трефолой, Октоїх, Тріодь цвітну і Псалтир львів. вид. (арк. 276 зв.), с. Почапинці – Служебник піваркушний ? вид. (арк. 277),

с. Летава – Євангеліє львів. вид., Мінею київ. вид. (арк. 277), м. Збриж (Пр. Тр.) – Євангеліє, Служебник (in quarto), Требник малий і великий, Апостол, Тріоді обидві, Трефолой, Октоїх, Часослов великий і Псалтир львів. вид., Mszał віленського вид., (арк. 277 зв.), м. Збриж – Мінею київ. вид. (арк. 277 зв.), с. Сокиринці – Євангеліє і Октоїх львів. вид., Служебник стратин. вид. (арк. 278), с. Коцюбинчики Малі – Євангеліє, Тріодь цвітну, Апостол, Служебник (in quarto), Часослов, Шестодник і Псалтир львів. вид. (арк. 278), с. Босири – Мінею київ. вид. (арк. 278 зв.), с. Давидківці – Євангеліє, Служебник (in quarto) і Требник (in octavo) львів. вид. (арк. 279), с. Жабинці – Євангеліє, Служебник (in folio), Апостол, Требник (in quarto), Трефолой, Тріоді обидві і Октоїх львів. вид. (арк. 279), с. Гуків – Тріоді обидві і Требник (in quarto) львів. вид., Мінею київ. вид. (арк. 279 зв.), с. П'ятничани – Євангеліє, Служебник (in folio), Трефолой старий, Апостол, Требник (in quarto) і Тріоді обидві львів. вид. (арк. 279), с. Бережанка – Євангеліє і Тріоді обидві львів. вид. (арк. 280), с. Мильниця – Євангеліє велике львів. вид. (арк. 280), с. Грошева – Євангеліє, Служебник (in quarto), Трефолой, Апостол, Требник (in quarto) і Тріоді обидві львів. вид. (арк. 280 зв.), с. Устячко – Євангеліє, Служебник (in folio), Трефолой, Апостол, Требник (in quarto) і Октоїх львів. вид. (арк. 280 зв.), с. Колодрубка – Євангеліє, Служебник (in folio), Требник великий і Апостол львів. вид. (арк. 281), с. Синків – Євангеліє, Служебник (in quarto), Требник і Апостол львів. вид., Мінею унівського вид. (арк. 281 зв.), м. Кривче (Покр. Пр. Богор.) – Євангеліє львів. вид. (арк. 282), с. Сапогів – Євангеліє львів. вид. (арк. 282 зв.); в Королівському д-ті (Там само. – Арк. 283–286) с. Шупарка – Євангеліє, Служебник (in folio), Тріодь постну і Апостол львів. вид., Требник стратин. вид., Мінею київ. вид., Тріодь цвітну сербського вид. (арк. 283); с. Піщатинці – Требник львів. вид., Служебник (in folio) київ. вид., Трефолой druku długopolski (арк. 284 зв.); в Червоногородському д-ті (Там само. – Арк. 291–193 зв.) с. Лісівці (Покр. Пр. Богор.) – Тестамент (in quarto) ? вид. (арк. 291), с. Лісівці (Возн. Госп.) – Псалтир і Акафіст вкупі ? вид. (арк. 291), с. Нирків – Требник стратин. вид., Требник київ. вид. (арк. 293); в Язловецькому д-ті (Там само. – Арк. 294–198) с. Бураківка – Мінею київ. вид., Апостол з Тестаменту розділений (in quarto) ? вид., Тріодь вибрану ? вид. (арк. 297 зв.), с. Слобідка – Тестамент віленського вид. (арк. 298); в Смотрицькому д-ті (Там само. – Арк. 309–313) м. Смотрич (Усп. Пр. Богор.) – Мінею в малих секстернах моск. вид. (арк. 309), с. Вишнівець – Тестамент (in octavo) ? вид., Ірмолой львів. вид. (арк. 311 зв.); в Меджибізькому д-ті (Там само. – Арк. 321–325 зв.) м. Меджибіж (св. Ів. Богосл.) – Мінею моск. вид. (арк. 321), м. Меджибіж (Пр. Тр.) – Мінею київ. вид. (арк. 321 зв.), с. Шрубків – Часослов великий київ. вид. (арк. 322 зв.), с. Копачівка – Мінейку (in octavo) і Празнійку (in octavo) моск. вид. (арк. 323); в Кальницькому д-ті (Там само. – Арк. 327–330 зв.) с. Андрусівка – Мінейку (in octavo) ? вид., Мінейку общу моск. вид. (арк. 328), с. Княжа Криниця – Тестамент (in octavo) ? вид., Тріоді обидві моск. вид. (арк. 329), с. Білка – Тестамент (in quarto) ? вид., Мінейку (in octavo) моск. вид. (арк. 330 зв.); в Уманському д-ті с. Писарівка – Празню моск. вид. (арк. 334 зв.); в Брацлавському д-ті (Там само. – Арк. 334 зв.–339) села Сомівка, Кириївка – Общину моск. вид. (арк. 335, 335 зв.), с. Ободовда – Общину велику моск. вид. (арк. 336), с. Войтівка – Тріодь велику моск. вид. (арк. 336 зв.), с. Монастирське – Мінею малу моск. вид.

Служебники і Требники, які зазнали відповідних до існуючого розпорядження текстових поправок[375].

(арк. 338 зв.), с. Рогізна – Служебник стратин. вид. (арк. 239), с. Чечельник – Тестамент (in folio) ? вид. (арк. 239); в Шаргородському д-ті с. Березівка – Півустав великий ? вид., Псалтир (in octavo) ? вид., Требник (in octavo) київ. вид. (арк. 343 зв.); в Кам'янець-Подільському д-ті с. Шитнівці – Paweczernik (in quarto) ? вид., Півустав (in quarto) ? вид. (арк. 350); в Пилявецькому д-ті (Там само. – Арк. 352–353) с. Пилява – Тестамент (in quarto) київ. вид. (арк. 352); в Немирівському д-ті (Там само. – Арк. 354–358 зв.) м. Немирів (св. Мих.) – Євангеліє велике (в срібло оправлене, valoris zł. 400) моск. вид., Апостол великий ? вид. (арк. 354), с. Рубан – Мінею общу ? вид. (арк. 355 зв.), с. Кузьминці – Мінею малу празникову ? вид. (арк. 356 зв.), с. Мітлинці – Шестодник, або радше Октоїх ? вид. (арк. 357), с. Бундури – Шестодник київ. вид. (арк. 357), с. Дубівці – Служебник (aleas mszał wilanski) віленського вид. (арк. 358); в Барському д-ті с. Йовтушків Слобода – Требничок малий київ. вид. (арк. 371); в Ямпільському д-ті (Там само. – Арк. 376 зв.–379) с. Бабшинці – Тріодь постну велику моск. вид. (арк. 378), с. Дзигівка – Мінею вид. волоського (арк. 378), с. Стіна – Мінейки дві моск. вид. (арк. 378 зв.), с. Клембівка – Акафісти великі ? вид. (арк. 378 зв.), Бандишівка – Тріодь велику моск. вид. (арк. 378 зв.); в Могилівському д-ті с. Козлів – Псалтир велику моск. вид. (арк. 382 зв.); в Соколецькому д-ті с. Капустяни – Мінею празникову ? вид., Мінею общу ? вид. (арк. 394). Тоді в церкві м. Зіньків однойм. д-ту знаходилося "Ewanielia wielka druku moskiewskiego (купив Григорій Кудельський і дав церкві "do zrostu dziecij swoich") (Там само. – Арк. 302). У 1726 р. в храмі с. Загнітків Рашківського д-ту богослужбові книги були "wszystkie wołoskie", тобто волоського друку (Там само. – Арк. 493 зв.), в храмі м. Сміла (св. Мик.) Чигиринсько-Смілянського д-ту – Євангеліє моск., а Псалтир київ. друків (Там само. – Арк. 448 зв.), в храмах м. Чигирин і м-ка Боровиця того ж д-ту – Євангеліє моск. друку (Там само. – Арк. 454, 456), в храмі с. Коморів Вінницького д-ту – Євангеліє сербського друку (Там само. – Арк. 460 зв.), в храмі с. Слішківці Могилівського д-ту – Євангеліє напрестольне моск. друку (Там само. – Арк. 512 зв.). У 1740 р. в храмі Різд. Хр. м. Жовкви однойменного д-ту було одне Євангеліє друковане, а друге – "na pargaminie pisana" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 161 зв.). Акти генеральної візитації від 12. 01. 1762 р., перечисляючи книги церкви св. Миколая с. Дуба галицької частини єпархії, називають також і місце видання кожної. Отож, львівського друку там були: Євангеліє в звичайній оправі, Трефолой, Октоїх, обидві Тріоді, Служебник давній, Требник великий (in quarto), Часловець; унівського – Мшал, Требник (in octavo), Троє набоженств; московського – Апостол; київського – Псалтир. Усі ці книги, як подають названі акти, митрополитом Атанасієм Шептицьким "poprawione i popodpisane im" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 2).

[375] 30. 12. 1759 р. в актах візитації Святомик. церкви с. Коцюбинчики було записано, що там знаходиться "korrektowany" Служебник in folio і Требник (обидва львів. вид.), також декотрі з церковних книг у храмі с. Потік, згідно з подібними актами від 5. 06. 1750 р., "ad normam correctae s. p. Metropolitani tipos editae poprawne i wszystkie pro hoc loco popodpisowane" (ЦДІА України у Львові. –

Книги богословського змісту, або, як їх тоді називали, "do nauki tak sobie jako i innych"[376], чи "do nauki chrzscianskiej"[377], чи "do nauki duchownej"[378], так само значно частіше бачимо в храмах західних теренів єпархії, аніж центральних та східних. В основному, була це проповідницька література, зрідка катехитична, правова, граматична, і власниками її слід вважати, переважно, парохів[379].

Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 21 зв.–22, 25–25 зв.). Згідно з актами візитацій від 17. 02. 1764 р., в церкві с. Лани були "wszystkie księgi poprawione i popodpisane" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 30).

[376] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 10 зв.

[377] Там само. – Арк. 9 зв.

[378] Там само. – Арк. 2.

[379] Серед богословських книг, які у 1733 р. бачимо в Городенківському д-ті, були: "Каліст" або "Vulgo Kalist" – в 3-х храмах (одна з книг – рукописна), "Вінець" – в 2-х, "Кирил" – в 2-х, "Ключ" – в 5-х, "Руно орошенне" – в 1-му, "Казуси" (po rusku wydane) – в 3-х, "Синод провінціальний" (Замойський) – в 1-му, "Катехизм" – в 1-му (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 10 зв.–36 зв.). А про пароха Святоусп. церкви м. Городенка в актах візитацій під названим роком записано, що "do nauki tak sobie jako i innych ma różne książki swoje, a Kalista ma cerkiewnego: w tym (Каліст) zanotowane, że syzmatyckie książki czyta, na nich się funduje i tę konserwuje. Kazusy ma porusku wydane i Synod prowincjalny także i Katechizm ma" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 10 зв.). У 1733 р. проповідницька література була в парохів таких парафій Будилівського д-ту: с. Будилів – (парох мав "Biblią słowieńskie" і "Ключ"); с. Купчинці (Введ. в храм Пр. Богор.) – "Казуси"; м-ко Вишнівець (Різд. Пр. Богор.) – "Бесіди св. Іоана Злотоустого на посланія св. ап. Павла", "Cuda Najśw. Marji Panny"; с. Ляскавки – "Вінець" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 122, 122 зв., 124, 126). Згаданого року парох м. Княгиничі мав такі книги для проповіді: "Вінець", "Ключ", "Патерик", парох с. Чернів (Возн. Госп.) Княгининського д-ту – "Ключ", "Життя святих" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 142, 145 зв.), а 8 (села Помовнята, Підліски, Воскресінці, Підмихайлівці, Колоколин, Чагрів, Слобідка Букачівська, Васичин) парохів того ж деканату не мали тоді жодної книги для проповіді (Там само. – Арк. 142 зв., 143, 144, 144 зв., 144 зв., 145, 146, 147). Також у 1733 р. в церквах єпархії можна було побачити "Алфавіт" (с. Шульганівка Середня, Ягольницьк. д-т (Там само. – Арк. 228), "Kamień także carski pół kresta hospodnia", "Катехизм старого видання" (с. Біле – Воздв. Ч. Хр., Чортків. д-т (арк. 232 зв.). У храмах м. Львова 1743–1744 рр. (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 1–36 зв.) були такі богословські книги: "Ключ" – в 2 (с. Головське, св. Параскеви); "Огородок" (чи інакше: "Ogrodek – mowa św. Jana Theologa". – Див: ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 51) – в 1 (Богоявл.); Дорофей "Псалогласник" – в 1 (Богоявл. – рукописна). У 1741–1744 рр. з числа 52-х храмів Львівського д-ту (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 37–90 зв.) книгу "Моральне богословіє" (руське) мали 7 (Рясне, Карачинів, Рудно, Балтрутів, Оброшине, Ставчани, Печеніги), "Моральне богословіє" – 20 (Домажири, Дубровиці, Повітна, Мшана, Суховоля, Скнилів, Поршні (тут їх було три), Солотвино, Жиравці, Вовків, Дмитровичі, Гирманів,

В цілому, відсоток парафій, де священики мали в своєму розпорядженні такого роду книги, був дуже низьким. Казуси, Синод провінціальний і Катехизм, про що свідчить такий запис в актах візитації Святомиколаївської церкви м. Городенка за 1733 р., як:

Чорнушовичі, Жухоровичі, Грибовичі, Гряда, Ляшки, Борщовичі, Лішіниці, Підберезці), "Моральне богословіє" (zebranie przypadków) – 1 (Миклашів), "Моральне богословіє" (de Sacramentis) – 6 (Підбірці, Давидів, Милятичі, Сороки, Збоїська, Винники), "Моральне богословіє" (de Sacramentis руського друку) – 2 (Пікуловичі, Жидятичі), "Ключ разумінія" (проповіді) – 6 (Оброшине, Солотвино, Повітна, Дубровиці, Ставчани, Давидів), "Ключ разумінія" (проповіді на свята) – 1 (Карачинів), "Казуси церковні" – 3 (Страдч, Кугаїв, Черепинці), "Огородок" (проповіді) – 2 (Вроців, Вовків), "Господар" (проповіді на неділі) – 1 (Вроців), "Постеля" (проповіді на свята) – 1 (Вроців), "Качинський" (проповіді на неділі) – 1 (Вроців), "Каліст" (проповіді) – 1 (Ставчани), "Каліст" (проповіді на неділі) – 1 (Збоїська), "Каліст" (руський) – 1 (Наварія), "Вінець" (проповіді) – 1 (Ставчани), "Граматика" (унівське вид.) – 1 (Пустомити), "Граматика" – 1 (Кугаїв), "Ґалятовський" (проповіді) – 2 (Дмитровичі, Лішиниці), "Ґалятовський" (проповіді на свята, in folio) – 1 (Печеніги), "Ґалятовський" (проповіді на свята) – 3 (Миклашів, Милятичі, Жидятичі), "Ґалятовський" (проповіді на урочисті свята) – 1 (Грибовичі). За даними матеріалів візитацій, у 1739–1740 рр. з 26-ти храмів Роздільського д-ту (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 323–345 зв.) книги "Казуси церковні" не мали лише 4 (Розділ, Малехів, Надітичі, Рудники). Проте інших богословських книг у деканаті була тільки незначна кількість, а саме: "Кирил" (книга для проповідей) і "Пояснення (exposition) Євангелія" (рукописна) – Демня; "Пояснення (exposition) Євангелія" (рукописна) – м. Миколаїв (Преобр. Госп.); "Каліст" (книга для проповідей, рукописна) – м. Миколаїв (св. Юрія); "Ключ разумінія" (книга для проповідей) – м. Миколаїв (св. Мих.), Розвадів, Берездівці, Заліски, Жирова; "Вінець" (книга для проповідей) – Дроховичі; "Огородок" (книга для проповідей) – Бориничі; "Кирил" – Надітичі; "Золотоуст" і "Каліст" (обидві книги для проповідей) – Рудники. Акти візитацій називають лише три храми, які у 1730 р. в Сатанівському д-ті мали богословські книги: с. Курівка – "Półkluczok" (проповіді); м. Сатанів-Передмістя на Фільварках (Преобр. Госп.) – "Ключ" (проповіді), "Номоканони"; с. Іванківці – "Вінець" (проповіді), "Ключ" (проповіді) (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 266 зв., 267, 268). Названі книги були власністю парохів і, напевно, єдині тоді на цілий Сатанівський д-т. Натомість, парох м. Скала (Різд. Пр. Богор.) о. Іван Дашовський згаданого року мав "научительних ksiąg wiele", парох с. Рихта Кам'янецького д-ту – "книги поучителній", що були їх власністю (Там само. – Арк. 274, 316 зв.). Тоді парохові с. Вишнівець Смотрицького д-ту належали такі книги: "Klucz Kaznodzieja", "Biesiady Apostolskie", "Nowoje Niebo", "Marharyt", парохові с. Слобідка Кам'янецького д-ту – "Мир з Богом", парохові м. Гранів Кальницького д-ту – "Труби", парохові с. Потуш Немирівського д-ту – "Катехизис (in octavo)", "Вінець", парохові с. Кам'янка Рашківського д-ту – "książka bluźnirska przeciwko rzymianom" (Там само. – Арк. 311 зв., 316 зв., 329 зв., 355 зв., 375). У 1726 р. в храмі м. Сміла (св. Мик.) Чигиринсько-Смілянського д-ту було "Життя св. Отців" – на 6 місяців і теж було власністю тамтешнього пароха (Там само. – Арк. 448 зв.).

"Kazusy ma, Synodo Prowincjalnego, Katechyzmu niema"[380], були зараховані тоді до обов'язкових книжок (бо виконували роль практичних посібників), які повинен був мати у себе кожен парох[381]. Також у 1732 р. одночасно перебували у вжитку парохів "Kazusy" старого і нового видання[382]. У 1740 р. парох с. Пілігримське, котре, правдоподібно, належало до Луцької єпархії, мав друковані "Kazusy Leona Kiszki"[383]. Біблія належала до книг, які теж рідко попадалися на парафії, а коли це траплялося, то переважно були власністю пароха[384]. Частіше можна було тоді побачити в храмі надрукований Новий Заповіт, який тогочасні письмові джерела називали "Testament"[385]. Тодішні джерела згадують ще і про учительне Євангеліє[386]. Богослужбові Євангелії вирізнялися з-поміж інших церковних книг своїми оправами, котрі нерідко були дуже красиві і дорогі. Колір матеріалів, яким обгортали Євангелії, найчастіше був червоний[387].

[380] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 15 зв.

[381] Єпархіальний уряд цікавився, чи кожен священик має книгу "Казуси". На підставі матеріалів обстеження парафій дванадцяти деканатів у 1732 р. в актах візитацій було подано загальну кількість парохів кожного з тих деканатів, котрі не мали цієї книги. Таких було 18 з 21-го – в Плоскирівському д-ті, 22 з 22-х – в Дераженському, 23 з 23-х – в Гримайлівському, 28 з 28-ми – в Скалатському, 26 з 36-ти – в Тернопільському, 32 з 32-х – в Теребовельському, ? – в Янівському (пропущені дані), 28 з 28-ми – в Ягольницькому, 19 з 19-ти – в Чортківському, 31 з 31-го – в Бучацькому, 21 з 31-го – в Підгаєцькому, 19 з 35-ти – в Бережанському (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 180–182).

[382] На це вказують такі записи в актах візитацій під 1732 р.: "Kazusów starych Duchowni nie mają", "Kazusów starych nie było, teraz nowe są rozdane", "Kazusów starych znajduje się...". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 180–182.

[383] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 3. – Арк. 6–8.

[384] У 1730 р. друковані Біблії були в церквах с. Калитинці Городоцького д-ту і с. Паньківці Пилявецького д-ту (власність парохів) (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 262, 326). У 1733 р. Біблії не було в жодному храмі Городенківського д-ту (Там само. – Арк. 10 зв.–36 зв.). Згаданого року Біблію мав парох м. Княгиничі однойменного д-ту (Там само. – Арк. 142), а у 1740 р. вона була в храмі Різд. Хр. м. Жовкви однойменного д-ту (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 161 зв.).

[385] Наприклад, в актах візитацій записано, що 1726 р., у храмі м. Сміла (Покр. Пр. Богор.) знаходилися "Apostoł i Ewanhelie wkupie to jest Testament" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 449), а 1730 р. в храмі с. Томашівка Солотківського д-ту – "Ewanielia wkupie z Apostołem, aleas Testament" (Там само. – Арк. 305 зв.).

[386] Учительне Євангеліє було однією з книг, що у 1726 р. належали парохові с. Цибулівка Рашківського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 488 зв.).

[387] У 1739–1740 рр. Євангелії, оздоблені сріблом та іншими дорогими матеріалами, були в храмах таких парафій Роздільського д-ту: Демня ("w axamicie czerwonym w srebro oprawna" – одне, "pod merenus w skórkę czerwoną oprawna –

Служебники теж іноді мали коштовну оправу[388].

друге"); Миколаїв – св. Мик. ("w axamicie fioletowym czerwonym, blaszek na niej srebrnych 10"); Устя ("pisana pod merenus oprawna"); Верин ("w axamicie zielonym, blach na nim srebrnych 6, puklak 4, klamzur 2, księżyc 1, miesięc 1"); Розділ ("w srebro oprawne – двос"); Бородчиці ("w axamicie czerwonym w srebro oprawna"); Надітичі ("w srebro oprawna"); Рудники ("ewangelii dwie, jedna z cynowemi blachami"). – Див: НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 324, 327, 329 зв., 331, 340 зв., 343 зв., 345. У 1741–1744 рр. вони були в храмах таких парафій Львівського д-ту: Ясниська, Дубровиця, Страдч, Повітна, Мшана, Карачинів, Ставчани, Скнилів, Жиравці, Сороки, Винники ("w axamicie czerwonym w srebro oprawna"). – Див: НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 41, 42, 45 зв., 47 зв., 49, 51 зв., 57, 58 зв., 64, 83, 90; Грибовичі ("w axamicie czerwonym w srebro oprawnych – дві"). – Див: Там само. – Арк. 78 зв.; Оброшине, Лісиничі, Підберезці ("w srebro oprawna"). – Див: Там само. – Арк. 55 зв., 87 зв., 89; Наварія ("w srebro oprawna", рукописна). – Див: Там само. – Арк. 59 зв.; Поршна, Гряда ("w axamicie zielonym w srebro oprawna"). – Див: Там само. – Арк. 61, 79 зв.; Солонка ("w srebro oprawne – дві"). – Див: Там само. – Арк. 63; Чижиків, Миклашів ("w axamicie karmazynowym w srebro oprawna"). – Див: Там само. – Арк. 69 зв., 75; Гирманів ("pod merenus oprawnych – дві"). – Див: Там само. – Арк. 70 зв.; Малехів ("w axamicie zielonym"). – Див: Там само. – Арк. 81. А у 1743–1744 рр. – в таких храмах м. Львова: св. Теодора – 3 ("de integra w srebro oprawna", "w zielony axamit oprawna, рукописна", "pod marynes"), Благов. Пр. Богор. – 2 ("oprawna w axamit czerwony na której sztuk srebra 22", "w zielony axamit oprawna na której sztuk srebnych 14"), св. Параск. – 3 ("lwowskiego druku w axamit czerwony oprawna na której na jednej srtonie blacha wielka całe ewanielie zakrywająca i na rogach rznięte alias sztychowane cztery ewanielisty, na środku sztychowany krucyfix, wszystkie wyobrażone osoby pozłacane, na drugiej stronie 4 pukli srebrne z klamzurkami srebrnemi i brzek wzdłuż srebrem obwiedziony", "w axamit zielony oprawna z jednej strony ewanielistów cztery w kwiaty srebrne i na środku krucyfix mająca po bokach koronki srebrne, z drugiej strony pukli cztery z klamzurkami srebrnemi i na środku wyobrażona św. Paraskoweja", "pod marynes oprawna"), Воскр. Хр. – 1 ("w axamit oprawna zielony w srebro oprawna, na rogach z jednej strony ewanielistów cztery, na środku wielka blacha Raspiatija, na drugiej stronie pukli cztery z klamzurkami srebrnemi...kie sztuki srebrne pozłacane"), Богоявл. – 3 ("w czerwonym axamicie w srebro oprawne, pozłacane", "w zielonym axamicie w srebro oprawne", "pod marines oprawne"), Різд. Пр. Богор. – 3 ("w axamicie czerwonym w srebro oprawnych – дві", "pod marynes"), с. Головське – 1 ("w axamit pozłoty marynes z klamzurkami srebrnemi i blachą srebrną"), Преобр. Госп. – 2 ("pod marynes oprawne", "w axamit i srebro oprawne"). – Див: НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 5 зв., 16, 18–18 зв., 22–22 зв., 26, 31 зв., 33, 35. У кожному (за винятком Ясниськ, Дубровиці, Оброшина і Гирманова) із вище перечислених храмів Львівського д-ту, крім дорого оправленого Євангелія, було ще і Євангеліє в простій оправі. В храмах Демні і Верина Роздільського д-ту також були ще Євангелії в простій оправі.

[388] У 1730 р. в храмі м-ка Тлусте Червоногородського д-ту, про що написано в актах візитацій, були "Ewanielia w srebro oprawna i służebnik w srebro oprawny" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 193 зв.).

Істотною та невід'ємною внутрішньою приналежністю храму є іконостас, що являє собою прикрашену образами перегородку, котра відділяє храм вірних від святилища[389]. Іконостас в інтер'єрі храму –

[389] Іконостас у своїм первіснім виді нічим не різнився від звичайної решітчастої перегородки. В апостольські та відразу післяапостольські часи, коли богослужіння здійснювалися в приватних домах, у кімнатах, що називалися ікосами, потреби в іконостасах, напевно, ще не існувало (Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе иконостаса въ православной Церкви / Оттиски изъ Литовскихъ Епарх. ВѢдомостей. – Вильна: Типографія Св.-Дух. Братства, ЗарѢчье, д. Братства, 1899. – С. 11–13). В середині II ст., про що можна знайти в св. Климента Александрійського, християни починають вже будувати окремі доми для своїх молитовних зібрань (Там само. – С. 14). В II і III ст., попри гоніння на християн, їхні спільноти численно більшають, і, як уважає проф. Голубинський (Проф. Е. Е. Голубинскаго "Исторія алтарной преграды или иконостаса в православных церквахъ" (в Прав. Обоз. за 1872 г. м. ноябрь, с. 572–573), що ввійшла з декотрими несуттєвими змінами в його "Исторію Русской Церкви", Москва 1881 г., т. 1, ч. 2. - с. 163–186), саме тоді виникла необхідність в іконостасній перегородці, котра мала служити штучно спорудженим бар'єром, що стримував би у храмі напір вірних і давав можливість священнослужителям безперешкодно відправляти Службу Божу. В римських катакомбах (зокрема, св. Ангнії), в місцях де були храми перших християн, можна натрапити на сліди цих іконостасних перегородок (Проф. Н. В. Покровскій, литогр. лекціи, читанныя студентамъ СПБ. дух. академіи въ 1885–6 г., с. 26–33; Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса… – С. 14–17). У IV ст., коли припинилося переслідування християн, благочестиві імператори почали жертвувати вірним для їхніх молитовних сходин великі громадські будівлі, так звані базиліки. Ці споруди, які, в основному, використовували для судових процесів й торгівлі, двома або чотирма рядами колон поздовж ділилися на три чи п'ять частин, так званих нефів, з котрих середня, що була найширша і доволі припіднята, неодмінно (а деколи і всі нефи) закінчувалася невеликим напівкруглим заглибленням у стіні – абсидою. Передня частина базиліки з абсидою призначалася для суддів і відділялася перегородкою заввишки по груди людини, перед котрою розміщувалися підсудні з адвокатами, а в бокових нефах – люди. План базиліки, як виявилося, відповідав всім найважливішим потребам ведення християнського богослужіння, тому надовго без будь-яких суттєвих змін і залишився головним зразком при побудові християнських храмів. З переходом базиліки в церковний ужиток, на місці, де колись засідали судді, християни поставили престіл, і таким чином суддівське місце перетворилося у вівтар, перегородку ж залишили там, де вона була, що можна побачити в базиліках Італії, і храмах Греції, й на Кавказі, котрі з глибокої давнини збереглися до нашого часу (Г. Филимонов. Церковь св. Николая Чудотворца на Липне, близъ Новгорода: Вопрос о первоначальной форме иконостасовъ въ русскихъ церквахъ. – Москва, 1859. – С. 41–53; Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса… – С. 17–18). Навіть у спорудах, спеціально збудованих як християнські святині, вівтарну частину почали відділяти від решти храму решіткою. Історик Євсевій у своєму слові до єп. Павлина з нагоди посвячення збудованого останнім

це передусім виняткова можливість у художній спосіб показати

величного храму в Тирі пише, що він (єп. Павлин), щоби святилище новозбудованого храму не було для всіх доступне, наказав відгородити його дерев'яною решіткою, котра присутніх вражала своєю надзвичайно витонченою різьбою (Евсевій Памфил, Церковная исторія, СПБ. 1858, кн. 10, гл. 4, с. 516; Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса... – С. 18–19). Передвівтарні перегородки переважно ставилися з балясин, котрі стовпчиками чи колонками однакової висоти з перегородкою ділилися на прясла. Вони мали неоднакові форми (суцільні і прорізні), і були виготовлені з різного матеріалу (металів, дерева і каменю) (Голубинській "Исторія иконостаса", с. 574–575; Пор. Мансветов И. Д. Реферат об иконостасе, поміщений в Трудах Москов. Археолог. Общества, т. 9, вып. 2–3. – С. 85–89; Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса... – С. 19). Трансформація передвівтарних решітчастих перегородок у сучасні іконостаси свій початок дістала не на Сході, а в Західній Церкві. Як свідчить Атанасій Бібліотекар, уже папа Сикст III, який вступив на престіл 432 р., велів поставити на конфесіоні (конфесіон – на Заході, космітіс – на Сході можна вважати первісними назвами іконостасу) срібну дошку із зображенням на ній Спасителя і 12-ти апостолів (Historia de vitis Rom. в Патрол. Миня т. 128. - С. 226). Услід за Сикстом, подібно чинять й інші папи, а саме: Гіларій (вступ. на прест. 461 р.) в одній із римських церков поверх конфесіона збудував золоту арку, підтримувану колонками з онікса, в котрій знаходився золотий Агнець (Ibid. n. XLVIII, p. 347); Сіммах (вст. на пр. 496 р.) в церкві св. Павла поставив на конфесіоні срібний образ з зображенням на ньому Спасителя і 12-ти апостолів (Ibid. n. LIII, p. 433); Григорій II (вст. на пр. 714 р.) в патріаршій ораторії блаженного Петра посріблив передвівтарні стінки і звелів зобразити 12–ть апостолів (Ibid. n. XCI, p. 978); Лев III (вст. на пр. 795 р.) в базиліці ап. Павла збудував конфесіон і над самим священним вівтарем умістив золотий образ Спасителя і 12–ть апостолів (Ibid. n. CVIII, p. 1211; див: Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса... – С. 22). Перші незначні зміни в структурі передвівтарних перегородок на Сході, що поклали основу для нинішнього іконостасу, з'явилися за правління імператора Юстиніана. У зведеному ним храмі св. Софії (в 537 р.) замість стовпців, що розділяли і зв'язували між собою прясла передвівтарної решітки, на честь 12-ти апостолів поставили дванадцять високих колон (або інші стовпці поверх давніх), прикрашених капітелями та священними зображеннями. Сучасник імператора Юстиніана Павло Сіленціарій так описує цю перегородку в храмі св. Софії: "Не тільки стіни, що відділяють священиків від людей (імп. Юстиніан) обклав пластинками чистого срібла, а й самі стовпи, яких було дванадцять, зі всіх боків обклав сріблом... верхи стовпів художник за допомогою різця прикрасив еліптичної форми капітелями... там різцем було зображено Богочоловіка, а також воїнство крилатих ангелів із покірно схиленими головами... на середніх дошках священної загородки, яка відділяє священних пресвітерів, була вирізьблена одна дорогоцінна буква, котра відповідала заразом імені царя і цариці; подібним чином у середині на круглій випуклій дошці був нанесений знак хрета для поклоніння вірним; уся перегородка містить троє дверей, через котрі священики мають доступ (до вівтаря)" (Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса... – С. 19–20). Згодом, можливо, навіть за часів імператора Юстиніана, над передвівтарною

богослов'я та наголосити, що участь зорового відчуття у сприйнятті божественного надзвичайно велика[390]. Щодо того, якими були іконостаси в церквах Львівської єпархії 20-х – 30-х рр. XVIII ст., акти візитацій справедливо можуть уважатися базовим джерелом. Акти 1739–1744 рр. тему іконостасів тогочасних храмів зачіпають лише принагідно[391].

У першій третині XVIII ст. в Україні назв іконостасу було декілька: "Деісус", "Деісус образів", "Масстат", "Масстат образів", "Образи"[392]. Слово "іконостас" в тодішній термінології існувало,

---

колонадою з'являється дошка з різного матеріалу, прикріплена до крайніх колон. Правдоподібно, спочатку ця дошка служила для зміцнення конструкції колонади та згодом набирає релігійного значення, тобто прирівнюється до старозавітного так званого очистилища і отримує назву "космітіс". Космітіс треба було оздобити, тому спершу з'являється тільки зображення хреста, якому вірні мали поклонятися, потім інші святі зображення. Так, єрусалимський патріарх Софроній (перша половина VII ст.) у своїх коментарях до літургії уже конкретно згадує як космітіс, так і хрест, який його прикрашає. Імператор Василь Македонянин (867–886), керуючись прикладом західної Церкви, наказав у спорудженій ним так званій "Новій Церкві" зобразити на космітісі ікону Спасителя, тобто поверх стовпів була прикріплена дошка, вся з чистого золота, на котрій по фініфті було відтворено лик Спасителя (Там само. – С. 20–22; також див: Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 13–14).

[390] Іконостас не лише прикрашає церкву, але насамперед спричиняється до того, щоби кожен, хто дивиться на престіл, відчував, що це особливо святе місце, і пригадував, що до вівтаря ніхто, крім посвячених осіб, не може входити. Останнього стосується 69 правило VI Всел. соб. і 19 прав. Лаодикійського соб. А іконостасні образи нагадують, що у вівтарному приміщенні в оточенні своїх святих присутній сам Бог, та ще показують усю старозавітну і новозавітну історію церкви (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 14–15).

[391] 11 листопада (за старим стилем) 1739 р. проведено візитацію парафії с. Добряни Щирецького д-ту і серед наказів, зроблених тоді генеральним візитатором (Іпатій Білінський – арк. 345), дещо стосувалося іконостасу місцевого храму: щоби "obrazy to jest Deisus i wielki ołtarz jako najprędzej pomalować starali się" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 98). Під 1739–1740 рр. в актах візитації парафії Розділ записано: "Korona srebrna z obrazu namisnego Jezusa Chrystusa jedna" (Там само. – Арк. 333).

[392] В офіційних церковних документах 1730–1734 рр. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–396 зв.) послуговуються саме цими термінами, коли йдеться про назву іконостасів, наприклад: "cały Deisus obrazów robotą stolarską i malowaniem niezłym wystawiony" – с. Шумляни Завалівського д-ту (арк. 172); "cały Deis. robotą snycyrską i malow. pięknym wystawiony" – с. Храбустна Поморянського д-ту (арк. 155); "Majestat cały dzilnego rznięcia, niemalowany" – с. Панківці Пилявецького д-ту (арк. 326); "Majest. obrazów snicyrskiej roboty" – м-ко Сенява Нова (Возд. Ч. Хр. Госп.) Меджибізького

тільки воно служило, вірогідно, лиш для означення столика (аналоя, а в західних областях єпархії нині – тетраподу), на котрому лежала ікона для цілування[393].

д-ту (арк. 325); "Majest. obraz. cały snecerską robotą wystawiony jeszcze niemalow." – с. Остап'я Скалатського д-ту (арк. 199); "obrazy wszystkie w Majestacie rzniętym i pomalowanym osadzone" – с. Бірки Гримайлівського д-ту (арк. 196); "obrazy w Majestacie jeszcze niemalowanym, tylko namiesne malowane" – с. Красне Гримайлівського д-ту (арк. 197); "w Majest. obrazów snicerskiej roboty przyozdobiona" – с. Стрихівці Солотківського д-ту (арк. 307); "obraz. cały Majest. podłego gatunku" – с. Білозуби Тернопільського д-ту (арк. 208 зв.); "obraz. pół Majestatu" – с. Бишки Бережанського д-ту (арк. 251); "Obrazów dopiro nowa snicyrskiej roboty restawracja zaczyna się" – с. Вовковинці Деражнянського д-ту (арк. 192). Акти візитацій за 1726 р. не мають окремої назви іконостасу, а лише перечисляють його яруси. Наприклад: "We środku pięknie, Obrazów Namistnych 4, Archyerej, Apostoły, Proroki i Praznyki na drzewie malowane" – Святомик. храм м. Вінниці однойменного д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 463). Щодо назви "Деісус", то початки її сягають часів ранньої стадії процесу розвитку іконостасів. Ікони, які спочатку зображалися на самому космітісі, згодом почали нерідко з'являтися осібно на окремих дошках, котрі прикріплювали до космітіса. Цей новий спосіб призвів до того, що над архітравом (космітісом) утворився щит у вигляді однієї дошки із зображенням на ній декількох ликів, що вже нагадувало неповний, невеликого розміру іконостас. Назва цього щита – темплон – походила від латинського templum, тобто храм або балка, покладена поперек покрівельних строп, а це дає зрозуміти, що в справі появи темплона не обійшлося без впливу з боку Західної Церкви. Темплон мав форму трикутника з дуже тупим, зрізаним на вершку кутом і прилеглими до нього хвилястими сторонами. Він був обрамлений рамою та увінчаний хрестом. Оскільки всередині між іконами, котрі собою складали темплон, знаходилося зображення Спасителя з Богоматір'ю і св. Іваном Предтечею по боках, які перебували в молитовному положенні, а молитва по-грецьки – деісіс, то і темплон від цієї ікони отримав назву "Деісус". Усов твердить (Труды Моск. Арх. Общ., т. XII, вып. I. – с. 30), що ця ікона деісусом називалася тому, що до неї під час молитви були звернені обличчям (Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса... – С. 23–24).

[393] Стосовно цього слова та його значення в актах візитацій з 1726 р. маємо окремі згадки, і вони, правдоподібно, обмежуються лише такими цитатами: "Stołek porządny to jest Ikonostas, gdzie obraz kładną do pocałowania" – м. Сміла (Покр. Пр. Богор.) Смілянсько-Чигиринського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 449); "na Konostasie chustek jedwabnych 2" – м. Медведівка (св. Мих.) Чигиринського д-ту (Там само. – Арк. 451 зв.); "na Konostasie chustek tureckich jedwabnych 2" – м. Медведівка (св. Мик.) Чигиринського д-ту (Там само. – Арк. 452); "Ikonostas porządny" – м-ко Суботів Смілянсько-Чигиринського д-ту (Там само. – Арк. 453); "na stołku gdzie obraz leży do pocałowania chustek tureckich szytych 2"– м. Немирів (Воскр. Хр.) однойменного д-ту (Там само. – Арк. 468); "na stołku nakrycie z płótna domowej roboty" – м. Дашава (Усп. Пр. Богор.) Немирівського д-ту (Там само. – Арк. 475). Треба вважати, що вищезгаданий столик, на котрий клали ікону для

Найнижчого ряду образів сучасного іконостасу із зображенням старозавітних жертв, правдоподібно, не було в іконостасах єпархії першої третини XVIII ст., оскільки про нього немає жодної згадки в тогочасних актах візитацій[394]. Ці акти "нижнім рядом" іконостасу

цілування, у 60-х рр. XVIII ст. в західних районах єпархії уже називали тетраподом. В актах генеральної візитації церкви св. Мик. с. Дуба галицької частини єпархії від 12. 01. 1762 р. і в актах такої ж візитації церкви св. Мик. с. Потік від 5. 06. 1760 р. читаємо, що в даних церквах тоді був "tetrapod płatem białym przykryty" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 2; ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25–25 зв.).

[394] Генеза ярусів іконостасу відбувалася поетапно в напрямку від верхньої його частини до нижньої. Спочатку з'явився темплон, котрий складався з окремих ікон та з ікони "Деісус" посередині них, що подарувала йому свою назву. Згодом під темплоном у грецьких церквах було поміщено ще ряд невеликих, теж намальованих на окремих дошках ікон із зображенням дванадесятих свят. Ці, так звані у греків "поклонні" ікони у відповідні дні церковного року виставлялися для поклоніння і цілування вірним. Разом з поклонними іконами під темплоном чи деісусом греки у своїх церквах ставили і храмову ікону. З появою другого ряду ікон об'єм темплону збільшився, але він ще повністю не закривав собою вівтар (Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса… – С. 23–24). Те, що було закладено в основу сучасного іконостасу Греко-східною Церквою, довершили на Русі, зокрема Руська Православна Церква. З літопису, наприклад, відомо про те, що передвівтарну решітчасту перегородку мала Святозолотоустівська церква м. Холма, побудована князем Данилом Романовичем в 1259 р. (Полное Собраніе Русскихъ Летописей, т. 2. – С. 196). А під 1337 р. в літопису вже поміщено першу згадку про високий багатоярусний іконостас (Там само. – Т. 7. – С. 204). Той ярус іконостасу, що був нижче від деісуса, празників і пророків, у XV ст. ще не був виразно сформований (Н. А. Сперовскій. Старинные русскіе иконостасы. Происхожденіе ихъ и разборъ иконографическаго содержанія, Христ. Чт. за 1892 г. в кн. январь-февраль. – С. 3–4). У XVI ст. в літопис занесено досить детальний опис іконостасу, поставленого в новгородському Софіївському соборі архієпископом Макарієм 1528 р. (Полное Собраніе Русскихъ Летописей, т. 6. – С. 285–286). Цю літописну згадку прот. Лебединцев (Труды III Археол. съезда, т. 1. – С. 80–85) вважає однією із найдавніших, котра говорить про появу в руських храмах багатоярусних іконостасів. З цього опису і подібних документальних пам'яток XVI ст. випливає, що згаданого століття на Русі вже існували п'ятиярусні іконостаси і що деколи вони мали ще цілий ряд так званих п'ядничних ікон та зображення євангелистів на царських вратах (Сперовскій, там само. – С. 4–8). Джерела XVII ст. уже мають точний перелік ікон, які входять до складу іконостасу (Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса… – С. 35). Вважається, що іконостас в його нинішньому вигляді отримав своє завершення у XVII ст. (Е. Е. Голубинскій. Исторія Русской Церкви. – Москва 1881 г., т. 1, ч. 2. – С. 174). Сперовський твердить, що "развитіе иконографическаго содержанія высокихъ многоярусныхъ иконостасовъ окончилось къ началу прошлаго столетія" (Хр. Чт. 1892 г. 1. – С. 21;

називають так звані "намісні образи"[395], що в нинішньому іконостасі займають другий ряд знизу. В тих часах намісні образи вважалися основними образами іконостасу і часто були єдиними, з котрих він складався[396]. Якщо споруджували іконостас, то починали з намісних образів, і, бувало, таким незакінченим він залишався якийсь, іноді навіть тривалий, час[397]. До числа намісних образів, правдоподібно,

Див: Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса... – С. 3–37). Щодо порядку розміщення ікон на іконостасі, то він уже був визначений у XVII або на початку XVIII ст. В нижнім ряді справа від царських воріт знаходилась ікона Спасителя, поряд із нею або південними дверима – храмова ікона, і зліва від царських врат – ікона Богородиці. На північних і південних дверях – зображення первомуч. Стефана, первосвящ. Аарона чи арханг. Михаїла. Над царськими вратами – Тайна вечеря. Другий ярус складався з ікон дванадесятих свят, котрих називали поклонними або намісними. Третій містив ікони св. апостолів з деісусом по середині. Четвертий ярус мав ікони пророків і посередині Богородиця з Дитятком на руках, як надія людства та предмет їх (пророків) пророцтва. В п'ятім ярусі з правого боку були зображення св. праотців, а з лівого – лики святих. Завершувався іконостас св. Хрестом, як видимим символом нашого спасіння (Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса... – С. 41–42; також, див: Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 15). У грецьких храмах новітніх часів є двоякого типу іконостаси: низький, з дверима не вище грудей людини – істинно грецький і високий – руського походження (Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса... – С. 4).

[395] В актах візитації за 1733 р. написано: в церкві м. Заболотів (св. Мих.) була "niższa część Deisusa, to jest namistne obrazy wszystkie, robotą stolarską i malowaniem nieszpetnym wystawiona. Apostoły z Archyerejem – na płótnie" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 75 зв.); в церкві с. Делятин (Різдва Пр. Богор.) Жуківського д-ту – "obrazów namiesnych to jest Deisusa spodna część roboty snycyrskiej nie złej, na której obrazów dwa malowanych przystojnie, dwa zaś innej roboty włożonych. Archyerej i Apostoły na blatach drewnianych roboty staroświeckiej wołoskiej" (Там само. – Арк. 55 зв.); в церкві м-ка Золотники Будилівського д-ту – "spodnia część Deisusa, to jest namistne obrazy, na drzewie należyte. Apostoły – na płótnie" (Там само. – Арк. 126 зв.).

[396] У XIX ст. намісними образами називали ікони дванадесятих свят, що тоді займали другий ряд в іконостасі (Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса... – С. 42). Голубинський вважає, що свою назву намісні ікони отримали від древнього слова "намьстьный" і означають "празничні", а не від того, що займали визначене місце (Е. Е. Голубинскій. Исторія Русской Церкви. – Москва 1881 г., т. 1, ч. 2. – С. 183).

[397] Наприклад, в актах візитацій за 1730 р. написано: в с. Саливонці Немирівського д-ту церква збудована 1730 р. і "wewnętrz w obrazy sliczne Namiesne przyozdobiona, jeszcze Majestatu całego niema" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 355). В актах візитацій за 1733 р. читаємо: в с. Ляцьке Жуківського д-ту "w cerkwi obrazów namiesnych na blatach drewnianych malowanych w słupach cztery. Więcy obrazów teraz w robocie" (Там само. – Арк. 58 зв.); в с. Делява Потоцького д-ту в церкві "obrazów namiesnych

належали образи Спасителя і Пречистої Діви (по обидва боки царських воріт) та храмовий образ, який тодішні документи називають "tytularny" (від іншого терміна, який постійно вживається в тих же документах, а саме: "cerkiew pod tytułem")[398]. До них долучався ще образ найбільше шанованого святого, переважно – образ св. Миколая, і зрідка – якісь інші образи. Кількість намісних образів, як правило, – чотири[399], рідко – три[400] – або більше чотирьох[401],

na blatach drewnianych malowanych cztery, wierzchnia część de novo snycersco roboto" (Там само. – Арк. 107). Також у церкві м. Городенка (Преоб. Госп.), як у новозбудованій, у 1733 р. були лише чотири намісні образи, і у церкві с. Ценів Бережанського д-ту – "obrazów 4 namiesnych w słupkach", а в церкві с. Угринє Чортківського д-ту – "obrazów 6 z słupkami snecerską robotą rzniętych". – Див: Там само. – Арк. 18, 250 зв., 233 зв. За даними актів візитацій від 1726 р., в с. Хрустова Рашківського д-ту церква, збудована 1725 р., мала "tylko obrazów namisnych 4, więcej nic, drzwi carskich ani siwerskich nima" (Там само. – Арк. 493 зв.).

[398] Під 1733 р. про титулярний образ знаходимо в описах іконостасів церков таких парафій: м. Козова (Усп. Пр. Богор.) – "obrazy alias Deisus, snycytską robotą nieskonczony, niemalowany, oprócz obrazu titularnego Wnieb. Najśw. Marii Panny. Do tej roboty stare blaty namistnych obrazów powkładane. Na obrazie Najśw. Panny koralów sznurków 3" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 60); с. Бабин Войнилівського д-ту – "obrazów trzy na drzewie malowanych, a czwarty – Tytuł na płótnie, ale bardzo prosta robota" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 5); м. Городенка (св. Юрія). – Див: Там само. – Арк. 21 зв. Під 1739–1740 рр. в актах візитації парафії Розділ про нього згадано так: "sukienek z obrazu tytularnego srebrnych trzy" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 333).

[399] Наприклад, станом на 1733 р., по чотири намісні образи були у 18-ти іконостасах церков Заболотівського, у 23-х – Потоцького і у 5-ти – Будилівського д-тів (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 75–91 зв., 92–108 зв., 122–127).

[400] У документах з 1733 р. читаємо, що в церкві с. Димидче (Возн. Госп.) Заболотівського д-ту було "obrazów tylko 3 namistnych na blatach drewnianych" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 78). Також тільки по три намісні образи тоді мали іконостаси церков: с. Загайпіль Жуківського д-ту (Там само. – Арк. 40); с. Скоморохи Потоцького д-ту (Там само. – Арк. 106); с. Семиківці Будилівського д-ту (Там само. – Арк. 123 зв.). А у 1726 р. іконостаси церков: с. Михайлівці Могилівського д-ту (Там само. – Арк. 509 зв.); м. Шаргород (Пр. Тр.) – "obrazów tylko 3 namisnych, a papirowych dość moskiewskich 10" (Там само. – Арк. 410).

[401] За даними актів візитацій, у 1733 р. в храмі с. Купчинці (Воскр. Хр.) Будилівського д-ту іконостас мав п'ять намісних образів (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 122 зв.); у храмі с. Тишківці Городенківського д-ту – шість (Там само. – Арк. 34). А в актах візитацій за 1726 р. читаємо, що: в церкві м-ка Серебрія Могилівського д-ту було "obrazów namistnych dobre malowanych 6... z osobna obrazów w górze namistnych 7. Archyerej, apostoły – na płótnie malowane i moskiewskich 7 obrazków małych" (Там само. – Арк. 510). У 1726 р. в храмах Рашківського д-ту десять намісних образів мав 1 (с. Вільшанка) іконостас (Там само. – Арк. 494), по вісім – 6 (міста Рибниця, Рашків (св. Мик. (крім того, ще 4 нам. образи вгорі), Возн.

Траплялися іконостаси, котрі, за словами актів візитацій, мали до дванадцяти намісних образів і декотрі з них були в горішній його частині. Та що було на них зображено і що розуміли тоді під словом "намісні" – про це акти мовчать[402].

Як показують матеріали візитацій, у першій третині XVIII ст. іконостаси в церквах єпархії в основному були дворядними (ряд намісних і ряд апостолів посередині з Архієреєм) і досить часто – однорядними (ряд намісних)[403]. Образ під назвою "Архієрей" міг

Госп.), села Ботушани, Вихватнівці, Молокіш) іконостасів (Там само. – Арк. 490, 491 зв., 492 зв., 489 зв., 490, 490 зв.), шість – 1 (с. Грушка) іконостас (Там само. – Арк. 495). У цьому році в храмах Вінницького д-ту десять намісних образів мав 1 (м. Вінниця (свв. Косми і Дам'яна) іконостас (Там само. – Арк. 459), шість – 4 (м. Вінниця (Покр. Пр. Богор.), м. Прилука (Покр. Пр. Богор.), м. Стрижавка, с. Якушинці) іконостаси (Там само. – Арк. 459 зв., 464 зв., 465, 465 зв.), п'ять – 1 (с. Лука) іконостас (Там само. – Арк. 462). Тоді також по сім намісних образів було на іконостасах церков: с. Гуле Копайгородського д-ту, с. Бантишівка Могилівського д-ту, сіл Йовтушківці, Багринівці, Лука і м. Бар (св. Мик.) Барського д-ту (Там само. – Арк. 507 зв., 509, 426 зв., 430 зв., 431, 429); шість – на іконостасі церкви с. Радіївці Барського д-ту (Там само. – Арк. 429 зв.); вісім – на іконостасі церкви с. Васютинці Барського д-ту (Там само. – Арк. 431 зв.); дванадцять – на іконостасі церкви с. Каришків Шаргородського д-ту (Там само. – Арк. 412 зв.).

[402] Лише при описі коштовних речей на іконостасних іконах, в актах пробігають назви образів, що належали до категорії "намісних". Наприклад, в актах Немирівського деканату за 1726 р. читаємо: "Obrazów namistnych 4 pięknych, na nich przemitki miasto zasłonek i z osobna na obrazie Najśw. Panny i Spasytelu chustek jedwabnych..." – с. Ометинці (арк. 469); "obrazów namistnych 7 pięknie malowanych. Na tych obrazach namistnych, na obrazie Najśw. Panny korón srybrnych..." – с. Ковалівка (арк. 471 зв.); "obrazów namistnych 5. Na tychże obrazach korón srybrnych 3 – dwie na obrazie Najśw. Panny, a jedna na Spasytelu" – с. Рубан (арк. 472 зв.); "obrazów namistnych 4, a tylko piękny Spasytel, a drugi – Різд. Пр. Богор. (храмова ікона)..." – м. Кальник (арк. 475); "obrazów namistnych 4 porządnych, na tych obrazach na Pokrowie św. korónka mała srybrna cerkiewna. Na obrazie Najśw. Panny pas półjedwabny" – с. Носівці (арк. 477). 1740 р. в храмі Різд. Хр. м. Жовкви однойменного д-ту була "szata na obraz Najśw. Panny namiestny" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 160), а 1730 р. в Святоусп. церкві м. Меджибіж однойменного д-ту – "szata srebrna na obraz namiesny Najśw. Bogarodzicy" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 322).

[403] За даними актів візитацій, у 1733 р. в Козівському д-ті було однорядних іконостасів 3, а дворядних – 6, в Заболотівському – відповідно 3 і 19, в Потоцькому – 5 і 21, в Рогатинському – 4 і 4 (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 59 зв.–74 зв, 75–91 зв., 92–108 зв., 109–121). Про іконостас м-ка Чечелівка Уманського д-ту у 1726 р. було написано, що "obrazów namistnych pięknych 4 chustami białemi pozawieszywano, Archyerej na płótnie, Apostołów ani Proroków nimasz" (Там само. – Арк. 405). Тоді не було апостольського і пророчого ряду на іконостасі церкви с. Дяківка того ж

займати місце попад апостолами, і таким чином творити собою третій ряд в іконостасі[404]. Де-не-де траплялися іконостаси, що мали ще ряд пророків[405], і мало коли – з рядом празників[406], хоч бувало.

д-ту, а лише намісні образи і Архієрей (Там само. – Арк. 407 зв.), а на іконостасі церкви с. Садківці того ж д-ту не було навіть Архієрея, лише чотири намісні образи (Там само. – Арк. 407 зв.). Не було тоді "Apostołów i Archyereja", а лише 7 великих і 12 малих московських образів у церкві с. Мервинці Шаргородського д-ту (Там само. – Арк. 408), не було "jeszcze Archyereja", а лише 4 намісні образи доброго художника і 9 малих московських та досить паперових образів у церкві с. Городецьке того ж д-ту (Там само. – Арк. 397 зв.), а церква с. Березівка того ж д-ту взагалі мала тільки 3 образи, "i to malarza nie dobrego" (Там само. – Арк. 408). Тоді у церкві м-ка Маньківка Шаргородського д-ту іконостас мав "obrazów namistnych porządnie malowanych 4... miasto Archyereja obraz Najśw. Panny, Apostołów niemasz, tylko na tym miejscu papirowych siła jest" (Там само. – Арк. 398); у Святоусп. церкві м. Умань – "obrazów namistnych 4 staroświeckich... Archyereja niwasz tylko obraz wielki Raspiatya, Apostoły na płótnie malowane tylko malarza nie dobrzego" (Там само. – Арк. 403); у Святомих. церкві м. Дашава Немирівського д-ту – "obrazów namistnych 5... Archyerej porządny i piękny i koło niego wielkich obrazów 3" (Там само. – Арк. 476).

[404] З актів візитації церкви св. Параскеви м. Львова, датованих 1744 р., можна побачити, що ікона "Архієрей" тоді складалася з композиції трьох фігур, а саме: посередині Спаситель і по боках від нього – Пр. Богор. і св. Іван Богосл. У згаданому документі читаємо, що одна корона срібна є на "Archijereju", інша – "na Najśw. Pannie przy Archijereju", ще інша – "na św. Janie przy Archijereju" (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 19 зв.).

[405] Такий іконостас у 1733 р. мали: церква Різдва Пр. Богор. м. Войнилів – "obrazy przystojne Christusa Pana, Najśw. Panny, apostołów, proroków і innych świętych" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 2 зв.); церква Різдва Хр. м. Войнилів – "obrazy Christusa Pana, Najśw. Panny, proroków і innych świętych przystojne namalowane" (Там само. – Арк. 2 зв.). У 1726 р. іконостаси з рядами намісних, апостольських та пророчих ікон були в 5 (м-та Рашків (св. Мик., Покр. Пр. Богор., Возн. Госп.), Ямпіль (св. Мик.), м-ко Буша) церквах Рашківського (Там само. – Арк. 491 зв., 492, 492 зв., 496, 496 зв.); в 4 (села Романки, Лучинці, Перекоринці, Гуле) Копайгородського (Там само. – Арк. 498 зв., 499 зв., 501, 507 зв.); в 2 (села Бантишівка, Жеребилівка) Могилівського (Там само. – Арк. 509, 512); в 4 (м. Вінниця (свв. Косми і Дам'яна, Покр. Пр. Богор.), села Якушинці і Дашківці) Вінницького (Там само. – Арк. 459, 459 зв., 465 зв., 466); в 6 (села Йовтушківці, Йовтушків Слобідка, Чемериси (Преобр. Госп.), Лука, Васютинці, м. Бар (св. Мик.) Барського (Там само. – Арк. 426 зв., 427 зв., 428, 431, 431 зв., 429); в 6 (м. Гранів (св. Мик.), м. Шаргород (Різд. св. Ів. Хр.), села Івашківці, Довгівці, Каришків, Качмазів) Шаргородсько-Уманського д-тів (Там само. – Арк. 404 зв., 409, 410 зв., 412, 412 зв., 413).

[406] До небагатьох церков, що у 1726 р. мали чотирирядні (намісний, апостольський, пророчий та празничний ряди) іконостаси, належали церкви: м-ка Озеряни Могилівського д-ту; м. Виніж Копайгородського д-ту (1727 р.) (документи згадують

що в них знаходився празничний ряд, а ряду апостолів не було[407]. Зрідка до образів, що собою складали іконостас, акти візитацій за 1726 р. відносили і образи євангелистів[408]. Також можна було побачити, коли цілий ряд іконостасних образів або якась їх частина, котрих не вистачало на іконостасі, були намальовані чи почіплені на стінах поряд із ним[409], і ще бувало, коли поверх ряду традиційних образів на іконостасі або на їх місці знаходилися деякі інші ікони[410],

про Нерукотворний Образ, що був тоді на цьому іконостасі); м. Вінниця-Старе місто (св. Мик.), м. Прилука (Преобр. Госп.), м. Прилука (Покр. Пр. Богор.), м. Стрижавка, м. Коханівка Вінницького д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 513 зв., 500 зв., 463, 464, 464 зв., 465, 463 зв.). Про іконостас церкви згаданого м. Коханівка в документах, зокрема, читаємо: "We środku piękno ale obrazów lubo dosyć namistnych na drzewie malowanych proroky, apostoły i prazniki ale dużo malarza złego że tylko poruhanie z nich bywa... archyerej na drzewie ale tegoż malarza złego" (Там само. – Арк. 463 зв.). На іконостасі церкви м. Гранів (Усп. Пр. Богор.) Уманського д-ту у 1726 р., згідно з джерелами, були чотири намісні образи і "tamże archyerej, apostoły z praznikami pięknie malowane" (Там само. – Арк. 404).

[407] Акти візитацій про іконостас Святомик. храму м. Немирів однойменного д-ту 1726 р. пишуть так: "Obrazów namistnych 4... archyerej na drzewie malowany, apostołów nimasz, prazniki także na drzewie malowane" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 478).

[408] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 470 зв., 471, 471 зв., 472, 472 зв.

[409] У документах 1733 р. читаємо, що: в церкві с. Ішків (св. Антон. Вел.) Козівського д-ту було "obrazów namisnych na blatach drewnianych 4 a parte piąty. Apostoły i archyerej – na płótnie, partacką robotą" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 72 зв.); в церкві с. Саджава Жуківського д-ту – "obrazów namisnych cztery, archyerej na środku, apostoły około po ścianach malowane robotą prostą" (Там само. – Арк. 55); в церкві м-ка Гвіздець (прор. Іллі) Жуківського д-ту – "obrazy 4 namistnych na blatach drewnianych. Archyerej i apostoły – na ścienie cerkiewnej malowane staroświecką robotą" (Там само. – Арк. 37 зв.); в церкві с. Городниця Городенківського д-ту – "obrazów na spodniej części Deisusa cztery na blatach drewnianych malowanych, na górnej zaś sam archyerej w słupach, po stronach tego obrazów cztery na blatach drewnianych... a parte na ścienie apostoły roboty partackiej na płótnie" (Там само. – Арк. 25).

[410] Так, за даними матеріалів з 1733 р., в церкві с. Трійця Заболотівського д-ту було "cztery tylko obrazy namistne na blatach drewnianych, apostoły na płótnie, powierzch apostołów – kilka obrazów na płótnie" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 84 зв.); в церкві с. Іллінці (прор. Іллі) того ж д-ту – "... apostoły na płótnie, i powierzchu nich są różne obrazy" (Там само. – Арк. 86); в церкві с. Старогвіздець Жуківського д-ту – "obrazów namisnych cztery na blatach drewnianych niepoczesnie malowanych, goro na miescu apostołów starych obrazów na blatach cztery i kilka małych obrazków" (Там само. – Арк. 39 зв.). У 1727 р. в церкві м-ка Бирлінці Копайгородського д-ту було "obrazów namisnych 4... miasto archyereja i apostołów 1 obraz Najśw. Panny, drugi Raspjatie Isusa Xrysta i obrazków moskiewskich małych 6" (Там само. – Арк. 503); в церкві м. Барок того ж д-ту – "obrazów namisnych 4... archyerej i apostoły na płótnie malowane, moskiewskich miasto proroków 18" (Там само. –

Траплялося знову, що ряд апостольський був неповним[411], а також що в цілому храмі, разом з образами іконостасу, нараховувалося не більше одної-двох ікон[412]. Правдоподібно, кожний іконостас тоді був увінчаний хрестом[413]. Були й церкви, оздоблені образами, але

Арк. 503 зв.); в церкві с. Верхівка того ж д-ту – "obrazów namisnych dobrego malarza 4 na nich zasłonki harasowe zielone, archyerej na tablicy drewnianej, miasto apostołów obrazów wielkich namistnych 3 na tych obrazach białych zasłonek z przemitek dosyć" (Там само. – Арк. 504); в церкві с. Мар'янівка того ж д-ту – "obrazów namisnych 4... miasto archyereja papirowych obrazków dosyć" (Там само. – Арк. 504 зв.). У 1726 р. в церкві с. Брониця Могилівського д-ту "obrazów namisnych i dobrze malowanych 4, zasłonki z przemitek białych, tylko obraz Nerukotworenoho w miasto archyereja i apostołów" (Там само. – Арк. 511); в церкві с. Білий того ж д-ту "obrazów namisnych dobrze malowanych 5, miasto archyereja i apostołów obrazków moskiewskich 30" (Там само. – Арк. 508 зв.); в церкві с. Маньківці Барського д-ту "... miasto archyereja krzyż postawiony" (Там само. – Арк. 424); в церкві с. Васютинці того ж д-ту "... obrazów 4 drewnianych, i Nerukotworeny obraz także nad carskiemi wraty drewniany" (Там само. – Арк. 432 зв.); в церкві м-ка Тальне Уманського д-ту "... miasto archyereja obraz Najśw. Panny, tamże obrazów siła papirów." (Там само. – Арк. 401); в церкві м. Умань (св. Мик.) однойменного д-ту "... archyereja nimasz tylko apostoły na płótnie malowane" (Там само. – Арк. 402); в церкві м. Умань (Усп. Пр. Богор.) "... archyereja nimasz tylko obraz wielki Raspiatye, apostoły na płótnie malowane tylko malarza nie dobrzego" (Там само. – Арк. 403); в церкві м. Шаргород (св. Мих.) однойменного д-ту "obrazów pięknych wielkich namisnych 5, w górze archyerej na drzewie dobrze malowany, miasto apostołów obrazów wielkich 3" (Там само. – Арк. 409 зв.); в церкві м-ка Маньківка Уманського д-ту "obrazów namisnych 4... archyerej na drzewie... apostołów nimasz, tylko na tych miejscu obrazków moskiewskich 25" (Там само. – Арк. 398 зв.).

[411] Матеріали візитацій з 1733 р. подають, що в храмі м-ка Слобода Козівського д-ту було "obrazów namisnych 4 na blatach drewnianych malarskiej roboty podłej, apostołow sześć i archyerej" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 71 зв.). Не вистачало також іконостасних образів у ряді апостольськім і в храмах: с. Іллінці (Усп. Пр. Богор.), Заболотівського д-ту (Там само. – Арк. 87); с. Середин Войнилівського д-ту – "obrazów tyle się znajduje: archijerej, apostołów dwa, namisnych cztery" (Там само. – Арк. 3); с. Стрільче (Воскр. Хр.) Городенківського д-ту – "obrazy 4 namistne, archyerej i jedna część apostołow na blatach drewnianych... a więcej niemasz tylko kilka małych moskiewskich i papierowych obrazków" (Там само. – Арк. 27 зв.); с. Торговиця Городенківського д-ту – "... i apostołow sześć na blatach drewnianych malowanych" (Там само. – Арк. 34 зв.).

[412] Акти візитацій повідомляють, що у 1733 р. в церкві с. Дуброва Войнилівського д-ту "obraz znajduje się jeden czyli dwa" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 7).

[413] В описах храму Різд. Хр. м. Жовкви однойменного д-ту під 1740 р. читаємо, що там знаходилася "na krucyfixie w Hełmie Deisusa korona srebrna w ciernie" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 160 зв.), а в описі храму церкви св. Параскеви м. Львова, датованому 1744 р., читаємо, що там була срібна корона "na Raspiatym w gurze" (Там само. – Арк. 19 зв.).

без іконостасу, а тільки з дерев'яною решіткою навпроти головного престолу[414].

При описі іконостасів у тогочасних актах часто зустрічається термін "Deisus cały"[415], та він вживається майже завжди в стандартних сліпих комбінаціях, котрі не повідомляють нічого нового[416]. Правда, згаданий вислів, як показують декотрі контексти, стосувався іконостасу, що був із двох рядів, а то і з одного[417].

З документів візитацій 1726–1734 рр. випливає, що в тому часі існував звичай умовно розділяти іконостас на нижню і верхню частини. До першої належав ряд намісних образів, до другої – Архієрей і апостоли, а також, якщо були, – ряд пророків і ряд празників[418].

---

[414] Акти візитацій подають, що 22. 02. 1740 р. церква с. Махновичі Поморянського д-ту була "aż do wierzchu ozdobnie różnemi obrazami i pikturami zmalowana", але "Deisuja i carskich drzwi niema, tylko kratki drewniane przed wielkim ołtarzem" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 262).

[415] В актах візитацій за 1733 р., для прикладу, так сказано про іконостаси 3-х храмів Козівського д-ту, 2-х – Потоцького, 7-ми – Городенківського, 25-ти – Рогатинського (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 59 зв.–74 зв, 92 зв.–108 зв., 11–36 зв., 109–121).

[416] В актах Рогатинського д-ту, де так багато автор послуговується цим терміном, він є складовою таких речень: "Obrazów cały Deisus robotą stolarską i malowaniem pięknym (staroswieckim) wystawiony"; "obrazów cały Deisus robotą snycyrską i malowaniem należytym (słusznym, dobrym, de novo należycie) wystawiony"; "obrazów cały Deisus (wystawiony, na drzewie, roboty staroswieckiej, z starej cerkwi)" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 109 зв.–121).

[417] В актах візитацій за 1733 р. це бачимо з описів іконостасів церков таких сіл: Щепанів Козівського – "obrazy tak namistne jako apostoły alias cały Deisus snycyrską robotą i malowaniem należytym jest ozdobnie wystawiony" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 67), Іллінці (Усп. Пр. Богор.) Заболотівського – "obrazów Deisus mało nie cały, bo tylko apostołow z jednego boku nie dostaje, a wszystkie od fundamentu poczowszy robotą stolarską i malowaniem nie złym wystawione" (Там само. – Арк. 87) та Ланчин Жуківського д-тів – "obrazów namiesnych to jest Deisus cały roboty tak snycerskiej jako i malarskiej należytej" (Там само. – Арк. 54).

[418] Для прикладу, в актах візитацій за 1733 р читаємо, що: в церкві с. Сороки Городенківського д-ту "obrazów to jest Deisus spodna część malowana nie złe na blatach drewnianych, wirzchnia zaś to jest archyerej i apostoły – na płótnie" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 32 зв.); у церкві с. Криве Козівського д-ту "część spodnia Deisusa snycyrską robotą malowana nie złe, wirzchnia samej tylko snycyrskiej roboty nie malowana nowa" (Там само. – Арк. 64 зв.); в церкві с. Залип'є Рогатинського д-ту "Deisusa spodnia część na blatach drewnianych, wierzchnia na płótnie malowana" (Там само. – Арк. 119 зв.).

Основа іконостасів була виготовлена з дерева і, як правило, оздоблена різьбою. Столярський (єпіцерський) рівень виконаних робіт, звичайно, різнився між собою – декотрі були красиво зроблені, інші – звичайно або примітивно[419]. Образи, що містилися на іконостасах, були намальовані на дереві (переважно ряд пам'ятних образів), на полотні (здебільшого ряди апостолів, пророків і празників), або дереві чи полотні (Архієрей – образ Царя Слави, що сидить на престолі), і, дуже рідко, паперові[420]. Іноді (в західних областях мало коли, в східних – частіше) в іконостасах траплялися образи, чи, радше, образки "московські"[421], та переважно іконостаси малювали

[419] Про іконостас як столярський витвір в актах візитацій за 1733 р., наприклад, знаходимо таке: с. Кальне Козівського д-ту – "obrazy tylko namistne same blaty bez słupów i rznięcia żadnego, apostołow niema" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 66); с. Теляче (преп. Параскеви) того ж д-ту – "obrazów namistnych tylko same blaty drewniane malowane, a pustamenta nie malowane, apostoły – na płótnie" (Там само. – Арк. 68 зв.); с. Іллінці (прор. Іллі) Заболотівського д-ту – "obrazy 4 namistne i archyerej na blatach drewnianych z słupami rzniętemi robotą nie złą..." (Там само. – Арк. 86); с. Рудники (Воскр. Хр.) того ж д-ту – "cztery obrazy namistne z pustamentami, słupami na blatach drewnianych, apostoły – na płótnie" (Там само, арк. 88); с. Обертин (Введ. в храм Пр. Богор.) Жуківського д-ту – "obrazy 4 namistnych i archyerej na blatach drewnianych bez słupów, apostoły – na płótnie" (Там само. – Арк. 51 зв.); с. Обертин (св. Мих.) того ж д-ту – "obrazy tylko 4 namistnych na blatach drewnianych z słupami i pustamentami" (Там само. – Арк. 52); с. Стрільче (св. Ів. Євангг.) Городенківського д-ту – "obrazów niema tylko 4 na spodniej części Deisusa na blatach drewnianych i archyerej w słupach, obrazków różnych kilka" (Там само. – Арк. 26 зв.). Також в актах за 1730 р. читаємо, що в церкві с. Паньківці Пилявецького д-ту "majestat cały dzilnego rznięcia, niemalowany" (Там само. – Арк. 326).

[420] Наприклад, в актах візитацій Козівського та Заболотівського д-тів з 1733 р. такі виписки, як: "Obrazy namistne i archyerej na blatach drewnianych malowane, a apostołów – na płótnie" віднесені до іконостасів 4-х храмів цих деканатів; "obrazy namistne na blatach drewnianych malowane, a apostołów – na płótnie" – до 11-ти; "obrazy namistne na blatach drewnianych malowane, archyerej i apostoły – na płótnie" – до 5-ти; "obrazy namistne i archyerej na blatach drewnianych malowane" – до 1-го; "obrazy namistne i apostoły – na płótnie" – до 1-го (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 59 зв.–91). А у храмі с. Сівець Войнилівського д-ту згаданого року були лише "obrazy papierowie" (Там само. – Арк. 4).

[421] Про такі образи в документах маємо наступні згадки: "Obrazy namistne krom Najśw. Matki stare moskiewskie, apostoły także na drzewie" – с. Підусівна Рогатинського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 113); "obrazów namisnych moskewskich małych 5" – с. Воєводчинці Могилівського д-ту (Там само. – Арк. 513); "obrazów namistnych 6 dobrze malowanych... archyerej, apostoły, proroki i prazniki na drzewie malowane porządnie... moskiewskich obrazków wgórze gdzie archyerej 24" – м. Прилука (Покр. Пр. Богор.) Вінницького д-ту (Там само. – Арк. 464 зв.).

українські майстри. Художня цінність образів, розуміється, була дуже різною. Загалом кожен іконостас мав свій ступінь довершеності і визначальними її чинниками були однаково як столярство, так і малярство[422]. На регіональному рівні, коли брати схід і захід єпархії,

[422] Про те, як у своєму композиційному вирішенні виглядали іконостаси, скажімо, в церквах одного деканату, подивимося на прикладі д-ту Городенківського. Матеріали взяті з актів візитацій за 1733 р. (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 10 зв.–36 зв.): м. Городенка (Усп. Пр. Богор.) – "obrazy... namiestnych 4, archyerej, apostoły, proroki, na blatach drewnianych snycytskiej roboty" (арк. 12–12 зв.); м. Городенка (Різдва Пр. Богор.) – "Deisus cały należytą robotą snycytską jakoż i malowaniem niezgorszym jest wytobiony" (арк. 14); м. Городенка (св. Мик.) – "obrazy alias Deisus snycytskiej roboty. Spodnia część malowania nie złego, na wirzchniej części sam tylko archyerej na blatach drewn., a apostoły i proroki – na płótnie" (арк. 16); м. Городенка (Усік. Гол. св. Ів. Хрест.) – "obrazów na spodniej części namiestnych 4 na drzewie roboty stolarskiej, archyerej i apostoły – na płótnie, malowane nie złe" (арк. 17); м. Городенка (Преобр. Госп.) – "obrazów jeszcze jako w nowej cerkwi niemasz żadnych oprócz czterech namiesnych obrazów na blatach drewn." (арк. 18); м. Городенка (Воскр. Хр.) – "obrazy to jest Deisus cały jak snycersko tak i malarsko roboto nie złą" (арк. 19 зв.); м. Городенка (св. Мих.) – "obrazy to jest Deisus cały snycytskiej roboty i malowania należytego" (арк. 21); м. Городенка (св. Юрія) – "obrazów tylko pięć, na drzewie malowanych starych to jest obraz tytularny (св. Юрія), Спасителя, Пр. Діви, св. Миколая і archyerej" (арк. 21 зв.); м. Городенка (Св. Хреста) – "obrazy to jest Deisus cały snycytskiej i malarskiej roboty nie złej" (арк. 22 зв.); с. Поточиська (св. Мик.) – "obrazy to jest Deisus cały stolarskiej roboty malowany jakokolwiek" (арк. 23 зв.); с. Поточиська (св. Мих.) – "obrazy to jest Deisus cały lub nieporządny na blatach drewn. jakokolwiek malowany" (арк. 24 зв.); с. Городниця – "obrazów na spodniej części Deisusa cztery na blatach drewn. malowanych, na górnej zaś sam archyerej w słupach, po stronach tego obrazów cztery na blatach drewn... a parte na ścienie apostoły roboty partackiej na płótnie" (арк. 25); с. Стрільче (св. Єванг. Івана) – "obrazów niema tylko cztery na spodniej części Deisusa na blatach drewn. i archyerej w słupach" (арк. 26 зв.); с. Стрільче (Воскр. Хр.) – "obrazy 4 namistne, archyerej i jedna część apostołów na blatach drewn." (арк. 27 зв.); с. Ямгорів (Возн. Госп.) – "obrazów namistnych cztery na blatach drewn., archyerej i apostoły – na płótnie" (арк. 28 зв.); с. Ямгорів (св. Мик.) – "obrazy to jest Deisus cały roboty stolarskiej i malarskiej należytej" (арк. 29 зв.); с. Чернятин – "obrazów tylko cztery namistnych i archyerej na blatach drewn., a apostoły – na płótnie" (арк. 30 зв.); с. Вербовець – "obrazów tylko trzy namistnych na drewn. blatach, apostoły z archyerejem – na płótnie, stare" (арк. 31 зв.); с. Сороки – "obrazów to jest Deisus spodna część malowana nie złe na blatach drewn., wirzchnia zaś to jest archyerej i apostoły – na płótnie" (арк. 32 зв.); с. Вікно – "obrazów namistnych cztery i archyerej na blatach drewn." (арк. 33); с. Тишківці – "obrazów namiesnych sześć i archyerej na blatach drewn. malowanych, oprócz tego, na miejscu apostołów, których niema, dwa na blatach drewn. i różnych obrazków kilka" (арк. 34); с. Торговиця – "obrazów namiesnych cztery archyerej i apostołów sześć na blatach drewn. malowanych" (арк. 34 зв.); с. Ясенів – "obrazów

відмінність між іконостасами полягала лише в багатстві їх виконання. Якщо на заході іконостаси виглядали дуже скромно, іноді навіть украй примітивно, то іконостаси в церквах східних околиць вирізнялися своєю пишністю і розкішшю, їхні ікони рясніли від різних прикрас, зокрема корон, табличок, хрестиків, намист та всіляких вот, зрідка – срібних риз[423]. На західних теренах єпархії ще

cztery na blatach drewn." (арк. 34 зв.); м-ко Михальче – "obrazów namiesnych cztery na blatach drewn. i archyerej, apostoły – na płótnie" (арк. 35 зв.); с. Рогиня – "obrazów namiesnych cztery na blatach drewn. malowanych" (арк. 36).

[423] Акти візитацій за 1726 р. дають опис іконостасів церков Немирівського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 468–479): м. Немирів (Воскр. Хр.) – "obrazów namistnych siła i pięknie malowanych. Na tych namistnych obrazach korón srybrnych suto pozłocistych 3. Archyerej i apostoły z prorokami na drzewie malowane i porządne" (арк. 468); с. Криківці – "obrazów namistnych 4 i na obrazie Najśw. Panny korona srybrna cerkiewna i przemitkami na tychże obrazach pozawieszano... archyerej i apostoły – na płótnie ale już stare" (арк. 468 зв.); с. Ометинці – "obrazów namistnych 4 pięknych, na nich przemitki miasto zasłonek i z osobna na obrazie Najśw. Panny i Spasytelu chustek jedwabnych tureckich 2 i pas półjedwabny... archyerej i apostoły – na płótnie malowane z prorokami" (арк. 469); с. Білки – "obrazów namistnych porządnych 4, na nich zawiasy płótniane białe. Archyerej na drzewie bardzo dobrze malowany, miasto apostołów – obrazy różne papierowe" (арк. 469 зв.); с. Вороновиця – "obrazów namistnych 5 równo malowanych to jest malarza nie dobrze uczonego, apostoły – na płótnie... na obrazach aparencji niemasz ani srybra, ani koralów" (арк. 470); с. Лука – "obrazów pięknie malowanych namistnych 4. Archyerej także piękny malarza dobrzego, apostoły, ewanielistowie i prorocy – na drzewie, pięknie malowane" (арк. 470 зв.); с. Боблів – "obrazów namistnych 8 porządnie malowanych, na jednym obrazie Najśw. Panny koróna wielka srybrna Teodora Korsunenka tamecznego obywatela, i druga tamże na Spasytelu srybrna koróna tegoż. Na obrazach Najśw. Panny na dwoch koralej sznurków 3 cerkiewne. Archyerej starego malowania, także ewanielistowie i apostoły i proroki – na drzewie, malowania staroświeckiego" (арк. 471); с. Ковалівка – "... (cerkiew) wszystka malowana we środku. Obrazów namistnych 7 pięknie malowanych. Na tych obrazach namistnych, na obrazie Najśw. Panny korón srybrnych, i ręka także srybrna, koralej sznurków na tymże obrazie 7, i jagnulek, i krzyżyk maleńki srybrne. Także na archyereju korón srybrnych 3, na Spasytelu koróna srybrna, na św. Pokrowie koróna srybrna i ręczek 2, i na Nerukotworennom obrazie koróna srybrna. Także na obrazie Najśw. Panny na Lewym Kryłosie stojącym korón srybrnych i ręka srybrna, i manysta (намиста) sznurek prostego. Także nad carskiemi drzwiami tabliczek srybrnych 2. Apostoły, ewanielistowie i prorocy drzewniane i starego malowania, pięknie są... Tamże na obrazie namistnym pas czerwony karmazynowy jedwabny" (арк. 471 зв.); с. Фостівці – "... obrazów namistnych pięknie malowanych 5. Na obrazie Najśw. Panny i obrazie Spasytelu sztuk tak wielkich jako i małych korón 4 i ręczki srybrne wielka i mała, i krzyżyk mały na łancuszku srybrnym i koralików sznurków małych 2. Tamże ewanielisty i apostoły i proroki – na drzewie malowane stare, tamże przemitek na obrazach 27" (арк. 472); с. Рубан – "... obrazów namistnych 5. Na tychże obrazach

корón srybrnych 3 – dwie na obrazie Najśw. Panny, a jedna na Spasytelu i koralików małych sznurków 3. Tamże na obrazie Najśw. Panny pas jedwabny czerwony i chustka jedwabna turecka i na Spasytelu także zasłonka z chustki tureckiej jedwabnej. Tamże archyerej pięknie malowany i korónа srybrna sama biała. Apostoły, ewanielistowie i prorocy staroswieckiego malowania, drzewniane. Tamże na św. Mikołaju korónа srybrna biała, i mniejszych obrazków drewnianych staroswieckiego malowania 10, na tych obrazach przemitek białych 15" (арк. 472 зв.); м-ко Жорнища – "... obrazów namistnych pięknych 5. Tamże na obrazie Najśw. Panny pas jedwabny zielony miasto zasłonki i krzyżyk moskiewski mosiężny prosty. Archyerej na drzewie malowany pięknie, apostołowie – na płótnie... na tych obrazach przemitek białych 15" (арк. 473); м-ко Іллінці – "... obrazów namistnych pięknych 4, na których zasłonki z chustek jedwabnych tureckich, i archyerej piękny, i innych obrazów wielkich porządnie malowanych 7. Na obrazie Woskresenija Chrystowa korónka srybrna. Na tych że obrazach przemitek białych nad obrazami 25" (арк. 474); м. Кальник – "... obrazów namistnych 4, a tylko piękny Spasytel, a drugi – Різд. Пр. Богор. (храмова ікона)... i pas wpółjedwabny na obrazie Najśw. Panny, który obraz bardzo nie dobrze malowany i drugi tamże św. Mikołaj tegoż brzydkiego malarza. Archyerej i apostoły – na płótnie... Także na obrazie namistnym sznurków (koralej) 2" (арк. 475); м. Дашава (Усп. Пр. Богор.) – "... obrazów namistnych 4, na tych obrazach zasłonek 3 (kitajkowych – 2, gazyej – 1), i sznurków manysta prostego na obrazie Najśw. Panny – 8" (арк. 475 зв.); м. Дашава (св. Мих.) – "... obrazów namistnych 5, na jednym obrazie Najśw. Panny na Spasytelu korónka srybrna mała, na tych obrazach manysta i koralików sznurków 8, krzyżyk maleńki srybrny cerkiewne i na nich zasłonek z materii paskowatej 2, tamże archyerej porządny i piękny i koło niego wielkich obrazów 3. Tamże na tych obrazach przemitek białych 15" (арк. 476); м-ко Куна – "... obrazów namistnych porządnych 5, apostoły i archyerej – na płótnie, ale dobrze malowane, na tych namistnych obrazach zasłonek z chustek tureckich jedwabnych" (арк. 476 зв.); с. Носівці – "... obrazów namistnych 4 porządnych, na tych obrazach na Pokrowie św. korónka mała srybrna cerkiewna. Na obrazie Najśw. Panny pas półjedwabny i zasłonka z chustki tureckiej piękna, koralej żadnych ani sryber niemasz. Archyerej z apostołami i prorokami – na płótnie, równie malowane" (арк. 477); м. Немирів (св. Мик.) – "obrazów namistnych 4, na tych obrazach korónek srybrnych 2... archyerej na drzewie malowany, apostołów nimasz, prazniki także na drzewie malowane" (арк. 478); м. Немирів (церква на Стилівці, Різд. Хр.) – "obrazów namistnych 4, sryber żadnych na tych obrazach niemasz, tylko 1 korónа srybrna, bo złodziej niedawno tę cerkiew wykradł. Archyerej na drzewie malowany, apostoły i proroky – także na drzewie i pięknie malowane" (арк. 479). У 1730 р. в Святоусп. церкві м. Меджибіж однойменного д-ту, крім численних срібних речей, була "szata srebrna na obraz namiesny Najśw. Bogarodzicy grzywien 8" (Там само. – Арк. 322). Образи в шатах (ризах) тоді рідко траплялися в храмах. У 1740 р. храм Різд. Хр. м. Жовкви однойменного д-ту, що був дуже багатий дорогими церковними речами, мав також і шати для ікон, а саме: "Szaty Najśw. Panny, św. Jana Krsciciela, św. Prokopiusza, św. św. Kozmy i Damiana, św. Jakuba Persyanyna, św. św. Kyta i Ioanna, św. Symeona, ale intus niemasz żadnej informacji... i napisu" (знаходилися в Тумбі св. Івана Сучавського); "szata srebrna na Spasytelu wybijana w kwiaty, od pani Teodozyi Eliaszewiczowej", "szata na obraz Najśw. Panny

можна було побачити на іконостасних образах вотиви як дар вірних за отримані ласки, але значно менше, ніж на сході[424].

За даними матеріалів візитацій, у багатьох храмах іконостасні образи були єдиними, які в них знаходилися[425], проте більшість храмів, окрім іконостасу, у різних місцях мали ще інші ікони,

---

namiestny w kwiaty i miescamy pozłocona, na której Duch Św. z dwoma rubinkami, pod szyją szczyrozłoty szmelcowany i kamyków 17 dubletów, tę sprawiła p. Milanowiczowa 1738 r. z mężem swoim Teodorem na ozdobę miejscu św." і "szata na obraz Najśw. Panny w przytworze srebrna i korona do niej marcypanowo wyzłacona" (ці три знаходилися в скарбці – сейфі) (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 158 зв., 160, 160 зв.). Згаданого року в храмі Пр. Тр. м. Жовкви однойменного д-ту також була "szata srebrna na obraz Najśw. Panny z dyadymami dwema srebrnemi sztuk w niej srebrnych 8" (Там само. – Арк. 162 зв.).

[424] Наприклад, в актах візитацій за 1733 р читаємо, що: в церкві с. Потік Рогатинського д-ту "obrazów cały Deisus... na obrazach srebrne wota są: ręka, tabliczek 3, gwiazda i serce, koralów sznurków 2 z krzyżykiem srebrnym" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 115); у церкві м. Стратин (Різдва Пр. Богор.) того ж д-ту "obrazów Deisus cały... na obrazie Najśw. Panny koralów średnich sznurków 5, pas jedwabny nowy, zasłonka jedwabna, korona srebrna i rączka" (Там само. – Арк. 118); у церкві с. Коржелиці того ж д-ту "obrazów Deisus cały... na obrazie Najśw. Panny tabliczek srebrnych 3" (Там само. – Арк. 118 зв.); у церкві с. Путятинці того ж д-ту "... tabliczka srebrna na obrazie Najśw. Matki" (Там само. – Арк. 121). Також акти за 1727 р. подають, що на одному із чотирьох намісних образів (Пресв. Богород.) іконостасу церкви с. Перекоринці Копайгородського д-ту турецькі єдвабні хустки, дві срібні білі корони і "wotek srybrny na ofiarkie dano" (Там само. – Арк. 501). У 1726 р. в церкві с. Коморів Вінницького д-ту іконостас складався з трьох намісних образів "trówno malowanych", що були власністю громади і одного намісного образа Пресв. Богор. "staroświeckiego pięknego malowania", котрий був власністю пароха, і на тих образах були: срібна табличка, срібна ручка, разом з маленькою п'ять срібних корон, три Ангелики, оправлені в срібло, два малі шнурки кораликів – власність пароха, та сім малих і великих шнурків коралів – власність громади (Там само. – Арк. 460 зв.).

[425] У 1733 р. 1 (с. Дерехів) такий храм був у Войнилівському (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 3 зв.); 4 (м. Городенка (Усік. Гол. Ів. Хрест.), с. Ямгорів (св. Мик.), с. Вкіно, м-ко Михальче) – у Городенківському (Там само. – Арк. 17, 29 зв., 33, 35); 6 (м-ко Гвіздець (Воскр. Хр.), с. Обертин (Введ. в храм Пр. Богор., св. Мих.), села Гончарів, Ослави Білі (св. Дмитрія), с. Дора) – у Жуківському (Там само. – Арк. 38 зв., 51 зв., 52 зв., 53, 57, 58); 11 (м. Заболотів (св. Мих., Соб. Пр. Богор.), села Семаківці, Перерів, Дебеславці, Іллінці (св. Іллі), с. Рудники (Воскр. Хр., Усп. Пр. Богор.), села Любківці, Олежків, Тулуків) – у Заболотівському (Там само. – Арк. 75 зв., 76, 80, 82, 83 зв., 86, 88, 88 зв., 89 зв., 90 зв., 91); 5 (м. Потік (Пр. Тр.), с. Вербʼятин, м. Монастирище (Преоб. Госп.), села Березівка, Скоморохи) – у Потоцькому д-тах (Там само. – Арк. 93, 93 зв., 96, 97 зв., 106).

переважно невисокої вартості[426]. Зрідка траплялися образи гаптовані

[426] У 1733 р., крім іконостасу, мали ікони в різних своїх місцях 3 (с. Чернятин – "... bo i więcej ich w cerkwi mało co jest" (арк. 30 зв.), с. Вербовець – "... pozostałe wszystkie papierowe" (арк. 31 зв.), с. Рогиня – "... więcej niemasz, tylko kilka obrazków papierowych" (арк. 36) храми Городенківського (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 10 зв.–36 зв.); 1 (с. Жуків – "... tylko papierowych gromadzkiej fondacji po ścianach jest wiele" (арк. 53 зв.) – Жуківського (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 37–58 зв.); 4 (м. Козова (Стріт. Госп.) – "... są i inne obrazki partacką roboto, których i w rejestr niema co pisać" (арк. 63), с. Криве – "malowania starej roboty wołoskiej obrazów różnych, większych i mniejszych bardzo niezgrabnie malowanych, jest po ścianach wiele" (арк. 64 зв.), с. Ішків (св. Мих.) – "... i obrazków różnych kilka" (арк. 72), с. Литвинів – "... a oprócz tego i obrazów po różnych miejscach na blatach drewnianych 4" (арк. 74 зв.) – Козівського (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 59–74 зв.); 10 (с. Димидче (св. Мик.) – "... i innych jeszcze obrazów jest kilka robotą i na miejscu przystojnym" (арк. 77), с. Димидче (Возн. Госп.) – "... (були лише три намісні образи на дерев'яних тафлях)... pozostałe papierowe tylko obrazki" (арк. 78), села Хлібичин, Замулинці – "... a więcej obrazów niemasz, tylko coś papierowych" (арк. 78 зв., 80 зв.), с. Борщів – "... obrazów do tego jest na płótnie kilka na miejscach przystojnych" (арк. 79 зв.), с. Матвіївці – "... a reszta moskiewskie i papierowe obrazy, i tych nie wiele" (арк. 81 зв.), с. Залуче – "... i coś tam papierowych obrazów, i a parte na ścienie na płótnie kilka obrazów" (арк. 83), с. Трійця – "... dwa obrazy w babincu, więcej niemasz" (арк. 84 зв.), с. Тростянець – "... a więcej tylko papierowe obrazy" (арк. 85 зв.), с. Іллінці (св. Іллі) – "... a na innych miejscach obrazów niemasz" (арк. 84 зв.) – Заболотівського (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 75–91 зв.); 8 (м. Потік (св. Мих.) – "... więcej obrazów, okrom papierowych niemasz" (арк. 92 зв.), м. Монастирище (Введ. в храм Пр. Богор.) – "... i obrazy różne po ścianach roboty należytej" (арк. 94 зв.), с. Соколів (св. Мик.) – "... a więcej (tylko na ołtarzu na płótnie) chyba papierowe" (арк. 98 зв.); с. Губин – "... i więcej obrazów (tylko papierowe) niemasz" (арк. 99), с. Костельники – "... a parte na ścienie obraz duży Najśw. Panny Częstochowskiej" (арк. 100), с. Лука – "... obrazków różnych kilka" (арк. 101 зв.), с. Стінка – "... także znajduje się obrazów ze cztery na blatach drewnianych po różnych miejscach" (арк. 104), с. Зубрець – "... ale oprócz tego prawie całej cerkwi ściany zmalowane szpetną cale robotą i rzemieslnika wielce nieumiejętnego" (арк. 105 зв.) – Потоцького (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 92–108 зв.); 7 (м. Рогатин (Св. Духа) – "... jest i inne obrazy godnie umieszczone" (арк. 110), с. Білка – "... są i inne obrazy" (арк. 111), с. Бачів – "... i inne obrazy po ścianach" (арк. 112 зв.), м. Бурштин (Воскр. Хр.) – "... jest po ścianach i więcej obrazów pięknych" (арк. 117 зв.), м-ко Підгороддя – "... a parte obrazów kilka bohomazkich" (арк. 119), с. Путятинці – "... obrazami różnemi roboty prostej prawie wszystkie ściany okryte, tak w samej cerkwi, jako i w obydwoch kaplicach" (арк. 120 зв.), с. Лучинці – "... ściana jedna malowana cała, na drugiej – obrazów kilka roboty prostej" (арк. 121) – Рогатинського (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 109–121 зв.); 4 (м-ко Вишнівець (Різд. Пр. Богор.) – "... i inne są obrazy na miejscach przystojnych i przystojnie robione" (арк. 124 зв.), м-ко Вишнівець (св. Мик.) – "... więcej znacznych obrazów niemasz" (арк. 125), села Ляскавка, Соколів – "... inne obrazy chyba papierowe" (арк. 126, 127) –

або литі золотом[427]. Для східних районів єпархії специфічним було те, що повсюди в храмах, окрім звичайних ікон, була велика кількість московських образів, або, як їх частіше тоді називали документи, образків[428].

Будилівського (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 122–127 зв.) д-тів. Про інші образи в церквах Немирівського д-ту 1726 р. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 468–479) є такі дані: с. Вороновиця – "... i innych obrazów na ścienie papierowych dostatek, ale nie dobrze malowanych" (арк. 470); с. Лука – "... i z osobna obrazów tak wielkich jak namistne i mniejszych – 10... obrazów w ołtarzu dobrze malowanych jak namistnych 3" (арк. 470 зв.); с. Ковалівка – "... także obrazów po stronach porządnych dosyć" (арк. 471 зв.); с. Рубан – "... także obrazów wielkich w przytworze pięknych" (арк. 472 зв.); м-ко Іллінці – "... także w przytworze obrazów pięknych 2" (арк. 474); м. Дашава (св. Мих.) – "... także obrazów namistnych w przytworze 2... i innych obrazów po bokach dosyć jest" (арк. 476). У 1726 р. в церкві с. Йовтушківці Барського д-ту було "... w paperty wielkich obrazów pięknych po obodwoch stronach 2" (Там само. – Арк. 426 зв.); в церкві м-ка Йовтушків того ж д-ту – "... w paperty obrazów wielkich namistnych 2 i na nich zasłonek kromrasowych granatowych 2" (Там само. – Арк. 427); в церкві с. Йовтушків Слобідка того ж д-ту – "... w paperty obrazów namistnych 2 na drzewie malowanych" (Там само. – Арк. 427 зв.); в церкві с. Коморівці того ж д-ту – "... w paperty obrazów 2" (Там само. – Арк. 429зв.); в церкві м-ка Маньківка (св. Мих.) Шаргородського д-ту – "... w babincu obrazów namistnych 2" (Там само. – Арк. 398 зв.). У 1743 р. в Богоявленському храмі м. Львова, крім іконостасних образів, було "obrazów wielkich w cerkwi 22" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 27). 5. 06. 1760 р., як подають акти генеральної візитації, храм с. Потік мав у бабинці зліва образ Пр. Богор., а справа – св. Мик., "obadwa te i innych kilkanaście po różnych miejscach na blatach drewn. dawnego malowania" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25–25 зв.).

[427] Акти візитацій подають, що у 1740 р. в храмі Різд. Хр. м. Жовкви однойменного д-ту знаходилися: "Obraz Zwiastowania Najśw. Panny na aksamicie fioletowym złotolity; obraz Wniebowzięcia Najśw. Panny na aksamicie fioletowym haftowany także złotem" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 162).

[428] Про число "obrazków moskiewskich" у храмах Немирівського д-ту акти візитацій за 1726 р. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 468–479) мають такі дані: м. Немирів (Воскр. Хр.) – 12 (арк. 468), с. Криківці – 34 (małych) (арк. 468 зв.), с. Ометинці – 16 (арк. 469), с. Білки – 33 (i z osobna) (арк. 469 зв.), с. Вороновиця – 2 (małych, roboty moskiewskiej) (арк. 470), с. Лука – 45 (małych) і на престолі – 6 (арк. 470 зв.), с. Боблів – 17 (małych) (арк. 471), с. Ковалівка – 7 (арк. 471 зв.), с. Фостівці – 35 (małych) (арк. 472), с. Рубан – 30 (арк. 472 зв.), м-ко Жорнища – 36 і на престолі – 4 (przemitek białych na tych obrazach w cerkwi 15) (арк. 473), м-ко Іллінці – 15 (арк. 474), м. Кальник – 17 (małych, pięknych) (арк. 475), м. Дашава (Усп. Пр. Богор.) – 73 (i dobrze malowanych) (арк. 475 зв.), м. Дашава (св. Мих.) – 80 (małych) (арк. 476), м-ко Куна – 41 і на престолі – 4 (арк. 476 зв.), с. Носівці – 8 (арк. 477), м. Немирів (св. Мик.) – 6 (i z osobna) (арк. 478). У згаданому році в храмі м. Гранів (св. Мик.) Уманського д-ту було "obrazków moskiewskich pięknych 64" (Там само. – Арк. 404 зв.), у храмі м. Ямпіль Рашківського д-ту – "obrazków moskiewskich małych tak w cerkwie jako i w ołtarzu 27" (Там само. – Арк. 496).

У західній частині єпархії тоді панував досить поширений звичай поміщати на протилежних стінах церкви, неподалік від іконостасу, великі образи Страстей Господніх (Хресна дорога) і Страшного суду. Їх малювали безпосередньо на стіні або були це образи в рамі, виконані здебільшого на полотні[429].

[429] Акти візитацій подають, що у 1733 р. образи Страстей Господніх і Страшного суду або один із них мали: 3 (м. Городенка (Усп. Пр. Богор.) – "Oprócz tych (іконостасних), po bokach na obodwoch ścianach obrazy wielkie: Męki Pańskiej i Ostatniego Sądu Jego, kunsztem słusznym wyrobione na płótnie" (арк. 12 зв.), м. Городенка (Воздв. Ч. Хр. Госп.) – "... a parte na ścienie obraz Sądu Pańskiego roboto partacko" (арк. 22 зв.), с. Ямгорів (Возн. Госп.) – "... po obu stronach na płótnie także obrazy na ścianach: Sądu Ostatniego i Męki Pańskiej" (арк. 28 зв.) храми Городенківського (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 10 зв.–36 зв.); 1 (м-ко Гвіздець (прор. Іллі) – "... a parte na ścienie obraz wielki Męki Pańskiej... innych obrazów niemasz" (арк. 37 зв.) – Жуківського (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 37–58 зв.); 3 (с. Кальне – "... na ścienie a parte jest obraz Męki Pańskiej i Sądu Ostatniego robotą mierną, więcej obrazów niema" (арк. 66), с. Божиків – "... a parte na ścienie obraz na płótnie malowany Męki Pańskiej i Sądu Ostatniego" (арк. 73 зв.), с. Литвинів – "... na ścianiach obrazy Sądu Pańskiego i Męki Pańskiej na płótnie malowane" (арк. 74 зв.) – Козівського (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 59–74 зв.); 4 (с. Савалуски – "... na ścienie a parte obraz wielki Męki Chrystusowej" (арк. 96 зв.); с. Чехів – "... i na ścienie północnej w cerkwi na samym ściany drzewie wymalowaną Sąd Ostateczny Pański figurą dziwnie niezrozumianą... więcej obrazów niemasz" (арк. 98); м-ко Бариш (Возн. Госп.) – "... na ścienie obraz Męki Pańskiej" (арк. 108); с. Велеснів – "... obrazy Męki Chrystusowej na oboch ścianach malowane" (арк. 108 зв.) – Потоцького (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 92–108 зв.); 17 (с. Білка – "... na boku obrazy Sądu Ostatniego i Męki Pańskiej" (арк. 111), с. Костенів – "... na boku obraz Męki Pańskiej" (арк. 111 зв.), с. Янчин – "... a latere obrazy Męki Pańskiej i Sądu Ostatniego" (арк. 112), с. Болотна – "... a latere na ścienie obrazy Sądu Ostatniego i Męki Pańskiej" (арк. 112 зв.), с. Добриничі, м-ко Фірлеїв – "... a latere na płótnie obraz wielki Męki Pańskiej" (арк. 114, 114), села Черниче, Потік, м. Бурштин (Возд. Ч. Х. Госп., Воскр. Хр.) – "... a latere obrazy Ostatniego Sądu i Męki Pańskiej" (арк. 115, 115, 117, 117 зв.), с. Вербилівці – "... a latere na ścienie malowany Sąd Ostatni i Męka Pańska" (арк. 116), с. Бабухів – "... a latere na samej ścienie wymalowany Sąd Ostatni i Męka Pańska" (арк. 116), с. Насташчин – "... na ścienie a latere malowanie Sądu Ostatniego i Męki Pańskiej" (арк. 117), с. Добрнів – "... a parte obraz Sądu i Męki Pańskiej bohomazkie roboty" (арк. 118), с. Залип'є – "... a parte obraz Męki Chrystusa Pana" (арк. 119 зв.), с. Подвинє – "... a parte obraz Sądu Pańskiego partackiej roboty i Męki Pańskiej" (арк. 120), с. Пуків – "... a parte obraz Sądu Pańskiego i Męki Pańskiej" (арк. 120) – Рогатинського (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 109–121 зв.); 3 (с. Будилів – "... obraz Sądu Pańskiego a parte" (арк. 122); м-ко Вишнівець (Різд. Пр. Богор.) – "... a parte na ścienie obraz Męki Chrystusa" (арк. 124 зв.); с. Гайворонка – "... obraz Męki Pańskiej a latere na płótnie" (арк. 125 зв.) – Будилівського (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 122–127 зв.) д-тів. У церкві св. Миколая с. Дуба галицької частини єпархії, як повідомляють акти генеральної візитації від 12. 01. 1762 р., були "po ścianach Sąd Ostateczny, obraz NMP, św. Mikołaja na blat. drewn., Krzyż i NMP na płótnie" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 1 зв.–2), а в церкві св. Мик.

У церквах східних районів єпархії те саме місце в храмі також старалися прикрасити гарними образами. Документи візитацій 1726 р. їх переважно називають, як і на іконостасі, "пам'ятними", а місце в храмі, де вони висіли, – "na stronach po kryłosach", "na obodwoch kryłosach", "na kryłosie prawym i lewym", тобто на лівій і правій стінах у передній частині храму вірних, поблизу іконостасу, під котрими стояли кілька коротких рядів лавок-крилосів, призначених для церковних дяків та співців[430]. Ці образи на крилосах, як їх називають документи, часто могли бути продовженням з боків іконостасу і бути з'єднані з ним в одну композиційну структуру або знаходитися окремо у вигляді кіоту[431]. Згадку про крилоси в храмах у вищеназваних документах маємо завдяки іконам, які тоді були там, та богослужбовим книгам, котрі в крилосних лавках зберігалися[432].

с. Потік, згідно з такою ж візитацією від 5. 06. 1760 р., – "powyżej ołtarza (біля стіни на місці лівого крилоса) Passia Chrystusowa stacjami i Sąd Jego Ostateczny na kartynach płóciannych dwóch odmalowane" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25–25 зв.). 17. 02. 1764 р. в церкві с. Лани, за актами візитацій, була "Męka Pańska dawno kiedyś na tablicy drewn. odmalowana" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 30).

[430] Що крилоси являли собою певну столярську конструкцію, свідчать наступні цитати з актів візитацій 1726 р.: "Kryłosy porządne stolarskiej roboty, piękne" – с. Фостівці Немирівського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 472); "Kryłosy Prawy i Lewy porządne zrobione" – м. Дашава (Усп. Пр. Богор.) того ж д-ту (Там само. – Арк. 475 зв.).

[431] Для прикладу, візьмемо Немирівський д-т. У матеріалах візитацій (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 468–479) стосовно цього знаходимо, що в таких його церквах, як: м. Немирів (Воскр. Хр.) – "... obrazów wielkich namistnych na stronach po Kryłosach 4" (арк. 468), с. Криківці – "... obrazów na obodwoch Kryłosach namistnych pięknych 2" (арк. 468 зв.), с. Ометинці – "... obrazów także namistnych na Kryłosie Prawym i Lewym 2" (арк. 469), с. Білки – "... i wielkich (obrazów) na Kryłosach 2" (арк. 469 зв.), с. Фостівці – "... obraz św. Mikołaja pięknie malowany na Lewym Kryłosie, a na Prawym także obraz Різд. Пр. Богор." (арк. 472), с. Рубан – "... obrazów namistnych na Kryłosach obodwoch 4" (арк. 472 зв.), м-ко Жорнища – "... i z osobna na bokach na Kryłosach obrazów 4" (арк. 473), м. Кальник – "... na Kryłosach obrazów 2... na obrazie Najśw. Panny na Kryłosie Lewym sznurków koralej 8" (арк. 475), м. Дашава (св. Мих.) – "... także na Kryłosach obrazów wielkich 2" (арк. 476), м-ко Куна – "... także obrazów namistnych na Kryłosie jako i w paperty 3" (арк. 476 зв.), с. Носівці – "... także obrazów namistnych 2 na Kryłosach" (арк. 477), м. Немирів (св. Мик.) – "... na Kryłosach obrazy namistne" (арк. 478), м. Немирів (церква на Стилівці, Різд. Хр.) – "... obrazów na Kryłosach namistnych 2" (арк. 479).

[432] В актах візитацій Святомик. церкви м. Бар однойменного д-ту за 1726 р. знаходимо: "Księgi na Kryłosie...", а в тогочасних актах церкви с. Васютинці Барського д-ту – "księgi wszystkie na Kryłosie, jakie należą do odprawy nabożeństwa gromadzkie" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 429, 431 зв.).

У тих часах стіни вівтарної частини храмів практично не мали на собі ікон, оскільки про такі нічого не говорять акти візитацій[433].

Конструкційне вирішення іконостасу передбачало посередині двостулкові широкі двері, що називалися царськими[434], райськими[435] або святими[436], і по боках від них – вузькі "дияконські". Традиційно царські ворота мають на собі зображення чотирьох євангелистів та образ Благовіщення (останній – не завжди). Царські ворота іконостасів першої третини XVIII ст. в тогочасних актах описані лише загально, що зроблені способом столярським і малярським[437]. Про ікони на них там масмо тільки непрямі згадки[438].

---

[433] У 1726 р., як подають акти візитацій, в церкві с. Ковалівка Немирівського д-ту було "obrazów w ołtarzu namistnych i pięknie malowanych 4" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 471 зв.). Це чи не єдина згадка в такого роду документах про образи у вівтарі храму.

[434] Акти візитацій 1726–1734 рр. послуговуються тільки цією назвою, коли йдеться про середні двері іконостасу. Таку назву вони отримали тому, що ними входить Цар небесний. – Див: Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 16.

[435] Ця назва центральних іконостасних дверей у першій третині XVIII ст., правдоподібно, була мало вживаною. Чи не єдиний раз вона трапляється в актах візитацій 1726–1734 рр. при описі церкви Різд. Хр. м. Тернопіль, а саме: "Obraz Najśw. Matki nad drzwiami Rajskiemi floresem srebrnym obłożony" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 204).

[436] В актах візитацій 1726–1734 рр. цієї назви центральних дверей іконостасу не бачимо. Святими їх називали пізніше на тій підставі, що через них проносять Святі Дари та ними можуть проходити лише ті, які отримали свячення. – Див: Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 16.

[437] Про царські ворота іконостасів у церквах Немирівського д-ту 1726 р. акти візитацій (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 468–479) мають такі записи: "Drzwi carskie snycerskiej roboty lubo stare ale piękne, malarza dobrzego malowane" – м. Немирів (Воскр. Хр.) (арк. 468), "drzwi carskie stare i stolarskiej roboty i malarza nie bardzo pospolitego" – с. Криківці (арк. 468 зв.), "drzwi carskie stolarskiej roboty i malowania nie bardzo dobrzego" – села Ометинці, Білки (арк. 469, 469 зв.), "drzwi carskie roboty prostej stolarskiej i malowane nie pięknie" – с. Вороновиця (арк. 470), "drzwi carskie prostej roboty malowane" – с. Лука (арк. 470 зв.), "carskie drzwi stolarskiej roboty staroswieckie malowane" – с. Боблів (арк. 471), "drzwi carskie stolarskiej roboty i malowane pięknie" – с. Ковалівка (арк. 471 зв.), "carskie drzwi także stolarskiej roboty i malowane dawno" – с. Фостівці (арк. 472), "drzwi carskie na kształt roboty snycerskiej i malowania staroswieckiego" – с. Рубан (арк. 472 зв.), "drzwi carskie rznięte i malowane" – м-ко Жорниця (арк. 473), "drzwi carskie rznięte i pięknie malowane" – м-ко Іллінці (арк. 474), "drzwi carskie snycerskiej roboty i malowane pięknie" – міста Кальник, Дашава (св. Мих.) (арк. 475, 476), "drzwi carskie stolarskiej roboty, malowane" – м. Дашава (Усп. Пр. Богор.) (арк. 475 зв.), "drzwi carskie stolarskiej roboty, nie dobrze malowane" – м-ко Куна (арк. 476 зв.), "drzwi carskie prostej roboty stolarskiej" – с. Носівці (арк. 477), "drzwi carskie snycerskiej roboty malowane" – м. Немирів (св. Мик.) (арк. 478), "drzwi carskie stolarskiej roboty" – м. Немирів (Різд. Хр.) (арк. 479).

[438] Акти візитацій за 1733 р. пишуть, що тоді в церкві с. Петриківці Тернопіль-

Дещо більше уваги акти візитацій приділяють дияконським дверям і таким чином дають можливість зробити певні висновки. Двоє дияконських дверей (північні і південні)[439], які сьогодні є обов'язковими, виявляється, тоді мали лиш окремі іконостаси[440]. І якщо такі були, то ще не виступали особно під своїми найменуваннями, а мали спільну назву "сіверські". А звичайно в тих часах майстрували іконостаси лишень з одними дияконськими дверима, північними, які й звали "сіверськими". Як складова іконостасу, вони були виробом відповідного мистецького рівня[441].

ського д-ту було "obrazów 4 namiesnych na tablicach, carskie wrata i archyerej, insze obrazy – na płótnie" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 209).

[439] Пізніше в декотрих місцях північні двері ще називали паламарськими (від таких речей, як вода, свічки, вугілля, котрі за ними знаходилися, і над котрими мали нагляд паламарі чи церковники), а південні – дияконськими (від дияконника, куди ці двері вели). – Див: Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія… – С. 15, 17).

[440] До небагатьох, котрі у 1726 р. мали двоє дияконських дверей, належали іконостаси: 3 (м. Умань – св. Мик. ("a siwerskie 2 malowane"), м. Умань – Усп. Пр. Богор. ("siwer. drzwi 2, te w ramach wielkich a papierowe obrazy w nich"), м. Гранів – св. Мик. ("drzwi siwer. 2 także dobrze malow.") церков Уманського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 402, 403, 404 зв.); 3 (м. Вінниця – Покр. Пр. Богор. ("a siwer. także stolarskiej roboty i malow. dobrze 2"), м. Прилука – Покр. Пр. Богор. ("carskie drzwi stolar. rob. i siwer. 2 i malow. tylko malarza nie bardzo dobrego"), м. Стрижавка ("drzwi car. snycytskiej rob. i siwer. 2 i pięknie malow.") – Вінницького (Там само. – Арк. 459 зв., 464 зв., 465); 3 (с. Чемериси – св. Мих. ("drzwi car. snycyt. rob. dobrze malow. i siwer. 2 także malow."), с. Йовтушківці ("i siwer. na tablicach malow. 2"), м-ко Йовтушків ("siwer. jedne malow., a drugie z płótna moskiewskiego") – Барського (Там само. – Арк. 426, 426 зв., 427).

[441] З цього приводу про дияконські ворота іконостасів церков Немирівського д-ту 1726 р. в актах візитацій (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 468–479) таке знаходимо: "siwerskie drzwi także dobrze malowane" – м. Немирів (Воскр. Хр.) (арк. 468), "siwer. proste" – с. Криківці (арк. 468 зв.), "siwer. takiej że roboty" – с. Білки (арк. 469 зв.), "siwer. także rob. prostej ale malow." – с. Лука (арк. 470 зв.), "drzwi siwer. także malow." – с. Боблів (арк. 471), "siwer. drzwi malow." – с. Ковалівка (арк. 471 зв.), "także siwer. jednego ż rzemiesnika" – с. Фостівці (арк. 472), "siwer. drzwi prostej rob." – с. Рубан (арк. 472 зв.), "drzwi siwer. drewniane" – м-ко Жорнища (арк. 473), "drzwi siwer. pięknie" – м-ко Іллінці (арк. 474), "siwer. drzwi ubogie" – м. Кальник (арк. 475), "siwer. (stolarskiej roboty, malow.)" – м. Дашава (Усп. Пр. Богор.) (арк. 475 зв.), "drzwi siwer. stolar. rob., nie dobrze malow." – м-ко Куна (арк. 476 зв.), "drzwi siwer. prostej rob. stolar." – с. Носівці (арк. 477), "... i siwer. (drzwi) rob. stolar. i porządnie malow." – м. Немирів (Різд. Хр.) (арк. 479). У тих же актах про дияконські двері інших іконостасів читаємо: "... a siwerskie 1 – na płótnie" – с. Якушинці Вінницького д-ту (Там само. – Арк. 465 зв.), "siwer. także

Коли ж мали на собі ікону, то зі зображенням св. Арх. Михаїла чи, дуже рідко, образ святого патрона церкви або інших святих[441]. Нерідко траплялося, що дияконських врат у іконостасі не було, а замість них служило звичайне полотно, яким завішували дверний отвір[443]. Іноді іконостас навіть не мав дверей[444]

dobrze malow." – м. Гранів (Усп. Пр. Богор.) Шаргородсько-Уманського д-ту (Там само. – Арк. 404).

[442] У 1726 р. в Немирівському д-ті дияконські двері з іконою св. Михаїла були на 6 (с. Рубан, м-ка Жорнища, Іллінці, м. Дашава (Усп. Пр. Богор., св. Мих.) – "... św. Michał namalowany", с. Носівці – "... na nich św. Michał". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 472 зв., 473, 474, 475 зв., 476, 477) іконостасах, а з іконою св. Миколая (водночас і храмовою) – на 1 (м. Немирів (св. Мик.) – "... siwerskie (drzwi) malowania pięknego św. Mikołaj". – Див: Там само. – Арк. 478). У тому році дияконські двері з образом св. Арх. Михаїла були на: 9 (міста Рибниця, Рашків (св. Мик., Покр. Пр. Богор., Возн. Госп.), м-ко Кам'янка, села Строїнці, Молокіш, Білоче, Загнітків) іконостасах храмів Рашківського (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 490, 491 зв., 492, 492 зв., 493, 487 зв., 490 зв., 491, 493 зв.); 6 (міста Виніж, Снитків, села Лучинці, Бирлінці, Верхівка, Митки) Копайгородського (Там само. – Арк. 500 зв., 502 зв., 499 зв., 502, 504, 505); 2 (села Білий, Слишківці) Могилівського (Там само. – Арк. 508 зв., 512 зв.); 2 (села Латанці, Чижинці) Вінницького (Там само. – Арк. 461, 461 зв.); 3 (села Йовтушків Слобідка, Чемериси (Преобр. Госп.), Багринівці Барського д-тів (Там само. – Арк. 427 зв., 428, 430 зв.). Згадані ікони в селах Верхівка, Бирлінці, Йовтушків Слобідка, с. Багринівці і Митки, як повідомляють ті самі джерела, були намальовані на дерев'яній таблиці. У 1726 р. іконостас Святопокров. церкви м. Пилява Летичівського д-ту мав двоє дияконських дверей, і на одних був намальований св. Михаїл, а на других – св. Дмитрій (Там само. – Арк. 442).

[443] У 1726 р. дияконські двері з полотна мали іконостаси: 5 (с. Ботушани – "... a siwerskie (drzwi) płótnem białym zakryte", с. Вихватнівці – "... a siwer. płót. moskiewskiem zasłaniają", м-ка Цекинівка, Буша – "... a siwer. płótniane", м. Ямпіль – "... a siwer. z płótna białego") церков Рашківського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 489 зв., 490, 495 зв., 496 зв., 496); 5 (с. Романки – "... siwer. płótniane 1", м. Лучинець, с. Олчедаїв – "... a siwer. płót.", с. Перекоринці – "... siwer. płótna białego", с. Курашівці – "... a siwer. z płót. biał. 1") – Копайгородського (Там само. – Арк. 498 зв., 499, 500, 501, 501 зв.); 6 (с. Ляшівці – "... a siwer. z płót.", с. Кукавка, Суботівка, Ліпчани – "... a siwer. z płót. biał.", с. Серби – "... a siwer. płót.", с. Баришинці – "... siwer. białym płótnem zasłoniono") – Могилівського (Там само. – Арк. 509 зв., 510, 511, 512, 512 зв., 513). Тоді дияконських дверей не мали іконостаси 2 (с. Брониця – "... a siwerskich niemasz jeszcze", с. Жеребилівка – "... a siwer. niemasz") церков Могилівського д-ту (Там само. – Арк. 511, 512).

[444] Не мали ані царських, ані дияконських врат у 1726 р. іконостаси: 1 (с. Клембівка – "drzwi carskich ani siwerskich niema, tylko kraszenino zasłaniają") церква Рашківського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 495 зв.); 7 (села Степанки, Кривохижинці, Татарища, Мар'янівка, м-ко Бирлінці – "carskie drzwi i siwerskie z płótna białego", с. Попелюхи – "drzwi car. i siwer. płótniane do czasu", с. Котюжани – "drzwi car. i

ні царських, ні дияконських або траплялося, що були лише дияконські[445].

З вівтарного боку царські врата затягувалися завісою[446], що називалася "катапітазма" або "заслонка над царськими вратами".

---

siwer. z płót.") – Копайгородського (Там само. – Арк. 498 зв., 501 зв., 502, 504 зв., 503, 500, 505 зв.); 3 (с. Михайлівці – "drzwi car. i siwer. z chust białych", села Воєводчинці, Нишівці – "drzwi car. i siwer. z płót. biał.") – Могилівського (Там само. – Арк. 509 зв., 513, 514 зв.); 1 (с. Каричинці – "... i carskych wrat niemasz, tylo płótniana katapetasma") – Барського (Там само. – Арк. 428 зв.).

[445] У 1726 р. про іконостас, що знаходився в храмі м. Сміла одноименного д-ту, було так написано: "Carskich drzwi nimasz, siwerskie drzwi namalowane, św. Michał na nich" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 448 зв.).

[446] Якщо й траплялися на Сході храми без іконостасів, то християнську церкву без завіси, завдання котрої було закривати вівтар від очей вірних, годі знайти. Вірменська церква, втративши в 401 р. на соборі в Ечміадзині зв'язок з православ'ям, у своїх храмах новітніх часів замість іконостасу вживає одну лиш завісу (Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса... – С. 49–50). А в римо-католицьких храмах для вищеназваної цілі служили так звані кортини (cortinae) (X. M. Nowodworski. Encyklopedja Kościelna. – Warszawa, 1878. – Т. 11. – S. 191–192). Першою і найдавнішою згадкою про завіси в християнських храмах вважається згадка з життєпису св. Василія Великого. Там розповідається історія, що під час Літургії, в момент перемінення св. Дарів, присутній у вівтарі диякон переглядався з жінкою, котра знаходилася в середній частині храму. Щоби такого більше в майбутньому не траплялося, святитель розпорядився поставити перед вівтарем перегородки, щоб не сміли жінки входити до вівтаря, і ворота, котрі вели до нього (вівтаря), закрити завісами (Книга житій святыхъ, Москва 1875, январь, с. 12). Починаючи з VIII ст., церковні історики говорять про церковні завіси як про звичайне явище в храмах Сходу (Е. Е. Голубинскій. Исторія Русской Церкви. – Москва, 1881 г., т. 2. – С. 149). Ці завіси в грецьких храмах були прикріплені до стовпів, котрі підтримували ківорій (тип балдахіну над престолом) і закривали престіл разом зі священнослужителями перед ним з чотирьох боків. У відповідні моменти, коли цього вимагав зміст богослужінь, завіси відкривалися або закривалися. Згодом у Греції настає звичай замість чотирьох (або восьми, бо з кожного боку завіса складалася з двох половинок) завіс вживати одну, причеплену до тильної сторони іконостасу (Е. Червяковскій. Историческое происхожденіе и значеніе іконостаса... – С. 53–54). Проте в декотрих їх храмах була і завіса за царськими вратами, і далі залишалися завіси довкола престолу (Голубинскій..., цит. тв. – С. 150). Також завіса має нагадувати вірним, що на священнодійства, котрі відбуваються всередині вівтаря, необхідно дивитися не тілесними, а душевними очима віри. І цього навчає Симеон Солунський, коли каже, що завіса при престолі означає небесну при Бозі скинію, де знаходяться лики святих ангелів і святих, котрі відійшли до Бога. Ця завіса в уставі називається внутрішніми дверима, а через те, що в декотрих місцях завіси опускаються згори до низу, то їх ще називають горішними дверима, а самі ворота в іконостасі – дверима нижніми, або зовнішніми (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 16).

Катапітазма нагадувала завісу в старозавітному єрусалимському храмі і, як випливає з сторінок актів візитацій 1726 р., вважалася обов'язковою в тодішніх українських храмах. Самі завіси були довгі, а сукна для їх пошиття використовували різного кольору та якості[447]. Якщо іконостас був ще недокінчений і не мав царських чи дияконських дверей, то їх заступала завіса[448].

Храми деканатів, котрі розташовувалися понад Дністром, у 20-х рр. XVIII ст. вважалися всередині добре впорядкованими. Про це свідчить запис чиновника, зроблений у документах візитацій 1726 р.[449] Пишність і краса іконостасу, очевидно, тут мала своє вирішальне слово.

---

[447] Про катапітазми в храмах Немирівського д-ту 1726 р. акти візитацій (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 468–479) містять такі дані: "Katapetazma kytajkowa i z osobna 2 jest także kytajkowych" – м. Немирів (Воскр. Хр.) (арк. 468); "katap. z płótna białego" – села Ометинці, Білки (арк. 469, 469 зв.); "zasłonka nad carskiemi drzwiami harasowa czerwona gromadzka" – с. Вороновиця (арк. 470); "zasł. nad niemi haras. czerw." – с. Лука (арк. 470 зв.); "zasł. nad drzw. carsk. zielona" – с. Боблів (арк. 471); "zasł. nad drzw. carsk. bagażyjowa" – с. Ковалівка (арк. 471 зв.); "zasł. nad carsk. drzw. kitajkowa seledynowa" – с. Фостівці (арк. 472); "... na nich zasł. haras. ziel." – м-ко Жорнища (арк. 473); "zasł. z płótna moskiewskiego niebieska" – м. Кальник (арк. 475); "zasł. nad carsk. wraty moskiewsk. płót." – м. Дашава (Усп. Пр. Богор.) (арк. 475 зв.); "... nad temi (drzwiami) zasł. długa musułbasu czerwonego" – м. Дашава (св. Мих.) (арк. 476); "katap. nad carsk. drzw. płót. moskiewsk. wybianego" – с. Носівці (арк. 477); "katap. nad carsk. drzw. musułbasowa" – м. Немирів (св. Мик.) (арк. 478); "katap. nad carsk. drzw. bagaż." – м. Немирів (Різд. Хр.) (арк. 479). Того ж року в храмі с. Йовтушківці Барського д-ту катапітазма була "z chustki czarnej tureckiej" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 426 зв.); у храмах с. Чемериси і м-ка Йовтушків того д-ту – "harasowa granatowa" (Там само. – Арк. 426, 427), у храмі м-ка Маньківка (Преобр. Госп.) Уманського д-ту – "katap. z płótna moskiewskiego" (Там само. – Арк. 398), у храмі м-ка Маньківка (св. Мих.) того ж д-ту – "katap. bagażyiowa" (Там само. – Арк. 398 зв.), у храмі м-ка Княжа Криниця того ж д-ту – "zasłonka kromrasowa zielona nad carsk. drzw." (Там само. – Арк. 399 зв.), у храмі м-ка Монастириська того ж д-ту – "katap. materji niebieskiej" (Там само. – Арк. 400), у храмі м-ка Буки того ж д-ту – "zasł. nad carsk. drzw. kraszeniny moskiewskiej" (Там само. – Арк. 400 (400 зв.), у Святоусп. храмі м. Умань того ж д-ту – "katap. nad carsk. drzw. żółta..." (Там само. – Арк. 403).

[448] У 1726 р. в храмі с. Шершинці Рашківського д-ту була "katap. z płót. moskiewsk. miasto drzwi carskich, bo cerkiew niedawni stanęła" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 494 зв.).

[449] В актах візитації парафії м-ка Буша Рашківського д-ту під 1726 р. записано, що в місцевій церкві "we środku porządnie jako to tu Ponad Dniestrzem" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 496 зв.).

Акти візитацій за 1740 р. згадують про амвон у храмі, але важко зрозуміти, чи йдеться про проповідальницю, аналой, чи щось інше[450].

Обов'язковими речами в храмі були процесійний хрест та процесійні хоругви. Їх акти візитацій 1726–1734 рр. відносять до розряду ікон, але таких, які, при потребі, на богослужіннях можна в руках тримати чи носити під час релігійних походів. Процесійний хрест, як правило, в храмі був один[451], але трапляюся, що не було й жодного[452]. Процесійні хрести прикрашали пасами, зробленими із дорогих тканин[453]. Хоругов у храмах східної частини єпархії середини двадцятих років XVIII ст. переважно було дві[454] і зрідка – одна[455] чи більше двох[456], а деколи не було

[450] За даними актів візитацій, у 1740 р. в церкві Різдва Христового м. Жовкви однойменного д-ту знаходилася "ambona snycerskiej roboty niemalowana" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 158).

[451] Крім того, що у 1726 р. кожна церква в Барському д-ті (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 423–433) мала процесійний (processyalny) хрест, з актів візитацій довідуємося, що цей хрест в церквах таких парафій, як: села Слобідка і Сербинівці був "wielki" (арк. 424 зв., 433); с. Головчинці – "wielki pięknie malowany" (арк. 425); с. Кирилівці і м. Бар (св. Мик.) – "porządny" (арк. 425 зв., 429); села Чемериси і Багринівці – "malowany" (арк. 426, 430 зв.); с. Васютинці – "malowany wielki" (арк. 431 зв.). Того ж року, в храмі м-ка Чечелівка Уманського д-ту він був "tznięty stolarskiej roboty" (арк. 405), в храмі м. Дашава (св. Мих.) Немирівського д-ту – "krzyżów processyalnych 2 z naktyciem w paski domowej roboty płótnianym" (арк. 476).

[452] У 1726 р. процесійного хреста не було в храмі м-ка Степанівка Уманського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 403 зв.).

[453] У 1726 р. в Святоуспенському храмі м. Крилів над Дніпром знаходився процесійний хрест і був "pas na nim półjedwabny"(НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 455).

[454] Акти візитацій Барського д-ту за 1726 р. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 423–433) повідомляють, що згаданого року по дві хоругви мали 8 (с. Слобідка – "chorągwiej na płótnie bardzo ladajako malowanych 2 gromadzkich" (арк. 424 зв.); села Йовтушківці, Сербинівці – "chorągwiej na płótnie 2" (арк. 426 зв., 433); села Йовтушків Слобідка, Чемериси (Преобр. Госп.), Лука – "chorągwiej na płótnie malowanych 2" (арк. 427зв., 428, 431); м. Бар (св. Мик.) – "chorągwiej na mułsubasie 2" (арк. 429); с. Коморівці (арк. 429 зв.) церков цього деканату.

[455] У 1726 р. в Барському д-ті з однією хоругвою була тільки одна церква: с. Чемериси – "chorągiew processyalna stara" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 426). Тоді теж по одній хоругві було в церквах таких парафій Умансько-Шаргородського д-ту: м. Шаргород (св. Мих.) – "chorągiew na musułbasie piękna malowana" (Там само. – Арк. 409 зв.); м. Шаргород (Пр. Тр.), села Івашківці, Лозова і Довгівці – "chorągiew na płótnie" (Там само. – Арк. 410, 410 зв., 411, 412).

[456] У 1726 р., згідно з даними актів візитацій, у Барському д-ті (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 423–433) по три хоругви мали 4 (с. Маньківка – "chorągwie w cerkwi na

жодної[457]. Храми західних районів єпархії наприкінці 30-х початку 40-х рр. XVIII ст. уже мають значно більшу кількість хоругов[458]. Траплялося, що парафіяльна молодь мала в храмі свою окрему хоругву[459]. Оскільки процесійні хрести і хоругви на практиці завжди використовували разом, в храмах вони вважалися за комплектну цілість[460].

Плащаниця теж належить до храмових ікон. На ній зображено покладення у гріб Христа Спасителя, і її виставляють у храмі

płótnie 3 gromadzkie" (арк. 424); с. Головчинці – "choręgwiej 3 na płótnie malowanych nie bardzo dobrze malowano" (арк. 425); с. Багринівці – "choręgwiej na płótnie malowanych 3 processyalnych" (арк. 430 зв.); с. Васютинці – "choręgwiej 3 processyalnych na płótnie" (арк. 431 зв.) церкви і 1 (м-ко Йовтушків – "choręgwiej na płótnie malowanych i malarza nie dobrzego 4" (арк. 427) – чотири. Того ж року в Умансько-Шаргородському д-ті (НМЛ, Ркп-11, арк. 396 зв. - 414 зв.) чотири хоругви були в церкві м. Гранів (Усп. Пр. Богор.) – "choręgiew piękna 1 i z osobna na płótnie 3" (арк. 404); по три хоругви – в церквах: м. Гранів (св. Мик.) – "choręgiew musulbasowa piękna i na płótnie 2 malowanych" (арк. 404 зв.); м. Шаргород (Різд. св. Ів. Хр.) (арк. 409); м. Красне (Воскр. Хр.) – "choręgwiej na płótnie processyalnych 3" (арк. 413 зв.). 1733 р. в церкві с. Делятин Жуківського д-ту було "chorągwi cztery starych na płótnie malowanych" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 55 зв.).

[457] Жодної хоругви не мала у 1726 р. церква с. Борівка Шаргородського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 408 зв.).

[458] У 1739–1740 рр. в Роздільському д-ті (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 323–345 зв.) шість хоругов мав храм парафії Березівці – "płóciennych" (арк. 337 зв.); по п'ять – Миколаїв (св. Мик.), Чортория – "płóciennych" (арк. 327 зв., 339 зв.), Дроговиж – "płóciennych dobrych 2, starych 3" (арк. 329); по чотири – Демня, Миколаїв (св. Юрія), Стільсько, Залісці – "płóciennych" (арк. 324 зв., 326, 334 зв., 340), Устя – "na płótnie malowanych" (арк. 329 зв.), Верин – "płóciennych nowych" (арк. 331 зв.); по три – Миколаїв (Преобр. Госп.), Надітичі – "na płótnie malowanych" (арк. 325 зв., 344), Миколаїв (св. Мих.), Малехів, Підгірці, Дроховичі – "płóciennych" (арк. 327, 337, 338 зв., 342 зв.), Бориничі – "na musulbasie czerwonym malowana 1" і "płóciennych 2" (арк. 343), Рудники (арк. 345); по дві – Розділ – "adamaszkowa inkarnatowa wielka" і "czarna harasowa" (арк. 333 зв.), Березина, Бородчиці, Жирава – "płóciennych" (арк. 336, 341, 341 зв.); одну – Розвадів – "na płótnie malowana dobra" (арк. 330 зв.); жодної – Крупське, Ілів, Піддністряни (арк. 332 зв., 335 зв., 338 зв.).

[459] У 1726 р. в церкві с. Курилівці Барського д-ту була "choręgiew jedna porządna i pięknie malowana musulbasowa – ta młodzięska, i choręgwiej na płótnie malowanych 2" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 425 зв.).

[460] Про те, що процесійний хрест без хоругов у храмі у 1733 р. – явище незвичайне, свідчать цитати з тодішніх актів візитацій: "krzyż processionalny bez chorągwiej" (с. Забойки Тернопільського д-ту); "krzyż proces. drewniany bez chorągwi" (с. Чортория того ж д-ту); "krzyż drewn. proces., chorągwiej niema" (с. Домарич того ж д-ту). – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 211 зв., 211, 211 зв.

на час Великої П'ятниці і Суботи для цілування. З актів візитацій за 1726 і 1739–1744 рр. випливає, що однаково, як на заході, так і на сході єпархії більшість храмів тоді плащаниць[461] не

[461] У 1726 р., згідно з даними актів візитацій, у Барському д-ті (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 423–433) "płaszczennica piękna gromadzka" була в церкві с. Слобідка (арк. 424 зв.), "... na płótnie malowana" – с. Головчинці (арк. 425), "... porządna i pięknie na płótnie malowana" – с. Курилівці (арк. 425 зв.), "... na płótnie, tylko malarza nie bardzo dobrzego" – м-ка Йовтушків (арк. 427), "... na płótnie i dobrzego malarza" – с. Йовтушків Слобідка (арк. 427 зв.), "... na płótnie ale piękna" – с. Лука (арк. 431); у Чигиринсько-Смілянському (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 448–457) "płaszczennica piękna" була в церкві м. Крилів над Дніпром (Пр. Трійці) (арк. 454 зв.), "... lubo na płótnie ale pięknie malowana" – м. Крилів над Дніпром (Усп. Пр. Богор.) (арк. 455), "... na płótnie malowana" – м-ка Боровиця (арк. 456), "... na płótnie zle malowana" – с. Яськівці (арк. 456 зв.), "płaszczennica na materji pięknie malowana" – м. Сміла (Покр. Пр. Богор.) (арк. 449), і в церквах сіл Залевки, Худолієвка та м-ка Суботів плащаниці не було (арк. 449 зв., 457, 453); у Брацлавському (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 420–422 зв.) "płaszczennica na płótnie" була в церкві м. Брацлав (св. Мик.) (арк. 421), "... piękna" – м-ка Тульчин (арк. 421 зв.), і в церкві м. Брацлав (Воскр. Хр. – Долішня) плащаниці не було (арк. 421); у Браїлівському (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 480–486) "płaszczennica na płótnie" була в церкві с. Сутиска (арк. 482 зв.), "... na płótnie malowana piękna" – м. Браїлів (Усп. Пр. Богор.) (арк. 485 зв.), "... lubo płótniana ale porządna, dookoła musulbasowa" – с. Сітмаки (арк. 486), і в церкві с. Новоселиця плащаниці не було (арк. 481); у Рашківському (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 487–496 зв.) "płaszczennica na płótnie malowana" була в церкві с. Білоче (арк. 491), і в церкві с. Кузмін плащаниці не було (арк. 495); у Шаргородському (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 396 зв.–414 зв.), "płaszczenica piękna staroswieckiego maliowannia na płótnie" була в церкві м. Шаргород (Різд. св. Ів. Хр.) (арк. 409), "... na płótnie" – с. Івашківці (арк. 410 зв.), у храмах м. Шаргород (св. Мих.), с. Довгівці, м. Красне (Покр. Пр. Богор.) були плащаниці (арк. 409 зв., 412, 414), а в храмі м-ка Маньківка (Преобр. Госп.) плащаниці не було (арк. 398). Також не було плащаниць в храмах м-ка Іванка та м. Гранів (Усп. Пр. Богор.) Уманського д-ту (Там само. – Арк. 401, 404). У 1727 р. в церкві м-ка Бирлінці Копайгородського д-ту була "płaszczenica na cienkim płótnie maliowana" (Там само. – Арк. 503). В 1741–1744 рр. у Львівському д-ті (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 37–90) "płaszczennica na płótnie malowana" була в церквах парафій Рясне, Жорниська, Цунів, Оброшине, Ставчани, Поршна, Вовків, Дмитрів, Гирманів, Печеніги, Чорнушовичі, Жухоровичі, Миклашевичі, Грибовичі (арк. 38, 40 зв., 46 зв., 56, 57 зв., 63, 66 зв., 68, 70 зв., 71 зв., 72 зв., 73 зв., 75 зв., 79), "... na kitajce niebieskiej malow." – с. Ясниська (арк. 41 зв.), "... na płótnie malowana z wyłogami..." – с. Мшана (арк. 49 зв.), "... na tabinie białym" – с. Лашки (арк. 82). У 1739–1740 рр. в Роздільському д-ті (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 323–345 зв.), "płaszczennica na płótnie malowana" була в церквах парафій Демня, Миколаїв (Преобр. Госп., св. Мих.), Крупське, Розділ, Залісці (арк. 324 зв., 325 зв., 327, 332 зв., 334, 340), "... płótniana starodawna" – с. Малехів (арк. 337), "... stara" – Березівці (арк. 337 зв.). У 1740 р. в Княгининському

мали. А самі плащаниці свій зовнішній вигляд не змінили донині[462].

На образах тоді, як правило, можна було побачити пояси з тканин, заслінки, перемітки й хустки, а також корали, срібні чи цинові корони, хрестики, оклади. Головним чином ними оздоблювали намісні образи іконостасу, рідко решту іконостасних образів і тих, що знаходилися у вівтарі та інших місцях храму. Порівняно з перемітками, заслінки і пояси вважалися дорожчими прикрасами[463].

д-ті (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 346–383) "syndon vulgo płaszczennica" була в церкві парафії Ходорів (арк. 347), "... na płótnie malowana" – в церквах парафій Сугрів, Загірці, Княгиничі, Новоселиця (арк. 348 зв., 352, 353, 374). У 1743 р. в церкві св. Теодора м. Львова була "płaszczennica na kitajce białej" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 6), в церкві Благовіщ. Пр. Богор. м. Львова – "... hatłasowa, złotem i jedwabem w różne kwiaty wytobiona" (Там само. – Арк. 15 зв.), в церкві с. Головське – "... na hatłasie czerwonym" (Там само. – Арк. 33 зв.).

[462] Сучасні плащаниці подібні до тієї, що знаходилася в 1741–1744 рр. в храмі с. Мшани Львівського д-ту, котру тогочасні акти візитацій так описали: "Płaszczennica na płótnie malowana z wyłogami atłasowemi karmazynowemi" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 49 зв.).

[463] Про речі, які прикрашали іконостасні образи храмів Умансько-Шаргородського д-ту 1726 р., в актах візитацій (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 396 зв.–414 зв.) таке читаємо: "Obrazów namistnych... 4, na tych obrazach aparencyiej, ani sriber, ani koralów, ani pasów tureckich, ani zasłonek nimasz" – м-ко Маньківка (Преобр. Госп.) (арк. 398); "obrazów namistnych 4, zasłonki z przemitek" – с. Городок (арк. 399); "obrazów namistnych 5 pięknych, archierej i apostoły na płótnie malowane i chustami białemi miasto zasłonek obrazy te ustrojono" – м-ко Княжа Криниця (арк. 399 зв.); "obrazów namistnych wielkich 6, na czterych obrazach zasłonki z chustek tureckich" – м-ко Манастириська (арк. 399 зв.–400); "żadnej na tych obrazach (namistnych) aparencyiej nimasz, tylko na obrazie Najśw. Panny pas jedwabny czerwony cerkiewny" – м-ко Буки (арк. 400); "obrazów namistnych 4 należycie malowanych, nakładów żadnuch ani koralów, ani sryber na tych obrazach nimasz, archierej i apostoły na płótnie malowane" – м-ко Шавулиха (арк. 401); "obrazów namistnych 4 pięknie malowanych, jednak na obrazach żadnej aparencyiej, ani srybra, ani koralów nimasz, tylko na tych obrazach zasłonek z chustek tureckich jedwabnych 6, archierej i apostoły na płótnie malowane" – м-ко Іванка (арк. 401); "obrazów namistnych 5 moskiewskiej roboty, na tych obrazach nimasz ani żadnych sryber, ani koralej, ani zasłonek" – м-ко Тальне (арк. 401+); "obrazów namistnych 4, i nad temi obrazami przemitkami miasto zasłonek pozawieszano, archiereja nimasz tylko apostoły na płótnie malowane" – м-ко Умань (Різд. Пр. Богор.) (арк. 402+); "obrazów namistnych 4 staroświeckich, na obrazie Najśw. Panny koralej sznurków 7 i krzyżyk srybrny, na tych że obrazach miasto zasłonek chustki jedwabne tureckie, archiereja nimasz tylko obraz wielki Raspiatija, apostoły na płótnie malowane tylko malarza nie dobrego" – м-ко Умань (Усп. Пр. Богор.) (арк. 403); "obrazów namistnych pięknie malowanych 4, archierej i apostoły tegoż malarza i

Перемітки та дорогі пояси дуже часто в тогочасних джерелах

moskiewskich obrazków 7, na obrazach nakładów, ani koralów, ani sriber nimasz tylko przemitkami miasto zasłonek pozawieszywano" – м-ко Степанівка (арк. 403+); "obrazów namistnych 4 na tych obrazach korón srybrnych 7 i koralów na obrazie Najśw. Panny sznurków 15 i krzyżyków srybrnych 2, na tymże obrazie pas szałowy czerwony, tamże archierej, apostoły z praznikami pięknie malowane" – м. Гранів (Усп. Пр. Богор.) (арк. 404); "obrazów namistnych dosyć, na tychże obrazach namistnych korón srybrnych 4, zasłonki na wszystkich 4 z chustek tureckich jedwabnych, archierej, apostoły z praznikami na drzewie porządnie malowane... na obrazach w ołtarzu zasłonki także z chustek tureckich jedwabnych" – м. Гранів (св. Мик.) (арк. 404+); "obrazów namistnych pięknych 4 chustami białemi pozawieszano, archierej na płótnie, apostołów ani proroków nimasz" – м-ко Чечелівка (арк. 405); "obrazów namistnych 4, aparencji na nich nimasz ani sriber, ani koralów tylko przemitkami pozawieszywano miasto zasłonek" – м-ко Скибинці (арк. 406); "obrazów wielkich namistnych 8... zasłonek 2 jedwabnych z chustek tureckich" – м-ко Куниче (арк. 407); "obrazów namistnych staroświeckiego malowania 5, archierej, apostoły i proroky na drzewie malowane, na tych obrazach aparencyiej bogatej ani sriber żadnych nimasz, tylko na obrazie Najśw. Panny z chustky tureckiej zasłonka" – м. Шаргород (Різд. св. Ів. Хр.) (арк. 409); "obrazów pięknych wielkich namistnych 5, w górze archierej na drzewie dobrze malowany, miasto apostołów obrazów wielkich 3... na obrazie Najśw. Panny chustka turecka miasto zasłonky i na drugich obrazach towalnie szyte jedwabiem" – м. Шаргород (св. Мих.) (арк. 409 зв.); "obrazów namisnych nie dobrze malowanych 6, archierej, apostoły i proroky na płótnie... na obrazie Najśw. Panny zasłonka z chustky jedwabnej tureckiej, na drugich obrazach premitek białych dość" – с. Івашківці (арк. 410 зв.). В тому деканаті, в церкві с. Лозова знаходилося лише п'ять намісних образів і два московські, і "na tych obrazach premitek białych 7, zasłonka materjalna na obrazie Najśw. Panny" (арк. 411); в церкві с. Довгівці були "tylko obrazy namistne cale bohomaza malarza, obrazów 7... archierej, apostoły i proroky na płótnie ale malarza lepszego, premitek na tych obrazach białych siła" (арк. 412); в церкві с. Каришків було "obrazów namisnych 12, archierej, apostoły i proroky na drzewie dobrze malowane, obrazów moskiewskich małych 2, na tych obrazach premitek białych siła" (арк. 412 зв.); в церкві с. Качмазів було "obrazów namisnych 4, archierej, apostoły i proroky na płótnie malowane jednak malarza bardzo nie słusznego... na obrazie Najśw. Panny namisnym zasłonka czerwona kramrasowa" (арк. 413); в церкві Воскр. Хр. м. Красне було сім намісних образів і "na nich zostało chustek tureckich 2 i korón 2 cenowych na tych drugich obrazach, na archijereju i apostołach zasłonki z przemitek" (арк. 413 зв.); в церкві с. Василівка було чотири намісні образи "malarza dobrego i miasto zasłonek na obrazach chustami białemi przemitkami pozasłaniano, archyereja i apostołów nima jeszcze" (арк. 414). В церкві с. Суботівка Могилівського д-ту згаданого року було чотири намісні образи і "tylko 1 chustka turecka na obrazie Najśw. Panny, a na drugich zasłonki z premitek" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 511); в церкві м. Рибниця Рашківського д-ту – "obrazów namistnych 8 i moskiewskich 24 małych... ozdoby żadnej ani sryber, ani pasów na tych obrazach nimasz" (Там само. – Арк. 490); в церкві с. Білоче того ж д-ту – "obrazów dosyć tak namistnych jako i mniejszych i papirowych dosyć moskiewskich 16... nad temi obrazami przemitek białych dosyć, sryber ani jakich pasów nimasz, archierej na drzewie, apostołów nima jeszcze" (Там

згадуються як такі, що містилися над образами. Правдоподібно, вони були прототипами вишиваних рушників, без котрих неможливо уявити нинішні українські святині[464].

Над царськими воротами перед іконостасом чи з вівтарного боку навпроти кивоту звисала вічна лампа[465]. Акти візитацій за 1726 р. в описах храмових речей про неї згадують лише інколи [466] тому, що їх тоді не кожна церква могла мати. Щоби в храмі під час відправ горіла вічна лампа, парафія повинна була мати кошти на придбання оливи. Наприклад, у 1733 р. в таких храмах м. Городенка, як Різдва Пресвятої Богородиці, Усікновення Голови св. Івана Хрестителя, Преображення Господнього, Воздвиження Чесного Хреста Господнього відсутність лампи перед Найсвятішими Дарами акти тогочасних візитацій пояснюють тим, що "na nią fundacii

само. – Арк. 491); в церкві м. Ямпіль того ж д-ту – "obrazów namisnych wielkich 4, archierej, apostoły i proroky na płótnie, obrazków moskiewskich małych tak w cerkwie jako i w ołtarzy 27... sribernych korón ani zasłonek jedwabnych nima tylko premitkamy obrazy..." (Там само. – Арк. 496).

[464] Для прикладу, в актах візитації храму м. Коханівка Вінницького д-ту з 1726 р. знаходимо, що цей храм тоді мав чотирирядний іконостас, і що "nad niemi (іконостасними образами) przemitek białych siła miasto zasłonek" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 463 зв.). А у 1743 р. в храмі св. Теодора м. Львова було "pasów jedwabnych nad obrazami namiesnymi 4" (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 6).

[465] Лампада перед царськими вратами означає істинний світ Ісуса Христа (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 12); Перед цимборієм чи табернакулем або збоку, горіла лампа, котру називали вічною або Божою. В часи переслідувань, коли Найсвятіші Тайни не зберігали в храмах, ще не було такої лампи. Але вже у IV ст. її почали використовувати. І так, наприклад, св. Павлин розповідає (Natal. XI.), що в церкві св. Фелікса в Нолі, вічну лампу, яка там горіла вдень і вночі, злодій, прокравшись ввечері в церкву, загасив, щоби зі сусіднього дому не було видно, що там намірився робити (Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej... – S. 370).

[466] У 1726 р. вічна лампа була в: 2 (с. Курилівці – "Pani Kadyło i Lampa Wielka blachy białej tej pidłej", с. Багринівці – "... i lampa przed carskiemi drzwiami drewniana malowana wielka toczona") церквах Барського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 425 зв., 430 зв.); 1 (м. Умань (св. Мик.) – "... i lampa przed carskiemi drzwiami blaszana") – Уманського (Там само. – Арк. 402); 1 (м. Дашава (св. Мих.) – "... i lampka przed obrazem Archyerejem piękna blaszana") – Немирівського (Там само. – Арк. 476); 1 (м. Медведівка (Усп. Пр. Богор.) – "... nad carskiemi drzwiami lampa wielka blaszana") – Смілянсько-Чигиринського (Там само. – Арк. 452). У 1727 р. була "lampa przed carskiemi drzwiami blaszana biała wielka" в церкві м. Виніж і "lampa blaszana biała przed Archyerejem") в церкві м. Снитків Копайгородського д-ту (Там само. – Арк. 500 зв., 502 зв.).

niema"[467], а в церкві Воскресення Христового цього міста та церквах сіл Поточиська (св. Миколая і св. Михаїла), Ямгорів (св. Миколая), Рогиня і м-ка Михальче Городенківського деканату перед Найсвятішими Дарами "lampa nie gorę bo na nie fundacji niemasz"[468]. Не було тоді "lampy gorającej" перед Найсвятішими Дарами і в Святомиколаївській та Святоюрській церквах м. Городенка, в церквах сіл Ямгорів (Вознесення Христового), Сороки, Тишківці Городенківського деканату[469]. Але про храм Успення Пресвятої Богородиці згаданого міста в тих самих документах уже читаємо, що "przed oltarzem i Najświętszym Sakramentem co dzień lampa gorę przy nabożeństwie oliwna"[470]. Акти візитацій під 9. 09. 1743 р. в "Decretum reformationis" містять розпорядження тодішнього генерального візитатора і львівського офіціала о. Мойсея Богачевського ЧСВВ, щоби в церкві Успення Пресвятої Богородиці м. Львова, ради більшої слави Найсвятіших Тайн, пушка, котра знаходиться в киоті, всередині була позолочена і перед кивотом вдень і вночі світилася вічна лампа[471]. Трапляється, що в церкві також над образами внесли мосяжні лампи[472].

На солії перед намісними образами іконостасу, а також перед іншими образами в храмі стояли підсвічники, котрі в документах візитацій згадуються як "postawniki swic". Окремі свічки перед іконами знаменують єдність Пресвятої Трійці, а також святого, перед іконою котрого горять, — наприклад, запалена свіча перед іконою Богородиці означає Богородицю[473]. Число підсвічників, які були тоді в храмах, — від кількох до кількадцяти. Їхні форми та розміри різноманітні[474].

[467] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 14 зв., 17, 18 зв., 22 зв.

[468] Там само. – Арк. 19 зв., 23 зв., 24 зв., 29 зв., 35 зв., 36 зв.

[469] Там само. – Арк. 16, 22, 28 зв., 34.

[470] Там само. – Арк. 12 зв.

[471] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 6–7.

[472] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 449.

[473] Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 12.

[474] Про підсвічники в храмах Барського д-ту 1726 р. акти візитацій (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 423–433) містять такі дані: "Postawników pięknych wielkich i małych 9" – с. Слобідка (424 зв.); "swic alias postawników 4 i mniejszych 6, i drobnych zosobna równiejszych kilkanaście... (lichtarzów przed obrazami drewnianych 4, swic alias postawn. wielkich..., małych 10, i mniejszych 10)" – с. Курилівці (арк. 425 зв.); "swic postawn. wielk. 7 i lichtarzów toczonych wielk. 7" – м-ко Йовтушків (арк. 427); "swic postawn. 5, licht. drewn. tocz. 5" – с. Йовтушків Слобідка (арк. 427зв.); "swic wielk. postawn. 8 i mniejszych troche 12" – с. Багринівці (арк. 430 зв.); "swic

Також акти візитацій за 1726 р. містять досить часті згадки про воскові трійці[475].

Середню частину храму або, інакше, храм вірних прикрашала люстра, яку тоді називали панікадилом[476]. Панікадила переважно були виготовлені з дерева, але також траплялися з металу, срібла та кераміки. Згідно з даними матеріалів візитацій, у 1726 р. їх не часто бачили у храмах[477], проте вони були суттєвими і необхідними

porządnych alias postawn. 5, i małych dosyć jest" – с. Сербинівці (арк. 433). А в храмі м-ка Іванка Уманського д-ту згаданого року було перед іконостасом "postawn. alias swic wielk. 10 na każdym lichtarzu po trzy swice, a mniejszych swic 8" (Там само. – Арк. 401), в храмі м-ка Маньківка (св. Мих.) того ж д-ту – "swic wielkich postawników 12, lichtarze proste" (Там само. – Арк. 398 зв.), в храмі с. Городок того ж д-ту – "postawników 6" (Там само. – Арк. 399), в храмі м-ка Княжа Криниця того ж д-ту – "postawników swic wielkich 6, a mniejszych troche 6" (Там само. – Арк. 399 зв.), в храмі м. Умань (Усп. Пр. Богор.) того ж д-ту – "swic wielkich postawników 12, a mniejszych 10" (Там само. – Арк. 403), в храмі м. Дашава (св. Мих.) Немирівського д-ту – "swic alias postawn. 12, mniejszych do służenia Bractwu 5" (Там само. – Арк. 476).

[475] Тоді, наприклад, "trójca woskowa wielka porządna" була в храмі м-ка Іванка Уманського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 401), "trójca woskowa porządna" – м-ка Скибинці того ж д-ту (Там само. – Арк. 406); "trójca wielka do służenija" – м-ка Куниче того ж д-ту (Там само. – Арк. 407); "postawników swic wielkich 6, a mniejszych troche 6 i z osobna trójca wielka" – м-ка Княжа Криниця того ж д-ту (Там само. – Арк. 399 зв.); "trójca wielka woskowa" – м. Шаргород (св. Мих.), с. Чемериси Барського д-ту (Там само. – Арк. 409 зв., 426); "trójca wielka" – с. Багринівці того ж д-ту (Там само. – Арк. 430 зв.), "trójca wielka woskowa do służenia" – с. Носівці Немирівського д-ту (Там само. – Арк. 477), "dwie trójcy woskowe" – с. Кузьмин Рашківського д-ту (Там само, арк. 495), "trójca piękna wielka woskowa" – м. Ямпіль того ж д-ту (Там само. – Арк. 496).

[476] Великий світильник на середині храму зображує зірки і красу Богом сотвореного світу (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 12).

[477] Названі акти візитацій згадують про панікадила в 4 (с. Головчинці – "Pani Kadyło drewniane małe" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 425), с. Курилівці – "Pani Kadyło drewniane" (Там само. – Арк. 425 зв.), с. Багринівці – "Pani Kadyło drewniane białe" (Там само. – Арк. 430 зв.), с. Сербинівці – "Pani Kadyło drewniane szlacheckie" (Там само. – Арк. 433) храмах Барського д-ту; в 7 (м. Умань (св. Мик.), с. Дяківка – "Pani Kadyło blaszane" (Там само. – Арк. 402, 407 зв.), м. Умань (Усп. Пр. Богор.) – "Pani Kadyło porządne mosiężne" (Там само. – Арк. 403), м-ко Чечелівка – "Pani Kadyło gliniane zielone" (Там само. – Арк. 405), м-ко Монастириська, м-ко Скибинці – "Pani Kadyło drewniane białe" (Там само. – Арк. 400, 406), м. Красне (Воскр. Хр.) – "Pani Kadyło białe blaszane" (Там само. – Арк. 406) – Уманського і Шаргородського д-тів; у 8 (м. Немирів (Воскр. Хр.) – "Pani Kadyło srybrne" (Там само. – Арк. 468), с. Криківці – "Pani Kadyło drewniane białe" (Там само. – Арк. 468 зв.), с. Боблів – "Pani Kadyło stare" (Там само. – Арк. 471), с. Ковалівка –

як з практичного, так і з естетичного боку[478]. Інколи траплялося, що замість панікадила в храмі висіли образ або лампа[479].

В актах візитацій 60-х років XVIII ст. згадується посудина в храмі, яка вживалася для освячення води[480].

Для пересування небіжчика тоді на парафіях вживали мари, які накривали чорним або якимось іншим сукном. Останнє в актах візитацій згадувалося як одна із необхідних речей у храмі[481].

"Pani Kadyło drewniane porządne" (Там само. – Арк. 471 зв.), м-ко Іллінці – "Pani Kadyło pośrodku cerkwi..." (Там само. – Арк. 474), м. Кальник – "Pani Kadyło drewniane farbowane" (Там само. – Арк. 475), м. Дашава (св. Мих.) – "Pani Kadyło drewniane malowane na swic 12" (Там само. – Арк. 476), м. Немирів (Різд. Хр.) – "Pani Kadyło blaszane białe" (Там само. – Арк. 479) – Немирівського д-ту. В Святовознес. храмі м. Рашків одноименного д-ту тоді висіло "Pani Kadyło wielkie gliniane zielono poliwane", в Святомик. храмі того ж міста – "Pani Kadyło gliniane zielono poliwane", в Святопокров. храмі того міста – "Pani Kadyło drewniane malowane", в храмі м-ка Буша Рашківського д-ту – "Pani Kadyło małe drewniane" (Там само. – Арк. 492 зв., 491 зв., 492, 496 зв.).

[478] 5. 06. 1760 р., як подають акти генеральної візитації, в храмі с. Потік був "lichtarz na środku cerkwi wiszący drewn. toczony przystojnie malowany na świec 12" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25–25 зв.), а в Святопреображ. храмі м. Скалат у 1733 р. було "w pośrzodku cerkwi Panikadyło mosiężne gdańskie valoris talerów bitych 20" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 198).

[479] Наприклад, у 1726 р. в храмі м-ка Йовтушків Барського д-ту була "miasto Pani Kadyło Lampa mosiężna wielka gromadzka" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 427), у храмі м. Сміла (св. Мик.) Смілянсько-Чигиринського д-ту – "na środku cerkwi miasto Pani Kadyło obraz wielki Najśw. Panny" (Там само. – Арк. 448 зв.), у храмі м. Сміла (Покр. Пр. Богор.) того ж д-ту – "na środku cerkwi miasto Pani Kadyło obraz Najśw. Panny" (Там само. – Арк. 449). Також у 1733 р. у храмі Усп. Пр. Богор. м. Городенка знаходився "lichtarz wielki wiszący pośrodku cerkwi mosiężny jeden" (Там само. – Арк. 12), у храмі с. Добрнів Рогатинського д-ту – "lichtarz pośrodku cerkwi wiszący mosiężny" (Там само. – Арк. 118).

[480] Згідно з актами візитацій від 17. 02. 1764 р., у церкві с. Лани була "krzcielnica na święcenie wody dębowa" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 30). Також акти генеральної візитації від 12. 01. 1762 р., подають, що в церкві св. Миколая с. Дуба галицької частини єпархії була "chrzcielnica na wodę św. jodłowa" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 2).

[481] На прикладі парафій Чигиринсько-Смілянського д-ту 1726 р. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 448–457 зв.) бачимо, що тоді "sukno czarne na mary" було в храмах м. Медведівка (Усп. Пр. Богор.), сіл Залевки, Божки (арк. 452, 449 зв., 451), "nakrywadło na mary skraszeniny" – м-ка Суботів (арк. 453), "nakrywadło zielone musulbasowe na mary" – м. Сміла (св. Мик.) (арк. 448 зв.), "sukno białe na mary" – м. Жаботин (св. Мик.) (арк. 450 зв.), "sukno zielone na mary" – м. Крилів над Дніпром (Усп. Пр. Богор.) (арк. 455), "sukno na mary" – м-ка Боровиця (арк. 456), "nakrywadło na mary z płótna moskiewskiego" – с. Яськівці (арк. 456 зв.). Також згаданого року в Уманському

В тих часах місцями траплялися храми, де був ще другий вівтар, який, як це бачимо з актів візитацій, переважно облаштовували в бабинці храму[481] або в притворі[483], а також на хорах[484] чи в середній частині храму[485]. Акти візитацій іноді

д-ті "nakrywadło carne na mary" було в Святомих. храмі м-ка Маньківка, "sukno czerwone na mary" – м-ка Буки, "sukno na mary czarne" – м. Умань (св. Мик.) (Там само. – Арк. 398 зв., 400 (400 зв.), 402 (402 зв.). Того ж року "mary bez sukna i bez poklitu" були в с. Каричинці Барського д-ту (Там само. – Арк. 428 зв.).

[482] Акти візитацій подають, що 1730 р. у Святоюрській церкві м. Меджибіж, збудованій 1704 р., – "na babincu drugie teraz noviter założenie Niepokalannego Poczęcia Najśw. Bogarodzicy Panny" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 321) та в храмах: м-ка Станіславів Браїлівського д-ту – "na babincu Prediл Пренесення Чесних Мощей Святителя Миколая" (Там само. – Арк. 366 зв.); с. Дубівці Немирівського д-ту – "na babincu Prediл Покр. Пр. Богор." (Там само. – Арк. 358); м. Вінниці (Покр. Пр. Богор.) – "na babincu Prediл Стріт. Госп." (Там само. – Арк. 359). У 1733 р. в Святоюрській церкві с. Чорнокунці Ягольницького д-ту знаходився "na babincu Prediл jeszcze pusty", а в Святотроїцькій церкві м-ка Борщів того ж д-ту – "drugi ołtarz na babincu" (Там само. – Арк. 226, 229 зв.). У 1743 р. "w babincu" церкви св. Теодора м. Львова були "dwa ołtarzy: jeden Najśw. Panny a parte sinistra, drugi św. Barbary a parte dextra зі всіма належними вівтарям прикрасами" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 5). Того ж року "w babincu" церкви Благовіщення Пр. Богор. м. Львова теж були два вівтарі, відповідно прикрашені, покриті трьома обрусами, але без антимінсів (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 2). 3. 02. 1743 р. "na babincu" церкви с. Дуліби Стрілиського д-ту був "ołtarzyk" на честь Благов. Пр. Богор. з антимінсом Атанасія Шептицького (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 313 зв.).

[483] У 1730 р., згідно з актами візитацій, в Святомих. церкві м. Немирів був "prediл na притвори Zwiastow. Najśw. Panny" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 354). 1733 р. преділи були в 2 (с. Сухостав – "prediл na babincu sub titulo Возн. Хр.", м. Янів (св. Мик.) – "prediл na przytworze sub titulo Усік. Гл. Св. Ів. Хр.") церквах Янівського д-ту (Там само. – Арк. 221, 221), в 1 (м-ко Коцюбинці – "prediл na притвори sub titulo Перенесення Чесних мощей Гліба і Бориса, ale nie odprawuje się") – Ягольницького (Там само. – Арк. 224 зв.).

[484] У 1726 р. в храмі м-ка Куниче Шаргородського д-ту знаходився "predił (Усп. Пр. Богор.) na chorach... tam że obrazów namistnych dwa". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 407, у 1733 р. в церкві Усп. Пр. Богор. м. Козова, як подають акти візитацій, був "... drugi na chorze pod tytułem Непор. Зач. Пр. Діви Марії" (НМЛ, Ркл-11, арк. 59 зв.), а в церкві с. Вербів Бережанського д-ту – "drzwi dwoje, jedne do cerkwi nizko, drugie do predił na chorze... на преділі prestoł z pokryciem, antymisem należyty" (Там само. – Арк. 255).

[485] Згідно з даними актів візитацій, у 1726 р. в храмі м. Виніж Копайгородського д-ту знаходився "na cerkwi predił św. Bazylego" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 500 зв.), або за 1730 р. – "на преділі престол св. Василія Вел." (Там само. – Арк. 385); у 1739–1740 рр. в храмі с. Устя Роздільського д-ту – "druga mensa tit. Покр. Пр. Богор.

свідчать, що він містився "na gorze"[486], але найбільше – "na

na lewej stronie w cerkwi, jeszcze nie benedykowany i nie pomalowany" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 329) і в храмі с. Розділ того ж д-ту – "ołtarzów 3 – jeden wielki, dwa przed namisnemi obrazami, wszystkie obrusami białemi prykryty" (Там само. – Арк. 332 зв.); 24. 11. 1739 р. в храмі с. Повергів Щирецького д-ту – "ołtarzów 2 – jeden wielki, drugi na lewej stronie w cerkwi tit. Сострадання Пр. Богор." (Там само. – Арк. 119 зв.); у 1733 р. в храмі с. Махнівці Поморянського д-ту – "otarzów 2, pierwszy... wielki (там Чудотв. Образ), drugi a latere Благов. Пр. Богор... Antymis u wielkiego ołtarza... należyty... u Zwiast. N.M.P. – podwyżny" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 158). Генеральний візитатор і львівський офіціал о. Мойсей Богачевський ЧСВВ 9. 09. 1743 р. провів візитацію церкви Усп. Пр. Богор. (Ставропігійна) м. Львова. Матеріали візитації свідчать, що церква, крім головного престолу, мала ще чотири: з правого боку – Пр. Богор.; з іншого навпроти – св. Мик.; в середній частині – Непор. Зач. Пр. Богор.; з правого боку – Первом. Стеф. Також у каплиці, що знаходилася на цвинтарі тої церкви, були три престоли: малий, побіч образа Чуд. Пр. Богор.; Петра і Павла; Трьох Святит. У документі зазначено, що бажано, щоб на тих престолах були білі обруси і п'ять антимінсів, а в "Decretum reformationis" цього документа наказано, щоби на кожному з цих престолів був антимінс з мощами, розстелений між двома верхніми обрусами (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 3–4, 6–7). 1743 р. в Святомик. церкві м. Львова, крім головного престолу, були ще вівтарі на честь св. Мих. і святих Косьми і Дам'яна (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 4 зв.). 12. 09. 1743 р. в церкві Різд. Пр. Богор. м. Львова був ще другий вівтар "na boku" з антимінсом, бо в джерелі згадано про два антимінси в храмі (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 13–13 зв.). 11. 10. (старий стиль) 1743 р. в Богоявл. храмі м. Львова знаходився "Deisus cały roboty stolarskiej malarskiej stary, a parte ołtarzą 2 na których obrusów po 3" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 51). Згідно з даними візитацій, 3. 03. 1748 р. церква Різд. Хр. с. Станкова (галицька част. єпарх.) мала "z prawej strony ołtarz z obrazem Bożego Narodzenia z mensą, z lewej podobnie ołtarz z obrazem Zwiastow. N.M.P. za ołtarzem przy ścianie" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 3. – Арк. 11). 5. 06. 1760 р. в церкві с. Потік, як подають акти генеральної візитації, був "na miejscu lewego kryłosa u ściany obraz Положення Ризи Пр. Богор. snycerskiej pięknej roboty i ozdobnego malowania, przed tym mensa trzema cenkimi towalniami pokryta, między któremi antemis Leoni Szept. ep. lwówsk. terazniejszego z Relikwiami, na mensie krzyż dr. staroświecki i par 2 lichtarów dr. wyrzezbrzanych ze swiecami woskowemi" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 25–25 зв.). 17. 02. 1764 р. в церкві с. Лани був "u ściany lewej ołtarz wspaniały snycerskiej roboty z obrazem Narodzenia NMP nie złe malowanym, przed którym mensa w towalnie przybrana, a na mensie antymis Atanazego Szept. 1723 r., krzyż cyn. i 2 par. lichtarz. dr. toczonych i malarsko srebronych ze swiecami. Obok owego ołtarza obrazów 2 (NMP) i trzeci Krzyż Pań." (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 30).

[486] У 1733 р. в актах візитацій про храм с. Збора Войнилівського д-ту написано, що, крім великого вівтаря, там є "ołtarz drugi na gorze pod tytułem św. Mikołaja

predili"[487], або просто іменують його словами "predil"[488] чи

nowo założony, ale antymisu niemasz tylko ten z wielkiego ołtarza przenosi co się pokazało" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 9 зв.). А про парафію с. Станків того ж деканату читаємо, що, крім церкви, яку там своїм коштом побудував колятор пан Глосковський, чесник овруцький, "na gurce także kaplice wystawił pod tytułem Tr. Św. (один вівтар), drugi Wnieb. P. i św. Antoniego ołtarz" (Там само. – Арк. 9 зв.). В церкві Різд. Хр. м. Войнилів також був "ołtarz drugi na gurce ale antymis był s. p. JM. X. Szumlanskiego" (Там само. – Арк. 2 зв.), подібно і в церкві с. Завадка Войнилівського д-ту був "drugi na gurce Św. Trójcy ołtarz, antymisu do niego niemasz" (Там само. – Арк. 9). В церкві с. Фраса Стрілиського д-ту, про що читаємо в актах візитацій під 4. 02. 1743 р., був "na górze ołtarzyk" на честь Введ. в храм Пр. Богор. з антимінсом Атанасія Шептицького (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 316).

[487] В актах візитацій 1733 р. записано: "W tej cerkwi są ołtarze dwa – jeden wielki, a drugi na predili... predił (Św. Bohojawłenyi), tam mensa należyta i ustrojona. Antymis należyty" (м. Рогатин (Різд. Пр. Богор.); "ołtarze dwa – jeden wielki, a drugi na predili sub tituli Покр. Пр. Богор... na predili mensa proporcjonalna (є антимінс)... obraz na niej N. M. P. Częstochowskiej" (с. Свистельники Завалівського д-ту) (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 109, 167 зв.). У 1730 р., згідно з тими ж актами, церква с. Біла Смотрицького д-ту мала "na prediłi храм св. Ів. Богосл." (Там само. – Арк. 311 зв.), а в храмі с. Лисогірка того ж д-ту була "cerkiew na prediłi titulus Św. Trójcy porządnie przyozdobiony" (Там само. – Арк. 313).

[488] Про те, що другий вівтар у храмі, якщо такий там був, називали преділом, дізнаємося із наступної цитати актів візитацій 1733 р.: "Drugi ołtarz tojest predił, tituli Вознесення Госп., na tym niema nic oprócz dwoch chust na mięsie i obrazu" (церква с. Молотів Княгининського д-ту). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 149. В названих актах візитацій про преділи церков м. Городенка знаходимо наступне: "z prediłem Благов. Пр. Богор." – Усп. Пр. Богор. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 12); "z prediłem св. первом. архид. Степана... Ołtarz jeden i na predili także jeden, mensy... ubrane... na których obodwoch krzyż na pośrodku stoi... Towalni na ołtarzach... są, między niemi antymis" – Різд. Пр. Богор. (Там само. – Арк. 14); "Przy tej cerkwi predił Непор. Зач. Пр. Богор., w którym jeszcze nic do ornamentu niemasz (бо церква ще не докінчена)" – Преобр. Госп. (Там само. – Арк. 18); "Ołtarz jeden i mensa jedna w wielkiej cerkwi, na predili jeden (ołtarz) i mensa jedna proportionalne. Predił pod tytułem Przenajświętszej Trójcy" – св. Мих. (Там само. – Арк. 20 зв.). Про преділ церкви Різ. Хр. м. Тернопіль згаданого року таке читаємо: "cerkiew murowana... przy której cerkwi predił założenia Najśw. Trójcy murowany jeszcze zupełnie nie skonczony" (Там само. – Арк. 204). В церкві с. Плотич Тернопільського д-ту того року, крім головного престолу, був "ołtarz na boku ubrany dla odprawy" (Там само. – Арк. 207), а в Богоявл. церкві с. Теляче Козівського д-ту, крім основних вхідних дверей, були ще інші, котрі вели до "prediłu св. Ів. Богосл." (Там само. – Арк. 70). 1733 р. преділ мали 2 (с. Красіїв – "predił tituli Введ. в храм Пр. Богор., ale w tym nic niema oprócz dwoch obrazów", с. Яргорів – "predił to jest ołtarz drugi tituli Усп. Пр. Богор., ale w tym nic niemasz.") церкви Устецького д-ту (Там само. – Арк. 132 зв., 132 зв.). 1730 р. преділ мали 3 (м-ко Уланівці – "на притворі преділ Перенес. мощей св. Миколая", с. Глибочик (Різд. Пр. Богор.) – "на

“церква”[489]. У 1740 р. в церкві Різдва Христового м. Жовкви, котра тоді перебувала під опікою отців-василіан, крім головного престолу, було ще чотири інші престоли з антимінсами[490], а в церкві с. Махнівці Поморянського деканату, що на основному престолі мала чудотворну ікону Божої Матері, були ще два малі бічні вівтарі, з котрих один теж з антимінсом[491]. Загалом, на цих бічних престолах рідко коли були власні антимінси, а переносилися туди із головного престолу, якщо там мала відправлятися св. Літургія[492]. Проте кожен такий вівтар освячувався, отримував окрему назву і був готовий для відправлення на ньому Служби Божої, котра місцевим парохом, правдоподібно, служилася там лише у свято, на честь котрого він був посвячений[493], а випадковими, подорожніми священиками –

притворі преділ храму Святої Трійці”, с. Глибочик (св. Ів. Богосл.) – “z prediłom na babincu sub titulo ... Христового”) церкви Королівського д-ту (Там само. – Арк. 284, 285, 285 зв.).

[489] Акти візитацій подають, що у 1733 р. в Святоусп. церкві м. Чортків була “druga cerkiew na predili pod tit. św. Onofriusza Wielkiego dobrze wystawiona” (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 230), в церкві с. Медведівці Бучацького д-ту – “druga cerkiew na babincu Усікн. Чесн. Глави” (Там само. – Арк. 235 зв.), в церкві с. Сороки того ж д-ту – “druga cerkiew na predili tit. св. Параскеви” (Там само. – Арк. 237), в Святоусп. церкві м. Підгайці – “druga cerkiew sub tit. św. Mik. w tej że strukturze na predili teraz pusto zostaje” (Там само. – Арк. 241), в Святопокр. церкві того ж міста – “druga cerkiew na predili tit. Різд. св. Ів. Хр.” (Там само. – Арк. 242 зв.), в храмі с. Білокринича Підгаєцького д-ту – “druga (cerkiew) na predili tit. св. прор. Іллі” (Там само. – Арк. 247 зв.), в храмі с. Тростянець Бережанського д-ту – “druga (cerkiew) na predili pustuje” (Там само. – Арк. 249 зв.).

[490] В актах візитацій під 1740 р. читаємо, що тоді в церкві Різдва Христового м. Жовкви однойменного деканату було “ołtarzów po stronach cztery benedykowanych” (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 158).

[491] В актах візитацій під 1740 р. читаємо, що тоді в церкві свв. Косьми і Дам’яна с. Махнівці Поморянського д-ту був з правого боку “ołtarz” Благов. Пр. Богор. з антимінсом луцького єп. Йосифа Виговського (цей єпископ був дідичем того села і своїм коштом побудував згадану церкву 1696 р.), на цьому вівтарі були три білі обруси, що звисали до землі, посередині – Розп’яття на дереві, дві малі срібні таблички і дві срібні коронки. Ліворуч був вівтар свв. Косьми і Дам’яна, і на тому вівтарі на образі висіла срібна шкатулочка, і він мав також три обруси аж до самої землі (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 262–262 зв.).

[492] У 1726 р. в храмі м-ка Куниче Шаргородського д-ту, крім головного престолу, був ще і “predił na chorach Усп. Пр. Богор.”, де “na jednym że antymysie (взятим з головного престолу) odprawują podczas chramu (храмового свята)”. – Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 407.

[493] Наприклад, в актах візитації парафії с. Саливонці Немирівського д-ту за 1730 р. написано, що тамтешня церква “pod tytułem Uspenyia Najśw. Bogarodzicy,

коли заходила потреба[494]. Престоли, що не мали спеціального посвячення, знаходилися в храмі тільки як прикраси[495]. Преділи чи бічні престоли рідко коли були в сільських церквах, вони вважалися ознакою церков міських. В тих часах траплялися випадки, правда, дуже окремі, коли храм споруджували у формі костела, і додаткові вівтарі в ньому уже мали відбиток латинства[496].

Про притвор, або інакше, бабинець[497] довідуємося з описів у документах того, що там містилося. Як крилоси, котрі знаходилися

і pod tytułem św. Męcz. Georgego drewniana sliczną strukturą w roku 1730 wystawiona" (НМЛ, Ркл-11, арк. 355). Очевидно, тут йдеться про церкву, що мала преділ на честь св. Юрія.

[494] Східна церковна традиція забороняла впродовж однієї доби відправляти на одному престолі дві і більше св. Літургій, і це було конститутивною причиною того, що в декотрих церквах знаходилися, крім основного, ще й інші вівтарі. В актах візитацій з 1726 р. щодо рації другого вівтаря, котрий знаходився в храмі с. Якушинці Вінницького д-ту, читаємо: "... і z osobna na Lewym Kryłosie ołtarz ustrojono św. Nikołaja dla odprawy czyli księdzu czyli podrożnego jakiego Duchownego, pięknego malowania" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 465 зв.).

[495] У 1733 р. в церкві св. Мик. м. Войнилів, як подають акти візитацій, був "drugi ołtarz przed Najśw. Panną ale tylko proforma" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 2).

[496] Станом на 1733 р. Святотроїцька церква с. Снитівка Деражнянського д-ту як зовні, так і всередині нагадувала костел. Вона не мала іконостасу, зате під стінами були встановлені два додаткові престоли, і про це так записано в актах візитацій: "Cerkiew... drewniana wielka... per modum kościoła zbudowana, wewnątrz pustka, ołtarz należyty... drugi ołtarz św. Michała, i trzeci ołtarz św. Antoniego dla celebrowania księdzom są w tej że cerkwi pośrodku przy ścianach wystawione". Такий дивний вигляд церкви можна пояснити тим, що "wkupie cerkiew i kościoł kosztem pana polkownika Dezieвra rerarowane (збудовані)", і що, напевно, ця сакральна споруда одночасно служила церквою для греко-католиків і костелом для римо-католиків (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 189 зв.).

[497] В актах візитацій за 1733 р. про мурована церкву с. Добриводи Тернопільського д-ту написано, що в ній "przytwor aleas babiniec z drzewa przybudowany" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 207 зв.); Про відповідність українських слів "сіни, притвор, або бабинець" грецькому слову "нартекс", яким називають одну з трьох головних частин храмової споруди, також говорять і сучасні дослідники. – Див: о. Юліян Я. Катрій. Наша християнська традиція. – Нью-Йорк; Рим: Вид-во ОО. Василіян, 1988. – С. 155; В. Даль у своєму словнику подає, що в давнину в храмах південних районів (м. юж.) був "особый женский притвор", і його називали "бабинец". – Див: В. Даль. Толковый словарь живаго великорускаго языка. – 2–е изд., исправл. и значительно умноженное по рукописи автора. – Санкт-Петербургъ; Москва: Изданіе книгопродавца-типографа М. О. Вольфа, 1880. – Т. 1. – С. 34; Ще у 1979 р. в с. Шум'яч Турківського району, що на Львівщині, існував звичай, відповідно до котрого під час св. Літургії чоловіки в місцевому храмі займали центральну його

в храмі вірних, так і притвори були місцем, де в церквах 1726

частину аж до іконостасу, а жінки стояли позад них, тобто в притворі чи бабинці; Любачівський, натомість, пише, що давніше із притвору в корабель, чи храм вірних, вело троє дверей. Середні були найбільші і називалися царськими дверима або красними, бо через них входив імператор чи король. Пізніше греки назвали ці двері срібними або великими, і ними тепер входить священик. Бічні ж двері призначені для вірних: з правого боку – для чоловіків, з лівого – для жінок. Відповідно, в храмі: справа було місце для чоловіків, а зліва – для жінок, і називалося "бабинець". – Див: О. др. М. І. Любачівський. Літургіка… – С. 27–28; Джерела повідомляють про існування в давнину правила, за яким чоловіки і жінки під час богослужінь у храмі повинні були знаходитися окремо. Наприклад, Апостольські Постанови – твір IV ст. – говорять про це, як про загальний звичай Церкви. "Хай чоловіки й жінки, – кажуть вони, – сидять осібно". Тому для дияконис було завдання пильнувати дверей, якими входили жінки, а для дияконів – дверей, куди входили чоловіки. Св. Кирило Єрусалимський (+386) також говорить: "Хай у храмі буде поділ, щоб чоловіки були з чоловіками, а жінки з жінками". Про осібне місце в храмі для чоловіків і жінок писали й інші автори. Історик Сократ подає, що навіть мати Костянтина Великого, Олена, в церкві була поміж жінками і з ними молилася. Згодом у храмах почали будувати спеціальні перегородки, якими відділяли чоловіків від жінок. Як подає св. Іван Золотоуст, чинили це з моральних причин, бо чоловіки в церкві заглядалися на жінок. У одній зі своїх проповідей він звертається до чоловіків: "Посередині храму повинна б бути стіна, яка ділила б вас від жінок. Але тому, що ви того не хочете, то св. Отці узнали за конечне розділити вас принаймні оцією дерев'яною перегородою. Чув я від старців, що в давнині такої стіни не було, "бо в Христі Ісусі немає ні чоловіка, ні жінки" (Гал. 3, 28). В часах Апостолів разом знаходилися чоловіки й жінки, але тоді мужчини були мужчинами і жінки жінками, а сьогодні все навпаки" (Бес. 73, на Мат. 23, 14). В деяких церквах, наприклад, в царгородській св. Софії, були для жінок окремі балкони. Богові посвячені дівиці і вдовиці мали на балконах свої осібні місця, а де в храмі не було балконів, то вони в ньому стояли або сиділи на самому переді, за ними були заміжні жінки й матері, відтак діти, дочки з матерями і сини з батьками, а позаду них молодь. – Див: о. Юліян Я. Катрій. Наша християнська традиція… – С. 156–157; Можливо, в тих давніх часах, як вище згадав Любачівський, цю частину місця в храмі, яку займали жінки, й називали бабинцем, однак в українських церквах бабинець завжди містився в притворі чи, радше, був притвором, і, напевно, отримав свою назву від того, що раніше в наших церквах жінки займали там місце; Згідно з Климентом Олександрійським (Strom. 1. 7), передня частина церкви, де знаходився вівтар, звичайно, була повернута до сходу, а стародавні єгипетські святині навпаки – до заходу. Зазвичай будували церкви продовгуватими, на подобу "нави", чи інакше, корабля, і це приписують уже апостольській конституції (lib. 2, c. 57). Практикували їх будувати на узвишшях, а у часи переслідувань всюди для цього вибирали усамітнені і підземні місця. Перед церквою переважно була площа, деколи з накритими галереями, де покутники першого ступеня, яким вхід до храму був ще заборонений, стояли на колінах. Посеред площі знаходився фонтан, цистерна, або великі посудини з водою, де ті, що йшли до церкви, перед входом умивали собі лице й руки. Цю воду в окремі дні року єпископ посвячував.

1734 рр. можна було побачити намісні чи інші образи[498]. В них можна було знайти преділ. Над ними нерідко висіли церковні дзвони, а ще вони іноді були відгороджені від храму вірних дверима[499].

Вхід до храму вів через паперть. Звичайно паперть називалося місце перед вхідними дверима церкви[500], над котрим звисав

Звідси мав би походити звичай уміщати при вході до церков посудини із свяченою водою… Сліди цих посудин, або кропильниць і кропил, знаходимо дуже рано, навіть у поган (Порівн. Овідія Преображення, кн. 5, і Віргілія Енеїду, кн. 4 і 6). Існують також монети цезарів Тіберія, Нерви і Марка Аврелія, на котрих є зображення кропильниць і пальмових галузок або кропил. Сципіон Африканський пише (Li v. 1. 37, c. 3), що поганські священики, входящих до церкви, кропили водою (Порівн., т. 1. – S. 241)… У великих церквах спереду було троє дверей: середні найвищі і найбільші призначені для єпископа і духовенства, з правої сторони – для чоловіків, з лівої – для жінок. Навіть у церкві одну стать від іншої, як звичайно, перегороджувала дерев'яна стіна. З цього приводу св. Іван Золотоуст говорить (hom. 74 in Matth.): "Було би гідно, коли б і всередині (в серці) були стіною від другої статі відгороджені. Але тому що такого статися не може, наші предки визнали за річ необхідну, щоби, принаймні, розділити місце дерев'яною стіною. Я не чув від старших, щоби подібних стін уживали. В часи Апостолів чоловіки й жінки молилися разом, бо останні були богобоязливі, а чоловіки любили чистоту. Сьогодні ж повалилася стіна в серці, і через те видима, перегороджуюча дерев'яна стіна, необхідною стала"… В єрусалимській святині також були відділені одна стать від іншої (Див., т. 1. – S. 147)… Найвеличніше і найсвятіше місце в церкві було перед престолом (так зв. Prezbyterium), звичайно, у вигляді півкола, дещо підвищене і тому облаштоване сходинами, а також закрите низькою решіткою чи балюстрадою, щоби люди не могли туди входити. У тих решітках чи балюстрадах, як свідчить св. Августин (serm. 5, 392), вже в найдавніших часах роздавали вірним св. Причастя. У Франції, Англії й Німеччині, у перших християнських віках, здебільшого будували церкви з дерева, і, як правило, вони були подібні до звичайних людських помешкань. Згідно зі свідченнями преподобного Беди (hist. Angl. 1. 3. c. 4), наприкінці V ст. у всій Англії не було жодної мурованої церкви. Коли Ниній відважився побудувати з важкого каміння церкву на честь св. Марція, то для мешканців Британії це виглядало таким незвичним, що її, звикло, називали "білою хатою" (Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej… – S. 364–366).

[498] Акти візитацій подають, що у 1733 р. образи знаходилися в притворі церкви с. Купчинці (Воскр. Хр.) ("obrazów namiesnych na blatach drewn. 5, w prytworze 2") Будилівського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 122 зв.), у 1743 р. – в церкві св. Теодора ("koralów 4 sznurki wielkich z krzyżykiem srebnym pozłacanym i mętalikiem srebnym z Najśw. Panny w przytworu") м. Львова (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 6), у 1744 р. – в Святовоскр. церкві ("sukienka srebna na Spasytelu w przytworze i z promieniami srebnemi około głowy") м. Львова (НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 23 зв.).

[499] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 208 зв.

[500] Колись папертю називали притвор перед церквою, храмові присінки, передвхідні підмостки, наприклад: "Кликуни на паперти стоят, а в церкви они начинают

дах[501]. Але письмові джерела 20-х рр. XVIII ст. дають підставу думати, що в ті часи паперть мала довкола себе стіни і служила передсінком для храму. Ці документи згадують про ікони в паперті[502] і про дзвони, котрі висіли над папертю[503], а тому слід вважати, що в той час, як і пізніше, під словом "паперть" розуміли те ж, що й

кликать; папертники, нищие, кои толпятся на паперти, заступая вход в церковь". – Див: В. Даль. Толковый словарь живаго великорускаго языка. – 2–е изд., исправл. и значительно умноженное по рукописи автора. – Санкт-Петербургъ; Москва: Изданіе книгопродавца-типографа М. О. Вольфа, 1882. – Т. 3. – С. 16.

[501] Цей дах колись мав свою власну назву – папертний навіс. – Див: Там само. – С. 16.

[502] У 1726 р., за даними актів візитацій, образи були "w paperty" церков таких парафій: м-ко Монастирище ("obrazów wielkich namistnych 2 pięknych"), м. Умань – Усп. Пр. Богор. ("obrazów namistnych 2") Уманського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 400, 403); м. Шаргород – св. Мих. ("obrazów wielkich 3") Умансько-Шаргородського д-ту (Там само. – Арк. 409 зв.); м-ко Йовтушків ("obrazów wielkich namistnych 2 i na nich zasłonek kromrasowych granatowych 2"), м. Бар ("obr. pięknych i dobrze malowanych 4, nad temi obrazami zasłonki kromrasowe czerwone 4"), с. Коморівці ("obr. 2") Барського д-ту (Там само. – Арк. 427, 429, 429 зв.); с. Дубова ("obr. wielki św. Nikołaja"), м. Хмільник – прор. Іллі ("obr. na oboch stronach 4"), села Березна ("obr. Najśw. Panny pięknie malowany i dobrego malarza"), Суслівці ("obr. namisnych 2"), Горбасів ("zosobna obr. wielkich namistnych 2"), м. Летичів ("obr. dobrego tegoż malarza 2") Летичівського д-ту (Там само. – Арк. 435 зв., 438 зв., 440, 445, 445 зв., 447); м. Вінниця – Покр. Пр. Богор. ("obr. pięknie malowanych 2") Вінницького д-ту (Там само. – Арк. 459 зв.); с. Воронівка ("obr. namistnych 2"), с. Михайлівці ("obrazów namistnych na kryłosach 2 i w paperty 2 i na nich chustek jedwabnych 2") Копайгородського д-ту, станом на 1727 р. (Там само. – Арк. 504, 506).

[503] У 1726 р., за даними актів візитацій, дзвони знаходилися "na paperty" церков таких парафій: с. Івашківці, с. Лука ("dzwonnica na paperty i jeden dzwonik wisi") Шаргородського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 410 зв., 411 зв.); с. Йовтушків Малий ("dzwonów wielkich 2"), м-ко Йовтушків ("dzw. cerkiewnych 2"), с. Йовтушків Слобідка ("dzwonnicy nimasz ale na paperty dzwonów 2") Барського д-ту (Там само. – Арк. 426 зв., 427, 427 зв.); с. Дубова ("dzw. 3 cerk."), м-ко Оладівка ("dzwonn. nimasz tylko na paperty dzwonków 2"), села Клітища ("dzwonków 2"), Суслівці ("dzw. 2 cerk."), Летичівка ("dzwonniczka na paperty i dzwonów 2") Летичівського д-ту (Там само. – Арк. 435 зв., 437 зв., 438, 445, 446); с. Якушинці ("dzwonnicy lubo nimasz jednak na paperty dzwonów 3, ale 1 z inszej cerkwi"), с. Супрунів ("dzw. 3") Вінницького д-ту (Там само. – Арк. 465 зв., 466 зв.); с. Ситмаки ("dzwonów gromadskich 2") Браїлівського д-ту (Там само. – Арк. 486); м. Копайгород ("dzwonów gromad. 3"), с. Лучинець ("dzw. 4"), м. Барок і с. Конищів ("dzwonnicy nimasz ale dzwonków 2 na paperty gromad."), с. Митки ("dzwonniczka na paperty i dzwonów 2 cerkiewne") Копайгородського д-ту, станом на 1727 р. (Там само. – Арк. 498, 499 зв., 503 зв., 506 зв., 505).

притвор[504], чи бабинець[505], тобто одну з трьох основних частин внутрішньохрамового простору, його привхідну, передню частину[506]. Традиційний поділ храму на три частини впливав на архітектуру сакральних споруд. Так, в актах візитацій за 1726 р. знаходимо

[504] У словнику Даля читаємо, що "притвор храма – предхраміе, передняя, паперть". – Див: В. Даль. Толковый словарь… – Т. 3. – С. 451.

[505] Акти візитацій за 1733 р. подають, що: під бабинцем Богоявл. храму с. Путятинці Рогатинського д-ту знаходився "sklepik murowany" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 120 зв.); храм с. Білозуби Тернопільського д-ту мав "drzwi jedne do babinca niezamczyste, drugie do cerkwi zamczyste" (Там само. – Арк. 208 зв.); подібно і Святопокр. храм м. Бучач – "drzwi jedne do babincu z podłem zamkiem, drugie w murze zamczyste" (Там само. – Арк. 234); Святомих. храм м. Янів однойменного д-ту мав "dwa wirzchy pod gątami, babiniec pod słomą" (Там само. – Арк. 221 зв.).

[506] Існування двох назв (паперть і притвор) для означення одної і тої самої частини храму може пояснюватися тим, що в давніх часах храми мали два притвори: зовнішній і внутрішній. Перший – досить обширне, зусібіч відкрите місце, над котрим був зведений на стовпах дах (наше піддашшя). Греки його називали "propilon mega, proten eisodon", а латинники – "vestibulum magnum, primum introitum", тобто великий притвор чи перший вхід, і з нього трьома дверима входилося до внутрішнього притвору. Останній уже містився в самому храмі, але був відділений від корабля – храму вірних. В Одкровенні св. Йоана він називається "двір" – "aulee", греки називали його "dromikon", бо мав вигляд чотирикутника, або "nartex" чи "pronaos", а латинники – "atrium". У творах св. Атанасія він часто виступає під назвою "рай", на думку Проспера Аквітанського, з причини того, що в цьому притворі знаходилися образи Адама і Єви, котрі схиляли присутніх там покутників до щирого каяття. Тепер уже зовнішнього притвора немає, бо його місце зайняв цвинтар, який ще нині можна побачити в селах поблизу церков. – Див: О. др. М. І. Любачівський. Літургіка… – С. 25–27; В іншого автора читаємо, що зовнішній притвор був при великих церквах і являв собою осібний просторий передсінок, котрий звався зовнішнім нартексом або атріюмом. Через нього проходили до внутрішніх сіней храму. Це було подвір'я перед церквою, без даху, довкола обнесене колонами. За даними історика Євсевія, тут стояли найбільші покутники, звані плакунами, що не сміли ввійти навіть до сіней храму. Вони просили молитов у тих, які входили до церкви. На цім подвір'ї стояли резервуари з водою для того, як каже св. Іван Золотоуст (+407), "щоб ті, які наміряють молитися Богові, найперше вмили свої руки й опісля підносили їх на молитві". Такі резервуари у перших віках були загальним звичаєм. Про них уже говорить Тертуліян (+ к. 225). "Що поможе, – каже він, – входити на молитву з чистими руками, але з брудною душею". У зовнішнім нартексі, тобто на церковнім подвір'ї, ховали померлих, бо в самому храмі їх не можна було ховати. Одне із правил собору в Намнетес (658 р.), нинішня Франція, звучить: "У храмі не можна нікого ховати, але в атріюм чи портику, або церковнім подвір'ї" (Прав. 6). – Див: о. Юліян Я. Катрій. Наша християнська традиція… – С. 155–156; Згаданий автор пише, що до сіней знадвору звичайно провадило троє дверей і до храму вірних від сіней також вело троє дверей. – Див: Там само. – С. 155–156.

зауваги з приводу того, що декотрі з тогочасних церков були без "паперті"[507] чи "бабинця"[508], тобто "tylko sama w sobie"[509], а також і те, що інші побудовані "з бабинцем"[510]. Бувало, до церкви, що первинно була зведена "сама в собі", згодом прибудовували притвор (бабинець) і над ним прилаштовували церковні дзвони[511]. Так само існують причини думати, що в українській розмовній лексиці та писемних джерелах слово "притвор", яким називали окрему частину храму, на початку було не так відоме і мало вживане. Тоді, скоріше, побутувало слово "паперть" та інколи – "бабинець"[512].

[507] У 1726 р. церква без паперті була в м-ку Буки, м. Гранів (каплиця, св. Мик.), м-ку Скибинці ("w cerkwi we środku pięknie choc bez paperty") Уманського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 400, 404, 406); с. Широка Гребля (церква стара) Летичівського д-ту (Там само. – Арк. 438); м. Сміла (св. Мик.), м-ку Голов'ятин (ц. збуд. 1726 р.), селах Кам'янка, Божки, м. Медведівка (св. Мих., Усп. Пр. Богор.), селах Новоселиця, Войтове Село, Воронівка Чигиринсько-Смілянського д-ту (Там само. – Арк. 448 зв., 449 зв., 451, 451, 451 зв., 452, 452 зв., 454, 455 зв.); с. Лука, с. Скуринці ("cerkiew z drzewa budowana kapliczka bez paperty") Вінницького д-ту (Там само. – Арк. 462, 462 зв.); селах Ометинці, Носівці Немирівського д-ту (Там само. – Арк. 469, 477); с. Гуле Копайгородського д-ту, станом на 1727 р. (Там само. – Арк. 507 зв.).

[508] У 1726 р. церква без бабинця була в м-ку Тальне Уманського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 401); с. Вороновиця (ц. нова), м-ках Жорнища, Іллінці Немирівського д-ту (Там само. – Арк. 470, 473, 474); м-ку Боровиця Чигиринського д-ту (Там само. – Арк. 456).

[509] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 451 зв.

[510] В актах візитацій під 1726 р. про Святотроїцький храм м. Крилів над Дніпром читаємо: "Cerkiew z drzewa budowana z babincem, gątami dębowymi pobita" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 454 зв.).

[511] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 207 зв.

[512] В описах храмів Барського д-ту за 1726 р. в актах візитацій, слово "притвор", наприклад, жодного разу не зафіксоване. Натомість декілька разів згадане слово "паперть" (у трьох випадках, коли повідомлялося, що на папертях храмів висіли дзвони і в трьох інших – що в папертях знаходилися образи) і один раз – "бабинець" (що дзвіниця була на бабинці храму). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 426 зв., 427, 427 зв., 427, 429, 429 зв., 424. Один раз згадане слово "притвор" ("obrazów namistnych w prytworze 4" – м. Пилява (Усп. Пр. Богор.) в актах Летичівського д-ту під 1726 р., а також – 11 разів слово "паперть" і ні разу – "бабинець" (Там само. – Арк. 434–447). В актах Немирівського д-ту згаданого року слово "притвор", порівняно з іншими двома словами, також мало вживається: притвор ("dzwonnica tamże na prytworze i dzwonków 2 gromadzkich" – с. Боблів, "i w prytworze 2 (поставники) – м. Дашава (Усп. Пр. Богор.), "obrazów namistnych w prytworze 2 pięknych" – м. Дашава (св. Мих.); бабинець ("w babincu przed obrazami 7 (ліхтарів)" – с. Лука, "dzwonn. na babincu i dzwonów 2 wielkich" – с. Ковалівка, "dzwonn. na babin. tamże

За північною, південною, а іноді й східною стіною вівтарної частини храму знаходилася захристія, куди з вівтаря (дуже рідко з храму) вели двері. Раніше захристія переважно була в одному із названих місць храму або не мала окремого приміщення, а безпосередньо містилася в одній із частин (південній) вівтарного півкруга[513]. Дані про захристії храмів 30-х рр. XVIII ст. дуже скупі. В актах візитацій згаданого часу лише про кілька храмів зазначено, що вони мають захристію[514]. Більше там перечислено таких, які їх не мали[515].

Своєю архітектурою, інтер'єром та інвентарем тодішні храми були віддзеркаленням тогочасного українського побуту. Якщо, наприклад, підлога, особливо в сільській оселі, була тоді не дуже частим явищем, то аналогічна ситуація спостерігалася і в храмах, хоча в тій справі багато залежало й від околиць як місць розташування цих храмів[516].

---

dzwonów 4, te gromadzkie" – села Фастівці, Рубан); паперть ("obrazów namist. tak na kryłosie jako i w paperty 3" – м-ко Куна (Там само. – Арк. 471, 475, 476, 470 зв., 471 зв., 472, 472 зв., 476 зв.). В описі храму св. Антонія с. Ішків Козівського д-ту акти візитацій під р. 1733 послуговуються словами "бабинець" і "паперть": "cerkiew... gątami per modum szopy pobita, babiniec słomo pokryty, ta per modum capella na gruncie nie poswiętnym w Ruiny pod Zameczkiem wystawiona. Posadzka w papercie z deszczek" (Там само. – Арк. 72 зв.).

[513] У південному півкрузі вівтаря було місце, де зберігалася одежа, книги й інші церковні речі. Воно називалося сосудохранительницею або дияконіком (в римських католиків – сакристія), бо перебувало під наглядом дияконів, а також там останні мали право сидіти, оскільки на сопрестолії для них місце не було передбачене (Е. Фенцикъ. Литургика или обясненіе богослуженія... – С. 29).

[514] Відомо тільки про 3 (м. Городенка (Усп. Пр. Богор., Різд. Пр. Богор.) однойменного д-ту – "zakrystia mała, dobrze opatrzona", с. Станків Войнилівського д-ту) тогочасні храми, в котрих були захристії. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 11, 14, 9 зв.

[515] До їх числа належали: 10 (м. Городенка (Усік. Гол. Ів. Хрест., Воскр. Хр.), села Поточиська (св. Мик., св. Мих.), Стрільче (св. Єванг. Ів., Воскр. Хр.), Ямгорів (Возн. Хр., св. Мик.), Сороки, м-ко Михальче) храмів Городенківського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 17, 19 зв., 23 зв., 24, 26, 27, 28, 29, 32, 35); 8 (м-ко Гвіздець (Благ. Пр. Богор.), села Підгайчики, Малогвіздець, Жукотин, Якубівка, Прокмище, Жуків, Ланчин) – Жуківського (Там само. – Арк. 38, 41, 43, 47, 48, 49, 53, 54); 9 (м. Заболотів (св. Мих., Собора Пр. Богор.), села Димидче (св. Мик., Возн. Госп.), Борщів, Трійця, Іллінці (прор. Іллі), Рудники (Воскр. Хр.), Любківці) – Заболотівського (Там само. – Арк. 75, 76, 77, 77 зв., 79 зв., 84 зв., 86, 87 зв., 89 зв.); 1 (м. Монастирище (Возд. Ч. Хр.) – Потоцького (Там само. – Арк. 95 зв.).

[516] Акти візитацій за 1733 р. повідомляють про 14 храмів без підлоги (в документах – posadzka, pawiment, podłoga, pomost) Городенківського д-ту, 22 –

Жуківського, 7 – Козівського (зокрема, про Стрітенську церкву м. Козова написано, що "pawimentu nie tylko niema ale jeszcze jamy w cerkwi jak w jaskini". – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 63), 9 – Заболотівського, 11 – Потоцького, 10 – Рогатинського, 5 – Будилівського, 6 – Устецького, 14 – Княгининського, 4 – Поморянського, 5 – Дунаївського, 13 – Завалівського, 4 – Плоскирівського, 9 – Дераженського, 1 – Гримайлівського, 6 – Скалатського, 1 – Теребовельського, 1 – Ягольницького (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 10 зв.–257). Згадуються в них теж і храми, що мали підлогу. Серед цих: 5 (м. Городенка (Усп. Пр. Богор.) – "pawiment dobry wszędzie z tarcic zrobiony", м. Городенка (Різд. Пр. Богор.) – "posadzka kamienna", м. Городенка (св. Мик.) – "posadzka kamieniami prostymi położona", с. Городниця – "posadzka z kamienia prostego", с. Ямгорів (св. Мик.) – "posadzka dobra z tarcic") Городенківського д-ту (Там само. – Арк. 11, 14, 15 зв., 25, 29); 4 (м. Козова (Усп. Пр. Богор.) – "posadzka kamienna kwadratowa, w ołtarzu nie dołożona", с. Криве – "posadzka kamienna kwadratowa", с. Ішків (св. Мих.) – "posadzka drewniana", с. Ішків (св. Ант. Вел.) – "posadzka w papercie z deszczek") Козівського (Там само. – Арк. 59 зв., 64 зв.,72, 72 зв.); 3 (с. Костельники – "posadzka z tarcic", с. Космерин – "posadzka z deszczek", с. Зубрець – "posadzka drewniana z deszczek") Потоцького (Там само. – Арк. 100, 103, 105 зв.); 21 (у 2-х "posadzka z kamienia kwadratowego", у 6-ти "posadzka kamienna", у 4-х "posadzka z tarcic", у 6-ти "posadzka drewniana", у 1–й "posadzka ceglana", у 1–й "posadzka tylko w średniej cerkwi kamienna, w ołtarzu i babincu żadnej niema", у 1–й "posadzka drewniana tylko we środku") Рогатинського (Там само. – Арк. 109–121); 2 (у 1–й "posadzka z deszczek", у 1–й "posadzka kamienna") Будилівського (Там само. – Арк. 122, 124); 5 (м. Устя (св. Мик.) – "posadzka z cegły", м. Устя (св. Мих.) – "posadzka w cerkwi z deszczek, w ołtarzu i babincu niema, ale i owszem jamy i proch wielki", у 2-х "posadzka z deszczek", у 1–й "posadzka z tarcic") Устецького (Там само. – Арк. 129 зв., 129, 132 зв., 140 зв., 136 зв.); 8 (у 3-х "posadzka z tarcic", у 4-х "posadzka drewniana", 1–на "posadzką ma") Княгининського (Там само. – Арк. 142–151); 19 (у 3-х "posadzka kamienna", у 2-х "posadzka drewniana", у 13-ти "posadzka (pawiment) z tarcic", у 1–й "posadzka drewniana a w ołtarzu kamienna") Поморянського (Там само. – Арк. 152–161); 4 (у 4-х "posadzka z tarcic") Дунаївського (Там само. – Арк. 161 зв.–163); 8 (с. Свистельники – "posadzka w wielkim ołtarzu z kamieni ciosanych, a w średniej i babincu z tarcic" (арк. 167 зв.), у 4-х "posadzka z tarcic", у 1–й "posadzka z tarcic drewnianych", у 1–й "posadzka drewniana", у 1–й "pawiment z deszczek") Завалівського (Там само. – Арк. 167–176 зв.); 7 (у 3-х "posadzka drewniana", у 1–й "posadzka z deszczek dębowych", у 3-х "posadzka dębowa") Плоскирівського (Там само. – Арк. 183–187); 2 (м. Летичів – "posadzka z tarcic", м. Дераженя (Воздв. Ч. Хр.) – "posadzka dębowa") Дераженського (Там само. – Арк. 188, 188); 11 (у 4-х "posadzka (podłoga) z tarcic dębowych", у 5-х "posadzka (podłoga) dębowa", у 1–й "podłoga dębowa rznięta", у 1–й "podłoga z tarcic") Гримайлівського (Там само. – Арк. 193–197 зв.); 8 (у 4-х "podłoga dębowa", у 1–й "podłoga nowa dębowa", у 3-х "podłoga z tarcic dębowych") Скалатського (Там само. – Арк. 198–202); 16 (у 7-х "posadzka kamienna", у 1–й "podłoga część kamienna, część dębowa", у 2-х "podłoga dębowych z tarcic", у 1–й "posadzka nie wszędzie", у 3-х "podłoga dębowa", у 1–й "posadzka w ołtarzu tylko kamienna", у 1–й "podłoga w ołtarzu tylko") Тернопільського (Там само. – Арк. 204–212); 20 (у 12-ти "posadzka kamienna", у 7-ми "podłoga dębowa", у 1–й

У минулому церковні споруди характеризувалися простотою і невибагливістю, тому майже всі храми в єпархії першої половини XVIII ст. мали одні вхідні двері[517]. Лише одні із перечислених в актах візитацій за 1733 р. вхідних церковних дверей були

"podłoga z dębowych tarcic") Теребовельського (Там само. – Арк. 213–218); 9 (у 6-х "posadzka kamienna", у 2-х "podłoga dębowa", у 1–й "podłoga z tarcic dębowych") Янівського (Там само. – Арк. 219–224); 2 (у 1–й "podłoga dębowa", у 1–й "podłoga z tarcic dębowych") Ягольницького (Там само. – Арк. 228 зв.–229); 14 (у 1–й "podłoga cieglista", у 2-х "podłoga z tarcic dębowych", у 3-х "posadzka kamienna", у 8-ми "podłoga dębowa") Чортківського (Там само. – Арк. 230–233 зв.); 6 (у 4-х "posadzka kamienna", у 2-х "posadzka (podłoga) dębowa") Бучацького (Там само. – Арк. 234–238); 2 (у 1–й "posadzka odpołu kamienna", у 1–й "podłoga dębowa") Підгаєцького (Там само. – Арк. 241, 247); 20 (у 9-х "posadzka kamienna", у 9-х "podłoga dębowa", у 1–й "podłoga dobra", с. Потутори "posadzka ab antiqo i cerkiew tatarami spalona") Бережанського (Там само. – Арк. 248–255 зв.).

[517] За даними актів візитацій, у 1733 р. з усіх храмів 22-х деканатів лише 15 мали двоє і більше дверей. До них належали: 3 (м. Городенка (Усп. Пр. Богор.) – 5 дверей, м. Городенка (Різд. Пр. Богор.) – 4, м. Городенка (Преобр. Госп.) – 3) Городенківського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 11, 14, 18); 1 (с. Прокмище – 2) Жуківського (Там само. – Арк. 49); 1 (с. Теляче (Богояв. Госп.) – 2) Козівського (Там само. – Арк. 70); 2 (м. Заболотів (Собора Пр. Богор.) – 2, с. Димидче (св. Мик.) – 2) Заболотівського (Там само. – Арк. 76, 77); 1 (с. Боків – 2) Завалівського (Там само. – Арк. 172 зв.); 1 (м-ко Чернелів – 2) Скалатського (Там само. – Арк. 201); 1 (с. Білозуби – 2) Тернопільського; 3 (м. Янів (св. Мик.) – 3, с. Кобиволоки – 2, с. Яблунів (Усп. Пр. Богор.) – 2) Янівського (Там само. – Арк. 221, 222, 222 зв.); 1 (м. Бучач (Покр. Пр. Богор.) – 2) Бучацького (Там само. – Арк. 234); 2 (с. Саранчуки – 2, с. Вербів – 2) Бережанського (Там само. – Арк. 249, 255). Решту слід уважати за такі, що були однодверними. – Див: Там само. – Арк. 10–257. Згідно з даними актів візитацій, у 1726 р. в Вінницькому д-ті було 5 (м. Вінниця – свв. Косьми і Дам'яна, Покр. Пр. Богор., м. Коханівка, м. Прилука – Покр. Пр. Богор., м. Стрижавка) церков, що мали двоє вхідних дверей (Там само. – Арк. 459, 459 зв., 463 зв., 464 зв., 465), а в Немирівському – 3 (м. Немирів – Воскр. Хр., Різд. Хр., м. Дашава – св. Мих.), котрі мали троє таких дверей (Там само. – Арк. 468, 479, 476) і 1 (м. Немирів – св. Мик.), що мала двоє (Там само. – Арк. 478). Згаданого року Святоусп. храм м. Гранів і храм с. Городецьке Умансько-Шаргородського д-ту мали по троє дверей, з котрих одні вели до вівтаря (Там само. – Арк. 404, 397 зв.), в храмі м. Умань (Усп. Пр. Богор.) було також троє дверей (Там само. – Арк. 403), а храми м-ка Маньківка (Преобр. Госп., св. Мих.), м-ка Монастирська, м. Умань (св. Мик.), м-ка Степанівка, м. Гранів (св. Мик.), м-ка Куниче того ж деканату мали по двоє дверей (Там само. – Арк. 398, 398 зв., 400, 402, 403, 404, 407). В актах візитацій Браїлівського і Рашківського д-тів за 1726 р. не згадано жодної церкви, котра б мала двоє чи більше вхідних дверей (Там само. – Арк. 480–496 зв.). Згаданого року двоє дверей (одні на залізних завісах, а другі, що вели до вівтаря, – на дерев'яних бігунах) мав Святомик. храм м. Немирів (Там само. – Арк. 478).

залізними[518], всі решта – дерев'яні. Для замикання дверей використовувалися різного роду замки. З них найбільше було залізних ручної роботи, зрідка – виробу слюсарського та фабричного, висячих замків (залізних колодок), а також немало дерев'яних засувів[519].

[518] В актах візитацій за 1733 р. читаємо, що двері церкви Різдва Пр. Богор. м. Рогатин були "mocne, żelazne, zamczyste" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 109), та що двоє дверей церкви с. Кобиволоки Янівського д-ту "należycie okowane za zamkami" (Там само. – Арк. 222), а двері Святотроїцької церкви м. Бережан "zamczyste z kratami" (Там само. – Арк. 248).

[519] З актів візитацій довідуємося, що у 1733 р. в храмах таких деканатів, як Городенківський: "zamczystych" дверей було 10, з колодкою – 3, із дерев'яним замком – 3; Жуківський: "zamczystych" – 3, з колодкою – 7, із дерев'яним замком – 14; Козівський: "zamczystych" – 6, з колодкою – 3; Заболотівський: "zamczystych" – 4, із дерев'яним замком – 14; Потоцький: "zamczystych" – 8, з колодкою – 2, із "gdanskim" замком – 1, із дерев'яним замком – 9; Рогатинський: "zamczystych" – 22; Будилівський: з колодкою – 2, із дерев'яним замком – 3; Устецький: "zamczystych" – 1, з залізним замком – 1, з колодкою – 3, із "gdanskim" замком – 1, з "sluserskim" замком – 2, із дерев'яним замком – 6; Княгининський: "zamczystych" – 14; Поморянський: "zamczystych" – 17, з залізним замком – 1, з колодкою – 1, із "gdanskim" замком – 2, із дерев'яним замком – 2; Дунаївський: "zamczystych" – 3, з залізним замком – 1, із "gdanskim" замком – 1, із дерев'яним замком – 2; Завалівський: "zamczystych" – 5, з залізним замком – 3, з колодкою – 1, із "gdanskim" замком – 7, з "slepym" замком – 1, із дерев'яним замком – 3; Плоскирівський: "zamczystych" – 17; Дераżнянський: "zamczystych" – 16; Гримайлівський: "zamczystych" – 23; Скалатський: "zamczystych" – 21, з простим замком – 1, із дерев'яним замком – 2; Тернопільський: "zamczystych" – 34, зі слабим замком – 1, із дерев'яним замком – 2; Теребовельський: "zamczystych" – 19, з "podłym" замком – 1; Янівський: "zamczystych" – 24, зі "słusznym" замком – 1, з "podłym" замком – 1, зі слабим замком – 1; Ягольницький: "zamczystych" – 15, "mało zamczystych" – 1; Чортківський: "zamczystych" – 13, із дерев'яним замком – 1; Бучацький: "zamczystych" – 23, "słabo zamczystych" – 1, з "podłym" замком – 1; Підгаєцький: "zamczystych" – 24; Бережанський: "zamczystych" – 27, з колодкою – 1 (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 10–257). Також акти візитацій за 1726 р. подають, що тоді в храмах таких деканатів, як Вінницький: "na biegunach drewnianych z zasuwem drewnianym" було дверей 6, "na biegunach drewnianych z zasuwem drewnianym i zaszczepko żelazno do kłódki" – 1, "na biegunach drewnianych z zamkiem żelaznym wnętrznym i do kłódki" – 2, "na biegunach drewnianych" – 1, "na zawiasach żelaznych z zamkiem żelaznym wnętrznym i zaszczepko żelazno do zamykania kłódki" – 1, "na zawiasach żelaznych z zamkiem wnętrznym" – 1, "na zawiasach żelaznych z kłódką" – 1, "na zawiasach żelaznych z wrzeciążem żelaznym do zamykania kłódki" – 4; Немирівський: "na biegunach drewnianych z wrzeciążami żelaznymi" – 9, "na biegunach drewnianych z wrzeciążami żelaznymi do kłódek zamykania" – 3, "na biegunach drewnianych" – 2, "na zawiasach żelaznych" – 1, з колодкою – 1; Браїлівський: "na biegunach drewnianych z zasuwem drewnianym i klamko żelazno do zamykania kłódki" – 1, "na biegunach drewnianych z zamkiem drewnianym" – 1, "na biegunach drewnianych z zasuwem drewnianym" – 2, "na biegunach drewnianych" – 1, "na zawiasach żelaznych z wrzeciążem żelaznym" –

Акти візитацій донесли до нас також інформацію про вікна тодішніх храмових будівель. Наприклад, часто були храми лише з одним чи двома вікнами[520] і рідко – з багатьма[521], деякі храми не мали жодного вікна[522], а в багатьох із них вони були маленькі[523]. Тоді існувала практика забезпечувати вікна гратами[524]. Більше даних, однак, про стан збереження вікон за 1733 р.[525] Акти візитацій

1, "na zawiasach żelaznych z wrzeciążem żelaznym do zamykania i zasuwem drewnianym" – 3; Рашківський: "na biegunach drewnianych z wrzeciążem żelaznym do zamykania kłódki" – 1, "na biegunach drewnianych z zaszczepko żelazno do zamykania kłódki" – 1, "na biegunach drewnianych z zaszczepko żelazno" – 1, "na biegunach drewnianych z klamko żelazno" – 1, "na biegunach drewnianych z klamko żelazno do kłódki" – 1, "na biegunach drewnianych z klamko żelazno i z zasuwem drewnianym" – 1, "na biegunach drewnianych z zasuwem drewnianym" – 1, "na biegunach drewnianych" – 1, "… z klamko żelazno do zamykania kłódki" – 1 (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 458 зв.–496 зв.). У 1733 р. двері церкви с. Підгайчики Янівського д-ту були "nie zamczyste" (Там само. – Арк. 224), а церкви с. Возилів Потоцького д-ту – "nie opatrzone" (Там само. – Арк. 102). 11. 10. 1743 р. церква Благов. Пр. Богор. у м. Львові мала "drzwi okute z zamkiem wnętrznym" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 50–51).

[520] У 1733 р. з одним вікном був 1 храм у Жуківському д-ті, 1 – у Заболотівському, 1 – у Потоцькому, а храмів з двома вікнами було: 4 – у Жуківському, 1 – у Заболотівському (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 45, 82, 98, 37 зв., 46, 47, 50, 80 зв.).

[521] У 1726 р. в храмах таких парафій, як: м-ко Маньківка (Преобр. Госп.) Уманського д-ту, було "okien w drzewo oprawnych 8" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 398); м-ко Суботів Чигиринського д-ту – "okien z ołtarzem 8 w drzewo robione"; м. Чигирин (Преобр. Госп.) того ж д-ту – "okien w drzewo oprawnych 10" (Там само. – Арк. 453, 454).

[522] У 1733 р. храмів, котрі не мали жодного вікна, було: 1 – у Городенківському д-ті, 3 – у Жуківському, 1 – у Заболотівському, 1 – у Рогатинському, 1 (с. Острa – "okien w cerkwi niemasz, tylko dziury, które przecie zakładają tablicami") – в Устецькому (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 33, 38, 43, 44, 83, 114 зв., 134 зв.).

[523] У 1733 р. храмів з маленькими вікнами було 3 у Городенківському д-ті, 4 – у Жуківському, 5 – у Потоцькому, 1 – у Дунаївському (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 11–36, 37–58 зв., 92 зв.–108 зв., 161 зв.–166).

[524] За даними актів візитацій з 1733 р., в Святоуспен. храмі м. Городенка вікна були добрі "ale bez krat" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 11), в Святоуспен. храмі м. Козова – "dobre, kratami żelaznymi obwarowane" (Там само. – Арк. 60), в храмі с. Криве Козівського д-ту – "dobre, bez krat" (Там само. – Арк. 64 зв.), в храмі с. Махнівці Поморянського д-ту "dobre, kratami żelaznymi opatrzone" (Там само. – Арк. 158). 11. 10. 1743 р. церква Благов. Пр. Богор. у м. Львові мала "okna oprawne w ołowie, graty żelazne" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 50–51).

[525] На цю тему акти візитацій за 1733 р. мають відомості на церкви десятьох деканатів, а саме: добрі вікна – в 10-ти храмах, зіпсовані – в 1-му храмі Городенківського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 11–36); добрі – в 12-ти, непогані – в 3-х, не всі добрі – в 1-му, одне тільки добре – в 1-му, допустимі – в 1-му Жуківського

за 1726 1734 рр. та 1743 р. фіксують випадки неодноразових пограбувань церков[526]. Отож, потреба в міцних храмових дверях та вікнах була очевидною, на що і наголошували церковні чиновники, перевіряючи храми.

Для кращого збереження будівлі храму та поліпшення зовнішнього вигляду стіни знадвору часто оббивали дошками. Якщо котрийсь із храмів був так упорядкований, то акти візитацій писали, що він кожухований[527]. Читаючи в актах візитацій під 1733 р. про церкву Різдва Христового с. Мужилів Підгаєцького деканату, знаходимо, що вона "gontami kożuchowana"[528].

(Там само. – Арк. 37–58 зв.); добрі – в 7-ми, не зовсім впорядковані – в 1-му, вибиті – в 1-му Козівського (Там само. – Арк. 59 зв.–74 зв.); добрі – в 13-ти, скляні – в 1-му, потребують ремонту – в 1-му Заболотівського (Там само. – Арк. 75–91); добрі – в 13-ти, непогані – в 6-ти, зіпсовані – в 1-му Потоцького (Там само. – Арк. 92 зв.–108 зв.); добрі – в 20-ти Рогатинського (Там само. – Арк. 109–121); добрі – в 5-ти, вибиті – в 1-му Будилівського (Там само. – Арк. 122–127); добрі – в 12-ти, зіпсовані – в 1-му Устецького (Там само. – Арк. 128–141); добрі – в 13-ти, зіпсовані – в 1-му Княгининського (Там само. – Арк. 142–151); добрі – в 22-х, надпсовані – в 1-му Поморянського (Там само. – Арк. 152–161); добрі – в 7-ми Дунаївського (Там само. – Арк. 161 зв.–166); добрі – в 19-ти Завалівського (Там само. – Арк. 167–179).

[526] За даними актів візитацій 1730 р., церква св. Мих. м. Язловець однойменного д-ту була "po kilka razy obkradziona"(НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 296); церква Пр. Тр. м. Шаргород, збуд. 1725 р., "przez złoczyńców spustoszona... hrobnica nieformalna, była należyta – ukradziona... sosudy, aparata i insze rzeczy pokradzione" (Там само. – Арк. 342); з церкви м-ка М'ясківка Рашківського д-ту "księgi ze wszystkim złodzieje zabrali" (Там само. – Арк. 376); з церкви с. Зозуляни Рашківського д-ту "kielich i insze rzeczy pokradzione są" (Там само. – Арк. 374); з церкви м-ка Озаринці Могилівського д-ту "sosudy ukradzione" (Там само. – Арк. 382). Також, за даними тих же актів від 1726 р., в церкві Різд. Хр. м. Немирів "sryber żadnych na... obrazach nimasz, tylko 1 korona srybrna, bo złodziej niedawno tę cerkiew wykradł" (Там само. – Арк. 479), в церкві м. Гранів (св. Мик.) Шаргородсько-Уманського д-ту "swice wielkie te pokradziono... sosudy ukradzione" (Там само. – Арк. 404 зв.). У 1743 р. в церкві св. Миколая м. Львова знаходилася срібна покришка від пушки, а саму пушку було вкрадено (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 4–4 зв.).

[527] У 1733 р. кожухованих храмів у Бучацькому д-ті було 10 (села Джурин, Медведівці, Трибухівці (св. Мих.), Сороки, Озеряни (Пол. Ч. Пояса, св. Мих.), Григорів, Ковалівка, Преволока (Пр. Тр.), Усівці). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 235, 235 зв., 236 зв., 237, 237 зв., 237 зв., 238, 238, 239, 239 зв.; у Підгаєцькому – 3 (м. Підгайці (св. Мик.), с. Вербів (св. Мик.), Мужилів (Різд. Хр.). – Див: Там само. – Арк. 241, 243, 247.

[528] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 247.

5.3.4. Прицерковні дзвіниці, церковні огорожі й цвинтарі

Традиція вселіла, щоб на кожній парафії були церковні дзвони[529]. Дзвіниці для них переважно споруджували поряд з храмами. У 1726–1734 рр. їхні конструкції на території епархії були здебільшого примітивними[530]. Дзвіниці із самих стовпів не всюди вважалися

[529] У часи до Костянтина Великого, звичайно, скликав християн на богослужіння окремо призначений для цього церковний слуга. Навіть без того звичайні вірні знали про час і місце богослужінь, або повідомляв їм про те наприкінці останньої Служби Божої диякон. Після Костянтина нерідко для цього вживали, як колись у поган, дерев'яні калатала або труби, або великі нелиті дзвони, в котрі били молотом. Від тих старих дзвонів пішли великі металеві машини (machiny), котрі підвішували на вежі, і шнурами приводили в рух. Це і є початок теперішніх наших дзвонів. Звичайно, приписують винахід дзвонів св. Павлинові, єпископу Ноли в Кампанії, що, однак, історично не доказано (Binterim, Denkwürdigkeiten, t. 4, część 1, s. 288). Дзвони, які спочатку були лише у великих церквах при монастирях, дуже розповсюдились при Карлі Великому як у Франції і Німеччині, так і в завойованих ним краях. Віддавна вже походить звичай посвячення або благословення дзвонів, котре називається Хрещенням, оскільки дзвони очищуються свяченою водою, а потім помазуються свяченими оливами і миром. Найдавніші дзвони не мали написів, ані також імені святого, котрому були посвячені. Щойно наприкінці X ст. при посвяченні дзвонів почали давати їм імена. Про перший такий випадок розповідає Бароній (ad ann. 968 n. 93), кажучи, що папа Іоан XIII, у 968 р., при посвяченні великого дзвона для Латеранської церкви в Римі, надав йому ім'я Іоан. Потім було вирізьблене на дзвоні ім'я святого, а пізніше литвар (ludwisarz) додав власне прізвище і рік вилиття дзвону (Ks. J. Schmid. Zasady wiary katolickiej… – S. 379).

[530] Про дзвіниці в парафіях Тернопільського д-ту 1733 р. в актах візитацій (Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 204–212), наприклад, читаємо: "dzwonnica przy cerkwi murowana, дзвонів 4 (великий valore каменів 20, кам. 10, флор. 100, флор. 100)" – м. Тернопіль (Різд. Хр.) (арк. 204); "dzwon. na czterech słupach" – с. Частилів (арк. 204 зв.); "... na dwoch słupach" – села Товстолуг, Кутківці, Довжанка (арк. 205, 206, 211 зв.); "… murowana" – м-ко Бірки (арк. 205 зв.); "dzwon. wiązaniem budowana pod gątami" – с. Глибочик (арк. 206 зв.); "dzwon. na czterech słupach wiązana kożuchowana" – с. Малишівці (арк. 206 зв.); "dzwon. do cerkwie przybudowana" – с. Плотича (арк. 207); "dzwon. na słupach wiązaniem budowana pod gątami" – с. Ігравиця (арк. 207 зв.); "przytwor aleas babiniec z drzewa przybudowany, na którym jest dzwonnica pod gątami" – с. Добриводи (арк. 207 зв.); "dzwon. osobno zbudowana pod gątami, tarcicami obbita" – с. Гніздична (арк. 208 зв.); "dzwon. na cztytech słupach pod gątami" – с. Петриківці (арк. 209); "dzwon. z drzewa wiązaniem budowana, pod gątami" – с. Лука (арк. 210); "(дзвони) stoją na starej cerkwi" (на той час нова церква уже стояла збудована) – с. Колодне (св. Мих.) (арк. 210 зв.); "dzwon. wiązana kożuchowana" – с. Решнівка (арк. 211). Згаданого року в с. Підліски Княгининського д-ту була "dzwonnica na słupie rosochatym, na niej dzwonków 3" (НМЛ. –

відповідними[531]. Часто дзвони висіли в церквах над бабинцем[532], притвором, папертю, на церкві[533], іноді були просто прикріплені до рогу церковної будівлі[534], чи містилися під церковною стріхою[535].

Ркп-11. – Арк. 143); в м-ку Зарваниця Підгаєцького д-ту – "dzwon. na cztytech słupach bez pokrycia" (Там само. – Арк. 243 зв.). У 1726 р. в с. Каришків Шаргородського д-ту була "dzwon. na cztytech słupkach, na niej dzwoników 2" (Там само. – Арк. 412 зв.); в м-ку Шавулиха того ж д-ту – "dzwon. na małych słupkach" (Там само. – Арк. 401).

[531] У 1726 р. при описі церков м. Прилука Вінницького д-ту в актах візитацій було зазначено: "Dzwonów na 4 słupach gromadzkich 2. Dzwonnicy jeszcze nimasz" – Преобр. Госп.; "dzwonów gromadzkich 3 ale na 4 słupkach wieszą. Dzwonnicy nimają porządnej" – Покр. Пр. Богор. (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 464, 464 зв.). В тих же актах с. Чемериси Барського д-ту під тим самим роком читаємо, що "dzwonnicy niemasz, tylko na dwoch słupkach dzwonek 1 gromadzki" (Там само. – Арк. 426).

[532] Наприклад, у 1733 р. дзвіниці над бабинцем були в храмах таких парафій Тернопільського д-ту (Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 204–212), як: м. Тернопіль (Чесн. Хр.), с. Острів – "dzwonnica na babincu murowana" (арк. 204 зв., 209 зв.); села Біла, Застінка, Пронятин, Івачів, Білозуби, Березовиця, м-ко Буцнева (Непор. Зач. Пр. Богор., Рзід. Пр. Богор.), села Дубівці, Новики, Колодне (св. Мик.), Шимківці, Чортория, Траганівка – "dzwon. na babin." (арк. 204 зв., 205, 206, 207, 208 зв., 209, 209 зв., 209 зв., 210, 210 зв., 210 зв., 211, 211, 212); с. Іванчани – "(дзвони) są na babin." (арк. 208); с. Домарич – "(дзвін) w babin. zostaje" (арк. 211 зв.); с. Забійки – "(дзвони) na babin. zostają" (арк. 211 зв.). Згаданого року дзвони висіли в бабинці церкви с. Замулинці ("dzwonnicy niemasz, dzwonów 2 u babin. nizko wiszą") Заболотівського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 80 зв.); на бабинці церков сіл Купчинці (Введ. в храм Пр. Богор.), Ляскавка, м-ка Золотники ("dzwon. na babin. na tej dzwonów 3"), сіл Бенява, Семиківці ("dzwon. na babin. na tej dzwonków 3") Будилівського (Там само. – Арк. 122 зв., 126, 126 зв., 123, 123 зв.); м. Городенка (св. Мик.) ("dzwon. przy cerkwi na babin. na tej dzwonów 4") Городенківського (Там само. – Арк. 15 зв.); м. Бучач (св. Мик.) ("dzwon. na babin. murowana") Бучацького (Там само. – Арк. 234); с. Богачин ("dzwon. na babin. wysoka") Бережанського (Там само. – Арк. 254). У 1726 р. дзвіниця була на бабинці церкви с. Маньківка Барського д-ту (Там само. – Арк. 424).

[533] Акти візитацій за 1726 р. подають: у с. Хижинці Вінницького д-ту висить "dzwonek 1 na cerkwi (церква стара) bo dzwonnicy jeszcze nimasz" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 461 зв.); в м. Шаргород (Різд. св. Ів. Хрест.) однойменного д-ту – "dzwon. na cerkwi w murze i dzwonów 2" (Там само. – Арк. 409); в м. Гранів того ж д-ту – "dzwon. tamże na cerkwi porządna i dzwonów 3" (Там само. – Арк. 404).

[534] У 1727 р. в документах візитацій було записано, що в с. Верхівка Копайгородського д-ту "dzwonnicy nimasz, tylko na węgle cerkiewnym 1 dzwonek wisi" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 504).

[535] В с. Перерів Заболотівського д-ту у 1733 р. дзвіниці не було. Тогочасні джерела подають, що там "dzwonki 2 pod strzechą cerkiewną wiszą" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 82).

чи під церквою[536], або над вхідною брамою церковної огорожі[537]. Траплялося, що дерево, яке росло біля церкви, мало на собі дзвона і таким чином виконувало роль дзвіниці[538]. У східних областях єпархії в 20-х рр. XVIII ст. багато церков не мали дзвонів і лише де-не-де були дзвіниці належної конструкції[539]. Нерідко замість

[536] У 1733 р. в селах Загуречко і Козара Долішня Княгининського д-ту не було дзвіниці, але "pod cerkwią" знаходилися 2 дзвони (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 148 зв., 151).

[537] Як подають акти візитацій, у 1733 р. над хвірткою висіли дзвони в парафіях сіл Будилів ("dzwonnica na furcie gątami pobita, na tej dzwonów 4") і Купчинці (Воскр. Хр.) ("dzwon. na furcie stara gątami pobita, na tej dzwonów 3") Будилівського д-ту (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 122, 122 зв.).

[538] У 1727 р. в документах візитацій було занотовано, що в с. Мар'янівка Копайгородського д-ту "dzwonnicy nimasz, tylko dzwonek 1 na sose zawieszony cerkiewny" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 504 зв.). У 1733 р., як подають ті самі джерела, в с. Іллінці (св. Іллі) Заболотівського д-ту була "dzwonnica na cmentarzu na sliwie (vulgo na drzewie co sliwy rodzi tam wytosłym) na niej dzwon 1" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 86).

[539] Згідно з даними актів візитацій, у Копайгородському д-ті 1727 р. (Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 498–507 зв.) в п'яти парафіях дзвони висіли на паперті храмів (але про одну з тих парафій, м. Копайгород, у документах зазначено, що "teraz (1727 р.) budują dzwonnice porządne" (арк. 498); в семи парафіях не було дзвіниць (у селах Попелюхи, Татарища, Берлінці і м-ку Берлінці не було і дзвонів, у с. Гуле був 1 громад. дзвін, у с. Верхівка один дзвінок був прикріплений до рогу церкви, у с. Мар'янівка один церк. дзвінок був прикріплений на дереві); в п'яти парафіях дзвони висіли на стовпах ("dzwonniczka na 2–ch słupach i dzwonów 2 gromadskich" – с. Романки; "dzwonnicy nimasz, tylko na 2–ch słupkach 1 dzwonek wisi gromad." – м. Лучинець; "dzwonniczka na 4–ch słupkach i dzwonów 3 cerkiewnych" – м. Виніж; "dzwonnicy nimasz tylko na 2–ch słupkach dzwonków 2 gromad." – с. Перекоринці; "dzwonków 2 na słupkach 3–ch" – с. Курашівці) і лише в м. Снитків була дзвіниця ("dzwonów na dzwonnicy 3 gromad."). Так само у Барському д-ті 1726 р. (Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 424–433): у трьох парафіях дзвони були на паперті храмів і в одній – на бабинці ("dzwonów małych na dzwonnicy 2, jeden kupiła gromada, drudi – Pan Sznek?, dzwonnica na babincu" – с. Маньківка); в трьох – на церкві ("dzwony na cerkwi 2 grom." – с. Слобідка, "dzwonnica na cerkwi i dzwonków 2 grom." – с. Головчинці, "dzwon. na cerkwi i dzwonków małych 2 i te szlacheckie" – с. Сербинівці); в двох – на стовпах ("dzwonnicy nimasz tylko na 2–ch słupkach dzwonek 1 grom." – с. Чемериси (св. Мих), "dzwonów 2, dzwon. na cwyntaru, a ta dzwonnica: dwa słupy niczym nie pokryte" – с. Каричинці); в п'яти – на дзвіницях ("dzwonniczka mała gątami pobita i na niej dzwonków 2 cerk. albo raczej Maxyma" – с. Чемериси (Преобр. Госп.), "dzwon. dobra i dzwonów 3" – м. Бар, "dzwonów na dzwonnicy porządnych 3 i dzwon. porządna" – с. Багринівці, "dzwon. porządnie budowana i gątami pobita, dzwonów 3 grom." – с. Лука, "dzwon. z drzewa budowana i na niej dzwonów równych 3 grom." – с. Васютинці) і в с. Радівці мали три дзвони, але невідомо, де вони висіли. У 1726 р. ні дзвіниці, ні дзвона не мала парафія с. Кожухів Летичівського д-ту. – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 437. У

дзвонів використовували дерев'яні або металеві била[540]. Кількість дзвонів при парафіяльних церквах, а також і їхня вартість були різними. І акти візитацій 1726–1734 рр. містять про це багато даних[541]. Траплялося, що дзвіниця одночасно зі своїм властивим

1726 р. дзвонів не було на парафіях сіл Тарганівка, Шумівка і Комаргород Брацлавського д-ту (Там само. – Арк. 416 зв., 418, 418 зв.), м. Чигирин (Преобр. Госп.) (Там само. – Арк. 454).

[540] У 1726 р. била вживали в таких парафіях: с. Голенище ("dzwona żadnego, tylko maleńkie klepadełko zielazne") Летичівського д-ту (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 434 зв.); с. Божки ("ani dzwonnicy, ani dzwonów, tylko w deszczkie kołatają"), м. Медведівка (Преобр. Госп.) ("dzwon jeden, a dzwonnica na czterech słupkach, klepadło zielazne duchownego") Чигиринського (Там само. – Арк. 451, 452 зв.); м-ко Тальне ("dzwonka nie mają, tylko zielazne klepadło"), с. Мервинці ("dzwonnicy ani dzwona żadnego niema, ale tylko deszczka"), с. Довгівці ("dzwonnicy ani dzwona niema, tylko klepadło drewniane") Шаргородського (Там само. – Арк. 402, 408, 412). У 1730 р. – в таких парафіях: м. Вінниця (Покр. Пр. Богор.) – "dzwon 50 kamieni, drugi zł. 60, klepało zł. 12" (Там само. – Арк. 359); м. Меджибіж (прор. Іллі) – "dzwon zł. 150, drugi zł. 100, klepało zł. 12" (Там само. – Арк. 321 зв.); с. Рогізна Брацлавського д-ту – "dzwonów niema, klepało żelazne" (Там само. – Арк. 339); с. Кулаківці Городоцького д-ту – "cerkiewnego nic niemasz, ani dzwona żadnego, w deszczke kałatają" (Там само. – Арк. 288 зв.); с. Бузиківці Зінківського д-ту – "klepało zelazne starodawne, tylko wszystkiego cerkiewnego" (Там само. – Арк. 303 зв.). У 1733 р. – в парафіях: с. Димидче (св. Мик.) Заболотівського д-ту – "dzwon. a parte cerkwi, dobra ale na niej żadnego dzwonka niema, w deszczkę na nabożeństwo kałatają" (Там само. – Арк. 77), с. Новошичі Княгининського д-ту – "dzwon. przed cerkwią na jednym słupie, na tej dzwonek 1 i klepadło" (Там само. – Арк. 150).

[541] Парафії Тернопільського д-ту в 1733 р. (Див: НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 204–212), наприклад, мали таке число дзвонів відповідної вартості, вираженої у каменях, флоренах, золотих чи талярах: 4 (великий – 20 каменів, 10 кам., 100 і 100 флоренів) – м. Тернопіль (Різд. Хр.) (арк. 204); 4 (500, 300, 100 і 100 фл.) – м. Тернопіль (Чесн. Хр.) (арк. 204 зв.); 5 (180, 100, 30, 30 і 20 фл.) – с. Біла (арк. 204 зв.); 3 (10, 40 і 300 золотих) – с. Частилів (арк. 204 зв.); 2 (50 і 40 зол.) – с. Застінка (арк. 205); 2 (60 і 40 зол.) – с. Товстолуг (арк. 205); 2 (60 і 30 фл.) – с. Дичків (арк. 205 зв.); 4 (200, 104, 40 і 50 фл.) – м-ко Бірки (арк. 205 зв.); 2 (100 фл., 90 зол. – te dzwony ojciec parocha kupił i na księgi koszt własny łożył) – с. Смиківці (арк. 205 зв.); 2 (80 і 6 зол.) – с. Кутківці (арк. 206); 3 (100, 50 і 16 зол.) – с. Пронятин (арк. 206); 4 (300, 200 зол. і два малі) – с. Глибочик (арк. 206 зв.); 3 (100, 60 і 20 ?) – с. Малишівці (арк. 206 зв.); 5 (100, 80, 40, 60, 300 зол.) – с. Плотича (арк. 207); 4 (300, 120, 200 і 40 зол.) і "na obligi dzwon in valore 100 zł. jemu (пароху) dany" – це п'ятий – с. Івачів (арк. 207); 5 (300, 130, 60, 40 і 16 зол.) – с. Ігравиця (арк. 207 зв.); 6 (220, 180, 80, 50, 80 і сигнатурка 14 зол.) – с. Добриводи (арк. 207 зв.); 3 (100 і два в сумі 60 зол.) – с. Іванчани (арк. 208); 3 (160, 70 і 60 зол.) – с. Кобиля (арк. 208); 4 (450, 108, 40, 70 зол. і "insze księgi są Duchownego i dzwonów 2, ale jeszcze ma być z tego podział na trzech braci jego") – с. Гніздична

призначенням виконувала ще роль каплиці, в котрій знаходився престіл з антимінсом[542]. Підтримувати дзвіницю в доброму стані належало до обов'язків парафіян[543], але ті іноді допускалися до того, що дзвіницю продавали приватній особі[544].

Обов'язок вимагав, щоб церковне подвір'я було обведене огорожею. І у 1726–1734 рр., як бачимо з матеріалів візитацій, більшість церков мала довкола себе огорожу, хоча не завжди належну. Кам'яні церковні огорожі тоді мало де зустрічалися, а майже всі були дерев'яні. При цьому дерево використовувалося різного гатунку, і від цього залежала, в основному, якість опарканень. Дуже рідко трапляється, що в актах візитацій котроїсь із парафій одночасно зафіксовані окремо дані про огорожу цвинтаря і окремо

(арк. 208 зв.); 3 (200, 100, 40 зол.) – с. Білозуби (арк. 208 зв.); 3 (100, 80, 40 зол.) – с. Петриківці (арк. 209); 5 (340, 180, 200, 70, 40 зол.) – с. Березовиця (арк. 209); 4 (300, 80 зол. і два valoris 100 зол.) – с. Острів (арк. 209 зв.); 2 (30, 50 зол.) – м-ко Буцнева (Непор. Зач. Пр. Богор.) (арк. 209 зв.); 3 (320 зол., 220 фл. і staroświecki z wody dobyty 60 зол.) – м-ко Буцнева (Рзід. Пр. Богор.) (арк. 209 зв.); 4 (200 і 60 зол. – громад. і два valoris 150 зол. – пароха) – с. Лука (арк. 210); 4 (120, 110, 60, 32 ?) – с. Дубівці (арк. 210); 3 (80 і 100 фл. – громад. і один valoris 40 фл. – пароха) – с. Новики (арк. 210–210 зв.); 4 (300 і 130 фл., 60 зол. і 4) – с. Колодне (св. Мик.) (арк. 210 зв.); 5 (400, 100, 60, 40, 20 фл.) – с. Колодне (св. Мих.) (арк. 210 зв.); 3 (200 фл., 80 і 66 зол.) – с. Шимківці (арк. 211); 2 (50, 40 фл.) – с. Чортория (арк. 211); 3 (500, 300, 260 фл.) – с. Решнівка (арк. 211); 3 (100, 70 фл. і дзвін спільний (пароха і громади) valoris талярів битих 10) – с. Довжанка (арк. 211 зв.); 1 (60 фл.) – с. Домарич (арк. 211 зв.); 2 (один талярів… другий – 50 ?) – с. Забійки (арк. 211 зв.); 2 (80, 30 фл.) – с. Траганівка (арк. 212). Також м. Сатанів 1730 р.: 6 (dzwon wielki złotych wart ze 600 albo i koło 1000, 500, 100, 110, 90, 80) – храм св. Мик. (НМЛ, Ркл-11, арк. 268); 3 (109, 120, 80) – Святовоскр. (Там само. – Арк. 268 зв.); 4 (160, 100, 100, 80 zł. – цей покійного пароха) – Благовіщ. (Там само. – Арк. 268 зв.); 4 (dzwon wielki talerów 64, dzwonów także mniejszych trzy, – wszystkie równej ceny po zł. 70) – Святоуспен. (Там само. – Арк. 269).

[542] В актах візитацій під 1733 р. читаємо, що в с. Кобиля Тернопільського д-ту "dzwonnica drewniana pod gątami, w tej dzwonnicy jest ołtarz Покр. Пр. Богор. należycie przyozdobiony i inszych kilka obrazów i antymis w korporałach należyty do tejże kaplicy i do tegoż ołtarza" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 208).

[543] В актах візитацій церкви с. Бродки Щирецького д-ту під 12. 11. 1739 р. читаємо, що місцевим парафіянам наказано під карою 60 гривень на тутешню церкву виконати ряд вимог візитатора, серед котрих було й те, щоби "dzwonnicę reparowali" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 100 зв.).

[544] Акти візитацій під датою 30. 11. 1739 р. повідомляють, що на парафії с. Попеляни Щирецького д-ту "dzwonnicy niemasz bo parochianie przedali żydowi. Dzwonów jest w cerkwi dwa pod cerkwią jeden" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 129).

про огорожу церкви. Зазвичай, там згадано про одну з них, а такий спосіб укладання актових даних 1726–1734 рр. може свідчити про те, що тоді навколоцерковна площа була водночас територією цвинтаря. Часто в названих документах ідеться про опоясання, котре має довкола себе церква, а іноді, що вона "dachem opasana". Що конкретного стоїть за цими висловами, джерела не пояснюють. Це могла бути церковна огорожа, вимурувана з каменю, чи зроблена з дерева, над котрою від дощу та з естетичних причин деколи ставили дашки, або ганок довкола церкви[545]. Подбати про огорожу

[545] Наприклад, в актах візитацій Шаргородсько-Уманського д-ту за 1726 р. читаємо, що: в м-ку Маньківка (Преобр. Госп.) "cmentarz częścią nie ogrodzony i opasania nimasz"; в с. Городок "opasania koło cerkwi, ani dzwonnicy, ani koło cmentarza ogrodzenia jeszcze nimasz"; в м. Умань (св. Мик.) "dokoła cerk. ani opasania, ani cment. ogrodz. ale pod samą cerkiew świnie ryją" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 398, 399, 402 зв.). В актах візитації Брацлавського д-ту за 1726 р. написано, що: в м. Печера "cment. jeszcze nie ogrodz. i opasania nimasz"; в м-ку Тиманівці "i opasanie koło niej" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 420 зв., 422). В актах візитації Барського д-ту за 1726 р. теж написано, що: в с. Йовтушківці "opasanie dokoła cerk. porządne, i cment. dokoła ogrodz."; в м. Бар "cerkiew z opasaniem, ale złym"; в с. Лука "i opasanie i parkan koło niej porządny", "cerkiew z opasaniem, cwyntar ogrodzony należycie"; в с. Васютинці "koło niej opasanie dobrze budowane i cmentarz dokoła cerkwi parkanem stawiony"; в с. Радіївці "cerkiew z opasaniem" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 426 зв., 429, 431 і 432, 431 зв., 432). В актах візитації Рашківського д-ту за 1726 р. читаємо, що: в с. Гризова "pod samo cerkwią bydło nocuje, bo ani płotu, ani wałku jakiego niemasz koło cerkwi"; в с. Грушка "cwyntarz nie ogrodzony i bydło pod cerkwią nocuje" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 490 зв., 495). 1733 р. в Бучацькому д-ті церква, "dachem opasana", була в с. Трибухівці (св. Мих.) та селах Ліщинці, Озеряни (св. Мих.), Григорів, а в Підгаєцькому – в м. Підгайці (св. Мик.) і селах Мужилів (Різд. Хр.), Швиків (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 236 зв., 237, 237 зв., 238, 241, 247, 247). І ще того року церква "opasana" була в м. Бучач (Різд. Пр. Богор.), селах Джурин, Трибухівці (Благ. Пр. Богор.), Переволока (Пр. Тр.), Усівці Бучацького д-ту та селі (містечком званім) Вербів (св. Мик.) Підгаєцького д-ту (Там само. – Арк. 234 зв., 235, 236 зв., 239, 239 зв., 243). Церква с. Пишківці Бучацького д-ту, згідно з записом у документах, "wkoło gątami opasana i pobita" (Там само. – Арк. арк. 236). При описі парафії м-ка Лучинець Копайгородського д-ту в актах візитацій під 1730 р. згадано про дерево як матеріал, з котрого робили опасання. Там читаємо: "Była (церква) stara, teraz denowo należycie wybudowana, gątami pokryta, na opasanie drzewo jest oprawne" (Там само. – Арк. 386). Того ж року про церкву Різд. Пр. Богор. м-ка Сенява Нова Меджибізького д-ту було написано, що вона "opasaniem wkoło ze trzema gankami otoczona" (Там само. – Арк. 224 зв.), а про Хрестовоздв. церкву того ж міста – що вона "opasaniem wkoło z przygankami otoczona" (Там само. – Арк. 225). У 1733 р. в с. Підлісся Плоскирівського д-ту була церква "bez opasania pod gontami, w lesie, a nie oparkaniona" (Там само. – Арк. 184).

довкола церкви мали парафіяни, вони ж повинні були і стежити за її станом[546].

Кожна парафія мала свій цвинтар. У 30-х рр. XVIII ст. на знак того, що цвинтар належав до християнської спільноти, на його території мусив стояти закопаний хрест[547]. Існувала також вимога, щоби кожне кладовище було обнесене загородою і тим самим забезпечене від можливості випадкової профанації. Ця вимога, однак, часто залишалася поза увагою парафіяльних мешканців[548], натомість, як повідомляють джерела, траплялися випадки навмисного осквернення кладовищ через наругу над тілами похованих, чи недбале поховання[549]. Кам'яних чи залізних цвинтарних огорож тоді практично

[546] У 1742 р. під час генеральної візитації Богоявленської церкви м. Глиняни однойменного д-ту було виявлено, що згадана церква як усередині, так і ззовні неналежним чином впорядкована, зокрема не загороджена. В пункті "Decretum Reformationis" актів візитації цієї церкви тоді було записано, що за таке церква підлягає інтердикту, та оскільки наближаються свята, так суворо не будуть карати парафію, але парафіяни мають в двомісячний термін обвести її парканом або загородити плотом (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 209 зв.).

[547] В актах візитацій знаходимо, що у 1733 р. в с. Томашівці (Різд. Хр.) Войнилівського д-ту був "cmentarz nie ogrodzony (i) bez krstu św." (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 6).

[548] Акти візитацій, наприклад, подають, що на парафії м. Войнилів (Різд. Пр. Богор.) у 1733 р. цвинтар був "nie ogrodzony", і тому по ньому "bydło pustopasz chodzi, kości św. wytyte" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 2 зв.). До числа парафій Войнилівського д-ту, в котрих 1733 р. не був обгороджений цвинтар, належало ще с. Сівець (Там само. – Арк. 4). Згадані акти також свідчать, що у Войнилівському д-ті 1733 р. "dobrze opatrzony" цвинтар був у селах Дерехів та Збора (Там само. – Арк. 13 зв., 9 зв.); "ogrodzony" – у с. Перекоси (Там само. – Арк. 8); "nie dobrze ogrodz. (opatrzony)" – у м. Войнилів (церква до Пробоздва принал.) та с. Завадка (Там само. – Арк. 3, 9). Відповідно до тих самих актів, у 1726 р. в м. Сміла (Покр. Пр. Богор.) Смілянсько-Чигиринського д-ту була "cerkiew lubo porządna jednak bez ogrodzonego cmentarza gdzie bydło nocuje pod samą cerkwią a parochja bardzo dobra i wielka" (Там само. – Арк. 449), в с. Заливки того ж деканату "cmentarz nie ogrodzony choc w samym lesie mieszkaią" (Там само. – Арк. 449 зв.).

[549] У 1733 р. в документах візитацій було зафіксовано умисну наругу над похованими, яка в тому часі сталася на цвинтарях двох парафій Войнилівського д-ту. В названих джерелах про це так написано: "Cmentarz dobrze ogrodzony ale ze zprofanowany, gdysz sześcioro ludzi odkopano i pastwili się nad niemi jak chcieli, to obracali, to ścinali za czyim pozwoleniem nie wiemy tego" (с. Колодіїв); "... więcej się nie pisało dla tego że na cało wieś choroba panuje i trudno było bawić się na cmentarzu (напевно церква стояла на цвинтарі) dla fetorow (смороду) z trupów,

не зустрічалося, а були всі дерев'яні, зроблені неодинаково[550]. Якщо

które zastaliśmy poodkopywane, za czyim pozwoleniem tego nie wiemy, cmentarz zaś cały zryty" (с. Медині). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 3 зв., 4 зв.

[550] Акти візитацій Шаргородсько-Уманського д-ту з 1726 р. (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 398–414) не лише подають інформацію про стан цвинтарних огорож на той час чи про їх відсутність, але й описують, на який зразок вони були виконані, наприклад: "cmentarz częścią nie ogrodzony" (м-ко Маньківка – Преобр. Госп.) (арк. 398); "... ogrodz. porządnie i furta z zamknięciem" (м-ко Буки) (арк. 400 зв.); "... ogrodz. około z furtą zamkniętą" (с. Івашківці) (арк.410 зв.); "... należycie palami ostawiony i furta z zamknięciem" (м-ко Іванка) (арк. 401 зв.); "... dokoła parkanem ostaw. i furta z zamkn." (м. Гранів) (арк. 404 зв.); "cmentarz dokoła cerkwi czastokołem ostaw." (м-ко Скибинці) (арк. 406); "... dokoła parkanem ostaw." (м-ко Куниче, с. Дяківка) (арк. 407, 407 зв.); "... około ogrodz." (с. Садківці) (арк. 407 зв.); "... palami dokoło stawiony" (с. Мервинці) (арк. 408); "... czastok. około ogrodz." (с. Борівка) (арк. 408 зв.); "... nie wszystek paliamy ostaw. choc parafija dobra" (м. Шаргород – Пр. Тр.) (арк. 410); "... połowica ogrodzono a na drugie palie jest" (с. Довгівці) (арк. 412); "... paliamy nie wszystek ogrodz. ale i ostatek mają dogrodzić" (с. Каришків) (арк. 412 зв.); "... miejscami parkanem staw. a miejscami niema" (м. Красне) (арк. 413 зв.); "cwyntarz z jednej strony mur, z drugiej czastok. ogrodz., tamże dziury są gdzie popod cerkwią czasem bydło nocuję" (м. Шаргород – Різд. св. Івана) (арк. 409); "... dokoła czastok. ostaw. z furtą zamkniętą" (м. Шаргород – св. Мих.) (арк. 409 зв.) Тоді в згаданому деканаті 6 (с. Городок, м-ко Шавулиха – "cmentarz nie ogrodz., bydło i owce koło niej chodzą", м-ко Тальне, м. Умань – св. Мик., м-ко Степанівка – "cment. jeszcze nie ogrodzono ex quo i sami pogorzali ze wszystkim", с. Качмазів) парафій не мали довкола цвинтарів огорож (арк. 399, 401, 402, 402 зв., 403+, 413), а ще в інших 2 (м-ко Княжа Криниця – "... ale drzewo nawozono", м. Красне – Покр. Пр. Богор. – "cment. nie ogrodzony, ale jest drzewo na cmentarz") парафіях, хоч не було цвинтарних загород, проте на їх будівництво уже знаходилося дерево (арк. 399 зв., 414). У Брацлавському д-ті згаданого року цвинтарі 4-х парафій були необгороджені, 9-ти – "palami obstawione", 2-х – "dylami obstawione", 1-ї – "obstawiony", 1-ї – "ogrodzony dokoła z furtko zamkniono", 1-ї – "pięknie dokoła parkanem stawiony z furtamy dwoma zamkniętymy" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 416–422 зв.). Того ж року в Барському д-ті цвинтар 1-ї парафії був "parkanem ostawiony, ale reparacji potrzebuje", 1-ї – "dokoła czastok. ostawiony porządnie", 1-ї – "parkan. dokoła porządnie ostawiony", 1-ї – "porządnie czastok. dębowym dokoła stawiony i furta z zamknięciem", 1-ї – "cmentarz dokoła cerkwi ogrodzony, z jedno furto z zamknięciem", 1-ї – "dokoła ogrodz.", 1-ї – "ogrodz. dokoła z jedno furto", 1-ї – "ogrodz. palamy, furta jedna", 1-ї – "dokoła ostawiony parkan.", 1-ї – "należycie ogrodz.", 1-ї – "cment. dokoła cerkwi parkan. stawiony", 1-ї – "palami obstawione" і цвинтарі 2-х парафій були не обгороджені (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 424–433). В Бучацькому д-ті 1733 р. цвинтар "oparkaniony pod daszkiem, gontami pokryty" був у м. Бучач (св. Мик.), "ogrodzony" – у м. Бучач (Покр. Пр. Богор.), с. Ковалівка, "z jednej strony opark. (ogrodz.)" – у м. Бучач (Різд. Пр. Богор.), с. Новоставці, "oparkaniony" – у селах Джурин, Озеряни (Покл. Чесн. Пояса), "nie dobrze opark. (ogrodz.)" – у селах Медведівці, Сороки, Кайданів, "z furtą daszkiem pokrytą, opark." – у с. Пишківці, "chrustem opleciony (ogrodz.)" – у селах Трибухівці (Благ. Пр. Богор., св. Мих.), Олеше, Зарівинці, "część. chrustem opl., część. opark." – у селах Трибухівці (Усп. Пр. Богор.), Озеряни (св. Мих.), Зелена, "dobrze opark." – у селах Ліщинці, Усівці, "chrustem dobrze oplec." – у с. Григорів, "z jednej

відповідальність за стан цвинтарної огорожі лише частково стосувалася пароха, то ремонтні роботи повністю лежали на парафіянах[551]. Де були на парафіях братства, то вони мали відповідати за паркан довкола цвинтаря[552]. Слід пам'ятати, що дуже часто місцем для цвинтаря служило церковне подвір'я і територія, яка прилягала до

strony tylko chrustem opl." – у с. Звинигород, "opark. ale po jednemu po dwa dyla" – у с. Переволока (св. Юра), "między ogrodami z jednej strony nie ogr." – у с. Пекликівці, "kamieniem obłożony" – у с. Бобулинці, не обгороджений – у селах Грамошівка, Переволока (Пр. Тр.), Пилява (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 234–240 зв.). Того року у Підгаєцькому д-ті не обгороджений цвинтар був лише в с. Вербів (Возд. Ч. Х.), а в с. Поручин Бережанського д-ту цвинтар був "do pół noviter tarcicami opark., a reszty gotują tym że sposobem oparkanić". – Див: Там само. – Арк. 243 зв., 256.

[551] Юридичні обов'язки пароха і парафіян у цій справі добре окреслені наступними цитатами документів візитацій парафій Войнилівського д-ту з 1733 р.: "Cmentarz parkanem obwiedziony ale reparatij potrzebuje, gdysz bydło spustoszyło jednakże nie z niedbalstwa kapłana bo o to napomina w cerkwi Bożej, tylko gromada odpowiada zawsze żeśmy obciążeni pańszczyzną" (с. Студнянка); "cmentarz nie ogrodzony chociaż w lesie mieszkają, bo posłuszeństwa niemasz, nie chce gromada słuchać, w tej wsi osady 28" (с. Сівець). – Див: НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 5 зв., 4. А в актах візитацій церкви с. Добряни Щирецького д-ту під 11. 11. 1739 р. читаємо, щоби місцеві парафіяни під карою 50 гривень на тутешню церкву та ще іншими суворішими карами "cmentarz parkanem obbudowali... i forte zamczystę do cmentarzu sporządzili" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 97 зв.–98). Під карою 60 гривень на церкву мали також зробити двері з замком до цвинтарної огорожі й парафіяни с. Бродки Щирецького д-ту, як про це знаходимо в актах візитації цієї церкви під 12. 11. 1739 р. (Там само. – Арк. 100 зв.). В "Decretum Reformationis" актів візитації церкви с. Шпиколоси Поморянського д-ту під 20. 02. 1740 р. зазначено, щоби місцеві парафіяни "parkan około cmentarza poprawili" (Там само. – Арк. 255 зв.). За погано обгороджений цвинтар парафіянам Святомик. церкви м. Глиняни однойменного д-ту у 1741 р. вища церковна влада погрожувала інтердиктом. В "Decretum Reformationis" актів візитації тієї церкви під згаданою датою про це так написано: "Cmentarz nie należycie oparkaniony, przeto parochianom tutejszym przykazujemy aby w termin miesiący trzech należycie go oparkanili pod nieomylnym po wyściu tego czasu interdyktem" (Там само. – Арк. 213); тим же документом від 15. 02. 1740 р. зобов'язано парафіян с. Коропець Поморянського д-ту, щоби "o potrzebach cerkwi dobrze prowidowali i radzili..., cmentarz oparkanili lub płotem opletli, pod karami duchownemi" (Там само. – Арк. 251); тим же документом від 19. 02. 1740 р. зобов'язано парафіян с. Ремезівці того ж д-ту цвинтар обгородити (Там само. – Арк. 254); тим же документом від 21. 02. 1740 р. зобов'язано парафіян с. Богутин того ж д-ту, щоби "około reparacji miejsca św. jak najpilniej myslili i cmentarz oparkanić lub też należytym płotem opleść starali pod winą grzywien czterech" (Там само. – Арк. 260).

[552] В пункті "Decretum Reformationis" актів візитації церкви Пр. Тр. м. Поморяни однойменного д-ту, складених 7. 02. 1740 р., зазначено, що місцеве церковне братство "parkanów około cmentarza nie reparują" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 241), і було їм суворо наказано "cmentarz aby bez odwłoki oparkanili" (Там само. – Арк. 241 зв.).

нього. На цвинтарі, зокрема в містах, нерідко крім церков були ще побудовані хати, з котрих брали податок на церкву, плебанії, школи, посаджені фруктові дерева, там знаходилися дзвінниці. Все це добре ілюструється в описах парафіяльних цвинтарів за 1743–1744 рр.[553] та 1762 р.[554]

[553] У 1743–1744 рр. фактично кожен храм м. Львова мав свій парафіяльний цвинтар. Те, що території згаданих цвинтарів тоді використовувалися також у господарських та інших практичних цілях, бачимо з актів візитацій: "Cmentarz porządny, około oparkaniony, na którym dzwonnica o trzech piątrach z czterma dzwonami i rezydencja kapłańska mizerna ruinie wielkiej podległa reparacji potrzebująca. Obok szkoła tylko przez jedne ściane spojono w której szkole bakałarz cum alijs ministris ecclesiae (з іншою церковною прислугою) mieszka żadnej pro sui sustentacione (для свого утримання) nie mający fundacji oprócz akcydensów (принагідних доходів) cerkiewnych, na tym że cmentarzu są dwie chałupki, jedna, w której ab antiquo (здавна) parochi rezydowali, z której ad praesens (тепер) idzie czynszu złotych osim, druga w samym rogu parkanie stojąca z której annum (щорік) idzie czynszu do cerkwi po złotych osim" – св. Теодора (1743 р.); "Cmentarz około oparkaniony, przy którym chałupek cztery z których quotannis (щорік) czynszu po złotych dziesięć ab una quogz domo (з кожного дому) pendi (виплати) silito (розуміється) bracia do kasy cerkiewnej odbierają, na tym że cmentarzu dzwonnica drewniana gontami pobita na której dzwonów (пропуск). Za dzwonnicą sadek około oparkaniony. Drzewa różnego owocu w sobie zawierający. Na tym że cmentarzu szkoła w której studenci cum pauperibo (з убогості) do posługi cerkiewnej mieszkają" – Благов. Пр. Богор. (1743 р.); "Cmentarz około oparkaniony, na którym dzwonnica drewniana gątami pobita, na niej dzwonów trzy, na tym że cmentarzu rezydencja kapłańska i szkoła dla studentów, drzewa różnego owocu na tym że cmentarzu znajdują się" – Воскр. Хр. (1744 р.); "Cmentarz około oparkaniony porządnie, na którym chałupek (пропуск) z których annuatim (щорік) czynsz do kasy cerkiewnej idzie, trzecia – rezydencja kapłańska obok z szkołą zpojona, na tym że cmentarzu są drzewa fruktyfikujące to jest sliwki, gruszki i jabłonie. Dzwonnica a parte (збоку) ecclesia, na tym że cmentarzu dzwonnica dobra na której dzwonów (пропуск)" – Богоявл. Госп. (1743 р.); "Cmentarz porządny, około oparkaniony, na którym dzwonnica budowana drewniana i dzwonków cztery na niej, rezydencja kapłańska na tym że cmentarzu zwykła i szkoła w której bakałarz z akcydensów cerkiewnych żyjący z innemi szkolarzami mieszka" – Різд. Пр. Богор. (1743 р.); "Cmentarz porzqny i około opaskaniony, na którym dzwonnicy osobliwej niema, tylko na babincu przy cerkwi. Dzwonków trzy" – с. Головське (1743 р.). – Див: НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 7–7 зв., 16 зв.–17; – Також див: ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 50 зв., 24; – Також: Там само. – Арк. 15, 28, 32 зв.; – Також: Там само. – Арк. 13 зв., 34. "Cmentarz porządny, około oparkaniony, uraz z sadem obszernym, który corocznie bratstwo najmuje sadownikom... na tym że cmentarzu szpital w parkanie, dalej na końcu tegoż cmentarza rezydencja kapłańska i przy niej grządek kilka do siania, z drugiej strony cerkwi przy samej fórcie szkoła w którzej bakałarz z innemi szkolarami pro servito ecclesia mieszka" – церква св. Параскеви П'ятниці м. Львова (20. 03. (ст. стиль) 1744 р.) (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 11 зв.–12).

[554] Цвинтар с. Дуба галицької частини єпархії в актах генеральної візитації під датою 12. 01. 1762 р. так описаний: "... około której (церкви св. Мик.) cmentarz

5.4. Чудотворні ікони і реліквії

Перша половина XVIII ст. виявилася багатою для Церкви Христової в Україні і зокрема Львівської єпархії на з'яви чудотворних ікон. У той час чимало ікон було потверджено як чудотворні, а декотрі – коронувані. Згідно з матеріалами візитацій та даними інших джерел, тоді чудотворні ікони знаходилися в храмах таких парафій Львівської єпархії та інших: місто Тернопіль (св. Хреста) одноіменного деканату[555]; село Кобиля Тернопільського деканату[556]; село Решнівка (Rzeszniowka) Тернопільського деканату[557]; містечко Буцнів Тернопільського деканату[558]; село Паньківці Пилявецького

płotem ogrodzony z dwoma przełazami, na cmentarzu ku północy dzwonnica z drzewa, niewielka, gontami pobita, dzwonów pomiernych 3 i klepadło żelazne, a czwarta signaturka w średniej bani nad cerkwią" (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк.1).

[555] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 204 зв. (У цьому джерелі з даними за 1733 р. про чудотворний образ в храмі св. Хреста м. Тернопіль читаємо: "Obraz cudowny teraz z łaski Jasnie W. Imci. X. Metropolity Całej Russi konfirmowany ma dekorem z starania Bratstwa takowe tak na sobie jako i na innych obrazach: tablic srebrnych 25; koron – dwie wielkich, pięć mieńszych; wota troje"); о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі: Нарис. – Торонто: Вид-во ОО. Василіян, 1965. – С. 32 (Тут читаємо, що у 1730 р., після того, як у цьому році було перевірено чудесний плач Богородиці, ікона Матері Божої в Тернополі проголошена чудотворною. Атанасій Шептицький поручив її почитати і надав відпуст на празники Покладення Ризи М. Б. і Покрова Пр. Богор. Цей декрет від 1730 р. відновлено 1777 р. На її честь постала пісня).

[556] В Святоюрському храмі цієї парафії, як передають акти візитацій з 1733 р., "Obraz Najśw. Bogarodzicy Panny cudowny zdawna, 1708 r. od Jmci X. Jozefa Szumlanskiego episkopa Lwowskiego aprobowany, przy którym i teraz łaska w cudach godnym chrześcianom doswiadcza się. Na tym obrazie korona srebrna wielka, druga mniejsza, tablic dwie i serce, a dwoje wota maleńkie srebrne" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 208).

[557] У 1733 р., як подають акти візитацій, Святопреображенська церква с. Решнівка Тернопільського деканату, була "z drzewa lipowego wystawiona, kożuchowana, gątami pokryta, na skale wystawiona, drzwi zamczyste, podłoga dębowa, we środku cała malowana, miriculis Imanago Beatissimae ex antiquo dana, na którym obrazie tablic miernych srebrnych 4, małych 3, wielkich koron 3, mniejszych także 3; obrazy insze w majestacie stolarskiem ułożone, ołtarz wielki rubiony... hrobnica drewniana pozłacana" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 211).

[558] Сводна Літопись під 1737 р. пише, що в селі Буцневі (над рікою Серет) побудована з тесаного каменю церква і обведена кам'яною огорожею. Портрет її фундатора Андрія Шумлянського, зображеного у вигляді воїна в латах, висить у церкві на лівій стіні. На жертовнику знаходиться чудотворна ікона Пр. Богородиці (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 139); В актах візитацій двох церков (дерев'яна – Непор. Зач. Пр. Богор. і кам'яна – Різдва Пр. Богор.) містечка Буцнів за 1733 р. нічого не згадується про

деканату[559]; село Дяківці Держанівського деканату[560]; село Будилів одноіменного деканату[561]; село Бенява Будилівського деканату[562]; Кам'янка Струмилова (Різдва Пресвятої Богородиці)[563]; село Махнівці Поморянського деканату[564]; місто Жидачів (Різдва

чудотворну ікону. Опис майна тих церков не дає підстав думати, що там тоді вона знаходилась (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 209 зв.).

[559] Станом на 1730 р. ця парафія мала два храми – "mała stara" церква св. Михаїла, збудована в 1703 р. і нова церква Пр. Трійці, про котру в актах під 1730 р. знаходимо, що "już od lat 10 buduje się, ale jeszcze nie skączona". Чудотворний образ тоді містився в храмі св. Михаїла і стосовно нього в названих документах таке написано: "Na obrazie cudownym w małej cerkwi: serce, tablic dwie, koron dwie – srebrne. Także w schowaniu: koron większych 4, koron mniejszych 3, tablic 9, rączek 3, noga 1, konik, krzyżyk ..., krzyżyków małych 2 i jagnusek oprawny – wszystkie te srebrne. Także pas jedwabny czerwony, krzyżyk duży srebrny, sakos dyiakonski paskowany haładzyjowy a wirzch adamaszkowy. Zasłona seledynowa kitajczana, druga – tabinkowa błękitna, trzecia – kitajczana błękitna, czwarta – żołtawa, stąg dziesiątek na obrazie cudownym" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 326).

[560] В актах візитацій за 1733 р., які стосуються Святопокровської церкви даної парафії, таке знаходимо: "Obraz Najśw. Panny pod wyobrażeniem Koronacji jest cudowny, osobliwszym J. W. JMX. Atanazego Szeptyckiego Metropolity całej Rusi instrumentem w cudach approbowany 30. 01. 1732 r. ...koron srebrnych na obrazie cudownym – 3, tablic – 2 i sukienka" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 190).

[561] Про чудотворну ікону Божої Матері, що знаходилася в храмі с. Будилів, в актах візитації цього храму за 1733 р. маємо такі дані: "Deisus cały stolarskiej i malarskiej roboty nie złej, szata srebrna na obraz Matki Najśw., obraz a parte przy ścienie N. P. Marii któren cudownym mienio" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 122).

[562] В актах візитації даної парафії, проведеної 1733 р., записано, що в місцевому храмі "ołtarz jeden i mensa jedna proporcionalna, na tej obraz cudowny Najśw. Panny Marii, na którym koronek dwie srebrnych i tabliczka, koralików sznurków cztery i zasłonek jedwabnych cztery" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 123).

[563] В актах візитації цієї парафії за 18. 12. 1740 р. написано, що парафіяльний храм, крім основного вівтаря, мав "drugi ołtarz w Przytworze Najśw. Matki Cudowny z dwoma zasłonami (tabinowa zielona i półpartytowa) i zasuwo drewniano pomalowano, lichtarzów para cynowych i para mosiężnych" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 194 зв.). У храмі в цей час на образах можна було нарахувати тринадцять великих і малих корон та на табличках двадцять дві воти, а на вівтарі, де був чудотворний образ, знаходився антимінс (Там само. – Арк. 194 зв.–195); Кам'янко-Струмилівська чудотворна ікона Матері Божої двічі мінилася (в 1655 і 1669 рр.), після чого від неї почали діятися чуда. На її честь складена народна пісня (о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі... – С. 31).

[564] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 158 (В актах візитації цієї парафії за 1733 р., написано, що місцева церква свв. безсрібників Косьми і Дам'яна має "ołtarzów dwa, pierwszy Najśw. Matki cudownego tam Obrazu, wielki... lustrów na ołtarzu par dwie, wotów srebrnych tabliczek, krzyżyków, pierścionków, zasłonka jedwabna"); НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 262 (В актах візитації цієї церкви за 22. 02. 1740 р. про згаданий образ ось

Пресвятої Богородиці) однойменного деканату[565]; село Аркадіївці

що написано: "Na ołtarzu wielkim... Obraz Najśw. Panny Marii z Dzieciątkom na rękach, bardzo szczupły na drewnianej deszczkie zmalowany, odzieniem srebrnym pozłacanym przybrany. Na którym to ołtarzu tabliczek srebrnych około obrazu wyszących jest jedynaście, krzyżyków srebrnych dwa, agnusik w srebro oprawny jeden, koralików małych sznurków ośm, koralów wielkich na sznurku 19, korónka nad obrazkiem samym srebrna jedna, lustrów mosiężnych par dwie – dla tego obraza jak darunek zrobiono za łaski. Drugi do zasuwania na tymże ołtarzu Непорочн. Зач. NMP").

[565] Акти візитації цієї церкви за 22. 09. 1740 р. про її чудотворну ікону містять таку згадку: "korona na Obrazie Cudownym jedna". А також написано, що в даній церкві "koronek mniejszych trzy, koralów sznurków 4 z perłowymi macicami 5" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 393). Сводна Літопись під 1757 р. пише, що в церкві Воскресіння Христового міста Жидачів знаходиться чудотворна ікона Пр. Богородиці, зображена з піднесеними вгору руками і младенцем Спасителем на грудях, на котрій є такий напис: "Образ сей воплощенія пречистия присно Діви Марія богородица, намолюван бисть і отдан до монастиря Жидачевского в року божим 1406. Іеромонах Вениамин" (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѢтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 204–205). Далі це джерело говорить, що про з'явлення цієї чудотворної ікони в книзі описання чудес її (лист 11) можна прочитати таку розповідь: "Die 11 Maja w. s. k. 1757 Anno. Katarzyna Merenczuczka zeznaię: Słyszałam od Matki moiej Iewodokyi która żyła lat sto i trzy, iż za czasów babki moiej po imieniu niepamiętam przezwiskiem Hawtyłycha czyli Fedorycha, która żyła lat 150. Ta miała grunt swoj dziedziczny na którym gruszka stała we trzy wirzchy wytosła. Na której gruszy obraz Matki N. Cudowny Żydaczewski zjawił się. Z kąd brano go do kościoła by go sposobami Rus nie wzieła. Kościoł zamknięto z wziętym obrazem i wartę postawiono, ale obraz poszedł wkrótce (sic) na miejsce swoje na grószkę, gdzie pobudowano celie dla zakonników w których celiach było ich siedm. Tam obraz Matki Najświętszej w celiach trzymano i nabożeństwo prawiono, zkąd zakonników dwoch poszło a reszta zostali się, gdzie się podzieli drudzy nie wiem? Widziałam na moje oczy w cerkwi Preczystkiej, szczudła, kule, ręcy, nogi, krzyże, oczy; prawie cała ściana wotami różnemi..." (Там само. – С. 205). І ще в цьому джерелі читаємо, що вищезгаданий опис чудес Жидачівської чудотворної ікони – це книга під назвою "Руно орошенное пречистой Діви Марії, чудодійственная благодати роса от чудотворного єя образа істікающая в Жидачеві". Чуда ікони в ній почали записуватися з 1750 р., і під 1752 р. про походження тієї ж чудотворної ікони так написано: "Ікона чудотворная воплощенія пречистой Діви Марії в Жидачеві обитающая повідают нікім яко малована бисть до монастиря Жидачевского року 1406. Мнози же повіствуют яко в нікіє времена по Сошествіі св. Духа з четвертка на пяток во вечер нікій благородний Яблоновскій (іниї старосту Осолінского) староста Жидачевскій віді древо грушово окрест процесію яко світящую, когда от двора посла раба увиді пречистую Діву Марію на груши стоящую. За утра во пяток народи мнози собрашася пречистую Діву Марію хваляще і поюще благодариша і до десь той же день пятковий от собранія народа память зявленія єя поємая і славимая в церкві Воскресенія Христова. Повіствуют нікіі сія ікона взятая во храм весі Лисятицкой, откуду прійде ікона на місто своє... сего ради церков на місті груши... рождества Пречистой Богородиці сооружена, ідеже

различними чудами сіяюще по нікіім временам повелінієм божіім сія ікона ради води ріки Стрия, ідущой близ церкви о степеней двадесят во церков храма Воскресенія Христова взятая превелебним Іоанном Жигаловичом протопрезвитером Жидачевским ідеже і до днесь всегда немощнія ізціляєт притікающих" (Там само. – С. 205–206). Автор Сводной Літописі відтак пише, що згадана церква Різдва Пр. Богор. досі знана під іменем "Пречистої". Вона знаходилася на так званому місці "Безейовка" на горі за валом. Коли ріка Стрий підмулила гору, церква була знищена. Також повідомляє, що, крім згаданих церков, з котрих Воскресенська "еще до сих пор яко приходская уціліла", в місті Жидачеві були колись такі церкви: Успенсько-Богородична (стояла перед валом, поблизу розваленої церкви "Пречистої"); церква св. Миколая (спалена блискавкою, котра стояла на царинці за латинським костелом); церква св. Теодора (стояла в самому місті і була розібрана 1848 р.). При церкві Пречистої, тобто Різдва Пр. Богор., де спочатку містилася чудотворна богородична ікона, проживали монахи чину св. Василія Великого (Там само. – С. 206). У Сводній Літописі під 1770 р., автор, посилаючись на книгу опису чудес чудотворної ікони Пресв. Богор. Воскресенської церкви в Жидачеві, таке подає: "1770 roku w Czartoryjach (коло села Піддністряни) powietrze znaczne i po innych miejscach grasujące, miasto Żydaczów uchodząc powietrznej zarazy wartuje się. Die 20 Octobris tegoż roku Processja była z cerkwi Woskresenskiej około miasta (Жидачева) solenna z obrazem cudownym M. N. In assistencia Jmci X. Mikołaja Bilińskiego, Dziekiana Żydaczewskiego i innych kapłanów ruskich, tudzież polskich dekanatu Żydaczowskiego, całego miasta Żydaczewa i innych gości postronnych, wielmożnych panów, sławetnych i pracowitych. W tymże roku odprawiło się nabożeństwo całoroczne w cerkwi Woskresenskiej przed tym obrazem, Молебен на intencią tutejszych obywatelów żydaczowskich"; "W tym że roku JW. Jm. Pan Kaietan Szeptycki starosta Cucułowski po kilka razy wizytował obraz cudowny M. N. w cerkwi Woskresenskiej, spowiedz odprawiłszy i komunią S. przyiołszy przez JM. X. Augustiana Żydaczowskiego. Pro voto na obraz Matkę N. cudowną Żydaczewską ofiarował koron dwie, większą i mniejszą srebrną suto złożono, różnemi klejnotami przyozdobioną z aparatem w dnie białym kwiatami srebnemi sadzonemi cum requisitis. W tym że samym czasie Wielm. Jmc. Pan Stanisław Rzeczycki podczaszy Winnicki pierwiej przed tym że cudownym obrazem Mszy s. dwie ufundowałszy corocznych, osobliwej pobożności swojej ku cudownemu obrazowi M. N. cudownej, na tym że obrazie sukienkę na dnie srebnym w kwiaty złote przyozdobiłszy powiesił, i aparat piękny porwianowy (sic) galonym srebnem przyozdobiony ofiarował cum suis requisitis" (Там само. – С. 296). Згадана книга опису чудес під 1772 р. містить ще такі два записи: "Die 1 Mai 1772 anno Wielmoż. Jmc. Pan Demetriusz Szumlański Stolnik Kołomyjski z osobliwszym nabożeństwem iż obraz tutejszy Żydaczewski wizytował i ad aprobandas gratias darował złotych sto, na pożytek i na figurę dęba jednego dla wystawienia na miejscu cerkwi Przeczystej" (автор Літопису до цього тексту робить такий коментар: "Отсюда явствует, что церковь "Пречистой" (Богородиці), некогда монастирская в Жидачеві уже не находилась, для того іміл на місті ея дубовий хрест сооружен бити"); "JW. Jmci. Pan Kajetan Szeptycki starosta Cucułowski, który jako wyżej opisano dał do obrazu M. N. Woskresenskiej koron dwie srebnych wyzłacanych, sadzonych kamykami czeskiemi ad instar diamentów, smaragdów i innych kolorów; tudzież ten że JW. Jm. Pan starosta dał aparat z materii francuzkiej na dnie białym ze srebrnemi i

Плоскирівського деканату[566]; село Борусів Бобрецького деканату[567]; дім зборівського декана о. Липницького[568]; село Гошів Болехівського деканату[569]; село Крехів Жовківського деканату і

roznemi kwiatkami i manipularzami, który to apparat jest ze srebnemi galonami. A to pod tą obligacią, aby wiecznemi czasy co dzień po mszy S. przed tym cudownym obrazem M. N. Woskresenski był na intencię Kajetana, żony, jego rodziców, i stryja jego rodzonego z wytażeniem ich imion był mówiony pacierz jeden, Zdrowaś Maria i modlitwa "Pod twoją obronę uciekamy się" (Під твою милість прибігаєм), pokiej żyć będą, te Państwo za żyjących, o dobrę ich sukcessa prosząc Boga i Matki N. tutejszy, a po długim zaś życiu za duszę onych. Którą obligacją ja tutejszy Paroch Prokopi Baliński i z następcami mojemi na tutejszem miejscu odprawować wiecznemi czasy obligują się, przed tym obrazem cudownym M. Boskiej. A to kiedy pospólstwo jest to z pospólstwem, a kiedy zaś pospolstwa niemasz, to sam z serwitorem cerkiewnym te nabożeństwo odprawiać będę, i sukcesorowie tutejsi parochowie obligowani tak czynić, to jest odprawiać to nabożeństwo pod sumieniem będą. Na co się podpisuję ręką moją własną. Prokopiusz Balinski paroch Sto. Woskresenski Żydaczewski" (Там само. – С. 311).

[566] В актах візитації церкви цієї парафії під 1733 р. читаємо, що "Obraz Najśw. Marji Panny Cudowny zdawna bywał ale teraz ustało... zasłonki 2 jedwabne, koron srebrych 2 i dwie nożki aleas wota srebrne" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 184). Автор, як бачимо, зауважує, що чудес від ікони тоді не бачили.

[567] У Сводній Літописі під 1770 р. можна прочитати, що в селі Борусів Бобрецького деканату в церкві Різдва Пр. Богор. знаходиться чудотворна ікона Пр. Богородиці, і на срібній ризі цієї ікони внизу було так написано: "Król węgierski Rakoczy, znał cuda tej Pani. Lud wszystek cisnący się, dziedzic i poddani. Doznaje z Kurdwanowskich, Angiela Łosiowa. Nieść i większe ofiary z możności gotowa. – 1770 roku. Joachim i Angiela Łosiowa, Starosta Berezański". Відтак це джерело подає, що на згаданій іконі висять такі вотиви, як срібний хрест з променями і написом "Pro fide, Rege et Lege" та медальйон з променями і написом "Jncitat premiando" (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 298–299); Акти візитації цієї церкви за 15. 03. (старий стиль) 1742 р. про чудотворну ікону нічого не згадують, а з храмових декорацій, котрі могли б відноситися до такої, називають наступні: koronek srebrnych – 2, perłowych – 2, koralów – sznurków 2, pereł – sznurków 2 (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 286).

[568] Сводна Літопись під 1756 р. подає запис пароха с. Годів о. Григорія Гавансъкого: "W tym że roku obraz zjawił się ukrzyżowany Chrystusa u X. Lipnickiego dziekana Zborowskiego w jego domu że krew z ran P. Jezusa kapała" (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 202).

[569] о. М. Дидра, ЧСВВ. Ясна Гора в Гошеві. – Нью Йорк: Вид-во ОО. Василіян, 1972. – С. 32–42 (Автор подає історію чудотворної ікони на підставі літопису Гошівського монастиря, куди вона була записана літописцем зі слів самого Миколи Мартиновича Гошовського, українського шляхтича, фундатора монастиря на Ясній Горі, який цю ікону в дар склав монастирській церкві. У 1734 р., коли після смерті польського короля Августа II в Україні постало воєнне лихоліття, три доньки українського шляхтича Андрія Шугая втекли з села Хоробрів (Бережанщина, 8 км на південь від Зборова) до села Дунаїв (Перемишлянщина, 20 км. на південний схід від Перемишлян), і тут у родині М. Гошовського перебували майже 5 тижнів.

Повертаючись назад, вони за скринею в хаті Гошовських забули намальовану на полотні ікону Преч. Діви Марії з Дитятком Ісусом на руках. Ця ікона була однією із двох, які їх батько Андрій Шугай (з його слів) купив в Олаві, їдучи до королевича. Іншу він подарував своякові своєї жінки Журавлевичеві з Настасова (20 км на південний захід від Тернополя), і та прославилася чудесами таки в Журавлевича. Цей віддав її до костела в Настасові. Андрій Шугай не хотів розлучатися зі своєю іконою, яка випадково опинилася в Гошовських. Він посилався на те, що вона також об'явила свою чудесну силу. Одного разу, як він розповідав, через необережність доньок сталася в хаті пожежа. Весь будинок згорів, крім стіни, на котрій висіла ікона. Вона теж була неушкоджена, хоч мальована на полотні. Проте після тривалих дискусій справа мирно розв'язалася на користь Гошовських. М. Гошовський повісив ікону на стіні в найкращій своїй кімнаті, поставив перед нею лампадку і наказав засвічувати кожної суботи, як це перед тим чинив Андрій Шугай. Навесні 1736 р. ця ікона прославилась новим чудом. До родини Гошовських приїхала в гості з села Біле (4 км на південний захід від Дунаєва) Франциска Сеправська. Коли вони сіли обідати, стіна, де висіла ікона, засяяла, сама ж ікона світилася неземним сяйвом. Поглянути це збіглося багато людей, також поспішили сповістити про все римо-католицьких священиків, що мешкали недалеко садиби Гошовських. Та допоки прийшли священики, сяйво зникло, але з'явилося щось інше: на іконі Божої Матері текли сльози, а цілий лик заряснів потом. Після цього М. Гошовський не наважувався далі тримати в хаті ікону, тож просив священиків, щоби забрали її до дунаївського костела. Оскільки тоді в костелі уже знаходилися аж два чудотворні образи (Ісуса Христа і Страждальної Богоматері), то ікону Гошовських примістили в захристії. Гошовському це не сподобалось, попри це ікона там залишалася висіти цілий рік. Після цього М. Гошовський почав робити старання, щоби ікону перенести до василіанського монастиря в Гошів, де були його маєтки. Спочатку він їде до Унева, щоби розповісти львівському єпископові Атанасію Шептицькому про всі події з іконою. Митрополит висилає з Гошовським до Дунаєва о. Гедеона Буйницького, ЧСВВ, намісника монастиря в Краснопущі (7 км на схід від Дунаєва), щоби той перевірив справу з'яв, опечатав ікону та доглянув за точним виконанням її перевозу до Гошева. Посланець сумлінно виконав усі розпорядження владики, після чого, згідно з бажанням Гошовського, ікону в опечатаній скрині під охороною визначних осіб було перевезено до його садиби в Гошеві. Відтак М. Гошовський вдруге їде до митрополита, і той висилає з ним авдитора (слухача) о. Інокентія Липницького ЧСВВ, овруцького архімандрита, щоби цей ґрунтовно переслухав наочних свідків надзвичайної події і дослідив чудесну з'яву. Але львівський римо-католицький помічник єпископа Головінський заборонив свідкам складати зізнання. Після нового звіту М. Гошовського митрополит сказав, щоб свідки пішли до Віциня (4 км на північний захід від Дунаєва) і там склали свої зізнання. Римо-католицьке єпископське управління і там своїм вірним заборонило свідчити (як перші і найближчі наочні свідки, в цій справі найважніші зізнання могли скласти саме римо-католики, котрими були: два римо-католицькі священики, дружина М. Гошовського та її гостя, дворянка Ф. Сеправська). М. Гошовський знову їде до митрополита і той наказує привезти всіх згаданих свідків до себе в Унів. Цим разом вдалося переконати свідків, кожен із них склав зізнання перед митрополитом та ствердив присягою. Після остаточної перевірки всіх зізнань

село Верхрати (біля Рави, Равський повіт)[570]; містечко

митрополит, грамотою від 11. 07. 1737 р., визнав і проголосив ікону Божої Матері "благодатною" – чудотворною та дозволив перенести чудотворну ікону з процесією до монастирської церкви. Торжество перенесення відбулося напередодні Преображення Господнього згаданого року. Тоді люди з процесіями зібралися на подвір'ї Гошовських. Священики винесли з хати сховану в скрині ікону, поклали на прибраний стіл, перечитали прилюдно грамоту митрополита Атанасія Шептицького, в якій він проголошує ікону чудотворною, перевірили, чи не порушені печатки, що ними ще в Дунаєві опечатав її уповноважений від митрополита о. Буйницький. Після подяк дідички Катерини Хоєцької Пречистій за зцілення сліпої дочки всі з процесіями, піснями й похвальними проповідями рушили до монастирської церкви на Ясну Гору. "Монастирський літопис" та й інші архівні документи наводять і стверджують сотні чудес. Тільки від 1737 р. до кінця XVIII ст. було їх 117); НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 463–463 зв. (Матеріали візитації гошівської парафіяльної церкви, проведеної 4. 07. 1741 р., нічого не говорять про чудотворну ікону).

[570] Пам'ятка з Крехова / Передрук вид. 1896 р., наново відредагований і підготовлений до друку монахами Крехівського Монастиря св. Миколая: о. Теодозієм, о. Григорієм, бр. Парфенієм, бр. Августином, бр. Василієм. – Жовква, 1992. – С. 1–6 (Автор, посилаючись на літопис (невідомо який і невідомо яка частина тексту книги оперта на цей літопис), говорить, що Крехівський монастир почав своє існування з початку XVII ст. і прославився завдяки трьом своїм чудотворним іконам. Перша – на престолі маленька ікона Преч. Діви Марії, перенесена до Крехова родиною Красовських, львівських міщан, з вдячності за чудо, яке сталося з їхньою дочкою. Анна, незряча від народження, молячись перед цим образом, прозріла. Тож її родичі, побоюючись тримати ікону у себе вдома, принесли її до Крехівського монастиря. Друга – це ікона Преч. Діви Марії Верхратської з села Верхрати біля Рави, де Преч. Діва Марія прославилась багатьма чудами. Тодішній львівський єпископ Йосиф Шумлянський, взявши присягу від кількананадцяти осіб перед св. Тайнами, що вони одержали ласки лише за допомогою тієї ж ікони Преч. Діви Марії, проголосив пастирським листом від 6. 07. 1685 р. всьому духовенству і мирянам, що ця ікона Преч. Діви Марії є чудотворною. Коли в 1808 р. ліквідовано Верхратський монастир, ченці у супроводі багатьох священиків перенесли цей дорогоцінний скарб до Крехова. За переданням, ікона ця походить з XIV ст., і намалював її київський митрополит Петро. Третя ікона, св. Миколая, була в південній церковній каплиці. Про її походження немає на сьогодні достовірних даних, лише відомо, що перші послідовники Йоіля (засновник монастиря) начебто принесли її з Білої Русі, також відомо, що багато ласк вимолював св. Миколай тим, які вдавалися до нього з вірою. Тричі з ікони здирали (погани, а навіть християни) срібну шату, але побожні миряни щоразу її наново справляли. Також на святомиколаївському престолі пізніше знаходилося Миро, яке чудесним способом витікає з мощей св. Миколая в місті Барі (Італія). Воно було подароване перемиським єпископом Юліаном Пелешем і перенесене сюди з урочистою процесією 1896 р.); о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі... – С. 28 (Автор пише, що на празник Покладення Чесної Ризи М. Б. 2. 07. 1688 р. почала Божа Мати в цій Іконі (знаходилася в церкві села Верхрати Равського повіту) заливатися кривавими сльозами. Дали знати єпископові Йосифу Шумлянському,

Зарваниця Підгаєцького деканату[571]; Почаїв[572]; Холм[573]; Марія-

який по переслуханні записяжених духовних і світських свідків 6. 07. 1688 р. проголосив ікону чудотворною. 1810 р. її процесійно перенесено до Крехова, до монастиря оо. Василіян); НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 142 зв.–144 (Акти візитації крехівської парафіяльної церкви, проведеної 13. 03. 1740 р., нічого не говорять про чудотворні ікони. В цих актах записано, що в церкві тоді знаходилося: великих срібних корон – 5, малих срібних корон – 5, срібних бляшок – 5, срібних хрестиків з ланцюжками – 3, кораликів – шнурків 6, срібна лампа з ланцюжками – 1).

[571] Про те, що с. Зарваниця дуже давнього походження, пише у своїй фундаментальній п'ятитомній праці "Historye cudownych obrazów Matki Boskiej" о. А. Фрідріх. Там в 2 т., ст. 319–320, з приводу цього читаємо: "Z dawnych aktów okolicznych włości, zaledwie tyle dowiedzieć się można, Zarwanica istniała już w XII wieku". Існують ще два народні передання, що відносять початки Зарваниці до княжого періоду. Коли ж з'явилась чудотворна ікона Матері Божої в Зарваниці – історичні джерела мовчать. Записки з костела в Золотниках містять історичну замітку, що в Зарваниці знаходиться чудотворна ікона Преч. Діви Марії з XIII ст., а три народні перекази дають підставу думати, що ця ікона ще більш раннього походження. У 1754 р. в Зарваниці, заходами тамтешнього землевласника гр. А. Мйончинського, постала церква Пресв. Трійці. Вона мала вигляд хреста, а будівельним матеріалом для неї послужило каміння, взяте зі зруйнованого татарами замку в Полісюках (2 км від Зарваниці). До тієї церкви урочисто перенесли чудотворну ікону Преч. Діви Марії. У 1867 р., стараннями ревного пароха Зарваниці, о. Профирія Мандичевського, при співучасті численного духовенства і сотні тисяч людей відбулася коронація цієї ікони. Корону привезено з Риму. До Пресвятої Богородиці в Чудотворній Іконі Зарваницькій митрополит Атанасій Шептицький склав таку молитву: "Місце Божого й Твойого вдоволення я прийшов посітити, Мати милосердія, щоби'м узрів велич благодаті, Тобі даної Богом, непостижиму Твою славу й невисказане милосердя, в котрому я недостойний желаю Тебе почитати. Ти достойніша всякої честі, Ти наповнена Божими ласками, Ти Царице неба й землі! Оце недужі через Твоє посередництво отримують здоров'я, пригноблені горем удаються до Тебе, дізнають полегші; всі, що Тебе в молитвах почитають і Твойого Покрова шукають, осягають у Тебе ласки. За приміром тих і я недостойний, та скаяний удаюсь до Тебе, Пречиста, в надії Твойого милосердя й невисказаної Твоєї благодаті. Подай мені, як і іншим грішникам, на цьому місці Твойого вдоволення поміч і заступи мене, недостойного, перед Твоїм єдинородним Сином, Господом моїм Ісусом Христом, щоби справедливий повзятий свій гнів за мої погрішення перемінив в милосердя й відпущення. Не дай мені погибати в моїх гріхах, но Ти, яко джерело ласки, подай богатство цієї ж ласки мені прохаючому, дай окаянному, котрий Тя молить, в імені Сина Твойого Єдинородного, щоби'м удостоїшися Твоєї любові, міг з Тобою Його славити в вічні віки, амінь" (о. А. Мельник. Зарваниця. – 2–ге вид. – Рогатин, 1926. – С. 27–48, 70–71; о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі... – С. 22–23); А чудотворна ікона Розп'ятого Спасителя в Зарваниці з'явилася в 1740 р. Як свідчать давні грамоти та усна традиція, один побожний і заможний зарваницький господар, Стефан Рисан, літньою порою згаданого року проти ночі поїхав волами на свою сіножать по сіно. Стомлений денною працею, заснув на возі. Нараз будиться і

бачить: ясний блиск з-під хмар променіє на землю, воли клячать, а в повітрі, невисоко від землі, небесним сяйвом світить ікона Розп'ятого Спасителя. Рисан падає на землю і сердечно молиться, потім мерщій вертається до села та розповідає священикові про видіння. Раненько процесійний похід вирушає на місце об'явлення і застає на землі сіяючу ікона Розп'ятого Спасителя. Учасне в цій процесії духовенство забрало ікону та занесло до старої городженої церкви. Слава про ікону блискавкою облетіла галицьку землю, і у 1742 р. до Зарваниці приїзджає львівський митрополит Атанасій Шептицький. Зробивши канонічне розслідування об'яви та чуд ікони, він проголосив її чудотворною й укоронував срібною короною. Потім клякнув перед нею і промовив наступну, ним же складену молитву: "О Пресолодкий Ісусе, Спасителю мій! Ти зійшов з неба на землю, із Вітцівських нідр в утробу Пречистої Діви; прийняв человічество й поніс всі труди й терпіння на те, щоб мене прийняти знову до неба, з котрого разом з праотцями через неповздержність я був вигнаний. Ти свойого життя не пожалував, щоби мене, через гріх померлого, оживотворити. Ти зістав до хреста прикований й дозволив на ньому бути в гору піднесений, щоб я побачив, як ти є добрим, милосердним й милостивим. Ти приклонив Твою Божественну голову, щоби мене уцілувати; розпростер свої всемогучі руки, щоби мене до Твого Серця, розжареного любов'ю притягнути. І що ж я на це? О темното, о злобо моя! Я не доглянув лише Твоєї любові до мене, не прийшов, не прив'язався до Тебе. Я полюбив радше дочасну красу цього світу, як Тебе, невисказане, безконечне добро. Отже сьогодні, коли споглядаю на Тебе, пізнаю й себе. Тебе як благого, милосердного й себе окаянного. А це увидівши, обнимає мене страх, припадаю до Божественних Твоїх стіп і з каючимся Давидом кличу: "Помилуй мя, Боже, по велицій милости Твоєй і по множеству щедрот Твоїх, очисти беззаконня моя". О всемилостивий Ісусе! Ти (що) зволив приходячим тут і посіщаючим Тебе в цій святій Іконі темним прозріти, просвіти й мене світлом Твоєї ласки, щоби'м міг пізнати всі мої гріхи. Ти (що) отворив єси німим уста, дай і мені, онімівшому соромом і злобою, щоби'м совершенно сокрушенним серцем виповів всі мої гріхи. Ти (що) очистив прокажених на тілі, очисти ж і мою душу, споганену болотом гріха. О Ісусе, бездно любові! Вислухай благання Свойого слуги, котрого ні сріблом, ні золотом, лише Своєю неоціненною найсвятішою Кровію викупив єси. Вислухай мене, кличу зі зітханням, і не відверни від мене Свойого лиця, щоби знову ворог моєї душі з наругою не сказав мені: Оце укріпився на ньому. Дай мені тут на землі Тебе в серці, в умі і в устах всегда мати, а потім жити з Тобою в Небесному царстві в безконечні віки віків, амінь". Стара, дерев'яна церква, в котрій знаходилася чудотворна ікона, 1754 р. згоріла, але ікона залишилася непошкодженою. Цього ж року обидві ікони дуже торжественно було перенесено до новозбудованої кам'яної церкви. Ікону Ісуса уміщено в головному престолі (о. А. Мельник. Зарваниця... – С. 50–51, 71–72); Матеріали візитацій за 1733 р. подають, що тоді містечко Зарваниця як парафія належало до Підгаєцького деканату і знаходилося у власності Piotra Miączyńskiego, kasztellana Chełmińskiego. Парафіяльна церква Покрова Пресв. Богородиці була "pod strychulec wybudowana, gliną wyleiona, słomą pokryta". Про чудотворну ікону ці матеріали нічого не говорять, і перелічені ними церковні речі, що містилися в цьому храмі, теж нічим не нагадують, що ця ікона там знаходилася (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 243 зв.).

[572] А. Шумовський. Поклін св. Почаївській Лаврі. – Торонто-Канада: Святоволодимирське Братство, 1962. – С. 1, 12–30 (Історію заснування Почаївського монастиря автор подає так, як її написав митрополит Іларіон у праці під назвою "Свята Почаївська Лавра" (біля 400 стор.), виданій Інститутом Дослідів Волині у 1961 р. Документальних матеріалів з XIII-XV ст. про початок існування Почаївського монастиря немає (всі старі акти загинули), тому джерелом, яке розкривало перші сторінки історії монастиря, послужив польськомовний рукописний твір "Монастир Скит" з 1732 р., котрий зберігався в архіві Лаври. Цей твір повідомляв, що наприкінці XII ст. біля Почаївської Гори жив побожний чоловік на ім'я Туркул (можливо пустельник), котрому часто в сні являлася Божа Мати. Десь у 1213 р. до Туркула прибув афонський старець Мефодій, якому той розповів про свої видіння Божої Матері та показав усю гору та довкілля. Мефодій зрозумів, що сама Божа Мати вибрала собі це місце і що тут треба побудувати монастир. На пам'ять цієї події вирішив тимчасово намалювати образ Божої Матері на виструганому стовбурі старої липи, образ, який нагадував видіння Туркула. Мефодій повернувся на Афон, а Туркул став ревно проповідувати на славу Божої Матері. Він побував у Києві, і, врешті, сам подався на Афон. Там він знову зустрів о. Мефодія і намовив його вернутися на Почаївську Гору, щоби там заснувати монастир. У 1219 р. вони повернулися і, маючи 12 будівничих (як з Києво-Печерською Лаврою), розпочали будову. Незабаром монастир був збудований і почав заселятися монахами зі сходу. 1220 р. о. Мефодій освятив нову церкву на честь Преображення, відтак заснував при монастирі школу і зібрав багато рукописних книг. Отець Мефодій упокоївся 1228 р. у віці 137 р. Тоді там було коло 25 ченців-пустельників. А у творі архімандрита Іоанікія Галятовського "Небо новоє с новими звєздами" (надрукований у Львові 1665 р.) написана така історія: "Іоан Босий з села Почаєва видєл на скалє стоячую Пречистую Богородицю. Перед нею стояв законнік, котрий на скалє мєшкал і повєдал тому Іоану Босому і хлопятом із села Почаєва, пасучим овци на горє близько тоєї скали, же Пречистая Богородиця стояла на той скалє, которой єсть там Стопа вирита, і завше ся в той Стопє вода чистая знайдует, которой розмаїтії хороби улєчаються. На той скалє Церков знаменітая мурованая, і при церкви монастир знаменитий, который от села Почаєва називается Почаєвский". Галятовський датує цю подію 1261 р. Інший твір, теж польською мовою, що називається "Почаєвська Гора" (1742 р.), час постання монастиря відсуває дещо в минуле – зразу після 1240 р., коли Батий напав на Київ, зруйнував його, а київські монахи втекли на Гору Почаївську. Татари нападали тоді і на Волинь – Кременець і Гору Почаївську, але взяти їх не могли і відступили. Можливо, Почаїв бере назву від ріки Почайни в Києві, де ті монахи мали свій монастир. Існує лише один історичний акт з XIII ст., що зберігся в архіві монастиря і стосується цього монастиря, – це грамота воєводи Михайла Центера з 1213 р. Вона має назву "Дипломат" і є дарчою грамотою, в котрій перечислені такі дари для монастиря: десять волоків землі, хутір Комната, десять домів, чотири млини і пасіка ("Дипломат" Центера, власника м. Макова в Галичині, писаний укр.-церк. мовою в 1220 р.". – Див: о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі... – С. 14). Іншим документом, котрий має посереднє відношення до історії монастиря, є грамота польського короля Сигізмунда I від 1527 р. (Краків) про надання почаївському дідичеві Василеві Гойському

права користуватися ярмарком без мита. Історія Почаївської чудотворної ікони Божої Матері починається з того, що у 1559 р., подорожуючи по Волині, грецький митрополит Неофіт на деякий час спинився в замку Гойських в Урлі. Анна Гойська, вдова по померлому Василеві Гойському, земському Луцькому судді (помер 1557 р., був людиною побожною, залишив своїй дружині Почаїв з селами Урля, Козин, Савчинці і Комнатка), передала тоді через митрополита для грецької Церкви великі пожертви, а той, від'їжджаючи, подарував Гойській ікону Божої Матері, привезену ним з Царгорода (на іконі було кілька слів, написаних слов'янською мовою, і це наводить на думку, що, можливо, Неофіт був слов'янином). Цю ікону Гойська зберігала у своїй домашній каплиці 38 років. Якось люди і сама Гойська запримітили навколо ікони сяйво. Стали чинитися від ікони чуда, зцілення. Сліпий від народження брат Гойської прозрів ("исцелился ея хромой брат Филипп". – Див: Є. Посєлянин. Богоматерь / Передрук вид. Санкт-Петербургъ: Книгоиздат. П. П. Сойкина. – УПЦ Киевская Митрополия, 2002. – С. 582). Гойська вирішила перенести образ до монастиря, і це урочисто відбулося в 1597 р. при участі луцького єпископа, численних священиків і монахів та багатьох тисяч народу. Чудотворну ікону помістили в монастирській церкві Успення Пр. Богор. Того ж року Гойська подарувала для монастиря багато землі та грошей. У своїм фундаційнім записі від 14. 11. 1597 р. вона зробила такий заповіт: "Ігумен мусить бути християнин східної віри, Святих Правил нашого Грецького Ісповідання. Судити незгоду в монастирі має Владика не іншого, а тільки Грецької Церкви Обряду… Анатема, і всяке неблагословення та прокляття для того, хто порушить цю мою волю!". Далі йдуть підписи і 5 печаток. Ця фундація вписана до Кременецьких Земських Книг. Тоді Гойська заснувала тут спільножитний монастир (до того був лише пустельничий, неорганізований, без ігумена, була мурована церква і при ній кілька монахів келіотів або пустельників), першим ігуменом якого став Іов-Іоан Желізо (перед тим – ігумен Дубенського монастиря). Всіх ігуменів до початку уніатського періоду (1721 р.) в монастирі було 21. Уніатським Почаївський монастир був 110 років (до 1831 р.). Визначну роль для монастиря в цьому періоді відіграв тодішній магнат граф Микола Потоцький. Маючи поза п'ятдесят, він відступив від латинства і став греко-католиком. 4. 05. 1765 р. граф оголосив, що жертвує на монастир 1,5 млн золотих (всіх грошей він дав більше ніж 2.200.000 золотих). Гроші мали піти на побудову Величного Собору і Братського корпусу та на величну Коронацію Ікони Божої Матері. Собор розпочали будувати 1771 р. і закінчили в 1782 р. Ікона була коронована в 1773 р. на підставі папської булли від 8 вересня цього року у свято Різдва Пр. Богород. Коронація відбулася дуже урочисто. Для цього в полі побудували тимчасову каплицю. В торжестві були учасні всі волинські і холмські єпископи, маса духовенства (латинських та уніатських було коло 1000, православних – ні одного), оркестри, військо і навіть гарматні залпи. Святкували коронацію цілу "октаву" – від 8 до 15 вересня. Граф М. Потоцький помер у 1782 р. Перед смертю постригся в монахи. Серце Потоцького зберігається в спирті в ризниці собору); о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі… – С. 16 (Чуда Почаївської ікони Божої Матері почали записувати від 1661 р. 14. 06. 1770 р. луцький єпископ Сильвестр Любінецький-Рудницький прибув до Почаєва провести канонічне розслідування чудес. Вже 24. 06. цього

Повч[574]; Піддубці[575]; Пушна[576]; місто Старий Самбір[577]; місто

року він повідомляє Апостольську Столицю про правдивість чудес. Апостольська Столиця декретом від 1. 05. 1773 р. доручила луцькому владиці коронувати Ікону Божої Матері, що того року було здійснено при здвизі численного духовенства і 100.000 народу); Є. Посєлянин. Богоматерь… – С. 584 (Автор подає, що за 110-літній період перебування ікони в уніатів записано 539 чудес, хоч і не всі заносилися в літопис).

[573] Походження Холмської Ікони Божої Матері дуже давнє. Згідно з місцевим переданням, яке записав єпископ Яків Суша, намалював її св. єванг. Лука, а в Україну з Греції привіз князь Володимир, котрий, як відомо, після свого хрещення отримав у дар з Костантинополя багато ікон. Холмська ікона намальована на трьох з'єднаних разом кипарисових дошках, розміри її: 1 арш. 4 верш. – в довжину, 1 аршин – в ширину. В давні часи вона була прикрашена дорогоцінною ризою із литого золота з емаллю візантійської роботи. У 1261 р., коли татари під проводом Бурундая пограбували Холм, вони зняли з ікони ризу та в декількох місцях пошкодили живопис. Сто років опісля ікону знайшли під вапняковим щебенем і торжественно перенесли до відновленого собору в Холмі. У 1651 р., за порадою Якова Суші, король Ян-Казимир брав ікону з собою в похід проти козаків. Потім до 1652 р. вона знаходилася в Варшаві, в каплиці королівського палацу. 29. 04. 1652 р. ікона знову була поміщена в соборному храмі в Холмі. Пізніше, реконструюючи собор, з нього забрали іконостас, а ікону, за католицьким звичаєм, помістили у вівтарі, над головним престолом. У 1765 р. ікона була коронована двома золотими коронами, присланими Папою Римським. На лицевій стороні престолу, над котрим висіла ікона, містилася срібна таблиця з різноманітними випуклими зображеннями (барельєфами) і латинськими написами про перемогу поляків над козаками (тепер ця таблиця знаходиться в Московській Оружейній палаті) (Є. Посєлянин. Богоматерь / Передрук вид. Санкт-Петербургъ: Книгоиздат. П. П. Сойкина. – УПЦ Киевская Митрополия, 2002. – С. 579–581).

[574] Чудотворна ікона в Марія-Повч у Карпатській Україні плакала 4 рази, а саме: в листопаді 1696 р., в серпні 1715 р., в 1905 і 1917 рр. Переслухавши під присягою 200 свідків, єпископська комісія проголосила її чудотворною за першим разом (о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі… – С. 29).

[575] За дві милі від Луцька лежить оселя Піддубці, де був монастир оо. Василіян, уфундований Людвігою Любомирською, а коло нього церква, вимурована десь 1765 р. Там мав бути чудотворний образ Матері Божої, про що свідчать слова церковної пісні (о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі… – С. 30).

[576] У XVIII ст. в Пушні (на Волині) за три милі від Ковеля в монастирській церкві оо. Василіян була чудотворна ікона. На її честь склав невідомий автор польською мовою пісню (о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі… – С. 30).

[577] Заходами єпископа Антонія Радивилівського й польської королеви Бони у 1554 р. було завершено відбудову Старого Самбора (старе місто було знищене у 1241 р. ханом Батиєм). Тоді місто укріпили двома мурами та побудували церкву, яка проіснувала до 1737 р. Мати Божа з ікони, що знаходилася в тій церкві, плакала кривавими сльозами з перервами від 15 вересня 1727 р. до 9 травня 1728 р.

Улашківці (Чортківський повіт)[578]; Кристинопіль[579]; місто Бар[580]; село Новий Милятин (костел оо. Кармелітів Босих)[581]; місто Бердичів (костел оо. Кармелітів Босих)[582]; місто Львів (церква Успення Пресвятої

(175 днів чи 25 тижнів). Свідком цього чуда був місцевий парох. Одна пісня на честь цього чуда була надрукована в "Кам'янському Богогласнику" 1734 р., друга (латинською мовою) – 1770 р. в цьому ж Богогласнику (о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі… – С. 30–31).

[578] У 1678 р. чудотворну ікону Матері Божої в Улашківцях перенесено з монастирської каплиці до церкви в Улашківцях. Цю ікону надзвичайно почитав наш народ, особливо під час татарсько-турецьких наїздів. Постала також гарна за змістом і мелодією пісня на честь тієї ікони (о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі… – С. 32); Документи візитацій двох улашківських церков (належали до Ягольницького деканату) за 1733 р. нічого не згадують про чудотворну ікону (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 228 зв.).

[579] Особливо шанованою українським народом у XVIII ст. була Кристинопільська ікона Божої Матері, що знаходилася в монастирській церкві. До Другої світової війни мала 32 шнури коралів та понад 40 різних вот (о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі… – С. 33).

[580] У XVIII ст. прославилася чудами ікона Божої Матері в м. Бар. Хоч поляки примістили її в костелі, народ уважав її за власність українського народу і склав гарну пісню в її честь (о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі… – С. 33). Акти візитацій чотирьох барських церков приблизно за 1731 р. нічого не згадують про чудотворний образ. В актах записано, що в церкві св. Миколая знаходилося 5 срібних корон і це могло вказувати на причетність цього храму до чудотворної ікони (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 369 зв. – 370 зв.).

[581] У Сводній Літописі під 1755 р. написано, що Львівський архієпископ Миколай Ігнатій Вижицький (латинський) приговором, виданим 1. 01. 1755 р. у Львові, проголосив ікону Ісуса Христа, розп'ятого на хресті благодійною і чудотворною, котра була поміщена в костелі оо. Кармелітів Босих у с. Новий Милятин, і з тих пір постійно там знаходилася. Ця ікона з 1746 р. стала прославлятися чудесними благодіяннями, котрі перший досвідчив на собі згаданого року о. Матей Максимович, приходник Честинський грек.-кат. обряду, будучи зціленим від довготривалої недуги. – Див.: Wiadomość o początkach wsławienia się łaskami i cudami Pana Jezusa ukrzyżowanego w obrazie Milatyńskim, napisał Stanisław Baro Błazowski kanon. Metrop. Lwowski paroch Milatyński. Торжественне перенесення цієї чудотворної ікони з Нового Ставу (півтори милі від Милятина) в Милятин до костела оо. Кармелітів відбулося 1747 р. в навечеріє Успення Пр. Богор. (за новим стилем) при участі духовенства як латинського, так і руського обряду. Милятин тоді належав Терезі з Карсницьких Лончинській, Каштеляновій Львівській, Милятинського Кармелітанського костела і кляштора фундаторці (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г… – С. 200).

[582] Сводна Літопись під 1757 р. про цю ікону так пише: "В том году 16 липця совершилась коронація чудотворной ікони оо. Кармелітів в Бердичеві. – Див. сюда относящееся сочиненіе: Ozdoba i obrona ukrainskich krajów przecudowna w

Богородиці ставропігійна)[583]; місто Львів (костел оо. Домініканів)[584]; Хлопичі (біля міста Ярослава)[585]; містечко Більшівці (околиця

Berdyczowskim obrazie ukoronowana Maria – напечатал в 1767 году Grzegorz od Ducha Św. Karmelita bosy" (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 204). В цьому ж джерелі під 1754 р. читаємо: "Na Ukrainie powietrze (моровиця) nie ustawało, a tu jeszcze i Hajdamacy broili. Napadali na miasta i dwory, rabowali, zabijali... W tym że czasie odbywała się w Berdyczowie koronacja N. Panny, na którą wielu się zjechało. Hajdamacy kusili się napaść i na Berdyczów, ale kiedy stojące tam wojsko Antoniego Lubomirskiego stawiło im opór, rzucili się w innem miejscu na trzy chorągwie wojska polskiego i zupełnie je rozbili" (Там само. – С. 195); Згідно з переданням, цей образ з'явився козакові Тишку на його хуторі, там, де зараз знаходиться м. Бердичів. Спочатку ікону помістили в каплиці, а потім у побудованій тим козаком церкві св. Михаїла. Поляки ту церкву спалили, а образ забрали і віддали до кармелітського монастиря, де він досі в костелі знаходиться. Ікона прикрашена золотою ризою, вінцем і короною з діамантами, котрі були прислані в дар від папи Пія IX. Ця ікона з вигляду дуже подібна до Почаївської (Є. Посєлянин. Богоматерь... – С. 775).

[583] Генеральний візитатор і офіціал львівський о. Мойсей Богачевський ЧСВВ в "Decretum reformationis" актів візитації церкви Усп. Пр. Богор. м. Львова під 9. 09. 1743 р. зобов'язав членів церковного братства названої церкви, зокрема віцеголову того братства, щоби зробили на престолі перед Чудотворним образом Божої Матері, що в каплиці, більшу плиту і щоби заслонювали (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 6–7).

[584] Сводна Літопись під 1751 р. про цю ікону пише: "Совершилась коронація чудотворной ікони Пресв. Богородиці в костелі оо. Домініканів у Львові дня 1 іюля. – Див.: Obraz N. Marji Panny w kościele Bożego Ciała X. X. Dominikanów. Lwów 1853, str. 63" (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 189). У 1754 р., після ствердження спеціальною комісією 52 чудес, "Домініканську ікону" короновано. Цю ікону як шлюбний дарунок одержала 987 р. дружина князя Володимира від братів Костянтина і Василя та привезла її з Царгорода до Києва. Коли татари напали на Київ, ікону перевезено до Галича, де князював Ярослав Осмомисл. Найстарший син Данила, переносячи свою столицю з Галича до Львова, забирає туди ікону. У 1270 р. дружина Лева Констанція, дочка угорського короля Бели, випросила собі цю ікону і подарувала її оо. Домініканцям, яких папа Григорій IX вислав 1234 р. в місійних цілях на Україну. Княгиня Констанція збудувала для домініканців у Львові монастир і при ньому церкву, де помістила цю ікону. Українське населення Львова століттями вважало її власністю українського народу і на коронацію образу дало золото (о. А. Мельник. Мати Божа в українській літературі... – С. 25).

[585] У Сводній Літописі під 1763 р. написано, що поміщиця Софія Римовська заповіла 10 тис. пол. зол. на утримання трьох священиків у Хлопичах. Цю фундацію перемиський єпископ Атанасій Шептицький затверджує 28. 07. 1763 р. із запевненням, що буде старатися, щоби таке число священиків там завжди перебувало. Згадана парафія і церква з чудотворною іконою в Хлопичах з часом дісталася полякам, котрі церкву перемінили в костел, але до сих пір в руські Богородичні празники відправляють свої відпусти для приваблення "Русских" до свого обряду

Галича)[586]; місто Маріямпіль (коло Галича)[587]; село Погоня (біля

(А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѢтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 242).

[586] Більшівцівську чудотворну ікону Божої Матері в околицю Галича наднесли хвилі Дністра восени 1621 р., якраз в той час, коли жовніри польського військового гетьмана Мартина Казановського переправлялися через ріку в погоні за татарами. Спочатку Мартин Казановський зберігав її у Більшівцях у своїй замковій каплиці. Але невдовзі на його запрошення до містечка прибули капуцини, і тут скоро постав величний дерев'яний костел Усп. Пр. Богор., до котрого 20. 03. 1624 було торжественно перенесено ікону. Загроза з боку татар та інші небезпеки, що висіли над цим краєм у другій половині XVII ст., змусили монахів капуцинів забрати ікону з церкви і переховувати. Коли ікона знову повернулася до Більшівців, новий власник містечка Ян Галецький у 1718 р. на її честь почав будувати мурований костел. Тим часом за посередництвом ікони вершилося багато чудесних зцілень. 12. 05. 1769 р. папа Климент XIII видав привілей на її коронування. 15. 08. 1777 р., львівський архієпископ Кристіан Цешковський здійснив посвячення відбудованого костелу (він набув такого зовнішнього вигляду, яким є зараз), а через три дні на голови Господнього Дитятка і Богородиці були вкладені золоті корони. На це свято з'їхалися духовенство і вірні обох обрядів з різних околиць Галичини. На честь коронації було виготовлено також круглі медальйони. На лицевому боці знаходилося зображення Богоматері і напис: "Більшівцівська Богоматір". На зворотньому – "Климент XIII, Папа коронував". У 1853 р. грабіжники здерли з ікони золоті корони, але у швидкому часі крадіж віднайшлася і була повернута на місце. Папа Пій IX повторно освятив ікону (І. Драбчук. Чудотворні ікони Прикарпаття... – С. 11–12).

[587] Початки історії цього чудотворного образу досі не знані, як і те, хто його намалював і коли. А перша згадка про нього міститься в архівних документах другої половини XVII ст. Дані цих матеріалів повідомляють, що коронний гетьман Станіслав Яблоновський брав із собою цю ікону, коли ішов у військові походи. Завдяки їй він здобув численні перемоги, тому й закріпилися за нею назви "Богородиця Гетьманська" або "Лицарська", а після успішного бою під Віднем 1683 р. – "Переможниця". Коли ікона набула великої слави, Станіслав Яблоновський вирішив збудувати для неї на високій наддністрянській горі костел, перейменувавши місце в Маріямпіль, тобто "місто Марії". Сталося це у 1691 р. У 1737 р. відповідна комісія визнала образ чудотворним. На значні пожертви вірних, зокрема Терези Яблоновської, було придбано для ікони срібні шати. Також голова Марії увінчана срібною короною, а голову Ісуса прикрасила сонцеподібна зірка, подарована королем Польщі Яном Собеським. Наприкінці XVII ст. ікону було оздоблено коштовним камінням, а знайдений в архівах костелу запис розповідав, що якось образ залився сльозами, і це стало спонукою до збудування для нього великого мурованого костелу замість малого дерев'яного. У першій половині XX ст. цей чудотворний образ готували до коронації, та цьому завадила війна. Іконою піклувалися поляки і до 1965 р. вона знаходилася у Глубочиці. 02. 09. 1965 р. ікону урочисто перенесли до новозбудованого костелу Пр. Діви у Вроцлаві на Пясках, а 10. 09. 1989 р. папа Іван Павло II її коронував (І. Драбчук. Чудотворні ікони Прикарпаття... – С. 30–31).

Тисьмениці)[588]; місто Станіславів[589]; село Фрага (на Рогатинщині)[590];

[588] Витоки історії Погонської чудотворної ікони Богоматері сягають дуже давніх часів, проте вони оперті лише на переказах. Пізніше вже джерела повідомляють, що власник Тисьмениці Микола Потоцький заклав над чернечими печерами кам'яний монастир, а за його сина Якова до монастирських угідь було долучено ще біля 100 га землі, пасовищ та лісу. У 1736 р. тут постала нова Свято-Успенська церква, в котру було поміщено образ Пр. Богородиці. Цю церкву побудувала на власні кошти Іванна з Потоцьких Велигорська, котра в такий спосіб віддячила Божій Матері за ласки, отримані від чудотворної ікони. Тисячі прочан сходилися до Погоні на відпусти. На зібрані пожертви для прикрашення ікони було придбано срібні ризи та срібні корони. За часів австрійських правителів Марії-Терези та Йосифа II, коли проводилися реформи, усі коштовності з ікони позабирали, однак монастир, на відміну від багатьох інших, ліквідованих тоді в Галичині, уцілів (І. Драбчук. Чудотворні ікони Прикарпаття… – С. 36–37).

[589] Обставини з'явлення чудотворної ікони Божої Матері в Станіславові пов'язані з початками історії вірмен у цьому місті. З'явились вони тут у XVII ст. Перша церква, дерев'яна, була побудована ними на Галицькому передмісті у 1665 р., а згодом на тому місці в 1742–1763 рр. вони зводять костел. 22. 08. 1742 р., тобто в перший рік побудови храму, з очей Богородиці на іконі почали капати сльози, і відразу стали робитися різні чуда, які списували у спеціальній книзі. 22 жовтня у присутності дідичів міста, довколишньої шляхти, військових та за участю духовенства всіх обрядів було розпочато 40-годинне набоженство – "интродукція", пов'язане з інтронізацією чудотворного образу Богородиці. У 1938 р. ікону коронували, а незадовго, у 1945 р. вірмени, що уже були ополячені, виїжджаючи, разом з найцінніщими реліквіями забирають її з собою до Польщі (І. Драбчук. Чудотворні ікони Прикарпаття… – С. 39–41).

[590] У давніх часах в с. Фрага, котра була передмістям Підкаменя, на високій горі, що звалася Скала, стояла давня церква. Під час походу Богдана Хмельницького вона згоріла, але ікона Богородиці, що там знаходилася, уціліла. Згодом її помістили у відбудованій церкві, і уже в другій половині XVII ст. вона стає відома, як чудотворна. Тоді Підкаменем і Фрагою володів коронний гетьман Станіслав Іван Яблоновський. З його ініціативи у 1680 р. почалося будівництво на фразькій горі костелу та монастиря, і коли у 1706 р. закладалися підвалини майбутнього костелу, стару церкву було розібрано. Будова закінчилась аж у 1732 р. Тоді ж у селі була зведена і греко-католицька церква. Монастирем і храмом заопікувалися оо. бернардини, які прибули сюди у складі 12 монахів. Вони розмістили чудотворний образ у вівтарі костела. Коли у 1790 р. монастир ліквідували, монахи переїхали до Бережан, взявши з собою чудотворну ікону. Отець Іеронім Кмицикевич, фразький парох у 1890–1912 рр., у своєму дослідженні про Фразьку чудотворну ікону пише, що після того, як монахи забрали образ, люди щодня бачили його у сяйві над горою протягом двох місяців, де потім утворилася криничка. На початку XX ст. отці-бернардини повертаються до Фраги і протягом 1900–1904 рр. будують новий костел на місці розібраного та перевозять до нього з Бережан чудотворну ікону. Під час Другої світової війни костел було повністю зруйновано. Проте ікона знову залишилася непошкодженою. Місцеві жителі помістили її у своїй церкві, де вона

село Жировиця[591]; місто Теребовля[592]; Тартаків[593]; село Тлумач Лісовий[594];

перебуває донині. У своєму історичному нарисі про чудотворний образ Матері Божої у Фразі о. Норберт Голіховський писав, що ікона намальована на полотні і є подібною до ікони Белзької (тепер Ченстоховської) (І. Драбчук. Чудотворні ікони Прикарпаття… – С. 42–43).

[591] Жировицька чудотворна ікона Богоматері відома своїми чудами, починаючи з другої половини XVI ст. Цю ікону, охоплену незвичайним сяйвом, між гіллям дерева першими побачили пастухи с. Жировиця. Згодом на місці з'явлення побудовано церкву і вміщено в ній знайдену ікону. Спочатку монахи опікувалися церквою, та коли її знищив вогонь (ікона залишилася непошкодженою), відбудована церква потрапила до рук світських священиків, аж поки св. Йосафат 18 жовтня 1613 р. знову не віддав її отцям-василіянам. Св. Йосафат був дідичем с. Жировиці, котре з вдячності за своє навернення подарував йому Смоленський каштелян Іван Мілешко. В Жировицях св. Йосафат будує монастир враз з будинками, розширює церкву і робить все, щоби тут відбувалися регулярні богослужіння. Багато вельмож, зокрема Лев Сапіга, своїми коштами спричинилися до розвитку монастиря. Серед численних чудес, що сталися завдяки чудотворній іконі Жировицької Богоматері, документи називають воскресіння 30 померлих. Папа римський Бенедикт XIII послав золоту корону, якою митрополит Атанасій Шептицький 19. 09. 1730 р. цю ікону укоронував (о. Н. Вояковський. Шляхами наших прочан. – 2–ге вид. – Львів: Вид-во ОО. Василіян "Місіонер", 1998. – С. 64–65).

[592] Про чудотворну ікону Божої Матері, що знаходилася в теребовлянському монастирі, відомо з XVII ст. У 1663 р. з очей Богоматері на цій іконі потекли сльози, і в той спосіб Богородиця наче попереджала мешканців Теребовлі про недалеке нещастя. У 1673 р. турки великими силами оточили мури теребовлянського замку, та Мати Божа молитвами вірних до чудотворної ікони прогнала їх. Слава про чудесний порятунок замку рознеслася по всій Україні. Тодішній львівський єпископ Йосиф Шумлянський, давний шанувальник цієї ікони, задля безпеки переніс її до Львова. У збудованій ігуменом Євстахієм церкві він обладнав спеціальну каплицю і в ній помістив на престолі ікону. 1704 р. за посередництвом ікони у Львові сталося ще одне чудо. Тоді шведи на місто наклали великий викуп, а що мешканці не могли заплатити, то генерал Шембок погрозив їм пограбуванням і сплюндруванням міста. Настрашений люд звернувся в молитві до Пресвятої Богородиці в Теребовлянській чудотворній іконі. Коли згаданий генерал увійшов до церкви і на власні очі побачив, що Мати Божа на іконі плаче, то, хоч був лютеранин, настрашився, зрікся викупу і чим скорше покинув з військом місто (о. Н. Вояковський. Шляхами наших прочан… – С. 160–164).

[593] Цю ікону привіз з Єрусалима воловинський василіянин о. Єремія. Від 7 до 24 березня 1765 р. вона точила з себе кривавий піт. Після двох перевірок духовною та світською комісіями, 1. 04. 1777 р. вона була проголошена чудотворною. Майже триста вот свідчать про численні чуда, що сталися перед цією іконою, а Велика Хроніка нараховує чотириста сім чудес і ласк Пречистої Діви (о. Н. Вояковський. Шляхами наших прочан… – С. 45).

[594] Напис, котрий знаходився над дверима погорілої церкви в с. Тлумач Лісовий, що недалеко м. Коломия, свідчив, що церква ця, присвячена Пр. Тр., була

Сокаль і Підкамінь[595]. Чудотворні ікони ще мали назву "образи відпустні", бо у визначені дні, пов'язані з їх почитанням, надавалися вірним відпусти. В актах візитацій під 1733 р., де описано чудотворний образ храму св. Хреста міста Тернопіль, також знаходимо, що в названому храмі був "krzyż wielki srebrnopozlacany" і "drugi krzyż na Obrazie Odpustnym wystawiony"[596].

Таких храмів, котрі би мали святі реліквії, в єпархії 30-х – 40-х рр. XVIII ст. було одиниці. Відомо, що тоді реліквії знаходилися в Святотроїцькій церкві міста Бережани однойменного деканату[597], в храмі села Свистельники Заваліївського деканату[598] і в храмі Різдва Христового міста Жовкви однойменного деканату[599].

побудована 1728 р. стараннями і коштом о. Антонія Левицького. А раніше на цьому місці знаходився Богородично-успенський монастир отців-василіян, про початок історії якого та про чудотворну ікону Пресвятої Богородиці можна прочитати у творі І. Галятовського "Нове небо". – Львів, 1665. – С. 90 (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 107).

[595] У 1724 р. відбулася коронація чудотворної ікони Богородиці в Сокалі, а 15 серпня 1727 р. – коронація чудотворної ікони Богородиці в Підкамені. Ці обидві ікони тоді напевно належали вірним латинського обряду (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 98, 106).

[596] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 204 зв.

[597] Акти візитацій подають, що у 1733 р. в храмі Пр. Тр. м. Бережани був "obraz a parte namalowany w którym reliqui św. Jana Krzsciciela zostają" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 248). Існує документ у формі реляції про реліквію св. Ів. Хрест. з церкви Пр. Тр. м. Бережани від 1735 р. (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 127–131) і згадка про неї є в актах генеральної візитації Миколи Шадурського від 1761 р. (Там само. – С. 131).

[598] В актах візитації церкви с. Свистельники під 1733 р. записано, що "w tej cerkwi reliquie znajdują się tych świętych: św. Julianny Kijowo-Peczerskiej, Księżny Olszanskiej; św. Stefana i Jana wkupie wtaz w jednym uwinięciu sine cognominibus; św. prepodobnoho Spiridona sine cognomine; św. Paraskewyi; prepod. Nyła Swiatoszy; prepod. Nestora Litopisca Peczer.; prepod. Ahapita Peczer.; prepod. Luki Ekonoma. Te wszystkie reliquie w materyiki i papierki uwinione z napisami wyż specifikowanemi, w jednym reliquiarzu cynowym okrągłym na kształt puszki wewnętrz z przegrodkami, czyli komorkami na każde z osobna, z wierzchem takowym że położone i stoią na mensie w ołtarzu wielkim. Darowane są ze Skitu W. Jej Mci Pani Justynie Czołhanskiej Stol. Krzemie., która ich tu do cerkwi deponowała. A te jeżeli od którego biskupa były recognoscowane albo approbowane nescik" (НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 168).

[599] В актах візитацій під 1740 р. записано, що в церкві Різд. Хр. м. Жовкви однойменного д-ту знаходилися "na kryłosie prawym Reliquiae św. Jana Soczawskiego męczennika w skrzyni blachami srebrnemi obbitej" (НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 158). Там же "klejnoty, złota, argenteria i inne apparencje w Tumbie św. Jana Soczawskiego

5.5. Парафіяльна канцелярія

Ведення метричних книг на парафіях належало до сфери адміністративної діяльності парохів, оскільки парафії як адміністративні дільниці ставили перед парохами-адміністраторами вимогу дбати про парафіяльну документацію.

znajdujące się", а саме: "Krzyż szczytozłoty miemy z Reliquiami na rogach pereł vryanskich 14, rubinków 16"; "serduszko złote na łancuszku złotym"; "tkanka aksamitna perłami sadzona, turkusami i rubinami dystyguowana, turkusów 29 w kasztach złotych, rubinów 7 w szczyrozłotych kasztach, folg złotych 5 w których przed tym były kamienie, w tejże tkance rożyczek rubinkowych 5"; "druga tkanka z perełek w koronkę robiona, na niej rożyczek rubinkowych 15, jednej nie staje, pod tą tkanką na odzieeiadle przyszyty krzyżyk szczytozłoty, w nim kamyków różnych 11, koralików drobnych z perełkami sznurek 1"; "krzyżyk szczytozłoty na wieku Tumby z perłami dwoma, w którym według preskrypcji mają się znajdować Reliquie"; "szaty Najśw. Panny, św. Jana..."; "sztuczka srebrna pozłocista z wyobrażeniem św. Jerzego z jednej, z drugiej strony św. Jana Soczawskiego, z dwoma kółkami srebrnemi, na jednym kółku krzyżyk złoty maleńki filgranową robotą z kamykami czterma"; "dyadyma srebrna pozłocista z obojczykiem pozłocistym około głowy św. Jana na wieku Tumby malowanego"; "druga (dyadyma) srebrna na tejże (Tumbie) w promienie"; "w nogach sztuczka srebrna pozłacana, na ręce sztuczka pozłocista na podobu manipularzyka"; "tabliczek srebrnych większych i mniejszych 15"; "tabliczek z oczyma – 3, ręczek – 3, nożek – 4, i wotum reprezentujące dziecie"; "sztuczka filgranową robotą – 1"; "półmisek srebrny krajami pozłacany"; "nożka srebrna od p. Bełskiego"; "nożka srebrna od p. Sapiehy"; "serca dwoje pozłociste od Najjasniejszej Księżnej Jej Mości" (Там само. – Арк. 158–158 зв.). Там же "pokrywadła Tumby św. Jana", а саме: "... Na dnie karmazynowym w kwiaty złote; wielkie materji bogatej na dnie karmazynowym w kwiaty srebrne, lisztwa aksamitna zielona; na dnie karmazynowym w kwiaty złote, lisztwa aksamitna czarna; złoto lite, obłożone aksamitem karmazynowym; na dnie czerwonym złoty kwiat liszwy na dnie rożowym kwiat złoty; na dnie karmazynowym kwiat złoty obłożone aksamitem czerwonym; materji bogatej łokci kilka srebrnym kwiat złoty, ta się na baldachim obroci" (Там само. – Арк. 158 зв., 160). Там же "na obrazie św. Jana Soczawskiego korona, krzyż i palma srebrna" (Там само. – Арк. 160 зв.); "portret św. Jana Soczawskiego, metropolity na blasze miedzianej" (Там само. – Арк. 161). Того ж року в названій церкві також знаходився і "syndon to jest płaszczenica wielka na aksamicie karmazynowym haftowana złotem bogato, na tej około głowy Zbawiciela w dyademie pereł wielkich w dwa rzędy 142 kamieni w złoto oprawnych 6, krzyżyków perłami sadzonych 2, w tejże jest partykuła znaczna drzewa Krzyża Św. około której pereł vryanskich 26, małych 22, drobnych pereł tak circa corpus Chrystusa, jako i koło innych osobach suto sadzonych infuturum zaleciła się liczba" (зберігалася в скарбці) (Там само. – Арк. 161).

5.5.1. Законодавчі акти про метрики на парафіях

Метричні книги в Україні почали вести з XVII ст.[600] Із законодавчих актів про метричні книги періоду XVIII ст. загальновідомими є постанови Замойського синоду. Цьому питанню там відведено місце у десятому розділі "Про пароха і парафіян", де сказано, що кожен парафіяльний священик повинен мати чотири книги, необхідні "для належного ведення парафії", в котрі має записувати стан і число осіб цілої парафії, хрещених, вінчаних і усопших. Хто би із парохів таких книг не мав, – ідеться далі в розпорядженні, – той буде караний квотою 50 флоринів на потреби власної церкви[601].

У своєму листі до духовенства, виданому у 1745 р., єпископ Атанасій Шептицький, на відміну від постанов Замойського синоду,

[600] Церковний собор православної ієрархії в Києві 1646 р. зобов'язав парафіяльне духовенство ретельно вести метричні книги (Енциклопедія Українознавства // Наукове товариство ім. Т. Шевченка у Львові / Гол. ред. проф. д-р В. Кубійович. Перевид. в Україні. – Львів, 1994. – Т. 4: Словникова частина. – С. 1524). Також єпископ Й. Шумлянський у 1680 р. наказав усім священикам Львівської єпархії мати у своїх церквах чотири книги для записування хрещених, вінчаних, живих парафіян і померлих (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ изданной въ ЛьвовѢ 1874 года. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та; Иждивеніем Галицко-русской матицы, 1891. – С. 599–600), зразки яких подав у кн. "Метрика" (Енциклопедія Українознавства… – Т. 4. – С. 1524), виданій у Львові 1687 р. під назвою "Нравоученіе от нас єпископа вам мірским іереом таковое преподается" (А. Петрушевичъ. Дополненія ко Сводной галицко-русской лѣтописи съ 1600 по 1700 годъ… – С. 669–671; див. також: Т. Чухліб. Єпископ з шаблею, мушкетом і . . . поетичним талантом // О. Русина, В. Горобець, Т. Чухліб. Незнайома Кліо: Українська історія в таємницях і курйозах XV–XVIII ст. / Наук. ред. академік НАН України В. Смолій. – Київ: Інститут історії України; НАН України, 2002. – С. 225.). В актах генеральної візитації парафії с. Дуба (галицька частина Львівської єпархії) від 12. 01. 1762 р. знаходимо, що в місцевому храмі метричні записи Хрещень і Вінчань провадилися з 1693 р., а Померлих – щойно з 1758 р. (ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 6. – Арк. 3). Церковні метрики парафії м. Кам'янка-Струмилова починаються з 1720 р. (Шематизмъ всего клира греко-католицкои Митрополичои Архіепархіи Львôвскои на рôкъ 1911. – Львôвъ: Накладомъ Архіепархіяльного клира, 1910. – Рôчникъ 67. – С. 354). З XVIII ст. в царській Росії й Австрії, а згодом у Польщі існувала тільки церковна реєстрація актів громадянського стану (Енциклопедія Українознавства… – Т. 4. – С. 1524).

[601] Synodus provincialis ruthenorum habita in civitate Zamosciae Anno MDCCXX Sanctissimo Domino Nostro Benedicto PP. XIII dicata. – Romae: Typis Sacrae Congregationis de Propaganda Fide, 1724. – P. 105.

згадує лише про три метричні книги, які парохи зобов'язані мати на своїх парафіях, – це книги хрещень, вінчань і похоронів. Четверта книга – число осіб парафії (Vivor), не взята тут митрополитом до уваги[602].

5.5.2. Стан метричних книг на парафіях

У період між 1726 і 1744 рр. поетапно було здійснено візитації на парафіях усієї Львівської єпархії. Завдяки тому, що серед розроблених на Замойському синоді питань, які становили схему візитації, містилося питання і про метричні книги[603], в актах названих візитацій знайшлося доволі багато відомостей, котрі стосуються ведення метричних книг на парафіях. Проте, щоби відтворити повну картину ведення метричних книг у цілій єпархії, цих відомостей замало. Все, що мають у собі матеріали згаданих візитацій про метричні книги, уміщено в трьох нижченаданих таблицях. Аналізуючи першу із них[604], можна побачити, що її дані про парафії 54 деканатів, розташованих у східній і центральній частинах єпархії, і що з числа усіх цих деканатів: 3 мають тільки по одній парафії з незначною інформацією про їх метрики; 5 – від двох до п'яти парафій; 9 – від шести до десяти парафій з такими відомостями. Окрім того, три деканати, – Китайгородський, Соколецький і Ямпільський, – задокументовані в матеріалах тих самий візитацій, не мають жодної парафії з даними про їхні метричні книги.

[602] Матеріяли до культурної історії Галицької Руси XVIII і XIX віку, зібрані Мих. Зубрицьким, Юр. Кмітом, Ів. Кобилецьким, Ів. Е. Левицьким і Ів. Франком: Матеріяли до історії галицько руського духовенства в XVIII в. // Записки НТШ. – Львів: З друкарні Наукового товариства ім. Шевченка, 1902. – Т. 5: Збірник Історично-фільософічної секції. – С. 3; Єп. Атанасій Шептицький зачіпає справу ведення метричних книг і в пастирському посланні від 1728 р. Цим документом він, посилаючись на Замойський синод, надав великі повноваження деканам над парафіяльним духовенством і, зокрема, поручив, щоби пильно наглядали, як ці ведуть метрики, поводяться, вдягаються, відправляють богослужіння і т. д... і "аще что от предреченних нерадінія ради ієрея не обрящуть, не токмо словам, но і вервицею отческо да накажуть, или вини да даст гривну" (Ю. Герич. Проблема целібату на Львівському провінціальному синоді (1891) // Український Вільний Університет: Науковий збірник. – Мюнхен, 1982. – Т. 9. – С. 115–116).

[603] Synodus provincialis ruthenorum... – Romae, 1724. – P. 128.

[604] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–514 зв.

Таблиця 18.

Наявність метричних книг на парафіях Львівської єпархії 1726–1734 рр.

Дані за 1726 р.

П. ч.	Деканат	Усіх парафій	Метрики є	Метрик немає
	1	*2*	*3*	*4*
1	Bar	20	6	2
2	Brailów	14	3	2
3	Brasław	29	10	4
4	Czeheryn	25		1
5	Kopajgrod	30	12	2
6	Latyczów	31	11	3
7	Mohylów	22	4	2
8	Raszków	30		8
9	Szarogrod-Umań	44	2	5
10	Winnica	23	1	5

Дані за 1730–1731 рр.

1	Bilcze	22	9	3
2	Brailów	25	1	
3	Czerwonogrod	18	10	
4	Gródek	26	1	
5	Husiatyn	22	17	
6	Jaholnica	5	4	
7	Jazłowiec	25	8	13
8	Kalnik	24	3	8
9	Kamieniec	44	2	
10	Kamieniec Podolski	41	21	6
11	Korolówka	17	10	2
12	Międzybóż	23	14	1
13	Niemirów	27	6	3
14	Piława	8	6	
15	Satanów	30	18	4
16	Skała	48	21	5
17	Smotrycz	24	4	
18	Sołotkówce	25	5	
19	Szarogrod	35		1
20	Umań	28	1	
21	Zińków	31	12	

Дані за 1733–1734 рр.

1	Brzeżany	36	31	4
2	Buczacz	31	28	3
3	Budyłów	15	10	3
4	Czortków	19	15	3
5	Derazna	22	11	3
6	Dunajów	17	14	2
7	Grzymałów	23	19	1
8	Horodenka	26	19	4
9	Jagelnica	28	25	1
10	Janów	26	25	1
11	Kniahynicze	31	26	4
12	Kozowa	14	14	0
13	Płoskirów	22	13	2
14	Podhajce	31	24	5
15	Pomorzany	25	22	3
16	Potok	35	25	5
17	Rohatyn	36	31	5
18	Skałat	28	23	4
19	Tarnopol	38	34	3
20	Trembowl	33	28	3
21	Uście	31	25	4
22	Woniłów	35	3	5
23	Zabłotów	21	15	6
24	Zawałów	22	19	3
25	Żuków	35	9	9

Наступна таблиця[605] містить дані про метричні книги 16-ти деканатів західної частини єпархії, і в ній тільки один – Журавненський деканат має інформацію про метрики усіх своїх парафій. Натомість, повна відсутність таких даних у Кам'янецькому і Куликівському деканатах. Щодо інших деканатів, то: Львівський не дораховується даних про метричні книги 16-ти своїх парафій; Глинянський із 23 – 19-ти; Бобрецький і Поморянський – 5-ти; Княгининський – 4-х; Щирецький, Жовківський і Жидачівський – 3-х, решта – 1–2-х парафій.

[605] НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 1—500 зв.

Таблиця 19.

Наявність метричних книг на парафіях Львівської єпархії

1739–1744 рр.

П. ч.	Деканат	Метрика хрещення, вінчання, померлих	Метрика хрещення, вінчання	Метрика хрещення	Метрика с	Метрики немає	Нема даних	Число парафій у деканаті
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bobrka		1		21	1	5	28
2	Bolechów	10	5	1	3		1	20
3	Dolina	9	1		16		1	27
4	Gliniany	1		1		2	19	23
5	Kamieniec						17	17
6	Kniahynicze	2	25				4	31
7	Kulików						29	29
8	Lwów	12	32		1		16	61
9	Pomorzany	3	19				5	27
10	Rozdoł	1	23		1		1	26
11	Sokołów	7	2		12		2	23
12	Strzeliska	19	2		5		2	28
13	Szczyrzec	15	20		1	1	3	40
14	Żulkiew	7	18		2		3	30
15	Żurawno	6			11			17
16	Żydaczów	19	8				3	30

Матеріалами візитацій за 1726–1734 рр. зафіксовано 728 парафій, які тоді мали метричні книги, і 166 парафій, які не мали жодної. Приблизно на решту 569 парафій у цих документах немає даних про їхні метрики. Також за матеріалами візитацій 1739–1744 рр., у котрих згадується 457 парафій 16-ти деканатів західної частини єпархії, 4 парафії не мали метрик, 352 парафії метрики мали, і про метричні книги 111 парафій дані там відсутні. Усі ці відомості взяті із двох вищеподаних таблиць.

Дуже важливими для справи з'ясування питання наявності метричних книг на парафіях є дані про метрики всіх парафій 7-ми деканатів, що їх пропонують документи візитацій за 1726–1734 рр. Парафії, в яких є метричні книги, і парафії, які їх не мають, у цих деканатах перебувають у такому цифровому відношенні: Янів – 25 до 1, Бучач – 28 до 3, Козова – 14 до 0, Поморяни – 22 до 3, Рогатин – 31 до 5, Заболотів – 15 до 6, Завалів – 19 до 3. Також у згаданих документах є 18 деканатів, у котрих не вистачає даних тільки про 1–5 парафій, а саме: у восьми з них відсутні дані на одну парафію, у чотирьох – на дві, у двох – на три, у одному – на чотири, у трьох – на п'ять парафій. З цих 25 деканатів лише Язловецький має найбільше парафій – 13, що без метрик, та Заболотівський, котрий параховує їх 6, а всі інші таких парафій мають у себе тільки від одної до п'яти. В Козівському деканаті не було жодної парафії, котра б не мала метрик. Усі ці вище запропоновані дані щодо 25-ти деканатів, за винятком Гусятинського, Королівського, Ягельницького і Язловецького, є даними з 1733 року і стосуються деканатів, розміщених у центрально-західній частині єпархії. Отож, у світлі цих відомостей та беручи до уваги загальні дані про наявність метричних книг у парафіях дванадцяти деканатів центральної частини єпархії станом на 1732–1733 рр., котрі містяться в актах генеральної візитації названих років[606], можна стверджувати, що тут, у цьому регіоні, парохи відносно чинно виконували розпорядження вищої влади про ведення метричних книг.

[606] Під час генеральної візитації, проведеної в часі між 10. 11. 1732 і 1. 03. 1733 рр., встановлено, що в 22-х тодішніх церквах Плоскирівського д-ту, з котрих одна перебувала без пароха, "metryki" були "rzadko" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 180), в 22-х парафіях Деражнянського д-ту "metryki rzadko gdzie znajdują się" (Там само. – Арк. 180), в 23-х парафіях Гримайлівського д-ту "metryki Krzstu i Małżeństwa znajdują się, a Zmarłych nigdzie niemasz zapisanych" (Там само. – Арк. 180 зв.), в 28-ми парафіях Скалатського д-ту "metryk niemasz" (Там само. – Арк. 180 зв.), в 36-ти парафіях Тернопільського д-ту "metryk niemają duchowni – 10" (Там само. – Арк. 180 зв.), в 32-х парафіях Теребовельського д-ту "metryk niemają duchowni – 2" (Там само. – Арк. 181), в 26-ти парафіях Янівського д-ту "metryk niemają duchowni – 3" (Там само. – Арк. 181), в 28-ми парафіях Ягольницького д-ту "metryk niemają duchowni – 8" (Там само. – Арк. 181 зв.), в 19-ти парафіях Чортківського д-ту "metryk niemają duchowni – 3" (Там само. – Арк. 181 зв.), в 31–й парафії Бучацького д-ту "metryk niemają duchowni – 2" (Там само. – Арк. 181 зв.), в 31–й парафії Підгаєцького д-ту "metryki niemają duchowni – 6" (Там само. – Арк. 182), в 35-ти парафіях Бережанського д-ту "metryki tylko dwie części duchowni zapisują Krzstu i Małżeństwa, a Zmarłych nigdzie nie zapisują" (Там само. – Арк. 182).

У матеріалах візитацій 1739–1744 рр. щодо 16 деканатів західної частини єпархії, дані про метричні книги всіх парафій є тільки для Журавненського деканату. Тут усі 17 парафій мали метричні книги. Такі деканати, як Болехівський, Долинський і Роздільський, кожен не дораховують даних про метричні книги однієї із своїх парафій. Проте решта парафій цих трьох деканатів мали метрики. Схожа картина і з іншими деканатами, котрі мають більше парафій з відсутніми в матеріалах візитацій даними про їхні метричні книги. Всі їхні парафії (за винятком: по одній парафії в Бобрецькому і Щирецькому деканатах і двох парафій в Глинянському деканаті) мали метричні книги. Таким чином, якщо не брати до уваги парафії без даних у джерелах про їхні метричні книги, у згаданих роках в західній області єпархії фактично всі священики на парафіях робили метричні записи.

Якщо одна з попередніх таблиць, опертих на матеріалах візитацій 1730–1734 рр., обмежується тільки даними про наявність чи відсутність метрик на парафіях, то в нижченаданій таблиці[607] деталізуються ці дані, і показується, на якому якісному рівні велися метричні книги.

[607] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–396 зв.

Таблиця 20.

Стан ведення метричних книг на парафіях Львівської єпархії 1730–1734 рр.

П.ч.	Деканат	Усіх парафій	Метрика хрещення			Метрика вінчання			Метрика померлих			Метрика живих (Vivor)			Метрика хрещення і вінчання (дві частини)				Метрика хрещення (одна частина)		Метрика порядна	Метрика непорядна	Метрика належна	Метрика ненależна	Метрика новоночата	Метрика здана до оправи	Метрика с
			Порядна	Непорядна	Узагалі немає	Порядна	Непорядна	Узагалі немає	Порядна	Непорядна	Узагалі немає	Порядна	Непорядна	Узагалі немає	Дві частини	Дві частини належні	Дві частини порядні	Дві частини непорядні	Одна частина	Одна частина непорядна							
Дані за 1730–31 рр.																											
1	Bilcze	22																				2	1	1			5
2	Brailów	25																									1
3	Czerwonogrod	18																					1			1	8
4	Grodek	26																									1
5	Husiatyn	22																				6	8				3
6	Jaholnica	5																					2				2
7	Jazlowiec	25																					2				6
8	Kalnik	24																				1					2
9	Kamieniec	44																									2
10	Kamieniec Podolski	41																				3	4				14
11	Korolówka	17																					4		1		5
12	Międzybož	23																					1				13
13	Niemirow	27																									6
14	Pilawa	8																				1			1		4
15	Satanów	30																				5	10	1			2
16	Skala	48																				4	11	1	1		4

17	Smotrycz	24																				1				3
18	Sołotkowce	25																								5
19	Umań	28																								1
20	Zinków	31																			2	2				8
Дані за 1733–1734 рр.																										
1	Brzeżany	36												24	2					1	1	2		1		
2	Buczacz	31												15	1	3	1	2			1	4		1		
3	Budyłów	15	4	4		3	1	4			4			4							2					
4	Czortków	19												9		1	1		3					1		
5	Dunajów	17	5	5		5	4				4			1							2			2		
6	Derazna	22																			2	1		2		6
7	Grzymałów	23																				2	1			16
8	Horodenka	26	12	6		10	3	5			18			17								1				
9	Jagelnica	28													4	3	1		2	1		8	1		4		1
10	Janów	26													9		2		4			4	3	1	2		
11	Kniahynicze	31	15	1		13	1	1			1										2	6			1	1	
12	Kozowa	14	7	6		7	6				9			9								1					
13	Ploskirów	22	1			1																	3				9
14	Podhajce	31													8	3		1			1	4	1		3	2	1
15	Pomorzany	25	10	7		8	8	1			10			1							2	2			1		
16	Potok	35	17	5		17	4	1			9			9							1				1	1	
17	Rohatyn	36	17	6	1	16	7	1	1	1	3			1							1	5			1		
18	Skałat	28																			2	2	4	1	1		13
19	Tarnopol	38													5				3	1	5	9	3			1	7
20	Trembowl	33													10		1		1		5	5	2			1	3
21	Uście	31	16	5		14	5	2	1		4			4							3	1					
22	Woniłów	35		1	3			4														2					
23	Zabłotów	21	6	9		6		9			15			15													
24	Zawałów	22	13	3		11		5	1		10										1				1	1	
25	Żuków	35	7	2		3	2	4			9			9													

У своїх записах візитатори неоднаково подають інформацію про метрики. Візитаційні акти, що постали в 1733–1734 рр., свідчать про книги Хрещень, Вінчань, Похоронів та Число осіб парафій (Vivor). Про метричні книги, в так званих "однії" чи "двох частинах", знаходимо у матеріалах візитацій 1730–1731 рр., а у документах візитацій 1726 р. – про "писані метрики". Відомості про метричні книги в такому поданні стосуються парафій більше ніж половини існуючих тоді деканатів. Решта деканатів у згаданих джерелах має лише загальні дані про метрики, як от: "метрика є", "метрики немає", "метрика порядна", "метрика непорядна", "метрика належна", "метрика неналежна", "метрика досконала".

Перевіряючи в 1733–1734 рр. парафії, візитаційна комісія звертає увагу на те, чи в них є книги Хрещень, Вінчань, Похоронів та Vivor. Цей факт, звичайно, дає підставу твердити, що перелічені метричні книги вважалися тоді приписовими книгами на парафіях. Однак реальний бік справи виглядав цілковито інакше. В цей час у східних і центрально-західних областях спархії практикували ведення лише двох метричних книг – книги Хрещень і книги Вінчань, а наприкінці 30-х – у першій половині 40-х рр. XVIII ст. у західних областях спархії – книг Хрещень, Вінчань і Померлих або тільки книг Хрещень і Вінчань. У 1730–1734 рр., згідно з документами візитацій, на загальне число парафій, що входили до складу 45-ти деканатів східної та центрально-західної частини спархії, тільки одна парафія мала всі чотири метричні книги (село Старий Скалат Скалатського деканату)[608], і три парафії, де знаходилася книга Похоронів (село Остра Будилівського деканату[609], село Боків Завалівського деканату[610] і Святоюрська парафія в місті Рогатин)[611]. Стосовно книги Похоронів вищеназваної парафії Остра, документи, зокрема, повідомляють: "Metrykę chrzczonych, ślubów, jakoż i zmarłych zaczął pisać porządnie"[612]. Також у цих документах ще згадано про рогатинського пароха церкви Різдва Пресвятої Богородиці, який "щойно наміряється розпочати ведення метричної книги Похоронів"[613]. Щодо книги

[608] Там само. – Арк. 198 зв.
[609] Там само. – Арк. 134 зв.
[610] Там само. – Арк. 172 зв.
[611] Там само. – Арк. 110.
[612] Там само. – Арк. 134 зв.
[613] Там само. – Арк. 109.

Vivor, то ці документи не називають ані однієї парафії, окрім згаданої вище, де б вона трапилася. Тим, що насправді не існувало в цій частині єпархії метричних книг Похоронів та Vivor, пояснюється і той факт, що парох села Некликівці Бучацького деканату не вмів вести похоронні метричні записи і навіть не знав, що це треба робити, в той час як був добре обізнаний у справі ведення книг Хрещення та Вінчання[614]. Рівно ж з цієї причини вилучається з лексики офіційних осіб слово "Vivor", що легко зауважити, читаючи, наприклад, про бобулинецького пароха із вищезгаданого деканату, який "metryke ma dwie tylko części, zmarłych nie pisał przez brak wiedzy"[615]. Проте у 1739–1744 рр. багато парафій західної частини єпархії мали по три метричні книги. За даними однієї з вищерозміщених таблиць, книги Хрещень, Вінчань і Померлих знаходилися на 19-ти парафіях Стрілиського і Жидачівського деканатів, на 15-ти парафіях Щирецького, на 12-ти парафіях Львівського, на 10-ти парафіях Болехівського, на 9-ти парафіях Долинського деканатів. Решта деканатів мали 1–7 парафій з такими книгами.

Метричні книги, якщо вони були на парафії, переважно складалися з двох частин. І в цьому можна легко переєвідчитися, коли розглянути чергову, нижче подану таблицю[616]. Із 22-х у ній згаданих деканатів: 7 мають, оріентовно, дві третини парафій, у котрих парохи реєстрували у метричних книгах тих, кого хрестили і кого вінчали; 6 – половину таких парафій; 2 – одну третину. В Козівському деканаті тринадцять із чотирнадцяти парафій мають такі книги. Акти проведених в 1726 р. візитацій також згадують про дві метричні книги, котрі мали би знаходитися на парафії. Описуючи в згаданому році парафію міста Гранів (Успення Пресвятої Богородиці), комісія стверджує, що тут "metryki niema ani opisują kogo chrzczą i komu szlubą dają"[617]. Через нерідко вживану практику ведення метричних книг лише у двох частинах, для цих книг слово "metryka" стає власною назвою. Такі вирази, як "metryki produkował swojej bytności doskonale, vivor i pogrzebu niema"[618], або "metrykę ma pisaną jakkolwiek, pogrzebu niema"[619], це добре ілюструють.

[614] Там само. – Арк. 239 зв.
[615] Там само. – Арк. 240.
[616] Там само. – Арк. 1–259.
[617] Там само. – Арк. 404.
[618] Там само. – Арк. 24 зв.
[619] Там само. – Арк. 159 зв.

Також у 1739–1744 рр. велика кількість парафій західної частини єпархії мали тільки книги Хрещень і Вінчань. Згідно з даними матеріалів візитацій, парохи більшої частини парафій 6-ти деканатів реєстрували лише хрещених та вінчаних[620].

Таблиця 21.

Парафії, котрі мали метричні книги Хрещень та Вінчань або одну із цих двох книг

Дані за 1733–1734 рр.

П. ч.	Деканат	Усіх парафій	Метрики хрещення і вінчання	Метрика хрещення	Метрика вінчання
	1	*2*	*3*	*4*	*5*
1	Brzeżany	36	26		
2	Buczacz	31	20	2	
3	Budyłów	15	4	4	
4	Czortków	19	11	3	
5	Dunajów	17	9	1	
6	Horodenka	26	13	6	
7	Jagelnica	28	8	3	
8	Janów	26	11	4	
9	Kniahynicze	31	14	2	
10	Kozowa	14	13		
11	Płoskirów	22	1		
12	Podhajce	31	12		
13	Pomorzany	25	18	2	
14	Potok	35	21	2	
15	Rohatyn	36	22	1	1
16	Tarnopol	38	5	4	
17	Trembowl	33	11	1	
18	Uście	31	22	2	
19	Woniłów	35		1	
20	Zabłotów	21	5	10	
21	Zawałów	22	11	5	
22	Żuków	35	6		

[620] НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 1–500 зв.

Досить часто траплялися парафії, які мали тільки одну метричну книгу, і нею, як правило, була книга Хрещень. Станом на 1733–1734 рр. таких парафій у Заболотівському деканаті було 10, у Городенківському – 6, у Завалівському – 5, у чотирнадцяти інших деканатах східної та центрально-західної частини єпархії – від 4 до 1. І лише одна парафія, як це зазначено в таблиці, мала тоді одну метричну книгу Вінчань. В актах візитацій за 1739–1744 рр., що стосуються парафій західного регіону єпархії, було зафіксовано тільки дві парафії, котрі тоді мали одну лише книгу Хрещень.

Метричні книги, котрі в 1730–1733 рр. знаходилися на парафіях, були неоднаково належного виконання. Про це свідчить одна з вищеподаних таблиць, складена на підставі матеріалів візитацій. Характеристика метрик там подана за допомогою слів позитивного і негативного значення. Слово "porządna", як позитивна прикмета метрик, уживається тут загалом 279 разів, а слово "nie porządna" – 191. Подібно, слово "należyta" маємо тут 83 рази, а "nie należyta" – 6.

Коли окремо брати книги Хрещень та Вінчань, то у матеріалах візитацій до категорії "порядних" віднесено 138 книг Хрещень і 122 книги Вінчань, а до "непорядних" – 68 книг Хрещень та 44 книги Вінчань.

Однак, даючи позитивну характеристику метрики, слова "porządna" і "należyta" містять у собі лиш загальне поняття, оскільки не відомі критерії, за якими визначалася ця "порядність" і "належність" метричних книг. "Належною" іменувалася повна метрична книга, котра складалася з усіх чотирьох частин[621], такою вважалася і та, що мала тільки дві частини[622]. Парох села Яблунів Янівського деканату на парафії мав також "належну" метрику, він, однак, як повідомляється, "zmarlych nie zapisuje"[623], а парох Святомиколаївської церкви міста Устя "metryke ma porządne wszystkie"[624]. Тільки одна цитата дещо конкретизує слово "porządna": "metryke chrzczonych i małżeństwa porządne, tylko z defektem"[625], яка, своєю чергою, пояснюється іншою: "metryke tych których chrzczą, defektne, bo między to przez czterych lat chrzczonych zapisanych niema od 1726 do 1730 r.,

[621] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 198 зв.
[622] Там само. – Арк. 226, 226 зв.
[623] Там само. – Арк. 222.
[624] Там само. – Арк. 129 зв.
[625] Там само. – Арк. 61.

także szlubów od 1728 do 1730 r. nie było, vivor i pogrzebu niema"[626]. Таке ж загальне значення має і слово "doskonała", що також уживається в документі для означення метрики. Правда, воно трапляється тут дуже рідко – лише чотири рази. Описуючи, наприклад, парафію села Стрільче Городенківського деканату, візитатор зазначив, що місцевий парох "metryke chrztu i małżeństwa za swego czasu od roku 1730 pokazał doskonałe, vivor i pogrzebu niema"[627].

Що стосується термінів "metryka nie porządna" чи "metryka nie należyta", то їх якоюсь мірою розшифровують такі вирази з цитованого документа: "metryka wcale nie porządna bo jej absolutne niema"; "metryka nie porządna w zapisaniu cała"; "metryke ma wcale nie porządną, bo tylko coś chrzczonych i to nie zwykłą formą popisana"; "metryka nie porządna, chrzczonych coś pogłuzował, ale i sam nie przeczyta"; "metryke ma nie porządne w notatach"; "metryke należytej niema, tylko dla proformy"; "metryke należytej niema, tylko jak na żart niektórych dziecij popisał, a szlubu żadnego nie zapisano".

Легко побачити, що, з одного боку, в єпархії існувало чимало парафій, які мали добре впорядковані метрики, з іншого – що було немало таких, котрі цих метрик зовсім не мали, або що вони перебували в не належному стані. Такий контраст міг бути наслідком того, що в недалекому минулому ніхто з парохів не знав про обов'язок ведення метричних книг, що це – нововпровадження, яке не встигло як слід усюди закріпитися[628].

А що в житті тодішніх парафій метрика була дійсно новиною, про це в документах є достатньо виразних і безпосередніх свідчень. На запитання, чому на парафії відсутня метрична книга, парох Святовоскресенської церкви села Рудники Заболотівського деканату в 1733 р. відповів: "Tu do tych czas tego zwyczaju nie było"[629]. Відповідь янчинського пароха з Рогатинського деканату під тим оглядом ще ясніша і категоричніша: "Nasi ojcowie nie pisali i ja nie będą"[630]. Не менш промовистим є і той факт, що згаданого року у

[626] Там само. – Арк. 59.

[627] Там само. – Арк. 25 зв.

[628] Як підтвердження цієї думки може служити той факт, що у 1726 р. в актах візитації м-ка Тульчин Брацлавського д-ту було зроблено такий запис: "Metryki niema, ani wiedzą jak ją pisać" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 421 зв.).

[629] Там само. – Арк. 87 зв.

[630] Там само. – Арк. 112.

Жуківському деканаті, в принципі, не знайшлося жодної парафії, яка би мала метрику[631], як також і в Рашківському у 1726 р.[632]

То був якраз період, коли проходив процес поступового усвідомлення парохами того, що метричні книги на парафіях мусять бути. Нововисвячені парохи, кількісна перевага яких на цей час у єпархії була дуже великою, звичайно, легше звикалися з цією вимогою, натомість довголітнім парохам це давалося важче. Не обходилося при цьому і без різких випадів з боку останніх. Наприклад, провівши в 1733 р. візитацію парафії села Торговиця Городенківського деканату, комісари так записали у візитаційних актах: "Gdyżmy pytali parocha o metryki, tak odpowiadał: u mene metryka ktytorka Dmytrycha"[633]. Тільки про декількох парохів у документах говориться, що вони давно мали на своїх парафіях метрику, і, як правило, майже завжди про їх попередників написано, що "metryki nie pisał".

Нерідко траплялися факти цілковито формального ставлення парохів до ведення метричних книг. Так, за даними візитацій, парох села Застінна Тернопільського деканату "metryki kilka kartek dla proformy trzyma"[634], новосільський парох із Зіньківського деканату "metryki notacji dla sławy pokazał"[635], парох села Риків Поморянського деканату "chrzczonych ma na kształt coś po jednemu na rok lubo dobra parochia pogłuzował ale tego trudno wyczytać"[636], парох села Храбустна того ж деканату "chrzczonych i małżeństwa ma, ale tylko po jednemu na jeden rok zapisuje, znać że nie prawdziwie konnotowanie"[637].

Часто метрики писалися нашвидкуруч. У такий спосіб, наприклад, була зроблена метрика парохом Святоуспенської церкви села Рудники Заболотівського деканату. Документи візитацій про це мають такий запис: "Chrzczonych po jednemu na rok zapisane świeżym pisaniem, znać że się teraz na nie zdobywał, innych niema"[638]. Подібно сказано і про олеяківського пароха цього ж деканату: "Teraz począł

[631] Там само. – Арк. 53.

[632] Там само. – Арк. 488. (Тут подано причину відсутності в церквах деканату метрик: "Metryk niemają dla tego, że ludzie płacie (opłat) od metryk nie dają").

[633] Там само. – Арк. 34 зв.

[634] Там само. – Арк. 205.

[635] Там само. – Арк. 301.

[636] Там само. – Арк. 156 зв.

[637] Там само. – Арк. 155.

[638] Там само. – Арк. 88–88 зв.

gnymolić chrzczonych, ale jak mówi przysłowie: ni k selu, ni k horodu"[639]. А про пароха міста Бурштин Рогатинського деканату з приводу таких його дій візитатори висловилися в досить-таки оригінальний спосіб: "З минулих часів метрики немає жодної, dopiero jak mówią: osknął się Holofernes kiedy bezgłowy papier wziol i szlubów kilka wpisal, z ochrzczonych żadnych"[640].

Питаннями ведення парафіяльних метричних книг досить серйозно цікавилися в спархії. Про метрики, як вище було сказано, йшлося на Замойському синоді у 1720 р., і вже створена єпископом візитаційна комісія 1726 р., а відтак дві інші – у 1730 та 1733 рр. – у своїх анкетах одним із пунктів мають питання про метрики. Контроль над виконанням цього синодального рішення тримали комісари-візитатори, офіціали, декани, які часто суворо карали винуватців. Наприклад, у 1727 р., під час ревізії парафії села Шестівці Скалатського деканату, кам'янецький офіціал о. Римбала забрав від місцевого пароха презенту за те, що той йому "metryki nie pokazal"[641]. В цьому ж році той самий о. Римбала з невідомих причин забрав метрику у пароха села Охрімівці Зіньківського деканату[642], і перед 1733 р. також не знати чому забрав метрику у пароха села Славетин Завалівського деканату "przeszły o. Namiesnik"[643]. Так само парафіяльна метрика села Свидів Ягольницького деканату була "w Lwowskiej katedrze przez officjala Lwowskiego wzięta"[644], а на парафії села Увисла Янівського деканату "metryku protoprezbiter Janowski podarl i wziął z sobą"[645]. Тому, щоби застерегти себе від можливих неприємностей з боку комісій, парохи іноді вдавалися до фіктивних чи напвидкуруч виготовлених метрик. Та церковний уряд у справі ведення парохами метричних книг займав категоричну позицію. В актах візитацій парафії села Печиська Плоскирівського деканату на підтвердження цього можна прочитати таке: "Metryki przejszli duchowni nie mieli i on nie ma że jeszcze nowicjusz, ale będzie mial, bo jest nakazany"[646].

[639] Там само. – Арк. 90.
[640] Там само. – Арк. 117.
[641] Там само. – Арк. 276.
[642] Там само. – Арк. 301 зв.
[643] Там само. – Арк. 179.
[644] Там само. – Арк. 229.
[645] Там само. – Арк. 220.
[646] Там само. – Арк. 184.

Інколи парафії втрачали свої метрики. Це переважно ставалося через пожежі, крадіжки та з інших причин. Існують відомості, що перед 1730 р. згоріли метрики в парафіях села Радковичі Сатанівського деканату[647], села Шупарка (Святопокровська) Королівського деканату[648], містечка Більче (св. Параскеви) і села Кулаківці Більчецького деканату[649]. Також перед 1733 р. згоріли метрики в парафіях села Делятин (Благовіщення Пресвятої Богородиці) Жуківського деканату[650], села Гриньківці містечка Ягольниця (Воскресіння Христового) Ягольницького деканату[651], містечка Нараїв (Різдва Христового) Бережанського деканату[652]. Тоді було вкрадено метрики на парафіях міста Сатанів-Передмістя (св. Юрія) Сатанівського деканату[653], села Летава Скальського деканату[654], села Оришківці Чортківського деканату[655], села Купчинці Будилівського деканату – в цій останній метрику дяк украв[656]. Парафія села Щетівці Королівського деканату позбулася своєї метрики в той спосіб, що її "wzial duchowny przeszly"[657], а на парафії села Скоморохи Скалатського деканату парох, виправдовуючись перед комісією, казав, що "метрику загубив"[658]. Також у документах візитацій констатовано, що метрика церкви Різдва Пресвятої Богородиці міста Бережани "zginęła"[659].

Метричні книги зберігалися так само і в парафіяльних помешканнях священиків. Цитата "metryka z domowstwem wszystkim zgorzala", що стосується вже вище згадуваних парафій сіл Делятин, Радковичі і містечка Нараїв, свідчить про це достатньо.

Первинна і властива назва метричних книг – "Księgi Parochialne", а загальновживана і побутова – "Metryki". Фраза в документах,

[647] Там само. – Арк. 265.
[648] Там само. – Арк. 283.
[649] Там само. – Арк. 288, 288 зв.
[650] Там само. – Арк. 56.
[651] Там само. – Арк. 225 зв., 227.
[652] Там само. – Арк. 254 зв.
[653] Там само. – Арк. 267.
[654] Там само. – Арк. 277 зв.
[655] Там само. – Арк. 233.
[656] Там само. – Арк. 122 зв.
[657] Там само. – Арк. 288 зв.
[658] Там само. – Арк. 202 зв.
[659] Там само. – Арк. 248.

датованих 1733 р., яка на це прямо вказує, звучить так: "Księgi parochialne, vulgo Metryke"[660]. У згаданих документах фігурує ще одне титулування метричних книг: "Księgi zapisów dziecij chrzczonych i szlubów kanonnych"[661]. Це формулювання, однак, вживалося на практиці, напевно, дуже рідко, бо і в документах візитацій трапляється лише один раз.

Як книга, метрика мусила бути належно оправлена. Документи візитацій подають вісім випадків, коли у 1730–1734 рр. метричних книг не було на парафіях через те, що їх віддали до оправи. Та були й неоправлені метрики, тобто лише в "notatach", на окремих роз'єднаних листках, і таких візитаційні документи у 1730 р. нараховують вісім, а у 1733 р. – двадцять шість. Парох села Панівці Зелені Кам'янець-Подільського деканату також мав подібну метрику, проте дав візитаторам обіцянку її "sporządzić należycie"[662]. Стосовно зовнішнього вигляду тодішніх метрик, то документи мають ще такі характеристики: "metryki tetradką arkuszowów ma chrzczownych"[663]; "metryki ma nie ze wszystko pisana tylko w tetradach"[664]; "metryki tylko coś chrzczownych na raptulaszyku ponotował"[665]; "tylko jakiś szpargat chrzczownych"[666]; "metryki żadnej niema, w kalendarzu na powszywanych, jak to pospolicie bywa, golych kartach pozapisywał i to wyczytać nie można"[667].

Дані таблиці, котра розташована нижче, датуються 1726 р. і являють собою взагалі чи не найраніші свідчення про метричні книги в єпархії. Вони цікаві тим, що на означення метрики вживано термін "metryka pisana". Звичайно, слово "pisana" означає тут не більше як те, що метрика на парафії провадилася, писалася. Але в матеріалах візитацій, на котрих оперті всі ці дані, в одному місці мовиться про друковану метричну книгу на парафії[668], у двох інших – що метрика "choc pisana ale porządna"[669], а ще в двох – що

[660] Там само. – Арк. 111 зв., 10 зв., 13 зв., 15.
[661] Там само. – Арк. 185.
[662] Там само. – Арк. 346 зв.
[663] Там само. – Арк. 169 зв.
[664] Там само. – Арк. 271.
[665] Там само. – Арк. 51.
[666] Там само. – Арк. 81.
[667] Там само. – Арк. 156.
[668] Там само. – Арк. 287.
[669] Там само. – Арк. 440, 443.

метрика "lubo pisana ale dobra"[670]. Тому слово "pisana" могло бути навіть і антонімом до слова "drukowana".

Таблиця 22.

Метричні книги на парафіях Львівської єпархії в 1726 р.

П. ч.	Деканат	Усіх парафій	Метрика писана	Метрика порядна	Метрика писана добра	Метрика є
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bar	20	6			
2	Brailów	14	2			
3	Braslaw	29				10
4	Kopajgrod	30	7		1	4
5	Latyczów	31	8	2	1	
6	Mohylów	22	3			1
7	Szarogrod-Umań	44	2			
8	Winnica	23			1	

Тоді вже існували обов'язкові форми, за якими мали заповнювати метричні книги. Про це свідчать такі вирази: "metryki ma, ale nie wedlug formy"[671]; "metryki ma tylko coś chrzczonych i to niezwykłą formą popisana"[672]; "teraz poczal gnymolić chrzczonych, ale... ani formą zwyczajna..."[673]; "chrzczonych i małżeństwa ma pomieszano, wkupie popisane i to formą niezwykłą"[674]. Детально про властиві форми записування – нижче, в описі Розвадівської метричної книги.

5.5.3. Опис "Розвадівської метрики"

Згідно з відомим на сьогодні писемним джерелом, ведення метричних записів на парафії села Розвадів Роздільського деканату починається 14 вересня 1741 р. Саме тоді "з волі синоду і митрополита Атанасія Шептицького, і стараннями о. Івана Левинського,

[670] Там само. – Арк. 459, 500 зв.
[671] Там само. – Арк. 269 зв.
[672] Там само. – Арк. 32 зв.
[673] Там само. – Арк. 90.
[674] Там само. – Арк. 130.

пароха Розвадівського[675], пізніше також декана Роздільського і Ходорівського та Синодального інструктора, на цій парафії з'явилася метрична книга. Цій першій "розвадівській метриці", однак, не судилося мати довгу історію. Як подає згаданє джерело, 5 грудня 1752 р. волею нещасного випадку ця книга була "от огня припадкового со храминою сожжена[676]. Дані про хрещення, вінчання та похорони, які знаходилися в ній, таким чином, назавжди втрачені. Наново заведена метрична книга в 1753 р. із записами за всі наступні роки, включно до 1784 р., зберігається донині в парафіяльному архіві села Розвадів Миколаївського деканату.

Розвадівська метрична книга написана старослов'янською мовою, наближеною до української народної мови. Листки розмірами 35,5 на 19,5 см звичайним, загально-поширеним способом складені між собою, і зшиті в книжку, зовні оправлену палітуркою, корінець якої зі шкіри, а решта – тканина, обклеєна папером. Книга має 98 сторінок і поділена на три частини. Перші 54 сторінки містять у собі метричні відомості хрещень на парафії за період від 3 березня 1753 р. до 12 липня 1783 р., на сторінках 55–82 є дані про вінчання від 30 січня 1753 р. до 3 листопада 1784 р., і на 83–97 сторінках – дані про померлих на парафії від 3 квітня 1753 р. до 30 жовтня 1782 р. На сторінках 53–54 поміщено дані про хрещення, які своєчасно не були записані в книгу, а також дані, які пам'яталися з книги, що згоріла. До тих останніх належить запис, зроблений 16 серпня 1751 р.

Опираючись на матеріали вищеописаної метричної книги, які задля обсягу і цілісності вміщеної інформації є надзвичайно цінними, та послуговуючись іншими, спорідненого типу документами, можна твердити, що форми записів хрещень, вінчань і померлих, котрі вживаються у згаданій метричній книзі, є класичним взірцем, за яким провадилися такі записи в цілій єпархії щонайменше від 1720 р. і аж до часів австрійських, коли були надруковані спеціальні для цього книги, і кожен парох мусив заповнювати їх лише латинською мовою.

---

[675] Liber Natorum, Copulatorum et Mortuorum pro Ecclesia parochiali Rozwadow ab Anno 1741/1753 ad Annum 1784. – T. 1. – P. 1.

[676] Там само. – P. 1.

Таблиця 23.

Записи хрещень у розвадівській метричній книзі

Рік		Властивий запис
Місяць	День	
1753		
Березень	3	Аз ієрей Іоан Левінський парох розвадовський крестих дівицю от родителей законновінчаних Іакова Верещака і жони єго Анастасії. Дівици ім'я дано єст Євдокія. Воспріємници сія биша Алексей Миджан, Параскевія Никитиха Котіова.
Липень	17	Аз ієрей Іоан Левінський парох розвадовський крестих младенца от родителей законновінчаних Андрея Смитаняка Солтиса Розвадова і жони єго Пелагії. Младенцу ім'я дано Прокопій. Воспріємници сія биша Іван Козак з Дроговижа, Марія Господинова з Дмитрія.

Вищеподана таблиця відтворює по черзі перший і четвертий запис у книзі Хрещень даної метричної книги, котрі були зроблені в березні і липні 1753 р.[677] В такому порядку, без будь-яких змін, за виїмком дуже незначних мовно-граматичних відхилень, виконані всі метричні записи хрещень указаної книги, включно до 7 серпня 1776 р. Що це не виняток, характерний тільки для однієї парафії, можна переконатися з аналогічних матеріалів тих часів, які постали в різних місцях єпархії. Наприклад, ідентичний по суті запис у парафіяльній метричній книзі зроблений 14 січня 1751 р. о. Михайлом Тарнавецьким, парохом Святомиколаївської церкви села Микулинці[678], і 27 листопада того ж року – о. Василем, парохом Святомиколаївської церкви в Чорнолозинцях (Czarnolozińce)[679].

Такою самою формою запису, тільки з додатком виразу "і миропомазах" послуговувалися: о. Мисикевич (Misikiewicz), парох білківецький (Bilkowiecki), коли 11 квітня 1752 р. у Сервирогах (Serwyrohach), у тамтешній церкві Різдва Пресвятої Богородиці хрестив сина місцевого пароха о. Гаврила Барутовича (Hawryila

[677] Там само. – Р. 1.

[678] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1. – Спр. 94. – Арк. 15.

[679] Там само. – Арк. 2.

Barutowicza)[680]; 21 грудня 1755 р. о. Никифор Корневич, парох Хрестовоздвиженської церкви села Кочубіїв (Koczubijów)[681]; того ж 1755 р. о. Середницький, парох вертородницький[682]; о. Іоан Бекерський (Bekierski), парох бариської завалянської (Baryskiej Zawalańskiej) Святоуспенської церкви, коли хрестив дитину о. Василя Бекерського (Bazylia Bekierskiego) у Велесневі (Weleszniowie) в церкві св. Миколая[683]; о. Светафій Лапчинський (Ewstafi Lapczyński) в селі Бабин (Babinie)[684]; в 1757 р. о. Стефан Тиблевич (Stefan Tyblewicz), парох семеновецької (Siemianowieckiej), Святомихайлівської церкви[685]; в 1761 р. о. Тимофій Вендринський, парох мар'янівської, Святопокровської церкви[686]; 17 червня 1765 р. о. Тимофій Матковський, офіціал Бареський, коли в храмі Пресвятої Трійці і Воздвиження Чесного Хреста села Вовковиці хрестив дитину місцевого пароха о. Андрія Братчанського[687]; в 1767 р. о. Костянтин Борисякевич, коли хрестив сина о. Якова Борисякевича (Jakoba Borysiakiewicza), пароха Святомихайлівської церкви в Нагорянці Бучацькій (Nagorzance Buczackiej)[688]. Дані "кукизівської" метрики Хрещень, поміщені у нижчерозташованій таблиці, ілюструють собою цю ж форму запису, доповнену словом "і миропомазах"[689].

[680] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1. – Спр. 102. – Арк. 2.
[681] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1. – Спр. 101. – Арк. 42.
[682] Там само. – Арк. 45.
[683] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1. – Спр. 102. – Арк. 5.
[684] Там само. – Арк. 1.
[685] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1. – Спр. 100. – Арк. 26.
[686] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1. – Спр. 101. – Арк. 41.
[687] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1. – Спр. 102. – Арк. 7.
[688] Там само. – Арк. 7.
[689] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. – Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійского Ин-та, подъ управленіем О. И. Тарнавського, 1887. – Ч. 1. – С. 189–190, 192.

Таблиця 24.

Записи хрещень в "кукизівській" метриці

Рік		Властивий запис
Місяць	День	
1751		
серпень	9	Аз ієрей Іаков Березницький парох Руданецький. окрестих і миром святим во церкві помазах отрока Николая от родителей законновінчанних священнаго ієрея Іоанна Пясецького, пароха Кукізовського і Теодосії, кмотри (куми) биша, вселможний і превелебний ксьондз Лаврентій Журовський канонік Жулкевський парох кукізовський, велебний отець Даниїл Могильницький, парох Жултанецький. Анна жена священнаго ієрея Іоанна Пясецького пароха Туринецького. Маріянна Лисянецька священнаго ієрея Григорія пароха Ременовського жена...
1752		
		Аз ієрей Іаков Березницький протопрезвитер Стромило-Камянецький, капелян велеб. Паніен. закону святого Василія великого конвенту Львовського. окрестих і миропомазах отроковицу Єкатерину от родителей, законновінчанних священного ієрея Іоанна Пясецького презвитера кукізовського і Теодосії. кмотри (куми) биша: превелебний отець Василій Тарнавський протопресвитер Куликовський Інстигатор Генерального консистора Львовського парох Святоблаговіщенський Львовський. Анна Терлецька священного ієрея Іоанна пароха Руданецького жена. славетій Василій Саляк і Анастасія славетнаго Леонтія Грипа войта кукізовського жена.

Є підстави думати, що у першій половині XVIII ст. виразу "і миропомазах" у формі запису не вживалося[690], і тільки у 50-их рр. він з'являється, і то не обов'язково всюди. Скажімо, розвадівська книга його не знає до 14 вересня 1775 р., і, можливо, далі не знала б, лиш прибув до Розвадова з нагоди хрещення дитини розвадівського пароха о. Андрія Крижанівського отець Антоній Левинський, Апостольський протонотарій, кафедральний препозит і Львівський офіціал (protonotariusz Apostolski, preposita katedralny i officjal Lwowski), і зробив власноручний запис у книзі Хрещень як той,

[690] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1. – Спр. 94. – Арк. 2, 15.

хто звершував святе Таїнство[691]. Цей запис нічим не відрізнявся від попередніх, тільки що замість слова "хрестих" було вжито вираз "хрестих і миром святим помазах". Вираз цей відтак у книзі вже постійно фіксується.

Застосовувана форма запису хрещень у розвадівській метричній книзі на початку 50-их – у половині 70-их рр. XVIII ст. є дуже простою, виразною і лаконічною. Та вже від дати 1 вересня 1776 р. вона набирає дещо іншого вигляду[692]. Дані, які раніше знаходилися в одній графі, котра у вище поданій таблиці справа під заголовком "властивий запис", тепер логічно розчленовуються і розміщуються в чотирьох окремих графах. Також у запис додатково вводять нову інформацію про віровизнання і номери домів. Графи нового запису зліва направо були розкладені в такому порядку: число місяця, хто хрестив і миропомазав дитину, ім'я дитини, імена і прізвище батьків дитини, імена і прізвища хресних батьків, віровизнання, номер дому. Виділені грубим шрифтом роки і місяці переважно містилися посередині сторінок.

Метричні книги є чи не єдиними документами тих часів, написаними старослов'янською мовою. Попри це, однак, важко говорити щось про єдиний мовний припис, до котрого тоді зобов'язаний був би парох у цій справі. Скоріше, все залежало від волі самих священиків. Мовою "руською", тобто старослов'янською, до 1796 р. писалися кукизівські метричні книги[693]. Всі розвадівські парохи періоду ведення згадуваної метричної книги Хрещень робили в ній записи також старослов'янською мовою. Принагідні ж священики чинили по-різному. Отець Василь Курляківський, парох рудницький, охрестивши 17 березня 1755 р. сина о. Івана Левинського і його дружини пані Марії Олександра, залишив про це в місцевій розвадівській метричній книзі свій запис чистою польською мовою[694]. Цей парох 12 травня 1767 р. знову хрестив у Розвадові дитину о. Івана Левинського – тепер дочку Єфросинію, але цього разу в тій же книзі записує по-слов'яньски[695]. Згадуваний уже вище о. Антоній

[691] Liber Natorum, Copulatorum et Mortuorum... – P. 27.

[692] Там само. – P. 30.

[693] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѢтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 190.

[694] Liber Natorum, Copulatorum et Mortuorum... – P. 3.

[695] Там само. – P. 16.

Левинський, пише по-латині, і теж цією мовою в розвадівській книзі Хрещень пишуть: 3 липня 1777 р. о. Іван Крижанівський, парох мшанецький[696], 24 квітня 1779 р. о. Іван Грабович, парох рогатинський[697] і 25 квітня 1782 р. о. Іван Помезанський, парох роздільський[698]. Також інші, перечислені вище отці, що в 1751 1765 рр. на різних парафіях залишили свої записи в метричних книгах Хрещень, послуговувалися мовою старослов'янською, тільки о. Костянтин Борисякевич у 1777 р. написав латинською.

Метричні записи вінчань дуже близькі за своєю формою до записів хрещень. Ось перший такий запис, зроблений у розвадівській книзі Вінчань 30 січня 1753 р.[699]

Таблиця 25.

Записи вінчань в розвадівській метричній книзі

Рік		Властивий запис
Місяць	День	
1753		
січень	30	Трієм заповідем бившим в мимошедшия неділі, а іж жадная перепона не показалася. Аз ієрей Іоан Левінський, парох розвадовський, вінчах працьовитого младенца Матвея Білика з дівицею Анною а цоркою Онофрея Верещака. При свідетилях Іоані Накутном і Пелагії Костковой з Оустя.

За винятком того, що в багатьох випадках подається ім'я батька нареченого, наприклад: "працьовитого младенца Данїла, сина Івана Оприскового", та що декілька разів вказується ім'я батька і матері нареченого та матері нареченої, ця форма запису залишається незмінною до дати 22 січня 1777 р. включно.

Прототипом же цієї метричної форми запису вінчань можна назвати записку в пом'яннику Львівського Ставропигійського братства про шлюб, який відбувся у вересні 1717 р. в церкві монастиря св. Онуфрія у Львові. В тексті записки містяться майже всі елементи згодом прийнятої в епархії єдиної форми запису вінчань. Повний зміст тексту цієї записки наступний: "Року 1717 септемврія. Сталося

[696] Там само. – Р. 33.
[697] Там само. – Р. 39.
[698] Там само. – Р. 47.
[699] Там само. – Р. 55.

в обителі преп. Отця нашего Онуфрія во граді Львові, ижь благородному шляхетному пану Михайлу Гулевичу хоружичу Чернїхувському шлюб далем, з уродзоною Реиною Людовикою Подгурською при многих свидітелех будучих на тот час в обителі. Іеромонах Мефтодій Щуровський законник і намісник монастиря святого Онуфрія"[700].

Ще відомий запис вінчання з 1727 р., з парафії міста Динів Перемиської єпархії. Задля нових дійових осіб, які в ньому фігурують, текст цього запису дещо розширений, і він такого змісту: "Року божія 1727 місяця септемврія дня 24, на св. мученици Теклі. За трикратним обвіщанєм в церкві Диновській в храмі св. великомуч. Георгія, аз ієрей Іоан Бордашовскій презвитер парохіальний града Дінова вінчах церковним благословенієм во сопружество сочетах, урожоного Павла Свідзінського, сина велебного отця Іоана Свідзінського презвитера парохіального веси Терновець, з дівицею Анастасієв церков славет. Андрея Врублицького, міщанина Диновського, брата старшого церкве Диновської св. Георгія. Староста бил славет. Константий Гібович колодій, міщанин града Дінова, другий староста бил славет. Василій Яворович, міщанин Диновський, за старосціну била Варвара Бордашовська попадя Диновська і там коровай ся пік на поповстві Диновськім; дружба бил єден Стефан Банковський, другий бил Теодор Клекоторович Дидаскал Саноцький. При асистенції вшисткого поспульства мищан Диновських за панованя той час пана Дідичного ясне вельможного єго милости пана Казіміра Огинського старости Мецебовського, Брацлавського, Єзерійського, подстолого Литовського на Диновї, Дуброві і Кошеві пана Дідичного"[701]. Оскільки згаданий Іван Свідзінський того самого 1727 р., на свято Господнього Преображення отримав рукоположення[702], то цей запис вінчання мг бути виконаний як документ, необхідний для подання єпископові перед священням, а не взятий з метричної книги.

Від дати 7 лютого 1777 р. записи вінчань у "розвадівській" метриці починають оформлювати новим способом: у крайній графі зліва – число місяця, в наступній від неї справа – про заповіди

[700] А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г... – С. 78.

[701] Там само. – С. 105–106.

[702] Там само. – С. 106.

(оповіді), перепону та ім'я і прізвище священика, який вінчав, у третій – імена і прізвища вінчаних, у четвертій – імена і прізвища свідків, у п'ятій, що є крайньою справа, – номер дому. Однак, при зміні форми запису, текст, як бачимо, залишається фактично тим самим. Від 24 квітня 1782 р. порядок даних у другій графі зліва стає іншим. Спочатку йде ім'я і прізвище священика, а потім – про заповіді і перепону. В записах від 7 травня 1783 р. з'являються чергові зміни у формі, причому значною мірою втрачається попередній зміст тексту: в другій графі зліва залишається тільки ім'я, прізвище священика і якої місцевості він є парохом, і додається графа про віровизнання. Записи починають вести латинською мовою.

Уся розвадівська метрична книга Вінчань до травня 1783 р. написана старослов'янською мовою. Тільки один раз, 24 січня 1776 р., є запис, зроблений польською мовою[703]. Отець Андрій Крижанівський, парох розвадівський і декан роздільський, ходорівський і журавненський, автор цього запису, міг таке вчинити з огляду на осіб, які вінчалися, – Теодор Вороновський, писар замку Дрогобижського і Анна, дочка Андрія Сметаняка, солтиса розвадівського, або тому, що це його перший запис у метричній книзі як пароха розвадівського. Окрім того, в цьому записі нема даних про виголошення оповідей та про перепону.

У записах хрещень та вінчань, якщо там виступали якісь особи, не місцевого походження, обов'язково зазначалося звідки вони походили, наприклад: "вінчах працьовитого младенца Евстафія з веси (села) Горожанка"[704], "при свідителях Івані Никитином з Устія"[705].

Метричні дані про померлих в розвадівській книзі вміщувалися в одному рядку. Записувалися тільки рік, місяць, число, імена і прізвища померлих. Залежно від особи, імена померлих укладалися по-різному, наприклад: "Єкатерина Іваниха Ковальова", "Іван Стефана Коваля", "Стефан Гатчин", "Євдокія Подцерковного цурка", "Дмитрій Головач Солтис", "Павел Василя Верещака син".

У формі записів померлих названої метричної книги з 27 березня 1777 р. настають зміни. З'являються нові дані – про віровизнання, місце поховання, вік померлих, номери домів та про священика, який ховав померлих "со всяким образом християньским".

[703] Liber Natorum, Copulatorum et Mortuorum... – P. 67.
[704] Там само. – P. 66.
[705] Там само. – P. 67.

Закінчення

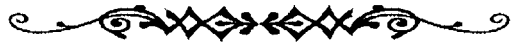

Вибір теми цієї праці, яка стосується організаційної структури Львівської єпархії періоду XVIII ст., тобто в час золотої доби уніатської Церкви в Україні, був слушним як з огляду на те, що, попри існування потужної джерельної бази, дотепер нею ніхто на серйозному рівні не займався, так і з актуальних потреб такого дослідження. Завдяки щедрим відомостям, що їх передали джерела, вдалося досить успішно розкрити питання територіального устрою деканатів і парафій єпархії з 1700 по 1775 рр. та висвітлити засади інституції деканів. Також широко вивчено справу ведення парафіяльних метричних книг, котра належить до адміністративної діяльності парохів. При дослідженні парафій як установ у системі єпархії зверталося увагу тільки на їхні загальні та зовнішні параметри. Тут подано назви парафій, їхню кількість у деканатах, матеріальний і демографічний стан, багато уваги – парафіяльним храмам та речам, які в них знаходяться. Організації внутрішнього парафіяльного життя, попри те, що на цю тему існує багато джерельного матеріалу, ми свідомо не торкалися. Також через брак часу не вдалося виготовити географічні карти за матеріалами цієї праці.

Вже з огляду на фрагментарну комплектність матеріалу та брак можливості верифікувати повноту даних хоч би декотрих таблиць, немає права думати про вичерпність змісту якогось розділу чи параграфа праці[1]. Так само не вдалося уникнути схематичності при

[1] Рецензент даної праці таку думку автора не поділяє: "... ale recenzent po lekturze rozprawy nie podziela tego stanowiska: brak wszystkich, często bardzo szczegółowych danych faktograficznych nie przesądza w tym wypadku o niekompletności poszczególnych rozdziałów, gdyż inne pozyskane dane znakomicie uzupełniają wszelkie braki, a ks. Hovhera umie stosować metodę porównawczą. Dlatego obraz całości, jaki uzyskał, jest wystarczający i przekonujący" (Dr hab. Roland Prejs OFMCap, prof. KUL. Recenzja rozprawy doktorskiej ks. mgra Vasyla Hovhery Dekanaty i parafie oraz ich zarząd w eparchii lwowskiej w XVIII wieku (do reformy józefińskiej). – Lublin,

поданні інформації. Наприклад, якщо джерела не давали змоги навести конкретну дату події, тоді доводилося вдаватися до методу узагальнення. Із записів постапних генеральних візитацій (1726–1727 рр., 1730–1731 рр., 1732–1734 рр.) не можна встановити, котрого саме числа, місяця і року якусь парафію чи навіть деканат було обстежено. Оскільки кожен із трьох списків актів на своїй титульній сторінці має вказану дату проведення візитації одного або цілої групи деканатів, а це, відповідно, 1726, 1730 і 1733 рр., то якраз вони й використані в тексті праці, коли мовиться про датування парафій та деканатів котрогось із названих періодів. З іншого боку, хоч акти візитації за 1739–1744 рр. мають зафіксований час опису значної кількості парафій, проте, задля зручності, в тексті праці часто вживається загально для всіх дата 1739–1744. Подібно, акти візитацій за 1726–1734 рр. назви храмів, в основному, подають польською мовою, нерідко – латинською і старослов'янською, а акти за 1739–1744 рр. – усі латинською. В таблицях, опертих на даних цих візитацій, для зручності всі назви храмів подано мовою польською в транскрипції оригіналу. Коли в згаданих джерелах назва храму виступала в неоднакових фонетичних варіантах, то вибиралося котрийсь із них[2]. Назви деканатів та їхніх парафій за 1726–1734, 1747–1755, 1760 і після 1775 рр. в оригіналі записані польською мовою, тому згадані назви в таблицях праці подані здебільшого мовою оригіналу. Назви осіб, титули, назви місцевостей, населених пунктів, речей і інше переважно праця пропонує так, як вони записані в оригіналі, що деколи не відповідає сучасній термінології. У документі, що містить назви деканатів та їхніх парафій за 1760 р., тип парафії як міського чи сільського населеного пункту виражений латинськими словами "oppido", "pago" і "villa". У праці це, відповідно, "місто", "містечко" і "село". Може бути, що такий

01. 08. 2012. – S. 3). Він також пише: "Pobieżne przejrzenie zestawienia wykorzystanych źródeł archiwalnych może prowadzić do wniosku, że baza źródłowa rozprawy nie jest dostateczna. Wniosek taki byłby mylny: Autor wszak w Muzeum narodowym pozyskał źródła o znaczeniu fundamentalnym i bardzo wątpliwe, by inne źródła – obojętne, jakiej treści i proweniencji – miały wnieść coś, co w zasadniczy sposób zmieniłoby zawarte w pracy ustalenia" (Там само. – S. 2).

[2] Наприклад, в одному місці актів можна прочитати, що церква "św. Dymitrego" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 395 зв.), в іншому – "św. Dymytrego" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 395 зв.), а ще в іншому, що "św. Demetriusza" (НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 56 зв.). Остання назва вживається на сторінках праці.

переклад не цілком адекватний. Так само при перекладі польською мовою назв парафій, які в актах візитацій за 1739–1744 рр. усі написані латинню, можливо, помилково допускалися зміни у закінченні слова, що таким чином стає суттєвим недоліком праці. І ще: задля обширності текстового матеріалу довелося значну кількість таблиць умістити в окремий розділ "Додатки".

У праці лише частково вдалося торкнутися питання парафіяльного священства. Це завдання подальших досліджень, оскільки акти візитацій за 1739–1744 рр. дають можливість певною мірою вивчити справу парафіяльних маєтків, показують обов'язки й відповідальність парохів і парафіян, а акти візитацій за 1726–1734 рр. містять багато даних про моральний, професійний, матеріальний, сімейний (женатий чи безженний) стан парафіяльного духовенства, про парафіяльні фундації, дещо про родинне й особисте життя парохів, багато про літургійне, обрядове життя, про справи уділення і приймання св. Тайн, катехизацію на парафіях, про церковні братства, школи, шпиталі.

Наприкінці 1750-х і в першій половині 1760-х рр. під проводом о. Миколи Шадурського було проведено ще одну генеральну візитацію Львівської єпархії, акти якої теж містяться в Національному музеї у Львові[3]. Ці документи є цінним джерельним пластом для подальшого вивчення порушеної теми, котрий чекає на дослідників. Маючи дані з протоколів візитації Шадурського, можна буде побачити інші зміни, які стали в часі між 1725–1744 і 1760 рр. в територіальній структурі деканатів і парафій єпархії. Також було б можливо порівняти два списки за 1760 р. – використаний у праці і Шадурського.

[3] Оригінали протоколів генеральної візитації, проведеної о. Миколою Шадурським впродовж 1759–1765 рр., зібрані в кількох візитаційних книгах, що зберігаються у відділі рукописів і стародруків Національного музею ім. Андрея Шептицького у Львові: Ркл-20 (1759–1760; [2] + 650 + [6] арк.); Ркл-21 (1760–1761; [3] + 780 арк.); Ркл-22 (1761–1762; [4] + 633 арк.); Ркл-23 (1762–1763; [2] + 530 + [3] арк.); Ркл-24 (1763–1764; [1] + 976 + [3] арк.); Ркл-25 (1764–1765; [1] + 362 арк.).

"Арх. Гавриїл", "Арх. Рафаїл" – Л. Медвідь і О. Тарнавський, 2006 р. Вітражі у вівтарній частині храму Арх. Михаїла, с. Верин, Львівська обл.
Фото О. Габалевича

Фрагмент інтер'єру храму Арх. Михаїла с. Верин Львівської обл.
Фото О. Габалевича

М. Гаврилів. “Тайна Вечеря”. Фрагмент розпису барабана центрального купола. 2008 р.
Храм Арх. Михаїла с. Верин Львівської обл.
Фото О. Габалевича

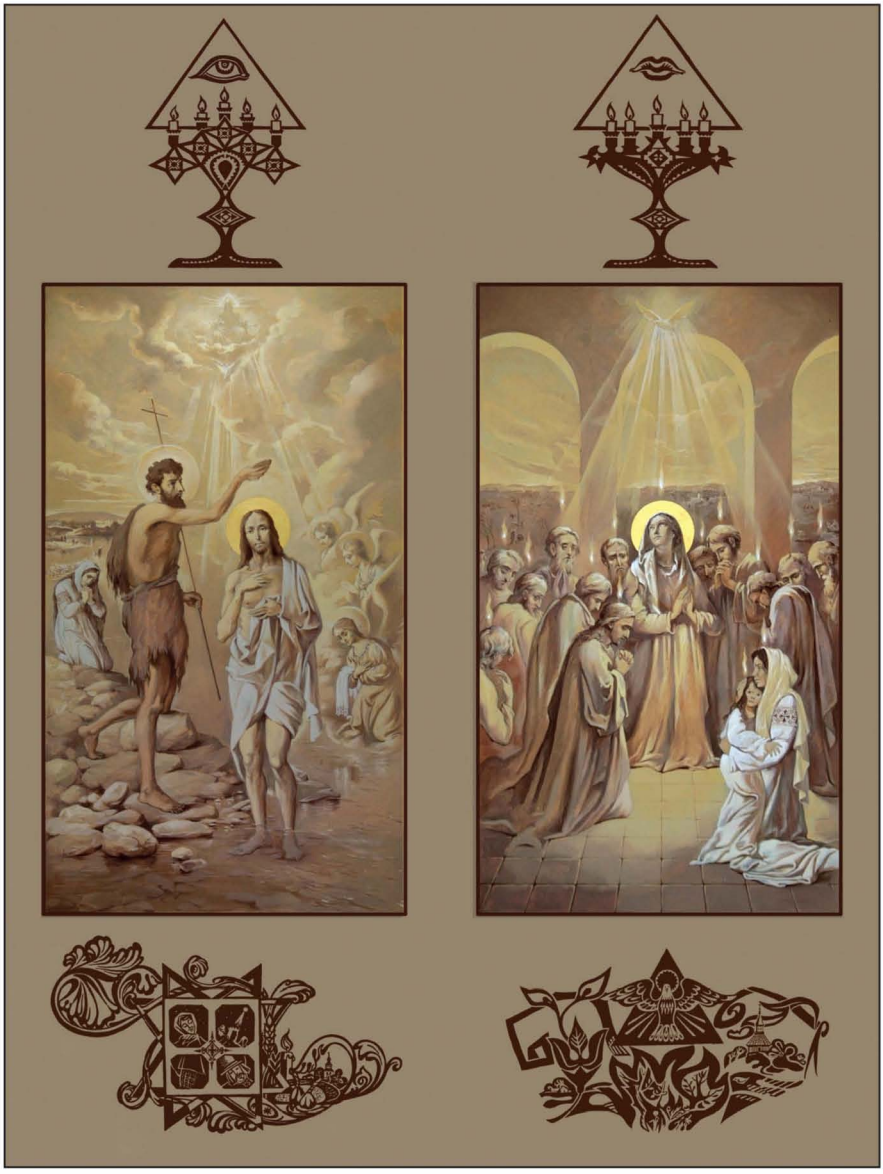

М. Гаврилів. “Богоявлення” і “Зіслання Св. Духа”. 2009 р.
М. Пристай – орнаменти, 2010 р.
Фрагмент розпису храму Арх. Михаїла с. Верин Львівської обл.
Фото О. Габалевича

М. Гаврилів. “В’їзд Господній в Єрусалим” і “Вознесіння Господнє”. 2009 р. М. Пристай – орнаменти, 2010 р. Фрагмент розпису храму Арх. Михаїла с. Верин Львівської обл. *Фото О. Габалевича*

М. Гаврилів. “Різдво Пр. Богородиці” і “Введення в храм Пр. Богородиці”. 2010 р. М. Пристай – орнаменти, 2010 р. Фрагмент розпису храму Арх. Михаїла с. Верин Львівської обл. *Фото О. Габалевича*

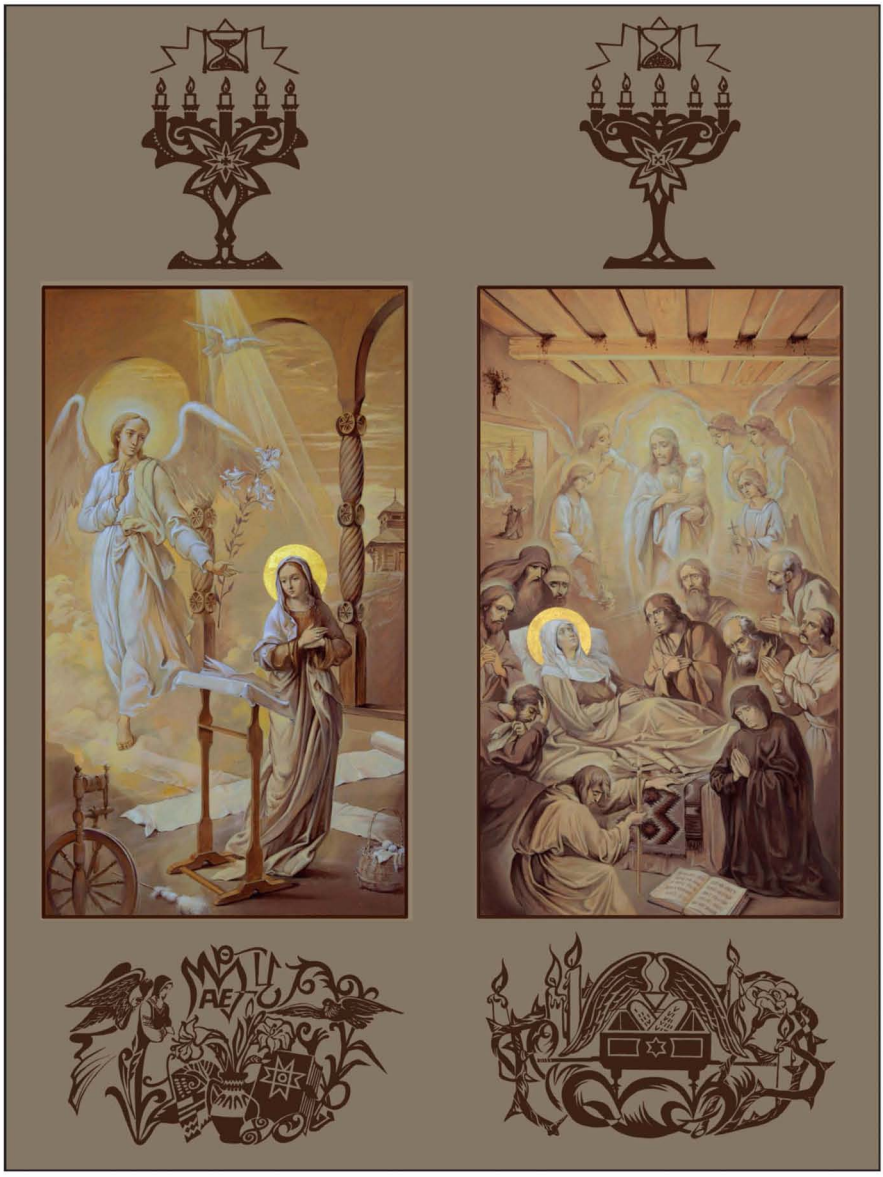

М. Гаврилів. “Благовіщення” і “Успення Пр. Богородиці”. 2009–2010 рр. М. Пристай – орнаменти, 2010 р. Фрагмент розпису храму Арх. Михаїла с. Верин Львівської обл.
Фото О. Габалевича

Фрагмент інтер'єру (ліва сторона центральної частини)
храму Арх. Михаїла с. Верин Львівської обл.
Розпис – М. Гаврилів, 2011 р.
Орнаменти – І. Теплий, 2011 р.
Вітраж "Різдво Христове" – Л. Медвідь і О. Тарнавський, 2010 р.
Фото О. Габалевича

М. Гаврилів. Фрагмент розпису 2011 р.
(ліва сторона центральної частини) храму Арх. Михаїла
с. Верин Львівської обл.
Фото О. Габалевича

Фрагмент інтер'єру (права сторона центральної частини)
храму Арх. Михаїла с. Верин Львівської обл.
Розпис – М. Гаврилів, 2012 р.
Орнаменти – І. Теплий, 2012 р.
Вітраж "Воскресіння Христове" – Л. Медвідь і
О. Тарнавський, 2010 р.
Фото О. Габалевича

М. Гаврилів. Фрагмент розпису 2012 р.
(права сторона центральної частини) храму Арх. Михаїла,
с. Верин Львівської обл.
Фото О. Габалевича

Розпис купола вівтарної частини храму
Арх. Михаїла 2010 р.
с. Верин Львівської обл.
Фото О. Габалевича

Фрагмент купольної частини храму Пр. Трійці села Надітичі, Львівської обл.
Розпис – М. Гаврилів. Орнаменти – І. Теплий. 2010–2011 рр.
Фото О. Габалевича

М. Гаврилів. “Господи, рятуй мене!” Фрагмент розпису барабана купольної частини. 2011 р.
Храм Пр. Трійці села Надітичі, Львівської обл.

М. Гаврилів. “Зіслання Св. Духа” Фрагмент розпису склепіння (ліва частина) притвору. 2012 р.
Храм Пр. Трійці села Надітичі, Львівської обл.
Фото О. Габалевича

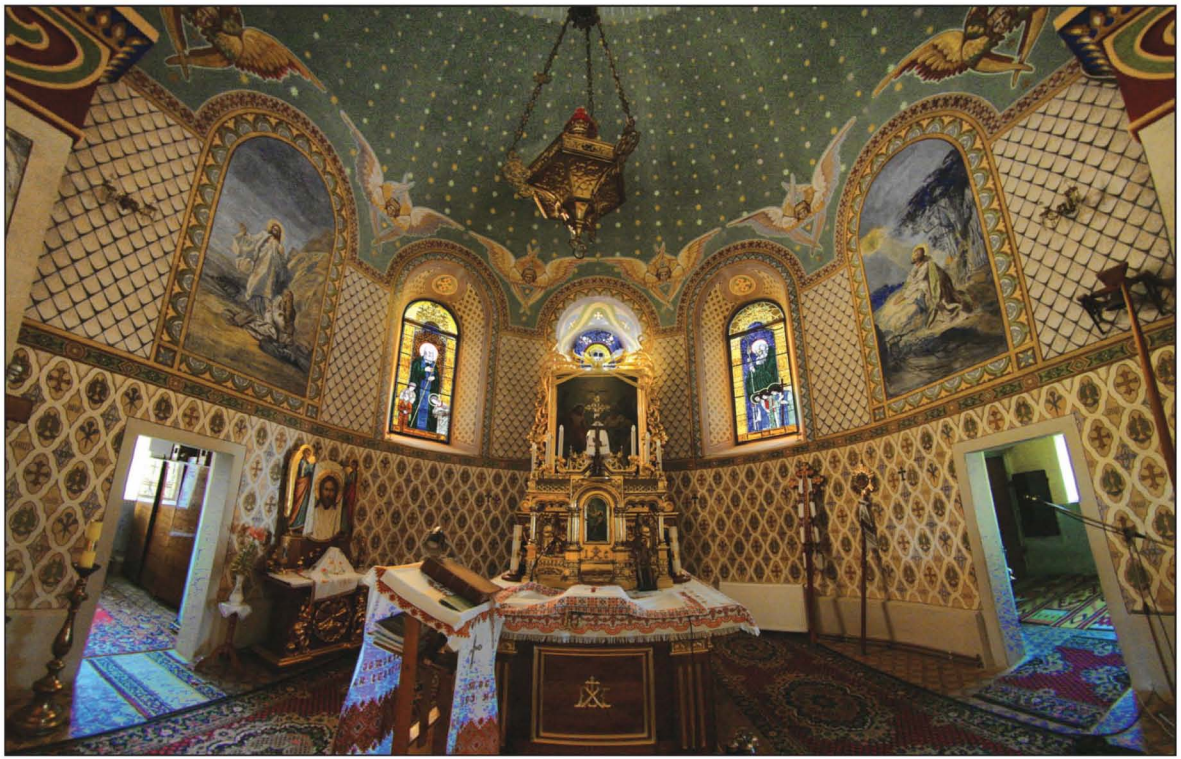

?. Павлович. Фрагмент розпису вівтарної частини храму Пр. Трійці. 1925 р.
Вітражі – Анатолій Чобітько, 2008 р. Львівська обл., с. Надітичі.
Фото О. Габалевича

Додатки

Деканати, парафії, пароxи Львівської єпархії 1700-1775 рр.

(Таблиці)

Таблиця 1.

Деканати, парафії, храми (назва і рік, коли збудовано), парохи Львівської єпархії 1725-1734 рр.[1]

Барський деканат**

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bahrynowce	Wniebowzięcia NMP	dawno pośw. przed buntami	Wasyły	1
2	Bar	św. Mikołaja		Filip (ней "duchowny zostaje od lat kilkadziesiąt na parochji... już stary ale akolita już jest i prezentę ma" – apk. 429).	1
3	Chodaki				
4	Czemerysy	św. Michała Archanioła		Wasyły Balicki	1
5	Czemerysy	Przemienienia Pańskiego		Michał Balicki	1
6	Hałuzyńce				
7	Hołowczyńce	Narodzenia NMP		Stefan	1
8	Jowtuszkowce Małe	Opieki M.B.		Hryhory	1
9	Jowtuszków	Trójcy Świętej		Andrej Lachowiecki	1
10	Jowtuszków Słobódka	Narodzenia NMP		Kostanty	1
11	Karyczyńce		pośw.	Andrej	1
12	Komorowce	Narodzenia NMP	nowa niesk.	Stefan	1
13	Kurylowce	Praksedy Prepodobnoji	pośw.	Stefan	1
14	Łuka	Opieki M.B.		Nestor	1

[1] Національний музей у Львові (далі – НМЛ), відділ рукописів та стародруків, фонд "Рукописи латинські". – Ркп-11 (Візитація генеральна, 1726–1733 рр.). – Арк. 1–514 зв.

15	Mańkowce	Opieki M.B.	1713	Michał Sawicz	1
16	Radzijowce	św. Michała Archanioła		Aleksej	1
17	Serbinowce	św. Michała Archanioła	1709	Piotr	1
18	Słobódka	Narodzenia NMP		Hryhory Homiński	1
19	Wasiutyńce	św. Jerzego		Jan	1
20	Wołkowińce	Trójcy Świętej	nowa niesk.	Stefan Terlecki	1

Барський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bar	św. Mikołaja	1690	Jakub Tryhubowicz	1
2	Bar	Wniebowzięcia NMP	1716	Tymoteusz Matkowski	1
3	Bar-Nowe Miasto	Zmartwychwstania P. J.	1730 niesk.	Gabryel Marczenko	1
4	Bar-Przedmieście – Czemerysy	Przemienienia Pańskiego	1715	Michał Balewicz	1
5	Czemerysy Wołoskie	św. Michała Archanioła	1716	Bazyli Balicki	1
6	Hałuzińce	św. Michała Archanioła	1706	Kyrył Haluziński	1
7	Hołowczyńce	Opieki M.B.	17...	Stefan Wichniewicz	1
8	Jowtuszków	Trójcy Świętej	1715	Andrzej Lachowiecki	1
9	Jowtuszków Słoboda	Narodzenia NMP	1718	Konstanty Niecicwicz	1
10	Iwankowce	Ofiarowania NMP		Hryhory Jankowski	1
11	Łuka	Opieki M.B.	1700	Nestor	1
12	Mańkowce	Opieki M.B.	1712	Michał Sawycz	1
13	Międzyrów	Wniebowzięcia NMP	1710	Jan Bołtałowski	1
14	Mihałowce	Przemienienia Pańskiego		Teodor Czegusiak	1

15	Pietranie	Wniebowzięcia NMP	1726	Jakub Skrzypałowski	1
16	Słobódka	Narodzenia NMP	1714	Hryhory Homiński	1
17	Serbinowce	św. Michała Archanioła	nowa	Piotr Borzakowski	1
18	Stepanki	Narodzenia NMP	1715	Teodor Nawrocki ("duchownych już było na tej parochji 9, który się poświęci, lub przydzie skąd, zaraz na insze parochie idzie. Teraz duchowny o. Teodor Nawrocki za prezentą... 15. 01. 1731 r. w Grudku na Wołhyniu od At. Szept. do ołtarza tej cerkwi poświęcony" – apk. 368 зв.).	1
19	Stodolce	św. Jana Ewangelisty	1725	Bazyli Czerniewicz	1
20	Szyińce	Narodzenia NMP		Jan Saczawicki	1
21	Wasiutyńce	św. Jerzego	1715	Jan Zarzycki	1
22	Żeniszkowce	Wniebowstąpienia P. J.		Bazyli Wasilewicz	1

Бережанський деканат*****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Brzeżany	Trójcy Świętej	dawna	Jozef Lipnicki	1
2	Brzeżany – Miasteczko Stare	św. Jerzego		Prokopij Fedorowicz	1
3	Brzeżany Na Nowym Rynku	Narodzenia NMP	dawna	Jan Łoziński	1
4	Brzeżany – Przedmieście Adamówka	św. Mikołaja	dawna	Aleksander Łazerowicz	1

5	Buzcza	św. św. Hliba i Borysa	stara	Jan Michałoczko	1
6	Byszki	Zmartwychwstania P.J.		Michał Lewicki	1
7	Cenów	św. Michała Archanioła		Michał Chlebowicki ("od At. Szept. 1716 r. pośw."). i Hryhory Oberwanczuk ("za prezentą pana od At. Szept. 1718 r. pośw. na część drugą parochij" – apk. 250 зв.).	2
8	Dryszczów	św. Mikołaja		Hryhory Nikątkowski ("od Joz. Szuml. 12. 04. 1688 r. pośw., za *Преселенієм* od miejsca na te miejsce ma od Barl. Szept. 1710 r. benedykcyę na tym patencie dane. Ma prezentę (від пана). a teraz drugo (презенту) od tegoż (пана) na syna swego Antoniego ad sacros ordines promovendam deficiente vita sua otrzymał" – apk. 256).	1
9	Dubszcza	Praksedy Męczennicy		Prokopij Dubszczyński ("za prezentą pani... od At. Szept. 1731 r. pośw., na pomoc o. Macieja Pereniuka w późnych latach będącego instituowany" – apk. 250).	1
10	Hinowicze	św. Mikołaja	niesk.	Bazyli Gerega ("od Joz. Szuml. 1702 r. pośw., metryki niema (в церкві), bo przez lat 14 przez bigamio na sobie mająco nie celebrował" – apk. 256 зв.–257).	1

11	Koniuchi	św. Mikołaja		Daniel Lewicki	1
12	Koniuchi – Kąt Zawadyński	Zesłania Ducha Świętego		Jan Chudziński	1
13	Koniuchi – Rynek	Wniebowzięcia NMP	dawna	Hryhory Kuliczek (Kuliczela)	1
14	Koropatniki	Ofiarowania NMP		Grzegorz Matewicz	1
15	Kotów	Opieki M.B.	dawna	Bazyli Szczurkiewicz	1
16	Kozówka	Bożego Narodzenia		Bazyli Melinowicz	1
17	Kurzane	Praksedy Męczennicy	stara	Dymytry Kowalski	1
18	Leśniki	Trójcy Świętej	stara	Kondrat Michałewicz	1
19	Łapszyn	św. Mikołaja	dawna	Jan Lewicki ("za prezentą pana... od Barl. Szept. 1715 r. pośw."), i Teodor Lewicki ("brat rodzony pierwszego (Івана) za prezentą pana (того ж) od At. Szept. 1723 r. pośw." – apk. 252 зв.).	2
20	Narajów	Zesłania Ducha Świętego		Stefan Rozemberski ("za prezentą... od At. Szept. 25. 05. 1732 r. pośw. w kupie mieszka hoc in beneficio z Rodzicem swoim staruszkiem, od którego ma sobie te parochię rezygnowano" – apk. 254).	1
21	Narajów – Przedmieście	Bożego Narodzenia	dawna	Andrzej Bilewicz	1
22	Narajów – Przedmieście (Za Walem)	Podwyższenia Krzyża	stara	Stefan Lewicki ("za prezentą pani... od At. Szept. 14. 08. 1731 r. pośw. Z nim zostaje o. Bazyli Lewicki, Rodzic jego przy starości lat swoich.	

				Parochię onemu rezygnował. ale ad vita suae tempora przy nim połowę parochji ma używać" – арк. 254 зв.).	2
23	Olchowiec	św. Jana Chrzciciela	dużo stara	Teodor Lewkowicz	1
24	Plichów	Świętego Krzyża		Dymytry Urmanowicz	1
25	Poruczyn	Praksedy Prepodobnoji	nowa	Stefan Birinda	1
26	Posuchów	św. Michała Archanioła		Jan Szpytko	1
27	Potutory	św. Mikołaja		Jan Bazylewicz	1
28	Rohaczyn	św. Jerzego		Jan Liszczyński	1
29	Rybniki	Zmartwychwstania P.J.		Tymoteusz Łotkiewicz	1
30	Saranczuki	Podwyższenia Krzyża		Jakub Hryhorowicz	1
31	Szybalin	Zmartwychwstania P.J.		Jan Dubszczowski	1
32	Trościanіec	św. Michała Archanioła		Teodor Czerowicz	1
33	Urmań	Bożego Narodzenia		Ignacy Mylniewicz	1
34	Wirzbów	Wniebowzięcia NMP	stara	Hryhory Czwartkowski ("post fata Rodzica swego za prezentą pana... od Bart. Szept. 6. 01. 1712 r. pośw."). i Aleksander Czwartacki (Czwartkowski) ("post fata Rodzica swego za prezentą tegoż pana... od Bart. Szept. 25. 12. 1712 r. pośw. Metrykę ma drugo osobliwszo swojej połowy parochji" – арк. 255).	2
35	Wybodów	Bożego Narodzenia		Bazyli Dzusa	1
36	Żuków	św. Mikołaja	dużo stara	Bazyli Żukowski	1

Більчецький деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bedrychowce	św. Michała Archanioła	1707	Piotr Korolkiewicz	1
2	Bilcze	św. Michała Archanioła	1704	Jaków Właszynowicz	1
3	Bilcze	Praksedy Wielkiej Męczennicy	nowa niesk.	Dymytry Sawczuk	1
4	Bilcze	Wniebowzięcia NMP	1703	Teodor Podhorecki	1
5	Dupliska	Narodzenia NMP	1707	Andrzej Płoszczański (цей "duchowny za instancją ojcowską do cerkwi św. męcz. Praksedy, parochialnej ojca swego do m-ka Bilcza w Uniowie 1717 r. pośw., tu... za prezentą pana... z patentem poświęcenia swego należytym do tego miejsca podpisanym od roku 1718 zostaje" – apk. 290).	1
6	Dzwieniacze	Wniebowstąpienia PJ.	1700	Hryhory Osadczuk	1
7	Dzwieniacze	Wniebowzięcia NMP	1713	Hryhory Basarab	1
				Matej Matyjaszewicz (цей "duchowny... w Wołoszcz. pośw., zostawał na parochji we wsi Szczetowcach w tymże Nam. Bilcz. za błogosł. o. Maskiewicza przejszłego Oficiała	

8	Gródek Kułaków	św. Michała Archanioła	1704	przez lat 6. tam porzuciwszy, po zejściu Rodzonego swego Niebożczyka o. Stefana. parocha Gródeckiego, tu do Gródka przyszedł. od pana... prawo otrzymał i za błogosł. teraźniejszego o. Rymbały Oficiała Kamien. tego roku (1730) tu przy tej cerkwi parochem został. Popadią Niebożczyka Rodzonego swego z dziećmi odparł" apk. 288 зв.–289).	1
9	Horyhlady	św. Michała Archanioła	1718 nie pośw.	Andrzej Serediecki	1
10	Kaszperowce (miasteczko)	św. Jerzego	1700 stara	Gabryel Cherosij	1
11	Kaszperowce (wieś)	Praksedy Prepodobnoji	1703	Jan Mysiewicz	1
12	Kościelniki	40 Męczenników		Demian Połubiacki	1
13	Kułakowce	św. Mikołaja	1702	Bazyli Grodecki	1
14	Lisyczyńce (albo Lisyczniki)	Opieki M.B.		Jaków Markowicz	1
15	Myszków	Bożego Narodzenia	1700	Jaków Kocicki	1
16	Nowosiółka Kostiukowa	św. Michała Archanioła	1700	Paweł Nestorowicz	1
17	Oleksińce	Przeniesienia Czesnych Moszczej św. Mikołaja	1701	Jakub Mychalski	1
18	Szczetowce	Wniebowstąpienia P.J.	1712	Andronik Stefan	1
19	Szerszeniowce	Przemienienia Pańskiego	1700	Konstanty Terlecki	1

20	Szypowce	św. Michała Archanioła	1718	Stefan	1
21	Uhrynkowce	Wniebowzięcia NMP	1710	Jan	1
22	Winiatyńce	Wniebowzięcia NMP		Matej Medyński	1

Браїлівський деканат**

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Borki	Opieki M.B.	dawno pośw.	Jan Micewicz	1
2	Brailów	Trójcy Świętej	nowa niesk. nie pośw.	Łuka	1
3	Brailów	Wniebowzięcia NMP	dawno pośw.	Wasyły (тут "o. Wasyły, Spiwaków zięć. zostaje już na parochji lat 8" – арк. 485 зв.).	1
4	Kliszczowa	Narodzenia NMP	nowa niesk. nie pośw	Semion	1
5	Lityn	św. Michała Archanioła	dawno pośw.	Ewstafi Malzewski	1
6	Machnówka	św. Michała Archanioła	dawno pośw.	Wasyli Sosnowski	1
7	Mikulińce	Narodzenia NMP	dawno pośw.	Semion	1
8	Nowosielica		1726	Teodor	1
9	Nowosielica	Narodzenia NMP		Kyrył	1
10	Piława		*1724*	Hrehory	1
11	Pitowce		nowa niesk.	Michał Bohynia	1

12	Poczapińce	Przemienienia Pańskiego	dawno pośw.	Jaków Zacharenko (ген "duchowny nowoświęcony. dopiro przyszedł ze Lwowa, pośw. od At. Szept. do tej parochji... jednak tu bywali duchowni za wikarych. tamże 1726 r. był o. Jaków i dał katedratykum..." – арк. 485).	1
13	Sałasze				
14	Sitmaki	Opieki M.B.		Eliasz	1
15	Sutiska	św. Mikołaja	*1725*	Kyryl	1

Браїлівський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Borki	Opieki M.B.		Bazyli Patromowicz ("duchowny o. Jan od Joz. Szuml. w Nam-wo Dołynskie pośw.. tu przy tej cerkwi przez lat kilka zostawał. Teraz duchowny prestolny o. Bazyli Patromowicz, za prezentą pana... od At. Szept. w Grudku na Wołhyniu do ołtarza tej cerkwi pośw." – арк. 364 зв.).	1
2	Brailów	Trójcy Świętej	1725	Łuka Markiewicz	1
3	Brailów	Wniebowzięcia NMP	1704	Teodor Kołosenko	1
4	Bruslinów	Narodzenia NMP	1722	Hryhory Dytiuczenko	1
5	Dymidówka	Opieki M.B.	1722	Hryhory Starożyński	1

6	Działów	Wniebowzięcia NMP	1724	Jan Terlecki	1
7	Kliszczów	Narodzenia NMP	1710	Semion Iwanowicz	1
8	Kurylowce	Praksedy Męczennicy	1702	Stefan Milecki	1
9	Lityn	św. Michała Archanioła	1729	Ewstachiusz Malszewski	1
10	Machnówka	św. Michała Archanioła	1707	Bazyli Sosnowski	1
11	Mykulińce	Narodzenia NMP	1718	Semion Lutyński	1
12	Nowosiółka	Praksedy Męczennicy	1728	Michał	1
13	Nowosielica	Narodzenia NMP	1723	Hryhory	1
14	Pilawa	Opieki M.B.	1723	Hryhory	1
15	Poczapińce	Przemienienia Pańskiego	1727	Jakob	1
16	Potok	św. Demetriusza	1707 stara	Hryhory Rudziński	1
17	Potok	św. Jana Ewangelisty	nowa niesk.	Pawel Semenowicz	1
18	Siomaki	Opieki M.B.	1720	Eliasz	1
19	Stanisławów	Opieki M.B.	1725	Jan Satkowski	1
20	Sutiska	św. Mikołaja	1720	Kyryl	1
21	Tarasówka	św. Jana Ewangelisty	1720	Stefan Łoziński	1
22	Woniaczyn	Praksedy Męczennicy	1718	?	1
23	Woroszylówka	Narodzenia NMP	1709	Jan Sosnowski	1
24	Żmyrynka Mała	Praksedy Prepodobnoji	1728	Teodor	1
25	Żmyrynka Wielka	św. Michała Archanioła	1714	Немає ("duchowny się żaden nie utrzyma, ecclesia vacat" – арк. 366 зв.).	0

Брацлавський деканат**

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bałanówka		stara		1
2	Berszad		nowa pośw.		1
3	Brasław	św. Mikołaja		Jaków Stanisławski	1
4	Brasław	Zmartwychwstania P.J.		Stefan Kondracki	1
5	Czetwerte-nówka	Narodzenia NMP	stara		1
6	Dzwonycha		1726		1
7	Kirijówka		stara		1
8	Kirnosówka		repar. potrz.	Karp	1
9	Komarhorod				1
10	Ładyżyn	Wniebowzięcia NMP	nowa		1
11	Maczocha		nowa niesk.		
12	Manastyrskie		nowa niesk.	Jan	1
13	Mańkówka czyli Jankówka				
14	Obodówka	Wniebowzięcia NMP	nowa pośw.		1
15	Pieczara	Narodzenia NMP	*1726*	Jan	1
16	Rohozna				
17	Sumówka		pośw.		1
18	Tarhanówka	Opieki M.B.		Немає (“duchowny od At. Szept. pośw. był ale ustąpił, teraz (церква) wakuje” – арк. 416 зв.).	0
19	Tomaszpol	Wniebowzięcia NMP	*1724*		1
20	Trostianiec	Wniebowzięcia NMP			1

21	Tulczyn	Wniebowzięcia NMP		Jan	1
22	Tymanówka	św. Mikołaja	*1720*	Samuel	1
23	Tywrów				
24	Ustia		stara		1
25	Wyszkowce	Narodzenia NMP	nowa pośw.	Teodor Kuszcz	1
26	Zawadówka		nowa nie pośw.		1

Брацлавський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bałanówka	św. Mikołaja	1706	Wikariusz ("duchowny był o. Kyryl. w tym roku (1730) pomarł. teraz wikariusz odprawuje" – apk. 335 зв.).	1
2	Berszada	Wniebowstąpienia P.J.	1723	Piotr Masłenko	1
3	Brasław	św. Mikołaja	nowa niesk.	Miron Zaneczenko	1
4	Brasław	Zmartwychwstania P.J.	1700	Stefan Kondzieracki	1
5	Chołodówka	Narodzenia NMP	1729	Jan Pawłowicz	1
6	Czeczelnik	Michała Archanioła	1722	Semion	1
7	Czetwerteniówka	Narodzenia NMP	1704	Piotr Demkowicz	1
8	Kirnosówka	Wniebowzięcia NMP	1719	Aleksander Iwanowicz Nesterenko	1
9	Klebań	Opieki M.B	nowa niesk.	Jan Kaliszyk	1
10	Kobilówka	Narodzenia NMP	1729 niesk.	Aleksej Brezowski	1
11	Kyryjówka	Michała Archanioła	1728	Piotr Kuczer	1
12	Ładyżyn	Wniebowzięcia NMP	1724	Ewstafij Paszuta	1

13	Łuh (lub Markówka)	Opieki M.B.	1727	Kyryl Stefanowicz	1
14	Maczocha	Trójcy Świętej		Dymytry Morułłanyk (ucił "duchowny od Joz. Szuml. w Krylosie 25. 02. 1705 r. do wsi Szuparki. Nam. Skalsk. pośw. Zięciowi rezignował. tu w tym roku (1730) nastał do czasu przy tej cerkwi" – apk. 338).	1
15	Mańkówka	Trójcy Świętej	1727	Paweł Karpowicz	1
16	Manastyrskie	Opieki M.B.	1724	Немає	0
17	Michałówka	Opieki M.B.	1727	Teodor Lewicki	1
18	Obodowda	Wniebowzięcia NMP	1728	Matej Sucharzewski	1
19	Pieczara	Narodzenia NMP	1726	Jan Demicki	1
20	Rohozna	Wniebowzięcia NMP	1714	Jakub Nesterenko	1
21	Somówka	Opieki MB.	1723	Łuka Terentiewicz	1
22	Trostianiec	Wniebowzięcia NMP	1727	Stefan Wasilewicz	1
23	Tulczyn	św. Mikołaja	nowa niesk.	Jan Radowicz	1
24	Tulczyn	Wniebowzięcia NMP	1720	Karp Czubowicz	1
25	Tulczyn – Przedmieście (Nesterwarka)	Opieki M.B.	1729	Ewstachiusz Romaniewicz	1
26	Ustia	św. Jerzego	1719	Jan Suhaczewski	1
27	Wirzbka	św. Mikołaja	nowa niesk.	Stefan Teodorowicz	1
28	Wojtówka	Opieki M.B.	1728 niesk.	Piotr Maksymenko	1
29	Wyszkowce	Narodzenia NMP	1723	Немає ("duchownego niemasz. jest akolita Teodor. poddanego tutejszego syn. prezent od dziedzica mający" – apk. 339).	0

Бучацький деканат*****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bebulińce	św. Michała Archanioła		Hryhory Wseleński	1
2	Buczacz	św. Mikołaja	dawna	Michał Zarzecki	1
3	Buczacz	Opieki M.B.	dawna	Michał Zwierzyński	1
4	Buczacz Nagórny	Narodzenia NMP (Nagórna)		Bazyli Borsakiewicz	1
5	Buczacz Przedmieście	św. Michała Archanioła		Bazyli Barysiak	1
6	Dżuryn	Praksedy Prepodobnoji		Michał Ludkiewicz (цей "prezbiter za prezentą pani.... po śmierci ojca swego 14. 12. 1732 r. od At. Szept. pośw." – арк. 235).	1
7	Dzwinogrod	Ofiarowania NMP		Hryhory Sawicki	1
8	Gramoszówka	Podwyższenia Krzyża		Jan Białoneski	1
9	Hryhorów	Bożego Narodzenia		Hryhory Sulatycki	1
10	Jezierzane	św. Michała Archanioła (Stara)		Semion Szputygiewicz	1
11	Jezierzane	Położenija Czesnaho Pojasa		Jan Hrynkiewicz	1
12	Kowalówka	św. Mikołaja		Ignacy	1
13	Kujdanów	św. św. Kosmy i Damiana		Mikołaj Zahorecki	1
14	Leszczyńce	Położenija Czesnaho Pojasa		Jan Kiliba	1
15	Medwedowce	Wniebowzięcia NMP		Jan Sasonkiewicz	1
16	Nowostawce	św. Mikołaja		Hłodiakowicz	1
17	Olesze	św. Michała Archanioła		Demetry Kulczycki	1

18	Peklikowce	św. Demetriusza		Hryhory Krutniewicz	1
19	Pilawa	Praksedy Wielkiej Męczennicy		Teodor Romankowicz	1
20	Przewłoka	św. Jerzego		Hryhory Spotykiewicz	1
21	Przewłoka	Trójcy Świętej	nowa	Teodor Witwicki	1
22	Pyszkowce	Trójcy Świętej		Semion Chodziński	1
23	Soroki	Bożego Narodzenia		Stefan Seniewicz	1
24	Trebuchowce	św. Michała Archanioła (Tołocka)		Michał Rewuczak	1
25	Trebuchowce (Na Dawnym Końcu)	Praksedy	dawna	Roman Ihnatowicz	1
26	Trebuchowce	Wniebowzięcia NMP (Na Zawadzie)	dawna	Jan Zarzecki	1
27	Trebuchowce (Na Dawnym Końcu)	Zwiastowania NMP (Barszczówska)		Stefan Borszcz	1
28	Usowce	św. Mikołaja		Hryhory Horbaczewski	1
29	Zariwińce	Wniebowstąpienia P.J.		Jan Michałowicz	1
30	Zielona	Narodzenia NMP		Jan Drebowicz	1
31	Żyznomir	Świętego Krzyża		Jan Wołański	1

Будилівський деканат******

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bieniawa	Trójcy Świętej	stara	Łukasz Kiernicki	1
2	Bohatkowce	św. Jerzego		Stefan Hliwiński	1
3	Budyłów	Praksedy Męczennicy		Kosma Lewicki	1
4	Dynisów	św. Mikołaja		Bazyli Horodyski	1
5	Hajworonka	Poczęcia NMP		Jakub Hryhorowicz	1

6	Kupczyńce	Ofiarowania NMP		Tymoteusz Lewicki	1
7	Kupczyńce	Zmartwychwstania PJ.		Aleksy Lewicki	1
8	Laskawka	Przemienienia Pańskiego		Jan Salej	1
9	Plotycza	Zmartwychwstania PJ.		Jakob Lewicki	1
10	Semikowce	św. Demetriusza	stara	Antoni Żukowski	1
11	Sokołów	Praksedy Męczennicy	nie pośw.	Teodor Semiginowski	1
12	Sosnów	Narodzenia NMP		Немає ("plebana teraz niemasz, kilka niedziel jak umarł... Sanctissimum... odnowione przez wikariusza" – арк. 127–127 зв.).	0
13	Wiszniowiec	Narodzenia NMP		Jan Jacurowicz	1
14	Wiszniowiec	św. Mikołaja		Andrzej Płoszczański	1
15	Złotniki	Zmartwychwstania PJ.		Немає ("plebana niemasz ani wikariego, dla tego że pan Kollator prezenty dać od stu talery bitych nie chce" – арк. 126 зв.).	0

Вінницький деканат**

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bruslinów			Jan	1
2	Chyżyńce	Narodzenia NMP	stara	Jan Harkuszenko	1
3	Daszkowce	św. Jana Ewangelisty		Jan Beregowicz	1
4	Jakuszyńce	Praksedy Wielkiej Męczennicy	dawno pośw.	Samuel Polonieckі	1
5	Kochanówka	Wniebowzięcia NMP		Klementy Kołomijczenko	1

6	Komorów	św. Michała Archanioła	nowa niesk.	Semion	1
7	Łatańce	Wniebowstąpienia P.J.	nowa niesk. *1726*	Andrzej Iwanowicz	1
8	Łuka	Przemienienia Pańskiego		Jan (ucёй "duchowny zostaje na parochji już trzeci rok... pośw. w Kijowie u s. p. Krokowskiego 1709 r..... ma usynowl. od At. Szept. 1719 r... Prawa pańskiego niema ex quo do czasu tam zostaje, bo akolita jest" – apk. 462).	1
9	Pieńkówka	św. Mikołaja		Stefan	1
10	Przyłuka	Opieki MB.	nie pośw.	Kyrył	1
11	Przyłuka	Przemienienia Pańskiego	pośw.	Teodor	1
12	Salasze	Wniebowzięcia NMP		Andrzej Basarski	1
13	Samhorodok	św. Jana Ewangelisty	nie pośw.	Немає ("duchownego niemasz aktu. chyba będzie" – apk. 466).	0
14	Skuryńce	Narodzenia NMP		Hryhory Kozaczek	1
15	Sosonka		pośw.	Maksym ("w tej wsi... teraz duchowny o. Maksym z Huszczyniec przeszedł... tamże akolita jest do tej cerkwi. brat o. Wasyłyja, N-ka przeszłego Winnickiego" – apk. 462 зв.).	1
16	Strzyżawka			Jaków	1
17	Suprunów	Opieki M.B.	dawno pośw.	Piotr	1
18	Trostianiec	św. Michała Archanioła	niesk. *1712*	Jan	1

19	Wachnówka	Narodzenia NMP	1726 niesk. nie pośw.	Немає ("w tej wsi lubo jeszcze duchownego niemasz, ale cerkiew tego roku zbudowano, tylko troche nie dokonczona" – арк. 463).	0
20	Winnica	św. św. Kosmy i Damiana	pośw.	Michał	1
21	Winnica	Opieki MB.		Atanasy	1
22	Winnica – Stare Miasto	św. Mikołaja		Kyryl	1
23	Woniaczyn	Praksedy Wielkiej Męczennicy		Jaków	1

Вінницький деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Chyżyńce	Narodzenia NMP	1730 nie pośw.	Jan Arkuszenko	1
2	Daszkowce	św. Jana Ewangelisty	1721	Konstanty Onisimowicz	1
3	Huszczyńce	Wniebowzięcia NMP	1723	Jan Siryczenko	1
4	Jakuszyńce	Praksedy Męczennicy	1722	Teodor Leniewicz	1
5	Kochanówka	Wniebowzięcia NMP	1719	Klementy Kołomijski	1
6	Komarów	św. Michała Archanioła	1712	Semion	1
7	Lesijówka	Praksedy Męczennicy	1727 (1723)	Daniel Stryjewski	1
8	Łatańce	Wniebowstąpienia P.J.	1726	Eliasz Żołkiewicz	1
9	Łuka	Przemienienia Pańskiego	1722	Prokopi Czujkiewicz	1

10	Miziaków (Niziaków)	św. Michała Archanioła	nowa niesk.	Mikołaj Krasowski	1
11	Pieńkówka	św. Mikołaja	1721	Stefan Oleksiejewicz	1
12	Przyłuka – Miasto Nowe	Trójcy Świętej	1730 niesk.	Jaków Chomontowicz	1
13	Przyłuka – Miasto Stare	Opieki MB.	1720 niesk.	Kyryl Lewicki	1
14	Przyłuka – Miasto Stare	Przemienienia Pańskiego	1724	Teodor Kojnaszenko	1
15	Salasze	Wniebowzięcia NMP	1722	Andrzej Basarski	1
16	Samhorod	św. Jana Ewangelisty	nowa niesk.	Jan Tuniczenko	1
17	Sosonka	św. Michała Archanioła	1728	Wikariusz ("o. Atanazy paroch winnicki (Святопокровський), na wikarji do czasu przy tej cerkwi na wielki post nastał" – apk. 362).	1
18	Strzyżawka	Wniebowzięcia NMP	1712	Jakub Wroblowski	1
19	Suprunów	Opieki M.B.	1702	Piotr Hrypoczenko	1
20	Trostianiec	św. Michała Archanioła	1712	Bazyli Jacynok	1
21	Turbów	św. Demetriusza	1726	Gabryel Kyrylowicz	1
22	Wachnówka	Narodzenia NMP	1726	Jan Rohowicz	1
23	Winnica	św. św. Kosmy i Damiana	1725	Wikariusz ("duchowny o. Gabryel Woliczenko za wikarego do o. Nam. Winnick. od At. Szept. 1727 r. pośw., tu przy tej cerkwi bez prezenty pańskiej do czasu, za licencio o. Nam. Winnick. per modum wikariusza zostaje" – apk. 360).	1

24	Winnica	Opieki MB.	1724	Michał Olszewski (цей "duchowny w Wołoszcz. 1724 r. pośw., usynowł. od At. Szept. sam będąc w Uniowie 4. 07. 1725 r. do cerkwi wsi Selyska, Nam. Brailow. otrzymał, a gdy te wioskię zakonnicy Poczajowskie odebrali, onemu za parochie podziękowali, skąd ustąpiwszy, tu przy tej cerkwi test jego do czasu na parochij rezydować mu pozwolił" – арк. 359).	1
25	Winnica – Stare Miasto	św. Mikołaja	1726	Kyryl Romanowicz	1

Войнилівський деканат[2]******

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Babin	Opieki M. B.	nowa	Bazyli Kruk	1
2	Bołochów			Немає ("tę beneficium trzyma ad tempus (до часу) o. Sabba Lewicki, prezbiter Zborowski (парох с. Зборів)" – арк. 9 зв.).	0
3	Cwitowa	św. Mikołaja			1
4	Dąbrowa				1
5	Derchów (Derechów)	Zmartwychwstania P.J.	nowa	Gabriel Czarnyga	1

[2] Збір даних про цей деканат було завершено 4. 03. 1733 р. – Див: Там само. – Арк. 10).

6	Dołżka	św. Jana Chrzciciela		Немає ("cerkiew... w interdykcie" – арк. 7).	0
7	Dolha	św. Mikołaja		Panteleon Czołowski	1
8	Dolha	Bożego Narodzenia (Horiszna)		Jan ("o. Semion Reszkiewicz – abjudikatus, teraz na miejscu jego zięć, o. Jan, dobrze się rządzi" – арк. 8).	1
9	Dołpotów	Ofiarowania NMP (Wowedenia)		Hryhory Lewicki	1
10	Dubowce	św. Mikołaja		Aleksander Czarnyga	1
11	Humenów				?
12	Kołodyjów	św. Michała Archanioła			1
13	Łucce	św. Jana Chryzostoma	nowa		1
14	Medyni	Zmartwychwstania PJ.		Paweł Drabowicz	1
15	Niegowce				1
16	Perłowce	Świętego Krzyża		Hryhory Lewicki	1
17	Perekosy	św. Michała Archanioła		Hryhory Drabowicz	1
18	Perewozce	Bożego Narodzenia			1
19	Protesy	św. Michała Archanioła			1
20	Seredyn	św. Michała Archanioła		Hryhory Carewicz	1
21	Siedliska	św. Mikołaja		Paweł Lewicki	1
22	Siewec	Narodzenia NMP	nowa		1
23	Stankowa	Niepokalanego Poczęcia NMP		Stefan Iwanikowski i Jan Kuzmicz	2
24	Studnianka	Praksedy			1
25	Subotów	Bożego Narodzenia			1
26	Tomaszowce	Bożego Narodzenia		Священик – "Stary" (арк. 6)	1

27	Tomaszowce	Opieki M. B.		Hryhory Lewicki	1
28	Tomaszowce			Jakub Zarzycki	1
29	Weretna	św. Jana Chrzciciela		Jan Witwicki i Jan Hanycz	2
30	Woniłów	św. Mikołaja		Hryhory Pantelimonowicz	1
31	Woniłów	Narodzenia NMP (Noworynska)		Jan Tatomir	1
32	Woniłów	Bożego Narodzenia	nowa	Semion Teodorowicz	1
33	Woniłów	do Proborstwa należąca	stara	"Ojciec z synem" (обидва мають презенти, і обидва "introdukowany" тогочасним намісником – арк. 3).	2
34	Zawadka	Sobora NMP		Mikołaj Lewicki (батько) і Bazyli Lewicki. Перший має інвеституру від Йос. Шумлян., другий – від Варл. Шепт., "prezenty nie mają, bo na ten czas nie wiedzieli co to jest prezenta... liste rekomendalne mają" – арк. 9).	2
35	Zbora	Opieki MB.		Jan Chruszcz i Sabba Lewicki ("kapłanów dwa i dwoch popowiczów. dla jednego sufficientia (достатність) wszelka by była" – арк. 9).	2

Городоцький деканат****

Ц. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bedrykowce	św. Demetriusza	1715	Aleksej Kozoborski	1
2	Chmielówka	Opieki M.B.	1722 nie pośw.	Jaków Kotowicz	1
3	Dobrohoszcza	św. Mikołaja	nowa niesk.	Andrzej Niszczy	1
4	Fulsztyn	Wniebowzięcia NMP		Zacharyja Bielecki	1
5	Gródek – Bedryków	św. Jerzego	1720	Gabryel Wackowicz	1
6	Gródek – Bedryków	Wniebowzięcia NMP		Matfiej (цей "duchowny wikary za swiadectwem o. Rymbały. Officiała Kamienieckiego tu w tej cerkwi do czasu nabożeństwa odprawuje. Patentu żadnego nie pokazał. Przy tej cerkwi był paroch o. Semion Szostakiewicz. Namiesnik Grodecki i pomarł" – арк. 263).	1
7	Kalityńce	Wniebowzięcia NMP	1712 stara	Jaków	1
8	Krzemienna	Podwyższenia Krzyża	1702	Jan Halaniewicz i Teodor Skorodecki (по матері)-Tarnogrodzki (по батькові). Обидва за презентою того ж самого пана "od tegoż At. Szept. do jednego oltarza w jednym roku (1716) pośw. Obadwa duchowni wielkie uciemiężenie od pana Stadnickiego cierpią" (арк. 263).	2

9	Kumanów	św. Michała Archanioła	1718	Stefan Lewicki	1
10	Kuzmin	Praksedy Prepodobnoji	1700	Aleksej Kizyma ("w Woloszczyznie pośw., błogosławieństwo do wsi Wachnowiec, Nam. Sokolec. od At. Szept. 1726 r. otrzymał, przy tej zaś cerkwi Kuzmińskiej tego roku 1730 po Niebożczyku o. Heliaszu Rodzonym swoim za prezentą pana... zostawać pozwol" – apk. 262–262 зв.).	1
11	Lisowody	Opieki M.B.	1704	Paweł Dydowicz	1
12	Matwijkowce	św. Michała Archanioła	1720 stara nie pośw.	Jan Humenowicz	1
13	Moskalówka	Praksedy Wielkiej Męczennicy	stara	Немае	0
14	Niemyrzyńce	św. św. Kosmy i Damiana	nowa	Hryhory Zminkowski	1
15	Nowy Swiat	Opieki M.B.	1702	Stefan Maszkowski	1
16	Oleksińce Podlesne	Opieki M.B.	1720	Michał Skibicki	1
17	Oleksińce Podlesne	Praksedy Prepodobnoji	1717	Filip Głowacki	1
18	Ostapkowce	św. Mikołaja	1702	Jan Skibicki	1
19	Pawlikowce	Ofiarowania NMP	1708	Teodor Szenderowski	1
20	Porzycze	Przemienienia Pańskiego	nowa nie pośw.	Teodor Sirkowski	1
21	Rajkowce	św. Michała Archanioła	1727 nie pośw.	Tymotej	1

22	Sapiżyn	Narodzenia NMP	1724 nie pośw.	Paweł Lewicki	1
23	Trostianiec	Narodzenia NMP	dużo stara	Teodor Gyzyński	1
24	Warowce	Niepokalanego Poczęcia NMP	1715 nie pośw.	Stefan Bezuszko	1
25	Zuczkowce	św. Michała Archanioła	nowa niesk. nie pośw.	Teodor Bilski (Lilski)	1
26	Żyszczyńce	św. Jana Ewangelisty	1724	Hryhory Towarzański	1

Гримайлівський деканат*****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Borki	Sobora NMP		Hryhory Martynkowski	1
2	Bucyki	Sobora NMP	stara	Hryhory Hryniewicz	1
3	Chwaszczówka	Narodzenia NMP		Martyn Korsowiecki	1
4	Czerneszówka	św. Demetriusza		Немає ("w tej wsi prezbiter 24. 10. 1732 r. niniejszego pomarł" – арк. 194 зв.).	0
5	Grzymałów	Opieki MB.		Mikołaj Sewelicki	1
6	Grzymałów	Praksedy Męczennicy		Ewstachi Zdyrko	1
7	Hlibów	Zmartwychwstania P.J.	nowa	Maciej Olenicz	1
8	Iwanowka	św. Jana Chrzciciela		Grzegorz Nehrebecki	1
9	Kaczanówka	św. Michała Archanioła		Bazyli Ładniakiewicz	1
10	Kokoszyńce	Praksedy Męczennicy	1730	Bazyli Duńkowski	1

11	Kozyn	Praksedy Prepodobnoji		Michał Powidajczuk	1
12	Krasne	Podwyższenia Krzyża		Łuka Sokolski	1
13	Kut-Przedmieście Tołstiańskie	Trójcy Świętej		Bazyli Załanowski	1
14	Leżanówka	Narodzenia NMP		Michał Sokolski	1
15	Nowosiółka	św. Antoniego		Jakub Czaczkowski	1
16	Okno	Wniebowzięcia NMP		Hemae ("w tej wsi prezbiter w tym roku 1732, 18 septembris ten swiat pożegnał, na jego miejscu jest już zięć jego. Nominat ma i prezentę" – apk. 195 зв.).	0
17	Orzechowce	Opieki M.B.		Teodor Lipski	1
18	Rożyska	św. Michała Archanioła		Mateusz Bisaczuk	1
19	Sadzawki	św. Demetriusza		Jan Łapczyński	1
20	Tołste	św. Jana Chrzciciela (drugiego dnia po Bohojawleniju)		Prokopi Poznański	1
21	Tołste	św. Michała Archanioła		Michał Lewicki	1
22	Turówka	św. Bazylego Wielkiego (pod czas Obrzezania Chrystusowego)		Prokopi Zinkiewicz	1
23	Zielona	św. Mikołaja	nowa niesk.	Symeon Rejterowski	1

Городенківський деканат******

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Czerniatyn	Wniebowzięcia NMP		Michał Dupiak	1
2	Iłuszków		nowa niesk.	Немає	0
3	Horodenka	Ścięcia głowy Jana Chrzciciela	nowa	Jan Kotełko	1
4	Horodenka	św. Jerzego	stara	Tymoteusz Kiuiłowicz	1
5	Horodenka	św. Michała Archanioła	1715	Grzegor Kotełko	1
6	Horodenka	św. Mikołaja		Bazyli	1
7	Horodenka	Narodzenia NMP		Marko Borysiewicz	1
8	Horodenka	Podwyższenia Krzyża	1720 nowa	Jan Krzykliwiec	1
9	Horodenka	Przemienina Pańskiego	nowa niesk.	Piotr Dankiewicz	1
10	Horodenka	Wniebowzięcia NMP		Antoni Jakubowski	1
11	Horodenka	Zmartwychwstania P.J.	1709	Jędrzej	1
12	Horodnica	Narodzenia NMP	1700 stara	Stefan Lewicki	1
13	Jamhorów	św. Mikołaja		Jan Bilecki	1
14	Jamhorów	Wniebowstąpienia P.J.		Hryhory Koliewski	1
15	Jasienów		nowa niesk.	Немає ("przy tej cerkwi bywał wikary, ale ten teraz tam nie celebruje, ani sakramentów św. nie ministruje", бо Городенківський декан. з певних мотивів, наклав заборону – арк. 34 зв.).	0

16	Michalcze	św. Mikołaja	1713	Michał Repeszkowicz	1
17	Okno	św. Michała Archanioła		Izajasz	1
18	Potoczyska	św. Michała Archanioła		Jan Duczenko	1
19	Potoczyska	św. Mikołaja	stara	Semion Kochanowicz	1
20	Rohinia	Narodzenia NMP		Grzegorz	1
21	Soroki	Wniebowstąpienia P.J.	nowa	Bazyli Kozaczek	1
22	Strzylcze	św. Jana Ewangelisty	nowa niesk.	Stefan Duczenko	1
23	Strzylcze	Zmartwychwstania P.J.		Georgi Szuluk	1
24	Targowica	św. Mikołaja	nowa	Mykita Sawczenko	1
25	Tyszkowce	św. Mikołaja		Jan Sowiak	1
26	Wierzbowiec	św. Michała Archanioła		Aleksy Podwerbecko	1

Гусятинський деканат (без парафій в землі Галицькій)****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bereżanka	Świętego Krzyża	1720 nie pośw.	Stefan Zlonkowicz	1
2	Chropotowa	Narodzenia NMP	1716	Mikołaj Ludkiewicz	1
3	Czemerowce	Sobora NMP	1710 nie pośw.	Tymotej	1
4	Demkowce	św. Michała Archanioła	stara	Eliasz	1
5	Holeniszcze	św. Jana Ewangelisty		Немає ("duchowny niebożczyk był nazwany o. Jan Czołyński za prezentą pana... 1714 r. u Barł. Szept. do oltarza tej cerkwi pośw. Zostało się (після його смерті)	0

				successorow dziecij nieboszczykowskich 4. z których córka jest za mąż wydana za uczciwego Pawła Uniłowskiego. nominata na duchowieństwo do pomienionego miejsca. który ma prezentę od pana..." – арк. 269 зв.).	
6	Husiatyn	św. św. Kosmy i Damiana	1727	Michał Mokrycki	1
7	Husiatyn	Przemienienia Pańskiego		Jan Łukaszewicz	1
8	Husiatyn	Wniebowzięcia NMP	dawna	Teodor Załucki	1
9	Husiatyn – Przedmieście	św. Jerzego	1729	Matej Dawidowicz	
10	Kryków	św. Michała Archanioła	1729 nie pośw.	Jan Gładyszewicz	1
11	Krywenke	św. Demetriusza	1710 nie pośw.	Dymytry Werchratski	1
12	Kuhajowce	Niepokalanego Poczęcia NMP	stara	Jakym Pogłodowicz ("za prezentą pana... 1682 r. u Joz. Szuml. do cerkwi Wniebowst. P.J. wsi Czerniewa, Powiatu Bugaczowskiego pośw., tu, przy tej cerkwi... prezenty niema. ale za blogosl. Barl. Szept. zostaje" (арк. 271), i Bazyli Pogłodowicz ("syn tegoż duchownego pomienionego (Якима), na Woloszczyznie w Soczawie u Metropolity Soczawskiego pośw.,	2

				tu *в Помощ отцу своєму* zostaje. ma błogosł. in scripto od o. Innocentego Rymbały. Oficiała Kamienieckiego z podpisem ręki jego, a na imie o. Maskiewicza przejszłego Oficiała Kamienieckiego dane i rok 1727 podpisane" – apk. 271).	
13	Kuzminiec	Cud w Chonech św. Michała Archanioła	1718 nie pośw.	Stefan Lewicki	1
14	Olchowce	Opieki M.B.	pocz. 1724 kon. 1730	Ewstafi Jezerański	1
15	Sidorów	Narodzenia NMP	1719 nie pośw.	Michał Semelitko	1
16	Sidorów	Wniebowstąpienia P.J.	1718 nie pośw.	Roman Korzelicki	1
17	Suchodol	św. Demetriusza	1700	Jan Skrynnicki	1
18	Swierzcz-kowce	Opieki M.B.	1712 nie pośw.	Kondraty Sosnowski	1
19	Szydlowce	św. Mikołaja	1728 niesk.	Stefan Nagórski	1
20	Tołsteńkie	Trójcy Świętej	1718 nie pośw.	Michał Syroiżka	1
21	Wachnowce	Opieki MB.	1718 nie pośw.	Jaków Radkowicz	1
22	Zielona	św. Jana Ewangelisty	1702 nie pośw.	Aleksij	1

Деражнянський деканат*****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кіль-кість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Czereszenka	Opieki M.B.	1733 niesk.	Gabryel Chudziński	1
2	Czernelowce	św. Mikolaja	nowa niesk.	Michał Turowicz	1
3	Derazna	św. Michała Archanioła	nowa	Bazyli Tymoszenko	1
4	Derazna	Podwyższenia Krzyża		Jakob Trusiewicz	1
5	Derazna Hatna	św. Michała Archanioła		Teodor Chudziński	1
6	Derazna Kalna	Zmartwychwstania P.J.	stara	Jan Kaliszewicz	1
7	Diakowce	Opieki M.B.		Aleksander Urmanowicz	1
8	Dubowa	św. Demetriusza		Semion Jankolenko	1
9	Holeniszcza	Opieki M.B.	stara	Kyryl Awruszczenko	1
10	Jabłonówka	św. Michała Archanioła		Aleksander Fursewicz	1
11	Karyczyńce	Praksedy Męczennicy		Jan Bosakiewicz	1
12	Karyczyńce Wołoskie	św. Jana Ewangelisty		Teodor Mączyński	1
13	Kożuchów	św. Michała Archanioła		Mojzesz Kaszlanenko	1
14	Kusykowce	Narodzenia NMP	1727	Łuka Kowalski	1
15	Latyczów	św. Michała Archanioła		Jan Prokopowicz	1
16	Łysohórka	Narodzenia NMP	1728	Atanazy Kulczycki	1
17	Owsianiki	św. Jana Ewangelisty	1729	Bazyli	1
18	Radziowce	św. Michała Archanioła	stara	Jakub Obrożyewicz (цей "prezbiter za prezentą... od At. Szept. w niniejszym roku	1

				1732, 21 augusta pośw., Rodzic jego na tej parochji tegoż 1732 roku, 26 junij. w starości lat swoich swiat pożegnał. a pomieniony syn na jego ojcowskim miejscu prezbiterem został. ma po Rodzicu własne rzeczy pozostałe..." – apk. 191 зв.).	
19	Sachny	św. Jana Ewangelisty		Jeroftej Teodorowicz	1
20	Snitówka	Trójcy Świętej		Немає	0
21	Winikowce	św. Michała Archanioła	stara	Немає	0
22	Wołkowińce	Trójcy Świętej		Stefan Terlecki	1

Дунаївський деканат******

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Biłe	Zmartwychwstania P.J.		Paweł Białokurski	1
2	Dunajów	Narodzenia NMP		Dymitry Konczewic	1
3	Dunajów	Praksedy		Bazyli Mrykalo	1
4	Dunajów	Przemienienia Pańskiego	stara	Jan Todorowicz ("stary" – apk. 161 зв.).	1
5	Horodyszcze	Wniebowzięcia NMP	stara	Tymoteusz Lipczak	1
6	Kozłów	św. Demetriusza	nowa nie pośw.	Hryhory Lewicki	1
7	Kozłów	św. Mikołaja		Bazyli Teodorski	1
8	Kozłów	Wniebowstąpienia P.J.		Teodor Tymoftejowicz	1

9	Krasna	św. św. Kosmy i Damiana	nowa nie pośw.	Jan Ohnysty	1
10	Nowosiółka		nowa niesk.	"Tam cerkwi niemasz od czasów dawnych i niemasz na czym ją fundować, bo tylko chałupek z dziesięć z Mazurami, a co duchowny do tej Pustyni z Kozłowa nie wiemy quo pactu, bo jeszcze tam nie mieszka, poswięcił się, i na cerkiew preparacja tylko podłogi założone" – apk. 163 зв.).	1
11	Płaucza Mała	św. Mikołaja	1693	Semion Bibkowicz	1
12	Płaucza Stara	św. Mikołaja		Roman Tuczapski i Roman Wasylkowski ("pierwszy... pośw. od Barł. Szept., drugi... nowopoświęc. od At. Szept... na podporę starości teścza jego za prezęto..." – apk. 164 зв.).	2
13	Podusów	św. Symeona Słupnika		Hryhory Berinda	1
14	Potoczane	św. Mikołaja	nie pośw.	Paweł Konczewic	1
15	Rekszyn	Ofiarowania NMP		Teodor Stebelski	1
16	Stryhańce	św. Mikołaja		Michał Smarzewski	1
17	Taurów	Zesłania Ducha Świętego	nowa niesk. nie pośw.	Stefan Daniłów	1

Жуківський деканат******

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Dżurków	Poczęcia NMP		Maksym Mażerenko	1
2	Delatyn	Narodzenia NMP		Bazyli	1
3	Delatyn	Zwiastowania NMP	dawna	Jakim Lewicki ("staruszek" – apk. 56).	1
4	Dobrotów	Wniebowzięcia NMP		Немає ("kaplan o. Teodor na Ukrainą uszedł podczas drożyzny, bo się nie miał czego jąć" – apk. 55).	0
5	Dora	św. Michała Archanioła	stara	Jędrzej ("staruszek" – apk. 57 зв.).	1
6	Fatowce			Bazyli	1
7	Ganczarów	św. Michała Archanioła		Jaków Czeguszewicz	1
8	Gwozdziec	św. Eliasza Proroka	około 1633	Teodor Bidowski	1
9	Gwozdziec	Zwiastowania NMP		Hryhory Janowicz	1
10	Gwozdziec		nowa niesk.	Немає	0
11	Jakubówka	Narodzenia NMP		Jan	1
12	Kamionki Wielkie	św. Michała Archanioła		Aleksy Panczak	1
13	Kamionki Wielkie	św. Mikołaja		Jan ("jakogo vulgo nazywają Stary").	1
14	Kamionki Wielkie	Opieki M. B.	nowa	Немає ("kapłana przy niej (cerkwi) niema i żadnego wikarego i nabożeństwo się w niej nie odprawuje" – apk. 46 зв.).	0
15	Krasna	Narodzenia NMP		Michał Konaszewski	1
16	Łanczyn	Wniebowzięcia NMP		Paweł Makarewicz	1

17	Lacke	Zmartwychwstania P.J.	niesk. nie pośw.	Teodor Wołkunowicz	1
18	Mało-gwozdziec	Bożego Narodzenia	około 1633 stara	Danyel Kłyczowski	1
19	Mikuliczyn		stara	Немає ("plebana niemasz, bywał niejakiś o. Klymenty, poświęcony na Węgerszczyźnie, któren, że żadnego nie miał do tej cerkwi usynowlenija, interdykowany od o. Namieśnika" – арк. 53 зв.).	0
20	Nazorna	Wniebowzięcia NMP		Michał Lewicki ("duchownych dwa, pierwszy o. Jan, staruszek, który uczynił rezygnacją synowi swemu, który już jest actu prezbiter o. Michał Lewicki... nowoświęcony (від Атан. Шепт.), prezenta od pana..." – арк. 44 зв.).	1
21	Obertyn	św. Michała Archanioła		Mykita Turczyniec	1
22	Obertyn	Ofiarowania NMP		Jan Kobylański	1
23	Osławy Białe	św. Demetriusza	nowa	Bazyli Romanowicz (Remanowicz)	1
24	Osławy Białe	Wniebowzięcia NMP	stara	Teodor Szemkiw	1
25	Ostapkowce	św. Mikołaja	stara	Jaków Ostapkowski	1
26	Podhajczyki	Zwiastowania NMP		Ignacy Jasiukowicz	1
27	Podstaje	Wniebowstąpienia P.J.		Eustafi Tarnowiecki	1
28	Prokniszcze	Trójcy Świętej	nowa nie pośw.	Eustafi Tarnowiecki	1

29	Rosochatec	Przemienienia Pańskiego	nowa	Jan Terniowiecki (цей "duchowny..., nowoposwięcony..., żony niema. w domu rodzica swego przemieszkiwa. kapłana Prokmyszniańskiego" – арк. 50).	1
30	Sadzawa	Opieki M.B.	stara	Gabryel Lewicki	1
31	Staro-gwozdziec	Wniebowzięcia NMP	nowa nie posw.	Onisym ("staruszek, któren senio confactus z łużka nie wstawał") i Mateusz ("teraz de novo poświęcony... dopiero dwa roki jak poświęcony. prezęte ma" – арк. 39).	2
32	Turka	św. Mikołaja		Eustachi Gordaszewicz	1
33	Zahajpol	Narodzenia NMP		Bazyli Lewicki	1
34	Żukotyn	Zmartwychwstania P.J.		Pawel	1
35	Żuków			Jan Gnatkowski ("w tej że wsi w Żukowie (окрім о. Івана Гнатковського) znajduje się o. Maksym. Wołoski poświęceniec. ma prezentę od pana... do tej że parafij na trzeci grosz, inhibity 1729 r. od Metropolity Dobrodzieja naszego, do tych czas... protekcją Dworską odprawuje Służbę Bożę i wszystkie sakramenta św. administruje.... pijak, włoczęga, a do tego. mało co abo i nic nie umie" – арк. 53 зв.).	1

Заболотівський деканат******

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Barszczów	Bożego Narodzenia		Jan Tarnawiecki	1
2	Chlibyczyn	Wniebowzięcia NMP		Łuka	1
3	Debesławce	św. Mikołaja		Piotr Pawliczuk	1
4	Dymidcze	św. Mikołaja		Mateusz Łukaszewicz	1
5	Dymidcze	Wniebowstąpienia P.J.		Bazyli Tarnowiecki	1
6	Linee	św. Eliasza Proroka	nowa	Sawa	1
7	Lińce	Wniebowzięcia NMP	stara	Jan Turczyniec	1
8	Lubkowce	św. Michała Archanioła		Mateusz Tarnawiecki	1
9	Matwijowce	Opieki M.B.		Jan Truskawiecki	1
10	Olezków	św. Michała Archanioła	stara	Jan Ternowiecki	1
11	Pererów	Narodzenia NMP	stara	Hryhory Bikowski	1
12	Rudniki	Wniebowzięcia NMP		Hryhory Iwoniak	1
13	Rudniki	Zmartwychwstania P.J.	nowa	Bazyli Jabłonski	1
14	Siemakowce	św. Bazylego Wielkiego	nowa	Jan Trojecki	1
15	Trójca	Trójcy Świętej		Piotr Trojecki	1
16	Trościaniec	Wniebowstąpienia P.J.		Andrzej Lewicki	1
17	Tułuków	św. Mikołaja		Dymitry Ternowięcki	1
18	Załucze	Bożego Narodzenia	stara	Tymoteusz	1
19	Zabłotów	św. Michała Archanioła		Bazyli Tarnawiecki	1
20	Zabłotów	Sobora NMP		Andrzej Petrynczuk	1
21	Zamulińce	św. Mikołaja		Bazyli Sawczuk	1

Завалівський деканат******

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Boków	św. Mikołaja		Bazyli Spotsakiewicz (Spotjakiewicz)	1
2	Danilcze	Trójcy Świętej		Michał Żyskiewicz	1
3	Hnilcze	św. Michała Archanioła		Jan Jurkiewicz	1
4	Hnilcze	Opieki M.B.		Michał Bożowski	1
5	Junaszków	Objawienia Pańskiego		Hryhory	1
6	Lipica Dolna	św. Joachima i Anny	stara	Jan Stefanowicz ("pośw. od At. Szept..., za prezentą..." (apk. 178 зв.) i diakon Teodor ("znajduje się w tej wsi i dyakon na imie Teodor, któren we wsi na czynszu siedzi, wieczny hultaj, nie wiedzieć jakim pretextem poświęcony, i czyli poświęcony non constitit formulas albowiem consecrationis non producit" – apk. 179).	1
7	Lipica Horiszna	Narodzenia NMP		Stefan ("pośw. od At. Szept.... prezentę ma...") i diakon Aleksy z Danilcza ("pośw. na dyjakony od At. Szept. za listem... do jakiej parochij non terminatum (призначення). i teraz na czynszu siedzi w Lipicy rzeczonej, de cujus vita et moribus nil adhuc mali, tylko że	1

				krnąbrny i ludzmi postponujący jako i kapłanami" – apk. 175 зв.).	
8	Mieczyszczów	św. Mikołaja		Bazyli Chamaza	1
9	Nosów	św. Mikołaja		Patalcon Jurczenków	1
10	Obelnicze	św. Mikołaja		Roman Bratusiów	1
11	Podszumlańce	Praksedy Męczennicy		Andrzej Nadolny	1
12	Podwysokie	św. Michała Archanioła		Aleksy Stefanowicz	1
13	Sarnki Dolne	Praksedy Męczennicy		Teodor Konstantinowicz	1
14	Sarnki Horiszne	Przemienienia Pańskiego		Teodor Hałuszka	1
15	Sarnki Średne	św. Michała Archanioła		Hryhory Lewicki	1
16	Sławientyn	św. Mikołaja		Mikołaj Lewicki ("pośw. od Joz. Szuml. (apk. 179). Notandum, że ten kapłan ma syna Jana, obyczają nieprzystojnych i wielce krobrnego i niesswrnego, któren i na ojca porywa się, a żadno miaro ojca nie słuchając, uczyć się nie chce, podobno go zechce promowować na kapłaństwo, ale dla Boga pamiętać o tym" – apk. 179 зв.).	1
17	Szumlany	św. św. Hliba i Borysa		Grzegorz Czujkowicz	1
18	Świstelniki	Zmartwychwstania P.J.		Hryhory Teleszewski	1
19	Uiazd	Opieki M.B.		Grzegorz Romanowicz ("stary" – apk. 178 зв.).	1

20	Zawałów	św. Jerzego		Bazyli Bugiera	1
21	Zawałów	św. Michała Archanioła		Stefan Garbaczewski	1
22	Żołczów	św. Michała Archanioła		Teodor Wasilewicz	1

Зінківський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Baranówka	Wniebowzięcia NMP	1720	Jakub	1
2	Bebechy	św. Mikołaja	1705	Jan Bratczański	1
3	Bednarówka	św. Michała Archanioła	1724	Michał	1
4	Buzykowce	Praksedy Prepodobnoji	1720	Andrzej Kwasnicki	1
5	Chwoszczyjowka	św. Michała Archanioła	1725	Tymoteusz	1
6	Hłuszkowce	Praksedy Męczennicy	nowa niesk.	Teodor Łopiniaka (цей "duchowny za prezentą... od At. Szept. 6. 01. 1731 r. w Gródku do ołtarza tej cerkwi pośw. " (арк. 302). А перед ним тут був його тесть. бо в актах записано. що "insze są księgi (в церкві) starego duchownego. który jest test (тесть) terazniejszego parocha" – арк. 302).	1
7	Hrymiaczka	Narodzenia NMP	1710	Hryhory Salewicz	1
8	Jaśkowce	św. Mikołaja	17..?	Michał Zaleski	1
9	Janczyce	św. Michała Archanioła	1718	Hryhory Słowikowski	1
10	Jankowce	św. Michała Archanioła	1715	Jozef Sławiecki (Stawiecki)	1

11	Jarmolińce	św. Michała Archanioła	1700	Jozef Malinowski	1
12	Jarmolińce	Trójcy Świętej	1719	Bazyli Romanowski	1
13	Kalinówka-Przedmieście Zinkowskie	Opieki M.B.		Jan Rozkun	1
14	Krutybo-rodyńce	św. Demetriusza	poez. 1720 skon. 1731	Łuka Wołynicc	1
15	Krzywule-Przedmieście Zinkowskie	św. Michała Archanioła		Pantelemon Bochtenczuk	1
16	Lisówka	św. Michała Archanioła	1723	Stefan Stachewicz	1
17	Maźniki	św. Jana Chrzciciela	1720	Maksym Bujewicz	1
18	Manikowce	św. Demetriusza	1725	Немає	0
19	Michałkowce	Praksedy Męczennicy	1715	Jan Krzemieniecki	1
20	Michałpol (Michalkowce)	Wniebowzięcia NMP	1720 nięsk.	Ławrenty Wolinicc	1
21	Nowosiółka	Opieki MB.	1708	Ewstafij Czerniawski	1
22	Ochrymowce	Wniebowzięcia NMP	1710	Matej Czumakiewicz	1
23	Sudkowce	Opieki MB.	dużo dawna	Stefan Gawryłenko	1
24	Szarawka	Narodzenia NMP	1725 nięsk.	Paweł Lewicki	1
25	Szarki	św. Michała Archanioła	stara	Jaków Waskiewicz	1
26	Wasilkowce	św. Mikołaja	1725	Jakub Czerniawski	1
27	Wirzbka Drewniana	św. Michała Archanioła	1730	Teodor Paluchowski	1
28	Wirzbka Murowana	św. Mikołaja	1704	Stefan Neronowicz	1
29	Zachińce	Opieki M.B.	1710	Michał Płachotowicz	1
30	Ziańkowce	Wniebowstąpienia P.J.	1728	Roman	1
31	Zinków	Trójcy Świętej	dawna	Michał Dobryłowski	1

Кальницький деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Andrusówka	Narodzenia NMP	dawna pod czas Pustyni	Ihnaty Kyrylowicz	1
2	Bałabanówka	Zmartwychwstania P.J.	1719	Paweł Usaniewicz	1
3	Bitka	Zmartwychwstania P.J.	1730 męsk.	Немає	0
4	Cybulów	Trójcy Świętej	dawna przed Rumanami	Jan Danczenko	1
5	Czerniawka	św. Demetriusza	172.? męsk.	Miron Szepecki	1
6	Daszów	św. Michała Archanioła	1720	Teodor Chmielowicz ("sam już w poznych latach, doskonały w statku" – арк. 330).	1
7	Daszów	Wniebowzięcia NMP	1720	Piotr Gramotyka	1
8	Granów (czyli Werbicz)	Wniebowzięcia NMP	1702	Paweł Hałuszczenko	1
9	Granów	św. Mikołaja	nowa męsk.	Stefan	1
10	Jurkowce	Wniebowzięcia NMP	1730	Немає ("duchowny o. Józef Bugarewicz w Wołoszcz. pośw., błogosławieństwo alcas usynowienie 1723 r. od At. Szept... do wsi Czerniawki w Nam. Raszkowskim otrzymał, tu przy tej cerkwi przez miesiący cztyry do tych czas zostawał i teraz (1730 p.) podziękował (помер)" – арк. 330 зв.).	0
11	Kalnik	Narodzenia NMP		Bazyli Łobaczewski	1

12	Książa Krynica	Wniebowzięcia NMP		Ławrenty Jachnuczenko (Sachnuczenko)	1
13	Krasneńkie	św. Michała Archanioła	1727	Немає ("duchownego niemasz, który skąd przydzie, roku nie będzie" – арк. 330 зв.).	0
14	Linci	Zmartwychwstania P.J.	stara	Jan Krasnołucki	1
15	Lipowiec	Zmartwychwstania P.J.	1728 niesk.	Jan Beregowicz	1
16	Manastyryska	Przemienienia Pańskiego	172.?	Jakub Łybaszewicz	1
17	Oczeretna	św. Michała Archanioła	1729 niesk.	Bazyli Kociubiński (цей священик "od At. Szept. 1726 r. pośw.", тут "teraz (1730 r.) za prezentą pana... przeniosł się ze wsi Wojtowiec. Nam. Czarnoostrow.", а "duchowny, co był przy tej cerkwi "zagraniczny Wołoski, teraz został oddalony" – арк. 328).	1
18	Oratów	św. Michała Archanioła	1726	Mikołaj	1
19	Paryjówka	św. Michała Archanioła	172.?	Dymytry Wasilewicz (цей "duchowny u Kiryła Szumlańskiego, єппа Łuckiego 1692 r. pośw., ma usynowł. od Barł. Szept do wsi Zainiec, Nam. Zińkowsk., tam synowi swemu rezygnował, a tu do czasu przy tej cerkwi zostaje, już staruszek" – арк. 330 зв.).	1
20	Psułaje	św. Mikołaja	1725	Bazyli Załuzki	1

21	Spyczyńce	Opieki MB.	nowa	Nykita Chrabanenko	1
22	Zozów	Przemienienia Pańskiego	1727	Hemae ("duchowny o. Semion Sajewicz u Barl. Wanatowicza archyeppa Kijowskiego 1726 r. w Kijowie pośw., przy tej parochji za wiadomością Namieśniczą i Oficialską do dalszej woli Archypastyrskiej Metropolitańskiej zostawał, a teraz (1730 p.) przez nas oddalony, ecclesia vacat, fertur o nim, że nie jest actu prezbiter, tylko dyiakon" – apk. 327 зв.).	0
23	Żorniska	św. Michała Archanioła	nowa niesk.	Wikarjusz ("duchowny o. Antoni u Josafa Krokowskoho w Kijowie do ołtarza tej cerkwi był pośw., zostawiwszy żonę z dziećmi i parochię, już drugi rok się kączy jak poszedł, papiry swoję zabrał, i nie wiedzieć gdzie się podział, wiadomości żadnej niema o nim, jak u wode wtonoł. Popadia wikarego trzyma z Łuckiej diecezji" – apk. 327).	1
24	Żywotów	św. Mikołaja	17..?	Teodor Nowackij	1

Кам'янецький деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Balin	św. Michała Archanioła	1704	Eliasz Matkowski	1
2	Balin	Narodzenia NMP	1710	Bazyli Kaczurowicz	1
3	Balin	Ofiarowania NMP	1718	Nikita Czarnogrodzki	1
4	Bliszczanówka	Wniebowzięcia NMP	stara	Teodor Ławrinowicz ("już staruszek" – арк. 317 зв.).	1
5	Chodorowce	św. Michała Archanioła	1700 stara	Jan Łapczeński	1
6	Czańków	św. Michała Archanioła	1712	Stefan Batycki (цей "duchowny za prezentą... u At. Szept. 26. 02. 1731 r. do ołtarza tej cerkwi na Wołhyniu w Grodku pośw.... te rzeczy (котрі знаходилися в храмі) są pozostałe po nieboszczyku przejszłym parochu, którego żona teraz za drugim duchownym na tymże miejscu zostaje" – арк. 319).	1
7	Dumanów	Opieki M.B.	1700 stara	Немає ("duchowny o. Teodor Czambułowski był przez lat 6 na tej parochij. w tym roku 1731 w Wielki post pomarł" – арк. 314 зв.).	0
8	Dunajgrod (Dunajowce)	Wniebowstąpienia P.J.	1712	Semion Taworozki	1
9	Dunajgrod (Dunajowce)	Bożego Narodzenia		Daniel Kowalczucki	1
10	Gorczyczna	św. Demetriusza	1706	Michał Czerniawski	1

11	Hołozubińce	św. Mikołaja	1720	Jan Wiszniowski	1
12	Horodyszcze	św. Mikołaja	1727 nie pośw.	Stefan Romanowicz	1
13	Humieńce	św. Bazylego Wielkiego	1706 stara	Gabriel Matiaszewicz	1
14	Kalinia	Opieki M.B.	1712	Jan Chruszcz	1
15	Kociubijum	Podwyższenia Krzyża	1719	Jan Kornicki	1
16	Kornylcze	Trójcy Świętej	dawna	Michał Paszkowski	1
17	Krasnostawce	św. św. Kosmy i Damiana	nowa niesk.	Stefan Płoszczański (ген "duchowny u At. Szept. 1725 r. do Rodzica swego *в Помощ* do Bilcza pośw., tam po zejściu Rodzica swego nie mogł się otrzymać, bo chłopski syn podkupił się, tu przy tej cerkwi bez żadnego fundamentu do czasu zostaje" – арк. 316).	1
18	Krzywcze	Trójcy Świętej	1722	Sabba Mironowicz	1
19	Kulczejowce	św. Michała Archanioła	1712	Jan Filewicz	1
20	Leskowce	św. Demetriusza		Dymytry Dobrosylski	1
21	Minkowce	św. Michała Archanioła	1701	Jan Hyncaruk	1
22	Mohilówka pod Dunajgrodem – Przedmieście Dunajowiec	Sobora Michała Archanioła		Jan Marczenko	1
23	Nestorowce	św. Mikołaja	1721	Нехае ("duchowny był o. Jakub za prezentą do ołtarza tej cerkwi u należytego swego Archypasterza pośw., teraz w tym roku 1731 w sobotę Wielkonocne	0

				rano wziowszy siekirę do lasu poszedszy, ściol dęba i sam pod tego dęba się położył, a to z pianstwa uczynił. i tak o. Rymbala, Oficiał Kamien. wziowszy od testia jego talerów bitych 5 za cmentarzem bez pogrzebu pochować pozwolił, a dwie niedziele niechowany w chałupie leżał... te rzeczy (що знаходилися в церкві і були записані в актах) są nieboższyka Duchownego" – арк. 320).	
24	Nihyn	Narodzenia NMP	1720	Bazyli	1
25	Ormiane	Wniebowzięcia NMP	1706	Semion Zieliński	1
26	Orynin	św. Michała Archanioła	1700	Jan Medyński	1
27	Orynin	Narodzenia NMP	1706	Tymotej Piotrowicz	1
28	Orynin Stary Siedlisko	św. Mikolaja	1716	Jan Stefanowicz	1
29	Pobożanie	św. Michała Archanioła	1728 nie pośw.	Georgi Wachiewicz	1
30	Przewiocie	Praksedy Prepodobnoji	1718	Andrzej Lewicki	1
31	Rachnówka	Narodzenia NMP	stara	Jan Złunkiewicz	1
32	Rychta	św. św. Kosmy i Damiana	1700	Marko Czornisz	1
33	Rzepińce	Opieki M.B.	1708	Daniel Sochaniewicz	1
34	Rzepińce	Wniebowzięcia NMP	1715	Jan Woźniakowicz	1
35	Siworohy	Narodzenia NMP	nowa niesk.	Tymotej Baczyński	1
36	Słobódka	Wniebowzięcia NMP	1704	Tymoteusz Dobrosylski	1

37	Suprunkowce	Podwyższenia Krzyża	1720 nie pośw.	Jan Batorowski	1
38	Syczyńce	św. Mikołaja	1726	Andrzej (ucił "duchowny w Wołoszcz. 1725 r. pośw., usynowł. od Rymbały. Ofic. Kamien. w Kamięcu z podpisem ręki Archypasterskiej i pieczęci 1727 r., bez prezenty, do tej cerkwi otrzymał"), i Bazyli Koryjlecki (ucił "duchowny za prezentą pana... 20. 05. 1730 r. u At. Szept. do tej cerkwi pośw., ale mu o. Oficiał zabrał papiry i do parochji niedopuszcza, a tamten celebruje wołoski za utrzymaniem Oficialskim" – apk. 318).	2
39	Szatawa	Wniebowzięcia NMP	1719	Michał Hadynkiewicz	1
40	Tuszylówka	św. Michała Archanioła	1722	Bazyli Lewicki	1
41	Wirzbka	św. Demetriusza	1716	Thoma Chanacki	1
42	Worobijówka	Praksedy Męczennicy	1724	Jan Kunicki	1
43	Zalesce	Opieki MB.	dużo dawna	Jan Romanczuk	1
44	Żwańczuk	Wniebowzięcia NMP	nowa niesk.	Stefan Kondracki	1

Кам'янець-Подільський декана[****]

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Babszyn	św. Michała Archanioła	stara	Teodozy Krupczenko	1
2	Białowce	św. Michała Archanioła	1700	Gabryel Lewicki	1
3	Borysкowce	Praksedy Prepodobnoji	1707	Dymytry Borecki	1
4	Braha	św. Mikołaja	dawna	Antoni Perłowiecki	1
5	Ćwikłowce	św. Jerzego	stara	Daniel Głowacki	1
6	Dzwiniaczka	Trójcy Świętej	1712	Jan Wierzbicki	1
7	Dzwynigrod	Wniebowzięcia NMP	1701	Jan Polański	1
8	Hrynczuk	Wniebowzięcia NMP		Bazyli	1
9	Kamieniec Podolski	św. Jana Chrzciciela	dawna	Piotr Czyżewski	1
10	Kamieniec Podolski	św. Michała Archanioła	stara	Mikołaj Czajkowski	1
11	Kamieniec Podolski	św. Mikołaja	dawna	Bazyli Płoszczański	1
12	Kamieniec Podolski	św. Piotra	dawna	Stefan Krakowiecki	1
13	Kamieniec Podolski	Bożego Narodzenia		Jan Płoszczański	1
14	Kamieniec Podolski	Przemienienia Pańskiego	stara	Jan Zieliński	1
15	Kam. Pod. – Przedmieście Na Karwasarach	Podwyższenia Krzyża	1710	Leonty Pomarzański	1
16	Kudryńce	Opieki M.B.	1728 nie pośw.	Jan Tyniański	1

17	Kudryńce	Podwyższenia Krzyża	1700	Немає ("duchowny, który był przy tej cerkwi. tego (1730) roku po św. Pietrze poszedł gdzieś do Wengier... te rzeczy (що знаходилися в церкві і були записані в актах) są o. Jakuba duchownego Olchowieckiego, który ma prezentę na córkę swoję" – арк. 346).	0
18	Kudryńce Dolne (Stare)	Zmartwychwstania PJ.	1722	Maksym Bryczkiewicz	1
19	Laszkowicze	św. Mikołaja	1702	Jan Chomicki	1
20	Łastowce	Opieki M.B.	1706	Jan Stelnikowski	1
21	Malinowce	Narodzenia NMP	1710	Teodor Malinowski	1
22	Miłowce	Wniebowstąpienia PJ.	1710	Aleksei Turkiewicz	1
23	Okop	Przemienienia Pańskiego	1700	Немає ("duchowny był o.Teodor, pomarł pod czas powietrza 1719 r., odtąd cerkiew wakuje. bo same tylko żołnirstwo w mieście rezyduje" – арк. 347 зв.).	0
24	Ostrowczany	Opieki M.B.	1700	Teodor Masłowski	1
25	Paniowce	Wniebowzięcia NMP		Jan Drohomirecki	1
26	Paniowce Niższe	św. Demetriusza	1706	Semion Czajkowski	1
27	Paniowce Wyższe	Ofiarowania NMP	1713	Andrzej Bujarski	1
28	Panowce Zielone	św. Mikołaja		Stefan Hackiewicz	1
29	Ruda	Podwyższenia Krzyża	1713	Jakob Kułakowski	1
30	Sokół	św. Michała Archanioła	1700	Dymytry Ternawski	1

31	Sakowce	św. Michała Archanioła	stara	Ewstraty	1
32	Szytniowce	Przemienienia Pańskiego	1714	Stefan Myszkowski	1
33	Trubczyn	św. Mikołaja	1700	Jan	1
34	Uladkowce	Zwiastowania NMP	1712	Konstanty	1
35	Ustia	Praksedy Prepodobnoji	1706	Tymotej Siomkowicz	1
36	Wolkowce	św. Mikołaja	1704 (1706)	Roman Prudyusowicz	1
37	Wojtkowce	Podwyższenia Krzyża	1697	Teodor Chomicki	1
38	Wolchowice	Opieki M.B.	1701	Jakub Czyborowicz	1
39	Zawalla	św. Mikołaja	1700	Jan Rudnicki	1
40	Zwaniec	Trójcy Świętej	1729	Leonty Podhorodecki	1
41	Zwaniec	Zmartwychwstania P.J.	1679	Semion Smoliniecki	1

Китайгородський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bahowica	Narodzenia NMP	1709	Jan Zlaszczyk	1
2	Demszyn	św. Michała Archanioła	1716	Konstanty Padnicki	1
3	Derewiane	św. Mikołaja	1712	Aleksander Łuczyński	1
4	Czabanówka	św. Mikołaja		Paweł Grecij	1
5	Czuhor	św. Mikołaja	1715	Teodor	1
6	Furmanówka	Trójcy Świętej	1729 nie pośw.	Немає ("duchowny o. Tymoftej za prezentą pana... u At. Szept. 1729 r. w Uniowie do tej cerkwi pośw., i nie był przy tej cerkwi. w Oficialskim Kamienieckim Namieśnictwie we wsi Uścieczku na parochji zostaje" – apk. 392).	0

7	Hruszka	Wniebowzięcia NMP	dużo dawna	Kyryl Łotocki	1
8	Kałaczkowce	Narodzenia NMP	1710	Stefan Katamajowski (цей "duchowny za prezentą pana... u At. Szept. 25. 12. 1721 r. do ołtarza tej cerkwi w Uniowie pośw., teraz (1730 p.) odchodzi stąd" – арк. 390 зв.).	1
9	Kitajgród	Bożego Narodzenia	1710	Hryhory Skalecki	1
10	Kołodziejów	Ofiarowania NMP	1718	Немає ("duchowny mało co był, sprobowawszy poszedł, ecclesia vacat" – арк. 392).	0
11	Kozodawińce	św. Michała Archanioła	1728	Jan Halenko	1
12	Kruszeniówka	Wniebowzięcia NMP	stara	Немає	0
13	Łeskowce	Wniebowzięcia NMP		Paweł Padunowicz	1
14	Moksza	Wniebowzięcia NMP		Jan Pysanczenko (Tysanczenko)	1
15	Nefedowce	Narodzenia NMP		Bazyli Wirozubenko	1
16	Piżówka	Opieki M.B.	1727	Немає	0
17	Przewrocie	św. Mikołaja	1722	Demian Snowidecki	1
18	Rohozna	św. Jana Ewangelisty	1715	Andrzej Lewicki	1
19	Runkoszów	Opieki M.B.	stara	Semion Wengrzynowski	1
20	Studenica	św. Michała Archanioła	1730 niesk.	Prokopi Siedlecki	1
21	Studenica	Wniebowzięcia NMP	1700	Michał Hazwenko	1
22	Subocz	Opieki M.B.	1704	Bazyli Lewicki	1
23	Teremec	Praksedy Prepodobnoji	1700	Stefan Silczak	1

24	Uszyca	św. Mikołaja	1721 nowa i stara	Makkawej Hrehorowicz (цей "duchowny u Joz. Szuml. 1700 r. w Lwowie za prezentą pana... do ołtarza tej cerkwi pośw. Duchowny stateczny. z pradziadów swoich na tym miejscu zostaiący" – арк. 392 зв.).	1
25	Wachnowce	św. Michała Archanioła	1712	Daniel Łazanowicz	1
26	Worobijówka	Opieki M.B.	1706	Eustachiusz Tysowicz	1
27	Wychwatyńce	Wniebowzięcia NMP	1705	Teodor	1

Княгининський деканат******

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bukaczowce	Bożego Narodzenia		Teodor Bobowski	1
2	Chodorów	św. św. Kosmy i Damiana		Jozef Giszczak	1
3	Czahrów	Objawienia Pańskiego		Jan Lewicki	1
4	Czeremchów	Sobora NMP		Antoni Paniczów	1
5	Czerniów	Przemienienia Pańskiego	nie pośw.	Hryhory Kuczyński	1
6	Czerniów	Wniebowstąpienia P.J.		Andrzej Rudziński ("staruszek" – арк. 145).	1
7	Dobrowlany	Opieki M.B.	nowa	Grzegorz Paholski	1
8	Hryhorów	Narodzenia NMP		Jakub Łysyk	1
9	Jawcze	św. Demetriusza		Bazyli Kniahinicki ("staruszek" – арк. 147 зв.).	1
10	Kniahynicze	Zmartwychwstania P.J.		Teodor Ostapowicz	1

11	Kołokołyn	św. Jana Chrzciciela		Teodor Łysynkiewicz	1
12	Kozara Dolna	Opieki M.B.		Jakob Batkowski	1
13	Kozara Górna	Praksedy Męczennicy		Marcin Zastawnik	1
14	Małożurawieńce	Wniebowzięcia NMP		Bazyli Janowicz	1
15	Mołodincze	Praksedy Męczennicy		Teodor Lewicki	1
16	Mołotów	Przemienienia Pańskiego	stara	Stefan Lewicki	1
17	Nowosielce	Bożego Narodzenia		Semion Mihowicz	1
18	Nowoszyny	św. Mikołaja	nowa	Bazyli Michalewicz	1
19	Podliski	Praksedy Prepodobnoji		Bazyli Petrowicz	1
20	Podmichałowce	św. Michała Archanioła		Stefan Lehynowicz	1
21	Pomowniata	św. Mikołaja		Piotr Melinowicz ("staruszek" – apk. 142).	1
22	Słobódka Bukaczowska	Świętego Krzyża		Michał Maksimowicz	1
23	Suhrów	Świętego Krzyża		Jan Soraniewicz	1
24	Wasyczyn	Opieki M.B.	stara	Michał	1
25	Wierzbica	Zmartwychwstania P.J.		Michał Romanowicz	1
26	Wiszniów	św. Michała Archanioła		Michał Wiszniowski	1
27	Woskresińce	Zmartwychwstania P.J.		Bazyli	1
28	Zagórze	Podwyższenia Krzyża		Bazyli Repechowicz	1
29	Zagórzeczko	Narodzenia NMP	nowa	Grzegorz Sochaniewicz	1
30	Zorów	św. Demetriusza		Немає ("kaplana niemasz, umarł niedawno" – apk. 146).	0
31	Żurawieńce			Bazyli Lewicki	1

Козівський деканат******

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bożyków	św. Mikołaja	stara	Bazyli Lewicki	1
2	Iszków	św. Antoniego Wielkiego	w Ruiny zbud.	Bazyli Bobrowicz	1
3	Iszków	św. Michała Archanioła	nowa	Bazyli Kowalczuk	1
4	Kalne	św. Mikołaja	1721	Ewstafi Kalamaj (Katamaj)	1
5	Kozowa	św. Michała Archanioła	dawna	Andrzej Małanczuk ("nowopośw.. przy staruszku teszczu swoim o. Eustachim... prezentę ma... pośw. od At. Szept." – арк. 61).	1
6	Kozowa	Oczyszczenia NMP	stara	Antoni	1
7	Kozowa	Wniebowzięcia NMP	nowa	Jakub Dydycki	1
8	Krzywe	Zmartwychwstania P.J.	1700	Piotr Dydicki	1
9	Litwinów	Narodzenia NMP	nowa	Jakob Gorbaczowski	1
10	Słoboda Miastecka	Opieki M. B.		Grzegorz Smercka	1
11	Szczepanów	Ofiarowania NMP	1713	Jakub Stefanowicz	1
12	Telacze	Objawienia Pańskiego		Semion	1
13	Telacze	Praksedy Prepodobnoji	1719 nowa	Michał Stryiski	1
14	Wołoszczyzna	Praksedy Męczennicy	dawna	Basyli Hryhorewicz	1

Копайгородський деканат***

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bachtyn	św. Mikołaja	nowa męsk.	Andrej (так написано в документі – арк. 507).	1
2	Barek	Wniebowzięcia NMP	*1726*	Teodor	1
3	Bohuszówka	św. Jerzego	*1726*		1
4	Byrlińce (wieś)	św. Michała Archanioła	*1725*	Jan Żukowski	1
5	Byrlińce (miasteczko)	Praksedy Wielkiej Męczennicy	*1725*	Jan	1
6	Chodyjowce	Praksedy Wielkiej Męczennicy		Jan Czerwaczok	1
7	Hule	Podwyższenia Krzyża		Petr Szarko	1
8	Koniszczów	św. Michała Archanioła		Kalenik	1
9	Kopajgrod	Narodzenia NMP	1710	Michał Jandzyński	1
10	Koszaryńce			Jan	1
11	Kotiużany	św. Mikołaja	nie pośw.	Wasyły	1
12	Krywochyżyńce		1723	Jacenty	1
13	Kuraszowce	Wniebowzięcia NMP		Petr	1
14	Łuczyniec (wieś)	św. Michała Archanioła	dawno pośw.	Jakim	1
15	Łuczyniec (miasto)	Opieki M.B.	nie pośw.	Michał (ней "duchowny pośw. 14. 02. 1725 r. w Uniowie... do wsi Szmańkowiec. a teraz zostaje w Łuczyńcu.... jednak do tego prestoła niema błogosł.... prowentu pasterskiego jeszcze nie dawał. ale z Łuczynca oddawał	1

				o. Jan Makarowic za rok 1724, 1725, 1726 i synodalne w roku 1725" – apk. 499).	
16	Marjanówka	Opieki M.B.	1724	Paweł	1
17	Michajłowce	św. Michała Archanioła	nowa niesk.	Nikita	1
18	Mytki		dawno pośw.	Jan Boryslawski (ucił "duchowny zostaje na parochji dopiero przed Pokrowo 1726 r... a przed nim był duchowny o. Hrehory, który poszedł z Mytok 1726 r. Jednak jak odchodził ten o. Hrehory, to sam pan Mytko dał za prowent pasterski krowę tego duchownego, za te katedratykum" – apk. 505).	1
19	Olczedajów	Opieki M.B.	*1725*	Gabryel Balecky	1
20	Perekoryńce	św. Mikołaja	dawno pośw.	Jan Jurkiewicz	1
21	Petrymany	św. Bazylego Wielkiego	nie pośw.	Jaków	1
22	Popieluchy	Wniebowzięcia NMP	nowa niesk.	Wasyły	1
23	Romanki	św. Michała Archanioła	*1721*	Petr Cheniowycz	1
24	Snitków	Narodzenia NMP	dawno pośw.	Matfej	1
25	Stepanki	Ofiarowania NMP	*1725*	Jan	1
26	Tataryszcza	św. Demetriusza	*1725*	Aleksej Złotkiewicz	1
27	Werchówka	św. Mikołaja	*1726*	Wasyły	1
28	Winiż	Narodzenia NMP	*1722*	Teodor	1
29	Żabińce	św. Jana Ewangelisty		Jan	1

Копайгородський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Barek	Wniebowzięcia NMP	1720	Andrzej Kamiański	1
2	Byrlińce (wieś)	św. Michała Archanioła		Antoni Pryszczyński	1
3	Byrlińce (miasteczko)	Praksedy Męczennicy	1724	Jan Niebieszczuk	1
4	Halczyńce	św. Mikołaja	1729 niesk.	Matej Berezkiewicz	1
5	Hrabowce	Opieki M.B.	1726	Piotr Jawecki	1
6	Kaczmazów	Opieki MB.	1727	Teodor Puchalewicz	1
7	Karyszków	św. Jerzego	nowa	Konstanty Juraczkiewicz	1
8	Kopajgrod	Narodzenia NMP	1710	Michał Jandzeński	1
9	Koszaryńce	Trójcy Świętej	1720	Aleksej Guzowicz	1
10	Kotiużańce	św. Mikołaja	1725	Michał Pańczenko	1
11	Kudijowce	Praksedy Męczennicy	1724	Jan Huckiewicz	1
12	Łucznieć (wieś)	św. Michała Archanioła	1706	Jakim Chomicki	1
13	Łuczynieć (miasteczko)	Opieki M.B.	nowa	Michał Czarnomaz	1
14	Marjanówka	Opieki M.B.		Tymotej Wengrzyn	1
15	Matijków	św. Michała Archanioła	nowa niesk.	Maksim Fedkiewicz	1
16	Mytki	Opieki M.B.	1710	Jan Borysławski	1
17	Obuchów	Praksedy Prepodobnoji	1726	Stefan Pauszowski	1
18	Olczedajów	Opieki M.B.	stara	Gabryel Bielecki	1
19	Popowce	Wniebowzięcia NMP	1700	Teodor Duzanowski	1
20	Posuchów	Narodzenia NMP	1728	Hryhory Sawczenko	1
21	Premoszczanica	św. Demetriusza	1726	Hryhory Żukiewicz	1
22	Romanki	św. Michała Archanioła	1726	Andrzej Dobromiski	1

23	Stepanki	Ofiarowania NMP	1723	Jan Łoziński	1
24	Winiąż	Narodzenia NMP		Teodor Barnos	1
25	Wirzchówka	św. Mikołaja	stara	Bazyli Wysoczański	1
26	Wołodijowce	św. Jana Ewangelisty		Teodor Lesieniecki	1

Королівський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кіль-кість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Hłuboczek	św. Jana Ewangelisty	1715	Antoni Trochymowicz	1
2	Hłuboczek	Narodzenia NMP	1715	Jan Lewicki	1
3	Jezierane	Praksedy Męczennicy	1716	Jan Pinczuk	1
4	Korolówka	Niepokalanego Poczęcia NMP	1723	Bazyli Iwanicki	1
5	Korolówka – Przedmieście	Wniebowzięcia NMP	nowa niesk.	Andrzej Salukiewicz	1
6	Piłatkowce	św. Bazylego Wielkiego (Na Nowy Rok)	1719	Jakob	1
7	Piszczatyńce	św. Michała Archanioła	1706	Jan Broszniowski	1
8	Skowiatyńce	św. Michała Archanioła	1705	Michał Płoszczański	1
9	Strzałkowce	Wniebowzięcia NMP	1703	Jan Strynkowecki	1
10	Szuparka	Opieki M.B.	1700	Jan Kuliowski	1
11	Szuparka	Trójcy Świętej	1715	Jakob Kuliowicz	1
12	Szyszkowce	św. Mikołaja	1700	Filip Nestarowicz	1
13	Ułanowce (Łanowce)	św. Michała Archanioła	1704	Hryhory Kocowski	1
14	Ułanowce – Kozyczyzna	Wniebowstąpienia P.J.	1728	Jan Kalinicz	1
15	Wysoczka	Przeniesienia Czesnych Moszczej św. Mikołaja	1722	Jakob Kalinicz	1
16	Zwiahel	Ofiarowania NMP	1710	Bazyli Koniowski	1
17	Zylincze	Przemienienia Pańskiego	1710	Dymytry	1

Летичівський деканат**

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bahrynowce	Wniebowzięcia NMP		Bazyli	1
2	Berezna	św. Demetriusza		Jozef Kaczmarewicz	1
3	Chmielnik	św. Eliasza Proroka (Miejska Rynkowa)		Jan	1
4	Chmielnik	Opieki M.B.	1724	Teodor Prokopowicz	1
5	Cudynowce				1
6	Diakowce				1
7	Dubowa	św. Demetriusza		Semion	1
8	Holeniszcza	Opieki MB.		Jan	1
9	Horbasów	Praksedy		Klementy	1
10	Juwcze	Wniebowzięcia NMP		Martyn	1
11	Klityszcza	św. Michała Archanioła	stara	Michał	1
12	Kożuchów	św. Michała Archanioła		Mojsej	1
13	Kudynka	św. Demetriusza	nowa	Ilyia	1
14	Kumanowce	św. Apostoła Łuki		Teodor	1
15	Letyczów	Sobora św. Michała Archanioła		Jan Prokopowicz	1
16	Nowy Kostantynów	Wniebowzięcia NMP		Teodor Jezopolski	1
17	Oładówka	Wniebowzięcia NMP	stara	Stefan Wirczewicz	1
18	Pilawa		stara	Daniel	1
19	Pilawa – Nowe Miasto	Wniebowzięcia NMP		Matej	1
20	Pilawa – Stare Miasto	Opieki MB.		Jan Kalinowicz (цей "duchowny... dopiro 1726 r. po Uspeniju N. P. przyszedł. ten tylko za wikarego jest" – арк. 442).	1

21	Pilawa – Stare Miasto			Bazyli Kowalowski	1
22	Popowce				
23	Porubińce	św. Michała Archanioła		Jaków	1
24	Rożny	Opieki M.B.	nowa	Teodor	1
25	Susłowce	św. Mikołaja		Teodor	1
26	Szczedrowce	św. Michała Archanioła		Jan	1
27	Szyroka Grobla	Wniebowstąpienia P.J.	stara	Andrzej	1
28	Werbka	Opieki M.B.	nowa	Jan	1
29	Winikowce	św. Michała Archanioła			1
30	Wojtowce – Zaletyczówka	Narodzenia św. Jana Krzciciela		Leonty	1

Меджибізький деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Daszkowce	św. Jana Ewangelisty	1707	Piotr Dubenicc	1
2	Hołosków	Zmartwychwstania P.J.	1702	Aleksander Ewasiewicz (ucił "duchowny za instancją u At. Szept. 23. 04. 1716 r. do ołtarza tej cerkwi pośw. Aparat... sprawiła niebożczyka teszcza Hospodynowa do cerkwi wiecznemi czasy legowała" – apk. 323 зв.)	1
3	Hołowczyńce	Sobora św. Jana Chrzciciela (po Bohojawleniju)	1711	Semion Słutylowicz	1
4	Kopaczówka	Opieki M.B.	1719	Jakub	1
5	Latka	św. Michała Archanioła	1718	Aleksej Horoszko	1

6	Miedzyboż	św. Eliasza Proroka (Miejska)	1709	Semion Juchnenko	1
7	Międzyboż	św. Jana Ewangelisty (Na Trybuchowcach)	1717	Jan Prokopowicz	1
8	Międzyboż	św. Jerzego (Na Trybuchowcach)	1704	Stefan Borecki	1
9	Międzyboż	Trójcy Świętej (Słobodziańska)	1708	Kyryl Hrabkiewicz	1
10	Międzyboż	Wniebowzięcia NMP (Miejska, murowana)	dawna	Jozef Listecki (цей священик "u At. Szept. 1730 r. w pomoc teściowi swemu pośw., teraz ma prezentę... do tej cerkwi i już ma przy rewizji od o. Testia parochię rezygnowane według zapisu jemu od testia danego... Duchowny był o. Michał Kardaszewicz, paroch i Namieśnik przejszły Międzyboski, przed szlubem córki swojej na zaręczynach zięciowi swemu o. Jozefowi Listeckiemu te parochię rezygnował" – арк. 322).	1
11	Pronilów	św. Mikołaja	1729 nięsk.	Jan Kardaszewicz (цей "duchowny na wikaryo do cerkwi Murowanej miejskiej Międzyboskiej u At. Szept. 23. 05. 1723 r. pośw., przy tej cerkwi do czasu" – арк. 322 зв.).	1
12	Redczyńce	św. Bazylego Wielkiego (pod czas Obrzezania Chrystusowego)	1715	Mikita Kalienko	1

13	Rusanowce	Podwyższenia Krzyża	1708	Zachariasz Hrehorowicz	1
14	Sieniawa Nowa	Narodzenia NMP	1705	Jan Pawłowicz	1
15	Sieniawa Nowa	Podwyższenia Krzyża	1706	Paweł Makowiecki	1
16	Sieniawa Stara	św. Mikołaja	1707	Piotr Korostelewicz	1
17	Sieniawa Stara	Praksedy Męczennicy	1727	Ihnaty Horoszko	1
18	Sieniawa Stara – Przedmieście	Bożego Narodzenia	1715	Atanazy Gandzlowicz	1
19	Siomaki	św. Demetriusza	1720	Jan Harasymowicz	1
20	Spiczyńce	św. Demetriusza		Jan Jeszerycki	1
21	Stawnica	Wniebowstąpienia P.J.	1713	Hryhory Hałuszkiewicz	1
22	Szrubków	Opieki MB.	1728 nięsk.	Doroftej Kulczycki	1
23	Zapadyńce	św. Michała Archanioła	1713	Немає ("duchowny o. Jan Turowicz za instancyialnym listem... u At. Szept. 10.04.1720 r. do ołtarza tej cerkwi pośw.. poszedł był na Zadniepre i tam się bawił kilka miesiący. teraz przy bytności naszej pod czas rewizji nawrocił się i przez nas introdukowany za błogosławieństwem osobliwszym Archypasterskim, i pomarł" – арк. 322 зв.).	0

Могилівський деканат**

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bantyszówka	Opieki MB.	pośw.	Demjan	1
2	Baryszyńce	Opieki MB.		Mykyta	1
3	Biały	Wniebowzięcia NMP	*1713*	Matftej	1
4	Bronica		*1726*	Teodor	1
5	Chonkowce				1
6	Hryhorówka				
7	Kukawka	Trójcy Świętej		Hryhory Łozanowski	1
8	Laszowce	Najśw. Bogurodzicy	*1723*	Matfej Chochoniowski	1
9	Lipczany	św. Mikołaja	dawno pośw.	Andrzej	1
10	Michajłowce	Wniebowzięcia NMP		Mychaił Czajkowski	1
11	Mohylów	św. Mikołaja	stara	Jaków Bojarski	1
12	Nyszowce	Narodzenia NMP	*1725*	Jan	1
13	Olczedajów			Karp	1
14	Ozaryńcy	Wniebowzięcia NMP	dawno pośw.	Paweł (ucй "duchowny 1725 r. przyszedł, pośw. od Joz. Szuml... duchowny tylko na wikarji do czasu zostaje i dla tego nie stara się o prawo" – apk. 513 зв.)	1
15	Serby	św. Demetriusza	*1725*	Marko	1
16	Serebrija	św. Michała Archanioła	dawno pośw.	Jan	1
17	Serebryniec	św. Michała Archanioła		Jan	1
18	Śliszkowce	Narodzenia NMP	nowa niesk. *1723*	Teodor	1

19	Subotówka			Jan	1
20	Wendyczany	Narodzenia NMP		Andrej	1
21	Wojewodczyńce			Piotr	1
22	Żerebylówka	św. Mikołaja	nie pośw.	Leonty	1

Могилівський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кіл.-кість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Baryszowce	Opieki MB.	1722	Nikita Chochonowski	1
2	Bilanę	św. Michała Archanioła	1730 niesk.	Немає	0
3	Bronica	Wniebowzięcia NMP		Teodor Bronnicki	1
4	Chońkowce	Sobora św. Michała Archanioła	1720	Mikołaj Łojowski	1
5	Hryhorówka	św. Michała Archanioła	1718	Michał Wiecznik	1
6	Jłaszowce	Narodzenia NMP	1720	Andrzej Charupiński	1
7	Jaroszów	Wniebowzięcia NMP	1718	Konstanty Stefanowicz	1
8	Jaroszów-Przedmieście	Opieki M.B.	1729 niesk.	Mateusz Hrabowiecki	1
9	Kozłów	Przemienienia Pańskiego		Tymotej Hyzczenko	1
10	Kryczeniówka	św. Michała Archanioła		Stefan Burzakowski	1
11	Kukawka	Trójcy Świętej	1723	Hryhory Łozaniewicz	1
12	Lipczane	św. Mikołaja		Paweł Herasymowicz	1
13	Mohylów	św. Mikołaja	nowa niesk.	Jakub Bojarski	1
14	Ozaryńce	Wniebowzięcia NMP	1719	Jan Czybakowski	1
15	Perekoryńce	Przeniesienia Czesnych Moszczej św. Mikołaja	nowa niesk. i stara	Jan Jurewicz	1

16	Pohorila	Wniebowstąpienia P.J.		Piotr Osadowski	1
17	Popieluchy	Wniebowzięcia NMP	1726	Dymytry Białobrowicz	1
18	Sadkowce	Narodzenia NMP	pocz. 1731 niesk.	Piotr Strałkowski	1
19	Serby	św. Demetriusza	1723	Marko Teodorowicz	1
20	Serebryja	św. Michała Archanioła	1713	Stefan Petryna ("duchowny był o. Matfiej Chochonowski, pomarł w tym roku (1731), był parochem Serebrzyskim, a Namieśnikiem Jampolskim, teraz po zejściu jego o. Stefan Petryna, zięć niebożczyka Namieśnika, za granicą w Woloszcz. 1728 r. pośw., tam był na parochji, tu po zejściu nieboż-czyka za prezento pańską nastał, błogosławieństwa niema" – apk. 382).	1
21	Serebrynieć	św. Michała Archanioła	1720	Semion Jakubowicz	1
22	Sliszkowce	Narodzenia NMP	1718	Teodor Gutowski	1
23	Sledi	Podwyższenia Krzyża	1727 niesk.	Semion Kozłowski	1
24	Suhaki	Obrzezania P.J.		Aleksej Dymytriewicz	1
25	Wandyczane	Narodzenia NMP		Jsaak Maksianenko	1
26	Woje-wodzczyńce	Wniebowstąpienia P.J.	1724	Piotr Ksieniowicz	1
27	Żerebyłówka	św. Mikołaja	172...	Leonty Kowalewint	1

Немирівський деканат**

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bilki	Zmartwychwstania P.J.	dawno pośw.	Antonij	1
2	Bobłów	Wniebowstąpienia P.J.	dużo dawna	Andrej Dmytrenko (цей священик тут "zostaje na wikarji od 1722 r., niema do tego prestoła prawa żadnego od pana" – арк. 471).	1
3	Bundurówka				
4	Daszawa-Na Środku Miasta	św. Mikołaja – cerk. Stołeczna	1720	Teodor Chmielowicz	1
5	Daszawa	Wniebowzięcia NMP	*1720*	Petr Hrehorowicz	1
6	Fostowce	Podwyższenia Krzyża		Kyryl	1
7	Hlinki				
8	Kalnik	Narodzenia NMP		Bazyli Łobaczewski	1
9	Kowalowka	Opieki M.B.	1673	Teodor	1
10	Krykowce	Narodzenia NMP	stara dawno-pośw.	Ilyia (цей "duchowny z pod Żółkwi. pośw. od Joz. Szuml. 1692 r..., tu zostaje lat 4... Duchowny staruszek miasto wikarego, do czasu, żadnego... niema ani błogosł. Pastyrskiego" – арк. 468 зв.).	1
11	Kuna	Narodzenia NMP	*1722*	Wasyl	1
12	Liśce	Zmartwychwstania P.J.		Jan Kondratowicz	1

13	Łuka	św. Michała Archanioła		Piotr Harasimenko (цей священик тут перебуває "na wikarji... dopiro teraz... od Uspenija N. P., пośw. w Uniowie 1725 r. także na wikarję do o. Jakoba Krywuja-lenka, Nam. Niemir., niema ani prawa od pana..., bo tylko do roku przyjęty na wikarię popadyej przeszłego o. Ihnatija, duchownego parochi-alnego, który za prawem sobie danym od pana... i za błogosł. Pastyrskim zostawał od lat 23, a że teraz пре-ставился w post przed Uspeniem N. P. roku tego i w tej cerkwi chowanej zostają Łuckiej ma po sobie sukcesora, diaka imie Hryhorego, który powinien się starać o prezentę pańską i o konsekracją" – арк. 470 зв.).	1
14	Mitlińce	św. św. Kosmy i Damiana,	1726	Немає ("... lubo duchownego jeszcze niemasz, ale cerkiew tego lata zbudowana i poświęcił cerkiew..." – арк. 476 зв.)	0
15	Niemirów-Przedmieście	św. Mikołaja		Jan	1
16	Niemirów-Stylówka	Bożego Narodzenia		Semion (цей священик тут "zostaje na parochji lat 50" – арк. 479).	1

17	Niemirów-W samym Rynku	Zmartwychwstania P.J.		Samuel	1
18	Nosowce	Opieki MB.	*1725*	Wasyly	1
19	Ometyńce	Wniebowzięcia NMP		Hrehory	1
20	Paryjówka	św. Michała Archanioła	nowa niesk.	Hrehory Paranczyc	1
21	Ruban	Zmartwychwstania P.J.		Jan Czernieczenko	1
22	Sitkowce	Wniebowstąpienia P.J.	pośw.	Немає ("duchownego jeszcze niemasz, poszedł do Uniowa święćić się akolita" – арк. 473).	0
23	Sorokotiażyńce				
24	Towstołopów	Opieki MB.		Немає ("... cerkiew jest, duchownego aktu niemasz, bo i ludziej mało" – арк. 468 зв.).	0
25	Werbka				
26	Wojtowce				
27	Woronowica	Narodzenia NMP	nie pośw.	Jan Hryniewicz	1
28	Zorniszcza	św. Michała Archanioła		Antonij Weremiecewicz	1

Немирівський деканат****

П. ч.	**Парафія**	**Назва храму**	**Дата збудування**	**Парох**	**Кількість**
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bobłów	Wniebowstąpienia P.J.	1662	Andrzej	1
2	Bubnówka	Trójcy Świętej	1730 niesk.	Andrzej Lewicki	1
3	Bundury	Zmartwychwstania P.J.	1728	Немає ("duchowny o. Jan Maksymowicz w Wołoszcz., w Jasach	0

				1727 r. pośw., usynowlenija żadnego nie mając, porożnych cerkwiach odprawował, tu przy tej cerkwi za pozwoleniem o. Nam. przez cwierc roku zostawał, odtąd abjudikowany" – apk. 357).	
4	Chwostowce	Podwyższenia Krzyża	przed Wojny stała	Bazyli Chmielewicz (ucей "duchowny za prezentą pana... u At. Szept. 26. 05. 1730 r. do cerkwi wsi Salywonice pośw., do której ojciec jego przeszedł, a te cerkiew synowi rezygnował" – apk. 355).	1
5	Dubowiec	św. Jerzego	1728	Jakob Bajewski	1
6	Glinianiec	św. Mikołaja	1727	Немає ("duchowny, który był, przez miesiąc ledwo żył, teraz ecclesia vacat" – apk. 358).	0
7	Kowalówka	Opieki M.B.	1680	Teodor Chmielowicz	1
8	Kuna	Narodzenia NMP	1721	Bazyli Martyszewski	1
9	Kuzmińce	św. Demetriusza	1715	Piotr Iłaszewicz	1
10	Łuka	św. Michała Archaniola	1704	Немає ("duchowny o. Piotr Harasymowicz za instancją o. Nam. Niemirow. u At. Szept. za wikarego pośw. 9. 06. 1725 r. w Uniowie, tu był do czasu, że pijak wielki, odsądzony został" – apk. 355 зв.).	0
11	Mielnikowce	św. Demetriusza	1728	Bazyli Sztobeński	1
12	Mitłyńce	św. Michała Archaniola		Hryhory Paranczycz ("w latach szędziwych" – apk. 357).	1

13	Niemirów	św. Mikołaja	1715	Jan Mielecki	1
14	Niemirów	Trójcy Świętej	nowa niesk.	Jan Czornata	1
15	Niemirów	Zmartwychwstania P.J.	1703 zaraz po Buntach	Daniel Paszuta	1
16	Niemirów-Przedmieście (Sztylówka)	św. Michała Archanioła Wniebowzięcia	1693 1715	Jakub Krywulenko	1
17	Niemirów-Przedmieście (Sztylówka)	Bożego Narodzenia	1725	Maksym Maraczewicz	1
18	Nosowce	Opieki MB.	1690	Bazyli Demianowicz	1
19	Ometyńce	Wniebowzięcia NMP	1715	Prokopij Wasilewicz	1
20	Potusz	św. Jana Ewangelisty	1727	Hawryił Jastrzębicki	1
21	Rajhorod	św. Michała Archanioła	1727	Jan Brunkiewicz	1
22	Ruban	Zmartwychwstania P.J.	1700	Jan Czerniaczenko	1
23	Saływońce	Wniebowzięcia NMP	1730 niesk.	Kyrył Chmielewicz (ieй "duchowny za czasu, kiedy do Kijowa należało, u JMX Metropolity Kijowskiego w Kijowie 1701 r. do cerkwi Świętego Krzyża wsi Chwostowiec pośw., teraz tam synowi swemu rezygnował, a tu sam przy tej cerkwi za błogosławieństwem zostaje" – apk. 355).	1
24	Sokolec	św. Michała Archanioła	1702	Wikariusz ("duchowny parochialny już dwa roki pomarł, teraz drugi po nim o. Semion Mikołajewicz za	1

				prezentą pana... u At. Szept. 18. 04. 1728 r. do wsi Zaboroznowiec, Nam. Kopajgrodz. w Lwowie pośw.. przy tej cerkwi za wikarego do czasu bez prezenty i błogosławieństwa zostaje" – apk. 357 зв.).	
25	Sytkowce	Wniebowstąpienia P.J.	1724	Samuel Jaworski	1
26	Wirzbka	św. Michała Archanioła	1600	Немає ("duchownych było wiele. żaden do roku się nie utrzymał, bo ludziej niemasz, kilka ich jest, ale nie dobrych. cerkiew wakuje" – apk. 358).	0
27	Woronowica	Narodzenia NMP	1722	Jan Hrenewicz	1

Пилявецький деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Iwanowce	Opieki MB.		Bazyli Panfilowicz	1
2	Lisanowce	św. Demetriusza	1728	Piotr Derkacz (wikariusz)	1
3	Pankowce	św. Michała Archanioła (stara) Trójcy Świętej (nowa)	1703 1720 niesk.	Teodor Lewicki	1
4	Pilawa	Narodzenia NMP	1703	Aleksander Ochaliński	1
5	Pilawce	św. Jerzego	1707	Bazyli Kowalówski	1
6	Pilawce	Opieki M.B.	1724	Ewstafi Łapczyński	1
7	Pilawce	Wniebowzięcia NMP	1717	Matej Łaszowski	1
8	Wołosowce	Opieki M.B.	przed Tureczyzną	Jan Radkiewicz	1

Підгаєцький деканат*****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Białokirnicza	Praksedy Męczennicy		Stefan Woronicz	1
2	Czeremchów	św. Michała Archanioła		Teodor Meniawski	1
3	Dobrywody	Trójcy Świętej		Немає ("był o. Kyryl Czebanowski, który ten świat pożegnał 1732 r..., zięć nieboszczyka zostaje bez prezenty, sposobny do kapłaństwa, dla wielkiej swawoli prezentę otrzymać nie może" – арк. 246).	0
4	Gnilowody	Ścięcia głowy Jana Chrzciciela		Aleksij Hrynkiewicz	1
5	Hołhocza	św. św. Kosmy i Damiana		Teodor Sołtyski	1
6	Hołhocza	Objawienia Pańskiego		Stefan Mikołajewicz (цей "prezbiter przez wielki swoj niestatek państwa zostawszy w inhibicyi, synowi swemu Symeonowi Mikołajewiczowi parochią rezygnował, który już... prezentę otrzymał, ad ordines promovendus" – арк. 244 зв.).	1
7	Kotuzów	św. Mikołaja		Hryhory Tymoniewicz	1
8	Łysa	św. Michała Archanioła		Jan Łysowski ("staniszek" – арк. 245).	1
9	Mozolówka	Opieki M.B.		Bazyli Stupnicki	1
10	Mużyłów	Bożego Narodzenia		Aleksij Kowalski i "diakon przy nim ex charitta zostaje" – арк. 247).	1

11	Mużyłów	Zmartwychwstania P.J.		Jan Hryhorowicz	1
12	Nowosółka	św. Mikołaja	stara	Teodor Didoszycki (ucей "prezbiter za rezygnacją stante vita Rodzica swego o. Stefana tejże wsi prezbitera.... prezentę otrzymawszy, od Al. Szept. 9. 04. 1728 r. w Uniowie pośw." – apk. 245 зв.).	1
13	Nowosółka	Ofiarowania NMP		Teodor Gorniański	1
14	Nowosółka – Łęczówka	Narodzenia NMP		Michał Pawłowicz (ucей "prezbiter za instancją komissarską, po Rodzonym swoim o. Teodorze Pawłowiczu tejże wsi przejszłym prezbiteru, od Barl. Szept. 1710 r. w Uniowie pośw." – apk. 245 зв.), i dijakon Leonty Tymkowicz ("za prezentą pana... od Al. Szept. 25. 11. 1722 r. pośw., grunta ma sobie osobliwsze wydzielone, których spokojnie używa, statecznie się obchodzi" – apk.246).	1
15	Podhajce	św. Jerzego	dawna	Jan Zawalny	1
16	Podhajce	św. Mikołaja		Jan Pikowicz	1
17	Podhajce	Wniebowzięcia NMP	dawna	Alekcij Podgurski	1
18	Podhajce – Kąt Tudynka	Opieki M.B.		Jan Procykowicz	1
19	Podhajce – Na Sielcu	Zmartwychwstania P.J.		Hryhory Kostyrka	1
20	Podhajce – Przedmieście Halickie	Przemienienia Pańskiego	dawna	Bazyli Dzuryński	1

21	Podhajce – Przedmieście Wierzbowskie	św. Demetriusza		Jan Załużny	1
22	Podhajce – Stare Miasto	Bożego Narodzenia		Jan Guglicz	1
23	Rudniki	Opieki M.B.		Roman Kostecki	1
24	Sapowa	św. Jana Ewangelisty		Bazyli Wolski	1
25	Szwyków	św. Demetriusza		Kostanty Narajowski	1
26	Wierzbów	św. Michała Archanioła		Jan Turyk	1
27	Wierzbów	św. Mikołaja		Bazyli Iwaniewicz (цей "prezbiter za prezentą od dziedzica. od Joz. Szuml. 1701 r. pośw." – арк. 243). і Stefan Fedorowicz ("spółparoch. za prezentą pana... od Al. Szept. 7. 04. 1723 r. pośw., і na pół parochji do testia swego pomienionego o. Bazylego Iwanowicza installowany, post fata vero o. Testia do całej parochji prezentem pańskim uprzywileowany" – арк. 243). Декотрі в церкві речі "są o. Bazylego. a post fata na zięcia być mają" – арк. 243).	2
28	Wierzbów	Podwyższenia Krzyża		Hryhory Bugiera	1
29	Wolica	św. Mikołaja			1
30	Zarwanica	Opieki M.B.		Biliński	1
31	Zastawce	Sobora NMP		Grzegorz Furdyjewicz	1

Плоскирівський деканат*****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Arkadijowce	Praksedy Męczennicy		Jan Zając	1
2	Bachmatowce	św. Jerzego	stara	Effimi Kociubiński	1
3	Bohdanowce	św. Mikolaja		Michał Kozłowski	1
4	Buzolińce	Narodzenia NMP	1728	Teodor Boftałowski	1
5	Dawidkowce	Trójcy Świętej	nowa niesk.	Wikariusz ("w tej wsi prezbiter 16.12.1731 r. umarł, wikariusz ex parte Popadji vices gerit, po Niebożczyku syn i córek dwie już in statu maturo są pozostałe, starają się miejsce otrzymać. Teraz już post expeditam visitationem na te miejsce successit o. Kyryl Boftałowski paroch przejszły Hlezniowski, brat rodzony Niebożczyka za prezentą i za instalacją jako należy, a dziecij rodzonego Niebożczyka niedopuścił" – apk. 186).	1
6	Hleziniów	Opieki M.B.		Kyryl Boftałowski	1
7	Holeszyn	Podwyższenia Krzyża		Stefan Szadurski	1
8	Hryniowce	Praksedy Męczennicy	nowa	Jan Rostowski	1
9	Jarosławka	Bożego Narodzenia		Bazyli Malienko	1
10	Kołubanie	Opieki MB.		Aleksy Wołkowicz	1
11	Kopystyn	św. Mikolaja	bardzo stara	Piotr Boftałowski	1
12	Maszowce	św. Michała Archanioła	stara	Eliasz Piekarski	1

13	Parchomowce	św. Demetriusza	stara	Jakob Horbanenko	1
14	Paszkowce	Narodzenia NMP		Maksim Maliczowski	1
15	Pieczyska	Wniebowstąpienia P.J.		Andrzej Chomyczenko	1
16	Pirohowce	Praksedy Męczennicy		Gabryel Leśniewski (wikariusz)	1
17	Płoskirów	Narodzenia NMP		Semion Lechniakiewicz	1
18	Podleście	św. Anny		Hryhory Tiażkowski	1
19	Redwińce	Opieki M.B.		Jozef Nawrocki	1
20	Spyczyńce	św. św. Kosmy i Damiana	dawna	Semion Baczenkowski	1
21	Stużczyńce	św. Michała Archanioła		Jan Smolański (цей священик "protoprezbiter Płoskir.. za prez. pana..., i za installacją i patentem od At. Szept..." – арк. 183). i Andrzej ("drugi prezbiter syn jego (o. Івана). na wikarji przy Rodzicu zostaje. 5. 03. 1732 r. w Uniowie do tego miejsca ordynowany"– арк. 183).	2
22	Tereszowce	św. Michała Archanioła		Matfiej Kowalewski	1

Поморянський деканат******

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bobrszczane	Narodzenia NMP		Jan Babyński	1
2	Bohutyn	św. Jana Ewangelisty		Bazyli Kostiuk	1
3	Chrabustna	Ofiarowania NMP		Teodor Chonicki	1
4	Cecewa	Opieki M.B.		Jan Buhawiński	1
5	Czyżów	Narodzenia NMP		Andrzej Lewicki	1

6	Hodów	św. Michała Archanioła		Semion Bułakiewicz i Jakub Oberwan ("prezentę mają obadwa jednę..., poświęceni... od Barł. Szept." – арк. 153 зв.).	2
7	Kalne	Zmartwychwstania P.J.		Mikołaj	1
8	Koropce	Zesłania Ducha Świętego		Teodor Gałatowski	1
9	Krasnosielce	Podwyższenia Krzyża		Bazyli Kupiński	1
10	Kropiwna	Bożego Narodzenia	stara	Mikołaj Zinkowski	1
11	Machnowce	św. św. Kosmy i Damiana		Eliasz Olechnowicz	1
12	Pliszniany	św. Mikołaja		Teodor Masłowicz	1
13	Pomorzany	Bożego Narodzenia		Bazyli Daszewski	1
14	Pomorzany	Trójcy Świętej		Jan Zborowicki	1
15	Remezowce	św. Demetriusza		Jakub Kotowicz	1
16	Rozhadów	Praksedy Męczennicy		Teodor Brzeziński	1
17	Ryków	Zmartwychwstania P.J.		Dymitry Rykowski	1
18	Sławna	Opieki M.B.		Jan Bakierowicz	1
19	Snowicz	św. Mikołaja		Bazyli Chomikowski	1
20	Szpikołosy	Ofiarowania NMP		Mateusz Lewicki	1
21	Torhów	Wniebowzięcia NMP		Andrzej Fałicz ("staruszek" – арк. 158 зв.).	1
22	Trawotołoki	Opieki M.B.	około 1713	Gabriel Makarewicz	1
23	Uhorce	Przemienienia Pańskiego		Jachim Koszowski	1
24	Wurlów	św. Michała Archanioła		Teodor Szwedik	1
25	Żabinie	Wniebowstąpienia P.J.		Bazyli Dubczyński	1

Потоцький деканат******

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Barysz	św. Michała Archanioła		Grzegorz Dyr	1
2	Barysz	Wniebowstąpienia P.J.	stara	Stefan Skorobohaty	1
3	Barysz-Zawalne	Wniebowzięcia NMP		Jan Lewicki	1
4	Berezówka	św. Mikołaja		Stefan Rudewicz	1
5	Bortniki	św. Michała Archanioła		Wikariusz ("niejakiś o. Jan do kąd i od kogo święcony non produxit (не показав), i sam non comparuit (не з'явився)" – арк. 108).	1
6	Czechów	Opieki MB.		Jan Krywoszapka	1
7	Delawa	Ofiarowania NMP		Jan Podolanski	1
8	Dubno	Wniebowzięcia NMP		Teodor Wolski	1
9	Holyhrady	Trójcy Świętej	stara	Piotr Hukowski	1
10	Hubin	Bożego Narodzenia		Jaków	1
11	Koropiec	św. Mikołaja		Jakob Koropiecki	1
12	Koropiec	Wniebowzięcia NMP		Eliasz Komarski	1
13	Kosmierzyn	św. Michała Archanioła	stara	Teodor Szewaga	1
14	Kościelniki	Praksedy		Semion Zubrej	1
15	Łuka	św. Michała Archanioła		Bazyli Woroniuk	1
16	Manastyrzyszcze	Narodzenia NMP		Jan Narajowski	1
17	Manastyrzyszcze	Ofiarowania NMP		Jan Todorowicz	1
18	Manastyrzyszcze	Podwyższenia Krzyża		Jan	1
19	Porchowa	Przemienienia Pańskiego		Jakob Gwozdziecki	1

20	Potok	św. Michała Archanioła		Teodor	1
21	Potok	Trójcy Świętej		Немає ("kaplana niemasz, umarł" – арк. 93).	0
22	Potok		nowa niesk.	Немає ("... już się do niej pewny jakiś poświęcił nie wiemy za czyją reprezentacją, bo go niemasz tu, gdzieś za Dniestrem na Wikarji" – арк. 93).	0
23	Rusiłów	Ofiarowania NMP	stara	Michał Mediakowicz	1
24	Sawałuski	św. Jana Chrzciciela		Bazyli Wyszatycki	1
25	Skomorochy	św. Mikołaja		Eliasz Witwicki	1
26	Snowidów	św. Jana Chrzciciela		Michał Milczewicz	1
27	Sokołów	św. Mikołaja	nie pośw.	Bazyli Mediakowicz	1
28	Sokołów	Wniebowzięcia NMP		Немає ("plebana niemasz, niedawnemi czasy pomarł" – арк. 98).	0
29	Ściańka	Narodzenia NMP	stara	Jan Jaremczuk	1
30	Wełesniów	św. Mikołaja		Teodor Łopaików	1
31	Werbiatyn	św. Michała Archanioła		Jakim Hołinkowicz	1
32	Woziłów	Wniebowzięcia NMP		Mateusz	1
33	Wyniże	św. Mikołaja		Jakub Połtorak	1
34	Zaleszczyki	Zwiastowania NMP		Немає ("pustyńka, w tych (Залищиках) kaplana niema" – арк. 108 зв.).	0
35	Zubrzec	św. Michała Archanioła		Hryhory Skolski	1

Рашківський деканат**

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Biłocze	Wniebowzięcia NMP	*1724*	Aleksej	1
2	Botuszany	Wniebowzięcia NMP		Leonty (тут "był o. Łuka stary lat 10..., a teraz syn jego zostaje już lat 3 na parochij, i lubo wołoszyn o. Leonty (син), ale ma usynowł. od At. Szept. 1724 r. do prestola" – арк. 489 зв.).	1
3	Busza	św. Michała Archanioła	dawno pośw.	Fylyp (цей "duchowny lubo wołoszyn, ale usynowł. ma. Duchownego mieszkanie chude ex quo tu w tych Krajach duchowni od prestola do prestola biegają. Drugi duchowny w Buszy wołoszyn 1726 r. pośw., i tam mieszka, jednak nie odprawuje" – арк. 496 зв.).	1
4	Chrustowa	św. Michała Archanioła	1725	Andrej (так в оригіналі – арк. 493 зв.)	1
5	Cebulówka	św. Michała Archanioła	stara dawno pośw.	Dymytry	1
6	Cykynówka	Praksedy Prepodobnoji		Jan	1
7	Dymytraszkówka		*1723*	Aleksander Kaczanowski	1
8	Glembówka (Klembówka)	Opieki M.B.	1726	Teodor	1
9	Gruszka			Łukijan	1

10	Hermaki	św. Michała Archanioła	grunt. repar. potrz.	Hapox є (тут "duchowny był wołoszyn lat kilkanaście i umarł niedawno tego roku (1726).... teraz tamże duchowny wołoszyn zostaje już niedziel kilka za błogosł. Namieśnika" – apk. 488 зв.).	1
11	Hryzowa	św. Mikołaja	dawno pośw.	Mikołaj	1
12	Jahorlik	św. Eliasza Proroka	stara grunt. repar. potrz.	Jan Salimo	1
13	Jampol	św. Mikołaja		Teodor	1
14	Koczkówka		*1726*	Немає ("w tej wsi cerkiew jest. duchownego jeszcze na ten czas nie było. kiedyśmy na rewizji byli.... ale i tam wołoszyn będzie" – apk. 492).	0
15	Kamianka	Wniebowzięcia NMP		Hryhory	1
16	Kuźmin	św. Michała Archanioła		Teodor	1
17	Michajłowce	św. Michała Archanioła		Wasyli	1
18	Mołokisz		1725	Jan	1
19	Olszanka	Objawienia Pańskiego		Paweł	1
20	Raszków	św. Mikołaja		Wasyły Dełymerko	1
21	Raszków	Opieki M.B.		Mikołaj	1
22	Raszków	Wniebowstąpienia P.J.	dawno pośw.	Jakim	1
23	Rybnica	św. Michała Archanioła	stara grunt. repar. potrz.	Jan	1

24	Sawrań (Na Granicy Tatarskiej)		1725	Jaków	1
25	Stroińce	św. Michała Archanioła		Jan	1
26	Szerszyńce	św. Michała Archanioła	nowa	Jan	1
27	Wychwatniowce	św. Mikołaja		Jaków	1
28	Zahnitków (Słoboda)	św. Michała Archanioła	1726	Hryhory	1
29	Zozulańce	św. Michała Archanioła	dawno pośw.	Teodor	1
30	Żura	św. Michała Archanioła		Kostanty	1

Рашківський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Biłoczyn	Wniebowzięcia NMP	1726	Aleksej Suszkiewicz	1
2	Botuszańce	Wniebowzięcia NMP		Leonty Butyczewski	1
3	Chrustowa	św. Michała Archanioła		Tymotej Bużenica	1
4	Cybulówka	św. Michała Archanioła		Dymitry Nawrocki	1
5	Dmitraszkówka	św. Mikołaja		Немає ("duchownego niemasz. cerkiew wakuje" – арк. 376).	0
6	Harmacka	św. Michała Archanioła		Jan Bokszyński	1
7	Hrabowa	Wniebowzięcia NMP		Meftody Teodorowicz	1
8	Hrycówka	św. Michała Archanioła	1722	Mikołaj Kozmowicz	1
9	Hruszka	Opieki M.B.	1718	Łuka Gurski	1

10	Jahorlik	św. Eliasza Proroka	1708	Jan Sułyma	1
11	Kamianka	Wniebowzięcia NMP	1728	Hryhory	1
12	Kiusnycia (Kosnica)	św. Mikołaja	17...	Aleksej Naliwajczenko	1
13	Kuźmin	św. Michała Archanioła		Teodor Semionowicz	1
14	Miaskówka	Zwiastowania NMP	dawna	Nemae ("duchownego niemasz, bo i ludziej pusto, cerkiew wakuje" – apk. 376).	0
15	Michałówka	św. Michała Archanioła		Matej Wołoszyn	1
16	Mołokisz Nowy	Wniebowzięcia NMP	1729	Andrzej Makowej	1
17	Mołokisz Stary	św. Mikołaja	1726	Matej	1
18	Olszanka	Objawienia Pańskiego		Paweł	1
19	Piszczana	Wniebowzięcia NMP		Jan Dudniczenko	1
20	Podojmyna	Trójcy Świętej	1729	Teodor Dymitrewicz	1
21	Raszków	św. Mikołaja	dawna	Bazyli Delimarczewski	1
22	Raszków	Opieki M.B.	1719	Mikołaj Hrabowecki	1
23	Raszków	Wniebowstąpienia P.J.	1700	Jakim Mojsiejowicz	1
24	Raszków	Wniebowzięcia NMP	1727	Jan Kuczeryński	1
25	Rybnycia	św. Michała Archanioła	1681	Jan Peretiatko	1
26	Sawrań (pod Gardem Kozackim)	Opieki MB.	1726	Matej	1
27	Stroińce	św. Michała Archanioła	1701	Nemae	0
28	Szaracei	Wniebowstąpienia P.J.	1731	Teodosy Konopenko	1
29	Szerszeniowce	św. Michała Archanioła	1720	Samuel Goraszenko	1

30	Trybusówka	św. Michała Archanioła		Aleksander Ambrofij	1
31	Wychwatyńce	św. Mikołaja	1716	Jakub Nahaczowski	1
32	Zadnijkowce	Opieki M.B.	1726	Andrzej Lewicki	1
33	Zozulance	Praksedy Prepodobnoji	1709	Teodor Łetuszyński	1
34	Żura	św. Michała Archanioła	1728	Konstanty Szydłowski	1

Рогатинський деканат******

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Babuchów	Zmartwychwstania P.J.	stara	Jakub Medyński ("staruszek" – арк. 116).	1
2	Baczów	Objawienia Pańskiego	stara	Stefan Dziak	1
3	Biłka	Zmartwychwstania P.J.		Piotr Semkiewicz	1
4	Bołotna	św. Mikołaja		Bazyli Lewicki	1
5	Brzuchowice	Narodzenia NMP		Bazyli Iwanicki	1
6	Bursztyn-Przedmieście	Podwyższenia Krzyża		Jakub Tokarzewicz	1
7	Bursztyn	Zmartwychwstania P.J.		Hryhory Kosacz	1
8	Czasniki	św. Michała Archanioła		Grzegorz Lewicki	1
9	Czernicze	św. Bazylego Wielkiego	nowa nie pośw.	Tomasz Rudy i Ewstafij ("pierwszy ma prezentę.... drugi prezenty niema. Poświęceni obadwa od Joz. Szuml., od którego formulas... mają" – арк. 114 зв.).	2
10	Dobrniów	Wniebowzięcia NMP		Grzegorz Lewicki	1

11	Dobrynice	Podwyższenia Krzyża		Tymoteusz Kwasiński	1
12	Dusanów	św. Michała Archanioła		Hryhory Stysłowicz	1
13	Firlejów	Ducha Świętego	stara	Jan Ścisłowski	1
14	Janczyn	Praksedy Męczennicy		Jan Winnicki	1
15	Kleszczowna	św. Mikołaja	nięsk. nie pośw.	Semion Witwicki	1
16	Koniuszki	św. Mikołaja		Paweł Iwaszkiewicz	1
17	Korzelice	św. Mikołaja	stara	Michał Zankiewicz	1
18	Kostenów	św. Jana Ewangelisty		Piotr	1
19	Łuczyńce	św. Mikołaja		Michał Jendrzejowicz	1
20	Nastaszczyn	św. Michała Archanioła		Jan Barowicz	1
21	Podgrodzie	św. Jana Chrzciciela	stara	Jan Kuryłowicz	1
22	Podusiwna	Praksedy Męczennicy		Andrzej Witwicki	1
23	Podwinie	Podwyższenia Krzyża	stara	Piotr Podwiński	1
24	Potok	św. Mikołaja		Eustafi Nahurniak	1
25	Puków	Ofiarowania NMP	stara	Demetry Lewicki	1
26	Putiatyńce	Objawienia Pańskiego		Stefan Koniuski (Koniwski) i Jakob Koniuski (Koniwski) ("pierwszy... pośw. od Barł. Szept. za prezentą..., drugi... pośw. od At. Szept. za prezentą (того ж пана)" – арк. 120 зв.).	2
27	Rohatyn-Na Babincach	św. Jerzego		Jan Rudziński	1
28	Rohatyn-Na Babincach	św. Mikołaja	nowa	Grzegorz Terebuska	1
29	Rohatyn-Nowe Miasto	Ducha Świętego		Jan Tocki	1

30	Rohatyn	Narodzenia NMP		Stefan Demkowicz	1
31	Ruda	Objawienia Pańskiego	nowa nie pośw.	Bazyli Mikołajewicz	1
32	Stratyn	św. Aleksiego		Jan Markiewicz	1
33	Stratyn	Narodzenia NMP	nowa	Stefan Semionowicz	1
34	Wierzbiłowce	św. Jana Chrzciciela		Jan Geleczyn	1
35	Załuże	św. Michała Archanioła		Paweł Załużecki	1
36	Zalipie	św. Mikołaja		Grzegorz Podwiński	1

Сатанівський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Barszczówka	św. Demetriusza	1720	Stefan Niezgoda	1
2	Hreczyńci	Narodzenia św. Jana Chrzciciela	1710	Michał Michniewicz	1
3	Iwankowce	Przemienienia Pańskiego		Jaków Jaroszewicz ("za prawem dobrym z wolnościamy wszystkiemy od pana... danym 1714 r. jeszcze stante vita parocha Rodzica swego. u Barł. Szept. do oltarza tej cerkwi pośw." – apk. 268).	1
4	Iwankowce	Wniebowstąpienia P.J.	172?	Semion Arłamowski	1
5	Kałahurówka	Ofiarowania NMP	1728 niesk. nie pośw.	Bazyli Prokopowicz ("bez prezenty *в Помощ* testia swego do Kamięca Podolskiego u At. Szept. roku 1721 pośw.. tu przy tej cerkwi bez prezenty ale za usynowł. i błogosł. tegoż eppa zostaje" – apk. 267 зв.).	1

6	Kurówka	Podwyższenia Krzyża	stara dawna i nowa mięsk. nie pośw.	Bazyli Pizyński	1
7	Kutkowce	Praksedy Męczennicy	1705	Teodor Łukaszewicz	1
8	Lipówka	Ofiarowania NMP	nowa mięsk.	Tymotej Roguziński	1
9	Łuka	Sobora NMP		Jan Swidnicki	1
10	Martynkowce		1713	Łuka Iwankiewicz	1
11	Postołówka	św. Jana Ewangelisty	1710	Jan Metenewski	1
12	Radkowice	św. Michała Archanioła	1716	Gabriel Onofriewicz	1
13	Ridka	Opieki M.B.		Własy Koralkowski	1
14	Ripna	św. św. Kosmy i Damiana	1705 nie pośw.	Piotr Medzycki	1
15	Satanów	św. Mikołaja	1700	Eliasz Kuczer	1
16	Satanów	Wniebowzięcia NMP	nowa	Wikariusz ("o. Jan Soroczan za prezentą pana... 1711 r. u Bart. Szept. do ołtarza tej cerkwi był pośw., skączył życie 20. 07. 1728 r., po zejściu swoim zostawił synów trzech, jeden starszy już w latach, ale do kapłaństwa nie sposobny, drugi syn w latach 12, uczy się należycie, i trzecij jeszcze mniejszy, a córek trzy małych zostało się. Teraz wdowa Hospoża wikarego trzyma do zrostu dziecij swoich" – apk. 269).	1
17	Satanów	Zmartwychwstania PJ.	nowa mięsk.	Jan Zalepiecki	1

18	Satanów	Zwiastowania NMP	nowa niesk. nie pośw.	Nemae ("był o. Aleksej Kalusz. za prezentą pana..., 1705 r. u Joz. Szuml. do ołtarza cerkwi św. Mikołaja Satanowskiej pośw., a gdy tam insi successorowie do cerkwi się odezwali, tedy sobie te pomienione cerkiew swoim kosztem murował, i pomarł 1728 r. Został po nim syn jego na imie Aleksander, mając lat 20, uczył się w Ruszczyznie należycie, i do pisania ma piro, za pomocą Boską w następnych latach będzie zgodny na kapłaństwo" – apk. 268 зв.).	0
19	Satanów-Przedmieście (Folwarki Bohoslowskie)	św. Jana Ewangelisty	1714 niesk. nie pośw.	Piotr Petryszanko	1
20	Satanów-Przedmieście (Folwarki Światojurskie)	św. Jerzego	1726	Jan Gajowski	1
21	Satanów-Przedmieście (Folwarki Preobrażeńskie)	Przemienienia Pańskiego	1714 nie pośw.	Bazyli Dizyński	1
22	Satanówka	św. Michała Archanioła	dawna nie pośw.	Jan Aleksandrowicz	1
23	Skotyniane	Sobora NMP	1715 nie pośw.	Józef Gurski	1

24	Szolonina	Narodzenia NMP	1711	Hryhory Michałowicz	1
25	Tarnoruda	św. Mikołaja		Jan Zinkiewicz	1
26	Tarnoruda	Wniebowstąpienia PJ.	1727 niesk.	Jozef Martynkowski (цей священик "tu przy tej cerkwi już rok 5" – арк. 266). Декотрі в церкві речі "są niebożczyka o. Aleksija, parocha tej cerkwi zejszłego. do czego jest syn jego pozostały" – арк. 265 зв. (269 зв.).	1
27	Turczyńce	Narodzenia NMP	1724	Jan Rudyński	1
28	Wirzchowce	Prepodobnoho Symeona Słupnika	1719	Jan Putyński	1
29	Wówsia	Praksedy Prepodobnoji	1719	Bazyli Swidnicki	1
30	Wolica	Poczęcia NMP	172? niesk. nie pośw.	Eliasz Sarnowski	1

Скалатський деканат*****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Baworów	Narodzenia św. Jana Chrzciciela		Jakub Ostrowski	1
2	Bohdanówka	św. Michała Archaniola		Jan Predermilski	1
3	Chmeliska	Niepokalanego Poczęcia NMP		Hryhory Czaczka	1
4	Chodeczków	św. Michała Archaniola	stara	Hryhory Michalik	1
5	Czernelów	Opieki MB.		Pawel Borzkiewicz	1
6	Grabowiec	Opieki M.B.		Michał Czumalski	1
7	Hałuszczyńce			Tomasz Daczkowicz	1

8	Hawcze	św. Jana Ewangelisty		Piotr Protaszewicz	1
9	Kamionki	św. Michała Archanioła		Hryhory Karwacki i Teodor Szyngalewicz (перший священик "za prezentą... od At. Szept. 2. 02. 1722 r. pośw."; другий – "za prezentą... od Joz. Szyml. 8. 04. 1708 r. pośw.... ten rezygnował parochią ad vitae tempora jednak aby ją konserwował" – арк. 200).	2
10	Kołodyjówka	św. Demetriusza		Hryhory Perzyński	1
11	Kojdańce	św. Demetriusza		Gabriel Poczynkowski	1
12	Kozówka	św. Mikołaja		Ewstachy Borysiakowski	1
13	Krzywe	Narodzenia NMP		Jan Waskiewicz	1
14	Nowosiółka	św. Bazylego Wielkiego	stara	Gabryel Teodorowicz	1
15	Ostapia	św. Michała Archanioła	nowa	Jan Kolczyński (цей священик "za prezentą... od Barł. Szept. 1715 r. pośw., na Regestr osobliwy do podziału z drugim prezbiterem swojej parochij. słuszny z niego pijak"), і Mikołaj Nawrocki ("za pozwoleniem wyraznym in scripto Pani... i za błogosł. At. Szept... od którego ma Regestr na część tej wsi Ostapia swojej parochij ręką	2

				Archipasterską podpisany na tym fundamencie lokowany zostaje..., ipse honestus vir." – apk. 199).	
16	Romaniewka	św. Mikołaja		Piotr Pawlewicz	1
17	Romanowa	Opieki M.B.		Bazyli Rebiński	1
18	Rosochowatec	Ofiarowania NMP		Hryhory Teodorowicz	1
19	Skałat	św. Mikołaja		Hryhory Pielech	1
20	Skałat	Przemienienia Pańskiego		Jan Kosiewicz	1
21	Skałat Stary	św. św. Kosmy i Damiana	dawna	Daniel Zasławski	1
22	Skomorochy	Trójcy Świętej		Michał Birczewicz	1
23	Smolanka	Ofiarowania NMP		Teodor Lewicki	1
24	Sorocko	Opieki M.B.		Karp Tyszecki	1
25	Stupki	Narodzenia NMP		Jakub Łukaszewicz	1
26	Zarubińce	Świętego Krzyża		Teodor Welyczko	1
27	Żerebki Małe	Opieki M.B.		Stefan Pietniecki	1
28	Żerebki Wielkie	Wniebowzięcia NMP		Nemae ("w tej wsi prezbiter Daniel Boganczuk był, w roku 1732 dopiero ten swiat pożegnał" – apk. 201 зв.).	0

Скальський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Babińce	Trójcy Świętej	1700	Wikariusz ("o. Jaków był Prestolny tej cerkwi. już czwarty rok pomarł, Hospoża wikarego trzyma, ma dziatki. ma i męża na kapłaństwo sposobnego" – apk. 281 зв.).	1
2	Berežanka	Opieki M.B.	1721	Hryhory Koszlejowski	1
3	Bosyry	Opieki M.B.	1721	Antoni Czabałowski	1
4	Burdziakowce	Sobora NMP	1720 nie pośw.	Jan Paszkiewicz	1
5	Chodyjowce	św. Michała Archanioła	1710	Bazyli ("w póznych latach staruszek" – apk. 282).	1
6	Chudykowce (Czermin)	Praksedy Prepodobnoji	1701	Jan Frankiewicz ("o. Jaków Frankiewicz za granicą w Wołoszczyznie pośw.. przy tej parochji za prezentą pana... 1709 r. daną. za błogosł. Barł. Szept. 1712 r. danym zostawał, teraz synowi swemu rezygnował. Duchowny drugi o. Jan Frankiewicz, syn pomienionego także w Wołoszcz. pośw.. tu przy tej cerkwi przez rezygnowanie od ojca swego wyż mianowanego. za prezentą tegoż pana... i za błogosł. także Barł. Szept. zostaje, pośw. 1724 r. a usynowlenije podpisane 1713 r., w Uniowie wydane, w latach niezgoda, pierwsze usynowlenije. niżli poświęcenie" – apk. 280 зв.).	1

7	Czarnokozińce	św. Michała Archanioła	1700	Jan Liski	1
8	Czarnokozińce	Wniebowzięcia NMP	1728	Atanasij Pantelewicz	1
9	Dawidkowce	św. Jana Ewangelisty	1704	Jan Srokowski	1
10	Filipkowce	Wniebowzięcia NMP	1700	Piotr Hryhorowicz	1
11	Germakówka	Wniebowzięcia NMP	stara	Michał Szocki	1
12	Hroszewa	Praksedy Prepodobnoji		Jakub Lewicki	1
13	Huków	św. Demetriusza	1723 nie pośw.	Bazyli Bereznicki	1
14	Iwanków	św. Michała Archanioła	1718	Jan Daszowski Wikariusz (цей "duchowny u Joz. Szuml. do wsi Hadynkowice pośw., parochie tę rezygnował synowi swemu, a tu do czasu zostaje na wikarji za wiadomością o. Namiestnika Skalskiego" – арк. 274 зв.).	1
15	Kołodróbka	Wniebowzięcia NMP	nowa niesk.	Maksym	1
16	Kociubynczyki Małe	św. Mikołaja	1710	Teodor Srokowski	1
17	Kociubynczyki Małe	Ofiarowania NMP	1725	Jan Kozaczek	1
18	Krzywcza	Opieki M.B.	1700	Danyil Zahajko (цей "duchowny za prezentą pana... u At. Szept. 10. 05. 1719 r. do wsi Poklak, cerkwi Przemienienia Pańskiego pośw., tu za prezentą pana..., a za błogosł. s. p. o. Archydjakona i s. p. o. Namiestnika Skalskiego zostaje" (арк. 282). В церкві "со	1

				jest ksiąg więcej. jako to..., te są rodzonego brata kapłańskiego. na imie Bazylego. któremu Nieboż-czyk ojciec paroch przejszły tej cerkwi umierając legował" – apк. 282).	
19	Krzywcza	Wniebowstą-pienia P.J.	1700	Piotr Stupniewicz	1
20	Lanckorón	Wniebowstą-pienia P.J.	1712	Semion Czwylewicz	1
21	Łetawa	Opieki M.B.	1710 nie pośw.	Jan Basarabski	1
22	Łosiacze	Świętego Krzyża	1710	Tymotej Ludkiewicz	1
23	Michałków	św. Mikołaja		Jan Bielawski	1
24	Milnica	Zmartwych-wstania P.J.	1700	Michał Gabrylewicz (цей "duchowny w Wołoszcz. się święcił. usynowł. od Barł. Szept. 5. 03. 1712 r. otrzymał. prezenty... niema, teraz swieżo syna swego sam do Wołoszczyzny odprowadziwszy poświęcił" – apк. 280).	1
25	Muszkatowce	św. Piotra i Pawła	1720	Bazyli	
26	Niwra	Cud w Chonech św. Michała Archanioła	1718	Piotr Gezowicz	1
27	Nowosiółka	Przeniesienia Czesnych Moszczej św. Mikołaja	dawna	Jan Żukowicz	1
28	Piętniczanie	Praksedy Męczennicy		Hryhory Rohatyński	1
29	Poczapińce		nowa niesk.	Mikołaj Markiewicz	1

30	Podpilipie	św. Michała Archanioła	1720	Michał Hrehorowicz	1
31	Puklaki	Przemienienia Pańskiego		Teodor Hrehorowicz	1
32	Puste Iwania	św. Jana Ewangelisty	1714	Dymytry Danilewicz	1
33	Sapohów	Przeniesienia Czesnych Moszczej św. Mikolaja	1705 nie pośw.	Roman Kusniewicz	1
34	Siekyrzyńce	św. Demetriusza	1715	Paweł Lewicki	1
35	Skała	św. Mikolaja	1725 nie pośw.	Hryhory Swidnicki	1
36	Skała-Miasto Nowe	Wniebowstąpienia P.J.	1720	Bazyli Lewicki	1
37	Skała-Miasto Stare	Narodzenia NMP	1717	Jan Daszowski	1
38	Synków	Narodzenia NMP	nowa niesk.	Michał Kunaszewicz	1
39	Szestowce	Narodzenia NMP	1718	Jaków Demaszek (ucей "duchowny u Joz. Szuml. do wsi Sawiniec 1701 r. w Krylosie pośw., przez Ruine na tej parochji nie był, tylko we wsi Zawalu przez lat 16 gdzie zięciowi swemu rezygnowawszy, tu sobie cerkiew wybudowawszy, za prezentą... od lat 10 zostaje, tę prezentę o. Rymbała, Oficial Kamieniecki jeżdżąc 1717 r. po rewizji wziol, za to co metryki nie pokazał, i do tych czas nie oddał" – apk. 276).	1
40	Turylcze	Narodzenia NMP		Jan Zwaryczewski	1

41	Uścieczko	św. Michała Archanioła	1715	Bazyli Hołbaniec	1
42	Wołkowce	św. Michała Archanioła	1727	Dymytry Seredowicz	1
43	Załucza	św. Michała Archanioła	1707	Hryhory Onofrykowicz	1
44	Zalisia	Przemienienia Pańskiego	1728	Jakub Komarnicki	1
45	Zbryż		pocz. 1709 kon. 1716	Hryhory Sokotyński	1
46	Zbryż	Trójcy Świętej	1702	Jerzy Łomikowski (cień "duchowny *w Помощ* niebożczykowi Rodzicowi swemu za listem pana... 15. 05. 1728 r. u At. Szept. pośw., teraz po zejściu Rodzica swego parochem przy cerkwi pomienionej a Namiestnikiem Skalskim zostaje" – apk. 277 зв.).	1
47	Zozulińce	Wniebowzięcia NMP		Wikariusz ("o. Michał Mowczan za granicą był pośw., tu przy tej cerkwi za usynowł. Barł. Szept. zostawał, w tym roku (1730) w wielki post pomarł. Hospoża wikarego trzyma do czasu" – apk. 281 зв.).	1
48	Zabińce	św. Jerzego	1713	Stefan Wyszyński	1

Смотрицький деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Біла	św. Jerzego	1720	Jakub	1
2	Цекова	Wniebowstąpienia P.J.	стара і нова нієск.	Jan Kobylański	1
3	Чарна	św. Michała Archanioła	1726 нієск.	Bazyli Panduch	1
4	Чарне Воды	Narodzenia NMP	1710	Stefan Riduszczak	1
5	Черцза	Przeniesienia Czesnych Moszczej św. Mikołaja	1706	Jozef Michałowicz	1
6	Яромирка	Trójcy Świętej	1712	Jan Roskosz	1
7	Каракжковце	Trójcy Świętej	1730 нie пośw.	Michał Łozkiewicz	1
8	Карапсуйов	Wniebowstąpienia P.J.		Daniel Szuba	1
9	Кулавы	Podwyższenia Krzyża	1727 nie pośw.	Jan Wołosecki	1
10	Купин	św. Michała Archanioła	1710	Semion Lewkowicz	1
11	Łysohurka	Opieki M.B.	1730	Prokopij Bereznicki	1
12	Пясецзна	Wniebowzięcia NMP	1704	Hryhory Chudziński	1
13	Пясецзна Нова	św. Demetriusza	1714	Michał Dubniewicz	1
14	Рудка	św. Michała Archanioła	1726	Mikołaj Hrycyk	1
15	Скибча	Podwyższenia Krzyża	1702	Daniel Zielkiewicz	1
16	Слобідка	św. Mikołaja	нова нієск.	Hryhory Wilczyński	1
17	Слобідка	Opieki M.B.	1715 nie pośw.	Andrzej Wolaczyński	1
18	Смотрыч	św. Mikołaja	1710	Jan Werchratski	1

19	Smotrycz	Wniebowzięcia NMP		Jan Suprunowicz	1
20	Wiszniowiec	Narodzenia NMP		Paweł Kosyczka	1
21	Załucza	św. Demetriusza	1712 nie pośw.	Bazyli Hołowczyński	1
22	Zawadynci	św. Jana Ewangelisty		Eliasz Hukowicz	1
23	Zelincze	św. Demetriusza	1730 nie pośw.	Hryhory Myronowicz	1
24	Zelincze	Podwyższenia Krzyża	1730 nie pośw.	Teodor Suprunowicz	1

Соколецький деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кіл-кість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Borsukowce	Wniebowzięcia NMP	1700	Hryhory Trawoliński	1
2	Buczaja	Trójcy Świętej	1708	Teodor Nikołajewicz	1
3	Chrebtijów	św. Michała Archanioła	dużo dawna	Jakub Kancierzewski	1
4	Chrebtijów	Praksedy Męczennicy	dawna	Jan Pankowicz	1
5	Hlibów	Opieki M.B.	1730	Hryhory Janowicki	1
6	Jwaszkowce	Opieki M.B.		Bazyli Samsoński	1
7	Kałusz	św. Michała Archanioła	1722	Teodor Husak (цей "duchowny w Wołoszcz. 17.. pośw., usynowł. od Barł. Szept. 1714 r... otrzymał, już stary, głuchy, ma prezentę od Dziedzica na zięcia swego" – apk. 396).	1
8	Kapustiane	Wniebowzięcia NMP		Stefan Karniczny	1
9	Karaczyjowce	św. Michała Archanioła	1730	Eliasz Zawojczyński	1
10	Kosykowce	Podwyższenia Krzyża	1715	Andrzej Łuszczajowicz	1

11	Kruszkowce	św. Bazylego Wielkiego	1723 niesk.	Leonty Biłanowicz	1
12	Kucza	Wniebowstąpienia P.J.	1706	Jakub Lubiński	1
13	Kuryłowce	Wniebowzięcia NMP	1720	Jan Szokałenko	1
14	Litniowce	Przemienienia Pańskiego	1723	Hryhory Filipowicz (ucń "duchowny u Joz. Szuml. 1700 r. do wsi Ostrej, Nam. Uścieck. pośw., stamtąd przez dolegliwość od pana, za błogosł. Archypasterskim ustąpił, tu przy tej cerkwi do czasu zostaje, już jest z Prawem inszy akolita do konsekracji" – apk. 396).	1
15	Łojowce	Wniebowzięcia NMP		Jhnaty Matałajewicz	1
16	Piesce	Narodzenia NMP	1710	Roman Hływiński	1
17	Skazińce (dictum Krasnołówka)	św. Demetriusza	1710	Teodor Dronowicz	1
18	Słobódka pod Kucza	św. Demetriusza	1726	Daniel Szepuczenko	1
19	Sokolec	Opieki MB.	1706	Kondraty Lewicki	1
20	Struha Wielka	św. Jerzego	1710	Dymytry Husaczenko	1
21	Szelestiane	św. Demetriusza	1715	Jan Czerniak	1
22	Szubołyńce	Narodzenia NMP	1724	Stefan Łopatczuk	1
23	Ułajkowce	św. św. Kosmy i Damiana	1723	Jan Leszczynowicz	1
24	Wierzbowiec	Opieki M.B.	1730	Dyonizy Radywiłowski	1
25	Wołchowiec	Praksedy Męczennicy	dawna	Matej Kulczycki Kuzmiejowicz	1
26	Żwan				

Солотківський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bałakiry	Podwyższenia Krzyża	1728	Bazyli Romanczak	1
2	Kadyjówka	św. Mikołaja	1722	Bazyli Syngulewicz (цей "duchowny za instancią... od At. Szept. do wsi Szymkowiec, Nam. Tarnopol. 1. 03. 1724 r. pośw., stamtąd gdy szwager lat dorosł, prezentę do cerkwi otrzymał. ustąpił, i tu za prezentą... (тієї самої дідички), bez błogosł. Archypasterskiego zostaje już na trzeci rok" – арк. 307 зв.).	1
3	Kornaczówka	Praksedy Prepodobnoji	1720	Tymoftej Jaroszewicz	1
4	Kużelówka	św. Michała Archanioła	1715	Jakub Bolcszyński	1
5	Łozkowce	Opieki M.B.	dawna	Jan Lebedowski (цей "duchowny za prezentą... od Barł. Szept. 12. 11. 1712 r. do wsi Kniażej, Nam. Kamienieck. pośw., stamtąd przez odmiane panów za błogosł. Archypast. ustąpił, przy tej cerkwi za prezentą... od lat 10 zostaje. teraz już na syna swego prezente nowo do poświęcenia otrzymał" – арк. 305–305 зв.).	1
6	Mokarów Nowy	Opieki M.B.	1718	Andrzej Okrajec	1

7	Mokarów Stary	św. Jana Ewangelisty	1726 nie pośw.	Jan Lewicki	1
8	Morozów	św. Symeona Słupnika	1724 niesk.	Teodor Bielawski	1
9	Mycowce	Ofiarowania NMP		Hryhory Podhorodecki	1
10	Nowe Siolo	św. Bazylego Wielkiego	1726	Jan Czerniawski	1
11	Odryjowce	św. Michała Archanioła	1724	Jakub Głowatenko	1
12	Oleksiniec Polny	św. Michała Archanioła	1713	Andrzej Szarko	1
13	Pokutyńce	św. Jana Ewangelisty		Aleksej Duńkowski	1
14	Prysówka	Praksedy Męczennicy	1726	Aleksander Bukojemski	1
15	Sawińce	Praksedy Męczennicy	1724	Jan Harasymenko	1
16	Skazińce	św. Michała Archanioła	1722	Hryhory Stachewicz	1
17	Sokołówka	Narodzenia NMP	1718	Nemae	0
18	Sołotkowce	Wniebowstąpienia P.J.	dawna	Jakub Pawłowicz	1
19	Sołotkowce	Wniebowzięcia NMP	dawna	Nemae ("duchowny o. Michał Chudziński w tym roku (1730) pomarł, syn jego po nim pozostały ma prezentę pańsko na miejsce ojcowskie" (apk. 305). В церкві речі, перераховані в актах, "te są wszystkie Hospodynowej Namieśnikowej po nieboższyku o. Namieśniku pozostałe" – apk. 305).	0
20	Strychowce	św. Michała Archanioła	1730	Pantelemon Gerak	1

21	Tatarzyska	św. Michała Archanioła	1707	Eliasz Zubrycki	1
22	Ternawa Podlesna	Praksedy Prepodobnoji	1726 nie pośw.	Stefan Kowalewicz	1
23	Ternawa Polna	Opieki MB.	nowa niesk.	Teodor Romanowicz	1
24	Tomaszówka	Przeniesienia Czesnych Moszczej św. Mikołaja	1710	Aleksej Dubeński	1
25	Tyrma	Narodzenia NMP		Piotr Kosyczka (цей "duchowny od Barł. Szept. do wsi Karapczіewa 9. 09. 1712 r. w Horodence pod czas Sobobu pośw.. tam Wujtowicz podsadził się. і on musiał ustąpić, tu przy tej cerkwi od 1713 r. za prezentą pańską zostaje. teraz nową prezentę na syna swego otrzymał" – арк. 306).	1

Теребовельський деканат*****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Boryczówka	św. Eliasza Proroka		Mikołaj Kuczyński	1
2	Chorostków	św. Mikołaja		Teodor Mokrzycki	1
3	Derechów	Wniebowzięcia NMP		Hryhory Michalicki	1
4	Hliszczewa	św. Mikołaja		Dymitry Pryma	1
5	Howylów	Wniebowzięcia NMP	nowa niesk.	Mikołaj Puczewski	1
6	Humniszcza	Trójcy Świętej	nowa між 1723 і 1733 рр.	Teodor Kuczerkiewicz	1

7	Janówka	Narodzenia NMP		Mikołaj Hliński	1
8	Kluińce	Opieki M.B.		Symeon Sidorowicz	1
9	Krowinka	Opieki MB.		Bazyli Czwartecki	1
10	Ładyczyn	Narodzenia NMP		Teodor Jaśniewicz	1
11	Łoszniów	Narodzenia NMP		Немае ("w tej wsi prezbiter Jan Ostapowicz był przez lat 30, teraz w tym roku 8. 12. 1732 umarł, syna zostawił ale nie sposobnego do kapłaństwa" – apk. 217).	0
12	Łuczka	Ofiarowania NMP		Stefan Łahodowski	1
13	Mikulińce	św. Mikołaja	stara	Jan Kiernicki	1
14	Mikulińce	Trójcy Świętej		Michał Ziniewicz	1
15	Mszaniec	św. Demetriusza		Bazyli Sawicki	1
16	Myszkowicze	Opieki M.B.		Bazyli Pawłowicz	1
17	Nastasów	św. Mikołaja		Paweł Wojtowicz	1
18	Nastasów	Wniebowstąpienia P.J.		Teodor Hankiewicz	1
19	Ostalce	św. Demetriusza		Hryhory Żukiewicz	1
20	Ostrowiec	św. Demetriusza		Hryhory Kunaszewicz	1
21	Proszowa (Proszewa)	Narodzenia NMP		Maciej Benowski	1
22	Przemiłów	św. Michała Archanioła		Bazyli Słotwinski	1
23	Rozdwiane	Opieki M.B.		Teodor Zajaczewski	1
24	Semenów	Wniebowstąpienia P.J.		Leonty Rymbała	1
25	Strusów	św. Mikołaja		Teodor Kościński	1
26	Suszczyn	św. Jerzego		Jan Jurowicz	1
27	Trembowl	Praksedy Prepodobnoji		Dymytry Listopad	1
28	Trembowl	Wniebowzięcia NMP		Semion Soloszyński	1
29	Warwaryńce	św. Barbary		Pantelyimon Konstantynowicz	1
30	Wolica	Świętego Krzyża		Semion Mihalewicz	1
31	Załuża	Wniebowzięcia NMP		Jan Lisniewicz	1
32	Zastinocza	św. Mikołaja		Gabriel Kulikowski	1
33	Zubów	Narodzenia NMP		Jan Kwiczek	1

Тернопільський деканат*****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Berezowica	Wniebowstąpienia P.J.		Zachariasz Jaszczyński	1
2	Biała	św. Mikołaja	dawna	Daniel Michalewicz	1
3	Białozuby	Trójcy Świętej		Mikołaj Kudrak	1
4	Borki	Praksedy Wielkiej Męczennicy		Jan Michajlik ("za prezentą pana… od At. Szept. 17. 05. 1724 r. pośw., któremu o. Jozef test jego tę parochią rezygnował" – apk. 205 зв.).	1
5	Bucniowa	Narodzenia NMP	dawna	Bazyli Janowicz	1
6	Bucniowa	Niepokalanego Poczęcia NMP		Jan Biliński	1
7	Czartoryja	św. Demetriusza		Jan Kornaszyk	1
8	Czastyłów	św. Michała Archanioła		Demian	1
9	Dołżanka	św. Jana Ewangelisty		Jan Petrowicz	1
10	Dobrywody	Praksedy Męczennicy	dawna	Mateusz Podlipiecki	1
11	Domarycz	Wniebowzięcia NMP		Bazyli Chrybikiewicz	1
12	Dubowce	św. Michała Archanioła		Łukasz Tyszkowski	1
13	Dyczków	Przemienienia Pańskiego		Jan Czernelewski	1
14	Hluboczek	Zmartwychwstania P.J.		Filip Marniewicz	1
15	Hnizdyczna	Przemienienia Pańskiego		Teodor Bużański	1
16	Ihrawica	Praksedy Męczennicy		Stefan Korchowski	1
17	Iwaczów	Zmartwychwstania P.J.		Jan Łucki	1

18	Iwanczany	św. Jana Ewangelisty	dawna	Mikołaj	1
19	Kołodne	św. Michała Archanioła	nowa męsk.	Ewstachij Puchtajewicz	1
20	Kołodne	św. Mikołaja	dawna	Dymytry Januszewicz	
21	Kobyla	św. Jerzego		Andrzej Wysłobodzki i Michał (перший "od Joz. Szuml. 1700 r., *ідеже Бог произволит*, пośw., do tego miejsca ma błogosł. od Barł. Szept., ma świeże prawo od pana.... ma sobie Koadjutora Michała od At. Szept. 1732 r. na Wikario do siebie ordynowanego, który jest syn jego własny i successor legitimus" – арк. 208).	2
22	Kutkowce	Opieki M.B.		Eliasz Demkowicz	1
23	Łuka	św. Michała Archanioła	nowa	Kotowicz	1
24	Małyszowce	Trójcy Świętej		Hryhory Suszkiewicz	1
25	Nowyki	św. Demetriusza		Hryhory Bazylewicz	1
26	Ostrów	św. Michała Archanioła	dawna	Jan Jaszczyński	1
27	Plotycza	Wniebowzięcia NMP		Bazyli Żukowski (цей "prezbiter za prezentą pana... od At. Szept. 1727 r. pośw..., któremu ojciec jego Aleksej tejże parochji prezbiter rezygnował in Consistorio, cum hoc tamen, ażeby przy nim do śmierci swojej zostawał. Sam *строитель* cerkwi dobry" – арк. 206 зв.).	1
28	Piotrkowce	św. Eliasza Proroka		Michał Waskiewicz	1
29	Proniatyn	Przemienienia Pańskiego	dawna	Semion Czerniakiewicz	1

30	Rzeszniówka	Przemienienia Pańskiego		Michał Pasiewicz	1
31	Smykowce	Narodzenia NMP		Paweł Juszczkiewicz (цей "prezbiter za prezentą pana... od At. Szept. 15. 04. 1732 r. pośw., któremu ojciec tę parochią rezygnował" – арк. 205 зв.).	1
32	Szymkowce	Praksedy Męczennicy		Jan Tyszkiewicz	1
33	Tarnopol	Świętego Krzyża		Paweł Romanowicz	1
34	Tarnopol	Bożego Narodzenia		Jan Waskiewicz (цей священик "protoprezbiter Tarnop., za prezentą pana... od At. Szept. 1719 r. pośw.") i Bazyli Waskiewicz (цей "drugi duchowny w tymże mieście in ad pitorium za wikariusza bratu swojemu pośw." – арк. 204).	2
35	Towstoług	św. Jerzego		Jan Kotarski	1
36	Traganiówka	Trójcy Świętej		Bazyli Chlebowicki	1
37	Zabojki	św. św. Kosmy i Damiana		Немає ("był o. Hryhory, który po śmierci żony swojej wziowszy z cerkwi apparat uciekł, teraz noviter do tej porochji urodzony Teodor Chlebowicki... prezentowany, do konsekracji zabiera się" – арк. 211 зв.).	0
38	Zastinka	Praksedy Prepodobnoji		Bazyli	1

Уманський деканат*

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bałabanówka				1
2	Bucky (Buki)				1
3	Cybulówka				1
4	Horodeckie				1
5	Iwanki				1
6	Manastyryska				1
7	Mańkówka			Matej	1
8	Mańkówka			Petr	1
9	Narubany (Nierubajka)				1
10	Rachny				1
11	Stepankówka (Stepanówka)				1
12	Szawułówka (Szawułycha)				1
13	Talny (Talne)				1
14	Torhowica				1
15	Umań			Dionizy	1
16	Umań			Jan	1
17	Ziatkowce				1

Уманський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Babana	św. Michała Archanioła	1724	Jan Rotmaistrski	1
2	Bosówka	św. Michała Archanioła	1720	Andrzej Tyszewicz	1
3	Buki	Wniebowzięcia NMP	nowa	Eliasz Bereźnicki	1
4	Chrystynówka	Narodzenia NMP	1728	Andrzej Iwanowicz	1
5	Czeczelówka	Najświętszej Maryi Panny	1709	Jan Kyrylowicz	1

6	Horod Iwanka	Wniebowzięcia NMP	1710	Jan Cyntyłowicz	1
7	Horodeckie	Opieki M.B.	1725	Немає	0
8	Kublycz	Narodzenia NMP	1715	Hryhory Karpowicz	1
9	Kysłaki	Wniebowzięcia NMP	1726	Stefan Bezsmertny	1
10	Mankówka	św. Michała Archanioła	nowa niesk.	Matej Zieliński	1
11	Mankówka	Przemienienia Pańskiego	1705 stara	Piotr Bohdanowicz	1
12	Moczulki	św. Michała Archanioła	1729	Jan	1
13	Moszurówka	Narodzenia św. Jana Chrzciciela	1725	Немає	0
14	Nierąbajka	św. Jerzego	1727 nowa, a była stara 1701 r. zbud.	Mateusz Teodorowicz	1
15	Pałanka	Opieki M.B.	1727	Немає ("duchownego niemasz, bo i ludziej mało, cerkiew wakuje" – арк. 334 зв.).	0
16	Pisarzówka	Opieki M.B.	1727	Jan Topiszenko	1
17	Skibińce	św. Michała Archanioła	1718	Jan Karpowicz	1
18	Sokołówka	św. Jana Ewangelisty	1728	Немає	0
19	Stepanówka	Trójcy Świętej	1724 niesk.	Jan Filimonowicz	1
20	Szawulycha	św. Michała Archanioła	1724	Немає ("duchownych kilka było, ale na krótki czas, teraz (1730 p.) cerkiew wakuje bo i ludzie rozejszli się" – арк. 334 зв.).	0

21	Tałne	Trójcy Świętej		Немає ("duchownego niemasz stanownego, był niejeden, ale na krótki czas, ecclesia vacat" – арк. 333 зв.).	0
22	Teplik (zwane m. Smilhorod)	Opieki M.B.	1726	Hryhory Kutyszewski (цей "duchowny w Wołoszcz. 1722 r. пośw., za wiadomiścią Namiesn. zostawał pierwej we wsi Skybińcach, jakoż i tu za podpisem o. Nam. Umańsk. od roku na parochji za prezentą pana zostaje, ufundowany na słowie s. p. o. Isychego... Komisarza, że w Wołoszczyznie się żenił, tam do parochji poświęcił się, lat kilka będąc, przez dolegliwość w tutejsze kraje wystąpił, dla tego upewniony do administrowania św. Sakramentów, ale usynowlenija żadnego niema, ma się o niego pilnie starać po odjeździe naszym" – арк. 331 зв.). Jakub (цей "duchowny teraz (1730 p.) powrócił, od At. Szept. za prezentą... 6. 01. w Grudku na Wołyniu	2

				do ołtarza tej cerkwi pośw., któremu przez nas oddane są klucze do cerkwi, i rząd parochji jest zlecony, a tamten (o. Григорій) jako psewdoprezbiter został oddalony, ale go ludzie nie odpuszczają, i dużo kontrują" – apk. 331 зв.).	
23	Umań	św. Michała Archanioła	stara	Немає ("Te (речі що знаходилися в церкві, і були записані в актах) są pozostałe po niebożczyku o. Andrzeju, Nam. Umańsk., ale legował wiecznemi czasy do cerkwi. Duchownego teraz (1730 p.) stanownego niema" – apk. 332 зв.).	0
24	Umań	św. Mikołaja	dawna	Wikariusz ("duchowny był o. Jan Kutycki, w tym (1730) roku pomarł, ma po sobie synów dwoch, jeden już zgodny być na tym miejscu sukcessorem, wikary celebruje" (apk. 332 зв.). "Te (речі що знаходилися в церкві, і були записані в актах) są popadi wdowy" – apk. 332 зв.).	1
25	Umań	Wniebowzięcia NMP	nowa niesk.	Dionizy Łukomski	1

26	Woranę	św. Michała Archanioła	1728	Немає ("duchownego prestolnego nie było i (nie) będzie, bo niemasz być na czym, ecclesia vacat" – арк. 334 зв.).	0
27	Zawadówka	Podwyższenia Krzyża	1726	Jan Kosmaczewski	1
28	Ziatkowce	św. Mikołaja	1720	Sabba Nowomlikowicz	1

Устецький деканат******

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Baranów	św. Jerzego		Немає ("plebana nie było na ten czas (1733–34 pp.) bo umarł" – арк. 132).	0
2	Bubrowniki	Podwyższenia Krzyża	niesk.	Michał Antonowicz	1
3	Dalewa	św. Demetriusza		Michał Tachewicz	1
4	Dryszczów	św. Jana Ewangelisty		Jan Dowbaków	1
5	Horożanka	św. Mikołaja		Tymoteusz Niecisyimuka	1
6	Horożanka	Wniebowzięcia NMP		Bazyli Lipczak	1
7	Jarhorów	Praksedy Męczennicy		Bazyli Małanczak	1
8	Kończaki	św. Mikołaja		Jan Miłanowski	1
9	Korostiatyn	Przemienienia Pańskiego		Hryhory Podgurski	1
10	Korżowa	św. Michała Archanioła		Teodor Korzowski	1
11	Krasijów	Objawienia Pańskiego		Jędrzej Michajłowicz	1

12	Kromidów		nowa miesk.	Jan Kuciów	1
13	Ladzkie	św. Mikołaja		Bazyli Witwicki	1
14	Łany	św. Jerzego	nie pośw.	Jan Janicki	1
15	Łazarówka	św. Mikołaja		Jan	1
16	Łuka-Uścieckie Przedmieście	św. Mikołaja		Jędrzej Tanczak	1
17	Mariampól-Przedmieście	Podwyższenia Krzyża		Bazyli Kocki	1
18	Mariampól	św. Mikołaja	stara	Paweł Syczyński	1
19	Międzygórze	Opieki M.B.	nowa	Jan Międzygorski	1
20	Nowosółka	Narodzenia NMP	nie pośw.	Eliasz Żurakowski	1
21	Ostra	Zmartwychwstania P.J.	pod czas Wojen zbud.	Marko Skobski	1
22	Petrilów	św. św. Kosmy i Damiana		Bazyli Iwansenczuk	1
23	Tolstobaby	św. Bazylego Wielkiego		Ławrenty Hekmanów	1
24	Trościaniec	Ducha Świętego		Daniel Oruniakiewicz	1
25	Tumirz	Praksedy Prepodobnoji		Bazyli Krzywoszapka	1
26	Uście	św. Michała Archanioła	nowa	Teodor Serwata	1
27	Uście	św. Mikołaja		Jan Łukaszewicz	1
28	Uście	Sobora NMP		Semion Kaminski	1
29	Uście	Trójcy Świętej	stara	Grzegorz Kropiwnicki	1
30	Wyczolki	św. Michała Archanioła		Hryhory Piwowarczuk	1
31	Zadarów	Opieki M.B.		Hevac	0

Червоногородський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Chartonowce	Sobora św. Jana Chrzciciela	1719	Jan Geburycz	1
2	Dobrowlany	Zmartwychwstania P.J.	1700	Bazyli Matyjaszewicz (cień "duchowny za prezentą pana... 1728 r. u At. Szept. do wsi Michałówki, Nam. Kamien., cerkwi św. Michała pośw., tu... po testiu swoim, który rezygnowawszy, do monastyra idzie, jeszcze bez błogosł." – apk. 291 зв.).	1
3	Hinkowce	św. Mikołaja	1707	Hryhory Aleksiewicz	1
4	Hołowczyńce	Wniebowzięcia NMP	1720	Jan Winnicki	1
5	Iwania	św. Mikołaja	stara	Sabba Łapiewicz	1
6	Kapuśćińce	św. Mikołaja		Andrzej Belsiatyński	1
7	Lisowce	Opieki MB.	1700	Bazyli Drohonowicz	1
8	Lisowce	Wniebowstąpienia P.J.	1718	Piotr Lewicki	1
9	Nagórzane (aleas Czerwonogrod)	św. Mikołaja	nowa	Aleksej Bokotko	1
10	Nirków	Opieki M.B.	1714	Artemi Kamięski	1
11	Pieczarna	św. Michała Archanioła	1720	Jan Jawnicki	1
12	Tłuste	św. Michała Archanioła		Jan Dowżański	1
13	Torskie	św. Michała Archanioła	1706	Michał	1

14	Torskie	Zwiastowania NMP	1708	Jakub Onofrikowicz	1
15	Uścieczko Złote	Praksedy Męczennicy	1700	Stefan Czernecki (цей священик тут є парохом з 1726 р., і в місцевій церкві є декотрі книги "diakowe. który jest bratem niebożczyka przejszłego parocha tej cerkwi" – арк. 292 зв.).	1
16	Worwulczyńce	Opieki M.B.	nowa niesk.	Eliasz Gromowski	1
17	Zaleszczyki	Trójcy Świętej	1718	Hawryił Szczyglowicz	1
18	Żeżawa	Praksedy Prepodobnoji	nowa niesk.	Georgi Sakałowicz	1

Чигиринський-Смілянський деканат**

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bożki	św. Mikołaja		Zachary	1
2	Borowica	Zmartwychwstania P.J.		Bazyli	1
3	Buzyn	Opieki M.B.	1726	Bazyli	1
4	Czeheryn	Podwyższenia Krzyża		Josyf	1
5	Czeheryn – Stare Miasto	Przemienienia Pańskiego Wniebowzięcia NMP	1726 1726	Antony	1
6	Chudolijewka	Praksedy		Jan Antonowicz	1
7	Hołowiatyn Miasteczko	Wniebowzięcia NMP	1726	Bazyli	
8	Jaskowce	Przemienienia Pańskiego	1725	Semion	1
9	Kamionki	św. Mikołaja		Harasim	1
10	Kapliszcza	św. Jeszego		Jan Pawłowicz	1
11	Krylów nad Dnieprem	Trójcy Świętej		Teodor Leontowicz	1
12	Krylów nad Dnieprem	Wniebowzięcia NMP	nowa	Piotr Dręko	1

13	Medwedówka	św. Michała Archanioła	dawna	Piotr Klimowicz	1
14	Medwedówka	Wniebowzięcia NMP	1722	Mikołaj	1
15	Medwedówka-Przedmieście	Przemienienia Pańskiego	stara	Antony	1
16	Nowosielica	św. Jeszego		Josef	1
17	Śmiała	św. Mikołaja		Filip	1
18	Śmiała	Opieki M.B.		Ilyia	1
19	Subotów	św. Michała Archanioła		Radyon Kasianowicz	1
20	Sunky	cerkwi niema			
21	Wojtowe Seło	Podwyższenia Krzyża		Michał Skidan	1
22	Woronówka	św. Michała Archanioła	1723	Jan	1
23	Zalewki-Żabotyn	św. Michała Archanioła		Mojsej	1
24	Żabotyn			Jan Stefanowicz	1
25	Żabotyn	św. Mikołaja		Jan Hrehorowicz	1

Чортківський деканат*****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Biłoje	Podwyższenia Krzyża	nowa	Hryhory Bohowicki	1
2	Biłoje	Zmartwychwstania P.J.		Eliasz Kłopotowski	1
3	Białobożnica	św. Michała Archanioła		Jakub Stopnicki	1
4	Białobożnica	św. Mikołaja	nowa niesk.	Jakub Nazarewicz	1
5	Białobożnica	Przemienienia Pańskiego		Hryhory Janiński	1
6	Biały Potok	Opieki MB.		Wikariusz (w tej wsi prezbiter Hryhory Wołłewski już rok jak swiatu za wychowanie podziękował, teraz wikariusz... sama Popadia wdowa wikariusza trzyma do	1

				poświęcenia tylko zięcia, któremu przeszkadza de vili slirpe? człowiek" – арк. 231 зв.).	
7	Byczkowce	Bożego Narodzenia		Timoteusz Bełejowicz	1
8	Czortków	św. Mikołaja		Teodor Korczakowski	1
9	Czortków	Wniebowstąpienia PJ.		Jan Bohowicki	1
10	Czortków	Wniebowzięcia NMP		Gabryel Okuniewicz	1
11	Hadynkowce	Ofiarowania NMP		Andrzej Passkowski	1
12	Oriszkowce	Opieki M.B.		Michał Antoniewicz (цей "prezbiter za prezentą pana... po dobrowolnej teścia swojego rezygnacji od At. Szept. 1724 r. pośw." – арк. 233).	1
13	Skorodyńce	św. Michała Archanioła		Jan Syrwicki	1
14	Strusówka	św. Jana Ewangelisty		Maciej Mołczanka	1
15	Szmankowce	św. św. Kosmy i Damiana		Gabryel Romanowicz	1
16	Szwajkowce	Podwyższenia Krzyża		Jan Mełczan	1
17	Tudorów	św. Mikołaja	nowa	Hryhory Wołoszynecki	1
18	Uhrynie	Praksedy Męczennicy	nowa	Damian Uhryński	1
19	Zalesie	św. Michała Archanioła		Paweł Bilewicz	1

Шаргородський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Berezówka	Wniebowzięcia NMP	1725	Jan Wachowicz	1
2	Bielany	św. Jana Ewangelisty	1724	Jan Sołtys	1
3	Chomenki	Niepokalanego Poczęcia NMP	1730 nięsk.	Michał Bojański	1
4	Czeremoszna	św. Demetriusza	1723	Немає ("duchownego teraz niemasz, akolita Tymoteusz, pracowitego Nykolaja Bojczenka syn, za prezentą... poszedł do At. Szept. do konsekracji" – арк. 339 зв.).	0
5	Derepczyn	św. Michała Archanioła	1731	Немає ("niektóre (речі що знаходилися в церкві, і були записані в актах) są duchownego przejszłego, ecclesia vacat" – арк. 341).	0
6	Grygorczyńce	Opieki MB.	1728	Teodor Godłowski	1
7	Iwaszkowce	Narodzenia NMP	1710	Kassian Hrehorowicz	1
8	Konatowce	Podwyższenia Krzyża	1728	Немає ("duchownego niemasz, jest akolita z poddaństwa tego o prezent i o poświęcenie starający się" – арк. 343 зв.).	0
9	Kopijówka	św. Michała Archanioła	1707	Efrem Szeredko	1
10	Kopysteryn	Praksedy Męczennicy	1726	Mateusz Demkowicz	1
11	Kozińce	Wniebowzięcia NMP		Karp Hołowczenko	1
12	Krasne Nowe	Opieki M.B.	1726	Jan Skorczyński	1
13	Krasne Stare	Zmartwychwstania P.J.	1728	Antoni Haliewicz	1

14	Kunicze	40 Męczenników	1701	Jakob Soroka	1
15	Łozowa	Opieki M.B.	1722	Jakob Piotrowski	1
16	Łuka	Podwyższenia Krzyża	1725	Andrzej Pohanczyk	1
17	Mowczane	Narodzenia NMP	1726	Łuka Melechowski	1
18	Murachwa	św. Mikołaja	1730 niesk.	Józef Zubaczenko	1
19	Murachwa	Wniebowzięcia NMP	1712	Jan Konczyński	1
20	Murachwa Stara	Narodzenia NMP	1724	Bazyli Rożański	1
21	Neopolitanki	Cud w Chonech św. Michała Archanioła	1729 niesk.	Teodor Kozaczenko	1
22	Perepilczyńce	św. Mikołaja	1727	Jan Lewczenko	1
23	Rachny	Narodzenia NMP	1731 niesk.	Bazyli	1
24	Śledi	św. Michała Archanioła		Kyryl Warcholiński	1
25	Sadkowce	Wniebowzięcia NMP	1728 niesk.	Prokopij Roweński	1
26	Szarogrod	św. Michała Archanioła	1729	Jakub Mykluszewicz	1
27	Szarogrod	Narodzenia św. Jana Chrzciciela	stara	Maksym Białous	1
28	Szarogrod – Przedmieście (Hybalówka)	św. Jerzego	dawna	Jan Teodorowicz	1
29	Szarogrod – Przedmieście	Narodzenia NMP	1730	Jan Kuniczyński	1
30	Szarogrod – Przedmieście	Trójcy Świętej	1725	Łuka Ochrymowski	1
31	Szpików	Opieki M.B.	1726	Jan Nestorenko	1
32	Tylilińce	św. Michała Archanioła	1722	Hemae ("duchownego niemasz, był, pomarł, teraz akolita poszedł do konsekracji, do JMX Metropolity" – apk. 343 зв.).	0

33	Tymonówka	św. Mikołaja	1720	Dymytry Onyskowicz	1
34	Wasilówka	św. Michała Archanioła		Jan Mizoński	1
35	Wołodowce	Narodzenia NMP	1730	Bazyli Fiłypenko	1

Шаргородський-Уманський деканат**

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bałabanówka (Umań. d-t)	Zmartwychwstania P.J.		Paweł	1
2	Berezówka	Wniebowzięcia NMP		Teodor	1
3	Bilany	św. Jana Ewangelisty (Prestawlenije)	nowa	Нємас ("... duchownego tam jeszcze niema... o duchownego starają się" – арк. 408 зв.).	0
4	Borówka	św. Jana Ewangelisty		Heorhy	1
5	Bosówka (Umań. d-t)				1
6	Buki (Umań. d-t)	Wniebowzięcia NMP	dawno pośw.	Hyja	1
7	Cebulów	Opieki M.B.	stara	Wasyli	1
8	Czeczelówka	Narodzenia NMP	dawno repar. potrz.	Własy	1
9	Dołhowce	Wniebowzięcia NMP	*1721*	Łuka	1
10	Dziekówka			Andrzej	1
11	Granów-Przedmieście (Umań. d-t)	św. Mikołaja		Stefan Topola	1
12	Granów (Umań. d-t)	Wniebowzięcia NMP		Paweł Hałuszczenko	1
13	Horodeckie (Umań. D-t)	Opieki M.B.		Kyryl Nehrebecki	1

14	Horodok (Umań. d-t)	Opieki M.B.	*1722*	Jan	1
15	Iwanka (Umań. d-t)	Wniebowzięcia NMP		Jan	1
16	Iwaszkowce	Narodzenia NMP	dawno pośw.	Kasijan	1
17	Kaczmazów	Opieki M.B.	nie pośw.	Teodor	1
18	Karyszków	św. Jerzego		Hryhory	1
19	Kniaża Krynica (Umań. d-t)	Wniebowzięcia NMP	nowa *1726*	Ławrenty	1
20	Kopijówka				
21	Krasne-Nowe Miasto	Opieki M.B.	nowa nie pośw.	Jan Kitczycki	1
22	Krasne	Zmartwychwstania P.J.	repar. potrz.	Немає ("duchownego teraz niemasz, tylko akolita Antonij Halienko. syn starego Halija. obywatela i osadcy Krasniańskiego, ma prezentą pana od 1725 r. do konsekrscji do Uniowa, który już i był 1726 r. pod czas Soboru Namieśniczego" – арк. 413 зв.).	0
23	Kublicz	Narodzenia NMP		Немає ("teraz duchownego niemasz. jak wziół o. Sozański (Намісник) o. Komarnickiego. który zostawał na parochji z cudzą żoną. jednak zakonnik tamże zostaje teraz na parochji z monastyra Granowskiego" – арк. 405).	0
24	Kunicze	40 Męczenników	dawno pośw.	Jaków Soroka	1

25	Łozowa	Opieki M.B.		Wasyły	1
26	Łuka	Podwyższenia Krzyża		Andrzej	1
27	Manastyrzyska	Przemienienia Pańskiego	dawno pośw.	Jan	1
28	Mańkówka (Umań. d-t)	św. Michała Archanioła	nowa niesk.	Matfej Zelenski	1
29	Mańkówka (Umań. d-t)	Przemienienia Pańskiego	dawno pośw.	Piotr	1
30	Markówka (Szarogr. d-t)		stara		1
31	Mierwińce	Narodzenia NMP		Michaił	1
32	Mowczany	Narodzenia NMP	nowa	Немає ("...duchownego jeszcze niema... o duchownego starają się" – apk. 410).	0
33	Sadkowce	Wniebowzięcia NMP		Jan	1
34	Silnica (Szarogr. d-t)	Narodzenia NMP	nie pośw.	Jan	1
35	Skibińce (Umań. d-t)	św. Michała Archanioła		Hryhory	1
36	Stepanówka (Umań. d-t)	Trójcy Świętej	*1725*	Jan Huturczenko (цей "duchowny zostaje (тут) na parochji za wikarego... dopiro nastał 1725 r., a święcił się ideże Boh prozwołyt w Uniowie 1721 r., tam niema prawa do tej cerkwi o. Jan Pańskiego" – apk. 403+).	1
37	Szarogrod	św. Michała Archanioła		Jaków	1
38	Szarogrod	Narodzenia św. Jana Chrzciciela	stara	Maksym	1
39	Szarogrod-Nowe Miasto	Trójcy Świętej	1724	Łukian	1
40	Szawułycha (Umań. d-t)	św. Michała Archanioła	stara dawno pośw.	Jan	1

41	Talne (Umań. d-t)	Trójcy Świętej	nie dawno pośw.	Jan Iwanowicz	1
42	Umań (Umań. d-t)	św. Mikołaja	stara	Jan Czarny	1
43	Umań (Umań. d-t)	Wniebowzięcia NMP	nowa	Dyonisy Hajduczenko	1
44	Wasilówka	Opieki M.B.		Jan	1
45	Wirbka (Szarogr. d-t)				1
46	Zawadówka (Umań. d-t)		1726	Немає ("...duchownego jeszcze niema..." – арк. 404).	0
47	Zawałówka (Umań. d-t)	Podwyższenia Krzyża	1726		1
48	Ziatkowce	św. Mikołaja	1726	Jan	1

Ягольницький деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кіль-кість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Milowce	Zmartwychwstania P.J.	1700	Semion Bojanowski	1
2	Świdowa	św. Mikołaja	1719	Stefan Mizuński	1
3	Ułaszkowce	Podwyższenia Krzyża	1700	Roman Soroczanko	1
4	Ułaszkowce	Sobora NMP	1702	Jan Surkanowski	1
5	Zablotówka	Trójcy Świętej	1722 nie pośw.	Немає ("duchowny o. Matfiej Makuszka za prezentą..., 1722 r. u At. Szept. w Uniowie do ołtarza tej cerkwi pośw., bez błogosł. w tym roku (1730) miesiąca oktombra cerkiew obnażywszy, na Ukraine poszedł, cerkiew wakuje" – арк. 299).	0

Ягольницький деканат*****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Barszczów	Trójcy Świętej		Eliasz Hryńkiewicz	1
2	Barszczów	Wniebowzięcia NMP		Wikariusz ("w (цій) cerkwi prezbiter Bazyli Stehnikowski pomarł, wikary w cerkwi nabożeństwo odprawuje" – арк. 229 зв.).	1
3	Czarnokuńce	św. Jerzego		Teodor Paszkowski	1
4	Czarnokuńce	Opieki M.B.		Aleksander Krymowicz	1
5	Czarnokuńczyki	Trójcy Świętej	nowa niesk.	Hryhory Podlesny	1
6	Hrynkowce	Opieki M.B.		Konstanty Skruszyński	1
7	Jagelnica	Wniebowstąpienia P.J.		Hryhory Werczanka	1
8	Jagelnica	Zmartwychwstania P.J. (Dolińska)		Łukasz Migasik	1
9	Jagelnica-Przedmieśćie	Wniebowzięcia NMP (Nagórzańska)		Grzegorz Bujanowski	1
10	Jagelnica Stara	Ofiarowania NMP		Teodor Piechowicz (цей священик "za prezentą pana… od At. Szept. 27. 05. 1732 r. pośw., któremu Rodzic jego Dymitry Piechowicz w starośći lat swoich tę parochią rezygnował, i przy nim zostaje. i ad vitae tempora zostawać ma" – арк. 227 зв.).	1

11	Kociubińce	św. Michała Archanioła		Tomasz Rawski	1
12	Kopyczyńce (Na Kabowcach)	św. Mikołaja		Bazyli Przyszlakiewicz	1
13	Kopyczyńce	Świętego Krzyża		Hryhory Daszycki	1
14	Kopyczyńce	Bożego Narodzenia		Roman Pliszczak (цей священик "za prezentą pana... od At. Szept. 28. 02. 1730 r. pośw..., na po niebożczyku o. Tymoteuszu testamentem legowane rzeczy pozostałe te... te rzeczy własne niebożczykowskie. i dzieci dwoje i żona którą pojął pomieniony o. Roman. i został na jego miejscu duchowny" – арк. 225 зв.).	1
15	Milowce	Zmartwychwstania PJ.		Semion Bojanowski	1
16	Muchawka	Praksedy Prepodobnoji		Tomasz Magasiewicz	1
17	Probozna Nowa	Narodzenia NMP		Wikariusz ("w tej wsi prezbiter już lat siedm jak pomarł. jest po nim syn pozostały w latach i nauce przystojny na kapłaństwo. wikariusz nabożeństwo odprawuje tym czasem. poki syn na inje Sabba Filipowicz prezenty dostąpi" – арк. 224 зв.).	1
18	Probozna Stara	Wniebowzięcia NMP		Aleksij Jezieranski	1

19	Rajgród (Kolyndiane)	św. Mikołaja		Jacenty Samuelewicz (цей священик "za prezentą pana... od At. Szept. 7. 05. 1727 r. pośw..., (а в церкві) księgi po Niebożczyku Duchownym przejszłym Dziadusiu jego testamentem onemu legowane są" – арк. 226 зв.).	1
20	Rosochacieć	św. Mikołaja		Daniel Boryszewicz	1
21	Salówka	Opieki M.B.		Bazyli Lewicki	1
22	Susołówka	Opieki M.B.		Hryhory Nagórski	1
23	Swydów	św. Mikołaja		Jan Mizoński	1
24	Szulhanówka Średnia	Bożego Narodzenia		Andrzej Turczański (цей священик "za prezentą pana... od At. Szept. 25. 05. 1732 r. pośw.... (і деякі речі в церкві) są jego po Rodzicu pozostałe, bo Rodzić jego na tej parochij 1732 r. swiat pożegnał" – арк. 228).	1
25	Wlaszkowce (Ułaszkowce)	Świętego Krzyża		Roman Soroczanko	1
26	Wlaszkowce (Ułaszkowce)	Narodzenia NMP		Jan Soronowicz	1
27	Wierzchnia-kowce	Praksedy Prepodobnoji		Bazyli Kański	1
28	Zabłotówka	Trójcy Świętej		Teodor Tymkiewicz	1

Язловецький деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Bazar	Opieki M.B.	1722	Hryhory Strutyński	1
2	Beremiany	św. Mikołaja	1701	Jan Andryjanowicz	1
3	Burakówka	Przeniesienia Czesnych Moszczej św. Mikołaja	1712	Jan Soszkiewicz	1
4	Capowce	Zwiastowania NMP	1724	Bazyli Lachowicki	1
5	Chmielewa	Praksedy Prepodobnoji	1700	Ihnat Howijka	1
6	Cwitowa	Ofiarowania NMP	dawna	Hryhory Miedzwiedz	1
7	Dorohowiczówka	Ofiarowania NMP	1718	Jan Bełejowicz	1
8	Duliby	Wniebowzięcia NMP	1722	Bazyli Borysiewicz	1
9	Jazłowiec	św. Michała Archanioła		Jan Medyński	1
10	Jazłowiec	św. Mikołaja	1718	Jan	1
11	Jazłowiec	Bożego Narodzenia	1690	Hryhory Czepelewicz	1
12	Jazłowiec	św. Eliasza Proroka	dawna przed Wojn.	Mikołaj Medyński	1
13	Jazłowiec	Wniebowzięcia NMP	1712	Jan Nowicki	1
14	Koszyłówka	Wniebowzięcia NMP		Jan Szczerbaniewicz	1
15	Łetiacze	św. Michała Archanioła	1701	Andrzej Makohonik	1
16	Nowosiółka	Praksedy Męczennicy	dawna	Teodor Kab	1
17	Pawuszówka	Wniebowzięcia NMP	1720	Michał Uhrynowski	1
18	Połówce	św. Mikołaja	stara	Bazyli Jezopolski	1
19	Popowce	Narodzenia NMP	1712	Jan Redkowicz	1
20	Rzepińce	Opieki M.B.	stara	Mikołaj Redkowicz	1
21	Sadki	Zmartwychwstania P.J.	dawna	Jan Złotnicki	1

22	Słobódka	św. Michała Archanioła	1708	Bazyli Fedorski ("te rzeczy (що знаходилися в церкві. і були записані в актах) wszystkie są cerkiewne, to jest posprawował test duchownego, tedy duchowny mówi że jego być powinno wszystko. po ojcu żony swojej" – apk. 298).	1
23	Swierszkowce	Wniebowzięcia NMP	1716 nie pośw.	Gabryel Bryński	1
24	Szutormińce	św. Mikołaja	1701	Stefan Mryglodewicz	1
25	Zaleszczyki	św. Jerzego		Tymotej Kulaczkowski	1

Ямпільський деканат****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*
1	Babszyńce	Opieki M.B.	1725	Atanazy	1
2	Bandyszówka	Opieki M.B.	1721	Demian Suprunowicz	1
3	Biała	Wniebowzięcia NMP	1712	Matej Lityski	1
4	Borówka	św. Jana Ewangelisty	1722	Heorhi Janowicz	1
5	Busza	św. Michała Archanioła	1700	Filip Tomczenko	1
6	Cekeniówka	Praksedy Prepodobnoji		Jakub	1
7	Czerniowce	Opieki M.B.	1726	Andrzej Bratkowski	1
8	Dzykówka	św. Michała Archanioła		Andrzej Popenko	1

9	Hazbijówka	Narodzenia NMP	1730	Daniel Jaworski (цей "duchowny w Wołoszcz. 1728 r. pośw., o prezentę i o usynowlenije do tej cerkwi starać się żąda. a teraz wakuje" (арк. 376 зв.). Парафіяльна церква побудована 1730 р. "wewnętrz jeszcze nie niemasz. i nabożeństwo jeszcze się nie odprawuje" – арк. 376 зв.).	1
10	Hruszka	św. Demetriusza	1727	Jan Szuperski	1
11	Jampol	św. Mikołaja	1715	Teodor Arseniewicz	1
12	Jankułów (aleas Perdiane)	Wniebowzięcia NMP		Stefan Chaszczowski (цей "duchowny za listem... od At. Szept. 1718 r. do wsi Chmielowej, Nam. Jazłow. pośw., tam się ktytorski syn do swojej cerkwi poświęcił, a on ustąpił, przy tej cerkwi niedawno w tym roku (1731) nastał do czasu bez prezenty i błogosł. zostaje" – арк. 377).	1
13	Kaczkówka	Narodzenia NMP	1726	Hryhory Ozonecki	1
14	Klembówka	Wniebowzięcia NMP	1724	Demian Gledzyna	1
15	Markówka	Praksedy Prepodobnoji	nowa niesk.	Hryhory Lewicki	1
16	Merwińce	Narodzenia NMP	1723	Hryhory	1
17	Rozniatówka	Narodzenia NMP	pocz. 1729 niesk.	Bazyli (цей "duchowny w Wołoszcz. 1708 r. pośw., usynowl. od Barł. Szept. 1712 r. do wsi Struchy, Nam. Sokolec. otrzymał, tam zięciowi swemu rezygnował. przy tej cerkwi od roku bez fundamentu do czasu zostaje" – арк. 378).	1

18	Stina	św. Mikołaja	dawna	Herasym	1
19	Wirzbka Nowa	Wniebowzięcia NMP		Jan Łohinowicz	1

Янівський деканат*****

П. ч.	Парафія	Назва храму	Дата збудування	Парох	Кількість
1	2	3	4	5	6
1	Budzanów	św. Jerzego	nowa	Bazyli Korczyński (цей "prezbiter bez prezenty na Wikario dla pomocy ojcu swemu od Bart. Szept. 1713 r. pośw." арк. 222 зв.).	1
2	Budzanów	Opieki M.B.		Pantelimon Kardaszewicz	1
3	Czolijów	Opieki M.B.		Łuka Bojański	1
4	Dereniówka	Zmartwych-wstania P.J.		Jan Lipnicki	1
5	Dołhe	św. Jana Ewangelisty		Pantelemon Lepnicki (цей священик "za prezentą pana... od At. Szept. 2. 03. 1732 r. pośw.. (а перед ним в цьому селі був парохом його батько)" – арк. 220 зв.).	1
6	Dzwiniacze	Narodzenia NMP		Andrzej Belejewicz	1
7	Jabłonów	Trójcy Świętej		Jan Wielkopolski	1
8	Jabłonów	Wniebowzięcia NMP	nowa	Jan Kyzymowicz	1
9	Janów	św. Michała Archanioła		Kozma Lisecki (цей "prezbiter za prezentą pana... od At. Szept. 3. 12. 1732 r. pośw.. (а перед ним в цьому селі був парохом його тесть)" – арк. 221 зв.).	1

10	Janów	św. Mikołaja		Jan Tarnogrodzki (цей "prezbiter za prezentą pana... od At. Szept. 2. 01. 1731 r. pośw." (арк. 221). "Tryhod cwitnia zastawna. które o. Jan. tej cerkwi prezbiter, idąc do konsekracji. zastawił, powinen wykupić. I tem Ewanielia w srebrne blachi oprawna, Krzyż drewniany suto rznięty. w srebro oprawny. Kielich srebrny, Aparat hatłasowy WO Twardiewiczka po Niebożczyku swoim za zł. 100 zastawiła. że sama wykupić niezudoła. a interes rosnie, tedy Braterstwo cerkiewne powinno wykupić. i już te rzeczy być powinni perpetuo tempore cerkiewne" – арк. 221 зв.).	1
11	Kobywoloki	Zmartwychwstania P.J.		Daniel Rybitwa Hryhory Sochaniuk	2
12	Kosów	Ofiarowania NMP		Stefan Lesnicki	1
13	Kosów	Praksedy Prepodobnoji		Łukasz Kulikowski	1
14	Laskowce	Wniebowzięcia NMP		Hryhory Lisiniecki	1
15	Młyniska	Ofiarowania NMP		Piotr Lipnicki (цей "prezbiter od Joz. Lewickiego. eppa Chelmsk. w Diecezjo Chelmsko 1712 r. pośw., (тут) bez prezenty i bez installacji na wikarji staruszek zostaje" – арк. 221 зв.).	1
16	Mogilnica	św. Michała Archanioła		Teodor Mankiewicz	1

17	Podhajczyki	Podwyższenia Krzyża		Tymoteusz Biliński	1
18	Ridoduby	św. św. Kosmy i Damiana		Michał Manaczyński	1
19	Romaniewka	Podwyższenia Krzyża		Hryhory Budyłski	1
20	Słobódka	Wniebowstąpienia P.J.		Andrzej Czwartacki	1
21	Skomorosza	św. Demetriusza		Jakim	1
22	Suchostaw	Narodzenia NMP		Piotr Knižolucki i Jakub Skwarowski (1712 p. обидва, маючи презенту від пана, Варл. Шепт. в Уневі були рукоположені, а перед ними в цьому селі був парохом їх батько, бо в актах записано, що окремі в церкві речі "nieboższyk duchowny, antecessor teraźniejszych duchownych ojciec, umierając, cerkwi św. legował" – арк. 221).	2
23	Trembowl	św. Mikołaja		Antonij Rymbała	1
24	Uwisła	Ofiarowania NMP		Hryhory Bakarewicz	1
25	Wierzbowiec	św. Mikołaja		Semion Przytulewicz	1
26	Wierzbowiec	Cud w Chonech św. Michała Archanioła		Demetry Zarzycki	1

* Дані за 1725 р.
** Дані за 1726 р.
*** Дані за 1727 р.
**** Дані за 1730–1731 рр.
***** Дані за 10. 11. 1732 – 1. 03. 1733 рр.
****** Дані за 1733–1734 рр.

Примітки:

- роки, позначені курсивом, – дати посвячення церков;

- кириличні слова, позначені курсивом, що зустрічаються посеред тексту цитат латинським шрифтом, – слова оригіналу.

Таблиця 2.

Деканати, парафії, храми (назва), парохи (ім'я, прізвище, дата і місце рукоположення, святитель), презенти (хто її дав, дата і місце її видачі) у Львівській єпархії 1739–1744 рр.[3]

Бібрський деканат*****

П.ч.	Парафія	Назва храму	Парох	Дата і місце рукоположення	Святитель	Хто дав презенту	Дата і місце видачі презенти
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1	Bertoszów	Bożego Narodzenia	Jan Sulimowicz		Barlaam Szeptycki		
2	Bobrka	Objawienia Pańskiego	Zachariasz Ferenczak		Barlaam Szeptycki		
3	Bodków (Budków)	Podwyższenia Krzyża	Hrehory Walennikiewicz		Atanazy Szeptycki		
4	Borusów	NMP; (Narodzenia NMP)[4]	Jan		Barlaam Szeptycki		
			Panteleon		Atanazy Szeptycki		

[3] Національний музей у Львові (далі – НМЛ), відділ рукописів та стародруків, фонд "Рукописи латинські". – Ркп-17 (Візитація генеральна. 1739–1744 рр.). – Арк. 1–500 зв.

[4] В дужках – дані за 1700 р. (А. Петрушевичъ. Сводная галичско-русская лѣтопись съ 1700 до конца Авг. 1772 г. Львовъ: Изъ типографіи Ставропигійскаго Ин-та, подъ управленіемъ О. И. Тарнавскаго, 1887. – Ч. 1. – С. 298).

5	Brance. *Zagorne Brance, Czyrzycze*	Wniebowzięcia NMP	Teodor Jakalów		Barlaam Szeptycki		
6	Dziewiętnice	św. Jerzego	Jan Pazirski		Atanazy Szeptycki		
7	Hlibowice	św. św. Kosmy i Damiana	Jan Terlęcki		Atanazy Szeptycki		
			Daniel Michałowicz		Atanazy Szeptycki		
8	Jatwihen	św. Demetriusza	Jan Czeczelak (8. 09. 1701 p. Ятвігенським пароxом був o. Teodor Trusów – арк. 281).		Atanazy Szeptycki		
9	Juszkowce	św. Jana Ewangelisty	Piotr Cięgniebicki		Atanazy Szeptycki		
10	Kniażsioło (Knisioło)	Narodzenia NMP	Andrzej Altawicki		Atanazy Szeptycki		
11	Kołohury	Wniebowstąpienia P.J.	Semeon Teliszewski		Atanazy Szeptycki		
12	Łany	Zmartwychwstania P.J.	Hryhory Wasilewicz		Atanazy Szeptycki		
13	Łopuszna	Zmartwychwstania P.J.	Jan Lewicki		Atanazy Szeptycki		

14	Olchowce	Trójcy Świętej	Teodor Gawurski		Atanazy Szeptycki		
15	Pietniczany	Praksedy	Немає (о. Стефана 1742 р. помер, парафія "wakuje" – арк. 284).				
16	Podmanastyrz	Zwiastowania NMP	Jan Kiernicki		Atanazy Szeptycki		
17	Repechów	Opieki M.B.	Hrehory Piotrowicz		Atanazy Szeptycki		
18	Sarnki	Zmartwychwstania P.J.	Andrzej Teodorowicz		Atanazy Szeptycki		
19	Siedliska	św. Mikołaja	Michał Gromnicki		Atanazy Szeptycki		
20	Sokołowce	Podwyższenia Krzyża	Symeon Jakubowicz		Józef Szumlański		
21	Starosiełło	św. Mikołaja – kaplica (церква 1737 р. згоріла – арк. 291).	Bazyli Grabowicz		Atanazy Szeptycki		
22	Strzałki. *Lanki*	Bożego Narodzenia	Jan Szarawski		Atanazy Szeptycki		
23	Suchodoł	Opieki M.B.	Andrzej Podlesiecki		Atanazy Szeptycki		
24	Szołomyja	?	Jan Markiewicz		Józef Szumlański		

25	Tolszczów	Wniebowzięcia NMP	Jan Zaleski		Atanazy Szeptycki		
26	Wołoszczyzna	Wniebowstąpienia P.J.	Józef Tarlecki		Barłaam Szeptycki		
27	Wybranówka	Ofiarowania NMP	Stefan Prokopowicz		Atanazy Szeptycki		
28	Żabokruki	Ofiarowania NMP	Symeon Aleksiewicz		Atanazy Szeptycki		

Болехівський деканат***

	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1	Bolechów	św. św. Józefa i Nikodyma	Simeon Zieliński	1731	Atanazy Szeptycki	Stanisław Ciołek Poniatowski, Wojewoda Mazowiecki, na ten czas należyty Kolator	
2	Braza	św. Jana Chrzciciela	Michał Klimowicz		Atanazy Szeptycki	Stanisław Poniatowski, Podskarbi Wielkiego Księstwa Litewskiego	
3	Bubniska	Praksedy	Prokopiusz	1738	Atanazy Szeptycki	Bonawentura Dąbrowski, Łowczy Żydaczewski	
4	Carkowna	Praksedy	Michał Głodziński	1731	Atanazy Szeptycki	Stanisław Poniatowski, Wojewoda Mazowiecki	

5	Diryn	Wniebowstąpienia P.J.	Jerzy Hoszowski	1724	Atanazy Szeptycki	Pospólstwo Dirynieckie	
6	Dołżka	św. Bazylego Wielkiego	Jan Dopleja	1726	Atanazy Szeptycki	Michał i Antoni Gidziński	
7	Hoszów	św. Mikołaja	Innocenty ЧСВВ (komendariusz). Парох тієї церкви о. Stefan Hoszowski помер, парафія вакантна (арк. 463).				
8	Kalne	św. Michała Archanioła	Jerzy Kurczowski	1720	Atanazy Szeptycki	Michał Jozef Sapieha. Starosta Doliński	
9	Łużki	św. Michała Archanioła	Bazyli Mihalewicz Płoszczański		Atanazy Szeptycki	Michał Gidziński	
10	Nowoszyn	św. Bazylego Wielkiego	Jerzy Fedikowicz	1734	Atanazy Szeptycki	Marjanna Dzieduszycka. Koniuszyna Koronna i Kazimierz Żurakowski	
11	Polanica	św. Demetriusza	Jan Bazylewicz		Atanazy Szeptycki	i Antonina Czeszkowska. Kasztelanowa Lwowska	
12	Rostoczki	św. Bazylego Wielkiego	Jerzy Chałacki	1741	Atanazy Szeptycki	Jozef Starzyński. Skarbnik Kijowski	

13	Słobódka	Objawienia Pańskiego	Jan Głodziński	1729	Atanazy Szeptycki	Stanisław Poniatowski, Wojewoda Mazowiecki	
14	Stankowiec	św. Michała Archanioła	Prokopiusz Ohłoblak	1720	Atanazy Szeptycki		
15	Sukiel	św. Michała Archanioła	Andrzej Bazylewicz	1738	Atanazy Szeptycki	Książę Jerzy Ignacy Lubomirski, Starosta Bohusławski	
16	Tysów-Rinen	Ofiarowania NMP	Mateusz	1713	Barłaam Szeptycki	†Franciszk Orzechowski, Sędzia Grodzki Przemyski	
17	Tysów-Górny	św. Mikołaja	Stefan Procewicz		Jerzy Winnicki, Metropolita całej Rusi	+Franciszk Orzechowski, Sędzia Grodzki Przemyski	
			Semion Demianka		Atanazy Szeptycki	Michał Młocki, Starosta Zakroczyński	
18	Weldziż	Praksedy	Немае (пароx о. Jan Bulynicc помер – арк.472).				
19	Witwica	św. Jana Bohosłowa	Jan Horniański	1733	Atanazy Szeptycki	Pospólstwo Witwickie	
20	Włoskie Siolo (vulgo Bolechów). *Bania*	Praksedy Męczennicy	Jan Ormiozowski	1718	Atanazy Szeptycki	Marjanna Gidzińska, Podstolina Lwowska	

Глинянський деканат******

	1	2	3	4	5	6	7
1	Gliniany	św. Mikołaja	Jan Galanik	6. 05. 1713 Lwów	Barlaam Szeptycki	Książę Wiśniowiecki	
2	Gliniany	Objawienia Pańskiego	Jan Szuszalski	1735	Atanazy Szeptycki	Książę Wiśniowiecki Hetman Wielki Litewski	
3	Gliniany	Wniebowzięcia NMP	Wielebny Grzegorz Partykiewicz (paroch)	1643 (так в оригін. – арк. 205 зв.)	Jozef Szumlanski	Prez. od Księcia Janusza zaakceptowana	
			Przewielebny Jakob Partykiewicz. Dziekan Białokamienicecki (koadjutor) – арк. 205 зв.	6. 08. 1735	Atanazy Szeptycki	Książę Wiśniowiecki Hetman Wielki Litewski. Starosta Glinianski	
4	Jachtorów	św. Mikołaja	Bazyli Ławryków	1. 12. 1728 Uniow	Atanazy Szeptycki	Atanazy Szeptycki	
5	Krzywice	św. Michała Archaniola	Bazyli Harylewicz	25. 12. 1725 Uniow	Atanazy Szeptycki	Książę Wiśniowiecki Hetman Wielki Litewski. Starosta Glinianski	
6	Kurowice	św. Mikołaja	Stefan Partykiewicz	6. 04. 1728 Uniow	Atanazy Szeptycki	Zofja Olszewska. Cześnikowa Buska. Sędzina Grodzka Żydaczewska	

7	Kutkorz	Przemienienia Pańskiego	Jakob Sidorowicz	15. 05. 1728	Atanazy Szeptycki	Jerzy Mlączyński. Podkomorzy Lwowski, na ten czas Chorąży Żydaczewski	
8	Laszcze	św. św. Kosmy i Damiana	Jan Kochanowski	1712 ?	Atanazy Szeptycki	Humiecki. Wojewoda Podolski	
9	Łahodów	Cud św. Michała Archanioła	Bazyli Bińkowski	7. 05. 1727 Uniow	Atanazy Szeptycki	Samuel Jan Ozga. biskup Kijowski i Czernihowski i Mikołaj Adam Ozga. Podczaszy Lwowski	
10	Nowosiółka	św. Mikołaja	Grzegorz Szczyrski	25. 12. 1713	Atanazy Szeptycki	Jozef Ozga. Stolnik Ziemi Lwowskiej	
11	Podhajczyki	Opieki M.B.	Antoni	1726 Lwów	Atanazy Szeptycki	Bernardynki Lwowskiego Konwentu	
12	Pohorilcze	Praksedy Męczennicy	Andrzej Tychowicz	27. 03. 1737 Malczyce	Atanazy Szeptycki	Konstancja Szeptycka. Chorążyna Latyczewska	
13	Połuchów	Ofiarowania NMP	Semion Teodorowicz	27. 03. 1734 Uniow	Atanazy Szeptycki	Zofja Olszewska. Cześnikowa Ziemska Buska	
14	Połonica	św. Michała Archanioła	Jan Babuchowicz	26. 03. 1719 Uniow	Atanazy Szeptycki	Jozef Ozga. Stolnik Ziemi Lwowskiej	

15	Połtów	Opieki M.B.	Jan Partykiewicz	1736 Uniow	Atanazy Szeptycki	Książę Wiśniowiecki Hetman Wielki Litewski. Starosta Glinianski	
16	Prohnojów	Ofiarowania NMP	Grzegorz Rudaniecki	1, 01, 1736	Atanazy Szeptycki	Książę Wiśniowiecki Hetman Wielki Litewski. Starosta Glinianski	
17	Słowita	Zmartwychwstania P.J.	Bazyli Partykiewicz	6, 08, 1735 Uniow	Atanazy Szeptycki	Książę Michał Serwata Korybut Wiśniowiecki Hetman Wielki Litewski. Starosta Glinianski	
18	Sołowija						
19	Turkocin	Narodzenia NMP (стара). ? (нова).	Michał Artymowicz	27, 03, 1734 Uniow	Atanazy Szeptycki	Jerzy Szeptycki. Starosta Obuchowski	
20	Wyszlany	św. Jerzego	Grzegorz Babuchowicz		Barłaam Szeptycki	Gidziński. Cześnik Lwowski. na ten czas Dziedzic tej wsi	27. ?. 1713 Chanaczów
21	Zadworze	Sobora NMP	Bazyli Andrzejewicz	29, 02, 1730 Uniow	Atanazy Szeptycki	Jozef Ozga. Stolnik Ziemi Lwowskiej	
22	Żeniów	?	Jan Płoszczyc	6, 01, 1728 Lwów	Atanazy Szeptycki	Humiecki. Wojewoda Podolski	

23	Żurawnica	Zesłania Ducha Świętego	Michał Babuchowicz	25. 03. 1717 Lwów	Atanazy Szeptycki	Prezenta Brata Waleriana Wie... zbięta Reguły Ojca S. Jana Bożego Przeora Lwowskiego	

Долинський деканат***

	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1	Ciniewa	św. Michała Archanioła	Jan	1729	Atanazy Szeptycki	Stanisław Rzewuski. Hetman Wielki Koronny	
2	Dolina	św. Michała Archanioła (зроріла).	Andrzej Uskiewicz	1731	Atanazy Szeptycki	Kazimierz Bukowski. Sędzia Sanocki. Komisarz od Chomentowskiej. Wojewodziny Mazowieckiej naznaczony	
3	Dolina. *Turza*	św. Mikołaja	Michał Ilewicz	1729	Atanazy Szeptycki	Magistrat Doliński	
4	Dolina	Narodzenia NMP	Stefan Gnatkowski	1727	Atanazy Szeptycki	Stanisław Chomentowski. Wojewoda i Generał Ziem Mazowieckich. Starosta Doliński	

5	Duba. *Riesna, Wosszów*	św. Mikołaja	Demetriusz Krokoszowicz	1723	Atanazy Szeptycki	Dominik Kosakowski. Kasztelan Podlaski	
6	Huziejów	Trójcy Świętej	Maksym Demkowicz	1710	Barlaam Szeptycki	+Michał Sapieha. Pisarz Polny Litewski	
7	Jakubów	św. Bazylego Wielkiego	Teodor Andrzejowicz	1730	Atanazy Szeptycki	Adam Tarło, Wojewoda Lubelski. Starosta Doliński. Kolator	
8	Janówka	św. Michała Archanioła	Jan Macewicz	1735	Atanazy Szeptycki	Jozef Sewerin Rzewuski. Referendarz Koronny. Kolator	
9	Jasienowiec	św. Mikołaja	Bazyli Dumnicz	1735	Atanazy Szeptycki	Jozef Sewerin Rzewuski. Referendarz Koronny. Kolator	
10	Kniażówka	św. Mikołaja	Grzegorz Kochanowicz	1730	Atanazy Szeptycki	Jozef Sewerin Rzewuski. Referendarz Koronny. Dobr Rożniatowskich. Kolator	
11	Krechowicze	Zwiastowania NMP	Paweł Ilnicki	1737	Atanazy Szeptycki	Jan Tesawrarij Łomżyński, Piotr Ensiferi Drohiciensk, Benedikt Tatomirowicz Subdapiferi Inflanski. Kolatorze	

12	Lecówka, *Dubszary*	Opicki M.B.	Bazyli Szykurowicz	1731	Atanazy Szeptycki	†Stanisław Mateusz Rzewuski, Wojewoda Podlaski, Hetman Wielki Koronny	
13	Lipa	Wniebowstąpienia P.J.	Tymoteusz Giglowicz	1716	Atanazy Szeptycki	Jan Danilowicz, Starosta Borecki	
14	Lipowica	św. Michała Archanioła	Bazyli Czop	1705	Józef Szumlański	+Michał Sapieha, Pisarz Polny Litewski	
15	Łopianka	Wjazd P.J. w Jorozolim	Jerzy Płoszczański	1720	Atanazy Szeptycki	Parochianie	
16	Mizun-Holeszów	Podwyższenia Krzyża	Jerzy Doroszewicz	1730	Atanazy Szeptycki	Chomentowski, Hetman Polny Koronny	
17	Mizun-Kropywno	św. Mikołaja	Hryhory Oksydz	1724	Atanazy Szeptycki	Michał Sapieha, Pisarz Wielkiego Księstwa Litewskiego, na ten czas Starosta Doliński	
18	Nadziejów	św. Mikołaja	Andrzej Fedynowicz	1737	Atanazy Szeptycki	Adam Tarło, Wojewoda Lubelski, Kolator	
19	Nowosielica (Część Królewska)	Podwyższenia Krzyża	Bazyli Borkowicz	1736	Atanazy Szeptycki	Tarłowa, Starościna Dolińska	
20	Podbereze	Trójcy Świętej					

21	Raków	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Michał Fedynowicz	1739	Atanazy Szeptycki	Specjalny Pełnomocnik od Adama Tarła, Wojewody Lubelskiego. Starosty Dolińskiego	
22	Ripne	Wniebowzięcia NMP	Gabriel Solomowicz	1714	Barłaam Szeptycki	Jan Koniecpolski, Wojewoda Siradzki	
23	Soluków	św. Mikołaja	Stefan Płoszczański	1727	Atanazy Szeptycki	Stanisław Chomentowski, Wojewoda Mazowiecki. Starosta Doliński	
24	Strutyn	św. Mikołaja	Jan Rakowiecki	1729	Atanazy Szeptycki	Stanisław Chomentowski, Wojewoda Mazowiecki. Starosta Doliński	
25	Suchodol	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Jan Cypiak	1737	Atanazy Szeptycki	Adam Tarło, Wojewoda Lubelski, Kolator	
26	Tiapcze	Przeniesienia Moszczej św. Mikołaja	Jan Mihalewicz Płoszczański		Atanazy Szeptycki	Pełnomocnik Generalny od Tarła, Wojewody Lubelskiego. Starosty Dolińskiego	
27	Trościaniec	św. Mikołaja	Jerzy Czmelik	1723	Atanazy Szeptycki	Stanisław Chomentowski, Wojewoda Mazowiecki. Starosta Doliński	

Жидачівський деканат***

	1	2	3	4	5	6	7
1	Bereźnica	Narodzenia NMP	Bazyli Bielewicz		Atanazy Szeptycki	Michał Rzewuski. Pisarz Polny Koronny	
2	Cucołów	Zwiastowania NMP	Jan Szumski		Atanazy Szeptycki	Marjanna Dziedoszycka. Koniuszyna Wielka Koronna	
3	Czernica	św. św. Kosmy i Damiana	Grzegorz Pomazański		Lew Kiszka. Metropolita całej Rusi. Administrator Generalny sede vacante b-wa Lwowskiego	+Rzewuska. Kasztelanowa Podlaska	
4	Derżów	św. Jana Chrzciciela	Konstanty Lewicki		Atanazy Szeptycki	+Wybranowski. tej wsi Dziedzic	
5	Hanowce	Przemienienia Pańskiego	Bazyli Aftanojowicz		Atanazy Szeptycki	Konstanty Wyhowski. Chorąży Bydgowski	
6	Hnizdyczów	św. św. Kosmy i Damiana	Bazyli Rosiński		Barlaam Szeptycki	Eustachiusz Wyhowski. Wojewodzic Kijowski	

7	Iwanowic. *Turady*	św. Jana Chrzciciela	Jan Rosiński		Atanazy Szeptycki	Borzęcki, Starosta na ten czas Żydaczewski	
8	Jajkowe. *Żyrawa*	Ofiarowania NMP	Teodor Bojkowicz		Jozef Szumlanski	Jan Daniłowicz. Starosta Borecki	
9	Jusypczyce	Podwyższenia Krzyża	Jan Mihowicz		Atanazy Szeptycki	Jan Konstanty i Stefan – braci Wyhowscy	
10	Kijowiec	Zmartwychwstania P.J.	Jakub Stupicki		Jozef Szumlanski	Katarzyna z Rzewuskich Sałowska. Starościna Grodziecka	
11	Laszki	św. św. Kosmy i Damiana	Jan Lisiatyński		Barlaam Szeptycki	+Franciszk Cetner. Wojewoda Smoleński	
			?		Atanazy Szeptycki	+Borysławski. Kolator	
12	Lubsza	św. Semiona Słupnika	Teodor Mihowicz		Atanazy Szeptycki	Jan Daniłowicz. Starosta Borecki	
			Grzegorz Mihowicz		Atanazy Szeptycki	Jan Daniłowicz. Starosta Borecki	
13	Łowczyce	św. Eliasza Proroka	Jan Maleszowski		Atanazy Szeptycki	Konstanty Wyhowski. Chorąży Bydgowski	

14	Między-rzycze	Wniebowstą-pienia P.J.	Andrzej Klimkowicz		Atanazy Szeptycki	WW. XX. Wika-riusze Lwowskie (Wikariat cerkwi metropolitalnej lwowskiej łacińskiej)	
15	Młyniszcze	św. Mikołaja	Andrzej Mihowicz		Atanazy Szeptycki	Samuel Głowiński, Sufragan Lwowski	
16	Obłaznica (Obłazniska), *Nowe Siolo*	św. Eustachiusza	Semion Mihowicz		Atanazy Szeptycki	Jan Daniłowicz, Starosta Borecki	
17	Pczany	św. Piotra i Pawła	Grzegorz Antonowicz		Barłaam Szeptycki	+Jerzy Dzie-duszycki, Starosta Żydaczewski	
18	Piaseczna	Wniebowzięcia NMP	Gabriel Sakałowicz		Atanazy Szeptycki	Michał Rzewuski, Pisarz Polny Koronny	
19	Pokrowce	Opieki M.B.	Piotr Ludkiewicz		Atanazy Szeptycki	+Jerzy Dzieduszycki, Koniuszy Koronny, jako Starosta Żydaczewski	
20	Roguzne	Wniebowzięcia NMP	Jan Romanowicz		Atanazy Szeptycki	WW. XX. Wika-riusze Lwowskie (Wikariat cerkwi metropolitalnej lwowskiej łacińskiej)	

21	Ruda	Narodzenia NMP	Немає (парох о. Gaikowski помер – арк. 406).				
22	Smuhów	św. Michała Archanioła	Bazyli Załuziecki		Atanazy Szeptycki	+Tatomir	
23	Stankowce. *Turzanowce*	Ofiarowania NMP	Bazyli Daszyński		Atanazy Szeptycki	Michał Rzewuski. Pisarz Polny Koronny	
24	Wolica	św. Michała Archanioła	Konstanty Fedorowicz		Barłaam Szeptycki	Wojewodzic Kijowski (Eustachiusz Wyhowski. Cześnik Ziemi Żydaczewskiej. albo Jan Wyhowski)	
25	Wołeniów. *Demenka Podniestrzana, Demenka Lesna*	Narodzenia NMP	Jan Lewicki		Atanazy Szeptycki	+Petronela Rzewuska. Kasztelanowa Podlaska	
26	Zabłotowce	św. Michała Archanioła	Bazyli Sochanowicz		Atanazy Szeptycki	Samuel Głowiński. b-p Hebronski. Sufragan Lwowski	
27	Żydaczów	św. Mikołaja	Bazyli Sochanowicz		Atanazy Szeptycki	Mieszczany tameczne	
28	Żydaczów	św. Teodora Męczennika	Piotr Podrucki		Józef Szumlański	Parochianie tameczne	

29	Żydaczów	Narodzenia NMP	Bazyli Załuski		Barlaam Szeptycki	Parochianie tamteczne (rekomendacja)	
30	Żydaczów	Zmartwych-wstania P.J.	Jan Żegałowicz		Atanazy Szeptycki	Starosta Żydaczewski	

Жовківський деканат***

	1	2	3	4	5	6	7
1	Błyszczy-wody	Opieki M.B.	Jan Lewicki	1728	Atanazy Szeptycki	Starosta Mierzwicki	
2	Bujanice (Bujaniec)	św. Michała Archanioła	Jerzy Lewicki	1736	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludwik. Królewicz Polski	
3	Derewno	Narodzenia NMP	Gabriel Lewicki	1712	Barlaam Szeptycki	Komisarz Gene-ralny Królewicza Konstantego	
4	Dobrusin (Dobrosin)	Podwyższenia Krzyża	Jan Kulicki	1730	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludwik. Królewicz Polski	
5	Glińsko	św. Michała Archanioła	Jan Zieliński	1723	Atanazy Szeptycki	Konstanty. Królewicz Polski	
			Jan Zieliński		Barlaam Szeptycki		
6	Glińsko	Wniebowzięcia NMP (Dolna)	Teodor Pliszewicz		Józef Szumlański		
			Gabriel Mokrzycki	1739	Atanazy Szeptycki	Księżna de Bowillon	
7	Koszczejów	św. Mikołaja	Bazyli Dumański	1739	Atanazy Szeptycki	Ojcy Dominikani Lwowskie	

8	Krechów	Praksedy	Andrzej Chanusiewicz		Atanazy Szeptycki	+Jakub Ludwik. Królewicz Polski. Kolator i Patron tej cerkwi	
			Piotr Kirzewski		Atanazy Szeptycki	+Jakub Ludwik. Królewicz Polski. Kolator i Patron tej cerkwi	
9	Kulawa	Ofiarowania NMP	Jan Tomaszyński (батько), Bazyli Tomaszyński (син).				
10	Kunin	Opieki M.B.	Eustachiusz Injewicz	1737	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludwik. Królewicz Polski	
11	Lublinice	św. Mikołaja	Jan Kowalski	1717	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludwik. Królewicz Polski	
12	Maczuszyn	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Semion Stupnicki	1717	Atanazy Szeptycki	Konstanty. Królewicz Polski. Dziedzic	
13	Mało-skwarzawa	Bożego Narodzenia	Michał Kulicki	1707	Jozef Szumlanski	Konstanty. Królewicz Polski	
14	Mierzwice	św. Jana Chrzciciela	Jan Mokrzycki	1739	Atanazy Szeptycki	Adam Meczyński. jako na ten czas Starosta Mierzwicki	
15	Mokrotyn	św. św. Kosmy i Damiana	Michał Mokrzycki	1715	Barłaam Szeptycki	Marcin Brzu-chowski. Strażnik Polny Koronny	

16	Piły (Piłen)	Praksedy	Bazyli Sebedyński	1729	Atanazy Szeptycki	Komisarz Jakuba Ludwika, Królewicza Polskiego	
17	Smereków, *Przimiwolki, Wirbin (Wirbiw)*	św. Michała Archaniola	Jan Puszczyński	1730	Atanazy Szeptycki	Starosta Mierzwicki	
18	Sopuszyn	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Mikołaj Charkiewicz		Atanazy Szeptycki	Komisarz Generalny Włości Żułkiewskiej	
19	Staro-skwarzawa	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Jakub Janowski	1712	Barłaam Szeptycki	Gubernator Klucza Żułkiewskiego	
20	Turynia (Turynie)	Praksedy	Michał Sikajło		Barłaam Szeptycki	Administrator Klucza Żułkiewskiego	
			Jan Piasecki		Barłaam Szeptycki	Administrator Klucza Żułkiewskiego	
21	Wałków (Wułków)	Opieki M.B.	+Teodor (парафія вакантна)				
22	Wiązów	Opieki M.B.	Jan Maciejowicz	1733	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludwik, Królewicz Polski	
23	Wola Wysoka	św. Michała Archaniola	Teodor Kruszyński	1714	Barłaam Szeptycki	Gubernator Klucza Żułkiewskiego. Pośrednik ze zgodą Konstantego, Królewicza Polskiego	

24	Zameczków	św. Demetriusza	Bazyli Lewicki	27. 03. 1734	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludwik. Królewicz Polski. Patron i Kolator cerkwi	
25	Zarudce	Przemienienia Pańskiego	Grzegorz Lewicki	1738	Atanazy Szeptycki	Ojcy Dominikani Lwowskie	
26	Zaszków	św. Michała Archaniola	Łukasz Naumowicz	1727	Atanazy Szeptycki	Ojcy Dominikani Lwowskie	
27	Żulkiew	Bożego Narodzenia	Kapelani: Bazyli Szliozikiewicz (Sliozkiewicz) Superior. i Antoni Swauhi-fforski? – оо. василіяни.				
28	Żulkiew	Narodzenia św. Jana Chrzciciela	Jan Cestyński (komendariusz)				
29	Żulkiew	Narodzenia NMP	Jan Abrysowski	1733	Atanazy Szeptycki	+Jakub Ludwik. Królewicz Polski	
30	Żulkiew (Na Przedmieście Lwowskim)	Trójcy Świętej	Gabriel Bereznicki		Atanazy Szeptycki	+Jakub Ludwik. Królewicz Polski. Patron i Kolator	

Журавненський деканат*****

	1	2	3	4	5	6	7
1	Bujanów	Bożego Narodzenia	Jan Michałowicz	1741	Atanazy Szeptycki	Antoni Grodzicki, Starosta Czerkaski, Kolator	
2	Czerteż	Praksedy	Teodor Hawrylewicz	1732	Atanazy Szeptycki	Joanna Daniłowicz Załuska, Starościna Lublińska	
3	Dubrawka	św. Mikołaja	Eliasz Załuziecki	1722	Atanazy Szeptycki	†Kazimierz Leszczyński	
4	Korczów	Opieki M.B.	Teodor Mihowicz	1732	Atanazy Szeptycki	Jan Daniłowicz, Starosta Borecki, Kolator	
5	Kotoryn	św. Jana Chrzciciela	Jerzy Garbaczewski	1730	Atanazy Szeptycki	†Kazimierz Leszczyński, Kasztelan Lwowski	
6	Lachowice	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Bazyli Gawrylewicz	1732	Atanazy Szeptycki	Felicjusz Potocki, Starosta Krasnostawski, Kolator	
7	Lachowice Podgórne	Wniebowstąpienia P.J.	Jan Martynowicz	1730	Atanazy Szeptycki	+Anna Daniłowicz, Starościna Parczewska	
8	Lisków (Lysków)	św. Michała Archanioła	Jerzy Hawrylewicz	1724	Atanazy Szeptycki	+Anna Daniłowicz, Starościna Parczewska	

9	Lutynka (Lutynka)	Opieki M.B.	Eliasz Birkiewicz (komendariusz)				
10	Melnicze	św. Mikołaja	Bazyli Birkiewicz	1728	Atanazy Szeptycki	+Kazimierz Leszczyński. Kasztelan Lwowski	
11	Monastyrzeć	św. Michała Archaniola (Horiszna)	Jan Kamiński	1719	Atanazy Szeptycki	+Kazimierz Leszczyński. Kasztelan Lwowski	
12	Monastyrzeć	św. Mikołaja (Średnia)	Mateusz Stasyków	1700	Jozef Szumlanski		
13	Monastyrzeć	Wniebowzięcia NMP (cerkiew na Górze)	Немає (помер)				
14	Podbereze	Ofiarowania NMP	Jerzy Litwinowicz	1729	Atanazy Szeptycki	+Kazimierz Leszczyński. Kasztelan Lwowski	
15	Sulatycze	Zmartwychwstania P.J.	Jan Trembiński	1717	Atanazy Szeptycki	Jan Danilowicz. Starosta Borecki	
16	Włodzimirce	św. Jana Chrzciciela	Teodor Birkiewicz	1729	Atanazy Szeptycki	+Kazimierz Leszczyński. Kasztelan Lwowski	
17	Zurawno	św. Michała Archaniola	Jan Zaniewicz	1732	Atanazy Szeptycki	Fabian Szaniawski. Starosta Sochaczewski	

Кам'янецький (Кам'янецько-Струміловий) деканат***

	1	2	3	4	5	6	7
1	Batiatycze	św. Jerzego	Jakub Błoński			Za instancją listowną +Panów Paparów Stolnika Dobrzyńskiego, drugiego Rott... R.P., trzeciego Podczaszego Nowogrodzkiego. Kolatorów	
2	Batiatycze	Sobora NMP	Jan Błuński	12. 12. 1710 Uniow	Barlaam Szeptycki	Za instancją listowną +Panów Paparów Stolnika Dobrzyńskiego, drugiego Rott... R.P., trzeciego Podczaszego Nowogrodzkiego. Kolatorów	
			Łukasz Błuński	25. 12. 1707 Lwów (Katedra)	Jozef Szumlanski	Za instancją listowną +Panów Paparów Stolnika Dobrzyńskiego, drugiego Rott... R.P., trzeciego Podczaszego Nowogrodzkiego. Kolatorów	

3	Darnów	św. Nikity Męczennika	Grzegorz Lewicki (старушок).	21. 11. 1700 Lwów (Katedra)	Jozef Szumlanski	Za instancją pisaną +Leszczyńskiego. Starosty Strumiło-Kamienieckiego	
			Michał Jasiński (молодий).	13. 03. 1737 Malczyce	Atanazy Szeptycki	Rzewuski. Krajczy Koronny	21. 07. 1735 Strumiło-Kamionka
4	Kłodzienko	św. Eliasza Proroka	Michał Makohon Stefanowicz				
5	Kupiczwola	Podwyższenia Krzyża	Jerzy Kocurij (Kocurej)	27. 11. 1737 Malczyce	Atanazy Szeptycki	Teodor Papara. Cześnik Podolski	3. 09. 1737 Batiatycze
6	Łanowce	Opieki M.B.	Michał Prokopowicz	6. 04. 1721 Uniow	Atanazy Szeptycki	+Cetner. Wojewoda Smoleński. Kolator	19. 02. 1721 Kamieniec
7	Nahorce	św. Michała Archanioła	Jakub Zacharyjewicz	7. 11. 1737 Malczyce	Atanazy Szeptycki	+Jakub Sobieski. Królewicz Polski	15. 06. 1737 Żułkiew
8	Ruda	św. Jerzego	Roman Prokopowicz	2. 02. 1729 Uniow	Atanazy Szeptycki	+Cetner. Wojewoda Smoleński. Kolator	7. 09. 1728 Ostrów
9	Spas	Przemienienia Pańskiego	Jan Lewicki	25. 01. 1738 Malczyce	Atanazy Szeptycki	Koc. Sędzia Bełzki Ziemski	24. 04. 1737 Rzepniów
10	Streptów	św. św. Kosmy i Damiana	Jan Lewicki	26. 06. 1733 Uniow	Atanazy Szeptycki	Koc. Sędzia Bełzki Ziemski. Kolator	23. 06. 1733 Rzepniów
11	Strumiło-Kamionka	Narodzenia NMP	Stefan Nestorowicz	30. 10. 1734 Lwów (Katedra)	Atanazy Szeptycki	Za zaleceniem Bractwa tej cerkwi	

12	Strumiło-Kamionka (Przedmieście)	św. Mikołaja	Eremijasz Kwasnowski	1719 na Zesłanie Ducha Św.	Atanazy Szeptycki	+Cetner, Wojewoda Smoleński	1720 Lwów
13	Tadan	św. Mikołaja	Demijan	9. 12. 1727 Uniow	Atanazy Szeptycki	Koc. Chorąży Belzki, Kolator	13. 10. 1727 Rzepniów
14	Wyrów	Przemienienia Pańskiego	Stefan Zacharyjaszewicz	1. 12. 1728 Uniow	Atanazy Szeptycki	†Korytko, Podczaszy Czerniechowski, Kolator	9. 08. 1728 Wyrów
15	Zalesce	Zmartwychwstania P.J.	Stefan Kijanko	5. 06. 1720 Uniow	Atanazy Szeptycki	†Prazmowski, Starosta Mszczanowski	6. 05. 1720 w zamku Kryłowskim
16	Żultanowola	św. Michała Archanioła	Grzegorz Lewicki	25. 03. 1727	Atanazy Szeptycki	Konstantyn Sobieski, Królewicz Polski, Kolator	29. 11. 1725 w zamku Żułkiewskim
17	Żylichów	Praksedy Męczennicy	Teodor Martynowicz	25. 05. 1738 Uniow	Atanazy Szeptycki	Koc. Sędzia Belzki Ziemski	10. 08. 1738 Rzepniów

Княгининський деканат***

	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1	Bortniki	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Jan Bobowski	1738	Atanazy Szeptycki	Franciszk Łuszczewski, Chorąży Trembowelski	
2	Bukaczowce	Bożego Narodzenia	Teodor Bobowski	1711	Barłaam Szeptycki	Ludwik Pociej, Hetman Litewski	

3	Chodorostawice (Chodorów). *Wołczatycze*	św. św. Kosmy i Damiana	Jan Karaczewski	1738	Atanazy Szeptycki	Michał Rzewuski. Kolator tej wsi	
4	Czahrów	Objawienia Pańskiego	Jan Lewicki	1715	Wyhowski. b-p Łucki. Administrator sede vacante b-wa Lwowsk.	Stanisław Potocki. Wojewoda Bełzki	
5	Czeremchów	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Antoni Paniczów		Józef Szumlański	Aleksandr Daniłowicz. Starosta Parczewski	
6	Czerniów	Przemienienia Pańskiego	Stefan Kikinia		Atanazy Szeptycki	Franciszk Łuszczewski. Kasztelan Sochaczewski	
7	Czerniów	Wniebowstąpienia P.J.	Michał Rudziński	1736	Atanazy Szeptycki	Franciszk Łuszczewski. Chorąży Trembowelski	
8	Dobrowlany	Opieki M.B.	Jerzy Pakolski	1728	Atanazy Szeptycki	Cetner. Wojewoda Smoleński	
9	Hołeszów (Hołoszyne). *Łapszyn*	św. Antoniego Wielkiego	Bazyli Brykiewicz	1724	Atanazy Szeptycki	Franciszk Cetner. Wojewoda Smoleński	
10	Hryhorów	Narodzenia NMP	Jakub Lewicki	1711	Barłaam Szeptycki	Daniłowicz. Dziedzic tej wsi	

11	Jawcze	św. Demetriusza	Bazyli Teleszowski (komendariusz). А парох тієї церкви о. Jan Teleszowski недавно помер (арк. 354).				
12	Kniehynicze	Zmartwych-wstania P.J.	Teodor Ostapowicz		Atanazy Szeptycki	Cetner. Wojewoda Smoleński	
13	Kozara	Opieki M.B.	Jan Stefanowicz	1738	Atanazy Szeptycki	Franciszk Łuszczewski, Chorąży Trembowelski	
14	Kozara Górnia	Praksedy	Martyn Zastawnik	1717	Atanazy Szeptycki	Pan Kniehynicki	
15	Małożurowie	Wniebowzięcia NMP	Bazyli Iwanewicz		Barlaam Szeptycki	Pociej, Wojewoda Wiliński	
16	Mołodynie	Praksedy	Teodor Łukaszewicz	1710	Barlaam Szeptycki	Franciszk Cetner. Starosta Kamionacki	
17	Mołotów. *Dymidów, Wikszyce, Perelom, Bukowina*	Wniebowstą-pienia P.J.	Stefan Lewicki	1731	Atanazy Szeptycki	Marya Benedykta. Z.S. Benedykta Klasztoru Lwowskiego Przeorysa	

18	Nowosielce	Bożego Narodzenia	Semion Mihowicz		Atanazy Szeptycki	Franciszk Cetner	
19	Nowoszyn	św. Mikołaja	Bazyli Mihalewicz	1710	Barłaam Szeptycki	Pociej, Hetman Litewski	
20	Podliski	Praksedy	Bazyli Petrowicz		Atanazy Szeptycki	Franciszk Cetner, Wojewoda Smoleński	
21	Podmichałów	św. Michała Archanioła	Stefan Liginowicz	1727	Atanazy Szeptycki	Daniłowicz, Kołator tej wsi	
22	Pomowniaty (Pomowięta)	św. Mikołaja	Piotr Milanowicz	1695	Jozef Szumlanski	Antoni Stanimirski, Podstoły Halicki	
23	Słobodka	Podwyższenia Krzyża	Michał Maksymowicz	1711	Barłaam Szeptycki	Pociej, Hetman Litewski	
24	Suhrów	Podwyższenia Krzyża	Jan Sohaniewicz	10. 04. 1707	Jozef Szumlanski	Franciszk Cetner, na ten czas Starosta Kamionacki	
25	Wasiczyn (Wasiczyńce)	Opieki M.B.	Michał Lewicki (komendariusz)				
26	Wierzbice	Zmartwychwstania P.J.	Michał Romanowicz	1716	Atanazy Szeptycki	Malechowski, Starosta Smotrycki, na ten czas wsi tej Dziedzic	
27	Wiszniów	św. Michała Archanioła	Michał Mihalewicz	1724	Atanazy Szeptycki	Jerzy Warszycki, Wojewoda Łenczycki	

28	Woskresiińce	Zmartwych-wstania P.J.	Teodor Lewicki	1739	Atanazy Szeptycki	Michał Rzewuski. Pisarz Polny Koronny	
29	Zahoreczko	Podwyższenia Krzyża	Teodor Jankiewicz		Atanazy Szeptycki	Radecki	
30	Zahoreczko (Zahorce)	Niepokalanego Poczęcia NMP	Grzegorz Sochanowicz		Atanazy Szeptycki	W.W. Panie Sakramentki Lwowskie	
31	Żurawa	św. Demetriusza (церкви немае, бо завалилася).	Stefan Kondratowicz	1734	Atanazy Szeptycki	Jan Daniłowicz. Starosta Borecki	

Куликівський деканат***

	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1	Artasów	Praksedy Męczennicy	Teodor Tarnowski	15. 05. 1728	Atanazy Szeptycki	+Mogilnicki. Skarbnik Drohicki	20. 07. 1729 Artasów
2	Ceperów	Zmartwych-wstania P.J.	Eliasz Juszkiewicz	26. 03. 1735 Uniow	Atanazy Szeptycki	+Jakub Ludwik Sobieski. Królewicz Polski. Wielki Książę Litewski. Kolator	20. 12. 1734 Żułkiew
3	Chreniów	Praksedy	Simeon Punkiewicz	14. 02. 1714 Uniow	Barłaam Szeptycki	+Samuel Dwornicki. Podstoły Żytomirski. Administrator Włości Żułkiewskiej	14. 11. 1713 Żułkiew

4	Drohoszów Nowy	św. Mikołaja	Jan Hukawicz	7. 05. 1731 Lwów (Katedra)	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludwik. Królewicz Polski. Wielki Książę Litewski	10. 09. 1730 w zamku Żułkiewskim
5	Drohoszów Wielki	Sobora NMP	Teodor Cześniński	3. 03. 1735 Lwów	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludwik. Królewicz Polski. Wielki Książę Litewski. Kolator	12. 03. 1735 w zamku Żułkiewskim
6	Dzidziłów	Zmartwychwstania P.J.	Teodor Lewicki	6. 01. 1719 Lwów (Katedra)	Atanazy Szeptycki	+Rutkowski. Stolnik Łonczyński. Komisarz Dobr Królewiczów Polskich Sobieskich	12. 01. 1719 Krechów
7	Hrebenice. *Nadtcze*	św. Mikołaja	Bazyli Tarnawski	4. 05. 1731	Atanazy Szeptycki	+Jakub Ludwik. Królewicz Polski. Wielki Książę Litewski. Kolator	31. 11. 1730 Żułkiew
			Bazyli Lewicki	22. 01. 1733 Uniow	Atanazy Szeptycki	+Jakub Ludwik. Królewicz Polski. Wielki Książę Litewski. Kolator	12. 09. 1730 w zamku Żułkiewskim
8	Jakimów	św. Jana Chrzciciela	Piotr Kaliniewicz	9. 07. 1736 Uniow	Atanazy Szeptycki	Ks. (Samuel) Ozga. biskup Kijowski (i Czernihowski). Kolator	29. 05. 1736 Sokal

9	Jaryczów	Wniebowzięcia NMP	Piotr Pikuliński (батько)	25. 04. 1700 Lwów (Katedra)	Jozef Szumlanski	Bractwo Jaryczowskie (zalecenie)	
			Andrzej Pikuliński (сын)	25. 01. 1738 Malczyce	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludwik Sobieski, Królewicz Polski, Wielki Książę Litewski	3. 02. 1731 w zamku Żułkiewskim
10	Jaryczów Stary	Ofiarowania NMP	Teodor Wasylewicz	1. 04. 1708 Lwów (Katedra)	Jozef Szumlanski	Samuel Dwernicki, Podstoly Żytomirski, Gubernator Włości Żułkiewskiej	21. 02. 1708 Żułkiew
11	Kołodne	Podwyższenia Krzyża	Bazyli Wołanski	10. 04. 1720 Lwów	Atanazy Szeptycki	+Jozef Olewirski, Stolnik Windyński, Kolator	13. 03. 1720 Kłodno, a 1725 r. w Lwowskim Grodzie ofiarowano (oblatowano)
12	Koszelów	Ofiarowania NMP	Piotr Lewicki	12. 07. 171.? Uniow	Atanazy Szeptycki	Stefan Potocki, Marszałek Nadworny, Kolator	20. 10. 1729 Nowe Sioło
13	Kukizów	św. Mikołaja	Simeon Jezowski	25. 03. 1701 Lwów (Katedra)	Jozef Szumlanski	Swirski, Gubernator Włości Żułkiewskiej	

14	Kulików	św. Demetriusza	Jan Stefanowicz	21. 11. 1723 Uniow	Atanazy Szeptycki	Konstanty. Królewicz Polski. Wielki Książę Litewski	20. 02. 1723 Wrocław na Szląsku
15	Kulików	Wniebowzięcia NMP	o. Szyszkiewicz	6. 08. 1738 Uniow	Atanazy Szeptycki	†Marianna Karolina z Linicj Królewskiej. Księżna de Bowilon	24. 06. 1738 w zamku Żułkiewskim
16	Nahorce. *Mohilanie*	Trzech Świętych	Jan Dmitrowicz	23. 04. 1717	Atanazy Szeptycki	+Floryan Józef Dzik. Pisarz Apostolski. Proboszcz Żułkiewski. Sekretarz Jego Królewskiej Mości. Kolator	24. 04. 1717 Żułkiew. oblatowana w księgach konsystorskich w Katedrze Lwowskiej 27. 04. 1717
17	Nowosielce	Opieki M.B.	Bazyli Tarnawski (wikariusz)				
18	Podlesie Małe	Przemienienia Pańskiego	Teodor Lewicki	1. 12. 1728 Uniow	Atanazy Szeptycki	+Stefan Potocki. Marszałek Jego Królewskiej Mości. Starosta Lwowski	27. 09. 1727 Lwów
19	Podlesie Wielkie	Narodzenia NMP	Eustachiusz Wasylewicz	27. 05. 1737 Uniow	Atanazy Szeptycki	†Jakub Ludwik. Królewicz Polski. Wielki Książę Litewski	18. 03. 1737 w zamku Żułkiewskim

20	Przedrzymirc	św. Michała Archaniola	Maskiewicz	28. 09. 1735 Lwów	Atanazy Szeptycki	Manasterski i Przedrzymirskie Kolatorc	27. 08. 1735
21	Remenów	Sobora NMP	Grzegorz Rudkowski	7. 05. 1712 Uniow	Barlaam Szeptycki	†Samuel Florian Dwornicki. Podstoły Żytomirski. Administrator Generalny Włości Żulkiewskiej	20. 07. 1710 Żulkiew
22	Rudance (Ruda)	św. Jana Bohosłowa	Teodor Terlecki	1. 01. 1701 Lwów (Katedra)	Jozef Szumlanski	†Horochowski. Gubernator Włości Żulkiewskiej	
			Grzegorz Terlecki		Barlaam Szeptycki	Dwernicki. Podstoły Żytomirski. Gubernator Włości Żulkiewskiej	
23	Staroniatyn	Podwyższenia Krzyża	Jerzy Lewicki	1. 11. 1724 Uniow	Atanazy Szeptycki	Potocki. Marszałek Nadworny. Kolator	22. 12. 1729 Lwów
24	Sulimów	Wniebowstąpienia P.J.	Teodor Lewicki	25. 01. 1738 Malczyce	Atanazy Szeptycki	†Jakub Ludwik. Królewicz Polski. Wielki Książę Litewski	23. 10. 1737 w zamku Żulkiewskim
25	Udnów	Narodzenia NMP	Bazyli Lewicki	27. 08. 1738 Uniow	Atanazy Szeptycki	+Marianna Karolina z Linicj Królewskicj. Księżna de Bowilon. Kolatorka	13. 05. 1738 Żulkiew

26	Zapytów	św. Michała Archanioła	Jan Lewicki	15, 08, 1705 Halicz (Katedra)	Jozef Szumlanski	+Rapacki P.S. Administrator Włości Żulkiewskiej	26, 05, 1705
27	Zibulce	św. św. Kosmy i Damiana	Bazyli Stupnicki	4, 06, 1730	Atanazy Szeptycki	o.o. Dominikany Konwentu Żulkiewskiego. Kolatore	11,05, 1730 Żulkiew
			Piotr Danilowicz	27, 05, 1732	Atanazy Szeptycki	o.o. Dominikany Konwentu Żulkiewskiego. Kolatore	1, 11, 1731 Konwent Żulkiewski
28	Zwerlów	św. Simeona	Gabriel Lewicki	25, 12, 1714 Uniow	Barłaam Szeptycki	o.o. Dominikany Konwentu Żulkiewskiego. Kolatore	6, 02, 1714
29	Żultanów	Wniebowzięcia NMP (a всередині дзвінниці – церква св. Параскеви)	Bazyli Lewicki	1709 w sobotę Mięsopustnuju	Jerzy Winnicki. Administrator biskupstwa Lwowskiego	Potocki. Starosta Czerkawski, za konsensem Królewicza Konstantego Sobieskiego	
			Daniel Mogilnicki	20, 08, 1732 Uniow	Atanazy Szeptycki	+Jakub Ludwik Sobieski. Królewicz Polski. Wielki Książę Litewski. Kolator	

Львівський деканат****

	1	2	3	4	5	6	7
1	Baltrutowa	św. Bazylego Wielkiego	Michał Stopczanski		Barlaam Szeptycki	+Ks. Jan Skarbek. Arcybiskup Lwowski	
2	Borsuczo-wice	Praksedy	Jeremisz Surzewski	1732	Atanazy Szeptycki	Teresa Potocka. Marszałkowa Nadworna Koronna	
3	Cuniów	Ofiarowania NMP	?		Atanazy Szeptycki	Antonina z Zahorowskich Zamojska. ordynatowa jako Starościna Grudecka	
4	Czernuso-wice	św. Mikołaja	Jerzy Wergonowicz	1736	Atanazy Szeptycki	Marcin Jan Łosowski. Dziekan i Naczelnik Kapituły Lwowskiej	
5	Czerepin	Oczyszczenia NMP	Jan Jurkiewicz	1730	Atanazy Szeptycki	+Ks. Franciszk Czyżiwski. Zakonu św. Dominika Przeor Klasztoru Miejskiego Lwowskiego	
6	Czyżyków	Ofiarowania NMP	Jan Popiel	1718	Atanazy Szeptycki	Józef Izdebski. Łowczy Buski	

7	Dawidów	św. Demetriusza	Jan Wolinikowicz	1738	Atanazy Szeptycki	Ks. Jacko Snopkowski. Zakonu Kaznodziejskiego Przeor Konwentu Lwowskiego	
8	Dąbrowica	Opieki M.B.	Jan Hryniewicz		Atanazy Szeptycki	Benedyktynki Lwowskie	
9	Domazyr. *Zielowie*	Ofiarowania NMP	Piotr Jasnicki		Atanazy Szeptycki	Ignacy Sapieha. Wojewoda Brzyski	
10	Dymitrów (Dymitrowice)	św. Michała Archanioła	Jan Podkowa	1720	Atanazy Szeptycki	Józef Potocki. Starosta Szczyrzecki	
11	Głuchowice	Podwyższenia Krzyża	Stefan Sulimowicz.	1738	Atanazy Szeptycki	Piotr Karczewski. Starosta Żytomirski	
12	Grządа	Praksedy	Jerzy Lewicki	1721	Atanazy Szeptycki	+Kątski, Miecznik Wielki Koronny	
13	Grzybowice (Wielkie). *Grzybowice Małe, Dublany*	św. św. Kosmy i Damiana	Daniel Linkiewicz	1709	Barłaam Szeptycki	+Konstanty. Królewicz Polski	
14	Hermanów (Hyrmanów)	Trójcy Świętej	Jerzy Strzelbicki	1736	Atanazy Szeptycki	Książę August Czartoryski	
15	Hołowsko	Opieki M.B.	?	1727	Atanazy Szeptycki	Prowizory tej cerkwi	
16	Janów	Wniebowstąpienia P.J.	Michał Łankiewicz		Atanazy Szeptycki	Mieszczanie oraz parochianie Janowscy	

17	Jasniska, *Rokitna*	św. Mikołaja	Aleksy Żerebicki		Atanazy Szeptycki	Posesory tamtejsze	
18	Karaczynów	Narodzenia NMP	Andrzej Lewicki	25. 11. 1725	Atanazy Szeptycki	Marianna z Potockich Tarłowa, Wojewodzina Lubelska, jako Starościna Janowska	
19	Kozyce	Podwyższenia Krzyża	Bazyli Baraniewicz		Atanazy Szeptycki	+Jan Kątski, Miecznik Koronny	
20	Kuhajów	Objawienia Pańskiego	Jan Lewicki	1732	Atanazy Szeptycki	+Przew. Panna Gryzela Wiktoria Ozdzanka, Księżna Klasztoru WWPP Benedyktynek Lwowskich	
21	Lisieńce	Praksedy	Andrzej Krasnostawski		Atanazy Szeptycki	+Panna Zofia Skarbkowna, Zakonu św. Benedykta Księżna Konwentu Lwowskiego	
22	Lwów	św. Teodora Tirona	Piotr Prymowicz	1736	Atanazy Szeptycki	Bractwo tej parafii	
23	Lwów	Narodzenia NMP					
24	Lwów	Objawienia Pańskiego					

25	Lwów	Praksedy					
26	Lwów	Przemienienia Pańskiego	Jan Szałaj	16 (10?). 04. 1731	Atanazy Szeptycki	Prowizory tej cerkwi	
27	Lwów	Wniebowzięcia NMP					
28	Lwów	Zmartwychwstania P.J.					
29	Lwów	Zwiastowania NMP	Dymitry Twardyewicz	1731	Atanazy Szeptycki	Bractwo tej parafii	
30	Łaszki	Ofiarowania NMP	Bazyli Lewicki	1729	Atanazy Szeptycki	Franciszk Zawadzki. Łowczy Kijowski	
31	Łozina	św. Mikołaja	Piotr Jarmułowicz Łoziński		Atanazy Szeptycki	Szlachta tamtejsza	
32	Malechów. *Dublany*	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Jakub Juskiewicz	1731	Atanazy Szeptycki	Magistrat Lwowski	
33	Maleczkowice. *Nagórzany*	Ofiarowania NMP	Piotr Lewicki	1728	Atanazy Szeptycki	†Stanisław Wieniawski. Regent Zamkowy Przemyski	
34	Miklaszów	Narodzenia NMP	Aleksej Lewicki		Józef Szumlanski	+Adam Tarło. Wojewoda Lubelski	
35	Milatycze	św. św. Kosmy i Damiana	Teodor Terlecki	1726	Atanazy Szeptycki	†Marcin Kalinowski. Kasztelan Kamieniecki	

36	Mszana	Ofiarowania NMP	Jan Korolewicz		Jozef Szumlanski	+Antoni Stamirowski. Podstoły Halicki	
37	Nawarya. *Hodowice. Basiów*	Trójcy Świętej	Michał Hałaniewicz	1737	Atanazy Szeptycki	Marcin Wieniawski. Chorąży Przemyski. Kolator	
38	Obroszyn	św. Demetriusza	Jakub Przyszlakiewicz		Atanazy Szeptycki	+Ks. Jan Skarbek. Arcybiskup Lwowski	
39	Peczenihy	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Jan Strzelbicki	1738	Atanazy Szeptycki	Zofia Olszewska. Podczaszyna Buska	
40	Pikołowice	Bożego Narodzenia	Andrzej Prokopowicz	1733	Atanazy Szeptycki	+Ks. Wojciech Krosnowski. Dziekan Lwowski	
41	Podberezce	św. Michała Archanioła	Teodor Gilewicz	1727	Atanazy Szeptycki	Karol Czekarzewicz Tarło. Starosta Stężycki	
42	Podborce	św. Mikołaja	Jakub Jachymowicz	1739	Atanazy Szeptycki	Michał Piotr Miączyński. Kasztelan (Wojewoda) i General Ziem Czernichowa	
43	Porszna. *Podsadzka*	Opieki M.B.	Andrzej Wisniowski	1740	Atanazy Szeptycki	Jozef Potocki. Starosta Szczyrzecki. Kolator	

44	Powitna. *Strona, Zuszyce*	Opieki M.B.	Demetriusz Lewiński		Atanazy Szeptycki	Kapituła cerkwi Metropolitalnej Lwowskiej	
45	Pustomyty	św. Mikołaja	Georgi Oszczański	1718	Atanazy Szeptycki	Marcin i Stanisław Wieniawski	
46	Rudno. *Zimna Woda*	Podwyższenia Krzyża	Tomasz Słoniowski		Atanazy Szeptycki	Ks. Bartołomeusz Lndr. Rektor Kolegium Jezuici Lwowskiego	
47	Rzęsna	św. Ap. Andrzeja	Michał Lewicki		Atanazy Szeptycki	+Ks. Jan Skarbek. Arcybiskup Lwowski	
48	Sknilów	Przemienienia Pańskiego	Tomasz Słoniowski – komendariusz тієї церкви (після смерті пароха o. Jana Słoniowskiego) i paroch Rudeński (арк. 58–58 зв.).				
49	Sołonka (Wielka). *Sołonka Mała*	Narodzenia NMP	Semion Gembarski		Atanazy Szeptycki	Obywatele tamtejsze	
50	Soroki	Objawienia Pańskiego	Jan Łazarkiewicz	1705	Józef Szumlański	Aleksandr Wierzchowski	

51	Stawczany. *Zakucie, Janków, Dąbrowka*	św. Michała Archanioła	Jakub Stopczański	1738	Atanazy Szeptycki	Ks. Mikołaj Wyżycki. Arcybiskup Lwowski	
52	Stradcze. *Porzyce, Jamelinne, Stawki*	Wniebowzięcia NMP	Teodor Kryłoszański		Atanazy Szeptycki	Tarło. Wojewoda Lubelski, na ten czas Starosta Janowski	
53	Suchowola	św. Jana Bohosłowa	Teodor Jaremkiewicz		Atanazy Szeptycki	Jerzy Szeptycki. Starosta Obuchowski	
54	Winniki	Zmartwych-wstania P.J.	Jerzy Remenowicz	1715	Atanazy Szeptycki	+Adam Tarło. Wojewoda Lubelski	
55	Wołków. *Zagórze*	Ofiarowania NMP	Teodor Goroszkiewicz	1722	Atanazy Szeptycki	+Panna Zofia Skarbkowna. Księżna klasztoru Benedyktynek Lwowskich	
56	Wroców	Narodzenia NMP	Samuel Smereczanski		Jozef Szumlanski	+Adam Tarło. Wojewoda Lubelski, jako Starosta Janowski	
57	Zboiska	św. Demetriusza	Jakub Lityński	1706	Jozef Szumlanski	+Jakub Ludwik. Królewicz Polski	
58	Żorniska	Oczyszczenia NMP	Stefan Bujanowski		Atanazy Szeptycki	Marianna Potocka. Wojewodzina Lubelska	

59	Żuchorowice	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Teodor Witoszkiewicz	1733	Atanazy Szeptycki	Andrzej i Zofia Szumlanskie. Starosty Bucniowskie	
60	Żydiatycze	św. Mikołaja	Stefan Prokopowicz	1715	Atanazy Szeptycki	Kapituła cerkwi Metropolitalnej Lwowskiej	
61	Żyrawka	św. Michała Archanioła	Jan Wiśniowski	1716	Atanazy Szeptycki	Obywatele tamtejsze	

Поморянський деканат***

	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1	Bohutyn	św. Jana Ewangelisty	Bazyli	2. 02. 1729	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik Sobieski. Królewicz Polski	1727
2	Bubszcze (Bubszczany)	Narodzenia NMP	Michał Snicki	14. 08. 1737	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	26. 05. 1737
3	Chrabusna	Ofiarowania NMP	Teodor Hrabusniański	24. 11. 1715	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik Sobieski. Królewicz Polski	
4	Czyżów	Narodzenia NMP	Andrzej Lewicki	10. 04. 1731	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	6. 08. 1730
5	Hodów	św. Michała Archanioła	Grzegorz Gawański	16. 08. 1738	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik Sobieski. Królewicz Polski	31. 03. 1735
6	Kalna	Zmartwychwstania P.J.	Mikołaj	21. 04. 1717	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	12. 07. 1727

7	Kaplińce	Opieki M.B.	Stefan Lewicki	27. 03. 1737	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	31. 03. 1735
8	Kniaże	św. Eliasza Proroka	Joakim Rozborski	1702	Winnicki, b-p Przemyski. Administrator b-wa Lwowskiego (sede vacante)	Kolator	
9	Koropiec (Koropice)	Zesłania Ducha Świętego	Teodor Galatowski	11. 08. 1728	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	1733
10	Krasnosioło	Podwyższenia Krzyża	Andrzej Łopuszyński	26. 05. 1737	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	5. 04. 1737
11	Kropiwna	Bożego Narodzenia	Mikołaj Zińkowski	22. 02. 1733	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	20. 12. 1732
12	Machnowce	św. św. Kosmy i Damiana	Eliasz Olechnowicz	29. 01. 1721	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	1718
13	Płisna	św. Mikołaja	Teodor Masłowicz	6. 08. 1715 (poświęcony). 17. 04. 1716 (instalowany od At. Szept.)	Józef Wyhowski. biskup Łucki	Jakub Ludowik Sobieski. Królewicz Polski	
14	Pomorzany	Trójcy Świętej (Miejska)	Teodor Zborowicki	9. 03. 1712	Barłaam Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	15. 07. 1727
15	Pomorzany-Przedmieście	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Bazyli Daszecki	10. 04. 1720	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	14. 07. 1727

16	Remezów	św. Demetriusza	Jakub Kotowicz (Kołowicz)	25. 12. 1724	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	4. 07. 1727
17	Rozhadów	Praksedy Męczennicy	Teodor Brzeziński	6. 04. 1731	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	2. 01. 1731
18	Ryków	Zmartwychwstania P.J.	Piotr Terszowski	11. 03. 1739	Atanazy Szeptycki	Maria Karolina de Familia Regum Principosia	8. 03. 1739
19	Sława	Opieki M.B.	Jan Bakierowicz	21. 11. 1723	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	
20	Snowicz	św. Mikołaja	Bazyli Chomikowski	25. 08. 1731	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik Sobieski. Królewicz Polski	
21	Szpikołosy	Ofiarowania NMP	Mateusz Lewicki	24. 11. 1715	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik Sobieski. Królewicz Polski	
22	Torhów	Wniebowzięcia NMP	Jakub Słowicki			Jakub Ludowik Sobieski. Królewicz Polski	
			Wikariusz (з правом наступства після смерті пароха – арк. 260 зв.)		Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik Sobieski. Królewicz Polski	
23	Trawotłoki	Opieki M.B.	Gabriel Makarewicz	1710	Barlaam Szeptycki	Jakub Ludowik Sobieski. Królewicz Polski	

24	Uhorce	Przemienienia Pańskiego	Daniel Koszyk	31. 05. 1737	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik. Królewicz Polski	29. 04. 1737
25	Wurlów	św. Michała Archanioła	Teodor Szwedyk	24. 09. 1710	Barlaam Szeptycki	Jakub Ludowik Sobieski. Królewicz Polski	
26	Zołoczówka	Zmartwychwstania P.J.	Bazyli Łysowicz	25. 03. 1729	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik Sobieski. Królewicz Polski	31. 08. 1733
27	Żabin (Żabińce)	Wniebowstąpienia P.J.	Bazyli Dudczyński	1728	Atanazy Szeptycki	Jakub Ludowik Sobieski. Królewicz Polski	

Роздільський деканат**

	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1	Borodczyce	św. Mikołaja	Michał Lewicki		Atanazy Szeptycki	+ Franciszk Cetner. Wojewoda Smoleński, na ten czas wsi tej Dziedzic	
2	Borynice	Przemienienia Pańskiego	Jan Lesiatyński		Atanazy Szeptycki	+ Franciszk Cetner. Wojewoda Smoleński, na ten czas wsi tej Dziedzic	
3	Brzezina	Opieki M.B.	Teodor Rokosowicz		Atanazy Szeptycki	Michał Rzewuski. Pisarz Polny Koronny, na ten czas wsi tej Dziedzic	

4	Brzozdowce	Bożego Narodzenia	Bazyli Gregorowicz		Atanazy Szeptycki	+ Franciszk Cetner. Wojewoda Smoleński, na ten czas miasteczka tego Dziedzic	
5	Czartoryja	Podwyższena Krzyża	Jan Lewicki		Atanazy Szeptycki	Michał Rzewuski. Pisarz Polny Koronny	
6	Demnia	św. Mikołaja	Jan Łąkiewicz		Atanazy Szeptycki	Starosta Drohowiski	
			Eustafij Łąkiewicz		Atanazy Szeptycki	Starosta Drohowiski	
7	Drohowce	Trójcy Świętej	Hryhory Lewicki	1736	Atanazy Szeptycki	Jozef Rzewuski. Pisarz Polny Koronny	
8	Drohowiż	Wniebowzięcia NMP	Jan Maskiewicz	1738	Atanazy Szeptycki	Starosta Drohowiski	
9	Jełów (Iłów)	Podwyższena Krzyża	Ewstachiusz Alfawicki	1738	Atanazy Szeptycki	Starosta Drohowiski	
10	Krupsko	Narodzenia NMP	Piotr Baczyński		Atanazy Szeptycki	+Stanisław Mateusz Rzewuski. Wojewoda Podlaski, Hetman Polny Koronny, na ten czas wsi tej Dziedzic	

11	Malechów	Opieki M.B.	Jan Głowacki		Atanazy Szeptycki	Michał na Rozdole Rzewuski, Pisarz Polny Koronny	
12	Mikołajów	św. Jerzego	Teodor Panachyda		Józef Szumlański	Za instancją Pospólstwa tamecznego	
13	Mikołajów	św. Michała Archanioła	Kozma Lewicki		Atanazy Szeptycki	Za instancją Pospólstwa tamecznego	
14	Mikołajów	św. Mikołaja	Teodor Hamajda		Atanazy Szeptycki	Za instancją Pospólstwa tamecznego	
15	Mikołajów	Przemienienia Pańskiego	Bazyli Preobrażeński		Atanazy Szeptycki	Za instancją Mieszczan tamecznych	
16	Nadicycze (Naditycze)	Ofiarowania NMP	Bazyli Biliński		Józef Szumlański		
17	Podhorce	św. Mikołaja	Aleksij Łoziński		Atanazy Szeptycki	Józef Michał Rzewuski, Pisarz Polny Koronny	
18	Podniestrzany	św. Konstantyna i Heleny	Stefan Sochanowicz		Atanazy Szeptycki	+Franciszk Cetner, Wojewoda Smoleński, na ten czas wsi tej Dziedzic	

19	Rozdol	Wniebowzięcia NMP	Semion Pomazanski		Atanazy Szeptycki	Stanisław Mateusz Rzewuski. Wojewoda Podlaski, na ten czas miasteczka tego Dziedzic	
20	Rozwadów	Zmartwychwstania P.J.	Gabriel Baskoczyński		Atanazy Szeptycki	Starosta Drohowiski	
21	Rudniki	św. Michała Archanioła	Jan Sakałowicz		Józef Szumlanski	+Piotr Zeliborski. Podkomorzy Przemyski	
22	Stulszcze	Praksedy	Piotr Pokłonski		Atanazy Szeptycki	Starosta Drohowiski	
23	Uście	św. Mikity	Daniel Zbudowski	1736	Atanazy Szeptycki	Starosta Drohowiski	
24	Werym	Bożego Narodzenia	Bazyli Martynowicz		Atanazy Szeptycki	Starosta Drohowiski	
25	Zaleśce (Zalesie)	św. Michała Archanioła	Jan		Józef Szumlanski	+Franciszk Cetner. Wojewoda Smoleński, na ten czas wsi tej Dziedzic	
26	Żyrawa	św. Michała Archanioła	Mateusz Filipowski		Józef Szumlanski		

Соколівський деканат*****

	1	2	3	4	5	6	7
1	Balicze Podrożne	Objawienia Pańskiego	Jan (komparoch)	1704	Jozef Szumlanski	+Jerzy Dzieduszycki, Koniuszy Koronny	
			Bazyli Hunkiewicz (komparoch)	1733	Atanazy Szeptycki	+Rafał Chłopicki, Chorąży Wędeński	
2	Balicze Zarzyczne	Opieki M.B.	Hryhory (komparoch)	1700	Jozef Szumlanski	+Franciszk Dzieduszycki, Wojewoda Podolski	
			Jan Hunkiewicz (komparoch)	1725	Atanazy Szeptycki	+Jerzy Dzieduszycki, Koniuszy Koronny	
3	Belejów	św. Bazylego Wielkiego	Michał Tomicz				
4	Czołhany	św. Michała Archanioła	Michał Gnatkowski	1738 (1730?)	Atanazy Szeptycki	Jozef Czołhański, Podstoły Chełmiński	
5	Dzieduszyce Małe	św. Joakima i Anny	Stefan Kowblowski	1737	Atanazy Szeptycki	Stefan Jablonowski, Podstoły (Cześnik) Nurscenski, Jan Wyszpolski, Gruszecki, Didyński, Kolatorc	

6	Dzieduszyce Wielkie	Oczyszczenia NMP	Teodor Gnatkowski	1737	Atanazy Szeptycki	Jan Dzieduszycki, Chorąży Trembowelski i Franciszk Jozef Dzieduszycki, Chorąży Lwowski	
			Jerzy Seredni (wikariusz)				
7	Kniażoluka	Praksedy	Eliasz Markiewicz	1741	Atanazy Szeptycki	Joanna z Danilowiczów Załuska, Starościna Lubelska	
8	Lisowicze	Objawienia Pańskiego	Stanisław Bazylewicz	16. 12. 1734	Atanazy Szeptycki	Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski, jako opiekun Stanisława Kossakowskiego, Kasztelana Podlaskiego	
9	Łolyn	Przeniesienia Moszczej św. Mikołaja	Mateusz Dankowicz	1721	Atanazy Szeptycki	Książę Michał Swiatopołk Czetwertyński	
10	Maksymówka	Trójcy Świętej	Bazyli Gerwielak (komendarz)				

11	Nowosielica	św. Mikołaja	Bazyli Klimkowicz	1716	Atanazy Szeptycki	Joanna z Daniłowiczów Załuska, Starościna Lubelska	
12	Rachynia	św. Eliasza Proroka	Andrzej Turkiewicz	1733	Atanazy Szeptycki	Książę Michał Światopełk Czetwertyński, Starosta Życzyński	
13	Siachów	św. Mikołaja	Jerzy Hunkiewicz (komparoch)		Atanazy Szeptycki	+Jerzy Dzieduszycki, Koniuszy Koronny	
			Stefan Piotrowicz (komparoch)		Atanazy Szeptycki	Marianna Dzieduszycka, Koniuszyna Koronna i Starościna, Kolatorka	
14	Słobódka	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Piotr Tokarnicki	1734	Atanazy Szeptycki	Książę Michał Światopełk Czetwertyński, Starosta Życzyński	
15	Sokołów	św. Mikołaja	Michał Jurkiewicz (paroch)		Atanazy Szeptycki	+Jerzy Dzieduszycki, Koniuszy Koronny	
			Stefan Hunkiewicz (komparoch)				

16	Spas	św. Mikołaja	Teodor Łuskumanowicz		Jozef Szumlanski (1704 – na diakona). Barlaam Szeptycki (1710 – na prezbitera)	Kapituła cerkwi katedralnej łacińskiej Przemyśkiej	
17	Spas	Przemienienia Pańskiego	Gabriel Szykorowicz		Atanazy Szeptycki	Kapituła cerkwi katedralnej łacińskiej Przemyśkiej	
18	Strutyn	Wniebowzięcia NMP	Antoni Strutyński	1727	Atanazy Szeptycki	Paweł Sanguszko. Marszałek Księstwa Litewskiego	
19	Strutyn Wyszny	Bożego Narodzenia	Michał Janiszewski	1737	Atanazy Szeptycki	Ambrozy Antoni Strutyński Berlicz. Starosta Horodleński	
20	Turza	Praksedy	Jerzy Kiernicki	1740	Atanazy Szeptycki	Stanisław Adam Broniewski. Cześnik (Podczaszy) Kijowski. Kolator	
21	Uhełno	św. Bazylego Wielkiego	Jerzy Hunkiewicz (komendariusz) i o. Sichowski (komparoch) після смерті				

			o. Stefana Sichowskiego, parocha tej cerkwi (арк. 493 зв.)				
22	Wola	św. Michała Archanioła	Jerzy Gawalewicz	1732	Atanazy Szeptycki	Jan Dzieduszycki, Chorąży Trembowelski	
23	Zaderewacz	Sobora św. Jana Chrzciciela	Jan Gawrylewicz	1713	Barlaam Szeptycki	† Stanisław Dzieduszycki, Chorąży Lwowski	

Стрілиський деканат******

	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1	Bakowce, *Tybuchowce*	Oczyszczenia NMP	Stefan Alfawicki		Jozef Szumlanski		
2	Bieńkowsce	św. Michała Archanioła	Mikołaj Teleszewski	1728	Atanazy Szeptycki	Starosta Swicki (Jabłonowski)	
3	Dehowa	Niedziela Palmowa	Jan Czolhański	1716	Atanazy Szeptycki		
4	Doliniany	Wniebowzięcia NMP	Jakob Gilczyński	1742	Atanazy Szeptycki		
5	Duliby	św. Michała Archanioła	Andrzej Martanowicz		Barlaam Szeptycki		
6	Dziczki	Zmartwychwstania P.J.	Symeon Lewicki		Atanazy Szeptycki		
7	Frasa (Fraga)	św. Mikołaja	Jan Stupnicki	1704	Jozef Szumlanski		

8	Hołtowice	Narodzenia NMP	Piotr Lewicki	1712	Barlaam Szeptycki		
9	Horodyszcze	św. Michała Archanioła	Demetry Jurewicz	1729	Atanazy Szeptycki		
10	Horodyszcze Królewskie	Opieki M.B.	Piotr Debek	1715	Barlaam Szeptycki	+Konstancja Dumaniewska. Starościna Szczurowiecka	
11	Hruszatycze	św. Mikołaja	Jan Hołowka	1717	Atanazy Szeptycki		
12	Jahłusze	Zmartwych-wstania P.J.	Grzegorz Wysoczański		Atanazy Szeptycki		
13	Leszczyny	św. Mikołaja	Mikołaj Skrotowski (старушок)	1707	Józef Szumlański		
			Stefan Skrutowski	1739	Atanazy Szeptycki		
14	Lubsza	Opieki M.B.	Bazyli Czechawski		Atanazy Szeptycki		
15	Lubszcze	Wniebowzięcia NMP	Aleksij Jakimowicz		Atanazy Szeptycki		
16	Łuczany	Opieki M.B.	Andrzej Reguszewicz	1723	Atanazy Szeptycki		
17	Mełna	św. Michała Archanioła	Aleksi Hotra (Hołra)	1736	Atanazy Szeptycki		

18	Ostrów	św. Mikołaja	Bazyli Aleksiewicz	1736	Atanazy Szeptycki	Michał Rzewuski. Pisarz Polny Koronny, Kolator	
19	Oteniowice	Podwyższena Krzyża	Michał Mikytewicz	1738	Atanazy Szeptycki	Michał Rzewuski. Pisarz Polny Koronny, Kolator	
20	Podborze	Praksedy	Konstanti Zieniewicz		Atanazy Szeptycki		
21	Podkarmienie (Podłamienice)	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Jan Pałatyński	1742	Atanazy Szeptycki		
22	Psary	Przemienienia Pańskiego	Jan Mykityjewicz	1723	Atanazy Szeptycki		
23	Rudno	Ścięcia Głowy Jana Chrzciciela	Jan Sochanowicz	1741	Atanazy Szeptycki	Michał Rzewuski. Pisarz Polny Koronny, Kolator	
24	Starostrzeliska	Wniebowstąpienia P.J.	Ewstachi Medyński		Atanazy Szeptycki		
25	Strzelisce	Wniebowzięcia NMP	Hrehory Babczyński	1739	Atanazy Szeptycki		
26	Tuczna	Zwiastowania NMP	Andrzej		Atanazy Szeptycki		
27	Wyspa	Podwyższenia Krzyża	Jan Korolik		Atanazy Szeptycki		

28	Zalanów	św. Demetriusza (церква в "interdykcie" з 1743 р. арк. 310 зв.).					

Щирецький деканат*

	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1	Brodki	św. Onofriusza	Jakob Doskoczyński	20. 08. 1706	Jozef Szumlański	Starosta Szczyrzecki	
2	Czołowyce	św. Filipa Apostoła	Jakub Gawalewicz	1712	Barlaam Szeptycki	Książę Michał Serwat Wiszniowiecki	
3	Dmytrów	św. Demetriusza	Jakob Warenicki		Atanazy Szeptycki	Starosta Szczyrzecki	
4	Dobrzany	Bożego Narodzenia	Piotr Kuzmiński	20. 08. 1731	Atanazy Szeptycki	Starosta Szczyrzecki	
5	Forosniany	Sobora NMP (Ucieczka do Egiptu)	Jan Hyszczakiewicz	1713	Barlaam Szeptycki	Aleksandr Potocki. Wojewoda Smoleński. na ten czas Starosta Szczyrzecki	
6	Honiatycze	św. Katarzyny	Bazyli Czyczkiewicz		Atanazy Szeptycki	Ks. Hieronim Jelowicki. Sufragan Lwowski (ma nic właściwe prawo na tu wieś od Kapituły Katol. Lw.)	

7	Horbaczów	św. Ignacya Męczennika	Teodor Mormiszewicz	1728	Atanazy Szeptycki	Adam Dobrski, Michał Smarzewski, Józef Pętkowski w imieni Tatomira i Stanisława Gurskiego Posesorów	
8	Horożany Małe	św. Mikołaja	Jerzy Feczewicz	1726	Atanazy Szeptycki	Aleksandr Rzeczycki, Dziedzic	
9	Horożany Wielkie	Ofiarowania NMP	Andrzej Brzeziński		Atanazy Szeptycki	Bogusław Bielski, Podczaszy Ziemi Lwowskiej, Starosta Rabsztyny, Patron cerkwi i Kolator	
10	Hrumne	Przemienienia Pańskiego	Jerzy Lewicki	1727	Atanazy Szeptycki	Książę Michał Serwat Korybut Wiszniowiecki	
11	Humienice	Objawienia Pańskiego	Jan Filipowicz	1719	Atanazy Szeptycki	Starosta Szczyrzecki	
12	Kawujów	Praksedy	Łukasz Wołoszczak		Atanazy Szeptycki	Kapituła Lwowska	
13	Klitce	Wniebowzięcia NMP	Nikita Juzycz		Atanazy Szeptycki	Książę Michał Serwat Korybut Wiszniowiecki	

14	Kołodruby	św. Jerzego	Jan Zahajkiewicz		Atanazy Szeptycki	Książę Michał Serwat Korybut Wiszniowiecki	
			Demetry Zahajkiewicz		Atanazy Szeptycki	Książę Michał Serwat Korybut Wiszniowiecki	
15	Krasów	Praksedy	Jan Kryczkowicz				
16	Krynica	Podwyższenia Krzyża	Teodor Koronczewski		Atanazy Szeptycki	Starościna Grodecka	
17	Liszniowce	św. Simeona Słupnika	Paweł Zińkowski (як вікарій зі згодою Ат. Шепт.)			Bez prezenty	
18	Łubiany	św. Michała Archanioła	Hryhory Doskoczyński		Atanazy Szeptycki	Starosta Szczyrzecki	
19	Łuwczyce	św. Mikołaja	Michał Malarowski		Atanazy Szeptycki	Książę Michał Serwat Korybut Wiszniowiecki	
			Jakub Zahajkiewicz		Atanazy Szeptycki	Książę Michał Serwat Korybut Wiszniowiecki	
20	Małolubin (Lubin Mały)	Trójcy Świętej	Jan Krytucki		Atanazy Szeptycki		

21	Małopolany (Polana Mała)	Ofiarowania NMP	Bazyli Kirnicki	28. 06. 1734	Atanazy Szeptycki	Aleksandr i Barbara z Ratowskich Wieniawski. Chorąży Ziemi Przemyskiej	
22	Mostence	św. Mikołaja	Teodor Kuźmiewicz	1732	Atanazy Szeptycki	Aleksandr Zielonka. Cześnik Kijowski	
23	Myłoszowice	Oczyszczenia NMP	Tymoteusz Zińkowski	1714	Barłaam Szeptycki	Mikołaj Wieniawski, na ten czas Dziedzic tej wsi	
24	Nikonkowce	św. Michała Archanioła	Stefan Onyszczak		Józef Szumlański	Panie Bregitki	
25	Piaski. *Borcza, Porzycza*	św. Jana Chryzostoma	Hrehory Domikowicz	10. 04. 1720	Atanazy Szeptycki	Książę Michał Serwat Wiszniowiecki	
26	Podciemiany	Wniebowzięcia NMP	Teodor Krochmalewicz	1723 (1733)	Atanazy Szeptycki	Ojcy Jezuici i Panie Benedyktynki Lwowskie	
27	Podwysokie	św. Mikołaja	Eliasz Chołopecki		Atanazy Szeptycki	Jełowicki Niesiecki i Trzciński. Dziedzice	
28	Polany	św. Jana Chryzostoma	Jakob Bilewicz	26. 07. 1730	Atanazy Szeptycki	Starosta Szczyrzecki	
29	Popielany	Podwyższenia Krzyża	Hryhory Bieliński		Atanazy Szeptycki	Starosta Szczyrzecki	

30	Powerhów	Praksedy	Antoni Terlecki		Atanazy Szeptycki	Książę Michał Serwat Korybut Wiszniowiecki	
31	Rakowiec	Opieki M.B.	Piotr Ferenczewicz	1729	Atanazy Szeptycki	Ojcy Jezuici i Panie Benedyktynki Lwowskie	
32	Ryczyłów	Opieki M.B.	Teodor Kunaszewicz	1714	Barłaam Szeptycki	Aleksandr Rzeczycki, na ten czas Dziedzic tej wsi	
33	Saska	Opieki M.B.	Ewstachiusz Malarowski		Atanazy Szeptycki	Jelowicki, Radecki, Lesiecki, Wysłobodzki, Dziedzice	
34	Siemienów	św. Michała Archaniola	Jan Rosiński (парох. старушок)	15, 08, 1722	Atanazy Szeptycki	Starosta Szczyrzecki	
			Tymoteusz Nazarewicz (вікарій з правом наступства, котрий має третю частину з постійних і принагідних парафіяльних доходів – арк. 105 зв.).				

35	Soroki (Soroków)	św. św. Kosmy i Damiana	Aleksandr Lewicki	1717	Atanazy Szeptycki	Panie Bregitki Lwowskie (listowna rekomendacija)	
36	Szczerzec	Narodzenia NMP (Nagórzańska)	Zachariasz Stefanowicz	6. 10. 1733	Atanazy Szeptycki	Starosta Szczyrzecki	
37	Szczerzec	Trójcy Świętej (Miejska)	Bazyli Smereczański	26. 10. 1738	Atanazy Szeptycki	Jozef Potocki. Starosta Szczyrzecki	
38	Tatarynowce	Opieki M.B.	Teodor Zahajkiewicz		Atanazy Szeptycki	Książę Michał Serwat Korybut Wiszniowiecki. Hetman Wielkiego Księstwa Litewskiego	
39	Werbiż	św. Jana Bohosłowa	Jan Prokopowicz	1730	Atanazy Szeptycki	Ks. Hieronim Jałowicki. Sufragan Lwowski (na ten czas ma nie właściwe prawo na tu wieś od Kapituły Katolick. Lw.)	

40	Wielkolubin (Lubin Wielki)	św. Mikołaja	Leonty Borecki (Collationis Krasnivianae). Leonty Czajkowski (Collationis Gurovscianae). Обидва мають по половині як грунтів. так і парафіян (арк. 109 зв.).				

* Дані за 1739 р. (Щирецький д-т – 9–30 листопада).

** Дані за 1739–1740 рр. (Роздільський д-т – 8 грудня 1739 р., 15 вересня 1740 р.).

*** Дані за 1740 р. (Поморянський д-т – 7–28 лютого; Жовківський д-т – 13–24 березня; Княгининський д-т – 23–30 червня, 1-8 липня; Жидачівський д-т – 15–29 вересня; Куликівський д-т – 19–30 листопада, 1–3 грудня; Кам'янецький д-т – 15–22 грудня).

**** Дані за 1740–1741 рр. (Львівський д-т – 6–13 вересня 1740 р., 29 січня, 3–20 лютого 1741 р.).

***** Дані за 1741 р. (Соколівський д-т – 13–30 червня, 2–7 серпня; Болехівський д-т – 1–10 липня; Долинський д-т – 14–30 липня, 1 серпня; Журавненський д-т – 8–19 серпня).

****** Дані за 1741–1742 рр. (Винниківський д-т – 1–10 квітня 1741 р., 3–7 квітня 1742 р.).

******* Дані за 1742 р. (Бобрецький д-т – 10–19 березня).

******** Дані за 1743 р. (Стрілківський д-т – 24–30 січня, 1–7 лютого).

********* Дані за 1743–1744 рр. (церкви м. Львова і с. Голоське – 7–12 вересня, 11 жовтня, 19 грудня 1743 р., 14 березня 1744 р.).

Примітки:

- Населені пункти, позначені курсивом, відповідають статусу дочірних парафій, приналежних до основних, що в тій самій графі записані нормальним шрифтом.

- Усі дати подані за старим стилем.

Таблиця 3.

Деканати, парафії Львівської єпархії (окремо Львівська, Галицька, Кам'янець-Подільська частини) у 1760 і 1775 рр.

Львівська частина єпархії

Бережанський деканат

П.ч.	Парафії за 1760 р.[5]	Парафії за 1775 р.[6]
1	*2*	*3*
1	Brzeżany Adamówskie	Brzeżany – Narodzenia NMP
2	Brzeżany Miejskie	Brzeżany – św. Jerzego
3	Brzeżany Noworyńskie	Brzeżany – św. Mikołaja
4		Brzeżany – Trójcy Świętej
5	Buczaczki (Biszcze)	Buczaczki (Biszcze)
6	Byszki	Byszki
7	Ceniów	Ceniów
8	Dobszcze	Dobszcze
9	Dryszów (Dryszczów)	Dryszów (Dryszczów)
10	Hihnów (Hynowicze)	Hihnów (Hynowicze)
11	Koniuchi Miejskie	Koniuchi – Ducha Świętego
12	Koniuchi Murowane	Koniuchi – Wniebowzięcia NMP
13	Koniuchi Putiatyńskie	Koniuchi – św. Mikołaja
14	Koropatniki	Koropatniki
15	Kotów	Kotów
16	Kozowa (Kozówka)	Kozowa (Kozówka)
17	Krzywe	Krzywe
18	Kurzany	Kurzany
19	Leśniki	Leśniki
20	Łapszyn	Łapszyn
21	Mieczyszczów	Mieczyszczów
22	Narajów Miejski	Narajów
23	Narajów Sielski	

[5] Центральний державний історичний архів (далі – ЦДІА) України у Львові. – Ф. 201 (Львівська митрополича греко-католицька консисторія). – Оп. 1а. – Спр. 5 (Списки приходских священников по деканатам. 1760–1760). – Арк. 1–24.

[6] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4 (Акты обследования церков Львовской епархии. 1743–1796). – Арк. 36 зв.–49.

24	Narajów Zawalny	
25	Olchowiec	Olchowiec
26	Plichów	Plichów
27	Poruczyn	Poruczyn
28	Posuchów	Posuchów
29	Potutory	Potutory
30	Rohaczyn	Rohaczyn
31	Rybniki	Rybniki
32	Saranczuki	
33	Szybalin	Szybalin
34	Trościaniec	Trościaniec
35	Urmań	Urmań
36	Wierzbów	Wierzbów
37	Wybodów	Wybodów
38	Żuków	Żuków

Бібрський деканат

1	*2*	*3*
1	Bóbrka	Bóbrka
2	Budków	Budków
3	Chanaczów Mniszy	Chanaczów Mniszy
4	Chanaczów Szlachecki	Chanaczów Szlachecki
5	Dzwinogród	Dzwinogród
6	Gaje	Gaje
7	Hlebowice	Hlebowice
8	Hlebowice Swirzańskie	Hlebowice Swirzańskie
9	Horodyslawice	Horodyslawice
10	Hryniów	Hryniów
11	Kocurów	Kocurów
12	Łany	Łany Bobreckie
13	Łopuszna	Łopuszna
14	Mikołajów	Mikołajów
15	Niedzieliska	Niedzieliska
16	Olchowiec	Olchowiec
17	Ostałowce (Ostałowice)	Ostałowce (Ostałowice)
18	Podhorodyski klasztor	
19	Podhorodyszcze	Podhorodyszcze
20	Podjarków	Podjarków

21	Podmanastyrzec (Podmanasterz)	Podmanastyrzec (Podmanasterz)
22	Romanów	Romanów
23	Siedliska	Siedliska
24	Siedliska	Siedliska
25	Stare Sioło	Stare Sioło
26	Stoki	Stoki
27	Strzałki	Strzałki
28	Suchodół	Suchodół
29	Swierz Górny	Swierz Górny
30	Swierz Miejski	Swierz Miejski
31		Szołomyja
32	Tolszczów	Tolszczów
33	Uciechowice (Ociechowice)	Uciechowice (Ociechowice)
34	Wołoszcze (Wołoszczyna)	Wołoszcze (Wołoszczyna)
35	Wodniki	Wodniki
36	Wybranówka	Wybranówka

Білокам'янецький деканат

1	*2*	*3*
1	Bałuczyn	Bałuczyn
2	Bełzec – św. Mikołaja	Bełzec – św. Mikołaja
3	Bełzec – Wniebowzięcia NMP	Bełzec – Wniebowzięcia NMP
4	Biały Kamień	Biały Kamień
5	Bortków	Bortków
6	Bużek	Bużek
7	Chilczyce	Chilczyce
8	Czeremoszna	Czeremoszna
9	Firlejówka	Firlejówka
10	Jasienowiec	Jasienowiec
11	Kniaże	Kniaże
12	Łackie	Łackie
13	Marmuzowice	Marmuzowice
14	Olszanka	Olszanka
15	Ostrowczyk (Ostrowiec)	Ostrowczyk (Ostrowiec)
16	Pitręcz	Pitręcz
17	Poczapy	Poczapy
18	Sknilów	Sknilów
19	Szkwarzawa (Skwarzawa)	Szkwarzawa (Skwarzawa)

20	Usznia	Usznia
21	Zalesie	Zalesie
22	Żulice	Żulice

Болехівський деканат

1	*2*	*3*
1	Balicze Podgórne	Balicze Podgórne
2	Balicze Podróżne	Balicze Podróżne
3	Belejów	Belejów
4		Bolechów
5	Braże (Brzaza)	Braże (Brzaza)
6	Bubniszcza	Bubniszcza
7	Cerkowna	Cerkowna
8	Cisów – św. Mikołaja	Cisów – św. Mikołaja
9	Cisów – Ofiarowania NMP	Cisów – Ofiarowania NMP
10	Czołhany	Czołhany
11	Dołżka	Dołżka
12	Dzieduszyce Małe	Dzieduszyce Małe
13	Dzieduszyce Wielkie	Dzieduszyce Wielkie
14	Hoszów	Hoszów
15	Hoziejów	Hoziejów
16	Lipica (Lipa)	Lipica (Lipa)
17	Lisowice	Lisowice
18	Łuczany (Łużany, Łużki)	Łuczany (Łużany, Łużki)
19	Mały Hoszowek-Dyryna	Mały Hoszowek-Dyryna
20	Nowoszyn	Nowoszyn
21	Polanice	Polanice
22	Rostoki (Rostoczki)	Rostoki (Rostoczki)
23	Siechów	Siechów
24	Sloboda Bolechowska	Sloboda Bolechowska
25	Sokołów	Sokołów
26	Stankowa (Stankowce)	Stankowa (Stankowce)
27	Sukiel	Sukiel
28	Sulatycze	Sulatycze
29	Syneczów (Seneczów)	Syneczów (Seneczów)
30	Turza	Turza
31	Uhelna	Uhelna
32	Weldziż	Weldziż

33	Witwica	Witwica
34	Wołoszczany (Wołoskie Sioło)	Wołoszczany (Wołoskie Sioło)
35	Wola	Wola Sokołowska
36	Wyszków	Wyszków
37	Zaderewacz	Zaderewacz

Бучацький деканат

1	*2*	*3*
1	Barysz Miejski	Barysz – Wniebowstąpienia P.J.
2	Barysz Stary	Barysz – św. Michała Archanioła
3	Barysz Zawaleński	Barysz – Wniebowzięcia NMP
4	Buczacz – św. Michała Archanioła	Buczacz – św. Michała Archanioła
5	Buczacz – Opieki M.B.	Buczacz – Opieki M.B.
6	Buczacz-Nagórzanka – św. Mikołaja	Buczacz-Nagórzanka – św. Mikołaja
7	Dżuryn	Dżuryn
8	Dzwinogród	Dzwinogród
9	Hubin	Hubin
10	Kościelniki	Kościelniki
11	Kosmierzyn	Kosmierzyn
12	Leszczyńce	Leszczyńce
13	Łuka	Łuka
14	Medwedowce	Medwedowce
15	Nowosławce	Nowosławce
16	Piława	Piława
17	Piszkowce	Piszkowce
18	Potok – św. Michała Archanioła	Potok – św. Michała Archanioła
19	Potok – Trójcy Świętej	Potok – Trójcy Świętej
20	Przewłoka – św. Jerzego	Przewłoka – św. Jerzego
21	Przewłoka – Trójcy Świętej	Przewłoka – Trójcy Świętej
22	Romaszówka (в 1733 р. – Gramoszówka)	Romaszówka
23	Rusiłów	Rusiłów
24	Słobódka	Słobódka
25	Skomorochi	Skomorochi
26	Snowidów	Snowidów
27	Sokołów – św. Mikołaja	Sokołów – św. Mikołaja

28	Sokołów – Wniebowzięcia NMP	Sokołów – Wniebowzięcia NMP
29	Soroki	Soroki
30	Trybuchowce – św. Michała Archanioła	Trybuchowce – św. Michała Archanioła
31	Trybuchowce – Praksedy	Trybuchowce – Praksedy
32	Trybuchowce – Wniebowzięcia NMP	Trybuchowce – Wniebowzięcia NMP
33	Trybuchowce – Zwiastowania NMP	Trybuchowce – Zwiastowania NMP
34	Uniże (Wyniże)	Uniże
35	Woziłów	Woziłów
36	Zielona	Zielona
37	Zubrzec	Zubrzec
38	Żurawińce (Zarowińce)	Żurawińce (Zarowińce)

Глинянський деканат

1	*2*	*3*
1	Gliniany Dolne	Gliniany – św. Mikołaja
2	Gliniany Miejskie	Gliniany – Opieki M.B.
3		Gliniany – Wniebowzięcia NMP
4	Jaktorów	Jaktorów
5	Krzywice	Krzywice
6	Kurowice	Kurowice
7	Kutkorz	Kutkorz
8	Laszki	Laszki
9	Łahodów	Łahodów
10	Nowosiółki	Nowosiółki
11	Połonice	Połonice
12	Poltew	Poltew
13	Podhajczyki	Podhajczyki
14	Pohorilce	Pohorilce
15	Połuchów	Połuchów
16	Przegnojów	Przegnojów
17	Rozwożany	Rozwożany
18	Słowita	Słowita
19	Sołowijów (Sołowija)	Sołowijów (Sołowija)
20	Stanimir	
21	Tórkocin	Tórkocin

22	Wyżlany	Wyżlany
23	Zadwórze	Zadwórze
24	Zastawne Gliniańskie	
25	Żeniów	Żeniów
26	Żurawniki	Żurawniki

Гологірський деканат

1	*2*	*3*
1	Borszów (Borszczów)	Borszów (Borszczów)
2	Brykoń	Brykoń
3	Ciemierzyńce	Ciemierzyńce
4	Gołogóry – św. Jerzego	Gołogóry – św. Jerzego
5	Gołogóry – św. Mikołaja	Gołogóry – św. Mikołaja
6	Gołogóry – Narodzenia ?	Gołogóry – Narodzenia ?
7	Hołyhorce	Hołyhorce
8	Kimierz (Kymir)	Kimierz (Kymir)
9	Krosienko (Korosno)	Krosienko (Korosno)
10	Lipowice	Lipowice
11	Ludaniec (Ładańce, Lidyńce)	Ludaniec (Ładańce, Lidyńce)
12	Łumiana (Łuni, Łoni)	Łumiana (Łuni, Łoni)
13	Majdan	Majdan
14	Meryszczów	Meryszczów
15	Mitulin	Mitulin
16	Nowosiółki	Nowosiółki
17	Olszanica	
18	Plenikowce	Plenikowce
19	Pletenice	Pletenice
20	Przemyślany	Przemyślany
21	Ścianka	Ścianka
22	Trędowacz	Trędowacz
23	Uniów	Uniów
24	Uskowice (Uszkowice)	Uskowice (Uszkowice)
25	Wiśniowczyk	Wiśniowczyk
26	Wołkowce	Wołkowce
27	Wola Gołogórska	Wola Gołogórska
28	Wypiski	Wypiski
29	Zasików (Żaszków, Zaszków)	Zasików (Żaszków, Zaszków)
30	Żuków	Żuków

Долинський деканат

1	*2*	*3*
1	Ceniawa	Ceniawa
2	Dolina – św. Mikołaja	Dolina – św. Mikołaja
3		Dolina – Narodzenia NMP
4	Dolina-Zagórze – św. Michała Archanioła	Dolina-Zagórze – św. Michała Archanioła
5	Duba	Duba
6	Dubszara (дочірня Lecówki)	Dubszara
7	Grabów	Grabów
8	Ilemie	Ilemie
9	Jakubówka (Jakubów)	Jakubówka (Jakubów)
10	Janowiec (Janówka)	Janowiec (Janówka)
11	Jasienów (Jasienowiec)	Jasienów (Jasienowiec)
12	Jaworówka (Jaworów)	Jaworówka (Jaworów)
13	Kalne	Kalne
14	Kniażoluka	Kniażoluka
15	Kniażowskie	Kniażowskie
16	Krechowice	Krechowice
17	Kropiwna (Mizoń Kropiwna)	Kropiwna
18	Lipowica	Lipowica
19	Łecówka	Łecówka
20	Łołyn	Łołyn
21	Łopiane (Łopianka)	Łopiane (Łopianka)
22	Maksymówka	Maksymówka
23	Mizoń (Mizuń)	Mizoń (Mizuń)
24	Nadziejów	Nadziejów
25	Nowosielica – św. Mikołaja	Nowosielica – św. Mikołaja
26	Nowosielica – Podwyższenia Krzyża	Nowosielica – Podwyższenia Krzyża
27	Podberezce (Podbererz)	Podberezce (Podbererz)
28	Podmoczary	Podmoczary
29	Rachynia	Rachynia
30	Raków	Raków
31	Rypne (Ropne, Ripne)	Rypne (Ropne, Ripne)
32	Słobódka Rachyńska	Słobódka Rachyńska
33	Spas Nadrzeczny	Spas Nadrzeczny
34	Spas Nagórny	Spas Nagórny

35	Strutyn	Strutyn Doliski
36	Strutyn Szlachecki	Strutyn Szlachecki
37	Sułuków	Sułuków
38	Suchodol	Suchodol
39	Tiapcze	Tiapcze
40	Trościaniec	Trościaniec
41	Turza (дочірня Doliny)	Turza

Дунаївський деканат

1	*2*	*3*
1	Białe	Białe
2	Danilcze	Danilcze
3	Dunajów Miejski	Dunajów – Narodzenia NMP
4	Dunajów Nowomiejski	
5	Lipica Dolna	Lipica Dolna
6	Lipica Górna	Lipica Górna
7	Nowosiółka	Nowosiółka
8	Potoczany	Potoczany
9	Podusów	Podusów
10	Podwysokie	Podwysokie
11	Poluchów	Poluchów
12	Puków	Puków
13	Rekszyn	Rekszyn
14	Sławientyn (Sławiatyn)	Sławientyn (Sławiatyn)
15	Stratyn Miejski	Stratyn – Opieki M.B.
16	Stratyn Stary	Stratyn – św. Aleksia
17	Stryhańce	Stryhańce
18	Świstelniki	Świstelniki
19	Uizd (Uiazd)	Uizd (Uiazd)
20	Wolica	Wolica
21	Żołczów	Żołczów

Жидачівський деканат

1	*2*	*3*
1	Bereznica (Bereżnica)	Bereznica (Bereżnica)
2	Cucołowce (Cucyłowce)	Cucołowce (Cucyłowce)
3	Derzów (Derżów)	Derzów (Derżów)
4	Hnizdyczów	Hnizdyczów

5	Jajkowce	Jajkowce
6	Jusypczyce (Juseptyczce)	Jusypczyce (Juseptyczce)
7	Jwanowce	Jwanowce
8	Lachowice Podrożne (Laszki)	Lachowice Podrożne
9	Lubsza	Lubsza
10	Łuwczyce (Liwczyce)	Łuwczyce (Liwczyce)
11	Młyniska	Młyniska
12	Międzyrzyc (Międzyrzeczc)	Międzyrzyc (Międzyrzeczc)
13	Obłaznice	Obłaznice
14	Pczany	Pczany
15	Pokrowce	Pokrowce
16	Rogózno	Rogózno
17	Ruda	Ruda
18	Smuhów	
19		Turady
20	Wolica (Wolica Hniżdyczowska)	Wolica (Wolica Hniżdyczowska)
21	Zabłotowce	Zabłotowce
22	Żydaczów – św. Mikołaja	Żydaczów – św. Mikołaja
23	Żydaczów – św. Teodora	Żydaczów – św. Teodora
24	Żydaczów – Zmartwychwstania P.J.	

Жовківський деканат

1	*2*	*3*
1	Bojaniec	Bojaniec
2	Derewna	Derewna
3	Dobrusin	Dobrusin
4	Glińsko Dolne	Glińsko – św. Michała Archanioła
5	Glińsko Górne	Glińsko – Narodzenia NMP
6	Kościejów	Kościejów
7	Krechów	Krechów
8	Kulawa	Kulawa
9	Kunin	Kunin
10	Lubela	Lubela
11	Maczoszyn (Macoszyn)	Maczoszyn (Macoszyn)
12	Mierzwica	Mierzwica
13	Mokratyn	Mokratyn
14	Piły	Piły

15	Salasze	Salasze
16	Skwarzawa Nowa	Skwarzawa Nowa
17	Skwarzawa Stara	Skwarzawa Stara
18	Smereków	Smereków
19	Sopószyn	Sopószyn
20	Turynka	Turynka
21	Wiązowa	Wiązowa
22	Winniki	Winniki
23	Wola Kunińska	Wola Kunińska
24	Wola Wysocka	Wola Wysocka
25	Zameczek	Zameczek
26	Zarudce	Zarudce
27	Zaszków	Zaszków
28	Żółkiew – Narodzenia św. Jana Chrzciciela	Żółkiew – Narodzenia św. Jana Chrzciciela
29	Żółkiew-Przedmieście	Żółkiew – Bożego Narodzenia
30	Żółkiew – Trójcy Świętej	Żółkiew – Trójcy Świętej

Журавненський деканат

1	*2* *	*3*
1		Bojanów
2		Bortniki
3		Czeremchów
4		Czerteż
5		Dubrawka
6		Hryhorów
7		Kołokolin
8		Korczów (Korczówka)
9		Kotoryny
10		Kozary Dolne
11		Kozary Górne
12		Lachowicze Podgórne (Lachowyczi Zariczni)
13		Lutynka
14		Łyzkowce (Łysków)
15		Miełnicz
16		Mołotów
17		Monastyrzec Średni

18		Monastyrzec Dolny
19		Monastyrzec Górny
20		Nowoszyn
21		Podberezce
22		Włodzimirzec
23		Wiszniów
24		Żurawienka Mała
25		Żurawno

Завалівський деканат

1	*2*	*3*
1	Bertniki	Bertniki
2	Boków	Boków
3	Bybło	Bybło
4	Chochoniów	
5	Czechowa (Czechów)	Czechowa (Czechów)
6	Dytiatyn	Dytiatyn
7	Herbotów (Herbutów)	Herbotów (Herbutów)
8	Hnilcze – św. Michała Archanioła	Hnilcze – św. Michała Archanioła
9	Hnilcze – Opieki M.B.	Hnilcze – Opieki M.B.
10	Hryhorów	Hryhorów
11	Jabłonów	Jabłonów
12	Jezierzany	Jezierzany – św. Michała Archanioła
13	Jezierzany Zabłotowskie	Jezierzany – Złożenia Szaty NMP
14	Kąkólniki	Kąkólniki
15	Kowalówka	Kowalówka
16	Kunaszów	Kunaszów
17	Manasterzyska – Podwyższenia Krzyża	Manasterzyska – Podwyższenia Krzyża
18	Manasterzyska Folwareckie	Manasterzyska – Narodzenia NMP
19	Manasterzyska Miejskie	Manasterzyska – Ofiarowania NMP
20	Markowa	Markowa
21	Meducha	Meducha
22	Nosów	Nosów
23	Podszumlanie (Podszumlańce)	Podszumlanie (Podszumlańce)
24	Sawaluski	Sawaluski

25	Szumlany	Szumlany
26	Wierzbiatyn	Wierzbiatyn
27	Zagórze	Zagórze
28	Zastawcze	
29		Zawałów – św. Jerzego
30		Zawałów – św. Michała Archanioła
31	Żelibory	Żelibory

Зарваницький деканат

1	*2*	*3*
1	Białokiernica	Białokiernica
2	Bielawińce	Bielawińce
3	Bożyków	Bożyków
4	Bóbulińce	Bóbulińce
5	Czeremchów	Czeremchów
6	Dobrowody	Dobrowody
7	Gniłowody	Gniłowody
8	Hajworonka	Hajworonka
9	Hołhocze – św. św. Kosmy i Damiana	Hołhocze – św. św. Kosmy i Damiana
10	Hołhocze Objawienia Pańskiego	Hołhocze Objawienia Pańskiego
11	Kotuzów	Kotuzów
12	Kujdanów (Kijdanów)	Kujdanów (Kijdanów)
13	Litiatyn	Litiatyn
14	Litwinów	Litwinów
15	Łysa	Łysa
16	Mądzelówka	Mądzelówka
17	Mużyłów Kapellański	Mużyłów – Bożego Narodzenia
18	Mużyłów Starokąciański	Mużyłów – Zmartwychwstania P.J.
19	Nowosiółka-Kąt	Nowosiółka – Przeniesienia relikwie św. Mikołaja
20	Nowosiółka-Łęcz	Nowosiółka Narodzenia NMP
21	Nowosiółka-Tessarówka	Nowosiółka – Ofiarowania NMP
22	Olesza	Olesza
23	Osowce	Osowce
24	Petlikowce	Petlikowce
25	Podhajce – św. Jerzego	Podhajce – św. Jerzego

26	Podhajce – św. Mikołaja	Podhajce – św. Mikołaja
27	Podhajce – Bożego Narodzenia	Podhajce – Bożego Narodzenia
28	Podhajce Miejskie	Podhajce – Wniebowzięcia NMP
29	Podhajce Przedmiejskie	Podhajce – Zmartwychwstania P.J.
30	Podhajce Tudyńskie	Podhajce – św. Demytria
31	Podhajce Wołoszczyńskie	Podhajce – Przemienienia Pańskiego
32		Podhajce – Opieki M.B.
33	Rudniki	Rudniki
34	Sielce	
35	Szwyków (Szwejków)	Szwyków (Szwejków)
36	Telacze – Objawienia Pańskiego	Telacze – Objawienia Pańskiego
37	Telacze – Praksedy	Telacze – Praksedy
38	Wierzbów – Ścięcia głowy św. Jana Chrzciciela	Wierzbów – św. Michała Archanioła
39	Wierzbów – św. Mikołaja	Wierzbów – św. Mikołaja
40	Wierzbów – Podwyższenia Krzyża	Wierzbów – Podwyższenia Krzyża
41	Wiszniowczyk	Wiszniowczyk
42	Wołoszczyzna	Wołoszczyzna
43	Wolica	Wolica
44		Zarwanica
45	Zastawce	Zastawce
46	Złotniki Laskawieckie	Złotniki – Przemienienia Pańskiego
47	Złotniki Miejskie	Złotniki – Zmartwychwstania P.J.

Зборівський деканат

1	*2*	*3*
1	Berymowce	Berymowce
2	Białkowce	Białkowce
3	Białokiernica	Białokiernica
4	Bzowica	Bzowica
5	Cebrów	Cebrów
6	Czerniechów	Czerniechów
7	Danilowce	Danilowce
8	Grabkowce	Grabkowce
9	Hładki	Hładki

10	Horodyszcze	Horodyszcze
11	Isypowce (Wysypowce)	Isypowce (Wysypowce)
12	Jankowce	Jankowce
13	Jarczowce	Jarczowce
14	Jezierzany (Jezierna) – św. Jerzego	Jezierzany (Jezierna) – św. Jerzego
15	Jezierzany (Jezierna) – Trójcy Świętej	Jezierzany (Jezierna) – Trójcy Świętej
16	Kobarowce (Kabarowce)	Kobarowce (Kabarowce)
17	Kokutkowce	Kokutkowce
18	Kurowce	Kurowce
19	Kudobinka (Kudobińce)	Kudobinka (Kudobińce)
20	Kudynowce	Kudynowce
21	Meteniów	Meteniów
22	Mszaniec (Mszana)	Mszaniec (Mszana)
23	Nestorowce	Nestorowce
24	Nosowce	Nosowce
25	Obarzyńce	Obarzyńce
26	Olejów	Olejów
27	Ostaszowce	Ostaszowce
28	Ozierzany (Jezierzanka)	Ozierzany (Jezierzanka)
29	Pleskowce	Pleskowce
30	Podhajczyki	Podhajczyki
31	Prysowce	Prysowce
32	Serwiry (Serwirohy)	Serwiry (Serwirohy)
33	Towstogłowy	Towstogłowy
34	Wołosowce	Wołosowce
35	Worobijówka	Worobijówka
36	Zarudce (Zarudzie)	Zarudce (Zarudzie)
37	Zarudce (Zarudzie)	Zarudce (Zarudzie)
38	Zborów Dolny	Zborów – Przemienienia Pańskiego
39	Zborów Górny	Zborów – Narodzenia NMP
40	Żuków (Żukowce)	Żuków (Żukowce)

Золочівський деканат

1	*2* *	*3*
1		Arbuzów
2		Batkowce
3		Czepiele

4		Hołubica
5		Horodyłów
6		Hukałów (Hukałowce)
7		Iwaczów
8		Jarosławka (Jarosławice)
9		Kołtów
10		Litowiska
11		Łopuszna (Łopuszany)
12		Łuczany (Łuka)
13		Łukowiec
14		Manajów
15		Markopól
16		Monilów (Monilówka)
17		Nuszcza (Niszcze)
18		Pluhów – Praksedy
19		Pluhów – Złożenia Szaty NMP
20		Perepelniki
21		Pieniaki
22		Poboçz
23		Sasów – św. Michała Archanioła
24		Sasów – Przemienienia Pańskiego
25		Strutyn
26		Szybików
27		Trościaniec
28		Werchobuż
29		Wołczków (Wołczkowce)
30		Złoczów – św. Mikołaja
31		Złoczów – Zmartwychwstania P.J.
32		Zwiżin

Калуський деканат

1	*2*	*3*
1	Babin	
2	Berłohy	
3	Bołochów	
4	Bołochowski klasztor	
5	Cwitowa	
6	Dąbrowa	

7	Dołżka Mała	
8	Dołha Dolna	
9	Dołha Górna	
10	Dołhe	
11	Dołpotów	
12	Dobrowlany	
13	Dorohów	
14	Dubowica	
15	Grabówka	
16	Humienów	
17	Izdziany (Ldziane)	
18	Jasień Dolny	
19	Jasień Górny	
20	Jaworówka	
21	Kałusz Miejski	
22	Kadubne (Kadobne, Kadobna)	
23	Kamiń	
24	Kamień	
25	Kołodziejów	
26	Kopanka (Kopanki)	
27	Krasne (Krasna)	
28	Kropiwnik	
29	Łuka	
30	Medynia	
31	Mościska	
32	Myślów	
33	Niebyłów	
34	Niegowce	
35	Nowodwor	
36	Perłowce	
37	Perekosy	
38	Petranka Dolna	
39	Petranka Górna	
40	Podmichajle	
41	Protesy	
42	Przewoziec	
43	Rypianka	
44	Seredne	
45	Siedliszcze	

46	Sielce	
47	Siwka Wonilowska	
48	Siwka (Sywka) Kałuska	
49	Stańkowa	
50	Studzianka	
51	Subotów	
52	Uhrynów Średni	
53	Uhrynów Stary	
54	Wierzchnia	
55	Wistowa	
56	Wojniłów – Bożego Narodzenia	
57	Wojniłów Miejski – św. Mikołaja	
58	Wojniłów Noworyński – Narodzenia NMP	
59	Zagórze	
60	Zawój	
61	Zawadka	
62	Zbora	

Кам'янецький деканат

1	*2*	*3*
1	Baniunin	Baniunin
2	Batiatycze – św. Jerzego	Batiatycze – św. Jerzego
3	Batiatycze – Sobora NMP	Batiatycze – Sobora NMP
4	Czystyny	Czystyny
5	Dernów	Dernów
6	Horpin	Horpin
7	Kłódzieńce	Kłódzienko Małe (Kłódzieńce)
8	Kamiónka – Narodzenia NMP	Kamiónka – Narodzenia NMP
9	Kamiónka Przedmiejska – św. Mikołaja	Kamiónka – św. Mikołaja
10	Kupieczwola	Kupieczwola
11	Lisek	Lisek
12	Łany Kamionackie	Łany Kamionackie
13	Milatyn	Milatyn
14	Nahorce	Nahorce
15	Niesłuchów	Niesłuchów
16	Pieczychwosty	Pieczychwosty

17	Ruda	Ruda
18	Sokołów	Sokołów
19	Spas	Spas
20	Streptów	Streptów
21	Tadanie	Tadanie
22	Ubinie	Ubinie (Hubinie)
23	Urów (Ugrów, Wyrów)	Urów (Ugrów, Wyrów)
24	Wola (Żułtanowol)	Wola Batiatycka
25	Żelechów	Żelechów
26	Żeldec	Żeldec

Козлівський деканат

1	*2*	*3*
1	Bieniawa	Bieniawa
2	Bohatkowce	Bohatkowce
3	Budylów	Budylów
4	Cecowa	Cecowa
5	Chodeczków	Chodeczków
6	Denysów	Denysów
7	Dmuchawiec	Dmuchawiec
8	Domamorycze	Domamorycze
9	Draganówka	Draganówka
10	Forościec (Chorościec)	Forościec (Chorościec)
11	Glinna	Glinna
12	Horodyszcze	Horodyszcze
13	Iszczków św. Michała Archanioła	Iszczków św. Michała Archanioła
14	Iszczków Podzamkowy – św. Antoniego Wielkiego	Iszczków Podzamkowy – św. Antoniego Wielkiego
15	Kalne	Kalne
16	Kaplińce	Kaplińce
17	Kozłów – św. Mikołaja	
18	Kozłów – Wniebowstąpienia P.J.	Kozłów – Wniebowstąpienia P.J.
19	Kozowa – Oczyszczenia NMP	Kozowa – Oczyszczenia NMP
20	Kozowa – Wniebowzięcia NMP	Kozowa – Wniebowzięcia NMP
21	Kozowa Stara – św. Michała Archanioła	Kozowa Stara – św. Michała Archanioła
22	Krasna	Krasna

23	Kupczyńce – Ofiarowania NMP	Kupczyńce – Ofiarowania NMP
24	Kupczyńce – Zmartwychwstania P.J.	Kupczyńce – Zmartwychwstania P.J.
25	Plaucza Nowa	Plaucza Nowa
26	Plaucza Stara	Plaucza Stara
27	Plotycza	Plotycza
28	Sloboda	Sloboda
29	Siemikowce	Siemikowce
30	Sokołów	Sokołów
31	Sosnów	Sosnów
32	Szczepanów	Szczepanów
33	Tawurów (Tawrów)	Tawurów (Tawrów)
34	Zabójki	Zabójki
35	Zołoczówka	Zołoczówka

Куликівський деканат

1	*2*	*3*
1	Artasów	Artasów
2	Ceperów	Ceperów
3	Chreniów	Chreniów
4	Dorohoszów Mały	Dorohoszów Mały
5	Dorohoszów Wielki	Dorohoszów Wielki
6	Dzibólki	Dzibólki
7	Dziedyłów	Dziedyłów
8	Hrebeńce	Hrebeńce
9	Jakimów	Jakimów
10	Jaryczów Miejski	Jaryczów Miejski
11	Jaryczów Stary	Jaryczów Stary
12	Kołodno	Kołodno
13	Koszelów	Koszelów
14	Kukizów	Kukizów
15	Kulików	Kulików
16	Kulików Przedmiejski	Kulików Przedmiejski
17	Nahorce	Nahorce
18	Nowe Sioło	Nowe Sioło
19	Podleski Małe	Podleski Małe
20	Podleski Wielkie	Podleski Wielkie
21	Przedrzymiechi	Przedrzymiechi

22	Remenów	Remenów
23	Rudańce	Rudańce
24	Stroniatyn	Stroniatyn
25	Sulimów	Sulimów
26	Udnów (Odnów. Widnów)	Udnów (Odnów. Widnów)
27	Wisłoboki	Wisłoboki
28	Zapytów	Zapytów
29	Zwertów	Zwertów
30	Żółtańce	Żółtańce

Львівський деканат

1	*2**	*3*
1		Bilka Szlachecka
2		Borszczowice
3		Brzuchowice
4		Czerepin
5		Czornószowice
6		Czyżyków
7		Dąbrowica
8		Dawidów
9		Dmitrowięce
10		Głuchowice
11		Grzęda
12		Grzybowice Wielkie
13		Hermanów
14		Jasniska
15		Kahujów
16		Krzywczyce
17		Laszki
18		Lisienice
19		Łozina
20		Malechów
21		Miklaszów
22		Milatycze
23		Peczenigi (Peczenija)
24		Piekołowice
25		Podberesce
26		Podborce

27		Porszna
28		Rokitna (дочірня Jasnisk)
29		Sichów
30		Sołonka
31		Sroki
32		Winniki
33		Wołków
34		Zboiska
35		Zuchorzyce
36		Zydatycze
37		Zyrawka

Оброшинський деканат

1	*2* *	*3*
1		Bartutowa (Bartatów)
2		Cuniów
3		Domazyr
4		Janów
5		Karaczynów
6		Kiernica
7		Kozyce (Korzycze)
8		Lesniowice
9		Lubien Maly
10		Mlopolanka
11		Maleczkowice
12		Miloszowice
13		Mostki
14		Mszana
15		Nawaria
16		Nikonkowice
17		Obroszyn
18		Piaski
19		Powitna
20		Pustomyty
21		Rzesna Ruska
22		Siemianówka
23		Sknitów
24		Sroki

25		Stawczany
26		Stradcze
27		Sucha Wola
28		Wrocow
29		Zimnowódka (дочірня Rudno)
30		Żerniska

Поморянський деканат

1	*2*	*3*
1	Bobszczany	Bobszczany
2	Bohutyn	Bohutyn
3	Chrabuzna	Chrabuzna
4	Czyżów	Czyżów
5	Hodów	Hodów
6	Kalne	Kalne
7	Koropiec	Koropiec
8	Krasnosielce	Krasnosielce
9	Kropiwna	Kropiwna
10	Machnowce	Machnowce
11	Plisniany	Plisniany
12	Pomorzany Miejskie – św. Mikołaja	Pomorzany – Sobora NMP
13	Pomorzany Przedmiejskie	Pomorzany – Trójcy Świętej
14	Remizowce	Remizowce
15	Rozhadów	Rozhadów
16	Ryków	Ryków
17	Sławna	Sławna
18	Snowidów (Snowicz, Snowicze)	Snowidów (Snowicz, Snowicze)
19	Szpikłosy	Szpikłosy
20	Torhów	Torhów
21	Trawotołoka	Trawotołoka
22	Uhorce	Uhorce
23	Urlów (Wirłów)	Urlów (Wirłów)
24	Żabinia (Żabyne, Żabyń)	Żabinia (Żabyne, Żabyń)

Рогатинський деканат

1	*2*	*3*
1	Babuchów	Babuchów
2	Baczów	Baczów
3	Biłka	Biłka
4	Bolotnia	Bolotnia
5	Bruchowice (Brzuchowice)	Bruchowice (Brzuchowice)
6	Czercze	Czercze
7	Czesniki	Czesniki
8	Dobrynicze	Dobrynicze
9	Dusanów	Dusanów
10	Firlejów	Firlejów
11	Janczyn	Janczyn
12	Kleszczowna	Kleszczowna
13	Koniuszki	Koniuszki
14	Korzelice	Korzelice
15	Kosteniów	Kosteniów
16	Łuczyńce	
17	Podgrodzie	Podgrodzie
18	Podusiewna (Podusilna)	Podusiewna (Podusilna)
19	Podwinie	Podwinie
20	Potok	Potok
21	Putiatyńce	Putiatyńce
22	Rohatyn – św. Jerzego	Rohatyn – św. Jerzego
23	Rohatyn – św. Mikolaja	Rohatyn – św. Mikolaja
24	Rohatyn Nowomiejski	Rohatyn – Narodzenia NMP
25	Ruda	Ruda
26	Wierzbiłów (Wierzbiłowce)	Wierzbiłów (Wierzbiłowce)
27	Zalanowie (Zalanów)	Zalanowie (Zalanów)
28	Załuże	Załuże
29	Zalipie	Zalipie

Роздільський деканат

1	*2*	*3*
1	Borodczycc	Borodczycc
2	Borynicze	Borynicze
3	Brzezina	Brzezina
4	Brzozdowce	Brzozdowce

5	Chodorów	Chodorów
6	Czartoryja	Czartoryja
7	Czernica	Czernica
8	Demnia (Dembnia)	Demnia (Dembnia)
9	Dobrowlany	
10	Drochowicze	Drochowicze
11	Drohowiż	Drohowiż
12	Hołeszów	Hołeszów
13	Horodyszcze Cetnerskie	Horodyszcze Cetnerskie
14	Horodyszcze Królewskie	Horodyszcze Królewskie
15	Hów	Hów
16	Jawcze	Jawcze
17	Kijowiec	Kijowiec
18	Kniehinicze	Kniehinicze
19	Krupsko	Krupsko
20	Laszki	Laszki
21	Małechów	Małechów
22	Mikołajów – św. Jerzego	Mikołajów – św. Jerzego
23	Mikołajów – św. Michała Archanioła	Mikołajów – św. Michała Archanioła
24	Mikołajów – św. Mikołaja	Mikołajów – św. Mikołaja
25	Mikołajów – Przemienienia Pańskiego	Mikołajów – Przemienienia Pańskiego
26	Mołodyńcze	Mołodyńcze
27	Nadiczyce (Nadiatycze, Naditycze)	Nadiczyce (Nadiatycze, Naditycze)
28	Nowosielce	Nowosielce
29	Ostrów	Ostrów
30	Oteniowice	Oteniowice
31	Piaseczna	Piaseczna
32	Podhorce	Podhorce
33	Podliski	
34	Podniestrzany	Podniestrzany
35	Rozdół	Rozdół
36	Rozwadów	Rozwadów
37	Ruda	Ruda
38	Rudniki	Rudniki
39	Stankowce	Stankowce
40	Stulsko	Stulsko
41	Suhrów	Suhrów

42	Uście	Uście
43	Wasiuczyn	Wasiuczyn
44	Weryń	Weryń
45	Wolcniów	Wolcniów
46	Wola Demeńska (Wola Wielka)	Wola Demeńska (Wola Wielka)
47	Woskresińce	Woskresińce
48	Zagórze	Zagórze
49	Zahoreczko	Zahoreczko
50	Zalesie (Zaleśce)	Zalesie (Zaleśce)
51	Żurów	Żurów
52	Żyrawa (Żurawa)	Żyrawa (Żurawa)

Скалатський деканат

1	*2*	*3*
1	Baworów	Baworów
2	Bogdanówka	Bogdanówka
3	Chmieliska	Chmieliska
4	Chodaczków	Chodaczków
5	Czernelów	Czernelów
6	Haluszczyńce	Haluszczyńce
7	Hrabowiec	Hrabowiec
8	Hawcze	Hawcze
9	Kamionki	Kamionki
10	Kolodziejówka	Kolodziejówka
11	Kojdancze (Kijdańce)	Kojdancze (Kijdańce)
12	Kozówka	Kozówka
13	Krzywe	Krzywe
14	Nowosiółka	Nowosiółka
15	Ostapie	Ostapie
16	Poznanka	Poznanka
17	Romanówka	Romanówka
18	Romanowa Wieś	Romanowa Wieś
19	Rosochowaciec	Rosochowaciec
20	Skałat Miejski	Skałat – św. Mikołaja
21	Skałat Przedmiejski	Skałat – Przemienienia Pańskiego
22	Skałat Stary	Skałat Stary
23	Skomorochi	Skomorochi
24	Smolanka	Smolanka

25	Sorocko	Sorocko
26	Stupki	Stupki
27	Zarubińce	Zarubińce
28	Żerebki – Opicki M.B.	Żerebki – Opicki M.B.
29	Żerebki – Wniebowzięcia NMP	Żerebki – Wniebowzięcia NMP

Стрілиський деканат

1	*2*	*3*
1	Bakowce	Bakowce
2	Berteszów	Berteszów
3	Bieńkowce	Bieńkowce
4	Borusów	Borusów
5	Bryńce	
6	Dchowa	Dchowa
7	Doliniany	Doliniany
8	Duliby	Duliby
9	Dziczki	Dziczki
10	Fraga	Fraga
11	Hołtowica (Hołdowice)	Hołtowica (Hołdowice)
12	Hruszatycze (Rusiatycze, Hrusiatycze)	Hruszatycze (Rusiatycze, Hrusiatycze)
13	Jadzwingi (Jatwingi. Jatwiahi)	Jadzwingi (Jatwingi. Jatwiahi)
14	Jahlusz	Jahlusz
15		Jazienice
16	Jużkowice (Juszkowce)	Jużkowice (Juszkowce)
17	Knisioło	Knisioło
18	Kołohury	Kołohury
19	Leszczyn	Leszczyn
20	Lubsza – Opicki M.B.	Lubsza – Opicki M.B.
21	Lubsza – Wniebowzięcia NMP	Lubsza – Wniebowzięcia NMP
22	Łuczany	Łuczany
23	Mełnia	Mełnia
24	Pietniczany	Pietniczany
25	Podborce	Podborce
26	Podkamień	Podkamień
27	Pomoniata (Pomomniata)	Pomoniata (Pomomniata)
28	Psary	Psary
29	Repechów	

30	Sarniki (Serniki)	
31	Sokołów (Sokołówka)	Sokołów (Sokołówka)
32	Strzeliska	Strzeliska
33	Strzeliska Stare	Strzeliska Stare
34	Tuczna	Tuczna
35	Wierzbica	Wierzbica
36	Wyspa	Wyspa
37	Wyspianski klasztor	Wyspianski klasztor
38	Żabokruki	Żabokruki

Теребовельський деканат

1	*2*	*3*
1	Bernadówka	Bernadówka
2	Brykula	Brykula
3	Chłopówka	Chłopówka
4	Chorostków	Chorostków – św. Mikołaja
5	Chorostków-kolonia	Chorostków – św. Jana ?
6	Derachów	Derachów
7	Hliszczawa (Hleszczawa)	Hliszczawa (Hleszczawa)
8	Howiłów	Howiłów
9	Humniska (Humenów)	Humniska (Humenów)
10	Iwanówka (Iwanowce)	Iwanówka (Iwanowce)
11	Kaptury	Kaptury
12	Kluwińce	Kluwińce
13	Krowinka	Krowinka
14	Krzywe (Krzywka, Krzywki)	Krzywe (Krzywka, Krzywki)
15	Łoszniów	Łoszniów
16	Łuczka	Łuczka
17	Małów-Semenów	Małów-Semenów
18	Mikulińce – św. Mikołaja	Mikulińce – św. Mikołaja
19	Mikulińce – Trójcy Świętej	Mikulińce – Trójcy Świętej
20	Mszaniec	Mszaniec
21	Myszkowice	Myszkowice
22	Nastasów – św. Mikołaja	Nastasów – św. Mikołaja
23	Nastasów – Wniebowstąpienia P.J.	Nastasów – Wniebowstąpienia P.J.
24	Ostalce	Ostalce
25	Ostrowiec	Ostrowiec
26	Peremiłów	Peremiłów

27	Proszowa	Proszowa
28	Ruzdwiany (Rizdwiany)	Ruzdwiany (Rizdwiany)
29	Strusów	Strusów
30	Suszczyn	Suszczyn
31	Trembowla	Trembowla – św. Mikołaja
32	Trembowla – Wniebowzięcia NMP	Trembowla – Wniebowzięcia NMP
33	Władyczyn (Ładyczyn)	Władyczyn (Ładyczyn)
34	Warwaryńce	Warwaryńce
35	Wolica	Wolica
36	Załuże (Nałuże)	Załuże (Nałuże)
37	Zastinka (Zastinocze)	Zastinka (Zastinocze)
38	Zubów	Zubów
39	Zwierzchowce (Wierzchowce)	Zwierzchowce (Wierzchowce)

Тернопільський деканат

1	*2*	*3*
1	Bajkowce	Bajkowce
2	Berezowica	Berezowica
3	Bielka (Biała)	Bielka (Biała)
4	Bolazuby	Bolazuby
5	Borki	Borki
6	Borszczowice	Borszczowice
7		Bucniowa (Bucniów) – Narodzenia NMP
8	Bucniowa (Bucniów)	Bucniowa (Bucniów) – Poczęcia NMP
9	Czartoryja	Czartoryja
10	Czestyłówka (Czestyłów)	Czestyłówka (Czestyłów)
11	Czumale	Czumale
12	Dołha (Dołżanka)	Dołha (Dołżanka)
13	Dobrywody	Dobrywody
14	Dubowica (Dubowce)	Dubowica (Dubowce)
15	Dyczków	Dyczków
16	Hłubokie (Hłuboczek Wielki)	Hłubokie (Hłuboczek Wielki)
17	Hnizdyczna	Hnizdyczna
18	Ihrowica	Ihrowica
19	Jwaczów	Jwaczów
20	Jwanczany	Jwanczany

21	Kipiaczka	Kipiaczka
22	Kołodno – św. Michała Archanioła	Kołodno – św. Michała Archanioła
23	Kołodno – św. Mikołaja	Kołodno – św. Mikołaja
24	Kobylany (Kobyla)	Kobylany (Kobyla)
25	Kutkowce	Kutkowce
26	Łuczany (Łuka)	Łuczany (Łuka)
27	Młaszowce	Młaszowce
28	Monastyrki	
29	Nowyki	Nowyki
30	Ostrów	Ostrów
31	Plotycza	Plotycza
32	Petryków	Petryków
33	Proniatyn	Proniatyn
34	Reszniówka	Reszniówka
35	Smykowce	Smykowce
36	Szymkowce (Szynkowce)	Szymkowce (Szynkowce)
37	Tarnopol – Bożego Narodzenia	Tarnopol – Bożego Narodzenia
38	Tarnopol – Podwyższenia Krzyża	Tarnopol – Podwyższenia Krzyża
39		Tarnopol – Wniebowzięcia NMP
40	Towstołuhy (Towstoluh)	Towstołuhy (Towstoluh)
41	Zarudzie	Zarudzie
42	Zastinocze (Zastinka)	Zastinocze (Zastinka)

Чортківський деканат

1	*2*	*3*
1	Biała – Podwyższenia Krzyża	Biała – Podwyższenia Krzyża
2	Biała – Zmartwychwstania P.J.	Biała – Zmartwychwstania P.J.
3	Białobożnica Kalinowska	Białobożnica św. Michała Archanioła
4	Białobożnica Miejska	Białobożnica – św. Mikołaja
5	Białobożnica Szlachecka	Białobożnica – Przemienienia Pańskiego
6	Byczkowce	Byczkowce
7		Czortków – św. Mikołaja
8		Czortków – Wniebowstąpienia P.J.
9	Czortków – Wniebowzięcia NMP	Czortków – Wniebowzięcia NMP
10	Hadynkowce	Hadynkowce
11	Oryszkowce	Oryszkowce

12	Potok Biały	Potok Biały
13	Rydoduby	Rydoduby
14	Skorodyńce	Skorodyńce
15	Strusówka	Strusówka
16	Szmajkowce (Szmańkowce)	Szmajkowce (Szmańkowce)
17	Szmajkowczyki (Szmańkowczyki)	Szmajkowczyki (Szmańkowczyki)
18	Szwajkowce	Szwajkowce
19	Tudorów	Tudorów
20	Uhrynów (Uhryń)	Uhrynów (Uhryń)
21	Zalesie	Zalesie

Щирецький деканат

1	*2*	*3*
1	Bakowce	Bakowce
2	Brodki	Brodki
3	Czołowice	Czołowice
4	Dmitrowice (Dmitrie)	Dmitrowice (Dmitrie)
5	Dobrzany	Dobrzany
6	Forosna (Chrósno. Chorosno)	Forosna (Chrósno. Chorosno)
7	Honiatycze	Honiatycze
8	Horbacz	Horbacz
9	Horożana Mała	Horożana Mała
10	Horożana Wielka	Horożana Wielka
11	Humieniec	Humieniec
12	Kahujów	Kahujów
13	Kiernica	
14	Klitsko	Klitsko
15	Kołodruby	Kołodruby
16	Krasów	Krasów
17	Liszniowice (Liśniowice)	
18	Lubień Mały	
19	Lubień Wielki	Lubień Wielki
20	Ławczyce	Ławczyce
21	Łubiana	Łubiana
22	Miłoszowice	
23	Mozdki (Mostki)	
24	Nikonkowice	
25		Nowosielce

26	Piaski	
27	Podciemne	Podciemne
28	Podwysokie	Podwysokie
29	Polanka	
30	Polany (Polana)	Polany (Polana)
31	Popielany	Popielany
32	Powerhów	Powerhów
33	Rómno (Hrimno)	Rómno (Hrimno)
34	Ryczyhów (Ryczohów)	Ryczyhów (Ryczohów)
35	Saska	Saska
36	Siemianówka	
37	Soroki	
38	Szczyrzec Miejski	Szczyrzec – Narodzenia NMP
39	Szczyrzec Nagórny	Szczyrzec – Trójcy Świętej
40	Tatarynów	Tatarynów
41	Werbiaż	Werbiaż

Янівський деканат

1	*2*	*3*
1	Borki (Birky)	Borki (Birky)
2	Bucyki	Bucyki
3	Budzanów – św. Jerzego	Budzanów – św. Jerzego
4	Budzanów – Opieki M.B.	Budzanów – Opieki M.B.
5	Celejów	Celejów
6	Chaszczówka (Faszczówka)	Chaszczówka (Faszczówka)
7	Czernieszawka (Czernihówka)	Czernieszawka (Czernihówka)
8	Dereniów (Dereniówka)	Dereniów (Dereniówka)
9	Dołhe	Dołhe
10	Dzwiniacki klasztor	Dzwiniacki klasztor
11	Dzwiniacz	Dzwiniacz – Narodzenia NMP
12	Grzymałów – Opieki M.B.	Grzymałów – Opieki M.B.
13	Grzymałów – Praksedy	Grzymałów – Praksedy
14	Jabłonów – Trójcy Świętej	Jabłonów – Trójcy Świętej
15	Jabłonów – Wniebowzięcia NMP	Jabłonów – Wniebowzięcia NMP
16	Janów – św. Michała Archanioła	Janów – św. Michała Archanioła
17	Janów – św. Mikołaja	Janów – św. Mikołaja
18	Iwanówka (Iwanowce)	Iwanówka (Iwanowce)
19	Kaczanówka	Kaczanówka

20	Kobyłowłoki	Kobyłowłoki
21	Kokoszyńce	Kokoszyńce
22	Kosów – Ofiarowania NMP	Kosów – Ofiarowania NMP
23	Kosów – Praksedy	Kosów – Praksedy
24	Kozina	Kozina
25	Krasne	Krasne
26	Leżanówka	Leżanówka
27	Libówka (Hlibów)	Libówka (Hlibów)
28		Łaskowce – Ukazanie się Michała Archanioła
29	Łaskowce – Wniebowzięcia NMP	Łaskowce – Wniebowzięcia NMP
30	Młyniska	Młyniska
31	Mogilnica – św. Michała Archanioła	Mogilnica – św. Michała Archanioła
32	Mogilnica – Trójcy Świętej	Mogilnica – Trójcy Świętej
33	Nowosilce (Nowosiółka)	Nowosilce (Nowosiółka)
34	Okno	Okno
35	Orzechowiec	Orzechowiec
36	Podhajczyki	Podhajczyki
37	Rożyska	Rożyska
38	Romanówka	Romanówka
39	Słobódka	Słobódka
40	Sadzawka (Sadzawki)	Sadzawka (Sadzawki)
41	Skomorosze	Skomorosze
42	Suchostaw	Suchostaw
43	Towste – św. Jana Chrzciciela	Towste – św. Jana Chrzciciela
44	Towste – Trójcy Świętej	Towste – Trójcy Świętej
45	Towste Kutiańskie – św. Michała Archanioła	Towste Kutiańskie – św. Michała Archanioła
46	Turówka	Turówka
47	Wierzbowiec	Wierzbowiec
48	Wisła (Wysła, Uwysła)	Wisła (Wysła, Uwysła)
49	Zielona	Zielona

Галицька частина спархії

Богородчанський деканат

1	*2*	*3*
1	Babcze	Babcze
2	Bodbuż	
3	Bogrówka	Bogrówka
4	Bohorodczany – św. Jerzego	Bohorodczany – św. Jerzego
5		Bohorodczany – Narodzenia NMP
6	Bohorodczany – Trójcy Świętej	Bohorodczany – Trójcy Świętej
7	Bohorodczany – Wniebowzięcia NMP	Bohorodczany – Zwiastowania NMP
8	Bohorodczany – Zmartwychwstania P.J.	Bohorodczany – Zmartwychwstania P.J.
9	Chmielówka	Chmielówka
10	Dzwiniaczów (Dzwiniacz)	Dzwiniaczów (Dzwiniacz)
11	Głęboka (Głębokie)	Głęboka (Głębokie)
12	Grabowiec Dolny	Grabowiec – Wniebowstąpienia P.J.
13	Grabowiec Górny	Grabowiec Zmartwychwstania P.J.
14	Hlebówka	Hlebówka
15	Horocholin (Horocholina) Średni	Horocholin – św. Michała Archanioła
16	Horocholin (Horocholina) Dolny	Horocholin – Opieki M.B.
17	Horocholin (Horocholina) Górny	Horocholin Zmartwychwstania P.J.
18	Jabłonka	Jabłonka
19		Kosmaczów
20	Kryczka	Kryczka
21	Krzywiec	Krzywiec
22	Lachowce Dolne	Lachowce – Bożego Narodzenia
23	Lachowce Górne	Lachowce – św. Mikołaja
24	Lesiówka	Lesiówka
25	Manastyrczany	Manastyrczany
26	Maniawa	Maniawa
27	Markowa	Markowa

28	Mołodkowa (Mołotków, Mołodków)	Mołodkowa (Mołotków, Mołodków)
29	Niewoczyn	Niewoczyn
30	Pochówka	Pochówka
31	Porohy	Porohy
32	Rakowiec	Rakowiec
33	Rosólna	Rosólna
34	Sadzawa	Sadzawa
35	Sołotwina Średnia	Sołotwina – św. Mikołaja
36	Sołotwina Dolna	Sołotwina – Narodzenia NMP
37	Sołotwina Górna	Sołotwina – Wniebowzięcia NMP
38	Starunia	Starunia
39	Żuraki	Żuraki

Бурштинський деканат

1	*2*	*3*
1		Bohuszów (Bowszów)
2	Bolszowiec	
3	Bolszowiec	Bolszowiec – Bożego Narodzenia
4	Bolszowiec Nowomiejski	Bolszowiec – Narodzenia NMP
5	Bukaczowce	Bukaczowce
6	Bursztyn	Bursztyn
7	Czahrów	Czahrów
8	Czerniów	Czerniów – Przemienienia Pańskiego
9	Czerniów Górny	Czerniów – Wniebowzięcia NMP
10	Demianów	Demianów
11	Hanowce	Hanowce
12	Jesienowce	
13	Jezierzany	Jezierzany
14	Junaszków	Junaszków
15	Korostowice	Korostowice
16	Kuropatniki	Kuropatniki
17	Martynów Nowy	Martynów Nowy
18	Martynów Stary	Martynów Stary
19	Nastaszczyn	Nastaszczyn
20	Niemszyn	Niemszyn
21	Obelnice	Obelnice
22	Podmichałowce	Podmichałowce

23	Popławniki	Popławniki
24	Ruzdwiany	Ruzdwiany
25	Słobódka	Słobódka
26	Słobódka	Słobódka
27	Sarnki Średnie	Sarnki Średnie
28	Sarnki Dolne	Sarnki Dolne
29	Sarnki Górne	Sarnki Górne
30	Skomorochi – św. Michała Archanioła	Skomorochi – św. Michała Archanioła
31	Skomorochi – św. Mikołaja	Skomorochi – św. Mikołaja
32		Tenictniki

Войнилівський деканат

1	*2*	*3*
1		Babin
2		Bołochów
3		Cwitowa
4		Dóbrowa
5		Dołżka
6		Dołha – św. Mikołaja
7		Dołha – Bożego Narodzenia
8		Dołpotów
9		Dorohów
10		Dubowica
11		Humenów
12		Kołodziejów
13		Łuka
14		Medynia
15		Niegowce
16		Perłowce
17		Perekosy
18		Protesy
19		Przewozięc
20		Seredne
21		Siedliska
22		Siołko
23		Siwka-Muszkowce
24		Stańkowa

25		Studzianka
26		Subotów
27		Tomaszowce – Ofiarowania NMP
28		Tomaszowce – Opieki M.B.
29		Wierzchnia
30		Woniłów – św. Mikołaja
31		Woniłów – Bożego Narodzenia
32		Woniłów – Narodzenia NMP
33		Zawadka
34		Zbora

Галицький деканат

1	*2*	*3*
1	Bednarów (Bodnarów)	Bednarów (Bodnarów)
2	Błudniki	Błudniki
3	Branówka	Branówka
4	Bryń	Bryń
5	Ciężów	Ciężów
6	Dehowa	Dehowa
7	Dołhe	Dołhe
8	Dubowce	Dubowce
9	Halicz św. Michała Archanioła	Halicz św. Michała Archanioła
10	Halicz – św. Mikołaja	Halicz – św. Mikołaja
11	Halicz św. Piotra i Pawła	Halicz św. Piotra i Pawła
12	Halicz Miejski – Bożego Narodzenia	Halicz – Bożego Narodzenia
13	Halicz – Obiawienia Pańskiego	Halicz-Przedmieście Załukiew – Obiawienia Pańskiego
14	Halicz – Zmartwychwstania P.J.	Halicz – Zmartwychwstania P.J.
15	Hanusowce	Hanusowce
16	Jamnica	Jamnica
17	Jezupol	Jezupol – św. Michała Archanioła
18	Jezupol	Jezupol – św. Mikołaja
19	Jezupol	Jezupol – Narodzenia NMP
20		Jezupol – Opieki M.B.
21	Komarów	Komarów
22		Kończaki
23	Kozina	Kozina

24	Kuripów	Kuripów
25	Majdan	Majdan
26	Międzyhorce	Międzyhorce
27	Ostrów	Ostrów
28	Pawelcze – św. Michała Archanioła	Pawelcze – św. Michała Archanioła
29	Pawelcze – św. Mikołaja	Pawelcze – św. Mikołaja
30	Piskohloty	
31	Pobereże	Pobereże
32	Sapohów	Sapohów
33	Sielce (Sielce)	Sielce (Sielce)
34	Siemikowce	Siemikowce
35	Temerowce	Temerowce
36	Trościaniec (Trościańce)	Trościaniec (Trościańce)
37	Tustań	Tustań
38	Uziń	Uziń
39	Wiktorów	Wiktorów – Bożego Narodzenia
40	Wiktorów Górny	Wiktorów – św. Mikołaja
41	Wodniki	Wodniki

Городенківський деканат

1	*2*	*3*
1	Antoniów	
2	Balińce – św. Mikołaja	Balińce – św. Mikołaja
3	Balińce – Bożego Narodzenia	Balińce – Bożego Narodzenia
4	Balińce – Narodzenia NMP	Balińce – Narodzenia NMP
5		Beleluja
6	Buczaczki	Buczaczki
7	Chomiąkówka	Chomiąkówka
8	Czerlenica (Czernelica) – św. Mikołaja	Czerlenica (Czernelica) – św. Mikołaja
9	Czerlenica (Czernelica) – Narodzenia NMP	Czerlenica (Czernelica) – Narodzenia NMP
10	Czerlenica (Czernelica) – Przeniesienia relikwij św. Mikołaja	Czerlenica (Czernelica) – Przeniesienia relikwij św. Mikołaja
11	Czerniatyn	Czerniatyn
12		Czortowiec – św. Mikołaja
13		Czortowiec – Ducha Świętego
14	Daleszów (Daleszowa)	Daleszów (Daleszowa)

15	Dubki	Dubki
16	Głuszków	Głuszków
17		Hańkowce
18		Harasimów
19	Horodenka – Ścięcia głowy św. Jana Chrzciciela	Horodenka – Ścięcia głowy św. Jana Chrzciciela
20	Horodenka – św. Jerzego	Horodenka – św. Jerzego
21	Horodenka – św. Michała Archanioła	Horodenka – św. Michała Archanioła
22	Horodenka – św. Mikołaja	Horodenka – św. Mikołaja
23	Horodenka – Narodzenia NMP	Horodenka – Narodzenia NMP
24	Horodenka – Podwyższenia Krzyża	Horodenka – Podwyższenia Krzyża
25	Horodenka – Przemienienia Pańskiego	Horodenka – Przemienienia Pańskiego
26	Horodenka – Wniebowzięcia NMP	Horodenka – Wniebowzięcia NMP
27	Horodenka – Zmartwychwstania P.J.	Horodenka – Zmartwychwstania P.J.
28	Horodnica	Horodnica
29	Jasienów	Jasienów
30	Kołanki	Kołanki
31	Kopaczyńce	Kopaczyńce
32		Korniów
33	Krasnostawce	Krasnostawce
34	Kułaczkowce	Kułaczkowce – św. Michała Archanioła
35	Kułączkowce	Kułaczkowce – św. Mikołaja
36	Kułaczkowce	Kułaczkowce – św. Piotra i Pawła
37		Kułaczkowce – Podwyższenia Krzyża
38		Kunisowce
39	Michalcze	Michalcze
40		Niezwiszcze – Praksedy
41		Niezwiszcze – Wniebowstąpienia P.J.
42	Okno	Okno
43		Olchowiec
44	Olejów (Olejowa Korniewska) – Opieki M.B.	Olejów (Olejowa Korniewska) – Opieki M.B.

45	Olejów (Olejowa Królewska) – Przemienienia Pańskiego	Olejów (Olejowa Królewska) – Przemienienia Pańskiego
46		Podwerbce
47		Podwysokie (Podwysoka)
48	Potoczyska – św. Michała Archanioła	Potoczyska – św. Michała Archanioła
49	Potoczyska – św. Mikołaja	Potoczyska – św. Mikołaja
50		Rakowiec
51		Raszków
52	Rohinia	Rohinia
53	Rypużyńce	Rypużyńce
54		Semenówka
55	Serafińce – św. Mikołaja	Serafińce – św. Mikołaja
56	Serafińce – Wniebowstąpienia P.J.	Serafińce – Wniebowstąpienia P.J.
57	Siemakowce – św. Mikołaja	Siemakowce – św. Mikołaja
58	Siemakowce – Wniebowstąpienia P.J.	Siemakowce – Wniebowstąpienia P.J.
59	Soroki	Soroki
60	Stecowa	Stecowa
61	Strzelcze – św. Jana Ewangelisty	Strzelcze – św. Jana Ewangelisty
62	Strzelcze – Zmartwychwstania P.J.	Strzelcze – Zmartwychwstania P.J.
63	Targowica	Targowica
64	Toporowce	Toporowce
65	Trofanówka	
66	Tyszkowce	Tyszkowce
67		Urusów (Rusów)
68	Wierzbowiec	Wierzbowiec
69	Winograd	Winograd
70		Zadubrowce

Жуківський деканат

1	*2*	*3*
1	Chwalboga	Chwalboga
2	Czechowa	Czechowa
3	Dżurków	Dżurków
4	Delatyn	Delatyn
5	Delatyn-Zarzycze	Delatyn-Zarzycze

6	Dobrotów	Dobrotów
7	Dora	Dora
8	Fatowce	Fatowce
9	Gwoździec Mały	Gwoździec Mały
10	Gwoździec Miejski	Gwoździec – św. Eliasza Proroka
11	Gwoździec Nowy	Gwoździec Nowy
12	Gwoździec Przedmiejski	Gwoździec – Przemienienia Pańskiego
13		Gwoździec – Bożego Narodzenia
14	Gwoździec Stary	Gwoździec Stary – Wniebowzięcia NMP
15		Gwoździec Stary – Zwiastowania NMP
16	Hanczarówka (Hanczarów)	Hanczarówka (Hanczarów)
17		Jabłonów
18	Jakubówka	Jakubówka
19		Jamne
20	Kamionki Małe	Kamionki Małe
21	Kamionki Wielkie – św. Michała Archanioła	Kamionki – św. Michała Archanioła
22	Kamionki Wielkie – św. Mikołaja	Kamionki – św. Mikołaja
23		Kamionki – Opieki M.B.
24	Krasna	Krasna
25	Łanczyn	Łanczyn
26	Mikuliczyn	Mikuliczyn
27	Nazórna	Nazórna
28		Obertyn – św. Michała Archanioła
29		Obertyn – Wniebowzięcia NMP
30	Osławy Białe Dolne	Osławy Białe – św. Demytria
31	Osławy Białe Górne	Osławy Białe – Wniebowzięcia NMP
32	Ostapkowce	Ostapkowce
33	Piadyki	Piadyki
34	Podhajczyki	Podhajczyki
35	Podstaje	Podstaje
36	Prochmiszcze (Próchniska, Prykmyszcze)	Prochmiszcze (Próchniska, Prykmyszcze)
37	Rosochacz	Rosochacz

38	Sadzawka	Sadzawka
39	Turka	Turka
40	Zahajpol	Zahajpol
41	Zielene	
42	Żuków	Żuków

Заболотівський деканат

1	*2*	*3*
1	Borszczów	Borszczów
2	Chlebyczyn	Chlebyczyn
3	Debesławce	Debesławce
4	Dimidcze	Dimidcze – św. Michała Archanioła
5		Dimidcze – Sobora NMP
6		Dimidcze – Wniebowstąpienia P.J.
7	Kieluchów (Kyłuchów)	Kieluchów (Kyłuchów)
8	Lińce (Ilińce) – św. Eliasza Proroka	Lińce (Ilińce) – św. Eliasza Proroka
9	Lińce (Ilińce) – Wniebowzięcia NMP	Lińce (Ilińce) – Wniebowzięcia NMP
10	Łubkowce	Łubkowce
11	Matiowce	Matiowce
12	Oleszków	Oleszków
13	Pererów	Pererów
14	Siemakowce	Siemakowce
15	Starów	
16	Trójca	Trójca
17	Trościaniec	Trościaniec
18	Tuluków	Tuluków
19		Uścieczko
20	Wołczkowce Wniebowstąpienia P.J.	Wołczkowce Wniebowstąpienia P.J.
21	Wołczkowce – Wniebowzięcia NMP	Wołczkowce – Wniebowzięcia NMP
22	Załucze	Załucze
23	Zabłotów	Zabłotów-Przedmieście Dimidcze – św. Mikołaja
24	Zamulińce	Zamulińce

Коломийський деканат

1	*2*	*3*
1	Akryszory	Akryszory
2	Banki (Bania Berezowska)	Banki (Bania Berezowska)
3	Berezów	
4	Berezów Niżny	Berezów Niżny – Wniebowstąpienia P.J.
5	Berezów	Berezów Wyżny – św. Mikołaja
6	Ceniawa	Ceniawa – św. Mikołaja
7	Czarne Osławy	Czarne Osławy
8	Czarny Potok	Czarny Potok
9		Górny (Werbiaż?)
10	Jabłonów	
11	Kijdańce	Kijdańce
12	Kluczów	Kluczów – Narodzenia NMP
13	Kluczów	Kluczów Wielki – Praksedy
14	Kniażdwór	Kniażdwór
15	Kołomyja – św. Michała Archanioła	Kołomyja – św. Michała Archanioła
16	Kołomyja – Objawienia Pańskiego	Kołomyja – Objawienia Pańskiego
17	Kołomyja – Zwiastowania NMP	Kołomyja – Zwiastowania NMP
18	Kornicz	Kornicz
19	Kosmacz	Kosmacz – Praksedy
20	Kosmacz	Kosmacz – Praksedy
21		Kuty – Bożego Narodzenia
22		Kuty – Opieki M.B.
23		Kuty – Trójcy Świętej
24	Lucza	Lucza
25	Markówka	Markówka
26	Mołodiatyn	Mołodiatyn
27	Myszyn	Myszyn
28		Niżny (Werbiaż?)
29	Peczeniżyn – św. Michała Archanioła	Peczeniżyn – św. Michała Archanioła
30	Peczeniżyn – Zmartwychwstania P.J.	Peczeniżyn – Zmartwychwstania P.J.
31	Rungóry	Rungóry

32	Słobódka (Słoboda Rungórska)	Słobódka (Słoboda Rungórska)
33	Sopów	Sopów
34	Spas (Ispas)	Spas (Ispas)
35		Stopczatów
36	Stopczatów	Stopczatów – św. Mikołaja
37	Stopczatów	Stopczatów – Praksedy
38	Tekucza	Tekucza
39	Werbiąż	
40	Werbiąż	
41	Woskresińce	Woskresińce

Косівський деканат

1	*2*	*3*
1	Berwinkowa	Berwinkowa
2	Białoberezka	Białoberezka
3	Brustury	Brustury
4	Chomczyn	Chomczyn
5	Dolhopole	Dolhopole
6	Fereskuł	Fereskuł
7	Ilcze	
8	Jasienów	Jasienów
9	Jaworów	Jaworów
10	Kabaki – św. Mikołaja	Kabaki – św. Mikołaja
11	Kabaki – Podwyższenia Krzyża	Kabaki – Podwyższenia Krzyża
12	Kosów	Kosów – św. Anny
13	Kosów Manastyrski	Kosów – św. Bazylego Wielkiego
14	Kosów Miejski	Kosów – św. Mikołaja
15	Kosów Smodniański	Kosów – Trójcy Świętej
16	Kosów Stary	Kosów – Wniebowzięcia NMP
17		Kosów – Zwiastowania NMP
18	Krasnoiła	
19	Krzyworównia	Krzyworównia
20	Kuty Miejskie	
21	Kuty Stare – Bożego Narodzenia	
22	Kuty Stare – Opieki M.B.	
23	Moskalówka	
24	Nowosielica – św. Mikołaja	Nowosielica – św. Mikołaja
25	Nowosielica – Ofiarowania NMP	Nowosielica – Ofiarowania NMP

26	Pistyń – Wniebowzięcia NMP	Pistyń – Wniebowzięcia NMP
27	Pistyń – Zwiastowania NMP	Pistyń – Zwiastowania NMP
28	Prokurawa	Prokurawa
29	Rożnów	Rożnów – św. Bazylego Wielkiego
30	Rożnów	Rożnów – św. Michała Archanioła
31	Rożnów	Rożnów – św. Michała Archanioła
32		Rożnów – Narodzenia NMP
33	Rostoki	Rostoki
34	Rybno	
35	Ryczka (Riczka)	Ryczka (Riczka)
36	Słobódka Kutska	
37	Słobódka Pistyńska	
38	Sokołów (Sokołówka)	Sokołów (Sokołówka)
39	Szeszory	Szeszory
40	Tiudów	Tiudów
41	Utoropy	Utoropy
42	Żabie	Żabie – Ducha Świętego

Отинінський деканат

1	*2*	*3*
1	Bytków	Bytków
2	Chlebyczyn	Chlebyczyn – Obiawienia Pańskiego
3		Chlebyczyn – Wniebowzięcia NMP
4	Cucyłów	Cucyłów
5	Czeremchów	Czeremchów
6	Fitków	Fitków
7	Glinki	Glinki
8	Hawrylówka	Hawrylówka
9	Hołosków	Hołosków
10	Gwozd Dolny	Gwozd – św. Mikołaja
11	Gwozd Górny	Gwozd – Wniebowzięcia NMP
12	Korszów Nowy Miejski	Korszów – św. Michała Archanioła
13	Korszów Stary	Korszów – św. Mikołaja
14		Korszów – Wniebowzięcia NMP

15	Krasiłówka	Krasiłówka
16	Krzywotuły	Krzywotuły
17	Lęski	
18	Lesna Słobódka	Lesna Słobódka
19	Mołodyłów	
20	Nadwórna Średnia	Nadwórna – Bożego Narodzenia
21	Nadwórna Dolna	Nadwórna – Opieki M.B.
22	Nadwórna Górna	Nadwórna – Zwiastowania NMP
23	Nazawizów	Nazawizów
24	Otynija Dolna	Otynija – Ducha Świętego
25	Otynija Górna	Otynija – Zmartwychwstania P.J.
26	Paryszcze	Paryszcze
27	Pasieczna	Pasieczna
28	Pniowie Dolne	Pniowie – św. Michała Archanioła
29	Pniowie Górne	Pniowie – Wniebowstąpienia P.J.
30	Przeróśl	Przeróśl
31	Skopówka	Skopówka
32	Strupków	Strupków
33	Strymba	Strymba
34	Tłumaczyk Osławski	
35	Targowica	Targowica
36	Tarnowica	Tarnowica Lesna
37	Uhorniki	Uhorniki
38	Wełesnica Dolna	Wełesnica
39	Wełesnica Górna	Wełesnica
40	Winograd	Winograd
41	Zakrowce	Zakrowce
42	Zełen (Zelena)	Zełen (Zelena)

Перегінський деканат

1	*2*	*3*
1		Berłohy
2		Bereźnica
3		Broszniów
4		Chocin
5		Dołhe
6		Dobrowlany

7		Grabówka
8		Holyń
9		Ildziane (Ldziane)
10		Jasień – św. Michała Archanioła
11		Jasień – św. Mikołaja
12		Jaworówka
13		Kałusz – Bożego Narodzenia
14		Kałusz – Przemienienia Pańskiego
15		Kałusz – Zmartwychwstania P.J.
16		Kadobne
17		Kamień
18		Kopanki
19		Krasne
20		Kropiwnik
21		Mościska
22		Myslów
23		Niebylów
24		Nowica – Bożego Narodzenia
25		Nowica – Przemienienia Pańskiego
26		Perehińsk – Bożego Narodzenia
27		Perehińsk – Ducha Świętego
28		Perehińsk Narodzenia NMP
29		Petranka – św. Jerzego
30		Petranka – św. Mikołaja
31		Podhorki
32		Podmichale – św. Michała Archanioła
33		Podmichale – św. Mikołaja
34		Pójło – św. Demytria
35		Pójło – św. Michała Archanioła
36		Przysłup
37		Równia – św. Bazylego
38		Równia – Wniebowzięcia NMP
39		Rożniatów – św. Michała Archanioła
40		Rożniatów – Sobora NMP
41		Rypianka
42		Siwka
43		Śliwki
44		Swaryczów
45		Tużyłów

46		Uhrynów Średni
47		Uhrynów Stary
48		Wistowa
49		Zagórze
50		Zawój

Рожнятівський деканат

1	*2*	*3*
1	Berezniça	
2	Brosniów (Broszniów)	
3	Chociń	
4	Hołyń	
5	Nowica	
6	Nowica	
7	Pójło	
8	Pójło	
9	Perehińsko	
10	Perehińsko	
11	Perehińsko	
12	Podhorki	
13	Podmichajle	
14	Przysłup	
15	Równia	
16	Równia	
17	Rożniatów	
18	Rożniatów	
19	Śliwki	
20	Swaryczów	
21	Tużyłów	

Снятинський деканат

1	*2*	*3*
1	Beleluja	
2	Budyłów	Budyłów
3	Dżurów – Bożego Narodzenia	Dżurów – Bożego Narodzenia
4	Dżurów – Zmartwychwstania P.J.	Dżurów – Zmartwychwstania P.J.
5	Drahasinów (Drasinów, Drahasimów)	Drahasinów (Drasinów, Drahasimów)

6	Hańkowce	
7	Horelec (Orelcze, Orelec)	Horelec (Orelcze, Orelec)
8	Karłów	Karłów
9	Kniaże – św. Mikołaja	Kniaże – św. Mikołaja
10	Kniaże – Wniebowstąpienia P.J.	Kniaże – Wniebowstąpienia P.J.
11	Kulaczyn	Kulaczyn
12	Mykulińce	
13	Podwysoka	
14	Popielniki	Popielniki
15	Potoczek	Potoczek
16	Rudniki – Wniebowzięcia NMP	Rudniki – Wniebowzięcia NMP
17	Rudniki – Zmartwychwstania P.J.	Rudniki – Zmartwychwstania P.J.
18		Rybna (Rybno)
19	Sniatyn Miejski	Sniatyn – św. Michała Archanioła
20	Sniatyn – Opieki M.B.	Sniatyn – Opieki M.B.
21	Sniatyn – Praksedy	Sniatyn – Praksedy
22	Sniatyn Przedmiejski	Sniatyn – Wniebowzięcia NMP
23	Sniatyn – Trójcy Świętej	Sniatyn – Trójcy Świętej
24	Sniatyn – Wniebowstąpienia P.J.	Sniatyn – Wniebowstąpienia P.J.
25		Sniatyn – św. Mikołaja
26	Tułowa	Tułowa
27	Tuczapy	Tuczapy
28	Uścieczko (Uście) – św. Michała Archanioła	Uścieczko (Uście) – św. Michała Archanioła
29	Urusów (Rusów)	
30	Widynów	Widynów
31	Załucze	Załucze
32	Zadubrowce	
33	Zawale	Zawale

Станиславівський деканат

1	*2*	*3*
1	Bratkowce	Bratkowce
2	Chomiaków	Chomiaków
3	Chomikówka	Chomikówka

4	Chryplin	Chryplin
5	Czarnołożce	Czarnołożce
6	Czerniejów Dolny	Czerniejów – Obiawienia Pańskiego
7	Czerniejów Górny	Czerniejów – św. Mikołaja
8	Czukałówka	Czukałówka
9	Dobrówlany	Dobrówlany
10	Drohomyrczany	Drohomyrczany
11	Iwanikówka	Iwanikówka
12	Klubowce	Klubowce
13	Kamienne	Kamienne
14	Kniehinin	Kniehinin
15	Kołodziejówka	Kołodziejówka
16	Krechowce	Krechowce
17		Ładzkie
18	Łysiec – Ofiarowania NMP	Łysiec – Ofiarowania NMP
19	Łysiec – Podwyższenia Krzyża	Łysiec – Podwyższenia Krzyża
20	Łysiec Stary	Łysiec Stary – Bożego Narodzenia
21	Łysiec Stary Górny	Łysiec Stary – św. Mikołaja
22	Markowce	Markowce
23	Miłowanie	Miłowanie
24	Mikietyńce	Mikietyńce
25	Olszanica – Bożego Narodzenia	Olszanica – Bożego Narodzenia
26	Olszanica – Zwiastowania NMP	Olszanica – Zwiastowania NMP
27	Opryszowce	Opryszowce
28	Ostrynia	Ostrynia
29	Pacyków	Pacyków
30	Pasieczna	Pasieczna
31	Podłuże	Podłuże
32	Podpieczary	Podpieczary
33	Posiecz	Posiecz
34	Pszeniczniki	Pszeniczniki
35	Radcze Dolne (Radcza)	Radcze – św. Mikołaja
36	Radcze Górne (Radcza)	Radcze – Wniebowzięcia NMP
37	Roszniów	Roszniów
38	Rybne (Rybno)	Rybne (Rybno)
39	Stanisławów Miejski	Stanisławów – Wniebowzięcia NMP
40	Stanisławów Przedmiejski	Stanisławów – Zmartwychwstania P.J.

41	Stebnik	Stebnik
42	Stryhańce	Stryhańce
43	Tyśmienica	Tyśmienica
44	Tyśmienica	Tyśmienica – św. Mikołaja
45	Tyśmienica	Tyśmienica – Narodzenia NMP
46	Tyśmienica	Tyśmienica – Przeniesienia relikwij św. Mikołaja
47	Tyśmienica	Tyśmienica – Trójcy Świętej
48	Tyśmienica	Tyśmienica – Wniebowstąpienia P.J.
49	Tyśmieniczany Dolne	Tyśmieniczany – św. Demytria
50	Tyśmieniczany Górne	Tyśmieniczany – Praksedy
51	Uhorniki	Uhorniki
52	Uhrynów	Uhrynów
53	Wołczyniec	Wołczyniec
54	Wołosów	Wołosów
55	Worona	Worona
56	Zagwoździe (Zagwoźdź)	Zagwoździe (Zagwoźdź)

Тлумацький деканат

1	*2*	*3*
1	Berezówka	Berezówka
2	Bohorodyczyn	Bohorodyczyn
3	Bortniki	Bortniki
4	Bratyszów	Bratyszów
5	Bukowna	Bukowna
6	Chocimierz – św. Mikołaja	Chocimierz – św. Mikołaja
7	Chocimierz – Wniebowzięcia NMP	Chocimierz – Wniebowzięcia NMP
8	Chocimierz Młody	
9	Czortowiec Młody	
10	Czortowiec Stary	
11	Delawa	Delawa
12	Dolina	Dolina
13	Dubno (Dubenka, Dubenko)	Dubno (Dubenka, Dubenko)
14	Gruszka	Gruszka
15	Harasimów	
16	Holeszów (Oleszów)	Holeszów (Oleszów)
17	Holihrady (Horyhlady)	Holihrady (Horyhlady)
18	Hostów	Hostów

19	Hryniowce	Hryniowce
20	Isaków	Isaków
21	Jezierzany	Jezierzany
22	Kolińce (Kołyńce)	Kolińce (Kołyńce)
23	Korniów	
24		Korolówka
25	Koropiec – św. Michała Archanioła	Koropiec – św. Michała Archanioła
26	Koropiec – Wniebowzięcia NMP	Koropiec – Wniebowzięcia NMP
27	Kunisowce	
28	Kutyska (Kuszcze) – św. Mikołaja	Kutyska (Kuszcze) – św. Mikołaja
29	Kutyska (Kuszcze) – Praksedy	Kutyska (Kuszcze) – Praksedy
30	Nadorożna	Nadorożna
31	Niżniów – św. Michała Archanioła	Niżniów – św. Michała Archanioła
32	Niżniów – Ofiarowania NMP	Niżniów – Ofiarowania NMP
33	Niezwiska	
34	Niezwiska	
35	Obertyn Dolny	
36	Obertyn Górny	
37	Okniany	Okniany
38	Olchowiec	
39	Olesza	Olesza
40	Ostra	Ostra
41	Pałahicze	Pałahicze
42	Piotrów	Piotrów
43	Podwerbce	
44	Porchowa – Opieki M.B.	Porchowa – Opieki M.B.
45	Porchowa – Przemienienia Pańskiego	Porchowa – Przemienienia Pańskiego
46	Przybyłów	Przybyłów
47	Puźniki	Puźniki
48	Rakowiec	
49	Semenówka	
50	Siekirczyn	Siekirczyn
51	Ścianka	Ścianka
52	Tłumacz	Tłumacz – Opieki M.B.
53		Tłumacz – Trójcy Świętej
54	Weleśniów	Weleśniów

55	Zalesiec (Zalisie)	Zalesiec (Zalisie)
56	Żukocin	Żukocin
57	Żywaczów	Żywaczów

Устецький деканат

1	*2*	*3*
1	Baranów	Baranów
2	Bobrowniki	Bobrowniki
3	Byszów	Byszów
4	Dalijów (Delejów)	Dalijów (Delejów)
5	Dryszczów	Dryszczów
6	Horożanka Miejska	Horożanka – Wniebowzięcia NMP
7	Horożanka Przedmiejska	Horożanka – św. Mikołaja
8	Jarhorów	Jarhorów
9	Kończaki	
10	Korostiatyn	Korostiatyn
11	Korszowa (Korżowa)	Korszowa (Korżowa)
12	Krasiejów	Krasiejów
13	Kromidów (Kremidów)	Kromidów (Kremidów)
14	Ładzkie	Ładzkie
15		Łany
16	Łazorówka (Łazarówka)	Łazorówka (Łazarówka)
17	Łuka	Łuka
18	Mariampól Miejski	Mariampól – Podwyższenia Krzyża
19	Mariampól Przedmiejski	Mariampól – św. Mikołaja
20	Międzygórze	Międzygórze
21	Nowosiółka	Nowosiółka
22	Panniki (Panowice)	
23		Petrylów
24	Tołstobaby	Tołstobaby
25	Tumien (Tumierz)	Tumien (Tumierz)
26	Uście – św. Michała Archanioła	Uście – św. Michała Archanioła
27	Uście – św. Mikołaja	Uście – św. Mikołaja
28	Uście – Sobora NMP	Uście – Sobora NMP
29	Uście – Trójcy Świętej	Uście – Trójcy Świętej
30	Wyczołki	Wyczołki
31	Zadarów	Zadarów

Кам'янець-Подільська частина єпархії

Барський деканат

1	*2*	*3*
1	Antonówka	
2	Bahrynowce	
3	Bar – św. Mikołaja	
4	Bar Nowomiejski – Zmartwychwstania P.J.	
5	Bejnów	
6	Bielikowce	
7	Bilczyn (Biliczyn)	
8	Bucniowo	
9	Chodaki Słobodeckie (Słoboda Chodacka)	
10	Chodaki Stare	
11	Czemerisy Miejskie	
12	Czemerisy Wołoskie	
13	Czereszenka	
14	Czernielowce	
15	Daszkowce	
16	Derażnia	
17	Derażnia Kutna	
18	Derażnia Miejska	
19	Diakowce	
20	Dubowa	
21	Hałodki (Hołodki)	
22	Haluzińce	
23	Hermaki (Harmaki)	
24	Hołowczyńce	
25	Holeniszczewo	
26	Horbowce	
27	Howory	
28	Hryszki	
29	Huli	
30	Iwanowce	
31	Iwcze	
32	Jabłonówka	
33	Jewtuchi (Jawtuchi)	
34	Jewtuszów Miejski (Jałtuszków)	

35	Jewtuszów Podlesny (Jałtuszków Podl.)	
36	Jewtuszów Słobodecki (Jałtuszków)	
37	Kłopołowce	
38	Kalna Derużniańska	
39	Karyczyńce Demskie (Koryczyńce)	
40	Karyczyńce Pilipowskie (Koryczyńce)	
41	Karyczyńce Wołoskie (Koryczyńce)	
42	Kożuchów	
43	Komarowce	
44	Koniszczów	
45	Korostowce	
46	Kozubów	
47	Kuszykowce (Kusykowce)	
48	Kuzmińce	
49	Lętki	
50	Litynka	
51	Łopatyńce	
52	Łuka	
53	Łysogórka	
54	Makowce	
55	Mańkowce	
56	Michałowce	
57	Michałowce (Mihalowce)	
58	Mołochów	
59	Możyrów (Mežyrów)	
60	Mordyńce	
61	Neteczyńce Nowe	
62	Neteczyńce Stare	
63	Owsianiki	
64	Petrani	
65	Plebanówka	
66	Potusz	
67	Rów	
68	Rażepy (Rożepy)	
69	Radziejowce (Radowce)	
70	Słoboda	
71	Słoboda Derużniańska	
72	Sachny	
73	Serbinowce	

74	Snitówka (Snitów)	
75	Stepanki	
76	Stodólce	
77	Szarki – Kaplica Franciszkanów	
78	Szelęchowo	
79	Szychoń	
80	Tereszki	
81	Tokarówka	
82	Trybuchi	
83	Wasiutyńce	
84	Werbka	
85	Wojtowce	
86	Wołkowińce	
87	Wonikowce (Winnikowce)	
88	Żeniszkowce	

Більчецький деканат

1	*2*	*3*
1	Błyszczanka	Błyszczanka
2	Bedrykowce	Bedrykowce
3	Bilcze – św.Michała Archanioła	Bilcze – św.Michała Archanioła
4	Bilcze – Praksedy	Bilcze – Praksedy
5	Bilcze – Wniebowzięcia NMP	Bilcze – Wniebowzięcia NMP
6	Chódijowce (Chudyjówce)	Chódijowce (Chudyjówce)
7	Dupliska	Dupliska
8	Dzwiniacz – św. Michała Archanioła	Dzwiniacz – św. Michała Archanioła
9	Dzwiniacz – Wniebowzięcia NMP	Dzwiniacz – Wniebowzięcia NMP
10	Głęboczek – św. Jana Ewangelisty	Głęboczek – św. Jana Ewangelisty
11	Głęboczek – Narodzenia NMP	Głęboczek – Narodzenia NMP
12	Gródek	Gródek
13	Holihrady (Horyhlady)	Holihrady (Horyhlady)
14	Kasperowce – św. Jerzego	Kasperowce – św. Jerzego
15	Kasperowce – Praksedy	Kasperowce – Praksedy
16	Kościelniki	Kościelniki
17	Korolówka (Karolówka)	Korolówka (Karolówka)
18	Kułakowce	Kułakowce

19	Lisieczniki (Lisyczyńce)	Lisieczniki (Lisyczyńce)
20	Myszków	Myszków
21	Nowosiółka (Nowosiółka Kostinkowa)	Nowosiółka (Nowosiółka Kostinkowa)
22	Oleksińce	Oleksińce
23	Skowiatyn	Skowiatyn
24	Strzalkowce	Strzalkowce
25	Szczytowce	Szczytowce
26	Szerszeniowce	Szerszeniowce
27	Szuparka – Opieki M.B.	Szuparka – Opieki M.B.
28	Szuparka – Trójcy Świętej	Szuparka – Trójcy Świętej
29	Szypowce	Szypowce
30	Szyszkowce	Szyszkowce
31	Uhrynkowce	Uhrynkowce
32	Winiatyńce	Winiatyńce
33	Zazulińce	Zazulińce

Городоцький деканат

1	*2*	*3*
1	Bedrychowce (Bedrykowce)	
2	Budziska	
3	Chmielówka	
4	Dobrohorszcza	
5	Fulsztyn (Felsztyn)	
6	Gródek	
7	Gródek	
8	Kadnijówka (Kadijówka)	
9	Kalitińce	
10	Korytna	
11	Krzemenna	
12	Krzemenna	
13	Kuźmin	
14	Lasowody (Lisowody)	
15	Matwijkowce	
16	Moskalówka	
17	Niemieczyńce	
18	Niemierzyńce	
19	Nowy Świat	

20	Ołudryń (Wołudryńce)	
21	Oleksiniec (Oleksińce Podlesne)	
22	Oleksiniec (Oleksińce Podlesne)	
23	Ostapkowce	
24	Pawlikowce	
25	Porzecze (Porzyce)	
26	Radkowica	
27	Raykowce	
28	Sapieżyn	
29	Szyszkowce	
30	Trostianiec	
31	Warowce	
32	Ziszczińce (Żyszczyńce)	
33	Żuczkowce	

Гусятинський деканат

1	*2*	*3*
1	Bereżanka	
2	Chropotowa	
3	Ciemierzowce (Czemierówce)	
4	Czabarówka	Czabarówka
5	Demkowce	
6	Dubkowce	Dubkowce
7	Holeniszczewo	
8	Horodnica	Horodnica
9	Husiatyn – św. Jerzego	Husiatyn – św. Jerzego
10	Husiatyn – św. św. Kosmy i Damiana	Husiatyn – św. św. Kosmy i Damiana
11	Husiatyn Murowany – Przemienienia Pańskiego	Husiatyn – Przemienienia Pańskiego
12	Jampolczik	
13	Jurkowce	
14	Kidkowce (Kutkowce)	
15	Kriків	
16	Krzywieńkie	Krzywieńkie
17	Kuhajowce	
18	Kuźmińczik	
19	Liczkowce	Liczkowce

20	Niżbork	Niżbork – Praksedy
21		Niżbork – Trójcy Świętej
22	Olchowiec Mały	Olchowczyk
23	Olchowiec Wielki (Olchowce)	
24	Owsia	
25	Postołówka	Postołówka
26	Rasztowce	Rasztowce
27	Samołuskowce	Samołuskowce
28	Sidorów – Narodzenia NMP	Sidorów – Narodzenia NMP
29	Sidorów – Wniebowstąpienia P.J.	Sidorów – Wniebowstąpienia P.J.
30	Soroka	Soroka
31	Suchodół	Suchodół
32		Syńkowce (Zińkowce)
33	Świerzkowce	
34	Szydłowce	Szydłowce
35	Teremkowce	
36	Trybuchowce	Trybuchowce
37	Wasylkowce	Wasylkowce
38	Wiszniowczyk	
39	Zawadówka	
40	Zielena	Zielena
41	Zińkowce (Syńkowce?)	

Зіньківський деканат

1	*2*	*3*
1	Baranówka	
2	Bebechy	
3	Bednarówka	
4	Bożykowce	
5	Dobriłówka	
6	Faszczijówka (Chwoszczyjówka)	
7	Głuszkowce	
8	Hrymiaczka	
9	Jaśkowce	
10	Janczyńce	
11	Jankowce (Iwankowce)	
12	Jarmolińce Miejskie	
13	Jarmolińce Przedmiejskie	

14	Kalinówka	
15	Korszowce (Korżowce)	
16	Krasnosiółka	
17	Krute Brody	
18	Krzywula	
19	Lisówka (Łysówka)	
20	Manastyrok	
21	Manikowce	
22	Mazniki	
23	Michałkowce	
24	Michałpol (Michajłówka)	
25	Nowosiółka	
26	Ochrimowce	
27	Sokołówka	
28	Szarki	
29	Szutkowce (Sudkowce, Sutkowce)	
30	Werbka Drewniana	
31	Werbka Murowana	
32	Wońkowce Miejskie (Wińkowce)	
33	Wońkowce Przedmiejskie (Wińkowce)	
34	Zachińce (Zahińce)	
35	Ziańkowce	

Кам'янецький деканат

1	*2*	*3*
1	Błyszczanówka	
2	Babińce	Babińce
3	Babszyn	
4	Beznoskowce	
5	Bielowce	Bielowce
6	Boryskowce (Boryszkowce)	
7	Boryszkowce	Boryszkowce
8	Braha	
9	Chodorowce	
10	Cwitkowce	
11	Dłużek	

12	Draczc	
13	Dunajowce	
14	Dunajowce-Zastawla	
15	Dunajowce Miejskie	
16	Dunajowce Mohylowskie	
17	Dzwiniaczka	Dzwiniaczka
18	Dzwinogród	Dzwinogród
19	Gorcziczna	
20	Hawriłowce	
21	Hołosków	
22	Hołozubińce	
23	Horodiska	
24	Hryńczuk	
25	Humieńce	
26	Jwanykowce (Iwankowce)	
27	Kalinia	
28	Karwasary (Przedmieście Kamie. Podol.)	
29	Kniaże (Kniażpól)	
30	Kniahinin	
31	Kołobajówka (Kołybajówka)	
32	Krzywczyk	
33	Kudryńce	
34	Kudryńce – Opieki M.B.	Kudryńce – Opieki M.B.
35	Kudryńce – Podwyższenia Krzyża	Kudryńce – Podwyższenia Krzyża
36	Kulczejowce	
37	Laskowce	
38	Laskowce	
39	Laszkowce	
40		Latkowce
41	Łastowce	
42	Maków	
43	Malinowce	
44	Mińkowce	
45	Nagórzany	
46	Olchowiec	Olchowiec
47	Orinin	
48	Orinin	

49	Orinin	
50	Ostrowczany	
51	Panowce	Panowce Zielone
52	Panowce Dolne	
53	Panowce Murowane	
54	Pobójna Mała (Pobożanie)	
55	Pobójna Wielka	
56	Przewrocie (Przywrocie)	
57	Pudłowce	
58	Rachnówka	
59	Ruda	
60	Rychta	
61	Rzepińce	
62	Rzepińce	
63	Słobódka	
64	Sieczyńce (Syczyńce)	
65	Siworohy	
66	Sokol	
67	Suprunkowce	
68	Swistowce	
69	Szatawa	
70	Szutniowce	
71	Tinków	
72	Trubczyn	Trubczyn
73	Uście	
74	Werbka	
75	Wolkowce	Wolkowce
76	Wojtkowce (Witkowce)	
77	Worobijówka	
78	Zaleśce	
79	Zawale	
80	Zwanczuk	
81	Zwaniec	
82	Zwaniec	

Китайгородський деканат

1	*2*	*3*
1	Bahwica (Bahowica)	
2	Bakota	
3	Bodaczówka	
4	Czabanówka	
5	Czuhorce	
6	Demszyn	
7	Derewianne	
8	Durniakówka	
9	Furmanówka	
10	Gorajówka	
11	Hruszka	
12	Jachowce (Jackowce)	
13	Jaruha	
14	Kitajgród	
15	Kołaczkowce	
16	Kołodziejówka	
17	Kowolawka	
18	Kozodawińce	
19	Kruszanówka	
20	Krzywczany	
21	Leskowce (Łyskowce)	
22	Muksza	
23	Nefedowce	
24	Przewrocc	
25	Pyżówka	
26	Rohozna	
27	Runguszów (Runkoszów)	
28	Studzienica	
29	Studzienica – Wniebowzięcia NMP	
30	Subota (Subycz)	
31	Teremce	
32	Uszica	
33	Wachnowce	
34	Worobjówka (Wrublowce)	
35	Wychwatnowce	

Копайгородський деканат

1	*2*	*3*
1	Berlącz	
2	Borek (Barok)	
3	Byrlówka Lesna	
4	Byrlówka Polowa	
5	Chrzenówka	
6	Grabówka	
7	Halczyńce	
8	Kaczmazów (Kacmazów)	
9	Karyszków	
10	Karyszków Nowy	
11	Kociużany	
12	Kopajgród	
13	Koszaryńce	
14	Kudijowce	
15	Luczyniec Miejski	
16	Luczyniec Sielny	
17	Młynowce	
18	Marianówka	
19	Mytki	
20	Niemiercze	
21	Noskowce	
22	Obuchów	
23	Olczadajów	
24	Płoskie	
25	Popowce	
26	Promaszczanica (Primoszczanica)	
27	Romanków	
28	Stepanki	
29	Szipinki	
30	Wierzchówka	
31	Winoż	
32	Wołodijowce	
33	Zgurajce	

Летичівський деканат

1	2	3
1	Buczniów (Bucni)	
2	Chmielnik – św. Eliasza Proroka	
3	Chmielnik – Narodzenia ?	
4	Chmielnik – Opieki M.B.	
5	Chmielnik Nowy	
6	Czapla	
7	Hołobków	
8	Horbasów	
9	Iwanińce	
10	Jurczenki	
11	Klityska	
12	Kopytyński	
13	Kudynka	
14	Kurylówka	
15	Latyczów Murowany	
16	Markowce	
17	Mikolajówka	
18	Mordyńce	
19	Mytnik	
20	Nowokonstantinów – św. Mikolaja	
21	Nowokonstantinów – Wniebowzięcia NMP	
22	Popowce	
23	Porubińce	
24	Słobódka	
25	Sandranikówka (Aleksandrówka)	
26	Serbanówka	
27	Sokolowa	
28	Susłowce	
29	Szczedrów	
30	Szulimiry	
31	Szyroka Hrebla	
32	Tesy	
33	Tomaszpól	
34	Uladówka	
35	Zalatyczów	
36	Żurawne	

Меджибізький деканат

1	*2*	*3*
1	Adamowce (Adampól)	
2	Bulai (Buhlai)	
3	Czartoryja	
4	Czechi	
5	Czeszkowce (Czeszki)	
6	Daszkowce	
7	Dynofowce	
8	Hołosków	
9	Hołowczyńce	
10	Kopaczówka	
11	Latka (Hatka)	
12	Lubomirce	
13	Międzyboż – św. Eliasza Proroka	
14	Międzyboż – św. Jerzego	
15	Międzyboż – Trójcy Świętej	
16	Międzyboż – Wniebowzięcia NMP	
17	Michunki Lesne	
18	Michunki Polne	
19	Paplińce	
20	Proniłów	
21	Redczyńce (Hreczyńce?)	
22	Rusanowce	
23	Siemaki	
24	Sieniawa Nowa – Narodzenia NMP	
25	Sieniawa Nowa – Podwyższenia Krzyża	
26	Sieniawa Stara – św. Mikołaja	
27	Sieniawa Stara – Praksedy	
28	Sieniawa Stara-Zostawce	
29	Spiczyńce (Szpyczyńce)	
30	Srubków (Szrubków)	
31	Stawnica	
32	Szczerbani	
33	Zapadyńce	

Могилівський деканат

1	*2*	*3*
1	Bernaszówka	
2	Bielany	
3	Borszczowce (Baryszowce)	
4	Bronnica	
5	Chońkowce	
6	Cuhaki (Suhaki)	
7	Czarzyńce – Narodzenia ?	
8	Hryhorówka	
9	Ilaszowce	
10	Jaryszów	
11	Jaryszów	
12	Jastrzebna	
13	Jastrzebna	
14	Jurkowce	
15	Karpówka	
16	Koniowa	
17	Kozlowa	
18	Krzyczanówka	
19	Kukawa	
20	Ladowa	
21	Ladowski klasztor	
22	Lipczany	
23	Mohilów	
24	Nagórzany	
25	Niemija	
26	Nisziwce	
27	Olczedajów	
28	Ozarzyńce – Wniebowzięcia NMP	
29	Perekoryńce	
30	Pledziany	
31	Pohorilce	
32	Popieluchi	
33	Rowne	
34	Słoboda Jaryszowska	
35	Słoboda Slizkowiecka	
36	Sadkowce	

37	Sadowe (Sadki)	
38	Serebryńce	
39	Skazińce	
40	Słiżkowce	
41	Srebrija	
42	Wendyczany	
43	Wojewodczińce	
44	Żerebiłówka	
45	Żrailowce	

Пилявецький деканат

1	*2*	*3*
1	Babino	
2	Berezna	
3	Czudynowce	
4	Denierowce	
5	Deninowce	
6	Dumenki	
7	Hrabowce	
8	Hreczana	
9	Illaszówka	
10	Jhnatowce (Hnatowce)	
11	Jowki (Iwki)	
12	Junaczyńce	
13	Jwankowce	
14	Kaczanówka	
15	Karpowce	
16	Kumanowce	
17	Łozowa	
18	Łysanowce	
19	Misiurówka	
20	Mitkowce	
21	Mołomołyńce	
22	Pańkowce	
23	Pilawa – św. Jerzego	
24	Pilawa – Opieki M.B.	
25	Pilawa – Wniebowzięcia NMP	
26	Pilawa Sielska	

27	Rożny	
28	Semki	
29	Skarżyńce	
30	Spyczyńce	
31	Święczna	
32	Teliżyńce	
33	Tereszpól	
34	Torczyn	
35	Uhły	
36	Wołosowce	

Плоскирівський деканат

1	*2*	*3*
1	Arkadijowce	
2	Bałamutówka	
3	Bachmatowce	
4	Bohdanówka	
5	Buzolija (Bazalija)	
6	Chodakowce	
7	Dawidkowce	
8	Hleszniówka	
9	Jarosławka	
10	Karpowice	
11	Kołybań	
12	Kopystyn	
13	Kyszkowce	
14	Leszniowiec (Oleszin, Lezniowo)	
15	Masiowce	
16	Parchomowce	
17	Paszkowce	
18	Peczeski	
19	Perohowce	
20	Płoskirówka	
21	Podlesie	
22	Redwińce	
23	Rożyczanka (Ružyczanka)	
24	Szpyczyńce	
25	Sztuczyńce	

26	Szumowce	
27	Świniany	
28	Tereszowce	
29	Tyranówka	
30	Zarudzie	

Сатанівський деканат

1	*2*	*3*
1	Borszczówka	
2	Dachnówka	
3	Hreczana	
4	Iwankowce	
5	Iwankowce – Przemienienia Pańskiego	
6	Kalaharówka	Kalaharówka
7	Kaniówka	
8	Kumanów	
9	Kurówka	
10	Lipówka	
11	Łuka	Łuka (Łuka Mała)
12	Martynkowce	
13	Postołówka	
14	Ripna	
15	Rudka (Ridka)	
16	Satanów – św. Jana Ewangelisty	
17	Satanów – św. Jerzego	
18	Satanów – św. Mikołaja	
19	Satanów – Opieki M.B.	
20	Satanów – Przemienienia Pańskiego	
21	Satanów – Wniebowstąpienia P.J.	
22	Satanów – Wniebowzięcia NMP	
23	Satanów – Zwiastowania NMP	
24	Satanówka	
25	Skotyniany	
26	Skotyniany	
27	Sołomna (Szołonina, Solonina)	
28	Tarnoruda – św. Mikołaja	Tarnoruda – św. Mikołaja

29	Tarnoruda – Wniebowstąpienia P.J.	Tarnoruda – Wniebowstąpienia P.J.
30	Turczyńce	
31	Wierzchowce (Zwierzchowce)	
32	Wolica	Wolica

Скальський деканат

1	*2*	*3*
1	Babińce	Babińce
2	Berężanka	
3	Bossyry	Bossyry
4	Bórdiakowce	Bórdiakowce
5	Chudykowce	Chudykowce
6	Czarnokozińce	
7	Czarnokozińce	
8	Cygany	Cygany
9	Dawidkowce	Dawidkowce
10	Frydrówka	
11	Giermakówka	Giermakówka
12	Hroszowa (Horoszowa)	Hroszowa (Horoszowa)
13	Huków	
14	Iwanków	Iwanków
15	Jezierzany	Jezierzany
16	Kadyjowce (Chodyjowce)	
17	Kadyjowce (Chodyjowce)	
18	Kolodróbka	Kolodróbka
19	Kociubińczyki	Kociubińczyki
20	Korolówka	Korolówka
21		Krzywcze (Horiszne)
22	Krzywcze	Krzywcze (Doliszne)
23	Lanckorona Miejska	
24	Lanckorona Przedmiejska	
25	Letawa	
26	Łanowce Kozaczyznskie	Łanowce – św. Michała Archanioła
27	Łanowce Miejskie	Łanowce – Wniebowstąpienia P.J.
28	Łosiacze (Łosiacz)	Łosiacze (Łosiacz)
29	Michałków	Michałków
30	Mielnica – św. Michała Archanioła	Mielnica – św. Michała Archanioła

31	Mielnica – Zmartwychwstania P.J.	Mielnica – Zmartwychwstania P.J.
32	Muszkatowce (Muszkatówka)	Muszkatowce (Muszkatówka)
33	Niwra Mała (Niwerka)	
34	Niwra Wielka	Niwra
35	Nowosiółka	Nowosiółka
36	Piłatkowce	Piłatkowce
37	Piatniczany	
38	Pilipcze (Filipkowce)	Pilipcze
39	Piszczatyńce (Pyszczatyńce)	Piszczatyńce
40	Poczapińce	
41	Podfilipie	
42	Porajówka (Parajówka)	
43	Przewrocie (Przywrocie)	
44	Puklaki	
45	Puste Iwanie	Puste Iwanie
46	Sapohów	Sapohów
47	Siekierzyńce	Siekierzyńce
48	Sickierzyńcc	Sickierzyńcc
49	Sińków – św. Mikołaja	Sińków – św. Mikołaja
50	Sińków – Narodzenia NMP	Sińków – Narodzenia NMP
51	Skała – św. Mikołaja	Skała – św. Mikołaja
52	Skała Miejska	Skała Narodzenia NMP
53	Skała Staromiejska	Skała – Wniebowstąpienia P.J.
54	Szestowce (Szustowce)	
55		Tarnawka
56	Turylcze	Turylcze
57	Uście	Uście
58	Wołkowce	Wołkowce
59	Wysóczka (Wysiczka)	Wysóczka
60	Załucze	
61	Zalesie	Zalesie
62	Zbrzyź Miejski	
63	Zbrzyź Przedmiejski	
64	Zwiahole	
65	Zylincze (Zelińce, Żelence)	Zylincze (Zelińce, Żelence)
66	Zabińce	

Смотрицький деканат

1	*2*	*3*
1	Balin	
2	Balin – Narodzenia ?	
3	Balin Woloski	
4	Cokowa (Cykowa)	
5	Czamian (Czańków?)	
6	Czarnywody	
7	Czeczelnik	
8	Czercze	
9	Dumanów	
10	Hrycków	
11	Jaromirka	
12	Karabczyjów	
13	Karabczyjów Polny (Karabczyjów Mały)	
14	Karaczkowce	
15	Kirniczany	
16	Kociubijów (Koczubijów)	
17	Kormilcze	
18	Krasnostawce	
19	Kujawa	
20	Kupin	
21	Łysogórka	
22	Nestorowce	
23	Nihin	
24	Ormiany	
25	Piasoczna Nowa	
26	Piasoczna Stara	
27	Rudka	
28	Serwatyńce	
29	Skipcze	
30	Słobódka Skipiecka	
31	Słobódka Smotrycka	
32	Smotrycz	
33	Smotrycz	
34	Smotrycz – Wniebowzięcia NMP	
35	Stefanówka	
36	Tyszyłów (Tuszyłówka)	

37	Załucze	
38	Zawadyńce	
39	Zelene (Zelincze)	
40	Zelene (Zelincze)	
41	Żerdia	

Снитківський деканат

1	*2*	*3*
1	Antonówka	
2	Bachtyn	
3	Bołotanowce (Bałabanówka)	
4	Boguszów	
5	Brahilówka (Brailówka)	
6	Bystrzica	
7	Ciwkowce	
8	Dereszowa	
9	Durowica	
10	Głęboczek	
11	Hlebów	
12	Janówka	
13	Kałówka	
14	Kałuszek (Kałusik)	
15	Kapuściany	
16	Karaczijowce	
17	Kornicze	
18	Kucza	
19	Kurylowce (Murowane)	
20	Kwikowce (Krużkowce?)	
21	Litniowce	
22	Łomaczyńce	
23	Nowosiółka	
24	Osłamów	
25	Otroków	
26	Pesec	
27	Petrymany	
28	Pilipkowce	
29	Popowce	
30	Struha Mała	

31	Struha Wielka	
32	Szczerbowce	
33	Waskowce (Iwaszkowce)	
34	Wormowce (Woronowce)	
35	Zaboroznowce	
36	Zamiechów	
37	Żabińce	

Соколецький деканат

1	*2*	*3*
1	Bóczaja	
2	Berezówka	
3	Borsuki	
4	Chrebtijów	
5	Chrebtijów	
6	Doliniany	
7	Durniaki	
8	Dżurdżówka	
9	Kałuhy	
10	Kosikowce	
11	Krzywochiżińce	
12	Kuraszowce	
13	Kuryłowce Zielone	
14	Łojowce	
15	Olajkowce (Ułajkowce)	
16	Olchowiec (Wolchowiec)	
17	Posuchów	
18	Rudkowce	
19	Słobódka	
20	Skazińce	
21	Sokolce	
22	Supówka	
23	Szebutińce (Szubotyńce)	
24	Szeleściany	
25	Tatarzy	
26	Wańkowce (Iwankowce)	
27	Wierzbowiec	
28	Żwan	
29	Żytniki	

Солобківський деканат

1	*2*	*3*
1	Andrzejówka	
2	Bałakiry	
3	Franowce	
4	Kornaszówka	
5	Kużelówka Mała	
6	Kużelowa Wielka	
7	Łużkowce (Łoszkowce)	
8	Micowce	
9	Micowce Stare	
10	Morozów	
11	Mukarów Nowy	
12	Mukarów Stary	
13	Nowa Wieś	
14	Odrowce	
15	Oleksiniec	
16	Płoskirówka (Proskurówka)	
17	Pokutińce	
18	Pokutińce Nagórne	
19	Prosiętkówka	
20	Prosiątków Majdański	
21	Prosiątków Pilipski	
22	Prysówka (Sprysówka)	
23	Sawińce	
24	Siemiakówka	
25	Skazińce	
26	Sokołówka	
27	Sołobkowce	
28	Sołobkowce	
29	Sołobkowce Miejskie	
30	Strychowce (Strechowce)	
31	Tarnawa Podlesna	
32	Tarnawa Polna	
33	Tatarzy	
34	Tomaszówka	
35	Tomaszówka	
36	Tynnaja	
37	Wichrówka	

Червоногородський деканат

1	*2*	*3*
1	Bazar	Bazar
2	Beremiany	Beremiany
3	Browary	
4	Burakówka	Burakówka
5	Capowce	Capowce
6	Chartanowce	Chartanowce
7	Chmielowa	Chmielowa
8	Cwitowa	Cwitowa
9		Czerwonogród
10	Dobrowlany	Dobrowlany
11	Drohiczówka	Drohiczówka
12	Duliby	Duliby
13	Hińkowce	Hińkowce
14	Hołowczyńce	Hołowczyńce
15	Iwanie	Iwanie
16	Jazłowiec	Jazłowiec – św. Eliasza Proroka
17	Jazlowiec	Jazlowiec – św. Michała Archanioła
18	Jazłowiec	Jazłowiec – św. Mikołaja
19	Jazlowiec – Bożego Narodzenia	Jazlowiec – Bożego Narodzenia
20		Jazlowiec – Wniebowzięcia NMP
21	Koszyłowce	Koszyłowce
22	Krzywołuka	Krzywołuka
23	Latacze	Latacze
24	Lisowce – Opieki M.B.	Lisowce – Opieki M.B.
25	Lisowce – Wniebowstąpienia P.J.	Lisowce – Wniebowstąpienia P.J.
26	Nagórzany	
27	Nowosiółka	Nowosiółka
28	Nyrków	Nyrków
29	Pauszówka	Pauszówka
30	Pieczarna	Pieczarna
31	Polowce	Polowce
32	Pomorze (Pomorce)	Pomorze (Pomorce)
33	Popowce	Popowce
34	Rzepińce	Rzepińce
35	Sadki	Sadki
36	Słobódka	Słobódka

37	Szuturmińce (Szutromińce)	Szuturmińce (Szutromińce)
38	Świerzkowce	Świerzkowce
39	Tłuste	Tłuste
40	Torskie	Torskie
41	Torskie – św. Michała Archanioła	Torska Słobódka
42	Uścieczko	Uścieczko
43	Worwólińce	Worwólińce
44	Zaleszczyki (Zaleszczyki Małe)	Zaleszczyki – św. Jerzego
45	Zaleszczyki	Zaleszczyki – Trójcy Świętej
46		Znibrody
47	Zyżawa	

Чорноострівський деканат

1	*2*	*3*
1	Antonowce	
2	Bujwołowce	
3	Chodkowce	
4	Czarny Ostrów – Wniebowzięcia NMP	
5	Czarny Ostrów – Zmartwychwstania P.J.	
6	Czerepówka	
7	Czerepowa	
8	Hładki	
9	Hryniowce	
10	Kalinówka	
11	Kazimirówka	
12	Klimaszówka	
13	Kopaczówka	
14	Lewkowce	
15	Magdyszówka (Mahnyszówka)	
16	Maniłówka	
17	Maniliczc	
18	Martynówka	
19	Mikołajów	
20	Orlińce	
21	Ostaszki	
22	Pachutyńce	
23	Pedosy	
24	Perehinka	

25	Rozowce	
26	Różyczna Wielka	
27	Ridkoduby	
28	Rużowice (Ryżulińce?)	
29	Skarżyńce	
30	Stawczyńce	
31	Wasylkowce	
32	Wezdeńki	
33	Wołkowce Nowe	
34	Wołkowce Stare	
35	Wojtowce	
36	Wolica	
37	Zachorowce	
38	Zolińce	

Шаргородський деканат

1	*2*	*3*
1	Berezówka	
2	Berezówka – Ofiarowania NMP	
3	Bielany	
4	Chomenki	
5	Dłużek	
6	Derebczyn	
7	Derebczynka	
8	Dolhowce	
9	Iwaszkowce	
10	Kalitinka	
11	Klekotina	
12	Konatkowce	
13	Kopystyryn – Opieki M.B.	
14	Kopystyryn Stary	
15	Łozowa – św. Mikołaja	
16	Łuka	
17	Mołczań	
18	Murafa	
19	Murafa	
20	Murafa	
21	Murafa – Świętego Krzyża	

22	Nosikówka	
23	Pasynki	
24	Pisarzówka	
25	Plebanówka	
26	Pokutino	
27	Politanki (Nicopolitanki)	
28	Przepilczińce	
29	Sadkowce	
30	Serbiańce	
31	Szarogród	
32	Szarogród	
33	Szarogród	
34	Szarogród	
35	Szenderówka	
36	Tropowce	
37	Tylilińce	

Ягольницький деканат

1	*2*	*3*
1	Borszczów	Borszczów
2	Czarnokońce – św. Jerzego	Czarnokońce – św. Jerzego
3	Czarnokońce – Opieki M.B.	Czarnokońce – Opieki M.B.
4	Czarnokońce Małe (Czarnokuńczyki)	Czarnokończyki
5	Hryńkowce	Hryńkowce
6	Jagielnica	Jagielnica – Opieki M.B.
7	Jagielnica	Jagielnica – Wniebowstąpienia P.J.
8		Jagielnica – Wniebowzięcia NMP
9		Jagielnica – Zmartwychwstania P.J.
10	Jagielnica Stara	Jagielnica Stara
11		Kapuścińce
12	Kociubińce	Kociubińce
13	Koleńdziany Rajgrod (Kołyndiane)	Koleńdziany
14	Kopyczyńce – św. Mikołaja	Kopyczyńce – św. Mikołaja
15	Kopyczyńce – Podwyższenia Krzyża	Kopyczyńce – Podwyższenia Krzyża
16	Kopyczyńce – Sobora NMP	Kopyczyńce – Sobora NMP

17	Krogulec	Krogulec
18	Miłowce	Miłowce
19	Muchawka	Muchawka
20	Nagórzanka (Jagielnica Nagórzańska?)	
21	Proboźna – Narodzenia NMP	Proboźna – Narodzenia NMP
22	Proboźna – Wniebowzięcia NMP	Proboźna – Wniebowzięcia NMP
23	Rosochacz	Rosochacz
24	Salówka	
25	Susołówka	Susołówka
26	Swidowa	Swidowa
27	Szulhanówka	Szulhanówka
28	Towstenkie	Towstenkie
29	Ułaszkowce	Ułaszkowce – Podwyższenia Krzyża
30	Ułaszkowce Przedmiejskie	Ułaszkowce – Sobora NMP
31	Wierzchniakowce	Wierzchniakowce
32	Zabłotówka	Zabłotówka

* Джерело згадує ці деканати як існуючі, але не називає їх парафій.

Таблиця 4.

Презенти і рекомендаційні листи парохів до їх актуальних парафій та особи, що їм такі уділяли. Дані за 1726, 1730 і 1733–1734 рр.[7]

Дані за 1726 р.

Барський деканат

Ц.ч.	Парафія	Парох	Презента є	Інсталяційний лист є	Презенти немає	Хто уділяв презенту	Хто уділяв інсталяційний лист
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bahrynowce	Bazyli	1			?	
2	Bar	Akolita[8]	+			?	
3	Czemerysy (św. Michała Archanioła)	Bazyli Balicki			+		
4	Czemerysy (Przemienienia Pańskiego)	Michał Balicki	+ +			Ks. Stocki, Namiesnik Barski. Książę, Wojewoda Krakowski	
5	Hołowczyńce	Stefan	+	+		Ks. Namiesnik	?
6	Jowtuszków Słobódka	Kostanty			1		
7	Jowtuszkowce Małe (wieś)	Hryhory	+			Książę	
8	Kurylowce	Stefan	+	+		Wybranowski, Chorąży Latyczowski	Wybranowski

[7] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.

[8] Akolita – кандидат до священства.

9	Łuka	Nester	–			Książę	
10	Mańkowce	Michał Sawicz	–	+		Ks. Stocki, Namiesnik Barski	?
11	Radzyjowce	Aleksej	–			Książę, Wojewoda Krakowski	
12	Serbinowce	Piotr	–			Książę i PP. Iwaszkowscy, Dziedzicy tej wsi	
13	Słobódka	Hryhory Chomiński			–		
14	Wasiutyńce	Jan	–			Książę, Wojewoda Krakowski	

Браїлівський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	7	*8*
1	Brailów (Trójcy Świętej)	Łuka	·			?	
2	Brailów (Wniebowzięcia NMP)	Bazyli, Spiwaków zięć	–			Potocki, Strażnik Wielkiego Księstwa Litewskiego	
3	Kliszczowa	Semion			–		
4	Lityn	Eustafy Małszewski	–			Brzuchowski, Starosta Lityński	
5	Machnówka	Bazyli Sosnowski	–			Potocki, Strażnik Wielki Koronny	
6	Mikulińce	Semion	–			Wkryński	
7	Nowosielica	Kyryl			–		
8	Poczapińce	Jaków Zacharenko	–			PP. Kolankowscy i Gwędzko	
9	Sitmaki	Eliasz	–			?	
10	Sutiska	Kyryl	–			Jerzy Kalityński, Stolnik Czerniachowski	

Брацлавський деканат

1	2	3	4	5	6	7	8
1	Brasław (św. Mikołaja)	Jakub Stanisławski	+			Jakub Dunin, Regent Koronny	
2	Brasław (Zmartwychwstania P.J. – Dolna)	Stefan Kondracki			+		
3	Pieczara	Jan			+		
4	Tulczyn	Jan			+		
5	Tymanówka	Samuel			+		

Вінницький деканат

1	2	3	4	5	6	7	8
1	Jakuszyńce	Samuel Połoniecki			+		
2	Kochanówka	Klementy Kołomyjczenko	+	·		Wojewoda	?
3	Łatańce	Andrzej Iwanowicz			+		
4	Łuka	Jan			+		
5	Przyłuka (Opieki M.B.)	Kyrył	+			Pociej. Hetman Wielkiego Księstwa Litewskiego	
6	Przyłuka (Przemienienia Pańskiego?)	Teodor	+			Pociej. Hetman Wielkiego Księstwa Litewskiego	
7	Salasze	Andrzej Basarski			+		
8	Sosonka	Maksym			+		
9	Strzyżawka	Jaków	+			Pisarz Wielki Koronny	
10	Suprunów	Piotr	+			Sołtyk. Kasztelan Lubelski	
11	Trostianiec	Jan			+		
12	Winnica (św. św. Kosmy i Damiana)	Michał			+		

Копайгородський деканат

1	2	3	4	5	6	7	8
1	Bachtyn	Andrzej			–		
2	Barek	Teodor			–		
3	Boguszówka	?		+			Jerzy Bogusz. Cześnik Zakroczymski
4	Hule	Piotr Szarko	–			Nietychi	
5	Koniszczów	Kalenik	·			Boguszowa. matka teraźniejszego Dziedzica Antoniego Bogusza. Stolnika Zakroczymskiego	
6	Kopajgrod (Narodzenia NMP)	Michał Jandzyński			–		
7	Krywochyżyńce	Jacenty	–			Franciszk Bogusz. Sędzia Latyczowski	
8	Kuraszowce	Piotr			–		
9	Łuczyniec (wieś)	Jaków			·		
10	Marjanówka	Paweł			–		
11	Michajłowce	Nikita	–			PP. Boguszowie	
12	Mytki	Jan Borysławski			–		
13	Romanki	Piotr Kseniowycz			–		
14	Tatarszczyzna	Aleksej Złotkiewicz			–		
15	Werchówka	Bazyli	–			?	
16	Winiż	Teodor			–		
17	Zabince	Jan			·		

Летичівський деканат

1	2	3	4	5	6	7	8
1	Bahrynowce	Bazyli	–			?	
2	Berezna	Josyf Kaczmarewicz	·			Mięczyński	

3	Chmielnik (św. Eliasza Proroka)	Jan	+			Mieszczany Chmielnickie i parochianie cerkwi miejskiej Rynkowej św. Eliasza Proroka	
4	Chmielnik (Opieki M.B.)	Teodor Prokopowicz	+			Franciszk Osoliński, Podskarbi Nadworny Koronny	
5	Dubowa	Semion	+			Starosta Chmielnicki	
6	Holeniszcza	Jan			+		
7	Horbasów	Klementy	+			Koncki (Jan), Starosta Kamieniecki i Latyczowski (i Generał Koronny)	
8	Juwcze		+			Starosta Chmielnicki	
9	Klityszcza	Michał	+			Tomasz Klityński	
10	Kożuchów	Mojsej	+			PP. Kożuchowscy	
11	Kudynka	Ilyja	+			Wojewoda Smoleński	
12	Kumanowce	Teodor	+			Piotr Saczyński, Rawicz i inne (szlachta Kumanowska)	
13	Letyczówka (Wojtowce za Letyczowko)	Leonty	+	–		Starosta Latyczowski	?
14	Nowy Kostantynów	Teodor Jezopolski	+			Kasztelan Wołyński	
15	Oładówka	Stefan Warożewicz	+			Nikodym Woronicz, Sędzia Kamieniecki	

16	Pilawa (Opieki M.B.)	Jan (wikariusz)			–		
17	Pilawa Nowa (Wniebo-wzięcia NMP)	Matfej	–			Książę, Wojewoda Krakowski	
18	Pilawa (wieś)	Daniel	–			Dessyer	
19	Rozny	Teodor			·		
20	Susłowce	Teodor	–			Starosta Latyczowski	
21	Werbka	Jan	·			Wojewoda Smoleński	
22	Winikowce	Jan			–		

Могилівський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Biały	Matftej			·		
2	Bronica	Teodor			–		
3	Kukawka	Hrehory Łozanowski	–			Jozef Sokołowski, Dzierżawca na ten czas wsi tej	
4	Lipczany	Andrzej			–		
5	Mohylów (św. Mikołaja)	Jaków Bojarski	·			Kalinowski, Kasztelan Kamieniecki	
6	Ozaryncy	Paweł			·		
7	Serby	Marko			–		
8	Serebryja	Jan	·			Książę, Podkomorzy Koronny, Wojewoda Krakowski	
9	Śliszkowce	Teodor	–			Lubo...?	
10	Subotówka	Jan			·		
11	Żerebyłówka	Leonty	–			Marcin Krucer, Chorąży Latyczowski	

Немирівський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bilki	Antoni			+		
2	Bobłów	Andrzej Dmytrenko (wikariusz)			+		
3	Daszawa (św. Michała Archanioła – Na Środku Miasta)	Teodor Chmielowicz	+			Ś.P. Palej. Pułkownik. Książę Janusz Korybut Wiszniowiecki, Kasztelan Krakowski	
4	Daszawa (Wniebowzięcia NMP)	Piotr Hrehorowicz	+			Franciszk Tarło, Hrabia i Kuchmistrz Koronny	
5	Fastowce	Kyrył	+			Wojewoda Kijowski	
6	Kalnik	Bazyli Łobaczewski			+		
7	Kowalówka	Teodor	+	–		Wojewoda Kijowski	?
8	Krykowce	Ilyja (wikariusz)			+		
9	Liińce	Jan Kondratowicz	+			Książę, Podkomorzy Koronny	
10	Łuka	Piotr Harasimenko (wikariusz)			+		
		Ś.P. Poprzednik o. Piotra	+			Wojewoda Kijowski	
11	Niemirów Na Ukrainie (św. Mikołaja)	Jan	+			Ostrowski	
12	Niemirów (Bożego Narodzenia)	Semion			+		
13	Niemirów (Zmartwychwstania P.J. – W Samym Rynku)	Samuel	+			Wojewoda Kijowski	

14	Nosowce	Bazyli	–			?	
15	Ometyńce	Hrehory			·		
16	Paryjewka	Hryhory Paranczyc	–			Pan	
17	Ruban	Jan Czernieczenko	–			Wojewoda Kijowski	
19	Woronowica	Jan Hryniewicz	–			Michał Zwoleński (Zwolski). Podstoły Dobrzyński	
19	Zorniszcza	Antoni Weremijewicz	–			?	

Рашківський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Biłocze	Aleksej	–	+		Książę (Obożny Wielki Koronny)	?
2	Chrustowa	Andrzej			–		
3	Cebulówka	Dymytry	–			?	
4	Cykynówka	Jan	–			?	
5	Dymytraszkówka	Aleksander Kaczanowski			–		
6	Hryzowa	Mikołaj			·		
7	Jampol	Teodor Arsenijenko	–			Ługowski, Komisarz Księcia	
8	Kamianka	Hryhory	·			Pan	
9	Kuzmin	Teodor	–			Kochanowski, Komisarz na ten czas od Księcia Obożnego Wielkiego Koronnego tu w ten Kraj ordynowany	
10	Michajłowce	Bazyli			·		
11	Olszanka	Paweł	–			Kochanowski, Komisarz na ten czas od Księcia Obożnego Wielkiego Koronnego tu w ten Kraj ordynowany	

12	Raszków (św. Mikołaja)	Bazyli Dełymerko	+			Kochanowski. Komisarz na ten czas od Księcia Obożnego Wielkiego Koronnego tu w ten Kraj ordynowany	
13	Raszków (Wniebowstąpienia P.J.)	Jakim	+			Kochanowski. Komisarz na ten czas od Księcia Obożnego Wielkiego Koronnego tu w ten Kraj ordynowany	
14	Rybnica	Jan	+			Książę (Obożny Wielki Koronny)	
15	Wychwatniowce	Jaków			+		
16	Żura	Kostanty			+		

Чигиринський-Смілянський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bożki	Zachary	–			Wojewoda Ruski	
2	Borowica	Bazyli	–			Wojewoda Ruski	
3	Buzyn	Bazyli	–			Ks. Piotr Klimowicz. Dziekan Czeheryński	
4	Chudoliewka	Jan Antonowicz	– –			Ks. Piotr Klimowicz. Namiesnik Czeheryński. Wojewoda Ruski	
5	Czeheryn (Przemienienia Pańskiego)	Antoni	– –			Orchowski. Gubernator na ten czas Starostwa Czeheryńskiego. Wojewoda Ruski	
6	Hołowiatyn	Bazyli			+		
7	Jaskowce	Semion	+ +			Ks. Piotr Klimowicz. Namiesnik na ten czas Czeheryński. Wojewoda Ruski	

8	Kamionki	Harasim	– –			Markowski, na ten czas Gubernator Starostwa Czeheryńskiego. Wojewoda Ruski, jako dziedziczny pan	
9	Kapliszcza	Jan Pawłowicz	– –			Orchowski, Gubernator Starostwa Czeheryńskiego i ks. Piotr Klimowicz, Namiesnik. Wojewoda Ruski	
10	Krylów nad Dnieprem (Trójcy Świętej)	Teodor Leontowicz	–			Bartoszewski, Gubernator Starostwa Czeheryńskiego Wojewody Ruskiego. Wojewoda Ruski	
11	Krylów nad Dnieprem (Wniebowzięcia NMP – Na Środku Miasta)	Piotr Drejko	–			Wojewoda Ruski	
12	Medwedówka (św. Michała Archanioła)	Piotr Klimowicz			–		
13	Medwedówka (Wniebowzięcia NMP)	Mikołaj	–			Markowski, na ten czas Gubernator Starostwa Czeheryńskiego. Wojewoda Ruski	
14	Medwedówka-Na Przedmieście za Groblo (Przemienienia Pańskiego)	Antoni	– –			Orchowski, Gubernator Czeheryński. Wojewoda Ruski	

15	Nowosielica	Jozef	+			Wojewoda Ruski	
16	Smiała (św. Mikołaja)	Filip			+		
17	Smiała (Opieki M.B.)	Ilyia	+			Wojewoda Ruski	
18	Subotów	Radyon Kasianowicz	+			Wojewoda Ruski	
19	Wojtowe Selo	Michał	+ +			Gubernator dóbr Wojewody Ruskiego Starostwa Czeheryńskiego. Wojewoda Ruski	
20	Woronówka	Jan	+ +			Orchowski, Gubernator na ten czas Starostwa Czeheryńskiego i ks. Piotr Klimowicz, Namiesnik, Wojewoda Ruski	
21	Zalewki	Mojsej	+			Markowski, na ten czas Gubernator Czeheryński	
22	Zabotyn (św. Mikołaja)	Jan Hrehorowicz	+ +			Na ten czas Gubernator Starostwa Czeheryńskiego. Wojewoda Ruski	

Шаргородський-Уманський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bałabanówka	Pawel			+		
2	Berezówka	Teodor			+		
3	Buki	Ilia			+		
4	Cebulów	Bazyli			+		
5	Dolhowce	Łuka	+			Hetman (Rzewuski H.W.K.)	
6	Dziekówka	Andrzej	+			?	

7	Granów (św. Mikołaja)	Stafan Topola	–			Gubernator na ten czas Granowski	
8	Granów (Wniebowzięcia NMP)	Paweł Haluszczenko	–			Ś.P. Krakowski (Kasztelan Krakowski)	
9	Horodok	Jan			–		
10	Iwanka	Jan	–			?	
11	Kaczmazów	Teodor			–		
12	Kniaża Krynica	Ławrenty	·			Franciszk Kaszewski, Dziedzic	
13	Krasne-Nowe Miasto (Opieki M.B.)	Jan Kulczycki	–			Książę, Obożny Wielki Koronny	
14	Krasne-Stare Miasto (Zmartwychwstania P.J.)	Antoni Halienko (akolita)	–			Książę, Obożny Wielki Koronny	
15	Kunicze	Jaków Soroka	–			Kamięcki (Kamieniecki, Cześnik Kozowski)	
16	Łozowa	Bazyli			–		
17	Łuka	Andrzej	·			Spendowski (Kazimierz)	
18	Manastyrzyska	Jan			–		
19	Mańkówka (św. Michała Archanioła)	Matfej Zelenski	·			Białowolski, na ten czas Gubernator Umański i Gromada	
20	Mańkówka (Przemienienia Pańskiego)	Piotr			·		
21	Skibince	Hryhory			·		
22	Stepanówka	Jan Huturczenko			–		
23	Szarogrod (Narodzenia św. Jana Chrzciciela)	Maksym	–			Kochanowski, na ten czas Komisarz Księcia (Obożny Wielki Koronny)	

24	Szarogrod (Trójcy Świętej)	Łukian	+			Książę (Obożny Wielki Koronny)	
25	Szawułycha	Jan			+		
26	Talne	Jan Iwanowicz			+		
27	Umań (Wniebowzięcia NMP)	Dyonisy Hajduczenko	+			Kalinowski	
28	Ziatkowce	Jan Wołoszynowski			+		

Дані за 1730 р.

Барський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bar (św. Mikołaja)	Jakub Tryhubowicz	+			Ś.P. Książę Jerzy Lubomirski. Wojewoda Krakowski	
2	Bar (Wniebowzięcia NMP)	Tymoteusz Matkowski	+			Jerzy Lubomirski	
3	Bar-Nowe Miasto (Zmartwychwstania P.J.)	Gabryel Marczenko	+			?	
4	Bar-Przedmieście (Przemienienia Pańskiego)	Michał Balewicz	+			Ś.P. Książę Lubomirski	
5	Czemerysy Wołoskie	Bazyli Balicki	+			Pan	
6	Hałuzińce	Kyrył Hałuziński	+			Książę Lubomirski	
7	Hołowczyńce	Stefan Wichniewicz	+			Jerzy Lubomirski	
8	Jowtuszków	Andrzej Lachowiecki	+			Pan	

9	Jowtuszków-Słoboda	Konstanty Nieciewicz	–			?	
10	Iwankowce	Hryhory Jankowski	·			Pan	
11	Łuka	Nestor	–			Jerzy Dominik Lubomirski, Podkomorzy Korony	
12	Mańkowce	Michał Sawycz	·	+		?	Ks. Namiesnik
13	Międzyrów	Jan Bohtałowski	–			Pan	
14	Mihalowce	Teodor Czegusiak	·			Teodor Lubomirski, Starosta Spiski, wtedy dóbr tych opiekun	
15	Pietranie	Jakub Skrzypałowski	–			PP. Petraniowscy	
16	Słobódka	Hryhory Hominski	·			Pan	
17	Stepanki	Teodor Nawrocki	–			PP. Stepankowscy Szlacheice	
18	Stodolce	Bazyli Czerniewicz	–			Komisarz imieniem samych PP. Dziedziców	
19	Szyińce	Jan Saczawicki			–		
20	Wasiutyńce	Jan Zarzycki	–			PP. Wasiutyńscy	
21	Żeniszkowce	Bazyli Wasilewicz	–			Pan	

Більчецький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bedrychowce	Piotr Korolkiewicz	–			Potocki	
2	Bilcze (św. Michała Archanioła)	Jaków Własznowicz	–			Potocki	
3	Bilcze (Praksedy)	Dymytry Sawczuk	–			Stanisław Potocki	

4	Bilcze (Wniebowzięcia NMP)	Teodor Podhorecki	+			Jozef Stanisław Potocki, Kasztelan Kamieński	
5	Dupliska	Andrzej Ploszczanski	+			Potocki	
6	Dzwieniacze (Wniebowstąpienia P.J.)	Hryhory Osadczuk	+			Jan Potocki, Kasztelan Brasławski	
7	Dzwieniacze (Wniebowzięcia NMP)	Hryhory Basarab	+			Jan Potocki, Kasztelan Brasławski	
8	Grodek Kułaków	Matftej Matyjaszewicz	+			Broniowska, Posesorka dóbr tych	
9	Horyhlady	Andrzej Seredecki	+			Stanisław Siekierzyński, Podstoły Nowogródzki	
10	Kaszperowce (miasteczko)	Gabryel Cherosij	+			Stanisław Siekierzyński, Podstoły Nowogródzki	
11	Kaszperowce (wieś)	Jan Mysiewicz		–			Rafał Skarzyński
12	Kościlniki	Demian Połubiacki	+			Georgi Lubomirski, Obożny Koronny, Wojewoda Sendomirski	
13	Kułakowce	Bazyli Grodecki	+			Broniowska, Posesorka dóbr tych	
14	Myszków	Jaków Kocicki	+			Jan Potocki, Kasztelan Brasławski	
15	Nowosiółka Kostiukowa	Pawel Nestorowicz	+			Jozef Gydymin	
16	Oleksińce	Jakub Mychalski	+			?	
17	Szczetowce	Andronik Stefan	+			Broniowska, Posesorka dóbr tych	

18	Szerszeniowce	Konstanty Terlęcki	–			PP. Dziedzicy	
19	Szypowce	Stefan	·			Aleksandr Łoś. Chorąży Sanocki	
20	Uhrynkowce	Jan	–			Ciński, na ten czas Dziedzic	
21	Winiatyńce	Matej Medyński	–			Ś.P. Rzewuski	

Браїлівський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Borki	Bazyli Patromowicz.	–			Wkryński	
2	Brailów (Trójcy Świętej)	Łuka Markiewicz	–			Pan	
3	Brailów (Wniebo-wzięcia NMP)	Teodor Kolosenko	·			Pan	
4	Dymidówka	Hryhory Starożyński	–			Dziedzic	
5	Działów	Jan Terlęcki	–			Pan	
6	Kyryłowce	Stefan Milecki	–			Marcin Wybra-nowski. Chorąży Podolski	
7	Lityn	Eustachiusz Małszewski	–			?	
8	Machnówka	Bazyli Sosnowski	–			Dziedzic	
9	Mykulińce	Semion Lutyński	–			Dziedzic	
10	Nowosiółka	Michał			–		
11	Nowosielica	Hryhory	–			Pan	
12	Pilawa	Hryhory			–		
13	Poczapińce	Jakub	–			Dziedziczny Pan	
14	Potok (św. De-metriusza)	Hryhory Rudziński	–			Pan	
15	Potok (św. Jana Ewangelisty)	Paweł Semenowicz	–			Pan	

16	Siomaki	Eliasz	+			Pan	
17	Stanisławów	Jan Satkowski	+			Dziedzic	
18	Tarasówka	Stefan Łoziński			+		
19	Woroszyłówka	Jan Sosnowski	+			Pan	

Брацлавський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Brasław (św. Mikołaja)	Miron Zanczenko	+			Stanisław Swidziński, Starosta Brasławski i Radomlski	
2	Chołodówka	Jan Pawłowicz			+		
3	Czeczelnik	Semion			+		
4	Czetwerteniówka	Piotr Demkowicz			+		
5	Kirnosówka	Aleksander Iwanowicz Nesterenko	+			Dziedzic	
6	Kobilówka	Aleksej Brezowski	+			Pan	
7	Kyryjówka	Piotr Kuczer			+		
8	Ładyżyn	Ewstafi Paszuta	+ +			Jerzy Potocki, Starosta Humacki. Michał. Ordynat Zamojski	
9	Łuh (Markówka)	Kyryl Stefanowicz	+			?	
10	Maczocha	Dymytry Morulłanyk			+		
11	Mańkówka	Paweł Karpowicz			+		
12	Michałówka	Teodor Lewicki			+		
13	Obodowda	Matfiej Sucharzewski	+			?	

14	Pieczara	Jan Demicki			–		
15	Rohozna	Jakub Nesterenko			–		
16	Somówka	Łuka Terentiewicz			–		
17	Trostianiec	Stefan Wasilewicz	–			Pan	
18	Tulczyn (św. Mikołaja)	Jan Radowicz	–			?	
19	Ustia	Jan Suhaczewski	–			Józef Potocki, Wojewoda Kijowski	
20	Wyszkowce	Teodor (akolita)	–			Dziedzic	

Winnicki dekanat

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Chyżyńce	Jan Arkuszenko	–			Pan	
2	Daszkowce	Konstanty Onisimowicz				Jan Daszkowski, Cześnik Brasławski	
3	Huszczyńce	Jan Siryczenko			–		
4	Jakuszyńce	Teodor Leniewicz				Dessiur, Pułkownik, Dziedzic dóbr tych	
5	Kochanówka	Klementy Kołomijski	–			Stanisław Chmętowski, Wojewoda i Generał Ziem Księstwa Mazowieckiego	
6	Komarów	Semion			–		
7	Lesijówka	Daniel Stryjewski			–		
8	Pieńkówka	Stefan Oleksiejewicz			–		
9	Przyłuka-Miasto Nowe	Jaków Chomontowicz			–		

10	Przyłuka-Miasto Stare (Opieki M.B.)	Kyrył Lewicki	+			?	
11	Przyłuka-Miasto Stare (Przemienienia Pańskiego)	Teodor Kojnaszenko	+			Ś.P. Hetman	
12	Sałasze	Andrzej Basarski	+			Pan	
13	Samhorod	Jan Tuniczenko	+			Ludwik Konstanty Pociej, Wojewoda Wielkiego Księstwa Litewskiego	
14	Sosonka	Atanazy (wikariusz), сам с парохом вінницьким святопокровським, а притій церкві за вікарія до часу прийпов на цей Великий піст – арк. 362.			+		
15	Strzyżawka	Jakub Wroblowski	+			Michał Potocki, Pisarz Polny Koronny	
16	Suprunów	Piotr Hrypoczenko	+			Józef Sołtyk	
17	Trostianiec	Bazyli Jacynok			+		
18	Wachnówka	Jan Rohowicz			+		
19	Winnica (św. św. Kosmy i Damiana)	Gabryel Woliczenko (wikariusz)			+		
20	Winnica (Opieki M.B.)	Michał Olszewski			+		

21	Winnica-Stare Miasto (św. Mikołaja)	Kyryl Romanowicz	–			Dziedzic	

Городоцький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bedrykowce	Aleksej Kozoborski	–			Stadnicki, Podczaszy Latyczewski	
2	Chmielówka	Jaków Kotowicz	–			Stadnicki, Podczaszy Latyczewski	
3	Dobrohoszcza	Andrzej Niszczy	–			Jan Stadnicki, Podstoły Bełzki, Dziedzic dóbr tych	
4	Fulsztyn	Zacharyja Bielecki	·			Sapiha i Stadnicki, tutejsze Kolatory	
5	Gródek-Bedryków (św. Jerzego)	Gabryel Wackowicz	–			Ordynat Zamojski	
6	Gródek-Bedryków (Wniebowzięcia NMP)	Matej (wikariusz)			–		
7	Kalityńce	Jaków	–			Czerniński, Stolnik Latyczewski	
8	Krzemienna	Jan Hałaniewicz	–			Jan Stadnicki, Podstoły Bełzki	
		Teodor Skorodecki	–			Jan Stadnicki, Podstoły Bełzki	
9	Kumanów	Stefan Lewicki	·			Koc, Sędzia Bełzki	
10	Kuzmin	Aleksej Kizyma	–			PP. Stadnickie – Podstoły Bełzki i Podczaszy Latyczewski	

11	Lisowody	Paweł Dydowicz	+			Stadnicki, Podczaszy Latyczewski	
12	Matwijkowce	Jan Humenowicz		–	+	?	Markowski
13	Niemyrzyńce	Hryhory Zminkowski	+			Pruszyński	
14	Oleksińce Podlesne (Opicki M.B.)	Michał Skibicki	+			Chomątowski	
15	Oleksińce Podlesne (Praksedy)	Filip Głowacki	+			Olszewski	
16	Ostapkowce	Jan Skibicki	+			Iwanicki, Chorąży Nowogrodzki	
17	Pawlikowce	Teodor Szenderowski	+			Księżna Potocka	
18	Porzycze	Teodor Sirkowski	+			Czerniński, Starosta Druhomyski	
19	Rajkowce	Tymoftej	+			Strzemecki, Starosta Hadziacki	
20	Sapiżyn	Paweł Lewicki	+			Sapiha, Kasztelan Trocki	
21	Trostianiec	Teodor Gyzyński	+			Lepkowski, Miecznik Podolski	
22	Warowce	Stefan Bezuszko	+			Trzaskowski	
23	Żuczkowce	Teodor Lilski	+			Sapiha, Kasztelan Trocki	
24	Żyszczyńce	Hryhory Towarzański			+		

Гусятинський деканат

1	2	3	4	5	6	7	8
1	Bereżanka	Stefan Złonkowicz	–			Konstanty Wujanowski. Chorąży Latyczewski	
2	Chropotowa	Mikołaj Ludkiewicz	–			Województwo przez wolę biskupa Kamienieckiego	
3	Czemerowce	Tymotej			–		
4	Demkowce	Eliasz			–		
5	Hołeniszcze	+Jan Czołyński	–			Głębocki. Podczaszy Lwowski	
		Paweł (Nominat na Duchowieństwo)				Piotr Mięczyński, Kasztelan Chełmski	
6	Husiatyn (św. św. Kosmy i Damiana)	Michał Mokrycki				”	
7	Husiatyn (Przemienienia Pańskiego)	Jan Łukaszewicz	–			Potocki	
8	Husiatyn (Wniebowzięcia NMP)	Teodor Załucki	–			Michał Potocki. Wojewoda Wołyński	
9	Husiatyn-Przedmieście	Matfej Dawidowicz	–			Potocki	
10	Kryków	Jan Gładyszewicz				Jan Głębocki, Podczaszy Lwowski	
11	Kryweńke	Dymytrij Werchratski	–			Marcin Kalinowski, Kasztelan Kamieniecki	
12	Kuhajowce	Jakim Pogłodowicz			–		

13	Kuzmińce	Stefan Lewicki	+			Potocki, na ten czas Pisarz Koronny	
14	Olchowce	Eustafi Ezerański	+			Potocki, Wojewoda Wołyński	
15	Sidorów (Narodzenia NMP)	Michał Semelitko			+		
16	Sidorów (Wniebowstąpienia P.J.)	Roman Korzelicki	+			Marcin Kalinowski, Kasztelan Kamieniecki, Starosta przed tym Winnicki	
17	Suchodoł	Jan Skrynnicki	+			Michał Borzysławski, Podczaszy ziemi Dobryńskiej, w ten czas dóbr tych Posesor i niby Dziedzic	
18	Swirzczkowce	Kondrat Sosnowski	+			Michał Potocki, Wojewoda Wołyński	
19	Szydłowce	Stefan Nagórski	+			Rodolf Dobrawski, Starosta Barecki	
20	Tołsteńkie	Michał Syroiżka	+			Józef Bernaba Jordan, Cześnik Wyszegrodzki	
21	Wachnowce	Jaków Badkowicz				Złoczowski, Cześnik Lwowski	
22	Zielona	Aleksej	+			Jan Maczyński, Łowczy Halicki, tej wsi przejszły Posesor	

Зіньківський деканат

1	2	3	4	5	6	7	8
1	Bebechy	Jan Bratczański	·			Zofia Denhoffowa. Wojewodzina Połocka	
2	Bednarówka	Michał	–			Józef Dulski, Miecznik Warszawski	
3	Buzykowce	Andrzej Kwaśnicki	–			Andrzej Krakowski, tych dóbr Posesor	
4	Chwoszczyjówka	Tymoteusz	–			Wojewodzina Połocka	
5	Hluszkowce	Teodor Łopiniaka	–			Pani Denhoffowa	
6	Hrymiaczka	Hryhory Salewicz			·		
7	Jaśkowce	Michał Zaleski	·			Denhoffowa, Wojewodzina Połocka	
8	Janczyce	Hryhory Słowikowski	–			Ś.P. Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
9	Jankowce	Józef Sławiecki	·			Pan	
10	Jarmolińce (św. Michała Archanioła)	Józef Malinowski	–			Anna Szepinkowa, Stolnikowa Juflańska	
11	Jarmolińce (Trójcy Świętej)	Bazyli Romanowski	–			Pan	
12	Kalinówka-Przedmieście Zinkowskie	Jan Rożkun	–			Pan	
13	Krutyborodyńce	Łuka Wołyniec	–			Jan Bogusz, Starosta Dzwinogrodzki	

14	Krzywule-Przedmieście Zinkowskie	Pantelemon Bochtenczuk	+			Pani Denhoffowa	
15	Lisówka	Stefan Stachewicz	+			Lesiowski (Ś.P. Stanisław Lesiowski, Skarbnik Buzki)	
16	Mazniki	Maksym Bujewicz		–			Perkalab
17	Michałkowce	Jan Krzemieniecki	+			Jozef Wrzeszcza	
18	Michałpol (Michałkowce)	Ławrenty Woliniec	+			Jozef Michał Rzewuski, Starosta Wyszyński	
19	Nowosiółka	Ewstafij Czerniawski	+			Jan Aliski, tych dóbr wtedy Posesor	
20	Ochrymowce	Matfiej Czumakiewicz	+			Ś.P. Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
21	Sudkowce	Stefan Gawryłenko	+			Chryzostom Bleszczyński, Podczaszy Pomorski, tych dóbr Dziedzic	
22	Szarawka	Paweł Lewicki	+			Jozef Dulski, Miecznik Warszawski	
23	Szarki	Jaków Maskiewicz	+ +			Franciszk Jaryński, tej wsi wtedy Posesor, Andrzej Makowski, terazniejszy Posesor	
24	Wasilkowce	Jakub Czerniawski	+			Dziedzic	
25	Wirzbka Drewniana	Teodor Paluchowski	+			Siekierzyńska (Aleksandra, Miecznikowa Podolska)	

26	Wirzbka Murowana	Stefan Neronowicz	+			Jan Bogusz, Starosta Mogilnicki	
27	Zachińce	Michał Płackotowicz			+		
28	Ziańkowce	Roman	+			Ś.P. Elżbieta Sieniawska, Hetmanowa Wielka Koronna	
29	Zinków	Michał Dobrylowski	+			Ś.P. Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	

Кальницький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Cybulów	Jan Danczenko			-		
2	Czerniawka	Miron Szepecki		+			Pikowski, Gubernator
3	Daszów (św. Michała Archanioła)	Teodor Chmielowicz	+			Książę Janusz	
4	Daszów (Wniebowzięcia NMP)	Piotr Gramotyka	+			Stanisław Tarło, Kuchmistrz Koronny, wtedy tych dóbr Dziedzic	
5	Granów (św. Mikołaja)	Stefan	+			Ś.P. Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
6	Granów (Wniebowzięcia NMP)	Paweł Haluszczęko	+			Ś.P. Adam Sieniawski	
7	Kalnik	Bazyli Łobaczewski			+		
8	Kniaża Krynica	Ławręty Jachnuczęko	+			Franciszk Kaszewski, Podkoniuszy Wielkiego Księstwa Litewskiego	

9	Liści	Jan Krasnołucki	+			Ś.P. Jerzy Lubomirski, Podkomorzy Koronny, Wojewoda Krakowski	
10	Lipowiec	Jan Beregowicz			+		
11	Manastyryska	Jakub Łybaszowicz	+			Anna Tarłowa, Kuchmistrzyna Wielka Koronna	
12	Oczeretna	Bazyli Kociubiński	+			Michał Grocholski	
13	Oratów	Mikołaj	+			Aleksandr Wojna Oranski, Podskarbi Nowogrodzki	
14	Paryjówka	Dymytry Wasilewicz			+		
15	Psułaje	Bazyli Załuzki	+			Książę Wiszniowiecki	
16	Spyczyńce	Nykita Chrabanenko	+			Książę Wiszniowiecki	
17	Żywotów	Teodor Nowacki	+			Karol Jerzy Wyżycki, Podkoniuszy i Regent Wielkiego Księstwa Litewskiego	
18	Żorniska	Wikariusz			+		

Кам'янецький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Babin (św. Michała Archaniola)	Eliasz Matkowski	+			Ś.P. Jan Koński	
2	Babin (Narodzenia NMP)	Bazyli Kaczurowicz	+			Ś.P. Jan Koński	
3	Babin (Ofiarowania NMP)	Nikita Czarnogrodzki	+			Ś.P. Koński	

4	Bliszczanówka	Teodor Ławrinowicz			–		
5	Chodorowce	Jan Łapczeński	–			Tomasz Gruszecki, Cześnik Podolski, Sędzia Kamieniecki	
6	Czańków	Stefan Batycki	–			Dziedzic	
7	Dunajgrod (Bożego Narodzenia)	Daniel Kowalczucki	–			Karol Krucer, Sędzia Kamieniecki, wtedy Dziedzic dóbr tych	
8	Dunajgrod (Wniebowzięcia NMP.)	Semion Taworozki	–			?	
9	Gorczyczna	Michał Czerniawski				Stefan Humiecki, Wojewoda Podolski	
10	Hołozubińce	Jan Wiszniowski			–		
11	Horodyszcze	Stefan Romanowicz	–			Antoni Wasilkowski	
12	Humieńce	Gabryel Matiaszewicz			–		
13	Kalinia	Jan Chruszcz				Krzysztof Rzeszowski, Podstoły Trembowelski	
14	Kociubijum	Jan Kornicki	–			Krzysztof Rzeszowski, wtedy dóbr tych Posesor	
15	Kormylcze	Michał Paszkowski	–			Karol Krucer	
16	Krasnostawce	Stefan Płoszczański					
17	Krzywcze	Sabba Mironowicz			–		
18	Kulczejowce	Jan Filewicz	–			Krzysztof Rzeszowski, Podstoły Trembowelski	

19	Leskowce	Dymytry Dobrosylski	+			Stefan Humiecki. Wojewoda Podolski	
20	Minkowce	Jan Hyncaryk	+			Antoni Wasilkowski	
21	Mohilówka-Przedmieście Dunajowice	Jan Marczenko	+			Książę, Wojewoda Sendomirski	
22	Nestorowce	Jakub +1731	+			?	
23	Nihyn	Bazyli	+			Biskup Kamieniecki	
24	Ormiane	Semion Zieliński	+			Kolegium Jezuitski w Kamięcu	
25	Orynin (św. Michała Archaniola)	Jan Medyński	+			Józef Rzewuski	
26	Orynin (Narodzenia NMP)	Tymoftej Piotrowicz	+			Antonina z Rzewuskich Bleszczyńska	
27	Orynin Stary-Siedlisko	Jan Stefanowicz	+			Antonina Bleszczyńska. Podczaszyna Pomorska	
28	Przewiocie	Andrzej Lewicki		–			?
29	Rachnówka	Jan Złunkiewicz	+			Michał Makowiecki	
30	Rychta	Marko Czornisz	+			Stefan Humiecki. Wojewoda Podolski	
31	Rzepińce (Opieki M.B.)	Daniel Sochaniewicz	+			Kazimierz Rzeczycki	
32	Rzepińce (Wniebowzięcia NMP)	Jan Wozniakowicz	+			Samuel Łubieniecki	
33	Siworohy	Tymoftej Baczyński	+			Jerzy Lubomirski	
34	Słobódka	Tymoteusz Dobrosylski	+			Stefan Humiecki. Wojewoda Podolski	

35	Suprunkowce	Jan Batorowski	–			Rektor Kolegium Jezuitów w Kamięcu	
36	Syczyńce	Andrzej			–		
		Bazyli Korywlacki	–			Jerzy Lubomirski	
37	Szatawa	Michał Hadynkiewicz	·	+		Dziedzic	Posesor przejszły dóbr tych
38	Tuszyłówka	Bazyli Lewicki	–			Rektor Kolegium Jezuitów w Kamięcu	
39	Wirzbka	Toma Chanacki	·			Andrzej Makowiecki	
40	Worobijówka	Jan Kunicki	–			Pan	
41	Zaleśce	Jan Romanczuk	·			Katarzyna Frydrowa. Podczaszyna Żydaczewska	

Кам'янець-Подільський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Babszyn	Teodosy Krupczęko			–		
2	Brałowce	Gabryel Lewicki	–			Adam Głowera. wtedy dóbr tych Posesor	
3	Boryskowce	Dymytry Borecki	·			Wawrzyniec Lanckoroński. Starosta Słobnicki	
4	Braha	Antoni Perłowiecki	–			Lanckoroński	
5	Cwiklowce	Daniel Głowacki		+			Szymakowski. na ten czas dóbr tych Komisarz

6	Dzwiniaczka	Jan Wierzbicki	+			Jan Bogusz, Starosta Dzwynigrodzki	
7	Dzwynigrod	Jan Polański	+			Jan Bogusz, Starosta Dzwynigrodzki	
8	Kamieniec Podolski (św. Jana Chrzciciela)	Piotr Czyżewski	+			Miasto	
9	Kamieniec Podolski (św. Michała Archaniola)	Mikołaj Czajkowski	+			Miasto	
10	Kamieniec Podolski (św. Mikołaja)	Bazyli Płoszczański	+			Miasto	
11	Kamieniec Podolski (Bożego Narodzenia)	Jan Płoszczański	+			Miasto	
12	Kamieniec Podolski (Przemienienia Pańskiego)	Jan Zieliński	+			Miasto	
13	Kamieniec Podolski-Przedmieście na Karwasarach	Leonty Pomorzański	+			Ś.P. Jan Koński, Starosta Kamieniecki	
14	Kudryńce (Opieki M.B.)	Jan Tyniański	+			Michał Humiecki. Podczaszy Podolski	
15	Kudryńce Dolne (Stare)	Maksym Bryczkiewicz	+			Michał Humiecki, Podczaszy Podolski	
16	Laszkowicze	Jan Chomicki	+			Barszcz, Generał Okopski	
17	Łastowce	Jan Stchnikowski				Tomasz, Cześnik Brasławski	

18	Malinowce	Teodor Malinowski			–		
19	Miłowce	Aleksiej Turkiewicz	–			Michał Humiecki, Podczaszy Podolski	
20	Ostrowczany	Teodor Masłowski				Dąbrowski	
21	Paniowce	Jan Drohomirecki				Joanna Wielohurska	
22	Paniowce Niższe	Semion Czajkowski	– –			Tondermilb, wtedy tych dóbr Posesor, Joanna Wielohurska, Dziedziczka dóbr tych	
23	Paniowce Wyższe	Andrzej Bujarski	.			Joanna Wielohurska	
24	Panowce Zielone	Stefan Hackiewicz	.			Gabryel Kąkowski	
25	Ruda	Jakub Kulakowski			.		
26	Sokół	Dymytry Ternawski	–			Kosakowski	
27	Szytniowce	Stefan Myszkowski	–			Pan	
28	Trubczyn	Jan	–			Jan Bogusz, Starosta Dzwynigrodzki	
29	Uładkowce	Konstanty	–			Jan Bogusz, Starosta Dzwynigrodzki	
30	Ustia	Tymoftej Siomkowicz			–		
31	Wołkowce	Roman Prudynsowicz	.			Jan Bogusz, Starosta Dzwynigrodzki	
32	Wojtkowce	Teodor Chomicki	–			Wawrzyniec Lanckoroński, Starosta Stobnicki	

33	Wolchowiec	Jakub Czyburowicz	+			Jozef Lanckoroński, Skarbnik Podolski	
34	Zawalla	Jan Rudnicki	+			Aleksandra Kosakowska, Kasztelanowa Kijowska	
35	Żwaniec (Trójcy Świętej)	Leonty Podhorodecki	+			Jozef Lanckoroński	
36	Żwaniec (Zmartwychwstania P.J.)	Semion Smolinicecki	+			Jozef Lanckoroński	

Китайгородський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bahowica	Jan Złaszczyk	+			Krucer	
2	Demszyn	Konstanty Padnicki	+			Wojewoda, Starosta Bełzki	
3	Derewiane	Aleksander Łuczyński	+			Krzysztof Rzeszowski, Podstoły Tremboleński	
4	Czabanówka	Paweł Grecij	+			Pan	
5	Czuhor	Teodor	+			Ś.P. Rzewuski, Hetman Wielki Koronny	
6	Furmanówka	Tymofiej	+			Milkowski	
7	Kalaczkowce	Stefan Katamajowski	+			Wojewoda Kijowski	
8	Kytajgrod	Hryhory Skalecki	+			Pan	
9	Kozodawińce	Jan Halenko	+			Ś.P. Ks. Stefan Rupniewski, biskup Kamieniecki, wtedy dóbr tych Posesor	

10	Moksza	Jan Pysanczenko	–			Pan Dziedzic	
11	Nefedowce	Bazyli Wirozubenko	–			Franciszk Potocki, Starosta Bełzki i Rupczycki	
12	Przewrocie	Demian Snowidecki	–			Teofila Potocka, Strażnikowa Koronna	
13	Rohozna	Andrzej Lewicki	–			Ś.P. Ks. Stefan Rupniewski, biskup Kamieniecki, wtedy dóbr tych Posesor	
14	Runkoszów	Semion Węgrzynowski		+			Pan
15	Studenica (św. Michała Archanioła)	Prokopij Siedlecki	–			Ś.P. Ks. Stefan Rupniewski, biskup Kamieniecki, wtedy dóbr tych Posesor	
16	Studenica (Wniebowzięcia NMP)	Michał Hazwenko	–			Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski	
17	Subocz	Bazyli Lewicki	–			Dziedzic	
18	Terenice	Stefan Silczak	–			Biskup	
19	Uszyca	Makkawej Hrehorowicz	–			Jerzy Lubomirski, Podkomorzy etc.	
20	Wachnowce	Daniel Łazanowicz	–			Wojewoda Podolski	
21	Worobijówka	Ewstachiusz Tysowicz				PP. Odyńscy	
22	Wychwatyńce	Teodor	–			Jozef Potocki, Wojewoda Bełzki	

Копайгородський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Barek	Andrzej Kamiański	+			Pan	
2	Byrlińce (wieś)	Antoni Pryszczyński	+			Gorczyński	
3	Byrlińce (miasteczko)	Jan Niebieszczuk	+			Pan	
4	Halczyńce	Matfiej Berezkiewicz	+			Pan Halczyński	
5	Hrabowce	Piotr Jawecki			+		
6	Kaczmazów	Teodor Duchalewicz			+		
7	Karyszków	Konstanty Juraczkiewicz	+			Ś.P. Rzewuski. na ten czas dóbr tych Posesor	
8	Kopajgrod	Michał Jandzenski	+			Krzysztof Wybranowski. Starosta Kopajgrodzki	
9	Koszaryńce	Aleksej Guzowicz	+			Mikołaj Pogurski. wtedy Dziedzic	
10	Kotiużanc	Michał Panczenko	+			Stanisław Szydłowski, Wojski Ziemi Winnickiej	
11	Kudijowce	Jan Huckiewicz			+		
12	Łuczyniec (wieś)	Jakim Chomicki	+			Ś.P. Rzewuski	
13	Łuczyniec (miasteczko)	Michał Czarnomaz	+			Pan	
14	Matijków	Maksim Fedkiewicz					?
15	Obuchów	Stefan Pauszowski		–	+		Pan
16	Olczedajów	Gabryel Bielecki	+			Pani Rzewuska	
17	Popowce	Teodor Dużanowski		–	+		?

18	Posuchów	Hryhory Sawczenko	–			Pan Posuchowski	
19	Premoszczanica	Hryhory Żukiewicz	·			Jerzy Mytko	
20	Stepanki	Jan Łoziński	–			Pan	
21	Winiaż	Teodor Barnos	–			Pan	
22	Wirzchówka	Bazyli Wysoczański	–			Pan	
23	Wołodijowce	Teodor Lesieniecki	·			Pan	

Королівський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Hłuboczek (św. Jana Ewangelisty)	Antoni Trochymowicz	·			Rzewuski	
2	Hłuboczek (Narodzenia NMP)	Jan Lewicki	·			Rzewuski	
3	Jezierane	Jan Pinczuk	–			Rzewuski, Hetman na ten czas Polny	
4	Korolówka	Bazyli Iwanicki	–			?	
5	Korolowka-Przedmieście	Andrzej Salukiewicz	–			Ś.P. Stanisław Rzewuski	
6	Piłatkowce	Jakob	–			Łoś	
7	Pieszczatyńce	Jan Broszniowski	–			Józef Wasilkowski. Łowczy Podolski	
8	Skowiatyńce	Michał Płoszczański	–	+		Rzewuski	Rogowski. Komisarz na ten czas dóbr tych
9	Strzałkowce	Jan Strynkowecki	–			Józef Wasilkowski. Łowczy Podolski	
10	Szuparka (Opieki M.B.)	Jan Kulijowski	–			Stanisław Rzewuski	

11	Szuparka (Trójcy Świętej)	Jakob Kuliowicz	+			Stanisław Rzewuski	
12	Szyszkowce	Filip Nestarowicz	+	–		Rzewuski	Rogowski, Komisarz na ten czas dóbr tych
13	Ułanowce	Hryhory Kocowski	+			Ś.P. Rzewuski	
14	Ułanowce-Kozaczyzna	Jan Kalinicz	+			Ś.P. Stanisław Rzewuski, Hetman Koronny	
15	Wysoczka	Jakob Kalinicz	+			Jozef Wasilkowski, Łowczy Podolski	
16	Zwiahel	Bazyli Koniowski	+			Aleksandr Łoś, Chorąży Łomczyński	
17	Zylincze	Dymytry	+			Ś.P. Rzewuski, na ten czas Referenterz Koronny	

Меджибізький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	7	*8*
1	Daszkowce	Piotr Dubieniec	+			Ś.P. Elżbieta Sieniawska, Hetmanowa Wielka Koronna	
2	Hołosków	Aleksander Ewsiewicz	+			Ś.P. Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
3	Hołowczyńce	Semion Słutyłowicz	+			Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
4	Kopaczówka	Jakub		–			Jan Dessiur, Posesor dożywotny dóbr tych
5	Łatka	Aleksej Horoszko	+			Konstanty Kawecki, przejszły Posesor dóbr tych	

6	Międzyboż (św. Eliasza Proroka)	Semion Juchnenko	–			Adam Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
7	Międzyboż (św. Jana Ewangelisty)	Jan Prokopowicz	–			Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
8	Międzyboż (św. Jerzego)	Stefan Borecki	–			Sieniawski	
9	Międzyboż (Trójcy Świętej)	Kyryl Hrabkiewicz	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
10	Międzyboż (Wniebowzięcia NMP)	Jozef Listecki	–			Zofija Denhoffowa, Wojewodzina Połocka	
11	Proniłów	Jan Kardaszewicz			-		
12	Redczyńce	Mikita Kalienko	–			Elżbieta Sieniawska, Hetmanowa Wielka Koronna	
13	Rusanowce	Zacharyjasz Hrehorowicz	–	+		Ks. Marcin Łosowski, Kanonik Lwowski i Kamieniecki, Proboszcz Międzybozki	Godne osoby
14	Sieniawa Nowa (Narodzenia NMP)	Jan Pawłowicz	–			Sieniawski	
15	Sieniawa Nowa (Podwyższenia Krzyża)	Paweł Makowiecki	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
16	Sieniawa Stara (św. Mikołaja)	Piotr Korostelewicz	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
17	Sieniawa Stara (Praksedy)	Ihnaty Horoszko	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	

18	Sieniawa Stara-Przedmieście (Bożego Narodzenia)	Atanazy Gandzlowicz	+			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
19	Siomaki	Jan Harasymowicz	+			Nikodem Woronicz, Starosta Ostrski	
20	Spiczyńce	Jan Jeszerycki			+		
21	Stawnica	Hryhory Haluszkiewicz					Jan Dessiur, Gubernator na ten czas Międzybozki
22	Szrubków	Doroftej Kulczycki			+		
23	Zapadyńce	Jan Turowicz +1730 r.					Gubernator Międzybozki

Могилівський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Baryszowce	Nikita Chochonowski	+			Pan	
2	Bronica	Teodor Bronnicki			I		
3	Chonkowce	Mikołaj Łojowski			I		
4	Hryhorówka	Michał Wicznik	+			Pan	
5	Iłaszowce	Andrzej Charupiński	+			Jan Dzidoszycki, Podczaszy Halicki	
6	Jaroszów	Konstanty Stefanowicz	+			Dominik Kosakowski, Kasztelan Podlaski	
7	Jaroszów-Przedmieście	Mateusz Hrabowiecki			I		
8	Kozłów	Tymoftej Hużczenko	+			Jan Dubrawski i Samuel Witwicki	
9	Kukawka	Hryhory Łozaniewicz	+			Jozef Sokołowski	

10	Lipczane	Paweł Herasymowicz			–		
11	Mohylów	Jakub Bojarski	·			Pan	
12	Ozaryńce	Jan Cybakowski	–			Pan	
13	Perekoryńce	Jan Jurewicz	·			Pan	
14	Serby	Marko Teodorowicz	–			Pan	
15	Serebryja	Stefan Petryna	·			Pan	
16	Sliszkowce	Teodor Gutowski	–			?	
17	Sledi	Semion Kozlowski			·		
18	Suhąki	Aleksej Dymytriewicz	–			Pan	
19	Żerebylówka	Leonty Kowalewint	·			Marcin Kracer, Chorąży Latyczewski, tych dóbr Posesor	

Немирівський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Boblów	Andrzej		+	–		Ks. Namiesnik
2	Dubowiec	Jakob Bajewski	–			?	
3	Kowalówka	Teodor Chmielowicz	–	+		Dziedzic	Stefan Ostrowski, Komisarz dóbr Niemirowszczyzny
4	Kuna	Bazyli Martyszewski	–	+		Felician Borejko, Cześnik Wołyński	Ks. Namiesnik
5	Kuzmińce	Piotr Haszewicz	–			Pan	
6	Łuka	Piotr Harasymowicz (wikariusz)		+	–		Ks. Namiesnik

7	Mielnikowce	Bazyli Sztobeński	+			Piotr Odrzywolski. Cześnik Kamieniecki	
8	Mitlyńce	Grygory Paranczyk		–			Pan
9	Niemirów (św. Mikołaja)	Jan Chmielecki		–			Pan
10	Niemirów (Trójcy Świętej)	Jan Czornata	+			Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski	
11	Niemirów (Zmartwychwstania P.J.)	Daniel Paszuta	+			Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski	
12	Niemirów-Przedmieście (Sztylówka)	Maksym Maraczewicz	+			Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski	
13	Nosowce	Bazyli Demianowicz	+			Jerzy Krasnosilski	
14	Ometyńce	Prokopi Wasilewicz	+			Rafał Koński, Podczaszy	
15	Potusz	Hawryił Jastrzębicki			+		
16	Rajhorod	Jan Brunkiewicz			+		
17	Ruban	Jan Czernieczenko	+			Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski	
18	Saływońce	Bazyli Chmelewicz	+			Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski	
19	Sokolec	Semion Mikołajewicz (wikariusz)			+		
20	Sytkowce	Samuel Jaworski	+			Anżelija Lesiecka. Posesorka	
21	Woronowica	Jan Hrenewicz	+			Dziedzic	

Пилявецький деканат

1	2	3	4	5	6	7	8
1	Iwanowce	Bazyli Panfilowicz	·			Mikołaj Diakowski, dóbr tych Posesor	
2	Lisanowce	Piotr Derkacz (wikariusz)			–		
3	Pańkowce	Teodor Lewicki	·			Stanisław Rzewuski, Hetman Wielki	
4	Pilawa	Aleksander Ochaliński	–			Nikodem Woronicz, Starosta Ostrski	
5	Pilawce (św. Jerzego)	Bazyli Kowalowski	·			Jan Czerniński, Podstoły Latyczewski, wtedy tych dóbr Dziedzic	
6	Pilawce (Opieki M.B.)	Eustafi Łapczyński	–			Teodor, Książę Lubomirski, Starosta Spiski, Opiekun Książęt Paniąt Antoniego i Franciszka Lubomirskich, Książęt Rzymskich, Wojewodziców Krakowskich	
7	Pilawce (Wniebowzięcia NMP)	Matfiej Łaszowski	–			Jerzy Dominik Lubomirski, Książę Rzymski, Wojewodzic Krakowski	
8	Wołosowce	Jan Radkiewicz		+			Łosowski, Gubernator na ten czas Międzybozki

Рашківський деканат

1	2	3	4	5	6	7	8
1	Biłoczyn	Aleksej Suszkiewicz	+			Komisarz imieniem samego Dziedzica	
2	Botuszanie	Łeonty Butyczęski	+			Komisarz imieniem samego Dziedzica	
3	Chrustowa	Tymofiej Bużenica	+			Komisarz imieniem samego Dziedzica	
4	Cybulówka	Dymitry Nawrocki	+			Kochanowski. Komisarz imieniem samego Dziedzica	
5	Harmacka	Jan Bokszyński			+		
6	Hrabowa	Meftody Teodorowicz	+			Władysław Kamieński. Komisarz imieniem Dziedzica	
7	Hrycówka	Mikołaj Kozmowicz	+			Komisarz imieniem samego Dziedzica	
8	Hruszka	Łuka Gurski	+			Komisarz imieniem samego Dziedzica	
9	Jahorlik	Jan Sulyma	+			Kochanowski. Komisarz imieniem samego Dziedzica	
10	Kamianka	Hryhory	+			Komisarz	
11	Kiusnycia	Aleksiej Naliwajczenko	+ +			??	
12	Kuzmin	Teodor Semionowicz	+			Kochanowski. Komisarz imieniem samego Dziedzica	
13	Michałówka	Matfiej			+		

14	Mołokisz Nowy	Andrzej Makowej	–			Pan	
15	Mołokisz Stary	Matftej	–			Władysław Kamieński, Komisarz imieniem Dziedzica	
16	Olszanka	Paweł	–			Pan	
17	Piszczana	Jan Dudniczenko			·		
18	Podojmyna	Teodor Dymitrewicz			–		
19	Raszków (św. Mikołaja)	Bazyli Delimarczewski	–			Władysław Kamieński, Komisarz Generalny imieniem samego Dziedzica	
20	Raszków (Opieki M.B.)	Mikołaj Hrabowęcki	·			Pan	
21	Raszków (Wniebowstąpienia P.J.)	Jakim Mojsiejowicz	–			»	
22	Raszków (Wniebowzięcia NMP)	Jan Kuczeryński	–			»	
23	Rybnycia	Jan Peretiatko	·			Komisarz imieniem samego Dziedzica	
24	Sawran (pod Gardem Kozackim)	Matftej			–		
25	Szerszeniowce	Samuel Goraszenko	–			Komisarz imieniem samego Dziedzica	
26	Wychwatyńce	Jakub Nahaczowski	–			Komisarz imieniem samego Dziedzica	
27	Zadnijkowce	Andrzej Lewicki	–			Komisarz imieniem samego Dziedzica	

28	Zozulane	Teodor Łetuszyński	+			Komisarz imieniem samego Dziedzica	
29	Żura	Konstanty Szydłowski	+			Komisarz imieniem samego Dziedzica	

Сатанівський деканаті

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Barszczówka	Stefan Nezgoda	+			Sieniawski, Kasztelan Krakowski	
2	Hreczyńci	Michał Michniewicz	+			Sieniawski	
3	Iwankowce (Przemienienia Pańskiego)	Jaków Jaroszewicz	+			Sieniawski	
4	Iwankowce (Wniebowstąpienia P.J.)	Semion Arlamowski	+			Ś.P. Sieniawski	
5	Kałahurówka	Bazyli Prokopowicz			+		
6	Kurówka	Bazyli Pizyński	+			Ś.P. Sieniawski	
7	Kutkowce	Teodor Łukaszewicz	+			Czermińska, Chorążyna Podlaska	
8	Lipówka	Timotej Rogiczíński	+			Koropatnicki, Kasztelanic Kijowski	
9	Łuka	Jan Swidnicki	+			Ś.P. Sieniawski	
10	Martynkowce	Łuka Iwankiewicz	+			Ś.P. Sieniawski	
11	Postołówka	Jan Metenewski	+			Krakowski Sieniawski	
12	Radkowice	Gabriel Onofriewicz	+			Ś.P. Krakowski	
13	Ridka	Bazyli Koralkowski	+			Ś.P. Sieniawski	

14	Ripna	Piotr Medzycki			–		
15	Satanów (św. Mikołaja)	Eliasz Kuczer	·			Ś.P. Pani Krakowska	
16	Satanów (Wniebo-wzięcia NMP)	Jan Soroczan +1728 r.	–			Ś.P. Sieniawski	
17	Satanów (Zmartwych-wstania P.J.)	Jan Zalepiecki	–			Ś.P. Sieniawski	
18	Satanów (Zwiastowania NMP)	Aleksej Kałusz +1728 r.	–			Ś.P. Sieniawski	
19	Satanów-Przedmieście (Folw. Bohosłowa)	Piotr Petryszanko	·			Sieniawski, Kasztelan Krakowski	
20	Satanów-Przedmieście (Folw. Jurski)	Jan Gajowski	–			Ś.P. Krakowski	
21	Satanów-Przedmieście (Folw. Preobr.)	Bazyli Dizyński	–			Ś.P. Sieniawski	
22	Satanówka	Jan Alek-sandrowicz	–			Ś.P. Sieniawski	
23	Skotyniane	Józef Gurski	–			Wolicki, Chorąży	
24	Szołonina	Hryhory Michułowicz		+ +			Godne osoby. Aleksandr Krosnowski. Stolnik Gostyński
25	Tarnoruda (św. Mikołaja)	Jan Zinkiewicz	·			Ś.P. Krakowski	
26	Tarnoruda (Wniebowstą-pienia P.J.)	Józef Mar-tynkowski	– –			Ś.P. Krakowski, Ś.P. Pani Krakowska	
27	Turczyńce	Jan Rudyński	·			Ś.P. Krakowski	

28	Wirzchowce	Jan Putynski	+			S.P. Pani Krakowska	
29	Wowsia	Bazyli Swidnicki	+			Narzymski, Starosta Bobrownicki	
30	Wolica	Eliasz Sarnowski	+			S.P. Pani Krakowska	

Скальський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Babińce	Wikariusz			+		
2	Bereżanka	Hryhory Koszlejowski	+			Stanisław Krosnowski. Podstoly Trębowelski	
3	Bosyry	Antoni Czabałowski	+			Wawrzyniec Lanckoroński, Starosta Stobnicki	
4	Burdziakowce	Jan Paszkiewicz			+		
5	Chudykowce	Jaków Frankiewicz	+			Lanckoroński	
		Jan Frankiewicz	+			Lanckoroński	
6	Czarnokozińce (św. Michała Archanioła)	Jan Liski	+			Ks. Rupniowski, biskup na ten czas Kamieniecki	
7	Czarnokozińce (Wniebowzięcia NMP)	Afanasij Pantelewicz	+			Ks. Stanisław Hoziusz, biskup Kamieniecki	
8	Dawidkowce	Jan Srokowski	+			Mierzejowski	
9	Filipkowce	Piotr Hryhorowicz	+			Grabowski i Dzierzko	
10	Germakówka	Michał Szocki	+			Ks. Stanisław Hoziusz	
11	Hroszewa	Jakub Lewicki	+			Kapituła – vacante sede biskupa w Kamięcu ks. Paweł Garbowski, Officijał Kamieniecki	

12	Huków	Bazyli Bereznicki			–		
13	Iwanków	Jan Daszowski (wikariusz)			–		
14	Kołodróbka	Maksym	–			Mierzejowski. Kasztelan Zakroczyński	
15	Kociubyńczyki Małe (św. Michała Archanioła)	Teodor Srokowski	–			Michał Kryliński, Podstoły Winnicki, tej wsi Posesor dożywotny	
16	Kociubyńczyki Małe (Ofiarowania NMP)	Jan Kozaczek	–			Kazimierz Mierzejowski. Kasztelan Zakroczyński, Starosta Skalski	
17	Krzywcze (Opieki M.B.)	Danyil Zahajko	–			Wiktorija Końska	
18	Krzywcze (Wniebowstąpienia P.J.)	Piotr Stupniewicz				Ś.P. Marcin Koński, Wojewoda Krakowski, Generał Ziem Podolskich	
19	Lanckorón	Semion Czwylewicz	–			Lanckoroński	
20	Łetawa	Jan Basarabski	–			Kazimierz Mierzejowski. Kasztelan Zakroczyński, Starosta Skalski	
21	Łosiacze	Tymofiej Ludkiewicz				Mierzejowski	
22	Michałków	Jan Bielawski	–			Lanckoroński. Kasztelan Gosztyński	
23	Milnica	Michał Gabrylewicz			–		

24	Muszkatowce	Bazyli	+			Ludowika Załuska. Kasztelanowa Rawska. Starościna Zawichowska	
25	Nirwa	Piotr Gezowicz	+			Ks. Wrupniowski, biskup Kamieniecki	
26	Nowosiółka	Jan Żukowicz	+			Biskup	
27	Piętniczanie	Hryhory Rohatyński	+			Leżeński. ?	
28	Poczapińce	Mikołaj Markiewicz	+			Ks. Rupniowski, biskup na ten czas Kamieniecki	
29	Podpilipie	Michał Hrehorowicz	+			Michał Markowski, Pisarz Ziemski Województwa Podolskiego; Heronim Nagorski i inna szlachta	
30	Puklaki	Teodor Hrehorowicz			+		
31	Puste Iwania	Dymytry Danilewicz	+ +			Ks. Garbowski, Officijał Kamieniecki. Biskup	
32	Sapohów	Roman Kusniewicz	+			Pani Miecznikowa	
33	Siekyrzyńce	Paweł Lewicki	+			Marcin Lanckoroński, Starosta Stobnicki	
34	Skała	Hryhory Świdnicki	+			Starosta Skalski	
35	Skała Nowa	Bazyli Lewicki	+			Mierzejowski, Starosta	
36	Skała Stara	Jan Daszowski	+			Zahorowski	
37	Synków	Michał Kunaszewicz	+			Mierzejowski, Starosta Skalski	

38	Szestowce	Jaków Demaszek	–			Biskup	
39	Turylcze	Jan Zwaryczewski	·			Michał Markowski, Pisarz Ziemski Województwa Podolskiego; Heronim Nagorski i inna szlachta	
40	Uścieczko	Bazyli Hołbaniec	–			Ks. Stanisław Hoziusz, biskup Kamieniecki	
41	Załucza	Hryhory Onofrykowicz	·			Księży Dominikanie	
42	Zalisia	Jakub Komarnicki	– –			Ks. Rupniowski, biskup Kamieniecki i terazniejszy biskup Kamieniecki	
43	Zbryż	Hryhory Sokotyński	–			Lanckoroński	
44	Zbryż (Trójcy Świętej)	Jerzy Łomikowski		+			Kazimierz Mierzejowski, Kasztelan Zakroczyński, Starosta Skalski
45	Zozulińce	Michał Mowczan (wikariusz)			–		
46	Zabińce	Stefan Wyszyński	–			Mawrycy Kurdybanowski, Podczaszy Halicki	

Смотрицький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Biała	Jakub	+			Antoni Rozwadowski, Starosta Karaczkowski	
2	Cekowa	Jan Kobylański	+			Antoni Rozwadowski, Starosta Karaczkowski	
3	Czarna	Bazyli Panduch	+			Jan Koński	
4	Czarne Wody	Stefan Riduszczak			+		
5	Czercza	Jozef Michałowicz	+			Ks. Stanisław Hoziusz, biskup Kamieniecki	
6	Jaromirka	Jan Roskosz	+			Andrzej Czerniński	
7	Karaczkowce	Michał Łozkiewicz	+			Antoni Rozwadowski, Starosta Karaczkowski	
8	Karapcyjów	Daniel Szuba	+			Aleksandr Stadnicki, wtedy Łowczy Buzki	
9	Kulawy	Jan Wołosecki	+			Stanisław Telefus	
10	Piaseczna	Hryhory Chudziński	+			Apolon Markowski, wtedy Posesor	
11	Piaseczna Nowa	Michał Dubniewicz			+		
12	Rudka	Mikołaj Hrycyk	+			Andrzej Małachowski, Starosta Smotrycki	
13	Skybcza	Daniel Zielkiewicz	+			?	
14	Słobódka (św. Mikołaja)	Hryhory Wilczyński	+			Kazimierz Rudziński, Kasztelan Czyrski	

15	Słobódka (Opieki M.B.)	Andrzej Wolaczyński	–			Małachowski	
16	Smotrycz (św. Mikołaja)	Jan Werchratski	–			Rypa. przejszły Starosta Smotrycki. Andrzej Małachowski, terazniejszy Starosta Smotrycki	
17	Smotrycz (Wniebowzięcia NMP)	Jan Suprunowicz	–			Andrzej Małachowski, Starosta Smotrycki	
18	Wiszniowiec	Paweł Kosyczka	–			Franciszk Świrski	
19	Załucza	Bazyli Hołowczyński	–			Rektor Kollegium Jezuici w Kamięcu	
20	Zawadyńci	Eliasz Hukowicz	–			Pan	
21	Zelińcze (św. Demetriusza)	Hryhory Myronowicz	–			Jakub Pogroszewski, Podsędko Ziemi Podolskiej	
22	Zelińcze (Podwyższenia Krzyża)	Teodor Suprunowicz	–			S.P. Georgi Ryppa. wtedy Starosta Smotrycki	

Соколецький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Borsukowce	Hryhory Trawoliński	–	+		?	Godne osoby
2	Chrebtijów (Praksedy)	Jan Pankowicz	–			Piotr Potępski. dóbr tych Posesor	
3	Hlibów	Hryhory Janowicki	–			Adam Leniewski. wtedy dóbr tych Dziedzic	
4	Iwaszkowce	Bazyli Samsonski	–			Stefan Humiecki, Wojewoda Podolski	
5	Kałusz	Teodor Husak	–			Dziedzic	

6	Kapustiane	Stefan Karniczny	+			Pan	
7	Karaczyjowce	Eliasz Zawojczyński			I		
8	Kosykowce	Andrzej Łuszcza-jowicz		–			Ks. Namiesnik
9	Kucza	Jakub Lubiński	+			Stefan Humiecki, Wojewoda Podolski	
10	Litniowce	Hryhory Filipowicz			+		
		Akolita	+			?	
11	Łojowce	Jhnaty Matalajewicz		–			S.P. Kawiecki
12	Piesce	Roman Hływiński	+			Stefan Humiecki, Wojewoda Podolski	
13	Skazińce (Krasnotówka)	Teodor Dronowicz	+			?	
14	Sokolec	Kondratyj Lewicki	+			Stefan Humiecki, Wojewoda Podolski	
15	Szubotyńce	Stefan Łopatczuk	+			Agniszka Kołowicka	
16	Ułajkowce	Jan Leszczy-nowicz	+			Pan	
17	Wołchowiec	Matfiej Kulczycki Kuzmie-jowicz	+			Rzewuski, wtedy Starosta Wiszyński	

Солотківський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Kadyjówka	Bazyli Syngulewicz	+			Anna Szepinkowa, Dziedziczka	
2	Kornaczówka	Tymofiej Jaroszewicz			+		

3	Kużelówka	Jakub Bołaszyński	–			Jerzy Barszcz. tych dóbr Posesor	
4	Łozkowce	Jan Lebedowski	–			Dziedzic	
5	Mokarów Nowy	Andrzej Okrajec	–			Ś.P. Kalinowski	
6	Mokarów Stary	Jan Lewicki	–			Anna Kalinowska	
7	Morozów	Teodor Bielawski			·		
8	Mycowce	Hryhory Podhorodecki	·			?	
9	Nowe Siołо	Jan Czerniawski	·			Szepinkowa (Anna)	
10	Ordyjowce	Jakub Głowatenko	·			Michał Potocki. Starosta Trembowelski	
11	Oleksiniec Polny	Andrzej Szarko	–			Krucer (Karol)	
12	Pokutyńce	Aleksej Duńkowski	–			Wojewoda Podolski	
13	Prysówka	Aleksander Bukojemski			–		
14	Sawińce	Jan Harasymenko	–			Michał Potocki. Starosta Trembowelski	
15	Skazińce	Hryhory Stachewicz	–			Michał Markowski. Pisarz Ziemski Podolski	
16	Sołotkowce (Wniebowstąpienia P.J.)	Jakub Pawłowicz	–			Stefan Humiecki Wojewoda Podolski	
17	Sołotkowce (Wniebowzięcia NMP)	Syn Ś.P. Michała Chudzińskiego	–			Pan	
18	Strychowce	Pantelemon Gerak	–			Pan	

19	Tatarzyska	Eliasz Zubrycki	+			Petronela Rzewuska, Kasztelanowa Lwowska	
20	Ternawa Podlesna	Stefan Kowalewicz	+			Petronela Rzewuska, Kasztelanowa Lwowska	
21	Ternawa Polna	Teodor Romanowicz	+			Petronela Rzewuska, Kasztelanowa Lwowska	
22	Tomaszówka	Olekscj Dubeński	+			Michał Potocki, Starosta Trembowelski	
23	Tynna	Piotr Kosyczka	+			Pan	

Уманський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Babana	Jan Rotmaistrski			+		
2	Bosówka	Andrzej Tyszewicz			+		
3	Buki	Eliasz Bereznicki	+			Stanisław Potocki, Wojewoda Bełzki	
4	Chrystynówka	Andrzej Iwanowicz			+		
5	Horod Iwanka	Jan Cyntylowicz	+			Pan	
6	Kysiaki	Stefan Bezsmertny	+			Pan	
7	Mankówka (św. Michała Archanioła)	Matftej Zieliński	+			Stanisław Potocki, Dziedzic dóbr tych	
8	Mankówka (Przemienienia Pańskiego)	Piotr Bohdanowicz	+			Dziedzic	
9	Moczułki	Jan	+			Pan	

10	Nierubajka	Mateusz Teodorowycz	–			Stanisław Potocki. Wojewoda Bełzki. Dziedzic dóbr tych	
11	Pisarzówka	Jan Topiszenko	–			Pan	
1	Teplik	Hryhory Kutyszewski	–			Pan	
		Jakub	·			Franciszk Potocki, Starosta Bełzki	
13	Ziatkowce	Sabba Nowomlikowicz			–		

Червоногородський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Chartonowce	Jan Geburycz			–		
2	Hinkowce	Hryhory Aleksiewycz	–			?	
3	Hołowczyńce	Jan Winnicki	–			Wojcech Łoś, Chorąży Sanocki	
4	Iwania	Sabba Łapiewicz	–			Zagwojski	
5	Kapuścińce	Andrzej Bełsiatyński	–			Bazyli Zagwojski. Starosta Czerwonogrodzki	
6	Lisowce (Opicki M.B.)	Bazyli Drohonowicz	·			Bazyli Zagwojski, Starosta Czerwonogrodzki	
7	Lisowce (Wniebowstąpienia P.J.)	Piotr Lewicki	–			Franciszk Biliński. Cześnik Koronny	
8	Nagórzane	Aleksiej Bokotko	· –			Wojewoda Kijowski. na ten czas Starosta Czerwonogrodzki. Ś.P. Rusiński	
9	Nirków	Artemi Kamieński	–			Ś.P. Konstanty Rusiński	

10	Pieczarna	Jan Jawnicki	+			Bazyli Zagwojski, Starosta Czerwonogrodzki	
11	Tłuste	Jan Dowżański	+			Michał Łoś, Chorąży Czerwonogrodzki	
12	Torskie (św. Michała Archanioła)	Michał	+			Aleksandr Orański, starszy brat	
13	Torskie (Zwiastowania NMP)	Jakub Onofrikowicz	+			Józef Gyłyński, Podczaszy Podolski, wtedy tych dóbr Dziedzicz.	
14	Uścieczko Złote	Stefan Czernecki	+			Bazyli Zagwojski, Starosta Czerwonogrodzki	
15	Worwulczyńce	Eliasz Gromowski	+			Bazyli Zagwojski, Starosta Czerwonogrodzki	
16	Zeżawa	Georgi Sakałowicz	+			Bazyli Zagwojski, Starosta Czerwonogrodzki	

Шаргородський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Czeremoszna	Tymoteusz (akolita)	+			Lubomirski (Wojewoda Sendomirski)	
2	Grygorczyńce	Teodor Godłowski			+		
3	Kopysteryn	Mateusz Demkowicz	+			Bazyli Zagwojski etc.	
4	Kozińce	Karp Hołowczenko	+			Andrzej Kamieniecki, Cześnik Kijowski	
5	Krasne Stare	Antoni Haliewicz	+			Lubomirski (Wojewoda Sendomirski)	

6	Łuka	Andrzej Pohanczyk	–			Kazimierz Spędowski	
7	Murachwa Stara (Narodzenia NMP)	Bazyli Rozański	–			Pan	
8	Neopolitanki	Teodor Kozaczenko	–			Kazimierz Spędowski, Posesor dóbr tych	
9	Perepilczyńce	Jan Lewczenko			–		
10	Rachny	Bazyli			–		
11	Sadkowce	Prokopij Rowieński			–		
12	Szarogrod (Narodzenia św. Jana Chrzciciela)	Maksym Białous	·			Pan	
13	Szarogrod-Przedmieście (św. Jerzego)	Jan Teodorowicz	·			Michał Dombrowski	
14	Szarogrod-Przedmieście (Narodzenia NMP)	Jan Kuniczyński	–			Kolator	
15	Szpików	Jan Nesterenko	–			Lubomirski (Wojewoda Sendomirski)	
16	Tymonówka	Dymytry Onyskowicz			–		
17	Wołodowce	Bazyli Filypenko			·		

Ягольницький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Miłowce	Semion Bożanowski	–			Ludwika Załuska, Kasztelanowa Rawska	
2	Swidowa	Stefan Mizuński	–			Pan	

3	Ułaszkowce (Podwyższenia Krzyża)	Roman Soroczanko	+			Ludwika Załuska, Kasztelanowa Rawska	
4	Ułaszkowce (Sobora NMP)	Jan Surkanowski	+			Ludwika Załuska, Kasztelanowa Rawska	
5	Zabłotówka	Matftej Makuszka	+			Ludwika Załuska, Kasztelanowa Rawska	

Язловецький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bazar	Hryhory Strutyński	+			Koniecpolski	
2	Beremiany	Jan Andryjanowicz	+			Ś.P. Aleksandr Koniecpolski	
3	Burakówka	Jan Soszkiewicz	+			Jakub Ziobrowski, Miecznik Trembowelski	
4	Capowce	Bazyli Lachowicki			+		
5	Chmielewa	Ihnat Howijka	+			Księże Przeore Dominikańskie	
6	Cwitowa	Hryhory Miedzwiedz			+		
7	Dorohowiczówka	Jan Belejowicz			+		
8	Duliby	Bazyli Borysiewicz	+			Jerzy Lubomirski	
9	Jazłowiec (św. Eliasza Proroka)	Mikołaj Medyński	+			Koniecpolski	
10	Jazłowiec (św. Michała Archanioła)	Jan Medyński	+			Ś.P. Koniecpolski	
11	Jazłowiec (św. Mikołaja)	Jan	+			Ś.P. Koniecpolski	
12	Jazłowiec (Bożego Narodzenia)	Hryhory Czepelewicz	+			Ś.P. Koniecpolski	

13	Jazłowiec (Wniebowzięcia NMP)	Jan Nowicki	–			Jerzy Lubomirski	
14	Łetiacze	Andrzej Makohonik				Łastowiecki, Cześnik Bracławski	
15	Nowosiółka	Teodor Kab	–			Ś.P. Jan Koniecpolski	
16	Pawuszówka	Michał Uhrynowski			–		
17	Popowce	Jan Redkowicz	–			Marcin Trembiński, Chorąży Lubelski	
18	Repińce	Mikołaj Redkowicz	–			Ś.P. Koniecpolski	
19	Sadki	Jan Złotnicki			–		
20	Słobódka	Bazyli Fedorski	–			Ś.P. Helena Wigurzyna, Cześnikowa Halicka	
21	Swierszkowce	Gabryel Bryński	–			Jan Koniecpolski	
22	Szutormińce	Stefan Mryglodewicz		+			Ezabel Szornalowa, Posesorka

Ямпільський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Babszyńce	Atanazy	–			Pan	
2	Biała	Matftej Lityski	–			Dziedzic	
3	Busza	Filip Tomczenko	–			Kamięski, Komisarz imieniem Dziedzica	
4	Cekeniówka	Jakub	–			Pan	
5	Czerniowce	Andrzej Bratkowski			–		

6	Dzykówka	Andrzej Popenko	+			Pan	
7	Hazbijówka	Daniel Jaworski			I		
8	Jampol	Teodor Arseniewicz	+			Pan	
9	Jankulów (Perdiane)	Stefan Chaszczowski			+		
10	Kaczkówka	Hryhory Ozonecki	+			Pan	
11	Klembówka	Demian Gledzyna	+			Pan	
12	Markówka	Hryhory Lewicki			+		
13	Mierwińce	Hryhory			+		
14	Rozniatówka	Bazyli			I		

Дані за 1733-1734 р.

Бережанський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Brzeżany (Trójcy Świętej)	Józef Lipnicki	+			Elżbieta Sieniawska. Hetmanowa Wielka Koronna	
2	Brzeżany-Miasteczko Stare	Prokopi Fedorowicz	+			Adam Sieniawski, Wojewoda Bełzki	
3	Brzeżany-Na Nowym Rynku	Jan Łoziński	+			Dziedziczny Pan	
4	Brzeżany-Przedmieście Adamówka	Aleksander Łazerewicz	+			Adam Sieniawski. Hetman Wielki Koronny	
5	Buzcza	Jan Michałoczko	+			Elżbieta Sieniawska. Hetmanowa Wielka Koronna	

6	Byszki	Michał Lewicki	–			Mikołaj Krosnowski, Podkomorzy Lwowski	
7	Cenów	Michał Chlebowicki	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
		Hryhory Oberwanczuk	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
8	Dryszczów	Hryhory Nikątkowski	–			Ks. Michał Stanisław Reroński, Proboszcz Brzeżański	
		syn Antoni	–			Ks. Michał Stanisław Reroński, Proboszcz Brzeżański	
9	Dubszcza	Prokopi Dubszczyński				Marija Denhofowa, Hrabina i Wojewodzina Połocka	
10	Koniuchi	Daniel Lewicki	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
11	Koniuchi-Kąt Zawadyński	Jan Chudziński	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
12	Koniuchi-Rynok	Hryhory Kuliczek	–			Książę Aleksandr Czartoryski, Wojewoda Ziem Ruskich	
13	Koropatniki	Grzegorz Matewicz	–			Adam Sieniawski, Kasztelan Krakowski	
14	Kotów	Bazyli Szczurkiewicz	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
15	Kozówka	Bazyli Malinowicz	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	

16	Kurzane	Dymytry Kowalski	+			Zofija Badecka. Chorążyna Belzka	
17	Lesniki	Kondrat Michalewicz		–			Posesor
18	Łapszyn	Jan Lewicki	+			Adam Mikołaj Sieniawski, Kasztelan Krakowski. Hetman Wielki Koronny	
		Teodor Lewicki	+			Adam Mikołaj Sieniawski, Kasztelan Krakowski. Hetman Wielki Koronny	
19	Narajów (Zesłania Ducha Świętego)	Stefan Rozemberski	+			Książęc August Czartoryski	
20	Narajów-Przedmieście (Bożego Narodzenia)	Andrzej Bilewicz	+			Adam Mikołaj Sieniawski, Kasztelan Krakowski, Hetman Wielki Koronny	
21	Narajów-Przedmieście (Podwyższenia Krzyża)	Stefan Lewicki	+			Zofija z Sieniawskich Denhoffowa, Wojewodzina Połocka, Kolatorka dóbr tych	
22	Olchowiec	Teodor Lewkowicz	+			Adam Sieniawski. Hetman Wielki Koronny	
23	Plichów	Dymytry Urmanowicz		–			?
24	Poruczyn	Stefan Birinda	+	–		Komisarz	
25	Posuchów	Jan Szczytko	+			Adam Sieniawski. Hetman Wielki Koronny	

26	Potutory	Jan Bazylewicz	–			Elżbieta Sieniawska, Hetmanowa Wielka Koronna	
27	Rohaczyn	Jan Liszczyński	–			Adam Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
28	Rybniki	Tymoteusz Łotkiewicz	–			Adam Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
29	Saraniczuki	Jakub Hryhorowicz	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
30	Szybalin	Jan Dubszczowski	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
31	Trościaniec	Teodor Czerowicz		+			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny
32	Urmań	Ignacy Mylniewicz	–			August Czartoryski	
33	Wirzbów	Hryhory Czwartkowski	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
		Aleksander Czwartacki	–			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
34	Wybodów	Bazyli Dzusa		+			Mikołaj Krosnowski, Podkomorzy Lwowski na ten czas dobr tych Dziedzic
35	Żuków	Bazyli Żukowski	–			Książęc August Czartoryski	

Будилівський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bieniawa	Łukasz Kiernicki	+			Anna Legiędzina Minorowa, Kasztelanowa Chełmska	
2	Bohatkowce	Stefan Hliwiński	+			Piotr Potępski, Stolnik Bełzki	
3	Budyłów	Kosma Lewicki	+			Józef Koropatnicki, Kasztelanic Bicki	
4	Dynisów	Bazyli Horodyski	+			Anna Legiędzina Minorowa, Kasztelanowa Chełmska	
5	Hajworonka	Jakub Hryhorowicz	+			P.P. Ulińskie – Adam, Skarbnik Brasławski i Jan, Stolnik Podolski	
6	Kupczyńce (Ofiarowania NMP)	Tymoteusz Lewicki	+			P.P. Potępscy	
7	Kupczyńce (Zmartwychwstania P.J.)	Aleksiej Lewicki	+			Krzysztof Adam Milowski, Starosta Grodecki	
8	Laskawka	Jan Salej	+			P.P. Ulińskie – Adam, Skarbnik Brasławski i Jan, Stolnik Podolski	
9	Plotycza	Jakub Lewicki	+			Józef Koropatnicki Kasztelanic Bicki	
10	Semikowce	Antoni Żukowski	+			Legiędzina Minorowa (Anna)	
11	Sokołów	Teodor Semiginowski	+			Franciszk Wieczek, Stolnik Trębowielski	
12	Wiszniowiec (św. Mikołaja)	Andrzej Płoszczański	+			?	

13	Wiszniowiec (Narodzenia NMP)	Jan Jakurowicz	+			Michał Sołtyn, Stolnik Sandomirski	

Бучацький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bobulińce	Hryhory Wseleński	–				
2	Buczacz (św. Mikołaja)	Michał Zarzecki	·			Stefan Potocki, Strażnik Wielki Koronny	
3	Buczacz (Opieki M.B.)	Michał Zwierziński	–			Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
4	Buczacz Nagórny	Bazyli Borsakiewicz	–			Dziedzic	
5	Buczacz-Przedmieście	Bazyli Borysiak	–			Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
6	Dżuryn	Michał Ludkiewicz	·			Anna Potocka, Wojewodzina Bełzka	
7	Dzwinogrod	Hryhory Sawicki	–			Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
8	Gramaszówka	Jan Białoniski	–			Posesor	
9	Hryhorów	Hryhory Pulatycki	·			Komisarz	
10	Jezierzany (św. Michała Archanioła)	Semion Sputygiewicz	–			Stefan Potocki, na ten czas Dziedzic	
11	Jezierzany (Położenija Czesnoho Pojasa)	Jan Hrynkiewicz	–			Stefan Potocki, Strażnik Szczyrzecki	
12	Kowalówka	Ignacy			·		
13	Kujdanów	Mikołaj Zahorecki	–			Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
14	Leszczyńce	Jan Kiliba	·			Anna Potocka, Wojewodzina Bełzka	

15	Medwedowce	Jan Sasopkiewicz	+			Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
16	Nowostawce	Hłodiakowicz	+			Stefan Potocki, Strażnik Wielki Koronny	
17	Olesze	Demetry Kulczycki	+			Joanna Potocka, Wojewodzina Bełzka	
18	Peklikowce	Hryhory Krutniewicz	+			Mawrycy, Miecznik	
19	Piława	Teodor Romankowicz	+			Stefan Potocki, Strażnik Wielki Koronny	
20	Przewłoka (św. Jerzego)	Hryhory Spotykiewicz	+			Anna Potocka, Wojewodzina Bełzka	
21	Przewłoka (Trójcy Świętej)	Teodor Witwicki	+			Dziedzic	
22	Pyszkowce	Semion Chodziński	+			Stefan Potocki, Strażnik Wielki Koronny	
23	Soroki	Stefan Seniewicz	+			Stefan Potocki, Strażnik Wielki Koronny	
24	Trebuchowce (św. Michała Archaniola)	Michał Rewuczak	+			Stefan Potocki, Strażnik Wielki Koronny	
25	Trebuchowce (Praksedy)	Roman Ihnatowicz	+			Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
26	Trebuchowce (Wniebowzięcia NMP)	Jan Zarzecki	+			Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
27	Trebuchowce (Zwiastowania NMP)	Stefan Borszcz	+			Stefan Potocki, Strażnik Wielki Koronny	
28	Usowce	Hryhory Horbaczewski	+			Polanowskie, oba rodzone pany	

29	Zariwińce	Jan Michałowicz	–			Ks. Aleksandr Młodkiewicz, Proboszcz Buczacki	
30	Zielona	Jan Drebowicz	–			Anna Potocka, Wojewodzina Bełzka	
31	Żyznomir	Jan Wołański	–			Stefan Potocki	

Войнилівський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Dąbrowa	?	–			Dziad PP. Giedzińskich	
2	Dołpotów	Hryhory Lewicki	·			Liniawski	
3	Kołodyjów	?	·			?	
4	Medyni	Paweł Drabowicz	·			?	
5	Niegowce	?		+			?
6	Perłowce	Hryhory Lewicki	–			O.O. Karmelity Trzewiczkowe	
7	Seredyn	Hryhory Carewicz	–			?	
8	Siedliska	Paweł Lewicki	–			Rozwadowski	
9	Stankowa	Stefan Iwanikowski		+	·		Dąbrowska
		Jan Kuzmicz		+	–		Dąbrowska
10	Studnianka	?	–			?	
11	Tomaszowce	Jakub Zarzycki	–			PP. Giedzińscy	
12	Tomaszowce (Bożego Narodzenia)	?	·			?	
13	Zawadka	Mikołaj Lewicki		+	–		?
		Bazyli Lewicki		+	–		?

14	Zbora	Jan Chruszcz		–	+		?
		Sabba Lewicki		–	+		?

Городенківський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Czerniatyn	Michał Dupiak	+			Wojewoda Bełzki (Stefan Potocki)	
2	Horodenka (Ścięcie Głowy św. Jana Chrzciciela)	Jan Kotełko	+			Stefan Potocki	
3	Horodenka (św. Jerzego)	Tymoteusz Kiuiłowicz	+			Ś.P. Stefan Potocki	
4	Horodenka (św. Michała Archanioła)	Grzegorz Kotełko	+			Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
5	Horodenka (św. Mikołaja)	Bazyli	+			Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
6	Horodenka (Narodzenia NMP)	Marko Borysiewicz	+			Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
7	Horodenka (Podwyższenia Krzyża)	Jan Krzykliwiec	+			Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
8	Horodenka (Przemienienia Pańskiego)	Piotr Dankiewicz	+			Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
9	Horodenka (Wniebo-wzięcia NMP)	Antoni Jakubowski	+			Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
10	Horodenka (Zmartwych-wstania P.J.)	Jędrzej	+			Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
11	Horodnica	Stefan Lewicki	+			Stefan Potocki	
12	Jamhorów (św. Mikołaja)	Jan Bilęcki	+			Stefan Potocki	

13	Jamhorów (Wniebowstąpienia P.J.)	Hryhory Kolewski			–		
14	Michalcze	Michał Repeszkowicz	+			Ks. Jan Skarbek, Arcybiskup Lwowski	
15	Okno	Izajasz	+			Wojewodzina Bełzka	
16	Potoczyska (św. Michała Archanioła)	Jan Duczenko			–		
17	Potoczyska (św. Mikołaja)	Semion Kochanowicz	+			Wojewoda (Stefan Potocki)	
18	Rohinia	Grzegorz	+			Kalinowski (Ludwik, Starosta Winnicki)	
19	Soroki	Bazyli Kozaczek	+			Karsznicki, Podkomorzy Halicki	
20	Strzelcze	Stefan Duczenko	+			Stefan Potocki	
21	Strzeliska	Georgi Szuluk			–		
22	Targowica	Mykita Sawczenko			–		
23	Tyszkowce	Jan Sowiak		+	–		Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki
24	Wierzbowiec	Aleksy Podwerbecko	+			Ludwik Kalinowski, Starosta Winnicki	

Гримайлівський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Borki	Hryhory Martynkowski	+			Adam Mikołaj Sieniawski, Książę Czartoryski	
2	Bucyki	Hryhory Hryniewicz	+			Książę August Czartoryski, Wojewoda Ruski	

3	Chaszczówka	Martyn Korsowiecki	+			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
4	Grzymałów (Opieki M.B.)	Mikołaj Sewelicki	+			Elżbieta Sieniawska, Hetmanowa Wielka Koronna	
5	Grzymałów (Praksedy)	Ewstachi Zdyrko	+			Adam Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
6	Hlibów	Maciej Olenicz	+			Marija Zofija z Sieniawskich, Księżna Czartoryska	
7	Iwanówka	Grzegorz Nehrebecki	+			?	?
8	Kaczanówka	Bazyli Ładniakiewicz	+			Adam Mikołaj Sieniawski, Kasztelan Krakowski, Hetman Wielki Koronny	
9	Kokoszyńce	Bazyli Duńkowski	+			Marija Zofija z Sieniawskich, Denhoffowa, Wojewodzina Połocka	
10	Kozyn	Michał Powidajczuk			+		
11	Krasne	Łuka Sokolski	+			Adam Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
12	Kut-Przedmieście Tołstiańskie	Bazyli Zalanowski	+			Adam Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
13	Leżanówka	Michał Sokolski	+			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	

14	Nowosiółka	Jakub Czaczkowski		+			Posesor
15	Okno	Zięć zmarłego 18.10.1732 r. parocha	+			?	
16	Orzechowce	Teodor Lipski		+			Posesor
17	Rożyska	Mateusz Bisaczczuk	1			Elżbieta Sieniawska, Hetmanowa Wielka Koronna	
18	Sadzawki	Jan Łapczyński	+			Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
19	Tolste (św. Jana Chrzciciela)	Prokopi Poznański	+			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
20	Tolste (św. Michała Archanioła)	Michał Lewicki	+			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
21	Turówka	Prokopi Zinkiewicz	+			Adam Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
22	Zielona	Symeon Rejterowski	+			Adam Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	

Дережнянський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Czereszenka	Gabriel Chudziński	+			Ignacy Bykowski, Podczaszy Mścisławski	
2	Czernelowce	Michał Turowicz	1			Marcin Czerleniowski	
3	Derazna (św. Michała Archanioła)	Bazyli Tymoszenko	+			Komisarz, imieniem Książęt Lubomirskich	

4	Derazna (Podwyższenia Krzyża)	Jakub Trusiewicz	+			Jerzy Lubomirski. Książęc Rzymski. Podkomorzy Koronny	
5	Derazna Hatna	Teodor Chudziński	+	–		Jerzy Lubomirski. Książę Rzymski	Pan
6	Derazna Kalna	Jan Kaliszewicz	+	–		Jerzy Lubomirski. Książę Rzymski	Gromada tej że wsi
7	Diakowce	Aleksander Urmanowicz	+			P.P. Stanisław Wojna Ł. S. i Mikołaj Diakowski. Podstoły Latyczewski	
8	Dubowa	Semion Jankolenko	+			Franciszk Maksymilian Osoliński. Starosta Chmielnicki	
9	Holeniszcza	Kyryl Awruszczenko	+			Jan Kątski. Starosta Latyczewski	
10	Jabłonówka	Aleksander Fursewicz			+		
11	Karyczyńce	Jan Bosakiewicz	+			Pan	
12	Karyczyńce Wołoskie	Teodor Mączyński	+			Komisarz. imieniem P.P. Kolatorów	
13	Kożuchów	Mojżesz Kasztanenko	+			P.P. Kożuchowscy	
14	Kusykowce	Łuka Kowalski			+		
15	Latyczów	Jan Prokopowicz	+			Stanisław Kątski. Starosta Latyczewski	
16	Łysohórka	Atanazy Kulczycki	+			Waleryan. Książęc Woroniecki	

17	Owsianiki	Bazyli	+			Lidochowska (Marijanna)	
18	Radziowce	Jakub Obrożyjewicz				Szlachta Radziejowska	
19	Sachny	Jeroftej Teodorowicz	+			P.P. Sachnowscy	
20	Wołkowińce	Stefan Terlecki	+			?	

Дунаївський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bile	Paweł Białokurski	+			Ś.P. Ks. Jan Skarbek. Arcybiskup Lwowski	
2	Dunajów (Narodzenia NMP)	Demitry Konczewic	+			Ś.P. Ks. Jan Skarbek. Arcybiskup Lwowski	
3	Dunajów (Praksedy)	Bazyli Mrykalo				Ś.P. Ks. Jan Skarbek. Arcybiskup Lwowski	
4	Dunajów (Przemienienia Pańskiego)	Jan Todorowicz			-		
5	Horodyszcze	Tymoteusz Lipczak	+			Ś.P. Ks. Jan Skarbek. Arcybiskup Lwowski	
6	Kozłów (św. Demetriusza)	Hryhory Lewicki	+			Ś.P. Ks. Jan Skarbek. Arcybiskup Lwowski	
7	Kozłów (św. Mikołaja)	Bazyli Teodorski	+			Ś.P. Ks. Jan Skarbek. Arcybiskup Lwowski	
8	Kozłów (Wniebowstąpienia P. J.)	Teodor Tymofte-jowicz	+			Jakob Szczupliński, Kanonik Lwowski i Komisarz na ten czas generalny	
9	Krasna	Jan Ohnysty	+			Ś.P. Ks. Jan Skarbek. Arcybiskup Lwowski	

10	Płaucza Mała	Semion Bibkowicz	+			Ś.P. Ks. Jan Skarbek, Arcybiskup Lwowski	
11	Płaucza Stara	Roman Wasylkowski	+			Ś.P. Ks. Jan Skarbek, Arcybiskup Lwowski	
12	Podusów	Hryhory Berinda	+			Ś.P. Ks. Jan Skarbek, Arcybiskup Lwowski	
13	Potoczane	Paweł Konczewic	+			Ś.P. Ks. Jan Skarbek, Arcybiskup Lwowski	
14	Stryhańce	Michał Smarzewski	+			Kapituła Lwowska	
15	Taurów	Stefan Danilów	+			Ś.P. Ks. Jan Skarbek, Arcybiskup Lwowski	

Жуківський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Dżurków	Maksym Mażerenko	+			Jan Dymidecki, Stolnik Owrucki	
2	Delatyn (Narodzenia NMP)	Bazyli	+			Anna Cetnerowa, Starościna Żytomyrska	
3	Delatyn (Zwiastowania NMP)	Jakim Lewicki			+		?
4	Dora	Jędrzej			+		
5	Ganczarów	Jaków Czeguszewicz	+			Tomasz Obrąpalski	
6	Gwozdziec (św. Eliasza Proroka)	Teodor Bidowski	+			Puzynina, Pisarzowa Wielkiego Księstwa Litewskiego	
7	Gwozdziec (Zwiastowania NMP)	Hryhory Janowicz	+			Ś.P. Puzyna, Pisarz Wielkiego Księstwa Litewskiego	

8	Gwozdziec	Gabriel Niejiwoda	–			?	
9	Jakubówka	Jan	–			Antoni Kalinowski, Cześnik Halicki	
10	Kamionki Wielkie (św. Michała Archanioła)	Aleksy Panczak	–			Józef Kalinowski, Cześnikowic Halicki	
11	Kamionki Wielkie (św. Mikołaja)	Jan			–		
12	Krasna	Michał Konaszewski	–			Paweł Benoe	
13	Łanczyn	Paweł Makarewicz	–			Ś.P. Adam Bełzecki, Kasztelan Bełzki	
14	Lacke	Teodor Wołkunowicz	·			PP. Szumlańscy	
15	Mało-gwozdziec	Danyel Kłyczowski	–			Zofja Puzynina, Pisarzowa Wielkiego Księstwa Litewskiego	
16	Nazorna	Michał Lewicki	–			Stanisław Ciński, Stolnik Brasławski	
17	Obertyn (św. Michała Archanioła)	Mykita Turczyniec	·			Konstanty Jordan, Cześnik Walawski	
18	Obertyn (Ofiarowania NMP)	Jan Kobylański	–			Antoni Kalinowski, Cześnik Halicki	
19	Osławy Białe (św. Demetriusza)	Bazyli Romanowicz	–			PP. Aleksandr i Jędrzej Ubyszów	
20	Osławy Białe (Wniebowzięcia NMP)	Teodor Szemkiw	–			PP. Aleksandr i Jędrzej Ubyszów	
21	Ostapkowce	Jaków Ostapkowski	–	+		Andrzej Potocki, Starosta Jabłonowski	?

22	Podhajczyki	Ignacy Jasiukowicz	+			Roman Ruszczyc, Stolnik Chełmiński	
23	Podstaje	Eustafi Tarnowiecki	+			Michał Puzyna, Pisarz Wielkiego Księstwa Litewskiego	
24	Prokmiszcze	Eustafi Tarnowiecki	+	–		Dominik Trembiński	?
25	Rosochatec	Jan Terniowiecki	+			Stanisław Potocki, Wojewoda Bełzki	
26	Sadzawa	Gabryel Lewicki	+			N. Tyszkiewski, Chorążyc Wendyński	
27	Starogwozdziec	Mateusz	+			Ludwik Kalinowski, Starosta Winnicki	
28	Turka	Eustachi Gordaszewicz	+			Poradowski, Miecznik Owrucki	
29	Zahajpol	Bazyli Lewicki	+			Ludwik Kalinowski, Starosta Winnicki	
30	Żuków	Jan Gnatkowski		-	+		Dziedoszycki, Chorąży Halicki
31	Żukotyn	Paweł	+			Stanisław Dziedoszycki, Chorąży Lwowski	

Заболотівський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Barszczów	Jan Tarnawiecki	+			Michał Podczaski, Starosta Wierzbowiecki	
2	Chlibyczyn	Łuka	+			Ś.P. Stefan Potocki, Strażnik Wielki Koronny	

3	Deleszawce	Piotr Pawliczuk	–			Konstancja Ciewska, Stolnikowa Brasławska	
4	Dymidcze (św. Mikołaja)	Mateusz Łukaszewicz		+	-		Stanisław Dziedoszycki, Chorąży Lwowski
5	Dymidcze (Wniebowstąpienia P.J.)	Bazyli Tarnawiecki	–	+		Wojciech Miaskowski, Starosta Kopajgrodzki	Stanisław Dziedoszycki, Chorąży Lwowski
6	Lińce (św. Eliasza Proroka)	Sawa	-	+		?	Komisarz ś.p. Stefana Potockiego, Wojewody Bełzkiego
7	Lińce (Wniebowzięcia NMP)	Jan Turczyniec	-			Ś.P. Stefan Potocki, Strażnik Wielki Koronny	
8	Lubkowce	Matej Tarnawiecki	-			Józef Rzewuski, Starosta Olchowiecki	
9	Matwijowce	Jan Truskawiecki	–			Roman Ruszczyc, Stolnik Chełmski	
10	Oleżków	Jan Ternowiecki	–	+		Jan Kadłubiski, Starosta Buski	?
11	Pererów	Hryhory Bikowski	–			Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
12	Rudniki (Wniebowzięcia NMP)	Hryhory Iwoniak	-			Józef Strzemeski, Starosta Hadziacki	
13	Rudniki (Zmartwychwstania P.J.)	Bazyli Jabłoński	–			Józef Strzemeski, Starosta Hadziacki	
14	Siemakowce	Jan Trojecki	–			Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	

15	Trójca	Piotr Trojecki	+			Stefan Potocki, Wojewoda Belzki	
16	Trościaniec	Andrzej Lewicki	+			PP. Andrzej i Stanisław Dzierzków, Łowcze Żydaczowscy	
17	Tułuków	Dimitry Ternowiecki	+			Jerzy Dziedoszycki. Koniuszy Koronny	
18	Załucze	Tymoteusz	+			Ś.P. Stefan Potocki. Strażnik Wielki Koronny	
19	Zabłotów (św. Michała Archanioła)	Bazyli Tarnawiecki	+			Ś.P. Jerzy Dziedoszycki. Koniuszy Wielki Koronny	
20	Zabłotów (Sobora NMP)	Andrzej Petrynczuk	+			Jarzy Dziedoszycki. Koniuszy Koronny	
21	Zamulińce	Bazyli Sawczuk	+			Konstancja Ciewska, Stolnikowa Brasławska	

Завалівський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Boków	Bazyli Społsakiewicz	+			Ś.P. Paweł Szumlański, Miecznik Żydaczowski	
2	Danilcze	Michał Żyłkiewicz		–			Sofija Wojakowska, Kasztelanowa Przemyslska
3	Hnilcze (św. Michała Archanioła)	Jan Jurkiewicz	+			Ś.P. Aleksandr Jabłonowski, Chorąży Wielki Koronny	
4	Hnilcze (Opieki M.B.)	Michał Bożowski	+			Ś.P. Aleksandr Jabłonowski, Chorąży Wielki Koronny	

5	Junaszków	Hryhory	–			Ś.P. Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
6	Lipica Dolna	Jan Stefanowicz	·			Sofija Swirska, Starościna Salnicka	
7	Lipica Horiszna	Stefan	–			Michał Wojakowski, Kasztelan Przemyski	
8	Mieczyszczów	Bazyli Chamaza			·		
9	Nosów	Pateleon Jurczenków	–			Teofila Jabłonowska, Chorążyna Koronna	
10	Obelnicze	Roman Bratusiów	·			Michał z Romanowa Swirskiego	
11	Podszumlańce	Andrzej Nadolny	–			Ś.P. Jan Jabłonowski, Wojewoda Ruski	
12	Podwysokie	Aleksy Stefanowicz	–			Sofija Radecka, Chorążyna Bełzka	
13	Sarnki Dolne	Teodor Konstantinowicz	–			Ś.P. Piotr Potocki, Starosta Czerki	
14	Sarnki Horiszne	Teodor Haluszka	–			Ks. Michał Mrozowski	
15	Sarnki Średne	Hryhory Lewicki	–			Ś.P. Katarzyna Potocka, Wojewodzina Czernichowska	
16	Sławientyn	Mikołaj Lewicki	–			Antoni Stamirowski, Starosta Mostowski	
17	Szumlany	Grzegorz Czujkowicz	–			Jan Szumlański, Cześnik Łukowski	

18	Swistelniki	Hryhory Teleszewski	+			Jan Szumlański, Cześnik Łukowski	
19	Uiazd	Grzegorz Romanowicz	+			Ś.P. Adam Sieniawski, Kasztelan Krakowski, Hetman Wielki Koronny	
20	Zawałów (św. Jerzego)	Bazyli Bugiera	+			Ś.P. Aleksandr Jabłonowski, Chorąży Wielki Koronny	
21	Zawałów (św. Michała Archanioła)	Stefan Garbaczewski	+			Teofila Jabłonowska, Chorążyna Koronna	
22	Żolczów	Teodor Wasilewicz	+			Antoni Swierski, Wojski Lwowski	

Княгининський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bukaczowce	Teodor Bobowski	+			Ś.P. Stanisław Potocki, Wojewoda Bełzki	
2	Chodorów	Jozef Giszczak	+			Franciszk Cetner, Wojewoda Smoleński	
3	Czahrów	Jan Lewicki	+			Ś.P. Stanisław Potocki, Wojewoda Bełzki	
4	Czeremchów	Antoni Paniczów	+			Aleksandr Danilowicz (Starosta Parczewski)	
5	Czerniów (Przemienienia Pańskiego)	Hryhory Kuczyński	+			Ś.P. Stanisław Potocki, Wojewoda Bełzki	
6	Czerniów (Wniebowstąpienia P.J.)	Andrzej Rudnicki	+			Ś.P. Stanisław Potocki, Wojewoda Bełzki	
7	Dobrowlany	Grzegorz Paholski	+			Franciszk Cetner, Wojewoda Czerniachowski	

8	Hryhorów	Jakub Łysyk	+			Ś.P. Jan Danilowicz, Starosta Borecki	
9	Jawcze	Bazyli Kniahinicki		+			Franciszk Cetner,Starosta Trębowelski
10	Kniehynicze	Teodor Ostapowicz	+			Stanisław Cetner, Starosta Trębowelski	
11	Kołokołyn	Teodor Łysynkiewicz	+			Andrzej Małachowski, Starosta Smotrycki	
12	Kozara Dolna	Jakub Batkowski	+	+		Stanisław Potocki, Wojewoda Bełzki	Kaczurowski, Administrator na ten czas dóbr tych
13	Kozara Górna	Marcin Zastawnik		+			Aleksandr Kniahinicki, Posesor tych dóbr zastawny
14	Małożurawieńce	Bazyli Janowicz		+			Michał Hadziewicz, Siędzia Żydaczewski, Posesor na ten czas zastawny. Teraz ma potwierdzenie od Stanisława Potockiego, Wojewody Bełzkiego
15	Mołodińcze	Teodor Lewicki	+			Franciszk Cetner, Wojewoda Smoleński	
16	Mołotów	Stefan Lewicki	+			Panna Maria Cetnerowa, zakonu S. Benedykta od adoracji Przenajswiętszego Sakramentu	

17	Nowosielce	Semion Mihowicz	+			Ś.P. Franciszk Cetner. Wojewoda Smoleński	
18	Nowoszyn	Bazyli Michalewicz.	+			Stanisław Potocki. Wojewoda Belzki	
19	Podleski	Bazyli Petrowicz	+			Ś.P. Franciszk Cetner. Wojewoda Smoleński	
20	Podmichałowce	Stefan Lehynowicz	+			Ś.P. Jan Daniłowicz. Starosta Borecki	
21	Pomowniata	Piotr Malinowicz			+		
22	Słobódka Bukaczowska	Michał Maksimowicz.	+			Ś.P. Stanisław Potocki. Wojewoda Belzki	
23	Suhrów	Jan Soraniewicz	+			Franciszk Cetner. Starosta Kamionecki	
24	Wierzbica	Michał Romanowicz.	+			Aleksandr Daniłowicz. Starosta Parczewski	
25	Wiszniów	Michał Wiszniowski	+			Stanisław Potocki. Wojewoda Belzki	
26	Woskresińce	Bazyli					?
27	Zagórze	Bazyli Repechowicz		–			Aleksandr Cetner. Starosta Szczurowiecki
28	Zagórzeczko	Grzegorz Sochaniewicz.	+			Franciszk Cetner. Wojewoda Smoleński	
29	Żurawieńce	Bazyli Lewicki	+			Wielohorska. Kasztelanowa Wołyńska	

Козівський деканат

1	2	3	4	5	6	7	8
1	Bożyków	Bazyli Lewicki	+			Jakub Jasierowski	
2	Iszków (św. Antoniego Wielkiego)	Bazyli Bobrowicz	+			Kaziemierz Lubowiecki	
3	Iszków (św. Michała Archanioła)	Bazyli Kowalczuk				Adam Uliński, Tereza Lubowiacka, Antoni Lubowiecki – na ten czas Dziedzicy dóbr tych	
4	Kalne	Ewstafi Kalamaj	+			Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski	
5	Kozowa (św. Michała Archanioła)	Andrzej Malanczuk	+			Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski	
6	Kozowa (Oczyszczenia NMP)	Antoni			–		
7	Kozowa (Wniebowzięcia NMP)	Jakub Dydycki	+			Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski, Hetman na ten czas Kozowski	
8	Krzywe	Piotr Dydicki	+			Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski	
9	Litwinów	Jakub Gorbaczowski				Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski	
10	Słoboda Miastecka	Grzegorz Smereka	+			Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski	
11	Szczepanów	Jakub Stefanowicz	+			Jozef Potocki, Wojewoda Kijowski	

12	Telącze (Objawienia Pańskiego)	Semion	+			Komisarz. Prezenta potwierdzona od Jozefa Potockiego. Wojewody Kijowskiego	
13	Telącze (Praksedy)	Michał Stryiski	+			Józef Potocki, Wojewoda Kijowski	
14	Wołoszczyzna	Bazyli Hryhorowicz	+			Józef Potocki, Wojewoda Kijowski	

Підгасцький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Białokirnicza	Stefan Woroniçz	+			Komisarz	
2	Czeremchów	Teodor Meniawski	+			Teressa Potocka, Wojewodzina Smoleńska	
3	Gniłowody	Aleksij Hrynkiewicz	+			Jerzy Potocki, Starosta Tłumacki	
4	Hołhocza (św. św. Kosmy i Damiana)	Teodor Sołtyski	+			Piotr Potocki, Wojewoda Czernichowski	
5	Hołhocza (Objawienia Pańskiego)	Semion Mikołajewicz	+			Fabian Szaniawski, Starosta Sochaczowski	
6	Kotuzów	Hryhory Tymoniewicz	+			?	
7	Łysa	Jan Łysowski			–		
8	Mozolówka	Bazyli Słupnicki	+			Krzysztof Potocki, Starosta Tłumacki	
9	Mużyłów (Bożego Narodzenia)	Aleksij Kowalski	+			Jerzy Potocki, Starosta Grabowiecki	

10	Mużyłów (Zmartwych-wstania P.J.)	Jan Hryhorowicz	+			Jerzy Potocki, Starosta Tłumacki	
11	Nowosiółka (św. Mikołaja)	Teodor Didoszycki	+			Jerzy Potocki, Starosta Tłumacki	
12	Nowosiółka (Ofiarowania NMP)	Teodor Gorniański	+			Jerzy Potocki, Starosta Tłumacki	
13	Nowosiółka-Łęczówka	Michał Pawłowicz		+			Komisarz
		Leonty Tymkowicz (diakon)	+			Jerzy Potocki, Starosta Tłumacki	
14	Podhajce (św. Jerzego)	Jan Zawalna	+			Jerzy Potocki, Starosta Tłumacki	
15	Podhajce (św. Mikołaja)	Jan Pikowicz	+			Jerzy, Starosta Tłumacki i Grabowiecki	
16	Podhajce (Wniebo-wzięcia NMP)	Aleksi Podgurski	+			Jerzy Potocki, Starosta Tłumacki	
17	Podhajce-Kąt Tud. (Opieki M.B.)	Jan Procykowicz	+			Jerzy Potocki, Starosta Tłumacki	
18	Podhajce-Na Sielcu (Zmartwych-wstania P.J.)	Hryhory Kostyrka	+			Stefan Potocki, Starosta Tłumacki i Dubieński	
19	Podhajce-Przedmieście (św. Demet-riusza)	Jan Załużny		+			Kolator
20	Podhajce-Przedmieście Halickie (Przemienienia Pańskiego)	Bazyli Dzuryński	+			?	

21	Podhajce-Stare Miasto (Bożego Narodzenia)	Jan Guglicz	+			Jerzy Potocki, Starosta Tłumacki	
22	Rudniki	Roman Kostecki	+			Jerzy Potocki, Starosta Grabowiecki	
23	Szwyków	Kostanty Narajowski	+			Teressa Potocka, Wojewodzina Smoleńska	
24	Wierzbów (św. Michała Archanioła)	Jan Turyk	+			Aleksandr Potocki, Kasztelan Kamieniecki	
25	Wierzbów (św. Mikołaja)	Bazyli Iwaniewicz	+	–		Dziedzic	?
		Stefan Fedorowicz				Piotr Jan Potocki, Kasztelan Belzki, Starosta Czerkaski	
26	Wierzbów (Podwyższenia Krzyża)	Hryhory Bugiera	+			Katarzyna Potocka, Wojewodzina Czernichowska	
27	Wolica	?			–		
28	Zarwanica	Biliński	+			?	
29	Zastawce	Grzegorz Furdyjewicz		–			Namiesnik

Плоскирівський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Arkadijowce	Jan Zając			+		
2	Bachmatowce	Ewlimi Kociubiński	+			Adam Sieniawski, Kasztelan Krakowski	
3	Bohdanowce	Michał Kozłowski	+			Posesor	
4	Buzolińce	Teodor Bohdałowski	+			Marija Zofija z Sieniawskich Denhoffowa, Wojewodzina Połocka	

5	Hlezniów	Kyryl Boftałowski	+			Michał Czacki. Starosta Płoskirowski	
6	Holeszyn	Stefan Szadurski				Tomasz Zamojski Starosta Płoskirowski	
7	Hryniowce	Jan Rostowski	+			Posesor	
8	Jarosławka	Bazyli Malienko	+			Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
9	Kołubanie	Aleksy Wołkowicz	+			Książę Michał Wiśniowiecki	
10	Kopystyn	Piotr Boftałowsi				Marija Zofija z Sieniawskich Denhoffowa, Wojewodzina Połocka	
11	Maszowce	Eliasz Piekarski		+	–		Posesor
12	Parchomowce	Jakob Horbanenko				Elżbieta Helena Sieniawska, Hetmanowa Wielka Koronna	
13	Paszkowce	Maksim Maliczowski	+			Elżbieta Sieniawska	
14	Pieczyska	Andrzej Chonyczenko	+			Książę August Czartoryjski	
15	Pirohowce	Gabryel Lesniewski			–		
16	Płoskirów	Semion Lechniakiewicz	+			Tomasz Zamojski	
17	Podleście	Hryhory Tiażkowski			–		
18	Redwińce	Józef Nawrocki	+			Elżbieta Sieniawska, Hetmanowa Wielka Koronna	

19	Spyczyńce	Semion Baczenkowski	+			Posesor pana Zabłodzkiego. Łowczego Łukomskiego	
20	Stużczyńce	Jan Smolański	+			Adam Sieniawski, Kasztelan Krakowski, Hetman Wielki Koronny	
21	Tereszowce	Matej Kowalewski	+			Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	

Поморянський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bobszczanc	Jan Babyński	+			Jakub, Królewicz Polski	
2	Bohutyn	Bazyli Kostiuk	+			Jakub, Królewicz Polski	
3	Chrabustna	Teodor Chomicki	+			Jakub, Królewicz Polski	
4	Cecewa	Jan Buhawiński	+			Jakub, Królewicz Polski	
5	Czyżów	Andrzej Lewicki	+			Jakub, Królewicz Polski	
6	Hodów	Semion Bulakiewicz	+			Jakub, Królewicz Polski	
		Jakub Oberwan	+			Jakub, Królewicz Polski	
7	Kalne	Mikołaj	+			Jakub, Królewicz Polski	
8	Koropec	Teodor Galatowski	+			Jakub, Królewicz Polski	
9	Krasnosielce	Bazyli Kupiński	+			Jakub, Królewicz Polski	
10	Kropiwna	Mikołaj Zinkowski	+			Jakub, Królewicz Polski	
11	Machnowce	Eliasz Olechnowicz	+			Jakub, Królewicz Polski	
12	Pliszniany	Teodor Masłowicz	+			Jakub, Królewicz Polski	

13	Pomorzany (Bożego Narodzenia)	Bazyli Daszewski	–			Komisarz Królewicza	
14	Pomorzany (Trójcy Świętej)	Jan Zborowicki	·			Jakub, Królewicz Polski	
15	Remezowce	Jakub Kotowski	–			Jakub, Królewicz Polski	
16	Rozhadów	Teodor Brzeziński	–			Jakub, Królewicz Polski	
17	Ryków	Dymitry Rykowski	–			Jakub, Królewicz Polski	
18	Sławna	Jan Bakierowicz	·			Jakub, Królewicz Polski	
19	Snowicz	Bazyli Chomikowski	·			Jakub, Królewicz Polski	
20	Szpikołosy	Mateusz Lewicki	·			Jakub, Królewicz Polski	
21	Torhów	Andrzej Fahicz	–			Jakub, Królewicz Polski	
22	Trawotoloki	Gabriel Makarewicz	–			Jakub, Królewicz Polski	
23	Uhorce	Jachim Koszowski	–			Jakub, Królewicz Polski	
24	Wurlów	Teodor Szwedik	–			Jakub, Królewicz Polski	
25	Żabinie	Bazyli Dubczyński	–			Jakub, Królewicz Polski	

Потоцький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Barysz (św. Michała Archanioła)	Grzegorz Dyr	–			Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
2	Barysz (Wniebowstąpienia P. J.)	Stefan Skorobohaty	·			Teressa Potocka, Wojewodzina Bełzka	
3	Barysz (Wniebowzięcia NMP)	Jan Lewicki	–			Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	

4	Berezówka	Stefan Rudewicz	+			Stefan Potocki, Starosta Szczerzecki	
5	Czechów	Jan Krywoszapka	+			Teressa Potocka, Wojewodzina Smoleńska	
6	Delawa	Jan Podolański	+			Ks. Łukasz Rafalowicz, Dziekan Stanisławowski	
7	Dubno	Teodor Wolski	+			Teressa Potocka, Wojewodzina Smoleńska	
8	Hołyhrady	Piotr Hukowski	+			Jan Rafał Ratowski, Stolnik Czernihowski	
9	Hubin	Jaków	+			Stefan Potocki, Strażnik Wielki Koronny	
10	Koropiec (św. Michała Archaniola)	Jakob Koropiecki	+			Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
11	Koropiec (Wniebowzięcia NMP)	Eliasz Komarski	+			Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
12	Kosmierzyn	Teodor Szewaga	+			Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
13	Kościelniki	Semion Zubrej	+			Johanna z Sieniawskich, Wojewodzina Potocka Bełzka	
14	Łuka	Bazyli Woroniuk	+			Ś.P. Stefan Potocki	
15	Manastyrzyszcze (Narodzenia NMP)	Jan Narajowski	+			Jozef Potocki, Starosta Szczerzecki	
16	Manastyrzyszcze (Ofiarowania NMP)	Jan Todorowicz	+			Teressa Potocka, Wojewodzina Smoleńska	

17	Manas-tyrzyszcze (Podwyższenia Krzyża)	Jan	–			Teressa Potocka, Wojewodzina Smoleńska	
18	Porchowa	Jakub Gwozdziecki	–			Wojewoda Bełzki	
19	Potok (św. Michała Archanioła)	Teodor	–			Ś.P. Stefan Potocki, Strażnik Wielki Koronny	
20	Rusiłów	Michał Mediakowicz	–			Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
21	Sawałuski	Bazyli Wyszatycki		+	–		Jozef Askaka
22	Skomorochy	Eliasz Witwicki	–			Ś.P. Stefan Potocki, Strażnik Wielki Koronny	
23	Snowidów	Michał Miłczewicz	–			Ś.P. Stefan Potocki, Strażnik Wielki Koronny	
24	Sokołów (św. Mikołaja)	Bazyli Mediakowicz				Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
25	Ścianka	Jan Jaremczuk	–			Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
26	Wełesniów	Teodor Łopaików	–			Teressa Potocka, Wojewodzina Smoleńska	
27	Werbiatyn	Jakim Hołinkowicz	–			Jozef Potocki, Starosta Szczerzecki	
28	Wozilów	Mateusz			–		
29	Wyniże	Jakub Połtorak			–		
30	Zubrzec	Hryhory Skolski				Ś.P. Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	

Рогатинський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Babuchów	Jakub Medyński	+			Ś.P. Adam Sieniawski, Kasztelan Krakowski	
2	Baczów	Stefan Dziak	+			Ks. Marcin Trąpczyński, Rektor S.T. Lwowskiego	
3	Bilka	Piotr Semkiewicz	+			Radecki	
4	Bołotna	Bazyli Lewicki	+			Franciszk Kowalewski, Pułkownik J.K.M. Piechot Łanowych	
5	Brzóchowice	Bazyli Iwanicki	+			Tomasz Radecki	
6	Bursztyn (Podwyższenia Krzyża)	Jakub Tokarzewicz	+			Ś.P. Adam Sieniawski, Kasztelan Krakowski	
7	Bursztyn (Zmartwychwstania P.J.)	Hryhory Kosacz	+			?	
8	Czasniki	Grzegorz Lewicki		–			Wojakowska, Dziedziczka tych dóbr
9	Czerncze	Tomasz Rudy	+			Ś.P. Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
		Ewstafi			+		
10	Dobrniów	Grzegorz Lewicki	+			Aleksandr Bekierski, Starosta Sokołowski	
11	Dobrynice	Tymoteusz Kwasiński	+			Ks. Wojciech Krosnowski, Dziekan Archykatedralny	

12	Dusanów	Hryhory Stusłowicz	–			Stanisław Cetner, Staroscic Trębowelski	
13	Firlejów	Jan Ścisłowski	·			Elżbieta Sieniawska, Kasztelanowa Krakowska	
14	Janczyn	Jan Winnicki			–		
15	Kleszczowna	Semion Witwicki	–			Ś.P. Elżbieta Sieniawska, Kasztelanowa Krakowska	
16	Koniuszki	Paweł Iwaszkiewicz		+	–		Cieszkiewicz, Komisarz Księcia Czartoryskiego
17	Korzelice	Michał Zankiewicz	·			Józef Mniszek, Starosta na ten czas Rohatyński	
18	Kosteniów	Piotr	·	+		?	Wojcech Łoś, Chorąży Łanocki
19	Łuczyńce	Michał Sendrzejowicz	–			Ś.P. Sieniawski	
20	Nastaszczyn	Jan Borowicz	–			Adam Sieniawski, Kasztelan Krakowski	
21	Podgrodzie	Jan Kuryłowicz	–			Król	
22	Podusiwna	Andrzej Witwicki	–			Ks. Adalbert Chełczyński, Rektor S.T. Collegium Lwowskiego	
23	Podwinie	Piotr Podwiński	–			Ks. Konstanty Mrozowiecki, Archidyakon Lwowski, Proboszcz Rohatyński	

24	Potok	Ewstafi Nahurniak	+			Ś.P. Adam Sieniawski. Hetman Wielki Koronny	
25	Puków	Demetry Lewicki		–			Dąbrowska. Posesorka na ten czas Pukowska
26	Putiatyńce	Stefan Koniuski	+			Ś.P. Sieniawski	
		Jakob Koniuski	+			Ś.P. Sieniawski	
27	Rohatyn (św. Jerzego)	Jan Rudziński	+			Bractwo cerkwi św. Jerzego Rohatyńskiej	
28	Rohatyn (św. Mikołaja)	Grzegorz Terebuska	+			Król	
29	Rohatyn (Ducha Świętego)	Jan Tocki	+			Bractwo cerkwi Ducha Świętego Rohatyńskiej	
30	Rohatyn (Narodzenia NMP)	Stefan Demkowicz	+			Bractwo cerkwi miejskiej Rohatyńskiej	
31	Ruda	Bazyli Mikołajewicz	+			Starosta	
32	Stratyn (św. Aleksiego)	Jan Markiewicz	+			Jan Gintoft. Starosta Treliszyński	
33	Stratyn (Narodzenia NMP)	Stefan Semionowicz	+			Jan Gintoft. Starosta Treliszyński	
34	Wierzbiłowce	Jan Geleczyn	+			Ś.P. Adam Sieniawski. Kasztelan Krakowski	
35	Załuże	Paweł Załużecki	+			Ś.P. Adam Sieniawski. Hetman Wielki Koronny	
36	Zalipie	Grzegorz Podwiński	+			Walcryan Aleksandr Wojciński Wocła	

Скалатський деканат

1	2	3	4	5	6	7	8
1	Baworów	Jakub Ostrowski	·			Szymon Bawo-rowski, Strażnik Podolski	
2	Bohdanówka	Jan Predermilski	–			Król Jan Sobieski	
3	Chmeliska	Hryhory Czaczka	–			Józef Walenty Kalinowski, Chorąży Ziemi Halickiej	
4	Chodeczków	Hryhory Michalik	–			Aleksandr Błędowski, Łowczy Halicki	
5	Czernelów	Paweł Borzkiewicz		+			Stanisław Zebrowski
6	Grabowiec	Michał Czumalski	·			Jerzy Baworowski	
7	Haluszczyńce	Tomasz Daszkowicz	·			Jędrzej Popela, tej wsi Dziedzic	
8	Hawcze	Piotr Protaszewicz	–			Dulski, Stolnik Parnowski	
9	Kamionki	Hryhory Karwacki	–			Anna Kalinow-ska, Chorążyna Ziemi Halickiej	
		Teodor Syngalewicz	–			Walenty Kali-nowski, Chorąży Ziemi Halickiej	
10	Kołodyjówka	Hryhory Perzyński	·	+		Posesor	Posesor
11	Kojdańce	Gabryel Poczyn-kowski	–			Stanisław Jastrzębski, Dziedzic	
12	Kozówka	Ewstachy Borysia-kowski	–			Książę Lubomirski	
13	Krzywe	Jan Waskiewicz	–			Szymon Bawo-rowski, Podczaszy Halicki	

14	Nowosiółka	Gabriel Teodorowicz	+			Anna z Brzezia Kalinowska, Chorążyna Ziemi Halickiej	
15	Ostapia	Jan Kolczyński	+			Adam Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
		Mikołaj Nawrocki		–			Elżbieta Sieniawska, Hetmanowa Wielka Koronna
16	Romaniewka	Piotr Pawłewicz	+			Jan Czapujowski	
17	Romanowa	Bazyli Rebiński	+			Piotr Mahujowski, Podczaszy Halicki	
18	Rosochowatec	Hryhory Teodorowicz	+			Anna Kalinowska, Chorążyna Ziemi Halickiej	
19	Skałat (św. Mikołaja)	Hryhory Pielech	+			Jozef Walenty Kalinowski, Chorąży Ziemi Halickiej. Starosta Mukarowski	
20	Skałat (Przemienienia Pańskiego)	Jan Kosiewicz	+			Angela Firlejowa, Kasztelanowa Sanocka	
21	Skałat Stary	Daniel Zastawski	+			Anna z Brzezia Kalinowska, Chorążyna Ziemi Halickiej	
22	Skomorochy	Michał Birkiewicz	+			Jerzy Aleksandr Lubomirski, Książę Rzymski	
23	Smolanka	Teodor Lewicki	+			Antoni Gruszecki, Sędzia Lubliński, Pan tej wsi dożywotny	

24	Sorocko	Karp Tyszecki			–		
25	Stupki	Jakub Łukaszewicz			·		
26	Zarubińce	Teodor Wełyczko	–			Adam Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
27	Żerebki Małe	Stefan Pietnięcki	·			Aleksandr Skąpski, Łowczy Sieradzki	

Теребовельський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Boryczówka	Mikołaj Kuczyński	·			Księży Superiory Karmelitańskie	
2	Chorostków	Teodor Mokrzycki	–			?	
3	Derechów	Hryhory Michalicki	–			Posesor	
4	Hliszczewa	Dymitry Pryma	–			Samuel Dulski	
5	Howylów	Mikołaj Puczewski	–			Antecesor dóbr tych	
6	Humniszcze	Teodor Kuczerkiewicz	–			Królowie Polscy Jan i August terazniejszy	
7	Janówka	Mikołaj Hliński	–			PP. Szymanczescy	
8	Kłujińce	Symeon Sidorowicz	–			Jan Bogusz, Starosta Dzwinigrodzki	
9	Krowinka	Bazyli Czwartecki	–			Posesor	
10	Ładyczyn	Teodor Łasniewicz	–			Wojewoda Sendomirski	
11	Mikulińce (św. Mikołaja)	Jan Kiernicki	–			Jerzy Lubomirski Wojewoda Sendomirski	

12	Mszaniec	Bazyli Sawicki	+			Antoni Grabianka. Podczaszy Warszawski	
13	Nastasów (św. Mikołaja)	Paweł Wojtowicz	+			Posesor	
14	Nastasów (Wniebowstąpienia P.J.)	Teodor Hankiewicz	+			Potocki. Wojewoda Bełzki	
15	Ostalce	Hryhory Żukiewicz		–			Posesor
16	Ostrowiec	Hryhory Kunaszewicz	+			Potocki, Wojewoda Bełzki	
17	Proszowa	Maciej Benowski	+			Jerzy Lubomirski, Książę Rzymski	
18	Przemiłów	Bazyli Słotwiński	+			Stanisław Potocki. Wojewoda Bełzki	
19	Rozdwiane	Teodor Zajaczewski	+			Posesor	
20	Semenów	Leonty Rymbała	+			Michał Potocki, Starosta Trembowelski	
21	Strusów	Teodor Kościński	+			Posesor	
22	Suszczyn	Jan Jurowicz	+			Posesor	
23	Trembowl (Praksedy)	Dymitry Listopad	+			Królowie Polscy	
24	Trembowl (Wniebowzięcia NMP)	Semion Potoczyński	+			Michał Potocki, Starosta Trembowelski	
25	Warwaryńce	Pantelyimon Konstantynowicz	+			Posesor	
26	Wolica	Semion Mihalewicz	+			Wójtowstwo Trembowelskie	
27	Załuża	Jan Lisniewicz	+			Stanisław Potocki, Wojewoda Bełzki	

28	Zastinocza	Gabriel Kulikowski	–			Michał Potocki. Starosta Trembowelski	
29	Zubów	Jan Kwiczek	–			Posesor	

Тернопільський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Berezowica	Zachariasz Jaszczyński	–			Szymon Bawo-rowski, Podczaszy Halicki	
2	Biała	Daniel Michałewicz	–			Królowa Polska, Sobieska	
3	Białozuby	Mikołaj Kudraczów	·			Królewicz Polski, Jakub Ludwik Sobieski	
4	Borki	Jan Michajlik	·			Aleksandr Błę-dowski, Łowczy Ziemi Halickiej	
5	Bucniowa (Narodzenia NMP)	Bazyli Janowicz	–			Stefan Piot-rowski, Starosta Bucniowiecki	
6	Bucniowa (Niepokalanego Poczęcia NMP)	Jan Biliński	–			Starosta	
7	Czartoryja	Jan Kornaszyk	–			Jan Koniecpolski, Wojewoda Sieradzki	
8	Czastyłów	Demian	–			Królowa Polska, Sobieska	
9	Dołżanka	Jan Petrowicz	–			Stefan Piot-rowski, Starosta Bucniowiecki	
10	Dobrywody	Mateusz Podlipiecki		+			Posesor
11	Domarycz	Bazyli Chry-bikiewicz	–			Andrzej Szum-lański, Starosta Bucniowiecki	
12	Dubowce	Łukasz Tyszkowski	–			Tomasz Gruszec-ki, na ten czas Dziedzic tej wsi	

13	Dyczków	Jan Czernelewski	+			Michał Błędowski, Łowczy Halicki	
14	Hluboczek	Filip Marniewicz	+			Królewicz Polski, Jakub Ludwik Sobieski	Posesor
15	Hnizdyczna	Teodor Bużański	+			OO. Dominikanie Podkamienieckie. Król Jakub Sobieski	
16	Ihrawica	Stefan Korchowski	+			Posesor. Król Jakub Sobieski	
17	Iwanczany	Mikołaj	+	–		Król Jakub Sobieski	Gubernator Tarnopolski
18	Kołodne (św. Michała Archaniola)	Eustachi Puchtajewicz					Adam Rzewuski, Kasztelan Podlaski
19	Kołodne (św. Mikołaja)	Dymytry Januszewicz	+			Jozef Porzewyski, Starosta Wyszyński	
20	Kobyla	Andrzej Wyslobodzki	+			Królewicz Polski, Jakub Sobieski	
21	Kutkowce	Eliasz Demkowicz	+			Jan Stanisław Kątski, Starosta Kamieniecki	
22	Łuka	Kotowicz	+			Antecesory	
23	Małyszowce	Hryhory Suszkiewicz	+			Królowa Maria Sobieska	
24	Nowyki	Hryhory Bazylewicz	+			Komisarz dóbr Królewicza Polskiego	
25	Ostrów	Jan Jaszczyński		–			Szymon Baworowski
26	Plotycza	Bazyli Żukowski	+			Królewicz Polski, Jakub Sobieski	
27	Piotrkowce	Michał Waskiewicz	+			Aleksandr Krosnowski, Stolnik Gostyński	

28	Proniatyn	Semion Czerniakiewicz	–			Jan Stanisław Kątski, Starosta Kamieniecki	
29	Reszniówka	Michał Pasiewicz		+			Jan Sawicz, Łowczy Wiluński
30	Smykowce	Paweł Juszczkiewicz	–			Wojciech Miaskowski, Starosta Kodacki	
31	Szymkowce	Jan Tyszkiewicz	–			Komisarz Królewski	
32	Tarnopol (Świętego Krzyża)	Paweł Romanowicz		+			Posesor, zupełną władzę Dzierżawcy mający
33	Tarnopol (Bożego Narodzenia)	Jan Waskiewicz				Król Polski Konstanty	
34	Towstoluh	Jan Kotarski				Jerzy Baworowski, Łowczy Trębowelski	
35	Traganiówka	Bazyli Chlebowicki	–			Andrzej Szumlański, Starosta Bucniowiecki	
36	Zabojki	Teodor Chlebowicki (akolita)	–			Andrzej Szumlański, Starosta Bucniowiecki	
37	Zastinka	Bazyli	–			?	

Устецький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Bubrowniki	Michał Antonowicz	–			Teressa Potocka, Wojewodzina Smoleńska	
2	Dalewa	Michał Tachewicz	–			Ś.P. Jan Jabłonowski, Wojewoda Ruski	
3	Dryszczów	Jan Dowbaków	–			Józef Brzuchowski, Strażnik Wielki Koronny	

4	Horożanka (św. Mikołaja)	Tymoteusz Niecisyimuka	+			Ś.P. Ludowika Glińska, Stolnikowa Sandomirska	
5	Horożanka (Wniebowzięcia NMP)	Bazyli Lipczak	+			Jozef Brzuchowski, Strażnik Wielki Koronny	
6	Jarhorów	Bazyli Małanczak	+			Jozef Potocki, Starosta Szczyrzecki	
7	Konczaki	Jan Milanowski	+			Barbara Kurdybanowska, Kasztelanowa Halicka	
8	Korostiatyn	Hryhory Podgurski	+			Antoni Potocki, Wojewoda Belzki	
9	Korzowa	Teodor Korzowski	+			Mikołaj Kurdybanowski, Podkomorzy Halicki	
10	Krasijów	Jędrzej Michajłowski	+			Antoni Potocki, Wojewoda Belzki	
11	Kromidów	Jan Kuciów	+			Teressa Potocka, Wojewodzina Smoleńska	
12	Ładzkie	Bazyli Witwicki	+			Teressa Potocka, Wojewodzina Smoleńska	
13	Łany	Jan Janicki	+			Ś.P. Jan Jabłonowski, Wojewoda Ruski	
14	Łazarówka	Jan	+			Teressa Potocka, Wojewodzina Smoleńska	
15	Łuka-Uścieckie Przedmieście	Jędrzej Tanczak	+			Teressa Potocka, Wojewodzina Smoleńska, Antoni Potocki, Wojewoda Belzki	

16	Marjampol (miejska)	Paweł Syczyński	–			Ś.P. Jan Jabłonowski, Wojewoda Ruski	
17	Marjampol-Przedmieście	Bazyli Kocki	·			Ś.P. Jan Jabłonowski, Wojewoda Ruski	
18	Międzygórze	Jan Międzygórski	–			Teressa Potocka, Wojewodzina Smoleńska	
19	Nowosółka	Eliasz Zurakowski	–			Ś.P. Jan Jabłonowski, Wojewoda Ruski	
20	Ostra	Marko Skobski	–			Stanisław Ciechałowski, Podczaszy Dobryński	
21	Petriłów	Bazyli Iwansenczuk	·			Ś.P. Jan Jabłonowski, Wojewoda Ruski	
22	Tołstobaby	Ławrenty Hekmanów	·			Michał Kudrwanowski, Podkomorzy Halicki	
23	Trościaniec	Daniel Oruniakiewicz	·			Antoni Potocki, Wojewoda Bełzki	
24	Tumirz	Bazyli Krzywoszapka	–			Ś.P. Jan Jabłonowski, Wojewoda Ruski	
25	Uście (św. Michała Archanioła)	Teodor Serwata	–			Ś.P. Aleksandr Potocki, Wojewoda Smoleński, Antoni Potocki, Wojewoda teraźniejszy Bełzki	
26	Uście (św. Mikołaja)	Jan Łukaszewicz	–			Antoni Potocki, Wojewoda Bełzki	
27	Uście (Sobora NMP)	Semion Kamiński	–			Antoni Potocki, Wojewoda Bełzki (teraźniejszy)	

28	Uście (Trójcy Świętej)	Grzegorz Kropiwnicki	+			Teressa Potocka. Wojewodzina Smoleńska. Antoni Potocki. Wojewoda teraz-niejszy Bełzki	
29	Wyczołki	Hryhory Piwowarczuk	+			Teressa Potocka. Wojewodzina Smoleńska	

Чортківський деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Biłoje (Podwyższenia Krzyża)	Hryhory Bohowicki	+			Stefan Potocki, Referendarz Wielki Koronny	
2	Biłoje (Zmartwych-wstania P.J.)	Eliasz Kłopotowski		–			Stefan Potocki. Krajczy Koronny
3	Białobożnica (św. Michała Archanioła)	Jakub Stopnicki	+			Anna Kalinowska, Chorążyna Ziemi Halickiej, na tej części Dziedziczka	
4	Białobożnica (św. Mikołaja)	Jakub Nazarewicz	+			Stefan Potocki, Referendarz Wielki Koronny	
5	Białobożnica (Przemienienia Pańskiego)	Hryhory Jamiński			+		
6	Biały Potok	Wikariusz			+		
7	Byczkowce	Timoteusz Bełejowicz	+			Stefan Potocki, Referendarz Wielki Koronny	
8	Czortków (św. Mikołaja)	Teodor Korczakowski	+			Stefan Potocki, Marszałek Wielki Koronny	
9	Czortków (Wniebowstąpienia P.J.)	Jan Bohowicki	+			Stefan Potocki, Referendarz Wielki Koronny	

10	Czortków (Wniebowzięcia NMP)	Gabriel Okuniewicz	+			Stefan Potocki, Referendarz Wielki Koronny	
11	Hadynkowce	Andrzej Passkowski				Stefan Potocki, Starosta Trembowelski	
12	Oriszkowce	Michał Antoniewicz	+			Stefan Potocki, Referendarz Wielki Koronny	
13	Skorodyńce	Jan Synwicki	+			Stefan Potocki, Referendarz Wielki Koronny	
14	Strusówka	Maciej Mołczanka	+			Piotr Szczepanowski	
15	Szmankowce	Gabryel Romanowicz				Ks. Czyżowski i cała Kapituła Konwentu oo. Dominikanów	
16	Szwajkowce	Jan Mełczan				Anna Makowiecka. Podczaszyna Podolska	
17	Tudorów	Hryhory Wołoszynecki	+			Stefan Potocki, Referendarz Wielki Koronny	
18	Uhrynie	Damian Ulwyński	+			Stefan Potocki, Referendarz Wielki Koronny	
19	Zalesie	Paweł Bilewicz	+			Józef Baworowski, Posesor tej wsi	

Ягольницький деканат

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Barszczów (Trójcy Świętej)	Eliasz Hryńkiewicz	+			Ludwika Załuska, Kasztelanowa Bawska	
2	Barszczów (Cud w Chonech)	Wikariusz			–		

3	Czarnokuńce (św. Jerzego)	Teodor Paszkowski	+			Walenty Kazimierz (Mierzejowski). Starosta Skalski	
4	Czarnokuńce (Opieki M.B.)	Aleksandr Krymowicz	+			Walenty Kazimierz (Mierzejowski). Starosta Skalski	
5	Czarno-kuńczyki	Hryhory Podlesny	+			Kazimierz Mierzejowski. Starosta Skalski	
6	Hrynkowce	Konstanty Skruszyński	+			?	
7	Jagelnica (Wniebowstą-pienia P.J.)	Hryhory Werczanka	+			Komisarz, imie-niem Pańskim. Teraz prezentę ma od Kolatora	
8	Jagelnica (Zmartwych-wstania P.J.)	Łukasz Migasik	+			Franciszk Lanckoroński, Podkomorzy Krakowski	
9	Jagelnica-Przedmieście (Wniebo-wzięcia NMP)	Grzegorz Bujanowski	+			Wawrzyniec Lanckoroński, Podkomorzy Województwa Krakowskiego	
10	Jagelnica Stara (Ofiarowania NMP)	Teodor Piechowicz	+			Wawrzyniec Lanckoroński, Starosta Steblicki	
11	Kociubińce	Tomasz Rawski	+			?	
12	Kopyczyńce (św. Krzyża)	Hryhory Daszycki	+			Adam Mikołaj Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
13	Kopyczyńce (św. Mikołaja)	Bazyli Przyszla-kiewicz	+			Józef Baworowski, Podczaszy Trembowelski	

14	Kopyczyńce (Bożego Narodzenia)	Roman Pliszczak	+			Jozef Bawo-rowski. Podczaszy Trembowelski	
15	Milowce	Semion Bojanowski	+			?	
16	Muchawka	Tomasz Magasiewicz	+			Jozef Lancko-roński. Starosta Stopnicki	
17	Probozna Nowa	Wikariusz			–		
18	Probozna Stara	Aleksij Jazierański			–		
19	Rajgrod	Jacenty Samuelewicz	+			Posesor, imie-niem Dziedzica	
20	Rosochaciec	Daniel Boryszewicz	+			Franciszk Lancko-roński. Starosta Bocheński	
21	Salówka	Bazyli Lewicki	+			?	
22	Susołówka	Hryhory Nagórski	+			Franciszk Lanckoroński. Podkomorzy Krakowski	
23	Swydów	Jan Mizoński	+			Ludowika Zaluska. Kaszte-lanowa Bawska	
24	Szulhanówka Średnia	Andrzej Turczański	+			Wawrzyniec Lanckoroński. Starosta Stopnicki	
25	Wlaszkowce (św. Krzyża)	Roman Soroczanko	+			Ludowika Zaluska. Kaszte-lanowa Bawska	
26	Wlaszkowce (Narodzenia NMP)	Jan Soronowicz	+			?	
27	Wierzchnia-kowce	Bazyli Kański	+			?	
28	Zabłotówka	Teodor Tymkiewicz	+			Dziedziczka	

Янівський деканат

1	2	3	4	5	6	7	8
1	Budzanów (św. Jerzego)	Bazyli Korczyński			+		
2	Budzanów (Opieki M.B.)	Pantelimon Kardasze-wicz	+			Posesor	
3	Czolijów	Łuka Bojański	+			Starosta (Jabłonowski)	
4	Dereniówka	Jan Lipnicki	+			Jerzy Rzeczycki. Starosta (Trembowelski)	
5	Dołhe	Pantelemon Lipnicki	+			Jerzy Rzeczycki. Starosta (Trembowelski)	
6	Dzwiniacze	Andrzej Bełejewicz	+			(Konstancyja) Szczuczyna. Podkanclerzowa (Wielkiego Księstwa Koronnego)	
7	Jabłonów (Wniebo-wzięcia NMP)	Jan Kyzymowicz	+			Starosta (Jabłonowski)	
8	Janów (św. Michała Archanioła)	Kosma Lisecki	+			Jan Jozef Bogusz. Starosta Dzwinogrodzki	
9	Janów (św. Mikołaja)	Jan Tarnogrodzki	+			Jan Bogusz. Starosta Dzwinogrodzki	
10	Kobywołoki	Daniel Bybitwa	+			Stanisław Bogusz. Starosta Mogilnicki	
		Hryhory Sochaniuk	+			Jozef Bogusz. Starosta Dzwinogrodzki	
11	Kosów (Praksedy)	Łukasz Kulikowski		–			Posesor

12	Laskowce	Hryhory Lisieniecki	+			Konstancyja Szczuczyna. Podkanclerzyna Wielkiego Księstwa Koronnego	
13	Młyniska	Piotr Lipnicki (wikariusz)			-		
14	Mogilnica	Teodor Mankiewicz	+			Mikołaj Wieniawski. Starosta Mogilnicki	
15	Podhajczyki	Tymoteusz Biliński	+			Jan Bogusz. Starosta Dzwinogrodzki	
16	Ridoduby	Michał Manaczyński	+			Stefan Potocki. Strażnik Wielki Koronny	
17	Romaniówka	Hryhory Budyłski				Bogusz. na ten czas Starosta Mogilnicki	
18	Słobódka	Andrzej Czwartacki		+			Posesor
19	Skomorosza	Jakim	+			Ks. Pleban Budzanowski	
20	Suchostaw	Piotr Knižołucki	+			Starosta (Jabłonowski)	
		Jakub Skwarowski				Starosta (Jabłonowski)	
21	Trembowl	Antoni Rymbała	+			Królowie polscy	
22	Uwisła	Hryhory Bakarewicz	+			Starosta (Jabłonowski)	
23	Wierzbowiec (św. Mikołaja)	Semion Przytulewicz	+			Posesor	
24	Wierzbowiec (Cud w Chonech)	Demetry Zarzycki	+			Elżbieta Szczuczyńca. Starościna Wowolnicka. Posesorka	

Таблиця 5.

Презенти і рекомендаційні листи парохів до їх попередніх парафій та особи, що їм такі уділяли.

Дані за 1726, 1730 і 1733–1734 рр.[9]

Актуальне місце уряду		Попереднє місце уряду		Парох	Хто надав презенту до попередньої парафії	Хто надав рекомендаційний (instancjalny) лист до попередньої парафії
Деканат	Парафія	Деканат	Парафія			
1726 р.						
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
Bar	Słobódka		Howorów (Opieki M.B.)	Hryhory Homiński	Stępkowski	
Brailów	Machnówka	Międzyboż (teraz Latyczów)	Dubowe (św. Michała Archanioła?)	Bazyli Sosnowski		Osoba w dokum. nie podana
	Pitowce		Wolica	Michał Bohynia	Paweł Chamec, Wójt Trębowelski	
Czeheryn i Smiała	Hołowiatyn	Czeheryn?	Wojtowe Selo (Podwyższenia Krzyża)	Bazyli	Gromada wsi Wojtowe Selo. Markowski, na ten czas Gubernator Czeheryński Wojewody Kijowskiego	

[9] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–514 зв.

	Medwedówka (św. Michała Archanioła)	Czeheryn	Medwedówka (cerkiew Trójcy Świętej w zamku Medwedowskim)	Piotr Klimowicz	Bartoszewski, na ten czas Gubernator Czeheryński	
Latyczów	Rożny	Satanów	Malykowce	Teodor	Stanisław Kawiecki	
	Winikowce	Latyczów	Markowce (św. Michała Archanioła)	Jan	Michał Burzeński, Łowczy Latyczowski	
Niemirów	Bilki		Daszkowce (św. Michała Archanioła) – miasto	Antoni		Osoba w dokum. nie podana
	Lińce	Niemirów	Ometyńce (Wniebowzięcia NMP)	Jan Kondratowicz	Generał i Komendant Białocerkiewski	
Winnica	Czyżyńce	Winnica?	Daszkowce (św. Jana Bohosłowa) – wieś	Jan Harkuszenko	Jan Daszkowski	
1730 p.						
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
Bar	Bar-Nowe Miasto (Zmartwychwstania P.J.)	Bar	Stepanówka	Gabryel Marczenko	Szlachta Stepanówska	
	Słobódka	Kopajgród	Howor	Hryhory Homiński	Antoni Stępkowski, Starosta Terlaszyński	
Bilcze	Dupliska	Bilcze	Bilcze (Praksedy) – miasteczko	Andrzej Płoszczański		Instancja Ojcowska

	Oleksińce	Klucz Buczacki	Porochowa (Opieki M.B.)	Jakub Mychalski	Jerzy Rożkowski	
Brailów	Brailów (Wniebowzięcia NMP)	Latyczów	Kumanowce	Teodor Kolosenko	PP. Kumanowscy	
	Dymidówka	Kamieniec Podolski	Tymków	Hryhory Starożyński	Jan Konarski, Czesnik Kijowski	
	Działów	Kamieniec	Czabanówka	Jan Terlecki	Humiecki, Podczaszy Podolski	
	Kliszczów	Kamieniec	Derewiany	Semion Iwanowicz	Pan	
	Pilawa	Kopajgród	Perepilczyńce	Hryhory	Pan	
	Potok (św. Demetriusza)	Zinków	Daszkowce	Hryhory Rudziński		Ks. Bazyli Podrudzki, Namiesnik Zińkowski
	Potok (św. Jana Ewangelisty)	Brailów	Pułtowce	Pawel Semenowicz	Osoba w dokum. nie podana	
	Stanisławów	Smotrycz	Rudki	Jan Satkowski	Osoba w dokum. nie podana	
	Woroszyłówka	Latyczów	Dubowa	Jan Sosnowski	Bekierski	
Braslaw	Braslaw (św. Mikolaja)	Braslaw	Manastyrskie (Opieki M.B.)	Miron Zanczenko	Stanisław Swidziński, Starosta Braslawski i Radomlski	
	Kirnosówka	Braslaw	Maczocha (Trójcy Świętej)	Aleksander Iwanowicz Nesterenko	Stanisław Swidziński, Starosta Braslawski	

Czerwonogród	Dobrowlany	Kamieniec	Michałówka	Bazyli Matyjaszewicz	Makowiecki?	
	Iwania		Majdan?	Sabba Łapiewicz	Jozef Potocki. Wojewoda Kijowski	
Gródek	Chmielówka	Klucz Trębowielski	Proszewa (Narodzenia NMP)	Jaków Kotowicz	Rzeszowski. Pułkownik	
	Fulsztyn		Krywe	Zacharyja Bielecki	Ś.P. Baworowski	
	Kumanów		Ripna (Opieki M.B.)	Stefan Lewicki	Koc. Sędzia Bełzki	
	Nowy Swiat		Krasne	Stefan Maszkowski	Ś.P. Czeszelski	
Husiatyn	Chropotowa		Lano...wce? (Wniebowstąpienia P.J.)	Mikołaj Ludkiewicz	Stanisław Rzewuski	
	Czemerowce		Oleksińce pod Bilczem (św. Mikołaja)	Tymotej	Wasilkowski. Podczaszy Kamieniecki	
	Husiatyn (św. św. Kosmy i Damiana)		Prusynów pod Bełzem (Świętego Krzyża)	Michał Mokrycki	Potocki	
	Kuhajowce	Powiat Bugaczowski	Czerniewa (Wniebowstąpienia P.J.)	Jakim Pogłodowicz	Ozga	
	Sidorów (Narodzenia NMP)		Podwysokie (św. Michała Archanioła) – miasteczko	Michał Semelitko	Strzemecki	

	Sidorów (Wniebowstąpienia P.J.)		Kukutkowce (św. Jana Chrzciciela)	Roman Korzelicki	Lickowski	
Jampol	Jankulów (Perdianc)	Jazłowiec	Chmielowa	Stefan Chaszczowski		Ksiądz Dominikany
Jazłowiec	Capowce	Potok	Bertniki (św. Michała Archanioła)	Bazyli Lachowicki	Teresa Potocka. Wojewodzina Smoleńska	
	Cwitowa	Podhajce	Bożyków (Praksedy)	Hryhory Miedzwiedz		Ekonom Brzeżański
	Jazłowiec (Bożego Narodzenia)	Jazłowiec	Jazłowiec (św. Eliasza Proroka)	Hryhory Czepelewicz	Ś.P. Koniecpolski	
	Koszylówka	Jazłowiec?	Burakówka	Jan Szczerbaniewicz	Ś.P. Koniecpolski	
	Pawuszówka	Kałusz	Nowica	Michał Uhrynowski	Stanisław Umela	
	Połowce	Uście	Korzewa	Bazyli Jezopolski	Michał Kurdwanowski. Starosta Baranowski	
	Zaleszczyki	Kałusz	Petranka	Tymotej Kułaczkowski	Ś.P. Adam Sieniawski	
Kalnik	Cybulów	Zinków	W Namiesnictwo Zińkowskie za Wikarego	Jan Danczenko		Ks. Namiesnik Zińkowski
	Kalnik		Brailów (Wniebowzięcia NMP)	Bazyli Łobaczewski	Stanisław Potocki. Strażnik Litewski	

	Linci	Niemirów	Omelyńce	Jan Krasnolucki	General Białocerkiewski	
Kamieniec	Hołozubińce	Żydaczew	Haldijowce (Hadijowce)	Jan Wiszniowski	Wyhowski	
	Horodyszcze	Brasław	Michałówka	Stefan Romanowicz	Piotr Haluszczyński	
	Krzywcze	Skała	Kapustyńce	Sabba Mironowicz	Stefan Chomentowski	
	Pobożanie	Husiatyn	Husiatyn	Georgi Wachiewicz		Za poważną instancją
Kamieniec Podolski	Ustia		Furmanówka	Tymotej Siomkowicz	Miałkowski	
Kitajgród	Bahowica	Kamieniec	Morozów	Jan Złaszczyk	Krucer	
Kopajgród	Kaczmazów	Skała	Szumanówka	Teodor Puchalewicz	Jozef Lanckoroński. Starosta Stopnicki	
	Mytki	Bazalija (dicc. Łucka)	Kotiużyńce	Jan Borysławski	Pan	
	Obuchów	Jazłowiec	Pawuszówka	Stefan Pauszowski	Jan Koniecpolski. Wojewoda Sieradzki	
	Stepanki	Skała	Zwiahla (Ofiarowania NMP)	Jan Łoziński	Aleksandr Łoś. Chorąży Łomżyński	
	Winiaż	Kamieniec	Balin	Teodor Barnos	Stanisław Koński. Starosta Kamieniecki	
	Wołodijowce	Sokolec	Łomaczyńce	Teodor Lesieniecki	Szymon Darowski. Skarbnik Owrucki	Ks. Namiesnik
Międzyboż	Kopaczówka	Sołopków	Bystrzyca (św. Stefana Męczennika Pierwszego)	Jakub	Superior Konwentu Wonkowieckiego Franciszkan	

	Sieniawa Nowa (Narodzenia NMP)	Latyczew	Czapli	Jan Pawłowicz	Sieniawski	
	Szrubków	Międzyboż	Pieczyska (Wniebowstąpienia P.J.)	Dorotej Kulczycki	Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
Mohylów	Jaroszów-Przedmieście	Jaholnik	Zabłotówka	Mateusz Hrabowiecki	Ludwika Załuska, Kasztelanowa Rawska	
	Kryczeniówka	Szarogród	Szenderówka	Stefan Burzakowski	Stanisław Rogowski	
	Lipczane	Kamieniec	Boryszkowce	Paweł Herasymowicz	Franciszk Bogusz	
	Słedi	Kałusz	Hrabówka	Semion Kozłowski	Pan	
	Suhaki		Harmaki	Aleksej Dymytrijewicz	Piotr Chrząstowski	
Niemirów	Dubowice	Niemirów	Ostołopów	Jakob Bojewski	Aleksandr Dyakowski, Horodniczy Łucki	
	Ometyńce		Parijówka	Prokopij Wasilewicz	Kięć Walerian Woroniecki	
	Potusz	Zinków	Zaince	Hawryił Jastrzębicki	Adam Sieniawski, Hetman Wielki Koronny	
	Sokolec	Kopajgród	Zaboroznowce	Semion Mikołajewicz	Darowski	
Piława	Iwanowce	Klucz Lachowiecki (diec. Łucka)	Denisówka	Bazyli Panfilowicz	Aleksandr Jablonowski, Chorąży Wielki Koronny	

	Piława	Halicz	Popławniki	Aleksander Ochaliński	Jan Stanisław Jabłonowski, Wojewoda Ruski	
Satanów	Ripna (św. św. Kosmy i Damiana)	Podhajce	Podhajce-Na Starym Przedmieście (Bożego Narodzenia)	Piotr Medzycki	Jerzy Potocki, Starosta Tłumacki	
	Satanów (Zwiastowania NMP)	Satanów	Satanów (św. Mikołaja)	Aleksej Kałusz († 1728)	Ś.P. Sieniawski	
	Tarnoruda (Wniebowstąpienia P.J.)	Grzymałów	Iwanówka	Józef Martynkowski	Ś.P. Krakowski	
Skała	Burdziakowce	Klucz miasta Potoka	Kościelniki (Praksedy)	Jan Paszkiewicz	Stefan Potocki, Wojewoda Bełzki	
	Huków		Sałówka-Przedmieście Jałowickie (Opieki M.B.)	Bazyli Bereźnicki	Franciszk Lanckoroński, Podkomorzy Krakowski, Starosta Stębnicki	
	Kołodróbka		Kuszczyn	Maksym	Mierzejowski, Kasztelan Zakroczyński	
	Krzywcze (Opieki M.B.)		Pokłaki (Przemienienia Pańskiego)	Danyił Zahajko	Andrzej Głowera	
	Nowosiółka	Klucz Jałowicki	Kapustyńce	Jan Żukowicz	Mitkiewicz	
	Sapohów	Kamieniec	Ostrowczany	Roman Kusniewicz	Franciszk Wilczopolski	

Sokolec	Chrebtijów (Praksedy)	Zinków	Karaczijowce	Jan Pankowicz	Pan	
	Iwaszkowce	Sokolec	Piesce	Bazyli Samsonski	Stefan Humiecki. Wojewoda Podolski	
	Kapustiane	Mohylów	Kozłów	Stefan Karniczny	Pan	
	Karaczyjowce	Szarogród	Łuka	Eliasz Zawojczyński	Piotr Swirski. Pisarz Grodzki Latyczewski	
	Kosykowce	Kamieniec	Czuhor	Andrzej Łuszczajowicz	Karol Krucer. Sędzia Ziemski. dóbr tych wtedy spuldziedzic	
	Skazińce	Bar	Olczedajów	Teodor Dronowicz	Pan	
	Ułajkowce	Kopajgród	Kowalówka	Jan Leszczynowicz		Godne osoby
Sołotkowce	Kadyjówka	Tarnopol	Szymkowce	Bazyli Syngulewicz		Godne osoby
	Łozkowce	Kamieniec	Kniże	Jan Lebedowski	Swirska	
	Nowe Sioło	Zinków	Sokołówka	Jan Czerniawski	Pan	
	Oleksiniec Polny	Kamieniec	Czuhry	Andrzej Szarko	Karol Krucer	
	Prysówka	Smotrycz	Hrycków	Aleksander Bukojemski	Andrzej Malachowski. Starosta Smotrycki	
	Tatarzyska	Żydaczów	Bereźnica	Eliasz Zubrycki	Petronela Rzewuska. Kasztelanowa Lwowska	

Szarogród	Berezówka	Husiatyn	Husiatyn (św. św. Kosmy i Damiana)	Jan Wachowicz	Michał Potocki, Pisarz na ten czas Koronny	
	Bielany	Jazłowiec	Uhrynkowce	Jan Sołtys		Złotnicki
	Grygorczyńce	Kamieniec	Uścieczko	Teodor Godłowski	Pan	
	Murachwa-Miasteczko Stare	Gródek Bedry-kowski	Uwsia	Bazyli Rozanski	Pan	
	Sadkowce	Skała	Iwankowce	Prokopij Roweński	Stanisław Kazimierz Mierzejowsk, Kasztelan Zakroczyński	
Winnica	Huszczyńce	Łabuń (diec. Łucka)	Nowosielica	Jan Siryczenko	Jerzy Lubomirski	
	Lesijówka	Międzybóż	Piława	Daniel Stryjewski	Dessiur, Dzierżawca Piławiecki	
	Przyłuka-Miasto Nowe (Trójcy Świętej)	Latyczów	Piława	Jaków Chomon-towicz		Ks. Namiesnik
	Przyłuka-Miasto Stare (Przemienienia Pańskiego)		Penkówka	Teodor Kojnaszenko	Księże Jezuity Konwentu Winnickiego	
	Sałasze	Satanów	Wirzchowce	Andrzej Basarski	Pokutyński	

Zinków	Hrymiaczka	Podhajce	Gajwronka	Hryhory Salewicz	Pan	
	Jankowce	Bar	Komarowce	Józef Sławiecki	Jan Berezowski, dożywotny wsi (Jankowce) posesor	
	Zachińce		Litynka	Michał Plackotowicz	Wojciech Wolicki, dożywotny posesor wsi Litynki	
1733–1734 pp.						
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
Czortków	Białobożnica (Przemienienia Pańskiego)	Jagełnica	Czarnokuńce	Hryhory Jamiński	Stefan Potocki, Referendarz Wielki Koronny	
Horodenka	Potoczyska (św. Michała Archanioła)	Horo-denka	Strzelcze	Jan Duczenko	Stefan Potocki	
Kozowa	Kozowa (Oczyszczenia NMP)	Kozowa?	Kalne	Antoni		Administra-tor Durawski
Potok	Woziłów		Kusztyn	Mateusz	Mierzejowski, Starosta Skalski	
Tarnopol	Iwaczów		Poluchów	Jan Łucki		Komisarz
Trembowl	Hliszczewa	Czarny Ostrów	Kazimierz	Dymitry Pryma	Posesor	
Uście	Krasijów	Uście	Korostiatyn	Jędrzej Michajłowicz	Antoni Potocki, Wojewoda Bełzki	

Таблиця 6.

Матеріальний рівень парафій Львівської єпархії 1726 р.[10]

Деканат	Парафія	Число парафіян	Дуже добра	Добра	Середня	Слабка
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
Bar	Czemerysy (św. Michała Archanioła)	35				+
	Czemerysy (Przemienienia Pańskiego)	25				
	Jowtuszków			+		
	Jowtuszków Słobódka	50		+		
	Łuka			+		
	Radzowce	50		+		
	Wasiutyńce			+		
Brailów	Brailów (Trójcy Świętej)					+
	Brailów(Wniebowzięcia NMP)	100		+		
	Lityn			+		
	Mikulińce	50		+		
	Nowosielica	20				+
	Piława	30				+
	Poczapińce	40			+	
Czeheryn	Buzyn			+		
	Chudolijewka	100		+		
	Hołowiatyn					+
	Kapliszcza	80				
	Nowosielica			wilka		
	Śmiała		–			
	Woronówka	100		+		
	Zalewki		–			

[10] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.

Kopajgród	Bachtyn*	50		+		
	Bohuszówka					мала
	Byrlińce (wieś)	20				+
	Hule	30				+
	Koniszczów			+		
	Kopajgród	80		+		
	Kotiużany**	20				+
	Kuraszowce	25				chuda
	Marjanówka	25				+
	Michajłowce			+		
	Perekoryńce	30				+
	Snitków			+		
	Tataryszcza***	12				+
	Winiż****	60			+	
Latyczów	Chmielnik (Opieki M.B.)			+		
	Holeniszcza					+
	Horbasów	45			+	
	Klityszcza	40				+
	Kożuchów	20				
	Kumanowce	48				+
	Pilawa	100	+			
	Szczedrowce	25				+
	Szyroka Grobla					+
	Winikowce	20				+
Mohylów	Bantyszówka			+		
	Baryżyńce	20				мала
	Bronica	24				+
	Kukawka	24				bardzo uboga
	Liaszowce	30				+
	Lipoczany	20				+
	Michajłowce	18				+
	Ozaryńce	30				uboga
	Serby	35				
	Serebryja				+	
	Sliszkowce	30				+
	Subotówka	20				uboga
	Wędyczany	20				+
	Wojewodczyńce	20				мала

Niemirów	Fostowce			+		
	Krykowce					mała
	Nosowce					+
	Ruban				+	
	Towstolopów*****					+
	Woronowica		–			
	Zorniszcza					mała
Raszków	Bilocze				+	
	Botuszany		–			
	Cebulówka				+	
	Dymytraszkówka					+
	Glembówka	20				
	Jampól			+		
	Kamianka			+		
	Olszanka			+		
	Raszków (św. Mikołaja)			+		
	Raszków (Wniebowstąpienia P.J.)			wielka		
	Szerszyńce					+
	Zozulańce					+
Umań i Szarogród	Berezówka				+	
	Borówka			+		
	Dołhowce				+	
	Granów (Wniebowzięcia NMP)		–			
	Iwaszkowce				+	
	Kaczmazów					+
	Karyszków			+		
	Kunicze			+		
	Łozowa					+
	Skibińce					dużo słaba
	Stepanówka			+		
	Szarogród (św. Michała Archanioła)				+	
	Szarogród (Trójcy Świętej)			+		
	Talne					+
	Zawadówka					+

Winnica	Czyżyńce					+
	Daszkowce			+		
	Jakuszyńce				+	
	Kochanówka			+		
	Łuka	27				+
	Piękówka					chuda
	Sałasze				+	
	Skuryńce	18				+
	Strzyżawka			+		
	Supranów			+		
	Trostianiec					+
	Winnica (św. Mikolaja)	24				
	Winnica (Opieki M.B.)					mała

* “parochia nie zła, ludziej 50 z drugimi przydatkami i parochiami, to jest: w Bachtynku Małym, u Woronach” (арк. 507).

** “parochia słaba, ludziej 20 słoboda dopiero zbierają się” (арк. 505 зв.).

*** “Duchowny... chudo się ma, a to że parochia słabo 12” (арк. 502).

**** “parochia równa, 60 parochian ale ubogich więcej” (арк. 500 зв.).

***** “ludziej mało” (арк. 468 зв.).

Таблиця 7.

Число вірних у парафіях Войнилівського деканату Львівської єпархії 1733 р.[11]

Дані за 1733 р.

П.ч.	Парафія	Число вірних	
		парафіяни	двори
1	*2*	*3*	*4*
1	Babin		8
2	Dąbrowa	0	
3	Derchów		23
4	Dołha (Bożego Narodzenia)		20
5	Dołpotów		12
6	Medyni		30
7	Perłowce		14
8	Perewozce		17
9	Protesy		5
10	Seredyn		15
11	Siedliska		5
12	Siewec		28
13	Studnianka		30
14	Subotów		12
15	Woniłów (Bożego Narodzenia)	35	
16	Woniłów (św. Mikołaja)	27	
17	Woniłów (Narodzenia NMP)	30	
18	Woniłów	30	
19	Zbora		100

[11] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–10.

Таблиця 8.

Число вірних у парафіях Львівської єпархії 1739–1744 рр.[12]

Бобрецький деканат

Парафія	Число парафіяльних родин	Парафія	Число парафіяльних родин	Парафія	Число парафіяльних родин	Парафія	Число парафіяльних родин
1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Bertoszów	40	Jatwihen	40	Pietniczany	10	Strzałki, *Łanki*	32
Bobrka	80	Juszkowce	30	Podmanastyrz	16	Suchodoł	30
Bodków (Budków)	45	Kniażsioło (Knisioło)	50	Repechów	30	Szołomyja	60
Borusów	30	Kołohury	30	Sarnki	32	Tolszczów	9
Brance,	15	Łany	40	Siedliska	20	Wołoszczyzna	około 40
Zagorne Brance,	20						
Czyrzycze	15						
Dziewiętnice	?	Łopuszna	30	Sokołowce	53	Wybranówka	16
Hlibowice	120	Olchowce	22	Starosioło	?	Żabokruki	20

Болехівський деканат

1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Bolechów	153	Dołżka	28	Polanica	około 50	Tysów-Rinen	57
Braza	40	Hoszów	około 60	Rostoczki	80	Tysów-Górny	60
Bubniska	16	Kałna	28	Słobódka	około 60	Weldziż	ok. 70

[12] НМЛ. – Ркп-17. – Арк. 1–500 зв.

Carkowna	30	Łużki	około 30	Stankowiec	20	Witwica	115
Diryn	około 40	Nowoszyn	50	Sukiel	20	Włoskie Sioło (vulgo Bolechów). *Bania*	70

Глинянський деканат

1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Gliniany (św. Mikołaja)	34 (około 100)	Kutkorz	19 (ok. 100)	Połuchów	ok. 33 (ok. 150)	Turkocin	ok. 37 (100)
Gliniany (Objawienia Pańskiego)	80 (ok. 300)	Laszcze	20 (ok. 100)	Połonica	10 (ok. 50)	Wyszlany	ok. 16 (ok. 80)
Gliniany (Wniebowzięcia NMP)	?	Łahodów	ok. 67 (350)	Połtów	42 (ok. 150)	Zadworze	34 (ok. 100)
Jachtorów	ok. 50 (ok. 350)	Nowosiółka	ok. 50 (ok. 150)	Prohnojów	52 (218)	Żeniów	4 (ok. 15)
Krzywice	ok. 26 (ok. 200)	Podhajczyki	ok. 55 (ok. 300)	Słowita	ok. 70 (ok. 400)	Żurawnica	16 (ok. 80)
Kurowice	ok. 24 (100)	Pohorilcze	ok. 11 (53)	Sołowija	?		

Долинський деканат

1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Ciniewa	58	Huziejów	16	Lipa	20	Raków	50
Dolina (św. Michała Archanioła)	80	Jakubów	20	Lipowica	15	Ripne	35
Dolina (św. Mikołaja).	13	Janówka	28	Łopianka	40	Sołuków	10
Turza	6	Jasienowiec	30	Mizun-Hołeszów	68	Strutyn	60

Dolina (Narodzenia NMP)	110	Kniażówka	40	Mizun-Kropywno	74	Suchodoł	28
Duba.	40	Krechowicze	70	Nadziejów	48	Tiapcze	30
Riesna,	9	Lecówka.	15	Nowosielica (Część Królewska)	15	Trościaniec	40
Wosszów	7	*Dubszary*	15	Podberezc	?		

Жидачівський деканат

1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Bereżnica	ok. 50	*Żyrawa*	18	*Nowe Sioło*	20	Wolica	ok. 40
Cucołów	ok. 30	Jusypczyce	54	Pczany	60	Wołcniów.	40
Czernica	ok. 30	Kijowiec	30	Piaseczna	50	*Demenka Podniestrzana,*	15
Derżów	24	Łaszki	90	Pokrowce	ok. 30	*Demenka Lesna*	ok. 15
Hanowce	10	Lubsza	80	Roguzne	ok. 20	Zabłotowce	60
Hnizdyczów	67	Łowczyce	48	Ruda	35	Żydaczów (św. Mikołaja)	38
Iwanowce.	12	Między-rzycze	ok. 60	Smuhów	14	Żydaczów (św. Teodora)	ok. 40
Turady	32	Młyniszcze	ok. 30	Stankowce.	30	Żydaczów (Narodzenia NMP)	ok. 24
Jajkowce.	10	Oblaznica (Oblazniska).	10	*Turzanowce*	20	Żydaczów (Zmartwych-wstania P.J.)	ok. 60

Жовківський деканат

1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Błyszczywody	ok. 30	Kulawa	30	Smereków.	30	Wola Wysoka	60
Bujanice (Bujaniec)	ok. 30	Kunin	ok. 200	*Przimiwołki,*	14	Zameczków	ok. 90
Derewno	130	Lublinice	ok. 100	*Wirbin (Wirbiw)*	5	Zarudce	ok. 40

Dobrusin	ok. 100	Maczuszyn	130	Sopuszyn	ok. 80	Zaszków	ok. 130
Glińsko (św. Michała Archaniola)	70	Mało-skwarzawa	ok. 40	Staro-skwarzawa	30	Żułkiew (Bożego Narodzenia)	?
Glińsko (Wniebo-wzięcia NMP)	ok. 70	Mierzwice	ok. 70	Turynia (Turynie)	150	Żułkiew (Narodzenia św. Jana Chrzciciela)	ok. 30
Koszczejów	ok. 14	Mokrotyn	ok. 100	Walków (Wulków)	40	Żułkiew (Narodzenia NMP)	ok. 100
Krechów	240	Piły (Pilen)	ok. 30	Wiazów	ok. 40	Żułkiew-Na Przedmieście Lwowskim (Trójcy Świętej)	ok. 200

Журавненський деканат

1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Bujanów	30	Lachowice	38	Monastyrzeć (św. Michała Archaniola)	22	Włodzimirce	45
Czerteż	40	Lachowice Podgórne	65	Monastyrzeć (św. Mikolaja)	30	Żurawno	60
Dubrawka	24	Lisków (Lysków)	24	Monastyrzeć (Wniebo-wzięcia NMP)	20		
Korczów	14	Lutymka (Lutynka)	15	Podberecze	40		
Kotoryn	7	Melnicze	30	Sulatycze	20		

Кам'янецький (Струміловий) деканат

1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Batiatycze (św. Jerzego)	60	Łanowce	16	Strumiło Kamionka (Narodzenia NMP)	70	Żułtanowola	25
Batiatycze (Sobora NMP)	60 (a)	Nahorce	18 (b)	Strumiło Kamionka-Przedmieście (św. Mikolaja)	60	Żylichów	50

Darnów	18	Ruda	18	Tadan	30		
Kłodzienko	?	Spas	16	Wyrów	15		
Kupiczwola	18	Streptów	33	Zalesce	40		

Княгинінський деканат

1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Bortniki	ok. 70	Hołeszów (Hołoszyne),	ok. 30	Mołotów,	12	Słobodka	27
Bukaczowce	ok. 40	*Łapszyn*	10	*Dymidów,*	30	Suhrów	ok. 50
Chodorostawie (Chodorów),	74	Hryhorów	ok. 40	*Wikszyce,*	20	Wasiczyn (Wasiczyńce)	ok. 40
Wołczatycze	18	Jawcze	ok. 80	*Perełom, Bukawina*	40	Wierzbice	ok. 36
Czahrów	ok. 50	Kniehynicze	131	Nowosielce	ok. 40	Wiszniów	ok. 40
Czeremchów	ok. 30	Kozara	ok. 30 (d)	Nowoszyn	ok. 30	Woskresińce	ok. 40
Czerniów (Przemienienia Pańskiego)	ok. 50 (c)	Kozara Górnia		Podliski	ok. 20	Zahoreczko	40
Czerniów (Wniebowstąpienia P.J.)		Małożurowie	23	Podnichałów	20	Zahoreczko (Zahorce)	ok. 40
Dobrowlany	ok. 20	Mołodynie	ok. 50	Pomowniaty (Pomowięta)	ok. 30	Żurawa	ok. 40

Куликівський деканат

1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Artasów	35	Jaryczów	ok. 100	Nowosielce	30	Udnów	20
Ceperów	20	Jaryczów Stary	20	Podlesie Małe	ok. 30	Zapytów	100
Chreniów	40	Kołodne	27	Podlesie Wielkie	20	Zibulce	140
Drohoszów Nowy	29	Koszelów	20	Przedrzymire	24 (g)	Zwerlów	35

Drohoszów Wielki	96	Kukizów	?	Remenów	100	Żułtanów	150
Dzidzilów	80	Kulików (św. Demetriusza)	67	Rudance (Ruda)	70		
Hrebeniec. *Nadicze*	70	Kulików (Wniebowzięcia NMP)	300	Staroniatyn	?		
Jakimów	36	Nahorce. *Mohilanie*	33	Sulimów	60		

Львівський деканат

1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Bałtrutowa	ok. 20	Jasniska.	50	Mikłaszów	50	Soroki	50
Borszczowice	10	*Rokitna*	15	Milatycze	30	Stawczany. *Zakucie, Janków, Dąbrowka*	ok. 90
Cuniów	15	Karaczynów	ok. 40	Mszana	ok. 30	Stradcze.	21
Czernusowice	ok. 40	Kozyce	20	Nawarya.	6	*Porzyce,*	19
Czerepin	20	Kuhajów	45	*Hodowice,*	14	*Jamelinne,*	15
Czyżyków	40	Lisieńce	47	*Basiów*	2	*Stawki*	12
Dawidów	18	Lwów (św. Teodora Tirona)	12 (ok. 100)	Obroszyn	50	Suchowola	ok. 20
Dąbrowica	60	Lwów (Narodzenia NMP)	?	Peczenihy	34	Winniki	ok. 70
Domazyr.	3	Lwów (Objawienia Pańskiego)	?	Pikołowice	ok. 50	Wołków.	30
Zielowie	15	Lwów (Praksedy)	?	Podberezce	50	*Zagórze*	4
Dymitrów (Dymitrowice)	25	Lwów (Przemienienia Pańskiego)	?	Podborce	28	Wroców	30
Głuchowice	6	Lwów (Wniebowzięcia MNP)	?	Porszna.	80	Zboiska	30

Grząda	ok. 30	Lwów (Zmartwychwstania P.J.)	?	*Podsadzka*	16	Żorniska	14
Grzybowice (Grzybowice Wielkie,	45	Lwów (Zwiastowania NMP)	20 (ok. 100?)	Powitna, *Strona, Zuszyce*	80	Żuchorowice	ok. 24
Grzybowice Małe),	10	Łaszki	28	Pustomyty	10	Żydiatycze	8
Dublany	8	Łozina	50	Rudno, *Zimna Woda*	25	Żyrawka	ok. 110
Hermanów (Hyrmanów)	ok. 40	Malechów, *Dublany*	32	Rzęsna	24		
Hołowsko	ok. 30 (ok. 110)	Maleczkowice,	8	Skniłów	ok. 30		
Janów	ok. 60	*Nagórzany*	15	Sołonka (Wielka), *Sołonka Mała*	130		

Поморянський деканат

1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Bohutyn	30	Kniaże	36	Pomorzany-Przedmieście (Sobora NMP)	100	Torhów	20
Bubszcze (Bubszczany)	16	Koropiec (Koropice)	30	Remezów	60	Trawotłoki	17
Chrabusna	16	Krasnosioło	30	Rozhadów	45	Uhorce	30
Czyżów	14	Kropiwna	20	Ryków	40	Wurlów	36
Hodów	90	Machnowce	25	Sława	40	Zołoczówka	18
Kalna	40	Plisna	24	Snowicz	70	Żabin (Żabińce)	12
Kaplińce	7	Pomorzany (Trójcy Świętej)	180	Szpikolosy	30 (h)		

Роздільський деканат

1	2	1	2	1	2	1	2
Borodczyce	ok. 20	Drohowiż	80	Mikołajów (Przemienienia Pańskiego)	40	Stulszcze	ok. 60
Borynice	60	Jelów (Iłów)	8	Nadicycze (Naditycze)	ok. 20	Uście	ok. 40
Brzezina	ok. 40	Krupsko	30	Podhorce	ok. 8	Weryn	80
Brzozdowce	ok. 80	Malechów	40	Podniestrzany	40	Zaleśce (Zalesie)	25
Czartoryja	40	Mikołajów (św. Jerzego)	50	Rozdoł	80	Żyrawa	21
Demnia	ok. 100	Mikołajów (św. Michała Archanioła)	40	Rozwadów	ok. 130		
Drohowce	50	Mikołajów (św. Mikołaja)	60	Rudniki	ok. 100		

Соколівський деканат

1	2	1	2	1	2	1	2
Balicze Podrożne	60	Kniażołuka	ok. 150	Siachów	50	Strutyn Wyszny	48
Balicze Zarzyczne	24	Lisowicze	90	Słobódka	25	Turza	ok. 100
Belejów	50	Łolyn	40	Sokołów	30	Uhelno	26
Czołhany	120	Maksymówka	22	Spas (św. Mikołaja)	50	Wola	40
Dzieduszyce Małe	36	Nowosielica (j)	20	Spas (Przem. Pań.)	50	Zaderewacz	20
Dzieduszyce Wielkie	?	Rachynia	30	Strutyn	60		

Стрілиський деканат

1	2	1	2	1	2	1	2
Bakowce, *Trybuchowce*	35	Hołtowice	30	Lubszcze	7	Psary	40
Bieńkowsce	60	Horodyszcze	53	Łuczany	30	Rudno	48
Dehowa	25	Horodyszcze Królewskie	36	Melna	10	Starostrzeliska	30

Doliniany	70	Hruszatycze	60	Ostrów	90	Strzelisce	130
Duliby	90	Jahlusze	20	Oteniowice	40	Tuczna	7
Dzięzki	45	Leszczyny	100	Podborze	21	Wyspa	55
Frasa (Fraga)	50	Lubsza	30	Podkamienie	120	Załanów	?

Щирецький деканат

1	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*	*1*	*2*
Brodki	ok. 30	Humieniec	76	Małopolany (Polana Mała)	ok. 15	Rakowiec	25
Czołowyce	ok. 15	Kawujów	ok. 30	Mostence	ok. 50	Ryczyhów	ok. 60
Dmytrów	ok. 80	Klitce	24	Myłoszowice	ok. 30	Saska	ok. 20
Dobrzany	75	Kołodruby	ok. 110	Nikonkowce	24	Siemienów	32
Forosniany	40	Krasów	5	Piaski. *Borcza, Porzycza*	ok. 40	Soroki (Soroków)	24
Honiatycze	ok. 8	Krynica	ok. 70	Podciemiany	8	Szczerzec (Narodzenia NMP)	150
Horbaczów	ok. 50	Liszniowce	26	Podwysokie	ok. 30	Szczerzec (Trójcy Świętej)	ok. 100
Horożany Małe	ok. 30	Łubiany	12	Polany	ok. 24	Tatarynowce	ok. 80
Horożany Wielkie	ok. 100	Łuwczyce	ok. 100	Popielany	ok. 20	Werbiż	ok. 30
Hrumne	ok. 50	Małolubin (Lubin Mały)	ok. 40	Powerhów	ok. 20	Wielkolubin (Lubin Wielki)	ok. 130

(a) без комірників.
(b) "we wsi – 12, a oderwano do monastyru – 6" (арк. 200).
(c) це число родин припадало разом на Преображенську і Вознесенську парафії Чернів.
(d) це число родин припадало разом на обидві парафії Козара.
(g) шляхти – 12, простолюдинів – 12.
(h) разом з комірниками.
(j) Шляхетська Новосілка.

Примітки:

– населені пункти, позначені курсивом, відповідають статусу дочірніх парафій, приналежних до основних, що в тій самій графі або графою вище записані нормальним шрифтом.

– цифри в дужках – число осіб даної парафії, що відбули Великодню сповідь.

Таблиця 9.

Список вірних парафій Коломийського деканату за донесенням від 20 липня (стар. ст.) 1763 р.[13]

П.ч.	Парафія	Тосиодарі (господині)	*Сини (дочки*	*Слуги (служниці)*	Вдови господині	*Сини (дочки)*	*Слуги (служниці)*	Комірники (комірнички)	*Сини (дочки)*	Комірники вдови	*Сини (дочки)*	Римо-католики (католички)	*Сини (дочки)*	*Слуги (служниці)*	Католички вдови	*Сини (дочки)*
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15*	*16*	*17*
1	Akreszorsk	50 (48)	63 (67)	16 (6)	2	4 (2)										
2	Berezów Średni	69 (74)	93 (83)	3 (2)	2	4						2 (1)	1 (3)	2 (4)		
3	Berezów Dolny	59 (58?)	84 (73)	3 (1)	2							3 (3)	7 (5)	1		
4	Berezów Wirzszy	99 (96)	131 (121)	2 (2)	6	11 (6)						7 (6)	10 (4)			
5	Ceniawa	25 (23)	37 (34)	1	1	1 (2)						16 (16)	33 (22)	4 (3)	1	3 (1)
6	Czarnoostaw	38 (41)	56 (47)	1 (4)	1	4	(3)	3 (2)	3			1		2		

[13] Центральний державний історичний архів (далі – ЦДІА) України у Львові. – Ф. 201 (Львівська митрополича греко-католицька консисторія). – Оп. 1а. – Спр. 7 (Списки прихожан Коломыйского деканата. 1763–1763). – Арк. 3–33.

7	Czarnopotok	33 (32)	64 (43)	3 (3)	3	1 (3)									
8	Dialkowce	21 (22)	26 (29)		1	5									
9	Jabłonów	44 (41)	79 (49)	2 (4)	5	5 (3)									
10	Kluczów Mały	25 (25)	54 (32)		2	5		2 (2)	2 (4)	1	1 (2)				
11	Kluczów Wielki	198 (179)	293 (286)	23 (6)	8	9 (13)		4 (3)	2 (2)	5	1 (2)				
12	Kniaździwór	106 (100)	141 (130)	(8)											
13	Kołomyja (Zwiastowania NMP)	9 (9)	11 (8)												
14	Kołomyja-Przedmieście (Objawienia Pańskiego)	43 (41)	70 (44)	1	3	3 (6)		6 (6)	7 (3)	2	5 (4)	(9)	1 (1)		
15	Kołomyja (św. Michała Archanioła) – niema danych														
16	Kornicz	83 (80)	141 (98)	2 (3)	12	17 (18)						4 (4)	6 (7)	1	
17	Korolówka	29 (31)	44 (48)												
18	Kosmacz	96 (96)	142 (120)	20 (8)	2	2 (2)									

19	Kosmacz (Praksedy)	100 (102)	162 (119)	24 (15)												
20	Kowalówka	23 (22)	16 (12)	2 (1)												
21	Kudancz	34 (34)	41 (41)	1	3											
22	Łucza	52 (51)	98 (71)	6 (4)								1 (1)	1 (2)	1 (1)		
23	Markówka	24 (31)	56 (46)	6 (6)				5 (3)	2 (4)							
24	Molodziatyn	44 (48)	94 (72)	3 (3)				2 (2)	6							
25	Myszyn	99 (102)	235 (119)	39 (17)	1											
26	Peczeniżyn (św. Michała Archanioła)	63 (61)	102 (82)	2 (6)								2 (2)	2 (2)	5		
27	Peczeniżyn	91 (93)	149 (154)	5 (3)								1 (1)				
28	Rungury															
29	Słobódka	41 (46)	67 (56)	12 (2)				4 (4)	3 (3)							
30	Sopów	68 (69)	46 (30)	2 (3)	11	14 (10)		11 (11)	1	2	(1)	2 (2)	(1)		1	
31	Spas	89 (91)	186 (107)	30 (32)	1	2 (2)							2 (1)	1		

32	Stopczatów	34 (33)	34 (24)	2 (2)	2	1 (1)										
33	Stopczatów (św. Mikołaja)	43 (54)	93 (61)	10 (5)								4 (3)	3 (6)	1		
34	Szaporowce	25 (25)	41 (32)		3	5 (1)						7 (4)	3 (3)			
35	Szlachta Baniecka	45 (50)	67 (65)	2 (1)												
36	Tekucza	77 (80)	130 (114)	3 (2)	1	1 (2)										
37	Wierbiąż Niżny	81 (77)	125 (87)	16 (8)	5	10 (12)		9 (6)	4 (1)			2 (2)	3 (3)			
38	Wierbiąż Wirzszy	41 (42)	77 (66)	4 (6)	7	3 (3)										
39	Woskresińci	66 (64)	45 (31)	6 (11)	1			2 (2)	2			3 (4)	2 (2)			

Примітки:

вдови господині, їх сини і дочки Нижнього і Верхнього Вербіжа в джерелі записані разом, тобто, відповідно, числами: 12, 13 і 15.

цифри колонок у дужках відносяться до слів у дужках, котрі знаходяться на початку цих колонок.

Таблиця 10.

Парохи і коад'ютори парафій Коломийського деканату 1763 р.[14]

П.ч.	Парафія	Парох	Коад'ютор
1	*2*	*3*	*4*
1	Akreszorsk	Stefan Czeremoski	
2	Berezów Średni		Jan Terlecki, wikariusz Średniego Berezowa
3	Berezów Dolny	Ficycz, paroch berezowski	
4	Berezów Wirzszy	Jan Terlecki	
5	Ceniawa		
6	Czarnoostaw	Aleksi Lewicki	
7	Czarnopotok	Basyli Tymulski	
8	Diatkowce	Grzegorz Dozadlonkowski, paroch kołomyjski	
9	Jabłonów (miasteczko)		Roman, paroch kluczowski, wikariusz jabłonowski
10	Kluczów Mały	Demytry Żurakowski, paroch małokluczowski	
11	Kluczów Wielki	Jan Zacharyewicz, paroch kluczowski i Roman, paroch kluczowski	Demytry Zacharyewicz i Jan Żurakowski
12	Kniażdwór	Michał Terlecki	
13	Kołomyja (Zwiastowania NMP)	Grzegorz Dozadlonkowski	
14	Kołomyja (Objawienia Pańskiego)	Nikolay Filipowicz	
15	Kołomyja (św. Michała Archanioła)	Paweł Filipowicz	Grzegorz Maryniewicz, dziekan żukowski

[14] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 7. – Арк. 3–33.

16	Kornicz		
17	Korolówka		
18	Kosmacz	Grzegorz Mochnaczczuk	
19	Kosmacz (Praksedy)	Jan Terlecki	
20	Kowalówka	Jan, paroch stopczański	
21	Kudancz	Basyli Lewicki	
22	Łucza	o. Sendecki, paroch łuczański	
23	Markówka		
24	Mołodziatyn	Jan Niedzielski	
25	Myszyn	Michał, paroch Myszyński	
26	Peczeniżyn (św. Michała Archaniola)	Teodor Niedzielski	
27	Peczeniżyn	Aleksy Tymulski	Jan Tymulski
28	Rungury	Teodor Rundurski	
29	Słobódka	Jan Filiszczański	
30	Sopów	Grzegorz Lewicki	
31	Spas	Michał, paroch spaski	
32	Stopczatów	Jan, paroch stopczański	
33	Stopczatów (św. Mikołaja)	Demytry Terlecki	
34	Szaporowce	Grzegorz Dozadłonkowski, paroch kołomyjski	
35	Szlachta Baniecka		
36	Tekucza		
37	Wierbiąż Niżny	Bazyli Lewicki	
38	Wierbiąż Wirzszy	Bazyli Lewicki	
39	Woskresińci	Jan Lewicki	

Таблиця 11.

Храми міст і містечок Львівської єпархії 1775 р.[15]

Львівська частина єпархії

П.ч.	Деканат	Місто і містечко	Число храмів	Назва храму
1	*2*	*3*	*4*	*5*
1	Biały Kamień	Biały Kamień (m.)	1	?
2	Bolechów	Bolechów (m.)	1	?
3	Bóbrka	Bóbrka (m.)	1	?
		Swierz Górny (miasteczko)	1	?
		Swierz Miejski (miasteczko)	1	?
		Wybranówka (miasteczko)	1	?
4	Brzeżany	Brzeżany (m.)	4	św. Jerzego
				św. Mikołaja
				Narodzenia NMP
				Trójcy Świętej
5	Buczacz	Barysz (m.)	3	św. Michała Archanioła
				Wniebowstąpienia P.J.
				Wniebowzięcia NMP
		Buczacz (m.)	3	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
				Opieki M.B.
		Potok (m.)	2	św. Michała Archanioła
				Trójcy Świętej
6	Czortków	Czortków (m.)	3	św. Mikołaja
				Wniebowstąpienia P.J.
				Wniebowzięcia NMP
7	Dolina	Dolina (m.)	3	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
				Narodzenia NMP
8	Dunajów	Dunajów (m.)	1	Narodzenia NMP
		Stratyn (miasteczko)	2	św. Aleksia
				Opieki M.B.

[15] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 36 зв.-49.

9	Gliniany	Gliniany (m.)	3	św. Mikołaja
				Opieki M.B.
				Wniebowzięcia NMP
10	Gołogóry	Gołogóry (m.)	3	św. Jerzego
				św. Mikołaja
				Narodzenia ?
11	Janów	Budzanów (miasteczko)	2	św. Jerzego
				Opieki M.B.
		Grzymałów (miasteczko)	2	Opieki M.B.
				Praksedy
		Janów (miasteczko)	2	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
		Suchostaw (miasteczko)	1	?
		Towste (m.)	3	św. Michała Archanioła
				Jana Chrzciciela
				Trójcy Świętej
12	Kamionka Strumiłowa	Kamionka Str. (m.)	2	św. Mikołaja
				Narodzenia NMP
13	Kozłów	Kozłów (m.)	1	Wniebowstąpienia P.J.
		Kozowa (m.)	3	św. Michała Archanioła
				Oczyszczenia NMP
				Wniebowzięcia NMP
14	Kulików	Jaryczów (m.)	2	?
				?
		Kulików (m.)	2	?
				?
15	Obroszyn	Janów (m.)	1	?
		Nawaria (m.)	1	?
16	Pomorzany	Pomorzany (m.)	2	Sobora NMP
				Trójcy Świętej
17	Rohatyn	Rohatyn (m.)	3	św. Jerzego
				św. Mikołaja
				Narodzenia NMP
18	Rozdół	Brzozdowce (m.)	1	?
		Chodorów (miasteczko)	1	?
		Kniehinicze (miasteczko)	1	?

		Mikołajów (miasteczko)	4	św. Jerzego
				św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
				Przemienienia Pańskiego
		Rozdół (m.)	1	?
		Żurów (miasteczko)	1	?
19	Skałat	Skałat (m.)	3	św. Mikołaja
				Przemienienia Pańskiego
				?
20	Strzeliska	Strzeliska (m.)	2	?
				?
21	Szczyrzec	Szczyrzec (m.)	2	Narodzenia NMP
				Trójcy Świętej
22	Tarnopol	Tarnopol (m.)	3	Bożego Narodzenia
				Podwyższenia Krzyża
				Wniebowzięcia NMP
23	Trembowla	Mikulińce (miasteczko)	2	św. Mikołaja
				Trójcy Świętej
		Strusów (m.)	1	?
		Trembowla (m.)	2	św. Mikołaja
				Wniebowzięcia NMP
24	Zarwanica	Podhajce (m.)	8	św. Demytria
				św. Jerzego
				św. Mikołaja
				Bożego Narodzenia
				Opieki M.B.
				Przemienienia Pańskiego
				Wniebowzięcia NMP
				Zmartwychwstania P.J.
		Wiszniowczyk (m.)	1	?
		Zarwanica (miasteczko)	1	?
		Złotniki (m.)	2	Przemienienia Pańskiego
				Zmartwychwstania P.J.
25	Zawałów	Manasterzyska (miasteczko)	3	Narodzenia NMP
				Ofiarowania NMP
				Podwyższenia Krzyża
		Zawałów (m.)	2	św. Jerzego
				św. Michała Archanioła

26	Zborów	Zborów (m.)	2	Narodzenia NMP
				Przemienienia Pańskiego
27	Złoczów	Sasów (m.)	2	św. Michała Archanioła
				Przemienienia Pańskiego
		Złoczów (m.)	2	św. Mikołaja
				Zmartwychwstania P.J.
28	Żółkiew	Żółkiew (m.)	3	Bożego Narodzenia
				Narodzenia św. Jana Chrzciciela
				Trójcy Świętej
29	Żurawno	Żurawno (m.)	1	?
30	Żydaczów	Żydaczów (m.)	2	św. Mikołaja
				św. Teodora

Галицька частина єпархії

1	*2*	*3*	*4*	*5*
1	Bohorodczany	Bohorodczany (m.)	5	św. Jerzego
				Narodzenia NMP
				Trójcy Świętej
				Zmartwychwstania P.J.
				Zwiastowania NMP
		Sołotwina (m.)	3	św. Mikołaja
				Narodzenia NMP
				Wniebowzięcia NMP
2	Bursztyn	Bolszowice (m.)	2	Bożego Narodzenia
				Narodzenia NMP
		Bukaczowce (m.)	1	?
		Bursztyn (m.)	1	?
3	Halicz	Halicz (m.)	6	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
				św. Piotra i Pawła
				Bożego Narodzenia
				Objawienia Pańskiego
				Zmartwychwstania P.J.
		Jezupol (m.)	4	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
				Narodzenia NMP
				Opieki M.B.

4	Horodenka	Czerlenica (m.)	3	św. Mikołaja
				Narodzenia NMP
				Przeniesienia relikwic św. Mikołaja
		Horodenka (m.)	9	Ścięcia głowy św. Jana Chrzciciela
				św. Jerzego
				św. Michała Archaniola
				św. Mikołaja
				Narodzenia NMP
				Podwyższenia Krzyża
				Przemienienia Pańskiego
				Wniebowzięcia NMP
				Zmartwychwstania P.J.
		Kulaczkowce (m.)	4	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
				św. Piotra i Pawła
				Podwyższenia Krzyża
		Michalcze (m.)	1	?
		Podwysokie (miasteczko)	1	?
5	Kołomyja	Kołomyja (m.)	3	św. Michała Archaniola
				Objawienia Pańskiego
				Zwiastowania NMP
		Kuty (m.)	3	Bożego Narodzenia
				Opieki M.B.
				Trójcy Świętej
		Stopczatów (m.)	3	św. Mikołaja
				Praksedy
				?
6	Kosów	Kosów (m.)	6	św. Anny
				św. Bazylego Wielkiego
				św. Mikołaja
				Trójcy Świętej
				Wniebowzięcia NMP
				Zwiastowania NMP
		Pistyń (m.)	2	Wniebowzięcia NMP
				Zwiastowania NMP

7	Otynija	Nadwórna (m.)	3	Bożego Narodzenia
				Opieki M.B.
				Zwiastowania NMP
		Otynija (m.)	2	Ducha Świętego
				Zmartwychwstania P.J.
8	Perehińsk	Kałusz (m.)	3	Bożego Narodzenia
				Przemienienia Pańskiego
				Zmartwychwstania P.J.
		Perehińsk (m.)	3	Bożego Narodzenia
				Ducha Świętego
				Narodzenia NMP
		Rożniatów (m.)	2	św. Michała Archanioła
				Sobora NMP
9	Sniatyn	Sniatyn (m.)	7	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
				Opieki M.B.
				Praksedy
				Trójcy Świętej
				Wniebowstąpienia P.J.
				Wniebowzięcia NMP
10	Stanisławów	Łysiec (m.)	2	Ofiarowania NMP
				Podwyższenia Krzyża
		Stanisławów (m.)	2	Wniebowzięcia NMP
				Zmartwychwstania P.J.
		Tyśmienica (m.)	6	św. Mikołaja
				Narodzenia NMP
				Przeniesienia relikwie św. Mikołaja
				Trójcy Świętej
				Wniebowstąpienia P.J.
				?
11	Tłumacz	Niżniów (m.)	2	św. Michała Archanioła
				Ofiarowania NMP
		Tłumacz (m.)	2	Opieki M.B.
				Trójcy Świętej
12	Uście	Mariampól (m.)	2	św. Mikołaja
				Podwyższenia Krzyża
		Uście (m.)	4	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
				Sobora NMP
				Trójcy Świętej

13	Woniłów	Woniłów (m.)	3	św. Mikołaja
				Bożego Narodzenia
				Narodzenia NMP
14	Zabłotów	Oleszków (miasteczko)	1	?
		Zabłotów (m.)	1	św. Mikołaja
15	Żuków	Delatyn (m.)	2	?
				?
		Gwoździec (m.)	3	św. Eliasza Proroka
				Bożego Narodzenia
				Przemienienia Pańskiego
		Kamionki (m.)	3	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
				Opieki M.B.
		Obertyn (m.)	2	św. Michała Archanioła
				Wniebowzięcia NMP

Кам'янець-Подільська частина єпархії

1	*2*	*3*	*4*	*5*
1	Bilcze	Bilcze (m.)	3	św. Michała Archanioła
				Praksedy
				Wniebowzięcia NMP
		Gródek (m.)	1	?
2	Czerwonogród	Czerwonogród (m.)	1	?
		Jazłowiec (m.)	5	św. Eliasza Proroka
				św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
				Bożego Narodzenia
				Wniebowzięcia NMP
		Tłuste (m.)	1	?
		Uścieczko (m.)	1	?
		Zaleszczyki (m.)	2	św. Jerzego
				Trójcy Świętej
3	Husiatyn	Husiatyn (m.)	3	św. Jerzego
				św. św. Kosmy i Damiana
				Przemienienia Pańskiego
		Sidorów (m.)	2	Narodzenia NMP
				Wniebowstąpienia P.J.

4	Jagielnica	Borszczów (m.)	1	?
		Jagielnica (m.)	4	Opieki M.B.
				Wniebowstąpienia P.J.
				Wniebowzięcia NMP
				Zmartwychwstania P.J.
		Kopyczyńce (m.)	3	św. Mikołaja
				Podwyższenia Krzyża
				Sobora NMP
		Probóżna (m.)	2	Narodzenia NMP
				Wniebowzięcia NMP
		Ułaszkowce (m.)	2	Podwyższenia Krzyża
				Sobora NMP
5	Kamieniec Podolski	Kudryńce (m.)	2	Opieki M.B.
				Podwyższenia Krzyża
6	Satanów	Tarnoruda (m.)	2	św. Mikołaja
				Wniebowstąpienia P.J.
7	Skała	Jezierzany (m.)	1	?
		Korolówka (m.)	1	?
		Krzywcze (m.)	2	?
				?
		Skała (m.)	3	św. Mikołaja
				Narodzenia NMP
				Wniebowstąpienia P.J.
		Uście (m.)	1	?

Таблиця 12.

Села Львівської єпархії 1775 р., в котрих два і більше храмів[16]

Львівська частина єпархії

П.ч.	Деканат	Село	Число храмів	Назва храму
1	*2*	*3*	*4*	*5*
1	Biały Kamień	Bełzec	2	św. Mikołaja
				Wniebowzięcia NMP
2	Bolechów	Cisów	2	św. Mikołaja
				Ofiarowania NMP
3	Brzeżany	Koniuchi	3	św. Mikołaja
				Ducha Świętego
				Wniebowzięcia NMP
4	Buczacz	Przewłoka	2	św. Jerzego
				Trójcy Świętej
		Sokołów	2	św. Mikołaja
				Wniebowzięcia NMP
		Trybuchowce	4	św. Michała Archanioła
				Praksedy
				Wniebowzięcia NMP
				Zwiastowania NMP
5	Czortków	Biała	2	Podwyższenia Krzyża
				Zmartwychwstania P.J.
		Białobożnica	3	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
				Przemienienia Pańskiego
6	Dolina	Nowosielica	2	św. Mikołaja
				Podwyższenia Krzyża
7	Janów	Jabłonów	2	Trójcy Świętej
				Wniebowzięcia NMP
		Kosów	2	Ofiarowania NMP
				Praksedy
		Łaskowce	2	Ukazanie się Michała Archanioła
				Wniebowzięcia NMP
		Mogilnica	2	św. Michała Archanioła
				Trójcy Świętej

[16] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 36 зв.–49.

8	Kamionka Strumiłowa	Batiatycze	2	św. Jerzego
				Sobora NMP
9	Kozłów	Iszczków	2	św. Michała Archanioła
				św. Antoniego Wielkiego
		Kupczyńce	2	Ofiarowania NMP
				Zmartwychwstania P.J.
10	Skałat	Żerebki	2	Opieki M.B.
				Wniebowzięcia NMP
11	Strzeliska	Lubsza	2	Opieki M.B.
				Wniebowzięcia NMP
12	Tarnopol	Bucniowa	2	Narodzenia NMP
				Poczęcia NMP
		Kołodno	2	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
13	Trembowla	Chorostków	2	św. Jana
				św. Mikołaja
		Nastasów	2	św. Mikołaja
				Wniebowstąpienia P.J.
14	Zarwanica	Hołhocze	2	św. św. Kosmy i Damiana
				Objawienia Pańskiego
		Mużylów	2	Bożego Narodzenia
				Zmartwychwstania P.J.
		Nowosiółka	3	Narodzenia NMP
				Ofiarowania NMP
				Przeniesienia relikwie św. Mikołaja
		Telacze	2	Objawienia Pańskiego
				Praksedy
		Wierzbów	3	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
				Podwyższenia Krzyża
15	Zawałów	Hnilcze	2	św. Michała Archanioła
				Opieki M.B.
		Jezierzany	2	św. Michała Archanioła
				Złożenia Szaty NMP
16	Zborów	Jezierzany	2	św. Jerzego
				Trójcy Świętej
17	Złoczów	Pluhów	2	Praksedy
				Złożenia Szaty NMP

18	Żółkiew	Glińsko	2	św. Michała Archanioła
				Narodzenia NMP
19	Żurawno	Kozary	2	?
		Monastyrzec	3	?

Галицька частина єпархії

1	*2*	*3*	*4*	*5*
1	Bohorodczany	Grabowiec	2	Wniebowstąpienia P.J.
				Zmartwychwstania P.J.
		Horocholin	3	św. Michała Archanioła
				Opieki M.B.
				Zmartwychwstania P.J.
		Lachowce	2	św. Mikołaja
				Bożego Narodzenia
2	Bursztyn	Czerniów	2	Przemienienia Pańskiego
				Wniebowzięcia NMP
3	Halicz	Pawełcze	2	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
		Wiktorów	2	św. Mikołaja
				Bożego Narodzenia
4	Horodenka	Balińce	3	św. Mikołaja
				Bożego Narodzenia
				Narodzenia NMP
		Czortowiec	2	św. Mikołaja
				Ducha Świętego
		Niezwiszcze	2	Praksedy
				Wniebowstąpienia P.J.
		Olejów	2	Opieki M.B.
				Przemienienia Pańskiego
		Potoczyska	2	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
		Serafińce	2	św. Mikołaja
				Wniebowstąpienia P.J.
		Siemakowce	2	św. Mikołaja
				Wniebowstąpienia P.J.
		Strzelcze	2	św. Jana Ewangelisty
				Zmartwychwstania P.J.

5	Kolomyja	Berezów Niżny	1	Wniebowstąpienia P.J.
		Berezów Wyżny	1	św. Mikołaja
		Kluczów	1	Narodzenia NMP
		Kluczów Wielki	1	Praksedy
		Kosmacz	2	Praksedy
				Praksedy
		Peczeniżyn	2	św. Michała Archanioła
				Zmartwychwstania P.J.
		Stopczatów	3	św. Mikołaja
				Praksedy
				?
6	Kosów	Kabaki	2	św. Mikołaja
				Podwyższenia Krzyża
		Nowosielica	2	św. Mikołaja
				Ofiarowania NMP
		Rożnów	4	św. Bazylego Wielkiego
				św. Michała Archanioła
				św. Michała Archanioła
				Narodzenia NMP
7	Otynija	Chlebyczyn	2	Objawienia Pańskiego
				Wniebowzięcia NMP
		Gwozd	2	św. Mikołaja
				Wniebowzięcia NMP
		Korszów	3	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
				Wniebowzięcia NMP
		Pniowie	2	św. Michała Archanioła
				Wniebowstąpienia P.J.
		Welesnica	2	?
				?
8	Perehińsk	Jasien	2	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
		Nowica	2	Bożego Narodzenia
				Przemienienia Pańskiego
		Perehińsk	3	Bożego Narodzenia
				Ducha Świętego
				Narodzenia NMP
		Petranka	2	św. Jerzego
				św. Mikołaja

		Podmichale	2	św. Michała Archanioła
				św. Mikołaja
		Pójło	2	św. Demytria
				św. Michała Archanioła
		Równia	2	św. Bazylego
				Wniebowzięcia NMP
9	Sniatyn	Dżurów	2	Bożego Narodzenia
				Zmartwychwstania P.J.
		Kniaże	2	św. Mikołaja
				Wniebowstąpienia P.J.
		Rudniki	2	Wniebowzięcia NMP
				Zmartwychwstania P.J.
10	Stanisławów	Czerniejów	2	św. Mikołaja
				Objawienia Pańskiego
		Łysiec Stary	2	św. Mikołaja
				Bożego Narodzenia
		Olszanica	2	Bożego Narodzenia
				Zwiastowania NMP
		Tyśmieniczany	2	św. Demytria
				Praksedy
11	Tłumacz	Chocimierz	2	św. Mikołaja
				Wniebowzięcia NMP
		Koropiec	2	św. Michała Archanioła
				Wniebowzięcia NMP
		Kutyska	2	św. Mikołaja
				Praksedy
		Porchowa	2	Opieki M.B.
				Przemienienia Pańskiego
12	Uście	Horożanka	2	św. Mikołaja
				Wniebowzięcia NMP
13	Woniłów	Dołha	2	św. Mikołaja
				Bożego Narodzenia
		Tomaszowce	2	Ofiarowania NMP
				Opieki M.B.
14	Zabłotów	Dimidcze	3	św. Michała Archanioła
				Sobora NMP
				Wniebowstąpienia P.J.
		Liińce (Hińce)	2	św. Eliasza Proroka
				Wniebowzięcia NMP
		Wołczkowce	2	Wniebowstąpienia P.J.
				Wniebowzięcia NMP

15	Żuków	Gwoździec Stary	2	Wniebowzięcia NMP
				Zwiastowania NMP
		Osławy Białe	2	św. Demytria
				Wniebowzięcia NMP

Кам'янець-Подільська частина єпархії

1	*2*	*3*	*4*	*5*
1	Bilcze	Dzwiniacz	2	św. Michała Archanioła
				Wniebowzięcia NMP
		Głęboczek	2	św. Jana Ewangelisty
				Narodzenia NMP
		Kasperowce	2	św. Jerzego
				Praksedy
		Szuparka	2	Opieki M.B.
				Trójcy Świętej
2	Czerwonogród	Lisowce	2	Opieki M.B.
				Wniebowstąpienia P.J.
		Torskie	1	?
		Torska Słobódka	1	?
3	Husiatyn	Niżbork	2	Praksedy
				Trójcy Świętej
4	Jagielnica	Czarnokońce	2	św. Jerzego
				Opieki M.B.
5	Skała	Łanowce	2	św. Michała Archanioła
				Wniebowstąpienia P.J.
		Siekierzyńce	2	?
				?
		Sińków	2	św. Mikołaja
				Narodzenia NMP

Таблиця 13.

Храми Львівської єпархії, котрі збудовано до 1700 р. і в 1700–1714 рр.[17]

П.ч.	Деканат	Коли збудовано храм															
		До 1700	1700	1701	1702	1703	1704	1705	1706	1707	1708	1709	1710	1711	1712	1713	1714
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	Bar	1	1						1				1		1		1
2	Bilcze		5	1	1	2	2			2			1		1	1	
3	Brailów				1		1			2		1	1				1
4	Brasław		1				1		1								1
5	Brzeżany																
6	Buczacz																
7	Budyłów																
8	Czortków																
9	Czeheryn																
10	Czerwonogród		3						1	1	1						1
11	Derazna																
12	Dunajów	1															
13	Gródek				2		1				1						
14	Grzymałów																
15	Horodenka		1									1				1	
16	Husiatyn		1										2		1		
17	Jagelnica		2		1												
18	Jampol		1												1		
19	Janów																
20	Jazłowiec	1	1	3							1				3		
21	Kalnik				1												
22	Kamieniec		4	1			2		4		1		1		4		
23	Kamieniec Podolski	2	7	2	1		1		3	1			3		2	2	1

[17] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.

24	Kitajgród		2				1		1			1	2		2		
25	Kniahynicze																
26	Kopajgród		1					1	1				2				
27	Korolówka		2					1	1				2				
28	Kozowa		1														
29	Latyczów																
30	Międzybóż				1		1	1	1	2	2	1		1		2	
31	Mohylów															1	
32	Niemirów	5	1		1	1	1										
33	Piława					2				1							
34	Płoskirów																
35	Podhajce																
36	Pomorzany															1	
37	Potok																
38	Raszków	1	1	1							1	1					
39	Rohatyn																
40	Satanów		1					2		1			1	1		1	2
41	Skała	1	5	1	1		1	1		1		1	4		1	1	1
42	Skałat																
43	Smotrycz				1		1		1				3		2		1
44	Sokolec		1						2		1		3				
45	Sołotkowce									1			1			1	
46	Szarogród			1						1			1		1		
47	Tarnopol																
48	Trembowla																
49	Umań							1				1	1				
50	Uście																
51	Winnica				1										3		
52	Wonilów																
53	Zabłotów																
54	Zawałów																
55	Zinków		1				1	1			1		3				
56	Żuków	2															

Таблиця 14.

Храми Львівської єпархії, котрі збудовано в 1715–1733 рр.[18]

П.ч.	Деканат	Коли збудовано храм																			
		1715	1716	1717	1718	1719	1720	1721	1722	1723	1724	1725	1726	1727	1728	1729	1730	1731	1732	1733
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15*	*16*	*17*	*18*	*19*	*20*
1	Bar	4	2		1							1	1				1			
2	Bilcze				2															
3	Brailów				2		3		2	2	1	2		1	2	1				
4	Brasław					2	1		1	3	2		1	4	3	3				
5	Brzeżany																			
6	Buczacz																			
7	Budyłów																			
8	Czortków																			
9	Czeheryn								1	1		1	4							
10	Czerwonogród				2	1	2													
11	Derazna													1	1	1				1
12	Dunajów																			
13	Gródek	2		2			3		1		2			1						
14	Grzymałów																1			
15	Horodenka	1					1													
16	Husiatyn		1		4	1	1				1			1	1	1				
17	Jagelnica					1			1											
18	Jampol	1						1	1	1	1	1	2	1		1	1			
19	Janów																			
20	Jazłowiec		1		2		1		2		1									
21	Kalnik					1	2						1	1	1	1	2			
22	Kamieniec	1	2		2	2	2	1	2		1		1	1	1					
23	Kamieniec Podolski								1						1	1				
24	Kitajgród	2	1		2			1	1					1	1	1	1			

[18] НМЛ. – Ркл-11. – Арк. 1–514 зв.

25	Kniahynicze																		
26	Kopajgród						2			1	2	1	4	1	1	1			
27	Korolówka	3	1			1			1	2					1				
28	Kozowa					1		2											
29	Latyczów										1								
30	Międzyboż	2		1	1	1	1							1	1	1			
31	Mohylów				2	1	3		1	2	1		1	1		1	1	1	
32	Niemirów	4						1	1		1	1		3	3		2		
33	Pilawa			1			1				1				1				
34	Płoskirów														1				
35	Podhajce																		
36	Pomorzany																		
37	Potok																		
38	Raszków		1		1	1	1		1				4	1	2	2		1	
39	Rohatyn																		
40	Satanów	1	1			2	1				1		1		1				
41	Skała	2		1	3		4	2		1		2		1	2				
42	Skalat																		
43	Smotrycz	1					1						2	1			4		
44	Sokolec	2					1		1	3	1		1				3		
45	Sołotkowce	1			2		1		2		3		4		1		1		
46	Szarogród								2	1	2	3	4	1	4	2	4	2	
47	Tarnopol																		
48	Trembowla																		
49	Umań	1			1		2				3	2	3	3	3	1			
50	Uście																		
51	Winnica					1	1	2	3	1	2	1	4	1	1		2		
52	Woniłów																		
53	Zabłotów																		
54	Zawałów																		
55	Zinków	2			1	1	5			1	1	4			1		1		
56	Żuków																		

Таблиця 15.

За чиї кошти і коли збудовано храми Львівської єпархії.

Дані за 1739–1744 рр.[19]

Деканат	Парафія	Єпископ	Парох	Парох-громада	Парох-кантор	Парох-кантор-громада	Парох-пан-громада	Пан	Пан-парафіянин	Підданий	Громада	Громада-братство	Коли збудовано храм
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*
Bobrka	Borusów												nowa
	Hlibowice												nowa
	Kołohury												stara
	Olchowce												nowa
	Pietniczany												stara
	Suchodół												stara
	Wybranówka												stara
	Żabokruki												stara
Bolechów	Dołżka												nowa
	Stankowiec												nowa
	Tysów (Ofiarowania NMP)												nowa
	Weldicz												nowa
Dolina	Ciniewa												nowa
	Dolina (św. Mikołaja)												stara
	Ripne												stara
	Sołuków												stara
Gliniany	Gliniany (św. Mikołaja)										+		?
	Gliniany (Objawienia Pańskiego)				+								ok. 1737
	Gliniany (Wniebowzięcia NMP)			+									ok. 1692

[19] НМЛ. – Ркл-17. – Арк. 1–500 зв.

	Jachtorów										+		?
	Kurowice										+		1699
	Kutkorz										+		ok. 1692
	Laszcze										+		ok. 1718
	Łachodów												1732
	Nowosiółka										+		?
	Podhajczyki										+		1692
	Pohorilcze												ok. 1692
	Poluchów										+		ok. 1718
	Połonica										+		1727
	Poltów										+		ok. 1716
	Prolnojów			–									ok. 1726
	Slowita										+		1741?
	Turkocin						–						stara
													ok. 1735
	Wyszlany										+		ok. 1712
	Zadworze										+		ok. 1682
	Żeniów								–				1701
	Żurawnica										+		1732
Kamieniec	Darnów												stara
Lwów	Lwów (św. Teodora Tirona)												1706
	Lwów (Narodzenia NMP)												1710 poświęcono
	Lwów (Objawienia Pańskiego)											+	1711 poświęcono
	Łaszki												nowa
	Mikłaszów												nowa
	Milatycze												stara
Pomorzany	**Bubszcze**										+		**1734**
	Czyżów										+		**1702**
	Hodów										+		**1700**
	Kalna										+		?
	Kniaże												**nie dużo dawno**
	Koropiec										+		**1690**
	Kropiwna												**stara**

	Machnowce	–											1696
	Pomorzany (Sobora NMP)										+		?
	Pomorzany (Trójcy Świętej)										+		1718
	Rozhadów										+		?
	Uhorce										+		?
	Snowicz.										+		1682
	Szpikołosy										+		1696
	Wurlów		–										1712
Rozdol	Brzozdowce												stara
	Demnia												nowa
	Mikołajów (św. Mikołaja)												nowa
	Uście												nowa
	Żyrawa												stara
Sokołów	Siachów												stara
Strzeliska	Bakowce												stara
	Horodyszcze (św. Michała Archanioła)												nowa
	Horodyszcze (Opieki M.B.)												nowa
	Jahlusze												nowa
	Lubszcze												dawna
	Łuczany												stara
	Melna												dawna
	Oteniowice												stara
	Starostrzeliska												dawna
	Tuczna												dawna
Szczerzec	Brodki										+		1677
	Dobrzany									+			1683
	Forosniany		–										?
	Horbaczów												nowa
	Krasów		–										1707
	Łubiany												stara
	Małopolany							+					1733
	Myloszowice										+		1721
	Polany										+		1736
	Rakowiec												stara
	Siemienów										+		1718

Żułkiew	Małoskwarzawa												stara
Żurawno	Bujanów												nowa
	Monastyrzeć (św. Michała Archaniola)												stara
	Monastyrzeć (św. Mikołaja)												stara
	Monastyrzeć (Wniebowzięcia NMP)												nowa
	Sulatycze												stara

Таблиця 16.

Храми Львівської єпархії, котрі збудовано не пізніше кінця XVIII ст.[20]

Дані за 1910 р.

Деканат	Парафія	Назва храму	З чого збудовано	Коли збудовано
1	*2*	*3*	*4*	*5*
Bobrka	Borusów	Narodzenia NMP		1750
	Budjków	Podwyższenia Krzyża	drewniana	1751
	Hlibowyczi Wielkie	św. św. Kosmy i Damiana	drewniana	1765
	Olchowiec	Trójcy Świętej	drewniana	1725
	Wodnyky	św. Mikołaja	drewniana	1729
Bolechów	Diduszycy Wielkie	Oczyszczenia NMP	drewniana	1783
	Łużky	św. Michała Archanioła	drewniana	1730
	Łysowyczi	Objawienia Pańskiego	drewniana	1755
	Słoboda	Objawienia Pańskiego	drewniana	1700
	Tysów	Ofiarowania NMP	drewniana	1785
Brody	Brody Stare	Sobora NMP	?	1743
	Holoskowyczi	Objawienia Pańskiego	drewniana	1727
	Filwarky Wielkie	Trójcy Świętej	?	1744
	Jazłowczyk	św. Michała Archanioła	drewniana	1744
	Ponykowica Mała	Trójcy Świętej	drewniana	1768
	Smolno	św. Mikołaja /kapl./	drewniana	1737
	Sznurów	Zmartwych-wstania P.J.	drewniana	1776
Brzeżany	Kuropatnyki	Ofiarowania NMP	?	1712
	Meczyszczów	św. Mikołaja	drewniana	1784

[20] Шематизмъ всего клира греко-католицкои Митрополичои Архіепархіи Львôвскои на рôкъ 1911. – Львôвъ: Накладомъ Архіепархіяльного клира, 1910. – Рôчникъ 67.

Bursztyn	Swystilnyki	Zmartwychwstania P.J.	drewniana	1699
Busk	Hrabowa	Narodzenia NMP	drewniana	1778
	Humnyska	św. Michała Archanioła	drewniana	1750
	Pobużany	Zmartwychwstania P.J.	drewniana	1777
	Połonyczna	Sobora NMP	drewniana	1728
	Trójca	Trójcy Świętej	drewniana	1770
Chodorów	Chodorów	św. św. Kosmy i Damiana	drewniana	1798
	Mołotów	Przemienienia Pańskiego	drewniana	1671
	Nowoselce	Bożego Narodzenia	drewniana	1777
Dolyna	Pacyków	Wniebowzięcia NMP	murowana	1686
Grzymałów	Kałaharówka	Ofiarowania NMP	drewniana	1727
Hałycz	Dytiatyn	św. Demetriusza	?	1732
	Hałycz	Bożego Narodzenia	murowana	XII w.
	Konkolnyky M.	Ofiarowania NMP	drewniana	1718
	Krylos	Wniebowzięcia NMP	murowana	1584
	Skomorochy Nowe	św. Michała Archanioła	drewniana	1757
	Zagórze Konkoln.	Opieki M.B.	drewniana	1718
Hlyniany	Bortków	Wniebowstąpienia P.J.	drewniana	1767
Horodok	Horodok	Zwiastowania NMP	murowana	1540
	Malczyci	św. Demetriusza	drewniana	1726
	Mszana	Ofiarowania NMP	murowana	1789
	Obroszyn	św. Demetriusza	drewniana	1764
	Stawczany	św. Michała Archanioła	drewniana	1697
Janów	Kurnyky	Narodzenia NMP	drewniana	1616
	Łozyna	św. Mikołaja	drewniana	1692
	Stradcz	Wniebowzięcia NMP	murowana	1795
Kałusz	Bolochów	św. Michała Archanioła	?	1789
	Broszniów	Praksedy	?	1796
	Jaworówka	św. Michała Archanioła	drewniana	1740
	Kałusz	św. Michała Archanioła	drewniana	1771

	Podmychale	św. Michała Archanioła	?	1707
	Pójlo	Ofiarowania NMP	drewniana	1778
	Zagórze	św. ap. Andrzeja	drewniana	1792
Kamionka Strumiłowa	Chołoiw	Opieki M.B.	drewniana	1724
	Dobrotwór	św. Onufrego	drewniana	1633
	Kamionka Strumiłowa Przedmieście	św. Mikołaja	drewniana	1667
	Silce-Bońków	Ścięcia Głowy św. Jana Chrzciciela	drewniana	1738
	Wyrów	Przemienienia Pańskiego	drewniana	1765
Kozłów	Kozówka	Bożego Narodzenia	drewniana	1784
	Kupczyńce	Ofiarowania NMP	murowana	1785
	Szczepanów	Ofiarowania NMP	?	1753
	Tawrów	Zesłania Ducha Świętego	drewniana	1731
Lwów	Hołosko Wielkie	Uspenia św. Anny	drewniana	1775
	Lwów	św. Jerzego	murowana	1744
	Lwów	św. Piotra i Pawła	murowana	1747
	Lwów	Praksedy	murowana	1644
	Lwów	Wniebowzięcia NMP	murowana	1590–1591
	Sołonka	Narodzenia NMP	drewniana	1798
	Zboiska	św. Demetriusza	murowana	1711
Łopatyn	Kustyn	Opieki M.B.	drewniana	1750
Mikołajów	Naditycze	Ofiarowania NMP	drewniana	1725
	Stankowce	Ofiarowania NMP	drewniana	1757
Mykułyniec	Bucniów	Poczęcia NMP	murowana	1744
	Łuka Wielka	św. Michała Archanioła	?	1650
	Proszowa	Wniebowzięcia NMP	murowana	1700
	Smolanka	Ofiarowania NMP	murowana	1780
Mylatyn	Chrenów	Praksedy	drewniana	1747
	Didyłów	Zmartwychwstania P.J.	drewniana	1724

Narajew	Dunajów	Narodzenia NMP	drewniana	1770
	Kleszczówna	św. Mikołaja	drewniana	1700
	Nowosiółka	Opieki M.B.	drewniana	1793
	Rohaczyn	św. Jerzego	drewniana	1713
Nowe Sioło	Koszlaky	Praksedy	drewniana	1766
	Kozary	św. Demetriusza	drewniana	1755
	Nowe Sioło	św. Michała Archanioła	murowana	1790
	Skoryky	św. Jana Bohosłowa	drewniana	1774
	Supranówka	Narodzenia NMP	drewniana	1755
	Szelpaky	św. Jerzego	murowana	1792
	Terpyłówka	św. Mikołaja	drewniana	1781
Olijew	Jarosławyczi	Przemienienia Pańskiego	drewniana	1766
	Łopuszany	Ofiarowania NMP	drewniana	1717
Oleskie	Brachówka	św. Michała Archanioła	drewniana	1697
	Kuty	Sobora NMP	drewniana	1750
	Podłysie	Przemienienia Pańskiego	drewniana	1735
	Utiszków	Sobora NMP	drewniana	1687
	Zabołotce	Sobora NMP	drewniana	1746
	Zakomar	Sobora NMP	drewniana	1782
Oziriany	Jarczówce	Praksedy	drewniana	1718
	Obaryńce	św. św. Kosmy i Damiana	?	1766
	Ostaszówce	Ofiarowania NMP	drewniana	1747
Perehinsk	Janówka	św. Michała Archanioła	drewniana	1790
	Jasenowiec	św. Mikołaja	drewniana	1786
	Kniażiwskie	Przeniesienia Moszczej św. Mikołaja	drewniana	1792
	Sływky	św. Mikołaja	drewniana	1760
Podhajce	Nowosiółka-Kąt	św. Mikołaja	drewniana	1713
	Nowosiółka-Łęcz	Narodzenia NMP	drewniana	1751
	Podhajce	Wniebowzięcia NMP	murowana	1650
	Szumlany	Przeniesienia Moszczej św. św. Hliba i Borysa	drewniana	1711

Podkamień	Dubje	św. Jana Bohosłowa	drewniana	1761
	Peniaky	Opieki M.B.	murowana	1762
	Podkamień	Praksedy	murowana	1749
Pomorzany	Bobszczany	Narodzenia NMP	drewniana	1739
	Dryszczów	św. Mikołaja	drewniana	1771
	Hodów	św. Michała Archanioła	drewniana	1700
	Koropiec	Zesłania Ducha Świętego	drewniana	1760
	Machnowce	św. św. Kosmy i Damiana	drewniana	1697
	Poruczyn	Praksedy	drewniana	1728
	Rozhadów	Praksedy	drewniana	1696
Prze-myszlany	Stanymir	Objawienia Pańskiego	drewniana	1689
Radechów	Dmytrów	Podwyższenia Krzyża	murowana	1787
	Krywe	Narodzenia NMP	murowana	1760
	Połowe	Zesłania Ducha Świętego	drewniana	1727
	Radechów	św. Mikołaja	?	1711
	Suszno	św. Symeona Stołpnyka	drewniana	1738
	Wytków	Wniebo-wstąpienia P.J.	?	1740
Rohatyn	Podhorodje	Sobora św. Jana Chrzciciela	drewniana	1776
	Załanów	św. Demetriusza	drewniana	1724
Rorznitów	Berłohy	Bożego Narodzenia	drewniana	1786
	Łopjanka	Podwyższenia Krzyża	drewniana	1760
	Spas	Przemienienia Pańskiego	drewniana	1732
Strilyska	Berteszów	Bożego Narodzenia	murowana	1766
	Fraha	Przeniesienia Moszczej św. Mikołaja	drewniana	1732
	Jatwiahy	św. Demetriusza	drewniana	1777
	Liszczyn	św. Mikołaja	drewniana	1696
	Wyspa	Podwyższenia Krzyża	drewniana	1732
Szczyżec	Humeniec	Objawienia Pańskiego	drewniana	1745

Tarnopol	Dołżanka	św. Jana Bohosłowa	murowana	1795
	Łozowa	św. Michała Archanioła	drewniana	1656
	Szlachtyńce	Trójcy Świętej	murowana	1674
	Tarnopol	Bożego Narodzenia	murowana	1600–1604
Trembowl	Chmelówka	Opieki M.B.	murowana	1760
	Darachów	Wniebowzięcia NMP	drewniana	1778
	Dołhe	św. Jana Bohosłowa	?	1794
	Mohylnica	św. Michała Archanioła	murowana	1793
Uniów	Hołohory	św. Jerzego	drewniana	1755
	Jachtorów	św. Mikołaja	drewniana	1721
	Łonia	Sobora NMP	drewniana	1762
	Pniatyn	św. Michała Archanioła	?	1760
	Wypysky	św. Demetriusza	drewniana	1720
Woniłów	Dubowica	św. Michała Archanioła	drewniana	1712
	Silce	św. św. Kosmy i Damiana	drewniana	1739
	Woniłów	św. Mikołaja	drewniana	1602
Wynnyki	Czerepyn	Oczyszczenia NMP	drewniana	1754
	Żyrawka	św. Michała Archanioła	drewniana	1770
Załoźce	Załoźce Nowe	Opieki M.B.	murowana	1740
	Załoźce Stare	Trójcy Świętej	murowana	1772
Zarwanica	Sokołów	Praksedy	drewniana	1715
	Zarwanica	Trójcy Świętej	murowana	1754
Zbaraż	Czernychowce	Trójcy Świętej	murowana	1778
	Dobrywody	Praksedy	murowana	1794
	Iwaneczany	św. Jana Bohosłowa	drewniana	1741
	Seniawa	Podwyższenia Krzyża	drewniana	1763
	Stryjwka	Ofiarowania NMP	drewniana	1799
	Zbaraż	Zmartwychwstania P.J.	murowana	1764
Zborów	Awhustówka	św. Onufrego	drewniana	1721
	Chorostec	św. Michała Archanioła	drewniana	stara

	Plisniany	Przeniesienia Moszczej św. Mikołaja	drewniana	1697
	Podhajczyki	św. Mikołaja	drewniana	1737 (łycha)
	Sławna	Opieki M.B.	drewniana	1710
Złoczów	Bełzec	św. Mikołaja	drewniana	1727
	Pluhów	Praksedy	drewniana	1715
	Podlipcy	św. Michała Archanioła	drewniana	1761
	Trostianiec Mały	Wniebowzięcia NMP	drewniana	1751
	Złoczów	Zmartwychwstania P.J.	murowana	1629
	Żuków	św. Nikity	drewniana	1798
Żydaczów	Bereznica Królewska	Narodzenia NMP	drewniana	1724
	Kijowiec	Zmartwychwstania P.J.	drewniana	1690
	Młynyszczi	św. Mikołaja	drewniana	1738
	Tejsarów	św. Nikity	drewniana	1780
	Żydaczów	Zmartwychwstania P.J.	murowana	1190?

Таблиця 17.

Ким були рукоположені священики, які виконували душпастирський уряд на парафіях Львівської єпархії в 1725–1734 рр.[21]

П.ч.	Деканат	Йосиф Шумлянський, єп-п львівський (1667–1708)	Євстахій Свистельницький, єп-п львівський (1668–1676)	Іноксентій Винницький, єп-п перемиський (1679–1700)	Атанасій Шумлянський, єп-п луцький (1685–1694)	Гедеон Война-Оранський, єп-п холмський (1693–1709)	Юрій Винницький, єп-п перемиський (1700–1713)	Діонісій Жабокрицький, єп-п луцький (1702–1711)	Петро Кульчицький, єп-п пінський і турівський (1703–1716)	Варлаам Шептицький, єп-п львівський (1710–1715)	Лев Кишка, єп-п володимирський (1711–1728)	Йосиф Левицький, єп-п холмський (1711–1730)	Йосиф Витовський, єп-п луцький (1713–1730)	Антон Стаховський, єп-п чернігівський (1713–1721)	Михайло Тарновський, єп-п смоленський (1714–1718)	Атанасій Шептицький, єп-п львівський (1715–1746)	Київ	Переяслав	Волощина	Немає даних
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*	*9*	*10*	*11*	*12*	*13*	*14*	*15*	*16*	*17*	*18*	*19*	*20*
1	Bar	2						1		1			2			13			3	0
2	Bilcze									3						13			6	0
3	Brailów	1								3						11	3		6	0
4	Braslaw	2											1			5	5	1	12	1
5	Brzeżany	5								8						26				1
6	Buczacz	5								4						22				0
7	Budylów									2						10				1
8	Czortków	2								3						13				1

[21] НМЛ. – Ркп-11. – Арк. 1–514 зв.

9	Czerwonogród	3								3				1		8			2	1
10	Derazna					2				2						16				0
11	Dunajów	2								6						9				0
12	Gródek	1					1			3		1	1			18				1
13	Grzymałów	3								4			1			14				0
14	Horodenka	5								2						15			1	1
15	Husiatyn	5				1										15			1	0
16	Jagelnica	2					1			2						25				2
17	Jampol															1			18	0
18	Janów	4								4		1	1			18				0
19	Jazłowiec	3								7						14			1	0
20	Kalnik									1	2	2				6	2		7	0
21	Kamieniec	5				1				4						30			2	1
22	Kamieniec Podolski	3					1			2						23			10	0
23	Kitajgród	1								2						17	1		3	0
24	Kniahynicze	8					3			9			1			9				0
25	Kopajgród	1								2			1			14			8	0
26	Korolówka	1								1						14			1	0
27	Kozowa	2					1			2						9				0
28	Latyczów	1					1			2			4			14			1	7
29	Międzyboż	2								3			2			14				0
30	Mohylów									1						8	1		16	0
31	Niemirów									2						14	3		6	0
32	Pilawa	1											1			4	1	1		0
33	Ploskirów	2								4		2	1			12		1		1
34	Podhajce	3					2			4						21				2
35	Pomorzany	3								6			1			16				0
36	Potok	4								7						19				1
37	Raszków															1			30	0
38	Rohatyn	6								8						23				1
39	Satanów									10						19				0
40	Skała	6	1				1			6						26			6	2
41	Skalat	4							1	3		1	2			17			1	0
42	Śmiła i Czeheryn																4	18		2
43	Smotrycz	1				1	1			3		2				15			1	0

44	Sokolec	2							2						12			9	1
45	Sołotkowce								5						15			3	1
46	Szarogrod								1						13	1		16	0
47	Tarnopol	7							10						20				1
48	Trembowla	4		1					6						21				0
49	Umań							1		1					2	2	3	11	1
50	Uście	4							5						19				1
51	Winnica	1							2		3	1			8	2		6	2
52	Woniłów	12					1		2					1	3				22
53	Zabłotów	1							3						11			6	0
54	Zawałów	3							2						17				0
55	Zinków					1			2			1			24			1	1
56	Żuków	9							1						18			2	1

Таблиця 18.

Літургічна одежа та інші церковні речі храмів Благовіщення Пресвятої Богородиці, св. Параскеви, св. Миколая, Воскресіння Христового, Різдва Пресвятої Богородиці, Богоявлення Господнього м. Львова 1743–1744 рр.

Храм Благовіщення Пресвятої Богородиці

Дані за 1743 р.[22]

П.ч.	Назва речі	Кіль-кість	Опис речі
	1	*2*	*3*
1	Aparaty	12	Na dnie różowym bogaty w kwiaty złote; łosiowy merowy; perski biały w kwiaty żółte (srebrne); tureckiej materii czerwony w kwiaty; czerwony tabinowy z kamlą niebieską w kwiaty złote; żółty atłasowy; półkitajkowy niebieski; żałobny adamaszkowy z kamką zieloną w kwiaty białe; żałobny kitajkowy; grubrynowy czerwony; wiśniowy grubrynowy; sajowy fioletowy w kwiaty białe.
2	Diakońska dalmatyka z orarem	1	Z tureckiej materii na żółtym dnie.
3	Stuły	10	
4	Manipularze	par 7	
5	Alby	5	
6	Humerały	4	
7	Wozduchi wielkie	3	
8	Wozduchi małe	8	
9	Podkysze	2	
10	Paski	4	
11	Obrusy na ołtarze	11	
12	Zasłonki na obrazy	par 3	Partyrowa w kwiaty srebrne na dnie białym; tabinowa zielona; adamaszkowa gwozdzikowa jedwabna (trzecia para jedwabna).

[22] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 2.

13	Odziewadło	1	Sukienne fiołkowe.
14	Komeszki	par 3	Atłasowych – para 1.
15	Płaszczanica	1	Hatłasowa złotem i jadwabiem w różne kwiaty wyrobiona haftowana.
16	Kitica	1	Turecka srebrna.
17	Antypedy (antepodes). wiszące przed ołtarzami	3	

Храм св. Параскеви

Дані за 1744 р.[23]

	1	*2*	*3*
1	Aparaty	9	Lity srebrny w kwiaty złote z stułą i narakwicami aksamitnymi czerwonymi, kompanką srebrną w półzłotem około obwiedziony: na dnie żółtym złotem przerabiany na którym kwiaty aksamitu różnego koloru strzyżonego kompanką srebrną około obwiedziony: na dnie białym w kwiaty aksamitne: żółty grodelorowy srebrem przerabiany kompanką srebrną maleńką około obwiedziony; żałobny ciemno fiołkowy grodelorowy na którym kwiaty złote gęsto kompanką szeroką srebrną w półzłotem mieszano około obwiedziony: dwa aparaty kamkowe czerwone szychowym galonem obwiedzione; kitajkowy w paski różnego koloru i kwiaty szychowym galonem żółtym około obwiedziony; oliwkowy grodelorowy ze wszystkim.
2	Diakońska dalmatyka	1	Żółta aksamitna
3	Diakoński orar	1	Popielaty sagittowy
4	Stuły	4	Żółta do żółtego aparatu; dwie kamkowych czerwonych do kamkowych aparatów; kitajkowa w paski do tegoż aparatu.
5	Manipularze	par 5	

[23] Там само. – Арк. 8, 10–11.

6	Alby	11	
7	Pali	5	
8	Obrusy na ołtarze	8	
9	Zasłonek na obrazach namisnych	2	Kitajkowe
10	Odziewadło	1	Fiołkowe sukienne z frędzlą jedwabną czerwoną
11	Nakrywadło na stolek	1	Materii tureckiej
12	Welum	4	Lite złotem; lamowe żółte; atlasowe czerwone; kamkowe czerwone.
13	Kobierzec	1	Turecki około kamką zieloną oblisztwowany

Храм св. Миколая

Дані за ?[24]

	1	*2*	*3*
1	Aparat	1	Lamowy biały po nim żyłki złote w kwiat rządki.
2	Stuła	1	
3	Narakwice	para 1	
4	Wozduszki	2	

Храм Воскресіння Христового

Дані за 1744 р.[25]

	1	2	3
1	Aparaty	10	Grubrynowy fiołkowy bez wszystkiego innego; adamaszkowy czarny stary ze wszystkim; grubrynowy czerwony bez wszystkiego; kitajkowy kawowy z stułą fiołkową bez wszystkiego innego; sageltowy czerwony z stułą kompanką srebrną na trzy palce szyroką około obwiedziony; czerwony w kwiaty tureckiej materii z stułą bez wszystkiego innego: tabinowy żółty z stułą bez wszystkiego innego

[24] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 4.

[25] Там само. – Арк. 9, 14.

			kompanką srebrną około obwiedziony; adamaszkowy czerwony z stułą bez wszystkiego innego; kitajkowy w kwiaty z stułą bez wszystkiego innego: grubrynowy fiołkowy z stułą bez wszystkiego innego.
2	Stuły	4	Atlasowa sina kamką srebrną około obwiedziona; dwie stuły sageltowe czerwone; adamaszkowa niebieska w kwiaty srebrne kompanką srebrną około obwiedziona.
3	Alby	4	
4	Humerał	1	
5	Zasłonek na obrazach namisnych	3	
6	Odziewadło	1	Fiołkowe sukienne z frędzlą jedwabną czerwoną na którym na środku krzyż wielki z dymy biały przyszyty.
7	Nakrywadła na stołek	2	Fiołkowe sukienne z frędzlą czerwoną jedwabną.
8	Obpona na stołku	1	Żółta kitajkowa.

Храм Різдва Пресвятої Богородиці

Дані за 1743 р.[26]

	1	*2*	*3*
1	Aparaty	6	Partyrowy zielony w kwiaty srebrne i złote ze wszystkim; partyrowy biały w kwiaty złote ze wszystkim; partyrowy szafirowy w kwiaty srebrne z stułą; atlasowy czerwony z samą stułą; kamkowy zielony z samą stułą; flamelowy ze wszystkim.
2	Stuła	1	Bita biała.
3	Alby	6	Jedna z których szwabska z koronką.
4	Humeraly	3	
5	Paski	4	

[26] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 13.

6	Obrusy na ołtarz.	10	
7	Zasłony	2	Obie harasowe czerwone.
8	Odziewadła	2	Fiołkowe sukienne; harasowe czerwone.
9	Antymisy	2	

Храм Богоявлення Господнього

Дані за 1743 р.[27]

	1	*2*	*3*
1	Aparaty	7	Materii moskiewskiej z blachą i gwiazdą srebrną; wiśniowy z różnymi kwiatami; niebieski na którym blach srebrnych dwie i guziką srebrnych pozłacanych dwa; kitajkowy czerwony w kwiaty; kitajkowy czerwony; sajowy; żałobny.
2	Diakońska alba	1	Hatlasowa czerwona.

[27] Там само. – Арк. 51.

Таблиця 19.

Літургічні та інші церковні речі храмів Благовіщення Пресвятої Богородиці (дані за 1743 р.)[28], св. Параскеви (дані за 1744 р.)[29], св. Миколая (дані за ? р.)[30], Воскресіння Христового (дані за 1744 р.)[31], Різдва Пресвятої Богородиці (дані за 1743 р.)[32], Богоявлення Господнього (дані за 1743 р.)[33] м. Львова

П.ч.	Назва речі	Кількість речей					
		Святого Миколая	Святої Параскеви	Різдва Пресвятої Богородиці	Богоявлення Господнього	Воскресіння Христового	Благовіщення Пресвятої Богородиці
	1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*
1	Agnuszek bursztynowy w srebro oprawiny		1				
2	Agnuszek srebrny pozłacany z łańcuszkiem				1		
3	Ampułek cynowych, para			1			
4	Ampułek szklanych, par						3
5	Blacha srebrna wielka			1			
6	Diadem srebrnych pozłacanych małych				3		
7	Diadem srebrnych pozłacanych z kamykami wielkiemi				3		

[28] ЦДІА України у Львові. – Ф. 201. – Оп. 1а. – Спр. 4. – Арк. 2, 53.
[29] Там само. – Арк. 8, 10–11.
[30] Там само. – Арк. 4.
[31] Там само. – Арк. 9, 14–15.
[32] Там само. – Арк. 13.
[33] Там само. – Арк. 51.

8	Diadema srebrna wielka z literami pozłacanymi				1		
9	Dzwonek		1	1			
10	Dzwonków małych					2	
11	Ewangelia oprawna pod marynes		1	1			
12	Ewangelia oprawna w aksamit czerwony i srebro			2			
13	Ewangelia oprawna w aksamit czerwony i srebro, pozłacana				1		
14	Ewangelia oprawna w aksamit czerwony, z jednej strony wielką blachą cała okryta na rogach rznięte 4 ewangelisty na środku sztychowany krzyż – wszystkie wyobrażone osoby pozłacane, z drugiej strony 4 pukle srebrne z klamzurkami srebrnymi i kołobrzeg srebrny		1				
15	Ewangelia oprawna w aksamit czerwony z narożnikami srebrnymi	1					
16	Ewangelia oprawna w aksamit zielony i srebro				1		
17	Ewangelia oprawna w aksamit zielony i srebro, z jednej strony na rogach ewangelistą 4 na środku wielka blacha Raspiatia, z drugiej strony pukli 4 z klamzurkami srebrnymi – wszywstkie sztuki srebrne pozłacane					1	
18	Ewangelia oprawna w aksamit zielony na którym sztuk srebrnych 14						1
19	Ewangelia oprawna w aksamit zielony, z jednej strony 4 ewangelisty w kwiaty srebrne na środku krzyż po bokach koronki srebrne, z drugiej strony 4 pukli z klamzurkami srebrnymi na środku wyobrażona św. Prakseda		1				
20	Ewangelia oprawna w aksamit zielony z narożnikami srebrnymi	1					
21	Flasza cynowa na wino				1		
22	Gołąb srebrny ze wszystkim				1		
23	Guziką 6 kryształowych z mentelikiem srebrnym w którym czeski kamyk						1
24	Gwiazd				4		
25	Gwiazd cynowych			2			

26	Gwiazd srebrnych		1	1		2	1
27	Gwiazd srebrnych pozłacanych	1					1
28	Gwiazdeczka srebrna mała		1				
29	Gwiazdeczka srebrna pozłacana mała	1					
30	Kadzielnic srebrnych na podobu wieżyczek, jedna większa, druga mniejsza		2				
31	Kadzielnica srebrna wielka na podobu wieżyczki z łańcuszkami 4 srebrnymi					1	
32	Kamień biały w srebro i kwiaty robione oprawny, wyżej tegoż kamyka 4 rożyczki srebrne do większej róży przypięte		1				
33	Kielichą cynowych			2	1		
34	Kielichą srebrnych			1	1	1	1
35	Kielich srebrny gładką robotą robiony		1				
36	Kielichą srebrnych pozłacanych	1			1		1
37	Kielich srebrny pozłacany nasadzany kamykami mistrzązwskiej roboty				1		
38	Kielich srebrny staroświeckiej roboty w środku z srebrną galką pozłacaną		1				
39	Kielich srebrny w środku pozłacany na zewnątrz po większej części pozłacany		1				
40	Kielich srebrny wielki					1	
41	Kompanka srebrna w pół złotem robiona od aparatu starego odpruta		1				
42	Korale drobniejsze z krzyżykiem srebrnym sznurków			6			
43	Korale sznurów średnich						8
44	Korale sznurów mniejszych						4
45	Korale sznurów większych				3		6
46	Korale sznurków		3				
47	Korale wielkie sznurków			6			
48	Korale wielkie z krzyżykiem srebrnym sznurków			9			
49	Koralików na Namisnym obrazie Najśw. Panny sznurków					2	
50	Koralików w papieru zawijątych na sznurków		3				
51	Koralików z krzyżykiem drewnianym w srebro oprawnym sznurków					6	

52	Koron srebrnych: jedna na Raspiatiu w górze. druga na Archyereju. trzecia na Najśw. Pannie przy Archyereju. czwarta na św. Janie przy Archyereju. pięta na Woskreseniu pod krzyżem w górze		5				
53	Koron srebrnych małych		2				4
54	Koron srebrnych mniejszych			4			
55	Koron srebrnych pozłacanych		3				
56	Koron srebrnych pozłacanych z kamykami różnego koloru prostymi					2	
57	Koron srebrnych wielkich			4	6		5
58	Koron większych	4					
59	Koron większych: jedna cała pozłacana, druga biała		2				
60	Koron wielkich: jedna cała. druga w większej część złocona		2				
61	Korona mniejsza				1		
62	Korona nowa				1		
63	Korona pozłacana w postaci obręcza nad głową św. Jana Krzciciela na obrazie Namisnym					1	
64	Korona srebrna pozłacana mniejsza					1	
65	Korona srebrna pozłacana nad głową Zbawiciela na obrazie Namisnym					1	
66	Korona srebrna pozłacana w postaci obręcza					1	
67	Korona srebrna pozłacana wielka			1			
68	Korona srebrna wielka z koralami oprawnemi					1	
69	Korona srebrna z kamykami i koralami					1	
70	Koronka do diadem srebrnych pozłacanych małych na której 5 pereł				1		
71	Koronka srebrna					1	
72	Krzyż cedrowy					1	
73	Krzyż cedrowy cyną obwiedziony z podstawą, jeden z nich trochę większy		2				
74	Krzyż cedrowy oprawny w srebro z podstawą srebrną	1					
75	Krzyż cedrowy w srebro oprawny			1			
76	Krzyż cedrowy wielki w srebro oprawny pozłacany z podstawą srebrną wielką i z puklą na środku srebrną wielką					1	

77	Krzyż drewniany			2			
78	Krzyż drewniany oprawny w srebro						2
79	Krzyż miedziany pobielany w którym Sanktissimum nosi się do chorych	1					
80	Krzyż miedziany pozłacany bez podstawy		1				
81	Krzyż procesijny		1	1		1	1
82	Krzyż srebrny				1		
83	Krzyż srebrny bez podstawy			1			
84	Krzyż srebrny dęty mały			1			
85	Krzyż srebrny inaczej bursa z gudzikami pozłacanymi w którym Sanktissimum nosi się do chorych				1		
86	Krzyż srebrny pozłacany bez podstawy				1		
87	Krzyż srebrny pozłacany na którym kamyków 4				1		
88	Krzyż srebrny pozłacany staroświeckiej roboty				1		
89	Krzyż srebrny pozłacany wielki z podstawą						1
90	Krzyż srebrny wielki arszynowy z podstawą wielką		1				
91	Krzyż srebrny wielki sztychowany bez podstawy					1	
92	Krzyż srebrny wielki w którym Sanktissimum nosi się do chorych						1
93	Krzyż srebrny wielki z podstawą	1		1			
94	Krzyż z podstawą				1		
95	Krzyżyk srebrny pozłacany		2				
96	Krzyżyków małych przy koralach						3
97	Lamp blaszanych starych		2				
98	Lamp długawych mniejszych z których jedna na wierzchu łańcuszką ma pokrywką na podobu korony		2				
99	Lamp mosiężnych		2	2	8	5	7
100	Lamp srebrnych						4
101	Lamp srebrnych małych	2					
102	Lamp srebrnych wielkich	3					
103	Lamp srebrnych wielkich z trzema łańcuszkami i pokrywką każda		2				
104	Lamp srebrnych z łańcuszkami				4		

105	Lampa blaszana					1	
106	Lichtarz mosiężny wielki na śród cerkwi wieszący z gallą na końcu wielką 20 lichtarzów czyli essów w sobie maiący		1				
107	Lichtarzów cynowych. par				12	1	
108	Lichtarzów cynowych lokciowych. para		1				
109	Lichtarzów cynowych małych. par		1		2		
110	Lichtarzów cynowych mniejszych			4			
111	Lichtarzów cynowych średnich. par		2				
112	Lichtarzów cynowych wielkich			4			
113	Lichtarzów cynowych wielkich. para		1				
114	Lichtarzów drewnianych			4		1	
115	Lichtarzów drewnianych wielkich snycerską robotą robionych i pozłacanych		?				
116	Lichtarzów essowatych przed Apostołami		6				
117	Lichtarzów gnonych. par						3
118	Lichtarzów mosiężnych			4	14		
119	Lichtarzów mosiężnych. par		1			1	
120	Lichtarzów mosiężnych tureckich z essami pośród cerkwi wieszących						2
121	Lichtarzów na oltarzach stojących par 5 z których jedna mosiężna. druga cynowa wielka. trzecia pomniejsza cynowa i par dwie drewnianych malarskim srebrem posrebianych				par 5		
122	Lichtarzów srebrnych				2		
123	Łyżeczek	2			3		
124	Łyżeczek cynowych			2		1	
125	Łyżeczek srebrnych		2	1	1		1
126	Łyżeczek srebrnych pozłacanych	1				1	
127	Łyżeczka prezmentalowa					1	
128	Mentelik srebrny pozłacany z koralami wielkiemi				1		
129	Miednica cynowa						1
130	Miska mosiężna mała				1		
131	Miska mosiężna wielka				1		
132	Myrnica cynowa				1	1	1
133	Nadgrobnica srebrna				1		
134	Nadgrobnica srebrna pozłacana				1		
135	Obrazki srebrem obwiedzione z łańcuszkami srebrnymi	2					

136	Orma z pacierków						1
137	Pas srebrny 14 sztuczek w sobie mający, sztuczka do sztuczki na 4 kółkach srebrnych złączona		1				
138	Pas srebrny w którym sztuk wielkich 11, małych 3. jedna sztuka na obrazie Najśw. Panny srebrna pozłacana	1					
139	Patena				4		
140	Patena cynowa			2			
141	Patena srebrna		1	1		2	1
142	Patena srebrna pozłacana	1					1
143	Patena srebrna pozłacana mała	1					
144	Patena srebrna pozłacana z oboch stron		1				
145	Półmisek cynowy			2			
146	Puszka cynowa			1		1	1
147	Puszka srebrna wielka w środku cała i na zewnątrz w większej części pozłacana której kuppą anioł rękami wspiera		1				
148	Serce srebrne pozłacane do blachi			1			
149	Statua Św. Ducha w postaci i wielkości gołąba z skrzydłami srebrna pozłacana					1	
150	Sukienka czyli szata srebrna na obrazie św. Gabryela z koronkami srebrnymi pozłacanymi						1
151	Sukienka czyli szata srebrna na obrazie Najśw. Panny z koronkami srebrnymi pozłacanymi						1
152	Sukienka srebrna na wielkim obrazie Najśw. Panny			1			
153	Sukienka srebrna na Zbawicielu z promieniami srebrnymi około głowy					1	
154	Sztuczka w prezmental oprawna pozłacana perłami około i macicą perłową obłożona						1
155	Sztuka srebrna pozłacana z kamykami, łańcuszkami i krzyżem				1		
156	Tabliczek srebrnych			4			
157	Taca cynowa			1			
158	Taca cynowa legowana				1		
159	Taca cynowa mała				1		
160	Taca cynowa wielka				1		

161	Taca mosiężna pobielana					1	
162	Taca srebrna						1
163	Taca srebrna z wyobrażeniem św. Praksedy na środku wybitym		1				
164	Trybularz mosiężny			1	1		1
165	Trybularz srebrny	1		1	1		1
166	Wieżch do kielicha z krzyżykiem srebrnym					1	
167	Wieżch do puszki srebrny	1					
168	Wotów srebrnych mniejszych					2	
169	Wotów srebrnych para				1		
170	Wotów srebrnych różnych	35					
171	Wotów srebrnych większych					6	
172	Wotum Najśw. Panny okrągle		2				
173	Wotum okrągłe sztychowany krzyż na nim		1				
174	Wotum owalne Krzyż Pański, Marią i św. Jana wyrażający		1				
175	Wotum owalne serce w którym krzyż sztychowany z kopiąm i trzciną		1				
176	Wotum srebrne serce i oczy			1			
177	Wotum srebrne serce na sobie krzyż wybity mające i osobą pod nim		1				
178	Wotum srebrne serce Najśw. Panny na lewym krylosie		1				
179	Wotum srebrne w środku malowane z łańcuszkiem srebrnym i kółkiem		1				
180	Wotum wielkie półłokciowie mające na sobie wybity krzyż z św. Janem i Najśw. Panną z trzema łańcuszkami i kółkiem srebrnym		1				
181	Wotum wielkie półłokciowie na sobie wyobrażenie Najśw. Panny berło trzymającej wybite mające a naokoło kwiaty z trzema łańcuszkami i z kółkiem na końcu w górze srebrnym		1				
182	Wozduch kitajkowy haftowany złotem z perłami				1		
183	Wozduch partyrowy bogaty w dwoje kompanką srebrną wraz z złotem pomieszaną obwiedziony					1	
184	Wozduch partyrowy na dnie czerwonym w kwiaty srebrne					1	
185	Zasłonek partyrowych z srebrnym kwiatem			2			

The significance of the work

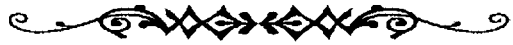

The Organisational Structure of the Lviv Eparchy of the 18th Century (1700–1772) is, first of all, an important source book to familiarise oneself with ecclesiastical archival materials, especially those issued by the chancery of the Lviv Eparchy in the 18th century and, therefore, directly relating to the topic. The archival materials that lay at its basis and illuminate its main concepts are housed in the Central National Historical Archives of Ukraine in Lviv and in the National Museum in Lviv (manuscripts and incunabula section, "Ruthenian manuscripts" fund). The information of a number of these materials is described page-by-page. Others only in a fragmentary manner with their data relating to the subject embrace the geographical area of the Lviv Eparchy of that time. The selection of the source material used in the dissertation was done so that various topics would be explained by illustrating the repeated data. For example, while dealing with parish registers of a city or village in the eastern or western part of the eparchy, when the subject of church utensils or liturgical vestments or something else came up, then their geographical objects which were already dealt with in earlier questions were taken into account. In this work the author took into consideration without exception all data concerning deans and deaneries, located in the document "Rkl-11 (General visitation, 1726–1733)". The catalogue numbers of the archival sources elaborated in this thesis are also given so that they may be easily found.

The dissertation presents data regarding the architecture of sacred buildings, including churches, bell-towers and edifices surrounding the churches (their exterior and interior shape; construction materials; windows; doors; state of conservation etc.), as well as that of sacral art (description of the iconostasis, icons on the iconostasis and on the walls of the church, chandelier, candle holders, banners and processional crosses, eternal lights and anything else pertaining to the church interior; tetrapod, table of prothesis, altar and everything on them).

The dissertation provides information for the study of liturgies (liturgical books, utensils, vestments, etc.), theology, canon law, homiletics, catechetics (a list of books in these areas available at the time).

But the most important achievement of this work is the research on the organisation of the geographical and administrative structure of the Lviv Eparchy from 1700 to 1775 (deaneries and parishes and, thus, deans, parish priests and other administrative officers of the eparchy). The research was based on as yet unpublished and unelaborated archival sources, especially the acts of visitations in said period.

According to scholars, the research of the aforementioned theme in the dissertation is fundamental and the publication of new materials on this subject will not be able to substantially challenge it.

Іменний покажчик

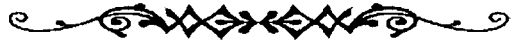

А

А. Великий 48–50, 54, 56, 58–59, 67, 72 73, 79 83, 86, 88 96, 98, 101 102, 108 110, 554
Август II 54, 72, 80, 81, 83, 85, 89, 90, 628
Алексій (Громадский А. Яковлевич) 21, 50–52
Анастасії Лозинської 121
Ангелович 104
Андрей Шептицький 11, 16, 41, 46, 51, 94, 672
Андрусяк М. 21, 53, 54, 72
Анна Могила-Потоцька 85
Антін Шумлянський 56, 69
Антоній де Вія 80
Антоній Ваплєра 24, 266
Антоній Винницький, митр. 53 55, 59, 60, 63, 68, 74
Антонія-Варвара Вишпольська 90
Антонович В. 21, 56, 71–73, 76–79, 82, 83, 86, 254, 267
Антонович Д. 22, 50
Арсеній Желіборський 88
архімандрит Гізель 69
Атанасій Антін Шумлянський 56
Атанасій Великий 11
Атанасій Пекар 11
Атанасій Шептицький, митр. 4, 10, 17, 18, 34, 69, 90–94, 97, 98, 104, 120, 121, 148, 149, 153, 157, 161, 173, 223, 234, 257, 259, 261, 262, 268, 273, 275, 276, 282, 288, 289, 291, 294–298, 305, 310, 312, 313, 317, 332, 340 343, 345, 357, 362, 363, 375, 419, 421, 441, 443, 491, 492, 494, 498 500, 506, 558, 598, 600, 624, 630–632, 637, 640, 643, 644
Атанасій, єп. 4, 10, 11, 12, 18, 34, 54, 59, 65, 69, 90 92, 95, 97, 99, 103, 120, 148, 149, 157, 161, 173, 234, 257, 268, 273, 275, 282, 289, 291, 294–297, 305, 312, 317, 332, 340, 341, 441, 443, 491, 492, 494, 498–500, 506, 598, 600, 606, 630
Афанасій єпископ 53, 54

Б

Балабан Діонісій 111
Балабан Гедеон, єп. 47
Балабан грек 61
Бантыш-Каменский Д. Н. 22, 58, 68, 80
Білинський І. 91, 285, 303
Білянський Петро, єп. 17, 104
Блажейовський Д. 22, 40, 47, 53, 55, 56, 58–61, 65, 67, 68, 75, 87, 88, 91, 97, 254, 97, 254
Блудницький 115, 151, 196, 197
Бобрикович Йосиф 50

Богачевський Мойсей 91, 599, 637
Богдан Хмельницький 52, 70, 263, 639
Бордун М. 22, 34, 35, 299, 303 306, 309, 359, 360
Борисович Ісаак 50
бр. Августин 26, 630
бр. Василій 26, 630
бр. Парфеній 26, 630
Братковський Данил 75
Бутурлін В. 52

В

Варлаам Шептицький 12, 74 76, 87 89, 171, 175, 178, 181, 183, 243, 255, 256, 282, 284, 295, 296, 311, 312, 340, 347, 357, 441, 492, 494, 495, 497, 498
Василій Великий 16, 24, 207, 435, 438, 587, 627
Веніамін Рутський, митр. 145
Вербицький Павло 120, 298
Верхратський І. 97
Винницький Інокентій 71, 74, 75, 77, 78, 287
Винницький Юрій, митр. 21, 54, 87–89, 282
Вишенський І. 87
Вишневецький М. 54
владика Андрей 41
владика Паїсій 51
владика Юліан Гбур 9
владика Николай Юрик 9
Владислав IV 48, 51
Власовський І. 22, 50, 57, 72, 74, 80, 85, 110, 111
Возняк М. 22, 57, 76, 77, 85, 87, 88, 99
Войтович Л. 28, 29, 38
Володимир Великий 105
Володимирко Володаревич 91, 104, 105
Вольф М. О. 23
Вояковський П. 22

Г

Габсбурги 29, 99
Гаврилів О. 29, 99
Гаврилів Т. 29, 99
Галущак Павло 120, 343
Ганна Гошовська 56
Гедеон 47, 52, 56, 66, 284, 364, 47, 52, 56, 66, 284, 364
Гедеон Балабан 47
Гедеон Четвертинський 58, 66
Гедеон єп. 58, 61
Гізель Інокентій 69, 77
Гіль А. 11
Гладиш І. 121
Гнатковський Іван, о. 268, 352
Говтера В. 3, 9, 10, 15
Голіцини 65
Головацкій Я. 11, 19
Голубець М. 22, 57, 73, 77, 82
Голубєв 51
Голубинский Е. 22, 105
Гораїм Стефан 75
Горбач О. 24, 57
Горобець В. 30, 56, 643
Городецький Йосиф 84, 85
Городецький І. 85
Городиський Л. 23
Гошовський Юрій 59, 74
Грушевський М. 23, 27, 36, 78
Гулевич Андрій 75
Гулевич Сильвестр 50
Гучковский Ст. 20

Г

Герич Ю. 22
Годебський Теофіл 90, 97
Гудз І. 100
Гудзяк Б., о. 11, 29, 37

Д

Давидович І. 93
Давія Дж. А. 71
Даль В. 23
Дзира Я. І. 19, 63
Дидра М., о. 23
Дмитрієв М. 29, 37
Дністрянський М. С. 23, 152
Добрянєкій А. 19, 54, 56, 60
Домарадзький Климентій 77
Дорожинський Д., о. 25, 73, 92, 109
Доротей 105
Дорошенко П. 63 65, 68, 263, 264
Дорошенко Д. 23, 87
Доситей, митр. 69
Драбчук І. 23
Дудкевича І. 93

Є

Єринюк Р. 23, 47
Єфремов С. 23, 57
Епископы Шептицкй 26, 92

Ж

Жабокрицький Діонісій 82, 87, 254
Жабокрицький Денис 79
Желіборський Афанасій, єп. 54, 59
Жоховський Домінік 79
Жоховський Кипріян 73, 75
Журавський Патрикій 94

З

Завадовський А. 99
Заленський, митр. 79
Затхей Василь 93
Зигмунт І 61
Зінчишин І. 23
Зубрицький 88
Зубрицький Петро 121, 365
Зубрицький Мих. 11, 19, 34, 103, 273, 644

Й

Йова Борецького 48
Йосафат Кунцевич, архієп. 145
Йосиф II 96, 101
Йосиф Сліпий 11
Йосиф Шумлянський, сп. 3, 12, 21, 45, 53–61, 63–66, 68, 70, 72 75, 87, 98, 113, 169, 203, 246, 260, 261, 282, 295, 317, 340, 370, 440, 495, 498, 525, 630, 640

І

Іван Павло II 2, 10
Ігнатій 105, 636
Іларіон митр. 24, 53–56, 58–61, 63 66, 68, 71 78
Інокентій Винницький 71, 77
Іоан де Вітте 95
Ісаєв Йосиф 82
Ісидор Патрило 11

К

Казимир Замойський 60
Карамзинъ П. 24, 105
кардинал Радзейовський 80
Карл XII 84
Катрій Ю., о. 24
Кипріян митр. 73, 74
Кирило 50, 56, 603
Кирило Шумлянський 56
Кирило Терлецький 28, 37
Кисіль Адам 50, 51
Кишка, митр. 90
Климент, папа римський 83
Ключовський 107, 108
Кміт Ю. 19, 34, 103, 273, 644
князь Меншиков 84
князь Сангушко 97
Кобилецький І. 19, 34, 103, 273, 644
Ковальчук А. 24, 107, 149, 152, 270
Козловський Ісая Трофимович 49
Колбук В. 11
Комарянський Йосиф 70
Конiський Ю. 99
Копинський Ісая 48
Копистинський Михаїл 47
Корибут Михайла, король 64
король Август 74, 80, 89 92, 628
король Владислав IV 48
король Казимир 55, 59
король Михайло 55, 68, 71
Корсак Рафаїл 48, 49
Косма 105
Коссакъ М. 24
Костомаров М. 24, 57, 65, 70
Коць М. П. 27, 40, 104, 112
Кояловичъ М. 24, 149
Крикун М. 24, 106, 266
Крикун Н. 25, 106, 260
Крип'якевич І. 2, 25, 65
Кроковський, митр. 83
Кручкевич 74
Кубійович В. 23, 643
Кудрик В. 25, 73
Куликовський Д. 23, 52
Кумор Болеслав 10, 11, 46
Курендович 74

Л

Лаврентій Зизаній 111
Лазарь Баранович 111
Лакота Г. єп. 19
Лебедев Л. 25
Лев Кишка 89, 105, 268
Лев Шептицький, єп. 12, 17,19, 34, 95– 104, 148, 149, 207, 259, 308
Левинський Антоній 98
Левинський Іван, о. 285, 345
Левицький 90, 215, 283, 302, 343
Левицький І. 19, 34, 103, 273, 644
Літак С. 11, 108
Лоза Ю. 25, 152
Лонський Андрій 79
Лужницький Г. 25, 52, 59 61, 64, 71, 72, 79, 80, 92, 105, 149, 267
Лукань Р. 29, 95
Любачівський М. І, о. 25
Любомир Гузар, митр. 9
Людовік XV 96

М

Мазаракий І. 61
Мазепа 64, 65, 82

Макарий (Булгаков) 25, 105
Макарій митр. 51
Макевич Діонізій 93
Максимович М. 88
МатЂєв И. 25, 73, 92, 109
Мелетій Соловій 11
Мельник А., о. 25
Мирон Бендик 9
Многогрішний Дем'ян 63, 263
Монастирський Інокентій 77
Мужиловський Андрій 111
Мюллер В. 108

Н

Набиванець Станіслав 10, 11, 46
Нагаєвський І. 25, 100
Назарко І., о. 25, 57, 69, 71, 74, 86, 89–96, 98, 99, 101, 102, 104, 105, 257
Народьський Йосиф 93
Нидза Михайло 93
Николай Юрик 9
Нифонт 105

О

о. Григорій 26, 422
о. Гущинський 91
о. Діонісій Александрович 70
о. Ігнатій 86
о. Климентій 111
о. Севастіян Марія Аккорсі 78, 79
о. Феофіл 58
о. Ю. Федорів 36
о. Якуб Кривуленко 121, 294, 363
о. Теодозій 26
Огієнко І. 26, 84, 85, 88, 93
Онуфрій Шумлянський 56, 91
Оранський Адам 97
Ославський Василь 121, 348
Осеолінський Юрій 49
Острозький Василь-Костянтин, князь 28, 37

П

Павличко Я. 26
Паїсій Іполитович 50
Палій 82, 262
папа Бенедикт XIV 101
папа Венедикт XIV 95
папа Григорій XIII 92
папа Климент XI 85
папа Климент XII 95
папа Климентій XI 92
папа Урбан VIII 49, 50, 51, 100
папа Інокентій XI 54, 73
папа Павло V 92
папа Пій X 51
Папар Юрій 61
Партеній Ломиковський 66
Паславський І. 2, 46
патріарх Дозитей 63
патріарх Адріян 65
патріарх Діонисій 53
патріарх Досифей 58, 67
патріарх Йоаким 52
патріарх Кирило Лукаріс 50
патріарх Мефодій 63
патріарх Паїсій 58, 61
патріарх Теофан 47, 48
патріарх Філарет 47
патріарх Яким 66, 67, 69
Петро Дорошенко 64
Петро Могила, митр. 21, 49, 50 52
Петро І 85
Петрушевич 55, 59, 87, 363

Петрушевич Антоній 11
Петрушевичъ А. 19, 20, 57, 58, 60, 62–65, 67, 69–72, 74–77, 80, 81, 83–85, 87–89, 92–94, 99, 113, 121, 159, 198, 202, 203, 206, 208, 213, 215–217, 221, 227, 243, 245, 259, 276, 279, 283, 284, 286, 343, 348, 349, 352, 361, 363, 368, 370, 496, 554, 624, 626, 628, 636–638, 641, 643, 664, 666, 668, 807
Підручний Порфирій 11
Пілько Орест 46
Покровський И. 26
Полонська-Василенко Н. 53
Посєлянин Є. 26
Потій, єп. 72
Потоцький Йосиф 86
Прончищев І. 75
Протоиерей Л. Лебедев 47
Пузина Олександр 50
Пясецький Іван 98

Р

Радван М. 11
Радзейовський 80
Ракушка Роман 63
Рафаїл Корсак, єпископ 48
Романові 47
Рудницький Теодосій 97
Рудовичъ І. 26, 54, 65, 69, 70, 72, 76, 78, 80, 81, 84, 86, 89, 91–94, 96, 98, 99, 105
Русина О. 30, 56, 643
Рутка Теофіл 72
Рутський Веніамін 145
Рутський, митр. 49

С

Сагайдачний П., гетьман 48
Самойлович Іван, гетьман 64
Свистельницький Євстахій 53, 59
Серафін Теодор 121
Сераковський Вацлав 100
Сигізмунд III 48
Сигізмунд I 134
Симеон батько 49
Синявського А., гетьмана 83, 92
Скарбек Христофор 78
Скочиляс І. 11, 12, 14, 36, 37, 40, 41, 105–107, 112, 114, 134, 136, 137, 144, 152, 190, 191, 217, 219, 220, 221, 223, 224, 225, 226, 227, 229, 231, 232, 235, 237, 244, 245, 246, 247, 250, 254, 255, 256, 257, 260, 261, 262, 270, 284, 353, 364, 533, 535
Слобідський С. 27
Слюзика Андрій 121
Смолій В. 30, 56, 643
Смотрицький Мелетій 48, 50, 111
Сойкина П. П. 26
Соловій М. о 27
Соловьев С. 27, 83
Софроній Филипопольський 58
Спинолі Миколай 85
Ставницький В. 84
Ставницький С. 84
Стасина Василь 121
Стефанович Александер, о. 24
Страгонський Авраамій 50
Субтельний О. 27, 107, 149, 263, 264
Суттнер Е. К. 27, 101

Т

Тарнавський 20, 56 74, 353, 665
Тарнавський О. И. 63, 113
Ташенський 43
Тваровський Сильвестр 74, 75, 77
Теофан, митр. 58
Терлецький Кирило, єп. 28, 37
Терлецький єпископ 72
Терлецький Методій, єп. 50
Тимошенко Л. 26–29, 37
Тиссаровський Єремій, єп. 50
Тороньскій А. 25, 73, 92, 109
Тройцевич Сильвестр 82
Тукальського Йосиф, митр. 58–61, 63, 64, 68
Турій О. 27, 29, 99

У

Удод Г. о. 29, 53
Українцев Ємельян 75
Урбан VIII 49 51, 95

Ф

Федорів Ю. 29, 48–50, 92, 95, 96, 102, 104, 254, 264, 268, 289, 293, 294
Феліціян Володкович, митр. 98
Фенцикъ Е. 29
Фсофіл 58
Филимонов Г. 29
Филипчак І. 29, 95
Флоріян Гребницький, архієп. 91
Франко І. 19, 34, 87, 103, 273, 644
Франческо Мартелліо 73, 75

Х

Хіовський Теодозій 58
Хойнацкій А. 29
Храпкевич Василь 93
Хрустцевичъ Г. 30

Ц

цар Івана 52, 67
цар Петро 52, 66, 67
цар Михайло 47
Целевичъ Ю. 30
цісар Йосиф II 96

Ч

Червяковскій Е. 30
Четвертинський В'ячеслав, князь 75
Четвертинський Гедеон Святополк, єпископ 52
Чистовичъ И. 30
Чубатий М. 51
Чухліб Т. 30, 56, 57, 58, 64, 71, 72, 80, 87, 643

Ш

Шада Б. 11
Шадурський візитатор 42
Шараневичъ И. 30, 51, 55, 59 61, 63, 66, 67, 69–71, 83, 265
Шевченко 16, 19, 21–24, 26, 29, 30, 34, 35, 51, 53, 56, 92, 103, 207, 222, 254, 265, 266, 273, 289, 299, 309, 643, 644
Шевчук Ю. 27, 107, 149
Шептицки Єпископи 104
Шептицький Олексій 90
Шептицький Лев 12, 103
Шептицький, митр. 94

Шереметьєв 79
Шкраб'юк П. 2, 46
Шмурла Е. 51
Шумлянекій Іосифъ 70
Шумлянський Йосиф, єп. 3, 12, 21, 45, 53–85, 87, 88, 91, 98, 113, 169, 203, 246, 260, 261, 266, 282, 295, 317, 330, 340, 370, 375, 415, 419, 420, 440, 492, 495, 498, 499, 525, 531, 624, 630, 640, 643
Шумлянський Кирило 56
Шумлянські 55, 56
Шумлянський Євстафій 56
Шумовський А. 30

Щ

Щапов Я. 30, 105

Ю

Юзефович Я. 81, 82
Юліан Гбур, владика 9
Юліан Пелеш, владика 11
Юлій Сильвій 85

Я

Яблоновська Олена 56
Яблоновський С. 78, 81, 82, 84, 638, 639
Яблоновський, гетьман 72, 78, 80–82
Ян III Собєський, король 53–55, 57, 64–66, 68–72, 79, 80, 84
Янев В. 26, 53
Ярмусь С., прот. 24, 53
Ярослав Мудрий 105, 439
Ярослав Осмомисл 105

A

Ammann A. 30, 99
Andreas Šeptyckyj 20, 112, 223
Andrusiak M. 30, 74
Arlamowski Semion 281, 367, 761
Athanasius G. Welykyj 20, 73, 101
Aubert R. 31, 107, 145

B

Bazylego Budowick 118
Bazylego Tarnowieck. 119
Bendza M. 31, 76
Benedicto PP. XIII 21, 643
Bieńkowski L. 31, 35, 40, 106, 107, 110, 111, 128, 130, 135, 222, 253–255, 270, 271, 287, 304, 354, 359, 371, 375, 378
Bobryk Witold 32, 37
Bohowicki Jan 280, 366, 791
Bożeński Jaków 280, 320, 321, 367
Budowick Hryhoreg 118

C

Chochonowski Matej280, 366
Chodyński Z. 20, 293
Chotkowski W. 31, 130
Chudziński Michał 281, 367, 776
Clementis Papae 20, 112, 223
Czerneeki Stefan 280, 366, 789

D

Demetreg Konczewicz 118
Demkowicz Stefan 118
Dionizy Zubrzyckiy 88
Dobryłowski Michał 281, 368, 715

Dr. I. Szaraniewicz 59, 68
Dydycki Jakub 280, 323, 325, 366, 729

E

Efrem Szeredko 281, 367, 792
Eliasza Birkiewicza 120

F

Fedkiewicz Maksim 280, 366, 732
Felicjana Filipa Wołodkowicza 32, 36

G

Gil A. 28, 37
Gil Bobryk 32, 37
Gmiterka H. 28, 38
Gruszczyński Waleryan 91

H

Haluseynskyj T. 20, 268
Harasiewicz M. 31, 90, 91, 99, 100, 101
Heinrich W. 32, 73
Hieremiasz Ostapowicz 119
Hovhery Vasyl 44, 670

I

Iwanicki Bazyli 280, 366, 733, 759

J

Jakubowski Antoni 280, 315, 324, 366, 701
Jana Gnatkowsk. 120
Jana Nykorowicza 120
Jana Podolansk. 118
Jana Serwaty 119
Jana Terebuszka 118
Jana Zborowick 118
Jerza Motylewicz 44
Józef Szumlański 30, 74

K

Klimowicz Piotr 280, 319, 320, 361, 365, 790
Kłoczowski J. 31, 35, 106–108, 110, 267, 268, 271, 371
Knowles M. D. 31, 107, 145
Kocowski Roman 120
Kocowskiy Tymotej 120
Kołbuk W. 31, 40, 107
Konczewicz Dymytry 280, 315, 324, 366
Konstanty Wasyl Ostrogski 32, 37
Korczoka A. 35
Korneckiy Stefan 120
Korneckiy Tymotej 120
Korneckiy Maksym 120
Kosiewicz Jan 281, 367, 766
Krasnołucki Jan 280, 366, 716
Krasowski Mikołaj 281, 368, 693
Kropiwnicki Grzegorz 281, 368, 787
Krywulenko Jakub 280, 361, 362, 367, 745

L

Lewickiy Kosma 280, 365, 689
Lewickiy Maksym 120
Lewickiy R. 31
Lewickiy Stefan 120
Likowskiy E. 20, 293
Litak S. 31, 107, 108, 145, 258

Ł

Łaszowski Matej 281, 367, 746
Łomikowski Jerzy 281, 367, 771
Łosowskiy J. 28, 38
Łukaszewicz Jan 280, 281, 366, 367, 703,
Łukomski Dionizy 281, 668, 785

M

Malinowski M. 31, 100, 101, 104
Manieckiego W. 20
Medyński Jan 280, 366, 771, 801
Motylewicz Jerzy 44
Müllerowa L. 31, 107, 267

N

Nabywaniec S. 32, 35, 36, 40, 272, 371
Naliwajczenko Aleksij 281, 367
Nowodworski X. M. 32

O

o. Eustachiusz 118
o. Eustachiusza 118
o. Isaja 118
o. Isaja 118
o. Kosma 118
o. Maksym 120
o. Maksym 120
o. Tymotej 118
o. Tymotej 118
Obraz N. 32, 637
Orgelbrand S. 32, 94, 554

P

Pelesch J. 104
Pistyńskiy Piotr 120
Pelesz J. 32, 34, 73, 80, 98, 101, 104
Płoszczanski Bazyli 280, 366
Podgurski Aleksi 281, 367
Podhorecki Teodor 279, 365, 680
Podolanski Jan 281, 326, 367, 753
Poppe A. 32
Poznanski Prokopi 280, 366
Prokopowicz Jan 280, 366, 367, 705, 734, 736, 868
Pyszkowicek Piotr 118

R

Rogier L. J. 31, 107, 145
Rymbała Antoni 280, 366
Rymbała Leonty 281, 368, 778
Rzymskim S. 32, 89

S

S. Nabywaniec, ks. 36, 272, 371
Schmid J. ks. 32
Semion Łukaszewicz 119
Senyk S. 105
Šeptyckyj Andreas 20, 112, 223
Skarbek J. 107, 267
Skarbek J. 31, 107, 145, 267
Smolanski Jan 281, 367
Sokotyński Hryhory 281, 367, 771
Soraniewicz Jan 280, 366, 369, 728
Srokowski Teodor 280, 366, 768
Starożyński Hryhory 279, 365, 683
Stasiw M. 32, 86, 89, 90, 91, 102
Stefanowicz Konstanty 280, 367, 739
Szaraniewicz I. 59, 68
Szumlański Józef 30, 74

T

Tanczak Andrzej 120, 281, 292, 328, 368
Tarnawiecki Bazyli 281, 368, 711
Teodor Bojanowsk. 118
Teodor Serwaty 119
Teodor Wołkunow. 120
Theiner A. 109
Tryhubowicz Jakub 279, 281, 365, 367, 675
Tymoszenko L. 32

W

Waleryan Gruszczyński 91
Waskiewicz Jan 280, 367, 765, 781
Wasyl Ostrogski 32, 37
Wasyl Ostrogski 32, 37
Welykyj A. 20, 268
Welykyj G. 20, 73, 101
Witold Bobryk 32, 37
Władysław IV 70
Władysława IV 70
Wójcicki K. 70
Wołkunowicz Teodor 281, 368, 709

Z

anczenko Miron 279, 365, 686
Zarzecki Michał 280, 365, 688
Zarzycki Jakub 281, 328, 364, 368, 696
Zborowicki Jan 281, 326, 367, 752
Zielenskiy Dymitro 118, 120
Zygmunt III 70

Географічний покажчик

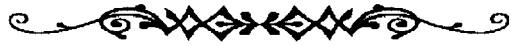

А

Австрія, Австрійської імперії 27, 38, 98, 101, 152, 643
Адріанополь 53
Архієпархія Львівська 26, 30, 60, 70, 441–443, 643

Б

Балабановщина 70
Барі 95, 296, 297, 312, 630
Барський деканат 4, 40, 42, 43, 116, 135, 137, 138, 140, 141, 146, 152, 172–175, 177, 180, 255, 258, 266, 289, 291, 296, 298, 311, 343, 380, 384, 387, 417, 420, 424, 427, 428, 440, 442, 486, 487, 489, 490, 492, 513, 520, 522, 525, 538, 570, 571, 573, 581, 583, 585–590, 594–598, 605, 607, 615, 619, 664
Батурин, м. 52
Белзька протопопія 110, 111, 253
Бережанський деканат 4, 42, 43, 114, 135, 137, 138, 141, 150, 248, 351, 407, 410, 441, 442, 611
Бібрський деканат 6, 135, 136, 137, 138, 150
Білий Черемош, р. 152
Білки 69, 189, 192, 339, 493, 494, 577, 581, 583, 584, 585, 588
Біловецький деканат 43
Білокам'янецький деканат 43, 114, 135 138, 147, 150, 246, 247, 872
Білорусія 38
Білостока 94
Більчецький деканат 4, 43, 116, 135 138, 140, 146, 255, 266, 341, 407, 411, 440, 442
Блудницький деканат 115, 151, 196, 197
Бобрецький деканат 7, 42, 43, 114, 221, 257, 365, 439, 442, 443, 646, 869
Бовшівецький деканат 115, 134, 146, 151
Богородчанський деканат 43, 115, 135 137, 138, 151, 201, 903
Болехівський деканат 6, 7, 42, 43, 69, 114, 135 138, 147, 150, 231, 256, 257, 379, 401, 441–443, 649, 810, 869, 873
Борзенська протопопія 111
Борщівський повіт 58
Бра'лівський деканат 4, 116, 137, 138, 140, 146, 149, 152, 186, 256, 258, 266, 440, 442, 611, 682, 683
Брацлавське воєводство 77, 106, 128, 149, 254, 258, 377, 378
Брацлавський деканат 4, 40, 77, 106, 116, 122, 128, 137, 138, 140, 146, 149, 152, 181, 182, 184, 189, 190, 191, 193, 194, 254,

256–258, 261, 267, 289, 290, 341, 353, 375, 377, 378, 383, 384, 417, 426, 440, 442, 454, 455, 474, 487, 489, 491, 495, 500, 511, 513, 531, 532, 535, 617, 619, 656, 668, 685, 686
Брестська протопопія 111
Буг, р. 152, 168, 169, 171, 172, 175, 187, 188, 189, 192, 220, 247
Будапешт 29, 392
Будилівський 5, 114, 141, 146, 148, 150, 249, 411, 439, 510, 611, 689
Буковина 152
Бурштинський деканат 43, 115, 135, 136, 137, 138, 151, 197, 904
Буська протопопія 110
Бутцнев 98, 624
Бучацький 4, 43, 115, 134, 135, 136, 137, 138, 141, 145, 150, 238, 239, 252, 256, 264, 407, 410, 442, 611, 688, 874
Бучач 23, 95, 239, 240, 264, 313, 382, 385, 407, 420, 486, 606, 610, 615, 619, 621, 648

В

Варшава, м. 21, 48, 50, 58, 64, 73 76, 79, 80, 82, 83, 88, 90, 97, 635
Ватикан 22, 48, 110, 554
Верхнє Синевидне 9
Вильно, м. 30, 49, 92, 94, 95, 287, 555, 563
Винницький деканат 53, 54, 56, 59, 60, 63, 68, 74–78, 87, 88, 89, 287, 416, 420, 443
Відень, м. 57, 97, 102, 264, 638
Віленська протопопія 110
Віленськ 110
Вінницька обл. 106
Вінницький деканат 5, 116, 137, 138, 140, 146, 149, 152, 187, 256, 258, 266, 408, 440, 443, 511, 611, 690, 692
Вінніпеґ, м. 21, 23, 24, 73, 254, 47, 52, 29, 47, 52, 29, 73, 24, 29, 47, 52, 53, 73, 52, 53, 73, 254
Вірцбурґ, м. 96
Вітебськ, м. 94
Войнилівський деканат 7, 5, 115, 136, 141, 148, 150, 151, 198–200, 314, 340, 368, 386, 405, 410, 441, 443, 448, 465, 504, 510, 539, 694, 905
Волинь 78, 633, 634, 635
Волковиська протопопія 110
Волковиськ 110
Володимирська протопопія 111
Володимирська єпархія 111
Волощина 16, 121, 153, 295–298, 311, 312, 333, 338–340, 346, 358, 363, 423, 494–497
Вольпєкомъ 19
Восточная Европа 28, 37
Вощанці 90, 97

Г

Галицька (Львівська) єпархія 27, 36, 37, 39, 41, 105
Галицька частина єпархії 6, 7, 8, 115, 130, 132, 133, 147, 148, 378, 903
Галицьке єпископство 104, 134
Галицький деканат 19, 43, 42, 62, 116, 135–138, 142, 151, 195, 197, 204, 259, 268, 442, 443, 639, 906

Галицька митрополія 65–67, 79, 81, 102
Галицька Русь 19, 34, 83, 84, 103, 273, 275, 276, 289, 305, 332, 644
Галич, м. 12, 17, 54, 55, 60, 67, 86, 104, 105, 134, 139, 141, 143, 144, 196, 197, 637, 638
Галичина (ГаличинЂ) 19, 27, 29, 74, 99, 101, 103–107, 262, 263, 633, 639
Глинянський деканат 6, 7, 43, 115, 135–138, 150, 220, 443, 441, 443, 646, 813, 869, 875
Глухівська протопопія 111
Гологірський деканат 43, 115, 135 138, 147, 150, 246, 247, 876
Голодецький деканат 43
Жупанія-Буковинянє, г. 152
Городенківський деканат 5, 43, 116, 135–138, 141, 146, 151, 209, 210, 330, 332, 379, 406, 410, 411, 440, 442, 449, 450, 467, 468, 509, 510, 528, 552, 611
Городиславичі, с. 96, 222
Городок, м. 69, 121, 157, 193, 382, 383, 493, 507, 516, 541, 592, 596, 619, 621
Городоцький деканат 5, 116, 135, 136, 137, 138, 140, 146, 152, 156, 157–159, 160, 167, 168, 175–177, 167, 256, 266, 341, 401, 407, 410, 440, 442, 443
Гошів, с. 23, 70, 86, 313, 628, 629
Гранівський деканат 138, 149, 152, 194, 258, 267
Гримайлівський деканат 5, 115, 136, 141, 146, 148, 151, 241, 242, 342, 410, 442, 611, 699
Гроденська протопопія 110
Гроденськ 110
Гродоцький деканат 43
Гусятинський деканат 5, 43, 116, 135–138, 140, 146, 151, 157, 159, 160, 162, 164, 242, 243, 255, 266, 407, 411, 440, 702, 927
Гучковский Ст. 20

Г

Гданськ, м. 62, 96
Годебський 90
Гродок Ягелонський 111

Д

Дережнянський деканат 5, 116, 136, 141, 144, 146, 148 151, 173 175, 256, 258, 266, 407, 410, 442, 452, 453, 470, 471, 611, 705
Детройт, м. 23, 52
Дніпро, р. 22, 34, 40, 109, 150, 152, 195, 264
Дністер, р. 152, 153, 155, 162, 163, 165–167, 175, 178, 183–186, 196, 197, 198, 202, 204, 205, 211, 225, 227–229, 240, 638
Добромиль, м. 94
Долинський деканат 6, 7, 43, 102, 115, 135–138, 142, 150, 226, 232, 257, 442, 649, 816, 869, 877
Домажирь 96
Дрогичинська протопопія 111
Дрогобицька протопопія 110
Дрогобич м. 9, 16, 28, 29, 37, 38
Дубенська протопопія 111

Дубно, м. 94, 206, 238
Дунаївський деканат 5, 42, 43, 115, 135, 136–138, 141, 148–150, 234, 269, 406, 410, 412, 439, 442, 611, 706, 878

С

Європа 27 29, 37, 99, 150

Ж

Животівський деканат 137, 138, 149, 152, 194, 258, 267
Жидачів, м. 69, 86, 94, 227, 625, 626, 627
Жидачівський деканат 6, 7, 43, 115, 135 138, 142, 150, 224, 226, 227, 269, 442, 443, 646, 820, 869, 878
Жовква м. 20, 21, 26, 29, 54, 69, 89, 219, 495, 630
Жовківський деканат 6, 7, 43, 115, 135 138, 150, 218, 219, 257, 646, 824, 869, 879
Жуківський декакат 5, 43, 116, 121, 135, 136, 137, 138, 141, 146, 151, 205, 207, 208, 215, 256, 258, 339, 363, 379, 406, 410, 443, 509, 611, 659, 708, 909
Журавненський деканат 6, 7, 115, 136–138, 150, 227, 269, 442, 646, 828, 869, 880, 880

З

Заболотівський деканат 5, 43, 116, 135 138, 141, 146, 151, 212, 330, 406, 410, 411, 443, 451, 469, 524, 535, 611, 648, 711, 911
Завалівський деканат 5, 43, 115, 134–138, 141, 146, 150, 235, 256, 330, 407, 611, 712, 881
Закарпаття 152
Замості 94
Западна России 16, 18, 73
Запоріжжя, м. 152
Зарваницький деканат 42, 43, 135, 137, 138, 148–150, 249, 252, 253, 348, 351, 442, 443, 882
Зарваниця 25, 98, 248, 252, 253, 348, 351, 382, 615, 631, 632
Збаражі 86, 94
Збаразький деканат 115, 145, 253, 254, 443
Збаразька волость 86
Зборівський деканат 42, 43, 115, 135 138, 146, 147, 150, 244, 441–443, 883
Збруч, р. 150, 151, 153, 154, 156, 159–162, 264, 269, 379
Звенигородка 105
Зимовище 69
Зіньківський деканат 5, 43, 116, 135, 137, 138, 140, 146, 152, 175, 176, 256, 266, 304, 411, 440, 443, 511, 714, 928
Золочів, м. 86, 496
Золочівський деканат 115, 135–138, 142, 147, 150, 246, 442, 443, 884

Й

Йорктон, м. 21, 54, 72

І

Івано-Франківськ, м. 23
Івано-Франківська обл. 106
Ірпінь р. 152

К

Казань, м. 26, 254
Калуський деканат 43, 116, 135 138, 142, 151, 199, 441, 443, 885
Кальницький деканат 5, 116, 137, 138, 140, 146, 149, 152, 256, 258, 267, 341, 411, 440, 442, 455, 475, 511, 716
Кам'янецька єпархія 14, 27, 40, 108
Кам'янецька частина єпархії 86
Кам'янецький деканат 5 7, 16, 40, 43, 116, 135, 137, 138, 140, 153, 154, 156, 157, 177, 257, 295, 296, 357, 375, 376, 383, 405, 407, 411, 426, 427, 430, 440, 442, 491, 492, 497, 511, 560, 719, 830, 869, 887, 929
Кам'янецько-Струмилівий деканат 7, 830
Кам'янець-Подільська частина єпархії 6, 7, 8, 116, 130, 132, 134, 923
Кам'янець-Подільський деканат 5, 116, 140, 142, 143, 146, 152–157, 162, 176 178, 255, 266, 340, 358, 383, 387, 407, 411, 440, 453, 454, 471 473, 492, 511, 513, 535, 660, 723
Кам'янка, м. 12, 71, 72, 75, 98, 134, 153, 208, 220, 264, 265, 278, 295 297, 381, 384, 387, 422, 424, 425, 427, 493, 497, 512, 534, 547, 549, 560, 586, 607, 625, 643
Кам'янко-Струмилівський деканат 115, 135, 150, 218, 220, 442, 443
Кам'янець-Подільський, м. 75, 134, 154, 264, 265, 278, 386
Канада 21, 23, 24, 25, 29, 30, 52, 53, 92, 73, 222, 254, 289, 633
Канів, м. 90, 149
Києво-Печерська Лавра 47, 73, 81
Київ (Киев, Кіевъ) 16, 19, 22–30, 34, 36, 37, 40, 47, 48, 50, 52, 56–58, 63, 66–69, 78, 83, 85, 90, 104, 106, 107, 110–112, 149, 152, 258, 260, 263, 266, 334, 481, 554, 633, 637, 643
Київська митрополія 66, 67
Київське воєводство 77, 107, 149, 261
Київська митрополича єпархія 110, 128, 257, 260, 261
Київська митрополія 23, 28, 38, 47, 48, 53, 66, 68, 69, 73, 81, 103, 265
Київщина 28, 37, 149
Китайгородський деканат 5, 43, 116, 135, 137, 138, 141, 147, 152, 153, 155, 178, 256, 266, 408, 440, 644, 725, 932
Кіровоградська обл. 106
Княгининський деканат 5, 6, 7, 115, 134, 141, 148, 150, 228, 406, 408, 442, 444, 459, 460, 537, 611, 646, 727, 832, 869
Кобринська протопопія 111
Кодима, р. 152
Кожичі 96
Козівський деканат 5, 115, 136, 141, 146, 148, 150, 250–252, 406, 410, 440, 443, 509, 535, 611, 729
Козлівський деканат 42, 43, 115, 135, 136, 147–150, 249–252, 442, 443, 888

Коломийський деканат 18, 42, 43, 116, 135–138, 142, 151, 209, 213, 214, 226, 283, 286, 295, 342, 359, 912
Коломия, м. 86, 215, 497, 500
Комаргородський деканат 116, 137, 138, 148, 149, 152, 258, 267
Комарянський деканат 70
Конотопська протопопія 111
Константинополь, м. 49, 53, 60, 67
Копайгородський деканат 5, 43, 116, 135, 137, 138, 141, 146, 152, 179, 255, 266, 440, 442, 454, 473, 512, 730, 732, 933
Копильська протопопія 111
Корецька протопопія 111
Королівський деканат 5, 117, 136, 137, 140, 147, 148, 150, 161, 162, 163, 258, 266, 353, 407, 440, 443, 733
Косівський деканат 43, 115, 135, 136, 137, 138, 142, 146, 151, 216, 379, 913
Краснянський деканат 117, 137, 138, 148, 149, 152, 191, 258, 266
Кремʼянка 94
Крехів 26, 94, 630, 631
Кримська Рудня 69
Кулачківський деканат 115, 136, 142, 148, 151, 208, 211, 379
Куликівський деканат 6, 7, 43, 114, 135, 136–138, 150, 218, 219, 257, 388, 836, 869, 889

Л

Ленінград, м. 9
Летичівський деканат 5, 43, 117, 135–138, 140, 146, 151, 171, 172, 255, 266, 313, 408, 411, 443, 489, 734, 934
Литва 38, 49, 51, 69, 81
Лівобережжя 107, 262, 263
Луцьк, м. 50, 56, 68, 79, 90, 94, 97, 254, 635
Луцька єпархія 111
Львів (Львовъ) 1, 2, 14, 17, 19–27, 29, 30, 34–38, 40, 47, 51, 54–57, 60, 65, 67, 70, 73, 82, 84–87, 92, 97, 99, 101, 103, 104, 106, 112, 139, 141, 143, 152, 217, 218, 243, 254, 258, 264–267, 273, 284, 299, 305, 309, 441–443, 496, 534, 636, 637, 640, 641, 643, 644
Львівська єпархія (Львовскои епархіи, Львовская епархия) 2–4, 6–10, 12–14, 18, 19, 22, 26, 34, 35–41, 45–47, 53, 43, 54, 59, 64, 67, 72, 75, 76, 78, 82, 85–88, 93, 99, 103–108, 111–114, 117, 122–125, 128, 129, 131–134, 136, 137, 139, 141–144, 146, 148, 150, 152, 153, 168, 185–192, 194, 195, 218, 220, 223, 226, 227, 237, 244–247, 250, 253–257, 259–262, 269–271, 282, 284, 288, 294, 299–301, 309, 311, 333–336, 341, 349, 360, 361, 364, 365, 369, 373, 375, 381, 392, 393, 400–402, 404, 405, 408, 409, 413, 415, 419, 429, 432, 433, 435, 437, 441, 444, 480, 494, 496, 498, 506, 565, 624, 643, 644, 645, 647, 661, 650, 670, 672, 674, 807, 870
Львівська обл. 3, 6, 7, 8, 10, 17, 27, 36, 37, 41, 47, 76, 78, 85,

93, 106, 107, 108, 111, 114, 120, 129, 131, 133, 148, 150, 152, 217, 255, 260, 269, 364, 373, 388, 429, 870
Львівська частина єпархії 3, 6, 7, 8, 114, 129, 131, 133, 150, 217, 870
Львівський деканат 6, 7, 21, 26, 65, 72, 100, 114, 135, 137, 138, 150, 217, 218, 257, 258, 268, 378, 441 443, 529, 546, 636, 646, 665, 842, 869, 890
Львовъ 19, 20, 24, 30, 54, 57, 58, 63, 93, 113, 121, 207, 208, 223, 259, 276, 348, 496, 643, 664, 807
ЛьвовѢ 19, 26, 58, 70, 103, 643
Любачівська протопопія 110
Люблін м. 2, 10, 11,74
Ляйпціґ, м. 23, 57

М

Моршин, м. 10
Мстиславі, м. 49
Мала Росси 22, 58, 68, 80
Мальчиці, с. 96
Манявський Скит 82
Мараморощина 152
Марковська протопопія 110
Меджибізький деканат 5, 43, 116, 135, 136, 137, 138, 140, 146, 151, 168, 169, 170, 255, 266, 341, 352, 411, 440, 735, 935
Мелечі 97
Миколаївський деканат 9, 78, 114, 136, 147, 148, 150, 225, 226, 257, 269, 442, 443
Миколаївський район 9, 18
Митрополича єпархія 108, 111, 377
Мінська протопопія 111
Мінськ 50, 145
Могилєв Дністровий 64
Могилівський деканат 5, 43, 116, 135, 137, 138, 141, 146, 152, 153, 180, 183, 255, 266, 289, 292, 297, 357, 381, 443, 512, 738, 739, 936
Молдавія 65, 69, 152
Москва, м. 22, 23, 25, 27, 29, 30, 47, 49, 52, 55, 58, 65–68, 78, 84, 83, 96, 101, 105, 263, 605, 52, 75, 83, 105, 263, 563, 567, 568, 587, 602, 605
Мостівський 114, 145, 253, 255
Мукачеве 152
Мшана, с. 96
Мюнхен, м. 22, 23, 24, 47, 52, 23, 644, 24, 26, 23, 24, 26, 47, 52, 53, 57, 644

Н

Надітичі 9, 225, 540, 554, 560, 562, 590
Немирівський деканат 5, 116, 137, 138, 140, 146, 149, 152, 188, 255, 258, 267, 290, 356, 363, 440, 443, 511, 583, 611, 741, 743
Нижнівський деканат 115, 136, 148, 151, 205
Ніжин 63
Німеччина 23, 52, 96, 520, 604, 614
Новгород, м. 29, 563
Новгород-Сіверська протопопія 111
Новогрудська протопопія 110
Новогрудськ 110
Нью-Йорк 22–24, 27, 40, 50, 104, 110, 111, 112, 413, 602, 628

О

Овруцький повіт 77
Одеська обл. 106
Одеський 114, 145, 253, 254, 443
Оліївський 115, 245
Османська імперія 152
Острог 28, 37
Отининський деканат 42, 43, 115, 135, 136, 138, 148, 151, 206, 347, 914

П

Париж, м. 26, 53
Пд. Бугу, р. 152
Перегінську 17, 70, 71, 86, 96, 99
Перемиська єпархія 78, 97, 110, 111, 226, 287, 668
Перемишль, м. 19, 56, 90, 97, 104, 105, 287
Перемишльської 19, 54
Переяслав, м. 52, 56, 359
Петроград, м. 78
Печерська Лавра 47, 66, 68, 69, 73, 77, 81
Пилявецький деканат 5, 43, 116, 135–138, 140, 146, 151, 255, 266, 341, 411, 440, 511, 746, 937
Підгаєцький деканат 5, 115, 134, 136–138, 141, 149, 150, 248, 251, 253, 259, 441, 443, 611, 747
Піддуський 43
Плоскирівський деканат 5, 43, 116, 135, 136, 137, 138, 141, 144, 147, 151, 168, 256, 266, 407, 443, 611, 750, 938
Побужжя 105
Поділля 48, 58, 71, 106, 107, 260, 261, 263, 264, 265, 266, 306
Подільське воєводства 106
Подільське воєводства 24, 106, 107, 260, 266
Подольскомъ 19
Полісся 51
Полоцька архієпархія 108
Польсько-Литовська держава (королівство) 48, 69
Польська Держава 80
Польща 2, 34, 35, 38, 46, 49, 51, 57, 64, 66, 67, 68, 69, 71, 78, 81, 86, 87, 98, 103, 106, 108, 134, 262, 263, 264, 265, 299, 638, 639, 643
Поляни 96
Поморянський деканат 5, 6, 7, 42, 43, 115, 135–138, 141, 149, 150, 234, 245, 344, 406, 408, 410, 441–443, 445, 461, 462, 611, 646, 751, 849, 869, 892
Понизя 105
Попраду 22, 40
Потоцький деканат 5, 115, 134, 141, 146, 148, 150, 237, 238, 239, 256, 406, 443, 509, 510, 611, 634, 639, 753
Почаєв, м. 94, 95
Правобережжя 65, 68, 73, 107, 152, 263, 264
Правобережна Україна 107
Прага, м. 51
Прикарпаття 23, 638, 639, 640
Прут, р. 152, 209, 211, 212

Р

Радомишль 69, 97, 98
Ратненська протопопія 110

Рашківський деканат 5, 116, 137, 138, 140, 141, 146, 149, 152, 184, 185, 186, 255, 258, 266, 377, 411, 439, 440, 511, 512, 612, 755, 757
Річ Посполита 28, 35, 37, 64, 66, 87, 107, 152, 262, 264, 267
Рига, м. 82
Рим, м. 3, 12, 21, 22, 24–27, 45, 47–54, 57, 69, 73–75, 78–80, 83, 85, 86, 89–102, 104, 105, 109, 110, 257, 259, 413, 482, 512, 520, 527, 536, 554, 602, 614, 631
Рогатин 86, 90
Рогатинський деканат 5, 42, 43, 115, 134–138, 141, 150, 232, 406, 442, 443, 510, 611, 759, 893
Рожнятівський деканат 43, 115, 135–138, 148, 151, 199, 200, 442, 443, 917
Розвадів с. 18, 273, 279, 352, 540
Роздільський деканат 6, 7, 43, 115, 135, 136, 137, 138, 147, 150, 224, 147, 115, 224, 227, 227, 224, 269, 442, 528, 537, 649, 852, 869, 893
Росія (России, Россия, Россіи) 16, 18, 22, 27, 28, 37, 38, 56, 58, 65, 68, 73, 76, 77, 78, 80, 83, 86, 263, 643
Русь 19, 21, 23, 24, 30, 34, 47, 51, 52, 56, 63, 66, 81, 83, 84, 94, 103, 105, 207, 254, 265, 267, 273, 275, 276, 289, 305, 332, 630, 644
Руси-України 23, 47, 23, 47
Рускої 19, 103, 104
Руське воєводство 106, 107
Верхня Ступава, с. 9
Розвадів, с. 18, 273, 279, 352, 540
Самбірська протопопія 111
Самбір, м. 83
Самборской 19, 54
Санкт-Петербург, м. (С.-Петербургъ, Санкт-Петербургъ) 16, 18, 19, 22–24, 26, 30, 58, 105, 149, 255, 261, 267, 602, 605, 634, 635
Сатанівський деканат 5, 43, 116, 135–138, 140, 146, 151, 157–159, 256, 266, 341, 411, 440–443, 491, 511, 513, 560, 761, 939
Севлюш 152
Середа, с. 9
Скалатський деканат 5, 43, 115, 135, 136–138, 141, 147, 151, 242, 257, 278, 305, 407, 410, 443, 611, 764, 895
Скальський деканат 5, 43, 116, 135–138, 140, 146, 151, 153, 155, 157, 160, 161, 163, 164, 256, 258, 266, 330, 341, 407, 411, 440, 443, 511, 767, 940
Слонімська протопопія 110
Слонім, м. 110
Слуцька протопопія 110, 111
Слуцьк, м. 110, 111
Сміла, м. 149, 152, 195, 384, 456, 477, 486, 499, 508, 517, 522, 525, 541, 547, 558, 560, 561, 566, 587, 591, 597, 607, 620
Смоленськ, м. 56
Смотрицький деканат 5, 43, 48, 50, 51, 111, 116, 135–138, 140, 146, 152–158, 160, 162, 176, 177, 256, 266, 341, 347, 352, 383, 411, 417, 418, 426, 430, 431, 440, 443, 491, 511, 514, 560, 600, 772, 942

Смотрич, р. 156, 157, 383, 557
Снитківський деканат 43, 135, 137, 138, 142, 146–148, 152, 155, 175–178, 180, 258, 266, 343, 943
Снятин 152, 212
Снятинський деканат 43, 116, 135–138, 151, 211, 212, 917
Сокальська протопопія 110
Соколецький деканат 6, 43, 116, 135–138, 141, 146, 152, 153, 155, 175, 177, 178, 180, 184, 256, 266, 341, 343, 440, 644, 773, 944
Соколівський деканат 6, 7, 115, 136, 147, 148, 150, 230, 856, 869
Солобківський деканат 116, 135–138, 140, 146, 152, 153, 155–157, 158, 175–177, 256, 266, 377, 407, 411, 424, 424, 945
Солотвинський деканат 6, 43, 116, 136, 148, 151, 201, 440, 443, 775
Станіславівський деканат 43, 116, 135–138, 142, 151, 202
Стародубська протопопія 111
Стратинський деканат 115, 148, 149, 235, 257
Стрий, м. 69, 627
Стрийська протопопія 110
Стрийщина 9
Стрілиський деканат 6, 7, 43, 115, 135–138, 142, 150, 150, 229, 257, 442, 443, 860, 869, 896,
Струмиловий деканат 7, 830
Стугна, р. 152
Судова Вишня 59
США 23, 52

Т

Теребовельський деканат 6, 43, 115, 135 138, 141, 151, 243, 407, 410, 443, 611, 777, 897
Теребовля, м. 23, 71, 94, 241, 264, 265, 286, 305, 348, 349, 352, 640
Теребовлянщина 23, 264, 305
Тернопільська обл. 106
Тернопільський деканат 6, 43, 115, 135 138, 141, 151, 243, 407, 443, 446, 447, 463, 464, 509, 611, 779, 898
Тисьменицький деканат 116, 136, 142, 148, 151, 202, 203
Тлумацький деканат 43, 116, 135, 136, 137, 138, 146, 148, 151, 205, 920
Тясмин, р. 152
Торонто, м. 25, 29, 30, 48, 92, 222, 254, 264, 289, 624, 633
Тукальський деканат 58, 59, 60, 61, 63, 64, 68, 499
Туреччина 64
Турківщина 9
Угорники 83
Ужгород, м. 152
Україна 2, 9, 16, 17, 22, 23, 25 30, 33 38, 40, 41, 43, 44, 46, 47, 48, 56, 57, 65, 73, 77, 82, 87, 97, 104 107, 109, 110, 112, 120, 121, 125, 129, 132, 135, 138, 152, 154, 156, 157, 158, 160–164, 166, 167, 169, 170, 172 174, 176 180, 182, 184, 186–198, 200, 202–206, 208–217, 219 221, 223 233, 235, 237, 239, 247, 248, 250, 252, 263, 288, 294, 295, 298, 310,

330, 343, 347, 348, 350, 351, 362–365, 368, 375–379, 384, 385, 388, 390, 412, 414, 415, 416, 419, 421–424, 439, 440, 487, 489, 499, 500, 510, 512, 513, 517, 520, 521, 526, 531, 533, 537, 550, 554, 558, 559, 561, 567, 581, 582, 583, 597, 598, 264, 595, 599, 612, 613, 623, 624, 637, 643, 663, 664, 665, 870
Умань, м. 94, 95, 121, 193, 331, 352, 426
Уманський деканат 6, 116, 121, 122, 137, 138, 140, 146, 149, 152, 192, 194, 195, 256, 258, 267, 278, 290, 296, 297, 299, 338, 341, 356, 360, 376, 377, 378, 383, 384, 387, 405, 407, 417, 426, 427, 429, 440, 443, 455, 476, 491, 494, 500, 501, 515, 519, 522, 526, 528, 529,530, 531, 532, 533, 534, 570, 571, 572, 573, 581, 585, 586, 588, 589, 591, 594, 596, 605, 607, 612, 613, 619, 621, 782, 794
Унів 88, 89, 94, 97, 120, 121, 294, 295, 296, 297, 298, 311, 343, 362, 363, 368, 375, 376, 629, 806
Устецький деканат 6, 43, 116, 135, 136, 137, 138, 141, 151, 203, 330, 406, 412, 443, 611, 786, 922

Ф

Філаделфія 25, 52, 149
Франції 96, 520, 527, 536, 604, 614

Х

Харьковъ 22, 58
Хмельницька обл. 106
Хмельниччина 50
Ходорівський деканат 115, 136, 147, 148, 150, 221, 228, 443
Холм 90, 94, 567, 635
Холмська єпархія 110, 335, 635
Холмщина 74

Ц

Царгород, м. 63, 634, 637
Центрально-Східна Європа 27, 37

Ч

Чеповичі 69
Червоногородський деканат 6, 43, 135, 136, 137, 138, 140, 147, 166, 266, 411, 440, 442, 788, 946
Черемош, р. 152, 216
Черкаська обл. 106
Чернігівська протопопія 111
Чернігівське воєводство 77
Чечельницький деканат 137, 138, 148, 149, 152, 194, 258, 267
Чигирин, м. 61, 64, 65, 149, 152, 195, 356, 384, 429, 432, 457, 478, 499, 507, 508, 542, 558, 612, 617
Чигиринський деканат 6, 140, 146, 148, 149, 195, 257, 384, 408, 411, 457, 458, 478, 489, 512, 789
Чигиринський-Смілянський деканат 6, 789
Чолганщина 70
Чорноострівський деканат 43, 116, 135–138, 142, 146–148, 151, 168, 255, 266, 947

Чортківський деканат 6, 43, 115, 135, 136, 137, 138, 141, 151, 240, 264, 442, 611, 636, 790, 899
Чудновська протопопія 111

Ш

Шаргород, м. 94, 95
Шаргородський-Уманський деканат 6, 794
Шаргородський деканат 6, 43, 116, 121, 122, 135, 137, 138, 140, 146, 152, 181, 185, 190, 256, 266, 296, 297, 298, 301, 311, 381, 383, 407, 419, 420, 427, 429, 430, 440, 443, 486, 487, 491, 492, 495, 497, 511, 516, 532, 534, 535, 570, 571, 581, 589, 590, 592, 596, 598, 601, 605, 610, 615, 617, 792, 794, 948
Швеція 85
Шкловська протопопія 111

Щ

Щебрешинська протопопія 110
Щирецький деканат 6, 7, 43, 115, 135–138, 150, 223, 257, 388, 441, 442, 443, 646, 863, 869, 900

Я

Яворів, м. 64, 72, 74
Ягольницький деканат 6, 43, 117, 135, 137, 138, 140, 141, 144, 146, 163, 164, 255, 407, 411, 440, 442, 611, 797, 798, 949
Ягорлик, р. 152, 383, 384, 428, 493
Язловецький деканат 6, 117, 140, 146, 148, 151, 165, 255, 407, 411, 440, 648, 801
Ямпільський деканат 6, 116, 137, 138, 141, 146, 149, 152, 184, 186, 256, 258, 266, 440, 442, 454, 473, 474, 513, 644, 802
Янівський деканат 6, 43, 115, 135–138, 141, 147, 151, 241, 407, 411, 442, 611, 804, 901
Ярославльська протопопія 111

B

Bar 117, 122, 123, 125, 130, 132, 140, 142, 279, 319, 334, 335, 337, 361, 365, 367, 394, 397, 402, 403, 433, 435, 645, 661, 674, 675, 923

Biały Kamień 112, 125, 129, 131, 133, 139, 143, 369, 872

Bilcze 117, 123, 125, 130, 132, 134, 140, 142, 279, 365, 394, 397, 403, 433, 435, 650, 435, 645, 650, 680, 925

Błudniki 112, 144

Bobrka 113, 124, 125, 129, 131, 133, 139, 143, 364, 369, 400, 401, 408, 409, 413, 437, 438, 647, 807

Bóbrka 112, 871

Bohorodczany 112, 125, 130, 132, 133, 139, 144, 903

Bolechów 124, 125, 129, 131, 133, 139, 400, 401, 408, 409, 413, 437, 438, 647, 810, 812, 873

Bolszowce 112, 144

Bracław 117, 122, 123, 125, 128, 140, 142, 361, 433, 435

Brasław 279, 319,334, 365, 394, 397, 402, 403, 645, 661, 685, 686

Braiłów 117, 122, 123, 125, 128, 140, 142, 279, 319, 334, 337, 365, 394, 397, 402, 403, 433, 435, 645, 650, 661, 682, 683

Bruxelles 32, 105

Brzeżany 112, 113, 123, 125, 129, 131, 133, 139, 141, 143, 364, 365, 396, 399, 404, 433, 435, 646, 651, 399, 646, 654, 651, 654, 676, 870, 676

Buczacz 113, 118, 123, 125, 129, 131, 133, 139, 141, 143, 280, 361, 364, 365, 396, 399, 404, 433, 435, 646, 651, 688, 874,

Budylów 118, 123, 141, 280, 323, 350, 361, 365, 396, 399, 433, 435, 646, 651, 654, 689, 888, 917

Bursztyn 125, 130, 132, 133, 139, 759, 904

C

Chodorów 125, 139, 325, 727, 833, 894

Cracoviae 20, 293

Czarny Ostrów 118, 125, 130, 132, 140, 947

Czeczelnik 125, 128, 140, 686, 942

Czeheryn 118, 122, 142, 280, 319, 334, 365, 394, 397, 402, 433, 435, 645, 789

Czeheryn i Śmiała 122, 433, 435

Czerwonogrod 123, 130, 132, 134, 142, 280, 334, 366, 395, 398, 403, 435, 645, 650, 788, 123, 130, 132, 134, 142, 280, 334, 366, 395, 398, 403, 435, 645, 650, 788

Czerwonogród 125, 140, 946

Czortków 112, 123, 125, 129, 131, 133, 139, 141, 144, 280, 366, 396, 399, 404, 433, 435, 646, 396, 399, 651, 654, 280, 366, 404, 433, 435, 646, 654, 396, 399, 651, 791, 899, 404, 433, 435, 646, 651, 654, 791, 899

Czortków 118

D

Derazna 118, 123, 132, 142, 280,

315, 336, 338, 366, 396, 399, 404, 435, 646, 433, 651, 705, 336, 338, 366, 404, 433, 435, 646, 396, 399, 651, 705
Derażna 125, 140
Dolina 112, 113, 118, 124, 125, 129, 131, 133, 139, 143, 144, 364, 369, 400, 401, 408, 409, 413, 437, 438, 647, 816, 877, 920
Dunajów 112, 118, 123, 125, 129, 131, 133, 139, 141, 144, 280, 315, 324, 366, 396, 399, 404, 433, 435, 404, 366, 404, 646, 399, 433, 435, 646, 651, 654, 706, 878,

E

Europa 32, 37

G

Galicyi 31, 32, 88, 130
Galizien 31, 36, 100
Gliniany 112, 124, 125, 129, 131, 133, 139, 144, 369, 400, 401, 408, 409, 413, 437, 438, 647, 813, 875
Gołogóry 112, 125, 129, 131, 133, 139, 144, 876
Granów 125, 128, 140, 716, 794
Gródek 118, 123, 126, 130, 132, 140, 142, 280, 366, 433, 435, 645, 681, 697, 925, 926
Grzymałów 119, 123, 126, 139, 141, 280, 366, 396, 399, 404, 433, 435, 646, 433, 651, 141, 651, 366, 404, 433, 435, 646, 396, 399, 901, 699, 901, 699, 901, 699

H

Halicz 112, 119, 126, 130, 132, 133, 139, 144, 841, 906
Horodenka 119, 123, 126, 130, 132, 133, 139, 141, 280, 315, 324, 361, 366, 396, 399, 404, 433, 435, 646, 651, 654, 701, 908, 701
Humań 128
Husiatyn 113, 119, 123, 126, 130, 132, 134, 140, 142, 143, 280, 364, 366, 395, 398, 403, 433, 398, 433, 398, 435, 645, 650, 703, 927

J

Jagielnica 113, 123, 126, 130, 132, 134, 140, 142, 143, 364, 433, 435, 949, 950
Jaholnica 111, 123, 366, 395, 398, 403, 645, 650, 123, 366, 395, 398, 403, 645, 650
Jampol 119, 123, 126, 128, 140, 142, 280, 366, 395, 398, 403, 433, 435, 756, 803
Janów 123, 126, 129, 131, 133, 139, 141, 280, 338, 361, 366, 396, 399, 404, 433, 435, 646, 651, 654, 804, 805, 843, 891, 901
Jazłowiec 114, 119, 123, 142, 143, 280, 337, 364, 366, 395, 433, 435, 645, 801, 946

K

Kalnik 119, 123, 126, 128, 140, 142, 280, 323, 337, 366, 395, 398, 403, 433, 436, 645, 650, 716, 741

Kałusz 112, 119, 126, 130, 139, 144, 337, 763, 886, 916
Kamieniec 114, 119, 123, 124, 126, 130, 132, 134, 140, 142, 143, 334, 337, 361, 364, 366, 367, 395, 398, 400, 401, 403, 408, 409, 403, 436, 434, 408, 437, 645, 647, 650, 723, 831,
Kamieniec-Podolski 114, 119, 123, 334, 361, 364, 366, 367
Kamieniec Podolsk 119, 334
Kamionka Strum. 112
Kamionka Strumił. 129,
Kamionka Strumiłowa 112, 114, 126, 129, 131, 133, 139, 143, 364
Kijów 281
Kitajgród 123, 126, 130, 132, 140, 142, 280, 366, 395, 398, 403, 434, 436, 726, 932
Kniahynicze 114, 119, 124, 141, 143, 280, 325, 364, 366, 434, 436, 437, 438, 646, 647, 651, 654, 727
Kniahynicze i Winnica 114, 364
Kniegnice 112, 143
Kołaczków 119, 126, 139, 361
Kołomyja 112, 120, 126, 130, 132, 133, 139, 144, 350, 361, 912
Komargród 126, 128, 140
Kopajgród 120, 122, 124, 126, 130, 132, 140, 142, 280, 320, 334, 337, 366, 395, 398, 402, 403, 434, 436, 645, 730, 732, 933
Korolówka 124, 126, 132, 140, 142, 280, 366, 395, 398, 403, 434, 436, 645, 650, 733, 921, 733, 925, 142, 925, 366, 403, 434, 436, 645, 395, 398, 650, 733, 921, 925, 940
Kosów 120, 126, 130, 132, 133, 139, 350, 362, 805, 902, 913
Kozłów 126, 129, 133, 139, 350, 706, 739, 888
Kozowa 120, 124, 126, 139, 141, 280, 316, 318, 325, 366, 396, 399, 404, 434, 436, 729, 651, 646, 325, 366, 404, 434, 436, 646, 654, 396, 399, 729, 870, 888, 651, 654, 729, 870, 888
Kraków 28, 31, 35, 38, 106, 107, 110, 130, 267, 271, 371
Krasne 126, 128, 140, 337, 700, 792, 795, 886, 902, 916
Krylos 280
Kuleczkowce 112, 144
Kulików 112, 114, 124, 126, 129, 131, 133, 139, 143, 364, 400, 401, 408, 409, 413, 437, 438, 647, 839, 889

L

Latyczów 120, 122, 126, 130, 132, 140, 142, 280, 320, 335, 337, 366, 367, 394, 397, 402, 434, 436, 645, 661, 705, 934
Leipzig 36
Lemberg 31, 100
Leopoli 31, 90, 91, 99, 100, 261
Lublin 28, 31, 32, 37, 38, 107, 670
Lwów 20, 30, 32, 74, 88, 89, 112, 114, 124, 126, 129, 131, 133, 139, 143, 144, 279, 280, 281, 364, 369, 370, 400, 401, 408, 409, 413, 437, 438, 492, 637, 647, 813, 814, 815, 816, 830, 831, 832, 837, 838, 839, 840, 844, 845

M

Międzyboż 117, 123, 126, 130, 132, 140, 142, 280, 335, 362, 367, 395, 398, 403, 434, 436, 645, 398, 650, 736, 362, 367, 403, 434, 436, 645, 395, 935, 650, 736, 935, 736, 935, 403, 434, 436, 645, 650, 736, 935, 736, 935

Mikołajów 126, 139, 854, 871, 894, 947

Mohylów 117, 122, 123, 126, 130, 132, 140, 142, 280, 321, 362, 367, 395, 398, 402, 403, 434, 436, 645, 661, 738, 739

Muskovy 32, 37

N

Niemirów 117, 122, 123, 126, 128, 140, 142, 280, 321, 334, 336, 337, 362, 367, 395, 398, 402, 403, 402, 436, 434, 650, 742, 743, 745, 403, 434, 436, 645, 650, 742, 743, 745, 362, 745, 367, 745, 117, 122, 123, 126, 128, 140, 142, 280, 321, 334, 336, 337, 745, 362, 367, 745, 402, 403, 434, 436, 645, 395, 398, 650, 742, 743, 745, 645, 650, 436

Niżniów 126, 139, 921

O

Obroszyn 131, 133, 846, 891

Otenija 126, 130, 132, 133, 139

P

Perchińsk 132, 133, 916

Perejasław 280

Pilawa 117, 123, 126, 130, 140, 142, 281, 319, 321, 334, 367, 395, 398, 403, 434, 436, 645, 650, 682, 684, 734, 735, 746, 874, 937

Płoskirów 123, 127, 130, 132, 140, 142, 281, 336, 350, 367, 396, 399, 404, 434, 436, 646, 654, 651, 654, 751

Podhajce 113, 114, 118, 123, 127, 139, 141, 143, 144, 281, 362, 364, 367, 396, 399, 404, 434, 436, 646, 651, 654, 748, 749, 882, 883

Poloniae 20, 21, 51, 109, 293

Polsce 31, 35, 107, 106, 31, 107, 35, 106, 35, 106, 107, 110, 145, 267, 271, 371

Pomorzany 113, 118, 123, 124, 127, 129, 131, 133, 139, 141, 143, 144, 281, 326, 364, 367, 396, 399, 400, 401, 404, 408, 409, 413, 438, 404, 434, 436, 437, 646, 647, 654, 651, 752, 850, 892

Potok 118, 123, 127, 139, 141, 281, 316, 326, 337, 367, 396, 399, 404, 434, 436, 646, 651, 654, 684, 754, 760, 790, 874, 893, 900, 912

Poznań 20, 293

R

Raszków 118, 122, 123, 127, 128, 140, 142, 281, 322, 334, 336, 362, 367, 395, 398, 403, 434, 436, 645, 756, 758, 909

Rohatyn 113, 118, 123, 127, 129, 131, 133, 139, 141, 144, 281,

327, 362, 367, 396, 399, 404, 436, 646, 399, 434, 396, 651, 646, 654, 760, 761, 893,
Roma 21, 109
Romac 20, 21, 32, 73, 86, 101, 112, 223, 268, 274, 488, 643, 644
Roma 32, 105
Rozdol 124, 127, 129, 131, 133, 139, 350, 369, 400, 401, 408, 409, 413, 437, 438, 647, 855
Rożniatów 127, 130, 139, 916, 917
Rzeczypospolitej 20, 28, 31, 35, 37, 107, 108, 258
Rzeczypospolitej Polskiej 20
Rzeszów 32, 36, 44

S

Satanów 118, 123, 127, 130, 132, 134, 140, 142, 281, 367, 395, 398, 403, 434, 436, 645, 763, 650, 434, 436, 645, 395, 398, 762, 763, 939, 762, 763, 939, 762
Skała 113, 118, 123, 127, 130, 132, 134, 140, 142, 143, 281, 337, 364, 367, 395, 398, 403, 434, 395, 403, 436, 645, 650, 770, 941,
Skała i Jagielnica 113, 364
Skałat 123, 127, 129, 131, 133, 139, 141, 281, 367, 396, 399, 404, 434, 436, 646, 651, 766, 895
Smotrycz 118, 123, 127, 130, 132, 140, 142, 281, 350, 362, 367, 395, 398, 403, 434, 436, 645, 651, 773, 942
Sniatyn 127, 130, 132, 133, 139, 918
Sniatyń 113, 144
Snitków 118, 127, 130, 132, 140, 281, 350, 367, 731
Sokolec 119, 123, 127, 130, 132, 140, 142, 281, 337, 350, 362, 367, 395, 398, 403, 434, 436, 698, 745, 774, 803, 944
Sokołów 124, 127, 139, 369, 400, 401, 408, 409, 413, 437, 438, 647, 690, 754, 754, 858, 873, 874, 875, 888, 889, 897, 914
Solopków 119, 127, 140
Sołotkowce 123, 142, 281, 334, 367, 395, 398, 403, 434, 436, 651, 776
Sołotwino 113, 127, 139, 144
Stanisławów 113, 119, 127, 130, 132, 133, 139, 144, 684, 919
Stratyn 127, 139, 327, 761, 878
Strzeliska 113, 114, 119, 124, 127, 129, 131, 133, 139, 143, 318, 364, 369, 400, 401, 408, 409, 413, 437, 438, 647, 897
Szarogród 119, 122, 123, 127, 130, 132, 140, 142, 281, 322, 334, 362, 367, 395, 398, 403, 434, 436, 645, 661, 793, 796, 949
Szczerzec 113, 124, 127, 129, 131, 133, 139, 143, 364, 370, 400, 401, 408, 409, 413, 437, 438, 647, 868, 901

T

Tarnopol 113, 119, 123, 127, 129, 131, 133, 139, 141, 143, 281, 350, 364, 367, 396, 399, 404, 436, 367, 396, 434, 436, 651, 646, 651, 654, 775, 781, 899, 139, 899
Tłumacz 127, 130, 132, 133, 139, 281, 367, 921
Trembowla 113, 114, 119, 123, 127, 129, 131, 133, 139, 141, 143,

281, 350, 364, 366, 368, 396, 399, 404, 434, 436, 646, 651, 654, 778, 806, 898
Tyśmienica 113, 119, 127, 139, 144, 920

U

Ukraine 32, 105, 797
Umań 119, 122, 123, 127, 140, 142, 281, 322, 334, 337, 362, 368, 395, 398, 402, 403, 434, 436, 645, 651, 661, 794, 782, 398, 651, 782, 794, 785, 794, 795, 796, 797, 785, 794, 795, 797, 796, 797, 785
Uście 113, 114, 119, 123, 127, 130, 132, 133, 139, 141, 143, 144, 281, 327, 362, 364, 367, 368, 396, 399, 404, 434, 436, 646, 918, 434, 651, 654, 855, 895, 918, 931, 941

W

Warszawa 31, 32, 76, 94, 104, 107, 108, 145, 258, 481, 554, 587
Wien 30, 32, 73, 98, 99, 101, 266
Winnica 114, 119, 122, 123, 127, 128, 140, 142, 143, 281, 323, 334, 336, 362, 364, 368, 395, 398, 402, 403, 434, 436, 645, 661, 692, 693, 694
Wonilów 113, 114, 119, 123, 127, 132, 133, 139, 141, 143, 281, 316, 328, 364, 368, 396, 399, 404, 368, 399, 434, 436, 646, 654, 696, 906, 696, 887, 906

Z

Zabłotów 119, 123, 127, 130, 132, 133, 139, 141, 281, 316, 328, 329, 368, 396, 399, 404, 434, 436, 646, 651, 654, 711, 911, 368, 646
Zarwanica 127, 129, 131, 133, 139, 350, 631, 749, 883
Zawałów 120, 124, 128, 129, 131, 133, 139, 141, 281, 328, 362, 368, 396, 399, 404, 434, 436, 368, 646, 651, 654, 714, 882
Zborów 128, 129, 131, 133, 139, 350, 884
Zińków 120, 124, 128, 130, 132, 140, 142, 281, 368, 434, 436, 645
Złoczów 113, 114, 120, 128, 129, 131, 133, 139, 143, 144, 338, 364, 885
Żółkiew 113, 336, 880
Żuków 120, 124, 128, 130, 132, 133, 139, 141, 281, 316, 317, 329, 362, 368, 396, 399, 404, 434, 646, 651, 654, 679, 710, 871, 884, 871, 876, 884, 911
Żułkiew 114, 124, 128, 129, 131, 133, 139, 143, 144, 364, 370, 400, 401, 408, 409, 413, 437, 438, 647, 827, 831, 836, 837, 838, 839, 840, 841
Żurawno 124, 128, 129, 131, 133, 139, 370, 400, 401, 408, 409, 413, 437, 438, 647, 829, 881
Żydaczów 113, 114, 120, 124, 128, 129, 131, 133, 139, 143, 144, 364, 370, 400, 401, 408, 409, 413, 437, 438, 627, 647, 823, 824, 879
Żywotów 128, 718

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

о. Василь Говгера

Організаційна структура Львівської єпархії XVIII ст. (1700–1772)

Відповідальний за випуск *Андрій Трач*
Літературний редактор *Надія Мисик*
Комп'ютерне верстання *Ольга Сіра*

Підписано до друку 11.12.2013 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк офсетний.
Умовн. друк. арк. 67,89. Обл.-вид. арк. 70,05.
Замовлення № 11/12.

Видавець і виготівник: ТзОВ "Тріада плюс"
м. Львів, вул. Митр. Ангеловича, 28
тел./факс: (032) 243-17-49, e-mail: triadaplus@hotmail.com

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 2712 від 07.12.2006 р.